

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နိဿယ

ပဉ္စမတွဲ

နဝကနိပါတ်

ပထမပဏ္ဍာသက

၁- သမ္ဘောဓိဝဂ်

၁- သမ္ဘောဓိသုတ်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၁။ (ဘန္တေ = အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ = ဤသမ္ဘောဓိသုတ်ကို) ဧဝံ = ဤသို့၊ ဝါ = ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ = တပည့်တော်အာနန္ဒာသည်၊ သုတံ = (မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကိန္တိ = အဘယ်သို့) သုတံ = နာယူမှတ်သားထားအပ်သနည်းဟူမူ)

ဧကံ = ကပါးသော၊ သမယံ = အခါ၌၊ ဘဂဝါ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝတ္ထိယံ = သာဝတ္ထိမြို့တော်၏ အနီး၌၊ ဇေတဝနေ = ဇေတဝန်မည်သော၊ ဝါ = ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်တော်ဖြစ်သော၊ အာနာထပိဏ္ဍိကဿ = အနာထပိဏ်သူဌေး၏၊ (ခိုကိုးရာမဲ့သူ လူဆင်းရဲတို့အား ထမင်းရိက္ခာပေးတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အနာထပိဏ်ဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော သုဒတ္တမည်သော သူဌေး၏) အာရာမေ = ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ = သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တတြ = ထိုအခါ၌၊ (ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) ဝါ = မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဘဂဝါ = ယုညဘိက္ခု = စုဝေးထိုင်နေသော ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ = မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ = အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ = မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတို့၊ အညတိတ္ထိယာ = သာသနာပ အယူဝါဒ ရှိကုန်

သော၊ (မြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမအယူဝါဒမှ တပါးသော အယူဝါဒ ရှိ ကုန်သော) ပရိဗ္ဗာဏော=ပရိဗိုဇ်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သဏေ ပုစ္ဆေယျံ=အ ကယ်၍ မေးမြန်းကြကုန်ရာအံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပုစ္ဆေယျံ=မေးမြန်း ကုန်ရာသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သမ္မောဓိပက္ခိကာနံ=(သစ္စာ လေးပါးကိုသိတတ်သော) မဂ်လေးပါး၏ အသင်းအပင်း၌ အပါအဝင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=မဂ်လေးပါးအား ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ= ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဝါ=တို့၏၊ ဘာဝနာယ= ဖြစ်ပွားစေခြင်း၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းငှါ၊ ဥပနိသာ= မှီရာအကြောင်းတရားကား၊ ကာ= အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သဏေ ပုစ္ဆေယျံ= အကယ်၍ မေးမြန်း ကြကုန်ရာငြားအံ့)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပုဋ္ဌာ=မေးမြန်းအပ်ကုန်လသော်၊ ဝါ=မေး မြန်းခံကြရကုန်သော၊ တုမ္ပေ=သင်တို့သည်၊ အညတိတ္ထိယာနံ= မြတ်စွာ ဘုရားအယူဝါဒမှ တပါးသောအယူဝါဒရှိကုန်သော၊ တေသံ ပရိဗ္ဗာဏော နံ=ထိုပရိဗိုဇ်တို့အား၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဗျာကရေယျာထ=ဖြေဆိုကြ ကုန်ရာအံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေ သိ= မိန့်ကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ= မြတ်စွာဘုရား၊ နော=တပည့်တော်တို့၏၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဘဂဝံ မူလကာ= မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ပင်ရင်းမူလရှိပါကုန်၏။ပ။ [အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆) ဒုတိယလောကဓမ္မသုတ်ကြည့်] ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရား၏၊ (သမ္မုခါ= မျက်မှောက်တော်၌) သုတွာ=တရားတော်ကို ကြားနာကြရကုန်၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဓာရေသန္တိ=နှုတ်တက် ဆောင်ထား မှတ်သားကြရပါကုန်လတ္တံ့၊) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ= ပြန် ကြားလျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ တေနဟိ=ထိုသို့ အသင်တို့က တောင်းပန်ကြ လျှင်၊ ဝါ=တောင်းပန်ကြခြင်းကြောင့်၊ (တနည်း) တေနဟိ=ငါတို့ကံတွန်း၏၊ (တုမ္ပေ=သင်တို့သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို) သာဓုကံ= ကောင်းစွာ၊ [သုန္ဒရအနက်တည်း] ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ (မှတ်မှတ်သားသား) [ဒဋ္ဌိကမ္မ အနက် တည်း] ဝါ=ငါ၏စေခိုင်းတိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ [အာဏတ္တိ အနက် တည်း] သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော့၊ မနသိ=စိတ်နှလုံးအတွင်း၌၊ ကာရောထ=

သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်
မူအံ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊
ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊(တနည်း) ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီအရှင်ဘုရား၊ ဣတိ
ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုတရားနာရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=
မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿာသံ=ရှေ့ရရှိသောစွာ
နားထောင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊
ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ)။ပ။ တေသံ ပရိဗ္ဗာဇကာနံ=ထိုပရိဗိုဇ်
တို့အား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဗျာကရေယျာထ=ဖြေဆိုကြကုန်လော၊ (ကိန္တိ=သို့၊
ဗျာကရေယျာထ=ဖြေဆိုကြရကုန်မည်နည်းဟူမူ)

အာဝုဿော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌ (ဤသာသနာတော်
က) ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကလျာဏမိတ္တော= (သဒ္ဓါသီလစသည်ရှိ၍)
ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသည်၊ ကလျာဏသဟာယော=ကောင်းသော အဖော်
သဟဲရှိသည်၊ ကလျာဏသမ္ပဝကော=ကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့၌ ညွတ်
ယိမ်းကိုင်းရှိုင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အာဝုဿော=ငါ့ရှင်ပရိဗိုဇ်တို့၊ သမ္မော
ဓိပက္ခိကာနံ= ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့၏၊ ဘာဝနာယ=၏၊
ဝါ=ငါ၊ ပဌမာ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဥပနိသာ=ကား၊ အယံ=ဤကောင်းသော
မိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်ပင်တည်း၊ ဝါ=ဤကောင်းသော မိတ်ဆွေတို့၌
ဆက်ဆံပေါင်းသင်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်
နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတည်း။

အာဝုဿော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော မှီရာ အ
ကြောင်းကား၊ [တနည်း-အာဝုဿော=တို့၊ ပုန=နောက်ထပ်တဖန်၊ အပရံ
စ=အခြားသော မှီရာအကြောင်းကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=
ဟောတော်မူအံ] ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သီလဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ
ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော=ပါတိမောက်
သီလတည်းဟူသော ပိတ်ဆီးကြောင်းတရားဖြင့် ကာယဒွါရ၊ ဝစီဒွါရတို့ကို
ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းလျက်၊ ဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့်ပြည့်စုံလျက်၊
အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော=အကျင့်၊ ကျက်စားရာဌာနနှင့် ပြည့်စုံလျက်၊(ရ

ဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သောအကျင့်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဆွမ်းစသည် အတွက် သွားလာဝင်ထွက်ကျက်စားသင့်ရာဌာနနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံ လျက်) ဝိဟရတိ=နေ၏။ [ဒုကစာပိုဒ်(၃၇)လည်းကြည့်]

အဏုမတ္တေသု=အဏုမြူအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဏုမြူ သ ဖွယ် အလွန်သေးငယ်ကုန်သော၊ ဝဇ္ဇေသု=အကုသိုလ်အပြစ်တို့၌၊ ဘယ ဒဿာဝီ=ကြောက်ဖွယ်ဆားဟု ရှုလေ့ရှိလျက်၊ သိက္ခာပဒေသု= သိက္ခာပုဒ် တို့တွင်၊ (တံ တံ သိက္ခာပဒံ= ထိုထိုသိက္ခာပုဒ်ကို) သမာဒါယ= ကောင်း စွာခံယူ၍၊ ဝါ=ဆောက်တည်၍၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏။ [တနည်း- သိက္ခာပဒေသု=သီလသိက္ခာအဖို့တို့၌၊ (သိက္ခိတမ္ပံ=ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်ရာသီလ သိက္ခာအားလုံးကို)သမာဒါယ=၍၊ သိက္ခတိ=၏] အာဂုဿော=တို့၊ သမ္မော ဓိပက္ခိကာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့၏၊ ဘာဝနာယ=၏၊ ဝါ=ငှါ၊ ဒုတိယာ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဥပနိဿာ= မှီရာအကြောင်းတရားကား၊ အယံ=ဤပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ပင်တည်း။

အာဂုဿော=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော မှီရာအကြောင်း တရားကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [နိကာမလာတိ ဟောတိ- စသည်၌စပ်] ယာ အယံ ကထာ=အကြင်စကားသည်၊ အဘိသလ္လေခိကာ= ကိလေသာ တို့ကို လွန်စွာခြစ်ခွါပယ်ရှားတတ်၏၊ စေတောဝိဝရဏသပ္ပါယာ °= သမထ

၁။စေတောဝိဝရဏသပ္ပါယာ။ ။ ဤပုဒ်၌ ဤသုတ်အဋ္ဌကယာအလို သပ္ပါယပုဒ်နှင့် သမာသံတွဲသောအခါ သတ္တမိတပျူရိသံသမာသံတွဲရ၍ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ(၂၀၅)နှင့် နောက်လာမည့်ဗေဒိယသုတ်ဒီကာအလို တဒတ္တသမ္ပဒါန်အနက်ဟော စတုတ္ထိတပျူရိသံသမာသံတွဲရမည်ဖြစ်၏။ စေတသော ဝိဝရဏံ စေတောဝိဝရဏံ ၊ စေတောဝိဝရဏော (စေတောဝိဝ ရဏာပု ဝါ) သပ္ပါယာ ဥပကာရိကာ စေတောဝိဝရဏသပ္ပါယာ= သမ ထဝိပဿနာစိတ်ကို ဖွင့်လှစ်ခြင်း၌ (ဝါ=ဖွင့်လှစ်ခြင်းငှါ) လျောက်ပတ်သော (ကျေးဇူးပြုတတ်သော) တရားစကား။

(တနည်း) စေတော (စိတ္တ)ဝိဝရန္တိတိစေတောဝိဝရဏာနိ=စိတ်ကို ထင်လင်းအောင် ဖွင့်လှစ်တတ်သော (ပွင့်လင်းစေတတ်သော)သမထ ဝိ

ဝိပဿနာစိတ်ကို ဖွင့်လှစ်ခြင်း၌ သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ ဝါ=သမထဝိပဿနာစိတ်ကို ဖွင့်လင်းစေခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုတတ်၏။ ဝါ=စိတ်ကို ထင်လင်းအောင် ဖွင့်လှစ်တတ်သော သမထဝိပဿနာတရားတို့အား သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ သေယျထိဒံ=ထိုစကားဟူသည် အဘယ်နည်း၊ [တနည်း-ဣဒံ အယံ ကထာ=ဤစကားဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်နည်း]

အပ္ပိစ္ဆကထာ=လောဘအလိုရမ္မက် မရှိသည်အဖြစ်နှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ သန္တုဋ္ဌိကထာ= ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ပဝိဝေကကထာ=

ပဿနာတရားများ၊ တေသံ သပ္ပါယာ တထာ။

၁။ သန္တုဋ္ဌိကထာ။ ။ သေန သကေန တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ=ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်း၊ “သတုဋ္ဌိ” ဟုဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတံလာ၊ ဝဂ္ဂန္တု ပြု၍ ပြီးသည်ဟုကြံရာ၏။ (တနည်း) သမံ တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ=မျှတရုံဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်း၊ မမျှမတ လွန်လွန်ကဲကဲလိုချင်သော တဏှာကို ပယ်ရှား၍ မျှတရုံ သင့်လျော်ရုံဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်း။ ဤနည်း၌ သံဥပသာရကို သမအနက်ဟောကြံ၊ (တနည်း) သန္တေန ဝိဇ္ဇမာနေတု န တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ= ထင်ရှားရှိသောပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း၊ “သန္တု တုဋ္ဌိ” မှ တကိုချေ၍ ပြီးသည်ဟု ကြံလေ။

၂။ ကာယဝိဝေကစသော ဝိဝေကသုံးပါး။ ။ (၁) ကာယေန ဝိဝေကော ကာယဝိဝေကော=ကိုယ်အားဖြင့်(အပေါင်းအဖော်တို့မှ) ခွဲခွါနေထိုင်ခြင်း။ (၂) မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော် ဂဟဋ္ဌကသုတ္တနိဒ္ဒေသ(၂၀)၌ မဟာဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်ကို စိတ္တဝိဝေကအဖြစ်ဖြင့်ဟောတော်မူ၏။ စိတ္တဝိဝေကောတိ မဟာဂ္ဂတလောကုတ္တရာစိတ္တာနံ ကိလေသေဟိ သုညဘာဝေါ တုစ္ဆဘာဝေါတိ အတ္ထော။ မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ဂဂ။

ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ(၂၁၀)နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာ (တ-၃၇၊ ၂၇၉) ၌မူ “အဋ္ဌသမာပတ္တိယော ပန စိတ္တဝိဝေကော နာမ” ဟူ၍ သမာပတ်ရှစ်ပါးကို စိတ္တဝိဝေကအဖြစ်ဖွင့်ထား၏။ စိတ္တဿ ဝိဝေကော စိတ္တဝိဝေကော= (ကိ

(ကာယဝိဝေကစသောသုံးမျိုးသော) ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှုနှင့် စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ အသံသဂ္ဂကထာ=(အမျိုးသမီးတို့နှင့် ငါးမျိုးသော သံသဂ္ဂရာဂဖြင့်) မရောနှော မဆက်သွယ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကား လည်းကောင်း၊ [သံသဂ္ဂရာဂငါးမျိုးကို အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၉) ပရိဟာနသုတ် ဌ်ရေးခဲ့ပြီ] ဝီရိယာရ မ္ဘကထာ=ဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ (အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ရှားခြင်းနှင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းငှါ ဝီရိယကို လုံးပမ်းကြိုးကုတ် အားထုတ် ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း)

သီလကထာ^၂=လောကီလောကုတ္တရာသီလနှင့်စပ်သော စကား လည်းကောင်း၊ သမာဓိကထာ=လောကီလောကုတ္တရာသမာဓိနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ပညာကထာ=လောကီလောကုတ္တရာ ပညာနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိကထာ=အရိယဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဝိမုတ္တိနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝါ=တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘန,သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိတို့.

လေသာတို့မှ) စိတ်၏ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းခြင်း၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းသောစိတ်(မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်)။ (၃) ဥပဓိဟိ ဝိဝေကော ဥပဓိဝိဝေကော=ကိလေသာ,ခန္ဓာ,အဘိသင်္ခါရဟူသော သုံးမျိုးသော ဥပဓိတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းခြင်းသဘော(နိဗ္ဗာန်)။

၁။သီလကထာစသည်။ ။ စံတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို လောကီသီလဟုခေါ်၍ မဂ်သီလ ဖိုလ်သီလကို လောကုတ္တရာသီလဟုခေါ်၏၊ ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော (ဥပစာရဈာန်နှင့်တကွသော) သမာပတ်ရှစ်ပါးကို လောကီယသမာဓိဟုခေါ်၍ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တသမာဓိကို လောကုတ္တရာသမာဓိဟုခေါ်၏၊ ထို့နောက်တဖန် ပညာကထာ၌ သုတမယပညာ, စိန္တာမယပညာ, ဈာနသမ္ပယုတ္တပညာ, ဝိပဿနာပညာဟူသော ပညာလေးမျိုးကို(ထိုလေးမျိုးတွင်လည်း ဤနေရာ၌ အထူးအားဖြင့် ဝိပဿနာပညာကို) လောကီပညာဟု ခေါ်၏၊ မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာကို လောကုတ္တရာပညာခေါ်၏။

နှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ^၁=(၁၉-ပါး
သော ပစ္စယေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော) ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်နှင့်စပ်သော စကား

၁။ ဝိမုတ္တိနှင့် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာ။ ။ ယခင်ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာနှင့်
မေဃိယသုတ်တို့ကားတို့၌ ဝိမုတ္တိပုဒ်အရ အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် နိဗ္ဗာန်ကို
ယူပြီးလျှင် အပရောဆရာတို့ကမူ တဒဂံ၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုဇ္ဈေဒဝိမုတ္တိတို့ အ
နေအားဖြင့် အနက်ဖွင့်ကြကုန်၏ဟုမိန့်ဆိုထား၏။ ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၉၀)
ဒုတိယသေခသုတ်အဋ္ဌကထာ ဝိမုတ္တိကထာအဖွင့် (နှာ-၄၀)တုန်းကမူ
“ပဉ္စဝိဓံ ဝိမုတ္တိံ အာရမ္ဘ” ဟူ၍ ပဋိပတ္တိသမ္ဘိ ; နိဿရဏဝိမုတ္တိ နှစ်ပါးနှင့်
တက္ခ ဝိမုတ္တိငါးပါးလုံးကိုပင်ယူတော်မူ၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင် သံယုတ်
အဋ္ဌကထာ(တ-၂၄၂၊ ၂၄၃) အဖွင့်အတိုင်း-

အနိစ္စာနုပဿနာစသော အနုပဿနာ(၇)ပါးကို တဒဂံဝိမုတ္တိဟုခေါ်၍
သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ၊ အရိယမဂ်လေးပါးကို သမုဇ္ဈေဒဝိမုတ္တိ၊
အရိယဖိုလ်လေးပါးကို ပဋိပတ္တိသမ္ဘိဝိမုတ္တိ၊ နိဗ္ဗာန်ကို နိဿရဏဝိမုတ္တိ ဟု
ခေါ်၏။

ပဋိပတ္တိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ(ပ-၁၂၆) ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓစသည်ကိုဖွင့်ပြရာ၌မူ
သမုဇ္ဈေဒဝိမုတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိသမ္ဘိဝိမုတ္တိ၊ နိဿရဏဝိမုတ္တိဟူသော ဝိမုတ္တိ သုံး
မျိုးကိုယူပြီးလျှင် “ဝိမုတ္တိနံ ဉာဏဒဿနံ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ= ထိုဝိမုတ္တိ
သုံးမျိုးတို့ကို(ဝါ=မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့ကို) ပြန်၍ဆင်ခြင်သိမြင်သော ပစ္စယေက္ခ
ဏာဉာဏ်” ဟူ၍ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ္ထပြုထား၏။ ထိုဝစနတ္ထ အတိုင်း ဆိုလျှင်
ပယ်အပ်ပြီးနှင့် မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သော
ပစ္စယေက္ခဏာဉာဏ်များကို ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဟု မခေါ်နိုင်သကဲ့သို့
ဖြစ်နေလေ၏။ သို့သော် ယခင်သေခသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၊
မေဃိယသုတ်တို့ကားတို့၌မူ ထိုပယ်အပ်ပြီး၊ မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာ
တို့ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စယေက္ခဏာဉာဏ်နှင့်တက္ခ ပစ္စယေက္ခဏာဉာဏ်
(၁၉)ပါးလုံးကိုပင် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနခေါ်သည်ဟုဖွင့်ဆိုထားကြ၏။
ထို့ကြောင့်-

“တိလဿ ဣဒံ ဘောလံ=နှမ်း၏ဥစ္စာဖြစ်သောဆီ” ဟူသော တဒ္ဓိတ်

လည်းကောင်းတည်း၊ ဧဝရူပိယာ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကထာယာ= စကားကို၊ နိကာမလာဘီ=အလိုရှိတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ (အချိန်မရွေး ကြား နာနိုင်၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်နိုင်ခြင်းရှိသည်) အကိစ္ဆလာဘီ=မခက်ခဲ မပင်ပန်း ချမ်းသာစွာရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရလာဘီ=မနည်းမရှား များပြားစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ တတိယာ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဥပနိ သာ=ကား၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤသို့ အပ္ပိစ္ဆကထာစသည်တို့ကို အလိုရှိတိုင်း အခက်အခဲမရှိ များပြားစွာရနိုင်ခြင်းပင်တည်း)

အာဝုသော=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အကုသလာနံ = အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လိမ္မာကျွမ်းကျင်သိမြင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ ပဟာ

ဝိဂြိုဟ်၌ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအဓိကကိုဥလျှင် နှမ်းဆီတမျိုးကိုသာ တေလဟု ခေါ်ရတော့မည်ဖြစ်သော်လည်း “တေလံ” ဟုရုပ်ပြီးသောအခါ၌ကား ထိုဝိဂြိုဟ်ဝါကျအနက်ကို မဋတော့ဘဲ “သာသပတေလ=မုန်ညင်းဆီ၊ ဧရဏ္ဍတေလ=ကြက်ဆူဆီ၊ ဝသာတေလ=သားဆီ၊ တိလတေလ=နှမ်းဆီ” စသော ဆီအားလုံးကို တေလဟုခေါ်နိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤ၌လည်း “ဝိမုတ္တိနံ ဉာဏဒဿနံ” ဟူသော သမာသ်ဝါကျအဓိက၌ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ဟူသော ဝိမုတ္တိသုံးမျိုးကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်များကိုသာ ယူနိုင်သော်လည်း “ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ” ဟူ၍ သမာသ်ပြီးသောအခါ၌ကား ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်(၁၉)ပါးလုံးကို ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ခေါ်နိုင်သည်ဟု ကြံရာ၏ ။

ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စတိတိ ဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရိယမဂ်(သမုဇ္ဈဒဝိမုတ္တိ)။ ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စတိ ဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးအရိယဖိုလ်(ပဋိပုဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ)။ ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စတိ ဧတ္တာတိ ဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန် (နိဿရဏဝိမုတ္တိ)။ ထို့နောက် ယင်းဝိမုတ္တိသုံးမျိုးလုံး ပါဝင်အောင် “ဝိမုတ္တိ စ ဝိမုတ္တိ စ ဝိ မုတ္တိ စ ဝိမုတ္တိယော” ဟု ဧကသေသ်ပြု၍ “ဝိမုတ္တိနံ ဉာဏဒဿနံ ဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿနံ” ဟုဝစနတ္ထပြု။

နာယ=ပယ်ခြင်းငှါ၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ်တို့ကို လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အပြစ် မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို၊ ဥပသမ္ပဒါယ=ပြီး စီးပြည့်စုံစေခြင်းငှါ၊ ဝါ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော= မတွန့်မဆုတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ထာမဝါ=ဝီရိယစွမ်း အားရှိသည်၊ ဒဋ္ဌပရက္ကမော=မြဲမြံသောလုံးလရှိသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့ကြောင့်၊ [ဤပုဒ်အဖွင့်ကို ဒသကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၇)ပဌမနာထသုတ်ကြည့်]အနိက္ခိတ္တဓုရော= (အရဟတ္တဖိုလ် မရ သေးသမျှ) မလျော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။စတုတ္ထိ=သော၊ ဥပနိသာ=ကား၊ အယံ= (အနိက္ခိတ္တဓုရ မည်သော) ဤဝီရိယပင်တည်း။

အာဝုသော=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပညဝါ= ဝိပဿနာ ပညာရှိသည်၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို

၁။ ဖိုလ်ကိုကုသိုလ်ဟုဖွင့်ဆိုထားခြင်း။ ။ယခင်ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာနှင့် ဝေယံယသုတ်ဋီကာတို့၌ “ကုသလာနံ ဓမ္မာနန္တိ ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒိ အတ္ထေန အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန စ ကုသလာနံ သဟဝိပဿနာနံ မဂ္ဂဖလဓမ္မာနံ” ဟူ၍ ဝိပဿနာနှင့် မဂ်တရားများကိုသာမက ဝိပါကံအဗျာကတဖြစ်သော ဖိုလ်တရားများကိုပါ ကုသိုလ်စာရင်း၌ ထည့်သွင်းဖွင့်ပြထား၏။ ကုစ္ဆိတာ သလန(စက်ဆုပ်ဖွယ်အကုသိုလ်တရားတို့ကို တုန်လှုပ်စေခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း) စသောအနက်နှင့် အနဝဇ္ဇ(အပြစ်မရှိခြင်း) အနက်သဘော သာမာန် အနေအားဖြင့် ဖိုလ်တရားများလည်း ကုသိုလ်အမည်ရနိုင်သည်ဟု သဘောထား၍ ကုသိုလ်စာရင်း၌ ဖိုလ်ကိုသွင်းထားခြင်းဖြစ်ဟန်တူပါ၏။ ကုစ္ဆိတာ ပါပကော ဓမ္မေ သလယန္တိ စလယန္တိ ကဗျန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိတိ ကုသလာ= စက်ဆုပ်ဖွယ်အကုသိုလ်တရားတို့ကို တုန်လှုပ်ချောက်ချား ဖောက်ပြား ပျက်စီးစေတတ်သော ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တရားများ။ ကုသလာ(အနဝဇ္ဇာ)= အပြစ်မရှိသော ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တရားများဟု ဆိုရာ၏။

ထိုးထွင်းသိနိုင်သော၊ အရိယာယ=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေး
စင်ကြယ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကာယ=(လောဘအတုံးအခဲစသည်ကို) ဖြိုခွဲနိုင်သော၊
သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ^၁= ဝဋ်
ဒုက္ခကို ကုန်စေတတ်သော အရိယမဂ်သို့ ဦးတည်သွားတတ်သော၊
ပညာယ=ဝိပဿနာပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ ။ပ။
ပဉ္စမိ=ငါးခုမြောက်သော၊ ဥပနိသာ=ကား၊ အယံ=ဤဝိပဿနာပညာနှင့်
ပြည့်စုံခြင်းပင်တည်း။

၁။ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ။ ။ ရှေးယခင်တုန်းက ဤပုဒ်ကို
ပဉ္စကနိပါတ်အဖွင့်များအတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုရိုးထုံးစံရှိခဲ့သော်လည်း ယခုမူ
လာမည့် မေဃိယသုတ်ဋီကာအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုထားပါ၏။ ထို
ဋီကာအဖွင့်မှာလည်း ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ မေဃိယသုတ် (၂၁၂)မှ ယူထား
သော အဖွင့်ဖြစ်၏။ ခေပေတီတိ ခယော၊ ဒုက္ခဿ ခယော ဒုက္ခက္ခယော=
ဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေတတ်သော အရိယမဂ်၊ ဂစ္ဆတီတိ ဂါမိနိ၊ ဒုက္ခယံ ဂါမိနိ
ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ=ဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေတတ်သော အရိယမဂ်ဆီသို့ ဦးတည်
သွားတတ်သော ဝိပဿနာပညာ။

ဤ၌ သမ္မာပုဒ်ကို ဂါမိနိ၌စပ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် “ဒုက္ခက္ခယ = ဝဋ်
ဒုက္ခကို ကုန်ခန်းစေတတ်သော အရိယမဂ်ဆီသို့ + သမ္မာ = မဖောက်မပြန်
အကြောင်းမှန် နည်းမှန်အားဖြင့် + ဂါမိနိ = သွားတတ်သော ဝိပဿနာပညာ”
ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာတိ ဝဋ်ဒုက္ခဿ ခေပန
တော “ဒုက္ခက္ခယော” တိ လဒ္ဒနာမံ အရိယမဂ္ဂံ သမ္မာ ဟေတုနာ နယေန
(ဉာယေန) ဂစ္ဆန္တိယာ(ဋီကာ)။

ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာ တမျိုးနှင့် နှစ်မျိုးအဖွင့်များ။ ။ “ဥဒ
ယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ။ ။ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ” ဟူ၍ ဟောတော်
မူအပ်သော သုတ်ပေါင်းများစွာတွေ့ခဲ့ရ၏။ ထိုသုတ်တို့တွင်—

(၁) ဤသမ္မာမိသုတ်နှင့် အလားတူ တွေ့ရလတ္တံ့သော မေဃိယသုတ်
နှင့် ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၃)ပဓာနိယဂ်သုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌
ပညာအရ ဝိပဿနာပညာတမျိုးကိုသာ ယူထားပြီး (၂) ထိုပဉ္စကနိပါတ်

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကလျာဏမိတ္တဿ=ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသော၊
 ကလျာဏသဟာယဿ=သော၊ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကဿ=သော၊ ဘိက္ခု
 နော= ရဟန်းသည်၊ ဧတံ=ဤဂုဏ်ထူးကို၊ ပါဠိကံခံ=မချွတ်ဧကန် အလို
 ရှိအပ်၏၊ ဝါ=မချွတ်ဧကန်ရှိနိုင်၏၊ (ကိဒိသံ=အဘယ်သို့သောဂုဏ်ထူးကို၊
 ပါဠိကံခံ=နည်းဟူမူ) သီလဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလရှိသည်၊ ယံ ဘဝိ
 သတိ=အကြင်ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဥဒါန်းပါဠိတော် မေဃိယသုတ်၊ ၁၂၀-၌
 “ယံ သီလဝါ ဘဝိသတိ” ဟူ၍ ယံသဒ္ဓါ တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ ဋီကာ၌လည်း
 “ယန္တိ ကိရိယာပရာမသနံ” ဟူ၍ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာမှ ယူထား၏၊ ဤ
 သုတ်၌ကား ယံသဒ္ဓါမပါ၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိသေသပြု၍ အနက်ပေးရ၏၊
 ပါတိမောက္ခသံဝရသံဂုတော=လျက်၊ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော=လျက်၊ ယံ
 ဝိဟရိသတိ=အကြင်နေလတ္တံ့။ ပ။ ယံ သိက္ခိသတိ=တ္တံ့၊ (ဧတံ=ဤ
 သီလရှိသူဖြစ်ခြင်းဟူသော ဂုဏ်ထူးကို၊ ပါဠိကံခံ=မချွတ်ဧကန် အလိုရှိ
 အပ်၏၊ ဝါ=နိုင်၏)

စာပိုဒ်(၂)ဝိတ္ထတသုတ်၌မူ ပညာအရ ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာနှစ်မျိုးလုံးကို
 ယူထားသည်ကိုတွေ့ရ၏၊ ဘာကြောင့် ယင်းသို့ တမျိုးယူ၊ နှစ်မျိုးလုံးယူဟု
 ယူပုံနှစ်မျိုးဖြစ်ရသနည်းဟု အကြောင်းရှာရသော်-

“အရိယသာဝကော” ဟူ၍ မဟောဘဲ “ဣဓ ဘိက္ခဝေ(အာဂုသော)
 ဘိက္ခု” ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပဓာနိယင်္ဂံသုတ်ကဲ့သို့သော သုတ်များ
 သည် အရိယမဂ်ကို မျက်မှောက်မပြုရသေးသော အာရဒ္ဓဝိပဿက ပုထု
 ဧဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်သက်ဆိုင်သော သုတ်များဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို
 သုတ်များ၌ ဝိပဿနာပညာ တမျိုးကိုသာယူရန်ဖွင့်ပြရ၏၊ “ဣဓ ဘိက္ခ
 ဝေ အရိယသာဝကော” ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သောသုတ်များကား “အရိ
 ယသာဝကော” ဟု သီးသန့်နာမည်တပ်ထားသောကြောင့် အရိယမဂ်ကို
 မျက်မှောက်ပြုပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်
 ထိုသုတ်များ၌ ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာနှစ်မျိုးလုံးကိုယူရန် ဖွင့်ပြထားသည်
 ဟု စဉ်းစားမိသည်။

ထိုတွင် ပဉ္စကနိပါတ်ဝိတ္ထတသုတ်အဋ္ဌကထာအလို- ဒုက္ခဿ ဓယော

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကလျာဏမိတ္တဿ=သော။ပ။ ဘိက္ခုနော=သည်။
ဧတံ=ဤဂုဏ်ထူးကို၊ ပါဠိကံခံ=၏၊ (ကိဒိသံ=ကို၊ ပါဠိကံခံ=မူ) ယာယံ
ကထာ=သည်။ပ။ အကသိရလောဘိ=သည်။ယံ ဘဝိဿတိ=အကြင်ဖြစ်
လတ္တံ၊ (ဧတံ=ဤဂုဏ်ထူးကို၊ ဝါ=အပ္ပိစ္ဆကထာစသည်ကို အလိုရှိတိုင်း
အခက်အခဲမရှိ ပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းဟူသော ဤဂုဏ်ထူးကို၊ ပါဠိကံခံ=
၏)။ပ။ အနိက္ခိတ္တဓုရော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍)ယံ ဝိဟရိဿတိ= အကြင်
နေလတ္တံ၊ (ဧတံ=ဤဝိရိယရှိသူဖြစ်ခြင်းဟူသော ဂုဏ်ထူးကို၊ ပါဠိကံခံ)။ပ။
ပညဝါ=သည်။ပ။ သမန္နာဂတော=သည်။ယံ ဘဝိဿတိ=အကြင်ဖြစ်လတ္တံ၊
(ဧတံ=ဝိပဿနာပညာရှိသူဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤဂုဏ်ထူးကို၊ ပါဠိကံခံ=၏၊
ဝါ=၏)

ဒုက္ခက္ခယော=ဝဋ်ဒုက္ခ၊ ကိလေသဒုက္ခကို ကုန်ခန်းစေတတ်သော ဝိပဿနာ
ပညာ၊ မဂ်ပညာ။ [ဤ၌ ပညာပုဒ်နှင့်လိန်တူ “ဒုက္ခက္ခယာ” ဟု ဣတ္ထိလိင်
အာကာရန္တဖြစ် မဆိုခြင်းသည် “အပစ္စယော ဧတာ ဒုတိယော၊ ဣပစ္စယော
ပုမေ သိယံ” ဟူသော ကစ္စာယနသာရနှင့်အညီ ပစ္စည်း၏ပုလ္လိင်သို့
လိုက်သောပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်၏] ဒုက္ခက္ခယော ဂါမိနိ ဒုက္ခက္ခယဂါ
မိနိ=ဒုက္ခကိုကုန်ခန်းစေလျက် ဖြစ်တတ်သော ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာ။
ဝါ=ဒုက္ခကိုကုန်ခန်းစေလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သော ဝိပဿနာပညာ၊
မဂ်ပညာ။ (တနည်း) ဒုက္ခက္ခယာယ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ=
ဒုက္ခကို ကုန်ခန်းစေတတ်သော အရိယမဂ်အကျိုးငှါဖြစ်တတ်သော ဝိပ
ဿနာပညာ။ [မဂ္ဂဝညာ သမ္မာ ဟောတုနာ နယေန ဝဋ္ဋဒုက္ခန္တ ကိလေသဒုက္ခန္တ
ဧပယမာနာ ဂစ္ဆတိတိ သမ္မာဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ နာမ။ ဝိပဿနာပညာ
တဒဂံဝသေန ဝဋ္ဋဒုက္ခန္တ ကိလေသဒုက္ခန္တ ဧပယမာနာ ဂစ္ဆတိတိ
ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ။ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ ဝါ မဂ္ဂပညာယ ပဋိလာဘာယ
သံဝတ္တနတောပေသာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။]

ပဓာနိယဂံသုဓာ်အဋ္ဌကထာအလို ဝစနတ္ထကား- ဒုက္ခဿ ဓယော
ဒုက္ခက္ခယော=ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်း။ ဒုက္ခက္ခယံ ဂါမေတိတိ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ=
ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်သော ဝိပဿနာပညာ။ [သမ္မာ ဒုက္ခက္ခ

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ပန=နောက်ထပ်ဖြစ်ပွားစေဖွယ်တရားကား၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုရဟန်းသည်၊ ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေသု ဓမ္မေသု=ဤ တရားတို့၌ (ကလျာဏမိတ်ရှိခြင်း၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလရှိခြင်း စသော ဤတရားတို့၌) ပတိဋ္ဌာယ=ရပ်တည်၍၊ စတ္တာရော= လေးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ ဥတ္တရိ=ထိုငါးပါးထက် အပိုအလွန်၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ= ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့၌ စွဲမက်သော လောဘကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှါ၊ အသုဘာ= အသုဘ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ=မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ သူသေကောင်သဖွယ် မတင့် တယ်ဟု ရှုမှတ်ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောကို၊ [အသုဘဘာဝနာ-ဟုဆိုလိုလျက် ဘာဝနာပုဒ် အကျေကြ်] ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏။

ဗျာပါဒဿ=ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒေါသကို၊ ပဟာနာယ= ပယ်သတ်ခြင်း ငှါ၊ မေတ္တာ=မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏။ ဝိတက္ကုပစ္စေဒါယ= ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမဝိတက်စသော ဝိတက်တို့ကို ပယ်ဖြတ်ခြင်းငှါ၊ အာနာပါနဿတိ=(၁၆-ပါးသော မှီရာအာရုံရှိသော) အာနာပါနဿတိကို၊ ဝါ=ထွက်လေ၊ ဝင်လေကို အာရုံပြုရှုမှတ်သော သတိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ= ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏၊ အသ္မိမာနသမ္ပုဂ္ဂါတာယ=ငါတကားဟု ဖြစ်သောမာနကို ပယ်သတ်ခြင်းငှါ၊ အနိစ္စသညာ=ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ မမြဲဟုရှုမှတ်သော သညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနိစ္စသညိနော= မမြဲဟု ရှုမှတ်သော သညာရှိသောသူမှာ၊ အနတ္တသညာ=အနတ္တသညာသည်၊ ဝါ= ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အသက်ရှင်အတ္တကောင် မ ဟုတ်ဟုရှုမှတ်သော သညာသည်၊ သဏ္ဍာတိ=တည်၏၊ အနတ္တသညိ= အသက်ရှင်အတ္တကောင် မဟုတ်ဟုရှုမှတ်သော သညာရှိသူသည်၊ အသ္မိမာန

ယဂါမိနိယာတိ တဒင်္ဂဝသေန ကိလေသာနံ ပဟိနတ္တာ ယံ ဒုက္ခံ ခိယတိ၊ တဿ ဒုက္ခဿ ဝေယဂါမိနိယာ]

၁။၁၆ပါးသော မှီရာအာရုံ။ ။ သောဠသဝတ္ထုကာ အာနာပါနဿတိ= ၁၆ပါးသောမှီရာအာရုံရှိသော အာနာပါနဿတိ-ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ရာ၌ (၁၆)ပါးအရေအတွက်ကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ(၃-၆၉)ကြည့်။

သမုတ္တိတံ=ငါတကားဟု ထောင်လွှားသောမာနကို ပယ်သတ်ခြင်းသို့၊
 ဝါ= . . . .ကို ပယ်သတ်သော အရဟတ္တမဂ်သို့၊ ပါပဏာတိ=ရောက်၏၊
 ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခုမြင်တွေ့နေရသော အတ္တဘောဌ်ပင်လျှင်၊ နိဗ္ဗာနံ= နိဗ္ဗာန်သို့
 လည်း၊ ဝါ=အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းကင်းသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း
 ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောသို့လည်း၊ ပါပဏာတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=
 မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ။

၂-နိဿယသုတ်

၂။အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း
 သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ= ရှိ
 တော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊
 ဝါ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို။ပ။
 ဧကမန္တံ=တခုသောအရပ်၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သော ဘိက္ခု=
 ထိုရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊
 (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ နိဿယသမ္ပန္နော =မိရာ တရားနှင့်ပြည့်စုံသော
 ပုဂ္ဂိုလ်၊ နိဿယသမ္ပန္နော=ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊
 ဘန္တေ = ရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှပမာဏရှိသော မိရာတရားနှင့်
 ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နိဿယသမ္ပန္နော= မိရာတရားနှင့် ပြည့်စုံ
 သူသည်၊ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)
 ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားကို၊ (ရတနာ
 သုံးပါးတို့၌ မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်သော ဩကပ္ပနမည်သော
 သဒ္ဓါတရားကို) နိဿယာယ=မိ၍၊ အကုသလံ=အကုသိုလ်ကို၊ စေ ပဗဟ
 တိ=အကယ်၍ ပယ်စွန့်အံ့၊ ကုသလံ=ကုသိုလ်ကို၊ စေ ဘာဝေတိ=အကယ်၍
 ဖြစ်ပွားစေအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ဖြစ်လသော်) အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊
 တံ အကုသလံ=ထိုအကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနမေဝ= ပယ်အပ်ပြီးသည်
 သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဟိရိ=အကုသိုလ် ဒုစ္စရိတ်

စက်ဆုပ်မှုရှက်မှု ဟိရိကို၊ နိဿယ=၍၊ အကုသလံ=ကို၊ စေ ပဗောတိ= အံ။ပ။ဩတ္တပ္ပံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောက်လန့်မှုဩတ္တပ္ပကို။ပ။ ဝီရိယံ= ကာယိကစေတသိကဝီရိယကို။ပ။ ပညံ=ပညာကို၊ နိဿယ=၍။ပ။ ပဟိနမေဝ=လျှင်၊ဟောတိ=၏၊ ဟိ=မှန်၏၊ [“ယံ’သ=ယံ+အဿ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်] အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ ယံ=အကြင်အကုသိုလ်ကို၊ အရိယာယ= ကိလေသာအညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ပညာယ=ဝိပဿနာ ပညာ၊မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=မြင်၍၊ ပဟိနံ=ပယ်အပ်ပြီ၊ အဿ ဘိက္ခု နော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ အကုသလံ=ထိုအကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိ နံ=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ သုပ္ပဟိနံ=ကောင်းစွာပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တနည်း)အဿ ဘိက္ခုနော=သည်၊ ပဟိနံ=ပယ်အပ်ပြီးသော၊ တံ အကု သလံ=ထိုအကုသိုလ်သည်၊ သုပ္ပဟိနံ=ကောင်းစွာပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟော တိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ စ ပန=နောက်ထပ် မှီခိုရာတရားကား၊ တေန ဘိက္ခုနာ = ထိုရဟန်းသည်၊ ပဉ္စသု=(သဒ္ဓါအစထား) ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေသု ဓမ္မေသု=ဤတရားတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာယ=ရပ်တည်၍၊ စတ္တာရော=

၁။စတ္တာရော ဥပနိဿာယ ဝိဟာတဗ္ဗာ။ ။ ဤ၌ လေးပါးဟူသည် ပါဠိတော်၌လာသည့်အတိုင်း (၁)ဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ မှီဝဲသုံးစွဲသင့်သော ပစ္စည်းလေးပါးကို မှီဝဲသုံးစွဲခြင်း။ (၂)ဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ ချုပ်တည်းသည်း ခံသင့်သော အအေး၊အပူ၊အစာဆာခြင်း၊ရေငတ်ခြင်းစသည်ကို ချုပ်တည်း သည်းခံခြင်း။[ပဋိသင်္ခါ၊ ယောနိသော ဓမ္မော ဟောတိ သိတဿ ဥဏှဿ ဇိဗ္ဗာယ။ပ။ပါဏဟရာနံ အဓိဝါသကဇာတိကာ ဟောတိ-ဟူသော ပါဠိတော်အတိုင်း ချုပ်တည်းသည်းခံဖွယ်ရာများကိုသိပါ] (၃)ဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ ရှောင်ရှားသင့်သော ဆင်ကြမ်း၊မြင်းကြမ်း၊ခွေးဆိုး၊သစ်ငုတ်စသည်ကို ရှောင်ရှားခြင်း၊ [ဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၈)အာသဝသုတ်ပါဠိတော်ကြည့်] (၄)ဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ ပယ်ထုတ်သင့်သော ကာမဝိတက်စသော အကုသိုလ်ကို ပယ်ထုတ်ခြင်း- ဟူ၍လေးမျိုးတည်း။ ထိုလေးမျိုးကို ဒသကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၉၊၂၀) ပ,ဒု-အရိယာဝါသသုတ်တို့၌ “စတုရာပဿနော”

လေးပါးသောတရားတို့ကို၊ ဥပနိဿယာယ=မှီ၍၊ ဝိဟာတဗ္ဗာ= နေ ထိုက် ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ စတ္တာရော=တို့ကို ၊ (ဥပနိ သာယာ=၍၊ ဝိဟာတဗ္ဗာ=နေထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သင်္ခါယ^၃ =ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်သိမြင်၍၊ ဧကံ=တစ်ဖို့သော မှီဝဲသုံးစွဲသင့်သော ပစ္စည်း လေးပါးကို၊ ပဋိသေဝတီ=မှီဝဲသုံးစွဲ၏၊ သင်္ခါယ=၍၊ ဧကံ=တစ်ဖို့သော ချုပ်တည်းသည်းခံသင့်သော အအေးအပူစသည်ကို၊ အဓိဝါသေတီ = ချုပ်တည်းသည်းခံ၏၊ သင်္ခါယ=၍၊ ဧကံ=တစ်ဖို့သော ရှောင်ရှားသင့်သော ဆင်ကြမ်း၊ မြင်းကြမ်း၊ ခွေးဆိုးစသည်ကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတီ=ရှောင်ရှား၏၊ သင်္ခါ ယ=၍၊ ဧကံ=တစ်ဖို့သော ပယ်ထုတ်သင့်သော ကာမဝိတက်စသော အကုသိုလ်ကို၊ ဝိနောဒေတီ=ပယ်ထုတ်၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ= ဤ သို့အားဖြင့်၊ (ဤသို့သဒ္ဓါဟိရိစသည်တို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ နိဿယသမ္ပန္နော=သည်၊ ဟောတီ=၏။ ဒုတိယံ=ဒုတိယသုတ်တည်း။

စသည်ဖြင့် “အပဿေနတရားလေးပါး”ဟုနာမည်တပ်၍ ဟောတော် မူ၏။ ထိုသုတ်တို့၌လည်းကြည့်ပါ။

၁။ သင်္ခါယပုဒ် ရုပ်ပြီးပုံ။ ။ “သင်္ခါယာတိ ဇာနိတွာ”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် “သင်္ခါယ”ပုဒ်သည် တွာပစ္စယန္တပုဒ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား ၏။ ဒီ၊ ပါထိကဝဂ် သင်္ဂီတိသုတ်အဋ္ဌကထာ(၁၉၀)၌ “သင်္ခါယာတိ ဉာ ဏေန ဥတွာ”ဟုဖွင့်၏။ ထိုအလိုလည်း တွာပစ္စယန္တပုဒ်ဟုပင် ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့သော် ထိုသင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ(၂၂၁)၌မူ “သမ္ပဒေဝ ခါယတိ ဥပဋ္ဌာတိ ပဋိဘာတိတိ သင်္ခါ၊ ဉာဏန္တိ အာဟ “သင်္ခါယာတိ ဉာဏေန ဥတွာ”တိ ဟုဖွင့်ထား၏။ ထိုဋီကာအလို သံပုဗ္ဗ ခါဓာတ် ကွဲပစ္စည်းဖြင့် “သင်္ခါ”ဟုပြီး၍ နာဝိဘတ်ကို အာယပြုလျှင် “သင်္ခါယ”ဟုဖြစ်၏။ “သင်္ခါ= ကောင်းစွာသာ လျှင် ထင်ပေါ်လာသောဉာဏ်”ဟု ဋီကာဝိဂြိုဟ်နက်ဆိုနိုင်၏။ ပါဠိတော်၌ လည်း ထိုဋီကာအတိုင်း “သင်္ခါယ=ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဧကံ=တစ်ဖို့သော မှီဝဲ သုံးစွဲသင့်သော ပစ္စည်းလေးပါးကို၊ ပဋိသေဝတီ=မှီဝဲသုံးစွဲ၏” စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုနိုင်၏။

၃-မေဃိယသုတ်

၃။ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စာလိကာယံ^၁=စာလိကာမြို့၌၊ စာလိကပဗ္ဗတေ=စာလိကတောင်၌၊ ဝါ=စာလိကတောင်ပေါ်ကျောင်းတော်ကြီး၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မေဃိယော= အရှင်မေဃိယသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥပဋ္ဌာကော= အလုပ်အကျွေးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌။ ပ။ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသော

၁။စာလိကာနာမည်၏ အကြောင်းရင်း။ ။တံ ကိရ စလမဂ္ဂံ နိဿာယ ကတတ္တာ ဩလောကေန္တာနံ စလမာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ၊တသ္မာ စာလိကာတိ သံခံ ဂတံ=လှုပ်ရှားနေသောလမ်းကိုမှီ၍ တည်ထောင်ထားအပ်သော မြို့ဖြစ်သောကြောင့် ထိုမြို့သည် ကြည့်ရှုသောသူတို့အား လှုပ်ရှားနေသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာ၏၊ထို့ကြောင့် စာလိကာမြို့ဟုခေါ်၏၊စလတိ စလမာနံ ဝိယ(ခလမာနာ ဝိယ ဝါ) ဥပဋ္ဌာတိတိ စာလိကာ-ဟုဝစနတ္ထပြု။

စလမဂ္ဂံပုဒ်နေရာ၌ စလပင်(လှုပ်ရှားနေသောရွှံ့ညွန့်)ဟုလည်း ပါ၌ ရှိ၏၊ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ(၁၉၆)၌လည်း စလပင်ဟုပင်ရှိ၏၊ မြို့တံခါးနေရာမှတပါး ကျန်မြို့ပတ်ပတ်လည်၌ လှုပ်ရှားနေသော ရွှံ့ညွန့်ရှိ၏၊ ထိုရွှံ့ညွန့်ကိုမှီ၍တည်သော မြို့ဖြစ်ရကား ထိုမြို့သည် ကြည့်ရှုသူတို့အား လှုပ်ရှားနေသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာ၏၊ထို့ကြောင့် စာလိကာမြို့ခေါ်သည်ဟု ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

ထို့ပြင်“စာလိကာပဗ္ဗတေ”နေရာဝယ် ဥဒါန်းပါဠိနှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌“စာလိကေ ပဗ္ဗတေ”ဟုရှိ၏၊ မြို့ကိုဆိုလိုရာ၌ “စာလိကာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်အကာရန္တပါ၌ ရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း တောင်ကိုဆိုလိုရာ၌ကား ဥဒါန်းပါဠိအတိုင်း ပုလ္လိင်အကာရန္တပါ၌ရှိသင့်၏၊ စလတိ စလမာနော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိတိ စာလိကော=(အားလုံးစုံ ဖွေးဖွေးဖြူနေသည်ဖြစ်၍ လဆုတ်ရက်ပိုင်း၌ ကြည့်ရှုသူတို့အား)လှုပ်ရှားနေသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသော တောင်-ဟူ၍ သံဝဏ္ဏနာနုပဝစနတ္ထပြုရာ၏။

နေရာ၌၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ၊ ကေမန္တံ=၌၊ ဌိတော=ရပ်နေပြီးသော၊ အာယသ္မာ မေဃိယော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ= လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဇန္တုဂါမံ= ဇန္တုမည်သောရွာသို့၊ ပိဏ္ဍာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှါ၊ ပဝိသိတံ=ဝင်ခြင်းငှါ၊ ဣတ္ထမိ=အလိုရှိပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) မေဃိယ=မေဃိယ၊ ဒါနိ=ယခု၊ တံ=သင်သည်၊ ယဿ=အကြင်ဇန္တုရွာသို့ ဆွမ်းခံဝင်ခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်ကို၊ မညသိ=သိ၏၊ တံ=ထိုဆွမ်းခံဝင်ခြင်းကို၊ ကရောဟိ=ပြုလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

အထ ခေါ=(မြတ်စွာဘုရားထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရရာ) ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မေဃိယော=အရှင်မေဃိယသည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ကောင်းမွန်ညီညာစွာ ပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြံရံ၍၊ ဇန္တုဂါမံ=ဇန္တုရွာသို့၊ ပိဏ္ဍာယ=ငှါ၊ ပါဝိသိ=ဝင်ပြီ၊ ဇန္တုဂါမေ=၌၊ ပိဏ္ဍာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှါ၊ စရိတွာ=လှည့်လည်ပြီး၍၊ ပစ္စာဘတ္တံ= ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွါခဲ့ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ကိမိကာဠာယ=ကိမိကာဠာမည်သော၊ (မည်းနက်သော ပိုးကောင်များစွာ ရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ကိမိကာဠာမည်သော) နဒိယာ=မြစ်၏၊ တီရံ=ကမ်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ အာယသ္မာ မေဃိယော=သည်၊ ကိမိကာဠာယ=သော၊ နဒိယာ=မြစ်၏၊ တီရေ=ကမ်းနား၌၊ ဇယံဝိဟာရံ=ခြေသလုံးမြင်းခေါင်း အညောင်းဖြေဖျောက် လမ်းလျှောက်

၁။ဇယံဝိဟာရံ အနုစင်္ကမမာနော။ ။ဇယံသု ဥပ္ပန္နကိလမထဝိ နောဒနတ္ထော ဝိဟာရော ဝိစရဏံ ဇယံဝိဟာရော= ခြေသလုံးမြင်းခေါင်း တို့၌ဖြစ်သော ညောင်းညာမှုကို ဖြေဖျောက်ခြင်းအကျိုးရှိသော လှည့်လည် လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ (တနည်း) ဇယံယ ဟိတော ဝိဟာရော သဗ္ဗာရော

ခြင်းကို၊ ဝါ= . . . . လျှောက်ခြင်းငှါ၊ ဝါ= . . . . လျှောက်ခြင်းဖြင့်၊
အနုစက်မမာနော=ထိုမှဤရောက် လျှောက်လသော်၊ အနုဝိစရမာနော=
ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်လသော်၊ ပါသာဒိကံ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဆောင်
နိုင်သော၊ ရမဏီယံ=စိတ်ကိုပျော်မွေ့စေတတ်သော၊ အမ္မဝနံ=သရက်တော
ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ်=မြင်ရသည်သာ။

ဒိသ္မာနံ=မြင်ရပြီး၍၊ ဝါ=မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အဿ= ထိုအရှင် မေ
ဃိယမှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=
အဘယ်သို့၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမှု) ဣဒံ အမ္မဝနံ= ဤသရက်တော
သည်၊ ပါသာဒိကံ ဝတ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဆောင်နိုင်ပါပေစွာတကား၊
ဝါ=စိတ်ကြည်နူးဖွယ် ဖြစ်ပါပေစွာတကား၊ ရမဏီယံ ဝတ=စိတ်ကို
ပျော်မွေ့စေတတ်ပါပေစွာတကား၊ ဣဒံ=ဤသရက်တောသည်၊ ဝဇာနတ္ထိ
ကဿ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းဖြင့် အလိုရှိသော၊

ဇမ္ဗာဝိဟာရော= ခြေသလုံးမြင်းခေါင်း၏ အစီးအပွားဖြစ်သော လှည့်လည်
လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ [လှည့်လည်သွားလာခြင်းကို ဝိဟာရဟုဆိုသည်]

ဤ၌ “ဇမ္ဗာဝိဟာရံ=ခြေသလုံးမြင်းခေါင်း အညောင်းဖြေဖျောက် လမ်း
လျှောက်ခြင်းကို၊ အနုစက်မမာနော=သော်” ဟု အနက်ပေးလျှင် ဝိဟာရဏ
ကိရိယာနှင့် အနုစက်မနကိရိယာတို့ အနက်မကွဲပြားဘဲ ကွဲပြားသကဲ့
သို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းထားသော အဘောဒဘောဒုပစာရ စကားဖြစ်၏။ “စာရိကံ=
လှည့်လည်ခြင်းကို၊ စရမာနော= လှည့်လည်လသော်” ဟူသော စကားနှင့်
အတူတူပင်တည်း၊ (တနည်း) “ဇမ္ဗာဝိဟာရံ= . . . . လျှောက်ခြင်းငှါ” ဟု
အနက်ဆိုလျှင် “ဒိဝါဝိဟာရံ နိသီဒိ၊ အလဂဒ္ဒပရိယေသနံ စရမာနော”
တို့၌ကဲ့သို့ အံဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ပဒါနံအနက်၌သက်။ “ဇမ္ဗာဝိဟာရံ=
. . . . လျှောက်ခြင်းဖြင့်” ဟု အနက်ဆိုလျှင်ကား အံဝိဘတ်ကို ကိရိယာ
ဝိသေသနအနက်ဟောကြံပါ၊ ဤဇမ္ဗာဝိဟာရံနှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို
တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၅)ဟတ္ထကသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း ပထမ
အကြိမ်ရိုက်စာအုပ် ထိုနေရာ(နာ၊ ၂၅၀)၌ စာရိကံလွဲမှားချက်များရှိနေ၍
ဇဝေဇဝါဖြစ်စရာရှိသောကြောင့် ဤနေရာ၌ထပ်မံရေးသားလိုက်ပါသည်။

(ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ကြိုးပမ်းအားထုတ်လိုသော) ကုလပုတ္တဿ= အမျိုးကောင်းသား၏၊ ဝါ=အား၊ ပဓာနာယ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းငှါ၊ အလံ ဝတ=စွမ်းဆောင်နိုင်ပါပေစွာတကား၊ ဝါ=သင့်လျော်ပါပေစွာတကား၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သစေ အနုဇာနေယျ=အကယ်၍ ပြန်လာခြင်းငှါ ခွင့်ပြုတော်မူငြားအံ့၊ (ဝေံသတိ=ဤသို့ခွင့်ပြုသည်ဖြစ်လသော်)အဟံ=ငါသည်၊ ဣမံ အမ္မဝနံ=ဤသရက်တောသို့၊ ပဓာနာယ=ငှါ၊ အာဂစ္ဆေယျံ=ပြန်လာလိုပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)

အထ ခေါ=စဉ်းစားမိပြီးရာ ထိုအခါ၌။ပ။ကောမန္တံ=၌၊ နိသီဒိ = ထိုင်နေပြီ။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ကုဓ=ဤအရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်။ ပ။ပါဝိသိ=ဝင်ခဲ့ပါပြီ။ပ။တေန=၌၊ ဥပသကံမိ=သွားခဲ့ပါပြီ၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အဟံ=သည်၊ ကိမိကာဠာယ=သော။ပ။ရမဏီယံ=သော၊ အမ္မဝနံ=ကို၊ အဒ္ဓသံ=မြင်ခဲ့ပါပြီ၊ ဒိသ္မာန=မြင်ပြီး၍၊ ဝါ=မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ မေ=တပည့်တော်မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပါပြီ၊ (ကိန္တိ အဟောသိ)။ပ။ ဣမံ အမ္မဝနံ=သို့၊ ပဓာနာယ=ငှါ၊ အာဂစ္ဆေယျံ=ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပါပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ သစေ အနုဇာနေယျ=အံ့၊ အဟံ=သည်၊ တံ အမ္မဝနံ=ထိုသရက်တောသို့၊ ပဓာနာယ=ငှါ၊ ဂစ္ဆေယျံ=ပြန်သွားလိုပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

မေဃိယ=မေဃိယ၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ အညောပိ=သင်မှ တပါးတခြားလည်းဖြစ်သော၊ ကောစိ=တပါးပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာဂစ္ဆတိ=ငါ၏အထံသို့လာ၏၊ တာဝ= ထိုအခြားရဟန်းတပါးပါး လာသည်တိုင်အောင်၊ ဝါ=အခြားရဟန်းတပါးပါး မလာသေးမီ၊ (တွံ=သင်သည်) အာဂမေဟိ=ဆိုင်းငံ့ပါဦးလော၊ တာဝ=အောင်၊ ဝါ=သေးမီ၊ (အဟံ=ငါသည်) ကေကော=တပါးတည်းသာ၊ အမိ= ဖြစ်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [“အာဂမေဟိ တာဝ”

၁။အာဂမေဟိ တာဝ, ကေကမိ တာဝ။ ။ သရက်တောဥယျာဉ်သို့

စသည်ကို မိန့်ကြားခြင်း၏အကြောင်းကို အောက်ခြေ၌ကြည့်]

ဒုတိယမ္ဗိ=နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း။ပ ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားမှာ၊ ဥတ္တရိ=ပြုအပ်ပြီးသောမဂ်ကိစ္စ(၁၆)ပါးထက် အပိုအလွန်၊ ကရဏီယံ=ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ (သစ္စာလေးပါးတို့၌ မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့်ပြုသင့်သော ပရိညာစသောကိစ္စသည်) ကိဉ္ဇိ= စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပါ၊ [တနည်း--ဘန္တေ=ရား၊ ဘဂဝတော=မှာ၊ ဥတ္တရိ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းထက် အပိုအလွန်၊ ကရဏီယံ=နောက်ထပ်တရားထူးရအောင်ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ ကိဉ္ဇိ=မျှ၊ နတ္ထိ=မရှိ] ကတဿ=ပြုအပ်ပြီးသောမဂ်ကိစ္စကို၊ ပဋိစယော=ထပ်မံဖြစ်ပွားစေရခြင်းသည်လည်း၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဘန္တေ=ရား၊ မယံ ပန=

သွား၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသော အရှင်မေဃိယသည် ထိုအချိန်၌ မဂ်ဖိုလ်ရလောက်အောင် ဉာဏ်ရင့်ကျက်မှုမရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် အရှင်မေဃိယကို သရက်တောသို့ မသွားရန် “အာဂမေဟိ တာဝ” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားတားမြစ်တော်မူ၏။ အရှင်မေဃိယကား မြတ်စွာဘုရားက သွားခွင့်မပြုသော်လည်း ဘုရားစကားနားမထောင်ဘဲ ဇွတ်အတင်းသွားမည်သာဖြစ်သည့် အပြင် ငါ၏ပြုစုလုပ်ကျွေးမှုကို အလိုရှိသောကြောင့်သာ သွားခွင့်မပြုခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း မြတ်စွာဘုရားအပေါ်၌ အရှင်မေဃိယ အထင်လွဲမှား စိတ်ဖောက်ပြားသွားနိုင်၏။ ယင်းသို့ အထင်လွဲမှားသွားလျှင် အရှင်မေဃိယမှာ ကာလကြာမြင့်စွာ စီးပွားပျက်ပြားဒုက္ခများဖွယ်ရာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်မေဃိယကို ဆက်လက်မတားတော့ဘဲ သွားခွင့်ပြုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ တားမရ၍ သွားသော အရှင်မေဃိယသည် သရက်တောသို့ရောက်၍ မိမိထင်သလို ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကိစ္စ ပြီးစီးထမြောက်မှု မရှိသောအခါ မြတ်စွာဘုရားအပေါ်၌ သံသယကင်းရှင်း ချစ်ခင်ခြင်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရားထံ ဧကန်ပြန်လာလိမ့်မည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဧကန် ပြန်လာလောက်အောင် အရှင်မေဃိယကို စိတ်ဓာတ်နူးညံ့ပျော့ပြောင်းမှု ဖြစ်စေခြင်းငှါ “ဧကကမိ တာဝ” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားမိန့်တော်မူ၏။

တပည့်တော်မှာကား၊ ဥတ္တရိ=ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးသော လောကီသီလ စသည်ထက် အပိုအလွန်၊ ကရဏီယံ=ပြုကျင့်ဖွယ်မဂ်ကိစ္စ(၁၆)ပါးသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါ၏၊ ကတဿ=ပြုလုပ်ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော မဂ်တရားကို၊ ပဋိစယော=ထပ်မံဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်လည်း၊ အတ္ထိ=ရှိပါ၏။ ပ။ ဟတိယမ္ပိ=လည်း။ ပ။

မေဃိယ=မေဃိယ၊ ပဓာနံ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ရဟန်းတရားကို၊ (ကရောမိ=အားထုတ်ပါအံ့) ဣတိ=ဤသို့၊ ဝဒမာနံ=ပြောဆိုသော၊ (တံ=သင့်ကို) ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝါ=အဘယ်မည်သောစကားကို၊ ဝဒေယျာမ=ငါတို့ပြောလိုကုန်တော့အံ့နည်း၊ မေဃိယ=ယ၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ယဿ=အကြင်သရက်တောသို့၊ သွားခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်ကို၊ တွံ=သင်သည်၊ မညသိ=သိ၏၊ (တံ=ထိုသရက်တောသို့၊ သွားခြင်းကို၊ တွံ=သည်၊ ကရောဟိ=ပြုလော) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မေဃိယော=သည်၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍။ ပ။ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တံ အမ္မဝနံ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)။ ပ။ တံ အမ္မဝနံ=သို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ=ဝင်ရောက်၍၊ အညတရသ္မိံ=တစ်ခုသော၊ ရုက္ခမူလေ=သစ်ပင်အနီး၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌၊ ဒိဝါဝိဟာရံ=နေအခါတပါးတည်းသီးသန့်နေထိုင်ခြင်းငှါ၊ ဝါ=နေသန့်ခြင်းငှါ၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ [ဒိဝါဝိဟာရံ-၌ အံဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ပဒါနိအနက်၌သက်]

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မတော မေဃိယဿ=အရှင်မေဃိယသည်၊ တသ္မိံ အမ္မဝနေ=ထိုသရက်တော၌၊ ဝိဟရန္တဿ=နေထိုင်စဉ်၊ [တနည်း- အထ ခေါ=၌၊ တသ္မိံ အမ္မဝနေ=၌၊ ဝိဟရန္တဿ = နေထိုင်သော၊ အာယသ္မတော မေဃိယဿ=အရှင်မေဃိယ၏၊ ဝါ=အရှင်မေဃိယမှာ] ယေဘုယျေန=များသောအားဖြင့်၊ တယော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ ဝါ=အပါယ်ဒုဂ္ဂတိသို့၊ ရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ [ပါပကာတိ လာမကာ။ ပ။ ဒုဂ္ဂတိသမ္ပါပနဋ္ဌေန ဝါ ပါပကာ] အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ်၏

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ [၂၃၅၊ ၁၉၈]ဝိတက္ကော=ဝိတက်တို့သည်၊ ဝါ=တွေးတောကြံစည်ခြင်းသဘောတရားတို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ= ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။

သေယျထိဒံ=ထိုဝိတက်တို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူ၊ [တနည်း- ဣဒံ(ဣမေ)]=ဤဝိတက်တို့ဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ] ကာမဝိတက္ကော=ကာမဝိတက်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ (ထိုသရက်ဥယျာဉ်တော၌ 'ရှေးရှေးက စဉ်ကာဆက်ကာ ဘဝငါးရာပတ်လုံး ဘုရင်မင်းအဖြစ်ဖြင့် ဥယျာဉ်ကစားစဉ်က ကချေသည်ပေါင်းများစွာ ခြံရံလျက်နေထိုင်ခဲ့ဖူးသော မင်္ဂလာကျောက်ဖျာ၌ထိုင်နေလျက်ပင် ထိုမင်းဘဝက ခံစားခဲ့ရဖူးသော မင်းစည်းစိမ်ဟူသော ဝတ္ထုအာရုံကာမဂုဏ်တို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း) ဝါ= ကိလေသကာမနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ (ထိုသရက်တောဥယျာဉ်၌ရှိသော အပွင့် အသီး ရွက်ညွန့်ပသည်တို့၌ တပ်မက်သော ကိလေသကာမနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်း သဘောလည်းကောင်း)။

ဗျာပါဒဝိတက္ကော=ဗျာပါဒဝိတက်လည်းကောင်း၊ ဝါ= ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ (ထိုမင်းဖြစ်စဉ်ကာလ၌ ခိုးရာပါဥစ္စာထုပ်နှင့်တကွ ဖမ်းမိသော သူခိုးနှစ်ယောက်တို့ကို မိမိထံမှောက်သို့ ခေါ်ဆောင်ထားအပ်သည့်အသွင် စိတ်ထဲ၌ ထင်မြင်လာပြီးနောက် ထိုသူခိုးနှစ်ယောက်တို့အနက် တစ်ယောက်ကို သတ်မိန့်ပေးသောအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိုသရက်ဥယျာဉ်၌ ကြမ်းတမ်းစူးရှသော ငှက်မြည်သံတို့ကို ကြားရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း)

ဝိဟိံသာဝိတက္ကော=ဝိဟိံသာဝိတက်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ (ကျန်သောသူခိုးတစ်ယောက်ကို

ချုပ်နှောင်ထားရန် အမိန့်ပေးညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ် အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဝါ= ထိုစူးရှစွာအော်မြည်သောငှက်တို့ကို ခဲဖြင့်ပစ်ခတ်လိုခြင်းစသည်ဖြင့် ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းသဘောလည်းကောင်း) (ဣတိ=ဤသည်တို့တည်း) [တနည်း- သေယျထိဒံ=အဘယ်အကုသိုလ်ဝိတက်တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ = ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သနည်းဟူမူ၊ ကာမဝိတက္ကော= ကာမဝိတက်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကော= ဗျာပါဒဝိတက်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကော=သည်လည်းကောင်း၊ သမုဒါစရန္တိ=ဖြစ်လာကုန်၏]

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မတော မေဃိယဿ=အရှင်မေဃိယမှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ ကဲ့ရဲ့သဘော အံ့သြခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော= လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချိုးထိုက်ပါပေစွာဟရိ၊ အဗ္ဗတံ ဝတ ဘော=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာ ဖြစ်ပါပေစွာဟရိ၊ (မယံ=ငါတို့သည်) ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သဒ္ဓါယစံ = ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရား

၁။ “သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါယ” ဟူသောပါဠိနှစ်မျိုး။ ။ဤသုတ်၌ “သဒ္ဓါယ” ဟူ၍ ယအက္ခရာ ထိုက်ရိုက်ပါ၏။ ထိုယအက္ခရာသည် တတိယာနာဝိဘတ်၏ ကာရိယ(တနည်း)တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယဟူ၍ နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်၏။ တချို့နေရာ၌မူ ထိုယအက္ခရာမပါဘဲ “သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ” ဟူ၍ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓါတိ သဒ္ဓါယ” ဟူ၍ ယအက္ခရာကို ထည့်၍ဖွင့်ရ၏။ ထိုသို့ ထည့်ဖွင့်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါဟူသော ပဌမာဝိဘတျန္တပုဒ်၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် ကာရိဏ်းအနက်၌သက်၏ဟုသိရ၏။ (ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း ရေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်၏။ နာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ယအက္ခရာကိုချေထားသော တတိယာဝိဘတျန္တပုဒ်ဟုလည်းဆိုသင့်၏) တနည်းအားဖြင့်မူ ယခင်ကအတိုင်းပင် သဒ္ဓါပုဒ်သည် တွာပစ္စယန္တပုဒ်၊ တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယဖြစ်သော ယအက္ခရာကိုချေထားသည်ဟုလည်း အဋ္ဌကထာဋီကာဖွင့်သည်။

ဖြင့်သာလျှင်) ဝါ=ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့် ကံအကျိုးကို ယုံကြည်၍သာလျှင်၊ ဝါ=ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ အဂါရသွာ=အိမ်မှ၊ ဝါ= အိမ်ရာ တည်ထောင်လှူဆောင်မှ၊ (နိက္ခမိတ္တာ = ထွက်ခွါခဲ့ကြ၍) အနဂါရိယံ= ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လှူအဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကိုဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=အဖြစ်ကို) ပဗ္ဗဇိတာ=ဝင်ရောက်ကြကုန်သည်၊ ဝါ=ကျင့်ကြကုန်သည်၊ အမှ= ဖြစ်ကြပါကုန်၏။

အထ စ ပန=ထိုသို့ဖြစ်ကြပါလျက်ပင်၊ ကာမဝိတက္ကေန= ကာမ ဝိတက်သည်လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကေန=တက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကေန=တက်သည်လည်းကောင်း၊ ဣမေဟိ=ဤမည်ကုန်သော၊ တိဟိ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပါပကေဟိ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ ဟိ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိတက္ကေဟိ=ဝိတက်တို့သည်၊ ဝါ= ကြံစည် တွေးတောခြင်းသဘောတို့သည်၊ အန္ဓာသတ္တာ=အစဉ်မပြတ် ပူးကပ်ခံ ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ကဲ့ရဲ့သဘောအံ့သြခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) ။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣဝံ=ဤအရပ်၌၊ မယံ= တပည့်တော်သည်၊ တသ္မိံ အမွဝနေ=ထိုသရက်တော၌၊ ဝိဟရန္တ သာ=နေစဉ်။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ တဿ မယံ=ထိုတပည့်တော်မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့၊ ကဲ့ရဲ့တွေးတောအံ့သြခြင်း သည်။ ပ။ အန္ဓာသတ္တာ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ကဲ့ရဲ့တွေး တောအံ့သြခြင်း သည်၊ (အဟောသိ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

မေဃိယ=မေဃိယ၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အပရိပက္ကာယ=မရင့်ကျက်သေးသော၊ ဓေတောဝိမုတ္တိယာ=ကိလေသာတို့မှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ခြင်းသဘော၏၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်

သဒ္ဓါတိ သဒ္ဓါယ၊ ကမ္မဗလသဒ္ဓါယ ရတနတ္တယသဒ္ဓါယစ၊ (ဥဒါန်း အဋ္ဌကထာ၊ ၉၃၊ ရာဇသုတ်) သဒ္ဓါတိ ဣဒံ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟာ “သဒ္ဓါယာ” တိ၊ သဒ္ဓါတိ ဝါ သဒ္ဓဟိတ္တာ၊ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ ပါဠိယံ ယကာရလောပေန နိဒ္ဒေသောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မူလပဏ္ဍာသင်္ခါကာ၊ ပ-၂၀၇ (ဘယသောရဝသုတ်)။

သောစိတ်၏။ ပရိပက္ခာယ=ရင့်ကျက်ခြင်းငှါ။ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။
 ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော(ဓမ္မာ=တို့သည်၊
 အပရိပက္ခာယ=သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ=၏။ ပရိပက္ခာယ=ငှါ။ သံ
 ဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ) မေဃိယ=ယ၊ ဣဓ=ဌ်၊ [ယခင်ပဌမသုတ်
 ကြည့်]။ပ။ မေဃိယ=ယ၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ဓမ္မော=
 ဤတရားသည်၊ (ဤကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသည်အဖြစ်ဟူသော တရား
 သည်) အပရိပက္ခာယ=သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ=၏။ ပရိပက္ခာယ=ငှါ။
 သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။

မေဃိယ=ယ၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် စေတောဝိမုတ္တိရင့်ကျက်ကြောင်း
 တရားတမျိုးကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သီလဝါ=သည်။ပ။ သိက္ခတိ=၏။
 မေဃိယ=ယ၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော= ဤပါတိမောက္ခ
 သံဝရသီလတရားသည်၊ အပရိပက္ခာယ။ပ။ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊
 အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (ဤအပိစ္ဆကထာစသည်တို့ကို အလိုရှိတိုင်း
 အခက်အခဲမရှိ များပြားစွာရနိုင်ခြင်းသဘောတရားသည်) အပရိပက္ခာယ။ပ။
 စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤဝိရိယတရားသည်။ပ။
 ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော= ဤဝိပဿနာ တရားသည်။

ပ။တတိယံ။

၄-နန္ဒကသုတ်

၄။[စာပိုဒ်(၁)သမ္မောဓိသုတ်လည်းကြည့်]တေန ခေါ ပန သမယေန=
 ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ နန္ဒကော=အရှင်နန္ဒကသည်၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာယံ=
 ဆွမ်းစားကျောင်း၌[ဥပ=ဆွမ်းစားခြင်းငှါ ကပ်ရောက်၍+ ဌာန= တည်ရာ
 ဖြစ်သော+သာလာ=ကျောင်း] ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊
 ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္တဿတိ=ပစ္စုပ္ပန်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သော အ
 ကျိုးတရားတို့ကို မျက်ဝါးထင်ထင်မြင်စေ၏။ သမာဒပေတိ= ကုသိုလ်
 တရားတို့ကို ကောင်းစွာလက်ခံနာယူစေ၏။ သမုတ္တေဇေတိ = (နာ ယူ
 အပ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက်ထက်မြက်စေ၏။
 သမ္ပဟံသေတိ=(ရပြီးဂုဏ်ထူး ချီးကျူးပြောလျက်) စိတ်ဓာတ်အစဉ် ကြည့်

လင်ရွင်လန်းစေ၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ရဟန်းတို့ကို အရှင်နန္ဒက တရားဟောနေရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ စိတ်ကိုခွါလျက် ငြိမ်သက်ကိန်းဝပ် ဖလ သမာပတ်မှ၊ ဝါ=သင်္ခါရသတ္တဝါ၊ ဖဲခွါကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း၊ ဖလသမာပတ်ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅)သရဘသုတ်၌ ရှင်းလင်းချက်ရေးခဲ့ပြီ] ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော= ဖြစ် လသော်) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာ= ဆွမ်းစားကျောင်း သည်၊(အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ= ကြွသွားတော် မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ကထာပရိယောသာနံ= တရား စကား၏ အပြီးအဆုံးကို၊ ဝါ=အပြီးသတ်တရားစကားကို၊ (ဣဒမဝေါစ- ဟူသော အပြီးသတ်တရားစကားကို) အာဂမယမာနော= စောင့်ဆိုင်း တော်မူလျက်၊ ဗဟိဒ္ဓါရက္ခောဋ္ဌကေ=တံခါးမုခ်၏ အပြင်ဘက်၌၊ အဋ္ဌာသိ= ရပ်နေတော်မူပြီ၊(ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ကို သင်္ကန်းတော်အတွင်း ၌ ဖုံးအုပ်ထား၍ မထင်ရှားသူ အသွင်ဖြင့် ရပ်နေတော်မူပြီ)

အထ .ခေါ=ရပ်နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ဘဂဝါ=သည်၊ ကထာပရိ ယောသာနံ=ကို၊ ဝိဒိတွာ=သိတော်မူ၍၊ ဥက္ကာသေတွာ=ချောင်းဟန် တော်မူ၍၊ အဂ္ဂဋ္ဌံ=တံခါးရွက်ကို၊ အာကောဋေသိ= (လက်သည်းဖျားဖြင့်) ခေါက်တော် မူပြီ၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဒွါရံ=တံခါးကို၊ ဝိဝရိသု=ဖွင့်ပေးကြကုန်ပြီ၊ အထ ခေါ=ဖွင့်ပေးကြပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဥပဋ္ဌာနသာလံ=သို့၊ ပဝိသိတွာ=ဝင်တော်မူ၍၊ ပညတ္တာသနေ=ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌၊ နိသိဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ =သည်၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ နန္ဒကံ=အရှင်နန္ဒကကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ =မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ)

နန္ဒက=နန္ဒက၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အတွက်၊ ဒီယော=ရှည်လျားသော၊ အယံ ဓမ္မပရိယာယော=ဤတရားဒေသနာသည်၊ တေ=သင်၏၊ ပဋိဘာသိ= ပဋိဘာန်ဉာဏ်၏အာရုံဖြစ်လာပြီ၊ ဝါ=ပဋိဘာန်ဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာပြီ၊

[တနည်း-တေ=သင်အား၊ ပဋိဘာသိ=ထင်ပေါ်လာပြီ] ဗဟိဒ္ဓါရုက္ခောဋ္ဌကေ=
 ဌိ၊ ဌိတဿ=ရပ်လျက်၊ ကထာပရိယောသာနံ=ကို၊ အာဂမယမာနဿ=
 စောင့်မျှော်နေရသော၊ မေ=ငါ၏၊ ပိဋ္ဌိအပိ=ကျောကုန်းသည်သော်မှပင်၊
 အာဂိလာယတိ=ညောင်းညာလာ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)
 ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ
 နန္ဒကော=သည်၊ သာရဇ္ဇမာနရူပေါ=ရှက်ကြောက်တတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော
 သဘောရှိသည်၊ ဝါ=ရှက်ကြောက်ခြင်းသဘောရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)
 ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊
 (ကိန္တိ အဝေါစ=မူ) ဘန္တေ=ရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါရုက္ခောဋ္ဌကေ=
 တံခါးမှန်၏ အပြင်ဘက်၌၊ ဌိတော=ရပ်နေတော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ န ဇာနာမ=မသိကြပါကုန်၊ [ခေါသဒ္ဓါ အနက်
 မရှိ] (တနည်း)န ခေါ ဇာနာမ=မသိကြသည် ကေနပါတည်း၊ [ခေါသဒ္ဓါ
 အဝဇာရဏတ္ထ] ဘန္တေ=ရား၊ ဟိ=အမှန်လျှောက်ရသော်ကား၊ ဘဂဝါ=သည်၊
 ဗဟိဒ္ဓါရုက္ခောဋ္ဌကေ=၌၊ ဌိတော=၏၊ ဣတိ=သို့၊ မယံ=တို့သည်၊ သစေ
 ဇာနေယျာမ=အကယ်၍ သိကုန်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ= ဤသို့သိသည်
 ဖြစ်လသော်) နော=တပည့်တော်တို့အား၊ ဧတ္တကမ္မိ=ဤမျှလောက်သော
 တရားသည်ပင်၊ နပုဋိဘာယေယျံ=မထင်ပေါ်လာနိုင်ပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)

၁။ဧတ္တကမ္မိ နော နပုဋိဘာယေယျ။ ။ပဋိသန္တိဒါပတ္တ ရဟန္တာများမှာ
 ဟောရန်တရားထင်ပေါ် မလာခြင်းမည်သည် မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်၊ သို့ပါလျက်
 “ဧတ္တကမ္မိ(နော)နပုဋိဘာယေယျ=ဤမျှလောက်ပင် ထင်ပေါ်မလာနိုင်ရာ”
 ဟူ၍ ဆိုထားခြင်းမှာ “ဧတ္တကမ္မိ န ကထေယျံ=(အနီး၌ မြတ်စွာဘုရား
 ရှိနေမှန်းသိလျှင်) ဤမျှလောက်ကိုပင် မဟောနိုင်ရာ” ဟု လျှောက်ထား
 လိုရင်းဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ပြတော်မူ၏၊ “ဧတ္တကမ္မိ(နော)
 နပုဋိဘာယေယျ=ဤမျှလောက်ပင် ထင်ပေါ်မလာနိုင်ရာ” ဟု ပြောဆိုခြင်း
 သည် ပြောရိုးပြောစဉ်အတိုင်းသာ ပြောခြင်းလျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်၏၊
 တကယ်အမှန်ဆိုလိုရင်းမှာမူ “ဧတ္တကမ္မိ န ကထေယျံ=ဤမျှလောက်ကိုပင်
 မဟောနိုင်ရာပါ”ဟုသာ ဆိုလိုပါသည်ဟူလို။

အထ ခေါ=ယင်းသို့လျှောက်ထားရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ နန္ဒကံ=အရှင်နန္ဒကကို၊ သာရဇ္ဇမာနရူပံ=ရှိသည်ကို၊ ဝိဒိတွာ=သိတော်မူ၍။ပ။ နန္ဒက=နန္ဒက၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါလော့ ကောင်းပါလော့၊ နန္ဒက=နန္ဒက၊ တုမေ=သင်တို့သည်၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ ယံ သန္နိသီဒေယျာထ = အကြင်ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်၏၊ ဧတံ=ထိုတရားစကားဖြင့် ပေါင်းစုထိုင်နေခြင်းသည်၊ သဒ္ဓါယ=ဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ [မေဃိယသုတ်ပြန်ကြည့်]။ပ။ ပဗ္ဗဇိတာနံ=ဝင်ရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ=ကျင့်ကြကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ=အမျိုးကောင်းသားဖြစ်ကြကုန်သော၊ (မြင့်မြတ်သော အမျိုးဇာတ်၌ ပေါက်ဖွား၍ ဇာတိကုလပုတ္တ၊ အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံ၍ အာစာရကုလပုတ္တမည်သော အမျိုးကောင်းသားဖြစ်ကြကုန်သော) တုမှာကံ=သင်တို့အား၊ ပတိရူပံ=သင့်လျော်လှပေ၏၊ နန္ဒက=နန္ဒက၊ သန္နိပတိတာနံ=စုဝေးရောက်နေကြကုန်သော၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ကရဏီယံ=ပြုသင့်ပြုထိုက်သော၊ ဒွယံ=နှစ်မျိုးသောလုပ်ငန်းကိစ္စကား၊ ဓမ္မိ=သစ္စာလေးပါးတရားရှိသော၊ ဝါ=သစ္စာလေးပါးတရားနှင့်စပ်သော၊ ကထာ ဝါ=တရားစကားသည်လည်းကောင်း၊ အရိယော=အညစ်အကြေးမတင် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော၊ တုဏှိဘာဝေါ ဝါ=တိတ်ဆိတ်စွာ နေသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဒုတိယဈာန်သမာပတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။

ဤနေရာ၌ “နပ္ပဋိဘာယေယျ” ဟုပါ၌ရှိ၏၊ ဒါဓာတ် ဇယျဝိဘတ် ဖြင့် “ဒေယျ” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ရုပ်စီရင်သကဲ့သို့ ဘူဝါဒိ ဘာဓာတ်ဖြင့် “ပဋိဘာယျ” ဟု ရုပ်စီရင်သင့်၏၊ သို့သော် ဤ၌ “ပဋိဘာယေယျ” ဟုရှိနေခြင်းကြောင့် ဘာဓာတ်၏ ဓာတွန်အာကို အာယပြု(သို့မဟုတ်)ဘာဓာတ်နောင် ဒိဝါဒိ ယပစ္စည်းသက်ဟုသော်လည်း ရုပ်စီရင်ရပေလိမ့်မည်၊ အဋ္ဌကထာ၌ “နပ္ပဋိဘာယေယျ” ဟူ၍ ဘာသဓာတ်ဖြင့်ရှိ၏၊ မူလပဏ္ဍာသပါဠိတော် ရထဝိနိတသုတ်(၂၀၅)၌လည်း ဘာသဓာတ်ဖြင့်ပင်တွေ့ရ၏။

၁။ အရိယော ဝါ တုဏှိဘာဝေါ။ ။ “ပုဗ္ဗေဝ ခေါ အာဝုသော ဝိသာခဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ပစ္စာ ဝါစံ ဘိန္ဒုတိ၊ တသ္မာ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဝစီသင်္ခါရာ” ဟူသော မူလပဏ္ဍာသပါဠိတော် စူဠဝေဒလ္လသုတ်(၃၇၆)နှင့်

(တနည်း)နန္ဒက=နန္ဒက၊ သန္နိပတိတာနံ=ကုန်သော၊ ဝေါ=သင်တို့၊ သည်၊ ဓမ္မိ=သော၊ကထာ ဝါ=တရားစကားလည်းကောင်း၊ အရိယော=သော၊တုဏှိဘာဝေါ ဝါ= . . . မာပတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ= ဤမည်သော၊ ဒွယံ=နှစ်မျိုးသောအလုပ်ကိစ္စကို၊ ကရုဏီယံ=ပြုသင့်ပြုထိုက်၏။

သင်္ခါရယမိုက်ပါဠိတော်၌ စကားပြောဆိုသံ (ဝစီ) ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို ဝစီသင်္ခါရဟု ဟောတော်မူ၏၊ ဒုတိယဈာန်၌ ထိုဝစီသင်္ခါရမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ အရိယဖြစ်သော တုဏှိဘာဝ(စကားမပြောတုဏှိဘော)ဟူသည် ထိုဝစီသင်္ခါရ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်တည်း၊ထို့ကြောင့် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌-

“အရိယော စ တုဏှိဘာဝေါတိ ဒုတိယဈာနသမာပတ္တိံ သန္ဓာယေ ဝမာဟ” ဟူ၍ဖွင့်သည်၊ အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂)ပညာသုတ်၌မူ “အရိယတုဏှိဘာဝဟူသည် စတုတ္ထဈာန်တည်း၊ ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းလည်း ဖြစ်သင့်ပါ၏” ဟုဖွင့်ခဲ့သည်၊ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ ရာဇသုတ် (၉၃)၌မူ-

“တုဏှိဘာဝေါတိ သမထဝိပဿနာဘာဝနာဘူတံ အကထနံ” ဟူ၍ သမထဝိပဿနာဘာဝနာကို အရိယတုဏှိဘာဝခေါ်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် အချို့(ကေစီ)ဆရာတို့ကား ဝစီသင်္ခါရ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကို အရိယတုဏှိဘာဝဟုဆိုကြ၏၊ အပရေဆရာတို့ကမူ စတုတ္ထဈာန်ကို အရိယတုဏှိဘာဝဟု ဆိုကြကုန်၏ဟု မိန့်ဆိုထား၏၊ ထို့အပြင်-

သံယုတ်ပါဠိတော်၊ပ-၄၆၂ (နိဒါနဝဂ္ဂ၊ဘိက္ခုသံယုတ်၊ ကောလိတသုတ်)၌မူ ဒုတိယဈာန်ကိုပင် အရိယတုဏှိဘာဝဟူ၍ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဟောတော်မူသည့်ပြင် ထိုသုတ်အဋ္ဌကထာ(၂၁၄)၌လည်း- ဒုတိယဈာန်၌ ဝိတက်ဝိစာရချုပ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါယတန (အသံ) ပေါ်ထွက်မလာတော့ ရကား ဒုတိယဈာန်ကို အရိယတုဏှိဘာဝဟု ခေါ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ “ဓမ္မိ ဝါ ကထာ အရိယော ဝါ တုဏှိဘာဝေါ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ကား ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရနှင့် ပဌမဈာန်(တတိယဈာန်)စသည်ကိုလည်း အရိယ

နန္ဒက=နန္ဒက၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓေါစ=(ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော) သဒ္ဓါတရားရှိသူသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလဝါ စ=သီလရှိသူ သည်ကား၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မဖြစ်လသော် (ဤသို့၊ သဒ္ဓါတရားရှိသူသာဖြစ်၍ သီလရှိသူ မဖြစ်လသော်) သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=ထိုသီလဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ အပရိပူရော=ပြည့်စုံစုံလင်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (တသ္မာ= ထို့ကြောင့်) တေန=ထိုရဟန်းသည်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ သဒ္ဓေါ စ=သဒ္ဓါတရားရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ သီလဝါ စ=သီလရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ အသမံ=ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ဖြင့်ကျင့်လိုမှု ကုသိုလ်ဆန္ဒဖြင့်၊ တံ အင်္ဂေ=ထိုသီလဂုဏ်အင်္ဂါကို၊ ပရိပူရေတဗ္ဗံ=ပြည့်စုံစေသင့်၏၊ နန္ဒက=က၊ ယတော စ= အကြင်အခါ၌ ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ သီလဝါ စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (သဒ္ဓါသီလ၊ နှစ်ဂုဏ်အင် စုံလင်သည်ဖြစ်လသော်) တတော=ထိုအခါ၌၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန= ထိုသီလ ဂုဏ် အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ ပရိပူရော=ပြည့်စုံစုံလင်သူသည်၊ ဟောတိ=၏။

နန္ဒက=က၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ သီလဝါ စ= ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့ သော်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၌၊ စေတော သမာဓိဿ=အပ္ပနာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိကို၊ လာဘီ စ=ရခြင်းရှိသူ သည်ကား၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မဖြစ်လသော်၊ သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=ထိုအဇ္ဈတ္တစေတောသမာဓိဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ= နှင့်၊ အပရိပူရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) တေန= ထို ရဟန်းသည်၊ အဟံ=သည်၊ ကိန္တိ=ဖြင့်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ သီလဝါ စ=

တုဏှိဘာဝ ခေါ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြထားသည်။ ဤကား မိမိတွေ့ရှိသမျှ အဆိုအမိန့် အားလုံးကို တနေရာတည်း၌ တွေ့မြင်ရအောင် ပေါင်းစုပြထားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အချုပ်အားဖြင့်ပြရသော် ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်စသော သမထဈာန်တို့နှင့် ဝိပဿနာအပါအဝင် ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းမှုအားလုံး အရိယတုဏှိဘာဝချည်းတည်း။

ကောင်း၊အဇ္ဈတ္တံ=ဌံ၊ စေတောသမာဓိဿ=ကို၊ လာဘီ စ= ရခြင်းရှိသူသည်
 လည်းကောင်း၊ အဿံ=ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဖြည့်ကျင့်လိုမှု
 ကုသိုလ်ဆန္ဒဖြင့်၊ တံ အင်္ဂံ=ထိုအဇ္ဈတ္တစေတောသမာဓိဂုဏ်အင်္ဂါကို၊ ပရိပူ
 ရေတဗ္ဗံ=ပြည့်စုံစေသင့်၏၊ နန္ဒက=က၊ ယတော စ=ဌ်ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 သဒ္ဓေါစ=ကောင်း၊ သီလဝါစ=ကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တံ=ဌံ၊ စေတောသမာဓိဿ=
 ကို၊ လာဘီစ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဖြစ်လသော်၊ (တတော
 =ထိုအခါ၌) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန= ထိုအဇ္ဈတ္တစေတော
 သမာဓိဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=င်္ဂါနှင့်၊ ပရိပူရော=ပြည့်စုံလင်သူသည်၊ ဟောတိ
 =၏။

နန္ဒက=က၊ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း၊ သီလဝါစ=ကောင်း၊
 အဇ္ဈတ္တံ=ဌံ၊ စေတောသမာဓိဿ=ကို၊လာဘီစ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏ ၊
 အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ=အခြားသော လောကီပညာတို့ထက် သာလွန်
 သော ပညာလည်းဖြစ်၍ သင်္ခါရတရားတို့၌ အနိစ္စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှု
 တတ်သော တရားလည်းဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို၊ [အဓိပညာ =သာ
 လွန်သောပညာ (ဝိပဿနာပညာ)+ဓမ္မ= သင်္ခါရတရားတို့၌+ ဝိပဿနာ
 =အမျိုးမျိုးရှုသောဉာဏ်(ဝိပဿနာဉာဏ်)]။ စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ်(၉၂)
 ပဌမသမာဓိသုတ်၌လည်းရေးခဲ့ပြီ။လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊န ဟောတိ=မဖြစ်၊
 ဧဝံ=ဤသို့၊မဖြစ်လသော်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန=ထိုအဓိပညာ
 ဓမ္မဝိပဿနာဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ အပရိပူရော=ပြည့်စုံလင်သူ
 မဟုတ်သည်၊ဟောတိ။

နန္ဒက=က၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ စတုပ္ပဒေါ = ခြေ
 လေးချောင်းရှိသော၊ ပါဏကော=(မြင်း၊ နွား၊ မြည်းစသော)သတ္တဝါသည်၊
 အဿံ=ဖြစ်ရာငြားအံ့၊ တဿံ=ထိုခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါ၏၊
 ဧကော=တစ်ချောင်းသော၊ ပါဒေါ=ခြေထောက်သည်၊ ဩမကော= ယုတ်
 လျော့နေသည်၊ လာမကော=ညံ့ဖျင်းချို့တဲ့နေသည်၊ အဿံ=ဖြစ်ရာငြားအံ့၊
 ဧဝံ=ဤသို့၊ဖြစ်လသော်၊ သော=ထိုသတ္တဝါသည်၊ တေနင်္ဂေန= ထိုခြေတစ်
 ချောင်းဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ အပရိပူရော=သည်၊ အဿံ=ဖြစ်၏၊
 နန္ဒက=က၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့၊ မဖြစ်လသော်၊သော=

ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန=ထိုအဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါ
 ဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ အပရိပူရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ကြောင့်)တေန=
 ထိုရဟန်းသည်၊ အဟံ=သည်၊ ကိန္တိ=ဖြင့်။ပ။အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ=ကို၊
 လာဘီ စ=ရခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ အသံ=နည်း၊ ဣတိ=ဖြင့်၊ တံ
 အင်္ဂ=ထိုအဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဂုဏ်အင်္ဂါကို၊ ပရိပူရေတဗ္ဗံ=၏။ပ။ ပရိပူ
 ရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘဂဝိ=
 သည်၊ ဣဒံ=ဤအင်္ဂါလေးပါးတို့နှင့်ပြည့်စုံသော တရားတော်ကို၊ အဝေါစ=
 မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣဒံ=ကို၊ ဝတ္တာန=မိန့်တော်မူပြီး၍၊ သုဂတော= မြတ်
 စွာဘုရားသည်၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူပြီး၍၊ ဝိဟာရံ
 =ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ နန္ဒကော=သည်၊ ဘဂဝတော=
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တဿ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်သေးမီ၊
 ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
 အာမန္တေ သိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ)အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒါနိ=
 ယခုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ စတုဟိ=လေးပါးကုန်သော၊ ပဒေဟိ= ပုဒ်
 တို့ဖြင့်၊ (သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ အဇ္ဈတ္တစေတောသမာဓိ၊ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ
 ဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်) ကောဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံသော၊
 ပရိသုဒ္ဓံ= ထက် ဝန်းကျင် ဖြူစင်သန်ရှင်းသော၊ ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးရပ်
 မြတ်သော အကျင့်ကို၊ ပကာသေတွာ=ထင်ရှားပြတော်မူ၍၊ အာသနာ=မှ၊
 ဥဋ္ဌာယ=၍၊ ဝိဟာရံ=သို့၊ ပဝိဋ္ဌော=ဝင်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ =အဘယ်သို့၊
 ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ပကာသေတိ=ထင်ရှားပြတော်မူသနည်းဟူမူ) နန္ဒက=က၊
 ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=လျှင်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် “ပဉ္စမေ
 အာဂုသော အာနိသံသာ”ဟူသော စာကြောင်း မရောက်မီ နောက်ဆုံး
 “တေနင်္ဂေန ပရိပူရော”တိုင်အောင် အနက်ဆိုပါ]။ပ။ တေနင်္ဂေန=
 ထိုအဓိပညာဓမ္မ ဝိပဿနာဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ ပရိပူရော=သည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဣတိ =ဤသို့၊ (ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ပကာသေတိ=၏)

အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ကာလေန=သင့်လျော်သော အခါတိုင်း အခါ
 တိုင်း၌၊ ဓမ္မဿဝနေ=တရားနာခြင်း၌၊ ကာလေန=တိုင်း၌၊ ဓမ္မသာကတ္ထာယ

=တရားစကားပြောကြားဆွေးနွေးခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုးဂုဏ်အင်အာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ= ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားဒေသနာတော်ကို၊ အာဒိကလျာဏံ=အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (လေးပါဒရှိသောဂါထာ၌ ပဌမပါဒဟူသော အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) မဇ္ဈကလျာဏံ=အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင် လည်းကောင်း(ဒုတိယ,တတိယပါဒဟူသော အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) ပရိယောသာနကလျာဏံ=အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (စတုတ္ထပါဒဟူသော အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင် လည်းကောင်း)

သာတ္ထံ=(သတိပဋ္ဌာန်,သမ္ပပ္ပဓာန်စသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ သဗျဉ္ဇနံ=(သိထိလ,ဓနိတစသော)အက္ခရာနှင့်ပြည့်စုံပီသအောင်လည်းကောင်း၊ [လျော့လျော့ရွတ်ဆိုရမည့် သိထိလအက္ခရာကို လျော့လျော့ရွတ်ဆိုခြင်း, ပြင်းပြင်းမာမာရွတ်ဆိုရမည့် ဓနိတအက္ခရာကို ပြင်းပြင်းမာမာရွတ်ဆိုခြင်း, ရှည်ရှည်ဆွဲရွတ်ဆိုရမည့် ဒီဃအက္ခရာကို ရှည်ရှည်ဆွဲရွတ်ဆိုခြင်းစသည်ဖြင့် အက္ခရာအသံထွက် ပြည့်စုံပီသစွာ ရွတ်ဆိုဟောကြားသည်ဟူလို] ကောဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း [ဟောသင့်သမျှ ဆိုင်ရာတရားအားလုံး အပြည့်အစုံဟောကြားသည်ဟူလို] ပရိသုဒ္ဓံ=အသိမခက် ရောယှက်မှုကင်း ရှင်းလင်းပေါ်လွင်အောင်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(ပစ္စည်းလာဘ်မျိုး,မမျှော်ကိုးဘဲ, အကျိုးလိုလား,မေတ္တာပွားယှဉ်)ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း၊ ဒေသေတိ=ဟောကြား၏၊ (ဧဝံ=ဤသို့ အာဒိကလျာဏစသည်ဖြစ်အောင်၊ ဒေသေန္တော စ=ဟောကြားလျှင်လည်း) မြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သွင်းယူအပ်သော မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ပကာသေတိ= ထင်ရှားပြတော်မူ၏။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင်သို့သော အကြောင်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဘိက္ခုနံ=တို့အား၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ပ။ပကာသေတိ=၏။

တထာ တထာ=ထိုထိုအကြောင်းကြောင့်၊ (အာဒိကလျာဏ စသည် ဖြစ်အောင် တရားဟောလျက် မြဟ္မစရိယကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းဟူသော ထိုထို အကြောင်းကြောင့်) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သတ္ထု=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ=ဆရာအရှင်မြတ်၏၊ ပိယော စ=ချစ်ခင်အပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ မနာပေါ စ=မြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဂရ စ= အလေးဂရုပြုအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနိယော စ=ချီးမွမ်းအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့၊ အယံ=ဤအကျိုးအာနိသင်သည်၊ (ဆရာသခင် ဘုရားရှင်၏ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခံရခြင်းဟူသော ဤအကျိုးအာနိသင်သည်) ကာလေန = ဌံ၊ ဓမ္မဿဝနေ=ဌံ၊ ကာလေန=ဌံ၊ ဓမ္မသာကဏ္ဍာယ=ဌံ၊ ပဌမော= ရှေးဦးစွာသော၊ အာနိသံသော=အကျိုးအာနိသင်တည်း။

အာဝုသော=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အာနိသင်တမျိုးကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ပကာသေတိ=၏၊ တထာ တထာ=ကြောင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တသ္မိံ ဓမ္မေ=ထိုမိမိဟောကြားအပ်သောတရား၌၊ အတ္ထပ္ပဋိသံဝေဒီ စ=ပါဠိ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အသေးစိတ် သိမြင်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပ္ပဋိသံဝေဒီ စ=ပါဠိအသွားကို အသေးစိတ်သိမြင်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့၊ အယံ = ဤအကျိုးအာနိသင်သည်၊ (အတ္ထပ္ပဋိသံဝေဒန၊ ဓမ္မပ္ပဋိသံဝေဒနဟူသော ဤအကျိုးအာနိသင်သည်)။ပ။ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော။

အာဝုသော=တို့၊ ပုန စပရံ=မျိုးကား။ပ။ သော=သည်၊ တသ္မိံ ဓမ္မေ=ဌံ၊ ဂမ္ဘီရံ=လျှို့ဝှက်နက်နဲခက်ခဲသော၊ အတ္ထပဒံ =သိဖွယ်အနက်သဘောကို၊ [ပဒ=သိဖွယ်ဖြစ်သော+အတ္ထ=အနက်သဘော] ပညာယ= ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊ အတိဝိဇ္ဇာ=ထွင်းဖောက်၍၊ ပဿတိ=မြင်၏၊ အာဝုသော=တို့၊ အယံ=ဤအကျိုးအာနိသင်သည်၊ (ဂမ္ဘီရ အတ္ထပဒကို ပညာဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းဟူသော ဤအာနိသင်သည်)။ပ။သာကဏ္ဍာယ=ဌံ၊ တတိယော =သုံးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။

အာဝုသော=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား။ပ။တထာ တထာ=ကြောင့်၊ နံ=ထိုရဟန်းကို၊ သမ္မဟ္မစရိ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတော်တို့သည်၊ ဥတ္တရိ

=ရှေးယခင်ကထက် ပိုလွန်၍၊ သမ္ဘာဝေန္တိ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ သမ္ဘာဝေန္တိ=နည်းဟူမူ)အဒ္ဓါ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အယံ အာယသ္မာ= ဤအရှင်သည်၊ (အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့)ပတ္တော ဝါ=ရောက်ပြီးမှလည်း ရောက်ပြီးပြီ၊ ပဇ္ဇတိ ဝါ=ရောက်လတ္တံ့မှလည်း ရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (သမ္ဘာဝေန္တိ=၏)အာဝုဿာ=တို့၊ အယံ=ဤချီးမွမ်းခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင်သည်။ပ။

အာဝုဿာ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား။ပ။ပကာဿတိ=၏၊ တတ္ထ=ထိုထို တရားဟောလျက် ဗြဟ္မစရိယကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းကြောင့် [သုတွာ ဝီရိယံ အာရဘန္တိ-၌စပ်ပါ၊ ဧတ္ထစုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ (မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊၁၈၈)ဟူသော ပါဠိ၌ ဧတ္ထပုဒ်ကဲ့သို့ ထပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်ဟောကြသည်]ယေ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ သေခါ =သေကွပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အပ္ပတ္တမာနသာ=မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသူတို့သည်၊ [အပ္ပတ္တံ မာနသံ အရဟတ္တံ ဧတေဟိတိ အပ္ပတ္တမာနသာ-ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၊ အပ္ပတ္တံ၌ တပစ္စည်း ကံဟော၊ “မာနသ”သဒ္ဓါ အရဟတ္တဖိုလ်အနက်ဟော] ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်သေးသော စိတ်ရှိကြသူတို့သည်၊ (ဟုတွာ =ဖြစ်ကြ၍) [အရဟတ္တံ အပ္ပတ္တံ မာနသံ စိတ္တံ ဧတေသန္တိ အပ္ပတ္တမာနသာ၊ ဤနည်း၌ကား တပစ္စည်း ကတ္တာဟော၊ မာနသသဒ္ဓါ စိတ္တသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်] အနုတ္တရံ=မိမိထက်သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ယောဂက္ခေမံ=ယောဂလေးဖြာ သေးကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပတ္ထယမာနာ=တောင့်တကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏။

တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ကြသေးသည် ဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တနေကြသော ထိုသေကွရဟန်းတို့သည်) တံ ဓမ္မံ=ထိုရဟန်းဟောအပ်သော တရားကို၊ သုတွာ= ကြားနာကြကုန်ပြီး၍၊ အပ္ပတ္တဿ=မရောက်အပ်ဖူးသေးသော ဈာန်ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးသို့၊ ပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းငှါ၊ အနဓိဂတဿ= မရအပ်ဖူးသေးသော ဈာန်ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှါ၊ အသစ္စိကတဿ=မျက်မှောက်မပြုအပ်ဖူးသေးသော ဈာန်ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်

တရားထူးကို၊ သန္တိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါ၊ ဝိရိယံ = (ကာယိကစေတသိကဟူသော) ဝိရိယကို၊ အာရဘန္တိ=အားထုတ်ကြကုန်၏။

ပန=(ထိုရဟန်း၏တရားကိုနာရ၍)ရဟန္တာအရှင်မြတ်များ ရရှိအပ်သော အကျိုးကား၊ တတ္ထ=ထိုထိုတရားဟောလျက် ဗြဟ္မစရိယကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းကြောင့်၊ [အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ-၌စပ်]ယေ ဘိက္ခု =အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ ခိဏာသဝါ=ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝရှိကုန်သော၊ ဝုသိတဝန္တော=မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးကုန်သော၊ ကတကရဏိယာ=ပြုအပ်ပြီးသော ပရိညာစသော မဂ်ကိစ္စရှိကုန်သော ၊ ဝါ= မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပြုသင့်သော ပရိညာ၊ ပဟာနု၊ ဘာဝနာ၊ သန္တိကိရိယာဟူသော ကိစ္စကို ပြုပြီးကုန်သော၊ ဩဟိတဘာရာ=စွန့်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ=ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကဲ့သို့ လွမ်းမိုးဖိစီးတတ်သော ခန္ဓာကိလေသာအဘိသင်္ခါရတို့ကို စွန့်ချပြီးကုန်သော၊ အနုပ္ပတ္တသဒတ္တာ=ရောက်အပ်ရအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားရှိကုန်သော၊ ပရိက္ခိဏဘာဝသံယောဇနာ=ကုန်ခန်းပြီးသော ဘာဝအနှောင်အဖွဲ့ရှိကုန်သော၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန်နည်းမှန်အားဖြင့်၊ အညာ (အညာယ) =သိ၍၊ (အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကို သိ၍) ဝိမုတ္တာ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်၌ နှလုံးသွင်းသက်ဝင်ကုန်သော၊ အရဟန္တာ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)

တေ=ထိုရဟန္တာဖြစ်သော ရဟန်းတို့သည်၊ တံ ဓမ္မံ= ထိုရဟန်းဟောကြားအပ်သောတရားကို၊ သုတွာ=ကြားနာကြရကုန်၍၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံယေဝ=မျက်မှောက်ဘာဝအတ္တဘော၌ ချမ်းသာစွာနေကြောင်းဖြစ်သော လောကီလောကုတ္တရာတရားကိုသာလျှင်၊ အနုယုတ္တာ= အားထုတ်ကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေထိုင်ကြကုန်၏၊ အာဝုသော=တို့၊ အယံ= ဤအကျိုးအာနိသင်သည်၊ (သေခရဟန်းတို့ မရအပ်သေးသော တရားထူးကို ရအောင်အားထုတ်ခြင်းနှင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရကို အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤအကျိုးအာနိသင်သည်)။ ပ။ ဓမ္မသာကဏ္ဍယ=၌၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=အကျိုးအာနိသင်တည်း၊ အာဝု

သော=တို့။ပ။ဓမ္မသာကတ္ထာယ=ဌ်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ အာနိသံသာ= အကျိုးအာနိသင်တို့ဟူသည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့ပေတည်း၊ ဣတိ= သို့၊ (အဝေါစ=ဟောကြားပြီ)စတုတ္ထံ။

၅-ဗလသုတ်

၅။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗလာနိ=ဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ= (ဆန့်ကျင်ဘက် တို့ကြောင့်) မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော စွမ်းအားသတ္တိတို့သည်၊ ဣမာနိ စတ္တာရိ=ဤလေးပါးတို့တည်း၊ စတ္တာရိ=လေးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ပညာဗလံ= ပညာဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ= အဝိဇ္ဇာကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ပညာဟူသော စွမ်းအားသတ္တိ လည်းကောင်း၊ ဝီရိယဗလံ=ဝီရိယဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ= ကောသဇ္ဇ အကုသိုလ်ကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ဝီရိယဟူသော စွမ်းအားသတ္တိ လည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇဗလံ=အနဝဇ္ဇဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ= သာဝဇ္ဇ အကုသိုလ်ကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော အပြစ်မရှိသော ကုသိုလ်ဟူသော စွမ်းအားသတ္တိလည်းကောင်း၊ သင်္ဂါဟဗလံ= သင်္ဂါဟဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဿဒ္ဒိယအကုသိုလ်ကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ခြင်းဟူသော စွမ်းအားသတ္တိလည်းကောင်း၊ (ဣတိ= ဤ သည်တို့တည်း)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်ဟူသည်၊ ကတမဉ္စ= အ ဘယ်နည်းဟူမူ၊ယေ ဓမ္မာ=အကြင်တရားတို့သည်၊ ကုသလာ = ကုသိုလ် မည်ကုန်သည်၊ ကုသလာသင်္ခါတာ=ကုသိုလ်တရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆို အပ်ကုန်သည်၊(ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)ယေ ဓမ္မာ=အကြင်တရားတို့သည်၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်မည်ကုန်သည်၊ အကုသလာသင်္ခါတာ= အကုသိုလ် တရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)ယေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သာဝဇ္ဇာ=အပြစ်ရှိကုန်သည်၊ သာဝဇ္ဇသင်္ခါတာ= အပြစ် ရှိသောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်။ (ဟောန္တိ)ယေ ဓမ္မာ =တို့သည်၊ အနဝဇ္ဇာ=အပြစ်မရှိကုန်သည်၊ အနဝဇ္ဇသင်္ခါတာ= အပြစ် မရှိသောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=၏)ယေ

ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ကဏှာ=မည်းညစ်ကုန်သည်၊ ကဏှသင်္ခါတာ= မည်းညစ်သော တရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊(ဟောန္တိ)

ယေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သုက္ကာ=ဖြူစင်ကုန်သည်၊ သုက္ကသင်္ခါတာ=ဖြူစင်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)ယေ ဓမ္မာ = တို့သည်၊ သေဝိတဗ္ဗာ= မှီဝဲသင့်ကုန်သည်၊ သေဝိတဗ္ဗသင်္ခါတာ= မှီဝဲသင့်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) ယေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အသေဝိတဗ္ဗာ=မမှီဝဲသင့်ကုန်သည်၊ အသေဝိတဗ္ဗသင်္ခါတာ =မမှီဝဲသင့်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)ယေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ နာလမရိယာ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ကိုပြုခြင်းငှါ မစွမ်းဆောင်နိုင်ကုန်သည်၊ ဝါ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မသင့်လျော်ကုန်သည်၊ နာလမရိယသင်္ခါတာ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ကိုပြုခြင်းငှါ မစွမ်းဆောင်နိုင်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ= အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မသင့်လျော်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)

ယေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အလမရိယာ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ကိုပြုခြင်းငှါ စွမ်းဆောင်နိုင်ကုန်သည်၊ ဝါ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သင့်လျော်ကုန်သည်၊ အလမရိယသင်္ခါတာ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်းငှါ စွမ်းဆောင်နိုင်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ= အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သင့်လျော်သောတရားများဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) [အလမရိယပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၅)၌ကြည့်] အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တေ ဓမ္မာ=ထိုကုသိုလ်စသည်မည်သောတရားတို့ကို၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ဝေါဒိဋ္ဌာ=အထူးသက်ဝင် ရှုမြင်အပ်ကုန်သည်၊ ဝါ=ကောင်းစွာရှုမြင်အပ်ကုန်သည်၊ [ဝိ+အဝ+ဒိဋ္ဌ=ဝေါဒိဋ္ဌ။ ဝိ=အထူးသဖြင့်၊ အဝ=သက်ဝင်၍၊ ဒိဋ္ဌ=မြင်အပ်] ဝေါစရိတာ=မနောဒွါရ၌ လှည့်လည်ကျက်စားနေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [“ဝေါစရိတာ = အထူးသက်ဝင်၍ လှည့်လည်ကျက်စားကုန်သည်”ဟူ၍သော်လည်း ဥပသာရအနက်ပေါ်လွင်အောင်ဆိုသင့်၏၊ ထိုတရားများသည် မနောဒွါရ၌ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာနှင့်အတူတကွ ကျက်စားနေကုန်၏၊ ပညာဖြင့် သုံးသပ်

အပ်ကုန်၏ဟုဆိုလို၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဗိုလ်ကို၊ (ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ သာဝဇ္ဇ၊ အနဝဇ္ဇစသည်မည်သော တရားတို့ကို ရှုမှတ်ဆင်ခြင် သိမြင်သော ဉာဏ်ပညာ စွမ်းအားသတ္တိကို) ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=ပညာစွမ်းအားသတ္တိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝီရိယဗလံ=ဝီရိယဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ= ဝီရိယစွမ်းအား ဟူသည်၊ ကတမဉ္ဇ=နည်းဟူမူ၊ ။ပ။တေသံ ဓမ္မာနံ = ထို အကုသိုလ် သာ ဝဇ္ဇအစရှိသည်မည်သော တရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှါ၊ ဆန္ဒံ= ကုသိုလ်ဆန္ဒကို၊ ဇနေတိ=ဖြစ်စေ၏၊ ဝါယမတိ=လုံ့လပြု၏၊ ဝီရိယံ =ကာယိကစေတသိကဝီရိယကို၊ အာရဘတိ=အားထုတ်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပဂ္ဂဏှာတိ=(တကွဖြစ်ဖက်ဝီရိယဖြင့်)မြှောက်ပင့်၏၊ ပဒဟတိ= (သမ္ပပ္ပဓာန ဝီရိယကို) အားထုတ်၏။ ။ပ။တေသံ ဓမ္မာနံ= ထို ကုသိုလ် အနဝဇ္ဇ စသည်မည်သော တရားတို့ကို၊ ပဋိလာဘာယ=ရခြင်းငှါ၊ ဆန္ဒံ=ကို၊ ဇနေတိ =၏။ ။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဗိုလ်ကို၊ (အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ် ခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားများရရှိခြင်းငှါ၊ ကုသိုလ်ဆန္ဒကို ဖြစ်စေခြင်း လုံးပမ်း ကြိုးကုတ်အားထုတ်ခြင်းဟူသော စွမ်းအားသတ္တိကို) ဝီရိယဗလံ =ဝီရိယ ဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=ကောသဇ္ဇအကုသိုလ်ကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ဝီရိယစွမ်းအားသတ္တိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနဝဇ္ဇဗလံ=ဗိုလ်ဟူသည်၊ ကတမဉ္ဇ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဣဒံ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော=အရိယာတပည့်သည်၊ (အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာ သူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်) အနဝဇ္ဇေန=အပြစ်မရှိသော၊ ကာယ ကမ္မေန=ကာယကံနှင့်၊ ဝါ=ကိုယ်အမှုနှင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ် အပ်သော စေတနာကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ =ဖြစ်၏၊ အနဝဇ္ဇေန=သော၊ ဝစီကမ္မေန=ဝစီကံနှင့်၊ ဝါ=နှုတ်အမှုနှင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော =သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနဝဇ္ဇေန=သော၊ မနောကမ္မေန=မနောကံနှင့်၊ ဝါ=စိတ်အမှုနှင့်၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဗိုလ်ကို၊

ဝါ=ဤအနဝဇ္ဇကာယကံစသော သုံးပါးကို၊ အနဝဇ္ဇဗလံ= အနဝဇ္ဇဗိုလ် ဟူ၍၊ ဝါ=သာဝဇ္ဇအကုသိုလ်ကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော အပြစ်မရှိသော ကုသိုလ်ဟူသော စွမ်းအားသတ္တိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သင်္ဂဟဝတ္ထုနိ = ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဒါနံ = လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်းလည်းကောင်း၊ ပေယျဝဇ္ဇံ=ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊ အတ္ထစရိယာ=အကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ သမာနတ္တတာ =အဆင့်အတန်းတူသော သဘောရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ =ဤသို့)ဣမာနိ .စတ္တာရိ=ဤလေးပါးတို့တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒါနာနံ=ပေးလှူခြင်းတို့တွင်၊ ယဒိဒံ ဓမ္မဒါနံ=အကြင်တရားကို ပေးလှူခြင်း သည်၊ ဝါ=အကြင်တရားဟောခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ= ဤ တရားကိုပေးလှူခြင်းသည်၊ ဒါနာနံ=ပေးလှူခြင်းအားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ= အမြတ်ဆုံး အသာဆုံးပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပေယျဝဇ္ဇာနံ=ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်စကားကို ပြောဆို ခြင်းတို့တွင်၊ အတ္ထိကဿ=တရားဒေသနာဖြင့် အလိုရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဩဟိ တသောတဿ=စွင့်ထောင်ထားအပ်သော ပသာဒနား၊ ဉာဏ်နားရှိသော သူအား၊ ပုနပျုနံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ယဒိဒံ ဒေသေတိ =အကြင်ဟောကြား၏၊ ဧတံ=ဤတရားဟောကြားခြင်းသည်၊ ပေယျ ဝဇ္ဇာနံ=ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်စကား ပြောဆိုခြင်းအားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ= တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတ္ထစရိယာနံ=အကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်းတို့ တွင်၊ အဿဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသူကို၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒါယ=သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌၊ ယဒိဒံ သမာဒပေတိ=အကြင်ကောင်းစွာနာယူကျင့်သုံးစေ၏၊ ယဒိဒံနိဝေသေတိ=အကြင်သက်ဝင်စေ၏၊ ယဒိဒံ ပတိဋ္ဌာပေတိ= အကြင် တည်မြဲစေ၏၊ ဒုဿိလံ=သီလမရှိသူကို၊ သီလသမ္ပဒါယ= သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌၊ ယဒိဒံသမာဒပေတိ=၏၊ ယဒိဒံ နိဝေသေတိ=၏၊ ယဒိဒံ ပတိဋ္ဌာပေတိ=၏၊ မစ္ဆရိ=မပေးရက်လို့ ဝန်တိုသော သဘောရှိသူကို၊ စာဂ သမ္ပဒါယ=စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကုသိုလ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌။ပ။ ဒုပ္ပညံ= ပညာ မရှိသူကို၊ ပညာသမ္ပဒါယ=ပညာနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌၊ ယဒိဒံ သမာဒပေတိ=

၏၊ယဒိဒံ နိဝေသေတိ=၏၊ယဒိဒံ ပတိဋ္ဌာပေတိ=၏၊ ဧတံ= ဤသဒ္ဓါ သီလ စာဂ ပညာမရှိသူကို ရှိအောင် နာယူကျင့်သုံးစေခြင်း သက်ဝင်တည်မြဲ စေခြင်းသည်၊ အတ္ထစရိယာနံ= . . . . ကျင့်ခြင်းအားလုံးတို့ ထက်၊ အဂ္ဂံ= ဆုံးပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊သမာနတ္ထတာနံ=. . . . အဖြစ်တို့တွင်၊ သောတာပနော= သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်သည်၊ သောတာပနုဿ = အခြားသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်၏၊ သမာနတ္ထော=အဆင့်အတန်းတူသော တရားသဘောရှိသူသည်၊ယဒိဒံ ဟောတိ= အကြင်ဖြစ်၏၊ သကဒါဂါမိ= သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ သကဒါဂါမိဿ = အခြားသကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏၊ သမာနတ္ထော=သူသည်၊ယဒိဒံ ဟောတိ=၏၊ အနာဂါမိ= အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ အနာဂါမိဿ=အခြားအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏၊ သမာနတ္ထော=သူသည်၊ယဒိဒံ ဟောတိ=၏၊ အရဟာ= ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တစ်ဦးသည်၊ အရဟတော=အခြားရဟန္တာအရှင်မြတ်တစ်ဦး၏၊ သမာနတ္ထော=အဆင့်အတန်းတူသော တရားသဘောရှိသူသည်၊ယဒိဒံ ဟောတိ= အကြင်ဖြစ်၏၊ ဧတံ = ဤသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အချင်းချင်း၊ သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်အချင်းချင်းစသည်တို့၏ တရားအဆင့်အတန်း တူညီခြင်းသည်၊ သမာနတ္ထတာနံ=. . . .အဖြစ်အားလုံးတို့ ထက်၊အဂ္ဂံ= ပေတည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဗိုလ်ကို၊(ဤဒါန၊ပေယျဝဇ္ဇစသော သင်္ဂဟဝတ္ထုလေးပါးကို) သင်္ဂါဟဗလံ=သင်္ဂါဟဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=အဿဒ္ဓိယအကုသိုလ်ကြောင့် မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့မှုစွမ်းအားသတ္တိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊စတူဟိ=လေးပါးကုန်သော၊ဣဗေဟိ=ဤဗိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊အရိယသာဝကော=သည်၊ ပဉ္စ= ငါးမျိုးကုန်သော၊ဘယာနိ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးတို့ကို၊ သမတိက္ကန္တော = ကောင်းစွာကျော်လွန်သည်၊ဟောတိ=၏၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ= ကုန်သော၊(ဘယာနိ=တို့ကို၊သမတိက္ကန္တော=သည်၊ဟောတိ=နည်းဟူမူ) အာဇီဝိကဘယံ=အသက်မွေးမှုဟူသော ဘေးကိုလည်းကောင်း၊အသိလောကဘယံ=အကျော်စောမဲ့ ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းဟူသော ဘေးကိုလည်းကောင်း၊ ပရိသသာရဇ္ဇဘယံ=ပရိသတ်၌ ကြောက်ရွံ့ခြင်းဟူသောဘေးကိုလည်း

ကောင်း၊ မရဏဘယံ=သေခြင်းဘေးကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘယံ= အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘေးကိုလည်းကောင်း၊ (သမတိက္ကန္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သ သော အရိယသာဝကော=ထိုအရိယာတပည့်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ အာဇီဝိက ဘယဿ=အသက်မွေးမှုဘေးမှ၊ န ဘာယာမိ=မကြောက်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ကိဿ=အဘယ်ကြောင့်၊ အာဇီဝိကဘယဿ=မှ၊ ဘာယိဿာမိ= ကြောက် အံ့နည်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဝီရိယဗလံ=ကောင်း။ပ။ သင်္ဂါဟဗလံ=ကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) စတ္တာ ရိ=လေးပါးကုန်သော၊ ဗလာနိ=ဗိုလ်တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏။

ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသောသူသည်၊ အာဇီဝိကဘယဿ=မှ၊ ဘာယေ ယျ=ကြောက်ရာ၏၊ ကုသိတော=ပျင်းရိသောသူသည်။ပ။ သာဝဇ္ဇကာယ ကမ္မန္တ ဝစီကမ္မန္တ မနောကမ္မန္တော=အပြစ်ရှိသော ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ရှိသောသူသည်။ပ။ အသင်္ဂါဟကော=သူတပါးတို့ကို သင်္ဂါဟဝတ္ထု လေးမျိုး တို့ဖြင့် မချီးမြှောက် မထောက်ပံ့သောသူသည်၊ အာဇီဝိကဘယဿ=မှ၊ ဘာယေယျ=၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ အသိလောကဘယဿ=အကျော်စောမဲ့ ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းဘေးမှ၊ န ဘာယာမိ=မကြောက်။ပ။ အဟံ=သည်၊ ပရိသသာ ရဇ္ဇဘယဿ=မှ။ပ။ မရဏဘယဿ=သေဘေးမှ။ပ။ အရိယသာဝကော= သည်၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဘယာနိ=ဤကြောက်ဖွယ်ဘေးတို့ကို၊ သမတိက္ကန္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆-သေဝနာသုတ်

၆။တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော= အရှင်သာရိ ပုတြာသည်။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပုဂ္ဂလောပိ=ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗောပိ=မှီဝဲပေါင်းသင်းထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းတောင်း၊ အသေ ဝိတဗ္ဗောပိ=မမှီဝဲ မပေါင်းသင်းထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ= ဤသို့) ဒုဝိခေန=နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိထိုက်၏၊ အာဝု

သော=တို့၊ စိဝရမ္ဘိ=သင်္ကန်းကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗမ္ဘိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲမှီဝဲထိုက်သော
 သင်္ကန်းလည်းကောင်း၊ အသေဝိတဗ္ဗမ္ဘိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မမှီဝဲထိုက်သော
 သင်္ကန်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ဒုဝိဓေန=ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗ= သိ
 ထိုက်၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ပိဏ္ဏပါတောပိ=ဆွမ်းကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗော=
 သုံးဆောင်မှီဝဲထိုက်သော ဆွမ်း လည်းကောင်း၊ အသေဝိတဗ္ဗောပိ=
 မသုံးဆောင် မမှီဝဲထိုက်သော ဆွမ်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ)။ပ။ အာဝု
 သော=တို့၊ သေနာသနမ္ဘိ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗမ္ဘိ=
 မှီခိုကိန်းအောင်းထိုက်သော ကျောင်းလည်းကောင်း၊ အသေဝိတဗ္ဗမ္ဘိ=မမှီခို
 မကိန်းအောင်းထိုက်သော ကျောင်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ)။ပ။ အာဝုသော
 =တို့၊ ဂါမနိဂမောပိ=ရွာနိဂုံးကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗောပိ=မှီခိုနေထိုင်ထိုက်သော
 ရွာနိဂုံးလည်းကောင်း။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဇနပဒပဒေသောပိ= ဇနပုဒ်
 အရပ်ကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗောပိ=မှီခိုနေထိုင်ထိုက်သော ဇနပုဒ်လည်း
 ကောင်း။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော=၏။

“ပုဂ္ဂလောပိ။ပ။အသေဝိတဗ္ဗောပိတိ=ပုဂ္ဂလောပိ။ပ။အသေဝိတဗ္ဗောပိ”
 ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=
 ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ကိဉ္ဇ=အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ=
 ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ=ဆိုအပ်သနည်းဟူမူ၊ တတ္ထ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယံ
 ပုဂ္ဂလံ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဧညာ=သိထားရာ၏၊ ဝါ=သိထားသင့်၏ (ကိန္တိ=
 အဘယ်သို့၊ ဧညာ=သိထားရာသနည်းဟူမူ) ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 သေဝတော=မှီဝဲပေါင်းသင်းသော၊ မေ=ငါ့မှာ၊ အကုသလာ= အကုသိုလ်
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အဘိဝဗုန္တိ=တိုးပွားကုန်၏၊ ကုသ
 လာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ပရိဟာယန္တိ= ဆုတ်ယုတ်
 ကုန်၏။

စ=ထို့အပြင်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ပဗ္ဗဇိတေန=ရဟန်းသည်၊ သမုဒါနေ
 တဗ္ဗာ=စုဆောင်းထားထိုက်ကုန်သော ၊ [“သမုဒါနေတဗ္ဗာ”= အပြစ် ကင်း

၁။ သမုဒါနေတဗ္ဗာ။ ။သမုဒါနေတဗ္ဗာပုဒ်ကို “သံ+ဥ+အာနေတဗ္ဗာ”
 ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တပုဒ်ချင်း အနက်ပြန်ဆိုလျှင် “သံ(သမ္မာ)=အပြစ်ကင်းလတ်

လတ် ကောင်းမြတ်သော ရှာမှီးခြင်းစသည်ဖြင့် အထက်အထက် အဆက်ဆက် ဆောင်ယူရရှိထားထိုက်ကုန်သော” ဟူ၍ ဋီကာ၌ သဒ္ဒတ္ထ ဖွင့်၏] ဇိဝိတပရိက္ခရာ=အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ အဆောက်အဦး ပစ္စည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ စီဝရပိဏ္ဍပါတ . . . . . ကွာရာ= အကြင်သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ ဂိလာန၏ ပစ္စည်းဖြစ်သော ဆေးပရိက္ခရာတို့ သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ စ= ထိုသင်္ကန်းဆွမ်းကျောင်းဆေး ပစ္စည်း လေးပါးတို့သည်လည်း၊ ကသိရေန=ခက်ခဲသဖြင့်၊ သမုဒါဂစ္ဆန္တိ= ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ [ထိုပစ္စည်းလေးပါးရရန် မလွယ်ကူဟူလို။]

ဒုက္ခေန ဥပ္ပန္နိတိ သုလဘုပ္ပါဒါ နဟောန္တိ၊ ဇတေန ဘောဇန သပ္ပိယာဒိအဘာဝံ ဒဿတိ။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ဒု၊ ၅၇ (ဝနပတ္ထသုတ်) ဤသေဝနာသုတ်အင်္ဂုတ္တိရ်ဋီကာ၌မူ “ဘောဇန” နေရာ၌ “ဂေါစရ” ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။

စ=ထို့အပြင်၊ (အဟံ=ငါသည်) ယဿ အတ္ထာယ= အကြင် ရဟန်းတရားဟူသော အကျိုးငှါ၊ ဝါ= အကြင်ရဟန်း တရားပွားများ အား ထုတ်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ အဂါရံသွာ=အိမ်မှ၊ ဝါ= အိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွါ၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လှူအဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေးကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့) ပဗ္ဗဇိတော= ဝင်ရောက်လာသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့မှာသော စ သာမညတ္ထော=ထိုရဟန်းတရားဟူသော အကျိုးသည်လည်း၊ ဘာဝနာ ပါရိပူရိ

ကောင်းမြတ်သော ရှာမှီးခြင်းအကျင့် စသည်ဖြင့် +ဥ(ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ) =အထက် အထက်ကာလ၌၊ ဝါ=အဆက်ဆက်သောကာလ၌+ အာနေတဗ္ဗာ= ဆောင်ယူထားထိုက်၊ ရရှိထားထိုက်ကုန်သော” ဟု ဆိုရာ၏။ သမုဒါနေတဗ္ဗာတိ သမ္မာ ဉာယေန အနဝဇ္ဇဉာစရိယာဒိနာ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓမာနေတဗ္ဗာ ပါပဏိတဗ္ဗာ၊ တေ ပန သမုဒါနိတာ သမာဟတာ နာမ ဟောန္တိတိ အာဟာ “သမာဟရိတဗ္ဗာ” တိ။ ဋီကာ။

၁။ သာမညတ္ထ။ ။ သမဏဿ ဣဒံ သာမညံ= ရဟန်း၏ ဥစ္စာ

=ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၏ မြည့်စုံခြင်းသို့၊ ဝါ=ပြည့်စုံစွာဖြစ်ပွားစေနိုင်ခြင်းသို့၊
န ဂစ္ဆတိ=မရောက်၊ ဣတိ=သို့၊ (ဧညာ=သိထားရာ၏)

အာဂုသော=တို့၊ တေန ပုဂ္ဂလေန=ထိုသိထားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
(ယင်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်တရားတိုးပွား၍
ကုသိုလ်တရားဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရရန်ခက်ခဲခြင်း၊ ရဟန်း
တရားပြည့်စုံအောင်ပွားများအားထုတ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းကို သိထားသော
ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) [“သော ပုဂ္ဂလော”ကို နောက်မှ အနက်ဆိုရမည်]
ရတ္တိဘာဂံ ဝါ=ညဉ့်အချိန်ပိုင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ ဒီဝသဘာဂံ ဝါ=
နေ့အချိန်ပိုင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ [ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သတ္တမီအနက်
၌သက်] သင်္ခါပိ=စဉ်းစားဆင်ခြင်သိမြင်၍လည်း၊ (ရဟန်းတရား ပြည့်စုံ
အောင် ပွားများအားထုတ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းကို စဉ်းစားဆင်ခြင်သိမြင်၍လည်း)
တံ ပုဂ္ဂလံ=ထိုအတူနေဘက် အမှီခိုခံ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ [ယခင်“သော ပုဂ္ဂလော”ကို
ဒုတိယာဝိဘတ်ပြောင်းလဲ၍ အနက်ဆိုသည်] အနာပုစ္ဆာ=ခွင့်မပန်မှု၍၊
ပက္ကမိတဗ္ဗံ=အရပ်တပါးပြောင်းသွားသင့်၏၊ သော ပုဂ္ဂလော= ထိုအတူနေ
ဘက်ဖြစ်သော အမှီခိုခံပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ [ယခင်ချန်ထားခဲ့သော “သော ပုဂ္ဂလော”
ကို ယခုမှ အနက်ပေးသည်] န အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော=အစဉ်မပြတ် မှီကပ်
မနေသင့် မနေထိုက်။

တတ္ထံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ ဧညာ=သိထားရာ၏၊
ဝါ=သိထားသင့်၏။ပ။ တေ စ=လည်း၊ အပ္ပကသိရေန= မခက်ခဲသော
အားဖြင့်၊ သမုဒါဂစ္ဆန္တိ။ပ။ အာဂုသော=တို့၊ တေန ပုဂ္ဂလေန= ထို
သိထားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ယင်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့် အကု
သိုလ်တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး လွယ်ကူစွာ
ရခြင်း၊ ရဟန်းတရားပြည့်စုံအောင် ပွားများအားထုတ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းကို

ဖြစ်သောတရား၊ ရဟန်းတရား၊ သာမညမေဝ အတ္ထော သာမညတ္ထော=
ရဟန်းတရားသည်ပင်လျှင် အကျိုး၊ ဝါ=ရဟန်းတရားဟူသော အကျိုး။

သိထားသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သင်္ခါပိ^၁=လည်း၊ [ယခင်ကအတိုင်း အကျယ်ဆိုလေ] တံ ပုဂ္ဂလံ=ထိုအတူနေဘက်ဖြစ်သော အမှီခိုခံပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာပုဏ္ဏာ^၂=ခွင့်ပန်၍၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုနေခဲ့ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး ရလွယ်ခြင်းဟူသော ကျေးဇူးတရားထောက်ထားကာ ခွင့်ပန်ကြား၍) ပက္ကမိတဗ္ဗံ=သင့်၏၊ သော ပုဂ္ဂလော=ထိုအတူနေဘက်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ န အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော=ထိုက်။

၁။ သင်္ခါပိ အာပုဏ္ဏာ ပက္ကမိတဗ္ဗံ။ ။ “သင်္ခါပိတိ သာမညတ္ထဿ ဘာဝနာပါရိပုရိအဂမနံ ဇာနိတွာ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်သည်(၁) ကုသိုလ်တရားပျက်ပြား ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး ရရန်ခက်ခဲခြင်း၊ ရဟန်းတရားပြည့်စုံအောင် အားထုတ်မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့် မပေါင်းသင်း မဆက်ဆံထိုက်သည်ကိုပြသော ပဌမ အသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝါရ။ (၂) ကုသိုလ်တရားပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရရန်လွယ်ကူခြင်း၊ ရဟန်းတရားပြည့်စုံအောင် အားထုတ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့် မပေါင်းသင်းထိုက်သည်ကိုပြသော ဒုတိယအသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝါရဟူသော ဤဝါရနှစ်မျိုး၏ အဖွင့်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အာဂမန” ဟု အာဒိယဖြင့် မရှိသင့်ကြောင်း သိသာပါသည်။

ထို့အပြင် ဤသုတ်ပါဠိတော်စာမူ၌ ပဌမ အသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝါရ အတိုင်းပင် ဤဒုတိယအသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝါရ၌လည်း ပဋိသေခနှင့်တကွ “အနာပုဏ္ဏာ” ဟုပါ၌ရှိနေ၏။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် ဝနပတ္ထသုတ်စာပိုဒ်၊ ၁၉၆(နာ၊ ၁၅၃) ဒုတိယအသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝါရနှင့် ထို၏အဋ္ဌကထာ၊ နာ၊ ၃၇၆-၌ “အာပုဏ္ဏာ” ဟု ပဋိသေခ မပါသောပါ၌ရှိ၏။ ဋီကာများ၌လည်း “အာပုဏ္ဏာ ပက္ကမိတဗ္ဗန္တိ စ ကတညုတကတဝေဒိတာယ နိယောဇနံ” ဟု၍ ပဋိသေခကင်းမဲ့သောပါ၌ကို ဖွင့်ထားပါ၏။ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ ရဟန်းတရားပွားများခြင်းကိစ္စပြီးစီးထမြောက်မှု မရှိသော်လည်း ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုနေထိုင်ပြီး ပစ္စည်းလေးပါးရလွယ်မှုဟူသော ကျေးဇူးကိုထောက်ထား၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ခွင့်ပန်ပြီးမှ အရပ်တပါးသွားသင့်သည်ဟုဆိုလိုသောကြောင့် ပဋိသေခ မပါသင့်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။

တတ္ထ=တို့တွင်၊ ယံ ပုဂ္ဂလံ=ကို။ပ။ ဘာဝနာပါရိပုရိ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဇညာ=သိထားသင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ တေန ပုဂ္ဂလေန=ထိုသိထားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ယင်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်တရားများ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားများ တိုးပွားခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရရန်ခက်ခဲခြင်း၊ ရဟန်းတရားပြည့်စုံအောင် အားထုတ်နိုင်ခြင်းတို့ကို သိထားသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သော ပုဂ္ဂလော= ထိုအတူနေဘက်ဖြစ်သော အမှီခိုခံပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ [အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော-၌စပ်] သင်္ခါပိ=(ရဟန်းတရားပြည့်စုံအောင် ပွားများအားထုတ်နိုင်သည်ကို) စဉ်းစားဆင်ခြင်သိမြင်၍လည်း၊ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော =အစဉ်မပြတ်မှီ ကပ် နေသင့်၏၊ န ပက္ကမိတဗ္ဗံ=အရပ်တပါးသို့ ပြောင်းရွှေ့မသွားထိုက်။

တတ္ထ=တို့တွင်၊ ယံ ပုဂ္ဂလံ=ကို။ပ။ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဇညာ=သိထားသင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ တေန ပုဂ္ဂလေန = ထိုသိထားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ယင်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်တရားများ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားများ တိုးပွားခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရရန် လွယ်ကူခြင်း၊ ရဟန်းတရားပြည့်စုံအောင် ပွားများ အားထုတ်နိုင်ခြင်းတို့ကို သိထားသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သော ပုဂ္ဂလော= ထိုအတူနေဘက်ဖြစ်သော အမှီခိုခံ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ယာဝဇီဝံ=အသက်ထက်ဆုံး၊ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော=အစဉ်မပြတ်မှီကပ်နေသင့်၏၊ အပိ ပနဇ္ဇမာနေန= နှင်ထုတ်ခံရပါသော်လည်း၊ န ပက္ကမိတဗ္ဗံ=အရပ်တပါးထွက်ခွါမသွားသင့်။

“ပုဂ္ဂလောပိ အာဝုသော။ပ။ အသေဝိတဗ္ဗောပိတိ=ပုဂ္ဂလောပိ အာဝုသော။ပ။ အသေဝိတဗ္ဗောပိ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ထိုစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ်တရားများ တိုးပွားဆုတ်ယုတ်ခြင်းစသော အကြောင်းများကြောင့် မှီခိုပေါင်းသင်းနေထိုက် မနေထိုက်သည်အဖြစ်ဟူသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စံ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=ပြီ။

စိဝရမ္မိ အာဝုသော။ပ။ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိတိ=စိဝရမ္မိ အာဝုသော။ပ။ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ

=သည်) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုအပ်သနည်းဟူမူ၊ တတ္ထ=ထိုသင်္ကန်းတို့တွင်၊ ယံ စီဝရံ=အကြင်သင်္ကန်းကို၊ ဧညာ=သိထားသင့်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဧညာ=သိထားသင့်သနည်းဟူမူ) မေ=ငါသည်၊ ဣဒံ စီဝရံ=ဤသင်္ကန်းကို၊ သေဝတော=ဝတ်ရုံသုံးစွဲမှီဝဲလသော်၊ အကုသလာ=ကုန်သော။ပ။ ပရိဟာယန္တိ=ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဧညာ=သိထားသင့်၏) ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော (ဤသို့ အကုသိုလ်တိုးပွားစေ၍ ကုသိုလ် ဆုတ်ယုတ်စေခြင်းသဘောရှိသော) စီဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ န သေဝိတဗ္ဗံ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မမှီဝဲထိုက်။

တတ္ထ=ထိုသင်္ကန်းတို့တွင်၊ ယံ စီဝရံ=ကို၊ ဧညာ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဧညာ=မူ) မေ=ငါသည်။ပ။ အဘိဝမ္မန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဧညာ=၏) ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်စေ၍ ကုသိုလ်တိုးပွားစေခြင်း သဘောရှိသော) စီဝရံ=ကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ= ဝတ်ရုံ သုံးစွဲ မှီဝဲထိုက်၏၊ စီဝရမ္မိ အာဂုသော။ပ။ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိတိ=စီဝရမ္မိ အာဂုသော။ပ။ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိ-ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တိုးပွား၊ ကုသိုလ်ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်စေတတ်၍ မဝတ်ရုံထိုက်သည် အဖြစ်နှင့် အကုသိုလ်ပျက်ပြား၊ ကုသိုလ်တိုးပွားစေတတ်၍ ဝတ်ရုံထိုက်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=ပြီ။ပ။

တတ္ထ=ထိုဆွမ်းတို့တွင်၊ ယံ ပိဏ္ဍပါတံ=အကြင်ဆွမ်းကို၊ ဧညာ=၏၊ (ကိန္တိ ဧညာ) မေ=ငါသည်၊ ဣမံ ပိဏ္ဍပါတံ=ဤဆွမ်းကို၊ သေဝတော=မှီဝဲသုံးဆောင်လသော်။ပ။ ပရိဟာယန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ (ဧညာ) ဧဝရူပေါ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တိုးပွားစေ၍ ကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်စေခြင်းသဘောရှိသော) ပိဏ္ဍပါတော=ဆွမ်းကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=မမှီဝဲ မသုံးဆောင်ထိုက်။ပ။ အဘိဝမ္မန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ(ဧညာ) ဧဝရူပေါ=သော၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်စေ၍ ကုသိုလ်တိုးပွားစေခြင်းသဘောရှိသော) ပိဏ္ဍပါတော=ကို၊ သေဝိတဗ္ဗော=မှီဝဲသုံးဆောင်ထိုက်၏။ပ။ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တိုးပွား၊ ကုသိုလ်ပျက်ပြား

ဆုတ်ယုတ်စေတတ်၍ မသုံးဆောင်ထိုက်သည် အဖြစ်နှင့် အကုသိုလ်ပျက်ပြား
ကုသိုလ်တိုးပွားစေတတ်၍ သုံးဆောင်ထိုက်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်
သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=ပြီ။ပ။

တတ္ထ=ထိုအိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့တွင်၊ ယံ သေနာသနံ= အကြင်
အိပ်ရာနေရာကျောင်းကို၊ ညော=၏၊ (ကိန္တိ ညော) ဣဒံ သေနာသနံ=
ဤအိပ်ရာနေရာကျောင်းကို၊ သေဝတော=မှီခိုကိန်းအောင်းသော၊ မေ=ငါ့မှာ၊
အကုသလာ။ပ။ န သေဝိတဗ္ဗံ=မမှီခိုမကိန်းအောင်းထိုက်။ပ။ သေဝိ
တဗ္ဗံ=မှီခိုကိန်းအောင်းထိုက်၏။ပ။ တတ္ထ=ထိုရွာနိဂုံးတို့တွင်၊ ယံ ဂါမ
နိဂမံ=အကြင်ရွာနိဂုံးကို။ပ။ မေ=ငါသည်၊ ဣမံ ဂါမနိဂမံ=ကို၊
သေဝတော=မှီခိုနေထိုင်လသော်။ပ။ န သေဝိတဗ္ဗော=မှီခိုမနေထိုင်ထိုက်။ပ။
တတ္ထ=ထိုဇနပုဒ်အရပ်တို့တွင်၊ ယံ ဇနပဒပဒေသံ=အကြင်ဇနပုဒ်အရပ်ကို၊
ညော=၏။ပ။ မေ=သည်၊ ဣမံ ဇနပဒပဒေသံ=ဤဇနပုဒ်အရပ်ကို၊ သေ
ဝတော=မှီခိုနေထိုင်လသော်။ပ။ န သေဝိတဗ္ဗော=မှီခိုမနေထိုင်ထိုက်။ပ။ ဣဒံ
=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တိုးပွား၊ ကုသိုလ်ပျက်ပြား၊
ဆုတ်ယုတ်စေတတ်၍ မှီခိုမနေထိုက်သည် အဖြစ်နှင့် အကုသိုလ်ပျက်ပြား၊
ကုသိုလ်တိုးပွားစေတတ်၍ မှီခိုနေထိုင်ထိုက်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်
သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊
ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌံ။

၇- သုတဝါသုတ်

၇။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ ဂိဇ္ဈကုဋေ=ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ (လင်းတ
နှင့်တူသော အထွတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ ဝါ=
အထွတ်တို့၌ လင်းတတို့ တည်ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော)
ပဗ္ဗတေ=တောင်ပေါ်၌၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ= သီတင်း
သုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီးရှိ ဂိဇ္ဈကုဋ်
တောင်ပေါ်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) သုတ
ဝါ=သုတဝါမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော=ပရိဗိုဇ်သည်။ပ။ ဘဂဝတာ=

မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ= တညီတညွတ်တည်း နှီးနှောမိပြီ၊ (ကျန်းမာသာရေး စသည်မေးကာ ညီညာဆိုပြော နှီးနှောမိပြီ) သမ္မောဒနိယံ=ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ= အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အမှတ်ရသင့်သော၊ ကထံ=စကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ =ပြီးဆုံးစေပြီး၍။ပ။

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [“ဣဒါဟံ” ကား အနက်မရှိနိပါတ် အစုအဝေးတည်း]

၁။ ဣဒါဟံ-နိပါတ်အစုအဝေး။ ။ဤသုတ်ပါဠိတော်စာမူ၌ “ဝိဟရာမိ” ဟူ၍ အမှယောဂကြိယာရှိနေ၏။ “ဧကမိဒါဟံ” ၌ အဟံကိုဝံ့၍ မိဝိဘတ်ဖြင့် ဝိဟရာမိ-ဟုရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဘဂဝါ-ဟူသော နာမသဒ္ဓါကတ္တားလည်းရှိနေပြန်သောကြောင့် ထိုနာမသဒ္ဓါကိုဝံ့လျှင် “ဝိဟရတိ” ဟု ဝံတိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိရမည်ဖြစ်နေပြန်၏။ “အဟံ= အကျွန်ုပ်သည်” ဟု လျှောက်ထားနေသော သုတဝါပရိဗိုဇိကလည်း ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌နေ၏။ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့မှာပင် သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ဤလိုနေရာမျိုး၌-

“အဟံ စ သော စ ဝိဟရာမ=ငါရော၊ သူရောနေကြတယ်” ဟူသော ဝါကျကဲ့သို့ အမှကတ္တား၊ နာမကတ္တားနှစ်မျိုး ယှဉ်ပြိုင်ပါဝင်နေရာဝယ် “သဗ္ဗေသမေကာဘိဓာနေ ပရော ပုရိသော” ဟူသော ကစွည်းသုတ်နှင့်အညီ အဟံဟူသော အမှကတ္တား ဦးစားပေးစနစ်အရ ဧကဝုစ်ပရောပရိသံ မိဝိဘတ်ဖြင့် “ဝိဟရာမိ” ဟု ရှိနေလေသလောဟု တွေးတောစရာဖြစ်နေ၏။ သို့မဟုတ် “ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား” ဟု အနက်ပြန်ဆိုလျှင် ဘဂဝါပုဒ်သည် ကတ္တားမဖြစ်တော့ဘဲ ဝိသေသန အာလုပ်ပုဒ်ဖြစ်သွား၏။ ထို့ကြောင့် တရုတ်တည်းသော အဟံဟူသော ကတ္တား ကိုပင်ဝံ့၍ “ဝိဟရာမိ” ဟု ရှိနေလေသလောဟုလည်း တွေးတောစရာ ဖြစ်နေပြန်၏။ သို့သော် အလားတူ အခြားပါဠိတော်များကို ရှာဖွေ ကြည့်သောအခါ-

“ဧကမိဒါဟံ ဘော အာနန္တ သမယံ သော ဘဝံ ဂေါတမော ဝေသာ

ဂိရိဗ္ဗဇေ=ဂိရိဗ္ဗဇေမည်သော၊ (တောင်ငါးတန် ကာရံအပ်သည်ဖြစ်၍ နွားခြံ နှင့်တူသည်အဖြစ်ကြောင့် ဂိရိဗ္ဗဇေမည်သော) ဣဓေဝ ရာဇဂဟေ= ဤ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ပင်လျှင်၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူပါ၏။ ဘန္တေ=ရား၊ တတြ=ထိုအခါ၌၊ (ဤရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ပင် မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံး နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) မေ=တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတော= မြတ် စွာဘုရား၏၊ သမ္ဗုခါ=အထံတော်မှောက်၌၊ သုတံ= ကြားနာမှတ်သား ထားအပ်ဖူးသော၊ သမ္ဗုခါ=၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=နာယုမှတ်သားထားအပ်ဖူးသော၊ ဝစနံ=တရားစကားတော်ကား [နောက်၌ “အဂါရိယဘူတော+ဣတိ” ဝယ် ဣတိ၌စပ်။]

☞ သုတဝါ=သုတဝါပရိဗိုဇ် [အာလုပ်ပုဒ်တည်း] ယော သော ဘိက္ခု=

လိယံ ဝိဟရတိ”ဟူသော ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ် (၆၄)၌ အာလုပ်ပုဒ် မဖြစ်နိုင်သော “သော ဘဝံ ဂေါတမော” ကိုငဲ့၍ ‘ဝိဟရတိ -ဟူ၍ နာမယောဂကြိယာဖြင့်ရှိ၏။ ထိုနေရာ၌ “ဣဒါဟံ”ကို အနက်မရှိ နိပါတသမုဒါယကြံရမည်ဖြစ်၏။ ထို့အပြင် “ဧကမိဒံ ဘန္တေ သမယံ ဘဂဝါ သက္ကေသု ဝိဟရတိ”ဟူသော ထိုဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ စူဠသုညတသုတ်(၁၄၇)၌မူ အဟံပုဒ်ပင်မပါ။

ထိုပါဠိတော်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ဤအင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် သုတဝါသုတ်၌ အဟံပုဒ်ပါနေသော်လည်း ထိုအဟံဟူ၍ ဆိုရဖွယ်ရှိသော သုတဝါပရိဗိုဇ်၏ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌နေခြင်းသည် ပဓာနမဟုတ်သည်သာမက ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ သုတဝါပရိဗိုဇ်နေသည်ကို စကားတရပြုလုပ်၍ပင် ပြော စရာမလိုပါ။ ထို့ကြောင့် အဟံသည် မပါမပြီး အရေးကြီးသောပုဒ် မဟုတ်သည်သာမက သူနှင့်တွဲဖက် ဣဒံပုဒ်ကဲ့သို့ အနက်မရှိနိပါတ်သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

၁။ ဂိရိဗ္ဗဇပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဝဇော ဝိယာတိ ဝဇံ=နွားခြံနှင့်တူသောမြို့၊ ဂိရိပရိက္ခိတ္တံ ဝဇံ ဂိရိဗ္ဗဇံ=တောင်ငါးလုံးကာရံထားအပ်၍ နွားခြံနှင့် တူသောမြို့။ ဂိဇ္ဈကုဋ၊ ပဏ္ဍဝ၊ ဝေဘာရ၊ ဣသိဂိလိ၊ ဝေပုလ္လဟု တောင့် ငါးလုံးရှိ၏။

အကြင်ရဟန်းသည်၊ ခိဏာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝတရားရှိသော၊
 ဝုသိတဝါ=မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးသော၊ ကတက
 ရကိယော=ပြုအပ်ပြီးသော ပရိညာစသော မဂ်ကိစ္စရှိသော၊ ဝါ= မဂ်
 လေးပါးတို့ဖြင့် ပြုသင့်သော ပရိညာ၊ ပဟာန၊ ဘာဝနာ၊ သစ္စိကိရိယာ
 ဟူသော ကိစ္စကို ပြုပြီးသော၊ ဩဟိတဘာရော=စွန့်ချုအပ်ပြီးသော ခန္ဓာ
 စသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော၊ ဝါ=ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးဖိစီးတတ်
 သော ခန္ဓာ၊ ကိလေသာ၊ အဘိသင်္ခါရတို့ကို စွန့်ချုပြီးသော၊ အနုပ္ပတ္တ
 သဒတ္တော=ရောက်အပ်ရအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော ကိုယ်ပိုင်
 အကျိုးစီးပွားရှိသော၊ ပရိက္ခိဏဘာဝသံယောဇနော= ကုန်ခန်းပြီးသော
 ဘဝအနှောင်အဖွဲ့ရှိသော၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းမှန်အားဖြင့်၊ အညာ
 (အညာယ)=သိ၍၊ (အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကိုသိ၍)
 ဝိမုတ္တာ=ကိလေသာတို့မှလွတ်ပြီးသော၊ အရဟံ=ကိလေသာဝေးကွာ
 ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)

သော=ထိုရဟန္တာဖြစ်သော ရဟန်းသည်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊
 ဌာနာနိ=အကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်အမှုတို့ကို၊ အဇ္ဈာစရိတံ= လွန်
 ကျူးကျော်နင်းပြုကျင့်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ခိဏာသဝေါ= အာသ
 ဝကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗိစ္စ=သတ္တဝါဟု
 သိမှတ်မှုနှင့်တကွ သတ်လိုသောစေတနာဖြင့် စေ့ဆော်အားထုတ်၍၊
 ပါဏံ=သတ္တဝါကို၊ ဇီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေတံ
 =ခွဲခွါဖယ်ရှားခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ခိဏာသဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=
 သည်၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ ထေယျသင်္ခါ
 ကံ=ခိုးလိုသောစိတ်အဖို့ဖြင့်၊ (ခိုးဝှက်တတ်သူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော
 စိတ်အဖို့ဖြင့်) အာဒါတံ=ခိုးယူလုယက်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ [ထေန
 သ ဘာဝေါ ထေယျံ=ခိုးဝှက်တတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်၊ ဝါ=ခိုးဝှက်လို
 စိတ်၊ သင်္ခါတ(ကောဠာသ)=အဖို့၊ ထေယျဉ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတိ ထေယျ
 သင်္ခါတံ]

ခိဏာသဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေထုနံ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ
 =ရာဂထလာ၊ ညိညာတူကြ၊ အဖိုအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်ကို၊

ပဋိဿဝိတံ=မှီဝဲခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ခိဏာသဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု
 =သည်၊ သမ္မဇာနံ (သမ္မဇာနန္ဓော)=သိလျက်၊ (လိမ်လည်၍ပြောမည်၊
 လိမ်ပြောနေသည်ဟူ၍ မပြောမီနှင့် ပြောဆဲခဏ၌ သိလျက်) [သမ္မဇာနံ
 -ဟူ၍ ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတံကိုချေထားသည်] မုသာ= မဟုတ်မမှန်သော
 စကားကို၊ ဘာသိတံ=ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ [တနည်း-
 မုသာ=မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်းအရာကို၊ ဘာသိတံ= အဟုတ် အ
 မှန်အနေဖြင့် ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော]

ခိဏာသဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပုဗ္ဗေ=ရဟန်းမပြုမီရှေး၌၊ အဂါ
 ရိယဘူတော=အိမ်နေသူလူဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်စဉ်) သန္နိဓိ
 ကာရကံ=သိုလှောင်သိမ်းဆည်းမှုပြု၍၊ ကာမေ=ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာ
 သော ကာမတို့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိ သေယျထာပိ=သုံးဆောင်ခဲ့သကဲ့သို့၊ တထာ=
 ထိုအတူ၊ သန္နိဓိကာရကံ=၍၊ ကာမေ=တို့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတံ=သုံးဆောင်ခြင်းငှါ၊
 အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ [တနည်း-ခိဏာသဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပုဗ္ဗေ=၌၊
 အဂါရိယဘူတော သေယျထာပိ=လူဖြစ်၍ ဖြစ်စဉ်ကကဲ့သို့၊ သန္နိဓိကာရကံ=
 ၍၊ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိတံ အဘဗ္ဗော] ဣတိ=ဤသည်ပါတည်း၊ [“အဂါရိယ
 ဘူတော+ ဣတိ” ၌ ဣတိသဒ္ဒါကို အနက်ပေးသည်၊ ယခင်က “သမ္မုခါ
 ပဋိဂ္ဂဟိတံ”ကို ယခု “ဣတိ” ၌ စပ်၊ သမ္မုခါ=၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=သော၊
 ဝစနံ=ကား၊ ဣတိ=ဤသည်ပါတည်း” ဟုဆိုလို၏]

ဘန္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကစ္ဆိ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=ဘယ်နှယ်ပါလဲ၊
 မေ=တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဧတံ= ဤ
 စကားတော်ကို၊ သုဿုတံ=ကောင်းစွာ ကြားနာအပ်ခဲ့ပါ၏လော၊ သုဂ္ဂဟိ
 တံ=ကောင်းစွာ နာယူအပ်ခဲ့ပါ၏လော၊ သုမနသိကတံ=ကောင်းစွာ နှလုံး
 သွင်းပိုက်အပ်ခဲ့ပါ၏လော၊ သူပဓာရိတံ=ကောင်းစွာ ဆောင်အပ်ခဲ့ပါ၏
 လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သုတဝါ=သုတဝါပရိဗိုဇ်၊
 တဂ္ဂ္ဃ=အမှန်တကယ်ပင်၊ တေ=သင်သည်၊ ဧတံ=ဤငါဘုရားစကားတော်
 ကို၊ သုဿုကံ=အပ်ခဲ့ပြီ။ပ။ သူပဓာရိတံ=ကောင်းစွာ ဆောင်အပ်ခဲ့ပေပြီ။

သုတဝါ=ဗိုဇ်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပုဗ္ဗေ စ=ရှေး၌လည်းကောင်း၊ ဧတရ
 ဟိ စ=ယခုအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအတိုင်း၊ ဝဒါမိ=

မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ (ကိန္တိ=သို့၊ ဝဒါမိ=နည်းဟူမူ) ယော သော ဘိက္ခု=သည်။
 ခိဏာသဝေါ=သော။ပ။ နဝ=ကိုးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=တို့ကို။ပ။ ခိဏာ
 သဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ ဆန္ဒာ=ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ= မ
 လိုက်ပါထိုက်သောအရာကို၊ ဝါ=မပြုလုပ်ထိုက်သောအရာကို၊ ဂန္တု=
 လိုက်ပါခြင်းငှာ၊ ဝါ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ ဒေါသာ
 =စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ=ကို။ပ။ မောဟာ= မသိနားမလည်
 ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဘယာ=ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ=ကို၊ ဂန္တု=ငှာ၊
 အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ (ဣတိ=သို့၊ ဝဒါမိ=၏) သုတဝါ=မိမိ၊ အဟံ=သည်။ပ။
 ဧဝံ=ဤမိန့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်းပင်၊ ဝဒါမိ=၏၊ ယော သော ဘိက္ခု=
 သည်။ပ။ နဝ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်းဖြစ်သော
 အကုသိုလ်အမှုတို့ကို၊ အဇ္ဈာစရိတံ အဘဗ္ဗော ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

☞ စ(စာပိုဒ်)။ ၈-သဇ္ဈသုတ် ။ ။ သဇ္ဈော=သဇ္ဈမည်သော၊
 ပရိဗ္ဗာဇကော=သည်။ပ။ သဇ္ဈ=သဇ္ဈ၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။
 ခိဏာသဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ ဗုဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပစ္စက္ခာ
 တံ=ဘုရားမဟုတ်ဟူ၍ ပြောဆိုပယ်ရှား ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။
 ဓမ္မံ=တရားတော်မြတ်ကို၊ ပစ္စက္ခာတံ =တရားမဟုတ်ဟု ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊
 အဘဗ္ဗော။ပ။ သံဃံ= သံဃာတော်မြတ်ကို၊ ပစ္စက္ခာတံ= သံဃာတော်
 မဟုတ်ဟု ပယ်ရှားခြင်းငှာ။ပ။ သိက္ခံ =အကျင့်သိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာတံ
 =သိက္ခာမဟုတ်ဟု ပယ်ရှားခြင်းငှာ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ပုဂ္ဂလသုတ်

၉။ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ နဝ= ကိုး
 ဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊
 သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ= သိမြင်အပ်
 ကုန်၏၊ နဝ=ကိုးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူသည်၊ ကတမေ= အဘယ်တို့
 နည်းဟူမူ၊ အရဟာ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တာယ= ရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ ပဋိ

ပဇ္ဇော=ကျင့်ဆဲ အရဟတ္တမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ အနာဂါမိ= အနာဂါမ်
 ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ အနာဂါမိဖလ သစ္စိကိရိယာယ=အနာဂါမိဖိုလ်ကို
 မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇော=ကျင့်ဆဲ အနာဂါမ်မိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ် လည်း
 ကောင်း၊ သကဒါဂါမိ=သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိ
 ဖလသစ္စိကိရိယာယ=သကဒါဂါမိ ဖိုလ်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇော
 =ကျင့်ဆဲ သကဒါဂါမိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ သောတာပဇ္ဇော= သောတာ
 ပန်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိဖလသစ္စိကိရိယာယ = သောတာ
 ပတ္တိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇော=ကျင့်ဆဲ သောတာပတ္တိမဂ်
 ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ ပုထုဇ္ဇနော=ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်းတည်း၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=၌၊ နဝ=ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ။ပ။ ဣတိ
 (အဝေါစ)နဝမံ။

၁၀-အာဟုနေယျသုတ်

၁၀။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာဟုနေယျာ=လေးစားကြည်ဖြူ၊ အဝေးမှပင်
 ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူထိုက်ကုန်သော၊
 ပါဟုနေယျာ=ဝေးနယ်ရပ်ခြား၊ ဧည့်သည်များဖို့၊ သီးခြားစီမံထားအပ်သော
 ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုပင် အလှူခံခြင်းငှာထိုက်ကုန်သော၊ ဒက္ခိဏေယျာ= တမလွန်
 ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို
 ခံယူထိုက်ကုန်သော၊ အဗ္ဗလိကရုဏီယာ=လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးမှု ပြုထိုက်
 ကုန်သော၊ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ = မိမိထက်
 ထူးကဲသာလွန်မြင့်မြတ်သူ မရှိသော၊ ဝါ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ပုည
 ကောတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ မျိုးစေ့စု၏၊ ကြီးထုမြင့်မား၊ ဖွံ့ထွား ပေါက်
 ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 ဣမေ နဝ=ဤကိုးဦးတို့တည်း။ပ။ ဂေါတြဘူ=ဂေါတြဘူစိတ်နှင့် ပြည့်စုံ
 သောပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်းတည်း၊ (သောတာပတ္တိမဂ်၏ အနန္တရ ပစ္စည်း
 ဖြစ်သော ဂေါတြဘူမည်သော သီခါပတ္တဗလဝဝိပဿနာစိတ်နှင့်ပြည့်စုံသော
 ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်းတည်း) [ဂေါတြဘူ အဿ အတ္တိတိ ဂေါတြဘူ=
 ဂေါတြဘူစိတ်ရှိသောသူ။ သဒ္ဒနိတိပဒမာလာ(၁၀၅)၌မူ “ဂေါတ္တသင်္ခါတံ

အမတမဟာနိဗ္ဗာန် အာရမ္မဏံ ကတွာ ဘူတောတိ ဂေါတြဘူ= အမတမဟာနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။ပ။ ဒသမံ။

ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သမ္မောဓိဝဂ္ဂေါ=သမ္မောဓိဝဂ်တည်း။

၂-သီဟနာဒဝဂ်
၁-သီဟနာဒသုတ်

၁၁။အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော= အရှင်သာရိပုတြာသည်။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့၌၊ ဝဿာဝါသော=မိုးလပတ်လုံးနေခြင်းကို၊ ဝုတ္တော= နေအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဇနပဒစာရိကံ=နယ်ပယ်ဇနပုဒ်တို့၌ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ= . . . လှည့်လည်ခြင်းဖြင့်၊ ပက္ကမိတံ=လှည့်လည်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာမိ=အလိုရှိပါရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ တံ=သင်သည်၊ ယဿ=အကြင်နယ်ပယ်ဇနပုဒ် လှည့်လည်ခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်အခါကို၊ မညသိ=သိ၏၊ (တံ=ထိုနယ်ပယ်ဇနပုဒ် လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ကရောဟံ=သင်၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်းပြုပါလော) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ= ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ပက္ကမိ=ကြွသွားပြီ၊ အထ ခေါ=(အရှင်သာရိပုတြာကြွသွားရာ) ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာယသ္မန္တေ သာရိပုတ္တော= အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ အစိရပက္ကန္တေ=ကြွသွားပြီး၍ မကြာမြင့်သေးမီ၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်း) ဘန္တေ=ရား၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊

မံ=တပည့်တော်ကို၊ အာသန္ဓေ=ပုတ်ခတ်တိုက်ခိုက်၍၊ အပ္ပဋိနိဿန္ဓေ=အပြစ်ကို
 မစွန့်လွှတ်မှု၍၊ ဝါ=အပြစ်ကိုသည်းခံခွင့်လွှတ်မှု မပြုစေမှု၍၊ စာရိကံ=
 နယ်ပယ်နေပုဒ် လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ=ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခြင်းငှာ၊ ပက္ကန္တော
 =ကြွသွားပါပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အညတရံ=
 တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊
 အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တံ=သင်သည်၊
 ဧဟိ=သွားချေလော၊ မမ=ငါဘုရား၏၊ ဝစနေန=စကားဖြင့်၊ အာဝုသော
 သာရိပုတ္တံ=ငါ့ရှင်သာရိပုတြာ၊ တံ=အရှင်ဘုရားကို၊ သတ္တာ= မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ အာမန္တေတိ=ခေါ်တော်မူပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သာရိပုတ္တံ=
 သာရိပုတြာကို၊ အာမန္တေဟိ=ခေါ်ချေပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ
 =မိန့်ကြားတော်မူပြီ။

ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ သော
 ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပဋိဿုတွာ
 =စကားတုံ့ပြန် နာခံပြီး၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ အာယသ္မန္တံ
 သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊
 (ကိန္တိ အဝေါစ)။ပ။ အာမန္တေတိ=ခေါ်တော်မူပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါ
 စ=လျှောက်ပြီ) ဧဝံ အာဝုသော=ကောင်းပြီငါ့ရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ပင်။ပ။
 တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) ပစ္စသောသိ=
 စကားတုံ့ပြန်နာခံပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန=(အရှင်သာရိပုတြာကို မြတ်စွာဘုရား
 ခေါ်တော်မူရာ) ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ စ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော= အရှင်
 မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မာ စ အာနန္ဒော= အရှင်
 အာနန္ဒာသည်လည်းကောင်း၊ အဝါပုရဏံ=သံကောက်ကို၊ ဝါ=သော့ကို၊
 အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝိဟာရေ=ကျောင်းတို့သို့၊ အာဟိဏ္ဏန္တိ= လှည့်လည်
 တော်မူကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ပြော၍၊ အာဟိဏ္ဏန္တိ=နည်းဟူမူ)
 အာယသ္မန္တော=အရှင်ဘုရားတို့၊ အဘိက္ကမထ=ကြွတော်မူခဲ့ကြပါကုန်လော၊
 အာယသ္မန္တော=တို့၊ အဘိက္ကမထ=ကုန်လော၊ ဣဒါနိ=ယခုအခါ၌၊

အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါ= ရှေ့တော်မှောက်၌၊ သီဟနာဒံ=မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲ တောက်လျှောက်ထား၊ မြတ်စကားကို၊ နဒိသတိ=ရဲတောက်ပြတ်သား လျှောက်ထားလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ပြောကြား၍၊ (အာဟိဏ္ဍန္တိ= လှည့်လည် တော်မူကြကုန်၏)

အထ ခေါ=(မြတ်စွာဘုရားမိန့်ခေါ်တော်မူရာ) ထိုအခါ၌။ပ။ ဧက မန္တံ=၌၊ နိသိန္တံ=ထိုင်တော်မူပြီးသော၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ= အရှင် သာရိပုတြာကို။ပ။ သာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ ဣဓ=ဤနေရာ၌၊ တေ=သင်၏၊ အညတရော=တစ်ဦးသော၊ သဗြဟ္မစာရီ= အတူတကွ မြတ်သော တရား ကျင့်ဖက်ရဟန်းသည်၊ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းသည်၊ ဘန္တေ=ရား၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ မံ=ကို။ပ။ ပက္ကန္တော=ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ=သင့်အား၊ ဝိယနဓမ္မံ=ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချခြင်းသဘောသို့၊ အာပန္နော= ရောက်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ နုနု=အမှန်တကယ်အားဖြင့်၊ ယဿ= အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကာယေ=ကိုယ်၌၊ ဝါ=ဆံပင်၊ မွေးညင်းစသည်တို့၏ အစု အဝေး၌၊ ကာယဂတာသတိ=ကာယဂတာသတိသည်၊ ဝါ=ဆံပင်၊ မွေး ညင်းစသည်တို့၏ အစုအဝေး၌ အာရုံပြုလျက်ဖြစ်သော သတိသည်၊ အနုပဋိတာ=စွဲကပ် မတည်နေသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ ဣဓ=ဤအရပ်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (စွဲကပ်တည်နေသော ကာယဂတာသတိ မရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) အညတရံ=တစ်ဦးဦးသော၊ သဗြဟ္မစာရီ=ကို။ပ။ စာရိကံ=ကို၊ ဝါ=ခရီးဒေသစာရီကို၊ ပက္ကမေယျ =လှည့်လည်ရာပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ပထဝိယံ= မြေ ကြီးပေါ်၌၊ သုစိမ္မိ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုလည်း၊ နိက္ခိပန္တိ =ပစ်ချကြကုန်၏၊ အသုစိမ္မိ=မစင်မကြယ် ရွံ့ရှာဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုလည်း၊ နိက္ခိပန္တိ=၏၊ ဂူထဂတမ္မိ=မစင်ကျင်ကြီးကိုလည်း၊ [ဂူထမေဝ ဂူထဂတံ၊ ဂတသဒ္ဓါအနက်မရှိဟူလို]။ပ။ မုတ္တဂတမ္မိ=ကျင်ငယ်ကိုလည်း။ပ။ ခေဠဂတမ္မိ=တံထွေးကိုလည်း။ပ။ ပုဗ္ဗဂတမ္မိ=ပြည်ကိုလည်း။ပ။ လောဟိတ

ဂတမ္ပိ=သွေးကိုလည်း၊ နိက္ခိပန္တိ=ပစ်ချကြကုန်၏၊ စ= ထိုသို့၊ ပစ်ချကြ
 သော်လည်း၊ တေန=ထိုသို့၊ ပစ်ချခြင်းကြောင့်၊ ပထဝီ=မြေကြီးသည်၊ န
 အဋ္ဌိယတိ ဝါ=အနှိပ်စက်ခံရသကဲ့သို့လည်းမဖြစ်၊ [အဋ္ဌ(ပိဋ္ဌိတ)= နှိပ်စက်
 ခံရသူ။ ဤယပစ္စည်းဖြင့် အဋ္ဌိယ-ဟူ၍ နာမဓာတ်ဖြစ်၏] နဟရာယတိ
 ဝါ=မရှက်လည်း မရှက် [ဟရေဓာတ်တည်း] န ဇိဂ္ဂစ္ဆတိ ဝါ=မစက်ဆုပ်လည်း
 မစက်ဆုပ်။

ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ပထ
 ဝီသမေန=မြေကြီးနှင့်တူသော၊ ဝိပုလေန=ကျယ်ပြန့်သော၊ မဟဂ္ဂတေန=
 မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ အပ္ပမာဏေန=တိုးပွားသော ပမာဏ
 ရှိသော၊ အဝေရေန=အကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရန် မရှိသော၊ အဗျာပဇ္ဈေန =
 စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿ မရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရာမိ=
 နေပါ၏။ပ။ ပက္ကမေယျ=လှည့်လည်ရာပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အာပသ္မိ=ရေ၌၊ သုစိမ္ပိ=လည်း၊
 ဓောဝန္တိ=ဆေးကြောကြပါကုန်၏၊ အသုစိမ္ပိ=လည်း၊ ဓောဝန္တိ=၏၊ ဂုထ
 ဂတမ္ပိ=လည်း၊ ဓောဝန္တိ။ပ။ စ=သို့၊ သော်လည်း၊ တေန= ထိုသို့၊ ဆေး
 ကြောကြခြင်းကြောင့်၊ အာပေါ=ရေသည်။ပ။ အာပေါသမေန = ရေနှင့်
 တူသော။ပ။ တေဇော=မီးသည်၊ သုစိမ္ပိ=လည်း၊ ဥဟတိ=လောင်ရ၏။ပ။
 စ=သို့၊ သော်လည်း၊ တေန=ထိုသို့၊ လောင်ရခြင်းကြောင့်။ပ။ ဝါယော =
 လေသည်၊ သုစိမ္ပိ=လည်း၊ ဥပဝါယတိ=တိုက်ခတ် ရ၏။ပ။ စ=လည်း၊
 တေန=ထိုသို့၊ တိုက်ခတ်ရခြင်းကြောင့်။ပ။ ရဇော ဟရဏံ = မြူမှုန်ဖုန်သုတ်
 အဝတ်သည်၊ ဝါ=ခြေသုတ်အဝတ်သည်၊ [ရဇံ ဟရန္တိ ဧတေနာတိ ရဇော
 ဟရဏံ=မြူမှုန်ဖုန်ကို ပယ်ရှားသုတ်သင်ကြောင်းအဝတ်] သုစိမ္ပိ=လည်း၊
 ပုဉ္ဇတိ=သုတ်သင်၏။ပ။ တေန=ထိုသို့၊ သုတ်သင်ရခြင်းကြောင့်။ပ။ ရဇော
 ဟရဏသမေန=ဖုန်သုတ်အဝတ်နှင့်တူသော။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ စဏ္ဍာလကုမာရကောဝါ= ဒွန်းစဏ္ဍား အမျိုးသား
 သည်လည်းကောင်း၊ စဏ္ဍာလကုမာရိကာဝါ= ဒွန်းစဏ္ဍား အမျိုးသမီးသည်
 လည်းကောင်း၊ ကဠောပိဟဠော=နှီးခြင်းတောင်း လက်ကိုင်စွဲလျက်၊
 ဝါ=ထမင်းအိုး ထမင်းခွက် လက်ကိုင်စွဲလျက်၊ [ကဠောပိ ဟဠော

ယသာတိ ကဠောပိဟတ္ထော] နန္ဒကဝါသီ=အနားပြတ် အဝတ်နွမ်းကို
ဝတ်လျက်၊ ဂါမံ ဝါ=ရွာသို့သော်လည်းကောင်း၊ နိဂမံ ဝါ= နိဂုံး သို့
သော်လည်းကောင်း၊ ပဝိသန္တော=ဝင်လသော်၊ [ကုမာရကောပုဒ်ကိုငဲ့၍
ပုလ္လိင်ဖြင့်ထားသည်၊ ကုမာရိကာကိုငဲ့လျှင် “ကဠောပိဟတ္ထော၊နန္ဒကဝါသီနိ၊
ပဝိသန္တိ” ဟု ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်ထားရမည်] နိစစိတ္တံယေဝ = နိမ့်ကျသောစိတ်
ကိုသာလျှင်၊ ဝါ=နိမ့်ချအပ်သောစိတ်ကိုသာလျှင်၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ=ဖြစ်စေ၍၊
ပဝိသတိ သေယျထာပိ=ဝင်သကဲ့သို့။

(တနည်း) ဘန္တေ = ရား၊ ကဠောပိဟတ္ထော=လျက်၊ နန္ဒကဝါသီ=လျက်၊
ဂါမံ ဝါ=ကောင်း၊ နိဂမံ ဝါ=ကောင်း၊ ပဝိသန္တော=ဝင်သော၊ စဏ္ဍာလ
ကုမာရကော ဝါ=ကောင်း၊ ကဠောပိဟတ္ထော=လျက်၊ [ဣတ္ထိလိင်ပြင်သည်]
နန္ဒကဝါသီနိ=လျက်၊ ဂါမံ ဝါ=ကောင်း၊ နိဂမံ ဝါ=ကောင်း၊ ပဝိ
သန္တိ=ဝင်သော၊ စဏ္ဍာလကုမာရိကာ ဝါ=ကောင်း၊ နိစစိတ္တံယေဝ=လျှင်၊
ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ ပဝိသတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘန္တေ = ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊
အဟံ=သည်၊ စဏ္ဍာလကုမာရကစဏ္ဍာလကုမာရိကာသမေန = ဒွန်းစဏ္ဍား
အမျိုးသား၊ ဒွန်းစဏ္ဍားအမျိုးသမီး၏ စိတ်နှင့်တူသော၊ ဝိပုလေန=သော။ပ။
အဗျာပဇ္ဈေန စေတသာ ဝိဟရာမိ။ပ။

ဘန္တေ = ရား၊ ဆိန္ဒဝိသာဏော=ကျိုးသောဦးချိုရှိသော၊ သူရတော=သန်
ရှင်းစင်ကြယ်တင့်တယ်သော ကိုယ်နှုတ်အမှု၌ ပျော်မွေ့သော၊ သုဒန္တော
=ကောင်းစွာယဉ်ကျေးသော၊ သုဝိနိတော=ကောင်းစွာဆုံးမသင်ပြအပ်သော၊
ဥသဘော=နွားလားဥသဘသည်၊ ရထိကာယ=လှည်းရထားလမ်းတစ်ခုမှ၊
ရထိကံ=လှည်းရထားလမ်းတစ်ခုသို့၊ သိဃံာဋကေန=ခရီးလမ်းဆုံတစ်ခုမှ၊
သိဃံာဋကံ=ခရီးလမ်းဆုံတစ်ခုသို့၊ အန္ဓာဟိဏ္ဍန္တော=စဉ်ကာဆက်ကာ
လှည့်လည်လသော်၊ ကိဉ္စိ=သတ္တဝါတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို၊ ပါဒေန ဝါ=
ခြေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသာဏေန ဝါ=ဦးချိုဖြင့်လည်းကောင်း၊ န ဟိ
သတိ သေယျထာပိ=မညှဉ်းဆဲ မနှိပ်စက်သကဲ့သို့၊ ဘန္တေ = ရား၊ ဧဝမေဝံ
=ပင်၊အဟံ=သည်၊ ဥသဘဆိန္ဒဝိသာဏသမေန=ကျိုးသောဦးချိုရှိသော
နွားလား၏စိတ်နှင့်တူသော။ပ။

ဘန္တေ = ရား၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သော၊ ယုဝါ

=နုပျိုသော၊ မဏ္ဍနကဇာတိကော=တန်ဆာဆင်တတ်သူ၏ သဘောရှိသော၊
 သီသံနာတော=ဦးခေါင်းနှင့်တကွ ရေချိုးပြီးသော၊ ဣတ္ထိ ဝါ= မိန်းမသည်
 လည်းကောင်း၊ ပုရိသော ဝါ=ယောက်ျားသည်လည်းကောင်း၊ [တနည်း-
 ဒဟရာ=ငယ်ရွယ်သော၊ ယုဝတီ=နုပျိုသော၊ မဏ္ဍနကဇာတိကာ=သော၊
 သီသံနာတာ=သော၊ ဣတ္ထိ ဝါ=ကောင်း၊ ဒဟရော=သော၊ ယုဝါ=သော၊
 မဏ္ဍနကဇာတိကော=သော၊ သီသံနာတော=သော၊ ပုရိသော ဝါ=ကောင်း။
 ဤသို့လိင်ပြင်ကာ အသီးအသီးတွဲစပ်၍ အနက်ပေးလိုကလည်းပေးပါ]
 ကဏ္ဍော=လည်ပင်း၌၊ အာသတ္တေန=(ရန်သူတယောက်ယောက်က) ချိတ်ဆွဲ
 အပ်သော၊ အဟိကုဏပေန ဝါ=မြွေသေကောင်ပုပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ကုက္ကုရကုဏပေန ဝါ=ခွေးသေကောင်ပုပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနဿ
 ကုဏပေန ဝါ=လူသေကောင်ပုပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိယေယျ သေယျ
 ထာပိ=(အနံ့ဆိုး) အနှိပ်စက်ခံရသည် ဖြစ်ရာသကဲ့သို့၊ ဟရာယေယျ
 သေယျထာပိ=ရှက်ရာသကဲ့သို့၊ ဇိဂုစ္ဆေယျ သေယျထာပိ= စက်ဆုပ်
 ရွံရှာရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ အဟံ=သည်၊ ဣမိနာ
 ပူတိကာယေန=ဤကိုယ်ကောင်ပုပ်ဖြင့်၊ အဋ္ဌိယာမိ=အနှိပ်စက်ခံနေရသူ
 ဖြစ်ပါ၏၊ ဟရာယာမိ=ရှက်ပါ၏၊ ဇိဂုစ္ဆာမိ=ရွံရှာပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=သည်၊ ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓံ
 =အပေါက်ငယ် အပေါက်ကြီးရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဥဂ္ဂရန္တံ= အထက်သို့ မျက်
 နှာဝလှည့်သော အပေါက်တို့မှလည်း ယိုကျသော၊ ပဂ္ဂရန္တံ= အောက်သို့
 မျက်နှာဝလှည့်သော အပေါက်တို့မှလည်း ယိုကျသော၊ မေဒကထာလိကံ
 =အသားရည်အဆီအိုးကို၊ ပရိဟရေယျ သေယျထာပိ= ထမ်းရွက်နေရ
 ရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ အဟံ=သည်၊ ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓံ =
 (၉)ခုသော အပေါက်ငယ် အပေါက်ကြီးရှိသော၊ [ဆိဒ္ဓံ=အပေါက်ငယ်၊
 အဝဆိဒ္ဓံ=အပေါက်ကြီး] (ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓတ္တာ=ကိုးခုသော အပေါက်ငယ်
 အပေါက်ကြီးရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဥဂ္ဂရန္တံ=သော၊ ပဂ္ဂရန္တံ=သော၊ ဣမံ
 ကာယံ=ဤကိုယ်ကောင်ကို၊ ပရိဟရာမိ=ထမ်းရွက်နေရပါ၏။ပ။
 ပက္ကမေယျ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)

အထ ခေါ=(မြတ်စွာဘုရားအား အရှင်သာရိပုတြာ လျှောက်ထားပြီးရာ)

ထိုအခါ၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ (အရှင်သာရိပုတြာကို မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲပြောဆိုသော ထိုရဟန်းသည်) အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဧကံသံ (ဧကသ္မိံ အံသေ)=တစ်ခုသော လက်ဝဲဘက် ပရုံးပေါ်၌၊ ဝါ=လက်ဝဲတစ်ဘက် ပရုံးထက်၌၊ ဥတ္တရာသင်္ဂံ=အပေါ်ရုံဧကသီကို၊ ကရိတွာ=တင်ထား၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒေသု = ခြေတော်တို့၌၊ သိရသာ=ဦးခေါင်းဖြင့်၊ နိပတိတွာ=ထိရောက်၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)

ဘန္တေ = ရား၊ ယော အဟံ=အကြင်တပည့်တော်သည်၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာကို၊ အသတော=ထင်ရှားမရှိသော၊ တုတ္တာ = အချည်းနှီးသော၊ မုသာ=လွဲမှားသော၊ အဘူတေန=တကယ်အစစ်အဖြစ်မှန် မဟုတ်သော၊ (ဝတ္ထုနာ=အကြောင်းအရာဖြင့်) အဗ္ဘာစိက္ခိံ=လွမ်းဖိ၍ ပြောဆိုခဲ့ပါပြီ၊ ဝါ=စွပ်စွဲခဲ့မိပါပြီ၊ ယထာဗာလံ= မိုက်သည့်အလျောက်၊ ယထာမုဋ္ဌံ=တွေဝေသည့်အလျောက်၊ ယထာအကုသလံ= မလိမ္မာသည့် အလျောက်၊ တံ မံ=ထိုတပည့်တော်ကို၊ အစ္စယော=အပြစ်သည်၊ အစ္စဂမာ=လွမ်းမိုးဖိစီး၍ ဖြစ်လာပါပြီ၊ ဘန္တေ = ရား၊ အာယတိံ=နောင်အခါ၌၊ သံဝရာယ=စောင့်စည်းခြင်းငှာ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တဿ မေ=ထိုတပည့်တော်၏၊ အစ္စယံ=အပြစ်ကို၊ အစ္စယတော=အပြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အပြစ်ဟူ၍၊ ပဋိဂ္ဂဏတု=ခံယူတော်မူပါ၊ ဝါ=သည်းခံခွင့်လွှတ်တော်မူပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ယော တံ=အကြင်သင်သည်၊ သာရိပုတ္တံ = သာရိပုတြာကို။ပ။ အဗ္ဘာစိက္ခိံ=စွပ်စွဲခဲ့ပြီ၊ ယထာဗာလံ=လျှောက်။ပ။ ယထာအကုသလံ=လျှောက်၊ တံ တံ=ထိုသင့်ကို၊ [“တဋ္ဌ တံ”ဟူသောပါဠိကို အတည်ပြုသည်] တဋ္ဌ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အစ္စယော=သည်၊ အစ္စဂမာ=ပြီ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ စ=သို့၊ သော်လည်း၊ ယတော=အကြံကြောင့်၊ တံ= သင်သည်၊ အစ္စယံ=ကို၊ အစ္စယတော=ဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=မြင်၍၊ ယထာဓမ္မံ= တရားနည်းလမ်းအတိုင်း၊ ပဋိဂ္ဂဏရောသိ=ကုစား၏၊ ဝါ=ဝန်ချ၍ ကန်တော့စံတောင်းပန်၏၊ (တတော=ထို့ကြောင့်) မယံ=ငါတို့သည်၊ တေ=

သင်၏။ တံ=ထိုအပြစ်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာမ=ခံယူပါကုန်၏။ ဝါ= သည်းခံခွင့်လွတ်ပါကုန်၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ အစွယံ=ကို၊ အစွယတော=ဖြင့်။ပ။ ပဋိကရောတိ=၏၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ သံဝရံ= စောင့်စည်းခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ (တဿ=ထိုသူ၏) ဒေသ= ဤတရားနည်းလမ်းအတိုင်း ကုစားခြင်း၊ နောင်အခါ စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ အရိယဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏၊ ဝါ=နတ်နှင့်တကွသော လောကသည် ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်အပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝိနယေ=အဆုံးအမဖြစ်သော တရားရတနာ သာသနာတော်၌၊ ဝုမ္ဘိ= ကြီးပွားကြောင်းပေတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

အထ ခေါ=ဝန်ချတောင်းပန်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=ကို၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေ သိ=နည်းဟူမူ) သာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ တဿ=ထိုအချည်းနှီးသော ယောက်ျား၏၊ မုဒ္ဒါ=ဦးခေါင်းသည်၊ တတ္ထေဝ=ထိုထိုင်နေရာ၌ပင်၊ သတ္တဓာ=(၇)ဖြာ (၇)ခြမ်း၊ ပုရာ ဖလတိ=မကွဲမီ၊ ဣမဿ မောဃပုရိသဿ=ဤအချည်းနှီးသောယောက်ျားအား၊ (ဈာန်နှင့်မဂ်ဖိုလ်၊ မသိုမမှီး၊ ဤအချည်းနှီးသော ယောက်ျားအား) ခမ=သည်းခံပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ သော အာယသ္မာ=ထိုအရှင်သည်၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဧဝံ=အဲဒီ“သည်းခံပါ” ဟူသော စကားကို၊ သစေ အာဟာ=အကယ်၍ပြောငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ=ဤသို့ပြောသည် ဖြစ်လသော်) အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ တဿ အာယသ္မတော=ထိုအရှင်အား၊ ခမာမိ=သည်းခံပါ၏၊ သော အာယသ္မာ စ=ထိုအရှင်သည်လည်း၊ မေ= တပည့်တော်အား၊ ခမတု=သည်းခံတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ပဌမံ။

၂-သဥပါဒိသေသသုတ်

၁၂။ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ပုဗ္ဗဏှ
 သမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ကောင်းမွန်ညီညာစွာ
 ပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစိဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ= ကိုင်ဆောင်
 ခြုံရုံ၍၊ သာဝတ္ထိံ=သာဝတ္ထိမြို့သို့၊ ပိဏ္ဏာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပါဝိသိ
 =ဝင်တော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=ဆွမ်းခံဝင်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာတော
 သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ ဝါ=မှာ၊ တေ= ဤသို့၊ စဉ်းစားမိ
 ခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)
 တာဝ=(ပရိဗိုဇ်ကျောင်းတိုက်သို့ မသွားသေးဘဲ) ပဌမဦးဆုံး၊ သာဝတ္ထိ
 ယံ=သာဝတ္ထိမြို့၌၊ ပိဏ္ဏာယ=ငှါ၊ စရိတံ=လှည့်လည်ခြင်းငှာ၊ အတိပ္ပဂေါ
 ခေါ=အလွန်စောသေး၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊
 အညတိတ္ထိယာနံ=သာသနာပအယူဝါဒရှိကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကောနံ= ပရိ
 ဗိုဇ်တို့၏၊ အာရာမော=ကျောင်းတိုက်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန= ထို
 အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနုန ဥပသင်္ကမေယျံ=သွားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ)။

အထ ခေါ=စဉ်းစားမိပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊
 ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ တေန=၌၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားပြီ၊ ဥပသင်္က
 မိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ အညတိတ္ထိယေဟိ=ကုန်သော၊ တေဟိ ပရိဗ္ဗာဇကေဟိ
 =ထိုပရိဗိုဇ်တို့နှင့်။ပ။ [ဇာပိဒ်(၇)သုတဝါသုတ်ကြည့်] တေန ခေါ ပန
 သမယေန=(အရှင်သာရိပုတြာကြွရောက်လာရာ) ထိုအခါ၌၊ အည
 တိတ္ထိယာနံ=ကုန်သော၊ တေသံ ပရိဗ္ဗာဇကောနံ=ထိုပရိဗိုဇ်တို့သည်၊
 သန္နိသိန္နာနံ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်စဉ်၊ သန္နိပတိတာနံ= စုဝေးရောက်ရှိ
 နေကြကုန်စဉ်၊ [တနည်း-တေန ခေါ ပန သမယေန=၌၊ သန္နိသိန္နာ
 နံ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်သော၊ သန္နိပတိတာနံ= စုဝေးရောက်ရှိနေကြ
 ကုန်သော၊ အညတိတ္ထိယာနံ=ကုန်သော၊ တေသံ ပရိဗ္ဗာဇကောနံ=တို့၏]
 အန္တရာ=အခြားကိစ္စများ၏ စပ်ကြား၌၊ အယံ ကံထာ=ဤစကားသည်၊
 ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ (ကိဒိသိ ကထာ=အဘယ်စကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=
 ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယော ကောစိ=အမှတ်မထား တပါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဥပါဒိသေသော=(အာရုံကို မြဲမြံစွာ ဖမ်းယူတတ်သော) ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ (အကုန်မပယ်နိုင်သေး၍ တချို့တလေ ကြွင်းကျန်နေသေးသော ဥပါဒါန်နှင့်တကွဖြစ်သည်) ဟု တွာ=ဖြစ်၍၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြုအံ့၊ သဗ္ဗော= အားလုံးသော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိရယာ=ငရဲဘဝမှ၊ အပရိမုတ္တော =မလွတ်မြောက်၊ တိရစ္ဆာနယောနိယာ=တိရစ္ဆာန်ဘဝမှ၊ အပရိမုတ္တော =မလွတ်မြောက်၊ ပေတ္တိဝိသယာ=ပြိတ္တာဘဝမှ၊ အပရိမုတ္တော=မြောက်၊ အပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတာ=အပါယ်ဘဝ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ စည်းစိမ်ချမ်းသာ အစုအဝေးမှ ဖောက်ပြန်စွာ လျောကျရာဘဝမှ၊ အပရိမုတ္တော=မြောက်၊ ဣတိ=ဤစကားသည်၊ (ဥပါဒါန်=ဖြစ်ပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ အညတိတ္ထိယာနံ =ကုန်သော၊ တေသံ ပရိဗ္ဗာဇကောနံ=တို့၏၊ ဘာသိတံ= ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ နေဝ အဘိနန္ဒိ=မနှစ်သက်လည်း မနှစ်သက်ခဲ့၊ ဝါ= ကြည်ဖြူ နှစ်သက် လက်မခံလည်း လက်မခံခဲ့၊ နပ္ပဋိက္ကောသိ=မပယ်ရှားလည်း မပယ်ရှားခဲ့၊ အနဘိနန္ဒိတွာ=မနှစ်သက်လည်း မနှစ်သက်ခဲ့မူ၍၊ အပ္ပဋိက္ကော သိတွာ=မပယ်ရှားလည်း မပယ်ရှားခဲ့မူ၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကော=အထံတော်မှောက်၌၊ ဘာသိတဿ=ပရိမိဇ်တို့ ပြောဆိုအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤစကား၏၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အာဇာနိဿာမိ =ကွဲပြားစွာ သိရပေအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲခွာတော်မူပြီ၊ အထ=ဖဲခွာခဲ့ပြီးသည်မှနောက်၌။ပ။ စရိတွာ=လှည့်လည်တော်မူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ =ဆွမ်းဘုန်းပေးပြီးရာ အခါမှ နောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာခဲ့ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ =ဖြစ်၍)။ပ။ [စာပိုဒ်(၃)မေဃိယသုတ်ကြည့်]

ဘန္တေ =အရှင်ဘုရား၊ ဣစ=ဤသာဝတ္ထိမြို့၌၊ အဟံ= တပည့်တော် သည်။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ တဿ မယံ=ထိုတပည့်တော်မှာ၊ ဧတံ= ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ=စဉ်းစားမိပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ=သည်။ပ။ အာဇာနိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ အာသနာ=မှ၊

ဥဋ္ဌာယ=၍၊ ပတ္တမိ=ဖဲခွာခဲပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)
 သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ အညတိတ္ထိယာ=သာသနာတော်အပြင်အပ အယူ
 ဝါဒရှိကုန်သော၊ ဗာလံ=အသိဉာဏ်ကင်း လူဖျင်းဗာလဖြစ်ကုန်သော၊
 အဗျတ္တာ=မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကာ=ပရိဗိုဇ်တို့သည်၊
 ကေ စ=အဘယ်သူတို့တွဲနည်း၊ စ=ထိုအပြင်၊ ကေ=အဘယ်သူတို့သည်၊
 သဥပါဒိသေသံ ဝါ=ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သူကိုလည်း၊
 သဥပါဒိသေသောတိ=ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သူဟူ၍၊
 ဇာနိဿန္တိ=သိနိုင်ကုန်လတ္တံ့နည်း၊ အနုပါဒိသေသံ ဝါ=ဥပါဒါန် အကြွင်း
 အကျန် မရှိသူကိုလည်း၊ အနုပါဒိသေသောတိ=ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်
 မရှိသူဟူ၍၊ ဇာနိဿန္တိ=နည်း။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ သဥပါဒိသေသာ=ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်နှင့်
 တကွဖြစ်ကုန်သော၊ နဝ=ကိုးဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ= ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့
 သည်၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ ကုရုမာနာ=ပြုကုန်လသော်၊ နိရယာ=
 ငရဲဘဝမှ၊ ပရိမုတ္တာ=လွတ်မြောက်ကုန်၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိယာ=မှ၊
 ပရိမုတ္တာ=၏။ပ။ နဝ=ကိုးဦးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမှ၊
 သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊
 ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ
 ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမာဓိသ္မိံ=သမာဓိ၌၊
 ပရိပူရကာရီ=သည်၊ ပညာယ=ပညာ၌၊ မတ္တသော=(အပြည့်အစုံမဟုတ်ဘဲ)
 အတိုင်းအတာ အကန် အသတ်အားဖြင့်၊ ကာရီ=ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်၊
 ဟောတိ။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (ကာမရာဂ၊ ပဋိယနှင့်
 သီလ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာအားဖြင့် ငါးမျိုးကုန်သော) ဩရမ္ဘာဂိယာနံ=
 အောက်ကာမဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဓာတ်
 အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေ
 စေတတ်ကုန်သော၊ သံယောဇနာနံ=သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့တို့၏၊ ပရိက္ခ
 ယာ=ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ=အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီမည်သော
 အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၏ သက်တမ်းထက်ဝက်ကို

မကျော်လွန်မီ အကြားကာလ၌ ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းမည်ဖြစ်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၆) အနိစ္စာ နုပဿီသုတ်လည်းကြည့်] သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤအန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဥပါဒိဿေ သော=ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကာလံ=ကို၊ ကုရုမာနော=ပြုလသော်၊ နိရယာ=မှ၊ ပရိမုတ္တော= လွတ်မြောက်၏။ပ။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုန စပရံ=ငရဲစသည်မှ လွတ်သော နောက်ထပ် အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကား၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်။ပ။ ပရိက္ခယာ=ကြောင့်၊ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ = ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၏ သက်တမ်းထက်ဝက်ကို ကျော်လွန်ပြီးမှ ကိလေသာခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းမည်ဖြစ်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဒုတိယော=နှစ်ဦးမြောက်ဖြစ်သော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဥပါဒိဿေသော။ပ။ အပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတာ=မှ၊ ပရိမုတ္တော=၏။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော။ပ။ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ=အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ= ဝိပဿနာအကျင့်ကို ခက်ခဲလွန်ကဲစွာ အားထုတ်ရခြင်း မရှိဘဲ ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းမည်ဖြစ်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ=သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ= ခက်ခဲလွန်ကဲစွာ အားထုတ်ရခြင်းရှိသော ဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့် ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းမည်ဖြစ်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဥဒ္ဓံသောတော=အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ သွားရောက်၍ ရအပ်လတ္တံ့သော အရဟတ္တမဂ်အယဉ်ရှိသော၊ ဝါ=အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ ပို့ဆောင်တတ်သော တဏှာအယဉ်၊ ဝဋ်ဒုက္ခအယဉ်ရှိသော၊ အကနိဋ္ဌဂါမီ=အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေသွားရောက်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပဉ္စမော=ငါးဦးမြောက်သော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော= ဤဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဥပါဒိဿေသော။ပ။

အပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတာ=မှ၊ ပရိမုတ္တော=၏။ပ။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တိဏ္ဍံ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသအားဖြင့် သုံးပါးကုန်သော) သံယောဇနာနံ =တို့၏၊ ပရိက္ခယာ=ကြောင့်၊ ရာဂဒေါသမောဟာနံ= ရာဂဒေါသ မောဟတို့၏၊ တနုတ္တာ=နည်းပါးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သကဒါဂါ မီ=သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=တကြိမ်တခါသာ ပဋိသန္ဓေတည်နေ လာရောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သကိဒေဝ= တစ်ကြိမ် သာလျှင်၊ ဣမံ လောကံ=ဤလူ့ပြည်သို့၊ အာဂန္တာ=ပဋိသန္ဓေတည်နေလာ၍၊ ဒုက္ခဿ=ဝင့်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကရောတိ=ပြု၏၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဆဋ္ဌော=ခြောက်ဦးမြောက်သော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော= ဤသကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဥပါဒိသေသော=သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ။ပ။ ပရိမုတ္တော=၏။ပ။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တိဏ္ဍံ=ကျန်သော၊ သံယောဇနာနံ=တို့၏၊ ပရိက္ခယာ=ကြောင့်၊ ဧကဗီဇိ=ဧကဗီဇိမည်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=တစ်ခုတည်းသာဖြစ်သော ခန္ဓာမျိုးစေ့ (ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်) ရှိသော သောတာပန်သည်၊ [ယဿ ဟိ သောတာပန္နဿ ဧကံယေဝ ခန္ဓဗီဇံ အတ္ထိ။ ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၄၆] ဝါ=တစ်ဘဝတည်း၏သာ ခန္ဓာမျိုးစေ့ (ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်) ရှိသော သောတာပန်သည်၊ [ဧကသေဝ ဘဝဿ ဗီဇံ ဧတဿ အတ္ထိတိ ဧကဗီဇိ။ တိကအင်္ဂုတ္တိရ်ဋ္ဌ၊ ၂၁၇] ဟောတိ=၏၊ ဧကံယေဝ=တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ မာနုသကံ=လူ၌ဖြစ်သော၊ ဘဝံ= ဘဝကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ=ဖြစ်စေ၍။ပ။ သတ္တမော=(၇)ဦးမြောက်သော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤဧကဗီဇိသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ပ။

ကောလံကောလော=ကောလံကောလသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သော ဘဝတစ်ခုမှ မြင့်မြတ်သော ဘဝတစ်ခုသို့ ပြောင်းသွား တတ်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သော အမျိုးတစ်ခုမှ မြင့်မြတ်သော အမျိုးတစ်ခုသို့ ပြောင်းသွားတတ်သော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒွေ=နှစ်ခုကုန်သော၊ ကုလာနိ ဝါ= ဘဝတို့ သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သော အမျိုးတို့သို့သော်လည်းကောင်း၊

တိဏိ=သုံးခုကုန်သော၊ ကုလာနိ ဝါ=ကောင်း၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၈) ၊
 ဒုတိယသိက္ခာသုတ်လည်းကြည့်] သန္နာဝိတွာ=(ပဋိသန္ဓေနေသောအားဖြင့်)
 ထပ်ကာထပ်ကာ ပြေးသွားပြီး၍၊ သံသရိတွာ=(ပဋိသန္ဓေနေသောအားဖြင့်)
 ထပ်ကာထပ်ကာ ကျင်လည်ပြီး၍။ပ။ အဋ္ဌမော=ရှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ
 ပုဂ္ဂလော=ဤကောလံကောလသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ပ။

☞ သတ္တက္ခတ္တုပရမော=သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 ဝါ=(၇)ကြိမ်သာ အလွန်ဆုံး ဘဝသစ်ဖြစ်ရခြင်းရှိသော သောတာပန်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သတ္တက္ခတ္တုပရမံ= (၇)ကြိမ်ဟူသော အလွန်
 ဆုံးသော ဘဝပတ်လုံးသာလျှင်၊ ဝါ=အလွန်ဆုံး ဘဝ(၇)ကြိမ်သာလျှင်၊
 ဒေဝေ စ= နတ်ဘဝတို့သို့ လည်းကောင်း၊ မနုဿေ စ= လူ့ဘဝ
 တို့သို့လည်းကောင်း၊ သန္နာဝိတွာ=၍၊ သံသရိတွာ=၍။ပ။ နဝမော =
 ကိုးခုမြောက်သော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော= ဤ သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာ
 ပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ပ။

သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အတွက်လည်းကောင်း၊
 ဘိက္ခုနီနံ=ရဟန်းမတို့အတွက်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာနံ=(ရတနာသုံးရပ်
 ဆည်းကပ်သူ) ဒါယကာတို့အတွက်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာနံ =
 (ရတနာသုံးရပ်ဆည်းကပ်သူ) ဒါယိကာမတို့အတွက်လည်းကောင်း၊
 (မေ=ငါဘုရားအား) အယံ ဓမ္မပရိယာယော=ဤတရားဒေသနာတော်သည်၊
 န တာဝ ပဋိဘာသိ=ထင်ပေါ်မလာခဲ့သေး၊ တံ=ထိုသို့ထင်ပေါ်မလာ
 ခဲ့ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ဣမံ
 ဓမ္မပရိယာယံ=ဤတရားဒေသနာတော်ကို၊ သုတွာ=ကြားနာရ၍၊ ဝါ=
 ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ ပမာဒံ=ဝီရိယပေါ့ မေ့လျော့ခြင်းကို၊ (အပါယ်
 လေးပါးတို့မှ ငါတို့လွတ်မြောက်ကြပြီတဲ့ဟူ၍ အထက် အရဟတ္တဖိုလ်
 အကျိုးငှာ ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်မှု မပြုဘဲ မေ့မေ့လျော့လျော့နေခြင်းကို)
 မာ အာဟရိသု=မဆောင်ယူကြစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ မေ့မေ့
 လျော့လျော့ မဖြစ်စေလိုခြင်းကြောင့်ပေတည်း၊ [ဝီရိယပေါ့၍ မေ့လျော့မှု
 မဖြစ်စေလိုသောကြောင့် ဤတရားဒေသနာတော်ကို ငါ ဟောကြား
 တော်မမူခြင်းဖြစ်သည်ဟူလို]

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ အဝိစ=သို့သော်လည်း၊ မယာ=ငါသည်၊ အယံ
ဓမ္မပရိယာယော=(သဥပါဒိသေသသုတ်ဟူသော) ဤတရားဒေသနာတော်
ကို၊ ပဉ္စာဓိပ္ပာယ်န=(အသင်မေးမြန်းအပ်သော) အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာကို
ဖြေဆိုလိုသော ဆန္ဒတော်ကြောင့်၊ ဘာသိတော=ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ၊
ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃-ကောဠိကသုတ်

၁၃။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကောဠိကော =
အရှင်မဟာကောဠိကသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ သာရိ
ပုတ္တော=သည်။ပ။ [သမ္မောဒိ-စသည်ကို စာပိုဒ်(၇) သုတဝါသုတ်ကြည့်]
အာရုသော သာရိပုတ္တ=ငါ့ရှင်သာရိပုတြာ၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင် ကုသိုလ်၊
အကုသိုလ်ကံသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ^၁=ယခုမျက်မှောက်အတ္တဘော၌

၁။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ။ ။အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ဒု-၁၀၁(တိကနိပါတ်
စာပိုဒ်-၃၄၊ နိဒါနသုတ်)နှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ဒု-၃၇၆-၌ “ဒိဋ္ဌဓမ္မော
ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခဘူတော ပစ္စုပ္ပန္နော အတ္တဘာဝေါ၊ တတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ
ကမ္မံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ”ဟုဖွင့်၏၊ ဝေဒနီယံ=ခံစားအပ်သော အကျိုး၊
ခံစားဖွယ်အကျိုး၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနီယံ ယသု ကမ္မဿာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မ
ဝေဒနီယံ=ယခုမျက်မှောက်အတ္တဘော(ယခုဘဝ)၌ ခံစားဖွယ် အကျိုးရှိ
သောကံ။ ထိုဋီကာအဖွင့်များအတိုင်း ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံဝစနတ္ထပြုသည်၊
အကယ်၍ ထိုဋီကာများအတိုင်း မဟုတ်ဘဲ အကျိုးဝိပါက်၏ အမည်ကို
အကြောင်းကံ၌ တင်စား၍ ဖလုပစာရအားဖြင့် “ဝေဒိတဗ္ဗံ= ခံစားအပ်
သောကံ”ဟု အနက်ယူလျှင်ကား “ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနီယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေ
ဒနီယံ=မျက်မှောက်ဘဝ၌ ခံစားအပ်သောကံ” ဟူ၍ တပျူရိသ်သမာသံ
တွဲရာ၏။

ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာနှင့် ဥပရိပဏ္ဏာသဒေဝဒဟသုတ်ဋီကာ
(၂၁၃)၌ “တတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဖလံ”ဟု အဖွင့်စာမူရှိနေ၏၊ ထိုအဖွင့်စာမူ၌
“ဝေဒိတဗ္ဗံ ဖလံ=ခံစားအပ်သောအကျိုး”ဟုသာ အနက်ရ၍ “ခံစားအပ်

ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ ဝါ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေး၏။ မေ=ငါ၏။ တံ ကမ္မံ=ထို ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံသည်။ (ထို ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံသည်) သမ္မရာယဝေဒနိယံ=ဒုတိယအတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသော ကံသည်။ ဝါ=ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ကံသည်။ ဟောတု=ဖြစ်စေသတည်း။ ဣတိ=ဤသို့တောင့်တ၍။ ဧတ သာ=ဤသို့သော။ (ဤသို့ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ၏ သမ္မရာယဝေဒနိယကံ ဖြစ်ခြင်းဟူသော) အတ္ထာယ=အကျိုးငှာ။ ဘဂဝတိ= မြတ်စွာဘုရား အထံတော်၌။ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို။ ဝုဿတိ ကိံနုခေါ= ကျင့်သုံးအပ်ပါသလော။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) အာဝုသော =ငါ့ရှင်။ ဣဒံ=အဲဒီအကျိုးငှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်။ (ဤဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ၏ သမ္မရာယဝေဒနိယကံ ဖြစ်ခြင်းငှာ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းသည်)

သောကံ”ဟု ဖလူပစာရအနက် မရနိုင်သောကြောင့် ဝေဒိတဗွံ၌ နိဂ္ဂဟိတံ ပိုလျက် ပါဠိပျက်နေသည်ဟု ယူဆ၏။

၁။ သမ္မရာယဝေဒနိယံ။ ။ကမ္မကိလေသဝသေန သမ္မရေတဗ္ဗော သမ္မိပုဏိတဗ္ဗောတိ သမ္မရာယော=ကံကိလေသာတို့၏ အလိုကျအားဖြင့် သွားရောက်အပ်သော နောင်တမလွန်လောက၊ နောင်တမလွန်ဘဝ အတ္တဘော၊ သမ္မရာယေ ဝေဒနိယံ ယဿာတိ သမ္မရာယဝေဒနိယံ= နောင် တမလွန်အတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသောကံ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “သမ္မရာယဝေဒနိယန္တိ ဒုတိယေ အတ္တဘာဝေ ဝိပစ္စနကကမ္မံ”ဟူ၍ သမ္မရာယပုဒ်အရ ဒုတိယအတ္တဘော (ဒုတိယဘဝ)ကိုသာ ယူထားသော် လည်း ယခင်ဒေဝဒဟသုတ်အဋ္ဌကထာ(၃)၌မူ-

“ဒုတိယေ ဝါ တတိယေ ဝါ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကဒါယကံ”ဟူ၍ ဒုတိယ တတိယအတ္တဘောနှစ်မျိုးကို ယူထား၏။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယ တတိယအတ္တဘော၌ အကျိုးပေးသောကံကို သမ္မရာယဝေဒနိယကံ ဟုခေါ်ကြောင်း (သို့မဟုတ်) ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ, အပရာပရိယဝေဒနိယကံ ကို သမ္မရာယဝေဒနိယကံဟုခေါ်ကြောင်းကို ထိုဥပရိပဏ္ဏာသဒေဝဒဟသုတ် အဋ္ဌကထာ ဒို့ကာအတိုင်းလည်း သိထားသင့်၏။

နော ဟိ ဟောတိ=မဟုတ်ပါ။ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=ဖြေဆိုတော်မူပြီ)

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပန=ယင်းသို့၊ မဟုတ်လျှင်၊ ယံ ကမ္မံ =အကြင် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံသည်။ သမ္မရာယဝေဒနီယံ = ဒုတိယ အတ္တဘောဋ္ဌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ ဝါ=ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေး၏။ မေ=ငါ၏။ တံ ကမ္မံ=ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ =ယခုမျက်မှောက် အတ္တဘောဋ္ဌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသောကံသည်။ ဝါ =ယခုဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံသည်။ ဟောတု=တည်း။ ဣတိ= ဤသို့ တောင့်တ၍၊ ဧတဿ=ဤသို့သော၊ (ဤသို့ သမ္မရာယဝေဒနီယကံ၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်းဟူသော) အတ္တာယ=အကျိုးငှာ၊ ဘဂဝတိ=၌၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ဝုဿတိ ကိ=ကျင့်သုံးအပ်ပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) အာဝုသော=ရှင်၊ ဣဒံ=အဲဒီအကျိုးငှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်။ (ဤသမ္မရာယဝေဒနီယကံ၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ ဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ ဗြဟ္မစရိယကိုကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=မဟုတ်ပါ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကုသိုလ်ကံသည်။ သုခဝေဒနီယံ=သုခဝေဒနာဟူသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ ဝါ= သုခ

၁။ သုခဝေဒနီယံ။ ။ဤပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ “သုခဝေဒနီယန္တိ သုခဝေဒနာနေကကမ္မံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဟုသော်လည်း ဆိုရာ၏။ သို့မဟုတ် “သုခဝေဒနံ ဇနေတိတိ သုခဝေဒနီယံ=သုခဝေဒနာကို ဖြစ်စေသောကုသိုလ်ကံ” ဟူ၍ ဇနေတိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုသင့်၏။ စာမူတို့၌ ဣရဿဖြင့် “သုခဝေဒနီယံ” ဟုလည်းရှိ၏။ သို့သော် ကမ္မသာဓန အနိယပစ္စည်းဖြင့် ဤဒီဃတမ္ပိုးသာ တွေ့ရသော “ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ သမ္မရာယဝေဒနီယံ” ဟူသော ယခင်ပါဠိများနှင့် တူညီအောင် “သုခဝေဒနီယံ” ဟု ဤဒီဃဖြင့်ပင် ရှိသင့်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဇနေတိအနက်ဟောသော တဒ္ဓိတ်ဣယပစ္စည်းသက်သော်လည်း ထိုဣကိုဒီဃပြုထားသည်ဟုကြံပါ။

ယခင် ဒေဝဒဟသုတ်ဋီကာ၌မူ “နိဗ္ဗတ္တကာဘာဝတော သုခဝေဒနာယ ဟိတန္တိ သုခဝေဒနီယံ၊ သာ ပန ဝိပါကဝေဒနာဘာဝတော ဧကန္တတော ဣဣာရမ္မဏာ ဧဝ ဟောတိတိ အာဟ “ဣဣာရမ္မဏဝိပါကဒါယကန္တိ” ဟူ၍

ဝေဒနာကို ဖြစ်စေ၏။ မေ=ငါ၏။ တံ ကမ္မံ=ထိုကုသိုလ်ကံသည်။ (ထိုသုခဝေဒနီယဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည်) ဒုက္ခဝေဒနီယံ= ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသော အကုသိုလ်ကံသည်။ ဝါ=ဒုက္ခဝေဒနာကို ဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်ကံသည်။ ဟောတု=ဖြစ်စေသတည်း။ ဣတိ=၍၊ ဧတဿ=ဤသို့သော၊ (ဤသို့ သုခဝေဒနီယကုသိုလ်ကံ၏ ဒုက္ခဝေဒနီယ အကုသိုလ်ကံဖြစ်ခြင်းဟူသော) အတ္ထာယ=ငှာ။ပ။ အာရုသော=ရှင်၊ ဣဒံ =အဲဒီအကျိုးငှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်။ (ဤသုခဝေဒနီယကံ၏ ဒုက္ခဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ မြဟွစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=မဟုတ်ပါ။

အာရုသော သာရိပုတ္တံ=တြာ၊ ပန=ယင်းသို့ မဟုတ်လျှင်၊ ယံ ကမ္မံ =အကြင်အကုသိုလ်ကံသည်။ ဒုက္ခဝေဒနီယံ=ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော ခံစားဖွယ် အကျိုးရှိ၏။ ဝါ=ဒုက္ခဝေဒနာကို ဖြစ်စေ၏။ မေ=ငါ၏။ တံ ကမ္မံ = ထို အကုသိုလ်ကံသည်။ (ထိုဒုက္ခဝေဒနီယဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံသည်) သုခဝေဒနီယံ=သုခဝေဒနာဟူသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသော ကုသိုလ်ကံ သည်။ ဝါ=သုခဝေဒနာကို ဖြစ်စေသော ကုသိုလ်ကံသည်။ ဟောတု=တည်း၊ ဣတိ=၍၊ ဧတဿ=ဤသို့သော၊ (ဤသို့ ဒုက္ခဝေဒနီယအကုသိုလ်ကံ၏ သုခဝေဒနီယကုသိုလ်ကံဖြစ်ခြင်းဟူသော) အတ္ထာယ=ငှာ။ပ။ အာရုသော =ငါ့ရှင်၊ ဣဒံ=အဲဒီအကျိုးငှာကျင့်သုံးခြင်းသည်။ (ဤဒုက္ခဝေဒနီယ အကုသိုလ်ကံ၏ သုခဝေဒနီယကုသိုလ်ကံဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ မြဟွစရိယကို

ဟိတတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၏။ ထိုဒေဝဒဟသုတ် အဋ္ဌကထာ ဋီကာအလို- သုခဝေဒနီယံ=သုခဝေဒနာဟူသော ဣဋ္ဌာရုံ၏ စီးပွားဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ၊ ဝါ=သုခဝေဒနာဟူသော ဣဋ္ဌာရုံအကျိုးကို ပေးသော ကုသိုလ်ကံ။ ဒုက္ခ ဝေဒနီယံ=ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အနိဋ္ဌာရုံ၏ စီးပွားဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံ၊ ဝါ=ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အနိဋ္ဌာရုံအကျိုးကို ပေးသော အကုသိုလ်ကံ” ဟု အနက်ဆိုပါ။ နိဿယခန်း၌မူ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံပုဒ်နှင့် လိုက်လျောအောင် “သုခဝေဒနီယံ=သုခဝေဒနာဟူသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏” ဟူ၍ ပဌမအနက်ပေးထားသည်။

ကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=မဟုတ်ပါ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံ
သည်။ ပရိပက္ခဝေဒနီယံ=(ကံအကျိုးပေးခွင့်ရ၍) ရင့်ကျက်ပြီးသော မျက်
မှောက်အတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ မေ=ငါ၏။ တံ ကမ္မံ= ထို
ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံသည်။ (ထိုပရိပက္ခဝေဒနီယဖြစ်သော ကုသိုလ်
အကုသိုလ်ကံသည်) အပရိပက္ခဝေဒနီယံ=(ကံအကျိုးပေးခွင့်မရ၍) မရင့်
ကျက်သေးသော ဒုတိယတတိယအတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသော
ကံသည်။ ဟောတု=တည်း။ ဣတိ=ဤသို့တောင့်တ၍၊ တေဿ= ဤ
သို့သော၊ (ဤသို့ ပရိပက္ခဝေဒနီယကံ၏ အပရိပက္ခဝေဒနီယကံ ဖြစ်ခြင်း
ဟူသော) အတ္ထာယ=ငှာ၊ ဘဂဝတိ=၌၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ဝုဿတိ ကံ
နုခေါ=ကျင့်သုံးအပ်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီး)
အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဣဒံ=အဲဒီအကျိုးငှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်၊ (ဤပရိပက္ခ
ဝေဒနီယကံ၏ အပရိပက္ခဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ ဗြဟ္မစရိယကို
ကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပန=ယင်းသို့ မဟုတ်လျှင်၊ ယံ
ကမ္မံ=အကြင် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံသည်။ အပရိပက္ခဝေဒနီယံ = (ကံ

၁။ ပရိပက္ခဝေဒနီယံ အပရိပက္ခဝေဒနီယံ။ ။ပရိပက္ခ= (ကံအကျိုးပေး
ခွင့်ရ၍) ရင့်ကျက်သော ယခုပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၊ ယခုမျက်မှောက်ဘဝ။
အပရိပက္ခ=(ကံအကျိုးပေးခွင့်မရသေး၍) မရင့်ကျက်သော ဒုတိယတတိယ
အတ္တဘော။ ပရိပက္ခေ ဝေဒနီယံ ယဿာတိ ပရိပက္ခဝေဒနီယံ= ရင့်
ကျက်သောယခုပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသောကံ၊ ဤ
ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံကို ပရိပက္ခဝေဒနီယကံဟုခေါ်၍
သမ္မရာယဝေဒနီယကံကို အပရိပက္ခဝေဒနီယကံ ခေါ်သည်ဟု သိရ၏။
သို့သော် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံတိုင်းကို ပရိပက္ခဝေဒနီယကံဟု ဆိုလိုသည်
မဟုတ်။ (၇)ရက်အတွင်း အကျိုးပေးသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံကိုသာ
ဆိုလို၏။ ထိုအကြောင်းကို ယခင်ဒေဝဒဟသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ပုဏ္ဏသုဋ္ဌေး၊
ကာဠဝဠိယသုဋ္ဌေးဝတ္ထုတို့နှင့် နန္ဒနွားသတ်သမားဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဖွင့်ပြထား၏။

အကျိုးပေးခွင့်မရ၍) မရင့်ကျက်သေးသော ဒုတိယတတိယအတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ မေ=၏။ တံ ကမ္မံ=ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံသည်။ ပရိပက္ခဝေဒနီယံ = (ကံအကျိုးပေးခွင့်ရ၍) ရင့်ကျက်ပြီးသော ယခု မျက်မှောက်အတ္တဘော၌ ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသောကံသည်။ ဟောတု = တည်း။ပ။ ဝုဿတိ ကိံ=လော၊ ဣတိ (အဝေါစ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဣဒံ=အဲဒီအကျိုးမှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်။ (ဤအပရိပက္ခဝေဒနီယကံ၏ ပရိပက္ခဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်းမှာ မြဟူစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=ပါ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တံ=တြား၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံသည်။ (အကြင် သညာဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံသည်) ဗဟုဝေဒနီယံ^၁=(ခန္ဓာ လေးပါး ငါးပါးဟူသော) များစွာသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ မေ=ငါ၏။ တံ ကမ္မံ=ထိုဗဟုဝေဒနီယကံသည်။ (သညာဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော

၁။ ဗဟုဝေဒနီယံ အပ္ပဝေဒနီယံ ။ ။ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဗဟုဝေဒနီယန္တိ ပဟုဝိပါကဒါယကံ” ဟူ၍သာဖွင့်၏။ ယခင်ဒေဝဒဟသုတ် အဋ္ဌကထာ၌မူ “ဗဟုဝေဒနီယန္တိ သညာဘဝပဂံ (သညာဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံ)၊ အပ္ပဝေဒနီယန္တိ အသညာဘဝပဂံ” ဟူ၍ တိတိကျကျဖွင့်၏။ ဋီကာတို့၌ နောက်ထပ် ကေစိဝါဒ နှစ်နည်းပြုသေး၏။ ထိုအလို-

ယံကမ္မံ=အကြင် အရူပါဝစရကံသည်။ ဗဟုဝေဒနီယံ = များစွာ ရှည်လျားသော မဟာကပ်ကာလပတ်လုံး ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ မေ=၏။ တံ ကမ္မံ=သည်။ အပ္ပဝေဒနီယံ=(အရူပါဝစရကံအောက်) တိုတောင်းသော ကာလပတ်လုံး ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသော ကာမာဝစရ ရူပါဝစရကံသည်။ ဟောတု=တည်း။ပ။

(တနည်း)ယံ ကမ္မံ=အကြင် ရူပါဝစရ အရူပါဝစရကံသည်။ ဗဟု ဝေဒနီယံ=များစွာရှည်လျားသော ကာလပတ်လုံး ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏။ မေ=၏။ တံ ကမ္မံ=သည်။ အပ္ပဝေဒနီယံ=တိုတောင်းသောကာလပတ်လုံး ခံစားဖွယ် အကျိုးရှိသော ကာမာဝစရကံသည်။ ဟောတု=တည်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုလေ။

ထိုဗဟုဝေဒနီယကံသည်) အပ္ပဝေဒနီယံ=(ရူပက္ခန္ဓာ တပါးတည်းဖြစ်၍) နည်းသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသောကံသည်၊ ဟောတု=တည်း။ပ။ ဝုဿတိ ကံ နုခေါ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ) အာဝုသော=ရှင်၊ ဣဒံ= အဲဒီ အကျိုး ငှာကျင့်သုံးခြင်းသည်၊ (ဤဗဟုဝေဒနီယကံ၏ အပ္ပဝေဒနီယကံ ဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=ပါ၊ အာဝုသော သာရိပုတ္တ =တြာ၊ ပန=လျှင်၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံသည်၊ (အကြင်အသညာဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံသည်) အပ္ပဝေဒနီယံ= (ရူပက္ခန္ဓာတပါးတည်းဖြစ်၍) နည်းသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိ၏၊ မေ=ငါ၏၊ တံကမ္မံ= ထိုအပ္ပဝေဒနီယ ကံသည်၊ (အသညာဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ထိုအပ္ပဝေဒ နီယကံသည်) ဗဟုဝေဒနီယံ=(ခန္ဓာလေးပါးငါးပါးဟူသော) များစွာသော ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသောကံသည်၊ ဟောတု=တည်း၊ ဣတိ=၍၊ ဧတ သာ=ဤသို့သော၊ (ဤသို့အပ္ပဝေဒနီယကံ၏ ဗဟုဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်း ဟူသော)။ ပ။ အာဝုသော=ရှင်၊ ဣဒံ=အဲဒီအကျိုးငှာ ကျင့်သုံးခြင်းသည်၊ (အဲဒီ အပ္ပဝေဒနီယကံ၏ ဗဟုဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ ဗြဟ္မစရိယ ကိုကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=မဟုတ်ပါ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံသည်၊ ဝေဒနီယံ^၁ =ခံစားဖွယ် အကျိုးရှိ၏၊ ဝါ=အကြောင်းညီညွတ်ခဲ့သော် အကျိုးဝိပါက် ဝေဒနာကို ပေးစွမ်းနိုင်၏၊ မေ=၏၊ တံ ကမ္မံ=ထိုဝေဒနီယကံသည်၊ အဝေဒနီယံ=ခံစားဖွယ်အကျိုးမရှိသောကံသည်၊ ဝါ=အကြောင်းချို့တဲ့၍ အကျိုးဝိပါက်ဝေဒနာကို မပေးစွမ်းနိုင်သော အဟောသိကံစသောကံသည်၊ ဟောတု=တည်း။ပ။ ယံ ကမ္မံ=သည်၊ အဝေဒနီယံ=ခံစားဖွယ်အကျိုးမရှိ၊ ဝါ=အကြောင်းချို့တဲ့၍ အကျိုးဝိပါက်ဝေဒနာကို မပေးစွမ်းနိုင်၊ မေ=၏၊

၁။ ဝေဒနီယံ အဝေဒနီယံ။ ။ ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ “ဝေဒနီယံ” ဟု ပါ၌ရှိသော်လည်း ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် ဒေဝဒဟသုတ်(၇)၌မူ “သဝေ ဒနီယံ” ဟုပါ၌ရှိပြီး ထို၏အဋ္ဌကထာ(၆)၌လည်း “သဝေဒနီယန္တိ သဝိပါကံ ကမ္မံ၊ အဝေဒနီယန္တိ အဝိပါကံ ကမ္မံ” ဟုဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့် များနှင့် ဤအပိုဗျူဟ်အဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်များအတိုင်း အနက်ပေး ထားပါသည်။

တံ ကမ္မံ=ထိုအဝေဒနီယကံသည်၊ ဝေဒနီယံ = ခံစားဖွယ်အကျိုးရှိသော
 ကံသည်၊ ဝါ=အကြောင်းညီညွတ်ခဲ့သော် အကျိုးဝိပါက်ဝေဒနာကို ပေးစွမ်း
 နိုင်သောကံသည်၊ ဟောတု=တည်း။ပ။ အာဝုသော=ရှင်၊ ဣဒံ= အဲဒီ
 အကျိုးငှာကျင့်သုံးခြင်းသည်၊ (အဲဒီ အဝေဒနီယကံ၏ ဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်း
 အကျိုးငှာ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းသည်) နော ဟောတိ=မဟုတ်ပါ။

“ကိံ နုခေါ အာဝုသော။ပ။ ဝုဿတိတိ=ကိံ နုခေါ အာဝုသော။ပ။
 ဝုဿတိ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မယာ=တပည့်တော်ကောဠိကသည်)
 ပုဠော=မေးမြန်းအပ်သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ (တွံ= အသင်
 အရှင်သာရိပုတြာသည်) “နော ဟိဒံ အာဝုသောတိ=နော ဟိဒံ အာဝုသော”
 ဟူ၍၊ ဝဒေသိ=ဖြေဆို၏၊ [ဤသို့အားဖြင့် ပါဠိတော်စာအုပ်စာမျက်နှာ
 (၁၈၉) ၌ “ယံခွဿ အာဝုသော”ဟူသော စာကြောင်းသို့ မရောက်မီ
 နောက်ဆုံး “ကိံ ပနာဝုသော” စာပိုဒ်တိုင်အောင် ဤအတိုင်းအနက်ဆိုပါ၊
 ယခုအခါ ထိုစာပိုဒ်၌ “အထ ကိမတ္ထံ စရဟာဝုသော” စသည်ကို
 အနက်ရေးအံ့] အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အထ=ထိုသို့မဟုတ်လျှင်၊ (ထိုသို့
 ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၏ သမ္ပရာယဝေဒနီယကံဖြစ်ခြင်းစသည် အကျိုးငှာ
 မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးသည် မဟုတ်လျှင်)
 ကိမတ္ထံ စရဟိ=အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဘဂဝတိ=မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌၊
 ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ
 =ဤသို့၊ (အဝေါစ=အရှင်ကောဠိကက မေးမြန်းပြီ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်ကောဠိက၊ ယံ=အကြင်တရားကို၊ [“အကြင်
 သစ္စာလေးပါးတရားကို” ဟူ၍ တရားနာမည်ကို ထုတ်ဖော်၍ အနက်ဆိုရန်
 မလိုသေး၊ နောက်၌ “ကိံ ပန=အဘယ်တရားနည်း” စသည်ဖြင့် မေး
 ခြင်းဖြေခြင်းပြုလိမ့်ဦးမည်] အညာတံ=ရှေးက မသိအပ်ဖူးသည်၊ အဒိဋ္ဌံ
 =ရှေးကမမြင်အပ်ဖူးသည်၊ အပ္ပတ္တံ=မရအပ် မရောက်အပ်ဖူးသည်၊ အသစ္စံ
 ကတံ=မျက်မှောက် မပြုအပ်ဖူးသည်၊ အနဘိသမေတံ=ထိုးထွင်း မသိအပ်
 ဖူးသည်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ တဿ=ထိုတရားကို၊ ဉာဏာယ=သိခြင်းငှာ၊
 ဒဿနာယ=မြင်ခြင်းငှာ၊ ပတ္တိယာ=ရခြင်းရောက်ခြင်းငှာ၊ သစ္စိကိရိယာ
 ယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘိသမယာယ=ထိုးထွင်းသိခြင်းငှာ၊ ဘဂဝတိ

=ဦး၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ=အရှင်သာရိပုတြာက ဖြေဆိုပြီ)

အာဝုဿော=အရှင်သာရိပုတြာ၊ ယဿ=အကြင်တရားကို၊ ဉာဏာ
ယ=ငှာ၊ ဒဿနာယ=ငှာ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်၏၊
အညာတံ=ရှေးက မသိအပ်ဖူးသေးသော၊ အဒိဋ္ဌံ=ရှေးက မမြင်အပ်ဖူး
သေးသော၊ အပ္ပတ္တံ=ရှေးက မရောက်အပ်ဖူးသေးသော၊ အသန္တိကတံ=ရှေးက
မျက်မှောက်မပြုအပ်ဖူးသေးသော၊ အနဘိသမေတံ=ရှေးက ထိုးထွင်း
မသိအပ်ဖူးသေးသော၊ (တံ=ထိုတရားဟူသည်) ကိံ= အဘယ်မည်သော
တရားသည်၊ အဿ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)

အာဝုဿော=ငါ့ရှင်ကောဠိက၊ (ယံ=အကြင်ဒုက္ခသစ္စာတရားကို) ဣဒံ
=ဤတဏှာမှတပါးသော တောဘူမကဇ္ဈာငါးပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခံ =
ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အညာတံ=ရှေးက မသိအပ်ဖူးသေးသည်၊
အဒိဋ္ဌံ=ရှေးက မမြင်အပ်ဖူးသေးသည်။ပ။ အနဘိသမေတံ=ရှေးက
ထိုးထွင်းမသိအပ်ဖူးသေးသည်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ တဿ = ထိုဒုက္ခသစ္စာ
တရားကို၊ ဉာဏာယ=ငှာ၊ ဒဿနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်ပါ၏၊
အာဝုဿော=ငါ့ရှင်၊ (ယံ=အကြင်သမုဒယသစ္စာတရားကို) အယံ= ဤ
တဏှာသည်သာ၊ ဒုက္ခသမုဒယော=ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတည်း၊
ဣတိ=သို့၊ အညာတံ=သည်၊ အဒိဋ္ဌံ=သည်။ပ။ အနဘိသမေတံ=သည်၊
အဿ=၏၊ တဿ=ထိုသမုဒယသစ္စာတရားကို၊ ဉာဏာယ=ငှာ။ပ။
ဝုဿတိ=၏။

အာဝုဿော=ငါ့ရှင်၊ (ယံ=အကြင်နိရောဓသစ္စာတရားကို) အယံ=
ဤနိဗ္ဗာန်သည်သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာ နိရောဓသစ္စာတည်း၊
ဣတိ=သို့၊ အညာတံ=သည်။ပ။ တဿ=ထိုနိရောဓသစ္စာတရားကို၊
ဉာဏာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=၏၊ အာဝုဿော၊ ငါ့ရှင် (ယံ= အကြင်
မဂ္ဂသစ္စာတရားကို) အယံ=ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ=
ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ= အကျင့်
ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ အညာတံ=သည်။ပ။ အန
ဘိသမေတံ=သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ တဿ=ထိုမဂ္ဂသစ္စာတရားကို၊

ဉာဏာယ=ငှာ၊ ဒဿနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=၏။

အာဝုဿော=ရှင်၊ ယဿ=အကြင်တရားကို၊ ဉာဏာယ=ငှာ၊ [ဤ၌ “တဿ” ဟု နိယမဖြင့် မရှိသင့်] ဒဿနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ = ကျင့်သုံးအပ်၏၊ အညာတံ=ရှေးက မသိအပ်ဖူးသေးသော၊ အဒိဋ္ဌံ=သော၊ အပ္ပတ္တံ=သော၊ အသစ္စိကတံ=သော၊ အနဘိသမေတံ=သော၊ (တံ= ထိုတရားဟူသည်) ဣဒံ=ဤသစ္စာလေးပါးတရားသည်၊ အဿ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) တတိယံ။

၄- သမိဒ္ဓိသုတ်

၁၄။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သမိဒ္ဓိ=အရှင်သမိဒ္ဓိသည်၊ (ပြည့်ဖြိုးလှပသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် သမိဒ္ဓိမည်သော အရှင်မြတ်သည်)။ပ။ သမိဒ္ဓိ=သမိဒ္ဓိ၊ ပုရိသဿ=ယောက်ျား၏၊ သင်္ကပ္ပ ဝိတက္ကာ=ကြံစည်ခြင်းသဘောဟူသော ဝိတက်တို့သည်၊ ကိမာရမ္မဏာ =အဘယ်မည်သော အာရုံအကြောင်းရှိကုန်သည်၊ ဝါ = အဘယ်အာရုံ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ= ဖြစ်ပါ ကုန်သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ နာမရူပါရမ္မဏာ=နာမ်ရုပ် ဟူသော အာရုံအကြောင်းရှိကုန်သည်၊ ဝါ= နာမ်ရုပ်ဟူသော အာရုံအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ= ဖြစ်ပါကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ)

သမိဒ္ဓိ=သမိဒ္ဓိ၊ တေ=ထိုသင်္ကပ္ပဝိတက်တို့သည်၊ ကွ=အဘယ်ဌာန၌၊ နာနတ္တံ=(သဘောအားဖြင့်) ထူးခြားကွဲပြားကြသည်အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ =ရောက်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဓာတုသု=(ရူပဓာတ် သဒ္ဓဓာတ်စသော) ဓာတ်တို့၌၊ နာနတ္တံ၊ သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ပါကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) [ထိုသင်္ကပ္ပ ဝိတက်တို့သည် ရူပဝိတက် သဒ္ဓဝိတက်စသည်ဖြင့် ဓာတ်တို့၌ တပါးနှင့် တပါး သဘောကွဲပြားထူးခြားကြ၏၊ ရူပဝိတက်ကတခြား သဒ္ဓဝိတက် စသည်က တခြားစသည်ဖြင့် ကွဲပြားခြားနားကြသည်ဟုလို] သမိဒ္ဓိ=ဒ္ဓိ၊ တေ=ထိုသင်္ကပ္ပဝိတက်တို့သည်၊ ကိံသမုဒယာ=အဘယ်မည်သော ဖြစ်

ကြောင်းတရားရှိပါကုန်သနည်း၊ ဝါ=အဘယ်တရားကြောင့် ဖြစ်ပါကုန်
သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဖဿသမုဒယာ
=(ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော) ဖဿမည်သော ဖြစ်ကြောင်းတရားရှိပါကုန်၏၊
ဝါ=ယှဉ်ဖက်ဖဿကြောင့်ဖြစ်ပါကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ)

သမိဒ္ဓိ=ဒ္ဓိ၊ တေ=ထိုသက်ပွတ်တက်တို့သည်၊ ကိံသမောသရဏာ =
အဘယ်မည်သော သက်ရောက်စုဝေးရာ တရားရှိပါကုန်သနည်း၊ ဝါ =
အဘယ်တရားတို့၌ သက်ရောက်စုဝေးကြပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ)
ဘန္တေ=ရား၊ ဝေဒနာသမောသရဏာ=သုံးပါးသောဝေဒနာဟူသော သက်
ရောက် စုဝေးရာ တရားရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=သုံးပါးသောဝေဒနာတို့၌
သက်ရောက်စုဝေးကြပါကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။ကိံပမုခါ = အဘယ်
မည်သော ရှေ့သွားဦးစီးအကြီးအမှူးရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ သမာဓိပမုခါ
=သမာဓိမည်သော ရှေ့သွားဦးစီးအကြီးအမှူးရှိပါကုန်၏။ပ။ ကိံအဓိ
ပတေယျာ=အဘယ်မည်သော အကြီးအကဲရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ သတာဓိ
ပတေယျာ=သတိမည်သော အကြီးအကဲရှိပါကုန်၏။ပ။ ကိံဥတ္တရာ =
အဘယ်မည်သော ထူးကဲလွန်မြတ်သောတရားရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ ပညုတ္တ
ရာ=မဂ်ပညာမည်သော ထူးကဲလွန်မြတ်သောတရားရှိပါကုန်၏။ပ။
ကိံသာရာ=အဘယ်မည်သော အနှစ်သာရရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ ဝိမုတ္တိ
သာရာ=ဖိုလ်ဝိမုတ်မည်သော အနှစ်သာရရှိပါကုန်၏။ပ။ ကိံဩဂဓာ =
အဘယ်မည်သော သက်ရောက်ထောက်တည်ရာ တရားရှိပါကုန်သနည်း။ပ။
အမတောဂဓာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်မည်သော သက်ရောက်ထောက်တည်ရာ
တရားရှိပါကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)

“ကိံမာရမ္မဏာ သမိဒ္ဓိ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ=ကိံမာရမ္မဏာ သမိဒ္ဓိ။ပ။
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပုဋ္ဌော=ငါမေးအပ်သည်၊ သမာနော =
ဖြစ်လသော်၊ “နာမရူပါရမ္မဏာ ဘန္တေတိ=နာမရူပါရမ္မဏာ ဘန္တေ”ဟူ၍၊
(တွံ=သင်သည်) ဝဒေသိ=ဖြေဆို၏၊ “တေ ပန သမိဒ္ဓိ ကွ နာနတ္တံ
ဂစ္ဆန္တိတိ=တေ ပန သမိဒ္ဓိ ကွ နာနတ္တံ ဂစ္ဆန္တိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(မယာ=ငါသည်) ပုဋ္ဌော=မေးအပ်သည်၊ သမာနော=သော်၊ “ဓာတုသု
ဘန္တေတိ=ဓာတုသု ဘန္တေ”ဟူ၍၊ ဝဒေသိ=အသင်ဖြေဆို၏၊ “တေ ပန

သမိဒ္ဓိ ကိံသမုဒယာတိ=တေ ပန သမိဒ္ဓိ ကိံသမုဒယာ” ဟူ၍၊ ဣတိ=သို့၊ ပုဋ္ဌော=ငါမေးအပ်သည်၊ သမာနော=သော်၊ “ဖဿသမုဒယာ ဘန္တေတိ =ဖဿသမုဒယာ ဘန္တေ” ဟူ၍၊ ဝဒေသိ=၏။ပ။။

သမိဒ္ဓိ=သမိဒ္ဓိ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ကောင်းပါပေ၏၊ သမိဒ္ဓိ=သမိဒ္ဓိ၊ တံ=သင်သည်၊ ပုဋ္ဌော ပုဋ္ဌော=ငါမေးအပ်သည်၊ ငါမေးအပ်သည်၊ (သမာနော=သော်) ယံ ဝိဿဇ္ဇေသိ=အကြင်ဖြေဆိုနိုင်၏၊ (တံ ဝိဿဇ္ဇနံ=ထိုဖြေဆိုနိုင်ခြင်းသည်) သာဓု ခေါ=ကောင်းမြတ်လှပါပေ၏၊ စ=သို့၊ သော်၊ တေန=ထိုသို့၊ ဖြေဆိုနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ မာ မညိ=မာနသက်ဝင် အထင်မကြီးလင့်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-ဂဏ္ဍသုတ်

၁၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ အနေကဝဿဂဏိကော=များစွာသော နှစ်အရေအတွက်ရှိသော၊ ဝါ = နှစ်ပေါင်းများစွာကြာမြင့်သော၊ ဂဏ္ဍော =အိုင်းအနာသည်၊ (အဿ = ဖြစ်ရာ၏) တဿ ဂဏ္ဍဿ=ထိုအိုင်းအနာ၏၊ ဝါ=အိုင်းအနာမှာ၊ နဝ =ကိုးခုကုန်သော၊ ဝဏမုခါနိ=အနာဝတို့သည်၊ နဝ=ကိုးခုကုန်သော၊ အဘောဒနမုခါနိ=(တစုံတယောက်က) ခွဲဖောက်လှီးဖြတ်ခြင်းကြောင့် မဟုတ်ဘဲ ကံကြောင့်သာဖြစ်လာသော အနာဝတို့သည်၊ အဿု=ရှိကုန်ရာ၏၊ တတော=ထိုအိုင်းအနာမှ၊ ယံကိဉ္စိ=တစုံတခုသော အရည်သည်၊ ပဋ္ဌရေ ပျ=ယိုထွက်စီးကျဉ်းအံ့၊ အသုစိယေဝ=မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်အရည် သည်သာလျှင်၊ ပဋ္ဌရေယျ=ယိုထွက်စီးကျရာ၏၊ ဒုဂ္ဂန္ဓယေဝ= မကောင်း

၁။ အဘောဒနမုခါနိ။ ။ဘောဒန=ခွဲဖောက်လှီးဖြတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ န ဘောဒနံ အဘောဒနံ=(တစုံတယောက်က) ခွဲဖောက်လှီးဖြတ်ခြင်းမဟုတ်သော ကံအကြောင်းတရား၊ အဘောဒနေနေဝ သမုဋ္ဌိတာနိ မုခါနိ အဘောဒနမုခါနိ=တစုံတယောက်က ခွဲဖောက်လှီးဖြတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းမှ တပါးသော ကံအကြောင်းသက်သက်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာသောအနာဝများ။

သောအနံ့ရှိသော အရည်သည်သာလျှင်၊ ပဋ္ဌရေယျ=ရာ၏၊ ဧဂုစ္ဆိယံ
ယေဝ=စက်ဆုပ်ဖွယ်အရည်သည်သာလျှင်၊ ပဋ္ဌရေယျ=၏။

ယံကိဉ္စိ=တစ်ခုခုသော အရာဝတ္ထုသည်၊ ပသဝေယျ = ဖြစ်ပွား
လာငြားအံ့၊ အသုစိယေဝ=မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်အရာဝတ္ထုသည်သာလျှင်၊
ပသဝေယျ=ဖြစ်ပွားလာရာ၏၊ ဒုဂ္ဂန္ဓယေဝ=မကောင်းသော အနံ့ရှိသော
အရာဝတ္ထုသည်သာလျှင်၊ ပသဝေယျ=ရာ၏၊ ဧဂုစ္ဆိယံယေဝ=စက်ဆုပ်ဖွယ်
အရာဝတ္ထုသည်သာလျှင်၊ ပသဝေယျ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဂဏ္ဍောတိ=အိုင်းအနာဟူသော၊ ဧတံ=ဤနာမည်သည်၊
ဓာတုမဟာဘူတိကဿ=လေးပါးသော မဟာဘုတ်ဖြင့်ပြီးသော၊ မာတာ
ပေတ္တိကသမ္ဘဝဿ^၁=မိဘတို့မှဖြစ်သော သုက်ဆွေးကြောင့်ဖြစ်သော၊ သြဒန
ကုမ္မာသုပစယဿ=ထမင်း မယောမုန့်တို့သည် ပြည့်ဖြိုးတိုးပွားစေအပ်
သော၊ [သြဒနကုမ္မာသေဟိ ဥပစယတေ ဝဗျာပီယတေတိ သြဒနကုမ္မာသု
ပစယော] ဝါ=ထမင်း မယောမုန့်တို့ကြောင့် ပြည့်ဖြိုးတိုးပွားသော၊
[သြဒနကုမ္မာသေဟိ ဥပစယတိ ဝဗျာပီယတိ သြဒနကုမ္မာသုပစယော]
အနိစ္စုတ္တာဒနပရိမဒ္ဒနဘောဒနဝိဒ္ဓံသနဓမ္မဿ^၂=မမြဲခြင်းသဘော၊ နံ့သာဖြင့်

၁။ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝ။ ။မာတာပိတူဟိ နိဗ္ဗတ္တံ မာတာ
ပေတ္တိကံ=မိဘတို့မှ ဖြစ်သောသုက်ဆွေး၊ မာတာပေတ္တိကေန သမ္ဘဝေါ
မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ=မိဘတို့မှဖြစ်သော သုက်ဆွေးကြောင့်ဖြစ်သော
ခန္ဓာကိုယ်။ ဤသုတ်ဒီကာ၌ “မာတိတော စ ပိတိတော စ နိဗ္ဗတ္တေန
မာတာပေတ္တိကေန သုက္ကသောဏိတေန သမ္ဘူတဿ”ဟုဖွင့်၏။ ထို
အဖွင့်အတိုင်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။ သီလက္ခန်မြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ
ဥစ္ဆေဒဝါဒခန်းအဖွင့်(၁၁၀)၌မူ-

မာတာပိတူနံ ဧတံ မာတာပေတ္တိကံ၊ ကိံ တံ? သုက္ကသောဏိတံ၊
မာတာပေတ္တိကေ သမ္ဘူတော ဇာတောတိ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ (မိဘ
တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သုက်ဆွေးကြောင့်ဖြစ်သော)ဟူ၍ဖွင့်သည်။

၂။အနိစ္စုတ္တာဒန.....ဓမ္မဿ။ ။ဤ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါကို “အနိစ္စဓမ္မ၊ ဥစ္ဆာ
ဒနဓမ္မ” စသည်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်များနှင့်တွဲစပ်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူရ၏။ အနိစ္စ

ပွတ်တိုက်လိမ်းကျဲခြင်းသဘော၊ အညောင်းပြေ နင်းနှိပ်ဆုပ်နယ်ခြင်း သဘော၊ ပျက်စီးခြင်းသဘော၊ ဖရိုဖရဲ ပြန်ကျဲခြင်းသဘောရှိသော၊ ဣမဿ ကာယဿ=ဤခန္ဓာကိုယ်၏။ အဓိဝစနံ=နာမည်တည်း။ တဿ ဂဏ္ဍဿ=ထိုခန္ဓာကိုယ်ဟူသော အိုင်းအနာ၏။ပ။ အဿု=ရှိကုန်၏။

တတော=ထိုခန္ဓာကိုယ်ဟူသော အိုင်းအနာမှ၊ ယံကိဉ္စိ=တစုံတခုသော အရည်သည်။ ပဋ္ဌရတိ=ယိုထွက်စီးကျပြားအံ့၊ အသုစိယေဝ=မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ် အရည်သည်သာလျှင်၊ ပဋ္ဌရတိ=ယိုထွက်စီးကျ၏၊ ဒုဂ္ဂန္ဓယေဝ =မကောင်းသောအနံ့ရှိသော အရည်သည်သာလျှင်၊ ပဋ္ဌရတိ=၏၊ ဇေဂုစ္ဆိ ယံယေဝ=လျှင်၊ ပဋ္ဌရတိ=၏၊ ယံကိဉ္စိ=တစုံတခုသော အရာဝတ္ထုသည်၊ ပသဝတိ=ဖြစ်ပွားအံ့၊ အသုစိယေဝ=မစင်မကြယ်ရွံစဖွယ် အရာဝတ္ထု သည်သာလျှင်၊ ပသဝတိ=ဖြစ်ပွား၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မာ=ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်သာလျှင် ယိုစီးဖြစ်ပွားနေသည် အဖြစ်ကြောင့်) (တုမှေ=သင်တို့သည်) [တိဟ အနက်မရှိ] ဣမသ္မိ ကာယေ= ဤခန္ဓာ ကိုယ်၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒထ=ငြီးငွေ့ကြကုန်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ = မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ။

ဓမ္မ(အနိစ္စတာဓမ္မ)=မမြဲသည်၏အဖြစ် (မမြဲခြင်း)ဟူသော သဘောရှိသော ခန္ဓာကိုယ်။ ဥစ္ဆာဒနဓမ္မ=ပွတ်တိုက်လိမ်းကျဲခြင်းသဘော၊ မကောင်းနဲ့ ပျောက်အောင် နဲ့သာရည်ကျဲကျဲဖြင့် ပွတ်တိုက်လိမ်းကျဲခြင်းတည်း။ ပရိမဒ္ဒနဓမ္မ=နင်းနှိပ်ဆုပ်နယ်ခြင်းသဘော၊ ခြေလက်ကိုယ်အင်္ဂါများ ညောင်းညာကိုက်ခဲမှုပျောက်အောင် ညင်းညင်းသာသာ နင်းနှိပ်ခြင်း သဘောတည်း။

(တနည်း) ပရိမဒ္ဒနဓမ္မ=ဆွဲဆန့် ဖိနှိပ်ခြင်းသဘော၊ ကလေးသူငယ် များ၌ အမိဝမ်းခေါင်း အောင်းခဲရခြင်းကြောင့် ပုံစံမကျ မလှပပဖြစ်နေသော ခြေလက်စသည်တို့ကို အချိုးအစားကျန လှပအောင် ဆွဲဆန့်ခြင်း ဖိနှိပ်ခြင်းသဘောတည်း။ ဘောဒနဓမ္မ=ပျက်စီးခြင်းသဘော၊ ဝိဒ္ဓသနဓမ္မ= (ကိုယ်အင်္ဂါများ ဘာတခုမျှ သုံးမရအောင်) ဖရိုဖရဲ ပြန်ကျဲခြင်း သ ဘောရှိသော ခန္ဓာကိုယ်။

၁၆ (စာပိုဒ်)၊ ၆-သညာသုတ် ။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝ = ကိုးမျိုး ကုန်သော၊ ဣမာသညာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒသကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၆) ပဌမသညာသုတ်ကြည့်၍ အနက်ဆို] ဆဋ္ဌ။

၇-ကုလသုတ်

၁၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝဟိ=ကိုးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ = အကြောင်း အင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံသော၊ ကုလံ=လူဒါယကာထံသို့၊ ဝါ= လူဒါယကာအိမ်သို့၊ အနုပဂန္ဓာ ဝါ=ရှေးက မသွားရောက်ဖူးသေး၍လည်း၊ ဝါ=ရှေးက မသွားရောက်ဖူးသေးလျှင်လည်း၊ ဥပဂန္ဓာ=သွားရောက်ခြင်းငှာ၊ နာလံ=မသင့်လျော်၊ ဥပဂန္ဓာ ဝါ=(အကြောင်းတခုခုကြောင့်) သွားရောက် မိ၍လည်း၊ ဝါ=မိလျှင်လည်း၊ နိသီဒိတံ=(အိမ်တွင်းဝင်ရောက်) ထိုင်နေ ခြင်းငှာ၊ နာလံ=မသင့်လျော်၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ နဝ ဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=သော၊ ကုလံ=သို့၊ အနု ပဂန္ဓာ ဝါ=လည်း၊ ဥပဂန္ဓာ=ငှာ၊ နာလံ=မသင့်လျော်သနည်း၊ ဥပဂန္ဓာ ဝါ=လည်း၊ နိသီဒိတံ=ငှာ၊ နာလံ=နည်းဟူမူ)

(ကုလာနိ=လူဒါယကာတို့သည်) မနာပေန=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေ တတ်သော ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာဖြင့်၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးသို့ ထိစပ်ငြိကပ်သော ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာဖြင့်၊ ဝါ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် အမှုအရာဖြင့်၊ နပစ္စု ဋ္ဌေန္တိ=ထိုင်နေရာမှရှေ့ရှု မထကြကုန်၊ ဝါ=ထိုင်နေရာမှထ၍ ခရီးဦးကြို မဆိုကြကုန်၊ မနာပေန=ဖြင့်၊ န အဘိဝါဒေန္တိ=ရှိမခိုးကြကုန်၊ မနာပေန=ဖြင့်၊ အာသနံ=နေရာထိုင်ခင်းကို၊ န ဒေန္တိ=မပေးကြကုန်၊ အဿ= ထိုရဟန်း အတွက်၊ သန္တံ=လူဖွယ်ဝတ္ထု ထင်ရှားရှိနေပါသော်လည်း၊ ပရိဂုဟန္တိ= (လူဖွယ်ဝတ္ထုကို) လျှို့ဝှက်ထားကြကုန်၏၊ ဗဟုကံ=လူဖွယ်ဝတ္ထု အများအပြားပင်၊ (သမာနမ္ပိ=ဖြစ်နေပါသော်လည်း) တောကံ= အနည်း ငယ်မျှကိုသာ၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏၊ ပဏိတံ=လူဖွယ်ဝတ္ထု မွန်မွန် မြတ်မြတ်သည်၊ (သမာနမ္ပိ=လည်း) လူခံ=အညံ့စားကိုသာ၊ ဒေန္တိ=၏၊ အသက္ကစ္စံ=ရိုသေသမှု ကိုယ်တိုင် မပြုစုမူ၍၊ ဝါ=သူတပါးကို စေခိုင်း သောအား မလေးမစားပြု၍၊ ဒေန္တိ=၏၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေသမှု ကိုယ်တိုင်ပြုစု၍၊

ဝါ=ကိုယ်တိုင်ပြုငြား လေးစားသောအားဖြင့်၊ နော ဒေန္တိ=မပေးလှူကြကုန်၊
 ဓမ္မဿဝနာယ=တရားမှာခြင်းငှာ၊ န ဥပနိသိဒန္တိ=ရဟန်း၏အနီး၌ မထိုင်ကြ
 ကုန်၊ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ ဘာသိတံ= ဟောကြားအပ်သော တရားကို၊
 န သုဿူသန္တိ=မနာယူလိုကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝဟိ ဣမေဟိ
 အင်္ဂေဟိ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝဟိ=ကုန်သော။ပ။ အလံ=သင့်လျော်၏။ပ။
 မနာပေန=ဖြင့်၊ ပစ္စုဒ္ဓန္တိ=ထိုင်နေရာမှ ထပေးကြကုန်၏၊ ဝါ= ထိုင်
 နေရာမှလ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုကြကုန်၏။ပ။ အဿ=ထိုရဟန်းအတွက်၊
 သန္တံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထု ထင်ရှားရှိလသော်၊ န ပရိဂဟန္တိ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို
 လျှို့ဝှက် မထားကြကုန်၊ ဗဟုကံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထု အများအပြားသည်၊
 (သမာနမ္ပိ=ဖြစ်လျှင်လည်း) ဗဟုကံ=အများအပြားပင်၊ ဒေန္တိ= ပေးလှူကြ
 ကုန်၏၊ ပဏီတံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထု မွန်မွန်မြတ်မြတ်သည်၊ (သမာနမ္ပိ=
 ဖြစ်လျှင်လည်း) ပဏီတံ=မွန်မြတ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကိုသာ၊ ဒေန္တိ=၏။ပ။
 အသက္ကစ္စံ=၍၊ နော ဒေန္တိ=ပေးလှူကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ဓမ္မဿဝနာယ=ငှာ၊
 ဥပနိသိဒန္တိ=အနီး၌ထိုင်နေကြကုန်၏။ပ။ သုဿူသန္တိ= နာယူလိုကြကုန်၏
 ။ပ။ သတ္တမံ။

၈-နဝဂုံပေါသထသုတ်

၁၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊
 သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဥပေါသထော=ဥပုသ်သီလသည်၊ ဥပ
 ဝုတ္တော=စောင့်ထိန်းအပ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) မဟာပုလော
 =များသော ကံတူမူရင်း အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ မဟာနိသံသော
 =များသော ထပ်ဆင့်တိုးတက် အကျိုးဆက်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ မဟာ
 ဇုတိကော=များသော တောက်ပြောင်သော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊
 မဟာဝိပ္ပါရော=များစွာကျယ်ပြန့်သော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟော
 တိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ=အဘယ်နည်း
 အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဥပဝုတ္တော=သည်၊ (သမာနော=သော်) နဝဟိ=ကုန်သော၊
 အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဥပေါသထော=ဥပုသ်သီလသည်၊

မဟပွလော=ကောင်း။ပ။ မဟာဝိပွါရော=ကောင်း၊ ဟောတိ=မူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော = အရိယာတပည့်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသနည်းဟူမူ) ယာဝ ဧဝံ=အသက်ထက်ဆုံး၊ အရဟန္တာ=ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ ပါဏာ တိပါတံ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကို လျင်မြန်စွာ လျောကျစေခြင်းဟူသော စေတနာကို၊ ဝါ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကို သတ်ခြင်းကို၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၁) ဥပေါသထသုတ်၌လည်းကြည့်] ပဟာယာ=ပယ်ပြီး၍၊ ဝါ= ပယ်ပြီးသည်မှစ၍၊ ပါဏာတိပါတာ= ..... စေတနာမှ၊ ဝါ=ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတာ=အမြဲအစဉ် ရှောင်ကြဉ်တော်မူကြကုန်လျက်၊ ဝါ= ဆုတ်ခွာပြီး ကာ၊ ကင်းရှင်းစွာ ပျော်မွေ့တော်မူကြကုန်လျက်၊ နိဟိတဒဏ္ဍာ = ချ ထားအပ်သော တုတ်ရှိတော်မူကြကုန်လျက်၊ ဝါ=သူတပါးကို ညှဉ်းဆဲ သတ်ဖြတ်ခြင်းငှာ တုတ်မကိုင်ဆောင်ကြဘဲ၊ နိဟိတသတ္တာ = ချထား အပ်သော အခြားလက်နက် ရှိတော်မူကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ဘဲ၊ လန္ဗိ = မကောင်းမှုအကုသိုလ်မှ ရှက်ကြကုန်လျက်၊ ဒယာပန္နာ=သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြကုန်လျက်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိနော=အားလုံးသော သတ္တဝါမှန်သမျှတို့ကို စီးပွားဖြင့် ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားတော်မူကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ = နေတော်မူကြကုန်၏။

အဟမ္မိ=ငါလဲဘဲ၊ အဇ္ဇ=ယနေ့၊ ဣမဉ္စ ရတ္တိ = ဤည၌ပတ်လုံး လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤည၌လည်းကောင်း၊ ဣမဉ္စ ဒိဝသံ= ဤနေ့ပတ် လုံးလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤနေ့၌လည်းကောင်း။ပ။ ပဋိဝိရတာ =ရှောင် ကြဉ်လျက်၊ နိဟိတဒဏ္ဍာ=ချထားအပ်သော တုတ်ရှိလျက်၊ ဝါ= ..... ငှာ တုတ်မကိုင်ဆောင်ဘဲ၊ နိဟိတသတ္တာ=ရှိလျက်၊ ဝါ=ဘဲ၊ လန္ဗိ= မကောင်းမှုအကုသိုလ်မှ ရှက်လျက်၊ ဒယာပန္နော= ..... သို့ဆိုက်ရောက် လျက်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိ= ..... သနားလျက်၊ ဝိဟရာမိ =နေပါ၏၊ ဣမိနာပိ အင်္ဂေန=ဤဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်လည်း၊ (ဤပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်လည်း) အရဟတံ = ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်

တို့၏၊ အနုကရောမိ=နောက်လိုက်အတုပြုလုပ်ပါ၏၊ (ဧဝံ ကရောန္တေန
 =ဤသို့၊ နောက်လိုက်အတုပြုလုပ်သော) မေ=ငါသည်၊ ဥပေါသထော =
 ဥပုသ်သီလကို၊ ဥပဝုတ္ထော စ=စောင့်ထိန်းအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ
 =ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏) (သော
 =ထိုအရိယသာဝကသည်) ပဌမေန=ရှေးဦးစွာသော၊ ဣမိနာ အင်္ဂေန
 =ဤဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်၊ (ဤပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော
 ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်) သမန္နာဂတော ဟောတိ။ပ။

ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ အရဟန္တာ=တို့သည်၊ ဥစ္စာသယနမဟာသယနံ
 =မြင့်သောနေရာနှင့် အလျားအနံကြီးမား ခမ်းနားဆန်းကြယ်သော အိပ်ရာ
 ခင်းကို၊ ဝါ=မြင့်သောနေရာ၊ အလျားအနံကြီးမား ခမ်းနားဆန်းကြယ်သော
 အိပ်ရာခင်းနှင့် ၎င်းတို့အပေါ်၌ ထိုင်ခြင်းလျောင်းစက်ခြင်းကို၊ ပဟာယ=၍၊
 ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ=မှ၊ ပဋိဝိရတာ=ကုန်လျက်၊ နိစသေယျံ = နိမ့်
 သောနေရာ၌ အိပ်ခြင်းကို၊ ပဉ္စကေ ဝါ= ညောင်စောင်းငယ်ပေါ်၌
 သော်လည်းကောင်း၊ တိဏသန္တာရကေ ဝါ=မြက်အခင်းပေါ်၌သော် လည်း
 ကောင်း၊ သေယျံ=အိပ်ခြင်းကို၊ ဝါ=ထိုင်ခြင်းလျောင်းစက်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေန္တိ
 =ပြုတော်မူကြကုန်၏။ပ။ ကပ္ပေမိ=ပြုလုပ်ပါ၏၊ (အဟံ=ငါသည်) ဣမိနာပိ
 အင်္ဂေန=(ဥစ္စာသယနမဟာသယနမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော) ဤဂုဏ်အင်္ဂါ
 ဖြင့်လည်း၊ အရဟတံ=တို့၏၊ အနုကရောမိ=၏၊ (ဧဝံ ကရောန္တေန
 =သော)။ပ။ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=၏၊ သော
 =ထိုအရိယသာဝကသည်) အဋ္ဌမေန=ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဣမိနာ
 အင်္ဂေန=ဤဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်၊ (ဥစ္စာသယနမဟာသယနမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း
 ဟူသော ဤဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်) သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

မေတ္တာသဟဂတေန=မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဓေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊
 ဧကံ=တခုသော၊ ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ=အရပ်မျက်နှာ၌နေသော
 သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဖရိတွာ=ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တထာ=ထို့အတူ၊
 ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာကိုလည်း၊ ဝါ= အရပ်
 မျက်နှာ၌ နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်း၊ ဖရိတွာ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏)
 တထာ=ထို့အတူ၊ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ=လည်း၊ ဖရိတွာ=၍၊

ဝိဟရတိ=၏) တထာ=တူ၊ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ) ဣတိ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤ အရှေ့အနောက်တောင်မြောက် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ဖြန့် သည့်နည်းတူပင်၊ ဥဒ္ဓံ= အထက်အရပ်ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အထက်အရပ်၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို လည်းကောင်း၊ အဓော=အောက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ တိရိယံ=အထောင့်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ (ဖရိတွာ ဝိဟရတိ)

သဗ္ဗမိ=အားလုံးသော အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ သဗ္ဗတ္တတာယ= အားလုံး သောသတ္တဝါတို့၌ မိမိကိုယ်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးသော သတ္တဝါ တို့၌ မိမိနှင့်တန်းတူညီမျှသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်လည်းကြည့်] သဗ္ဗာဝန္တံ=အားလုံးသော သတ္တဝါအပေါင်း ရှိသော၊ လောကံ=သတ္တလောကကို၊ မေတ္တာသဟဂတေန=သော၊ ဝိပု လေန=ကျယ်ပြန့်သော၊ ဝါ=ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်တတ်၊ အာရုံပြုတတ်သော၊ မဟဂ္ဂတေန=ဘုံအားဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကိလေသာကို ပယ်ခွာ နိုင်ခြင်းစသော ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ အပ္ပမာ ဂဏေန=အတိုင်းအဆပမာဏမရှိသော၊ ဝါ=အတိုင်းအဆမရှိ များပြားလှသော သတ္တဝါအာရုံရှိသော၊ အဝေရေန=ဒေါသရန်မရှိသော၊ ဝါ= ဒေါသရန် မရှိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ အဗျာဗဇ္ဈေန=စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿ မရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဖရိတွာ=ဖြန့်၍၊ ဝါ=အာရုံပြု၍၊ ဝိဟရတိ။

(သော=ထိုအရိယသာဝကသည်) နဝမေန=ကိုးခုမြောက်သော၊ ဣမိနာ အင်္ဂေန=(မေတ္တာဘာဝနာဟူသော) ဤဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့အားဖြင့်၊ (ဤသို့ ပါဏာတိပါတ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ မေတ္တာကိုဖြန့်၍နေခြင်းအားဖြင့်) ဥပဂုတ္တော =သည်၊ (သမာနော=သော်) နဝဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ ဂတော=သော။ပ။ မဟာဝိပွါရော=သည်၊ ဟောတိ ဣတိ(အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉-ဒေဝတာသုတ်

၁၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣမဉ္ဇ ရတ္တိ=ဤညဉ့်၌ပင်၊ သမ္ပဟု
 လာ=များစွာကုန်သော၊ ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ အဘိက္ကန္တာယ =
 အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်းမြတ်သော၊ ဝါ=ညဉ့်ဦးယာမ်ကို ကျော်လွန်
 ပြီးသော၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သန်းခေါင်ယာမ်၌၊ ဝါ=ညဉ့်အလယ်ပိုင်း မဇ္ဈိမ
 ယာမ်၌၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၂၈) ဟတ္ထကသုတ်လည်းကြည့်] အဘိက္ကန္တ
 ဝဏ္ဏာ=အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်သော ကိုယ်အရေအဆင်းရောင်
 ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကေဝလကပ္ပံ=ပတ်လည်ဝန်းကျင် ကုန်စင်
 အောင်၊ ဝါ=အားလုံးလောက်နီးပါးဖြစ်သော၊ ဇေတဝနံ= ဇေတဝန်
 ကျောင်းတိုက်ကို၊ ဩဘာသေတွာ=(ကိုယ်အရောင်၊ တန်ဆာရောင်တို့ဖြင့်)
 ထွန်းလင်းစေ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)
 တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိသု=ရောက်လာကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ
 =ရောက်လာကြပြီး၍၊ မံ=ငါ့ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိသေစွာရှိခိုးကြပြီး၍၊
 ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ အဋ္ဌသု=ရပ်နေကြကုန်ပြီ၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေကြကုန်သော၊ တာ ဒေဝတာ
 =ထိုနတ်တို့သည်၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကုန်ပြီ၊

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ =
 အရှင်ဘုရား၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ မနုဿဘူတာနံ=လူဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊
 နော=တပည့်တော်တို့၏၊ အဂါရာနိ=အိမ်တို့သို့၊ ပဗ္ဗဇိတာ= ရှင်ရဟန်း
 တို့သည်၊ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွရောက်လာတော်မူကြပါကုန်ပြီ၊ ဘန္တေ =ရား၊
 မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ တေ=ထိုရှင်ရဟန်းတို့ကို၊ ပစ္စုပ္ပိမှ=နေရာမှ
 ကြိုတင်ထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုကြပါကုန်ပြီ၊ စ=သို့သော်လည်း၊ နော အဘိ
 ဝါဒိမှ=ရှိမခိုးခဲ့ကြပါကုန်၊ ဘန္တေ =ရား၊ တာ မယံ= ထိုတပည့်တော်တို့
 သည်၊ အပရိပုဏ္ဏကမ္မန္တာ=မပြည့်စုံသော ကောင်းမှုရှိကြကုန်သည်၊ ဝိပုဋ္ဌိ
 သာရိနိဿော=လွန်ပြီးပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်ခြင်း
 ရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးမကြည်သာကုန်သည်၊ ပစ္စာနုတာပိနိဿော
 =နောင်တတဖန် ပူပန်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ဟိနံ= ယုတ်နိမ့်
 အောက်ကျသော၊ (အာထင်္ကနတ်လောကကို ဆောက်ဆ၍ အောက်ကျသော)

ကာယံ=နတ်အပေါင်းသို့၊ ဝါ=နတ်ပြည်သို့၊ ဥပပနာ= လားရောက်
ကြရပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)။

☸ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပရာ=တပါးတခြားကုန်သော၊ သမ္ပဟုလာ =
ကုန်သော၊ ဒေဝတာပိ=နတ်တို့သည်လည်း၊ မံ=ငါဘုရားထံတော်သို့၊
ဥပသင်္ကမိတွာ=လာကြကုန်၍၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=ကုန်ပြီ၊
(ကိန္တိ အဝေါစုံ)။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ မယံ=တို့သည်၊ တေ=ထိုရှင်ရဟန်းတို့ကို၊
ပဗ္ဗဋ္ဌိမှ=ခရီးဦး ကြိုဆိုလည်း ကြိုဆိုခဲ့ကြပါကုန်ပြီ၊ အဘိဝါဒိမှ = ရှိခိုး
လည်းရှိခိုးခဲ့ကြပါကုန်ပြီ၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တေသံ=ထိုရှင်ရဟန်းတို့အား၊
အာသနံ=ထိုင်နေရာကို၊ နော အဒမှ=(ထိုင်ရန်ညွှန်ပြ) မပေးလှူခဲ့ကြပါကုန်။ပ။
အဒမှ=ပေးလည်းပေးလှူခဲ့ကြပါကုန်ပြီ၊ စ=လည်း၊ ယထာသတ္တိ= သတ္တိ
အားလျော်စွာ၊ ဝါ=သတ္တိရှိသလောက်၊ ယထာဗလံ=စွမ်းအားအားလျော်စွာ၊
ဝါ=စွမ်းအားရှိသလောက်၊ နော သံဝိဘဇိမှ=ဝေဘန်ခွဲခြမ်း မလှူဒါန်းခဲ့ကြ
ပါကုန်။ ပ။ ယထာသတ္တိ=စွာ၊ ဝါ=လောက်၊ ယထာဗလံ=စွာ၊ ဝါ=လောက်၊
သံဝိဘဇိမှ=ဝေဘန်ခွဲခြမ်း လှူဒါန်းခဲ့ကြပါ၏။

စ=သို့သော်လည်း၊ ဓမ္မဿဝနာယ=တရားနာခြင်းငှါ၊ နော ဥပနိ
သိဒိမှ=ရဟန်း၏အနီး၌ မထိုင်ခဲ့ကြပါကုန်။ပ။ ဓမ္မဿဝနာယ=ငှာ၊
ဥပနိသိဒိမှ=ပါကုန်၏၊ စ=လည်း၊ ဩဟိတသောတာ = စွင့်ထောင်ထား
အပ်သော နားရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဓမ္မံ=တရားကို၊ နော
သုဏိမှ=မနာကြားခဲ့ကြပါကုန်။ ပ။ ဩဟိတသောတာ = ကုန်သည်၊
(ဟုတွာ=၍) ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏိမှ စ=ကြားလည်း ကြားနာခဲ့ကြပါကုန်၏၊
စ=လည်း၊ သုတွာ=ကြားနာပြီး၍၊ ဓမ္မံ=ကို၊ နော ဓာရယိမှ=နှုတ်တက်
မဆောင်ခဲ့ကြပါကုန်။ပ။ သုတွာ=၍၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဓာရယိမှ စ = နှုတ်တက်
ဆောင်လည်း ဆောင်ခဲ့ကြပါကုန်၏၊ စ=လည်း၊ ဓာတာနံ= နှုတ်တက်
ဆောင်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=ပရိယတ်တရားတော်တို့၏၊ အတ္ထံ
=အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ န ဥပပရိက္ခိမှ=မကြံစည် မစဉ်းစားခဲ့ကြပါကုန်။ပ။
ဓာတာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ဥပပရိက္ခိမှ စ= ကြံစည်
စဉ်းစားလည်း စဉ်းစားခဲ့ကြပါကုန်၏၊ စ=သော်လည်း၊ အတ္ထံ= အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အညာယ=သိ၍၊ ဓမ္မံ=ပါဠိကို၊ အညာယ=သိ၍၊ ဓမ္မာနုဓမ္မံ

=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးအားလျော်သော သီလ သမထ ဝိပဿနာ အကျင့်တရားကို၊ နော ပဋိပဇ္ဇိမှ=မကျင့်ခဲ့ကြပါကုန်။ပ။ ဥပပန္နာ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစုံ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပရာ=ကုန်သော၊ သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊ ဒေဝတာ ပိ။ပ။ ဓမ္မဿဝနာယ=ငှာ၊ ဥပနိသိဒိမှ=အနီး၌ထိုင်လည်း ထိုင်ခဲ့ကြပါ ကုန်၏၊ ဩဟိတသောတာ=ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဓမ္မ=ကို၊ သုဏီမှ စ=ကုန်၏၊ သုတွာ=၍၊ ဓမ္မ=ကို၊ ဓာရယိမှ စ=ကုန်၏။ပ။ ပဋိပဇ္ဇိမှစ =ကျင့်လည်း ကျင့်ခဲ့ကြပါကုန်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ တာ မယံ=တို့သည်၊ ပရိပုဏ္ဏကမ္မန္တာ=ပြည့်စုံသော ကောင်းမှုရှိကြကုန်သည်၊ အဝိပ္ပဋိသာရိနိ ယော=လွန်ပြီးပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောနေကြသူ မဟုတ်ကုန်သည်၊ အပစ္စာနုတာပိနိယော=နောင်တတဖန် ပူပန်သူ မဟုတ် ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ပဏီတံ = မြင့်မြတ်သော၊ ကာယံ = နတ်အပေါင်းသို့၊ ဝါ=သို့၊ ဥပပန္နာ=လားရောက်ကြပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတာနိ ရုက္ခမူလာနိ=ထိုသစ်ပင်အနီး (သစ်ပင်အောက်) တို့သည်၊ ဧတာနိ သုညာဂါရာနိ=ထိုဆိတ်ငြိမ်ရာကျောင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ =ရှိပေကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) စျာယထ = သမထဝိပဿနာတရား ရှုပွားကြကုန်လော၊ မာ ပမာဒတ္ထ= မမေ့လျော့ ကြကုန်လင့်၊ ပုရိမိကာ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ (ငါဘုရားထံ လာရောက် လျှောက်ထားသော နတ်တို့တွင် နောက်ဆုံးလျှောက်ထားသော နတ်မှတပါး၊ ကျန်သော ရှေးရှေးလျှောက်ထားသော နတ်ဖြစ်ကုန်သော) တာ ဒေဝတာ သေယျထာပိ=ထိုနတ်တို့ကဲ့သို့၊ ပစ္ဆာ=နောက်အခါ၌၊ (အသက်ရွယ်ကြီးရာ၊ ရောဂါကပ်စွဲ၊ သေပွဲဝင်လင့်၊ အခွင့်မသင့်ရာ၊ နောက်အခါ၌) ဝိပ္ပဋိ သာရိနော=မိမိပြစ်မှု၊ အစွဲပြုကာ၊ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်နေကြကုန် သည်၊ ဝါ=(မေ့လျော့ပေါ့ဆ နေခဲ့ကြလေခြင်းဟု) နောင်တရနေကြကုန် သည်၊ မာ အဟုဝတ္ထ=မဖြစ်ကြကုန်လင့်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မိန့် တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-ဝေလာမသုတ်

၂၀။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=အနာထပိဏ္ဍိမည်သော၊
 ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ယေန=၌။ပ။ ဂဟပတိ=ကို၊ ဘဂဝါ
 =သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)
 ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ တေ=သင်၏၊ ကုလေ=နေအိမ်၌၊ ဒါနံ=
 အလှူကို၊ (လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုဟူသော အလှူကို) ဒိယတိ အပိနု= ပေးလှူ
 အပ်ပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ မေ=
 တပည့်တော်၏၊ ကုလေ=နေအိမ်၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒိယတိ=ပေးလှူအပ်ပါ၏၊
 စ=သို့၊ သော်လည်း၊ တံ=ထိုအလှူကို၊ လူခံ=အညံ့စားဖြစ်သော၊ ဗိဠင်္ဂဒုတိယံ
 =နှစ်ခုမြောက် ဆန်ပုံးရည်ဟင်းသာပါရှိသော၊ ဝါ=ဆန်ပုံးရည် ဟင်း
 တရွက်သာ တွဲဖက်ပါသော၊ ကဏာဇကံ=ဆန်ကွဲထမင်းကို၊ (ဒိယတိ=
 ပါ၏) ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

၁။ကဏာဇကံ။ ။ကဏာဇကန္တိ သကုဏ္ဍကဘတ္တံ = ဆန်ကွဲနှင့်
 တကွဖြစ်သော ထမင်းကို။ သကုဏ္ဍကေဟိပိ ကဏိကတဏ္ဍုလေဟေဝ
 ပက္ကံ=ဆန်ကွဲနှင့်တကွဖြစ်သော အနည်းငယ်သော ဆန်တို့ဖြင့်သာ ချက်
 အပ်သောထမင်း (အဋ္ဌကထာ)။ သကုဏ္ဍကဘတ္တန္တိ သကုဏ္ဍကံ ဥတ္တဏ္ဍု
 လဘတ္တံ=သကုဏ္ဍကဘတ္တဟူသည် ဆန်ကွဲပါသော စိမ်းဆတ်ဆတ် ထမင်း၊
 ပရိတ္တေဟိ သကုဏ္ဍကေဟိ တဏ္ဍုလေဟိပိ သဒ္ဓိံ ဝိပက္ကဘတ္တံ (မကျက်သော
 ထမင်း၊ အကျက်မညီသောထမင်း) ဥတ္တဏ္ဍုလမေဝ ဟောတိ။ ဋီကာ။

ထိုအဖွင့်ဝါကျများတွင် အဋ္ဌကထာ၌ “ကဏိကတဏ္ဍုလေဟိ”
 ဟူသောစကားနှင့် ဋီကာ၌ “ပရိတ္တေဟိ တဏ္ဍုလေဟိ” ဟူသော စကားသည်
 အတူတူဖြစ်၏၊ ကဏိကပုဒ်၌ ကဏသဒ္ဓါသည်(သို့မဟုတ် ကဏိက
 သဒ္ဓါတရလုံးသည်) ပရိတ္တအနက်ကို ဟောသည်ဟုဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့်
 အဋ္ဌကထာဋီကာအဖွင့်များအတိုင်း ပြဆိုရလျှင် “ဆန်ကွဲနှင့်တကွဖြစ်သော
 အနည်းငယ်သော ဆန်တို့ဖြင့် ချက်အပ်သည်ဖြစ်၍ အကျက်မညီ
 မနပ်သောထမင်း၊ စိမ်းဆတ်ဆတ်ထမင်းကို ကဏာဇကေခေါ်သည်”ဟု
 ဆိုရမည်ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ လူခံ=အညံ့စားဖြစ်သော၊ ဒါနံဝါ= အလှူကိုသော်လည်း၊ စေပိ ဒေတိ=အကယ်၍မူလည်း ပေးလှူသည်ဖြစ်စေ၊ ပဏိတံ=အကောင်းစားဖြစ်သော၊ ဒါနံ ဝါ=လည်း၊ စေပိ ဒေတိ=စေ၊ စ=ယင်းသို့ ပေးလှူလသော်၊ တံ=ထိုအလှူဒါနကို၊ အသက္ကစ္ဆံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းမွန်သန်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင် မပြုလုပ်မူ၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာ မပြုစုမူ၍၊ ဒေတိ=ပေးလှူအံ့၊ အစိတ္တိကတ္တာ = (လှူဖွယ်ဝတ္ထုနှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌) လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမူ၍၊ ဒေတိ=အံ့၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်နှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၄၇) အသပ္ပရိသဒါနသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]

အစိတ္တိကတ္တာ=ချီးမွမ်းအံ့ဖွယ် ဆန်းကြယ်အောင် မပြုလုပ်မူ၍၊ ဒေတိ =အံ့၊ [ဤနည်း၌ စိတ္တသဒ္ဓါသည် ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် အံ့ဩဖွယ်ဟူသော ဝိစိတ္တ အစ္စရိယအနက်ဟောတည်း] အသဟတ္တာ=မိမိ၏လက်မဟုတ်ဘဲ သူတပါးလက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ဘဲ သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်းဖြင့်၊ ဒေတိ=အံ့၊ အပဝိဒ္ဓံ=ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း၊ (အဆက်မပြတ် တသမတ် တည်း မဟုတ်ဘဲ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း) ဝါ=စွန့်ပစ်လိုသကဲ့သို့၊ ဒေတိ=အံ့၊ [တနည်း-အပဝိဒ္ဓံ=စားကြွင်းစားကျန်ပမာ စွန့်ပစ်စရာ ပစ္စည်း ဝတ္ထုကို၊ ကတ္တာ=ပြု၍၊ ဒေတိ=အံ့၊] အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော = ဒါန၏ အကျိုးတရား ရောက်လာလိမ့်မည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော အမြင်မှန် ဉာဏ်မရှိဘဲ၊ [ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်သော ကမ္မဿကတာဒိဋ္ဌိ မရှိဘဲဟူလို] ဒေတိ=အံ့။

ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင်အကြင်ဘဝ၌၊ တဿ တဿ ဒါနဿ = ထိုထိုပေးလှူကြောင်း ကုသိုလ်စေတနာ၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ နိဗ္ဗတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ (တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဘဝ၌) ဥဠာရာယ=မွန်မြတ်သော၊ ဘတ္တဘောဂါယ=ထမင်း အသုံးအဆောင်အကျိုးငှါ၊ ဝါ=ထမင်း အသုံး အဆောင်ကို စားခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ န နမတိ=မညွတ်၊ ဥဠာရာ ယ=သော၊ ဝတ္ထဘောဂါယ=အဝတ် အသုံးအဆောင်အကျိုးငှာ၊ ဝါ= အဝတ်အသုံးအဆောင်ကို ဝတ်ဆင်ခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=သည်၊ န နမတိ=မညွတ်၊ ဥဠာရာယ=သော၊ ယာနဘောဂါယ=ယာဉ်အသုံးအဆောင်အကျိုးငှာ၊ ဝါ=

ယာဉ်အသုံးအဆောင်ကို သုံးစွဲခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=သည်၊ န နမတိ=မညွတ်၊ ဥဠာရေသု=မွန်မြတ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု=(ရူပါရုံအစထား) ငါးပါးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေသု=ကာမဂုဏ်တို့၌၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမအစုအဝေးတို့၌၊ ဝါ = ဝတ္ထုကာမအနှောင်အဖွဲ့တို့၌၊ ဘောဂါယ=ခံစားသုံးဆောင်ခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ =သည်၊ န နမတိ=မညွတ်။

အပိ=ထိုမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုသူ၏၊ (ထိုအသက္ကစွဒါနစသည် ပြုလုပ်ခဲ့သူ၏) ပုတ္တာတိ ဝါ=သားသွီးတို့၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါရာတိ ဝါ=မယားတို့၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါသာတိ ဝါ=ကျွန်တို့၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပေသာတိ ဝါ= အစေခံတို့၊ ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မကရာတိ ဝါ=အလုပ်သမားတို့၊ ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ ယေ တေ=အကြင် အခြွေအရံဖြစ်သူ လူတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တေပိ=ထိုအခြွေအရံဖြစ်သူတို့သည်လည်း၊ န သုဿသန္တိ=စကားကို မနာယူလိုကြကုန်၊ သောတံ=နားကို၊ န သြဒဟန္တိ=စွင့်ထောင် မထားကြကုန်၊ အညာ(အညာယ)=သိခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ န ဥပဋ္ဌပေန္တိ=မဖြစ်စေကြကုန်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထိုသို့ ဥဠာရဗာတ္တဘောဂ အကျိုးငှာ စိတ်မညွတ်ခြင်းစသည် ဖြစ်ရခြင်း သည်) ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ဟိ=အကြင့်ကြောင့်၊ ဧဝံ= ဤသို့၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဧတံ=ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ဤသို့ ဥဠာရဗာတ္တဘောဂအကျိုးငှာ စိတ်မညွတ်ခြင်းစသည်ဖြစ်ရခြင်းသည်) အသက္ကစွံ=မရှိမသေ မလေးမစား၊ ကတာနံ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးကုန်သော၊ ကမ္မာနံ=ကုသိုလ်ကံတို့၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးဝိပါက်သည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မလေးမစား ပြုလုပ်အပ်ခဲ့သော ကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) တံ=ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။

စ=ယင်းသို့ ပေးလှူလသော်၊ တံ=ထိုအလှူဒါနကို၊ သက္ကစွံ= လှူဖွယ်ဝတ္ထု ကို ကောင်းမွန်သန်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင်ပြုလုပ်၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုစု၍၊ ဒေတိ=ပေးလှူအံ့၊ စိတ္တိကတွာ=(လှူဖွယ်ဝတ္ထုနှင့်

အလှခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌) လေးစားသမှု စိတ်၌ပြု၍၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့ဖွယ် ဆန်းကြယ်အောင် ပြုလုပ်၍၊ ဒေတိ=အံ့၊ သဟတ္တာ=မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်၊ ဒေတိ=အံ့၊ အနပဝိဒ္ဓံ=အဆက်မပြတ် တသမတ်တည်း၊ ဝါ= စားကြွင်း စားကျန်ပမာ စွန့်ပစ်စရာပစ္စည်းဝတ္ထု မပြုလုပ်မူ၍၊ ဝါ= စွန့်ပစ်လိုသကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ ရိုသေလေးစားစွာ၊ ဒေတိ=အံ့၊ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော = ဒါန၏ အကျိုးတရား ရောက်လာလိမ့်မည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော အမြင်မှန် ဉာဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဒေတိ=ပေးလှူအံ့။ပ။ နမတိ= ညွတ်ကိုင်း၏။ ပ။ သုဿုသန္တိ=စကားကိုနာယူလိုကြကုန်၏၊ သောတံ=ကို၊ သြဒဟန္တိ= စွင့်ထောင်ထားကြကုန်၏။ပ။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ထိုသို့ ဥဠာရဘတ္တဘောဂအကျိုးငှါ စိတ်ညွတ်ကိုင်းမှု စသည်ဖြစ်ခြင်းသည်) ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဂဟပတိ=ကာ၊ ဟိ=အကြင်ကြောင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဧတံ=ဤသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဤသို့ ဥဠာရဘတ္တဘောဂအကျိုးငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းမှု စသည်ဖြစ်ခြင်းသည်) သက္ကစ္စံ=ရိုသေလေးစားစွာ၊ ကတာနံ=ပြုလုပ်အပ်ခဲ့ကုန်သော၊ ကမ္မာနံ= ကုသိုလ်ကံတို့၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ= ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရိုသေလေးစားစွာ ပြုလုပ်အပ်ခဲ့သော ကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ်ခြင်းကြောင့်) တံ=ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ။

ဂဟပတိ=ကာ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကား၊ [တနည်း - ဂဟပတိ=ကာ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်း အရာကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] ဝေလာမော^၁

၁။ ဝေလာမပုဒ်၏ ဌဋီဝစနတ္ထ။ ။ဝေလာသဒ္ဓါသည် မရိယာဒါ (စည်းကမ်းအပိုင်းအခြား) အနက်ကိုဟော၏။ မာသဒ္ဓါသည် ပဋိသေဓ အနက်ကိုဟော၏ (ဇာတိဂေါတ္တရူပဘောဂသဒ္ဓါပညာဒိဂုဏာနံ) ဝေလာ မရိယာဒါ နတ္ထိ ဧတသ္မိန္တိ ဝေလာမော=(အမျိုးအနွယ် ရုပ်အဆင်း စီးပွား ဥဇာ သဒ္ဓါပညာ အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ စည်းကမ်းဘောင်အပိုင်းအခြား မရှိရာဖြစ်သော ပုဏ္ဏား၊ ဝါ=စည်းကမ်းဘောင်ကို ကျော်လွန်အောင် ထို

=ဝေလာမမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ သော=ထိုဝေလာမပုဏ္ဏားသည်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဒါနံ=အလှူဒါနတည်းဟူသော၊ မဟာဒါနံ=ကြီးကျယ်သောအလှူဒါနကို၊ အဒါသိ=ပေးလှူခဲ့ပြီ၊ ရူပိယပူရာနိ^၁=ငွေတို့ဖြင့်ပြည့်ကုန်သော၊ (ငွေခွက်ငယ်၊ ငွေထွန်သွား၊ ငွေပဲပိုက်ဆံတို့ဖြင့် ပြည့်နေကုန်သော) စတုရာသီတိ သုဝဏ္ဏပါတိသဟဿာနိ=ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ရွှေခွက်ကြီးတို့ကို၊ အဒါသိ=ပေးလှူခဲ့ပြီ၊ [ရွှေခွက်ကြီး၏ အရွယ်ပမာဏကို အဋ္ဌကထာ၌ ကြည့်ကြကုန်]။

သုဝဏ္ဏပူရာနိ=ရွှေတို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ (ရွှေခွက်ငယ်၊ ရွှေထွန်သွား၊ ရွှေပဲပိုက်ဆံတို့ဖြင့် ပြည့်နေကုန်သော) စတုရာသီတိရူပိယပါတိသဟဿာနိ =ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ငွေခွက်ကြီးတို့ကိုလည်း၊ အဒါသိ=ဖြူ ဟိရညပူရာနိ^၂=ရတနာ(၇)ပါးတို့ဖြင့် ပြည့်နေကုန်သော၊ စတုရာသီတိ

ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောပုဏ္ဏား။

(တနည်း) ဝေလာသဒ္ဓါပပဒ အမဓာတ် အပစ္စည်း၊ ယထာဂုတ္တဂုဏာနံ ဝေလာ မရိယာဒါ အမတိ သြသာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတသ္မိန္တိ ဝေလာမော = ဆိုအပ်ပြီးသော ဂုဏ်တို့၏ စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားအဆုံးသို့ ရောက်ရာ ပုဏ္ဏား၊ (တနည်း)ဝေလံ မရိယာဒံ အမတိ ဂစ္ဆတိ အတိက္ကမတိတိ ဝေလာမော=စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်သော ပုဏ္ဏား။

၁။ ရူပိယပူရာနိ ။ ။ “ရူပိယပူရာနိတိ ရဇတတဋ္ဌိ (ငွေခွက်ငယ်) ရဇတဖာလ (ငွေထွန်သွားထယ်သွား) ရဇတမာသကောဟိ (ငွေပဲပိုက်ဆံ တို့ဖြင့်) ပူရာနိ။ အဋ္ဌကထာ ယခုစာမူအတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ရဇတ တဋ္ဌိပုဒ်၏ နေရာ၌ “ရဇတကဋ္ဌိ (ရဇတက+အဋ္ဌိ)=ငွေစေ့” ဟူ၍လည်း စာမူရှိသေး၏။

၂။ ဟိရညပူရာနိ ။ ။ “ဟိရညပူရာနိတိ သတ္တဝိဓရတနပူရာနိ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ဟိရညသဒ္ဓါသည် သုဝဏ္ဏ(ရွှေ)ဟူသော အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ရွှေကိုသာမက ရတနာ(၇)ပါးလုံးကိုပင် ဟိရညဟုခေါ်ရ၏၊ ရွှေရတနာတပါးတည်းကိုကား သုဝဏ္ဏပါတိ သုဝဏ္ဏပူရ

ကံသပါတိ သဟဿာနိ=ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ကြေးခွက်ကြီးတို့ကို
 လည်း၊ အဒါသိ=ပြီ၊ သောဝဏ္ဏာလင်္ကာရာနိ=ရွှေအတိပြီးသော တန်ဆာ
 လည်းရှိကုန်သော၊ သောဝဏ္ဏဇောနိ=ရွှေအတိပြီးသော အလံတံခွန်လည်း
 ရှိကုန်သော၊ ဟေမဇာလပဋိစ္ဆန္ဒနိ=ရွှေကွန်ရက်ဖြင့် ဖုံးအုပ်အပ်ကုန်သော၊
 စတုရာသီတိဟတ္ထိသဟဿာနိ=ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဆင်တို့ကို
 လည်း၊ အဒါသိ=ပြီ။

သီဟစမ္ပပရိဝါရာနိ=ခြင်္သေ့အရေ အကာအရံရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဝါ=ခြင်္သေ့အရေဖြင့် ကာရံထားအပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဗျုတ္တစမ္ပပရိဝါရာနိ=ကျားအရေ အကာအရံရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဝါ=သော၊ ဒီပိစမ္ပပရိဝါရာနိ=ကျားသစ်အရေ အကာအရံရှိသည်လည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဏ္ဍုကမ္မလ ပရိဝါရာနိ=နိမြန်းသော သားမွေးကမ္မလာ
 အကာအရံရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ [ပဏ္ဍုကမ္မလေ နိက္ခိတ္တန္တိ ....
 ရတ္တကမ္မလေ ဌပိတံ။ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ် အဋ္ဌကထာ၊
 ၁၇၁] သောဝဏ္ဏာလင်္ကာရာနိ=ကုန်သော၊ သောဝဏ္ဏဇောနိ=ကုန်သော၊
 ဟေမဇာလပဋိစ္ဆန္ဒနိ=ကုန်သော၊ စတုရာသီတိရထ သဟဿာနိ= ရှစ်
 သောင်းလေးထောင်သော ရထားတို့ကို၊ အဒါသိ=ပြီ၊ ဒုကူလသန္တနာနိ^၁=
 နို့ရည်စစ် ဘွဲ့ဖြူ အဝတ်၌ နို့ရည်စီးသွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ကံသုပဓာ
 ရဏာနိ^၂=ငွေဖြင့်ပြီးသော နို့ရည်ခံခွက် (နို့ရည်ညှစ်ခွက်) ရှိကုန်သော၊

ပုဒ်တို့ဖြင့် သီးသန့်ယူထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ရတနာ
 (၇)ပါးလုံးကို ဟိရညဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။

၁။ ဒုကူလသန္တနာနိ ။ ။ရတေဘာဇနာဒိနိဿိတော ဒုကူလေ
 ခိရဿ သန္တနံ ဧတေသန္တိ ဒုကူလသန္တနာနိ=ငွေခွက်စသည်၌ မှီတည်နေသော
 နို့ရည်စစ်ဘွဲ့ဖြူအဝတ်၌ နို့ရည်စီးသွားခြင်း ရှိကုန်သော (နို့စားနွားမ
 ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့) ဟူ၍ ငိုကာ ဝစနတ္ထပြုသည်၊ ဤနေရာ၌
 မူကွဲပါ၌ အမျိုးမျိုးရှိနေ၏။

၂။ ကံသုပဓာရဏာနိ။ ။ကံသုပဓာရဏာနိတိ ရတေမယခိရပဋိစ္ဆကာနိ
 (အဋ္ဌကထာ)။ ဤ၌ ဥပဓာရဏသဒ္ဒါကို ခိရပဋိစ္ဆက (နို့ရည်ခံခွက်) ဟု

စတုရာသီတိဓေနသဟဿာနိ=ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော နို့စားနွားမတို့ကို၊ အဒါသိ=ပြီ၊ အာမုတ္တမဏိကုဏ္ဍလာယော=ဝတ်ဆင်ထားအပ်သော ပတ္တမြားနားသောင်းရှိကုန်သော၊ [သုသပစသကတော ကုက္ကာစ-သုတ် အစီအရင်ဖြင့် “အာမုတ္တ”ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏] စတုရာသီတိကညာသဟဿာနိ=ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော အပျိုတို့ကို၊ အဒါသိ။

ဂေါနကတ္တတာနိ=လက်လေးသစ်ထက်ရှည်သော အမွှေးရှိသော ကော်ဇောနက်ကြီးဖြင့် ခင်းထားအပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဋိကတ္တတာနိ=အဖြူရောင် သားမွှေးအခင်းဖြင့် ခင်းထားအပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဋုလိကတ္တတာနိ=အားလုံးစုံ ပန်းပြောက်ခြယ်အပ်သော သားမွှေးအခင်းဖြင့် ခင်းထားအပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏာနိ =ဝံပိုင်မည်သော သားကောင်၏ အရေဖြင့်ပြီးသော မြတ်သောအခင်းဖြင့် ခင်းထားအပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဥတ္တရစ္ဆဒါနိ=နီမြန်းသော အိပ်ရာအပေါ်လွှမ်းအခင်းနှင့်တကွလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနာနိ=ခြေရင်းခေါင်းရင်းနှစ်ဘက်တို့၌ နီမြန်းသော ခြေအုံးခေါင်းအုံး နှစ်လုံးရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၅) ဟတ္ထကသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်လည်းကြည့်] စတုရာသီတိပလ္လင်္ဂ သဟဿာနိ=ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ပလ္လင် (အိပ်ခုတင်) တို့ကိုလည်း၊ အဒါသိ=လှူဒါန်းပြီ။

ခေါမသုခုမာနံ=သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ခုံချည်အဝတ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ကောသေယျသုခုမာနံ=သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ပိုးချည်အဝတ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ကမ္မလသုခုမာနံ= သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သားမွှေးကမ္မလာတို့၏ လည်းကောင်း၊ ကပ္ပိသိကသုခုမာနံ=သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ဝါချည်အဝတ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ စတုရာသီတိဝတ္ထကောဋိသဟဿာနိ=ကုဋေရှစ်သောင်းလေးထောင်သော အဝတ်ထည်တို့ကို၊ အဒါသိ=ပြီ၊ [လောကဝေါဟာရ

ဖွင့်သည်။ ထိုခီရပဋိစ္စကပုဒ်ကို ရဇတမယဒေါဟဘာဇန (ငွေဖြင့် ပြီးသော နို့ရည်ညှစ်ခွက်) ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ကံသပုဒ်ကို ရဇတ (ငွေ)ဟု ဖွင့်သည်။

အားဖြင့် အဝတ်ထည်အစုံ နှစ်ဆယ်တို့သည် တစ်ကုဋေဖြစ်၍ ဤနေရာ
၌ကား ဆယ်ထည်သော ပုဆိုးတို့သည် တစ်ကုဋေဖြစ်သည်ဟု အဆိုရှိ
ကြောင်း အဋ္ဌကထာမိန့်သည်]

အနန္တဿ=ထမင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပါနဿ=အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊
ခဇ္ဇဿ=ခဲဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇ္ဇဿ=စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊
လေယျဿ=လျက်ဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေယျဿ = သောက်ဖွယ်ကို
လည်းကောင်း၊ (ဒါနေ=ပေးလှူခြင်း၌) ဝါဒေါ=ဤရွေ့ဤမျှဟု ရေတွက်
ပြောဆိုဖွယ် စကားသည်၊ ကော ပန(အတ္ထိ) အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း၊
နဇ္ဇော=မြစ်တို့သည်၊ ဝိဿန္တန္တိ မညေ=စီးသွားကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ =
ထိုအတူ၊ တံ ဒါနံ=ထိုကြီးမားလှစွာသော အလှူဒါနပွဲသည်၊ အဟောသိ=
ဖြစ်လေပြီ)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ သိယာ=မချွတ်ဧကန်အမှန်ပင်၊ တေ =
သင့်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့တွေးတော ဆင်ခြင် ထင်မြင်ခြင်းသည်၊ အဿ =
ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဿ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ) တေန
သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ဝေလာမပုဏ္ဏား၏ အလှူဒါနပွဲကြီး ပြုလုပ်ရာ
ထိုအခါ၌) ဝေလာမော=ဝေလာမမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊
အညော=မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဟောသိ နူနံ=
ဖြစ်ခဲ့လေသလော၊ သော=(မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
မဟာဒါနံ=ကြီးစွာသော အလှူတည်းဟူသော၊ တံဒါနံ=ထိုအလှူဒါနကို၊
အဒါသိ နူနံ=ပေးလှူခဲ့လေသလော၊ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောဆင်ခြင်
ထင်မြင်ခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏။

[သောဟူသော နိယမသဒ္ဒါဖြင့် “သော တံ ဒါနံ” ဟုရှိသော လက်ရှိစာမူ
အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုခြင်းတည်း၊ သို့သော် အနိယမ “ယော” သဒ္ဒါဖြင့်ရှိ
လျှင် ပိုကောင်း၏၊ ထိုယောသဒ္ဒါဖြင့် အနက်ပြန်ဆိုရသော်-တေနသမယေန
=၌၊ ယော=အကြင်ဝေလာမပုဏ္ဏားသည်၊ မဟာဒါနံ=သော၊ တံ ဒါနံ=ကို၊
အဒါသိ=ပေးလှူခဲ့ပြီ၊ ဝေလာမော=ဝေလာမမည်သော၊ သော ဗြာဟ္မဏော=ထို
ပုဏ္ဏားသည်၊ အညော=မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဟောသိ
နူနံ=ဖြစ်ခဲ့လေသလော၊ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောထင်မြင်ခြင်းသည်၊ အဿ=၏]

ဂဟပတိ=ကာ၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤသို့၊ ဝေလာမပုဏ္ဏား
 ဖြစ်ခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်းကို၊ ဧဝံ= ဤသို့၊ တွေးတောထင်မြင်
 သည့်အတိုင်း၊ န ခေါ် ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မမှတ်ထိုက်သည်သာ၊ တေန သမယေန=
 မဟာဒါနပြုလုပ်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ ဝေလာမော=သော၊
 ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ အဟံ=ငါသည်၊ မဟာဒါနံ=သော၊
 တံ ဒါနံ=ထိုအလှူဒါနကို၊ အဒါသိ=ပေးလှူခဲ့ပြီ၊ ဂဟပတိ=ကာ၊ ပန =
 အထူးဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ တသ္မိံ ဒါနေ=ထိုဝေလာမပုဏ္ဏား၏ အလှူ
 ဒါန၌၊ ကောစိ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် တဦးတလေမျှသည်ပင်၊ ဒက္ခိဏေယျော
 =ထိုမြတ်သောအလှူကို ခံယူခြင်းငှာထိုက်တန်သူသည်၊ န အဟောသိ =
 မဖြစ်ခဲ့၊ ကောစိ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် တဦးတလေမျှ၊ တံ ဒက္ခိဏံ =ထိုဝေလာမ
 ပုဏ္ဏား၏ မြတ်သောအလှူကို၊ န ဝိသောဓေတိ=မသုတ်သင်နိုင်၊ (အကျိုး
 ကြီးမား တိုးပွားဖြူစင်အောင် မသုတ်သင်နိုင်ချေ)

ဂဟပတိ=ကာ၊ ဝေလာမော=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မဟာဒါ
 နံ=သော၊ ယံ ဒါနံ=အကြင်အလှူဒါနကို၊ အဒါသိ=ပေးလှူခဲ့ပြီ၊ ယော စ
 =အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ ဧကံ=တဦးတည်းသာဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ =
 သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘော
 ဇေယျ=(ဆွမ်းဘောဇဉ်)ကျွေးမွေးရာ၏၊ (တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ဣဒံ =
 ဤဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်တဦးအား လှူအပ်သော ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော
 =ထိုဝေလာမပုဏ္ဏား၏ မဟာဒါနထက်၊ မဟပ္ပလတရံ=အထူးသဖြင့်
 များသောအကျိုးရှိ၏၊ ယော စ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာနံ
 =သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
 သတံ=တရာကို၊ ဘောဇေယျ=ကျွေးမွေးဆက်ကပ်ရာ၏၊ ယော စ=ကား၊
 ဧကံ=တဦးတည်းသာဖြစ်သော၊ သကဒါဂါမိံ=သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 ဘောဇေယျ=ရာ၏၊ (တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏၊ ဒုဝိခဘောဇနဒါ
 နေသု=နှစ်မျိုးအပြားရှိသော ဘောဇနဒါနတို့တွင်) ဣဒံ= ဤသကဒါဂါမ်
 ပုဂ္ဂိုလ်တဦးအား လှူအပ်သော ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော= ထိုဒိဋ္ဌိ
 သမ္ပန္နတရာအား လှူအပ်သော ဘောဇနဒါနထက်၊ မဟပ္ပလတရံ။

ယော စ = ကား၊ သကဒါဂါမိနံ=သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သတံ

=တရာကို၊ ဘောဇေယျ=ရာ၏၊ ယော စ = ကား၊ ဧကံ=သော၊ အနာ
 ဂါမိံ =အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊ (တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏၊
 ဒုဝိစဘောဇနဒါနေသု=တို့တွင်) ဣဒံ= ဤအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးအား
 လှူအပ်သော ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော=ထိုသကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တရာအား
 လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇနဒါနထက်၊ မဟပ္ပလတရံ=၏၊ ယော စ=ကား၊
 အနာဂါမိနံ=အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သတံ=ကို၊ ဘောဇေယျ =၏၊ ယော
 စ = ကား၊ ဧကံ=သော၊ အရဟန္တံ=ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊
 (တေသံ=တို့၏၊ ဒုဝိစဘောဇနဒါနေသု=တို့တွင်)ဣဒံ=ဤရဟန္တာအရှင်
 မြတ်တပါးအား လှူအပ်သော ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော=ထိုအနာဂါမ်
 ပုဂ္ဂိုလ်တရာအား လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇနဒါနထက်၊မဟပ္ပလတရံ=၏။

ယော စ=ကား၊ အရဟန္တာနံ=ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏၊ သတံ=ကို၊
 ဘောဇေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ ဧကံ=သော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ=ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ
 အရှင်မြတ်ကို၊ ဝါ=(လေးသစ္စာကို ဆရာမမီး) သီးခြားကိုယ်တိုင် သိမြင်
 နိုင်သော ဒုတိယအဆင့်ဘုရားရှင်ကို၊ ဘောဇေယျ=၏။ပ။ ဣဒံ= ဤပစ္စေက
 ဗုဒ္ဓါတဆူအား လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော =ထိုရဟန္တာ
 အရှင်မြတ်တရာအား လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇနဒါနထက်၊ မဟပ္ပလတရံ
 =၏၊ ယော စ=ကား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ=တို့၏၊ သတံ =ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊
 ယော စ=ကား၊ အရဟန္တံ= ကိလေသာဝေးကွာ၍ ပူဇော်အထူးကို ခံယူ
 တော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ=သိပ္ပယ်တရား မမှားဧကန် အမှန်ပိုင်နိုင်
 ကိုယ်တိုင်စေတိုင် အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတံ= မြတ်စွာ
 ဘုရားကို၊ (ကောင်းမှုဆယ်လီ ပါရမီဖြည့်ငြား ရှေးဘုရားအတူ ကြွလာတော်
 မူသော မြတ်စွာဘုရားကို) ဘောဇေယျ=၏။ပ။ ဣဒံ=ဤမြတ်စွာဘုရားအား
 လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော =ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်
 တရာအား လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇနဒါန ထက်၊ မဟပ္ပလတရံ=၏။

ယော စ=ကား၊ အရဟန္တံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ=သော၊ တထာဂတံ=ကို၊
 ဘောဇေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ=ဘုရားအမှု့ရှိသော၊ ဘိက္ခု
 သံယံ=ရဟန်းသံဃာတော်ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊ (တေသံ=တို့၏၊ ဒုဝိစဘော
 ဇနဒါနေသု=တို့တွင်) ဣဒံ=ဤဗုဒ္ဓပ္ပမုခဘိက္ခု သံဃာအား လှူဒါန်းအပ်သော

ဘောဇနဒါနသည်၊ တတော=ထိုမြတ်စွာဘုရားအား လှူဒါန်းအပ်သော
 ဘောဇနဒါနထက်၊ မဟပွလတရံ=၏၊ ယော စ=ကား၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗမုခံ=သော၊
 ဘိက္ခုသံဃံ=ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ စာတုဒ္ဓိသံ = အရပ်
 လေးမျက်နှာ၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်သော၊ သံဃံ=သံဃာတော်ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ
 =ရည်စူး၍၊ ဝိဟာရံ=ကျောင်းကို၊ ကာရာပေယျ=ဆောက်လုပ်စေရာ၏၊
 (တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဘောဇနဝိဟာရကာရာပနေသု=ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗမုခ ဘိက္ခု
 သံဃာအား ဆွမ်းကျွေးမွေးခြင်းနှင့် စာတုဒ္ဓိသံဃာကို ရည်စူး၍
 ကျောင်းဆောက်လုပ်စေခြင်း ကုသိုလ်တို့တွင်) ဣဒံ= ဤစာတုဒ္ဓိသံဘိက္ခု
 သံဃာကို ရည်စူး၍ ကျောင်းဆောက်လုပ်စေမှု ကုသိုလ်သည်၊ တတော
 =ထိုဗုဒ္ဓပုဗ္ဗမုခဘိက္ခု သံဃာကို ဆွမ်းကျွေးမှု ကုသိုလ်ထက်၊ မဟပွလတရံ=၏။

ယော စ=ကား၊ စာတုဒ္ဓိသံ=သော၊ သံဃံ=ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ=၍၊ ဝိဟာ
 ရံ=ကို၊ ကာရာပေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ ပသန္နစိတ္တော = ကြည်ညို
 သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဗုဒ္ဓဉ္စ=မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊
 ဓမ္မဉ္စ=(မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ဓမ္မက္ခန်ပရိယတ်) ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်
 ကိုလည်းကောင်း၊ သံဃဉ္စ=ရှစ်ပါးသော အရိယာသံဃာတော်ကို လည်း
 ကောင်း၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆေယျ=ဆည်းကပ်ရာ၏၊ (တေသံ

၁။ သရဏံ ဂစ္ဆေယျ ။ ။ဤနေရာမှ သရဏံ ဂစ္ဆေယျ၌ မဂ်ဖြင့်လာသော
 အနိဝတ္တနသရဏဂုဏ် (မဆုတ်နစ် မပျက်စီးသော လောကုတ္တရာ သရဏဂုဏ်)
 ကို ယူရမည်၊ အပရေဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်မူ ကိုယ်အသက်ကို အပ်
 နှင်း လှူဒါန်း၍ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းတည်းဟူသော လောကီသရဏ
 ဂုဏ်ကို ယူရမည်ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း ပေါ်လွင်အောင်
 အနက်ပေးလိုလျှင် — “သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆေယျ=
 မဂ်ဖြင့်လာသော မဆုတ်နစ်သော ဆည်းကပ်ခြင်းတည်းဟူသော လောကုတ္တ
 ရာသရဏဂုဏ်ဖြင့် ဆည်းကပ်ရာ၏၊ ဝါ=ကိုယ်အသက်ကို အပ်နှင်းလှူဒါန်း၍
 ဆည်းကပ်ခြင်းတည်းဟူသော လောကီသရဏဂုဏ်ဖြင့် ဆည်းကပ်ရာ
 ၏”ဟု အနက်ဆို။

ထို့အပြင် ဤနေရာ၌ သိက္ခာပဒအရလည်း မဂ်ဖြင့်လာသော အနိ

=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏။ တောသု ဝိဟာရကာရာပန၊ သရဏဂမနေသု= ထိုကျောင်းဆောက်လုပ်စေမှုနှင့် ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှု ကုသိုလ်နှစ်မျိုးတို့တွင်) ဣဒံ=ဤရတနာမြတ်သုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် မှု ကုသိုလ်သည်။ တံလော= ထိုကျောင်းဆောက်စေမှု ကုသိုလ်ထက်။ မဟာပုလတရုံ။

ယော စ=ကား၊ ပသန္နစိတ္တော=ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ) ဗုဒ္ဓဥ=ကောင်း။ပ။ ဂစ္ဆေယျ=ရာ၏။ ယောစ=ကား၊ ပသန္နစိတ္တော=ကြည်လင် သောစိတ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ)ပါဏာတိပါတာ=သတ္တဝါ၊အသက်ကိုသတ်ခြင်း မှ၊ ဝေရမဏိ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလ သိက္ခာပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဒိန္နာဒါနာ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက် ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ=လည်းကောင်း၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ = မေထုန်ကာမ အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ=ကောင်း၊ မုသာဝါဒါ = မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ဝါ=သူတပါးကို လွဲမှားသွားစေ တတ်သော ကိုယ့်နှုတ်ပယောဂကို သိစေကြောင်းစေတနာမှ၊ ဝေရမဏိ= ကောင်း၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ=မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သော မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက်ကို သောက်ကြောင်း စေတနာမှ၊ ဝေရမဏိ=ကောင်း၊ (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) သိက္ခာပဒါနိ =သိက္ခာပုဒ်သီလတို့ကို၊ (မဂ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မဆုတ်နစ် မပျက်စီး သော လောကုတ္တရာသိက္ခာပုဒ်သီလတို့ကို၊ ဝါ= လောကီသိက္ခာပုဒ်သီလ တို့ကို) သမာဒိယေယျ=ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးရာ၏။ (တောသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦးတို့၏။ တောသု သရဏဂမနေသိက္ခာပဒသမာဒါနေသု= ထိုရတနာမြတ် သုံးရပ် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှုနှင့် သိက္ခာပုဒ်ခံယူ ကျင့်သုံးမှုကုသိုလ်တို့တွင်) ဣဒံ=ဤသိက္ခာပုဒ်ကို ခံယူကျင့်သုံးမှုကုသိုလ်သည်။ တတော= ထိုရတနာ မြတ်သုံးရပ် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှုကုသိုလ်ထက်။ မဟာပုလတရုံ။

ဝတ္တနုသီလ(လောကုတ္တရာသီလ) ကိုယူရမည်။ အပရေဆရာတို့ အလိုအား ဖြင့်မူ လောကီသီလကိုယူရမည်။ အနက်ကို နိဿယခန်း၌ပြည့်စုံအောင် ရေးပြီးပြီ။

ယော စ=ကား၊ ပသန္တစိတ္တော=ကြည်လင်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ) ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏိ=ကောင်း။ပ။ သမာဒိယေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ အန္တမသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ဂန္ဓောဟနမတ္တမ္ပိ^၁ =နံ့သာကို တကြိမ်နမ်းရှုရုံမျှ အချိန်ကာလကြာရုံသော်မှပင်လည်း၊ (လက် နှစ်ချောင်းတို့ဖြင့် နံ့သာခဲကိုယူ၍ နံ့သာကို တကြိမ်နမ်းရှုခြင်းမျှ ပမာဏရှိသော အချိန်ကာလကြာရုံသော်မှပင်လည်း) မေတ္တစိတ္တံ= (အပ္ပနာသို့ ရောက်သော) မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို၊ ဘာဝေယျ=ဖြစ်ပွားစေရာ၏၊ (တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏၊ တာသု သိက္ခာပဒသမာဒါန၊ မေတ္တစိတ္တဘာဝနာသု=ထိုသိက္ခာပုဒ်ခံယူကျင့်သုံးမှု၊ အပ္ပနာပတ္တမေတ္တာစိတ် ဖြစ်ပွားစေမှု ကုသိုလ်တို့တွင်၊) ဣဒံ=ဤအပ္ပနာပတ္တမေတ္တာစိတ်ဖြစ်ပွားစေမှု ကုသိုလ်သည်၊ တဗော=ထိုသိက္ခာပုဒ်ခံယူကျင့်သုံးမှု ကုသိုလ်ထက်၊ မဟပ္ပလတရံ။

ဂဟပတိ=ကာ၊ စ=ထိုကုသိုလ်အားလုံးထက် မဟပ္ပလတရဖြစ်သော ကုသိုလ်ကား၊ ဝေလာမော=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မဟာဒါနံ=သော၊ ယံ ဒါနံ=ကို၊ အဒါသိ=ပြီ၊ ယော စ=ကား၊ ဧကံ=သော၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ=ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာနံ=တို့၏၊ သတံ=ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ ဧကံ=သော၊ သကဒါဂါမိံ=ကို၊ ဘောဇေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ သကဒါဂါမိနံ=တို့၏၊ သတံ=ကို၊ ဘောဇေယျ=၏။ပ။ မေတ္တစိတ္တံ=ကို၊ ဘာဝေယျ=၏၊ ယော စ=ကား၊ အစ္စရာသယံ တမတ္တမ္ပိ=လက်ဖျစ်တစ်တွက်ခန့် အခိုက်အတန့် လောက်မျှသော်မှလည်း။

၁။ ဂန္ဓောဟနမတ္တမ္ပိ ။ ။ဂန္ဓဿ ဥိဟနံ ဥပသိဃိနံ ဂန္ဓောဟနံ=နံ့သာကို နမ်းရှုခြင်း၊ ဂန္ဓောဟနံ မတ္တာ ပမာဏံ ယဿ ကာလဿာတိ ဂန္ဓောဟနမတ္တော=(လက်နှစ်ချောင်းတို့ဖြင့် နံ့သာခဲကိုယူ၍) နံ့သာကို တကြိမ် နမ်းရှုရုံမျှ ပမာဏရှိသော အချိန်ကာလ။ ဤနေရာ၌ ဂဒ္ဒေါဟနမတ္တံ-ဟူသော မူကွဲပါရှိကိုလည်းဖွင့်သေး၏၊ ဂါဝိယာ ဒေါဟနံ ဂဒ္ဒေါဟနံ=နွားမကို နို့ညှစ်ခြင်း၊ ဂဒ္ဒေါဟနံ မတ္တာ ပမာဏံ ယဿာတိ ဂဒ္ဒေါဟနမတ္တော။ ဂဒ္ဒေါဟနမတ္တမ္ပိ=နွားမကို တကြိမ်နို့ညှစ်ရုံမျှ (နို့တညှစ်မျှ) ပမာဏရှိသော ကာလကြာရုံသော်မှပင်။

အနိစ္စသည်^၁=(လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့၌) မမြဲဟုရှုမှတ်သော သညာကို၊
 (မဂ်၏အနန္တရပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဗလဝ
 ဝိပဿနာဖြစ်သော အနိစ္စသညာကို) ဘာဝေယျ=၏။ (တဿ= ထိုအနိစ္စ
 သညာကို ဖြစ်ပွားစေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏) ဣဒံ= ဤအနိစ္စသညာဘာဝနာ
 ကုသိုလ်သည်။ တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (ထိုဝေလာမပုဏ္ဏားမှစ၍
 မေတ္တာစိတ်ဖြစ်ပွားစေသူတိုင်အောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) တတော= ထို
 မဟာဒါန၊ ဘောဇနဒါနကုသိုလ်စသည်ထက်၊ (မဟာဒါန၊ ဘောဇနဒါန
 ကုသိုလ်မှစ၍ မေတ္တာစိတ္တဘာဝနာကုသိုလ်တိုင်အောင်သော ကုသိုလ်အားလုံး
 ထက်) မဟပုလတရံ=အထူးသဖြင့်များသော အကျိုးရှိ၏။ ဣတိ=ဤသို့။
 (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ သိဟနာဒဝဂ္ဂေါ=သိဟနာဒဝဂ်တည်း။

၃-သတ္တာဝါသဝဂ်
 ၁-တိဋ္ဌာနသုတ်

၂၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံဟိ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဋ္ဌာနေဟိ= အကြောင်း
 တို့ဖြင့်၊ ဥတ္တရကုရကာ=မြောက်ကျွန်းသား ဖြစ်ကြကုန်သော၊ မနဿာ
 = လူတို့သည်၊ တာဝတိံသေ=တာဝတိံသာဘုံသားဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဒေဝေ
 စ=နတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဇမ္ဗုဒိပကေ=ဇမ္ဗုဒိပကျွန်းသား ဖြစ်ကြကုန်

၁။ အနိစ္စသည် ။ ။အနိစ္စသညန္တိ မဂ္ဂဿ အနန္တရပစ္စယဘာဝေန
 သိခါပတ္တဗလဝဝိပဿန-ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ဤ၌ အနိစ္စ
 သညာအရ သာမာန်အနိစ္စသညာကို မယူရ၊ အရိယမဂ်၏ အနန္တရပစ္စည်း
 အဖြစ်ဖြင့် အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော အားကောင်းသော ဝိပဿနာကို
 ယူရ၏၊ ဤ၌ မဂ်၏အနန္တရပစ္စည်းဟု ဆိုသောကြောင့် မဂ်နှင့်အနီးကပ်ဆုံး
 ဝိပဿနာကို ယူရ၏၊ ထိုအနီးကပ်ဆုံး ဝိပဿနာဟူသည် မဂ္ဂဝိထိအတွင်းရှိ
 ဂေါတြဘု၊ ဝေါဒါန်သာတည်း။

သော၊ မနုဿေ စ=လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိဂ္ဂဏန္တိ=သာလွန်ကျော်လွှား ထူးခြားစွာ ယူနိုင်ကုန်၏။ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ =တို့ဖြင့်၊ (အဓိဂ္ဂဏန္တိ=သာလွန်ကျော်လွှား ထူးခြားစွာ ယူနိုင်ကုန်သနည်း ဟူမူ။)

(ဥတ္တရကုရကာ=မြောက်ကျွန်းသားတို့သည်) အမမာ = (အဝတ် တန်ဆာ စသည်တို့၌) ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာဟု တွယ်တာမှုတဏှာ မရှိကုန် သည်လည်းကောင်း၊ [အမှ+ဏ။ မမ ဣဒံ မမံ=ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာ၊ နတ္ထိ မမံ (မမံဣတိ) ယေသန္တိ အမမာ=အဝတ်တန်ဆာ၊ စားဖွယ်သောက်ဖွယ် စသည်တို့၌ ငါ့ဟာငါ့ဥစ္စာဟု တွယ်တာမှုတည်းဟူသော တဏှာမရှိကြ သူများ] အပရိဂ္ဂဟာ=ငါ့မယားဟု သိမ်းပိုက်မှု မရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ နိယတာယုကာ=မြဲသော တစ်ထောင်အရေအတွက် အသက်တမ်းရှိကုန်သည် လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ဝိသေသဂုဏာ=ယင်းသို့ ထူးခြားသော ဂုဏ်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်။ပ။ မနုဿေ စ=ကောင်း၊ အဓိဂ္ဂဏန္တိ=ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ တာဝတိံသာ =တာဝတိံသာဘုံသားဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ ဥတ္တရကုရကော =မြောက်ကျွန်းသားဖြစ်ကုန်သော၊ မနုဿေ စ=လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဇမ္ဗုဒိပကော=ကုန်သော၊ မနုဿေ စ = ကောင်း၊ အဓိဂ္ဂဏန္တိ=ကုန်၏။ပ။ ဒိဗ္ဗေန=နတ်၌ဖြစ်သော၊ အာယုနာ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန= သော၊ ဝဏ္ဏေန=အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ သုခေန= ချမ်းသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ (အဓိဂ္ဂဏန္တိ=ကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဟိ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဇမ္ဗုဒိပကာ= ဇမ္ဗုဒိပကျွန်းသားဖြစ်ကုန်သော၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ဥတ္တရကုရကော =ကုန်သော၊ မနုဿာ=လူတို့ကိုလည်းကောင်း။ပ။ (ဇမ္ဗုဒိပကာ=ကုန်သော၊ မနုဿာ=တို့သည်) သုရာ=ရဲရင့်ကုန်၏၊ သတိမန္တော=မြဲမြံသော သတိရှိ ကုန်၏၊ (တေသံ=ထိုဇမ္ဗုဒိပကျွန်းသားတို့၏) ဣဓ= ဤဇမ္ဗုဒိပကျွန်း၌

သာလျှင်၊ မြဟ္မစရိယဝါသော=မဂ္ဂင်ရှစ်ရပ် မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သုံး
နိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ အဓိဂ္ဂဏ္ဍန္တိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)
ပဌမံ။

၂-အဿခဠကံသုတ်

၂၂။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=သုံးကောင်ကုန်သော၊ အဿခဠကံ
စ=မြင်းပျို မြင်းငယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တယော=သုံးယောက်ကုန်သော၊
ပုရိသခဠကံ စ = ယောက်ျားပျို ယောက်ျားငယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊
ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ [အဿခဠကံတိ အဿပေါတော။
တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄၁) အဋ္ဌကထာ၊ ၂၄၃] တယော=သုံးကောင်ကုန်သော၊
အဿပရသေ စ = မြင်းအပေါင်း၌ သာလွန်ထူးချွန်သော မြင်းတို့ကို
လည်းကောင်း၊ တယော=သုံးယောက်ကုန်သော၊ ပုရိသပရသေ စ =
ယောက်ျားအပေါင်း၌ သာလွန်ထူးချွန်သော ယောက်ျားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
(ဒေသေဿာမိ=အံ့) တယော=ကုန်သော၊ ဘဒ္ဒေ=ကောင်းကုန်သော၊
အဿာဇာနိယေ စ=မြင်းအာဇာနည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= အကြောင်း
ဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို သိတတ်သော မြင်းလိမ်မာတို့ကို
လည်းကောင်း၊ တယော=ကုန်သော၊ ဘဒ္ဒေ=ကောင်းကုန်သော၊ ပုရိသာ
ဇာနိယေ စ=ယောက်ျားအာဇာနည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= အကြောင်း
ဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို သိတတ်သော ယောက်ျား သူရဲ
ကောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဒေသေဿာမိ) တံ=ထိုသုံးမျိုးစီ သုံးမျိုးစီသော
အဿခဠကံ ပုရိသခဠကံစသည်ကို၊ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=
နာယူကြကုန်လော၊ [“သာဓုကံ မနသိ ကရောထ၊ ဘာသိဿာမိတိ၊ ဧဝံ
ဘန္တေတိ ခေါ တော ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စသောသံ၊ ဘဂဝါ တေဒ
ဝေါစ”ဟု ရှိရမည်သာ၊ မြုပ်ထားသည်ဟု သိထားရာ၏]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=သုံးကောင်ကုန်သော၊ အဿခဠကံ=
မြင်းပျိုတို့ဟူသည်၊ ကတမေ စ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဣစ=ဤလောက၌၊ ဧကဇော=အချို့သော၊ အဿခဠကံ=မြင်းပျိုသည်။

ဇေယျဗျာဒိဋ္ဌိသော ခြေအရှိန်အဟုန်နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ= ဖြစ်၏။ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော=ကိုယ်အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နော=မြင့်မတ်သည်၏အဖြစ်၊ လုံးဝိုင်းသည်အဖြစ်နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဝါ=အရပ်၊ အလုံးနှင့် ပြည့်စုံသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ အဿခဋ္ဌကံသော=သည်။ ဇေယျဗျာဒိဋ္ဌိသော စ=စုံသည်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နော= စုံသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ကား။ ပ။ ဇေယျဗျာဒိဋ္ဌိသော စ=ကောင်း၊ ဝဏ္ဏ သမ္ပန္နော စ= ကောင်း၊ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ =၏၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ အဿခဋ္ဌကံသော=မြင်းပျို မြင်းငယ် တို့ဟူသည်။ ဣမေ=ဤသည်တို့ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ပုရိသခဋ္ဌကံသော = ယောက်ျားပျို တို့ဟူသည်။ ကတမေ စ=နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ ဧကစ္စော =သော၊ ပုရိသခဋ္ဌကံသော=သည်။ ဇေယျဗျာဒိဋ္ဌိသော ဉာဏ် အရှိန်အဟုန်နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ=၏၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော= ဂုဏ်အရောင် အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နော =သည်။ န ဟောတိ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပုရိသခဋ္ဌကံသော=သည်။ ဇေယျဗျာဒိဋ္ဌိသော ဉာဏ်အရှိန်အဟုန်နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော =ဂုဏ်အရောင်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်း၊ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နော=သည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ [ပဇာနာတိ၌စပ်] ဣဒံ=ဤတဏှာမှ တပါးသော တေဘူမကခန္ဓာ ငါးပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဒုက္ခသစ္စံ= ဒုက္ခသစ္စာအားလုံးကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ပဇာနာတိ =ထိုးထွင်း၍သိ၏၊ (သဘောလက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဖြင့်သိ၏) အယံ=ဤတဏှာသည်သာ၊ ဒုက္ခသမုဒယော = ဒုက္ခ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (တဏှံ= ဒုက္ခကို

ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာကို) ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ= ထိုးထွင်း၍ သိ၏၊ (သဘောလက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းဖြင့်သိ၏)

အယံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခချုပ်ကြောင်း နိရောဓ သစ္စာတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (နိဗ္ဗာန်=ဒုက္ခနှင့် သမုဒယတို့ ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း နိဗ္ဗာန်ကို) ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏၊ အယံ= ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး သည်သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက် ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အရိယမဂ္ဂ=နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ကို) ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဣဒံ(အယံ)=ဤသစ္စာလေးပါးကို သိသောဉာဏ်သည်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဇေသ္မိ(ဇေဝါ)=အရှိန်အဟုန်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ ပန=ထိုမှတစ်ပါး၊ အဘိဓမ္မေ= အဘိဓမ္မာတရား၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပိုင်းဖြတ်ကန် သတ်အပ်သော နာမ် ရုပ်တရား၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပိုင်းဖြတ်ကန် သတ်အပ်သောကြောင့် အချင်း ချင်းရောနှောမှုကင်းသော နာမ်ရုပ်တရား၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိနယေ =အဘိဝိနည်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပိုင်းဖြတ်ကန် သတ်အပ်သော ဝိနည်း ပညတ်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပိုင်းဖြတ်ကန် သတ်အပ်သောကြောင့် အချင်း ချင်း ရောနှောမှုကင်းသော ဝိနည်းပညတ်၌လည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၄၁)အဿခဠုကံသုတ်နှင့် ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၇) ပဌမနာထ သုတ်လည်းကြည့်] ပဉ္စ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ ပုဋ္ဌော=မေးအပ်သည်၊ (သမာဓော=ဖြစ်လသော်) သံသာဒေတိ=ပြဿနာကို ရပ်တန့် သွားစေ၏၊ နော ဝိဿဇေတိ=မဖြေဆိုနိုင်၊ ဣဒံ(အယံ)=ဤမဖြေဆိုနိုင်ခြင်းသည်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ န ဝဏ္ဏသ္မိ (န ဝဏ္ဏော)=ဂုဏ်အဆင်းရောင်မဟုတ်၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဟံ=သည်) ဝဒါမိ=မိန့်တော်မူ၏။

ပန=ထိုမှတစ်ပါး၊ စိဝရ . . . ကွာရာနံ= သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာ ကျောင်း၊ ဂိလာနု၏ ပစ္စည်းဖြစ်သော အသက်ကာကွယ်ရေးဆေးတို့ကို၊ လာဘိ=ရခြင်းရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဣဒံ(အယံ)=ဤသင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းလေးပါး မရခြင်းသည်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ န အာရောဟ ပရိကာဟသ္မိ=မြင့်မတ်သည်အဖြစ်၊ လုံးဝိုင်းသည်၏အဖြစ်မဟုတ်၊ ဝါ

=အရပ်အလုံးမဟုတ်၊ (ဣတိ=သို့) ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ= ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ အဘိဓမ္မ အဘိဝိနယ ပြဿနာကို မဖြေဆိုနိုင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး မရရှိခြင်းအားဖြင့်) ပုရိသခဋ္ဌကော=သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ပုရိသခဋ္ဌကော=သည်၊ ဧဝသမ္ပန္နော စ=လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ အာရောဟပရိဏာဟ သမ္ပန္နော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ ပဉ္စ=ကို၊ ပုဋ္ဌော=သည်၊ (သမာနော=သော်) ဝိဿဇ္ဇေတိ=ဖြေဆိုနိုင်၏၊ နော သံသာဒေတိ=ပြဿနာကို ရပ်တန့်မသွားစေ၊ ဣဒံ(အယံ)= ဤ ပြဿနာကို မရပ်တန့်စေဘဲ ဖြေဆိုနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည်၊ အဿ= ထိုရဟန်း၏၊ ဝဏ္ဏသိံ (ဝဏ္ဏော)=အဆင်းရောင်တည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ဝဒါမိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ အဘိဓမ္မ အဘိဝိနယပြဿနာကို ဖြေဆိုနိုင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး မရရှိခြင်းအားဖြင့်) ပုရိသခဋ္ဌကော=သည်။ပ။ ပန=ပါး၊ စိဝရ . . . က္ခာရာနံ=တို့ကို၊ လာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣဒံ (အယံ)=ဤသို့ ပစ္စည်းလေးပါးရရှိခြင်းသည်၊ အဿ=၏၊ အာရောဟ ပရိဏာဟသိံ=အဖြစ်တည်း၊ ဝါ=အရပ်အလုံးတည်း၊ (ဣတိ)ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကိုသိခြင်း၊ အဘိဓမ္မ အဘိဝိနယပြဿနာကို ဖြေဆိုနိုင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရရှိခြင်းအားဖြင့်) ပုရိသခဋ္ဌကော=သည်။ပ။ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ။

[ပုရိသပရဿ သုံးဦးတို့တွင် ပဌမနှင့် ဒုတိယပုရိသပရဿဝါကျတို့ကို မြှုပ်ထားခဲ့သည်၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော် စာအုပ်၌ “သံသာဒေတိ နော ဝိဿဇ္ဇေတိ” ပါဠိများနှင့် “န ခေါ ပန လာဘီ ဟောတိ” ပါဠိများ မပါခြင်းဖြစ်သည်၊ ထိုမြှုပ်ထားသော ဝါကျတို့ကို ပဌမဒုတိယ ပုရိသ ခဋ္ဌကံကို နည်းမှီး၍ဆိုလေ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပဉ္စနံ= ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဩရဗ္ဘာဂိယာနံ=အောက်ကာမဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ်တတ်

ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဓာတ်အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ = အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၇)သုတ်နှင့် တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၇) ပဌမသိက္ခာသုတ်တို့လည်း ကြည့်] သံယောဇနာနံ=သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့တို့၏၊ ပရိက္ခယာ= ကုန်ဆုံးခြင်းကြောင့်၊ ဩပပါတိကော=(သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံ၌) ဥပပတ် ပဋိသန္ဓေတည်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တတ္ထ=ထိုသုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံသည်၊ ဝါ=ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းသည်၊ တသ္မာ လောကာ=ထိုသုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံမှ၊ အနာဝတ္တိဓမ္မော=ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေပြန်နေလာခြင်းသဘော မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣဒံ= ဤ ဉာဏ်သည်၊ (ဤဩရမ္မာဂိယသံယောဇဉ်ငါးမျိုးကုန်ခန်း၍ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ ဖြစ်ကာ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံနိုင်ကြောင်း အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်သည်) အဿ=၏၊ ဇေသ္မိ(ဇေဝါ)=တည်း၊ (ဣတိ) ဝဒါမိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ= ဤ သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဩရမ္မာဂိယသံယောဇဉ်ငါးမျိုး ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံရခြင်း၊ အဘိဓမ္မ အဘိဝိနယပြဿနာကို ဖြေဆိုနိုင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရရှိခြင်းအားဖြင့်) ပုရိသပရသော=သည်၊ ဇေသမ္ပန္နော စ=လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော စ=ကောင်း၊ အာရောဟပရိကာဟသမ္ပန္နော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ပုရိသပရသော=တို့ဟူသည်၊ ဣမေ ခေါ=ဤသည်တို့ပင်တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာသဝါနံ= အာသဝ တရားတို့၏၊ ခယာ=ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ အနာသဝံ=အာသဝမရှိသော၊ စေတောဝိမုတ္တိံ=ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် စိတ် သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သမာဓိသို့လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိံ = ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ =ပညာသို့လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော အတ္တဘော၌ပင်၊ ဝါ=ယခုဘဝ၌ပင်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=သိ၍၊ သစ္စိကတွာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ [တနည်း -အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးသော ပစ္စုဝေက္ခကာဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္စိကတွာ=၍] ဥပ

သမ္ပဒေ=ရောက်၍၊ ဝါ=ရ၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဣဒံ= ဤ
အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်သည်၊ (ဤသို့ အာသဝကုန်ခန်းကြောင်းဖြစ်သော
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် ပညာဝိမုတ္တိမည်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်သည်)
အဿ=၏၊ ဧဝသ္မိ(ဧဝေါ)=တည်း၊ (ဣတိ) ဝဒါမိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ အာသဝကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်
စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိသို့ ရောက်၍နေခြင်း၊ အဘိဓမ္မ အဘိဝိနယ
ပြဿနာကို ဖြေဆိုနိုင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးရခြင်းအားဖြင့်) ဘဒ္ဒေါ=သော၊
ပုရိသာဇာနိယော=သည်၊ ဧဝသမ္ပန္နော စ=ကောင်း။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)
ဒုတိယံ။

၃-တဏှာမူလကသုတ်

၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝ=ကိုးပါးကုန်သော၊ တဏှာမူလကေ= တဏှာ
ဟူသော အရင်းခံအကြောင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ (အဟံ
=ငါသည်) ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ တံ=ထိုတဏှာမူလကတရားကို၊
သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏှာထ=နာယူကြကုန်လော့၊ မနသိ ကရောထ=
စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော့။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝ=ကုန်သော၊
တဏှာမူလကာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ စ =
အဘယ်တို့နည်း။

တဏှံ=စီးပွားဥစ္စာ ရှာမှီးကြောင်းတဏှာကို၊ ပဋိစ္စ=စွဲ၍၊ ဝါ=အကြောင်း
ပြု၍၊ ပရိယေသနာ=(ရူပါရုံစသော) အာရုံကိုရှာမှီးကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်
တရားသည်၊ ဝါ=အာရုံကိုရှာမှီးခြင်းသည်၊ (အာရုံကိုရှာမှီးခြင်းဟူသော
စိတ္တုပ္ပါဒ်တရားသည်) သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏၊ ပရိယေသနံ=အာရုံကိုရှာမှီးကြောင်း
စိတ္တုပ္ပါဒ်တရားကို၊ ဝါ=ခြင်းကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ လာဘော=အာရုံကိုရခြင်းသည်၊
(သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏) လာဘံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ ဝိနိစ္ဆယော= ဆုံးဖြတ်ကြောင်း
ဖြစ်သော အကြံအစည်ဝိတက်သည်၊ (ဤရွေ့ဤမျှကား ရူပါရုံခံစားဘို့၊
ဤရွေ့ဤမျှကား သဒ္ဓါရုံခံစားဘို့၊ ဤရွေ့ဤမျှကား ငါဘို့၊ ဤရွေ့ဤမျှ
ကား သူဘို့၊ ဤရွေ့ဤမျှကို စားသုံးမည်၊ ဤရွေ့ဤမျှကို မြုပ်နှံသို့မှီး

သိမ်းဆည်းထားမည် စသည်ဖြင့် ရရှိထားပြီးသော ဣဋ္ဌာရုံ, အနိဋ္ဌာရုံ အကောင်းအဆိုးအာရုံကို ဆုံးဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော အကြံအစည် ဝိတက် သည်) သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏။

ဝိနိစ္ဆယံ=တက်ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ ဆန္ဒရာဂေါ=အားနည်းသော စွဲမက်မှု ဟူသောဆန္ဒနှင့် အားကြီးသော စွဲမက်မှုဟူသောရာဂသည်၊ သမ္ဘဝတိ=၏၊ ဆန္ဒရာဂံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ အဇ္ဈောသာနံ=(တဏှာဒိဋ္ဌိဖြင့် ငါ, ငါ့ဥစ္စာဟူ၍) အားကြီးသော စွဲမြဲသက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည်၊ သမ္ဘဝတိ=၏၊ [အဇ္ဈောသာနံ=အဓိ+အဝ+သာ+ယု။ အဓိ=လွန်ကဲသော၊ အားကြီးသော +အဝ=စွဲမြဲသက်ဝင်၍+သာနံ=အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ သာဓာတ်သည် သြသာနံ (ပြီးဆုံးခြင်း) အနက်ကိုဟော၏] အဇ္ဈောသာနံ=ခြင်းကို၊ ပဋိစ္စ =၍၊ ပရိဂ္ဂဟော=(အများမဆိုင် ငါပိုင်ပြု၍) တဏှာဒိဋ္ဌိဖြင့် သိမ်းပိုက်ခြင်း သည်၊ ဝါ=အများမဆိုင် ငါပိုင်သိမ်းပိုက်ခြင်းဟူသော လောဘသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ သမ္ဘဝတိ=၏၊ ပရိဂ္ဂဟံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ မစ္ဆရိယံ=သူတပါးနှင့် မသက်ဆိုင်လို သဝန်တိုခြင်းသည်၊ (အံ့ဖွယ်ထူးခြား, အကောင်းစားတို့, အများမဖက်, ငါ့အတွက်သာ, ဖြစ်စေပါဟု ဝန်တိုမှုသည်) သမ္ဘဝတိ=၏၊ [မစ္ဆရိယံ=မာ+ အစ္ဆရိယံ -ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ အစ္ဆရိယံ=အံ့သြဖွယ် ချီးကျူးဖွယ် အကောင်းစားအားလုံးသည်၊ မာ (ဟောတု)=ငါမှတပါး အခြားသူအတွက် မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ့အတွက်သာဖြစ်စေဟု ဝန်တိုခြင်းသဘော]

မစ္ဆရိယံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ အာရက္ခော=(ပစ္စည်းဥစ္စာကို) ကောင်းမွန်ရိသေ့ စွာ စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းခြင်းသည်၊ သမ္ဘဝတိ=၏၊ အာရက္ခာဓိကရဏံ= ကောင်းမွန်ရိသေ့စွာ စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဒဏှာ ဒါနံ=တုတ်ကို ကိုင်စွဲခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (လုယက်ခိုးငြား, သူတပါးကို ဖြစ်တားတို့ ရာ လက်မှာမြဲမြဲ တုတ်ကိုင်စွဲ၍ ညှဉ်းဆဲပုတ်ခတ် သတ်ဖြတ် ကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်လည်းကောင်း) သတ္တာဒါနံ = (တဘက်သွား ဓားဝသော) လက်နက်ကို ကိုင်စွဲခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ [ထို့နောက် “ကလဟ...ဝါဒါ” မှာ သမာသ်ပုဒ် တပုဒ်တည်းဖြစ်၍ တကြိမ်တည်း ပေါင်း၍ အနက်ပေးရမည်ဖြစ်သော်လည်း လွယ်ကူအောင် တပုဒ်စီစွဲ၍ ပေးအံ့]

ကလဟာ=ကိုယ်နှုတ်ထိပါး ခိုက်ရန်ပွားခြင်း၊ ဝိဂ္ဂဟ^၁= (ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုသောအားဖြင့် ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော) ဖောက်ပြန်စွာယူခြင်း၊ ဝါ= (ရှေးရှေး ဖြစ်သော) ဖောက်ပြန်စွာယူကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တပွါဒ်၊ ဝိဝါဒ= (နောက် နောက်၌ဖြစ်သော) ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်း၊ ဝါ= (နောက်နောက် ဖြစ်သော) ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တပွါဒ်၊ တုဝံတုဝံ =သင်နှင့်ဟု ရိုင်းစိုင်းစွာပြောဆိုခြင်း၊ ဝါ=သင်နှင့်ဟု ရိုင်းစိုင်းစွာ ပြောဆို ကြောင်း ဒေါသမူစိတ္တပွါဒ်၊ ပေသုည=ကုန်းတိုက်ခြင်း၊ မုသာဝါဒါ= မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဟုကုန်သော၊ အနေကော= များစွာကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ= အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ သမ္ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နဝ=ကုန်သော၊ တဏှာမူလကာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ဟူသည်၊ ဣမေ ခေါ်=ဤသည်တို့ပင်တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၁။ ဝိဂ္ဂဟ ဝိဝါဒ တုဝံတုဝံ။ ။ပုရိမော ပုရိမော ဝိရောဓော ဝိဂ္ဂဟော၊ ပစ္ဆိမော ပစ္ဆိမော ဝိဝါဒေါ=ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ခြင်းသည် ဝိဂ္ဂဟ မည်၏၊ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ခြင်းသည် ဝိဝါဒမည်၏။ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာနိဒါနသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၉၀။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ “ပုရိမော ဝိဂ္ဂဟော၊ ပစ္ဆိမော ဝိဝါဒေါ” ဟုသာရှိ၏။

ဝိရုဇ္ဈနဝသေန (ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုခြင်းအားဖြင့်) ဝိရူပံ ဂဏှာတိ ဧ တေနာတိ ဝိဂ္ဂဟော=ဖောက်ပြန်စွာ ယူကြောင်း တရားသဘော (ဒေါသမူ စိတ္တပွါဒ်)၊ ဝိရုဒ္ဓံ ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝိဝါဒေါ = ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆို ကြောင်းဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တပွါဒ်၊ ဤသို့ဋီကာဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။

တုဝံ=သင်၊ တုဝံ=နှင့်။ ဤနေရာ၌ကား သင်နှင့်ဟူ၍ မလေးမစား ရိုင်းစိုင်းစွာ ပြောဆိုခြင်းတိုင်အောင် သဟစရဏနည်း ကာရဏူပစာရ ဌာနပစာရအားဖြင့်ယူပါ၊ တုဝံတုဝံ=သင်နှင့်ဟု ရိုင်းစိုင်းစွာ ပြောဆိုခြင်း တည်းဟူသော (ဝါ=ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော) ဒေါသမူစိတ္တပွါဒ်။

၄-သတ္တာဝါသသုတ်

၂၄။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာဝါသာ=သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာဌာန တို့သည်၊ (အနည်းစုဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနဖြစ်သော အများစုဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်) ဣမေ နဝ= ဤကိုးမျိုး တို့တည်း၊ နဝ=ကိုးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နာနတ္တကာယာ=ကိုယ်ခန္ဓာ၌ မတူထူးခြား ကွဲပြားသည် အဖြစ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=မတူထူးခြား ကွဲပြားသော သဘောရှိသော ကိုယ် ခန္ဓာရှိကုန်သော၊ နာနတ္တသညိနော=ပဋိသန္ဓေသညာ၌ မတူထူးခြား ကွဲပြားသည်အဖြစ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=မတူထူးခြား ကွဲပြားသော သဘော ရှိသော ပဋိသန္ဓေသညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ သန္တိ= ရှိကုန်၏။

သေယျထာပိ=(မည်သည့်သတ္တဝါများဖြစ်သည်ကို) ဥပမာ သာဓက

၁။ သတ္တာဝါသ။ ။အာဝသန္တိ ဧတေသုတိ အာဝါသာ၊ သတ္တာနံ အာဝါသာ သတ္တာဝါသာ=သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနများ၊ တည် နေရာဌာနဟုဆိုသော်လည်း ဘုံဌာနဩကာသကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ နာနတ္တကာယ၊ နာနတ္တသညိအစရှိသော သတ္တနိကာယ (သတ္တဝါ အပေါင်း အစု)ကိုသာ ဆိုလို၏၊ သတ္တဝါအနည်းစုသည် သတ္တဝါအများစု၌ ပါဝင်နေ သောကြောင့် သတ္တဝါအနည်းစုသည် သတ္တဝါအများစု၌ မှီတည်နေသည်၊ အများစုသည် အနည်းစု၏ တည်ရာဌာနဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အပေါင်းအာဇာရ၊ အဝိဟ်အာဇေယံအနေအားဖြင့် “ရက္ခေ သာခါ=သစ်ပင်၌ သစ်ခက်” ဟု ဆိုသကဲ့သို့ အများစုဖြစ်သော သတ္တဝါ အပေါင်းတို့ကို တည်ရာဌာန အာဇာရပြု၍လည်းကောင်း၊ အနည်းစု အစိတ်အပိုင်း (အဝ ယဝ)ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ကို တည်မှီနေသူအာဇေယံပြု၍လည်းကောင်း သတ္တာဝါသဟု ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းထားသည်၊ သတ္တာနံ=အနည်းစုသတ္တဝါတို့၏၊ အာဝါသာ=တည်နေရာဌာနဖြစ်သော အများစုသတ္တဝါအပေါင်းတို့တည်း၊ သတ္တာဝါသာ=တို့၊ နာနတ္တကာယ၊ နာနတ္တသညိခသည်တို့ကို သတ္တကနိပါတ် ဗျာဓိ(၄၄)သတ္တပိညာဏဂ္ဂိတိသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီး။

ညွှန်ပြရသော်ကား၊ မနုဿာ စ=လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကဇ္ဇေ = အချို့ကုန်သော၊ ဒေဝါ စ=(ကာမာဝစရနတ်ပြည်ခြောက်ထပ်ရှိ) နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကဇ္ဇေ=အချို့ကုန်သော၊ ဝိနိပါတိကာ စ= ဝိနိပါတီကဖြစ်သော ယက္ခ ယက္ခိနိ ဝေမာနိကပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ချမ်းသာအစုအဝေးမှ ဖောက်ပြန်စွာလျော့ကျခြင်းရှိသော ယက္ခ ယက္ခိနိ ဝေမာနိကပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) အယံ= ဤသတ္တာဝါအပေါင်းသည်၊ (ဤနာနတ္တကာယ၊ နာနတ္တသည် ဖြစ်သော သတ္တာဝါအပေါင်းသည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သတ္တာဝါသော= သတ္တာဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနမည်၏။

(တနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မနုဿာ သေယျထာပိ= လူတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကဇ္ဇေ=ကုန်သော၊ ဒေဝါ စ သေယျထာပိ = နတ်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ကာမာဝစရနတ်ပြည်ခြောက်ထပ်ရှိ နတ်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း) ဧကဇ္ဇေ=ကုန်သော၊ ဝိနိပါတိကာ စ သေယျထာပိ = တွာတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နာနတ္တကာယာ=ကုန်သော၊ နာနတ္တသည် နော=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ အယံ=သည်၊ ပဌမော = သော၊ သတ္တာဝါသော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နာနတ္တကာယာ=ကုန်သော၊ ဧကတ္တသည်နော= တူညီသော သဘောရှိသော ပဋိသန္ဓေ သညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ သေယျထာပိ=သော်ကား၊ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တာ = ပဌမဈာန်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြဟ္မကာယိကာ=ပဌမဈာန်ဘုံသား၊ ဗြဟ္မာအပေါင်း၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့ပေတည်း၊ အယံ= ဤသတ္တာဝါအပေါင်းသည်၊ (ဤနာနတ္တကာယ ဧကတ္တသည်သတ္တာဝါ အပေါင်းသည်) ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ သတ္တာဝါသော=သတ္တာဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧကတ္တကာယာ=(တဦးနှင့်တဦး အရွယ်ပမာဏအားဖြင့်) ကိုယ်ခန္ဓာ၌ တူညီသည်အဖြစ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ= (အရွယ်ပမာဏအားဖြင့်) တူညီသော သဘောရှိသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိကုန်သော၊ နာနတ္တသည်နော=မတူထူးခြားသော သဘောရှိသော ပဋိသန္ဓေသညာရှိကုန်သော၊

သတ္တာ=တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အာဘဿရာ
 =အာဘဿရမည်ကုန်သော၊ (ခန္ဓာကိုယ်မှ ဝင်းဝင်းစက်စက် တလက်လက်
 သွက်ထွေး ပြေးသွားသော အရောင်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် အာဘဿရမည်
 ကုန်သော) ဝါ=ပရိတ္တာဘ၊ အပ္ပမာဏာဘ၊ အာဘဿရ မည်ကုန်သော၊
 ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့ပေတည်း၊ အယံ=ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ (ဤဧကတ္တ
 ကာယ၊ နာနတ္တသည်ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းသည်) တတိယော =
 သုံးခုမြောက်သော၊ သတ္တာဝါသော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧကတ္တကာယာ=ကုန်သော၊ ဧကတ္တသည်နော =
 (စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေသညာချည်းသာဖြစ်၍) တူညီသော သဘော
 ရှိသော ပဋိသန္ဓေသညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ သန္တိ=၏၊ သေယျ
 ထာပိ=ကား၊ သုဘကိဏှာ=သုဘကိဏှမည်ကုန်သော၊ (ကောင်းမွန်တင့်တယ်
 သော ကိုယ်အရောင်အဆင်းနှင့် ရောပြုမ်းသည်အဖြစ်ကြောင့် သုဘကိဏှ
 မည်ကုန်သော) ဝါ=ပရိတ္တသုဘ၊ အပ္ပမာဏသုဘ၊ သုဘကိဏှမည်ကုန်
 သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့ပေတည်း၊ အယံ= ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊
 (ဧကတ္တကာယဧကတ္တသည်ဖြစ်သော ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်) စတုတ္ထော
 =လေးခုမြောက်သော၊ သတ္တာဝါသော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသည်နော=သညာမရှိကုန်သော၊ (ဘာဝနာဖြင့်
 ပယ်ခွါထားအပ်သည်ဖြစ်၍ သညာနှင့်တကွ စိတ်စေတသိက်အားလုံး
 မရှိကုန်သော) အပ္ပဋိသံဝေဒီနော=(သညာမရှိ၍) အာရုံကို မခံစားနိုင်
 ကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ သန္တိ=ကုန်၏၊ သေယျထာပိ=ကား၊
 အသညသတ္တာ=အသညသတ်ဗြဟ္မာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=တည်း၊ အယံ
 =ဤသညာမရှိသော သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊
 သတ္တာဝါသော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 [သမတိက္ကမာ၊ အတ္တဂံမာ၊ အမနုသိကာရာ -တို့၌စပ်] ဝါ= အားလုံးစုံ
 ကုန်သော၊ [ရူပသညာနံ၊ ပဋိယသညာနံ၊ နာနတ္တသညာနံ -တို့၌စပ်] ရူပ
 သညာနံ = ရူပဈာန်၌ယှဉ်သောသညာ၊ ကသိုက်ရုပ်အမည်ရှိသော အာရုံ
 တို့ကို၊ ဝါ=(၁၅)ပါးသော ရူပဈာန်နှင့် တကွ ရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော

ကသိုဏ်းပညတ်တို့ကို၊ ဝါ = တို့၏ ၊ သမတိက္ကမာ = လွန်မြောက်ခြင်း
ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ရွံ့မုန်းစက်ဆုပ် ကင်းချုပ်ခြင်းကြောင့် လည်း
ကောင်း၊ ပဋိဃသညာနံ = ပဉ္စဝတ္ထနှင့် ပဉ္စာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော ဒွိပဉ္စဝိညာဏ်သညာ ဆယ်ပါးတို့၏ ၊ အတ္တဂံမာ = ချုပ်ခြင်းသို့
ရောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာနတ္တသညာနံ = အထူးထူးသော
သဘောရှိသော (၄၄)ပါးသော ကာမာဝစရ သညာတို့ကို၊ အမနသိကာရာ
နလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနန္တော = (ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း
ဟူသော) အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော၊ အာကာသော = ကောင်းကင်တည်း၊
ဣတိ = ဤသို့ စီးဖြန်းပွားများ အားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊ အာကာသာ
နဉ္စာယတနူပဂါ = အာကာသာနဉ္စာယတန ဘုံသို့ ရောက်ကုန်သော၊
သတ္တာ = ဗြဟ္မာဟူသော သတ္တဝါတို့သည်၊ သန္တိ = ၏ ၊ အယံ = ဤ
အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်းသည်၊ ဆဋ္ဌော = ခြောက်ခု
မြောက်သော၊ သတ္တာဝါသောံ = မည်၏ ၊ [ဤအရူပဈာန်ခန်းဆိုင်ရာ
ပုဒ်များနှင့် စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ် (၄၃၅)၌ ရေးခဲ့ပြီ]

ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ သဗ္ဗသော = အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ၊
ဝါ = အားလုံးစုံသော ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ = အာကာသာနဉ္စာယတ
နဈာန်နှင့်တကွ ထိုဈာန်၏ ကောင်းကင် ပညတ်အာရုံကို၊ ဝါ = အဆုံး
အပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော
ဈာန်၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာ
အာရုံကို၊ သမတိက္ကမ္မ = လွန်မြောက်ပြီး၍၊ အနန္တံ = အဆုံးအပိုင်းအခြား
မရှိသော၊ ဝိညာဏံ = ပဌမာရူပဝိညာဏ်တည်း၊ ဣတိ = ဤသို့ စီးဖြန်း
ပွားများ အားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနူပဂါ = ဝိညာဏဉ္စာယ
တနဘုံသို့ ရောက်ကုန်သော၊ သတ္တာ = ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့သည်၊ သန္တိ
= ၏ ၊ အယံ = ဤဝိညာဏဉ္စာယတန ဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်းသည်၊
သတ္တမော = (၇)ခုမြောက်သော၊ သတ္တာဝါသော = ၏ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ သဗ္ဗသော = အားဖြင့် ၊ ဝါ = အားလုံးစုံသော ၊
ဝိညာဏဉ္စာယတနံ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်နှင့်တကွ ထိုဈာန်၏ အာရုံ
ဖြစ်သော ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို၊ ဝါ = အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ပဌမာ

ရပွဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသောဈာန်၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ပဌမာရပွဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာ အာရုံကို၊ သမတိက္ကမ္မ = ရှိ၊ ကိဉ္စိ = (ပဌမာရပွဝိညာဏ်၏) အနည်းငယ်စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှ အကြွင်း အကျန်သည်။ နတ္ထိ = မရှိတော့၊ ဣတိ = ဤသို့၊ စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်း ကြောင့်၊ အာကိဉ္စ ညာယတနူပဂါ = အာကိဉ္စညာယတနဘုံသို့ ရောက် ကုန်သော၊ သတ္တာ = တို့သည်၊ သန္တိ = ၏၊ အယံ = ဤအာကိဉ္စညာယတန ဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်းသည်၊ အဋ္ဌမော = ရှစ်ခုမြောက်သော၊ သတ္တာဝါ သော=မည်၏။ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ သဗ္ဗသော = အားဖြင့်၊ ဝါ = အားလုံးစုံသော၊ အာကိဉ္စညာယတနံ = အာကိဉ္စညာယတနဈာန်နှင့်တကွ ထိုဈာန်၏ နတ္ထိ ဘောပညတ်အာရုံကို၊ ဝါ = ပဌမာရပွဝိညာဏ်၏ အနည်းငယ်စိုးစဉ်း ဘင်မျှအကြွင်းအကျန် မရှိသည် အဖြစ်ဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသောဈာန်၊ ပဌမာရပွဝိညာဏ်၏ အနည်းငယ်စိုးစဉ်း ဘင်မျှ အကြွင်းအကျန် မရှိသည် အဖြစ်တည်း ဟူသော နတ္ထိဘောပညတ် ဟူသော တည်ရာအာရုံကို၊ သမတိက္ကမ္မ = ရှိ၊ နေဝသညာနာသညာ ယတနူပဂါ = နေဝသညာနာသညာယတနဘုံသို့ ရောက်ကုန်သော၊ သတ္တာ = ဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့သည်၊ သန္တိ = ရှိကုန်၏၊ အယံ = ဤ နေဝသညာနာသညာယတန ဘုံသား ဗြဟ္မာ အပေါင်းသည်၊ နဝမော = ကိုးခုမြောက်သော၊ သတ္တာဝါသော = သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာ ဌာန မည်၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ နဝ = ကုန်သော၊ သတ္တာဝါသာ = တို့သည်၊ ဣမေ = ဤသည်တို့ပင်တည်း၊ ဣတိ = သို့၊ (အဝေါစ = မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ ။

၅-ပညာသုတ်

၂၅။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ယတော = အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခုနော = ရဟန်းသည်၊ ဝါ = ၏၊ ပညာယ = ပညာဖြင့်၊ စိတ္တံ = စိတ်ကို၊ ဝါ = စိတ်သည်၊ သုပရိစိတံ = ကောင်းစွာ စည်ပင် တိုးပွားစေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ (တတော = ထိုအခါ၌) တဿ

ဘိက္ခုနော = ထိုရဟန်းအား၊ (ပညာဖြင့် စိတ်ကို ကောင်းစွာ စည်ပင် တိုးပွားစေပြီးသော ထိုရဟန်းအား)ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဝါ = ဘဝ အသစ် နောက်ထပ် ဖြစ်မှုသည်၊ ခိဏာ = ကုန်ဆုံးပြီ၊ ဗြဟ္မစရိယံ = မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ဝါ = မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝုသိတံ = ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ ကရဏိယံ = ပြုသင့်ပြုထိုက်သော (၁၆)ပါးသော မဂ် ကိစ္စကို၊ ကံတံ = ပြုအပ်ပြီးပြီ၊ ဣတ္ထတ္တာယ = ဤ(၁၆)ပါး ကွဲပြား သော မဂ်ကိစ္စ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ အပရံ = နောက်ထပ် တမျိုးတခြား မဂ်ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စသည်၊ န(အတ္ထိ) = ငါ့မှာ မရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ = ဤသို့၊ ပဇာနာမိ = ငါသိ၏၊ ဣတိ = ဤသို့သော၊ ဇေတံ = ဤစကားကို၊ ဝစနာယ = ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ကလ္လံ = သင့်လျော်၏။

ဘိက္ခုဓေ = တို့၊ ကထဉ္စ = အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘိက္ခုနော = သည်၊ ဝါ = ၏၊ ပညာယ = ဖြင့်၊ စိတ္တံ = ကို၊ ဝါ = သည်၊ သုပရိစိတံ = သည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်သနည်း ဟူမူ၊ မေ = ငါ၏၊ စိတ္တံ = စိတ်သည်၊ ဝိတရာဂံ = ကင်းသော ရာဂ ရှိ၏၊ ဣတိ = ဤသို့၊ ယံကြည်စိတ်ချ ပြောဆိုရလောက်အောင်၊ ပညာယ = ဖြင့်၊ စိတ္တံ = ကို၊ သုပရိစိတံ = သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ မေ = ငါ၏၊ စိတ္တံ = သည်၊ ဝိတ ဒေါသံ = ကင်းသော ဒေါသရှိ၏၊ ဣတိ = အောင် ။ ပ။ ဝိတမောဟံ = ကင်းသော မောဟရှိ၏ ။ ပ။ မေ = ၏၊ စိတ္တံ = စိတ်သည်၊ အသရာ ဂဓမ္မံ = တပ်မက်ခြင်းသဘောနှင့်တကွ မဖြစ်၊ ဝါ = တပ်မက်ခြင်း သဘော မရှိ၊ ဣတိ = အောင် ။ ပ။ အသဒေါသဓမ္မံ = စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်းသဘော နှင့်တကွမဖြစ်၊ ဝါ = စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်းသဘော မရှိ ။ ပ။ အသမောဟ ဓမ္မံ = တွေဝေ အသိမှားခြင်းသဘောနှင့်တကွ မဖြစ်၊ ဝါ = ခြင်းသဘော မရှိ ။ ပ။ မေ = ငါ၏၊ စိတ္တံ = သည်၊ ကာမဘဝါယ = ကာမဘဝ အကျိုးငှာ၊ ဝါ = ကာမဘဝသို့၊ အနာဝတ္တိဓမ္မံ = ပဋိသန္ဓေ ပြန်နေလာ ခြင်းသဘောမရှိ၊ ဣတိ = အောင် ။ ပ။ ရူပဘဝါယ = ရူပဘဝအကျိုးငှာ၊ ဝါ = သို့၊ အနာဝတ္တိဓမ္မံ ။ ပ။ အရူပဘဝါယ = အရူပဘဝ အကျိုးငှာ၊ ဝါ = သို့ ။ အနာဝတ္တိဓမ္မံ ။ ပ။ ပဉ္စမံ ။

၆-သိလာယူပသုတ်

၂၆။ ဧကံ = တပါးသော၊ သမယံ = အခါ၌၊ အာယသ္မာ ဝ
 သာရိပုတ္တော = အရှင် သာရိပုတြာသည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မာ ဝ
 ဝန္တိကာပုတ္တော = အရှင်ဝန္တိကာပုတ္တသည်လည်းကောင်း၊ (ဝန္တိကာမည်သော
 အမျိုးသမီး၏ သားဖြစ်သော အရှင်မြတ်သည်လည်းကောင်း) ရာဇဂဟေ
 = ရာဇဂြိုဟ်မြို့၊ အနိးဋ္ဌံ၊ ကလန္ဒကနိဝါပေ = ရှဉ့်တို့အား အစာပေးရာ
 ဖြစ်သော၊ ဝေဠုဝနေ = ဝေဠုဝန် ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ = ဝါးတို့ဖြင့်
 ကာရံအပ်သော ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ = ၏ ။ တတြ=သီတင်း
 သုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဝန္တိကာပုတ္တော = သည်၊ ဘိက္ခု
 = ရဟန်းတို့ကို၊ အမန္တေသိ = ခေါ်ဝေါ် ပြောကြားပြီး၊ (ကိန္တိ = အဘယ်
 သို့၊ အမန္တေသိ = ခေါ်ဝေါ် ပြောကြားသနည်းဟူမူ)

အာဝုသော = ငါ့ရှင်တို့၊ ဒေဝဒတ္တော = ဒေဝဒတ်သည်၊ ဘိက္ခုနံ
 = ရဟန်းတို့အား၊ ဧဝံ = ဤသို့၊ ဓမ္မံ = တရားကို၊ ဒေသေတိ = ဟော
 ၏၊ (ကိန္တိ = သို့၊ ဒေသေတိ = ဟောသနည်းဟူမူ) အာဝုသော = တို့၊
 ယတော = အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခုနော = ရဟန်းသည်၊ ဧတသာ=စိတ်ဖြင့်၊
 (သဘောတူစိတ်၏ ဖြစ်စဉ်အလှည့်အကြိမ်ဖြင့်၊ ဝါ = သဘောတူ စိတ်
 အစဉ် အသိုင်းအဝိုင်းဖြင့်) စိတံ = စည်ပင်တိုးပွားစေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ

၁။ ဧတသာ စိတံ ဟောတိ-အဖွင့် စဉ်းစားဖွယ် ။ ။အရှင် ဝန္တိကာ
 ပုတ္တသည် "ဧတသာ စိတံ ဟောတိ=စိတ်ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်ပြီ"ဟူ၍
 ဟောပြောနေ၏၊ မပြည့်စုံသော ထိုဟောပြောချက်ကို အရှင်သာရိပုတြာက
 ကန့်ကွက်မြစ်တား၍ "ဧတသာ စိတ္တံ သုပရိစိတံ ဟောတိ=စိတ်ဖြင့်
 စိတ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ စည်ပင်တိုးပွားစေအပ်ပြီ" ဟူ၍ မိန့်ကြားတော်မူ၏၊
 ယင်းသို့ အရှင်သာရိပုတြာ မိန့်ကြားတော်မူရာ၌ "ဝိတရာဂံ မေ ဝိတ္တံ"
 ဝေသည်ဖြင့် အကျယ်တဝင့် ဟောတော်မူအပ်လတ်သည်အတိုင်း "ငါ၏
 စိတ်သည် ရာဂကင်းပြီ"ဟု ယုံကြည်စိတ်ချ ပြောဆိုရလောက်အောင်
 ရှေးရှေးစိတ်ဖြင့် မှောက်မှောက်စိတ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ကောင်းစွာစည်ပင်
 တိုးပွားစေအပ်ပြီ"ဟု ဆိုလို၏၊

= ဖြစ်၏ ၊ (တတော = ထိုအခါ၌) တဿ ဘိက္ခုနော = ထိုရဟန်းအား ၊
(စိတ်ဖြင့် စည်ပင် တိုးပွားစေသော ထိုရဟန်းအား) ဇာတိ = သည် ၊ ဓိဏာ
= ပြီ ။ ပ ။ ပဇာနာမိ = ၎င်း ၊ ဣတိ = ဤသို့သော ၊ ဧတံ = ဤစကားကို ၊
ဝေယျာကရဏာယ = ပြောဆိုခြင်းငှာ ၊ ကလ္လံ = သင့်လျော်၏ ၊ ဣတိ = ဤ
သို့ ၊ (ဒေသေတိ = ဟော၏ ၊ ဣတိ = သို့ ၊ အာမန္တေ သိ = ခေါ်ဝေါ်ပြောကြားပြီ)

ဤနေရာဝယ် စိတ်ဟုဆိုရာ၌ ထိုစိတ်သည် တခုတည်းမဟုတ်ချေ၊
သဘောတူစိတ် အစဉ်အတန်းဖြစ်သော စိတ်ဝါရ တခုလုံး (သဘောတူ
စိတ်အသိုင်းအဝိုင်း တခုလုံး) ပါဝင်၏၊ ထိုကြောင့် စေတသာ စိတ္တံ
သုပရိစိတန္တိ စိတ္တဝါရပရိယာယေန စိတ္တဝါရပရိယာယော ဥပရူပရိ
သုစိတော သုဝမိတော ဟောတိ = ရှေးရှေးစိတ်အစဉ် အသိုင်းအဝိုင်းဖြင့်
နောက်နောက်စိတ်အစဉ် အသိုင်းအဝိုင်းကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ကောင်းစွာ
စည်ပင်တိုးပွားစေအပ်ပြီ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏ [စိတ္တဝါရပရိယာယ =
သဘောတူစိတ်များ၏ဖြစ်စဉ်အလှည့်အကြိမ်၊ ဝါ = သဘောတူစိတ် အသိုင်း
အဝိုင်း]

ဤကား မိမိ(ဤနိဿယရေးသားသူ)ဉာဏ်မှီသမျှ စဉ်းစား၍ သဘော
ပေါက်ထားသည့်အတိုင်း ရေးသားလိုက်ခြင်းတည်း၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌မူ
အရှင်သာရိပုတြာ၏ “စေတသာ စိတ္တံ သုပရိစိတံ” ဟူသော စကား
တော်ကိုသာ ယင်းသို့ဖွင့်သည် မဟုတ်သေး၊ အရှင်စန္ဒိကာပုတ္တ၏ “စေတ
သာ စိတံ” ဟူသော စကားကိုလည်း “စေတသာ စိတံ ဟောတိတိ
စိတ္တဝါရပရိယာယေန စိတ္တဝါရပရိယာယော စိတော ဝမိတော ဟောတိ”
ဟုပင် ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်သည် အရှင်သာရိပုတြာ စကားတော်၏ အဖွင့်
ဝါကျနှင့် ဘာမျှ ထူးခြားလှသည်မဟုတ်၊ ယင်းသို့ ထိုအရှင်မြတ်နှစ်ပါး
တို့ အပြန်အလှန် ပြောဆိုကြသော စကားနှစ်ရပ်တို့၏ ဆိုလိုရင်း အဖွင့်
ဝါကျများ ထူးမခြားနား ဖြစ်နေခဲ့သော် အရှင်စန္ဒိကာပုတ္တ၏ စကားကို
အရှင်သာရိပုတြာက ကန် ကွက်နေစရာ လိုတော့မည် မဟုတ်တန်ရာ၊ ထို့
ကြောင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျများသည် ရှေးနဂိုမူရင်းအတိုင်း မဟုတ်တော့
ဘဲ စာပိုခြင်း စာကျခြင်းများ ဖြစ်နေသည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဧဝံ = ဤသို့၊ ဝုတ္တော = အရှင်စန္ဒိကာပုတ္တက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တောံ = အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ အာယသ္မန္တံ စန္ဒိကာပုတ္တံ = ကို၊ ဧတံ = ဤစကားကို၊ အဝေါစ = မိန့်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ = သို့၊ အဝေါစ = နည်းဟူမူ) အာဝုသော စန္ဒိကာပုတ္တ = ငါ့ရှင်စန္ဒိကာပုတ္တ၊ ဒေဝဒတ္တော = သည်၊ ဘိက္ခုနံ = တို့အား၊ ဧဝံ = ဤသို့၊ ဓမ္မံ = ကို၊ နဒေသေတိ = မဟောကြား၊ (ကိန္တိ = သို့၊ နဒေသေတိ = မဟောကြား သနည်းဟူမူ) အာဝုသော = တို့၊ ယတော = ဌံ ။ ပ။ ပဇာနာမိ = ၏၊ ဣတိ = ဤသို့သော၊ ဧတံ = ကို၊ ဝေယျာကရဏာယ = ငှာ၊ ကလ္လံ = ၏၊ ဣတိ = ဤသို့၊ (နဒေသေတိ = မဟောကြား) အာဝုသော စန္ဒိကာပုတ္တ = တွတ္တ၊ ဝေဉ္စ = ဤသို့သာလျှင်၊ ဒေဝဒတ္တော = သည်၊ ဘိက္ခုနံ = တို့အား၊ ဓမ္မံ = ကို၊ ဒေသေတိ = ၏၊ (ကိန္တိ ဒေသေတိ) အာဝုသော = တို့၊ ယတော = ဌံ၊ ဘိက္ခုနော = သည်၊ စေတသာ = စိတ်ဖြင့်၊ (သဘောတူစိတ်များ၏ ဖြစ်စဉ်အလှည့် အကြိမ်ဖြင့်၊ ဝါ = သဘောတူစိတ်အစဉ်အသိုင်းအဝိုင်းဖြင့်) စိတ္တံ = စိတ်ကို၊ (သဘောတူစိတ်များ၏ ဖြစ်စဉ်အလှည့်အကြိမ်ကို၊ ဝါ = သဘောတူစိတ်အစဉ်အသိုင်းအဝိုင်းကို) သုပရိစိတံ = ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ကောင်းစွာစည်ပင်တိုးပွားစေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ = ၏၊ (တတော = ထိုအခါ၌) တဿ ဘိက္ခုနော = ထိုရဟန်းအား၊ (စိတ်ဖြင့် စိတ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ကောင်းစွာစည်ပင်တိုးပွားစေသော ထိုရဟန်းအား) ဇာတိ = သည်၊ ခိဏာ = ပြီ ။ ပ။ ပဇာနာမိ = ၏၊ ဣတိ = သော၊ ဧတံ = ကို၊ ဝေယျာကရဏာယ = ငှာ = ကလ္လံ = ၏၊ (ဣတိ = ဤသို့သာ၊ ဒေသေတိ = ဟောကြားပါ၏၊ ဣတိ = ဤသို့၊ အဝေါစ = မိန့်ဆိုပြီ) ဒုတိယမ္ပိ = နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ အာယသ္မာ စန္ဒိကာပုတ္တော = သည်၊ ဘိက္ခု = တို့ကို၊ အာမန္တေသိ = ပြီ၊ (ကိန္တိ အာမန္တေသိ) ။ ပ။

အာဝုသော = ငါ့ရှင်တို့၊ ကထဉ္စ = အားဖြင့်၊ ဘိက္ခုနော = သည်၊ စေတသာ = ဖြင့်၊ စိတ္တံ = ကို၊ သုပရိစိတံ = သည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ မေ = ငါ၏၊ စိတ္တံ = စိတ်သည်၊ ဝိတရာဂံ = ၏၊ ဣတိ = ဤသို့ယုံကြည်စိတ်ချ ပြောဆိုရလောက်အောင်၊ စေတသာ = ဖြင့်၊ စိတ္တံ = ကို၊ သုပရိစိတံ = သည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏ ။ ပ။ အာဝုသော = ငါ့ရှင်တို့၊ ဧဝံ = ဤသို့အားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဝိတရာဂ၊ ဝိတဒေါသ စသည် ဖြစ်သော

အားဖြင့်) သမ္မာ = မှန်ကန်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြင့် ၊ ဝိမုတ္တာ စိတ္တဿ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော စိတ်ရှိသော ဘဝိက္ခုနော = ရဟန်း၏ ၊ ဘုသာ = (နတ်အာရုံအလား) အင်အားကြီးမား ပြင်းထန်ကုန်သော စက္ခု ဝိညေယျာ = စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော ၊ ရူပါ = ရူပါရုံတို့သည် ၊ စက္ခုဿ = စက္ခုပသာဒအား ၊ အာပါထံ = ထင်ပေါ်လာခြင်းသို့ ၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ = အကယ်၍ ရောက်ကုန်ငြားအံ့ ၊ (ဧဝံသတိပိ = ဤသို့ ရောက်လာသည် ဖြစ်ပါသော်လည်း ၊ တာနိ ရူပါနိ = ထိုရူပါရုံတို့သည်) အဿ = ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ၊ စိတ္တံ = စိတ်ကို ၊ နေဝ ပရိယာဒိယန္တိ = ထက်ဝန်းကျင်မှ မဖမ်းယူနိုင်ကုန် ၊ ဝါ = မကုန်ခန်းစေနိုင်ကုန် ၊ အဿ = ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ၊ စိတ္တံ = စိတ်သည် ၊ အမိဿိကတမေဝ = အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် မပြုအပ်သည်သာလျှင် ၊ (ဟုတွာ = ဖြစ်၍) ဌိတံ = တည်တံ့သည် ၊ အာနေဉ္စပုတ္တံ = တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သည် ၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏ ၊ (သော = ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အဿ = ထိုစိတ်၏ ၊ ဝံယံစ = ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကိုလည်း ၊ အနုပဿတိ = အဖန်ဖန်ရှု၏ ။ [ဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၅၅) သောဏသုတ်လည်းကြည့်]

အာဝုဿော = ငါ့ရှင်တို့ ၊ သေယျထာပိ = ဥပမာ ပြရသော်ကား သိလာယူပေါ = ကျောက်တိုင်သည် ၊ သောဠသကုက္ကုကော = (၁၆) တောင်ရှည်လျားသည် ၊ (အဿ = ဖြစ်အံ့) တဿ = ထိုကျောက်တိုင်၏ ၊ အဠကုက္ကု = ရှစ်တောင်တို့သည် ၊ ဟေဠာနေမဂ်မာ = တွင်း၏ အောက်သို့ ၊ ဝင်ရောက်နေကုန်သည် ၊ အဠကုက္ကု = တို့သည် ၊ နေမဿ = တွင်း၏ ၊ ဥပရိ = အထက်သို့ ရောက်နေကုန်သည် ၊ အဿု = ဖြစ်ကုန်ရာ၏ ၊ အထ = ထိုသို့ ဖြစ်ရာ အခါ၌ ၊ ပုရတ္ထိမာယ = အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော ဒိသာယ = အရပ်၌ ၊ ဝါ = အရပ်က ၊ ဘုသာ = ပြင်းထန်သော ၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ = လေမိုးအစုအဝေးသည် ၊ စေ အာဂစ္ဆေယျ = အကယ်၍ လာငြားအံ့ ၊ (ဧဝံ သတိပိ = ဤသို့ လာသည် ဖြစ်ပါသော်လည်း ၊ သာ = ထိုပြင်းထန်သော လေမိုးအစုအဝေးသည်) နံ = ထိုကျောက်တိုင်ကို ၊ နေဝ သင်္ကမ္ပေယျ = တစ်စိတ်တဖို့ တစ်ချို့အားဖြင့်လည်း မလှုပ်ရှားစေနိုင်ရာ ၊ နသမ္ပဝေဓေယျ = အားလုံးစုံယိမ်းယိုင်အောင်လည်း မလှုပ်ရှားစေနိုင်ရာ ၊ အထ = ၌ ၊ ပုတ္တိမာယ = အနောက်

ဘက် ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ = ဌံ၊ ဝါ = က။ ပ။ အထ = ဌံ၊ ဥတ္တရာယ = မြောက်ဘက်ဖြစ်သော ဒိသာယ။ ပ။ အထ = ဌံ၊ ဒက္ခိဏာယ = တောင်ဘက် ဖြစ်သော။ ပ။

ကိဿ ဟေတု = အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ = ထိုသို့၊ မလ္လပရား စေနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ အာဂုသော = တို့၊ နေမဿ = တွင်း၏၊ ဂမ္ဘီရတ္တာ = နက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သိလာယု ပဿ = ကျောက်တိုင်၏၊ ဝါ = ကျောက်တိုင်ကို၊ သုနိခါတတ္တာ = ကောင်းစွာ စိုက်မြုပ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တံ = ထိုသို့၊ မလ္လပရားစေနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏၊ အာဂုသော၊ တို့၊ ဇေမေဝံ = ဤအတူပင်၊ ပ။ ဘုသာ = ကုန်သော၊ သောတဝိညေယျာ = သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ သဒ္ဓါ = သဒ္ဓါရုံတို့သည်။ ပ။ ဘုသာ = ကုန်သော၊ ဃာနဝိညေယျာ = ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဂန္ဓာ = ဂန္ဓာရုံတို့သည်။ ပ။ ဇိဝှိဝိညေယျာ = ဇိဝှိဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ရသာ = ရသာရုံတို့သည်။ ပ။ ကာယဝိညေယျာ = ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်။ ပ။ မနောဝိညေယျာ = မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ = ဓမ္မာရုံ တို့သည်၊ မနဿ = မနောဒွါရအား၊ အာပါထံ = သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ = အံ့၊ (ဇေ သတိပိ) တေ = ထိုဓမ္မာရုံတို့သည်၊ အဿ = ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ၏၊ စိတ္တံ = ကို၊ နေဝ ပရိယာဒိယန္တိ = ကုန်။ ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇ - ပဌမဝေရသုတ်

၂၇။ [စာပိုဒ် (၂၀) ဝေလာမသုတ်လည်းကြည့်] ဂဟပတိ = အိမ်ရှင် ဒါယကာ၊ ယတော = အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကဿ = အရိယာ တပည့်၏၊ ဝါ = တပည့်မှာ၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဘယာနိ = စိတ်

၁။ ဘယာနိ ဝေရာနိ ။ ။ ဤသုတ်နှင့် ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၇၄) ဝေရသုတ်, ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉၂)ဘယသုတ်တို့၌ “ဘယာနိတိ စိတ္တုတြာသဘယာနိ၊ ဝေရာနိတိ အကုသလဝေရာနိပိ ပုဂ္ဂလဝေရာနိပိ”

ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းတော့တို့သည်၊ (စိတ်ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်း
တည်းဟူသော စိတ္တုတြာသ ဘေးတို့သည်) ဝေရာနိ = အကုသိုလ်ရန်၊

ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း-ဘယဟူသည် စိတ်ကြောက်ရွံ့
ထိတ်လန့် ခြင်းတည်းဟူသောဘေး(စိတ္တုတြာသဘေး)တည်း။ ပရမတ္ထတရား
ကိုယ်ကောက်သောအခါ ဒေါသပြဓာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (သို့မ
ဟုတ်) ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို စိတ္တုတြာသဘယဟု မိန့်ဆိုတော်မူကြ၏။
သို့သော် ဤသုတ်ပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊ ပြခဲ့သော ပဉ္စကနိပါတ်ဝေရ
သုတ် “ပဉ္စ ဂဟပတိ ဘယာနိ ဝေရာနိ။ပ။ကတမာနိ ပဉ္စ၊ ပါဏာတိ
ပါတံ အဒိန္နာဒါနံ” စသော ပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ
စေတနာမှစ၍ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနစေတနာတိုင်အောင်သော
စေတနာငါးမျိုးကို ဘယငါးမျိုး၊ ဝေရငါးမျိုးဟု ဟောတော်မူသောကြောင့်
ဤနေရာ၌ စိတ္တုတြာသဘယဟူသည် ယခင်ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်တကွ
ထိုစေတနာငါးမျိုးလုံးဖြစ်၏။ အကုသိုလ်အားလုံးပင် စိတ်ဓာတ် တွန်လှုပ်
ချောက်ချားခြင်း သဘောရှိရကား စိတ္တုတြာသဘယဟုခေါ်ဆိုရန် အကြောင်း
လုံလောက်ပါ၏။

အကုသိုလ်ရန်နှင့်ပုဂ္ဂိုလ်ရန် ။ ။ထို့ပြင် ယခင်ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာ
အဖွင့်အတိုင်း အကုသလဝေရ၊ ပုဂ္ဂလဝေရတည်းဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်
ရန်ကို ဝေရဟုခေါ်၏။ ထိုတွင် သူတပါးကို သတ်ဖြတ်ခြင်းစသော
အကုသိုလ်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပါဏာတိပါတစေတနာ
စသော အဇ္ဈတ္တိကဝေရ (အတွင်းရန်)ကို အကုသလဝေရ (အကုသိုလ်ရန်)
ဟုခေါ်၏။ မိမိက သူတပါးကိုသတ်ဖြတ်မှု စသည်ကို ပြုထားသောကြောင့်
ပြန်၍ ကလဲ့စားချေလိုသော တဖက်ရန်သူသန္တာန်၌ဖြစ်သော သတ်လိုသော
စေတနာစသော ဗာဟိရဝေရ (အပြင်ရန်)ကို ပုဂ္ဂလဝေရ (ပုဂ္ဂိုလ်ရန်)
ဟုခေါ်၏။

ဤသုတ်ဒီကာအဖွင့်။ ။ဤသုတ်ဒီကာ၌ကား ဤသုတ်အဋ္ဌကထာကို
မဖွင့်တော့ဘဲ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၃-၆၇(နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ပဉ္စဘယသုတ်) နှင့်
၎င်းဒီကာ(၃-၈၄၊ ၈၅)အဖွင့်များကိုယူပြီး အနည်းငယ်ဖြည့်စွက်ဖွင့်ပြထား၏။

ပုဂ္ဂိုလ်ရန်တို့သည်။ ဝုပသန္တာနိ = ငြိမ်းအေးကုန်သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏။ (တနည်း) ပဉ္စ = ကုန်သော။ ဘယာနိ = ကြောက်ရွံ့မှုအကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်တွဲကုန်သော။ ဝါ = ကြောက်ဖွယ်ဘေးဖြစ်ကုန်သော။ ဝေရာနိ = အကုသိုလ်ရန်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော စေတနာတို့သည်။ ဝါ = ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်တည်းဟူသော စေတနာတို့သည်။ ဝုပသန္တာနိ = ကုန်သည်။ ဟောန္တိ = ကုန်၏။

စ = ထို့အပြင်။ စတူဟိ = လေးပါးကုန်သော။ သောတာပတ္တိယဂေဟိ”

ယင်းဋီကာအဖွင့်ကား - “ဘယာနိ ဝေရာနိတိ ဘိယတော ဘယံ၊ ဘယေန ယောဂါ၊ ဘာယိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝါ ဘယံ ဧဝ ဝေရပ္ပသဝနဋ္ဌေန ဝေရန္တိ စ လဒ္ဓနာမာ စေတနာဒယော” စသည်ဖြစ်၏။ [ဤ၌ စေတနာဒယော”ဟု အာဒိသဒ္ဓါပါနေသော်လည်း ဗာဟိရဝေရ၏အဖွင့်နှင့် သံယုတ်ဋ္ဌဋီတို့၌ အာဒိသဒ္ဓါမပါ]

ထိုဋီကာအတိုင်းဖွင့်ဆိုရသော် - ဘိယတော ဘယံ = ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့မှုအကုသိုလ်၊ ဘယေန ယုတ္တာနိ ဘယာနိ = ကြောက်ရွံ့မှုအကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်တွဲသော ပါဏာတိပါတ စသော စေတနာများ။ (တနည်း) ဘာယိတဗ္ဗာနိတိ ဘယာနိ = ကြောက်ရွံ့ဖွယ် ထိုစေတနာများ။ ဝေရံ ပသဝန္တိတိ ဝေရာနိ = အကုသိုလ်ရန်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော ထိုစေတနာများ။ နောက်၌မူ “ဘယံ ဝေရန္တိ အတ္ထတော ဧကံ၊ ဝေရံ ဝုစ္စတိ ဝိရောဓော၊ တဒေဝ ဘာယိတဗ္ဗတော ဘယန္တိ ဝုစ္စတိ” ဟုလည်း ပြထားသောကြောင့် “ဝေရံ ပသဝန္တိ” ဟု တဒ္ဓိတ်မဆင့်သော်လည်း လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရနိုင်ပါ၏။

၁။ သောတာပတ္တိယဂံတရားလေးပါးနှစ်မျိုး ။ ။ သောတာပတ္တိယဂံတရားလေးပါးသည် (က)သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်မရမီက လေးပါးနှင့် (ခ)ရပြီးနောက် လေးပါးဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်-

(က)ဒီ၊ ပါထိကဝဂ် သင်္ဂီတိသုတ်(၁၉၀)နှင့် မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ သောတာပတ္တိသံယုတ်၊ ဝေဠုဒ္ဓါရဝဂ်၊ ဒုတိယသင်္ဂါယနသုတ်(နာ၊ ၃၀၂)တို့၌ (၁)သပ္ပရိသသံသေဝ = ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခို ဆည်း

= သောတာပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်၊ (အရိယမဂ်သို့ ဦးစွာပဌမ ရောက်ခြင်းမျိုးသို့ ရောက်ပြီးသော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၏

ကပ်ခြင်း။(၂)သဒ္ဓမ္မဿဝန=သူတော်ကောင်းတရားသစ္စာလေးပါးကို ကြားနာရခြင်း၊ (၃)ယောနိသောမနသိကာရ=သောတာပတ္တိမဂ်ရရန် အကြောင်းမှန်အနေဖြင့် အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ (၄)ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိ=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးအားလျော်သော သီလ သမထ ဝိပဿနာအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဟူ၍ လေးပါး၊ ဤလေးပါးသောတရားသည် သောတာပတ္တိမဂ် မရမီကပင် ပြည့်စုံထားရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ပြည့်စုံပါမှလည်း သောတာပတ္တိမဂ်ကိုရနိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုလေးပါးကို သောတာပတ္တိမဂ် ရခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါဖြစ်သောကြောင့် သောတာပတ္တိယင်္ဂ်ဟု ဟောတော် မူ၏။ ဝစနတ္ထမှာလည်း-

အာဒိတော ပဇ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ အဓိဂမော အာပတ္တိ=ဦးစွာပဌမ ရောက် ခြင်းရခြင်း၊သောတာဿ အရိယမဂ္ဂဿ အာပတ္တိ သောတာပတ္တိ= အရိယ မဂ်သို့ ဦးစွာပဌမ ရောက်ခြင်း၊ဝါ=ဦးစွာပဌမ အရိယမဂ်ကိုရခြင်း(သော တာပတ္တိမဂ်ကိုရခြင်း)၊ သောတာပတ္တိယာ အင်္ဂါနိ ကာရဏာနိ သောတာပတ္တိ ယင်္ဂါနိ=အရိယမဂ်သို့ ဦးစွာပဌမရောက်ခြင်းငှာ အကြောင်းအင်္ဂါများ၊ ဝါ=.... ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါများ၊ ဝါ=သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါများ၊ ဤအနက်သည် ယခုဝေရသုတ်နှင့်ဆိုင်။

(ခ)ဤယခု ဝေရသုတ် အင်္ဂုတ္တိရ်ပါဠိတော်၌ကား ဗုဒ္ဓေ၊ ဓမ္မေ၊ သံဃေ အဝေစ္စပသာဒနှင့် အရိယကန္တသီလဟူသော လေးမျိုးသောတရား တို့ကို သောတာပတ္တိယင်္ဂ်ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုလေးပါးသည် သောတာ ပန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရရှိသောဂုဏ်ထူးများဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိ ပတ္တဿ(ပတ္တာ ဌိတဿ) အင်္ဂါနိ ကာရဏာနိ သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ= အရိယမဂ်သို့ ဦးစွာပထမရောက်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးသော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းဂုဏ်အင်္ဂါများ၊ဝါ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု သိနိုင် ကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်းဂုဏ်အင်္ဂါများ၊ ဤဝစနတ္ထသည်သာ ဤ ဝေရသုတ်နှင့်ဆိုင်၍ ၎င်းကိုသာ နိဿယခန်း၌ရေးထားသည်။

အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်) သမန္နာဂတော = ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ = ဧ။ ။
 (တတော = ထိုအခါ၌) သော = ထိုအရိယသာဝကသည်။ အာကခံမာနော
 = ပြောဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိလသော်။ အတ္တနာဝ = ကိုယ်တိုင်သာလျှင်။ အတ္တာ
 နံ = မိမိကိုယ်ကို။ ဗျာကရေယျ = ထုတ်ဖော်ပြောကြားနိုင်၏။ ဝါ = ထုတ်ဖော်
 ပြောကြားကောင်း၏။ (ကိန္တိ = သို့။ ဗျာကရေယျ = သနည်းဟူမူ)

အဟံ = ငါသည်။ ခိဏနိရယော = ကုန်ဆုံးပြီးသော ငရဲဘဝခန္ဓာ
 ရှိသည်။ (ငရဲသို့ မလားရောက်ရတော့သည်) ခိဏတိရစ္ဆာနယောနိ =
 ကုန်ဆုံးပြီးသော တိရစ္ဆာန်ဘဝခန္ဓာ ရှိသည်။ ခိဏပေတ္တိဝိသယော =
 ကုန်ဆုံးပြီးသော ပြိတ္တာဖြစ်ရာ ဘဝခန္ဓာ ရှိသည်။ ခိဏာပါယ ဒုဂ္ဂတိဝိနိပါ
 တော = ကုန်ဆုံးပြီးသော အပါယ်ဘဝ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ ချမ်းသာအစုအဝေးမှ
 ဖောက်ပြန်စွာလျောကျရာ ဘဝရှိသည်။ အမိ = ဖြစ်၏။ (အဟံ = ငါသည်)
 သောတာပန္နော = သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝါ = အရိယမဂ်အယဉ်သို့
 ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဝိနိပါတဓမ္မော = မိမိကိုယ်ကို အပါယ်
 လေးပါးတို့၌ ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်စေတတ်သော သဘောမရှိသည်။
 နိယတော = သောတာပတ္တိမဂ် တည်းဟူသော ဓမ္မနိယာမဖြင့် အထက်မဂ်
 ရရန် ကိန်းသေမြဲသောသူသည်။ ဝါ = အောက်ထစ်ဆုံး (၇) ဘဝမှနောက်၌
 မဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် မြဲသောသူသည်။ သမ္မောဓိပရာယဏော = အထက်
 မဂ်သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ် လားရောက်ဖွယ် တရားထူးရှိသူသည်။
 အသ္မိ = ဖြစ်၏။ ဣတိ = ဤသို့။ (ဗျာကရေယျ = နိုင်၏)

ကတမာနိ = အဘယ်မည်ကုန်သော။ ပဉ္စ = ကုန်သော။ ဘယာနိ
 = စိတ်ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ခြင်းဘေးတို့သည်။ ဝေရာနိ = အကုသိုလ်ရန်
 ပုဂ္ဂိုလ်ရန်တို့သည်။ ဝုပသန္တာနိ = ငြိမ်းအေးကုန်သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်
 သနည်းဟူမူ။ ဂဟပတိ = အိမ်ရှင်ဒါယကာ။ ပါဏာတိပါတိ = သတ္တဝါ၊
 အသက်ကို လျင်မြန်စွာ လျောကျစေသူသည်။ ဝါ = သတ္တဝါ၊ အသက်ကို
 သတ်သောသူသည်။ ပါဏာတိပါတပစ္စယာ = သတ္တဝါ၊ အသက်ကို သတ်ခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ = ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော။

၁။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံဝေရနှင့် သပ္ပရာယိကဝေရ ။ ။ မောင်ဖြူ၏အဖေကို

ယံ ဘယမ္ပိ = အကြင် စိတ်ကြောက်ရွံ့ခြင်းဘေးကိုလည်း၊ ယံ ဝေရမ္ပိ = အကြင် အကုသိုလ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်ရန်ကိုလည်း၊ ပသဝတိ = ဖြစ်စေ၏၊ သမ္ပရာယိကံ = နောင်တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ယံ ဘယမ္ပိ = လည်း၊ ယံ ဝေရမ္ပိ = လည်း၊ ပသဝတိ = ၏၊ စေတသိကံ = စိတ်၌ မှီသော၊ ယံဒုက္ခံပိ = အကြင် ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ ယံ ဒေါမနဿမ္ပိ = အကြင်စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿ ဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိသံဝေဒေတိ = ခံစားရ၏။

ပါဏာတိပါတာ = သတ္တဝါအသက်ကို သတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော = ရှောင်ကြဉ်သောသူသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ = သော၊ တံ ဘယမ္ပိ = ထိုစိတ်ကြောက်ရွံ့မှု ဘေးကိုလည်း၊ တံ ဝေရမ္ပိ = လည်း၊ နေဝ ပသဝတိ = မဖြစ်စေ၊ သမ္ပရာယိကံ = သော၊ တံ ဘယမ္ပိ = လည်း၊ တံ ဝေရမ္ပိ = လည်း။

မောင်မဲက သတ်ပစ်လိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂလဲ့စားချေလိုသဖြင့် သားဖြစ်သူ မောင်ဖြူသည် မောင်မဲကိုသတ်ရန် ချောင်းမြောင်းနေ၏၊ ယင်းသို့ ချောင်းမြောင်းနေသော မောင်ဖြူ ၏ ဝေရစေတနာကို ဗာဟိရဝေရ(အပြင်ရန်)ဟု ခေါ်၏၊ လူသတ်သွားမောင်မဲ၏ ခန္ဓာကိုယ် အပြင်ဘက်ဖြစ်သော မောင်ဖြူ ခန္ဓာကိုယ်မှာရှိသော ရန်ဟုဆိုလို၏၊ ယင်းသို့ ချောင်းမြောင်းနေသည်ကို သိသွားသောကြောင့် “ငါကလက်ဦးအောင် သတ်မည်”ဟု ကြံစည်သော မောင်မဲ၏ ဝေရစေတနာကိုကား အဇ္ဈတ္တိကဝေရ (အတွင်းရန်)ဟုခေါ်၏၊ ထို အဇ္ဈတ္တိကဝေရ၊ ဗာဟိရဝေရနှစ်မျိုးလုံးသည် ယခုလက်ရှိဘဝမှာ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဝေရမည်၏။

ထို့အပြင် လူသတ်သွားမောင်မဲသေ၍ ငရဲရောက်သောအခါ အရောင် တလက်လက်ထွက်နေသော သံတင်းပုတ်ကြီးကိုကိုင်၍ ထိုလူသတ်သွားကို ထုသတ်တော့မည်လုပ်နေသော ငရဲထိန်းကြီး၏ စေတနာသည် သမ္ပရာယိက ဗာဟိရဝေရမည်၏၊ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော အပြင်ရန်ဟုဆိုလို၏၊ ငါ့ကို အကြောင်းမဲ့ထုသတ်သော ငရဲထိန်းကြီးကို ငါကလက်ဦးအောင်သတ်မည်ဟု ကြံစည်သော လူသတ်သွားမောင်မဲ၏ စေတနာသည်ကား သမ္ပရာယိကအဇ္ဈတ္တိကဝေရ မည်၏၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အတွင်းရန်ဟုဆိုလို၏။

နပသဝတိ = မဖြစ်စေ၊ စေတသိကံ = စိတ်၌မှီသော၊ တံ ဒုက္ခမ္ပိ = ထို
 ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ တံ ဒေါမနဿမ္ပိ = ကောင်း၊
 န ပဋိသံဝေဒေတိ = မခံစားရ၊ ပါဏာတိပါတာ = ခြင်းမှ၊ ပဋိဝီရတဿ
 = ရှောင်ကြဉ်သောသူမှာ၊ ဧဝံ = ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့် (ဤသို့၊ ဘေးရန်
 မဖြစ်ခြင်း၊ ဒုက္ခဒေါမနဿ မခံစားရခြင်းအားဖြင့်) တံ ဘယံ = ထိုစိတ်
 ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ခြင်းဘေးသည်၊ တံ ဝေရံ = ထိုအကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်
 ရန်သည်၊ ဝူပသန္တံ = ချုပ်ငြိမ်းသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ = ကာ၊ အဒိန္နာဒါယီ = ပိုင်ရှင် မပေးအပ်သော သူတပါး
 ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်သောသူသည်၊ အဒိန္နာဒါနပစ္စယာ = ပိုင်ရှင်
 မပေးအပ်သော သူတပါး ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်ခြင်းဟူသော အ
 ကြောင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ = သော၊ ယံ ဘယမ္ပိ = လည်း။ ပ။ ဂဟ
 ပတိ = ကာ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ = ကာမဂုဏ်မေထုန်အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာ
 စွာ ကျင့်သောသူသည်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရပစ္စယာ = ကာမဂုဏ်မေထုန်
 အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ။ မုသာ
 ဝါဒီ = မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုသော သူသည်၊ မုသာဝါဒပစ္စယာ
 = မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။
 ပ။ သုရာမေရယ မဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာယီ = ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မေ့လျော့စေ
 တတ်၊ မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက် သောက်ခြင်း၌ ရပ်တည်သော
 သူသည်၊ သုရာမေရယ မဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနပစ္စယာ = မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာ
 အကြောင်းဖြစ်သော မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက်ကို သောက်ခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ။ သုရာမေရယ မဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ = မေ့
 လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်
 အရက်ကို သောက်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝီရတော = ရှောင်ကြဉ်သူသည် ။ ပ။ ပဉ္စ
 = ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဘယာနိ = ဤစိတ် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်း
 ဘေးတို့သည်၊ ဣမာနိ ဝေရာနိ = ဤအကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရန်တို့သည်၊
 ဝူပသန္တာနိ = ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏။

ကတမေဟိ = အဘယ် မည်ကုန်သော၊ စတူဟိ = လေးပါးကုန်သော၊
 သောတာပတ္တိယင်္ဂေဟိ = တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော = သည်၊ ဟောတိ =

နည်းဟူမူ၊ ဂဟပတိ = ကာ၊ ဣဓ = ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာ
 ဝကော = အရိယာ တပည့်သည်၊ မုဒ္ဒေ = မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဝေစ္စပ္ပ
 သာဒေန = ဂုဏ်တော်တို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိ၍ ခိုင်မြဲစွာ ကြည်ညိုခြင်းနှင့်၊
 သမန္နာဂတော = သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ (ကိန္တိ = အဘယ်သို့၊ သမန္နာ
 ဂတော = သည်၊ ဟောတိ = မူ) သော ဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ဣတိပိ = ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည်အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်း
 ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ = အရဟံမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ = သည်၊
 ဣတိပိ = အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊
 ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်
 လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ = သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ =
 သည်၊ ဣတိပိ = ဝိဇ္ဇာ သုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာ ရှစ်ပါး၊ စရုဏ (၁၅)ပါးတို့နှင့်
 ပြည့်စုံတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရုဏ
 သမ္ပန္နော = ဝိဇ္ဇာစရုဏသမ္ပန္န မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ = သည်၊
 ဣတိပိ = ကောင်းမြတ်ဖြောင့်တန်း နိဗ္ဗာန်နန်းသို့ ကြွမြန်းတော်မူခြင်း
 တည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝါ = အကျိုးရှိ၊ ဟုတ်မှန်၊
 ကြားနာခံခက်၊ မခံခက်ဟု၊ နှစ်ချက်ပေါင်းစပ်၊ ကောင်းမြတ်သော စကား
 ကိုသာ ဆိုသင့်ရာအခါ၌ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်
 လည်း၊ သုဂတော = သုဂတ မည်တော်မူ၏။

သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = (သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက၊
 ဩကာသလောက တည်းဟူသော) လောကသုံးပါးကို သိတော်မူခြင်းတည်း
 ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ လောကဝိဒ္ဓု = လောကဝိဒ္ဓု မည်
 တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = သီလ သမာဓိပညာစသော
 ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ အားလုံးတို့ထက် သာလွန်ထူးကဲ
 တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော =
 အနုတ္တရ မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဆုံးမထိုက်
 သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူခြင်းတည်းဟူသော
 ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ပုရိသ ဒမ္မသာရထိ = ပုရိသ ဒမ္မသာရထိ
 မည်တော်မူ၏။ [တနည်း - သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဆုံးမ

သင့် ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူရာ၌ တန်းတူရည်တူ မှီသူကင်းအောင် စွမ်းဆောင်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော ပုရိသ ဒမ္မသာရထိ = အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။]

သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = နတ်လူတို့၏ ဆရာဖြစ်တော်မူခြင်း တည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ = သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင်သိ၍ ဝေနေယျ သတ္တဝါတို့ကို လည်း တဆင့် သိစေတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့် လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ = ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = (ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊ ယသ၊ သိရိ၊ ကာမ၊ ပယတ္တ ဟူသော) ဘုန်းတော် ခြောက်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့် လည်း၊ ဘဂဝါ = ဘဂဝန္တုမည်တော်မူ၏၊ ဣတိ = ဤသို့၊ (အဝေစ္စပ္ပ သာဒေန = နှင့်၊ သမန္နာဂတော = သည်၊ ဟောတိ = ၏)။

ဓမ္မော = တရားတော်၌၊ (မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန်ဟု ဆယ်တန် သတ်မှတ်၊ တရားတော်မြတ်၌) အဝေစ္စပ္ပသာဒေန = နှင့်၊ သမန္နာဂတော = သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ (ကိန္တိ = သို့၊ သမန္နာဂတော = သည်၊ ဟောတိ = ဟူမူ) ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော = တရားတော်မြတ်ကို၊ သွာက္ခာတော = ကောင်းစွာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါ၏၊ ဓမ္မော = တရား တော်မြတ်သည်၊ သန္တိဋ္ဌိကော = ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော တရားတော်ပါပေတည်း၊ အကာလိကော = အကျိုးပေးခွင့် ဆိုင်းငံ့သင့်ရာ အချိန်အခါ မရှိသော တရားတော်ပါပေတည်း၊ ဝါ = ယခုချက်ချင်း၊ မယွင်း တိကျ၊ အရိယဖိုလ်၊ အကျိုးကိုပေးသော တရားတော်ပါပေတည်း၊ ဧဟိပဿိ ကော = လိုက်ခဲ့စမ်းပါ၊ ကြည့်ရှုလှည့်စမ်းပါဟု ဖိတ်ခေါ်ပြသထိုက်သော တရားတော်ပါပေတည်း၊ သြပနေယျိကော = မိမိစိတ်မှာ မကွာစွဲအောင် ဆွဲကပ်ဆောင်လင့် ဖြစ်စေသင့်သော တရားတော်ပါပေတည်း၊ ဝိညူဟိ = (သစ္စာလေးပါး တရားမြင်သိ) အရိယာ ပညာရှိတို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ = မိမိ မိမိသန္တာန်၌၊ ဝါ = မိမိကိုယ်တိုင် ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝါ = ကိုယ်စီ

ကိုယ်င, အသီးအသီး၊ ဝေဒိတဗ္ဗော = သိမြင်ခံစားထိုက်သော တရားတော်ပါ
ပေတည်း၊ ဣတိ = သို့၊ (အဝေစ္စပ္ပဿာဒေန = နှင့်၊ သမန္နာဂတော=
သည်၊ ဟောတိ = ၏)

သံဃေ = အရိယာ သံဃာတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပဿာဒေန = နှင့်၊ သမန္နာ
ဂတော = သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ (ကိန္တိ = သို့၊ သမန္နာဂတော=သည်၊
ဟောတိ = နည်းဟူမူ) ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော
= တပည့် အရိယာသံဃာတော် အပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော = အဆုံးအမတရား
လေးစားလိုက်နာ ကောင်းစွာကျင့်တော်မူပါပေ၏၊ ဘဂဝတော = ၏၊ သာဝက
သံဃော = သည်၊ ဥဇုပ္ပဋိပန္နော = ဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်တော်မူပါပေ၏ ။
ပ ။ ဥာယပ္ပဋိပန္နော = နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ကျင့်တော်မူ ပါပေ၏ ။ ပ ။ သာမိစိပ္ပဋိ
ပန္နော = အရိုအသေ ပြုမှုနှင့် ထိုက်တန်အောင် ကျင့်တော်မူပါပေ၏၊ စတ္တာ
ရိ = (သု. ဖိုလ်, သု. မဂ်၊ တွဲဖက်ထားတုန်) လေးပါးကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယာနိ
ဣမာနိ) ပုရိသယုဂါနိ = အကြင်ယောက်ျားမြတ် အစုံတို့သည်၊ အဋ္ဌ =
(တွဲဖက်မထား တသီးတခြားစီအားဖြင့်) ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယေ
ဣမေ) ပုရိသပုဂ္ဂလာ = အကြင် ယောက်ျားမြတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (သန္တိ
= ရှိကုန်၏)

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေသ (ဒေသော) သာဝကသံဃော
= (စိတ္တလျက်လေးပါး, ခွဲထားရှစ်ဖော်) ဤတပည့် အရိယာသံဃာတော်သည်၊
အာဟုနေယျော = လေးစားကြည်ဖြူ, အဝေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်
သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်ပါပေ၏၊ ပါဟုနေယျော =
ဝေးနယ်ရပ်ခြား ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို
ပင် ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်တန်ပါပေ၏၊ ဒက္ခိဏေယျော = တမလွန်ဘဝ
အကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်
မူထိုက်ပါပေ၏၊ အဉ္စလိကရဏိယော = လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးမှု ပြုထိုက်
ပါပေ၏၊ လောကဿ = သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ = မိမိထက်
ထူးကဲသာလွန် မြင့်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ ဝါ = အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊
ယုညက္ခေတ္တံ = ကုသိုလ်ကောင်းမှု မျိုးစေ့စု၏ ကြီးထုမြင့်မား ဖွံ့ထွား
ပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူပါပေ၏၊ ဣတိ

= သို့ ၊ (အဝေစ္စပုဿာဒေန=နှင့် ၊ သမန္နာဂတော=သည် ၊ ဟောတိ= ၏)
 အရိယကန္တေဟိ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ချစ်ခင်နှစ်သက်အပ်
 ကုန်သော ၊ (ဘဝတပါး ပြောင်းရွှေ့သွားရောက်ကြလျှင်သော်မှပင် မစွန့်မခွာ
 အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ချစ်ခင်နှစ်သက်အပ်ကုန်သော) အခဏ္ဍေဟိ = အကျိုး
 အပြတ် မရှိကုန်သော ၊ (အဝတ်အနားဝယ်၊ ပြတ်သည်နယ်သို့ အစဝယ်
 ပျက်စီး၊ အဆုံးလည်းတရပ်၊ အကျိုးအပြတ် မရှိကုန်သော) အစ္ဆိဒ္ဓေဟိ
 = အပေါက်မရှိကုန်သော ၊ (အဝတ်အလယ်၊ ပေါက်သည်နယ်သို့ ၊ အ
 လယ်ဖောက်ဘိ ၊ အပေါက်မရှိကုန်သော) အသဗလေဟိ=အကွက်အကြား
 မရှိကုန်သော ၊ (နွားကျားပုံမှီး၊ တဆက်တည်းဖြင့်၊ ပျက်စီးနှစ်ထွေ၊ သုံးထွေ
 ပျက်ပြား၊ အကွက်အကြားမရှိကုန်သော) အကမ္မာသေဟိ = အပြောက်အစက်
 မရှိကုန်သော ၊ (ဝါစေ့ပြောက်နွား၊ ပုံအလားသို့၊ ကြိုးကြားပေါက်လျက်၊
 အပြောက်အစက် မရှိကုန်သော) ဘုဇိသေဟိ = တဏှာ၏ကျွန် ၊ တာ
 ဝန်မစပ် ၊ လွတ်လပ်သူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော ၊ ဝိညုပ္ပသတ္ထေဟိ
 = ဘုရား အစရှိသော ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော ၊ အပရာမဋ္ဌေဟိ
 = တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ် မဆွဲကိုင်အပ်ကုန်သော ၊
 ဝါ = သီလဝိပတ္တိအပြစ်ဖြင့် မည်သူကမျှ မစွပ်စွဲ မသုံးသပ်အပ်ကုန်သော ၊
 သမာဓိသံဝတ္တနိကေဟိ = (ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ နှစ်ဖြာသော) သမာဓိကို
 ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော ၊ ဝါ = မဂ်ဖိုလ်သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော ၊
 သီလေဟိ = ငါးပါးသီလတို့နှင့် ၊ သမန္နာဂတော = ပြည့်စုံသည် ၊ ဟောတိ
 = ၏ ၊ စတူဟိ = ကုန်သော ၊ ဣမေဟိ သောတာပတ္တိယဂေဟိ = တို့နှင့် ၊
 သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ [နောက်သုတ်မှာ ရဟန်းတို့
 ကို ဟောကြားသော သုတ်ဖြစ်၏ ။ “ဘိက္ခဝေ” ပုဒ်သာ ထူး၏] သတ္တမံ၊
 အဋ္ဌမံ ။

☰ ၉ - အာယာတဝတ္ထုသုတ်

၂၉ ။ ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတို့ ၊ အာယာတဝတ္ထုနိဒ္ဒိ = ဒေါသ အာယာတ

၁။ အာယာတဝတ္ထုပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် တရားကိုယ် ။ ။ အာယာတသဒ္ဓါ

ဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ (နောက်နောက် ဒေါသ အာယာတ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးဒေါသအာယာတတို့သည်) ဝါ = အာယာတ ထားခြင်း (ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း) ဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ

သည် အမျက်ဒေါသဟူသော အနက်ကိုဟော၍ ဝတ္ထုသဒ္ဓါသည် ကာရဏ (အကြောင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ဝသတိ ဧတ္ထ ဖလံ တန္တိမိတ္တတာယ ပဝတ္တတိတိ ဝတ္ထု (ထိုအကျိုး၏ အကြောင်းတရားအဖြစ်ဖြင့် အကျိုး၏ ဖြစ်ရာသဘောတရား၊ ဝါ=အကြောင်းတရား) ဟူ၍ ဋီကာဝစနတ္ထပြု၏။ ဤ၌ ဝတ္ထု(အကြောင်း)ဟူသည် နောက်နောက်ဖြစ်ပေါ်လာသော အမျက် ဒေါသတို့၏ အကြောင်းတည်း။ ရှေးရှေးဖြစ်သော အမျက်ဒေါသ အာယာတ ကို ဝတ္ထုဟုဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် -

အာယာတောယေဝ ဝတ္ထု အာယာတဝတ္ထု၊ အာယာတောယေဝ = ရှေးရှေးအမျက်ဒေါသသည်ပင်လျှင်၊ ဝတ္ထု=နောက်နောက်အမျက်ဒေါသ၏ အကြောင်းတည်း။ အာယာတဝတ္ထု = ရှေးရှေးအမျက်ဒေါသသည်ပင် နောက်နောက်အမျက်ဒေါသ၏အကြောင်း၊ ဝါ = နောက်နောက်အမျက် ဒေါသ၏အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေး(ရှေ့ပိုင်းကဖြစ်ခဲ့သော)အမျက်ဒေါသ၊ ဤကမ္မဓာရယသမာသံဝစနတ္ထအလို “ဤသူသည် ငါ၏ အကျိုးစီးပွား ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားအောင် ရှေးကလည်းပြုလုပ်ခဲ့ဖူးပြီ” စသည်ဖြင့် ဒေါသအာယာတထားခြင်း၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကို အာယာတဝတ္ထုဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် အာယာတဝတ္ထု၏ တရားကိုယ်မှာ အမျက်ဒေါသ ဖြစ်၏။

ထိုဒေါသသည် ဒေါသဖြစ်စရာအကြောင်းပေါ်လာလျှင် တကြိမ်တည်း ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် ပြီးပြတ်ရပ်နားသွားသည်မဟုတ်ဘဲ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေ တတ်၏။ ထိုဖြစ်နေသောဒေါသကို ဘယ်ကိုမျှ မပြေးရအောင် ချုပ်နှောင် ဖွဲ့ချည်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “အာယာတံ=အမျက် ဒေါသဟူသောရန်ငြိုးကို၊ ဗန္ဓတိ=ဖွဲ့၏” ဟုဟောတော်မူ၏။ သို့သော် အမျက် မထွက်သင့်သော နေပူ၊ မိုးရွာ၊ သစ်ငုတ်ဆူးငြောင့်စသည်၌ အမျက်ထွက်ခြင်း (အဋ္ဌာနကောပ)၌ကား ယင်းသို့မဟောဘဲ “အဋ္ဌာနေ စ ကုပ္ပတိ” ဟု ဟောတော်မူ၏။

အာယာတဝတ္ထုနိတိ အာယာတကာရဏာနိ၊ အာယာတန္တိ စေတ္ထ

နဝ = ဤကိုးမျိုးတို့ပေတည်း။ နဝ = ကိုးမျိုးတို့ဟူသည်။ ကတမာနိ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ (အယံ = ဤသူသည်) မေ = ငါ၏။ အနတ္ထံ = အကျိုးမဲ့ကို။ ဝါ = အကျိုးစီးပွား ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်မှုကို။ အစရိ = ပြုကျင့်ခဲ့

ကောပေါ။ သောယေဝ ဥရူပရိကောပဿ ဝတ္ထုတ္တာ အာယာတဝတ္ထု။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ။ ဒု-၃၀။

မဏိမဇ္ဈိသာဒီကာအဖ္ဋံ။ ။မဏိမဇ္ဈိဒ္ဓိမူ ပြခဲ့သောနည်းအပြင် “အာယာတာယေဝ ဝါ ဝတ္ထုနိ အနိဋ္ဌဖလဿ ကာရဏတ္တာတိပိ အာယာတဝတ္ထုနိ” ဟုလည်းဝစနတ္ထ ပြုသေး၏။ အာယာတာယေဝ = အမျက်ဒေါသတို့သည်ပင်။ ဝတ္ထုနိ = (အနိဋ္ဌဖလ၏) အကြောင်းတို့တည်း။ အာယာတဝတ္ထုနိ = အမျက်ဒေါသတို့သည်ပင် အနိဋ္ဌဖလ၏ အကြောင်းတို့။ ဝါ = အနိဋ္ဌဖလ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမျက်ဒေါသများ။ ဤဝစနတ္ထ အလိုလည်း အာယာတဝတ္ထု၏ တရားကိုယ်မှာ အမျက်ဒေါသပင်ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် “အာယာတာနံ ဝတ္ထုနိ အာယာတဝတ္ထုနိ = အမျက်ဒေါသတို့၏ အကြောင်းများ။ ဝါ = ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းတို့၏ အကြောင်းများ” ဟူ၍ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံဝစနတ္ထကိုလည်း မဏိမဇ္ဈိပြထားသေး၏။ ထိုဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံဝစနတ္ထ အလိုအားဖြင့်ကား ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည် ဒေါသထွက်စရာ သတ္တဝါအာရုံ အကြောင်းများနှင့် ထိုသတ္တဝါတို့က မိမိ၏အကျိုးစီးပွား ပျက်ပြားအောင် ပြုလုပ်ခြင်းတည်းဟူသော အာရုံအကြောင်းများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုဖွယ်ရာဖြစ်နေ၏။ ထို့အပြင် အမျက်မထွက်သင့်သောအရာ၌ အမျက်ထွက်ခြင်းတည်းဟူသော ပြခဲ့သော အဋ္ဌာနကောပဖြစ်လျှင် နေပူလွန်းခြင်း မိုးရွာလွန်းခြင်းစသည်နှင့် သစ်ငှက်ဆူးငြောင့်ခလုတ်စသော သင်္ခါရအာရုံ အကြောင်းများကိုလည်း ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းဟု ဆိုရဖွယ်ဖြစ်နေ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံနည်း၌ ယခင်ကကဲ့သို့ အမျက်ဒေါသသည် အာယာတဝတ္ထု မဟုတ်တော့ဘဲ ထိုသတ္တဝါသင်္ခါရ အာရုံများသာ အာယာတဝတ္ထုဖြစ်၏။ ထိုအာရုံများသာ အာယာတဝတ္ထု၏ တရားကိုယ်ဖြစ်၏။ ယခုအခါ ဤဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံနည်း အတိုင်းပင် အာယာတဝတ္ထုပုဒ်ကို “ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း”

ဖူးပြီ၊ ဣတိ = ဤသို့၊ ဝါ = ဤသို့သော မကျေနပ်ချက်ဖြင့်၊ အာယာ
တံ = (အမျက်ဒေါသဟူသော) ရန်ငြိုးကို၊ ဗန္ဓတိ = ဖွဲ့၏၊ (အယံ=ဤသူ
သည်) မေ = ငါ၏၊ အနတ္တံ = ကို၊ စရတိ = ပြုကျင့်ဆဲ၊ ဣတိ = သို့။ ။

ဟူ၍ မြန်မာလို အသိများနေ၏။

သို့သော် မဏိမဇ္ဈာန်မှ ဤနည်း၌ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံတွဲစပ်ရုံမျှ
တွဲစပ်ပြ၍ ဘာကို အာယာတဝတ္ထုခေါ်သည်ဟု တိုက်ရိုက်ရှင်းလင်းဖွင့်ပြ
ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် “အာယာတာနံ=နောက်နောက်အမျက်ဒေါသတို့၏၊
ဝတ္ထုနိ=အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးအမျက်ဒေါသတို့တည်း။” ဟူ၍ အနက်
ပြန်ဆိုလျှင် ယခင်ကမ္မဓာရယသမာသံ ဝစနတ္ထများနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်
အတူတူဖြစ်၍ အမျက်ဒေါသကိုပင် အာယာတဝတ္ထုဟု ခေါ်နိုင်ပါ၏။ သို့
သော် ထိုအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ကမ္မဓာရယသမာသံဝစနတ္ထဖြင့် ဖော်ပြထား
သောကြောင့် ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံဝစနတ္ထ၌မူ ထိုအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို
မယူကြတော့ဘဲ ပြခဲ့သော သတ္တဝါသင်္ခါရ အာရုံများကိုသာ “အာယာတ
ဝတ္ထု=ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏အကြောင်း” ဟူ၍ ယခုအခါ ရေးသားပို့ချနေကြ၏။

ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ စဉ်စားဖွယ် ။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် (၁) ကမ္မဓာရ
ယသမာသံနည်း၌ အာယာတထားခြင်း၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းတည်းဟူသော
ဒေါသကို အာယာတဝတ္ထုဟုခေါ်၍ (၂) ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံနည်း၌မူ
ထိုရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းအာရုံ (သတ္တဝါသင်္ခါရအာရုံ)ကို အာယာ
တဝတ္ထု ဟုခေါ်ရခြင်းကြောင့် ထိုနည်းနှစ်မျိုးသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်
အလွန်ကွာခြားနေ၏။ သို့သော် အာယာတဝတ္ထု ကိုးပါးဆယ်ပါးကိုပြသော-

အနတ္တံ မေ အစရီတိ အာယာတံ ဗန္ဓတိ(အာယာတော ဇာယတိ)စသော
ပါဠိတော်များ၌ “အာယာတံ ဗန္ဓတိ၊ အာယာတော ဇာယတိ” ဟူ၍
ဒေါသအာယာတကို ပဓာနထားဟောကြားတော်မူ၏။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်
ဒုကနိက္ခေပကဏ္ဍ(၂၁၆)၌လည်း “တတ္ထ ကတမော ဒေါသော၊ အနတ္တံ
မေ အစရီတိ အာယာတော ဇာယတိ” အစရှိသော ထိုအာယာတဝတ္ထု
ပါဠိဖြင့်ပင် ဒေါသ၏သဘောကိုဖော်ပြထား၏။ ယခင်ပြခဲ့သော ပဋိသမ္ဘိဒါ
မဂ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံနည်း မဖွင့်ပြဘဲ ကမ္မဓာရယ

ပ။ စရိဿတိ = ပြုကျင့်လတ္တံ့၊ ဣတိ။ ပ။

(အယံ = ဤသူသည်) မေ = ငါ၏ ၊ ပိယဿ = ချစ်ခင်အပ်သူ ဖြစ်သော ၊ မနာပဿ = စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူ၏ ၊ ဝါ=မြတ်နိုး

သမာသံ အဖွင့် တမျိုးတည်းဖြင့် ဒေါသကိုသာ အာယာတဝတ္ထုအဖြစ် ပြထား၏။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ (၄၉၅) ၌လည်း--

“ကိလေသာ ဧဝ ကိလေသဝတ္ထုနိ၊ အာယာတဝတ္ထုနိ ပနေတ္ထ “အနတ္တံ မေ အစရိ”တိအာဒိနံ ဝသေန အဝိကောပေတဗ္ဗေ ခါဏုကဏု ကာဒိမိပိ အဋ္ဌာနေ ဥပ္ပန္နာယာတေန သဒ္ဓိံ ဝုတ္တာနိ ” ဟူ၍ အာယာတဝတ္ထု ပုဒ်၏ ဝစနတ္တကို တိုက်ရိုက်မပြသော်လည်း ကိလေသဝတ္ထုပုဒ်၏ ဝစနတ္တ နှင့် ဆက်နွယ်လျက် ပြထားသောကြောင့် “ကိလေသာ ဧဝ ကိလေသ ဝတ္ထုနိ” ဟု ဝစနတ္တပြုရသကဲ့သို့ “အာယာတာ ဧဝ အာယာတဝတ္ထုနိ” ဟူ၍ ဝစနတ္တ ပြုရမည်မှာ သေချာလှ၏။ ထို့ကြောင့် ကိလေသဝတ္ထုပုဒ်၌ ဝတ္ထုသဒ္ဓါအတွက် အနက်ခြံအထူးအထွေ ရှာဖွေနေစရာမလိုတော့ဘဲ ကိလေသတရားများကိုပင် ဝတ္ထုဟူ၍(ကိလေသဝတ္ထုဟူ၍)ခေါ်ဆိုရသကဲ့ သို့ ထိုအတူ အာယာတဝတ္ထုပုဒ်၌လည်း ဒေါသထွက်စရာ သတ္တဝါအာရုံနှင့် သစ်ငုတ်ဆူးငြောင့် စသော သင်္ခါရ အာရုံတို့ကို ဝတ္ထုဟု မခေါ်ဆိုရ။ ဝတ္ထုသဒ္ဓါ အတွက် အနက်ခြံ သီးခြားမရှိ ၊ အာယာတပုဒ်နှင့် အနက်ခြံတူဖြစ်၍ ဒေါသအာယာတကိုပင် ဝတ္ထုဟူ၍ (အာယာတဝတ္ထုဟူ၍)ခေါ်ဆိုရမည်ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုလိုပါ၏။

ထို့အပြင် အာယာတဝတ္ထုဆယ်ပါး ရေတွက်ရာ၌လည်း “ခါဏု ကဏုကာဒိမိပိ အဋ္ဌာနေ ဥပ္ပန္နာယာတေန သဒ္ဓိံ ဝုတ္တာနိ”ဟူ၍ ယခင် အာယာတဝတ္ထုကိုးပါး၌ အဋ္ဌာနေ ဥပ္ပန္နာယာတ(အဋ္ဌာနကောပ)ကို ထည့်၍ အာယာတဝတ္ထုဆယ်ပါး ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာပြဆိုထား၏။ ထိုသို့ ပြဆိုရာတွင် ရှေးဖြစ်သော အာယာတဝတ္ထု ကိုးပါးတို့၏ တရားကိုယ်ကို တိုက်ရိုက်မဖော်ပြသော်လည်း ဆယ်ခုမြောက်နောက်ဆုံး အာယာတဝတ္ထု၏ တရားကိုယ်ကို ပြဆိုရာ၌ သစ်ငုတ်ဆူးငြောင့် (ခါဏုကဏုက) စသော သင်္ခါရ အာရုံတို့ကို အာယာတဝတ္ထုဟု မပြဆိုဘဲ အမျက်မထွက်သင့်သော

အပ်သူ၏ ၊ အနတ္တံ = ကို ၊ အစရိ = ပြုလုပ်ခဲ့ဘူးပြီ ၊ ဣတိ = ဤသို့ ၊ ဝါ = ဖြင့် ၊ အာဃာတံ = ကို ၊ ဗန္ဓတိ = ၏ ၊ (အယံ = သည်) မေ = ငါ၏ ၊ ပိယဿ = သော ၊ မနာပဿ = ၏ ၊ အနတ္တံ = ကို ၊ စရတိ = ပြုလုပ်ဆဲ ၊ ဣတိ

ထိုသစ်ငုတ်စသော သင်္ခါရအာရုံတို့၌ အမျက်ထွက်ခြင်းတည်းဟူသော ဒေါသ အာဃာတ (အဋ္ဌာနကောပ) ကိုသာ အာဃာတဝတ္ထုဟု ပြဆိုထားကြောင်းမှာ “အဋ္ဌာနေ ဥပ္ပန္နာယာတေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိဖြင့် သိသာလှပါ၏။

ယင်းသို့ဆယ်ခုမြောက် အာဃာတဝတ္ထုသည် ဒေါသအာဃာတ ဖြစ်လျှင် ကျန်သောရှေ့ပိုင်း အာဃာတဝတ္ထုကိုးပါးတို့သည်လည်း ဒေါသ အာဃာတပင်ဖြစ်ကြောင်းမှာ (ဒေါသအာဃာတကိုပင် အာဃာတဝတ္ထုဟု ခေါ်ဆိုရကြောင်းမှာ) လယ်ပြင်တွင် ကွဲသွားသကဲ့သို့ ကွဲပြားလှပါ၏ ၊ ထို့ပြင် မဏိမဉ္ဇူက ဖွင့်ပြသော ဒီကာကျော်၌လည်း “ယံကိဉ္စိ အနိဋ္ဌာရမ္မဏံ၊ နဝဝိ ခအာဃာတဝတ္ထုနိ စ ဒေါမနဿဿ ကာရဏံ ၊ ပဋိဃဿ ကာရဏဉ္စာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟူ၍ ဒေါမနဿနှင့် ပဋိဃတို့၏ အကြောင်းတရားကို ပြဆိုရာ၌ “ယံကိဉ္စိ အနိဋ္ဌာရမ္မဏံ” ပါဠိဖြင့် ဒေါသထွက်စရာ သတ္တဝါသင်္ခါရ အာရုံများကိုယူ၍ “နဝဝိခအာဃာတဝတ္ထုနိ” ပါဠိဖြင့်မူ ယခုဖြစ်ဆဲ ဒေါမနဿပဋိဃတို့၏ ရှေးရှေးဒေါသကိုယူသင့်ပါ၏။

ဤသို့လျှင် “အာဃာတဿ ဝတ္ထု=ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း” ဟူ၍ မြန်မာလို အသိများ၍ သတ္တဝါသင်္ခါရ အာရုံများပါ ရောနှောပါဝင်လာ နိုင်သော ထိုဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် အဖွင့်သည် အခြားသော တချို့နေရာ များ၌ သင့်လျော်ဖွယ်ရာရှိနိုင်သော်လည်း အာဃာတဝတ္ထုကိုးပါးဆယ်ပါး ကိုပြသော ဤအင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်စသည်၌ မသင့်လျော်ကြောင်းမှာ ပြခဲ့သော အထောက်အထားများဖြင့် ခိုင်လုံနေပြီဖြစ်သောကြောင့် နိဿယခန်း၌ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ်အနက်ကို မပြန်ဆိုတော့ဘဲ ကမ္မဓာရယသမာသ် အနက်သာ ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ထို့ပြင် အာဃာတဝတ္ထု ကိုးပါးဆယ်ပါးကို ရေတွက်သောအခါ၌လည်း ပုဂ္ဂိုလ်တဦးက မိမိ၏ အကျိုးစီးပွား ပျက်ပြားအောင် (၁) ရှေးကပြုခဲ့ဖူးခြင်း

= သို့၊ အာယာတံ = ကို၊ ဗန္ဓတိ = ၏၊ (အယံ = သည်) မေ = ၏၊ ပိယဿ = သော၊ မနာပဿ = ၏၊ အနတ္တံ = ကို၊ စရိဿတိ = တွံ၊ ဣတိ အာယာတံ ဗန္ဓတိ = ၏၊ (အယံ = သည်) မေ = ၏၊ အပ္ပိယဿ = မချစ်ခင်အပ်သူ ဖြစ်သော၊ အမနာပဿ = စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သောရန်သူ၏၊ ဝါ = မမြတ်နိုးအပ်သော ရန်သူ၏၊ အတ္ထံ = အကျိုးစီးပွားကို၊ ဝါ = ကြီးပွားတိုးတက်မှုကို၊ အစရိ = ပြီ။ ပ ။ ဣတိ (အဝေါစ) နဝမံ။

(၂) ယခုလည်းပြုလုပ်နေခြင်းစသည်ဖြင့် ဒေါသ၏ အာရုံ အကြောင်း အချက်အလက်မျှကိုသာ မရေတွက်ဘဲ (၁)ဤသူသည် ငါ၏ အကျိုးမဲ့ကို ရှေးကလည်း ပြုလုပ်ခဲ့ဖူးပြီဟူ၍ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း (၂)ယခုလည်းငါ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းစသည်ဖြင့် အာရမ္မဏိကာ ဒေါသအာယာတအထိ ဆိုက်ရောက်အောင် ရေတွက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အာယာတဝတ္ထု(၁၉)ပါး။ ။ ဤသုတ်၌ အာယာတဝတ္ထုကိုးပါး ဟောတော်မူ၍ ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၉)သုတ်၌ အဋ္ဌာနကောပကိုထည့်၍ ဆယ်ပါးဟောတော်မူ၏။ ယင်းသို့ဟောတော်မူရာ၌ “အနတ္တံ မေ အစရိ” စသည်ဖြင့် နပဋိသေမေပါဘဲ “အစရိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ထို့နောက် တဖန် နပဋိသေနှင့်တကွ “အတ္ထံ မေ နာစရိ၊ န စရတိ၊ န စရိဿတိ၊ ပိယဿ မေ မနာပဿ အတ္ထံ နာစရိ၊ နစရတိ၊ နစရိဿတိ၊ အပ္ပိယဿ မေ အမနာပဿ အနတ္တံ နာစရိ၊ နစရတိ၊ နစရိဿတိ”ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ကိုးပါးကို ဖြည့်စွက်လိုက်လျှင် အာယာတဝတ္ထု (၁၉)ပါးဖြစ်၏။ ဣတိဝုတ်အဋ္ဌကထာ(၄၂)၌ “ခါဏုကဏုကာဒိနာ အဋ္ဌာနေန သဒ္ဓိ”ဟူ၍ ပါဠိရှိရာတွင် “ခါဏုကဏုကာဒိနာ” အရ သစ်ငုတ် ဆူးငြောင့် စသော သင်္ခါရ အာရုံမျှကိုသာ မယူဘဲ ထိုသင်္ခါရအာရုံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒေါသအာယာတဟူသော အာရမ္မဏိတရားတိုင်အောင် ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ယူရမည့်အပြင် အဋ္ဌာနေန သဒ္ဓိ - ၌လည်း “အဋ္ဌာနကောပေန သဒ္ဓိ” ဟုဆိုလိုလျက် ကောပပုဒ်ချေထားသည်ဟု ကြံရမည်ဖြစ်သည်။

၁၀ - အာယာတပဋိဝိနယသုတ်

၃၀။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အာယာတပဋိဝိနယာ = ဒေါသအာယာတကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း တရားတို့သည်။ ဣမေ နဝ = ဤကိုးမျိုးတို့ပေတည်း။ ပ။ (အယံ = ဤသူသည်) မေ = ဇာတိ။ အနတ္တံ = ကို၊ အစရိ = ပြုလုပ်ခဲ့ဖူးပြီ။ တံ = ထိုငါ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုလုပ်ခြင်းသည်။ (မာ အဟောသိ = မဖြစ်ပါစေသတည်း။ ဣတိ = ဤသို့၊ ဝါ = ဤသို့၊ အကျိုးမဲ့ မပြုလုပ်ခြင်းကို) ဧတ္ထ = ဤပုဂ္ဂိုလ်၌၊ (ဤအကျိုးမဲ့ပြုလုပ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၌) ကုတော = အဘယ်ကြောင့်၊ ဝါ = အဘယ်မှာ၊ လဗ္ဘာ = (တောင့်တတိုင်း)

၁။ တံ ကုတောတ္ထ လဗ္ဘာ။ ။ ဤဝါကျ၌ နောက်တနည်းအဖွင့် အနက်ပေးပုံမှာ - (အယံ = ဤသူသည်) မေ = ငါ၏၊ အနတ္တံ = ကို၊ အစရိ = ပြီ၊ (အဟံ = သည်၊ ကောပံ = အမျက်ထွက်မှုကို၊ သစေ ကရေယျံ = အကယ်၍ ပြုငြားအံ့) ဧတ္ထ = ဤ ငါ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ တံ = ထိုငါက အမျက်ထွက်မှုပြုခြင်းကို၊ ကုတော = အဘယ်ကြောင့်၊ ဝါ = အဘယ်မှာ၊ လဗ္ဘာ = ရအပ်ပါအံ့နည်း။ ဤအနက်ပေးနည်း၌ ဆိုလိုသည်မှာ -

သတ္တဝါတို့သည် ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြသည်ဖြစ်၍ ကံတရားကသာ သတ္တဝါတို့ကို ချမ်းသာအောင် ဆင်းရဲအောင် ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးက သူ၏ အလိုဆန္ဒဖြင့် ဘယ်သူ့ကိုမျှ ချမ်းသာအောင် ဆင်းရဲအောင် မပြုလုပ်နိုင်၊ ငါ၏ အကျိုးမဲ့ကိုလည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်က ပြုလုပ်သည် မဟုတ်၊ ငါ၏ အကုသိုလ်ကံကသာ ပြုလုပ်သည်။ ထို့ကြောင့် “တံ ကုတောတ္ထ လဗ္ဘာ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌ ငါက အမျက်ဒေါသထွက်ခြင်းသည် အဘယ်မှာ သင့်လျော်အံ့နည်း” ဟူ၍ ဆိုလို၏။

(တနည်း) ပရမတ္ထသဘောတရားအားဖြင့်ကြည့်လျှင် ခန္ဓာငါးပါးက လွဲ၍ စိတ်ဆိုးစရာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူ၍ မရှိ၊ စိတ်ဆိုးတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ဟူ၍လည်းမရှိ၊ အားလုံး ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားချည်းသာ ဖြစ်၏။ သင်္ခါရတရားမှန်သမျှ ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးသွားသည်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် အသက်တမ်းကာလ အားဖြင့် အလွန်တိုတောင်းလှ၏။ ယင်းသို့ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးသွားကြပြီး ဖြစ်သော

ရနိုင်ပါအံ့နည်း။ ဣတိ = ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ အာယာတံ=ရန်ငြိုးဒေါသကို၊ ပဋိဝိနေတိ = ပယ်ဖျောက်၏။ ။ ပ ။ (အယံ = သည်) မေ=၏၊ ပိယဿ = သော၊ မနာပဿ = ၏၊ အနတ္တံ = ကို၊ အစရိ=ပြီ၊ တံ = ထို ငါ့ချစ်သူ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ (မာ အဟောသိ=တည်း၊ ဣတိ =သို့၊ ဝါ =ကို၊) ဧတ္ထ = ဤပုဂ္ဂိုလ်၌၊ (ငါ့ချစ်သူ၏အကျိုးမဲ့ကို ပြုလုပ်နေသော ဤပုဂ္ဂိုလ်၌) ကုတော = ကြောင့်၊ ဝါ = မှာ၊ လတ္တာ = နည်း) ဣတိ = ဤသို့၊ စဉ်းစား၍၊ အာယာတံ = ကို၊ ပဋိဝိနေတိ=၏။ ။ ပ ။

(အယံ = သည်) မေ = ၏၊ အပိယဿ = မချစ်အပ်သူဖြစ်သော၊ အမနာပဿ = ၏၊ အတ္တံ = ကို၊ အစရိ = ဖူးပြီ၊ တံ = ထို ငါ့မုန်းသူ၏ အကျိုးစီးပွားကို ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ (မာအဟောသိ = တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ = ဤသို့၊ အကျိုးစီးပွားကို ပြုလုပ်ခြင်းကို) ဧတ္ထ = ဤပုဂ္ဂိုလ်၌၊ (ဤငါ့မုန်းသူ၏ အကျိုးစီးပွားကို ပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌) ကုတော=ကြောင့်၊ ဝါ = မှာ၊ လတ္တာ =အံ့နည်း၊ ဣတိ = သို့၊ အာယာတံ =ကို၊ ပဋိဝိနေတိ=၏။ ။ ပ ။ ဒသမံ။

၁၁။ အနုပုဗ္ဗနိရောဓသုတ်

၃၁။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာ = အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်စေအပ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောတို့သည်၊ ဣမေ နဝ = တည်း၊ နဝ=ကိုးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ပဌမံ =ရှေးဦးပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနံ =ဈာန်သို့၊ ဝါ =ဈာန်ကို၊ သမာပန္နဿ= ကောင်းစွာရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ = ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကာမသညာ= ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ ဖြစ်သော အမှတ်သညာသည်၊ နိရုဒ္ဓါ = ချုပ်ငြိမ်းသည်။

ကြောင့်ပင် ယခုအခါ အဘယ်သူ့ကို အဘယ်အရာကို စိတ်ဆိုးနေပါသည်ဟု လက်ညှိုးထိုးညွှန်ပြစရာပင် မရှိတော့ချေ။ ထို့ကြောင့် အဘယ်သူက အဘယ်သူ့အား စိတ်ဆိုးနေပါသနည်း။ တံ ကုတောတ္ထ လတ္တာ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ ငါ၏ စိတ်ဆိုးမှုသည် အဘယ်မှာ ရနိုင်ဖြစ်နိုင်ကောင်းအံ့နည်း ဟူလို။

ဟောတိ = ဖြစ်၏။ ဒုတိယံ = နှစ်ခုမြောက်သော။ ဈာနံ = သို့။ ဝါ = ကို။ သမာပန္နဿ = ၏။ ဝိတက္ကဝိစာရာ = ဝိတက်ဝိစာရတို့သည်၊ နိရုဒ္ဓါ = ချုပ်ငြိမ်းကုန်သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏။ တတိယံ = သုံးခုမြောက်သော။ ဈာနံ = သို့။ ဝါ = ကို။ သမာပန္နဿ = ၏။ ပီတိ = ဝိတိသည်။ နိရုဒ္ဓါ = ချုပ်ငြိမ်းသည်။ ဟောတိ = ၏။ စတုတ္ထံ = လေးခုမြောက်သော။ ပ။ အသာသပသာသာ = ထွက်လေ ဝင်လေတို့သည်။ နိရုဒ္ဓါ = ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။

အာကာသာနဉ္စာယတနံ = အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့။ ဝါ = ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင် ပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်သို့။ ဝါ = ကို။ သမာပန္နဿ = ၏။ ရူပသညာ = (၁၅)ပါးသော ရူပဈာန်သညာသည်။ ပ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့။ ဝါ = အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာအာရုံ ရှိသော ဈာန်သို့။ ဝါ = ကို။ သမာပန္နဿ = ၏။ အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ = အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော အမှတ် သညာသည်။ ပ။ အာကိဉ္စညာယတနံ = အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့။ ဝါ = (ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏) အနည်းငယ် စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှ အကြွင်းအကျန် မရှိသည် အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော ဈာန်သို့။ ဝါ = ကို။ သမာပန္နဿ = ၏။ ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သညာသည်။ ပ။ နေဝသညာနာသညာယတနံ = နေဝသညာနာသညာယတနတရားသို့။ ဝါ = ရုန်းရင်းထင်ရှားသောသညာ မရှိသည်လည်းဖြစ်၍ သိမ်မွေ့သော သညာ မရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်းဟူသော မနာယတနဓမ္မာယတနသို့။ ဝါ = ရုန်းရင်းထင်ရှားသော သညာလည်းမဟုတ်၊ သိမ်မွေ့သောသညာ မဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်သည့်ပြင်၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်ရာမှီရာလည်းဖြစ်သော သညာသို့။ ဝါ = ကို။ သမာပန္နဿ = ရောက်သောသူ၏။ ဝါ = ဝင်စားသောသူ၏။ အာကိဉ္စညာယတနသညာ = အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သညာသည်။ နိရုဒ္ဓါ = ချုပ်သည်။ ဟောတိ = ၏။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ = သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းသဘော

ဟူသော နိရောဓ သမာပတ်သို့ ၊ သမာပန္နဿ=၏ ၊ သညာ စ= သညာ သည်လည်းကောင်း ၊ ဝေဒနာ စ = ဝေဒနာသည်လည်းကောင်း ၊ နိရုဒ္ဓါ= ချုပ်ကုန်သည် ၊ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏ ။ ပ ။ ဧကာဒသမံ ။

တတိယော = သုံးခုမြောက်သော ၊ သတ္တာဝါသဝဂ္ဂေါ = သတ္တာဝါ သဝဂ်တည်း ။

၄-မဟာဝဂ်

၁-အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသုတ်

၃၂ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ = အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားနေအပ် သော တရားတို့သည် ၊ ဣမေ နဝ = တည်း ၊ နဝ = ကိုးပါးတို့ဟူသည် ၊ ကတမေ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ ၊ ပဌမံ = ရှေးဦးပဌမဖြစ်သော ၊ ဈာနံ = ဈာန်လည်းကောင်း ၊ ဒုတိယံ = နှစ်ခုမြောက်သော ၊ ဈာနံ=ကောင်း ။ ပ ။ အာကာသာနဉ္စာယတနံ = အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်လည်းကောင်း ၊ ဝါ = ... ရှိသော ဈာန်လည်းကောင်း ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ = ဈာန်လည်း ကောင်း ၊ ဝါ = ကောင်း ၊ အာကိဉ္စညာယတနံ = ဈာန်လည်းကောင်း ၊ ဝါ = ကောင်း ၊ နေဝသညာနာသညာယတနံ = နေဝသညာနာသညာယတန တရားလည်းကောင်း ၊ ဝါ=ကောင်း ၊ သညာဝေဒယိတနိရောဓော = သညာ ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောဟူသော နိရောဓသမာပတ် လည်း ကောင်းတည်း ၊ ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ = တို့သည် ၊ ဣမေ နဝ = တို့တည်း ၊ ဣတိ=သို့ ၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပဌမံ ။

၂-အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်

၃၃ ။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့ ၊ နဝ = ကိုးပါးကုန်သော ၊ ဣမာ အနုပုဗ္ဗ ဝိဟာရသမာပတ္တိယော=ဤအစဉ်အတိုင်း နေအပ် ဝင်စားအပ်သော သမာ ပတ်တို့ကို ၊ (အဟံ = ငါသည်) ဒေသေသာမိ = ဟောတော်မူအံ့ ၊ (တုဗ္ဗေ = သင်တို့သည်) သာဓုကံ = ကောင်းစွာ ၊ သုဏာထ= နာယူကြကုန်လော့ ။

ပ ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ နဝ = ကုန်သော၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိယော
= ပတ်တို့ဟူသည်။ ကတမာ စ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ယတ္ထ=အကြင်
သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌၊ ကာမာ = (ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော)
ကာမတို့သည်၊ နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်ကုန်၏၊ စ = ထို့အပြင်၊ ယေ = အကြင်
အရှင်သူမြတ်တို့သည်၊ ကာမေ = ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသောကာမတို့ကို၊
နိရောဓေတွာ နိရောဓေတွာ = ချုပ်စေကုန်၍ ချုပ်စေကုန်၍၊ ဝိဟရန္တိ =
နေကြကုန်၏ (တတ္ထ=ထိုသမာပတ်ဟူသောဌာန၌)အဒ္ဓါ=အမှန်တကယ်ပင်၊
တေ အာယသ္မန္တော=ထိုအရှင်သူမြတ်တို့သည်၊ တဒင်္ဂေန = ထိုဈာန်အင်္ဂါ
ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ နိစ္ဆာတာ = ဆာလောင်
တတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိ မရှိကြကုန်၊ နိဗ္ဗုတာ = ကိလေသာ အပူဝေး၍
ငြိမ်းအေးတော်မူကြကုန်၏၊ တိဏ္ဍာ = ကာမမှ လွန်မြောက်တော်မူကြ
ကုန်၏၊ ပါရဂူတာ=ကာမတို့၏ အဆုံးစွန် တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်
မူကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ = ငါသည်) ဝဒါမိ = မိန့်ဆိုတော်မူ၏ ။

ကတ္ထ = အဘယ်သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌၊ ကာမာ = တို့သည်၊
နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်ကုန်သနည်း၊ စ = ထို့အပြင်၊ ကေ = အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
ကာမေ=တို့ကို၊ နိရောဓေတွာ နိရောဓေတွာ=၍၊ ဝိဟရန္တိ =နေကုန်သနည်း၊
အဟံ = ငါသည်၊ ဧတံ = ဤအကြောင်းကို၊ န ဇာနာမိတိ = မသိဟူ၍၊
အဟံ = သည်၊ ဧတံ = ဤအကြောင်းကို၊ နပဿာမိတိ = မမြင်ဟူ၍၊
ဣတိ=ဤစကားကို၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ဧဝံ = ဤအတိုင်း၊ ဝဒေယျ
= ပြောဆိုငြားအံ့၊ သော = ထိုသူကို၊ ဝါ=ထိုသူသည်၊ ဧဝံ= ဤသို့၊
ဝစနိယော=ပြောဆိုထိုက်သည်၊ အဿ = ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊
ဝစနိယော=သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု = ရဟန်းသည်၊
ကာမေဟိ = ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ=ကင်းဆိတ်၍
သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ = နီဝရဏအကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ
= တရားတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ = လျှင်၊ သဝိတက္ကံ = ဝိတတ်နှင့်လည်းတကွ
ဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ=ဝိစာရနှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ ဝိဝေကဇံ= နီဝရဏ
တို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ=နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော

ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစဉ် ဖြစ်သော၊ ဝါ = နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်
 စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစဉ် ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ = ပီတိသုခ
 ရှိသော၊ ပဌမံ = ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် ပဌမ ဖြစ်သော၊ ဈာနံ = ဈာန်သို့၊
 ဝါ = ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ = ရောက်၍၊ ဝါ = ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရတိ =
 နေ၏၊ [ကျန်သော အနက်ပေးနည်းများနှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို ဒုကနိပါတ်
 စာပိုဒ် (၁၃) ကြည့်]

ဣတ္ထ = ဤပဌမဈာန်သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌၊ ကာမာ = တို့သည်၊
 နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်ကုန်၏၊ စ = ထို့အပြင်၊ ဇော = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 (ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက် ဝင်စားနေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ကာမေ
 = တို့ကို၊ နိရောဓေတွာ နိရောဓေတွာ = ၍၊ ဝိဟရန္တိ = နေတော်မူကြကုန်၏၊
 ဣတိ = ဤသို့၊ (ဝစနိယော = သည်၊ အဿ = ဖြစ်ရာ၏) ဘိက္ခဝေ =
 တို့၊ အဒ္ဓါ = အမှန်တကယ်ပင်၊ အသဋ္ဌော = မစဉ်းလဲမကောက်ကျစ်သူ
 ဖြစ်သော၊ ဝါ = မိမိ၌ မရှိသော ဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုသူ
 မဟုတ်သော၊ အမာယာဝီ = မိမိ၏အပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှု မရှိသော၊
 (ပုဂ္ဂလော = ပုဂ္ဂိုလ်သည်) သာဓုတိ = ကောင်းပါ၏ဟူ၍၊ ဘာသိတံ =
 ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ အဘိနန္ဒေယျ = နှစ်သက်ရာ၏၊ ဝါ = နှစ်သက်စွာ
 လက်ခံရာ၏၊ အနုမောဒေယျ = ဝမ်းမြောက်ရာ၏၊ ဝါ = ဝမ်းမြောက်စွာ
 လက်ခံရာ၏၊ ဘာသိတံ = ကို၊ သာဓုတိ = ဟူ၍၊ အဘိနန္ဒိတွာ = နှစ်သက်၍၊
 ဝါ = နှစ်သက်စွာ လက်ခံ၍၊ အနုမောဒိတွာ = ဝမ်းမြောက်၍၊ ဝါ = ၍၊
 နမဿမာနော = ရှိခိုးလျက်၊ ပဉ္စလိကော = ချီးမြှောက်အပ်သော လက်အုပ်
 ရှိလျက်၊ [ပုဂ္ဂဟိတော အဉ္စလိ ယဿာတိ ပဉ္စလိကော] ပယိရုပါသေယျ
 = ဆည်းကပ်ရာ၏။

ယတ္ထ = အကြင်သမာပတ်ဟူသောဌာန၌၊ ဝိတက္ကဝိစာရာ = ဝိတက်
 ဝိစာရတို့သည်၊ နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်ကုန်၏၊ စ = ထို့အပြင် = ယေ = အကြင်
 အရှင်သူမြတ်တို့သည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရေ = တို့ကို၊ နိရောဓေတွာ နိရောဓေတွာ
 = ကုန်၍၊ ဝိဟရန္တိ = ကုန်၏၊ (တတ္ထ = ထိုသမာပတ်ဟူသော ဌာန၌)
 အဒ္ဓါ = ပင်၊ ဇော အာယသ္မန္တော = တို့သည်၊ တဒဂေန = ကြောင့်၊ နိစ္ဆာတာ
 = ကုန်၊ နိဗ္ဗုတာ = ကုန်၏၊ တိဏ္ဍာ = ဝိတက်ဝိစာရတို့မှ လွန်မြောက်တော်

မူကြကုန်၏။ ပါရဂုံတာ=ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်
မူကြကုန်၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဟံ=သည်) ဝဒါမိ=၏။

ကတ္ထ=အဘယ်သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌၊ ဝိတက္ကဝိစာရာ = ဝိတက်
ဝိစာရတို့သည်၊ နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်ကုန်သနည်း၊ စ = ထို့အပြင်၊ ကေ =
အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ပ။ ဝစနိယော=သည်၊ အဿ=ရာ၏၊ (ကိန္တိ
=သို့၊ ဝစနိယော=သည်၊ အဿ =ဟူမူ) အာဝုသော= ငါ့ရှင်၊ ဣစ =
၌၊ ဘိက္ခု =သည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ=ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို၊ ဝုပသမာ =
ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်၊ ဝါ = ပယ်ခွာလွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ ပ။
ဒုတိယံ = ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဈာနံ = သို့၊ ဝါ
=ကို၊ ဥပသမ္ပန္န=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဧတ္ထ=ဤဒုတိယဈာန်သမာပတ်
ဟူသော ဌာန၌၊ ဝိတက္ကဝိစာရာ = တို့သည်၊ နိရုဇ္ဈန္တိ = ကုန်၏၊ စ=
ပြင်၊ တေ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ဒုတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေ
သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်)။ ပ။ ဝိဟရန္တိ=၏၊ ဣတိ = သို့၊ (ဝစနိယော
= သည်၊ အဿ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဒ္ဓါ = ပင်၊ အသဋ္ဌော = သော။
ပ။ ပယိရုပါသေယျ = ဆည်းကပ်ရာ၏။

ယတ္ထ =အကြင်သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌၊ ပီတိ=ပီတိသည်၊ နိရုဇ္ဈတိ
= ချုပ်၏၊ စ = ထို့ပြင်၊ ယေ = အကြင် အရှင်သူမြတ်တို့သည်၊ ပီတိ =
ပီတိကို။ ပ။ ဝိဟရန္တိ = ၏၊ (တတ္ထ = ထိုသမာပတ်ဟူသောဌာန၌)အဒ္ဓါ
= ပင်၊ တေ အာယသ္မန္တော = တို့သည်၊ တဒင်္ဂေန = ကြောင့်၊ နိစ္ဆာတာ
= ကုန်၊ နိဗ္ဗတာ = ကုန်၏၊ တိဏ္ဍာ = ပီတိမှ လွန်မြောက်တော်မူကြကုန်၏၊
ပါရဂုံတာ = ပီတိ၏ တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်မူကြကုန်၏၊ ဣတိ
(အဟံ) ဝဒါမိ = ၏၊ ကတ္ထ=၌၊ ပီတိ = သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ=ချုပ်သနည်း။
ပ။ အာဝုသော = ရှင်၊ ဣစ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပီတိယာ=ပီတိကို၊ ဝိရာဂါစ
=စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ပ။ ဧတ္ထ=ဤတတိယ ဈာန်သမာ
ပတ်ဟူသော ဌာန၌၊ ပီတိ=သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ = ချုပ်၏၊ စ = ပြင်၊ တေ
= ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (တတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော
ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်)။ ပ။ ဝိဟရန္တိ=၏၊ ဣတိ(ဝစနိယော အဿ)ဘိက္ခဝေ
=တို့၊ အဒ္ဓါ။ ပ။ ပယိရုပါသေယျ။

ယတ္ထ = ဤ။ ဥပေက္ခာသုခံ = တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာနှင့် သုခဝေဒနာသည်။
 နိရုဇ္ဈတိ = ချုပ်၏။ စ = ထို့ပြင်။ ယေ = အကြင် အရှင်မြတ်တို့သည်။
 ဥပေက္ခာသုခံ = ကို ။ ပ ။ တိဏ္ဍာ = ဥပေက္ခာသုခမှ လွန်မြောက်ကုန်၏။
 ပါရဂံတာ = ဥပေက္ခာသုခ၏ တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်မူကြကုန်၏။
 ဣတိ (အဟံ) ဝဒါမိ = ၏ ။ ပ ။ အာဝုသော = ငါ့ရှင် = ဣဓ = ဤ။
 ဘိက္ခု = သည်။ ပုဗ္ဗေဝ = (ဈာန်လေးပါးတို့၏) ရှေးဦးမဆွ ဥပစာရဓဏ၌
 သာလျှင်။ သုခဿ = ကာယိကသုခကို။ ပဟာနာ စ = ပယ်ခြင်းကြောင့်
 လည်းကောင်း ။ ပ ။ ဧတ္ထ = ဤစတုတ္ထ ဈာန်သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌။
 ဥပေက္ခာသုခံ = သည်။ နိရုဇ္ဈတိ = ၏ ။ စ = ပြင်။ တေ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။
 (စတုတ္ထဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဥပေက္ခာ
 သုခံ = ကို ။ ပ ။ ပယိရုပါသေယျ = ၏ ။

ယတ္ထ = ဤ။ ရူပသညာ = ရူပဈာန်၌ ယှဉ်သော သညာသည်။ (၁၅-ပါးသော
 ရူပါဝစရ ဈာန်သညာသည်) နိရုဇ္ဈတိ = ၏ ။ ပ ။ တိဏ္ဍာ = ရူပသညာမှ
 လွန်မြောက်ကုန်၏။ ပါရဂံတာ = ရူပသညာ၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ရောက်ကုန်
 ၏ ။ ပ ။ အာဝုသော = ငါ့ရှင်။ ဣဓ = ဤ။ ဘိက္ခု = သည်။ သဗ္ဗသော =
 ဖြင့်။ [စာပိုဒ် (၂၄) သတ္တာဝါသသုတ်ကြည့်] ။ ပ ။ အနန္တော = သော။
 အာကာသော = တည်း။ ဣတိ = ဤသို့။ စီးဖြန်းပွားများလျက်။ အာကာသာ
 နဉ္စာယတနံ = အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့။ ဝါ = ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း
 အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံ
 ရှိသော ဈာန်သို့။ ဝါ = ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ = ၍။ ဝိဟရတိ = နေ၏။ ဧတ္ထ =

၁။ ယတ္ထ ဥပေက္ခာသုခံ နိရုဇ္ဈတိ ။ ။ ဈာန်ဝိဘင်းပါဠိတော် (၂၇၀)
 ၌ “ဈာန်၌ ဥပေက္ခာ သတိ သမ္ပဇေသံ သုခံ စိတ္တဿေကာဂ္ဂတာ” ဟူ၍
 တတိယဈာန်၌ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး ဟောတော်မူ၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင်
 ဤ၌ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာနှင့် သုခဝေဒနာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးကိုယူ၍
 “ဥပေက္ခာသုခံ” ဟု ဟောတော်မူ၏။ တတိယဈာန်၌ရှိသော ထိုဈာန်အင်္ဂါ
 နှစ်ပါးသည် စတုတ္ထဈာန်ရောက်လျှင် ချုပ်ရတော့၏။ ထို့ကြောင့် “ယတ္ထ
 ဥပေက္ခာသုခံ နိရုဇ္ဈတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။

ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဟူသော ဌာန၌၊ ရူပသညာ = သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ = ဧ၏၊ စ = ပြင်၊ တေ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ။ ပ။ ပယိရူပါသေယျ=ဧ၏ ။

ယတ္ထ = ၌၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ = အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော သညာသည်၊ (ဖြစ်ခြင်း ...ရုံရှိသော ဈာန်၌ ယှဉ်သော သညာသည်) နိရုဇ္ဈတိ = ဧ၏ ။ ပ ။ တိဏ္ဍာ = အာကာသာနဉ္စာယတနသညာမှ လွန်မြောက်ကုန်၏၊ ပါရဂုံတာ = အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ၏ အဆုံးစွန် တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်ကုန်၏ ။ ပ ။ ဣတိ = ဤသို့ စီးဖြန်းပွားများလျက်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့၊ ဝါ = အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော ဈာန်သို့၊ ဝါ = ကို ။ ပ ။ ဧတ္ထ = ဤဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ဟူသော ဌာန၌ ။ ပ ။ တေ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ။ ပ ။ ပဗ္ဗလိကော=လျက်၊ ပယိရူပါသေယျ=ဧ၏ ။

ယတ္ထ = ၌၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော သညာသည်၊ (အဆုံး ... ရုံရှိသောဈာန်၌ ယှဉ်သော သညာသည်) နိရုဇ္ဈတိ=ဧ၏ ။ ပ ။ တိဏ္ဍာ = ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာမှ လွန်မြောက်ကုန်၏၊ ပါရဂုံတာ = ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာ၏ အဆုံးစွန်တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်ကုန်၏ ။ ပ။ ကိဉ္စိ =သည်၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပေ၊ ဣတိ=ဤသို့ စီးဖြန်းပွားများလျက်၊ အာကိဉ္စညာယတနံ = အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့၊ ဝါ = ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏ အနည်းငယ်စိုးစဉ်း ဘင်မျှ အကြွင်းအကျန် မရှိသည် အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော ဈာန်သို့၊ ဝါ=ကို ။ ပ ။ ဧတ္ထ=ဤအာကိဉ္စညာယတနဈာန်သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌ ။ ပ ။ တေ=တို့သည်၊ (အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက် ဝင်စားနေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ။ ပ ။

ယတ္ထ = ၌၊ အာကိဉ္စညာယတနသညာ = အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော သညာသည်၊ (ပဌမာ...ရုံရှိသော ဈာန်၌ယှဉ်သော သညာသည်)

နိရုဇ္ဈတိ=၏ ။ ပ ။ တိဏ္ဍာ = အာကိဉ္ဇညာယတနသညာမှ လွန်မြောက်တော်
 မူကြကုန်၏ ။ ပါရဂုံတာ=အာကိဉ္ဇညာယတနသညာ၏ အဆုံးစွန် တဘက်
 ကမ်းသို့ ရောက်တော်မူကြကုန်၏ ။ ပ ။ နေဝသညာနာသညာယတန=
 နေဝသညာနာသညာယကန တရားသို့ ။ ဝါ = ရုန်းရင်းထင်ရှားသောသညာ
 မရှိသည်လည်းဖြစ်၍ သိမ်မွေ့သောသညာ မရှိသည်လည်း မဟုတ်သော
 ဇာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်းဟူသော မနာယတန ဓမ္မာယတနသို့ ။ ဝါ= ရုန်းရင်း
 ထင်ရှားသော သညာလည်းမဟုတ်၊ သိမ်မွေ့သောသညာ မဟုတ်သည်လည်း
 မဟုတ်သည့်ပြင်၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်ရာ မှီရာလည်း ဖြစ်သော
 သညာသို့ ။ ဝါ = ကို ။ ပ ။ ဧတ္ထ = ဤနေဝသညာနာသညာယတန
 သမာပတ်ဟူသော ဌာန၌ ။ ပ ။ တေ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ။ (နေဝသညာ
 နာသညာယတနသမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက် ဝင်စားနေကြသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်) ။ ပ ။ ပယိရပါသေယျ=၏ ။

ယတ္ထ=အကြင်သမာပတ်ဟူသောဌာန၌ ။ နေဝသညာနာသညာယတန
 သညာ = နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်၌ ယှဉ်သော သညာသည် ။
 ဝါ=ရုန်းရင်း... ဟူသော မနာယတနဓမ္မာယတန၌ယှဉ်သောသညာသည် ။
 ဝါ = ရုန်းရင်း... တို့၏ တည်ရာ မှီရာလည်း ဖြစ်သော သညာသည် ။
 နိရုဇ္ဈတိ = ၏ ။ ပ ။ တဒင်္ဂေန = ထိုသမာပတ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။
 [ဤနေရာ၌ကား နိရောဓသမာပတ်ကို ဆိုလိုသောကြောင့် ယခင်ကကဲ့သို့
 “တဒင်္ဂေန=ထိုစျာန်အင်္ဂါကြောင့် ။ ဝါ=ထိုစျာန်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်”
 ဟုမဆိုရ] နိစ္ဆာတာ=ကုန် ။ နိဗ္ဗုတာ=ကုန်၏ ။ တိဏ္ဍာ=နေဝသညာနာသညာ
 ယတနသညာမှ လွန်မြောက်တော်မူကြကုန်၏ ။ ပါရဂုံတာ = နေဝသညာနာ
 သညာယတနသညာ၏ အဆုံးစွန်တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်မူကြ
 ကုန်၏ ။ ပ ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင် ။ ဣဓ=၌ ။ ဘိက္ခု=သည် ။ သဗ္ဗသော = အားဖြင့် ။
 ဝါ =အားလုံးစုံသော ။ နေဝသညာနာသညာယတန = နေဝသညာနာသညာ
 ယတန တရားကို ။ ဝါ = ရုန်းရင်း... ဟူသော မနာယတန ဓမ္မာယတနကို ။
 ဝါ=ရုန်းရင်း... သညာကို ။ သမတိတ္တဗ္ဗ =လွန်မြောက်ပြီး၍ ။ သညာဝေဒယိ
 တနိရောဓံ = သညာဝေဒနာတို့၏ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်သို့ ။ ဝါ =

ကို၊ ဥပသမ္ပုဇ္ဈ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဧတ္ထ = ဤသညာဝေဒယိတ နိရောဓ
 သမာပတ်၌။ ပ။ စ=ပြင်၊ တေ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (သညာဝေဒယိတ
 နိရောဓ သမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက် ဝင်စားနေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်)
 ။ ပ။ ပယိရုပါသေယျ=ရာ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာ
 ပတ္တိယော = အစဉ်အတိုင်း နေအပ်၊ ဝင်စားအပ်သော သမာပတ်တို့ဟူသည်၊
 ဣမာ နဝ = ဤကိုးပါးတို့ပေတည်း (ပဌမဈာန်သမာပတ်၊ ဒုတိယဈာန်
 သမာပတ်၊ တတိယဈာန်သမာပတ်၊ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၊ အာကာသာ
 နန္ဓာယတနသမာပတ်၊ ဝိညာဏန္ဓာယတနသမာပတ်၊ အာကိဉ္စညာယတန
 သမာပတ်၊ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်၊ သညာဝေဒယိတနိရော
 ဓသမာပတ်ဟူသော ဤကိုးပါးတို့ပေတည်း) ဣတိ (အဝေါစ) ဒုတိယံ ။

၃-နိဗ္ဗာနသုခသုတ်

၃၄။ ဧကံ=တပါးသော၊ သံမယံ = အခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော
 = အရှင်သာရိပုတြာသည် ။ ပ။ [စာပိုဒ် (၂၆)သုတ်ကြည့်] ဝိဟရတိ=
 သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တတြ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ရှဉ့်တို့အား
 အစာပေးရာ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်၌ အရှင်သာရိပုတြာ သီတင်းသုံးနေ
 တော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဘိက္ခု= ရဟန်း
 တို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ =အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ
 = မိန့်ကြားတော်မူသနည်း ဟူမူ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒံ နိဗ္ဗာနံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဝါ= ဤဒုက္ခ
 ခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်၊ သုခံ = ချမ်းသာသုခပေတည်း၊ အာဝုသော
 =တို့၊ ဣဒံ နိဗ္ဗာနံ=သည်၊ သုခံ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ =
 ပြီ) ဧဝံ = ဤသို့၊ ဝုတ္တော = အရှင်သာရိပုတြာ မိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊
 အာယသ္မာ ဥဒါယိ=အရှင်လာဠုဒါယိထေရ်သည်၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ
 = အရှင်သာရိပုတြာကို၊ ဧတံ = ဤစကားကို၊ အဝေါစ = လျှောက်ထား
 မေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ = သို့၊ အဝေါစ = နည်းဟူမူ) အာဝုသော သာရိပုတ္တ
 =ငါ့ရှင် သာရိပုတြာ၊ ယံ (ယေန)=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ=
 ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ ဝေဒယိတံ=အာရုံကိုခံစားရခြင်းသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ (တေန

= ထို့ကြောင့်) ဧတ္ထ = ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ သုခံ = ချမ်းသာသုခ ဟူသည်။ ကိံပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင် ဥဒါယိံ၊ ယံ (ယေန)=ကြောင့်၊ ဧတ္ထ=ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ ဝေဒယိတံ=အာရုံ ခံစားရခြင်းသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ (တေန = ထို့ကြောင့်) ဧတဒေဝ = ထိုအာရုံခံစားရမှုမရှိခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ ဧတ္ထ = ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ သုခံ=ချမ်းသာသုခပါတည်း၊ [ထို့နောက် အရှင်သာရိပုတြာက ဆက်လက်၍....]

အာဝုသော = ငါ့ရှင်တို့၊ ကာမဂုဏာ = ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ ဝါ= လိုလားနှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ စက္ခုဝိညေယျာ = စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ =စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ထိုစက္ခုဒွါရိက ဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ = အလိုရှိအပ်သော အာရုံ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကန္တာ =နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါ = စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ပိယရူပါ = ချစ်ဖွယ်သဘောရှိကုန်သော၊ ကာမုပသံဟိတာ = (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ကာမရာဂနှင့် ကပ်ရောက် ဆက်သွယ်အပ်ကုန်သော၊ [ဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၃) နိဗ္ဗေဓိက သုတ်လည်းကြည့်] ရဇနိယာ = စွဲမက်မှု ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စွဲမက်စေတတ်ကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့လည်းကောင်း။

သောတဝိညေယျာ = သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ = သောတဝိညာဏ်နှင့် ထိုသောတဒွါရိက ဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သော ။ ပ ။ ရဇနိယာ=ကုန်သော၊ သဒ္ဓါ = သဒ္ဓါရုံတို့လည်းကောင်း၊ ယာနဝိညေယျာ = ယာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော ။ ဝါ = ကုန်သော ။ ပ ။ ဂန္ဓာ = ဂန္ဓာရုံတို့လည်းကောင်း၊ ဇိဝှိဝိညေယျာ = ဇိဝှိဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော ။ ပ ။ ရသာ = ရသာရုံတို့လည်းကောင်း၊ ကာယဝိညေယျာ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော ။ ပ ။ ရဇနိယာ=ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့လည်းကောင်းတည်း ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ကာမဂုဏာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤ

ငါးပါးတို့ပေတည်း။ အာဝုသော=တို့။ ပဉ္စ=ကုန်သော။ ဣမေ ကာမဂုဏေ = ဤကာမဂုဏ်တို့ကို။ ပဋိစ္စ = စွဲ၍။ ယံ သုခံ = အကြင် ကာယိကသုခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်ကိုယ်ချမ်းသာမှုသည်လည်းကောင်း။ ယံ သောမနဿံ=အကြင်စိတ်ချမ်းသာမှု သောမနဿဝေဒနာသည်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏။ အာဝုသော=တို့။ ဣဒံ =ဤသုခသောမနဿဝေဒနာနှစ်မျိုးကို။ ကာမသုခံ=ကာမချမ်းသာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ခေါ်ဆိုအပ်၏။ [ဝိဝိစ္စေဝ စသည်ကို ယခင်သုတ်ကြည့်]။ ပ ။

အာဝုသော = တို့။ ဣမိနာ ဝိဟာရေန = ဤသို့သော နေခြင်းဖြင့်။ (ဤသို့ ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက် ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်)ဝိဟာရတော = နေသော။ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏။ ဝါ=ထိုရဟန်းမှာ။ ကာမသဟဂတာ^၁ = ဝတ္ထုကာမဟူသောအာရုံနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ

၁။ ကာမသဟဂတာ။ ။ ကာမသဟဂတာတိ ကာမနိဿိတာ (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ)။ အာရမ္မဏဝသေန ကာမသဟဂတာ ဟုတွာ သညာမနသိကာရာ သမုဒါစရန္တိ တုဒန္တိ စောဒ္ဓန္တိ (ဉာဏဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၊ ၄၀၀)။ ကာမသဟဂတာတိ ဝတ္ထုကာမာရမ္မဏာ (၎င်းဝိဘင်းမူလဒီကာ၊ ၂၀၄)။ အာရမ္မဏဘူတေန ဝိတက္ကေန သဟ ဂတာ ပဝတ္တာတိ ဝိတက္ကသဟဂတာတိ အာဟာ “ဝိတက္ကာရမ္မဏာ”တိ။ သံယုတ်ဒီကာ၊ ၃-၁၉၄ (နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ဘိက္ခုသံယုတ်၊ ကောလိတသုတ် အဖွင့်)။ ဤအဖွင့်များအတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ(ပ-၁၃၀)၌ “ကာမသဟဂတာတိ သဟဂတသဒ္ဓဿ အာရမ္မဏတ္ထော အဓိပ္ပေတော၊ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမာရမ္မဏာတိအတ္ထော” ဟူ၍ သဟဂတသဒ္ဓါကို အာရုံအနက်ဟောဖွင့်၏။ ကာမအရကိုမူ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမ နှစ်မျိုးလုံးယူ၏။ သို့သော် “ကာမသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ” ဟူ၍ ဟောတော်မူရာဝယ် ကာမသဟဂတာဖြင့် အာရုံကိုပြ၍ သညာမနသိကာရာဖြင့် အာရမ္မဏိကကိုပြ၏။ ထိုအာရုံအာရမ္မဏိကနှစ်မျိုးတို့တွင် သညာမနသိကာရတို့နှင့် ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ် တရားအနေအားဖြင့် ကိလေသကာမသည် အာရမ္မဏိက အပိုင်း၌

=ဝတ္ထု ကာမဟူသော အာရုံရှိကုန်သော၊ (ဝတ္ထုကာမကို အာရုံပြုကုန်သော)၊ သညာမနသိကာရာ^၁ = သညာနှင့် မနသိကာရတို့သည်၊ (ဝတ္ထုကာမကို အကောင်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသဘောနှင့် ဝတ္ထုကာမကို နှလုံးသွင်း စိတ်ဝင်စားခြင်းသဘောတို့သည်၊) ဝါ = သညာနှင့်ယှဉ်သော မနသိကာရတို့သည်၊ ခံစေ သမုဒါစရန္တိ = အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်အံ့၊ ဝါ = အကယ်၍ ဝတ္ထုကာမအာရုံဆီသို့ သွားအောင် ထိုးနှက် မောင်းနှင်နေကုန်အံ့၊ [ဝတ္ထုကာမအာရုံဆီသို့ မသွားသွားအောင် ထိုပဌမဇ္ဈာနလာဘီ ရဟန်းကို ထိုးနှက် မောင်းနှင်နေကုန်အံ့ ဟူလို] (ဧဝံ သတိ = ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဖြစ်လသော်) အဿ = ထိုပဌမဇ္ဈာန်ရသော ရဟန်း၏၊ သော = ထိုကာမသဟဂတ သညာမနသိကာရ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ အဿ = ထိုပဌမဇ္ဈာန်ရသောရဟန်း၏ [အဿပုဒ်ကို ဤအတိုင်း နှစ်ကြိမ်အနက်ဆိုလိုက ဆိုနိုင်သည်] အာဗာဓော = အနာရောဂါသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏ ။ အာဝုသော = တို့၊ သုခိနော = ချမ်းသာသုခရှိသောသူ၏၊ ဝါ = သူမှာ ၊ ဒုက္ခံ = ဆင်းရဲဒုက္ခသည်၊ ယာဝဒေဝ အာဗာဓာယ = ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းတိုင်ရုံ အကျိုးငှာ

ပါဝင်နေပြီဖြစ်သဖြင့် သညာမနသိကာရာဖြင့် ကိလေသကာမကို ယူနိုင်ပြီ ဖြစ်ရကား ကာမသဟဂတာပါဠိဖြင့် ကိလေသကာမကို ယူဖွယ်မလိုသော ကြောင့် မူလဒီကာ၌ ကိလေသကာမကို ချန်ထားခဲ့ဟန်တူပါသည်။

၁။ သညာမနသိကာရာ သမုဒါစရန္တိ ။ ။ သညာမနသိကာရာတိ ဇေနသညာ စ တဒါဝဇ္ဇနမနသိကာရော စ၊ သညာသမ္ပယုတ္တမနသိကာရောပိ ဝဋ္ဋတိ၊ သမုဒါစရန္တိတိ ပဝတ္တန္တိ(ယွင်ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ)။ ဤ၌ သညာ၊ မနသိကာရတို့တွင် သညာကို ဇေနသညာ (ဇောကိစ္စတပ်သော သညာ)ဟုဖွင့်၏၊ ဝတ္ထုကာမအာရုံကို အကောင်းဟုမှတ်ထင်သော သညာ တည်း၊ ထိုကာမအာရုံကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှုကို မနသိကာရဟုဖွင့်၏၊ တနည်းအားဖြင့် သညာနှင့်ယှဉ်သော မနသိကာရကို သညာမနသိကာရ ဟုမိန့်၏၊ ထိုအဖွင့်နှစ်မျိုးအတိုင်း “သညာ စ မနသိကာရော စ သညာမန သိကာရာ (ဇေနည်း) သညာယ သမ္ပယုတ္တော မနသိကာရော သညာမနသိ ကာရော” ဟူ၍ ဝစနတ္ထ နှစ်မျိုးပြုနိုင်၏။

သာလျှင် ၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ သေယျထာပိ = ဖြစ်ရာသကဲ့သို့ ၊ ဧဝမေဝ = ဤအတူပင် ၊ အဿ = ထိုရဟန်းမှာ ၊ ကာမသဟဂတာ = ကုန်သော ၊ တေသညာမနသိကာရာ = ထိုသညာနှင့် မနသိကာရတို့သည် ၊ သမုဒါစရန္တိ = ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏ ၊ အဿ = ထိုရဟန်း၏ ၊ သော = ထိုကာမသဟဂတသညာမနသိကာရ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ၊ အာဗာဓော = သည် ၊ ဟောတိ = ၎င်း၏ ၊ အာဝုသော = တို့ ၊ ယော အာဗာဓော = အကြင်အနာရောဂါသည် ၊ (ကာမသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ = ရှိ၏ ၊ ဧတံ = ဤအနာရောဂါကို ၊ ဒုက္ခံ = ဒုက္ခဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည် ၊ ဝုတ္တံ = ဟောတော်မူအပ်ပြီ ၊ အာဝုသော = တို့ ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန = ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း ၊ (ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသော ရဟန်းမှာ ကာမသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခအာဗာဓော ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) [ဝေဒိတဗ္ဗံ - ခွဲစပ်] ယထာ = အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ၊ နိဗ္ဗာနံ = (ထိုဒုက္ခအာဗာဓမရှိသော) နိဗ္ဗာန်သည် ၊ သုခံ = ချမ်းသာသုခသည် ၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏ ၊ ဧတံ = ဤဒုက္ခအာဗာဓမရှိသော နိဗ္ဗာန်၏ ချမ်းသာသုခဖြစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ = သိအပ်၏ ၊ ဝါ = သိသင့်သိထိုက်၏ ၊ ဝါ = သိနိုင်၏ ။

အာဝုသော = ငါ့ရှင်တို့ ၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား ၊ (နိဗ္ဗာန်ကို သုခဟုသိနိုင်ခြင်း၏ အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား) ဘိက္ခု = သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ = ၎င်း၏ ၊ အာဝုသော = တို့ ၊ ဣမိနာပိဟာရေန = ဤသို့ နေခြင်းဖြင့် ၊ (ဤသို့ ဒုတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်) ဝိဟရတော = နေသော ၊ တဿ ဘိက္ခုနော = ၎င်း၏ ၊ ဝါ = မှာ ၊ ဝိတက္ကသဟဂတာ = ပဌမဈာန်ဝိတက်ဟူသော အာရုံနှင့် တက္ကဖြစ်ကုန်သော [ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ဝိတက်တမျိုးကိုသာ ပြထား၏ ၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ဝိတက်နှင့်တက္က ဖြစ်သော ပဌမ ဈာန်တရား အားလုံးကိုဆိုလိုသည်] ဝါ = ဝိတက်ရှိသောပဌမဈာန်အာရုံရှိကုန်သော ၊ သညာမနသိကာရာ = သညာနှင့် မနသိကာရတရားတို့သည် ၊ (ဝိတက်ရှိသောပဌမဈာန်ကို အကောင်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသဘောနှင့် ထိုပဌမဈာန်ကို နှလုံးသွင်း

စိတ်ဝင်စားခြင်းသဘောတရားတို့သည်၊) စေ သမုဒါ စရန္တိ = အကယ်၍
 ဖြစ်ပေါ်လာကုန်အံ့၊ ဝါ = အကယ်၍ ဝိတက်ရှိသော ပဋ္ဌမဈာန်သို့
 သွားအောင် မောင်းနှင်နေကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ = ဤသို့ဖြစ်ပေါ်လာသည်
 ရှိသော်) အဿ=ထိုဒုတိယဈာန်ရရှိသောရဟန်း၏၊ သော = ထိုဝိတက္ကသဟ
 ဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ အာဗာဓော = သည်၊
 ဟောတိ=၏။ ။ ပ ။ ဧဝမေဝ=ဤအတူပင်၊ အဿ=ထိုဒုတိယဈာန်ရရှိ
 သော ရဟန်း၏၊ ဝိတက္ကသဟဂတာ = ကုန်သော၊ တေ သညာမနသိကာရာ
 =တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ=ကုန်၏၊ အဿ=ထိုဒုတိယဈာန်ရသောရဟန်း
 ၏၊ သော = ထိုဝိတက္ကသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း
 သည်၊ အာဗာဓော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ။

အာဝုသော = တို့၊ ယော အာဗာဓော = အကြင်အနာရောဂါသည်၊
 (ဝိတက္ကသဟဂတ သညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်းဟူသော
 အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဧတံ=ဤအနာရောဂါကို၊ ဒုက္ခံ
 =၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တံ=ပြီ၊ အာဝုသော=တို့၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန
 =ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း၊ (ဒုတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသော ရဟန်းမှာ
 ဝိတက္ကသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခ
 အာဗာဓောဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ =အကြင်
 အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာန် = (ထိုဒုက္ခအာဗာဓမရှိသော) နိဗ္ဗာန်သည်၊
 သုခံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဧတံ=ဤဒုက္ခ အာဗာဓ မရှိသောနိဗ္ဗာန်၏
 ချမ်းသာသုခဖြစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ=၏။ ။

အာဝုသော=တို့၊ ပုနစပရံ=(နိဗ္ဗာန်ကိုသုခဟုသိနိုင်ခြင်း၏)နောက်ထပ်
 အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ။ ပ ။ ဝိဟရတိ=၏၊
 အာဝုသော=တို့၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဤသို့သောနေခြင်းဖြင့်၊ (ဤသို့
 တတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်) ဝိဟရတော =နေသော၊
 တဿ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဝါ=မှာ၊ ပီတိသဟဂတာ=ဒုတိယဈာန်ပီတိဟူသော
 အာရုံနှင့် တက္ခဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ပီတိရှိသော ဒုတိယဈာန်ဟူသော
 အာရုံရှိကုန်သော၊ သညာမနသိကာရာ=သညာနှင့် မနသိကာရတရားတို့
 သည်၊ (ပီတိရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို အကောင်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသဘောနှင့်

ထိုဒုတိယဈာန်ကို နှလုံးသွင်း စိတ်ဝင်စားခြင်းသဘောတရားတို့သည်) စေ သမုဒါစရန္တိ=အကယ်၍ဖြစ်ပေါ်လာကုန်အံ့၊ ဝါ=အကယ်၍ပီတိရှိသော ဒုတိယဈာန်သို့ သွားအောင် ထိုးနှက်မောင်းနှင်နေကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) အဿ=ထိုတတိယဈာန်ရရှိသောရဟန်း၏၊ သော=ထိုပီတိသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ အာဗာဓော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ။ ပ ။ ဧဝမေဝ=ပင်၊ အဿ= ထိုတတိယဈာန်ရရှိသော ရဟန်း၏ ။ ပ ။ သမုဒါစရန္တိ =၏၊ အဿ=ထိုတတိယဈာန်ရသောရဟန်း၏၊ သော=ထိုပီတိသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ အာဗာဓော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ။

အာဝုသော=တို့၊ သော အာဗာဓော=အကြင်အနာရောဂါသည် (အကြင်ပီတိသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်းဟူသော အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဧတံ=ဤအနာရောဂါကို၊ ဒုက္ခံ=၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တံ=ပြီ၊ အာဝုသော=တို့၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန=ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း၊ (တတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသောရဟန်းမှာ ပီတိသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခအာဗာဓောဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ =အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ=သည်၊ သုခံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဧတံ = ... အခြင်းအရာကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ=၏။ ။

အာဝုသော=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ =၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့်၊ (ဤသို့ စတုတ္ထဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်) ဝိဟရတော=နေသော၊ တဿ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဝါ=မှာ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာ=တတိယဈာန်တတ်မြဲပေက္ခာဟူသောအာရုံနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=တတ်မြဲပေက္ခာရှိသော တတိယဈာန်အာရုံရှိကုန်သော၊ သညာမနသိကာရာ=သညာနှင့် မနသိကာရတို့သည်၊ (တတိယဈာန်ကို အကောင်းဟုမှတ်ထင်ခြင်းသဘောနှင့် တတိယဈာန်ကို နှလုံးသွင်းခြင်းသဘောတို့သည်) စေ သမုဒါစရန္တိ = ကုန်အံ့၊ ဝါ = အကယ်၍တတိယဈာန်သို့ သွားအောင် ထိုးနှက်မောင်းနှင်နေကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ=သော်) အဿ=ထိုစတုတ္ထဈာန်ရရှိသော ရဟန်း၏၊ သော =

ထိုဥပေက္ခာသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ၊ အာဇာ
ဇော=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။

ဧဝမေဝ=ပင် ၊ အဿ = ထိုစတုတ္ထဈာန်ရရှိသောရဟန်း၏ ၊ ဝါ =
မှာ ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာ=ကုန်သော ၊ တေ သညာမနသိကာရာ= တို့သည် ၊
သမုဒါစရန္တိ=ကုန်၏ ၊ အဿ=ထိုစတုတ္ထဈာန်ရရှိသောရဟန်း၏ ၊ သော
=ထိုဥပေက္ခာသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ၊ အာဇာ
ဇော=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ အာဝုသော=တို့ ၊ ယော အာဇာဇော=အကြင်
အနာရောဂါသည် ၊ (ဥပေက္ခာသဟဂတ သညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာ
ခြင်းတည်းဟူသော အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ=၏ ။ ပ ။ အာဝု
သော = တို့ ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန = ဖြင့်လည်း ၊ (စတုတ္ထဈာန်သို့
ဆိုက်ရောက်နေသော ရဟန်းမှာ ဥပေက္ခာသဟဂတ သညာမနသိကာရတို့
ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ အာဇာဇော ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော
ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ=ဖြင့် ၊ နိဗ္ဗာန်=ယင်းသို့သော ဒုက္ခအာဇာဇ
မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည် ၊ သုခံ ။ ပ ။ ဧဝံတဗ္ဗံ ။

အာဝုသော=တို့ ၊ ပုနစပရံ =ကား ၊ ဘိက္ခု =သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ
=နေ၏ ၊ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့် ၊ (ဤသို့ အာကာသာ
နဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်) ဝိဟရတော=နေသော ၊
တဿ ဘိက္ခုနော=၏ ၊ ဝါ=မှာ ၊ ရူပသဟဂတာ=ရူပဈာန်ဟူသောအာရုံနှင့်
တကွဖြစ်ကုန်သော ၊ ဝါ = ရူပဈာန်ဟူသော အာရုံရှိကုန်သော ၊ သညာ
မနသိကာရာ=တို့သည် ၊ (ရူပဈာန်ကို အကောင်းဟုမှတ်ထင်ခြင်းသဘော
နှင့် ရူပဈာန်ကို နှလုံးသွင်းစိတ်ဝင်စားခြင်းသဘောတို့သည်)စေ သမုဒါစရန္တိ
=ကုန်အံ့ ၊ ဝါ=အကယ်၍ ရူပဈာန်ဆီသို့ ရိုက်နှက်မောင်းနှင်နေကုန်အံ့ ၊
(ဧဝံ သတိ)အဿ=ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသော
ရဟန်း၏ ၊ သော=ထိုရူပသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း
သည် ၊ အာဇာဇော=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။

ဧဝမေဝ=ပင် ၊ အဿ=ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်
နေသော ရဟန်း၏ ၊ ဝါ=မှာ ။ ပ ။ အာဝုသော=တို့ ၊ ယော အာဇာဇော=
သည် ၊ (ရူပသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်းဟူသော

အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ=ရို၏ ။ ပ ။ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန=ဖြင့်လည်း ၊ (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက် နေသော ရဟန်းမှာ ရူပသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း သည် ဆင်းရဲဒုက္ခ အာဇာသော ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့် လည်း) ယထာ=ဖြင့် ၊ နိဗ္ဗာနံ=သည် ၊ သုခံ ။ ပ ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ=၏ ။

☞ အာဝုသော=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား ၊ ဘိက္ခု=သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ= ၎် ၊ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့် ၊ (ဤသို့ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်) ဝိဟရတော=နေသော ၊ တဿ ဘိက္ခုနော=၏ ၊ ဝါ=မှာ ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသဟဂတာ= အာကာသာ နဉ္စာယတနဈာန်ဟူသောအာရုံနှင့် တက္ခဖြစ်ကုန်သော ၊ သညာမနသိကာရာ =တို့သည် ၊ (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အကောင်းဟုမှတ်ထင်ခြင်း သဘောနှင့် နှလုံးသွင်းစိတ်ဝင်စားခြင်း သဘောတို့သည်) စေ သမုဒါစရန္တိ =အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်အံ့ ၊ ဝါ=အကယ်၍ အာကာသာနဉ္စာယတန ဈာန်ဆီသို့ ရိုက်နှက်မောင်းနှင်နေကုန်အံ့ ၊ (ဧဝံ သတိ) အဿ=ထိုဝိညာ ဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသောရဟန်း၏ ၊ သော = ထိုအာကာ သာနဉ္စာယတန သဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် ၊ အာဇာဓော=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။

ဝေမေဝ=ပင် ၊ အဿ=ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက် နေသော ရဟန်း၏ ၊ ဝါ=မှာ ။ ပ ။ အာဝုသော=တို့ ၊ ယော အာဇာဓော =သည် ၊ (အာကာသာနဉ္စာယတနသဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းတည်းဟူသော အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ= ၎် ။ ပ ။ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန = ဖြင့်လည်း ၊ (ဝိညာဏဉ္စာယတန ဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသောရဟန်းမှာ အာကာသာနဉ္စာယတနသဟဂတ သညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခအာဇာသောဖြစ်ခြင်း တည်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ=ဖြင့် ၊ နိဗ္ဗာနံ=သည် ၊ သုခံ=သည် ၊ ဟောတိ ။ ပ ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ=၏ ။

အာဝုသော=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား = ဘိက္ခု = သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ =၏ ၊ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့် ၊ (ဤသို့ အာကိဉ္စညာ

ယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်းဖြင့်) ။ ပ ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနသဟဂတာ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ဟူသောအာရုံနှင့် တက္ခဖြစ်ကုန်သော၊ သညာမနသိကာရာ=တို့သည်။ (ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို အကောင်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသဘောနှင့် နှလုံးသွင်းစိတ်ဝင်စားခြင်းသဘောတရားတို့သည်) စေ သမုဒါ စရန္တိ=အံ့၊ ဝါ = အကယ်၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ဆီသို့ ရိုက်နှက်မောင်းနှင်နေကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ) အဿ=ထိုအာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသောရဟန်း၏၊ သော=ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနသဟဂတာသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် ၊ အာဗာဓောဟောတိ ။ ပ ။

ဧဝမေဝ=ပင် ၊ အဿ =ထိုအာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသော ရဟန်း၏ ၊ ဝါ=မှာ ။ ပ ။ အာဝုသော=တို့ ၊ ယော အာဗာဓော=သည် ၊ (ဝိညာဏဉ္စာယတနသဟဂတာ သညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်းဟူသော အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ=၏ ။ ပ ။ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန=လည်း ၊ (အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသောရဟန်းမှာ ဝိညာဏဉ္စာယတနသဟဂတာသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခအာဗာဓောဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ=ဖြင့် ၊ နိဗ္ဗာနံ=သည် ၊ သုခံ =သည် ၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။

အာဝုသော=တို့ ၊ ပုန စပရံ=ကား ၊ ဘိက္ခု=သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ=၏ ၊ အာဝုသော=တို့ ၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့် ၊ (ဤသို့ နေဝသညာနာသညာယတနသို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်းဖြင့်) ။ ပ ။ အာကိဉ္စညာယတနသဟဂတာ=အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ဟူသောအာရုံနှင့် တက္ခဖြစ်ကုန်သော၊ သညာမနသိကာရာ=တို့သည် ၊ (အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို အကောင်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသဘောနှင့် နှလုံးသွင်းစိတ်ဝင်စားခြင်းသဘောတရားတို့သည်) စေ သမုဒါစရန္တိ=ကုန်အံ့ ၊ ဝါ=အကယ်၍ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ဆီသို့ ရိုက်နှက်မောင်းနှင်နေကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ) အဿ = ထိုနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသောရဟန်း၏ ၊ သော=ထိုအာကိဉ္စညာယတန သဟဂတာသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း သည် ၊ အာဗာဓော

=သည်။ ဟောတိ=၏။ ပ။

ဝေမေဝ=ပင်။ အဿ=ထိုနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်
ရောက်နေသော ရဟန်း၏။ ဝါ=မှာ။ ပ။ အာဂုသော=တို့။ ယော
အာဗာဓော = သည်။ (အာကိဉ္ဇညာယတနသဟဂတ သညာမနသိကာရတို့
ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်းဟူသော အကြင်အနာရောဂါသည်) အတ္ထိ = ၏။
ပ။ အာဂုသော=တို့။ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန=လည်း။ (နေဝသညာနာ
သညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသော ရဟန်းမှာ အာကိဉ္ဇညာယတန
သဟဂတသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခအာဗာ
ဓော ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ=ဖြင့်။
နိဗ္ဗာနံ=သည်။ သုခံ ဟောတိ။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အာဂုသော=တို့။ ပုနစပရံ=ကား။ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ
=နေ၏။ စ=ထို့အပြင်။ အဿ=ထိုရဟန်း၏။ (ထိုသညာဝေဒယိတနိရောဓ
သမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသော ရဟန်း၏) ပညာယ = ဝိပဿနာ
ပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်။ ဒိသ္မာ = သင်္ခါရတရား၊ သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို
ရှုမှတ် သိမြင်ခြင်းကြောင့်။ [ဝိပဿနာပညာဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို
အနိစ္စသဘောစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်၏။ မဂ်ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါး တရား
တို့ကို သိမြင်၏။ ယင်းသို့ ရှုမှတ် သိမြင်ခြင်းကြောင့် ဟူလို] အာသဝါ
= အာသဝ တရားတို့သည်။ ပရိက္ခိဏာ = ကုန်ခန်းကုန်သည်။ ဟောန္တိ=
ဖြစ်ကုန်၏။ [ပညာယ စဿ ဒိသ္မာတိ ဝိပဿနာပညာယ သင်္ခါရဂတံ၊
မဂ္ဂပညာယ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဿိတွာ စတ္တာရောပိ အာသဝါ ခိဏာ
ဟောန္တိ။ ပုဂ္ဂလပညတ်ဋ္ဌ၊ ၄၀]

အာဂုသော=တို့။ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန=ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း။
(ဤသို့ ပညာဖြင့်ရှုမှတ်သိမြင်ခြင်းကြောင့် အာသဝကုန်ခန်းခြင်းဟူသော
ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း) ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။
နိဗ္ဗာနံ=အာသဝကိလေသာ မရှိရာ နိဗ္ဗာန်သည်။ သုခံ = ချမ်းသာသုခသည်။
ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဧတံ=ဤအာသဝကိလေသာ မရှိသော နိဗ္ဗာန်၏ ချမ်းသာ
သုခဖြစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ=သိသင့်သိထိုက်၏။
ဝါ=သိနိုင်၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၄-ဂါဝိဉပမာသုတ်

၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုလျှင်ကား၊ ပဗ္ဗတေယျာ =တောင်၌ များစွာကျက်စားလေ့ရှိသော၊ ဂါဝိ=နွားမသည်၊ ဗာလာ= ဖျင်းအသည်၊ အဗျတ္တာ = မကျွမ်းကျင်သည်၊ အခေတ္တညူ = ကျက်စားရာ ဌာနဟူသော ခေတ်ကို မသိသည်၊ ဝါ=စားကျက်ကို မသိသည်၊ ဝိသမေ =မညီညာသော၊ ပဗ္ဗတေ=တောင်၌၊ စရိတုံ = လှည့်လည် သွားလာခြင်းငှာ၊ အကုသလာ=မလိမ္မာ မကျွမ်းကျင်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏)

တဿာ=ထိုနွားမ၏၊ ဝါ=ထိုနွားမမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည် သည်၊ အဿ = ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ = အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ အဿ =ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ)၊ အဟံ=ငါသည်၊ အဂတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌မရောက်အပ် သေးသော၊ ဒိသဇ္ဇဝ=အရပ်မျက်နှာသို့လည်း၊ ယံနုန ဂစ္ဆေယျံ= သွားရောက် ရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ အခါဒိတပုဗ္ဗာနိ=ရှေး၌ မခဲစားအပ်ဖူးသေးကုန်သော၊ တိဏာနိစ=မြက်တို့ကိုလည်း၊ ယံနုန ခါဒေယျံ=ခဲစားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ အပီတပုဗ္ဗာနိ=ရှေး၌ မသောက်အပ်ဖူးသေးကုန်သော၊ ပါနိယာနိစ =သောက် ရေတို့ကိုလည်း၊ ယံနုန ပိဝေယျံ=သောက်ရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ =ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏)သာ=ထိုနွားမသည်၊ ပုရိမံ=ရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ ပါဒံ=ခြေကို၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ=ကောင်းစွာ ခိုင်မတ် ရပ်တည်ပြီး ဖြစ်အောင်၊ န ပတိဋ္ဌာပေတွာ = မရပ်တည်စေမူ၍၊ ပစ္ဆိမံ= နောက်ဘက် ဖြစ်သော၊ ပါဒံ=ခြေကို၊ ဥဒ္ဓရေယျံ=ကြွမြှောက်ရာ၏၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ကြွမြှောက်သည် ဖြစ်လသော်) သာ=ထိုနွားမသည်၊ အဂတ ပုဗ္ဗံ=သော၊ ဒိသံ ဇေဝ=အရပ်မျက်နှာသို့လည်း၊ န ဂစ္ဆေယျံ =မသွားရောက် နိုင်ရာ၊ အခါဒိတပုဗ္ဗာနိ=ကုန်သော၊ တိဏာနိစ=မြက်တို့ကိုလည်း၊ န ခါဒေယျံ=မခဲစားရလေရာ၊ အပီတပုဗ္ဗာနိ=ကုန်သော၊ ပါနိယာနိ စ= တို့ကိုလည်း၊ နပိဝေယျံ=မသောက်ရလေရာ။

စ=ထို့အပြင်၊ အဿာ=ထိုနွားမသည်၊ [ဋ္ဌိတာယ - ၌ စပ်] ဝါ = ထိုနွားမ၏၊ ဝါ=မှာ၊ [ဧဝံ ၌ စပ်]ယသ္မိံ ပဒေသေ=အကြင်နဂိုမူလ ပဌမ နေရာ အရပ်၌၊ ဋ္ဌိတာယ=ရပ်လျက်၊ ဝါ=ရပ်စဉ်၊ ဧဝံ=ဤသို့ ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=သည်၊ အဿ= နည်းဟူမူ)

အဟံ=ငါသည်။ အဂတပုံဗွံ=သော၊ ဒိသံစေဝ=လည်း။ ယံနုန ဂစ္ဆေယျံ
=လေစွာ။ ပ ။ ယံနုန ပိဝေယျံ=စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ကြံစည်စဉ်းစား
ခြင်းသည်။ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တဉ္စ ပဒေသံ=ထိုအကြံဖြစ်ခဲ့ရာ နဂိုမူလ
ပဌမ အရပ်သို့လည်း။ သောတ္တိနာ=ဘေးရန်ကင်းကွာချမ်းသာစွာဖြင့်၊ န
ပစ္စာဂစ္ဆေယျံ=တဖန်ပြန်မလာနိုင်လေရာ ။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ = ထိုသို့၊ ပြန်မလာ
နိုင်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ (ယသ္မာ)
=အကြင်ကြောင့်၊ ပဗ္ဗတေယျာ=သော၊ သာ ဂါဝိ=ထိုနွားမသည်၊ ဗာလာ
=သည်။ ပ ။ စရိတံ =ငှာ ၊ အကုသလာ=သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တထာ
(တသ္မာ)=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့၊ နဂိုမူလပဌမနေရာသို့၊ ပြန်မလာနိုင်
ခြင်းသည်။ ဟောတိ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဧဝမေဝံ = ဤအတူပင်၊ ဣဓ = ဤသာသနာတော်၌၊
ဧကစ္စော = အချို့သော၊ ဘိက္ခု.= ရဟန်းသည်။ ဗာလော = (သမာဓိ၏
ဘေးရန်တို့ကို သုတ်သင်နိုင်ခြင်း အသိဉာဏ်ကင်း၍) ဖျင်းအသည်။
အဗျတ္တာ=(ဈာန်ကို ကြေကြေညက်ညက် လေ့ကျက်မှုတွင် ဉာဏ်မမြင်၍)
မကျွမ်းကျင်သည်။ အခေတ္တညူ =(အထက်ဈာန်၏ အကြောင်းရင်းမှန်၊ အခြေ
ခံအစစ်) ကျက်စားရာခေတ်ကို မသိသည်။ အကုသလော=(ဈာန်ဝင်စားခြင်း
၌) မလိမ္မာသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) [တနည်း - ဗာလော = (ဈာန်သမာဓိ
ဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို မှီဝဲခြင်း ကင်း၍) ဖျင်းအသည်။ အဗျတ္တာ
=(ဈာန်ရှုပွားမှု မပြုမပြင်) မကျွမ်းကျင်သည်။ အခေတ္တညူ =ကြိမ်ဖန်များစွာ
လေ့လာကျက်စား ပွားများရာခေတ်ကို မသိသည်။ အကုသလော=ကောင်းစွာ
ခိုင်မတ်ရပ်တည်ကင်းကွာ မလိမ္မာသည်။ ဟုတွာ=ဖြစ်၍] ကာမေဟိ=တို့မှ၊
ဝိဝိစ္စေဝ [စာပိုဒ် (၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]။ ပ ။
ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ ။

သော=ထိုရဟန်းသည်။ တံ နိမိတ္တံ=ထိုပဌမဈာန်ဟူသော အကြောင်း
နိမိတ်ကို၊ န အာသေဝတိ=မမှီဝဲ၊ န ဘာဝေတိ=မဖြစ်ပွားစေ၊ န ဗဟုလီ
ကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာမပြု၊ သွာမိဋ္ဌိတံ = ကောင်းစွာ
ခိုင်မတ် ရပ်တည်သည် မည်လောက်အောင်၊ န အဓိဋ္ဌာတိ = ခိုင်မြဲမတ်မတ်

မရပ်တည်နိုင် ။

တဿ = ထိုဗာလရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ = ဤသို့ ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏ ၊ (ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ) အဟံ =ငါသည်၊
 ဝိတက္ကဝိစာရာနံ = ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို၊ ဝုပသမာ = ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း
 ကြောင့်၊ ဝါ=ပယ်ခွာလွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ =မိမိခန္ဓာအစဉ်၌
 ဖြစ်သော၊ သမ္ပသာဒနံ=ကောင်းစွာကြည်လင်သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊
 ဧကောဒိဘာဝံ=မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသော သမာဓိကို တိုးပွားစေ
 တတ်သော၊ ဝါ=ဝိတက်ဝိစာရဟူသော အဖော်မမှီး တဦးတည်းဖြစ်၍
 မြင့်တက်လာသော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဝါ= မြတ်သည်ဖြစ်၍
 သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မြင့်တက်လာစေသော သမာဓိကို တိုးပွားစေ
 တတ်သော၊ ဝါ=ဝိတက်ဝိစာရဟူသော အဖော်မမှီး တဦးတည်းဖြစ်၍
 သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မြင့်တက်လာစေသော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်
 သော၊ [တနည်း-အဇ္ဈတ္တံ = သော၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ သမ္ပသာဒနံ=
 ကောင်းစွာကြည်လင်စေတတ်သော၊ ဧကောဒိဘာဝံ=သော] [ဒုကနိပါတ်
 စာပိုဒ် (၁၃)လည်း ကြည့်]

အဝိတက္ကံ= ဝိတက်လည်း မရှိသော၊ အဝိစာရံ= ဝိစာရလည်း
 မရှိသော၊ သမာဓိဇံ= ပဌမဈာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ= ယှဉ်ဖက်
 ဒုတိယဈာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ= ပီတိသုခရှိသော၊ ဒုတိယံ=
 ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဈာနံ= ဈာန်သို့၊ ဝါ=ဈာန်ကို၊
 ဥပသမ္ပဇ္ဇ = ရောက်၍၊ ဝါ= ပြီးစီးစေ၍၊ ယံနုန ဝိဟရေယျံ= နေရပါမူ
 ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ= ဤသို့ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=
 ၏) သော=ထိုဗာလရဟန်းသည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ= တို့ကို၊ ဝုပသမာ=
 ကြောင့်။ ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရိတုံ= နေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာတိ=
 မစွမ်းနိုင်၊ တဿ= ထိုဗာလရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ= ဤသို့ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ ဟောတိ)အဟံ=ငါသည်၊ ကာမေဟိ=တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ
 = လျှင်။ ပ။ ယံနုန ဝိဟရေယျံ=စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းသည်၊
 (ဟောတိ=၏) သော=ထိုဗာလရဟန်းသည်၊ ကာမေဟိ =တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ။
 ပ။ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာလည်း၊ န သက္ကာတိ=မစွမ်းနိုင်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု= ဤဗာလရဟန်းကို၊ ဥဘတော= နှစ်မျိုးစုံသော ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်မှ၊ ဘဋ္ဌော= လျော့ကျသောသူဟူ၍၊ ဥဘတော=ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်နှစ်မျိုးလုံးမှ၊ ပရိဟိနော= ယုတ်လျော့သော သူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ= ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ သေယျထာပိ= ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ပဗ္ဗတေယျာ=သော၊ သာ ဂါဝိ=ထိုနွားမသည်၊ ဗာလာ=သည်။ ပ။ စရိတုံ =ငှာ၊ အကုသလာ=သည်၊ အဿ သေယျထာပိ=ဖြစ်ရာသကဲ့သို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပဗ္ဗတေယျာ= သော၊ ဂါဝိ=သည်၊ ပဏ္ဍိတာ= ပညာရှိသည်၊ ဗျတ္တာ= ကျွမ်းကျင်ထက်မြက်သည်၊ ခေတ္တညူ= စားကျက်ကိုသိသည်၊ ဝိသမေ=သော၊ ပဗ္ဗတေ=၌၊ စရိတုံ=ငှာ၊ ကုသလာ= လိမ္မာကျွမ်းကျင်သည်၊ (အဿ= ဖြစ်ရာ၏)။ ပ။ သာ=ထိုပညာရှိနွားမသည်၊ ပုရိမံ=သော၊ ပါဒံ=ကို၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ=အောင်၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ= ရပ်တည်စေ၍၊ ပစ္စိမံ=သော၊ ပါဒံ=ကို၊ ဥဒ္ဓရေယျ=ကြွမြှောက်ရာ၏၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) သာ=ထိုပညာရှိနွားမသည်၊ အံဂတပုဗ္ဗံ= သော၊ ဒိသံ စေဝ= သို့လည်း၊ ဂစ္ဆေယျ= သွားရောက်နိုင်ရာ၏။ ပ။ ခါဒေယျ= ခဲစားနိုင်ရာ၏၊ အပိတ ပုဗ္ဗာနိ= ကုန်သော၊ ပါနိယာနိ စ=လည်း၊ ပိဝေယျ= သောက်နိုင်ရာ၏။

စ=ထို့အပြင်၊ အဿာ= ထိုနွားမသည်၊ ဝါ=ထိုနွားမ၏၊ ဝါ=မှာ၊ ယသ္မိံ ပဒေသေ=အကြင်နဂိုမူလ ပဌမနေရာအရပ်၌၊ ဌိတာယ= ရပ်လျက်၊ ဝါ=ရပ်စဉ်။ ပ။ ယံနုန ပိဝေယျံ= စွာ၊ ဣတိ= ဤသို့ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တဉ္စ ပဒေသံ=ထိုအကြံဖြစ်ခဲ့ရာ နဂိုမူလ ပဌမအရပ်သို့လည်း၊ သောတ္ထိနာ=ဖြင့်၊ ပစ္စာဂစ္ဆေယျ= ပြန်လာနိုင်ရာ၏၊ ကိဿ ဟေတု= ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ပြန်လာနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=မှ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ(ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ ပဗ္ဗတေယျာ=သော၊ သာ ဂါဝိ=သည်၊ ပဏ္ဍိတာ=သည်။ ပ။ စရိတုံ=ငှာ၊ ကုသလာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ထထာ(တသ္မာ)=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ပြန်လာနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဧဝမေဝံ= ဤအတူပင်၊ ဣဓ= ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စော= သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပဏ္ဍိတော= (သမာဓိ၏ဘေးရန်ခပင်း ပယ်ခွင်းမြင်သိ) ပညာရှိသည်၊ ဗျတ္တာ= (ဈာန်ကို ကြေကြေညက်ညက် လေ့ကျက်သိမြင်) တတ်ကျွမ်းကျင်သည်၊ ခေတ္တညူ= (အထက်ဈာန်၏

အကြောင်းရင်းမှန် အခြေခံအစစ်) ကျက်စားရာခေတ်ကိုသိသည်။ ကုသလော = ဈာန်ဝင်စားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်လိမ့်မာသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) [တနည်း- ပဏ္ဍိတော=ဈာန်သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို မှီဝဲမြင်သိ ပညာရှိ သည်။ ဗျတ္တော= ထိုဈာန်တရား၊ ပွားများပြုပြင် တတ်ကျွမ်းကျင်သည်။ ခေတ္တညူ= ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာကျက်စား ပွားများမှုရှိ ခေတ်ကိုသိသည်။ ကုသလော= ကောင်းစွာခိုင်မတ် ရပ်တည်မြဲစွာ၊ သိလိမ္မာသည်။ ဟုတွာ= ဖြစ်၍]။ ပ။ ဝိဟရတိ= ၏။ သော=ထိုပညာရှိရဟန်းသည်။ တံ နိမိတ္တံ= ထိုပဌမဈာန်ဟူသော နိမိတ်ကို။ အာသေဝတိ= မှီဝဲ၏။ ဘာဝေတိ= ဖြစ်ပွားစေ၏။ ဗဟုလိကရောတိ= ...လာပြု၏။ သွာမိဋ္ဌိတံ = အောင်။ အဓိဋ္ဌာတိ= မြဲစွာခိုင်မတ်ရပ်တည်၏။

တဿ= ထိုပညာရှိရဟန်းမှာ။ ဧဝံ=ခြင်းသည်။ ဟောတိ=၏။ (ကိန္တိ=သည်။ ဟောတိ=ဟူမူ) အဟံ=သည်။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ= တို့ကို။ ပ။ ယံနူန ဝိဟရေယျံ= နေရပါမူ ကောင်းလေစွာ။ ဣတိ= ဤသို့ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းသည်။ (ဟောတိ) သော=ထိုပညာရှိရဟန်းသည်။ ဒုတိယံ= သော။ ဈာနံ=ကို။ အနဘိဟိံ သမာနော= မထုနှက် မနှိပ်စက် မဖျက်ဆီးဘဲ။ ပ။ တံ နိမိတ္တံ= ထိုဒုတိယဈာန်ဟူသော နိမိတ်ကို။ ပ။

တဿ= ထိုပညာရှိရဟန်းမှာ။ ဧဝံ=ခြင်းသည်။ ဟောတိ=၏။ (ကိန္တိ ဟောတိ) အဟံ=ငါသည်။ ပီတိယာ= ပီတိကို။ ဝိရာဂါ စ= စက်ဆုပ်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဝုပသမာ စ= ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း) [နောက်တနည်းအနက်နှင့် ရှင်လင်းချက်ကို စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၃) အသုဘသုတ်ကြည့်] ဥပေက္ခကော= (သုခဒုက္ခဘက်မကျအောင်) သင့်လျော် ညီမျှစွာ ရှုတတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိသည်။ ဝါ= လျစ်လျူရှု တတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိသည်။ (ဟုတွာ စ= ဖြစ်၍လည်းကောင်း) သတော= ဈာန်၏အာရုံကို အောက်မေ့အမှတ်ရသည်။ ဝါ=သတိရှိသည်။ သမ္ပဇာနော= ဈာန်၏အာရုံကို ကောင်းစွာခွဲခြားသိမြင်သည်။ ဝါ=သမ္ပဇေ ဉာဏ်ပညာရှိသည်။(ဟုတွာ စ= လည်းကောင်း) ယံနူန ဝိဟရေယျံ= နေရပါမူ ကောင်းလေစွာ။ သုခဉ္စ= စေတသိကသုခ၊ ကာယိကသုခကိုလည်း။ ကာယေန= နာမကာယဖြင့် (တတိယဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ကာယဝိညာဏ်

စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယဖြင့်) ယံနူန ပဋိသံဝေဒေယျံ= ခံစားရပါမူ ကောင်းလေစွာ။

ယံ=အကြင်တတိယဈာန်ကြောင့်၊ တံ=ထိုတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယာ= ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အာစိက္ခန္တိ= ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ အာစိက္ခန္တိ= နည်းဟူမူ) (အယံ= ဤတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုနိုင်ပါပေစွာ၊ (ထိပ်ဆုံးရောက်ရှိ၊ တတိယဈာန်၊ သုခဋ္ဌိပင်၊ ခင်မင်မပြု၊ လျစ်လျူရှုနိုင်ပါပေစွာ) သတိမာ= သတိရှိပါပေစွာ၊ (ပီတိထပ်ကာ၊ မဖြစ်လာအောင်၊ သေချာမြဲကြပ်၊ စွဲကပ်သော သတိရှိပါပေစွာ) သုခဝိဟာရီ= ချမ်းမြေ့ကြည်သာ နေလေ့ရှိ ပါပေစွာ၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အာစိက္ခန္တိ= ချီးမွမ်းစကားပြောကြားတော် မူကြကုန်၏) တတိယံ= ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် သုံးခုမြောက်သော၊ တံ ဈာနံ= ထိုဈာန်သို့၊ ဝါ=ထိုဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍ ၊ ဝါ=၍၊ ယံနူန ဝိဟရေယျံ= လေစွာ၊ ဣတိ= ဤသို့ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) သော= ထိုပညာရှိရဟန်းသည်၊ တတိယံ= သော၊ ဈာနံ= ကို၊ အနဘိဟိ သမာနော= ဘဲ။ ပ။ သော= ထိုပညာရှိရဟန်းသည်၊ တံ နိမိတ္တံ= ထို တတိယဈာန်ဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို၊ အာသေဝတိ= ၏။ ပ။

တဿ= ထိုပညာရှိရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ= ခြင်းသည်၊ ဟောတိ= ၏၊ (ကိန္တိ ဟောတိ) အဟံ=သည်၊ ပုဗ္ဗေဝ= (ဈာန်လေးပါးတို့၏) ရှေးဦးမဆွ ဥပစာရဓဏဋ္ဌိသာလျှင်၊ သုခဿ= ကာယိကသုခကို၊ ပဟာနာ စ= ပယ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ= ကာယိကဒုက္ခကို၊ ပဟာနာ စ= ကောင်း၊ သောမနဿဒေါမနဿာနံ= သောမနဿဓေဒနာ၊ ဒေါမနဿ ဓေဒနာတို့၏၊ အတ္ထင်္ဂမာ= ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခံ= ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော၊ ဝါ= ဒုက္ခ လည်းမရှိ၊ သုခလည်းမရှိသော၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ = ဥပေက္ခာသည် ဖြစ်စေအပ်သောသတိ၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော၊ စတုတ္ထံ= သော၊ ဈာနံ= သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ= ၍၊ ယံနူန ဝိဟရေယျံ= စွာ၊ ဣတိ= ဤသို့ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။ ပ။ ဝိဟရတိ= ၏၊

သော=သည်၊ တံ နိမိတ္တံ= ထိုစတုတ္ထဈာန်ဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို၊ အာသေဝတိ= ဧ၏။ ပ။ အဓိဋ္ဌာတိ=ဧ၏။

တဿ=မှာ၊ ဧဝံ=ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဧ၏၊ (ကိန္တိ ဟောတိ) အဟံ =သည်၊ သဗ္ဗသော။ ပ။ [စာပိုဒ်(၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၂၄) သတ္တာဝါသသုတ်တို့ကို တွဲစပ်ကြည့်] ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ယံနုန ဝိဟရေယျံ=လေစွာ၊ ဣတိ=ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) သော= ထိုပညာရှိ ရဟန်းသည်၊ အာကာသာနဉ္ဇာယတနံ=ဈာန်ကို၊ ဝါ=ကို၊ အနဘိဟိံသမာ နော=ဘဲ။ ပ။ တံ နိမိတ္တံ=ထိုအာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်ဟူသော အကြောင်း နိမိတ်ကို ။ ပ။ သော=သည်၊ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနံ=ဈာန်ကို၊ ဝါ=ကို၊ အနဘိဟိံသမာနော=ဘဲ။ ပ။ တံ နိမိတ္တံ=ထိုဝိညာဏဉ္ဇာယတနဈာန်ဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို၊ အာသေဝတိ။ ပ။ [“ယတော ခေါ ဘိက္ခဝေ” သို့ သွားတော့အံ့]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ တံ တဒေဝ သမာပတ္တိံ=(ပဌမဈာန်အစရှိသော) ထိုထို သမာပတ်ကိုပင်လျှင်၊ သမာပဇ္ဇတိပိ=ဝင်စားလည်း ဝင်စား၏၊ (တတော တတော ဧဝ သမာ ပတ္တိတော=ထိုထိုသမာပတ်မှပင်) ဝုဋ္ဌာတိပိ=ထလည်းထ၏၊ (တတော= ထိုအခါ၌) တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဖိတ္တံ=အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ စတုတ္ထဈာန် စိတ်သည်၊ မုဒု=နူးညံ့သည်၊ ကမ္မညံ= (တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းအစရှိသော) အဘိညာဉ်အမှုအား ခံညားလျောက်ပတ်သည်၊ ဟောတိ=ဧ၏၊ မုဒုနာ = နူးညံ့သော၊ ကမ္မညေန=အဘိညာဉ်အမှုအား ခံညားလျောက်ပတ်သော၊ စိတ္တေန=အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ စတုတ္ထဈာန်စိတ်ဖြင့်၊ အပ္ပမာဏော= အတိုင်းအဆ ပမာဏမရှိအောင် ကြေညက်စွာ လေ့ကျက်မှုပြုအပ်သော၊ သုဘာဝိတော=ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ သမာဓိ=သမာဓိသည်၊ ဟောတိ။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အပ္ပမာဏေန=.... မှုပြုအပ်သော၊ သုဘာ ဝိတေန=သော၊ သမာဓိနာ=သမာဓိဖြင့်၊ [ထို့နောက် “အဘိညာသန္တိကိရိယာ ယ” ဟူသော ဣဒတ္ထသမ္ပဒါနိပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာအနက်ပေးမည်] အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ ဣဒ္ဓိဝိဉာဏံစသော ထူးကဲသော

ဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္စကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)
 =ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်စသော ထူးကဲသောဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္စိကာရ
 ဏီယဿ=မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော၊ ယဿ ယဿ ဓမ္မဿ= အကြင်
 အကြင်တရားသို့၊ (အကြင်အကြင် တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းခြင်းစသော
 တရားသဘောသို့) စိတ္တံ= ပရိကမ်စိတ်ကို၊ ဝါ=အဘိညာဉ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင်
 ကြိုတင်စီစဉ်ပြုလုပ်တတ်သော ရှေ့ပြေးဖြစ်သော ကာမာဝစရမဟာကုသိုလ်
 မဟာကိရိယစိတ်ကို၊ အဘိနိန္ဓာမေတိ= ရှေ့ရှုညွတ်စေ၏၊ [အကြင်အကြင်
 တရားသို့ ပရိကမ်စိတ်ကိုရှေ့ရှုညွတ်စေ၏ -ဟုဆက်စပ်ပါ]

အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (အဘိညာဉ်ရခြင်းငှာ ရှေးဘဝ
 က အလွန်အကဲ အားထုတ်ခဲ့ဖူးခြင်း ဟူသော အကြောင်းနှင့် ယခုဘဝ၌
 ရရှိသင့်သော အဘိညာဉ်နှင့် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ ပါဒကဏ္ဍာန်အစရှိသော
 အကြောင်းတရားသည်) သတိ သတိ=ရှိလသော်၊ ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်း
 ရှိတိုင်း၊ တတြ တတြ ဧဝ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရားသဘော
 ၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းခြင်း အစ
 ရှိသော တရားသဘော၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ = ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့
 ဖြစ်ထိုက်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖန်ဆင်း
 ခြင်းစသည်သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏၊ [ဤနေရာ၌ ရေးသင့်သမျှ အားလုံး
 ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၀၂) ပံသုဓောဝကသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သစေ အာကင်္ဂတိ=အကယ်၍အလိုရှိအံ့၊
 (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာကင်္ဂတိ=အလိုရှိသနည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်)
 အနေကဝိဟိတံ=များသောအပြားရှိသော၊ ဣဒ္ဓိဝိဓံ=တန်ခိုးအဖို့ကို၊ ဝါ=
 တန်ခိုးအမျိုးအစားကို၊ ပစ္စနုဘဝေယျံ=ခံစားသုံးစွဲလို၏၊ ဝါ= ကိုယ်တွေ့
 ထိရောက် မျက်မှောက်ပြုလို၏၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်းသည်၊ ဟုတွာပိ
 =ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ=ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ မဟုဓာ=ရာထောင်စသား၊ ပုဂ္ဂိုလ်
 များပြားလာသည်၊ အဿံ=ဖြစ်လို၏၊ မဟုဓာ=ရာထောင်စသား၊ ပုဂ္ဂိုလ်
 များပြားလာသည်၊ ဟုတွာပိ=ဖြစ်ပြီး ၍လည်း၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးမှလည်း၊
 ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းသည်၊ အဿံ=ဖြစ်လို၏။ ပ။ ယာဝ
 ဗြဟ္မလောကာပိ =ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်လည်း၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊

ဝသံ=မိမိအလိုသို့၊ ဝတ္တေယျံ=လိုက်စေလို၏၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ၊ ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလိုရှိသည် ဖြစ်လသော်) အာယတနေ =အကြောင်းတရားသည်၊ (အဘိညာဉ်ရခြင်းငှာ ရှေးဘဝက....၏ အခြေခံ ပါဒကဏ္ဍာန်ဟူသော အကြောင်းတရားသည်) သတိ သတိ=ရှိလသော်၊ ရှိလ သော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်း၊ ရှိတိုင်း၊ တတြ တတြ ဧဝ=ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက် သော တရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း တရားသဘော၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်း ခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ= ရောက်၏၊ [ဤနေရာ၌ကား “ဖန်ဆင်းခြင်း စသည်သို့” ဟူ၍ (စသည်) မထည့်ရ]

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ =ဟူမူ၊ အဟံသည်) ဒိဗ္ဗာယ=နတ်၌ဖြစ်သော ပသာဒသောတနှင့်တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓါယ=နိဝရဏအစရှိသော အညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော ။ ပ။ သောတဓာတုယာ=အဘိညာဉ်နားဓာတ်သဘောဖြင့်။ ပ။ သဒ္ဓေ= အသံတို့ကို၊ သုဏောယျံ=ကြားလို၏။ ပ။ အာယတနေ = အကြောင်း တရားသည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း။ ပ။ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏၊ [အပြည့်အစုံကို ယခင်ပံသုဓောဝကသုတ်နှင့် ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ် (၂၃) ဥပက္ကိလေသသုတ်ကြည့်]

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ၊ (ကိန္တိ အာကင်္ခတိ=ဟူမူ၊ အဟံ =သည်) ပရသတ္တာနံ = ငါမှတပါးတခြားသော သတ္တဝါတို့၏၊ ပရပုဂ္ဂလာနံ =ငါမှတပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ စေတော=စိတ်ကို၊ စေတသာ= ငါ၏စိတ်ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆ=ခွဲခြား၍၊ ပဇာနေယျံ= (သရာဂစသည်ဖြင့်) အမျိုးမျိုး အစားစားသိလို၏၊ သရာဂံ=ရာဂနှင့်အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ= စိတ်ကိုလည်း၊ [တရားကိုယ်ဖော်ရေးထားသောအနက်ကိုကား ယခင်ပံသု ဓောဝကသုတ်ကြည့်] သရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနေယျံ= ခွဲခြား သိလို၏၊ ဝီတရာဂံ=ကင်းသောရာဂရှိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ ဝီတရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနေယျံ=ခွဲခြားသိလို၏၊ သဒေါသံ =ဒေါသနှင့်အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=လည်း။ ပ။ ဝီတဒေါသံ=

ကင်းသောဒေါသရှိသော။ ပ။

သမောဟံ=မောဟနှင့်သာ အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=လည်း။ပ။
ဝီတမောဟံ=ကင်းသောမောဟရှိသော။ ပ။ သံခိတ္တံ=အာရုံ၌ တွန့်ဆုတ်
ကျုံ့ဝင်သော၊ ဝါ=တွန့်ဆုတ်ပျင်းရိသော။ ပ။ ဝိက္ခိတ္တံ =ပျံ့လွင့်ပြေးသွားသော
။ ပ။ မဟဂ္ဂတံ = မဟဂ္ဂုတ် ဖြစ်သော ၊ ဝါ = မြင့်မြတ်သည် အဖြစ်သို့
ရောက်သော၊ ဝါ=ကြီးမြတ်သော ဆန္ဒ၊ဝီရိယ၊စိတ်၊ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
မြတ်တို့ ကျင့်ကြံသွားရောက်အပ်သော။ ပ။ အမဟဂ္ဂတံ = မဟဂ္ဂုတ်
မဟုတ်သော။ ပ။ သဥတ္တရံ = မိမိထက် သာလွန်သော စိတ်နှင့်တကွ
ဖြစ်သော။ ပ။ အနုတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်သောစိတ် မရှိသော။ ပ။

သမာဟိတံ=ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် ကောင်းစွာ
အာရုံ၌ ထားအပ်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သော။ ပ။ အသမာဟိတံ =
ဥပစာရ၊အပ္ပနာ၊နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် ကောင်းစွာ အာရုံ၌ မထား
အပ်သော၊ ဝါ = မတည်ကြည်သော။ ပ။ ဝိမုတ္တံ = (တဒင်္ဂ၊ ဝိက္ခမ္ဘန
စသောငါးမျိုးတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ) လွတ်မြောက်သော။ ပ။ အဝိမုတ္တံ
= မလွတ်မြောက်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=လည်း၊ အဝိမုတ္တံ = သော၊ စိတ္တန္တိ
=၍၊ ပဇာနေယျံ =ခွဲခြား သိလို၏ ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ
= အံ၊ ဧဝံသတိ = သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ = သော်၊ဝါ
= တိုင်း ၊ တတြ တတြဧဝ =ထိုထို မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား၌ပင် ၊
(ထိုထို မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော သူတပါးစိတ်ကို ခွဲခြားသိခြင်း
တရားသဘော၌ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ = ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏
အဖြစ်သို့၊ ဝါ = ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ သူတပါးစိတ်ကို သိရခြင်းသို့၊
ပါပုဏ္ဏာတိ = ရောက်၏ ။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ =အံ၊ (ကိန္တိ အာကင်္ခတိ=မူ၊ အဟံ
=သည်) အနေကဝိဟိတံ=များသော အပြားရှိသော၊(ဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိ
စသည်ဖြင့် များသော အမျိုးအစား အကွဲအပြား ရှိသော) ဝါ = အမည်
အနွယ် စသော များသော အမျိုးအစား အကွဲအပြားတို့နှင့်တကွ ချဲ့ထွင်
အပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ = ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ဝါ=
ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်နှင့်တကွ ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့် ဆက်စပ်

သော အမည်အနွယ် စသည်ကို၊ အနုဿရေယျံ= (ဘဝခန္ဓာ အစဉ်အတိုင်း) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လို၏။ ဝါ = (စုတိ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လို၏။

သေယျထိဒံ = အဘယ်သို့သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို၊ (အနုဿရေယျံ= ၍ အောက်မေ့လိုသနည်းဟူမူ) ဧကမ္ပိဇာတိ = တခုသော ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ = ပဋိသန္ဓေ အစ၊ စုတိအဆုံးရှိသော တခုသော ဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွေပိ ဇာတိယော = နှစ်ခုကုန်သော ဘဝတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ = ပဋိသန္ဓေအစ၊ စုတိအဆုံးရှိသော နှစ်ခုသော ဘဝတို့၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း ။ ပ ။ ဣတိ = ဤသို့၊ သာကာရံ = (ဝဏ္ဏ၊ အာဟာရ စသော) အခြင်းအရာတို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဝါ = မြင်ရုံမျှဖြင့် မည်သူမည်ဝါဟု သိနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝဏ္ဏ အာဟာရ စသည်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သဥဒ္ဓေသံ = ညွှန်ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော နာမဂေါတ္တနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ အနေကဝိဟိတံ = သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ = ကို၊ အနုဿရေယျံ = လို၏၊ ဣတိ = ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ = အံ၊ ဧဝံသတိ = သော်) အာယတနေ = သည်၊ သတိ သတိ = သော်၊ ဝါ = တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ = ထိုထို မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်း-တရားသဘော၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ = အဖြစ်သို့၊ ဝါ = ကိုယ်တိုင် ကိုယ်တွေ့ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ = ။

သော = သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ = အံ၊ (ကိန္တိ = သို့၊ အာကင်္ခတိ = ဟူမူ၊ အဟံ = သည်) ဒိဗ္ဗေန = နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုနှင့် တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓေန = အယူစင်ကြယ်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ (စုတိ ပဋိသန္ဓေ နှစ်မျိုးလုံးကို မြင်ခြင်းကြောင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိဟူသော အယူမှားတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော) ဝါ = ဝိစိကိစ္ဆာ အစရှိသော တဆယ့်တပါးသော အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ် သော၊ အတိက္ကန္တ မာနုသကေန = လူတို့ မြင်နိုင်သော ရူပါရုံကို ကျော် လွန်၍ မြင်နိုင်သော၊ (ရိုးရိုးလူတို့ မြင်နိုင်သော အဆင်းရူပါရုံကို ကျော်

လွန်၍ နတ်တို့ ရူပါရုံနှင့် တောင်နံရံခြားကွယ်သော ရူပါရုံ၊ ဝေးကွာ
 လှစွာ သေးငယ်စွာသော ရူပါရုံကို မြင်နိုင်သော) စက္ခုနာ= အဘိညာဉ်
 မျက်စိဖြင့်။ ပ။ ယထာကမ္မူပဂေ=မိမိတို့ဆည်းပူးအားထုတ်အပ်ခဲ့သမျှသော
 ကံအသီးသီးကြောင့် ထိုထို ဘုံဘဝသို့ လားရောက်ကြကုန်သော။ သတ္တ
 = သတ္တဝါတို့ကိုလည်း။ ပဇာနေယျံ = သိလို၏။ ဣတိ = သို့။ (သစေ
 အာကင်္ခတိ=အံ့။ ဧဝံသတိ=သော်) အာယတနေ=သည်။ သတိ သတိ =
 သော်။ ဝါ=တိုင်း။ တတြ တတြေဝ=၌ပင်။ (ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော
 စဝမာန၊ ဥပပဇ္ဇမာန၊ ဟိန ပဏိတ စသော သတ္တဝါတို့ကို မြင်ရခြင်း
 သဘောတရား၌ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ = အဖြစ်သို့။ ဝါ = ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့
 ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် မြင်ရခြင်းသို့။ ပါပုဏာတိ=၏။ ။

သော = သည်။ သစေ အာကင်္ခတိ = အံ့။ (ကိန္တိ =သို့၊ အာကင်္ခတိ=
 ဟူမူ၊ အဟံ=သည်) အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏။ ဓယာ=ကုန်ခန်းခြင်း
 ကြောင့်။ အနာသဝံ = အာသဝမရှိသော။ စေတောဝိမုတ္တိံ = ကိလေသာတို့မှ
 လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစိတ်ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ =သို့။
 လည်းကောင်း။ ပညာဝိမုတ္တိံ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရ
 ဟတ္တဖိုလ်ပညာကိုလည်းကောင်း။ ဝါ = သို့လည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ
 = ယခုတွေ့ကြုံနေရသော အတ္တဘော၌ပင်လျှင်။ ဝါ = ယခုဘဝ၌ပင်လျှင်။
 သယံ = ကိုယ်တိုင်သာလျှင်။ အဘိညာ (အဘိညာယ)သိ၍။ သစ္စိကတွာ=
 မျက်မှောက်ပြု၍။ [တနည်း - အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးသော ပစ္စ
 ဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်။ သစ္စိကတွာ=၍] ဥပသမ္ပဇ္ဇ = ရောက်၍။ ဝါ=ပြီးစီး
 စေ၍။ ဝိဟရေယျံ = နေလို၏။ ဣတိ = သို့။ (သစေ အာကင်္ခတိ =အံ့။
 ဧဝံ သတိ = သော်) အာယတနေ = အကြောင်းတရားသည်။ (ရှေးရှေး
 အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်၏ ဝိပဿနာဟူသော အကြောင်းတရား
 သည်) သတိ သတိ = သော်။ ဝါ = တိုင်း။ တတြ တတြေဝ = ထိုထို
 မျက်မှောက် ပြုထိုက်သော-တရား၌ပင်။ (ထိုထို မျက်မှောက် ပြုထိုက်သော
 စေတောဝိမုတ္တိံ ပညာဝိမုတ္တိံသို့ ရောက်၍နေခြင်း တရားသဘော၌ပင်)
 သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့။ ဝါ=ကိုယ်တိုင် ကိုယ်တွေ့ ဖလသမာပတ် ဝင်စား
 နိုင်ခြင်းသို့။ ပါပုဏာတိ=၏။ ဣတိ (အဝေါစ) စတုတ္ထံ။ ။

၅-ဈာနသုတ်

၃၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ အဟံ=ငါသည် ၊ ပဌမံ=ရှေးဦး ပထမဖြစ်သော ၊
 ဈာနမ္ပိ = ဈာန်ကိုလည်း ၊ နိဿယာယ = မှီ၍ ၊ အာသဝါနံ = အာသဝ
 တရားတို့၏ ခယံ = ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို ၊ ဝါ = ကုန်ကြောင်း
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်နိုင်ခြင်းကို ၊ ဝါ = ရောက်နိုင်၏ဟူ၍ ၊ ဝဒါမိ
 =ဟောတော်မူ၏ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ အဟံ=သည် ၊ ဒုတိယံ = နှစ်ခုမြောက်
 ဖြစ်သော ၊ ဈာနမ္ပိ=ကိုလည်း ။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ အဟံ=သည် ၊ အာကာ
 သာနဉ္စာယတနမ္ပိ = အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကိုလည်း ၊ နိဿာယာယ=
 ၍ ။ ပ ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနမ္ပိ = ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကိုလည်း ။ ပ ။
 အာကိဉ္စညာယတနမ္ပိ=အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကိုလည်း ။ ပ ။ နေဝသညာနာ
 သညာယတနမ္ပိ=နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကိုလည်း ။ ပ ။ သညာ
 ဝေဒယိတနိရောဓမ္ပိ=သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်းကိုလည်း ၊ ဝါ =သညာ
 ဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်ကိုလည်း ။ ပ ။ ဝဒါမိ = ၍ ။

“ပဌမမ္မာဟံ ဘိက္ခဝေ ။ ပ ။ ဝဒါမိတိ=ပဌမမ္မာဟံ ဘိက္ခဝေ ။ ပ ။
 ဝဒါမိ”ဟူ၍ ၊ ဣတိ=ဤသို့သော ၊ ဧတံ=ဤစကားကို ၊ (မယာ =ငါသည်)
 ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပြီ ၊ ဧတံ = ဤစကားကို ၊ ကိဉ္စ = အဘယ်အနက်
 သဘောကို ၊ ပဋိစ္စ = ရည်ရွယ်၍ ၊ (မယာ = ငါသည်) ဝုတ္တံ =ဟောတော်
 မူအပ်သနည်းဟူမူ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဣဓ = ဤသာသနာတော်၌ ၊ ဘိက္ခူ
 =သည် ။ ပ ။ ဝိဟရတိ=၏ ၊ သော=ထိုရဟန်းသည် ၊ တတ္ထ = ထိုပဌမ
 ဈာန်ခဏ၌ ၊ (ထိုပဌမဈာန် ခဏက) ယဒေဝ ရူပဂတံ=အကြင် ရုပ်တရား
 သည်ပင်လည်းကောင်း ၊ (အကြင် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့် စိတ္တဇရုပ် စသော
 ရုပ်တရားသည်ပင်လည်းကောင်း) [ပဌမဈာန်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့်
 ပဌမဈာန်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်စသည်ဖြင့် ပဌမဈာန် ဖြစ်ဆဲခဏ၌
 ဖြစ်သော ရုပ်တရားများတည်း ၊ ရူပဂတံ-၌ ဂတသဒ္ဒါ အနက်မရှိ
 ယဒေဝ ဝေဒနာဂတံ=အကြင် (ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော) ဝေဒနာသည်ပင်
 လည်းကောင်း ၊ ယဒေဝ သညာဂတံ=အကြင် (ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော)
 သညာသည်ပင်လည်းကောင်း ၊ ယဒေဝ သင်္ခါရဂတံ=အကြင် (ပဌမဈာန်နှင့်
 ယှဉ်သော) သင်္ခါရသည်ပင်လည်းကောင်း ၊ ယဒေဝ ဝိညာဏဂတံ=အကြင်

(ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော) ဝိညာဏ်သည်ပင်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ရှိ၏။

တေ ဓမ္မေ = ထိုရုပ်ဝေဒနာစသော ခန္ဓာငါးပါးတရားတို့ကို၊ အနိစ္စတော = (ဖြစ်ပြီး ပြိုကွဲ) မမြဲသောတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = မမြဲသော တရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခတော = ဒုက္ခတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဖြစ်ပျက်နှစ်ရပ်ဖြင့် မပြတ်နှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ဖြစ်ပျက်နှစ်ရပ်ဖြင့် မပြတ်နှိပ်စက်ခံရသောဒုက္ခတရား၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ဒုက္ခ၏ တည်ရာ တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း) ဝါ = ဒုက္ခတရား ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရောဂတော = နာကျင်ခံခက်သော အနာရောဂါနှင့် တူသော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဣဏ္ဍတော = အတွင်းပုပ် အိုင်းအမာ အနာဆွေးနှင့်တူသော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ကောင်း၊ သလ္လတော = စူးဝင် ဖြတ်ဘောက်တတ်သော မြားငြောင့်နှင့်တူသောတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ဟူ၍လည်းကောင်း။

အဃတော = ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ တည်ရာတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးမှုကို သယ်ဆောင်တတ်သော မကောင်းမှုနှင့်တူသော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = မကောင်းမှု၏ တည်ရာတရား၏အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၂၄) ဒုတိယနာနာကရဏသုတ်အဋ္ဌကထာ (နာ - ၃၃၃) ၌ “သဒုက္ခဋ္ဌေန” ဟု အဖွင့်ပါ၍ ရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ထိုသုတ် နိဿယ၌လည်း အမှာအထား ရေးခဲ့သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ဒု - ၃၉၅ - အဖွင့် အတိုင်းလည်း အနက်ပြန်ဆိုသည်] အာဗာဓတော = ပြင်းထန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော အနာနှင့်တူသော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (သုတပါးတို့က တွဲထူကူမ ပေးနေရသဖြင့် သုတပါးကိုသာ မှီခိုအားထားနေရလောက်အောင် ပြင်းထန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော အနာရောဂါနှင့်တူသော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း) ပရတော = ပြင်ပလူသား သူစိမ်းကားနှင့် တူသည် အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (မိမိသဘောကျ မစီမံနိုင်သောကြောင့် လူစိမ်းသူစိမ်းနှင့် တူသည် အဖြစ်

အားဖြင့်လည်းကောင်း)

ပလောကတော = အိုနာသေ တရားတို့က အမျိုးမျိုးပျက်စီးအပ်သော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ = အိုနာသေ တရားတို့ကြောင့် အမျိုးမျိုးပျက်စီးသော တရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုညတော = (သာမီ၊ နိဝါသီ စသည် ထင်မှတ်ဖွယ်) အတ္တကောင်မှ ဆိတ်သုဉ်းသည် အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနတ္တတော = (မိမိအလိုအတိုင်း ဖြစ်နိုင်၊ ဖြစ်စေနိုင်သော) အသက်ရှင်အတ္တကောင် မရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ = အသက်ရှင်အတ္တကောင် မဟုတ်သည် အဖြစ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သမနုပဿတီ = ဗလဝဝိပဿနာဖြင့် ရှုမြင်၏၊ သော = ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ = ထိုခန္ဓာငါးပါးတရားတို့မှ၊ စိတ္တံ = ဗလဝ ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ပဋိဝါပေတိ = (နိဗ္ဗာန်အာရုံအစွမ်းဖြင့်) ဆုတ်နစ်စေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ = ထိုခန္ဓာငါးပါး တရားတို့မှ၊ စိတ္တံ = ဗလဝ ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ပဋိဝါပေတွာ = ဆုတ်နစ်စေပြီး၍၊ အမတာယ=သေခြင်းကင်းရာ ဖြစ်သော၊ ဓာတုယာ = နိဗ္ဗာန် ဓာတ်သဘော၌၊ စိတ္တံ = ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ဥပသံဟရတိ = ဆွဲဆောင် သွင်းပို့၏၊ (ကိန္တိ = အဘယ်သို့၊ ဥပသံဟရတိ = ဆွဲဆောင် သွင်းပို့သနည်းဟူမူ) သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော = အားလုံးသော သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော။

၁။ ပဋိဝါပေတိ။ ။ “နိဗ္ဗာနဝသေန နိဝတ္ထေတိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ (ယခုစာမူ) အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။ နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကောင်းသောအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့မှ ဗလဝဝိပဿနာစိတ်ကို ဆုတ်နစ်စေ၏ဟုဆိုလို၏။ ပတိပုဗ္ဗ ဝါဓာတ် ကာပေပစ္စည်းဖြင့် ပဋိဝါပေတိဟုဖြစ်၏။ ဗားကရာ ဆရာတော်ကြီး၏ နိဿယ၌မူ “ပဋိပါဒေတိ” ဟုပါ၍ရှိပြီး “ပဋိပါဒေတိ = ငြီးငွေ့သောအားဖြင့် နစ်စေ၏” ဟူ၍ အနက်ပြန်ဆိုတော်မူ၏။ ထိုဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာစာမူ၌ “ပဋိပါဒေတိတိ နိဗ္ဗိန္ဒဝသေန နိဝတ္ထေတိ” ဟူ၍ ရှိဟန်တူ၏။ ထိုအတိုင်း “နိဗ္ဗိန္ဒဝသေန” ဟု ရှိလျှင်လည်း အဓိပ္ပာယ်ကောင်းသည်ပင်ဖြစ်၏။

သဗ္ဗုပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ = (ခန္ဓာငါးပါးစသော) အားလုံးသော ဥပဓိတို့ကို ပယ်စွန့်ရာလည်းဖြစ်သော၊ တဏှာက္ခယော = တဏှာ ကုန်ရာလည်း ဖြစ်သော၊ ဝိရာဂေါ = ကိလေသာ အားလုံးတို့ ပျက်စီးရာလည်းဖြစ်သော၊ နိရောဓော = ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ဆုံးရာလည်း ဖြစ်သော၊ ယဒိဒံနိဗ္ဗာနံ = အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ (အတ္ထိ = ရှိ၏) ဧတံ = ဤနိဗ္ဗာန်သည်၊ သန္တံ = ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာ အပူဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ဧတံ = ဤနိဗ္ဗာန် သည်၊ ပဏီတံ = မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သော တရားပေတည်း၊ ဣတိ = သို့၊ (ဥပသံဟရတိ = ၏) သော = ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ = ထို ပဌမဈာန်၌၊ ဌိတော = တည်လျက်၊ (တံ ဗလဝဝိပဿနံ = ထိုအားကောင်း သော ဝိပဿနာကို၊ ဝဗေတွာ = တိုးပွားစေ၍) အာသဝါနံ = တို့၏၊ ခယံ = ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏာတိ = ၏။

(တနည်း) သော = ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ = ထိုခန္ဓာငါးပါး တရားတို့မှ၊ (ယင်းသို့ လက္ခဏာသုံးရပ်သို့ တင်၍ ရှုမြင်အပ်ပြီးသော ထိုပဌမဈာန်သမာပတ်အတွင်းရှိ ခန္ဓာငါးပါးတရားတို့မှ) စိတ္တံ = ဝိပဿနာ စိတ်ကို၊ ပဋိဝါပေတိ = ဖဲခွာစေ၏၊ (ထိုခန္ဓာငါးပါး၌ ကပ်ငြိသော ဆန္ဒ ရာဂစသော ကိလေသာကို ပယ်ခွာသောအားဖြင့် ဖဲခွာစေ ကင်းလွတ်စေ၏၊) ။ ပ ။ စိတ္တံ = ကို၊ ပဋိဝါပေတွာ = ဖဲခွာစေပြီး၍၊ အမတာယ = သော၊ ဓာတုယာ = နိဗ္ဗာန ဓာတ်သဘော၌၊ စိတ္တံ = ဝိပဿနာစိတ်၊ မဂ်စိတ်ကို၊ ဥပသံဟရတိ = ဆွဲဆောင်သွင်းပို့၏၊ (ကိန္တိ = သို့၊ ဥပသံဟရတိ = နည်းဟူမူ) သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော = သော ။ ပ ။ ယဒိဒံ နိဗ္ဗာနံ = သည်၊ (အတ္ထိ = ၏) ဧတံ = သည်၊ သန္တံ = ၏၊ ဧတံ = သည်၊ ပဏီတံ = တည်း၊ ဣတိ = ဤသို့ အားဖြင့်၊ (ဤသို့ ကြားနာခြင်း၊ ရိုးမွမ်းခြင်း စသည်နှင့် အာရုံပြုခြင်း အားဖြင့်) ဥပသံဟရတိ = ၏၊ သော = ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ = (လက္ခဏာ သုံးရပ်ကို ရှုမှတ် အာရုံပြုသော) ထိုဝိပဿနာ၌၊ ဌိတော = တည်လျက်၊

၁။ ဣတိ ဥပသံဟရတိ။ ။ ဥပသံဟရတိတိ ဝိပဿနာစိတ္တံ တာဝ သဝနဝသေန ထုတိဝသေန - စသည်ဖြင့် ဒုတိယတနည်းဖွင့်သည့်အတိုင်း ဣတိသဒ္ဓါကို အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ထိုအဖွင့်၏ဆိုလိုရင်းမှာ-

(စတ္တာရော မဂ္ဂေ = လေးပါးသောမဂ်တို့ကို၊ ဘာဝေတွာ = အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပွားစေပြီး၍) အာသဝါနံ = တို့၏၊ ခယံ = သို့၊ ပါပုဏာတိ = ၏။

(သော=ထိုရဟန်းသည်) အာသဝါနံ=အာသဝ တရားတို့၏၊ ခယံ= ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ နော စေ ပါပုဏာတိ = အကယ်၍ မရောက်နိုင်သေးငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ = ဤသို့ မရောက်နိုင်သေးသည် ဖြစ်လသော်) တေနော ဓမ္မရာဂေန = ထိုသမထ ဝိပဿနာတရား၌ လိုလားတပ်မက်သော ဆန္ဒ ရာဂကြောင့်သာလျှင်၊ ဝါ=ထိုသမထ ဝိပဿနာ တရား၌ လိုလားတပ်မက်သော ဆန္ဒ ရာဂကို မပယ်နိုင်သေးခြင်းကြောင့် သာလျှင်၊ တာယ ဧဝ ဓမ္မနန္ဒိယာ=ထိုသမထဝိပဿနာတရား၌ နှစ်သက် သော ဆန္ဒရာဂကြောင့်သာလျှင်၊ ဝါ=ထိုသမထဝိပဿနာတရား၌ နှစ်သက်

ထိုရဟန်းသည် “သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော” စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်အကြောင်း ကို ကြားနာရ၏။ ထိုအတိုင်းပင် နိဗ္ဗာန်ကိုချီးမွမ်း၏။ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော စသည်ဖြင့်ပင် သင်ယူခဲ့၏။ ထိုအတိုင်းပင် နိဗ္ဗာန်၏ အနက်သဘောကို သိစေ၏။ ထိုရဟန်းသည် ယင်းသို့ သဝန(ကြားနာခြင်း)، ထုတိ(ချီးမွမ်း ခြင်း)، ပရိယတ္တိ(သင်ယူခြင်း)، ပညတ္တိ(သိစေခြင်း)အားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကား သန္တ ပဏီတဖြစ်ပါပေ၏ဟု ပြောဆိုမြွက်ကြားလျက် (နှလုံးသွင်းလျက်) ဝိပဿနာစိတ်ကို အမတနိဗ္ဗာနဓာတ်၌ ဆွဲဆောင်သွား၏။ မဂ်စိတ်ကိုကား နိဗ္ဗာန်၌ တိုက်ရိုက်အာရုံပြုစေသောအားဖြင့် ဆွဲဆောင်သွား၏။ ယင်းသို့ မဂ်စိတ်ကို ဆွဲဆောင်သွားရာ၌မူ “ဧတံ သန္တံ ဧတံ ပဏီတံ” ဟု ပြောဆို နှလုံးသွင်းနေသည်မဟုတ်။ ယင်းသို့ ပြောဆိုနှလုံးသွင်းသကဲ့သို့သော အမှု အရာအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်းသိလျက် ထိုနိဗ္ဗာန်ဆီသို့ မဂ်စိတ်ကို ဆွဲဆောင်သွား၏။

အကျဉ်းချုပ်ဆိုလိုသည်မှာ - ထိုရဟန်းသည် ဝိပဿနာစိတ်နှင့်မဂ်စိတ် ကို အမတနိဗ္ဗာနဓာတ်သို့ ဆွဲဆောင်သွားရာတွင် ဝိပဿနာစိတ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့ တိုက်ရိုက်အာရုံပြု၍ ဆွဲဆောင်သွားသည်မဟုတ်ဘဲ သဝန၊ ထုတိ စသည်ကို ပြုသောအားဖြင့် ဆွဲဆောင်သွား၏။ မဂ်စိတ်ကိုကား နိဗ္ဗာန်သို့ တိုက်ရိုက် အာရုံပြု၍ ဆွဲဆောင်သွားသည်ဟုဆိုလို၏။

သော ဆန္ဒရာဂကို မပယ်နိုင်သေးခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ပဉ္စန္ဒ = ငါးမျိုး ကုန်သော၊ ဩရမ္ဘာဂိယာနံ=အောက်ကာမဓာတ်သို့ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ သံယောဇနာနံ = သံယောဇဉ် အနှောင်အဖွဲ့တို့၏၊ ပရိက္ခယာ = ကုန်ဆုံးခြင်းကြောင့်၊ ဩပပါတိကော = (သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာဘုံ၌) ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေတည်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တတ္ထ = ထိုသုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယီ = ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံသည်၊ ဝါ = ခန္ဓာဓာတ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းသည်၊ တသ္မာ လောကာ = ထိုသုဒ္ဓါ ဝါသဗြဟ္မာဘုံမှ၊ အနာဝတ္တိဓမ္မော = ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေပြန်နေလာခြင်း သဘောမရှိသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏ ။

ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတို့၊ သေယျတာပိ = ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဣဿာ သော ဝါ = မြားပစ်သွား၊ လေးသွားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဣဿာသန္ဓေ ဝါသီ ဝါ = မြားပစ်သွား၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း တိဏပုရိသရူ ပကော ဝါ = မြက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ယောက်ျားရုပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ မတ္တိကာပုဗ္ဗေ ဝါ = မြေကြီးပုံ(မြေကြီးအစု)၌သော်လည်းကောင်း၊ ယောဂ္ဂံ = မြားပစ်လေ့ကျင့်ခြင်းကို၊ ကရိတွာ = ပြု၍၊ သော = ထိုမြားပစ်သွားနှင့် တပည့်သည်၊ အပရေန = တခြားတပါးသော၊ သမယေန = အခါ၌၊ ဒူရေပါတီ စ = မြားတို့ကို အဝေး၌ ရောက်စေနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ အက္ခဏဝေမီ စ = မလွဲမချော်အောင် ပစ်နိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ = လျှပ်စစ်လက်ရာ ခဏအတွင်း၌ ပစ်ခွင်း နိုင်သည်လည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃၄) ယောဓာဇီဝသုတ်၌ သာဓကရေးခဲ့ပြီ] မဟတော = ကြီးစွာသော၊ ကာယဿ = အထည်ကိုယ်ထုကို၊ ပဒါလေတာ စ = ဖောက်ထွင်းနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ = ၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဧဝမေဝံ = ဤအတူပင်။ ပ။

“ပဌမမ္မာဟံ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ ခယံ ဝဒါမိတိ = ပဌမမ္မာဟံ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ ခယံ ဝဒါမိ” ဟူ၍၊ ဣတိ = ဤသို့သော၊ ယံတံ = အကြင်စကားကို၊ (မယာ = ငါသည်) ဝုတ္တံ = ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ = ဤစကားကို၊ ဣဒံ = ဤဆို အပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (ပဌမဈာန်ခဏ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး တို့ကို လက္ခဏာသုံးရပ်ရှုမှတ်ခြင်းကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ခြင်း ဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ = ၍၊ ဝုတ္တံ = ပြီ။ ပ။

“စတုတ္ထမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ခယံ ဝဒါမိတိ=စတုတ္ထမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ခယံ ဝဒါမိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ= ငါသည်)ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=အဘယ် အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်သနည်းဟူမူ ။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ= ထို စတုတ္ထဈာန်ခဏ၌၊ ယဒေဝ ရူပဂတံ =အကြင်ရုပ်တရားသည်ပင်လည်း ကောင်း၊ (အကြင်စတုတ္ထဈာန်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့် စတုတ္ထဈာန် ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တရုပ်စသော ရုပ်တရားသည်ပင်လည်းကောင်း) ယဒေဝ ဝေဒနာဂတံ=အကြင်စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာသည်ပင် လည်းကောင်း၊ ယဒေဝ သညာဂတံ=အကြင်စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သညာသည်ပင်လည်းကောင်း။ပ။ ယဒေဝ ဝိညာဏဂတံ=ကောင်း၊ ဟောတိ =၏။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ=ထိုစတုတ္ထဈာန်၌၊ ဌိတော= ရုပ် တည်လျက်၊ (တံ မလဝဝိပဿနံ=ကို၊ ဝဇေတွာ=၍) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယံ-သို့၊ ပါပုဏာတိ=၏၊ [နောက်တနည်းလည်းဆိုလေ]။ပ။ ဧတံ= ဤ စကားကို၊ ဣဒံ = ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (စတုတ္ထဈာန် ခဏ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို လက္ခဏာသုံးရပ် ရှုမှတ်ခြင်းကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ= ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

“အာကာသာနဉ္စယတနမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ခယံ ဝဒါမိတိ= အာကာသာနဉ္စယတနမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ခယံ ဝဒါမိ”ဟူ၍၊ ဣတိ = ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=နည်းဟူမူ။ [ထို့နောက် စာပိုဒ်(၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၂၄) သတ္တာဝါသသုတ်တို့ကို တွဲစပ်ကြည့်ပါ]။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ=ထိုအာကာသာနဉ္စယတနဈာန်ခဏ၌၊ ယဒေဝ ဝေဒနာဂတံ = အကြင်ဝေဒနာသည်ပင်လည်းကောင်း၊ (အကြင်အာကာသာနဉ္စယတန ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာသည်ပင်လည်းကောင်း) ယဒေဝ သညာဂတံ= အကြင်သညာသည်ပင်လည်းကောင်း၊ (အကြင်အာကာသာနဉ္စယတန

ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သညာသည်ပင်လည်းကောင်း။)ပ။ ယဒေဝဝိညာဏ
ဂတံ= အကြင်(အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်နှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏ်သည်ပင်
လည်းကောင်း၊ ဟောတိ= ရှိ၏။ တေ ဓမ္မေ= ထိုဝေဒနာစသော နာမ်ခန္ဓာ
တရားလေးပါးတို့ကို။)ပ။

သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ= ထိုနာမ်ခန္ဓာလေးပါးတရား
တို့မှ၊ စိတ္တံ= ဗလဝဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ပဋိဝါပေတိ= (နိဗ္ဗာန်အာရုံအစွမ်းဖြင့်)
ဆုတ်နစ်စေ၏။ သော= သည်၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ= ထိုနာမ်ခန္ဓာတရားလေးပါး
တို့မှ၊ စိတ္တံ= ဗလဝဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ပဋိဝါပေတွာ= ဆုတ်နစ်စေပြီး၍။)ပေ။
သော= ထိုရဟန်းသည်၊ ထတ္ထ= ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌၊ ဌိတော
= ရပ်တည်လျက်၊ (တံ ဗလဝဝိပဿနံ= ကို၊ ဝဇေတွာ= ၍) အာသဝါနံ= တို့၏၊
ဓယံ= သို့၊ ပါပုဏာတိ= ၏။)ပ။ ဧတံ= ဤစကားကို၊ ဣဒံ= ဤအနက်
သဘောကို၊ (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ခဏ၌ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး
တို့ကို လက္ခဏာသုံးရပ်ရှုမှတ်ခြင်းကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ခြင်း
ဟူသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ= ၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ= ပြီ။

“အာကိဉ္စညာယတနမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။)ပ။ ဓယံ ဝဒါမိတိ= အာကိဉ္စ
ညာယတနမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။)ပ။ ဓယံ ဝဒါမိ” ဟူ၍၊ ဣတိ= သော၊ ဧတံ
= ဤစကားကို၊ (မယာ= ငါသည်) ဝုတ္တံ= ပြီ၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=
အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ= ၍၊ ဝုတ္တံ= ဟူမူ။)ပ။ သော= ထိုရဟန်းသည်၊
တတ္ထ= ထိုအာကိဉ္စညာယတနဈာန်ခဏ၌၊ ယဒေဝ ဝေဒနာဂတံ= အကြင်
ဝေဒနာသည်ပင်လည်းကောင်း၊ (အကြင် အာကိဉ္စညာယတနဈာန်နှင့်
ယှဉ်သော ဝေဒနာသည်ပင်လည်းကောင်း။)ပ။ ယဒေဝ ဝိညာဏဂတံ=
အကြင်ဝိညာဏ်သည်ပင်လည်းကောင်း၊ (အကြင်အာကိဉ္စညာယတနဈာန်
နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည်ပင်လည်းကောင်း) ဟောတိ= ရှိ၏။ တေ
ဓမ္မေ= ထိုဝေဒနာစသော နာမ်ခန္ဓာတရားလေးပါးတို့ကို၊ အနိစ္စတော =
လည်းကောင်း။)ပ။ အနတ္တတော= ကောင်း၊ သမနုပဿတိ= ဗလဝဝိပဿနာ
ဖြင့်ရှုမြင်၏။) သော= သည်၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ= ထိုနာမ်ခန္ဓာတရားလေးပါးတို့မှ၊
စိတ္တံ= ကို၊ ပဋိဝါပေတိ= ၏။)ပ။ သော= သည်၊ တတ္ထ= ထိုအာကိဉ္စညာ
ယတနဈာန်၌၊ ဌိတော= လျက်၊ (တံ ဗလဝဝိပဿနံ= ကို၊ ဝဇေတွာ) အာ

သဝါနံ ခယံ ပါပုဏာတိ=၏။ပ။

“အာကိဉ္ဇညာယတနမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ခယံ ဝဒါမိတိ= အာကိဉ္ဇ
ညာယတနမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ခယံ ဝဒါမိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊
ယံတံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ)ဝုတ္တံ=ပြီ၊ တေ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ =
ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ခဏ၌
ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို လက္ခဏာသုံးရပ်ရှုမှတ်ခြင်းကြောင့်
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ခြင်းဟူသော ဤအနက်သဘောကို)ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ
=ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ [အညာ
ပဋိဝေဓော-၌စပ်] ယာဝတာ=အကြင်သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်
နိုင်လောက်အောင် ထင်ရှားသော အတိုင်းအတာအားဖြင့်၊ သညာသမာပတ္တိ=
သညာအမှူးပြုသောစိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဈာန်သမာပတ်မည်သည်၊ (အတ္ထိ
=ရှိ၏)တာဝတာ=ထိုသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်နိုင်လောက်အောင်
ထင်ရှားသော သညာသမာပတ်ရှိနေလသော်၊ ဝါ = ရှိနေသရွေ့၊ အညာ
ပဋိဝေဓော = အရဟတ္တဖိုလ်ကိုထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=
ဖြစ်၏) [တာဝတာ=သော်၊ဝါ=သရွေ့၊ (ဩဠာရိကေ ဓမ္မေ= ရုန်းရင်း
ထင်ရှားသော ခန္ဓာတရားတို့ကို၊ သမ္ပသတော=ရှုမှတ်သုံးသပ်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ)
အညာပဋိဝေဓော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ဤသို့လည်း ပါဠိသေသ
ထည့်စွက်၍ အနက်ဆိုလိုကဆိုပါ]

၁။တာဝတာ အညာပဋိဝေဓော။ ။ဤဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်သုံးသပ်နိုင်လောက်အောင် ရုန်းရင်းထင်ရှားသော သညာ
သမာပတ် (သညာနှင့်တကွဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး) ရှိနေသရွေ့
ဖြစ်နေသရွေ့(ထိုခန္ဓာတို့ကို ရှုမှတ်သုံးသပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ)အညာပဋိဝေဓ
ဖြစ်သည်ဟုဆိုလို၏ ။

ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကိုယူတော်မမူ၊
အကြောင်းကား- နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ခဏ၌ရှိသော နာမ်
ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အလွန်သိမ်မွေ့ကုန်၏၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ နေဝသညာနာသညာယ
 တနသမာပတ္တိ စ= နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်လည်းကောင်း၊
 သညာဝေဒယိတနိရောဓော စ = သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်းဟူသော
 သမာပတ်လည်းကောင်း၊ဝါ=သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်လည်းကောင်း၊
 (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဒွေ=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ယာနိ ဣမာနိ အာယ
 တနာနိ=အကြင်သမာပတ် အကြောင်းတရားတို့ကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊
 (အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ဓယံ=ကုန်ကြောင်းအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊
 အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏) [ဤသုတ်၏ အစပိုင်းတုန်းက
 ရှိခဲ့သော“အာသဝါနံ ဓယံ ဝဒါမိ”ဟူသော ပါဠိကိုပင် ထည့်စွက်၍
 အနက်ပေးသည်]

☸ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတေ(ဧတာနိ)=ထိုနှစ်မျိုးသော သမာပတ်အကြောင်း
 တရားတို့ကို၊ သမာပတ္တိကုသလေဟိ=သမာပတ်ဝင်စားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်
 တော်မူကြကုန်သော၊ သမာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလေဟိ= သမာပတ်မှထခြင်း
 ၌လည်း ကျွမ်းကျင်တော်မူကြကုန်သော၊ ဈာယိဟိ=ဈာန်ယာဉ်တရား
 ရှုပွားပျော်မွေ့ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သမာပဇ္ဇိတွာ=သမာပတ်ဝင်စားပြီး၍၊
 ဝုဋ္ဌဟိတွာ=သမာပတ်မှထပြီး၍၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ အက္ခာတဗ္ဗာနိ=
 သန္တပဏီတဟု ချီးမွမ်းစကားပြောကြားနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဟံ=
 သည်) ဝဒါမိ=မိန့်တော်မူ၏၊ ဣတိ=သို့၊(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ။

၆-အာနန္ဒသုတ်

၃၇။ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=
 အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဧကာသမ္ဗိယံ=ဧကာသမ္ဗိမြို့အနီး၌၊ ယောသိတာရာမေ
 = ယောသိတာကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ = သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊
 တတြ = ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊

သုံးသပ်နိုင်လောက်အောင် ရုန်းရင်းထင်ရှားသော (ဩဠာရိက ဖြစ်သော)
 ခန္ဓာများမဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် မယူခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့်ပင်
 “ယာဝတာ သညာသမာပတ္တိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

“အာဝုသော ဘိက္ခဝေ” တိ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့ဟူ၍၊ အာမန္တေ သိ= မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာ၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စသောသံ=ရှေ့ရှုရှိသေစွာနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=နည်းဟူမူ)

အာဝုသော=တို့၊ အတ္ထရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ အာဝုသော=တို့၊ အဗ္ဗတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဇာနတာ=အနာဝရဏဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=သမန္တစက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူသော၊ အရဟတာ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တေန ဘဂဝတာ=ထိုဘုန်းတော်ကြီးမားရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ (ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေး၊ အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘ အစရှိသော ကြေးညှော်တို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းသော စိတ်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏) ဝိသုဒ္ဓိယာ=(ထိုအညစ်အကြေး၊ ကြေးညှော်တို့မှ) သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သောကပရိဒေဝါနံ=ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းတို့ကို၊ သမတိက္ကမာယ=ပယ်ရှားကျော်လွှားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ= ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းတို့၏၊ အတ္ထင်္ဂမာယ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းငှာလည်းကောင်း။

ဉာယဿ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော အရိယမဂ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဿ=အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို၊ (အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတစုံတခုမျှမရှိသော အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ကို) သစ္စိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သမ္မာဓေ= ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်ဟူသော အကျဉ်းအကျပ်ထဲ၌၊ ဣဒံ(အယံ) ဩကာသာဓိဂမော’ =ဤအခွင့်အလမ်း ရရှိကြောင်းတရားကို၊ (ဤမဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ

၁။ ဩကာသာဓိဂမ ဝစနတ္ထနှစ်နည်း။ ။ ဤသုတ်ပါဠိတော်၌

ဟူသော အခွင့်အလမ်းကို ရရှိကြောင်းဖြစ်သော အောက်ပိုင်းအရူပဈာန် သုံးပါးကို၊ ဝါ=ဤအောက်ပိုင်း အရူပဈာန်သုံးပါးဟူသော အခွင့်အလမ်း ဖြစ်ပေါ်ရရှိခြင်း ကို) ယာဝ စ=အလွန်အကဲပင်၊ (အတိုင်းအတာပမာဏ ပြတို့ခဲယဉ်း အလွန်အမင်းပင်) အနုဗုဒ္ဓေါ=လျော်ကန်သင့်မြတ်စွာ သိတော် မူအပ်ပေပြီ။

တဒေဝ စက္ခု=ထိုပသာဒမျက်စိသည်ပင်၊ ဘဝိဿတိ နာမ= အကောင်း ပကတိပင် ဖြစ်နေပါပေ၏၊ (သည်းခြေ သလိပ်စသည်တို့က ဖျက်ဆီးမှုမရှိ၍ အကောင်းပကတိပင် ဖြစ်နေပါပေကုန်၏) တေ ဒေ ရူပါ = ထိုအဆင်း ရူပါရုံတို့သည်ပင်၊ (ဘဝိဿန္တိ နာမ=ပသာဒမျက်စိသို့ ရှေ့ရှုထင်ပေါ်လျက် ဖြစ်လာပါပေကုန်၏) [တနည်း—“တေ ဒေ ရူပါ=ပင်၊ အာပါထံ = ပသာဒမျက်စိတွင် ထင်ပေါ်လာခြင်းသို့၊ အာဂမိဿန္တိ နာမ= ရောက်လာ ပါပေကုန်၏” ဤသို့လည်း ဆိုနိုင်၏] စ=ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက်လည်း။

အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၊ အာကိဉ္စညာယတန ဈာန်ဟူသော အောက်ပိုင်း အရူပဈာန်သုံးပါးကိုသာ သြကာသာဓိဂမဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ပါဠိတော်အလို သြကာသာဓိဂမ သုံးပါးဟု သိထားရာ၏။

သြကာသာဓိဂမပုဒ်၌ မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာဟူသော အခွင့်အလမ်းကို သြကာသဟုဆိုသင့်၏၊ သြကာသံ အဝသရံ အဓိဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ သြကာသာဓိဂမော= မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာအခွင့်အလမ်းကို ရရှိကြောင်းဖြစ်သော ထိုအရူပဈာန်သုံးပါး။

ထို့ပြင် “မဂ္ဂဖလသုခါဓိဂမာယ သြကာသဘာဝတော ဝါ သြကာသော၊ တဿ အဓိဂမော သြကာသာဓိဂမော” ဟူ၍ ဒုတိယနည်း ဋီကာဖွင့်သေး၏၊ ဤနည်းအလို မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာရရှိခြင်းငှာ အခွင့်အလမ်းဖြစ်သော ထိုအရူပ ဈာန်သုံးပါးကိုပင် သြကာသ(အခွင့်အလမ်း)ဟုဆိုသင့်၏၊ သြကာသဿ အဓိဂမော သြကာသာဓိဂမော=ထိုအရူပဈာန်သုံးပါးဟူသော အခွင့်အလမ်း ၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ဝါ=ထိုအခွင့်အလမ်းကိုရရှိခြင်း၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ ထိုအရူပဈာန်သုံးပါးကိုပင် သြကာသာဓိဂမဟုဆိုလိုသည်။

(အကောင်းပကတိ ပသာဒမျက်စိတွင် အဆင်းရူပါရုံထင်ပေါ်လာသည် ဖြစ်ပါလျက်လည်း) တံ အာယတနံ=ထိုရူပါရုံအာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒိဿတိ နာမ = မသိလိုက်ရ (မမြင်လိုက်ရ)ပါပေ။

တဒေဝ သောတံ = ထိုပသာဒနားသည်ပင်၊ ဘဝိဿတိနာမ = အကောင်းပကတိပင် ဖြစ်နေပါပေ၏၊ တေ ဧဝ သဒ္ဓါ = ထိုအသံ သဒ္ဓါရုံတို့သည်ပင်၊ (ဘဝိဿန္တိ နာမ = ပသာဒနားတွင် ထင်ပေါ်လျက် ဖြစ်လာပါပေကုန်၏) စ = ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ တံ အာယတနံ = ထိုသဒ္ဓါရုံအာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒိဿတိနာမ= မသိလိုက် (မကြားလိုက်)ရပါပေ၊ တဒေဝ ဃာနံ=ထိုပသာဒနှာခေါင်းသည်ပင်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=ပေ၏၊ တေ ဧဝ ဂန္ဓာ=ထိုအနံ့ဂန္ဓာရုံတို့သည်ပင်၊ ဘဝိဿန္တိ နာမ=ပသာဒနှာခေါင်းတွင် ထင်ပေါ်လျက်ဖြစ်လာပါပေကုန်၏၊ စ=လည်း၊ တံ အာယတနံ= ထိုဂန္ဓာရုံအာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒိဿတိ နာမ=မသိလိုက်ရ (မနံ့လိုက်ရ)ပါပေ၊ သာ ဧဝ ဇိဝှါ=ထိုပသာဒ လျှာ သည်ပင်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=၏၊ တေ ဧဝ ရသာ=ထိုအရသာ ရသာရုံ တို့သည်ပင်၊ ဘဝိဿန္တိ နာမ=ပသာဒလျှာတွင် ထင်ပေါ်လျက် ဖြစ်လာ ပါပေကုန်၏၊ စ=လည်း။ တံ အာယတနံ=ထိုရသာရုံအာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒိဿတိ နာမ=ခံစားမှုမရှိ မသိလိုက်ရပါပေ။

သော ဧဝ ကာယော=ထိုပသာဒကိုယ်သည်ပင်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=၏၊ တေ ဧဝ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ထိုတွေ့ထိဖွယ်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်ပင်၊ ဘဝိဿန္တိ နာမ=ပသာဒကိုယ်ပေါ်၌ ထိမိဖြစ်ပေါ်လာပါပေကုန်၏၊ [ပသာဒကိုယ်နှင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ ထိစပ်ငြိကပ်လာပေကုန်၏ ဟူလို] စ=လည်း၊ တံ အာယ တနံ=ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ အာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒိဿတိ နာမ=ခံစားမှုမရှိ မသိလိုက်ရပါပေ၊ [ယင်းသို့ ကိုယ်ပေါ်၌ ထိစပ်မိသော ထိုအတွေ့အာရုံကို မသိလိုက်ရဟူလို] ဣတိ (အဝေါစ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=အရှင်အာနန္ဒာက မိန့်ဆိုအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင်ဥဒါယီသည်၊ (အရှင်ကာဠုဒါယီထေရ်သည်) အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ= မေးမြန်းလျှောက် ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာဝုသော အာနန္ဒံ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊

သညီဝေ=မှတ်သားမှုသညာနှင့်စိတ်ရှိနေသည်သာလျှင်၊ (သမာနော= ဖြစ်ပါလျက်) တံ အာယတနံ=ထိုအဆင်း၊ အသံစသော အာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ နုခေါ=မသိပါသလော၊ ဥဒါဟု=ထိုသို့မဟုတ်၊ အသညီ= သညာနှင့်စိတ်မရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) နော ပဋိသံဝေဒေတိ နုခေါ=မသိပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) အာဝုသော =ငါ့ရှင်၊ သညီ=သညာနှင့်စိတ်ရှိနေသည်၊ (သမာနော ဧဝ= ဖြစ်ပါလျက်ပင်) တံ အာယတနံ=ထိုအဆင်း၊ အသံ၊ အနံစသော အာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ=မသိလိုက်၊ အသညီ=သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ကြောင့်) နော ပဋိသံဝေဒေတိ=မသိလိုက်သည်ကား၊ နော=မဟုတ်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ပန=ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကိံသညီ= အဘယ်သညာ ရှိသည်၊ (သမာနော = ဖြစ်ပါလျက်) တဒါယတနံ=ထိုအဆင်းအသံစသော အာရုံအာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ=မသိလိုက်ရပါသနည်း၊ ဣတိ =သို့(အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိ သုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၂၄)သတ္တာဝါသသုတ်တို့ကို တွဲစပ်ကြည့်]။ ပ။ ဝိဟရတိ =နေ၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧဝံသညီပိ=ဤသို့ အာကာသာနဉ္စာယတန သညာရှိနေပါလျက်လည်း၊ တဒါယတနံ=ကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ = မသိလိုက်ရ။

☞ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဩကာသာဓိဂမ တမျိုးကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အာဝုသော=ရှင်၊ ဧဝံ သညီပိ=ဤသို့ ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာရှိနေပါလျက်လည်း၊ တဒါယတနံ =ကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ=မသိလိုက်ရ၊ အာဝုသော=ရှင်၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ်အခြားသော ဩကာသာဓိဂမ တမျိုးကား ။ ပ။ ဝိဟရတိ = ၏၊ အာဝုသော = ရှင်၊ ဧဝံသညီပိ=ဤသို့ အာကာသာယတနသညာ ရှိနေပါလျက်လည်း၊ တဒါယတနံ=ကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ=မသိ၊ ဣတိ(အဝေါစ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အဟံ= တပည့်တော်သည်၊ သာကောတော=သာကောတမြို့အနီး၌၊ မိဂဒါယေ=

သားကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သော၊ အဉ္ဇနဝနေ= အဉ္ဇနမည်သော
 တော၌၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊
 ဇဋိလဝါသိကာ=ဇဋိလမြို့နေသူဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမသည်၊ ယေန=
 အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊
 ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာ၏၊ ဝါ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ = ရောက်လာ
 ပြီး၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=
 သင့်လျော်သည့်တခုသောနေရာ၌၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ၊ အာဝုသော=တို့၊
 ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေသော၊ ဇဋိလဝါသိကာ=သော၊ ဘိက္ခုနီ=သည်၊
 မံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)

ဘန္တေ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယာယံ(ယော အယံ) သမာဓိ=အကြင်
 သမာဓိသည်၊ န စ အဘိနတော=ရာဂကြောင့် အာရုံသို့ ညွတ်ကိုင်သည်
 လည်းမဟုတ်၊ န စ အပနတော= ဒေါသကြောင့် အာရုံမှ ခွဲခွာသွားသည်
 လည်းမဟုတ်၊ န စ သသင်္ခါရနိဂ္ဂယုဝါရိတဂတော= (လောကီဈာန်စိတ်
 တို့ကဲ့သို့) ကိလေသာတို့ကို လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ နှိပ်ကွပ်
 တားဆီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်လည်းမဟုတ်၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၇)
 သမာဓိသုတ်လည်းကြည့်] ဝိမုတ္တတ္တာ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဌိတော = ခိုင်မြဲမတ်မတ်ရပ်တည်နေ၏၊ ဌိတတ္တာ=ခိုင်မြဲ
 မတ်မတ်ရပ်တည်နေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သန္တုသိတော =လွန်စွာနှစ်သက်
 ကျေနပ်၏၊ သန္တုသိတတ္တာ = လွန်စွာနှစ်သက်ကျေနပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 နော ပရိတဿတိ၊ မထိတ်လန့် မတုန်လှုပ်၊ ဘန္တေ အာနန္တံ = နွာ၊ အယံ
 သမာဓိ = ဤသမာဓိကို၊ ကိ ဖလော = အဘယ်မည်သောအကျိုးဖိုလ်ရှိ၏
 ဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တော=ဟောတော်မူအပ်ပါ
 သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းလျှောက်ထားပြီ)

အာဝုသော=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော= ဘိက္ခုနီကမေးမြန်းလျှောက်ထား
 အပ်လသော်၊ သောဟံ=ထိုငါသည်၊ ဇဋိလဝါသိကံ=သော၊ ဘိက္ခုနီ =ကို၊
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစံ=ဟူမူ)
 ဘဂိနိ=နှမ၊ ယာယံ(ယော အယံ) သမာဓိ=သည်။ ပ။ နော ပရိတဿတိ=
 မထိတ်လန့် မတုန်လှုပ်၊ ဘဂိနိ=နှမ၊ အယံ သမာဓိ=ဤသမာဓိကို၊

အညာဖလော=အရဟတ္တဖိုလ်မည်သော အကျိုးဖိုလ်ရှိ၏ ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=သို့(အဟံ=သည်) အဝေါစံ=ဖြေဆိုခဲ့ပါပြီ၊ အဝုသော=တို့၊ ဧဝံသည်=ဤသို့သော အရဟတ္တဖိုလ်သညာရှိသည်၊ (သမာနောပိ=ဖြစ်ပါလျက်လည်း) တဒါယတနံ= ထိုအဆင်းအသံစသော အာရုံအာယတနကို၊ နော ပဋိသံဝေဒေတိ= မသိ၊ ဣတိ (အဝေါစံ=မိန့်) ဆဋ္ဌံ။

၇-လောကာယတိကသုတ်

၃၈။ အထ ခေါ=၌၊ ဒွေ=နှစ်ဦးကုန်သော၊ လောကာယတိကာ = လောကာယတကျမ်းကို လေ့လာပြောဆိုကြကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ သု= သွားကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=ရောက်လာကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြပြီး ၍၊ ဝါ=ရောက်လာကြပြီး၍၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ သု=တညီတညွတ်တည်း နှီးနှောမိကြကုန်ပြီ၊ (ကျန်းမာသာရေး စသည်မေးကာ၊ ညီညာဆိုပြော နှီးနှောမိကြကုန်ပြီ) သမ္မောဒနိယံ= ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ = အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အမှတ်ရသင့်သော၊ ဝါ = အမြဲမသွေ ကြာမြင့်စွာဖြစ်တည်နေစေသင့်သော၊ ကထံ = စကားကို၊ ဝီတိသာရေတွာ = ပြီးဆုံးစေကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ = သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒိ သု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေကြကုန်သော၊ တေ ဗြာဟ္မဏာ=ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ =မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိံ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစံ=ကုန်သနည်းဟူမူ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ပူရဏော=ပူရဏမည်သော၊ ကဿပေါ=ကဿပသည်၊ သဗ္ဗညု=အားလုံးစုံ အကုန်အစင်သိသည်၊ သဗ္ဗဒဿာဝီ=အားလုံးစုံ အကုန်အစင်မြင်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အပရိ သေသံ=အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်၊ ဉာဏဒဿနံ=သိနိုင်ခြင်း မြင်နိုင်ခြင်းကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံ၏၊ (ကိန္တိံ=သို့၊ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံသနည်းဟူမူ) မေ=

ငါသည်၊ စရတော စ= သွားနေစဉ်လည်းကောင်း၊ တိဋ္ဌတော စ=ရပ်နေစဉ်လည်းကောင်း၊ သုတ္တဿစ = အိပ်ပျော်နေစဉ်လည်းကောင်း၊ ဇာဂရဿစ = နိုးနေစဉ်လည်းကောင်း၊ [တနည်း--စရတော စ=သွားနေသည်လည်းဖြစ်သော၊ တိဋ္ဌတော စ=ရပ်နေသည်လည်းဖြစ်သော၊ သုတ္တဿ စ=အိပ်ပျော်နေသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဇာဂရဿ စ=နိုးနေသည်လည်းဖြစ်သော၊ မေ=ငါ့အား၊ ဝါ=ငါ့မှာ] သတတံ=အမြဲ၊ သမိတံ=မပြတ်မလပ်၊ ဉာဏဒဿနံ=အကုန်အစင်သိသော ဉာဏ်အမြင်သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်တံ=ရှေ့ရှုစဉ်ကာလထင်ပေါ်လာ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာတိ =၏)

သော=ထိုပူရဏကဿပသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြောဆို၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟာ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ အနန္တေန=အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော၊ ဝါ=မကုန်ဆုံးနိုင်သော၊ ဉာဏေန=ဉာဏ်ဖြင့်၊ အန္တန္တံ=အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော၊ လောကံ=လောကကို၊ ဇာနံ (ဇာနန္တော)=သိလျက်၊ ပံသံ(ပဿန္တော)=မြင်လျက်၊ ဝိဟရာမိ=နေထိုင်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အာဟာ=ပြောဆို၏)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ နာဋပုတ္တော=နာဋ၏သား (ဂျိန်းဘုရား)ဖြစ်သော၊ အယမ္ပိ နိဂဏ္ဍော=ဤတက္ကတွန်းသည်လည်း၊ သဗ္ဗညု=သည်။ ပ။ သော ထိုနိဂဏ္ဍနာဋပုတ္တသည်။ ပ။ ဘော ဂေါတမ=မ၊ ဉာဏဝါဒါနံ=မိမိတို့ ဉာဏ်စွမ်းကို ပြောဆိုနေကြကုန်သော၊ ဣမေသံ ဉာဏိန္ဒံ=ဤနှစ်ဦးတို့တွင်၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ ဝိပစ္စနိကဝါဒါနံ=ဆန့်ကျင်ဘက် အယူဝါဒရှိကုန်သော၊ ဣမေသံ ဉာဏိန္ဒံ=ဤနှစ်ဦးတို့တွင်၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ သစ္စံ=မှန်ကန်သောစကားကို၊ အာဟာ=ပြောဆိုပါသနည်း၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ မုသာ=လွဲမှားသော စကားကို၊ အာဟာ=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားမေးမြန်းကြကုန်ပြီ)

ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့၊ အလံ=မသင့်လျော်၊ ဝါ=အမှားအမှန် စိစစ်နေခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ ဉာဏဝါဒါနံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ဉာဏိန္ဒံ=တို့တွင်။ ပ။ မုသာ=ကို၊ အာဟာ=သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤအမှန်အမှားခွဲခြားစိစစ်နေခြင်းသည်၊ တိဋ္ဌတု=အကျိုးမများ ရပ်နားပါစေဦး၊ [ဘယ်သူမှန်သည်၊ ဘယ်သူမှားသည်ကို မပြောပါနဲ့ဟုလို] ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့၊

(အဟံ=ငါသည်) ဝေါ=သင်တို့အား၊ ဓမ္မံ=သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူပါအံ့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) တံ=ထိုသစ္စာလေးပါးတရားကို၊ သဓုကံ =ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယုကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ= သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ= ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘော=ကောင်းပါပြီအရှင်၊ ဣတိ ခေါ= ဤသို့ပင်၊ တေဗြာဟ္မဏာ=ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿောသံ= ရှေ့ ရှိသေစွာ နာယုကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ။ ပ။

ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြရသော်ကား၊ စတ္တာရော=လေးဦးကုန်သော၊ ပုရိသာ=ယောက်ျားတို့သည်၊ ပရမေန=အလွန်အကဲလျင်မြန်သော၊ ဧဝေန စ=အရှိန်အဟုန်နှင့်လည်းကောင်း၊ ပရမေန=အလွန်အကဲလျင်မြန်သော၊ ပဒဝီတိဟာရေန စ=ခြေလှမ်းနှင့်လည်းကောင်း၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်လျက်၊ စတုဒ္ဓိသာ=အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေကြကုန်သည်၊ (အဿု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏) သေယျထာပိ နာမ=ဥပမာပြရသော်ကား၊ ဒဋ္ဌဓမ္မာ=ခိုင်ခံ့သောလေးရှိသော၊ (ပိုလ်ချိန်နှစ်ထောင် ဝန်ကိုဆောင်နိုင်လောက်အောင် ခိုင်ခံ့သော လေးရှိသော) [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၄၅)ရောဟိတဿသုတ်လည်းကြည့်] သိက္ခိတော=(၁၂)နှစ်ပတ်လုံး သင်ယူအပ်ပြီးသော လေးအတတ်ရှိသော၊ ဝါ=(၁၂)နှစ်ပတ်လုံး လေးအတတ်ကို သင်ယူပြီးသော၊ ကတဟတ္ထော=အလေ့အကျင့် ပြုအပ်ပြီးသော

၁။ပိုလ်ချိန်နှစ်ထောင် ဝန်ကိုဆောင်နိုင်သောလေး။ ။လေးတင်သော အခါ (တစ်ပိုလ်မှာ လေးကျပ်သားရှိသည်ဟုဆိုသော) ပိုလ်အချိန်ပေါင်း နှစ်ထောင်တိတိ လေးသော သံတုံးသံခဲကြီးကို လေးကြီး၌ဆွဲချည်ပြီးလျှင် လေးကိုင်း၌ကိုင်လျက် မြားတံအရှည်အလျားဆုံးသည်အထိ လေးကြီးကို ဆွဲငင်ပြီး ထိုလေးကိုင်းကို မြှောက်လိုက်သောအခါ မြေပေါ်မှ ထိုသံခဲကြီး ကြွလာသော်လည်း လေးကိုင်းမကျိုး၊ လေးကြီးလည်းမပြတ်နိုင်လောက်အောင် ခိုင်ခံ့သောလေးကို ဒဋ္ဌဓနုဟုခေါ်သည်။

လက်ရှိသော၊ (တစ်ဥသဘက္ခာဝေသော အရပ်၌ရှိသော သားမြီးဖျားကို မှန်အောင် ပစ်နိုင်လောက်သည်အထိ လေ့ကျင့်အပ်ပြီးသောလက်ရှိသော)

ကတူပါသနော=(မင်းမျိုးစသည်တို့အထံ၌) ကပ်ရောက်၍ ပြုအပ်ပြီးသော မြားပစ်ပြခြင်းရှိသော [ကတံ ရာဇကုလာဒီသု ဥပဂန္တာ အသနံ သရက္ခေပေါ ဇတေနာတိ ကတူပါသနော။ သံယုတ်ဒီကာ၊ ဒု-၁၈၉ (နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ဓနုဂ္ဂဟသုတ်)အတိုင်း ဝစနတ္ထပြုသည်] ဓနုဂ္ဂဟော= လေးဆရာသည်၊ လဟုကေနာ=ပေါ့ပါးသော၊ အသနေနာ=မြားဖြင့်၊ အပ္ပကသိရေန = မခက်ခဲသောအားဖြင့်၊ တိရိယံ=ဖိလာကန်လန်အားဖြင့်၊ တာလန္တာယံ=(တစ်ထွာ လက်လေးသစ်ရှိသော) ထန်းပင်အရိပ်ကို၊ အတိပါတေယျ သေယျထာပိ နာမ=ကျော်ဖြတ်သွားစေသကဲ့သို့၊ တေ=ထိုယောက်ျားလေးယောက်တို့သည်၊ ဇေရူပေန=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ထန်းပင်ကို ဖိလာကန်လန် မြားဖြတ်သန်းသွားရာ အချိန်အတွင်း၌ စကြဝဠာတခုလုံးကို ဖြတ်သန်းသွားနိုင်လောက်အောင် လျင်မြန်ခြင်းသဘောရှိသော) ဇေဝေန= အရှိန်အဟုန်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်သည်၊ အသု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏။

ပုရတ္ထိမာ=အရှေ့အရပ်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒါ=သမုဒြာမှ၊ ပစ္ဆိမော=အနောက်အရပ်၌ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေါ=သမုဒြာသည်၊ ဒူရေ သေယျထာပိ နာမ=ဝေးကွာသကဲ့သို့၊ (တေ=ထိုယောက်ျားလေးယောက်တို့သည်) ဇေရူပေန=ဤမျှလောက် ဝေးကွာခြင်းသဘောရှိသော၊ ပဒဝီတိဟာရေနစ= ခြေလှမ်း

၁။လဟုကေန အသနေနာ။ ။မြားအတွင်း၌ အခေါင်းထွင်း၍ လဲစသည်ကို ထိုအခေါင်းအတွင်း၌ ပြည့်အောင်ထည့်သွင်းပြီး ချိပ်ရည်သုတ်လိမ်းလိုက်လျှင် ထိုမြားသည် လဟုကအသန(ပေါ့ပါးသောမြား)ဖြစ်၏။ နဂိုက တစ်ဥသဘအထိ ရောက်သောမြားသည် ယင်းသို့ပေါ့ပါးအောင်ပြုလိုက်ပါက နှစ်ဥသဘအထိ ရောက်၏။ နဂိုက ရှစ်ဥသဘပြေးသောမြားသည် ယင်းသို့ ပြုလိုက်ပါက(၁၆)ဥသဘပြေး၏။ လဟုကေန အသနေနာတိ အန္တော သုသိရံ ကတွာ တုလာဒီဟိ ပူရေတွာ ကတလာခါပရိကမ္ပေန သလ္လဟုက ကဏ္ဍေန။ မုလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ-၃၅၇(မဟာသီဟနာဒသုတ်)၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ “ကတလက္ခပရိကမ္ပေန” ဟုပါ၌ရှိ၏။

နှင့်လည်း၊ (သမန္တာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်သည်၊ အဿု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏)

အထ= ထိုယောက်ျားလေးဦးတို့တွင်၊ [နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ သင့်လျော်သလို အနက်ပြန်ဆိုသည်] ပုရတ္ထိမာယ=အရှေ့ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်၌၊ ဌိတော=ရပ်တည်နေသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝဒေယျ= ပြောဆိုရာသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဂမနေန=ခြေဖြင့်သွားခြင်းဖြင့်၊ လောကာယ=(စကြဝဠာဟူသော) သြကာသလောက၏၊ အန္တံ=အဆုံးသို့၊ ပါပုဏိဿာမိ=ရောက်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏)

သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ (အရှေ့ဘက်အရပ်၌ရပ်တည်သော ထိုယောက်ျားသည်) အသိတပိတခါယိတသာယိတာ=စားခြင်း၊ သောက်ခြင်း၊ ခဲဖွယ်ခဲခြင်း၊ လျက်ဖွယ်လျက်ခြင်းအမှုကို၊ အညတြ ဧဝ= ကြဉ်ဖယ်ထား၍သာလျှင်၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မာ = ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စွန့်ခြင်းအမှုကို၊ အညတြဧဝ=ကြဉ်ဖယ်ထား၍သာလျှင်၊ နိဒ္ဒါကိလမထပဒိုဝိနောဒနာ = အိပ်ခြင်း၊ ပင်ပန်းမှု ဖြေဖျောက်ခြင်းကို၊ အညတြဧဝ = လျှင်၊ ဝဿသတာယုကော =အနှစ်တရာ အသက်ရှိသည်၊ ဝဿသတဇီဝိ=အနှစ်တရာပတ်လုံး အသက်ရှည်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝဿသတံ=အနှစ်တရာပတ်လုံး၊ ဂန္ထာ=စကြဝဠာခရီးကိုသွားပြီး၍၊ ဝါ=သွားပြီးသော်လည်း၊ လောကာယ= စကြဝဠာလောက၏၊ အန္တံ=အဆုံးစွန်နေရာဌာနသို့၊ အပ္ပတွာဝ= မရောက်မူ၍သာလျှင်၊ အန္တ ရာ=အကြားကာလ၌၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ ကရေယျ=ပြုရာ၏။

အထ=ထိုယောက်ျားလေးယောက်တို့တွင်၊ ပစ္စိမာယ= အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်၌။ ပ။ အထ=တို့တွင်၊ ဥတ္တရာယ= မြောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌။ ပ။ အထ=တို့တွင်၊ ဒက္ခိကာယ= တောင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌၊ ဌိတော=သော။ ပ။ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့လောက၏အဆုံးသို့ မရောက်ဘဲ အကြားကာလ၌ ကွယ်လွန်ခြင်းသည်(ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဗြာဟ္မဏာ =ပုဏ္ဏားတို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧဝရူပါယ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဤသို့ထန်းပင်ရိပ်ကို ဖိလာကန်လန် မြားဖြတ်သန်းသွားရာ အချိန်ကာလအတွင်း၌

စကြဝဠာတခုလုံး အလျင်အမြန်ဖြတ်သန်းနိုင်ခြင်းသဘောရှိသော) သန္တာ
 ဝနိကာယ=ခြေဖြင့်ပြေးသွားခြင်းဖြင့်၊ လောကဿ=လောက၏၊ အန္တံ =
 အဆုံးကို၊ ဉာတေယျန္တိ=သိအပ်သိနိုင်၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌေယျန္တိ= မြင်အပ်မြင်နိုင်
 ၏ဟူ၍၊ ပတ္တေယျန္တိ=ရောက်အပ်ရောက်နိုင်၏ဟူ၍၊ နဝဒါမိ=ဟောတော်မမူ၊
 ဣတိ=ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ခြေဖြင့် ပြေးသွားခြင်းဖြင့် လောက၏အဆုံးကို
 မသိမမြင်မရောက်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်) တံ=ထိုသို့ လောက၏အဆုံးသို့
 မရောက်ဘဲ အကြားကာလ၌ ကွယ်လွန်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့၊ လောကဿ=လောက၏၊ (ကာမဂုဏ်ဝင်
 ဒုက္ခဟူသော သင်္ခါရလောက၏) အန္တံ=အဆုံးသို့၊ (အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်သို့)
 အပ္ပတွာဝ=မရောက်သေးဘဲသာလျှင်၊ ဒုက္ခဿ=ဝင်ဒုက္ခ၏၊ အန္တ ကိရိယံ
 စ=အဆုံးကိုပြုနိုင်ခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ=ကုန်ဆုံးအောင် ပြုနိုင်ခြင်းကိုလည်း၊
 အဟံ=ငါသည်၊ နဝဒါမိ=မမူ။

ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ကာမဂုဏာ= ဤ
 ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ ဝါ=ဤဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့ကို၊ ဝါ=ဤဝတ္ထုကာမ
 အစုအဝေးတို့ကို၊ [ဂုဏသဒ္ဓါသည် ဗန္ဓန(အနှောင်အဖွဲ့)အနက်နှင့် ရာသီ
 (အစုအဝေး)အနက်တို့ကိုဟော၏] အရိယဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်
 ကောင်း၏၊ ဝိနယေ=အဆုံးအမဖြစ်သော သာသနာတော်၌၊ လောကောတိ=
 လောကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ကတမေ ပဉ္စ=အဘယ်ငါးပါးသော
 ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ (အရိယဿ=၏၊ ဝိနယေ=၌၊ လောကောတိ=၍၊ ဝုစ္စတိ
 =အပ်သနည်းဟူမူ)[ထို့နောက် စာပိုဒ်(၃၄)နိဗ္ဗာနသုခသုတ်ကြည့်]။ ပ။

ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ထို့နောက်
 စာပိုဒ်(၃၃)အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်ကြည့်]။ ပ။ ဝိဟရတိ=နေ၏။
 ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ဤပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်
 ဝင်စားနေသော ရဟန်းကို)လောကဿ=ကာမဂုဏ်ဟူသော လောက၏၊
 အန္တံ=အဆုံးသို့၊ (အဆုံးဖြစ်သော ပဌမဈာန်သို့) အာဂမ္မ=ရောက်၍၊
 လောကဿ=ကာမဂုဏ်လောက၏၊ အဗ္ဘေ=အဆုံး၌၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ ဟူ၍၊
 ဝါ=နေသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တံ=ထိုရဟန်းကို၊(ထိုပဌမဈာန်သို့
 ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ထိုရဟန်းကို) အညေ=အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်

တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်၏၊ [ဧဝမာဟံသုတိ ဧဝံ ဝဒန္တိ]

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်သနည်းဟူမူ) အယမ္ဗိ= (ပဌမဈာန်သို့ဆိုက်ရောက်နေသော) ဤရဟန်းသည်လည်း၊ လောက ပရိယာပနော=ကာမဂုဏ်လောက၌ အကျုံးဝင်၏၊ (ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကိလေသကာမကို အကြွင်းမဲ့မပယ်သတ်နိုင်သေးမူ၍ ပဌမဈာန်အဆိုက်မျှသာ ပယ်ခွာထားနိုင်သောကြောင့် ကာမဂုဏ်လောက၌ အကျုံးဝင်နေသည်ပင်ဖြစ်၏) အယမ္ဗိ=လည်း၊ လောကမှာ = ကာမဂုဏ်လောကမှ၊ အနိဿဇော=မထွက်မြောက်သေး၊ ဣတိ=သို့၊ (အာဟံသု= ပြောဆိုကြကုန်၏) ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ ဟိ= ထိုစကားအမှန်ပင်ဖြစ်၏၊ အဟမ္ဗိ=ငါသည်လည်း၊ "အယမ္ဗိ။ ပ။ လောကမှာတိ=အယမ္ဗိ။ ပ။ လောကမှာ" ဟူ၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒါမိ=ဆိုပါ၏။

ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တရားတမျိုးကား။ ပ။ စတုတ္ထံ=သော၊ ဈာနံ=သို့၊ [စာပိုဒ်(၃၅) ဂါဝိဉပမာသုတ်ကြည့်] ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ဤစတုတ္ထဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ရဟန်းကို) လောကဿ=၏။ ပ။ ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗသော=ဖြင့်၊ [စာပိုဒ် (၃၃)အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်နှင့် စာပိုဒ် (၂၄)သတ္တာဝါသသုတ်တို့ကို ပေါင်းစပ်၍ကြည့်]။ ပ။ ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ (ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ရဟန်းကို)။ ပ။ တံ=ထိုရဟန်းကို၊ (ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ရဟန်းကို) အညေ=တို့သည်၊ ဧဝံ=သို့၊ အာဟံသု=ကုန်၏။ (ကိန္တိ အာဟံသု) အယမ္ဗိ=ဤရဟန်းသည်လည်း၊ (ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ရဟန်းသည်လည်း) လောက ပရိယာပနော=၏။ ပ။

ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ စ=ထို့အပြင်။ ပ။ [စာပိုဒ်(၃၄) နိဗ္ဗာနသုခသုတ်အဆုံး၌ပြန်ကြည့်] ဗြာဟ္မဏာ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု= ဤရဟန်း

ကို(ဤသညာဝေဒယိတနိရောသေမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသော ရဟန်းကို) လောကဿ= ကာမဂုဏ်လောက၏၊ အန္တံ=အဆုံးသို့၊ (အဆုံး ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သို့) အာဂမ္မ=ဆိုက်ရောက်၍၊ လောကဿ=ကာမ ဂုဏ်လောက၏၊ အန္တေ=အဆုံး၌၊ (အဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌) ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဝါ=နေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ လောကေ= ကာမဂုဏ် လောက၌၊ ဝိသတ္တိကံ=ငြိကပ်တွယ်တာတတ်သောတဏှာကို၊ တိဇ္ဈော ဣတိ=လွန်မြောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

၈-ဒေဝါသုရသင်္ဂါမသုတ်

၃၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသောအကြောင်းအရာကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] ဒေဝါသုရသင်္ဂါမော= တာဝတိံသာနတ်နှင့် အသုရာတို့၏ စစ်ပွဲသည်၊ သမုပဗျူဇ္ဇော° =ရင်ဆိုင်

၁။ သမုပဗျူဇ္ဇော။ ။နိရုတ္တိဒီပနီ၊ ၁-၅၀၃၅ “ဦဟ သဗ္ဗဿ၊ ဗျူဟိတ္တာတိ ဗျူဇ္ဇော(ပေါင်းစုပြီးသည်)ဝိယူဇ္ဇော ပရိဗျူဇ္ဇော၊ ဒေဝါသုရသင်္ဂါမော သမုပဗျူဇ္ဇော အဟောသိ” ဟုမိန့်ဆို၏။ ထိုအလို သံ+ဥပ+ဝိ+ဦဟဓာတ်+ တပစ္စည်းတည်း၊ ဟန္တေဟိ ဟော ဟဿ ဇ္ဇော ဝါ-စသောသုတ်ဖြင့် တပစ္စည်းကို ဟပြု၊ ဓာတွန်ဟကို ဋပြု၊ ဝိ၌ ဣကို ယပြု၊ ဝကို ဗပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု၍ “သမုပဗျူဇ္ဇော” ဟုဖြစ်၏။ ထောမနိဝိ၌မူ ဝဟဓာတ်ဟု ဆို၏။ ဝဟဓာတ်မှ ဝကို ဥပြု၊ ၎င်းကိုတဖန် ဦဒီယပြု စသည်ဖြင့်ပြီးစေရ၏။

အမရကောသအဘိဓာန်၌ ဗျူဇ္ဇသဒ္ဒါ၏ အနက်များကို ဝိနျုတ္တ (ဝိနျာသိတ)= စိစဉ်ခင်းကျင်းခြင်း၊ သံဟတ= ပေါင်းစုခြင်းဟု နှစ်မျိုးပြ၏။ အဋ္ဌကထာဋီကာအဖွင့်များကိုပြရသော်-

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “သမုပဗျူဇ္ဇော အဟောသိတိ ပစ္စုပဋိတော= ရှေ့ရှုရင်ဆိုင် အနီးကပ်ဖြစ်နေသည်၊ အဟောသိ” ဟုဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်အလို သံနှင့် ဥပတို့၏ အနက်များကို အထင်အရှားပြမထားသောကြောင့်

အနီးကပ်ဖြစ်နေသည်။ ဝါ=နှစ်ဖက်စစ်တပ်တို့ နဖူးချင်းရိုက်ခတ်တော့မည်
ကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ တသ္မိ
သင်္ဂါမေ=ထိုစစ်ပွဲ၌၊ အသုရာ=အသုရာတို့သည်၊ ဇိနိံသု=နိုင်ကုန်ပြီ၊
ဒေဝါ=တာဝတိံသာနတ်တို့သည်၊ ပရာဇယိံသု=ရှုံးကုန်ပြီ။

သမုပဗျူဠသဒ္ဓါတခုလုံး ပဗ္ဗုပဋိတအနက်ဟောဟုဆိုရာ၏။

ဒီ၊မဟာဝဂ္ဂ သက္ကပဉ္စသုတ်အဋ္ဌကထာ(၃၃၁)၌ “သမုပဗျူဠောတိ
သမာပန္နော နလာဋေန နလာဋံ ပဟရဏာကာရပ္ပတ္တော ဝိယ= (နှစ်ဘက်
စစ်တပ်တို့)နဖူးချင်း ရိုက်ခတ်တော့မည်ကဲ့သို့သော အခြေအနေသို့ ရောက်
နေသည်။ (အဟောသိ)။ ၎င်းသုတ်ဋီကာ(၂၇၅)၌ “သမာပန္နောတိ သမောဂါ
ဠော= လွန်စွာသက်ရောက်(ဖြစ်ပွား)နေသည်။ ပဝတ္တသမ္ပဟာရော ဝိယ=
ဖြစ်သော ထိုးခုတ်ရိုက်နှက်ခြင်းရှိသကဲ့သို့၊ အတိဗျူဠော=အလွန်အကျွံ
သက်ရောက်ဖြစ်ပွားနေသည်။ (အဟောသိ)။ ဤအဖွင့်များအလို သံသဒ္ဓါ
အတိသယ(ဘုသ)အနက်ဟော၍ ဥပဗျူဠသဒ္ဓါကား အာပန္န၊ဩဂါဠ အနက်
ဟောဟုဆိုရာ၏။

မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၂၀၂(စူဠတဏှာသင်္ခယသုတ်)၌ “သမုပ
ဗျူဠော သန္နိပတိတော=စုဝေးနေသည်။ ရာသိဘူတော= အစုအဝေးဖြစ်နေ
သည်” ဟုဖွင့်၍ ၎င်းဋီကာ၊ဒု-၂၂၁-၌ သမုပဗျူဠောတိ ယုဇ္ဈနဝသေန
=စစ်တိုက်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ သဟပတိတော=အတူတကွ ရင်ဆိုင်ရောက်
နေသည်။ သမောဂါဠော=အတူတကွ သက်ရောက်ရင်ဆိုင်နေသည်။(အဟော
သိ)၊ ဧဝံဘူတော စ ယသ္မာ သမူဟဝသေန သမ္ပိဏ္ဍိတော ဟောတိ၊
တသ္မာ ဝုတ္တံ “သန္နိပတိတော ရာသိဘူတော” တိ=ယင်းသို့ သဟပတိတ
သမောဂါဠဖြစ်၏ဟူသည် အပေါင်းအစုအနေအားဖြင့် (အပေါင်းအစု
ဖြစ်အောင်)စုစည်းအပ်သည်ပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သန္နိပတိတော ရာသိ
ဘူတော” ဟု အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုအပ်ပြီ။ ဤအလို သံသဒ္ဓါ သဟအနက်
ဟောတည်း။ ထိုသမုပဗျူဠသဒ္ဓါကို သန္နိပတိတ၊သဟပတိတ၊သမောဂါဠ
သဒ္ဓါတို့နှင့် အနက်တူ ပရိယာယ်ပုဒ်ဟုဆိုရာ၏။

သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ သက္ကသံယုတ်၊ဓဇဂ္ဂသုတ်အဋ္ဌကထာ(၃၁၁)၌

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ပရာဇိတာ=ရှုံးကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ ဥတ္တရေန=မြောက်အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ အဘိမုခါ=ရှေ့ရွှေသော မျက်နှာရှိကြကုန်လျက်၊ အပယိံသုယေဝ= ဧကန်ထွက်ပြေးခဲ့ကြကုန်တော့သည်သာ၊ (ခုခံတိုက်ရန်၊ စိတ်မကြံဘဲ၊ အမြန်မနှေး၊ ဧကန်ထွက်ပြေးခဲ့ကြ

“သမုပဗျူဠောတိ သမ္ပိဏ္ဍိတော ရာသိဘူတော” ဟူ၍ ယခင်မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာအတိုင်းဖွင့်၏။ ၎င်းသုတ်ဋီကာ(၃၃၁)၌မူ “သမုပဗျူဠောတိ ဥဘိန္ဒံ သဟ ဧဝ သမာဂမော=နှစ်ဘက်စစ်တပ်တို့ အတူတကွပေါင်းဆုံမိသည်သာလျှင်၊ (အဟောသိ)ဘုသံ ဝါ ဗျူဠောတိ အတ္ထော=တနည်းအားဖြင့် အလွန်အကျွန် ပေါင်းဆုံမိသည်ဟု အနက်မှတ်ရာ၏။ ဘုသာ ပနဿ ဗျူဠတာ ဒွိန္ဒံ သေနာနံ သမာဂန္တော သမ္ပိဏ္ဍိတဘာဝေနာတိ အာဟ “သမ္ပိဏ္ဍိတော ရာသိဘူတော” တိ=အလွန်အကဲ ပေါင်းဆုံမိသည်အဖြစ် ဟူသည် နှစ်ဘက်စစ်တပ်တို့ ရင်ဆိုင်မိ၍ ရောနှောပေါင်းဆုံမိသည်အဖြစ် ကြောင့်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပိဏ္ဍိတော ရာသိဘူတော” ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆို၏။

ဤသံယုတ်ဋ္ဌဋီအဖွင့်အလို သံသဒ္ဓါ သဟအနက်ဟော၊ ဥပဗျူဠသဒ္ဓါ သမာဂမ အနက်ဟော၊ (တနည်း) သံသဒ္ဓါ ဘုသအနက်ဟော၊ ဥပဗျူဠ သဒ္ဓါ သမာဂမအနက်ဟောဟုဆိုရာ၏။ ဤမူလပဏ္ဏာသနှင့် သံယုတ်အဖွင့် ဋ္ဌဋီတို့အလို-

“သမုပဗျူဠော=အတူတကွ ပေါင်းဆုံမိသည်၊ ဝါ=အပြင်းအထန် ပေါင်းဆုံမိသည်” ဟု အနက်ပြန်ဆိုရာ၏။ ဤသို့အားဖြင့် အဋ္ဌကထာဋီကာ တို့၌ သမုပဗျူဠသဒ္ဓါကို အနက်တူပရိယာယ်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ကောင်းအောင် သင့်သလို အမျိုးမျိုးဖွင့်ထား၏။

အသေအပျောက် အကျအဆုံး မရှိသောတိုက်ပွဲ။ ။ယင်းသို့ နတ်နှင့် အသုရာတို့စစ်တိုက်ကြရာ၌ တဦးတယောက်မျှ အရေထူ အရေပါး စုတ်ပြတ်သွားခြင်းမရှိ၊ သွေးလည်းမထွက်၊ ဆေဒနဝိဇ္ဇာနာဒီဟိ အညမညံ ဃာတော နာမီ နတ္ထိ=ခုတ်ဖြတ်ခြင်းပစ်ဖောက်ခြင်းစသည်တို့ဖြင့် အချင်းချင်း ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်းလည်းမရှိ၊ ကေဝလံ ကုမာရကာနံ ဒါရမေဏ္ဍကယုဒံ

ကုန်သည်သာ) အသုရာ = အသုရာတို့သည်၊ အဘိယံသု = နောက်မှစိုက်စိုက်
 လိုက်ကြကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အထ ခေါ = ထိုအခါ၌၊ ဒေဝါနံ = နတ်တို့မှာ၊
 ဧတံ = ဤသို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ = ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ = အဘယ်သို့သော
 အကြံသည်၊ အဟောသိ = ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အသုရာ = တို့သည်၊ အဘိယန္တိ
 ဧဝ = နောက်က လိုက်မြဲ လိုက်နေကြကုန်သည်သာ၊ မယံ = ငါတို့သည်၊
 ဒုတိယမ္ပိ = နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ အသုရေဟိ = အသုရာတို့နှင့်၊ ယန္တုန သင်္ဂါ
 မေယျာမ = စစ်တိုက်ကြရပါမူကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ = ဤသို့သော အကြံ
 သည်၊ (အဟောသိ = ဖြစ်ပြီ) ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဒုတိယမ္ပိ = လည်း။ ဒေဝါ =
 နတ်တို့သည်၊ အသုရေဟိ = တို့နှင့်၊ သင်္ဂါမေသု = စစ်တိုက်ကြပြန်ကုန်ပြီ၊
 ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဒုတိယမ္ပိ = လည်း၊ အသုရာဝ = အသုရာတို့သည်ပင်၊ ဇိနိ သု
 = နိုင်ကုန်ပြီ၊ ဒေဝါ = တို့သည်၊ ပရာဇယံသု = ရုံးကုန်ပြီ။ ပ။ အဘိယံသု =
 ကုန်ပြီ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အထ ခေါ = ဤ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ စ = သေး၊ ပရာဇိတာ
 = ရုံးကုန်သော၊ ဒေဝါ = နတ်တို့သည်၊ ဘိတာ = ကြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ =
 ဖြစ်ကြ၍) ဒေဝပုရယေဝ = တာဝတိံသာနတ်မြို့တော်သို့သာလျှင်၊ (တာဝတိံ
 သာ နတ်ပြည် သုဒဿနမြို့တော်သို့သာလျှင်) ပဝိသိသု = ဝင်ပြေးကြကုန်ပြီ၊
 ဘိက္ခဝေ = တို့၊ စ = ထို့အပြင်၊ ဒေဝပုရဂတာနံ = တာဝတိံသာနတ်မြို့တော်
 အတွင်းသို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ ဒေဝါနံ = နတ်တို့မှာ၊ ဧတံ = ဤသို့စဉ်းစား

ဝိယ အညမညသန္တာသနမတ္တမေဝ ဟောတိ = ကလေးသူငယ်တို့၏ သစ်သား
 သိုးရုပ်များ ဝေ့ခတ်ခြင်းကဲ့သို့ အချင်းချင်း ချောက်လှန့်ရုံမျှသာ ဖြစ်၏။
 ဇယပရာဇယမတ္တမေဝ ဟောတိ = အနိုင်အရုံး လောက်မျှသာဖြစ်ပါ၏။
 တခါတရံမှာ နတ်တွေကနိုင်၍ တခါတရံမှာမူ အသုရာတွေကနိုင်၏ စသည်
 ဖြင့် ယခင်သက္ကပဉ္စသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့် သဂါထာဝဂ္ဂသက္ကသံယုတ်အဋ္ဌ
 ကထာ၊ ၃၁၀ (သုဝီရုသုတ်)တို့၌ မိန့်ဆို၏။ ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌
 လည်း “နတ်နှင့် အသုရာတို့၏ စစ်ပွဲသည် နွားကျောင်းသား ကလေး
 သူငယ်တို့ တုတ်ငယ်များဖြင့် အချင်းချင်းရိုက်နှက်ကြသည်နှင့် တူသော
 စစ်ပွဲဖြစ်၏” ဟု မိန့်ဆို၏။

မိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဟောသိ=နည်းဟူမူ) မယံ=ငါတို့သည်၊ ဧတရဟိ=(ငါတို့မြို့တွင်းသို့ရောက်ရာ) ယခုအခါ၌၊ [ဒါနိအနက်မရှိ] ဘိရတ္တာနဂတေန=ကြောက်ရွံ့မှုကို ကာကွယ်တားဆီး တတ်သော မြို့တော်အတွင်းသို့ရောက်သော၊ ဝါ=အကြောက်ပြေရာ မြို့တော် အတွင်းသို့ရောက်သော၊ အတ္တနာ=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝိဟရာမ=နေကြရကုန်၏၊ အသုရဟိ=အသုရာတို့သည်၊ (မယံ=ငါတို့ကို) အကရဏိယာ= စစ်တိုက် ခြင်းဖြင့် ဘာကိုမျှ မလုပ်နိုင်တော့ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသုရာနမ္ပိ=အသုရာတို့မှာလည်း။ ပ။ ဧတရဟိ =၌၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်။ ပ။ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ (ဒေဝါ=နတ်တို့ကို) အကရဏိယာ =တော့ကုန်၊ ဣတိ=ခြင်းသည်၊ (အဟောသိ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ကား ။ ပ။ ဒက္ခိဏေန=တောင်အရပ်၌၊ ဝါ=တောင်အရပ်သို့၊ အဘိမုခါ=ကုန်လျက်၊ အပယိံသုယေဝ=သာ၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ အဘိယိံသု=ကုန်ပြီ။ ပ။ အသုရာ=အသုရာတို့သည်၊ ဘိတာ=ကြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍)အသုရပုရံယေဝ= အသုရာ မြို့တော်သို့သာလျှင်၊ ပဝိသိံသု=ဝင်ပြေးကြကုန်ပြီ။ ပ။ အသုရပုရဂတာနံ =အသုရာမြို့တော်အတွင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ အသုရာနံ= အသုရာ တို့မှာ။ ပ။ မယံ=ငါတို့သည်၊ ဧတရဟိ=၌၊ ဘိရတ္တာနဂတေန=သော၊ အတ္တနာ=ဖြင့်၊ ဝိဟရာမ=ကုန်၏၊ ဒေဝေဟိ=နတ်တို့သည်၊ (မယံ= ငါ တို့ကို)အကရဏိယာ=တော့ကုန်။ ပ။ အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ (အသုရာ= အသုရာတို့ကို) အကရဏိယာ=တော့ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ ပ။ [ဇာပိဒံ (၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်ကြည့်] ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=(ပဌမဈာန်သို့ရောက်၍ နေရာ) ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခုဿ=ရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဧတရဟိ=(ပဌမဈာန်သို့ရောက်၍နေရာ)

ယခုအခါ၌၊ ဘိရုတ္တာနဂတေန=ကြောက်ရွံ့မှုကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော ပဌမဈာန်သို့ရောက်သော၊ အတ္တနာ=ကိုယ်စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရမိ=နေ၏၊ မာရဿ=မာရ်နတ်သည်၊ (အဟံ=ငါ့ကို) အကရဏိယော=ဘာကိုမျှ မပြုလုပ်နိုင်၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါဝိမတော=ယုတ်မာသောအကုသိုလ်ရှိသော၊ မာရဿာပိ= မာရ်နတ်မှာလည်း၊ ဧဝံ=ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ ဟောတိ) ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဧတရဟိ=၌၊ ဘိရုတ္တာနဂတေန=အကြောက်ကို ကာကွယ်တတ်သော ပဌမဈာန်သို့ရောက်သော၊ အတ္တနာ=ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ မယံ=ငါသည်၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းကို) အကရဏိယော=ဘာကိုမျှ မပြုလုပ်နိုင်၊ ဣတိ=ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ဘိက္ခု။ ပ။ စတုတ္ထံ=သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဥပသမ္ပန္နံ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ= (စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်၍နေရာ) ထိုအခါ၌။ ပ။ ဘိရုတ္တာနဂတေန= အကြောက်ကို ကာကွယ်တတ်သော စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗသော=ဖြင့်၊ [စာပိုဒ်(၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရဿမာပတ္တိသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၂၄) သတ္တာဝါသသုတ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ကြည့်]။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ဤအာကာသာနဉာယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေသော ရဟန်းကို) မာရံ=မာရ်နတ်ကို၊ အန္တံ=သေဆုံးသည်ကို၊ [ရှေးနိဿယ၌ “အန္တံ= ကန်းသည်ကို” ဟုရှိ၏] အကာသိ=ပြုပြီးသူဟူ၍၊ မာရစက္ခု= မာရ်နတ်၏ မျက်စိကို၊ အပဒံ=တဖို့ တစိတ်မျှ အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်၊ ဝဓိတွာ= နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးပြီး၍၊ ပါဝိမတော=မာရ်နတ်ယုတ်၏၊ အဒဿနံ= မမြင်နိုင်ရာသို့၊ ဂတော=ရောက်ပြီးသူဟူ၍။ လောကော = ကာမဂုဏ်လောက၌၊ ဝိသတ္တိကံ= ငြိတွယ်တတ်သော တဏှာကို၊ တိဇ္ဈောဣတိ= လွန်မြောက်ပြီးသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ပ။

ဝိညာဏဉာယတနံ=သို့၊ ဥပသမ္ပန္နံ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ (ဝိညာဏဉာယတနဈာန်သို့ရောက်၍နေသော ဤရဟန်းကို) မာရံ=ကို၊ အန္တံ=ကို၊ [စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်ပါ]။ ပ။ အာကိဉ္စ

ညာယတနံ=သို့၊ ဥပသမ္ပုဇ္ဈ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ
 ဘိက္ခု=(အာကိဉ္ဇညာယတနုဇ္ဈာန်သို့ရောက်၍နေသော) ဤရဟန်းကို၊ မာရံ
 ကို၊ အန္တံ=ကို ။ ပ။ နေဝသညာနာသညာယတနံ=သို့၊ ဥပသမ္ပုဇ္ဈ=၍၊
 ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ မာရံ=ကို၊ အန္တံ=ကို။
 ပ။ တိဇ္ဈောဏတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊
 ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗသော=ဖြင့်၊ နေဝသညာနာသညာယတနံ=ကို၊ သမတိ
 ဣမ္မ=၍။ ပ။ ပညာယ=ဖြင့်၊ [စာပိုဒ် (၃၄) နိဗ္ဗာနသုခသုတ်ကြည့်ပါ]။ ပ။
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ။

၉-နာဂသုတ်

၄၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အာရညိကဿ=
 တော၌နေသော၊ နာဂဿ=ဆင်ပြောင်ကြီးသည်၊ ဂေါစရပသုတဿ=
 အစာကိုယူခြင်းငှာသွားစဉ်၊ ဟတ္ထိပိ= ဆင်ထီးတို့သည်လည်းကောင်း၊
 ဟတ္ထိနိယောပိ=ဆင်မတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိကလဘာပိ^၁ =ဆင်ပျို
 ဆင်ပေါက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိစ္ဆာပါပိ= နို့စို့ဆင်ငယ်တို့သည်

၁။ ဟတ္ထိကလဘာ ဟတ္ထိစ္ဆာပ။ ။ “ဟတ္ထိကလဘာတိ မဟန္တာ
 မဟန္တာ နာဂါ၊ ဟတ္ထိစ္ဆာပါတိ တရုဏပေါတကာ” ဟူ၍ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ
 ဖွင့်၏။ ဝိနည်းမဟာဝါ ကောသမ္ပကက္ခန္ဓ ကအဋ္ဌကထာ(၄၃၄)၌မူ “ဟတ္ထိ
 ကဋ္ဌဘောဟိတိ ဟတ္ထိပေါတကေဟိ၊ ဟတ္ထိစ္ဆာပေဟိတိ ခိရူပကေဟိ
 ဒဟရပေါတကေဟိ” ဟုဖွင့်၏။ အဘိဓာန်(၃၆၂) ဂါထာ၌ “ကလဘောစေဝ
 ဘိက္ခောထ” ဟူ၍ ဆင်ငယ်ကို ကလဘာဟုဆို၏။ ထောမနိမိအဘိဓာန်၌
 လည်း ငါးနှစ်အရွယ်ဆင်ငယ်ကို ကလဘာဟုဆို၏။ မောနိယာဝိလျှမ်အဘိဓာန်
 ၌မူ အသက်သုံးဆယ်အရွယ်ရှိ ဆင်ငယ်ကို ကလဘာဟုဆို၏။ ထို့ကြောင့်
 ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “မဟန္တာ မဟန္တာ နာဂါ” ဟူ၍ ဆင်ကြီးကို ကလဘာ
 သဒ္ဒါ၏ ဟောနက်အဖြစ်ဖွင့်ပြထားသော်လည်း အသက်ကြီးသောဆင်ကို
 အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်ဘဲ အသက်သုံးဆယ်အရွယ်ရှိ၍
 ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည်ကြီးမားသော ဆင်ပျိုဆင်ပေါက်ကို ကလဘာဟူ၍

လည်းကောင်း၊ ပုရတော ပုရတော=(ဆင်ပြောင်ကြီး၏) ရှေ့ကရှေ့က၊
 ဂန္ဓာ=သွားကြကုန်၍၊ တိဏဂ္ဂါနိ=မြက်ညွန့်ဖျားတို့ကို၊ ဆိန္ဒန္တိ= ကိုက်
 ဖြတ်စားကြကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန= ထိုသို့ကိုက်ဖြတ်စားကြခြင်း
 ကြောင့်၊ အာရညိကော=တော၌နေသော၊ နာဂေါ=ဆင်ပြောင်ကြီးသည်၊
 အဋ္ဌိယတိ=နိပ်စက်ခံရသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဟရာယတိ=ရှက်၏။ ဇိဂုစ္ဆတိ=
 စက်ဆုပ်ရွံရှာ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌။ ပ။ ဟတ္ထိစ္ဆာပါပိ
 =ကောင်း၊ ဩဘဂ္ဂေါဘဂ္ဂံ= (ဆင်ပြောင်ကြီးက) အောက်သို့ နှိမ်ချိုးချအပ်၊
 နှိမ်ချိုးချအပ်သော၊ သာခါဘဂံ=သစ်ခက်ကျိုး သစ်ခက်ပိုင်းကို၊ [ဘဂံ=
 ချိုးဖဲ့အပ်သော၊ သာခါ=သစ်ခက်] ခါဒန္တိ=ခဲစားကြကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 တေန=ထိုသို့ စားကြခြင်းကြောင့်၊ အာရညိကော=သော၊ နာဂေါ=သည်။
 ပ။ ဇိဂုစ္ဆတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ အာရညိကဿ=သော၊ နာဂဿ
 =သည်၊ ဩဂါဟံ=ရေဆိပ်သို့၊ ဩတိဏ္ဏဿ=ဆင်းသက်နေစဉ် ။ ပ။
 သောဏ္ဏာယ= နှာမောင်းဖြင့်၊ ဥဒကံ=ရေကို၊ အာယောဋ္ဌေန္တိ= မွေနှောက်
 ကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန=ထိုသို့ မွေနှောက်ကြခြင်းကြောင့် ။ ပ။
 ဩဂါဟာ=ရေဆိပ်မှ၊ ဥတ္တိဏ္ဏဿ=အဝက်သို့ ဘက်နေစဉ်၊ ဟတ္ထိနိယော
 =ဆင်မတို့သည်၊ ကာယံ=(ဆင်ပြောင်ကြီး၏) ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဥပနိယ
 သန္တိယော = ပွတ်တိုက်ကြကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ=သွားကြကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 တေန=ထိုသို့ သွားကြခြင်းကြောင့်၊ အာရညိကော=သော၊ နာဂေါ=သည်။
 ပ။ ဇိဂုစ္ဆတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (အခြားသော ဆင်ထီး၊
 ဆင်မ၊ ဆင်ပျို၊ ဆင်ငယ်တို့က မြက်ညွန့်တို့ကို ဦးအောင်စားမှု စသည်ပြုရာ
 ထိုအခါ၌) အာရညိကဿ=သော၊ နာဂဿ=ဆင်ပြောင်ကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့
 စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ တေရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ဟတ္ထိဟိ

ဆိုလိုသည်ဖြစ်ရာ၏။ ဗားကရာနိဿယ၌ “ကလဘာ=ဆင်ရွေဟူ၍ အနက်
 ပြန်ဆိုတော်မူ၏။

=အခြားသော ဆင်ထီးတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိနိဟိ=ဆင်မတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိကလသာဟိ=ကောင်း၊ ဟတ္ထိစ္စာပေဟိ=ကောင်း၊ အာကိဏ္ဍော=ရောနှောလျက်၊ ဝိဟရာမိ=နေရ၏၊ ဆိန္ဒုဂ္ဂါနိ=(ထို ဆင်ထီးဆင်မစသည်တို့က) ကိုက်ဖြတ်အပ်သော အညွန့်ရှိကုန်သော၊ တိဏာနိစေဝ=မြက်ငုတ်တို့ကိုလည်း၊ ခါဒါမိ=စားနေရ၏၊ မေ=ငါသည်၊ ဝါ=ငါ၏၊ ဩဘဂ္ဂေါဘဂ္ဂံ=နှိမ်ချိုးအပ် နှိမ်ချိုးအပ်သော၊ သာခါဘဂ္ဂံ စ=သစ်ခက်ကျိုးသစ်ခက်ပိုင်းကိုလည်း၊ (တော=ထိုဆင်ထီးဆင်မစသည်တို့သည်) ခါဒန္တိ=ခဲစားကြကုန်၏။

(အဟံ=ငါသည်) အာဝိလာနိ= နောက်ကျနေကုန်သော၊ ပါနိယာနိ စ=သောက်ရေတို့ကိုလည်း၊ ပိဝါမိ=သောက်ရ၏၊ မေ=ငါသည်၊ ဩဂါဟာ=ရေဆိပ်မှ၊ ဥတ္တိဏ္ဏဿ=တက်စဉ်၊ ဟတ္ထိနိယော=ဆင်မတို့သည်၊ ကာယံ=ငါ၏ကိုယ်ကို၊ ဥပနိယံသန္တိယောစ= ပွတ်တိုက်ကုန်လျက်လည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=သွားကြကုန်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧကော=အဖော်မမှီး တဦးတည်း၊ ဂဏသ္မာ=ဆင်အပေါင်းမှ၊ ဝုပကဋ္ဌော=ဖဲခွာလျက်၊ ယံနုန ဝိဟရေယျံ= နေရပါမူကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)

သော=ထိုဆင်ပြောင်ကြီးသည်၊ အပရေန=တပါးတခြားသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ ဧကော=တည်း၊ ဂဏသ္မာ=မှ၊ ဝုပကဋ္ဌော=လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အန္တိန္ဒုဂ္ဂါနိ=(အခြားသော ဆင်တို့က) မကိုက်ဖြတ်အပ်သော အညွန့်ရှိကုန်သော၊ တိဏာနိ စေဝ=မြတ်တို့ကိုလည်း၊ ခါဒတိ=ခဲစားရ၏၊ အဿ=ထိုဆင်ပြောင်ကြီး၏၊ ဝါ=သည်၊ ဩဘဂ္ဂေါဘဂ္ဂံ=သော၊ သာခါဘဂ္ဂံစ=ကိုလည်း၊ နခါဒန္တိ= (အခြားသောဆင်တို့က)မခဲစားကြတော့ကုန်၊ အနာဝိလာနိ=မနောက်ကျကုန်သော၊ ပါနိယာနိ စ=လည်း၊ ပိဝတိ=သောက်ရ၏၊ အဿ=ထိုဆင်ပြောင်ကြီးသည်၊ ဩဂါဟာ=မှ၊ ဥတ္တိဏ္ဏဿ=စဉ်၊ ဟတ္ထိနိယော=တို့သည်၊ ကာယံ=သူ၏ကိုယ်ကို၊ ဥပနိယံသန္တိယော=ကုန်လျက်၊ န ဂစ္ဆန္တိ=မသွားကြတော့ကုန်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ဆင်အပေါင်းမှ ဖဲခွာ၍ အဖော်မမှီး တဦးတည်းနေရာ ထိုအခါ၌)။ ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေ့၌။ ပ။ ဟတ္ထိစ္စာပေဟိ=တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ အာကိဏ္ဍော=လျက်၊ ဝိဟာသိ=

နေခဲ့ရပြီ။ ပ။ ခါဒိံ=ခဲစားခဲ့ရပြီ။ ပ။ ခါဒိံသု= ခဲစားခဲ့ကြကုန်ပြီ။ ပ။
 အပါယိံ=သောက်ခဲ့ရပြီ။ ပ။ အဂမံသု=သွားခဲ့ကြကုန်ပြီ။ သောအဟံ=
 ထိုငါသည်။ ဧတရဟိံ=ယခုအခါ၌။ ပ။ ကာယံ=ကို၊ ဥပနိယံသန္တိယော
 =ကုန်လျက်၊ နဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည် (ဟောတိ)
 သော=ထိုဆင်ပြောင်ကြီးသည်။ သောဏ္ဍာယ=နာမောင်းဖြင့်၊ သာခါဘင်္ဂံ=
 သစ်ခက်ပိုင်းကို၊ ဘဒ္ဒိတွာ=ချိုး၍၊ သာခါဘင်္ဂေန=ဖြင့်၊ ကာယံ=ကိုယ်ကို၊
 ပရိမဇ္ဈိတွာ= ပွတ်တိုက်၍၊ အတ္တမနော=ကျေနပ်နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊
 (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သောဏ္ဍံ=နာမောင်းကို၊ သံဟရတိ=ကောင်းစွာဆောင်၏၊
 [သင့်သလိုအနက်ဆိုရ၏။ “ကဏ္ဍု=ယားယံခြင်းကို၊ သံဟန္တိ= ဖြေဖျောက်
 ၏” ဟူသော စာမူက ပိုကောင်း၏]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ဘိက္ခု=
 သည်၊ ဘိက္ခုဟိံ= အခြားရဟန်းတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိဟိံ=ရဟန်းမ
 တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကောဟိံ=ဥပါသကာဒါယကာတို့နှင့်လည်းကောင်း၊
 ဥပါသိကာဟိံ=ဥပါသိကာဒါယိကာမတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ရညာ= မင်းနှင့်
 လည်းကောင်း၊ ရာဇမဟာမတ္တေဟိံ=မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့နှင့်လည်းကောင်း၊
 တိတ္ထိဗျောဟိံ= သာသနာပ အယူရှိသူတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိယသာဝ
 ကောဟိံ=သာသနာပအယူရှိသူတို့၏ တပည့်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ အာကိဏ္ဍော
 =ရောနှောလျက်၊ ဝိဟရတိ= နေရ၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=
 ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခုဿ=ရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=၏။

(ကိန္တိံ=အဘယ်သို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ) အဟံ=
 သည်၊ ဧတရဟိံ=ယခုအခါ၌။ ပ။ တိတ္ထိယသာဝကောဟိံ=လည်းကောင်း၊
 အာကိဏ္ဍော=လျက်၊ ဝိဟရမိ=နေရ၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧကော=အဖော်
 မမှီး တပါးတည်း၊ ဂဏသွာ=လူရှင်အပေါင်းမှ၊ ဝုပကဋ္ဌော=လျက်၊
 ယံနုန ဝိဟရေယျံ=စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)
 သော= ထိုရဟန်းသည်၊ ဝိဝိတ္တံ= လူသံတိတ်ဆိတ်သော၊ သေနာသနံ=
 အိပ်ရာနေရာဌာနသို့၊ ဘဇတိံ=ချဉ်းကပ်၏၊ အရညံ=တောသို့လည်းကောင်း၊
 (ဗြူဠာမှ ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာဝေးကွာသော တောသို့ လည်း

ကောင်း) ရက္ခမူလံ=သစ်ပင်အနီးသို့လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗတံ= တောင်သို့လည်းကောင်း၊ ကန္တရံ=ရေအယဉ်တိုက်စား ထွင်းဖောက်ထားအပ်သော တောင်ဝှမ်းမြစ်ကွေ့အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၉၆) ပရိသာသုတ်လည်းကြည့်]

ဂိရိဂုဟံ=တောင်ဂူသို့လည်းကောင်း၊ [အလွယ်အနက်ပေးခြင်းဖြစ်၏] ဝါ=တောင်နှစ်လုံးတို့၏ အကြားအရပ်တည်းဟူသော ဂူသို့လည်းကောင်း၊ [ဂိရိနံ ဒွိနံ ပဗ္ဗတာနံ ဂုဟာ အန္တရံ ဂိရိဂုဟာ] ဝါ= တလုံးတည်းသော တောင်၏ ဥမင်လှိုက်ဂူသို့လည်းကောင်း၊ [ဂိရိဿ ဧကဿေဝ ပဗ္ဗတဿ ဂုဟာ ဂိရိဂုဟာ] သုသာနံ=သုသာန်သင်္ချိုင်းသို့လည်းကောင်း၊ ဝနပတ္ထံ= လူသူအရောက်နည်းသော တောသို့လည်းကောင်း၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၁) လည်းကြည့်] အဗ္ဗောကာသံ=ဟင်းလင်းပြင်သို့လည်းကောင်း၊ ပလာလပုဋ္ဌံ= ကောက်ရိုးပုံလိုက်ခေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ဘဇတိ=၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အရညဂတော ဝါ= တောသို့ရောက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ရက္ခမူလဂတော ဝါ=သစ်ပင်အနီးသို့ရောက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရဂတောဝါ= ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းသို့ ရောက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပလ္လင်္ကံ= ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းကို၊ ဝါ=တင်ပျဉ်ခွေခြင်းကို၊ ဝါ=ပတ်ပတ်လည်ပေါင်နှစ်ဖက်ဖွဲ့ယှက်နေခြင်းဟူသော ပလ္လင်ကို၊ အာဘုဇိတွာ=ဖွဲ့ခွေ၍၊ ကာယံ= အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို၊ ဥနံ=ဖြောင့်မတ်စွာ၊ (၁၈-ချောင်းသော ကျောက်ကုန်းဆူးရိုးတို့ကို အချင်းချင်းထိစေခြင်းအားဖြင့် ဖြောင့်ဖြောင့်စန့်စန့်) ပဏိဓာယ=ထား၍၊ သတိ=သတိကို၊ ပရိမုခံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေ့၍၊ ဝါ= ပါးစပ်

၁။ပရိမုခံ သတိ ဥပဋ္ဌပေတွာ။ ။ပရိမုခံပုဒ်ကို အနက်သုံးနည်းပြန်ဆိုရာတွင် ပဋ္ဌမနည်း၌ ပရိမုခသဒ္ဒါသည် အဘိမုခသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူဖြစ်၏။ ဒုတိယနည်း၌ မုခဿ သမိပံ ပရိမုခံ၊ မုခဿ=ခံတွင်း၏။ ဝါ= ပါးစပ်ပေါက်၏။ သမိပံ=အနီးအရပ်တည်း၊ ပရိမုခံ=ပါးစပ်ပေါက်၏ အနီးအရပ်၊ ထိုပါးစပ်ပေါက်၏ အနီးအရပ်ဟူသည် (၁) နာသိကဂူ (နာသီးဖျား) နှင့် (၂) မုခနိမိတ္တ(အထက်နှုတ်ခမ်း၏ အလယ်အရပ်)တည်း။

ပေါက်၏အနီးဖြစ်သော နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်းအလယ်၌၊ ဥပဋ္ဌ
ပေတွာ=ကပ်ထား၍၊ နိသီဒတိ=ထိုင်နေ၏၊ (တနည်း) ပရိမုခံ= အသမ္မောသ
တရားကို သိမ်းယူလျက် ဆန့်ကျင်ဘက်သမ္မောသမှ ထွက်မြောက်တတ်
သော၊ ဝါ=အသမ္မောတရားကို သိမ်းယူလျက် ဆန့်ကျင်ဘက် သမ္မောသမှ
ထွက်မြောက်အောင်၊ သတိ=သတိကို၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ=ဖြစ်စေ၍၊ နိသီဒတိ=၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ လောကေ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောလောက၌၊
အဘိဇ္ဈံ=အဘိဇ္ဈာကို၊ ဝါ=အလွန်လိုလားတပ်မက်ကြောင်း ကာမစ္ဆန္ဒနီ
ဝရဏကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန= ကင်းသောအဘိဇ္ဈာ
ရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အဘိဇ္ဈာယ=အဘိဇ္ဈာမှ၊
စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပရိသောဓေတိ=သုတ်သင်၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသံ=ဗျာပါဒနှင့်
ပဒေါသကို၊ ဝါ= စိတ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ကြောင်းဒေါသ၊ မိမိ
လည်းပျက်စီး၍ သူတပါးကိုလည်း ပျက်စီးစေတတ်သော ဒေါသကို၊
ပဟာယ=ပယ်၍၊ အဗျာပန္နစိတ္တော=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သော ဒေါသ
မူစိတ်မရှိသည်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပိ = အားလုံးသော သတ္တဝါ
မှန်သမျှတို့ကို စီးပွားဖြင့် ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)
ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသာ=မှ၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိသောဓေတိ=
သုတ်သင်၏။

ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏကို၊ ဝါ=စိတ်၏ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းနှင့် စေတသိက်
၏ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=ပယ်၍၊ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ = ကင်း
ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓရှိသည်၊ အာလောကသညီ=အရောင်အလင်းကို မှတ်သား
နိုင်သောသညာရှိသည်၊ သတော=ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို စွဲကပ်အမှတ်ရနေသည်၊

အယံ သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ သုပဋ္ဌိတာ နာသိကဏှ ဝါ မုခ
နိမိတ္တံ ဝါ၊ တေန ဝုစ္စတိ “ပရိမုခံ သတိ ဥပဋ္ဌပေတွာ” တိ၊ (ဈာနဝိဘင်း
ပါဠိ၊ ၂၆၁)။ မုခနိမိတ္တန္တိစေတ္တ ဥတ္တရောဋ္ဌဿ ဝေမဇ္ဈပုဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
ယတ္ထ နာသိကဝါတော ပဋိဟညတိ။ (၎င်းအဋ္ဌကထာ၊ ၃၅၂)။ တတိယ
အနက်ပေးနည်းအတွက် ရှင်းလင်းချက်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄) စေနာ
ဂပုရသုတ်၌ ပြည့်စုံအောင်ရေးခဲ့ပြီ။

ဝါ=သတိရှိသည်။ သမ္ပဓာနော=ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ကောင်းစွာခွဲခြားသိသည်။
ဝါ=သမ္ပဓာန်ဉာဏ်ပညာရှိသည်။ (ဟုတွာ)ဝိဟရတိ=၏။ ထိနမိဒ္ဓါ=ထိနနှင့်
မိဒ္ဓမှ။ စိတ္တံ=ကို။ ပရိသောဓေတိ=၏။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏကို။ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောနှင့်
နောင်တတဖန်ပူပန်ခြင်းသဘောကို။ ပဟာယ=၍။ အနုဒ္ဓတော=မငြိမ်မသက်
လွင့်တက်သောစိတ်မရှိသည်။ ဝါ=စိတ်မပျံ့လွင့်သည်။ အဇ္ဈတ္တံ= မိမိခန္ဓာ
အစဉ်၌။ ဝုပသန္တ စိတ္တော=ငြိမ်သက်သောစိတ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ=
၏။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာ=မှ ။ ပ။ ဝိစိကိစ္ဆံ= ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏကို။ ဝါ=
ရတနာသုံးဖြာ၊ အကျင့်သိက္ခာစသည်တို့၌ မဝေခွဲနိုင်ခြင်းသဘောကို။
ပဟာယ=၍။ တိတ္ထဝိစိကိစ္ဆော=လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်။
ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌။ အကထံကထိ=
သို့လောသို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းမရှိသည်။ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ=၏။
ဝိစိကိစ္ဆာယ=မှ။ ပ။

သော=ထိုရဟန်းသည်။ စေတသော=စိတ်ကို။ ဥပက္ကိလေသေ= ညစ်နွမ်း
စေတတ်ကုန်သော။ ပညာယ=လောကီလောကုတ္တရာပညာကို။ ဒုဗ္ဗလီ
ကရဏေ =(ဖြစ်ခွင့်တားဆီး)အားနည်းအောင်ပြုတတ်ကုန်သော။ ပဉ္စ=
ငါးမျိုးကုန်သော။ ဣမေ နိဝရဏေ=ဤနိဝရဏတရားတို့ကို။ ပဟာယ=၍။
ကာမေဟိ=တို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ=လျှင်။ ပ။ ဥပသမ္ပစ္စ=၍။ ဝိဟရတိ=၏။
သော=ထိုရဟန်းသည်။ အတ္တမနော=ပီတိသောမနဿတို့သည် ယူအပ်သော
စိတ်ရှိသည်။ ဝါ=နှစ်သက်သော စိတ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သောဏ္ဍံ=
ပဌမဈာန်ဟူသော နှာမောင်းကို။ သံဟရတိ=ကောင်းစွာဆောင်းထားဝင်စား
၏။ ပ။ စတုတ္ထံ=သော၊ဈာန်=သို့။ ပ။ သောဏ္ဍံ=စတုတ္ထဈာန်ဟူသော
နှာမောင်းကို။ သံဟရတိ။ ပ။ သောဏ္ဍံ=အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဟူသော
နှာမောင်းကို။ သံဟရတိ။ ပ။ ပရိက္ခိဏာ=ကုန်သည်။ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။
သော=သည်။ အတ္တမနော=သည်။ (ဟုတွာ) သောဏ္ဍံ=အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော
နှာမောင်းကို။ သံဟရတိ။ ပ။ နဝမံ။

၁၀-တပုဿသုတ်

၄၁။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မလ္လေသု=မလ္လတိုင်းပြည်၌၊ [ဤလိုပုဒ်မျိုး၌ ဧကဝုဗ္ဗအနက်ပေးရခြင်း၏ အကြောင်းကို တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] ဥရဝေလကပ္ပံ နာမ=ဥရဝေလကပ္ပမည်သော၊ မလ္လာနံ=မလ္လမင်းသားတို့၏၊ ဝါ=မလ္လတိုင်းပြည်၏၊ ယော နိဂမော= အကြင်နိဂုံးသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တတ္ထ=ထိုဥရဝေလကပ္ပနိဂုံး၌၊ ဝိဟရတိ= သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ= သည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါဿတွာ=သင်းပိုင်ကို ညီညာစွာပြင်ဆင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစိဝရံ= သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြံရံ၍၊ ဥရဝေလကပ္ပံ=ဥရဝေလကပ္ပနိဂုံးသို့၊ ပိဏ္ဏာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ။

ဥရဝေလကပ္ပေ=၌၊ ပိဏ္ဏာယ=ငှာ၊ စရိတွာ=လှည့်လည်ပြီး၍၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးသည်မှနောက်၌၊ ပိဏ္ဏပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာတော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ = အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ = မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) အာနန္တံ= အာနန္ဒာ၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ အဟံ=ငါသည်၊ မဟာဝနံ=မဟာဝုန်သို့၊ ဝါ=ကြီးစွာသောတောသို့၊ ဒိဝါဝိဟာရာယ=နေ့အခါ တပါးတည်း ဖလသမာပတ်ဖြင့် နေတော်မူခြင်းငှာ၊ အဇ္ဈောဂါဟာမိ=ဝင်နေတော်မူ၏၊ တာဝ=ထိုဝင်နေတော်မူသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ တံ=သင်သည်၊ ဣဓေ=ဤနေရာ၌သာလျှင်၊ ဟောဟိ=ဖြစ်နေခဲ့လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ)

ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ အာနန္တော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စုဿောသိ=ရှေ့ရှုနာယူတော်မူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ မဟာဝနံ=သို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ=ဝင်ရောက်တော်မူ၍၊ အညတရသ္မိံ=တခုသော၊ ရက္ခမူလေ=သစ်ပင်အနီး၌၊ ဒိဝါဝိဟာရံ=နေ့အခါ သမာပတ်ဖြင့် တပါးတည်း သီတင်း

သုံးနေတော်မူခြင်းငှာ၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ [ဒိဝါဝိဟာရံ နိသီဒိတိ ဒိဝါဝိဟာရတ္ထာယ နိသီဒိ-ဟူ၍ စာပိုဒ်(၃) မေဃိယသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့၏။ ဒိဝါဝိဟာရံ၌ အဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ သက်ပါ ဟူလို]

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဒိဝါဝိဟာရအကျိုးငှာ မြတ်စွာဘုရား ထိုင် နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) တပုဿော=တပုဿမည်သော၊ ဂဟပတိ= အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ ပ။ ဘန္တေ အာနန္ဒာ=အရှင် အာနန္ဒာ၊ ဂိဟီ=လူဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမဘောဂိနော=ကာမဂုဏ်အာရုံကို ခံစားကြကုန်သော၊ မယံ= တပည့်တော်တို့သည်၊ ကာမာရာမာ= ကာမဂုဏ် အာရုံဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိပါကုန်၏။ ကာမရတာ=ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ ပျော်မွေ့နေကြပါကုန်၏။ ကာမသမ္ပဒိတာ = ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်နေပါကုန်၏။ ဘန္တေ =အရှင်ဘုရား၊ ကာမာရာမာနံ=ကာမဂုဏ် အာရုံဟူသောပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိကုန်သော၊ ကာမရတာနံ=ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ ပျော်မွေ့နေကြကုန်သော၊ ကာမသမ္ပဒိတာနံ=...မြောက်နေကြကုန်သော၊ ဂိဟီနံ=လူဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမဘောဂိနံ=ကာမဂုဏ်အာရုံကို ခံစားကြ ကုန်သော၊ တေသံ အမှာကံ=ထိုတပည့်တော်တို့အား၊ [ခါယတိ-၌စပ်၊ နောကား အနက်မရှိနိပါတ်] ယဒိဒံ နေက္ခမ္မံ=အကြင်ကာမမှ ထွက်မြောက် သော ရဟန်းအဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တံ နေက္ခမ္မံ=ထိုကာမမှထွက် မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်သည်) ပပါတော ဝိယ=ချောက်ကမ်းပါးပြတ် ကြီးကဲ့သို့၊ ခါယတိ=ထင်ပေါ်နေပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤတရားဖြင့် ဆုံးမရာ မြတ်စွာ ဘုရားသာသနာတော်၌၊ ဧတံ(နေက္ခမ္မံ)= ဤရဟန်းအဖြစ်သည်၊ သန္တံ= ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဿတော(ပဿန္တာနံ)= ရှုမြင်ကုန်သော၊ ဒဟရာနံ ဒဟရာနံ=ငယ်ကုန်ငယ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ= ရဟန်းတို့၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နေက္ခမ္မေ=ရဟန်းအဖြစ်၌၊ ပက္ခန္တတိ= အာရုံပြုသောအားဖြင့် ပြေးဝင်၏၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏၊ (အာရုံပြု၍ ကြည်လင်၏) သန္တိဋ္ဌတိ=ကောင်းစွာတည်တံ့နေ၏၊ ဝိပုစ္ဆတိ=ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့မှ လွတ်မြောက်၏၊ (ဣတိ=ဤသို့သော) ဧတံ=ဤကားကို၊

ဝါ=ဤအကြောင်းအရာကို၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတ်=ကြားအပ်ဖူး
ပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=၌၊ ဘိက္ခုနံ=တို့၏၊ ယဒိဒံ
နေက္ခမ္ပံ=သည်၊ (အတ္ထိ)တယိဒံ(နေက္ခမ္ပံ)= ထိုရဟန်းအဖြစ်သည်၊ ဗဟုနာ
= များစွာသော၊ ဧနေန=လူအပေါင်းနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ=တကွ) ဝိသဘာဂေါ
(ဝိသဘာဂံ)=တူသောအဖို့ရှိသောတရားမဟုတ်၊ ဝါ=သဘောမတူသော
တရားတည်း၊ [ထိုနေက္ခမ္ပံသည် ဝိသဘာဂတရားဖြစ်သည်-ဟု စာစပ်ပါ၊
ဝိသဘာဂေါ-ကား လိင်္ဂံဝိပလ္လာသ] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနာယ
=ဖူးမြင်ခြင်းငှါ၊ ဧတံ ကထာပါဘတံ=ဤစကားတည်းဟူသော အရင်းအနှီး
ဥစ္စာသည်၊ ဝါ=ဤစကားတည်းဟူသော အဖိုးအခသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါ၏၊
ဂဟပတိ=ကာ၊ အာယာမ=လာ၊ သွားကြစို့၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊
ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကံ
မိဿာမ=သွားကြကုန်အံ့၊ ဥပသင်္ကံမိတ္တာ=သွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝတော=
မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဧတမတ္ထံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ရဟန်းတို့၏ စိတ်သည်
နေက္ခမ္ပံ၌ပြေးဝင်ကြည်လင်မှုစသည်ဖြစ်၍ လူအများမှာမူကား ထိုနေက္ခမ္ပံ
တရားသည် ချောက်ကမ်းပါးပြတ်ကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသဖြင့် လူအများနှင့်
သဘောမတူသောတရားဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) အာရော
ဧဿာမ=လျှောက်ထားကြကုန်အံ့၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
နော=ငါတို့အား၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗျာကရိဿတိ= မိန့်ကြား
တော်မူလတ္တံ့၊ တထာ=ထိုမိန့်ကြားတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
ဝါ=ထိုမိန့်ကြားတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ နံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ထိုနေက္ခမ္ပံ
တရား၌ ရဟန်းတို့ စိတ်၏ ပြေးဝင်ကြည်လင်မှုစသည်ဖြစ်ခြင်း၏
အကြောင်းကို) ဓာရေဿာမ=(စိတ်ဖြင့်ဆောင်ထား) မှတ်သားကြပါကုန်အံ့၊
(ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊
တပုဿာ=တပုဿမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ အာယသ္မ
တော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာအား၊ ပစ္စဿာသိ=စကားတုံ့ပြန် နာခံပြီ၊
အထ=ထိုမှနောက်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ တပုဿန= တပုဿ

မည်သော၊ ဂဟပတိနာ=နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ။ ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ တပုဿာ=သော၊ အယံ ဂဟပတိ=ဤအိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=လျှောက်ထားပါ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟာ=လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ အာနန္ဒ= အရှင်အာနန္ဒာ။ ပ။ ဗဟုနာ=သော၊ ဧနေန=နှင့်၊ သဒ္ဓိ=တကွ၊ ဝိသဘာဏိ(ဝိသဘာဂံ)=ဟုတ်ဝါ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=လျှောက်ထားပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဧဝံ=ဤ တပုဿဒါယကာလျှောက်ထားအပ်သော စကားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း မှန်ပေ၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ=သည်၊ ဧဝံ=ပေ၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ မယုဓိ=ငါသည်လည်း၊ [သတော-ဌ်စပ်] ဝါ=ငါ့မှာလည်း၊ [ဧဝံ-ဌ်စပ်]သမ္မောဓာ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးမှ၊ ဝါ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးသို့ရောက်ရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ = ရှေးဌ်ပင်လျှင်၊ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓဿ = သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိသေးသော၊ ဗောဓိသတ္တဿဧဝ =ဘုရားအလောင်းတော်သည်သာလျှင်၊ သတော = ဖြစ်နေစဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်နေစဉ်၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၀၄)ပုဗ္ဗေဝသမ္မောဓသုတ်လည်းကြည့်] ဧဝံ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

နေက္ခမ္ပံ=ကာမတို့မှ ထွက်မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်သည်၊ သာဓု=ကောင်း၏၊ ပဝိဝေကော=ကာမတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းသော ရဟန်းအဖြစ်သည်၊ သာဓု=ကောင်း၏၊ ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဟောသိ) အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ(နေက္ခမ္ပံ)=သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော(ပဿန္တဿ)=ရှုမြင်သော၊ တဿ မယံ=ထိုငါ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နေက္ခမ္ပေ=ဌ်၊ န ပက္ခန္တတိ=အာရုံပြုသောအားဖြင့် မပြေးဝင်၊ နပုဿိဒတိ=မကြည်လင်၊ န သန္တိဋ္ဌတိ=ကောင်းစွာ မတည်တံ့၊ န ဝိမုစ္စတိ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ မလွတ်မြောက်၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ တဿ မယံ=ထိုငါ့မှာ၊ ဧဝံ=ခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊ (ကိန္တိ အဟောသိ) ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ(နေက္ခမ္ပံ)=သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=ရှုမြင်ပါလျက်၊ ဝါ=ရှုမြင်သော၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်။

နေက္ခမ္ပေ=ဌံ၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်။ ပ။ န ဝိမုစ္စတိ=မြောက်၊ သော ဟေတု
=ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်၊ (ထိုနေက္ခမ္ပဌံ ငါ၏စိတ် မပြေးဝင် မကြည်လင်မှု
စသည်၏ အကြောင်းဟိတ်သည်)ကော နုခေါ=အဘယ်နည်း၊ သော ပစ္စယော
= ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ (ထိုနေက္ခမ္ပဌံ ငါ၏စိတ် မပြေးဝင်မကြည်လင်
ခြင်း စသည်၏ အကြောင်းပစ္စည်းသည်) ကော နုခေါ=နည်း၊ (ဣတိ=
ဤသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တဿ မယံ=ထိုငါ့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား
ခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်ပြီ၊ (ကိန္တိအဟောသိ)မေ=ငါသည်၊
ကာမေသု=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့၌၊ အာဒိနဝေ
=အပြစ်ကို၊ အဒိဋ္ဌော=မရှုမြင်အပ်သေး၊ မေ=ငါသည်၊ သော=ထိုကာမ
တို့၏အပြစ်ကို၊ အဗဟုလိကတောစ=ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုမြင်မှုလည်း မပြု
အပ်သေး၊ စ=ထို့အပြင်၊ နေက္ခမ္ပေ=ဌံ၊ အာနိသံသော= အကျိုးအာနိသင်သို့၊
ဝါ=ကို၊ အနိဂတော=မရောက်အပ်သေး၊ ဝါ=မရအပ်သေး၊ ဝါ=မျက်မှောက်
မပြုအပ်သေး၊ မေ=ငါသည်၊ သော= ထိုအကျိုးအာနိသင်ကို၊ အနာသေ
ဝိတော စ=မမှီဝဲလည်း မမှီဝဲအပ်သေး၊ တဿာ=ထို့ကြောင့်၊ ဧတံ(နေက္ခမ္ပံ)=
သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=ရှုမြင်ပါလျက်၊ ဝါ=ရှုမြင်သော၊
မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ နေက္ခမ္ပေ= ဌံ၊ န ပက္ခန္တတိ။ ပ။ န ဝိမုစ္စတိ=
မြောက်၊ ဣတိ=ခြင်းသည်၊ (အဟောသိ)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တဿ မယံ=မှာ၊ ဧတံ=ခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊
(ကိန္တိ အဟောသိ) အဟံ=ငါသည်၊ ကာမေသု=တို့၌၊ အာဒိနဝံ=ကို၊ ဒိသ္မာ
=ရှုမြင်၍၊ တံ=ထိုကာမအပြစ်ရှုခြင်းကို၊ ဗဟုလံ=အကြိမ်များစွာ၊ သစေ
ကရေယျံ= အကယ်၍အလေ့အလာပြုငြားအံ့၊ နေက္ခမ္ပေ=ဌံ၊ အာနိသံသံ=သို့၊
ဝါ=ကို၊ အဓိဂမ္ပ=ရောက်၍၊ ဝါ=ရ၍၊ ဝါ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ တံ=ထိုနေက္ခမ္ပ
အကျိုးအာနိသင်ကို၊ သစေ အာသေဝေယျံ=အကယ်၍ မှီဝဲငြားအံ့၊ ဧဝံ
သတိ=ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဤသို့ ကာမအပြစ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာရှု၍
နေက္ခမ္ပအာနိသင်ကို မှီဝဲသည်ဖြစ်လသော်) ယံ (ယေန ဌာနေန)=အကြင်
အကြောင်းကြောင့်၊ ဧတံ(နေက္ခမ္ပံ)= သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
ပဿတော=ရှုမြင်သော၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ နေက္ခမ္ပေ=ဌံ၊ ပက္ခန္တေယျံ=

အာရုံပြုသောအားဖြင့် ပြေးဝင်ရာ၏၊ ပသိဒေယျ=ကြည်လင်ရာ၏၊ သန္တိဇ္ဈယျ
 =ကောင်းစွာတည်တံ့ရာ၏၊ ဝိမုစ္စေယျ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်
 မြောက်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤနေကွမ္မံ၌ စိတ်ပြေးဝင်
 ကြည်လင်မှုစသည်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်) ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊
 ဝိဇ္ဇတိခေါ=ရှိသည်သာ၊ ဝါ=ရအပ်ရနိုင်သည်သာ၊ (ဣတိ=ဤသို့ဆင်ခြင်
 စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ)

အာနန္ဒ=နွာ၊ သောအဟံ=ထိုငါသည်၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန
 =အခါ၌၊ ကာမေသု=တို့၌၊ အာဒိနဝံ=ကို၊ ဒိသ္မာ=၍၊ တံ=ထိုကာမအပြစ်
 ရှုမြင်ခြင်းကို၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ အကာသိ* =ပြုခဲ့ပြီ။ ပ။ တံ=ထိုနေကွမ္မ
 အကျိုးအာနိသင်ကို၊ အာသေဝိ* =မှီဝဲခဲ့ပြီ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ ဧတံ (နေကွမ္မံ)=
 သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ =သို့၊ ပဿတော=ရှုမြင်သော၊ တဿ မယံ=
 ထိုငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ နေကွမ္မေ =၌။ ပ။ ဝိမုစ္စတိ =၏၊ အာနန္ဒ =
 နွာ၊ သော အဟံ=သည်။ ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရာမိ = နေတော်မူ၏၊
 အာနန္ဒ = နွာ၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့်၊ [ဇာပိဒ်(၃၄) နိဗ္ဗာနသုခသုတ်ကြည့်]
 ဝိဟရတော=နေသော၊ တဿ မယံ=မှာ၊ ကာမသဟဂတာ=ကုန်သော၊
 သညာမနသိကာရာ=တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ [သွဿ=
 သော+အဿ] အဿ မေ=ထိုငါ၏၊ သော=ထိုကာမသဟဂတ သညာမန
 သိကာရတို့ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ အာဗာဓော=သည်၊ ဟောတိ။ ပ။

အာနန္ဒ=နွာ၊ တဿ မယံ=မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊
 အဟောသိ=ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဟောသိ=ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဝိတက္က
 ဝိစာရာနံ=တို့ကို။ ပ။ ယံနုန ဝိဟရေယျံ=နေရပါမူကောင်းလေစွာ၊
 ဣတိ=ဤသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဟောသိ) အာနန္ဒ=နွာ၊ဧတံ=ဤ
 အဝိတက္ကဒုတိယဈာန်သည်၊ သန္တံ=ဆန့်ကျင်ဘက်ရန် အပူဝေး၍ ငြိမ်းအေး
 ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဿတော=သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊
 အဝိတက္ကေ=ဝိတက်ဝိစာရမရှိသော ဒုတိယဈာန်၌၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်။ ပ။
 န ဝိမုစ္စတိ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ မလွတ်မြောက်၊ အာနန္ဒ=နွာ၊တဿ
 မယံ=မှာ။ ပ။

ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ဧတံ=ဤအဝိတက္ကဒုတိယဈာန်သည်၊

သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=သော၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အဝိ
တက္ကေ=၌။ ပ။ နဝိမုစ္စတိ=မြောက်၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်၊
(ထိုအဝိတက္ကဒုတိယဈာန်၌ ငါ၏စိတ် မပြေးဝင် မကြည်လင်ခြင်းစသည်၏
အကြောင်းဟိတ်သည်)ကော နုခေါ=နည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်း
ပစ္စည်းသည်၊ (ထိုအဝိတက္ကဒုတိယဈာန်၌ ငါ၏စိတ် မပြေးဝင် မကြည်
လင်ခြင်းစသည်၏ အကြောင်းပစ္စည်းသည်) ကောနုခေါ = နည်း၊ ဣတိ=
ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ပြီ) အာနန္ဒ=နွှာ၊ တဿ
မယံ။ ပ။

မေ=ငါသည်၊ ဝိတက္ကေသု=ဝိတက်ဝိစာရတို့၌၊ [ဝိတက္ကသဒ္ဒါဖြင့်
ထိုဝိတက်နှင့်အတူတကွဖြစ်ဖက် ဝိစာရကိုပါယူရ၏၊ ထို့ကြောင့်ပင်
“ဝိတက္ကေသု” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်] အာဒိနဝေ=အပြစ်ကို၊
အဒိဋ္ဌော=မမြင်အပ်သေး၊ သော=ထိုအပြစ်ကို၊ မေ=ငါသည်၊ အဗဟုလီ
ကတောစ=ကြိမ်ဖန်များစွာရှုမြင်မှု မပြုလည်း မပြုအပ်သေး၊ စ=ထို့အပြင်၊
အဝိတက္ကေ=ဝိတက်ဝိစာရ မရှိသော ဒုတိယဈာန်၌၊ အာနိသံသော=အကျိုး
အာနိသင်သို့၊ ဝါ=ကို၊ အနဓိဂတော=မရောက်အပ်သေး၊ ဝါ=မရ အပ်သေး၊
ဝါ=မျက်မှောက်မပြုအပ်သေး၊ မေ=ငါသည်၊ သော= ထိုအကျိုးအာနိသင်
ကို၊ အနာသေဝိတောစ=မမှီဝဲလည်း မမှီဝဲအပ်သေး၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊
(ထိုသို့ ဝိတက်ဝိစာရတို့၌ အပြစ်ကို မရှုမြင်အပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုမြင်
မှု မပြုအပ်သည်၏အဖြစ်၊ အဝိတက္ကဒုတိယဈာန်၌ အကျိုးအာနိသင်
မရောက်အပ် မမှီဝဲအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဧတံ= ဤအဝိတက္ကဒုတိယ
ဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=သော၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=
သည်၊ အဝိတက္ကေ=၌၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်။ ပ။ န ဝိမုစ္စတိ=မြောက်။

အာနန္ဒ=နွှာ၊ တဿ မယံ=မှာ။ ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ဝိတက္ကေသု=
ဝိတက်ဝိစာရတို့၌၊ အာဒိနဝံ=ကို၊ ဒိသ္မာ=ရှုမြင်ပြီး၍၊ တံ= ထိုအပြစ်
ရှုမြင်ခြင်းကို၊ သစေ ဗဟုလီကရေယံ=အကယ်၍ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့
အလာပြုငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလေ့အလာပြုသည် ဖြစ်လသော်
လည်းကောင်း) အဝိတက္ကေ=ဈာန်၌၊ အာနိသံသံ= အကျိုးအာနိသင်သို့၊
ဝါ=သင်ကို၊ အဓိဂမ္ပ=ရောက်၍၊ ဝါ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ တံ= ထိုအကျိုး

အာနိသင်ကို ၊ သဗ္ဗေ အာသေဝေယျံ= အကယ်၍မှီဝဲငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ= ဤသို့မှီဝဲသည်ဖြစ်လသော်လည်းကောင်း) ယံ (ယေန ဌာနေန)= အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ဧတံ=ဤဒုတိယဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=သော၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အဝိတက္ကော= ဝိတက်ဝိစာရ မရှိသော ဒုတိယဈာန်၌၊ ပက္ခန္ဓေယျ=ရာ၏။ ပ။ ဝိမုစ္စေယျ= ဆန့်ကျင် ဘက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤအဝိတက္ကဒုတိယဈာန်၌ စိတ်ပြေးဝင်ကြည်လင်ခြင်းစသည်၏ အကြောင်းသည်)ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဝါ=ရအပ်ရနိုင်၏။

အာနန္ဒန္တံ=န္တာ၊ သော အဟံ=သည်၊ အပရေန=သော၊ သမယေန=၌၊ ဝိတက္ကောသု=ဝိတက်ဝိစာရတို့၌၊ အာဒီနဝံ=ကို၊ ဒိသ္မာ=၍၊ တံ= ထိုအပြစ် ရှုမြင်မှုကို၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ အကာသိ=ပြုခဲ့ပြီ။ ပ ။ ဝိဟရာမိ=နေတော်မူ၏၊ အာနန္ဒန္တံ=န္တာ၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဖြင့်၊ [ယခင် နိဗ္ဗာနသုခသုတ်အတိုင်း ဆိုလေ] ဝိဟရတော=နေသော၊ တဿ မယံ=ထိုငါ့မှာ၊ ဝိတက္ကသဟဂတာ= ကုန်သော၊ သညာမနသိကာရာ=တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ=ကုန်၏၊ အဿ မေ=ထိုငါ၏၊ သော= ထိုဝိတက္ကသဟဂတာသညာမနသိကာရတို့ ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းသည်၊ အာဗာဓော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။[“ယံနူနာဟံ ပိတိ ယာ စ ဝိရာဂါ”စသည်ကို စာပိုဒ်(၃၅)ဂါဝိဉပမာသုတ်ကြည့်]

အာနန္ဒန္တံ=န္တာ၊ ဧတံ=ဤတတိယဈာန်သည်၊ သန္တံ= ဆန့်ကျင်ဘက် တရားကင်းဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ နိပ္ပိတိကော=ပိတိမရှိသော တတိယဈာန်၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ=ဝင်။ ပ။ န ဝိမုစ္စတိ=မြောက်။ ပ။ ယေန=အကြင်အကြောင်း ကြောင့်၊ ဧတံ=ဤတတိယဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော= သော၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ နိပ္ပိတိကော=၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ=ဝင်။ ပ။ န ဝိမုစ္စတိ=မြောက်၊ သော ဟောတု= ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်၊ (နိပ္ပိတိက တတိယဈာန်၌ ငါ၏စိတ် မပြေးဝင် မကြည်လင်ခြင်းစသည်၏ ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်) ကော နုခေါ=နည်း၊ သော ပစ္စယော =သည်၊ ကော နုခေါ=နည်း၊(ဣတိ=ဤသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ= ပြီ)။ ပ။

မေ=ငါသည်၊ ပီတိယာ=ပီတိ၏၊ အာဒိနဝေါ=ကို၊ အဒိဋ္ဌော=သေး၊
 မေ=ငါသည်၊ သော=ထိုပီတိအပြစ်ကို၊ အဗဟုလီကတော စ=သေး၊ စ=
 ထို့ပြင်၊ နိပ္ပိတိကေ=၌၊ အာနိသံသော=သို့၊ ဝါ=ကို၊ အနဓိဂတော=သေး၊
 မေ=ငါသည်၊ သော=ထိုအကျိုးအာနိသင်ကို၊ အနာသေဝိတော စ=သေး၊
 တသ္မာ=ကြောင့်၊ ဧတံ=ဤတတိယဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊
 ပဿတော=သော၊ မေ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ နိပ္ပိတိကေ=၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ=ဝင်။
 [ဤသို့စသည်ဖြင့် နိပ္ပိတိက တတိယဈာန်ဆိုင်ရာပါဠိတို့ကို အနက်ဆိုပါ၊
 ဤမှနောက်၌ အနည်းငယ်စီကိုသာ အနက်ပြန်ဆိုတော့အံ့]

အာနန္ဒ=နွား၊ ဧတံ=ဤစတုတ္ထဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿ
 တော=သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အဒုက္ခမသုခေ=ဒုက္ခလည်းမရှိ
 သုခလည်းမရှိသော စတုတ္ထဈာန်၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ= ဝင်။ ပ။ ယေန=
 အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဧတံ=ဤစတုတ္ထဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=
 သို့၊ ပဿတော=သော၊ မေ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အဒုက္ခမသုခေ=၌။ ပ။
 န ဝိမုစ္စတိ=မြောက်၊ သော ဟောတု=ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်၊ (စတုတ္ထဈာန်၌
 ငါ၏စိတ် မပြေးဝင် မကြည်လင်ခြင်းစသည်၏ ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်)
 ကော နုခေါ=နည်း။ သော ပစ္စယော=သည်၊ ကော နုခေါ=နည်း (ဣတိ=
 ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ပြီ)။ ပ။ မေ=ငါသည်၊ ဥပေက္ခာ
 သုခေ=တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာနှင့် သုခဝေဒနာ၌၊ [စာပိုဒ်(၃၃) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ
 သမာပတ္တိသုတ်၌ “ဥပေက္ခာသုခ” ၏ သာဓကရေးခဲ့ပြီ] အာဒိနဝေါ=ကို၊
 အဒိဋ္ဌော=သေး၊ မေ=ငါသည်၊ သော=ထိုအပြစ်ကို၊ အဗဟုလီကတော စ
 =သေး၊ စ=ထိုအပြင်၊ အဒုက္ခမသုခေ=ဒုက္ခလည်းမရှိ၊ သုခလည်းမရှိသော
 စတုတ္ထဈာန်၌၊ အာနိသံသော=သို့၊ ဝါ=ကို၊ အနဓိဂတော=သေး၊ မေ=
 သည်၊ သော=ထိုအကျိုးအာနိသင်ကို၊ အနာသေဝိတော စ=သေး၊ တသ္မာ=
 ထို့ကြောင့်၊ ဧတံ=ဤစတုတ္ထဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏။ ပ။

အဟံ=သည်၊ ဥပေက္ခာသုခေ=၌၊ အာဒိနဝံ=ကို၊ ဒိသ္မာ=၍၊ တံ=
 ထိုဥပေက္ခာသုခ အပြစ်ကို ချွတ်ခြင်းကို၊ ဗဟုလံ=ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ သဗ္ဗေ
 ကရေယျံ=အကယ်၍ အလေ့အလာပြုငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလေ့
 အလာပြုသည်ဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း) အဒုက္ခမသုခေ=ဈာန်၌၊ အာနိ

သံသံ =သို့၊ ဝါ=ကို၊ အဓိဂမ္မ=၍၊ ဝါ=၍၊ တံ=ထိုစတုတ္ထဈာန်၌ အကျိုး
 အာနိသင်ကို၊ သဗ္ဗေ အာသေဝေယျံ=အကယ်၍ မှီဝဲငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=
 ဤသို့ မှီဝဲသည် ဖြစ်လသော်လည်းကောင်း) ယံ (ယေန ဌာနေန) =
 ကြောင့်၊ ဧတံ=ဤစတုတ္ထဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=
 သော၊ မေ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အဒုက္ခမသုခေ=၌။ ပ။ ဝိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊
 ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ငါ၏စိတ်ပြေးဝင်
 ကြည်လင်ခြင်းစသည်၏ အကြောင်းသည်) ဝိဇ္ဇတိ။ ပ။ အဒုက္ခမသုခေ=၌၊
 အာနိသံသံ=သို့၊ အဓိဂမ္မ=၍၊ တံ=ထိုအကျိုးအာနိသင်ကို၊ အာသေဝိ=မှီဝဲပြီ။
 ပ။ [“ယံနုနာဟံ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ” စသည်တို့ကို စာပိုဒ်(၃၅) ဂါဝိ
 ၂ပမာသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၃၃)အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်၊ စာပိုဒ်(၂၄)
 သတ္တာဝါသသုတ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ကြည့်၍ အနက်ပြန်ဆိုလေ]

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧတံ=ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သည်၊ သန္တံ=
 ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်ဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဿတော=
 ရှုမြင်သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနေ=
 အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌၊ နပက္ခန္တတိ=ဝင်။ ပ။ မေ=ငါသည်၊
 ရူပေသု=ရူပဈာန်နှင့်ကသိုဏ်းရုပ်တို့၌၊ အာဒိနဝေါ=ကို၊ အဒိဋ္ဌော=သေး၊
 သော=ထိုအပြစ်ကို၊ အဗဟုလိကတောစ= ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုမြင်မှု မပြု
 လည်း မပြုအပ်သေး၊ စ=ထို့အပြင်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနေ= အာကာသာ
 နဉ္စာယတနဈာန်၌၊ အာနိသံသော=အကျိုးအာနိသင်သို့၊ ဝါ= သင်ကို၊
 အနဓိဂတော=သေး။ ပ။ ဧတံ=ဤဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည်၊ သန္တံ=
 ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်ဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=သော၊
 တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနေ= ဝိညာဏဉ္စာယတန
 ဈာန်၌၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်။ ပ။ န ဝိမုစ္စတိ=မြောက်။ ပ။ မေ=ငါသည်၊
 အာကာသာနဉ္စာယတနေ=အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌၊ အာဒိနဝေါ=
 အပြစ်ကို၊ အဒိဋ္ဌော=သေး။ ပ။ စ =ထို့အပြင်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနေ=ဝိညာ
 ဏဉ္စာယတနဈာန်၌၊ အာနိသံသော=သို့၊ ဝါ=ကို၊ အနဓိဂတော။ ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဧတံ=ဤအာကိဉ္စာယတနဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊
 ဣတိ=သို့၊ ပဿတော=သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အာကိဉ္စာ

ညာယတနေ=အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၌၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်။ ပ။ အာနန္ဒ=
 နှာ၊ ဧတံ=ဤနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊
 ပဿတော=သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်။ နေဝသညာနာသညာ
 ယတနေ=နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်၌။ န ပက္ခန္တတိ။ ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊
 ဧတံ= ဤသညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊
 ပဿတော= သော၊ တဿ မယံ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ သညာဝေဒယိတ
 နိရောဓေ= သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်၌၊ ဝါ=သညာဝေဒနာတို့၏
 ချုပ်ခြင်းတည်းဟူသောသမာပတ်၌၊ န ပက္ခန္တတိ။ ပ။ သညာဝေဒယိတ
 နိရောဓံ=သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရာမိ=၏၊ စ=ထို့အပြင်၊ မေ=ငါ၏၊
 ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာဖြင့်။ ပ။ အာသဝါ=တို့သည်၊ ပရိက္ခယံ
 =ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ အဂမံသု=ရောက်ကုန်ပြီ၊ [စာပိုဒ်(၃၄)နိဗ္ဗာနသုခသုတ်
 အဆုံးစာပိုဒ်ကြည့်]

အာနန္ဒ=နှာ၊ ယာဝကိဝဉ္ဇ= အကြင်မျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ အဟံ=
 ငါသည်၊ နဝ=ကိုးပါးကုန်သော၊ ဣမာ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိယော=
 ဤအစဉ်အတိုင်း နေအပ် ဝင်စားအပ်သော သမာပတ်တို့ကို၊ ဧဝံ= ဤ
 ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ အနုလောမပဋိလောမံ= အနုလုံပဋိလုံ
 အားဖြင့်၊ ဝါ=အစဉ်အလျော်နည်း၊ ပြောင်းပြန်နည်းအားဖြင့်၊ နသမာပဇ္ဇိမ္မိ=
 မဝင်စားလည်း မဝင်စားနိုင်သေး၊ န ဝုဠဟိမ္မိ=(ထိုသမာပတ်တို့မှ) မထလည်း
 မထနိုင်သေး၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ တာဝ=ထိုမျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ အဟံ=
 ငါသည်၊ သဒေဝကေ=အောက် ကာမာဝစရနတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်
 အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ=မာရ်မင်းအမှူးထား၊ ဝသဝတ္တိ
 ဘုံသားနတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ = (၂၀)သော
 ဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ လောကေ=ဩကာသလောက၌
 လည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်လည်းကြည့်]

သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊
 ဝါ= ဤသာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ မကောင်း
 မှုတို့ကိုငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာ၊ မကောင်းမှုတို့ကိုပယ်ရှားပျောသွားစေပြီး
 သော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿာယ=

သမ္ပုတိနတ်တည်းဟူသောလူမင်း၊ ထိုလူမင်းနှင့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့မှ
 ကြွင်းသောလူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ= သတ္တဝါအပေါင်း၌
 လည်းကောင်း၊ အနုတ္တရံ=သူ့ထက်သာလွန်မြင့်မြတ်သောတရားမရှိသော၊
 ဝါ=သာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံးသော တရားဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ= အရဟတ္တ
 မဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ (မမှားစကန်၊ အမှန်ပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်
 ရှင်းလင်း ထိုးထွင်းသိမြင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
 ကို) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ=ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူပြီ။ ဝါ= ရတော်မူ ရောက်တော်
 မူပြီ ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ နေဝ ပစ္စညာသိ=ဝန်ခံတော်မမူခဲ့သည်သာ။

အာနန္ဒ=နွား၊ ယတော စ=အကြင်အခါ၌ကား၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပ။
 သမာပဇ္ဇိမ္မိ=ဝင်စားလည်းဝင်စားတော်မူနိုင်ခဲ့ပြီ၊ ဝုဠဟိမ္မိ = (ထိုသမာပတ်
 တို့မှ) ထလည်း ထတော်မူနိုင်ခဲ့ပြီ၊ အာနန္ဒ = နွား၊ အထ = ထိုအခါ၌၊ အဟံ
 = သည်။ ပ။ ပစ္စညာသိ = ဝန်ခံတော်မူပြီ၊ ပန=ထိုမျှမကသေး၊ မေ=ငါ့မှာ၊
 ဒဿနံ=ပြန်၍ ဆင်ခြင်သိမြင်တတ်သော၊ ဉာဏဉ္စ= ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်
 သည်လည်း၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥဒပါဒိ=
 ဖြစ်ပေါ်လာသနည်းဟူမူ) မေ=ငါ၏၊ စေတောဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ
 လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်သည်၊ အကုပ္ပါ= ဆန့်ကျင်ဘက်
 ကိလေသာတို့ကြောင့် မပျက်စီးသော တရားပေတည်း၊ အယံ= ဤယခု
 လက်ရှိဘဝခန္ဓာသည်၊ အန္တိမာ=နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဇာတိ= ဘဝခန္ဓာ
 ပေတည်း၊ ဒါနိ=ယခု၊ ပုနတ္တဝေါ=နောက်ထပ်ဖြစ်မည့် ဘဝသစ်သည်၊
 နတ္ထိ=မရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊
 ဥဒပါဒိ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊) ဒသမံ။ စတုတ္ထော=
 လေးခုမြောက်သော၊ မဟာဝဂ္ဂေါ=တည်း။

၅-သာမညဝဂ်

၁-သမ္မာဓေသုတ်

၄၂။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ကော သမ္ပိယံ=ကောသမ္ပိမြို့အနီး၌၊ ယောသိတာရာမေ= ယောသိတာကျောင်းတိုက် ၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဥဒါယိ=အရှင်ကာဠုဒါယီသည်။ ပ။ [စာအပိုဒ်(၁၃) ကောဋ္ဌိက သုတ်ကြည့်] အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=ကို၊ ဧတံ = ဤအကြောင်းကို၊ အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ =ဟူမူ) အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ ပဉ္စာလ စက္ကေန= ပဉ္စာလစက္ကမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တေန= နတ်သားသည်၊ “သမ္မာဓေ ဂတံ ။ ပ။ မုနိတိ=သမ္မာဓေ ဂတံ။ ပ။ မုနိ” ဟူသော၊ ဣဒံ = ဤဂါထာစကားကို၊ ဝုတ္တံ = လျှောက်ထားအပ်ပြီ၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိ၊ နှာ (၄၆)ဂါထာ]

[ဂါထာအနက်] ဘူရိမေဓသော^၁=မြေကြီးကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်ကြီးမားသော ပညာရှိတော်မူသော၊ ပဋိလီနနိသဘော^၂=တပါးသတ်သတ်၊ ကိန်း

၁။ ဘူရိမေဓသော။ ။ ဘူရိ=မြေကြီး။ ဘူရိ ဝိယာတိ ဘူရိ=မြေကြီးကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်ကြီးမားသော၊ မေဓာ=ပညာ၊ ဘူရိ မေဓာ ယသ္မာတိ ဘူရိမေ ဓသော။ အဿတ္ထိအနက်ဟော သပစ္စည်းတည်း။

၂။ ပဋိလီနနိသဘော။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ပဋိလီနနိသဘောတိ ဧကိဘာဝေန ပဋိလီနော စေဝ ဥတ္တမဋ္ဌေန စ နိသဘော” ဟု ဖွင့်၏။ ပဋိလီန =တပါးတည်း၊ ငြိမ်သက်စွာ ကိန်းအောင်းတတ်သော၊ နိသဘာ(ဥတ္တမ)= မြင့်မြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ ဋီကာ၌မူ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် (ပဉ္စာလစက္ကသုတ်) အဋ္ဌကထာ(၉၉)နှင့် ၎င်းဋီကာ(၁၄၆)အတိုင်း ဖွင့်ပြ ထား၏။ ထိုအဖွင့်များမှာ—

ပဋိလီနော ဟုတွာ နိသဘော သေဋ္ဌော ပဋိလီနနိသဘော=တပါးတည်း ငြိမ်သက်စွာ ကိန်းအောင်းသည်ဖြစ်၍ မြင့်မြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ (တနည်း)ပဋိလီနာနံ နိသဘော သေဋ္ဌော ပဋိလီနနိသဘော=တပါးတည်း ငြိမ်သက်စွာ ကိန်းအောင်းတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော် မူသော မြတ်စွာဘုရား။

အောင်းတတ်သည့်၊ မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ= တပါးသတ်သတ်
 ကိန်းအောင်းတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသော၊
 မုနိ=မမှားမယွင်း ကျန်ကြွင်းမရှိ ကိုယ်တိုင်သိတော်မူသော၊ ယော ဗုဒ္ဓေါ=
 အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဈာနံ=ဈာန်ကို၊ အဗုဇ္ဈိ=ထိုးထွင်းသိတော်မူပြီ၊
 သော ဗုဒ္ဓေါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမ္မာဓေ=အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ဌာန၌၊
 (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော တဏှာသံကိလေသာတို့နှင့်တကွ
 ဖြစ်သောကြောင့် အလွန်အမင်းကျပ်တည်းကျဉ်းမြောင်းသော နိဝရဏတည်း
 ဟူသော အရပ်ဌာန၌) ဂတံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဩကာသံ= ဈာန်တည်း
 ဟူသော အခွင့်အလမ်းကို၊ အဝိဒ္ဓါ=သိတော်မူပြီ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ (တတ္ထ=ထိုဂါထာ၌) ကတမော=အဘယ်ကို၊
 သမ္မာဓေ=အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ဌာနဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ဝုတ္တော=မိန့်ဆိုတော်မူလိုအပ်ပါသနည်း၊ ကတမော=အဘယ်ကို၊ သမ္မာဓေ=
 အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာန၌၊ ဩကာသာဓိဂမော=အခွင့်အလမ်းကိုရခြင်းဟူ၍၊
 ဝါ=ရအပ်သော အခွင့်အလမ်းဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=နည်း၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ကာမဂုဏာ= ဤ
 ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို၊ [စာပိုဒ်(၃၄)နိဗ္ဗာနသုခသုတ်လည်းကြည့်]
 သမ္မာဓေ=အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာနဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=
 ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ= ကုန်သော၊
 (ဣမေ ကာမဂုဏာ=တို့ကို၊ သမ္မာဓေ=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော

ထို့ပြင် မာနကိုပယ်သတ်ပြီး၍ မငြိမ်မသက် ကြွတက်ထောင်လွှား
 မောက်ကြွားသောမာန မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဋိလိန(တပါးတည်း ငြိမ်သက်စွာ
 ကိန်းအောင်းတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်)ခေါ်သည်ဟုလည်းဖွင့်၏။

၁။ ပဉ္စာလစက္ကနတ်သား၏အလိုကျ သမ္မာဓေ။ ။ ဤသုတ်၌ အရှင်
 အာနန္ဒာသည် သမ္မာဓေဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော အကျဉ်းအကျပ်တရား အမျိုး
 မျိုးကို ခွဲခြားပြတော်မူ၏။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ(၁) နိဝရဏသမ္မာဓေ=
 နိဝရဏတည်းဟူသော အကျဉ်းအကျပ်တရား။ (၂)ကာမဂုဏသမ္မာဓေ =

=ဟောတော်မူအပ်သနည်းဟူမူ)

စက္ခုဝိညေယျာ=ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သော၊ ကန္တာ=ကုန်သော။ ပ။
ရဇနိယာ=ကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သောတဝိညေယျာ=
ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သော၊ ကန္တာ=ကုန်သော။ ပ။ ရဇနိယာ=ကုန်သော၊
သဒ္ဒါ=သဒ္ဒါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဃာနဝိညေယျာ=ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=
ကုန်သော၊ ကန္တာ=ကုန်သော။ ပ။ ရဇနိယာ=ကုန်သော၊ ဂန္ဓာ=ဂန္ဓာရုံတို့ကို
လည်းလောင်း၊ ဇိဝှိဝိညေယျာ=ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သော၊ ကန္တာ=
ကုန်သော။ ပ။ ရဇနိယာ=ကုန်သော၊ ရသာ=ရသာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊
ကာယဝိညေယျာ=ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သော။ ပ။ ရဇနိယာ=ကုန်သော၊
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (သမ္မာဓေ=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=
သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ) အာဝုသော=ရှင်၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ကာမဂုဏာ=
တို့ကို၊ သမ္မာဓေ=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။
ဥပသမ္ပန္န= ၍၊ ဝိဟရတိ= ၏၊ အာဝုသော= ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=
ဤမျှအတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်သို့ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်

ကာမဂုဏ်ငါးပါးတည်းဟူသော အကျဉ်းအကျပ်တရားဟူ၍ နှစ်မျိုးပြပြီးလျှင်
ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် “သမ္မာဓေ ဝတ ဩကာသံ” ဟူသောဤဂါထာ၌
နိဝရဏသမ္မာဓကိုယူရမည်ဟုဖွင့်၏။ ယင်းသို့ဖွင့်ခြင်းမှာ ပဉ္စာလစက္ခု
နတ်သားက လျှောက်ထားအပ်သော ဂါထာဖြစ်၍ ထိုနတ်သား၏ အယူ
အဆအတိုင်း ဖွင့်ပြခြင်းဖြစ်၏။ ပဉ္စာလစက္ခုနတ်သားသည် ရှေးဘဝတုန်း
က ပဌမဈာန်ရပြီး ကွယ်လွန်သောအခါ ဗြဟ္မာဖြစ်၏။ ထိုဗြဟ္မာဘဝ၌
ဈာန်ချမ်းသာခံစား၍ ကွယ်လွန်သောအခါ ယခုကာမဘုံသား နတ်ဘဝသို့
ရောက်၏။ သူသည် ပဌမဈာန်ရခဲ့သူပီပီ နိဝရဏသမ္မာဓ မရှိသော
ပဌမဈာန်ကိုချီးမွမ်း၏။ မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း နိဝရဏသမ္မာဓမရှိသော
ပဌမဈာန်ရသောပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ဖြင့် ချီးမွမ်းလိုသဖြင့် “သမ္မာဓေ ဝတ
ဩကာသံ” စသောဂါထာကို ရွတ်ဆိုလျှောက်ထား၏။ ထို့ကြောင့် သံယုတ်
အဋ္ဌကထာ၌ နိဝရဏသမ္မာဓကိုယူခြင်းဖြစ်သည်။

လည်း၊ ပရိယာယေန = အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်၊ (ကာမဂုဏ်နှင့် နိဝရဏတည်းဟူသော အကျဉ်းအကျပ် မရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) (ပဌမဇ္ဈာန် = ပဌမဈာန်ကို) သမ္မာဓေ = အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ငြာန၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကာမဂုဏ်နှင့် နိဝရဏတည်းဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ငြာန၌) ဩကာသာဓိဂမော = အခွင့်အလမ်းကို ရခြင်းဟူ၍၊ ဝါ = ရအပ်သောအခွင့်အရေးဟူ၍၊ ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တော = ပြီ၊

တတြာပိ = ထိုပဌမဈာန်၌လည်း၊ သမ္မာဓော = အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ငြာနသည်၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ငြာနသည်၊ ဝါ = လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော အကျဉ်းအကျပ်တရားသည်) အတ္ထိ = ရှိသေး၏၊ တတ္ထ = ထိုပဌမဈာန်၌၊ သမ္မာဓော = သည်၊ ကိဉ္ဇ = အဘယ်နည်းဟူမူ၊ တတ္ထ = ထိုပဌမဈာန်၌၊ ယဒေဝ(ယေ ဒေဝ)ဝိတက္ကဝိစာရာ = အကြင်ဝိတက်ဝိစာရတို့သည်ပင်၊ အနိရဒ္ဓါ = မချုပ်သေးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏၊ အယံ = ဤဝိတက်ဝိစာရတို့ မချုပ်သေးကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ ဧတ္ထ = ဤပဌမဈာန်၌၊ သမ္မာဓော = အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ငြာနမည်၏၊ ဝါ = အကျဉ်းအကျပ်တရားမည်၏၊ [သုဋ္ဌ၊ ဗာဓေတိ ပိဋေတိတိ သမ္မာဓော = လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော အကျဉ်းအကျပ်တရားတည်းဟူသော ရပ်ငြာန]

အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ်အခြားသော သမ္မာဓနှင့် ဩကာသာဓိဂမကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ = တို့၏။ ပ။ ဝိဟရတိ = ၏၊ အာဝုသော = ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ = ဤမျှအတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ဒုတိယဈာန်သို့ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန = အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်၊ (ဝိတက်ဝိစာရတည်းဟူသော သမ္မာဓ မရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းလောက်မျှဖြင့်) (ဒုတိယဇ္ဈာန် = ဒုတိယဈာန်ကို) သမ္မာဓေ = အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ငြာန၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဝိတက်ဝိစာရတည်းဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ငြာန၌) ဩကာသာဓိဂမော = အခွင့်အရေးကိုရခြင်းဟူ၍၊ ဝါ = ရအပ်သော အခွင့်အရေးဟူ၍၊ ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တော = ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တတြာပိ = ထိုဒုတိယဈာန်၌လည်း၊ သမ္မာဓော = အလွန်ကျဉ်းကျပ်

ရပ်ဋ္ဌာနသည်၊ ဝါ=အကျဉ်းအကျပ်တရားသည်၊ အတ္ထိ=ရှိသေး၏၊ တတ္ထ=ထိုဒုတိယဈာန်၌၊ သမ္မာဓော=သည်၊ ကိဉ္ဇ=ဟူမူ၊ တတ္ထ=ထိုဒုတိယဈာန်၌၊ ယဒေဝ(ယာ ဒေဝ) ပီတိ=အကြင်ပီတိသည်၊ အနိရုဒ္ဓါ=မချုပ်သေးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ=ဤပီတိမချုပ်သေးခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ=ဤဒုတိယဈာန်၌၊ သမ္မာဓော= အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာနမည်၏၊ ဝါ= ။

အာဝုသော= ငါ့ရှင်၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ်အခြားသောသမ္မာဓနှင့် ဩကာသာဓိဂမကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ = ။ အာဝုသော=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော တတိယဈာန်သို့ရောက်၍ နေခြင်းကြောင့်လည်း ပရိယာယေန=အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်း မျှဖြင့်၊ (ပီတိဟူသော သမ္မာဓ မရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ် တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) (တတိယဈာန် = တတိယဈာန်ကို) သမ္မာဓော=အလွန် ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာန၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ပီတိတည်း ဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာန၌) ဩကာသာဓိဂမော=ဟူ၍၊ ဝါ=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ။

တတြာပိ =ထိုတတိယဈာန်၌လည်း၊ သမ္မာဓော = အလွန်ကျဉ်းကျပ် ရပ်ဋ္ဌာနသည်၊ ဝါ= အကျဉ်းအကျပ်တရားသည်၊ အတ္ထိ = ရှိသေး၏၊ တတ္ထ= ထိုတတိယဈာန်၌၊ သမ္မာဓော= သည်၊ ကိဉ္ဇ= မူ၊ တတ္ထ= ၌၊ ယဒေဝ ဥပေက္ခာသုခံ =အကြင် တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာနှင့် သုခဝေဒနာသည်၊ အနိရုဒ္ဓံ = မချုပ်သေးသည်၊ ဟောတိ= ။ အယံ= ဤတတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာနှင့် သုခဝေဒနာမချုပ်သေးသည်အဖြစ်သည်၊ ဧတ္ထ=ဤတတိယဈာန်၌၊ သမ္မာဓော = အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာနမည်၏၊ ဝါ = အကျဉ်းအကျပ်တရားမည်၏။

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ အာဝုသော=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စတုတ္ထဈာန် သို့ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန=ဖြင့်၊ (ဥပေက္ခာနှင့် သုခဟူသော အကျဉ်းအကျပ်တရား မရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်း ပရိယာယ် တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) စတုတ္ထဈာန်=စတုတ္ထဈာန်ကို၊ သမ္မာဓော=န၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာနှင့် သုခဝေဒနာ ဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာန၌) ဩကာသာဓိဂမော=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=

သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ၊ တတြာပိ=ထိုစတုတ္ထဈာန်၌လည်း၊ သမ္မာဓော=သည်၊
 အတ္ထိ=၏၊ တတ္ထ=ထိုစတုတ္ထဈာန်၌၊ သမ္မာဓော=သည်၊ ကိဉ္ဇ=ဟူမူ၊ တတ္ထ=
 ၌၊ ယဒေဝ(ယာ ဒေဝ) ရူပသညာ=အကြင် ရူပဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သညာ
 သည်၊ အနိရုဒ္ဓါ=မချုပ်သေးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ=ဤရူပသညာ
 မချုပ်သေးခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ=ဤစတုတ္ထဈာန်၌၊ သမ္မာဓော=မည်၏။

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊
 အာဝုသော=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အာကာသာ
 နဉ္ဇာယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန=ဖြင့်၊
 (ရူပသညာစသော သမ္မာဓမရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုး
 တည်းမျှဖြင့်) အာကာသာနဉ္ဇာယတနံ= အာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်ကို၊
 သမ္မာဓေ=၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ရူပသညာ၊ ပဋိပသညာ
 စသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာန၌) ဩကာသာဓိဂမော=၍၊ ဘဂဝတာ
 =သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ၊ တတြာပိ=ထိုအာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်၌လည်း၊
 သမ္မာဓော=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ တတ္ထ=ထိုအာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်၌၊
 သမ္မာဓော=သည်၊ ကိဉ္ဇ=မူ၊ တတ္ထ=၌၊ ယဒေဝ(ယာ ဒေဝ) အာကာသာနဉ္ဇာ
 ယတနသညာ= အကြင်အာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်နှင့်ယှဉ်သောသညာ
 သည်၊ အနိရုဒ္ဓါ= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ= ဤအာကာသာနဉ္ဇာယတန
 သညာ မချုပ်သေးခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ=ဤအာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်၌၊
 သမ္မာဓော=အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာနမည်၏၊ ဝါ= အကျဉ်းအကျပ်တရား
 မည်၏။

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊
 အာဝုသော၊ ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝိညာဏဉ္ဇာ
 ယတနဈာန်သို့ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန=ဖြင့်၊ (အာ
 ကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်သညာဟူသော သမ္မာဓမရှိခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) ဝိညာဏဉ္ဇာယတနံ= ဝိညာဏဉ္ဇာယတန
 ဈာန်ကို၊ သမ္မာဓေ=၌၊ (လွန်စွာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော အာကာသာနဉ္ဇာ
 ယတနဈာန်သညာဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာန၌) ဩကာသာဓိဂမော
 =၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ၊ တတြာပိ= ထိုဝိညာဏဉ္ဇာယတန

ဈာန်၌လည်း၊ သမ္မာဓော=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ တတ္ထ= ထိုဝိညာဏဉာဏယတန
ဈာန်၌၊ သမ္မာဓော=သည်၊ ကိဉ္ဇ=မူ၊ တတ္ထ=ထိုဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်၌၊
ယဒေဝ(ယာ ဒေဝ) ဝိညာဏဉာဏယတနသညာ= အကြင်ဝိညာဏဉာဏယတန
ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သညာသည်၊ အနိရဒ္ဓါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ=
ဤဝိညာဏဉာဏယတနသညာ မချုပ်သေးခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ= ဤဝိညာဏဉာ
ဏယတနဈာန်၌၊ သမ္မာဓော= အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာနမည်၏၊ ဝါ=၏။

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊
အာဝုသော=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အာကိဉ္ဇညာ
ယတနဈာန်သို့ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန=ဖြင့်၊ (ဝိညာ
ဏဉာဏယတနဈာန်သညာဟူသော သမ္မာဓေရှိခြင်းဟူသော အကြောင်း
ပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) အာကိဉ္ဇညာယတနံ= အာကိဉ္ဇညာယတန
ဈာန်ကို၊ သမ္မာဓေ=၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဝိညာဏဉာ
ဏယတနဈာန်သညာဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာန၌) သြကာသာဓိဂမော
=၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ၊ တတြာပိ= ထိုအာကိဉ္ဇညာယတန
ဈာန်၌လည်း၊ သမ္မာဓော=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ တတ္ထ= ထိုအာကိဉ္ဇညာယတန
ဈာန်၌။ ပ။ ယဒေဝ အာကိဉ္ဇညာယတနသညာ= အကြင်အာကိဉ္ဇညာယတန
ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောသညာသည်၊ အနိရဒ္ဓါ= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ=
ဤအာကိဉ္ဇညာယတနသညာ မချုပ်သေးသည်အဖြစ်သည်၊ ဧတ္ထ= ဤ
အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၌၊ သမ္မာဓော=မည်၏။

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊
အာဝုသော=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော နေဝသညာ
နာသညာယတနဈာန်သို့ ရောက်နေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန=ဖြင့်၊
(အာကိဉ္ဇညာယတနသညာဟူသော သမ္မာဓေရှိခြင်းတည်းဟူသော အ
ကြောင်း ပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) နေဝသညာနာသညာယတနံ=
နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို၊ သမ္မာဓေ=၌၊ (လွန်စွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်
တတ်သော အာကိဉ္ဇညာယတနသညာဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဌာန၌)
သြကာသာဓိဂမော=၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ၊ တတြာပိ= ထို
နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်၌လည်း။ ပ။ တတ္ထ= ထိုနေဝသညာနာ

သညာယတနဈာန်၌၊ ယဒေဝ နေဝသညာနာသညာယတနသညာ= အကြင်
နေဝသညာနာသညာယတနနှင့်ယှဉ်သောသညာသည်၊ အနိရုဒ္ဓါ=သည်၊
ဟောတိ=၏၊ အယံ= ဤနေဝသညာနာသညာယတနသညာ မချုပ်သေး
ခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ=ဤနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်၌၊ သမ္မာဓော=၏။ ။

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုနစပရံ=ကား။ ပ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=
သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်သို့၊ ဝါ= သညာဝေဒနာတို့၏ချုပ်ခြင်း
ဟူသောသမာပတ်သို့၊ ဥပသမ္ပန္န=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ စ=ထို့ပြင်၊ အဿ=
ထိုရဟန်း၏၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ= သင်္ခါရ
တရား၊ သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို ရှုမြင်ခြင်းကြောင့်၊ အာသဝါ=အာသဝ
တို့သည်၊ ပရိက္ခိဏာ=ကုန်ခန်းကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ အာဝုသော
=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော နိရောဓသမာပတ်သို့ ရောက်
ခြင်း၊ အာသဝကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်လည်း၊ နိပ္ပရိယာယေန= ပရိယာယ်

၁။ နိပ္ပရိယာယဩကာသာဓိဂမ။ ။ ပဌမဈာန်၌ ကာမဂုဏသမ္မာစနှင့်
နိဝရဏသမ္မာစမရှိ၊ ဝိတက်ဝိစာရစသော သမ္မာစများကားရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်
ပဌမဈာန်သည် မရှိသော သမ္မာစကြောင့် ဩကာသာဓိဂမအမည်ရသော်
လည်း ရှိသောသမ္မာစကြောင့် ဩကာသာဓိဂမအမည်မရဘဲဖြစ်နေ၏၊
ထို့အတူ ဒုတိယဈာန်မှစ၍ နေဝသညာနာသညာယတနတိုင်အောင်သော
သမာပတ်များမှာလည်း ရှိသောသမ္မာစနှင့် မရှိသောသမ္မာစဟူ၍ နှစ်မျိုးစီ
ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုသမာပတ်အားလုံးပင် ဩကာသာဓိဂမဟူသော
နာမည်ကို ရချည်တလှည့် မရချည်တခါ နှစ်ဖြာနှစ်ခွဖြစ်နေ၏၊ နိရောဓ
သမာပတ်မှထပြီးနောက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အာသဝက္ခယခေါ်အရဟတ္တမဂ်
သည်ကား သမ္မာစအားလုံးကို ပယ်သတ်နိုင်သောကြောင့် ဩကာသာဓိဂမ
နာမည်ကို အဘယ်သောအခါမျှ မရမရှိ၊ အခါခပ်သိမ်း ဧကန်မှချ ရသည်
ချည်းသာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

နိပ္ပရိယာယေနာတိ န ဧကေန ကာရဏေန၊ အထခေါ အာသဝက္ခ
ယော နာမ သဗ္ဗသမ္မာဓာနံ ပဟိနတ္တာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဩကာသာဓိဂမော
နာမ” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ဝါ = အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းမဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံသောအကြောင်းပရိယာယ်အားဖြင့်၊ (သမ္မာဓအားလုံးကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့် တမျိုးမက အားလုံးစုံသော အကြောင်းအားဖြင့်) အာသဝက္ခယော = အာသဝကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ကို၊ သမ္မာဓေ = အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာန၌၊ (လွန်စွာညဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော အာသဝကိလေသာဟူသော အလွန်ကျဉ်းကျပ်ရပ်ဋ္ဌာန၌) ဩကာသာဓိဂမော = ဟူ၍၊ ဝါ = ၍၊ ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တော = ပြီး၊ ဣတိ = ဤသို့၊ (အဝေါစ = အရှင်အာနန္ဒာက ဖြေဆိုတော်မူပြီ) ပဌမံ။

၂-ကာယသက္ခိသုတ်

၄၃။ အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ ကာယသက္ခိ = နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသူ၊ ကာယသက္ခိ = ပြုသူ၊ ဣတိ = ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ = ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ အာဝုသော = ရှင်၊ ကိတ္တာဝတာ = အဘယ်မျှပမာဏရှိသော မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်၊ ကာယသက္ခိ = နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသူဟူ၍၊ ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တော နုခေါ = ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ = သို့၊ (အဝေါစ = မေးမြန်းပြီ)

အာဝုသော = ရှင်၊ ဣစ = ဌ၊ ဘိက္ခု = သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ = ၍၊ စ = ထိုအပြင်၊ ယထာ ယထာ = အကြင်အကြင်သို့သော အကြောင်းအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တဒါယတနံ = ထိုပဌမဈာန်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုရာသည်၊ (ဟောတိ = ဖြစ်၏) တထာ တထာ = ထိုထိုအကြောင်းအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ = ထိုထိုပဌမဈာန်ကို မှီခိုသမှု အကြောင်းပြု၍၊ နံ = ထိုပဌမဈာန်သမာပတ်ကို၊ ကာယေန = သဟဇာတနာမကာယဖြင့်၊ (ထိုပဌမဈာန်နှင့်တကွဖြစ်ဖက်စိတ်စေတသိတ်ဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့်) ဖုသိတွာ = တွေ့ထိဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြု၍၊ ဝါ = ဝင်စား၍၊ ဝိဟရတိ = နေ၏၊ အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ = ဤမျှပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန = အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်း

၁။ ပရိယာယကာယသက္ခိ။ ။ “အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ကာယေန ဖုသိတွာ

မျှဖြင့်၊ (သဟဇာတနာမကာယဖြင့် ပဌမဈာန်ကို တွေ့ထိဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) ကာယ သက္ခိ=နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသူဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော= ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ကာယ=သဟဇာတနာမကာယဖြင့်၊ သက္ခိ= ပဌမဈာန် ကိုမျက်မှောက်ပြုဝင်စားသူ]

ဝိဟရတိ”ဟူသော ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်(၁၁၇)နှင့် အညီ ဝိမောက္ခ (သမာပတ်)ရှစ်ပါးလုံးကိုရ၍ အာကာသာနဉ္စာယတနစသော အရူပဈာန် လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ဝင်စားရာမှထ၍ သင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သုံးသပ်သဖြင့် ကာယသက္ခိအဖြစ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးဦးနှင့် နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရာမှထ၍ အရဟတ္တမဂ်သို့ရောက်သော အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ဤငါးဦးသာလျှင်ကာယသက္ခိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ ပဌမဈာန် စသောရူပဈာန်ကိုရရုံ ဝင်စားနိုင်ရုံမျှဖြင့် ကာယသက္ခိပုဂ္ဂိုလ် မဖြစ်နိုင်၊ သို့သော် ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ ပဌမဈာန်တပါးတည်း ရရုံ ဝင်စားနိုင်ရုံမျှဖြင့် ကာယသက္ခိဖြစ်ပုံကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ထိုကာယ သက္ခိသည် အရည်အချင်းပြည့် ကာယသက္ခိ မဖြစ်နိုင်၊ ပရိယာယကာယ သက္ခိသာဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဇတ္တာဝတာပိ။။ ပ။ ပရိယာယေန” ဟုမိန့်တော်မူ၏။

ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော် ကာယသက္ခိ။ «ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ နောက်ဆုံးကာယသက္ခိပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝါကျများ၌ “အာသဝါ ပရိက္ခိဏာ ဟောန္တိ” ဟု သာမညမျှ ဟောတော်မူသော်လည်း ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်၌မူ “ဧကဇ္ဇေ အာသဝါ ပရိက္ခိဏာ ဟောန္တိ”ဟူ၍ ဧကဇ္ဇေပုဒ် ထည့်စွက်တော်မူသည့်ပြင် ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ(၄၂)၌လည်း “ဧကဇ္ဇေ အာသဝါတိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂတ္တ ယဝဇ္ဇာ” ဟုဖွင့်ထား၏။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိ အဋ္ဌကထာအတိုင်း အတိအကျပြုရသော် အာသဝအားလုံးကုန်ခန်းသည်မဟုတ်သေးဘဲ အောက် မဂ်သုံးပါးဖြင့် ပယ်သတ်အပ်သော အာသဝအချို့ကုန်ခန်းပြီးသော သောတာ ပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်မှစ၍ အနာဂါမိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်အောင်နှင့် အရဟတ္တမဂ် ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ခြောက်ယောက်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် ကာယ

အာဝုသော=ရှင်၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ကာယသက္ခိယသုတ်
 နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ စတုတ္ထံ=သော၊ ဈာနံ=
 သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ စ=ထိုအပြင်၊ ယထာ ယထာ=
 ဖြင့်၊ တဒါယတနံ=ထိုစတုတ္ထဈာန်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုရာသည်၊
 (ဟောတိ =၏) တထာ တထာ= ထိုထိုအကြောင်းအခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 ဝါ=ထိုထို စတုတ္ထဈာန်ကို မှီခိုသမှု အကြောင်းပြု၍၊ နံ=ထိုစတုတ္ထဈာန်ကို၊
 ကာယေန=သဟဇာတနာမကာယဖြင့်၊ (ထိုစတုတ္ထဈာန်နှင့်တကွဖြစ်ဖက်
 စိတ်စေတသိတ်ဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့်) ဖုသိတွာ= တွေ့ထိ
 ဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြု၍၊ ဝါ=ဝင်စား၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အာဝုသော
 =ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှပမာဏရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနေ
 ခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန=ဖြင့်၊ (သဟဇာတနာမကာယဖြင့် စတုတ္ထ
 ဈာန်ကို တွေ့ထိဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ပရိယာယ် တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) ကာယသက္ခိယ= နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြု
 သူဟူ၍၊ ဘဂဝတာ= သည်၊ ဝုတ္တော= ပြီး၊ ကာယ= သဟဇာတနာမကာယ
 ဖြင့်၊ သက္ခိယ= စတုတ္ထဈာန်ကိုမျက်မှောက်ပြု ဝင်စားနေသူ]

အာဝုသော= ရှင်၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ် အခြားသော ကာယသက္ခိ
 ခေါ်ဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ဘိက္ခု= သည်၊ သဗ္ဗသော။ ပ။ ဝိဟရတိ=
 ၏၊ စ= ထိုအပြင်၊ ယထာ ယထာ = ဖြင့်၊ တဒါယတနံ= ထိုအာကာသာနဉ္စာ
 ယတနဈာန်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုရာသည်၊ (ဟောတိ)တထာ တထာ=
 ဖြင့်၊ နံ= ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို၊ ကာယေန= ဖြင့်၊ ဖုသိတွာ=
 ၍၊ ဝိဟရတိ= ၏၊ အာဝုသော= ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှပမာဏရှိသော
 အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနေခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိယာ
 ယေန= ဖြင့်၊ (သဟဇာတနာမကာယဖြင့် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို
 မျက်မှောက်ပြုနေခြင်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ် တမျိုးတည်းမျှဖြင့်)

သက္ခိယနာမည်ကိုကြေသည်၊ သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ပုဂ္ဂလသုတ်နိဿယ
 တုန်းက ကာယသက္ခိယပုဂ္ဂိုလ် ငါးဦးနှင့် ခြောက်ဦး ခွဲခြားရေးသားခဲ့သည်
 ကိုလည်းပြန်ကြည့်ပါ။

ကာယသက္ခိ = ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တော = ပြီ။ ပ။ အာဝုသော = ရှင်၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘိက္ခု = သည်။ ပ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ = သို့၊ ဥပသမ္ပန္တ = ရှိ၊ ဝိဟရတိ = ၏၊ စ = ထို့အပြင်၊ အဿ = ထိုရဟန်း၏၊ ပညာယ = ဝိပဿနာ ပညာ၊ အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ = ကြောင့်၊ အာသဝါ = တို့သည်၊ ပရိက္ခိဏာ = ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏၊ စ = ထို့အပြင်၊ ယထာ ယထာ = ဖြင့်၊ တဒါယတနံ = ထိုအာသဝကုန်ခန်းကြောင်း၊ အရဟတ္တမဂ်ပညာဟူသော ထောက်တည်မှီခိုရာသည်၊ (ဟောတိ) တထာ တထာ = ဖြင့်၊ နံ = ထိုအရဟတ္တ မဂ်ပညာကို၊ ကာယေန = သဟဇာတနာမကာယဖြင့်၊ (အရဟတ္တမဂ်ပညာ နှင့်တကွဖြစ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တည်းဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့်) ဖုသိတွာ = ရှိ၊ ဝိဟရတိ = ၏ ။

[“ပညာယ စဿ ဒိသ္မာ အာသဝါ ပရိက္ခိဏာ ဟောန္တိ” ဟူသော ဝါကျဖြင့် အာသဝ ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ပညာကို ဖော်ပြ၏ ။ တဒါယတနံပုဒ်အရ ထိုအရဟတ္တမဂ်ပညာကို ယူရသည်။ နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားခိုက်၌ စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားအားလုံး ချုပ်ငြိမ်းနေသောကြောင့် “ကာယေန = သဟဇာတနာမကာယဖြင့်” ဟူ၍ အနက်ဆိုရန် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျရှိ တဒါယတနံပုဒ်အရ နိရောဓသမာပတ်ကို မယူနိုင်]

အာဝုသော = ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ = ဤမျှ ပမာဏရှိသော အရဟတ္တ မဂ်ကို မျက်မှောက်ပြုနေခြင်းကြောင့်လည်း၊ နိပ္ပရိယာယေန = ပရိယာယ် မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ဝါ = အကြောင်း၊ ပရိယာယ် တမျိုးတည်း မဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံသော အကြောင်းအားဖြင့်၊ (မျက်မှောက်ပြုသင့်သမျှ အားလုံးကို သဟဇာတနာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့် အကြောင်းပရိယာယ် တမျိုးတည်း မဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံအားဖြင့်) ကာယသက္ခိ = နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသူဟူ၍၊ (သဟဇာတနာမကာယဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ပညာကို မျက်မှောက်ပြုသူဟူ၍) ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တော = ပြီ၊ ဣတိ = ဤသို့၊ (အဝေါစ = အရှင်အာနန္ဒာက ဖြေဆိုတော်မူပြီ) ဒုတိယံ ။

၃-ပညာဝိမုတ္တသုတ်

၄၄ ။ အာဝုသော= ငါ့ရှင် ၊ ပညာဝိမုတ္တော= ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၊ ပညာဝိမုတ္တော=ဂ္ဂိုလ် ၊ ဣတိ= ဤသို့ ၊ ဝုစ္စတိ=၏ ၊ အာဝုသော = ရှင် ၊ ကိတ္တာဝတာ= အဘယ်မျှ ပမာဏရှိသော လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့် ၊ ပညာဝိမုတ္တော= ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ= သည် ၊ ဝုတ္တော နုခေါ်=ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း ၊ ဣတိ=ဤသို့ ၊ (အဝေါစ = အရှင်ကာဠုဒါယိက မေးမြန်းပြီ)

အာဝုသော= ငါ့ရှင် ၊ ဣစ= ဤသာသနာတော်၌ ၊ ဘိက္ခု=သည် ။ပ။ ဝိဟရတိ= ၏ ။ ပ။ စ= ထို့အပြင် ၊ ပညာယ= ဝိပဿနာပညာဖြင့် ၊ နံ= ထိုပဌမဈာန်ကို ၊ ပဇာနာတိ= (မမြဲခြင်းစသည်ဖြင့်) ခွဲခြားသိ၏ ၊ အာဝုသော =ရှင် ၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှ ပမာဏရှိသော လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်လည်း ၊ (ဤမျှ ပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်း၊ ထိုပဌမဈာန်ကို ဝိပဿနာပညာဖြင့် ခွဲခြားသိခြင်းဖြင့် ကိလေသာအချို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်လည်း) ပရိယာယေန= အကြောင်းပရိယာယ်တချို့တလေမျှဖြင့် ၊ (ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်း၊ ပဌမဈာန်မှထ၍ ထိုဈာန်ကို ဝိပဿနာပညာဖြင့် ခွဲခြားသိခြင်းဟူသော အကြောင်းတချို့တလေမျှဖြင့်) ပညာဝိမုတ္တော= ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်သူဟူ၍ ၊ (ပဌမဈာန်ကို အခြေခံပြုသော ဝိပဿနာပညာဖြင့် ကိလေသာအချို့မှ လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍) ဘဂဝတာ=သည် ၊ ဝုတ္တော=ပြီ။

[ဒုတိယဇ္ဈာနဝါရစသည်တို့၌လည်း “ပညာယ= ဝိပဿနာပညာဖြင့် ၊ နံ= ထိုဒုတိယဈာန်ကို” စသည်ဖြင့်ဆို] ။ ပ။

အာဝုသော= ရှင် ၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ် အခြားသော ပညာဝိမုတ္တခေါ်ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကား ၊ ဘိက္ခု= သည် ။ ပ။ [သညာဝေဒယိတနိရောဝေါကျမှ “ပညာယ စ နံ ပဇာနာတိ” ဟူသောဝါကျသို့သွားအံ့] စ= ထို့အပြင် ၊ ပညာယ= ပစ္စဝေက္ခဏာပညာဖြင့် ၊ နံ= ထိုအာသဝကုန်ခန်းခြင်းကို ၊ ဝါ= ထိုအာသဝကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ပညာကို ၊ ပဇာနာတိ= ပြန်လည်ဆင်ခြင်သောအားဖြင့် သိ၏ ၊ အာဝုသော= ရှင် ၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှ ပမာဏရှိသော လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်လည်း ၊

(ဤမျှ ပမာဏရှိသော နိရောဓသမာပတ်ကိုဝင်စားခြင်း၊ သမာပတ်မှ ထပြီးနောက် အာသဝကုန်ခန်းခြင်း၊ ယင်းသို့ ကုန်ခန်းခြင်းကို ပစ္စဝေက္ခဏာ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်သိခြင်းအားဖြင့် ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်လည်း) နိပ္ပရိယာယေန = ပရိယာယ်မဟုတ်မှချအားဖြင့် ၊ ဝါ = အကြောင်းပရိယာယ်တချို့တလေမျှမဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံသော အကြောင်းအားဖြင့် ၊ (ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့် အကြောင်းပရိယာယ်တချို့တလေမျှ မဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံအားဖြင့်) ပညာဝိမုတ္တာ = ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်သူဟူ၍ ၊ (အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်သူဟူ၍) ဘဂဝတာ = သည် ၊ ဝုတ္တာ = ပြီ ၊ ဣတိ (အဝေါစ) တတိယံ ။

၄-ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသုတ်

၄၅ ။ အာဝုသော = ရှင် ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ = နှစ်ပါးသော အဖို့တို့ဖြင့် လွတ်မြောက်သောပုဂ္ဂိုလ် ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ = ဂ္ဂိုလ် ၊ ဣတိ = သို့ ၊ ဝုစ္စတိ = ၏ ၊ အာဝုသော = ရှင် ၊ ကိတ္တာဝတာ = အဘယ်မျှ ပမာဏရှိသော လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့် ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ = ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ = သည် ၊ ဝုတ္တာ နုခေါ = နည်း ၊ ဣတိ = သို့ ၊ အဝေါစ = မေးမြန်းပြီ ။ ပ ။ တဒါယတနံ = ထိုပဌမဈာန်ဟူသော ထောက်တည်

၁။ ပညာဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်နှိုင်းယှဉ်ချက် ။ ။ ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ပညာဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်အရေအတွက်မှာ ပဌမဈာန်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်မှစ၍ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်အထိ ကိုးဦးတိတိပင်ရှိ၏ ၊ ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်(၁၁၇)၌မူ “န ဟောဝ ခေါ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတိ” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ၎င်းအဋ္ဌကထာ (၄၂)၌လည်း “တောသု ဟိ ဧကောပိ အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘီ န ဟောတိ” ဟုလည်းကောင်း သမာပတ်ရှစ်ပါးကို မရသောပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ပညာဝိမုတ္တဟု ဟောတော်မူ၏ ၊ ဤသို့အားဖြင့် သုတ္တန်အင်္ဂုတ္တိုရ်နည်းနှင့် အဘိဓမ္မာပုဂ္ဂလပညတ်နည်းတို့ မတူပုံကို သတိပြုသင့်၏ ။

မိနိရာသည်၊ (ဟောတီ)။ ပ။ နံ = ထိုပဌမဈာန်ကို၊ ကာယေန=သဟဇာတ
နာမကာယဖြင့်၊ ဖုသိတ္တာ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ စ= ထို့အပြင်၊ ပညာယ
= ဝိပဿနာပညာဖြင့်၊ နံ=ထိုပဌမဈာန်ကို၊ ပဇာနာတိ= ၏၊ အာဝုသော
=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှပမာဏရှိသော လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်လည်း၊
(ဤမျှပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်သို့ရောက်၍နေခြင်း၊ ထိုပဌမဈာန်ကို
သဟဇာတနာမကာယဖြင့်တွေ့ထိဝင်စားနေခြင်း၊ ထိုပဌမဈာန်ကို ဝိပဿနာ
ပညာဖြင့်ခွဲခြားသိခြင်းဖြင့် ကိလေသာအချို့တို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်
လည်း) ပရိယာယေန = ဖြင့်၊ (သဟဇာတနာမကာယဖြင့် ပဌမဈာန်ကို

၁။ ပရိယာယနှင့် နိပ္ပရိယာယဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ ။ ။ ဤသုတ်
အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်အတိုင်း ဖော်ပြရလျှင် ပဌမဈာန်ဝင်စားရာမှထ၍ ထို
ပဌမဈာန်ကို ဝိပဿနာရှုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒုတိယဈာန်ဝင်စားရာမှထ၍ ထို
ဒုတိယဈာန်ကို ဝိပဿနာရှုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ တတိယဈာန်။ ပ။ နေဝသညာနာ
သညာယတနဈာန်ဝင်စားရာမှထ၍ ထိုဈာန်ကို ဝိပဿနာရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်
အားဖြင့် ရှစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အရည်အချင်းပြည့် ဥဘတော
ဘာဂဝိမုတ္တနာမည်ရရန် အကြောင်း(ပရိယာယ်)လုံလောက်မှု မရှိကြ၊ထို
ပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်တို့သည် မိမိတို့ ရထားသောသမထဈာန်ကိုဝင်စားခြင်း၊
ဈာန်မှထ၍ဝိပဿနာရှုခြင်းတည်းဟူသော မကင်းစကောင်း အကြောင်း
တချို့တလေမျှဖြင့် ထိုနာမည်ကို ရကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ယောက်
တို့ကို ပရိယာယဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဟုခေါ်၏၊ [ဥဘတောဘာဂေဟိ=
(သမထဝိပဿနာဟူသော) နှစ်ပါးသောအဖို့တို့ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာ= ဆန့်ကျင်
ဘက် ကိလေသာအချို့မှ လွတ်မြောက်သောပုဂ္ဂိုလ်]

ထို့အပြင် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ဦးလုံးပင် အာသဝကုန်ခန်း ရဟန္တာများ
မဟုတ်ဟု သိသာ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ဦးအတွက် အာသဝ
ကုန်ခန်းပုံကို ပြသော “ပညာယ စသ ဝိသ္ဗာ အာသဝါ ပရိက္ခိဏာ
ဟောန္တိ” ဟူသောစကားဝါကျမပါ၊ “ပညာယ စ နံ ပဇာနာတိ” ဟူသော
ဝိပဿနာရှုပုံကိုပြသော ဝါကျမျှသာပါ၏၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ
မဟုတ်ဟုသိသာ၏။

တွေ့ထိဝင်စားနေခြင်း၊ ထိုပဌမဈာန်ကို ဝိပဿနာပညာဖြင့် ခွဲခြားသိခြင်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ်တချို့တလေမျှဖြင့်) ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ = နှစ်ပါးသော အဖို့တို့ဖြင့် လွတ်မြောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ (သမထဝိပဿနာဟူသော နှစ်ပါးသောအဖို့တို့ဖြင့် ကိလေသာအချို့တို့မှ လွတ်မြောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍) ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တာ = ပြီ။ ပ။

ကိုးယောက်မြောက် နောက်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ရှေးဦးစွာ နိရောဓသမာပတ်ကိုဝင်စား၏။ ထို့နောက် နိရောဓသမာပတ်မှထ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် အာသဝကုန်ခန်းရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ နိပ္ပရိယာယဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဖြစ်၏။ ပါဠိတော်၌ ဖော်ပြထားသော နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်းစသော အကြောင်းဂုဏ်အရည်အချင်း လုံလောက်စွာဖြင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာအဖြစ်သို့ရောက်သောကြောင့် ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ ပရိယာယ်မဟုတ် မူချ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာအစစ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤနေရာ၌ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝစနတ္တနှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄)ပုဂ္ဂလသုတ်၌ ဆက်လက်ကြည့်ရှုပါ။

ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိအဋ္ဌကထာ။ ။ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်(၁၁၇)နှင့်၊ ၎င်းအဋ္ဌကထာ(၄၀၊၄၁)အတိုင်း အတိအကျပြုရလျှင် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးသည် သမာပတ်ရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များချည်းသာဖြစ်ရ၏။ အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် အာကာသာနဉ္စာယတနစသော အရူပဈာန်တပါးတလေမျှပင်ရသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ရ၏။

မှန်၏။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်တပါးမျှရလျှင် ရူပကာယမှ လွတ်မြောက်ပြီးဖြစ်ရကား ထိုဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ ဝိပဿနာရှုပွားပြီး ရဟန္တာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကိလေသာနာမကာယအားလုံးမှ လွတ်မြောက်သောကြောင့် သမာပတ်ရှစ်ပါးအပြည့်အစုံ မရစေကာမူ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဟူသောနာမည်ကို ထိုက်ထိုက်တန်တန်ရနိုင်ပေတော့၏။ ထိုပုဂ္ဂလပညတ်အလို ပရိယာယ နိပ္ပရိယာယခွဲခြားပုံမှာ--

အာဝုသော = ရှင်၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် အခြားသော ဥဘတော
ဘာဂဝိမုတ္တခေါ်ဆိုနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ သဗ္ဗသော
။ပ။ စ = ထို့အပြင်၊ အဿ = ထိုရဟန်း၏၊ ပညာယ = ဝိပဿနာပညာ၊
အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် ။ ။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏၊ စ = ထို့အပြင်၊ ယထာ
ယထာ = ဖြင့်၊ တဒါယတနံ = ထိုအာသဝကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်
ပညာဟူသော ထောက်တည်မှီခိုရာသည်၊ (ဟောတိ) တထာ တထာ = ဖြင့်၊
နံ = ထိုအရဟတ္တမဂ်ပညာကို၊ ကာယေန = ဖြင့်၊ ဖုသိတွာ = ရှိ၊ ဝိဟရတိ
= ၏၊ စ = ထို့အပြင်၊ ပညာယ = ပစ္စဝေက္ခဏာပညာဖြင့်၊ နံ = ထိုအရဟတ္တ
မဂ်ပညာကို၊ ပဇာနာတိ = ပြန်လည်ဆင်ခြင်သောအားဖြင့် သိ၏ ။

(၁) အာကာသာနဉ္စာယတနစသော အရူပဈာန်လေးပါးတို့တွင်
တပါးပါးကို ဝိပဿနာ၏ အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ဝင်စား၍ ဈာန်မှထပြီးနောက်
သင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် ရဟန္တာအဖြစ်သို့
ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်လေးဦး၊ (အရူပဈာန်လေးပါးရှိ၍ လေးဦးဟုဆိုသည်)
(၂) သမာပတ္တိသီသ(ထိပ်ဆုံးသမာပတ်)ဖြစ်သော နိရောဓသမာပတ်ဝင်စား
ရာမှထပြီး သင်္ခါရတို့ကိုရှုမှတ်သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် ရဟန္တာအဖြစ်သို့
ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာတွင် (၁)သည် သမာပတ္တိသီသကို
မဝင်စားသောကြောင့် ပရိယာယဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တမည်၏၊ (၂)သည်
သမာပတ္တိသီသကို ဝင်စားသောကြောင့် နိပ္ပရိယာယဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ
မည်၏၊ ဤ(၂)သတ်မှတ်ချက်သည် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နှင့် အတူတူပင်
ဖြစ်၏။ ထို့အပြင်—

ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိအဋ္ဌကထာအဆိုအမိန့်၌ အင်္ဂုတ္တိုရ်ထက် ထူးခြားသည်
မှာ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါရပ်များ၌
ပဌမဈာန်စသော ရူပဈာန်များကို လုံးဝထည့်သွင်းမှု မပြုခြင်းဖြစ်၏။ ထို့
အပြင် “ပညာယ စ နံ ပဇာနာတိ” ဟူသော ပါဠိတော်နှင့်အညီ အာကာသာ
နဉ္စာယတနစသော ဈာန်ကို ဝင်စားပြီး ဝိပဿနာရှုမှတ်ရုံမျှဖြင့် ပရိယာယ
အားဖြင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဖြစ်နိုင်ခြင်းကို အင်္ဂုတ္တိုရ်၌သာ ဟောတော်မူ၍
ပုဂ္ဂလပညတ်၌ မဟောခြင်းသည်လည်း ထူးခြားချက်တစ်ခုပင်ဖြစ်၏။

အာဝုသော= ငါ့ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှပမာဏရှိသော လွတ်မြောက်
ခြင်းကြောင့်လည်း၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော နိရောဓသမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်

ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလပညတ်အလို သမာပတ်ရှစ်ပါးလုံးကိုဝင်စားရုံ၊
ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ မဖြစ်နိုင်၊ ပဌမဈာန်စသော
ရူပါဝစရဈာန်ကိုကား ဝင်စားရုံ ဝိပဿနာရှုရုံမျှမက ဝိပဿနာရှုပြီး
ရဟန္တာပင်ဖြစ်သွားသော်လည်း ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်သည် ဥဘတော
ဘာဂဝိမုတ္တနာမည်ကိုမရနိုင်၊ ဤနေရာဝယ် ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ၌
စောဒနာတရပြထားသည်မှာ—

ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်သည် ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ
နှစ်ပါးရှိပုံခြင်းအားဖြင့် အရူပါဝစရဈာန်နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သောကြောင့်
ယင်းသို့တူသော ရူပစတုတ္ထဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေခံပဒဋ္ဌာန်ပြု၍
ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ ဖြစ်နိုင်ပါ
သလော၊ မဖြစ်နိုင်ပါ၊ အဘယ့်ကြောင့်ပါနည်း၊ ရူပကာယမှ မလွတ်မြောက်
သောကြောင့်တည်း၊ အနည်းငယ်မျှ ချဲ့ထွင်ရေးပြရသော်—

ထိုရူပစတုတ္ထဈာန်သည် နိဝရဏတည်းဟူသော နာမကာယတချို့မှသာ
လွတ်မြောက်၍ ရူပကာယမှ မလွတ်မြောက်သောကြောင့် ထိုစတုတ္ထဈာန်
မှထ၍ ကိလေသာနာမကာယအားလုံးမှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
သည် ဧကတောဘာဂဝိမုတ္တ (တဖက်လွတ်)ပုဂ္ဂိုလ်သာဖြစ်၍ ဥဘတော
ဘာဂဝိမုတ္တ(နှစ်ဖက်လွတ်)ပုဂ္ဂိုလ်မဖြစ်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနစသော
အရူပဈာန်သည်ကား နိဝရဏဟူသော နာမကာယတချို့မှ လွတ်မြောက်
သည်သာ မက ရူပတဏှာကိုပယ်ခွါနိုင်ခြင်းကြောင့် ရူပကာယမှလည်း
လွတ်မြောက်ပြီးဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်ရကား အာကာသာနဉ္စာယတနစသော
ဈာန်သည် တစိတ်တဒေသအားဖြင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တနာမည်ကို
ရနှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အာကာသာနဉ္စာယတနစသောအရူပဈာန်ကို
အခြေခံပြု၍ ကိလေသာနာမကာယအားလုံးမှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာ
ပုဂ္ဂိုလ်သည် လုံးဝဥဿုံ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပေတော့၏၊
[မူလဒီကာအဖွင့်(၃၅)ကိုပါဖြည့်စွက်ရေးသားထားပါသည်]

ဝင်စားနေခြင်း၊ နိရောဓသမာပတ်မှထပြီးနောက် အာသဝကုန်ခန်း၍
 အရဟတ္တမဂ်ပညာကို သဟဇာတနာမကာယဖြင့် တွေ့ထိဆိုက်ရောက်
 မျက်မှောက်ပြုခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကြောင့်
 လည်း) နိပ္ပရိယာယေန = ပရိယာယ်မဟုတ်မှချအားဖြင့်၊ ဝါ = အကြောင်း
 ပရိယာယ် တချို့တလေမျှမဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံအားဖြင့်၊ (နိရောဓသမာပတ်
 ကိုဝင်စားခြင်း၊ နိရောဓသမာပတ်မှထပြီးနောက် အာသဝကုန်ခန်း၍
 အရဟတ္တမဂ်ပညာကို သဟဇာတနာမကာယဖြင့် တွေ့ထိဆိုက်ရောက်
 မျက်မှောက်ပြုနေခြင်း၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ပညာကို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်
 ပြန်လည်ဆင်ခြင်သိခြင်းကြောင့် အကြောင်းပရိယာယ်တချို့တလေမျှ
 မဟုတ်ဘဲ အားလုံးစုံသော အကြောင်းအားဖြင့်) ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ
 = နှစ်ပါးသောအဖို့တို့ဖြင့် နှစ်ပါးသောအဖို့တို့မှ လွတ်မြောက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ (အရူပသမာပတ်နှင့် အရဟတ္တမဂ်ဟူသော နှစ်ပါးသော
 အဖို့တို့ဖြင့် ရူပကာယ၊ နာမကာယဟူသော နှစ်ပါးသောအဖို့တို့မှ
 လွတ်မြောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍) ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တာ = ပြီ၊ ဣတိ
 (အဝေါစ) စတုတ္ထံ ။

၅-သန္နိဋ္ဌိကသုတ်

၄၆ ။ အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ သန္နိဋ္ဌိကော = ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်သင့်
 တွေ့မြင်ထိုက်သော၊ ဓမ္မော = တရား၊ သန္နိဋ္ဌိကော = သော၊ ဓမ္မော = တရား၊
 ဣတိ = သို့၊ ဝုစ္စတိ = ဤ၊ အာဝုသော = ရှင်၊ ကိတ္တာဝတာ = အဘယ်မျှ
 ပမာဏရှိသော ကိုယ်တွေ့ဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်၊ သန္နိဋ္ဌိ
 ကော = သော၊ ဓမ္မော = တရားဟူ၍၊ ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တာ နုခေါ် =
 သနည်း၊ ဣတိ = (အဝေါစ) ။ ပ။ အာဝုသော = ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ =
 ဤမျှပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်ကို ကိုယ်တွေ့ဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြုခြင်း
 ကြောင့်လည်း၊ ပရိယာယေန = ဖြင့်၊ (ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းပရိယာယ် တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) သန္နိဋ္ဌိကော = ကိုယ်တိုင်
 တွေ့မြင်ထိုက်သော၊ ဓမ္မော = တရားဟူ၍၊ ဘဂဝတာ = သည်၊ ဝုတ္တာ =
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ ။ ။

အာဝုသော= ရှင် ၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ်အခြားသော သန္နိဋ္ဌိကဓမ္မဟူ၍
 ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းတမျိုးကား ။ ပ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=
 သို့ ၊ ဥပသမ္ပဒ္ဓ= ၍ ၊ ဝိဟရတိ= ၏ ။ ပ။ အာဝုသော= ရှင် ၊ ဧတ္တာဝတာပိ=
 ဤမျှအတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ကိုယ်တွေ့ ဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြု
 ခြင်းကြောင့်လည်း ၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားပြီးနောက်
 အာသဝကုန်ခန်း၍ အရဟတ္တမဂ်ကို ကိုယ်တွေ့ ဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြု
 ခြင်းကြောင့်လည်း) နိပ္ပရိယာယေန = ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့် ၊ ဝါ
 = ပဌမဈာန်ဝင်စားခြင်းစသော မခိုင်မြဲသောအကြောင်း တချို့တလေမျှ
 မဟုတ်ဘဲ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စား၍ ထိုသမာပတ်မှထပြီးနောက်
 အာသဝကုန်ခန်းကြောင်းအရဟတ္တမဂ်ကို ကိုယ်တွေ့ ဆိုက်ရောက်ခြင်းတည်း
 ဟူသော လုံးဝဥသယံ ခိုင်လုံမြဲမြံသော အကြောင်းအားဖြင့် ၊ သန္နိဋ္ဌိကော=
 သော ၊ ဓမ္မော=ဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ=သည် ၊ ဝုတ္တော=ပြီ ၊ ဣတိ= (အဝေါစ)
 ပဉ္စမံ ။

၆ - သန္နိဋ္ဌိကနိဗ္ဗာနသုတ်

၄၇ ။ အာဝုသော=ရှင် ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ=ကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်သင့် တွေ့မြင်
 ထိုက် (တွေ့မြင်နိုင်)သော ၊ နိဗ္ဗာနံ= ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော ၊
 ဝါ= ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းကြောင်းသဘော ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ= သော ၊ နိဗ္ဗာနံ=
 သဘော ၊ ဣတိ=သို့ ၊ ဝုစ္စတိ=၏ ၊ အာဝုသော=ရှင် ၊ ကိတ္တာဝတာ=
 အဘယ်မျှပမာဏရှိသော ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ=
 သော ၊ နိဗ္ဗာနံ=သဘောဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ=သည် ၊ ဝုတ္တံ နုခေါ= ဟောတော်မူ
 အပ်ပါသနည်း ၊ ဣတိ= သို့ ၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ) ။ ပ။ အာဝုသော=
 ရှင် ၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်း
 ကြောင့်လည်း ၊ ပရိယာယေန= (ပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်းဟူသော)
 အကြောင်းတမျိုးတည်းမျှဖြင့် ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ= သော ၊ နိဗ္ဗာနံ= နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ၊
 ဝါ= သဘောဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ= သည် ၊ ဝုတ္တံ= ပြီ ။ ပ။

အာဝုသော= ရှင် ၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ်အခြားသော သန္နိဋ္ဌိကနိဗ္ဗာန်
 ခေါ်ဆိုခြင်း၏အကြောင်းကား ၊ ဘိက္ခု= သည် ၊ သဗ္ဗသော= ဖြင့် ။ ပ။

အာဝုသော=ရှင်၊ ဧတ္တာဝတာပိ=ဤမျှပမာဏရှိသော ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်လည်း၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားပြီးနောက် အာသဝကုန်ခန်း၍ အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်လည်း) နိပ္ပရိယာယေန = ပရိယာယ်မဟုတ် မုချ အားဖြင့်၊ ဝါ = ပဌမဈာန်ဝင်စားခြင်းစသော မခိုင်မြဲသောအကြောင်း တချို့တလေမျှ မဟုတ်ဘဲ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရာမှထပြီးနောက် အာသဝကုန်ခန်းကြောင်းအရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်ခြင်းတည်းဟူသော လုံးဝ ဥသုခိုင်လုံမြဲမြဲသော အကြောင်းအားဖြင့်၊ သန္နိဋ္ဌိကံ = သော၊ နိဗ္ဗာန= ရှိ ။ ပ ။ ဆဋ္ဌံ ။

၄၈ (ဇာပိဒ်) ။ ၇- နိဗ္ဗာနသုတ် ။ ။ အာဝုသော = ရှင်၊ နိဗ္ဗာန= ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော၊ ဝါ = ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းကြောင်းသဘော၊ နိဗ္ဗာန=သဘော၊ ဣတိ=သို့၊ ဝုစ္စတိ=၏ ။ ပ ။ သတ္တမံ ။

၄၉ (ဇာပိဒ်) ။ ၈ - ပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ။ ။ အာဝုသော=ရှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာန = ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော၊ ဝါ= ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းကြောင်း သဘော၊ ပရိနိဗ္ဗာန=သဘော၊ ဣတိ=သို့၊ ဝုစ္စတိ=၏ ။ ပ ။ အဋ္ဌမံ ။

၅၀(ဇာပိဒ်) ။ ၉-တဒဂ်နိဗ္ဗာနသုတ် ။ ။ အာဝုသော=ရှင်၊ တဒဂ် နိဗ္ဗာန=တဒဂ်နိဗ္ဗာန်၊ ဝါ= ထိုထိုအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်း သဘော၊ (ပဌမဈာန်အစရှိသော ထိုထိုအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့် ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော) ဝါ=....ကြောင်းသဘော၊ တဒဂ်နိဗ္ဗာန=ဗ္ဗာန်၊ ဝါ=သဘော၊ ဣတိ=သို့၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ [နောက်၌ “ပဌမံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ” ဟူ၍ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာဝယ် “တဒဂ်နိဗ္ဗာနံ” ကို အနက်ပေးရာ၌ “ပဌမဈာန်အစရှိသော” ဟူသောစကားကို ထည့်စွက်အနက်ဆိုရန်မလိုပါ၊ သို့သော် တဒဂ်၌ တသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ကြိုတင်သိနှင့်ရန်အတွက် အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ထည့်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်] ။ ပ ။ နဝမံ ။

၅၁(ဇာပိဒ်) ။ ၁၀- ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနသုတ် ။ ။ အာဝုသော=ရှင်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာန=ဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာန်၊ ဝါ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘော၌ ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော၊ ဝါ= ယခုမျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘော၌ ကိလေသာ

ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းသဘော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်=ဗ္ဗာန်၊ ဝါ=သဘော၊ ဣတိ=သို့၊
 ဝုစ္စတိ =၏။ [ထို့နောက် သန္တိဋ္ဌိကနိဗ္ဗာနသုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုလေ]။ပ။
 ဒသမံ။ ပဉ္စမော = ငါးခုမြောက်သော၊ သာမညဝဂ္ဂေါ =သာမညဂ်တည်း။ပ။
 ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပဏ္ဍာသကော= သုတ်ငါးဆယ် အပေါင်း
 အစုသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၂-ဒုတိယပဏ္ဏာသက

(၆) ၁-ခေမဝဂ်

၁-ခေမသုတ်

၅၂။ အာဝုသော = ငါ့ရှင် ။ ခေမံ = ဘေးရန်ကုန်ခန်းသောတရား ။
 ခေမံ = တရား ။ ဣတိ = ဤသို့ ။ ဝုစ္စတိ = ခေါ်ဆိုအပ်၏ ။ အာဝုသော =
 ရှင် ။ ကိတ္တာဝတာ = အဘယ်မျှပမာဏရှိသော အကြောင်းကြောင့် ။ ခေမံ
 = ဘေးရန်ကုန်ခန်းသောတရားဟူ၍ ။ ဘဂဝတာ = သည် ။ ဝုတ္တံ နုခေါ =
 ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း ။ ဣတိ = သို့ ။ (အဝေါစ) ။ ပ ။ အာဝုသော =
 ရှင် ။ ဧတ္တာဝတာပိ = ဤမျှပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်သို့ ရောက်နေခြင်း
 ကြောင့်လည်း ။ ပရိယာယေန = အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့် ။
 (ကာမနှင့် နိဝရဏဟူသော ဘေးရန်ကင်းခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်း
 ပရိယာယ်တမျိုးတည်းမျှဖြင့်) ခေမံ = တရားဟူ၍ ။ ဘဂဝတာ = သည် ။
 ဝုတ္တံ = ပြီ ။ ပ ။

အာဝုသော = ရှင် ။ ပုနစပရံ = နောက်ထပ်အခြားသော ခေမဟု ခေါ်ဆိုနိုင်
 ခြင်း၏ အကြောင်းကား ။ ဘိက္ခု = သည် ။ သဗ္ဗသော = ဖြင့် ။ ပ ။ အာဝု
 သော = ရှင် ။ ဧတ္တာဝတာပိ = ဤမျှပမာဏရှိသော အကြောင်းကြောင့်လည်း ။
 (ဤမျှပမာဏရှိသော နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်း၊ သမာပတ်မှ ထ၍
 အာသဝကုန်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ကြောင့်လည်း) နိပ္ပရိယာယေန = ပရိယာယ်မဟုတ်မှချအားဖြင့် ။ ဝါ =
 ကာမနှင့် နိဝရဏကင်းခြင်းစသော အကြောင်းတချို့တလေမျှမဟုတ်ဘဲ
 အာသဝဘေးရန်အားလုံးကုန်ဆုံးခြင်းဟူသော အကြောင်းအားဖြင့် ။ ခေမံ =
 ၍ ။ ဘဂဝတာ = သည် ။ ဝုတ္တံ = ပြီ ။ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမံ ။

၅၃ (ဇာပိဒ်) ။ ၂- ခေမပုတ္တသုတ် ။ ။ အာဝုသော = ရှင် ။ ခေမပုတ္တော
 = ဘေးရန်ကုန်ခန်းသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ် ။ ခေမပုတ္တော = ပုဂ္ဂိုလ် ။
 ဣတိ = သို့ ။ ဝုစ္စတိ = ၍ ။ ပ ။ ဒုတိယံ ။

၅၄ (ဇာပိဒ်) ။ ၃- အမတသုတ် ။ ။ အာဝုသော = ရှင် ။ အမတံ = သေခြင်း
 မရှိကြောင်းတရား ။ အမတံ = တရား ။ ဣတိ = သို့ ။ ဝုစ္စတိ = ၍ ။ ပ ။ တတိယံ ။

၅၅ (စာပိုဒ်)။ ၄- အမတပုတ္တသုတ်။ ။အဝုသော=ရှင် ၊ အမတပုတ္တော=သေခြင်းမရှိကြောင်းတရားသို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ် ၊ ဝါ= သေခြင်းမရှိကြောင်းတရားကိုရသောပုဂ္ဂိုလ် ။ ပ။ စတုတ္ထံ ။

၅၆ (စာပိုဒ်)။ ၅- အဘယသုတ်။ ။အဝုသော=ရှင် အဘယံ = ဘေးမရှိသောတရား ၊ အဘယံ=တရား ၊ ဣတိ=သို့ ၊ ဝုစ္စတိ ။ ပ။ ပဉ္စမံ ။

၅၇ (စာပိုဒ်)။ ၆- အဘယပုတ္တသုတ်။ ။ အဝုသော =ရှင် ၊ အဘယပုတ္တော=ဘေးမရှိသောတရားသို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ် ၊ အဘယပုတ္တော =ပုဂ္ဂိုလ် ၊ ဣတိ=သို့ ၊ ဝုစ္စတိ=၏ ။ ပ။ ဆဋ္ဌံ ။

၅၈ (စာပိုဒ်)။ ၇- ပဿဒ္ဓိသုတ်။ အဝုသော= ရှင် ၊ ပဿဒ္ဓိ= ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော ၊ ဝါ= ငြိမ်းအေးသောတရား ၊ ပဿဒ္ဓိ= ဘောဝါ= ရား ၊ ဣတိ= သို့ ၊ ဝုစ္စတိ=၏ ။ ပ။ သတ္တမံ ။

၅၉ (စာပိုဒ်)။ ၈- အနုပုဗ္ဗပဿဒ္ဓိသုတ်။ ။ အဝုသော= ရှင် ၊ အနုပုဗ္ဗပဿဒ္ဓိ = အစဉ်အတိုင်း ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော ၊ ဝါ= အစဉ်အတိုင်း ငြိမ်းအေးသောတရား ။ ပ။ အဋ္ဌမံ ။

၆၀ (စာပိုဒ်)။ ၉- နိရောဓသုတ်။ ။အဝုသော=ရှင် ၊ နိရောဓော= ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော ၊ ဝါ=ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းတရား ၊ နိရောဓော= သဘော ၊ ဝါ= တရား ။ နဝမံ ။

၁၀ - အနုပုဗ္ဗနိရောဓသုတ်

၆၁ ။ အဝုသော =ငါ့ရှင် ၊ အနုပုဗ္ဗနိရောဓော=အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ငြိမ်း သဘော ၊ ဝါ= အစဉ်အတိုင်းချုပ်ကြောင်းတရား ။ ပ။ အဝုသော= ရှင် ၊ ကိတ္တာဝတာ= အဘယ်မျှပမာဏရှိသောအကြောင်းကြောင့် ၊ အနုပုဗ္ဗနိ ရောဓော=အစဉ်အတိုင်းချုပ်ငြိမ်းသဘောဟူ၍ ၊ ဝါ=အစဉ်အတိုင်းချုပ်ကြောင်း တရားဟူ၍ ၊ ဘဂဝတာ=သည် ၊ ဝုတ္တော နုခေါ=နည်း ၊ ဣတိ= (အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ) ။ ပ။ အဝုသော= ရှင် ၊ ဧတ္တာဝတာပိ= ဤမျှပမာဏရှိသော ပဌမဈာန်သို့ရောက်၍နေခြင်းကြောင့်လည်း ၊ ပရိယာယေန=ဖြင့် ၊ (ကာမ နှင့်နိဝရဏတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းတည်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ် တမျိုး တည်းမျှဖြင့်) ။ ပ။

အာဝုသော= ငါ့ရှင် ၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ်အခြားသော အနုပုဗ္ဗ
 နိရောဓခေါ်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကား ၊ ဘိက္ခု= သည် ၊ သဗ္ဗသော=ဖြင့်
 ။ ပ ။ အာဝုသော= ရှင် ၊ စတ္တာဝတာပိ= ဤမျှပမာဏရှိသော အကြောင်း
 ကြောင့်လည်း (ဤမျှပမာဏရှိသော နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်း၊ သမာ
 ပတ်မှထ၍ အာသဝကုန်ခန်းကြောင်းအရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်ခြင်း ဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်လည်း) နိပ္ပရိယာယေန= ပရိယာယ်မဟုတ်မှချအားဖြင့် ၊
 ဝါ= ကာမနှင့်နိဝရဏချုပ်ခြင်းစသော အကြောင်းတချို့တလေမျှမဟုတ်ဘဲ
 အာသဝအားလုံးချုပ်ခြင်းဟူသောအကြောင်းအားဖြင့် ၊ အနုပုဗ္ဗနိရောဓော=
 ဟူ၍ ။ ပ ။ ဒသမံ ။

၁၁-အဘဗ္ဗသုတ်

၆၂ ။ ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ နဝ= ကိုးမျိုးကုန်သော ၊ ဓမ္မေ= သဘောတရား
 တို့ကို ၊ ပဟာယ= မပယ်နိုင်၍ ၊ ဝါ= မပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ၊ အရ
 ဟတ္တံ= အရဟတ္တဖိုလ်ကို ၊ သစ္စိကာတံ= မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ၊ အဘဗ္ဗော=
 မထိုက် ၊ ကတမေ နဝ=အဘယ်ကိုးပါးတို့ကိုနည်းဟူမူ ၊ ရာဂံ= ရာဂကို
 လည်းကောင်း ၊ ဒေါသံ=ကောင်း ၊ မောဟံ=ကောင်း ၊ ကောဓံ= စိတ်ဆိုးခြင်း
 ကိုလည်းကောင်း ၊ ဥပနာဟံ= ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း ၊ မက္ခံ=
 သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်သောဒေါသကိုလည်းကောင်း ၊ ပဠာသံ= ကိုယ့်
 ထက်သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တု၊ ဂုဏ်ပြိုင်မှုကိုလည်းကောင်း ၊ ဣဿံ=
 ငြူစူခြင်းကိုလည်းကောင်း ၊ မစ္ဆရိယံ= ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်ကို
 လည်းကောင်း တည်း ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ နဝ= ကုန်သော ၊ ဣမေ ဓမ္မေ=
 ဤတရားတို့ကို ။ ပ ။ ပဟာယ= ပယ်နိုင်၍ ၊ ဝါ= ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ၊
 အရဟတ္တံ= ကို ၊ သစ္စိကာတံ= ငှာ ၊ ဘဗ္ဗော= ထိုက်၏ ။ ပ ။ ဧကာဒသမံ ။
 ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော ၊ ခေမဝဂ္ဂေါ=ခေမဝဂ်တည်း ။

(၇)၂-သတိပဋ္ဌာနဝဂ်

၁-သိက္ခာဒုဗ္ဗလျာသုတ်

၆၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျာနိ = သီလသိက္ခာ၌ အားမရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော တရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ပါဏာတိပါတော = သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ= သတ္တဝါအသက်ကို ဓားလက်နက်စသည်တို့ဖြင့် လွှမ်းဖိ၍လျောကျစေကြောင်း စေတနာလည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၇၁)၉ပေါသထ သုတ်လည်းကြည့်] အဒိန္နာဒါနံ= ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါး ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော=မေထုန် ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ မုသာဝါဒေါ= မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနံ = မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက်ကိုသောက်ခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျာနိ= တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ= တို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒံ= ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျာနံ= ဤသိက္ခာဒုဗ္ဗလျာတရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှါ၊ စတ္တာရော= လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ= သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့ကို၊ ဝါ=အာရုံ၌

၁။ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျာနိ။ ။ နတ္ထိ ဗလံ ယဿာတိ ဒုဗ္ဗလော= အားမရှိသောသူ၊ ဒုဗ္ဗလဿ ဘာဝေါ ဒုဗ္ဗလျံ၊ သိက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ=သီလသိက္ခာ၌ အားမရှိသူ၏အဖြစ်(အားမရှိခြင်း)၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ ကရောန္တိတိ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျကရဏာနိ=သီလသိက္ခာ၌ အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို (ဝါ=အားမရှိအောင်) ပြုတတ်သောတရားများ၊ ဤသို့ဝစနတ္ထပြု၍ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျကရဏာနိ” ဟုဆိုလိုလျက် ကရဏဟူသောပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟု ကြံရာ၏။ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျာနိတိ သိက္ခာယ ဒုဗ္ဗလဘာဝကရဏာနိ။ အဋ္ဌကထာ။

၂။ သတိပဋ္ဌာနာ။ ။ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ (၂၀၄) ဝစနတ္ထ

လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်၍ တည်တတ်သော သတိတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ= ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏။ ကတမေ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ စတ္တာရော= ကုန်သော၊ (သတိပဋ္ဌာနာ= တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=နည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဓ= ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ အာတာပိ=ကိလေသာတို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်းစေတတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန ဝီရိယရှိသည်၊ သမ္ပဓာနော=ဟုတ်မှန်စွာသိသည်၊ ဝါ=ဝန်းကျင်ဥသံ့ အပြည့် အစုံသိသည်၊ ဝါ=ရူပကာယကို ပိုင်းခြားသိမြင် သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ရှိသည်၊ သတိမာ =(ရူပကာယကို ပိုင်းခြားမှတ်ယူ တတ်သော) သတိရှိသည်၊ (ဟုတွာ =ဖြစ်၍) လောကေ=အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ပျက်စီးတတ်သော ရူပကာယ၌၊ ဝါ=အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ပျက်စီးတတ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး၌၊ အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿ=အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿကို၊ (ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့၌ တပ်မက် တတ်သော တဏှာအဘိဇ္ဈာနှင့် ပဋိပသမ္ပယုတ်ဒေါမနဿ ဝေဒနာကို)

များမှာ— ပတိဋ္ဌာတိ ဥပဋ္ဌာတိ ဩက္ခန္တိတွာ ပက္ခန္တိတွာ ဝတ္တတိတိ ပဋ္ဌာနံ=(ကာယ၊ ဝေဒနာစသော) အာရုံ၌ လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်၍ တည်နေတတ်သောတရား၊ ပဋ္ဌာနံ၌ ပသဒ္ဒါသည် ဘုသတ္ထဝိသိဋ္ဌ (ဘုသ အနက်ဖြင့် အထူးပြုအပ်သော) ပက္ခန္ဓန(အနုပဝိသန) ပြေးဝင်ခြင်းအနက် ကိုဟော၏။ သရတိတိ သတိ=အာရုံကို အောက်မေ့အမှတ်ရတတ်သော တရား၊ သတိယေဝ ပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနံ=သတိသာလျှင်ဖြစ်သော (အောက် မေ့ အမှတ်ရတတ်သော တရားသာလျှင်ဖြစ်သော) လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ အာရုံ၌ သက်ဝင်တည်နေတတ်သောတရား၊ ဝါ=(ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ ဟူသောအာရုံ၌) လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည်နေတတ်သော သတိတရား။ ဤနည်း၌ သတိနှင့် ပဋ္ဌာနသဒ္ဒါနှစ်ခုလုံး ကတ္တားအနက်ဟောတည်း။

(တနည်း) သရဏံ သတိ=အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းသဘော၊ ပဋ္ဌာတဗ္ဗံ ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗံ ပဋ္ဌာနံ=(ထိုကာယစသောအာရုံ၌)လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည် နေခြင်း သဘော၊ သတိ စ သာ ပဋ္ဌာနဉ္စာတိ သတိပဋ္ဌာနံ= အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အာရုံ၌လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည်နေခြင်း သဘော၊ [နှစ်ပုဒ်လုံးဘောဟော]။

ဝိနေယျ= ပယ်ရှား၍၊ (တဒင်္ဂဝိနည်း,ဝိက္ခမ္ဘနဝိနည်းတို့ဖြင့် ပယ်ရှား၍)
 ကာယေ= ရူပကာယ၌၊ဝါ=အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ အပေါင်းအစု, ဆံပင်အမွှေး
 စသည်တို့၏ အပေါင်းအစု၌၊ကာယာနုပဿီ= ရူပကာယကိုပင် ပညာဖြင့်
 အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ= နေ၏။ ပ။ ဝေဒနာသု= လောကီဝေဒနာတို့၌။
 ပ။ စိတ္တေ= (သရာဂစသော)လောကီ စိတ်၌။ ပ။

အာတာပိ=သည်၊သမ္ပဇာနော=ဟုတ်မှန်စွာသိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဝါ=
 လောကီရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားသိမြင် သမ္ပဇေညာဏ်ရှိသည်၊ သတိမာ=
 (လောကီရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်ယူတတ်သော)သတိရှိသည်၊
 (ဟုတ္တာ)လောကေ=အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ပျက်စီး တတ်သော လောကီရုပ်နာမ်
 တရား၌၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ပျက်စီး တတ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး၌၊
 အဘိဇ္ဈာဒေါမနသံ=ကို၊ ဝိနေယျ=၍၊ ဓမ္မေသု= (နိဝရဏ,ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ
 ငါးပါးစသော) လောကီရုပ်နာမ်တရားတို့၌၊ ဓမ္မာနုပဿီ=လောကီ ရုပ်နာမ်
 တရားကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ=၏။ ပ။ ဣတိ
 (အဝေါစ)ပဌမံ။

၂-နိဝရဏသုတ်

၆၄။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဝရဏာနိ=နိဝရဏတရားတို့သည်၊ ဝါ= ကုသိုလ်
 ဖြစ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော တရားတို့သည်၊ ဝါ= ကုသိုလ်
 ဖြစ်ခွင့်မရအောင် စိတ်ကိုမြှေးယှက်ဖုံးအုပ်ထားတတ်သော တရားတို့သည်၊
 ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=
 အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏံ= ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏလည်းကောင်း၊
 ဝါ=ကာမဂုဏ်အရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်တတ်သော လောဘတည်းဟူသော
 အဆီးအတား(အဖုံးအအုပ်)လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒနိဝရဏံ= ဗျာပါဒနိဝရဏ
 လည်းကောင်း၊ ဝါ= ဒေါသတည်းဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊
 ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏံ=လည်းကောင်း၊ ဝါ= စိတ်၏လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းနှင့်
 စေတသိဇ္ဇ၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောဟူသော အဆီးအတား
 လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏံ= ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏလည်းကောင်း၊
 ဝါ= စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းနှင့် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောဟူသော

အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏံ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ လည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ၊ အကျင့်သိက္ခာစသည်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းသဘောဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ နိဝရဏာနံ=ဤအဆီး အတား အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ပ။ ဒုတိယံ။

၄-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာသုတ်

၆၆။ [ကာမဂုဏသုတ်ကို စာပိုဒ်(၃၄)နိဗ္ဗာနသုခသုတ်ကြည့်]ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ=ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သောခန္ဓာတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ= အဘယ်တို့ နည်းဟူမူ၊ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓော=ရုပ်တည်းဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ လည်းကောင်း၊ ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓော= ဝေဒနာဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ လည်းကောင်း၊ သညပါဒါနက္ခန္ဓော=သညာဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓော=သင်္ခါရဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလည်းကောင်း၊ ဝိညာဏပါဒါနက္ခန္ဓော=ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလည်းကောင်းတည်း။ ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ဩရုဗ္ဗာဂိယသုတ်

၆၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဩရုဗ္ဗာဂိယာနိ=အောက်ကာမဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ် တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဓာတ်အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ သံယောဇနာ နိ=အနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ ပ။ သက္ကာ ယဒိဋ္ဌိ= သက္ကာယဒိဋ္ဌိလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌ အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခြင်းလည်းကောင်း၊ [သ=သန္တ=ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားရှိသော+ ကာယ =ခန္ဓာငါးဝ ကိုယ်ကာယ၌ + ဒိဋ္ဌိ=အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိနှစ်မျိုး]

ဝိစိကိစ္ဆာ=ရတနာသုံးဖြာ၊ အကျင့်သိက္ခာစသည်တို့၌ ယုံမှားတွေးတော

မဝေခွဲနိုင်ခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသော^၁ = နွားခွေး
 အလေ့အကျင့်စသည်ကို ကိလေသာစင်ကြယ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းဟု
 မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆခြင်းလည်းကောင်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒော = ငါးပါးအာရုံ
 ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုလားတက်မက်သော လောဘလည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒေါ =
 စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသလည်းကောင်းတည်း။ ပ။
 [ပဉ္စောရမ္မာဂိယာနိ = ပဉ္စ + ဩရမ္မာဂိယာနိ] ပဉ္စမံ။

၆-ဂတိသုတ်

၆၈။ ဘိက္ခဝေ = တို့။ ဂတိယော^၂ = ဂတိတို့သည်၊ ဝါ = ဘဝ၊ ဘုံဌာန
 တို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ = ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးတို့ဟူသည်။

၁။ သီလဗ္ဗတပရာမာသော။ ။ သီလ = အလေ့အထ၊ ဝတ = အကျင့်၊
 ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် မကျူးလွန် မဖောက်ဖျက်အပ်သော သီလ (အဝီတိက္က
 မနိယသီလ)ကို သီလဟုခေါ်၏၊ သို့သော် ဤနေရာ၌မူ နွားခွေးစသည်တို့၏
 သွားလာပုံ စားသောက်ပုံ အလေ့အထသီလကိုလည်းကောင်း၊ လောကုတ္တရာ
 သီလ၏ အခြေခံအကြောင်း မဖြစ်နိုင်သော လောကီသီလတရုကို လည်း
 ကောင်း အဝီတိက္ကမနိယသီလဟုဆိုလို၏၊ အမြဲမပြတ်ဆည်းကပ်ကျင့်သုံး
 အပ်သော အကျင့်ကို ဝတဟုခေါ်၏၊ တခြားမဟုတ်၊ ထိုနွားကျင့်ခွေးကျင့်
 စသည်ပင်ဖြစ်၏၊

ကိလေသာစင်ကြယ်ကြောင်း မဟုတ်သော ထိုသီလ၊ ဝတကို
 ကိလေသာစင်ကြယ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းဟူ၍၊ ပရာမာသ = မှားယွင်းစွာ
 သုံးသပ်မှု ယူဆမှုကို သီလဗ္ဗတပရာမာသဟုခေါ်၏။ အဋ္ဌသာလိနီ၊
 နိက္ခေပကဏ္ဍ(၃၈၉)နှင့် ၎င်းမူလဒီကာ အနုဒ္ဓိကာအဖွင့်များတည်း။

၂။ ဂတိမည်သောတရား။ ။ သုကတဒုက္ကဋကမ္မဝသေန ဂန္ထဗ္ဗာ
 ဥပပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ ဂတိယော = ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အလိုကျအားဖြင့်
 (ဝါ = ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့်)လားရောက်အပ်သော ဘဝများ၊
 ဤ၌ ဘဝဟူသည် လောကီဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တည်းဟူသော
 ဥပပတ္တိဘဝတည်း၊ (ယင်းသို့လောကီခန္ဓာငါးပါးဖြစ်သောကြောင့် ဘဝနှင့်

ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ နိရယော=နိရယဂတိလည်းကောင်း၊ ဝါ=
 ငရဲဘဝခန္ဓာ၊ ငရဲဘုံဌာနလည်းကောင်း၊ တိရစ္ဆာနယောနိ= တိရစ္ဆာန်တို့၏
 ဘဝခန္ဓာလည်းကောင်း၊ ဝါ=တိရစ္ဆာန်တို့၏ ဘဝခန္ဓာ၊ တိရစ္ဆာန်တို့ အမြဲ
 နေရာဌာနလည်းကောင်း၊ ပေတ္တိဝိသယော=ပြိတ္တာတို့ ဘဝခန္ဓာလည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=ပြိတ္တာတို့ဘဝခန္ဓာ၊ ပြိတ္တာတို့အမြဲနေရာဌာန လည်းကောင်း၊
 မနုဿာ=မနုဿဂတိလည်းကောင်း၊ ဝါ=လူ့ဘဝ၊ လူ့ဘုံဌာနလည်းကောင်း၊
 ဒေဝါ=ဒေဝဂတိလည်းကောင်း၊ ဝါ=နတ်ဘဝ၊ နတ်ဘုံဌာနလည်းကောင်း၊
 (ဣတိ=ဤသည်တို့ပင်တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဂတိယော=တို့သည်၊
 ဣမာ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာသံ
 ဂတိနံ=ဤဂတိတို့ကို၊ ဝါ=ဤဂတိတို့၌တပ်မက်သော တဏှာလောဘ
 တရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ ပ။ ဆဋ္ဌ။

၇-မစ္ဆရိယသုတ်

၆၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မစ္ဆရိယာနိ=ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏အဖြစ်တို့သည်၊
 ဝါ=ဝန်တိုလျှို့ဝှက်ခြင်းသဘောတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ= ဤငါးမျိုးတို့တည်း
 ။ပ။ အာဝါသမစ္ဆရိယံ=နေရာအိမ်ကျောင်း၌ ဝန်တိုသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 ကုလမစ္ဆရိယံ= လူဒါယကာ ဒါယိကာမဟူသော အမျိုး၌ ဝန်တိုသူ၏အဖြစ်
 လည်းကောင်း၊ လာဘမစ္ဆရိယံ=ပစ္စည်းလာဘ်၌ ဝန်တိုသူ၏အဖြစ်လည်း

ခန္ဓာသည် အတူတူဖြစ်၏) ဤ၌မူ ထိုဥပပတ္တိဘဝကိုသာမက ငရဲသား
 သတ္တဝါစသည်တို့၏ နေရာဘုံဌာနကိုပါ ဂတိဟုဆိုရမည်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်
 “နိရယော=ငရဲဘဝခန္ဓာ၊ ငရဲဘုံဌာနလည်းကောင်း” ဟု အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်၊
 တိရစ္ဆာန်နှင့် ပြိတ္တာတို့မှာကား ဘုံဌာနသီးခြား မရှိသောကြောင့် ထိုတိရစ္ဆာန်၊
 ပြိတ္တာတို့၏ ခန္ဓာကိုသာ တိရစ္ဆာနယောနိ၊ ပေတ္တိဝိသယဟုဆိုရ၏။
 တနည်းအားဖြင့်မူ ထိုတိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာတို့ အမြဲနေရာတောတောင်သမုဒြာ
 စသည်တို့ကိုလည်း တိရစ္ဆာနယောနိ (တိရစ္ဆာန်ဘုံ)၊ ပေတ္တိဝိသယ(ပြိတ္တာဘုံ)
 ဟုခေါ်နိုင်ပါ၏။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ-၃၄၁၊ ၃၄၂။ ၎င်းငိုကာ၊ ၃-
 ၃၀၃၁(မဟာသီဟနာဒသုတ်အဖွင့်)။

ကောင်း၊ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယံ=ကိုယ်အဆင်းနှင့် အကျင့်ဂုဏ်၌ ဝန်တိုသူ၏ အဖြစ်
လည်းကောင်း၊ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=ပရိယတ်တရား၌ ဝန်တိုသူ၏ အဖြစ် လည်း
ကောင်းတည်း။ပ။သတ္တမံ။

၈-ဥဒ္ဓမ္မာဂိယသုတ်

၇၀။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥဒ္ဓမ္မာဂိယာနိ=အထက် ရူပအရူပဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ်
တတ်ကုန်သော၊ ဝါ= အထက်ရူပအရူပဓာတ်အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊
ဝါ=အထက်ရူပအရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ သံယော
ဇနာနိ=သံယောဇဉ်နှောင်ကြီးတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။ ပ။ ရူပရာဂေါ=
ရူပဘဝ၌ လိုလားတောင့်တသော ရာဂလည်းကောင်း၊ အရူပရာဂေါ=အရူပ
ဘဝ၌ လိုလားတောင့်တသော ရာဂလည်းကောင်း၊ မာနော= (အရဟတ္တ
မဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်ရမည့်) မာနလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စံ= (အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်
ပယ်သတ်ရမည့်) စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ= (အရ
ဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်အပ်သော) ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မောဟ လည်း
ကောင်းတည်း။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉-စေတောဓိလသုတ်

၇၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စေတောဓိလာ= စိတ်၏ကြမ်းတမ်းခက်ထန်
ကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဝါ=စိတ်၏ အမှိုက်သရိုက်၊ သစ်ငုတ်ငြောင့်တံသင်း
ကဲ့သို့ဖြစ်ကြောင်း တရားတို့သည်၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၀၅)စေတော
ဓိလသုတ်ကြည့်]။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု
=သည်၊ သတ္တရိ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ ခန္ဓာကိုယ်တော်၊
ဂုဏ်တော်၌၊ ကင်္ခတိ=ယုံမှား၏၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ= စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော်
သို့လောသို့လော တွေးတောပင်ပန်း၏၊ နာဓိမုစ္ဆတိ=ဒီဟာပဲဟု သဲကွဲတိပြတ်
မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ န သမ္ပသီဒတိ=သံသယမကင်းစင် မကြည်လင် မပြတ်သား။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ သတ္တရိ=၌၊
ကင်္ခတိ=၏။ ပ။ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အာတပ္ပါယ=
ကိလေသာတို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်း ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ဝီရိယ

အကျိုးငှာ၊ အနုယောဂါယ=အထပ်ထပ်အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ သာတစ္ဆာယ= မပြတ်မလတ် အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ ပဓာနာယ=ကြိုးပမ်းခြင်းငှာ၊ န နမတိ= မညွတ်ကိုင်း၊ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အာတပ္ပါယ=ငှာ ။ပ။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ=မညွတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ =ဤဘုရား၌ ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ စေတော ခိလော=စေတောခိလမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတောခိလတရား ကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ (ပရိယတ္တိတရားနှင့် ပဋိဝေဓလောကုတ္တရာတရားတော်၌) ကခံတိ=၏။ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ =ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သံဃေ=ရုစံပါးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ် အပေါင်း၌၊ ကခံတိ=၏။ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သိက္ခာယ =သိက္ခာသုံးပါး၌၊ (အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တံ၊ အဓိပညာဟူသော သိက္ခာသုံးပါး၌) ကခံတိ=၏။ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကာ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗြဟ္မ စာရီသု=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ ကုပိတော=စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တ မနော=မိမိ၏ပင်ကိုမနော နှစ်သက်သောစိတ်မရှိသည်၊ ဝါ= စိတ်နှလုံး မကြည်သာသည်၊ အာဟာတစိတ္တော=ဒေါသရိုက်နှက် နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ခိလဇာတော=ဖြစ်သော စိတ်ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း ဒေါသရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်သော အမှိုက်သရိုက်နှင့်တူသော ဒေါသရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်။ ။ ပ။ တဿ =ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ ။ ပ။ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ ။ ပ။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ=မညွတ်ကိုင်း (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤသဗြဟ္မစာရီတို့၌ စိတ်ဆိုးခြင်းသည်၊ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ စေတောခိလော=စေတောခိလမည်၏၊ ဝါ=စိတ်ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း တရားမည်၏။ ။ ပ။ နဝမံ။

၁၀-စေတသောဝိနိဗန္ဓသုတ်

၇၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓာ=(ဖြစ်ခွင့်မပေးသောအားဖြင့်) ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ်ချုပ်နှောင်တတ်သောတရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ။ ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာမေသု=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့၌၊ အဝိတရာဂေါ=မကင်းရှင်းသောရာဂရှိသည်၊ အဝိဂတစ္ဆန္ဒော=မကင်းရှင်းသော လိုချင်တောင့်တမှုရှိသည်၊ အဝိဂတပေမော=မကင်းရှင်းသော ချစ်ခင်ခြင်းရှိသည်၊ အဝိဂတပိပါသော=မကင်းရှင်းသော သောက်သုံးလိုမှုရှိသည်၊ အဝိဂတပရိတ္တာဟော=မကင်းရှင်းသော ပူလောင်မှု ရှိသည်၊ အဝိဂတတဏှော=မကင်းရှင်းသော ငတ်မွတ်မှုတဏှာရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ ပ။ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ ပ။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ=မညွတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤကာမတို့၌ မကင်းရှင်းသောရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ပဌမော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ်ချုပ်နှောင်တတ်သော တရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတသောဝိနိဗန္ဓ တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာယေ=မိမိ၏နာမကာယ၌၊ ဝါ= မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော၌၊ အဝိတရာဂေါ=သည်။ ပ။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤမိမိ၏ကာယ၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပေ=ဗဟိဒ္ဓရုပ်၌၊ (သုတပါး တို့၏ ရူပကာယနှင့် သက်မဲ့အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်၌) အဝိတရာဂေါ=သည်။ ပ။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤဗဟိဒ္ဓရုပ်၌ ရာဂမကင်းသူ၏အဖြစ်သည်၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ= အလိုရှိ သလောက်၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ=ဝမ်းဗိုက်ကို ပြည့်စေလျက်၊ ဝါ= ဝမ်းဗိုက်

၁။ ဥဒရာဝဒေဟက။ ။ ဥဒရ+အဝ+ဒိဟဓာတ်+ဣပစ္စည်း။ ဥဒရံ အဝဒိဟတိ ဥပစိနောတိ ပူရေတိတိ ဥဒရာဝဒေဟကံ (ဝမ်းဗိုက်ကို ပြည့်စေသော စားခြင်း၊ ဝါ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်အောင် စားခြင်း) ဟူ၍ ပဉ္စက နိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၁)သောဏသုတ်ဒီကာ (နာ-၅၆၊ ၇၇)၌ ဝစနတ္ထပြု၏။ ဘာဝနပုံသကခေါ် ကိရိယာဝိသေသနအနက်ပြန်ဆိုရသော ပုဒ်တည်း။ “ဥဒရာဝဒေဟကံ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်စေသောစားခြင်းဖြင့်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ=စား၍”

ပြည့်အောင်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ=စားပြီး၍၊ သေယျသုခံ= (ခုတင်, ကုလား, ထိုင်ဟုသော) အိပ်ရာပေါ်၌ အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= အိပ်ယာ၏ အအေးငွေ့, အနွေးငွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ပဿသုခံ=ဝဲယာနံပါးတို့ကို ပြောင်းလှည့်စောင်းငဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ မိဒ္ဓသုခံ = အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုတ္တော= ထပ်တလဲလဲကြိုးစား အားထုတ် လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ ယာဝ ဒတ္ထံ=လောက်၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ=လျက်။ ပ။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ= ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤဝမ်းမိုက်ပြည့်အောင်စား၍ သေယျ သုခစသည်ကို အားထုတ်ခြင်းသည်၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတသော ဝိနိဗန္ဓ တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အညတရံ=တမျိုးပျိုးသော၊ ဒေဝနိကာယံ= နတ်အပေါင်းကို၊ ပဏိဓာယ=တဏှာဖြင့် တောင့်တ၍၊ ဗြဟ္မစရိယံ= မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရတိ=ကျင့်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တောင့်တ၍၊ စရတိ=ကျင့်သနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဣမိနာ သီလေနဝါ= ဤစတု ပါရီသုဒ္ဓိသီလဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ ဝတေန ဝါ=ဤခုတင်စသော အကျင့်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ တပေန ဝါ= ဤကိလေသာ တို့ကို ပူပန်စေတတ်, နိပ်ကွပ်တတ်သော လုံးပမ်းကြိုးကုတ် အားထုတ်မှု အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ် (၂၀၆) ဝိနိဗန္ဓသုတ်၌ သာဓကဇေးခဲပြီ၊ သတ္တကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၀) မေထုနသုတ်နှင့်လည်း ယှဉ်တွဲကြည့်ပါ] ဣမိနာ ဗြဟ္မစရိယေန ဝါ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဟူသော) ဤမြတ်သောအကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ= ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝေါဝါ=တန်ခိုးကြီးသော နတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒေဝ ညတရာဝါ=တန်ခိုးနည်းသောနတ်တို့တွင် အပါအဝင် နတ်တဦးဦးသည်

ဟုလည်းအနက်ဆိုနိုင်၏။

သော်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့တောင့်တ၍၊
 (စရတိ=ကျင့်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ (တဿ
 =ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤနတ်ဘဝကို တောင့်တ၍ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်း
 သည်၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ စေတသောဝိနိဗ္ဗော=မည်၏။ ပ။ ဒသမံ။
 ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ သတိပဋ္ဌာနဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၈) ၃-သမ္ပပ္ပဓာနဝဂ်

(၁) သိက္ခသုတ်

၇၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ သိက္ခာဒုပ္ပလျာနံ=တို့ကို၊
 ပဟာနာယ=ငှာ၊ စတ္တာရော=လေးပါးကုန်သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနာ= သမ္ပပ္ပဓာန်
 တို့ကို၊ ဝါ=ပဓာနအကြောင်းဖြစ်သောလုံ့လဝီရိယတို့ကို၊ (မဖြစ်သေးသော
 အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်းစသည်၏ ပဓာနအကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လ
 ဝီရိယတို့ကို) ဝါ=မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်း စသည်
 အကျိုးငှာ သင့်လျော်သောလုံ့လဝီရိယတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်
 ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ စတ္တာရော=ကုန်သော၊ သမ္ပပ္ပ
 ဓာနာ=တို့ကို၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုပ္ပန္နာနံ=
 မဖြစ်သေးကုန်သော၊ (အာဂန္တုကဝတ်စသော ဝိနည်းကျင့်ဝတ်ကို ပြုကျင့်
 ဆောင်ရွက်နေခြင်း၊ ကျမ်းဂန်ကို သင်ယူပို့ချခြင်းစသော အကြောင်းကြောင့်
 ဖြစ်ခွင့်မရကုန်သော၊ ဝါ=ထိုဘဝ၌ မခံစားဖူးသေးသော အာရုံနှင့် မတွေ့
 ရ၍ မဖြစ်သေးကုန်သော) ပါပကာနံ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ=
 အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လိမ်မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း
 ဉာဏ်ပညာကြောင့်ဖြစ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=လောဘစသော
 တရားတို့ကို၊ အနုပ္ပါဒါယ=မဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ ဆန္ဒံ=ကုသိုလ်ဆန္ဒကို၊ ဇနေတိ
 =ဖြစ်စေ၏၊ ဝါယမတိ=လုံ့လပြု၏၊ ဝီရိယံ=ကာယိက၊ စေတသိက ဝီရိယ
 ကို၊ အာရဘတိ=အားထုတ်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပဂ္ဂဏှာတိ= (တက္ခဖြစ်ဖက်

ဝိရိယဖြင့်) မြောက်ပင့်၏။ ပဒဟတိ=သမ္ပပ္ပဓာနဝိရိယကို အားထုတ်၏။

ဥပ္ပန္နာနံ=ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ်နှင့် အလားတူဖြစ်
ကုန်သော၊ ဝါ=အကြောင်းညီညွတ်ခဲ့သော် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကုန်သော၊
[ကောကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၉၄-၇) သုတ်လည်းကြည့်ပါ] ပါပကာနံ=ကုန်သော၊
အကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=အနုသယကိလေသာတရားတို့ကို၊ ပဟာ
နာယ=ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဆန္ဒံ=ကို၊ ဇနေတိ=၏။ ပ။ အနုပ္ပန္နာနံ= မဖြစ်သေး
ကုန်သော၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လိမ်မာကျွမ်းကျင်
သိမြင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ= (အ
လောဘအစရှိသော)တရားတို့ကို၊ ဥပ္ပါဒါယ=ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ ပ။ ဥပ္ပန္နာနံ
=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့၏၊ ဌိတိယာ
=တည်တံ့ခြင်းငှာ၊ အသမ္မောသာယ=မပျောက်ပျက်ခြင်းငှာ၊ ဘိယျောဘာဝါ
ယ= ထပ်တလဲလဲတိုး၍ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝေပုလ္လာယ=ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်ငှာ၊
ဘာဝနာယ=တိုးပွားခြင်းငှာ၊ ပါရိပူရိယာ=ပြည့်စုံခြင်းငှာ၊ [တနည်း- ဘာဝ
နာယ=ဈာန်စသော ဘာဝနာအနေအားဖြင့်၊ ပါရိပူရိယာ= တိုးပွားပြည့်စုံခြင်း
ငှာ] ဆန္ဒံ=ကို၊ ဇနေတိ=၏။ ပ။ ပဌမံ။

၇၄-၈၁။ [သတိပဋ္ဌာနဝဂ္ဂေ=သတိပဋ္ဌာနဝဂ်၌၊ ဝိတ္ထာရိတာ ယထာ=
ချဲ့ထွင်အပ်ပြီးကုန်သကဲ့သို့၊ (သတိပဋ္ဌာန်နှင့်စပ်၍ နိဝရဏသုတ်၊ ကာမဂုဏ
သုတ်စသည်တို့ကို ချဲ့ထွင်အပ်ခဲ့ကုန်သကဲ့သို့) တထာ=ထို့အတူ၊ ဇတ္ထ=
ဤသမ္ပပ္ပဓာနဝဂ်၌၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝသေန= သမ္ပပ္ပဓာန်နှင့်ဆက်စပ်သော
အားဖြင့်၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ=(နိဝရဏသုတ်စသည်တို့ကို) ချဲ့ထွင်သင့် ချဲ့ထွင်
ထိုက်ကုန်၏၊ ဝါ=ချဲ့ထွင်ဆိုကြရမည်။] စေတသောဝိနိဗန္ဓသုတ်ကိုလည်း
အနက်ဆိုလေ။ ဒသမံ။ တတိယော=သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝဂ္ဂေါ=တည်း။

(၉)၄-ဣဒ္ဓိပါဒဝဂ်

၁-သိက္ခသုတ်

၈၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ဣဗေသံ သိက္ခာဒုပ္ပလျာနံ=တို့ကို၊ ပဟာနာယ=ငှါ၊ စတ္တာရော=ကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိပါဒါ=ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားတို့ကို၊ ဝါ=ပြီးစီးထမြောက်သော ကုသိုလ်တရားအစုတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။
 ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဗ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ =ဆန္ဒဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာအားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်းပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ= (ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတရားလေးပါးတည်းဟူသော) ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားကို၊ ဝါ=ပြီးစီးထမြောက်သော ကုသိုလ်တရားအစုကို၊ ဘာဝေတိ= ဖြစ်ပွားစေ၏။ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၉၈၊ ၄၀၀)လည်းကြည့်]

ဝီရိယသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ=ဝီရိယဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာအားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်းပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတိ=၏။ စိတ္တသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ=စိတ်ဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာအားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတိ=၏။ ဝိမံသာသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ= ပညာဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာအားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်းပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတိ=၏။ ။ ပ။ ပဌမံ။

၈၄-၉၁။ သတိပဋ္ဌာနဝဂ္ဂေ= သတိပဋ္ဌာနဝဂ်၌၊ သတိပဋ္ဌာနဝသေန= သတိပဋ္ဌာန်နှင့်ဆက်စပ်သောအားဖြင့်၊ သုတ္တာ= နိဝရဏစသောသုတ်တို့ကို၊ ဝိတ္တာရိတာ ယထာ=ချဲ့ထွင်ရွတ်ဆိုအပ်ခဲ့ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ= ထိုအတူ၊ ဧတ္ထ= ဤဣဒ္ဓိပါဒဝဂ်၌၊ ဣဒ္ဓိပါဒဝသေန= ဣဒ္ဓိပါဒ်နှင့် ဆက်စပ်သော အားဖြင့်၊ သုတ္တာ=နိဝရဏအစရှိသောသုတ်တို့ကို၊ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗာ= ချဲ့ထွင်ဆိုကြရမည်၊ ဝါ=ချဲ့ထွင်ဆိုကြပါလေ။ ဒသမံ။ စတုတ္ထော= လေးခု

မြောက်သော၊ ဣဒ္ဓိပါဒဝဂ္ဂေါ = ဣဒ္ဓိပါဒဝဂ်တည်း။

သတိပဋ္ဌာနာ = သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို၊ သမ္ပယောဇိတာ ယထေဝ = နိဝရဏ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်စပ်အပ်ခဲ့ကုန်သကဲ့သို့သာလျှင်၊ (တထေဝ = ထို့အတူပင်) စတုရော = လေးပါးကုန်သော၊ ပဓာနာပိစ = သမ္ပပ္ပဓာန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရော = လေးပါးကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိပါဒါ စ = ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [ဤပုဒ်၌ ပဋ္ဌမာဝိဘတ်ကို ဒုတိယာအနက်၌သက်ဟုကြံရာ၏] သမ္ပယော ဇယေ = နိဝရဏစသည်တို့နှင့်ယှဉ်စပ်ရာ၏၊ ဣတိ = ဤကား အမှာစကား ရပ်တည်း၊ [သင်္ဂါယနာတင် ဆရာတော်တို့၏ အမှာစကားရပ်တည်း]

(၁၀)၅-ရာဂပေယျာလ

၉၃။ ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတို့၊ ရာဂဿ = ရာဂကို၊ အဘိညာယ = ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှါ၊ နဝ = ကိုးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ = တရားတို့ကို၊ ဘာဝေ တဗ္ဗာ = ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေ = အဘယ်မည်ကုန်သော၊ နဝ = ကုန်သော၊ ဓမ္မာ = တို့ကို၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ = နည်းဟူမူ) အသုဘသညာ = အသုဘသညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ = (မိမိ၏သက်ရှိခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌) မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ = (ဥဒ္ဓုမာတက စသော) မတင့်တယ်သော သူသေကောင်၌ ရှုမှတ်သောသညာကို လည်းကောင်း၊ မရဏသညာ = သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြုရှုမှတ်သော သညာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ = သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြုရှုတတ်သောဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သညာကိုလည်းကောင်း၊ အာဟာရေ = အစာအာဟာရ၌၊ ပဋိ ကူလသညာ = စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟုရှုတတ်သော သညာကိုလည်းကောင်း။

သဗ္ဗလောကေ = (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဓာတ်သုံးပါးဟူသော) အားလုံး သော လောက၌၊ အနဘိရတသညာ = မမွေ့လျော်သောအားဖြင့်ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာသညာကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စသညာ = (ခန္ဓာငါးပါးတို့၌) မမြဲဟု ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာသညာကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စေ = မမြဲသော ခန္ဓာ ငါးပါး၌၊ ဒုက္ခသညာ = ဆင်းရဲဟုရှုမှတ်သော ဝိပဿနာသညာကို လည်းကောင်း။

ကောင်း၊ ဒုက္ခေ=ဒုက္ခဖြစ်သောဓမ္မာငါးပါး၌၊ အနတ္တသညာ= ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင် မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာသညာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရအတ္တကောင်မရှိဟု ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာသညာကိုလည်းကောင်း၊ ပဟာနသညာ= (တဒင်္ဂပဟာနစသော) ကိလေသာပယ်သတ်ခြင်းသဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာကို လည်းကောင်း၊ ဝိရာဂသညာ=(တဒင်္ဂဝိရာဂစသော) ကိလေသာကင်းကွာပျက်စီးခြင်းသဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= ကိလေသာ အားလုံးတို့ ပျက်စီးရာနိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ= ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ အဘိညာယ=ငှါ၊ နဝ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ= ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)(၁)

၉၄။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ အဘိညာယ=ငှာ။ပ။ ပဌမံ=ပဌမ ဖြစ်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=ကောင်း၊ တတိယံ=သော၊ဈာနံ=ကောင်း၊စတုတ္ထံ=သော၊ ဈာနံ= ကောင်း၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ= အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို လည်းကောင်း။ပ။ နေဝသညာနာသညာယတနံ =နေဝသညာနာသညာယတန ဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ သညာဝေဒယိတနိရောဓော=သညာဝေဒယိတနိရော ဓ သမာပတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ = သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်းသဘော ဟူသော သမာပတ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊အဘိညာယ= ငှာ။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ) (၂)

၉၅-၁၁၂။ဘိက္ခဝေ= တို့၊ရာဂဿ=ကို၊ပရိညာယ= ပိုင်းခြားသိခြင်းငှာ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ရာဂဿ= ရာဂ၏၊ ပရိက္ခယာယ = ကုန်ခန်းခြင်းငှာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာ။ပ။ ဓယာယ= ကုန်ခန်းခြင်းငှာ။ပ။ ဝယာယ=ပျက်စီးခြင်းငှာ။ပ။ ဝိရာဂါယ=ကင်းကွာ ပျောက်ပျက်ခြင်းငှာ။ပ။ နိရောဓာယ= ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ။ပ။ စာဂါယ = စွန့်လွှတ်ခြင်းငှာ။ပ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါယ= တဖန်စွန့်လွှတ်ခြင်းငှာ။ပ။ [ဗေယျာလ ဖော်ပုံကို ရှေးရှေးနိပါတ်များ၌ရေးခဲ့သည်ကို နည်းမှီးသိပါလေ](၃-၂၀)

၁၁၃-၄၃၂။ ဒေါသဿ=ဒေါသကို။ပ။ မောဟဿ=မောဟကို။ပ။

ကောဓဿ=စိတ်ဆိုးခြင်းကို။ပ။ ဥပနာဟဿ=ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကို ။ပ။မက္ခဿ
 =သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသကို။ပ။ပဠာသဿ=ကိုယ့်ထက်
 သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တု၊ ဂုဏ်ပြိုင်မှုကို။ပ။ဣဿာယ= ငြူစု ခြင်းကို။ပ။
 မစ္ဆရိယံဿ= ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏အဖြစ်ကို ။ပ။မာယာယ= မိမိ၏အပြစ်ကို
 ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်မှုကို။ပ။ သာဠေယျဿ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှုကို။ ဝါ=
 မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုတတ်သူ၏အဖြစ်ကို
 ။ပ။ ထမ္ဘဿ=ကောဓမာနအစွမ်းဖြင့် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို။ပ။

သာရမ္ဘဿ=သို့ထက်ထူးချွန် သာလွန်အောင်ပြုတတ်သော မာနကို
 ။ပ။မာနဿ=မာနကို။ ဝါ= ထောင်လွှားမောက်မာခြင်းသဘောကို။ ပ။
 အတိမာနဿ=လွန်ကဲသောမာနကို။ပ။ မဒဿ=မာန်ယစ်ခြင်းကို၊ ဝါ=
 မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းကို။ပ။ ပမာဒဿ=မေ့လျော့ခြင်းကို၊ အဘိညာယ=
 ငှာ။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ) (၂၁-၃၄၀)

ရာဂပေယျာလံ= ရာဂနှင့်စပ်သောမြုပ်ကွက်သည်၊နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။
 နဝကနိပါတပါဠိ= နဝကနိပါတ်ပါဠိတော်သည်၊ ဝါ= တရားကိုးမျိုး၊
 ကိုးမျိုးတို့၏ အံပေါင်းအစုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာ အခန်းပါဠိတော်သည်၊
 နိဋ္ဌိတာ=ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်ပြီ။

ဒသကနိပါတ်

ပထမ ပဏ္ဍာသက

၁-အာနိသံသဝဂ်

၁-ကိမတ္တိယသုတ်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၁။ (ဘန္တေ = အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ = ဤကိမတ္တိယသုတ်ကို) ဧဝံ = ဤသို့၊ ဝါ = ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ = တပည့်တော် အာနန္ဒာသည်၊ သုတံ = (မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထား အပ်ပါပြီ၊ (ကထံ = အဘယ်သို့၊ သုတံ = နာယူမှတ်သားထားအပ်သနည်း ဟူမူ)

ဧကံ = တပါးသော၊ သမယံ = အခါ၌၊ ဘဂဝါ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝတ္ထိယံ = သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီး၌၊ ဇေတဝနေ = ဇေတဝန်မည်သော၊ ဝါ = ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်တောဖြစ်သော၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ = အနာထပိဏ္ဍိသုဋ္ဌေး၏၊ (ခိုကိုးရာမဲ့သူ၊ လူဆင်းရဲတို့အား ထမင်းရိက္ခာပေးတတ် သည်အဖြစ်ကြောင့် အနာထပိဏ္ဍိဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော သုဒတ္တမည်သော သုဋ္ဌေး၏) အာရာမေ = ကျောင်းတိုက်၌၊ (လူရှင်ရဟန်းတို့ လာရောက်၍ ပျော်မွေ့နေထိုင်ရာ ကျောင်းတိုက်၌) ဝိဟရတိ = သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ (လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား၊ လေးပါးဣရိယာ၊ ညီညာမျှကြောင်း၊ ပြုပြင် ပြောင်း၍၊ ကိန်းအောင်းနေတော်မူ၏) ဝါ = ဣရိယာပုထ်တဖြာ၊ အနေကြာ၍၊ ညောင်းညာခံစား၊ ဒုက္ခများကို၊ တခြားဣရိယာ၊ ပုထ်တဖြာဖြင့်၊ ပယ်ခွာ ရှောင်လွှဲ၊ မယိုင်လဲအောင်၊ ခန္ဓာကိုယ်ကိုဆောင်တော်မူ တည်တံ့စေတော်မူ၏။
[ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို ဧကကနိပါတ် ပဌမသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]

အထ ခေါ = ထိုအခါ၌၊ (ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) ဝါ = မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေ

တော်မူရာ ထိုစေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်
အာနန္ဒာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ
=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏၊
ဝါ=ကြွရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ဝါ= ကြွရောက်
လာပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊
ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊
နိသိန္ဒော=ထိုင်နေပြီးသော၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊
ဧတံ=ဤဆိုလတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထား
မေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားမေးမြန်းသနည်း
ဟူမူ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကုသလာနိ=အပြစ်မရှိကုန်သော၊ သီလာနိ=
သီလတို့သည်၊ ကိမတ္ထိယာနိ=အဘယ်မည်သော အကျိုးရှိပါကုန်သနည်း၊
ကိမာနိသံသာနိ=အဘယ်မည်သော ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင် အာနိသင်ရှိပါကုန်သနည်း၊
ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ကုသ
လာနိ=ကုန်သော၊ သီလာနိ=တို့သည်၊ အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာနိ= စိတ်နှလုံး
ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အကျိုးရှိပါကုန်၏၊ (လွန်ပြီးပြစ်မှု၊ အစွဲ
ပြုကာ၊ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စအကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်
ဘက် ဖြစ်သော စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှု ကုသိုလ်ဟူသော အကျိုး
ရှိပါကုန်၏) အဝိပ္ပဋိသာရာနိသံသာနိ= စိတ်နှလုံးကြည်သာ ရွှင်လန်းခြင်း
ဟူသော ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင် အာနိသင်ရှိပါကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
ဖြေဆိုတော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အဝိပ္ပဋိသာရော ပန= စိတ်နှလုံးကြည်သာ
ရွှင်လန်းခြင်းသည်ကား၊ (လွန်ပြီးပြစ်မှု အစွဲပြုကာ၊ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတော
ပူပန်မှုဟူသော ကုက္ကုစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စိတ်နှလုံးကြည်သာ
ရွှင်လန်းမှု ကုသိုလ်သည်ကား) ကိမတ္ထိယော= အဘယ်မည်သော အကျိုး
ရှိပါသနည်း၊ ကိမာနိသံသာသော=အဘယ်မည်သော အာနိသင်ရှိပါသနည်း၊
ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=သည်၊
ပါမောဇ္ဇတ္ထော=အင်အားသေးသွယ် နုနယ်သိမ်မွေ့စွာ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်

ခြင်းအကျိုးရှိပါ၏။ ဝါ=အင်အားသေးသွယ် နနယ်သော ပီတိဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ ပါမောဇ္ဇာနိသံသော=အင်အားသေးသွယ် နနယ်သိမ်မွေ့စွာ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော အာနိသင်ရှိပါ၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= ဖြေဆိုတော်မူပြီ)

ဘန္တေ=ရား၊ ပါမောဇ္ဇံ ပန=အင်အားသေးသွယ် နနယ်သိမ်မွေ့စွာ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘောသည်ကား၊ ဝါ=အင်အားသေးသွယ် နနယ်သော ပီတိသည်ကား၊ ကိမတ္ထိယံ=ရှိပါသနည်း။ ကိမာနိသံသံ=ရှိပါ သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ)အာနန္ဒ=နွာ၊ ပါမောဇ္ဇံ=သည်၊ ပီတတ္ထံ =အားကောင်းသော နှစ်သက်ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ ပီတာနိသံသံ =အားကောင်းသော နှစ်သက်ခြင်းဟူသော အာနိသင်ရှိပါ၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) [ပါမောဇ္ဇန္တိ ဒုဗ္ဗလာ တရုဏပီတိ၊ ပီတိတိ ဗလဝါ ဗဟ လပီတိ။ ပရိဝါရအဋ္ဌကထာ၊ စူဠသင်္ဂါမအဖ္ဋံ။ ၂၀၈။ သာရတ္ထဒီကာ၊ ပ-၁၉၃(ဗာဟိရနိဒါန်း)]

ဘန္တေ=ရား၊ ပီတိ ပန=ပီတိသည်ကား၊ ဝါ=အားကောင်းသော နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်ကား၊ ကိမတ္ထိယာ=သနည်း။ ပ။ အာနန္ဒ=နွာ၊ ပီတိ=သည်၊ ပဿဒ္ဓတ္တာ=ကိုယ်စိတ်ပူလောင်မှု ငြိမ်းအေးခြင်းအကျိုးရှိပါ၏။ ပဿဒ္ဓါနိသံသာ = ကိုယ်စိတ်ပူလောင်မှုငြိမ်းအေးခြင်းဟူသော အာနိသင် ရှိပါ၏။ ဣတိ (အဝေါစ)ဘန္တေ=ရား၊ ပဿဒ္ဓိ ပန=ကိုယ်စိတ်ပူလောင်မှု ငြိမ်းအေးခြင်းသည်ကား။ ပ။ သုခတ္တာ= ကာယိကစေတသိကသုခဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ သုခါနိသံသာ=ကာယိကစေတသိကသုခဟူသော အာနိသင် ရှိပါ၏။ ပ။ သုခံ ပန=ကာယိကစေတသိကသုခသည်ကား၊ ကိမတ္ထိယံ= နည်း။ ပ။ သမာဓတ္ထံ=စိတ်တည်ကြည်မှုဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ သမာဓိ ပန=သမာဓိသည်ကား၊ ဝါ= စိတ်တည်ကြည်ခြင်း သဘောသည်ကား၊ ကိမတ္ထိယာ=နည်း။ ပ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနတ္ထော^၁

၁။ယထာဘူတဉာဏဒဿနတ္ထော။ ။တရုဏပီပဿနာကို ယထာဘူတဉာဏဒဿနဟုခေါ်၏။ နောက်နောက်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အားကောင်းသောပီပဿနာ(ဗလဝပီပဿနာ)ကို ထောက်ဆ၍ ရှေ့က

= အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း သိမြင်သော တရုဏဝိပဿနာဉာဏ်ဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ ပ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံပန = အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း သိမြင်သော တရုဏဝိပဿနာဉာဏ်သည်ကား၊ ကိမတ္ထိယံ=နည်း။ ပ။ နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂတ္ထံ ၊ =ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝဝိပဿနာနှင့်

ဖြစ်နှင့်သော အင်အားမကောင်းသေး၍ နုနယ်သော ဝိပဿနာကို တရုဏ ဝိပဿနာဟုခေါ်၏။ ထိုတရုဏဝိပဿနာဟူသည် နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ သမ္မသနဉာဏ်၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနဉာဏ်ဟူသော ဉာဏ် လေးပါးကိုခေါ်သည်ဟု ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၀) ဣန္ဒြိယသံဝရသုတ်ဋီကာ (၁၁၆)၌ဖွင့်၏။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၃-၅၀ (နိဒါနဝဂ္ဂစာပိုဒ် -၂၃ -ဥပ နိသသုတ်အဖွင့်)၌မူ သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ကင်္ခါဝိတရုဏဉာဏ်၊ သမ္မ သနဉာဏ်၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ်ဟူသော ဉာဏ်လေးပါးကို တရုဏဝိပဿနာ ခေါ်သည်ဟုဖွင့်၏။ နာမည်မျှသာကွဲ၏။ သဘောအဓိပ္ပာယ် အတူတူသာ တည်း။ ဝိနည်းပရိဝါရအဋ္ဌကထာ စုဋ္ဌသင်္ဂါမအဖွင့်(၂၀၈)၌မူ “ယထာ ဘူတဉာဏဒဿနန္တိ တရုဏဝိပဿနာ၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏသေတံ အဓိ ဝစနံ”ဟူ၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို တရုဏဝိပဿနာခေါ်ကြောင်းဖွင့်၏။

၁။ နိဗ္ဗိဒါဟူသည် ဗလဝဝိပဿနာ။ ။နိဗ္ဗိန္ဒတိဇတာယာတိ နိဗ္ဗိဒါ = သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝဝိပဿနာ၊ ထိုဗလဝဝိပဿနာ (အားကောင်းသောဝိပဿနာ) ဟူသည် ဘယတူပဋ္ဌာနဉာဏ်၊ အာဒီနဝါ နုပဿနာဉာဏ်၊ မုစ္စိတုကမ္ပတာဉာဏ်၊ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဟူသော လေးပါးတည်း။

တရုဏနှင့် ဗလဝဝိပဿနာ သတ်မှတ်ချက်။ ။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ၃- ၆၅-နှင့် ယခင်အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာတို့၌ “ယာဝ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၊ တာဝ တရုဏဝိပဿနာ” တိ ဟိ ဝစနတော ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏတော ပရံ ဗလဝဝိပဿနာ”ဟူ၍လည်း နောက်ထပ်ဖွင့်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးကို ရှေ့ပိုင်းနောက်ပိုင်းခွဲခြားကာ နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်မှစ၍ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိတိုင်အောင် ရှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို တရုဏဝိပဿနာဟုခေါ်ပြီးလျှင် ဝိပဿနာ

ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ ကင်းကွာလွန်မြောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ဟူသော အကျိုး ရှိပါ၏။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂေါ ပန = ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝဝိပဿနာနှင့် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ ကင်းကွာ လွန်မြောက်ကြောင်း အရိယမဂ်သည်ကား။ ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာနိဿံသော =အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အမြင်ဟူသော အာနိသင်ရှိ၏။

အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣတိ ခေါ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်းပင်၊ ကုသလာနိ=ကုန်သော၊ သီလာနိ=တို့သည်၊ အဝိပ္ပဋိသာရတ္တာနိ= စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းအကျိုးရှိကုန်၏၊ အဝိပ္ပဋိသာရာနိဿံသာနိ =သင်ရှိကုန်၏၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းသည်၊ ပါမောဇ္ဇတ္ထော =ရှိ၏။ ပ။ အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣတိ ခေါ=တိုင်းပင်၊ ကုသလာနိ=ကုန်သော၊ သီလာနိ=တို့သည်၊ အနုပုဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အစဉ်အတိုင်း၊ အဂ္ဂါယ =မြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှါ၊ ပရေန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂-စေတနာကရဏီယသုတ်

၂။တိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သီလဝတော=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နဿ= သီလနှင့်ပြည့်စုံသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ= ပုဂ္ဂိုလ်သည်) မေ=ငါ့မှာ၊ အဝိပ္ပဋိ

ညစ်ညူးကြောင်း (ဥပက္ကိလေသ)မှ လွတ်မြောက်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ နောက်ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို ဗလဝဝိပဿနာခေါ်သည်ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်သင့်သေး၏။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနှင့် မဂ္ဂါမဂ္ဂဝတ္ထာနုဉာဏ်(မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ်)မှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

ဝိရာဂဟူသည် အရိယမဂ်။ ။ဝိရုဇ္ဈတိ အရိယော သင်္ခါရတော စေတနာတိ ဝိရာဂေါ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ကင်းကွာ လွန်မြောက်ကြောင်း အရိယမဂ်၊ ဤ၌ “သင်္ခါရတော”ဟု အပါဒါန်ပုဒ် ရှိနေသောကြောင့် “ဝိရုဇ္ဈတိ=ကင်းကွာလွန်မြောက်၏”ဟု အနက်ပြန်ဆိုရ၏။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၆၅-၌မူ “အရိယော”နေရာ၌ “အသေသ” ဟု ရှိနေ၏။

သာရော=သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတု=ဖြစ်ပေါ်လာပါစေသတည်း၊ ဣတိ= ဤသို့
တောင့်တ၍၊ စေတနာယ=စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ န ကရဏီယံ=
ပြုလုပ်ရသည်မဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝတော=သော၊ သီလသမ္ပန္နဿ
=သော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ) အဝိပ္ပဋိသာရော=သည်၊ ယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ =
အကြင်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ သော=ဤစိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှု ဖြစ်ပေါ်
လာခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=သဘောအလျောက် ပေါ်ပေါက်မြဲသာ အစဉ်အလာ
ပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိပ္ပဋိသာရိဿ^၁=စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှု
ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (လွန်ပြီးပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတော
ပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စအကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စိတ်နှလုံးကြည်သာ
ရွှင်လန်းမှု ကုသိုလ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) မေ=ငါ့မှာ၊ ပါမောဇ္ဇံ=သည်၊
ဥပ္ပဇ္ဇတု=ဖြစ်လာပါစေသတည်း၊ ဣတိ=၍၊ စေတနာယ=ဖြင့်၊ န ကရဏီယံ
=ဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိပ္ပဋိသာရိဿ=မှာ၊ ပါမောဇ္ဇံ=သည်၊ ယံ
ဇာယတိ=အကြင်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ သော= (စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှု
ရှိသောသူမှာ)ဤ ပါမောဇ္ဇဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=သဘော
အလျောက် ပေါ်ပေါက်မြဲသာ အစဉ်အလာပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပမုဒိတဿ=အင်အားသေးသွယ် နုနယ်သိမ်မွေ့စွာ
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ပီတိ=ပီတိသည်၊

၁။အဝိပ္ပဋိသာရိ။ ။ပဋိ=စွဲ၍+ဝိ =ဖောက်ပြန်စွာ+ သာရ=တွေးတော
ပူပန်ခြင်း။ (ကတာကတံ)ပဋိစ္စ သာရော စိန္တနံ ပဋိသာရော= (ပြုအပ်ပြီး
ဒုစ္စရိက်နှင့် မပြုအပ်သေးသောသုစရိတ်တည်းဟူသော လွန်ခဲ့ပြီးသော
ပြစ်မှုကို) စွဲ၍တွေးတောပူပန်ခြင်း၊ ဝိဂ္ဂပံ ပဋိသာရော ဝိပ္ပဋိသာရော=လွန်ပြီး
ပြစ်မှုကိုစွဲ၍ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတောပူပန်ခြင်းသဘော၊ ၎င်း၏ တရား
ကိုယ်မှာ ကုက္ကုစ္စစေတသိက်တည်း၊ န ဝိပ္ပဋိသာရော အဝိပ္ပဋိသာရော=
လွန်ပြီးပြစ်မှုကိုစွဲ၍ ဖောက်ပြန်စွာ မတွေးတော မပူပန်ခြင်း၊ ဝါ=
ယင်းသို့တွေးတောပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စိတ်နှလုံး
ကြည်သာရွှင်လန်းမှုကုသိုလ်၊ အဝိပ္ပဋိသာရော ယဿ အတ္တိတိ အဝိပ္ပဋိ
သာရိ= စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှုကုသိုလ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။

ဝါ=အားကောင်းသော နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတု=တည်း၊
 ဣတိ=၍၊ စေတနာယ=ဖြင့်၊ န ကရဏီယံ=ဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ပမုဒိတဿ=မှာ၊ ပီတိ=သည်၊ ယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=၏၊ သော=ဤပီတိဖြစ်ပေါ်
 လာခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပီတိမနဿ= ပီတိနှင့်
 ယှဉ်သော စိတ်ရှိသူသည်၊ မေ=ငါ၏၊ ကာယော=နာမကာယ ရူပကာယ
 သည်၊ ပဿမ္ဘတု=ငြိမ်းအေးပါစေသတည်း၊ ဣတိ = ဤသို့တောင့်တ၍၊
 စေတနာယ=ဖြင့် ။ပ။ ယံ ပဿမ္ဘတိ=အကြင်ငြိမ်းအေး၏၊ သော = ဤ
 ငြိမ်းအေးခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=တည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဿဒ္ဓကာယဿ
 =ငြိမ်းအေးသော နာမကာယ, ရူပကာယရှိသောသူသည်၊ (အဟံ=ငါသည်)
 သုခံ=ကာယိကသုခ, စေတသိကသုခကို၊ ဝေဒိယာမိ= ခံစားအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့
 ကြံစည်စိတ်ကူး၍၊ စေတနာယ=ဖြင့်။ ပ။ ပဿဒ္ဓကာယော=သူသည်၊
 သုခံ=ကို၊ ယံ ဝေဒိယတိ=အကြင်ခံစား၏၊ သော=ဤခံစားခြင်းသည်၊
 ဓမ္မတာ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုခိနော=ကာယိကစေတသိကသုခရှိသော
 သူသည်၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ သမာဓိယတု=အာရုံ၌ ကောင်းစွာ
 တည်တံ့နေပါစေသတည်း၊ [တနည်း--မေ = ငါ၏၊ ဝါ=ငါသည်၊ စိတ္တံ=
 စိတ်ကို၊ သမာဓိယတု=အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ ထားအပ် ထားနိုင်ပါ
 စေသတည်း] ဣတိ=ဤသို့တောင့်တ၍။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုခိနော=သူ၏၊
 စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ယံ သမာဓိယတိ=အကြင်အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်တံ့နေ၏၊
 [တနည်း--သုခိနော=ရှိသူသည်၊ စိတ္တံ=မိမိစိတ်ကို၊ ယံ သမာဓိယတိ=
 အကြင်အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားအပ် ထားနိုင်၏] သော=
 ဤအာရုံ၌ ကောင်းစွာစိတ်တည်တံ့နေခြင်းသည်၊ ဝါ=ဤစိတ်ကို အာရုံ၌
 ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=တည်း၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမာဟိတဿ=အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်တံ့သော
 စိတ်ရှိသူသည်၊ ဝါ=စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားနိုင်သော
 သူသည်၊ (အဟံ=ငါသည်) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊
 ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဇာနာမိ=သိအံ့၊ ပဿာမိ=မြင်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ကြံစည်
 စိတ်ကူး၍။ ပ။ သမာဟိတော=သူသည်၊ ယထာဘူတံ =တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊
 ယံ ဇာနာတိ=အကြင်သိ၏၊ ယံ ပဿတိ=အကြင်မြင်၏၊ သော= ဤ

အဖြစ်မှန်အတိုင်း သိမြင်ခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့
ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ ဇာနတော=သိသောသူသည်၊ ပဿတော =
မြင်သောသူသည်၊ (အဟံ=ငါသည်) နိဗ္ဗိန္ဒာမိ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့အံ့၊
ဝိရဇ္ဇာမိ=သင်္ခါရတို့၌ မတပ် မက်အံ့၊ ဝါ=သင်္ခါရတို့မှ ကင်းကွာလွန်မြောက်
အံ့၊ ဣတိ=၍၊ စေတနာယ=ဖြင့်၊ န ကရဏီယံ=ဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့
ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဇာနံ(ဇာနန္တော)=သိသောသူသည်၊ ပဿံ(ပဿန္တော)
=မြင်သောသူသည်၊ ယံ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=အကြင်သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့၏။ ယံ
ဝိရဇ္ဇတိ=အကြင်သင်္ခါရတို့၌ မတပ်မက်၊ ဒသာ=ဤသင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်း
မတပ်မက်ခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=တည်း၊ [“ယံ နိဗ္ဗိန္ဒတိ= အကြင်ဗလဝ
ဝိပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့၏၊ ယံ ဝိရဇ္ဇတိ=အကြင်အရိယမဂ်ဖြင့်
သင်္ခါရတို့၌ မတပ်မက်၊ ဝါ=အကြင်အရိယမဂ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ
ကင်းကွာလွန်မြောက်၏”ဟုလည်း အပြည့်အစုံဆိုနိုင်၏]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗိန္ဒဿ=(ဗလဝဝိပဿနာဖြင့်) သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့
သောသူသည်၊ ဝိရဇ္ဇဿ=(အရိယမဂ်ဖြင့်) သင်္ခါရတို့၌ တပ်မက်မှုကင်း
သော သူသည်၊ (အဟံ=သည်) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ=အရဟတ္တဖိုလ်
ဝိမုတ္တိနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အမြင်ကို၊ သစ္စိကရောမိ=မျက်မှောက်ပြုပေအံ့၊
ဣတိ=၍။ ပ။ နိဗ္ဗိန္ဒော=သူသည်၊ ဝိရဇ္ဇော=သူသည်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ=
ကို၊ ယံ သစ္စိကရောတိ=အကြင်မျက်မှောက်ပြု၏၊ ဒသာ= ဤဝိမုတ္တိဉာဏ
ဒဿနကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ=ပေတည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဣတိ=ဤဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။ ပ။ အပါရာ= တောဘူမက
ဝဋ်ဒုက္ခဟူသော ဤဘက်ကမ်းမှ၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ သံသရာဟူသော
ဤဘက်ကမ်းမှ။ ပါရံ=နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထိုဘက်ကမ်းသို့၊ ဂမနာယ=
သွားခြင်းငှါ၊ ဓမ္မာ=(သီလ၊ အဝိပုဋ်သာရ စသော) ရှေးရှေးတရားတို့သည်၊
ဓမ္မေ=(အဝိပုဋ်သာရ၊ ပါမောဇ္ဇ ပီတိစသော) နောက်နောက်တရားတို့ကို၊
အဘိသန္ဓေန္တိ= ဖြစ်ပွားစီးသွားစေကုန်၏၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊
ပရိပူရေန္တိ=ပြည့်စုံစေကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ) ဒုတိယံ=တည်း။

၃-ပဌမဥပနိသသုတ်

၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသော၊ သီလ
 ဝိပနန္ဓဿ=ပျက်စီးသောသီလရှိသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ= ပုဂ္ဂိုလ်
 မှာ) အဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှုကုသိုလ်သည်၊ ဟတူပနိ
 သော= (ထိုဒုဿီလကိုယ်တိုင်ပင်) ပျက်ဆီးအပ်သော မှီရာအကြောင်းရှိသည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အဝိပ္ပဋိသာရေ=သည်၊ အသတိ=မရှိလသော်၊ အဝိပ္ပဋိ
 သာရဝိပနန္ဓဿ=ပျက်စီးသော စိတ်နှလုံးကြည်သာ ရွှင်လန်းမှုကုသိုလ်ရှိသော
 သူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ ပါမောဇ္ဇံ=သည်၊ ဟတူပနိသံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊
 ပါမောဇ္ဇေ=သည်၊ အသတိ=သော်၊ ပါမောဇ္ဇဝိပနန္ဓဿ=ပျက်စီးသော အင်အား
 သေးသွယ် နုနယ်သော ဝမ်းမြောက်မှုရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ ပီတိ= အား
 ကောင်းသော နှစ်သက်မှုသည်။ ပ။ ပီတိယာ=သည်၊ အသတိ=သော်၊
 ပီတိဝိပနန္ဓဿ =ပျက်စီးသောပီတိရှိသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ ပဿဒ္ဓိ=သည်

။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏ ဒဿနံ=သည်၊ ဟတူပနိသံ ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ရုက္ခော= သစ်ပင်
 သည်၊ သာခါပလာသဝိပနော=ပျက်စီးသော အကိုင်းအခက် အရွက်ရှိသည်၊
 (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့) တဿ=ထိုသစ်ပင်၏၊ ပပဋိကာပိ=အပွေးသည်လည်း၊
 ပါရိပူရိ=ပြည့်စုံခြင်းသို့၊ န ဂစ္ဆတိ=မရောက်၊ တစောပိ= အခွံအခေါက်
 သည်လည်း၊ ပါရိပူရိ=သို့၊ န ဂစ္ဆတိ= မရောက်၊ ဖေဂ္ဂပိ=အကာသည်လည်း
 ။ပ။ သာရောပိ=အနှစ်သည်လည်း၊ ပါရိပူရိ=သို့၊ န ဂစ္ဆတိ=မရောက်၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဒုဿီလဿ=သော။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝတော=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နဿ= သီလနှင့်
 ပြည့်စုံသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=၏၊ ဝါ=မှာ) အဝိပ္ပဋိသာရော=သည်၊ ဥပနိသ
 သမ္ပန္နော = မှီရာအကြောင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ = ၏၊ အဝိပ္ပဋိသာရေ
 =သည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ ဝါ=ဖြစ်လသော်၊ အဝိပ္ပဋိသာရသမ္ပန္နဿ=
 စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းမှုနှင့်ပြည့်စုံသော သူ၏၊ ဝါ=မှာ။ပ။ သုခ
 သမ္ပန္နဿ=ကာယိကစေတသိကသုခနှင့်ပြည့်စုံသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာ
 သမာဓိ= မှန်ကန်သော တည်ကြည်ခြင်းသဘောသည်၊ ဝါ= မှန်ကန်စွာ
 အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားကြောင်းသဘောတရားသည်

၂၇၃ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ = ကား၊ ရုက္ခော = သည်၊ သာခါပလာသ သမ္ပန္နော = အကိုင်းအခက်အရွက်နှင့်ပြည့်စုံသည်၊ (အဿ = အံ)တဿ =ထိုသစ်ပင်၏၊ ပပဋိကာပိ=လည်း၊ ပါရိပူရိ = သို့၊ ဂစ္ဆတိ = ရောက်၏ ။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)တတိယံ = တည်း။ [နောက်နှစ်သုတ် အနက်ရေးဖွယ်မလို၊ စတုတ္ထသုတ်ကို အရှင်သာရိပုတြာဟောကြား၍ ပဉ္စမသုတ်ကို အရှင်အနန္ဒာဟောခြင်းမျှသာထူး၏]စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမံ။

၆-သမာဓိသုတ်

၆။ ဘန္တေ = မြတ်စွာဘုရား၊ ဘိက္ခု = ရဟန်းသည်၊ [ကတ္တာပုဒ်ထည့်သည်] ယထာ = အကြင်သမာဓိကိုရခြင်းကြောင့်၊ ပထဝိယံ = မြေကသိုဏ်းအာရုံ၌၊ ပထဝိသညီ = မြေကသိုဏ်းဟု အမှတ်သညာရှိသည်၊ နေဝ အဿ = မဖြစ်ရာ၊ အာပသ္မိံ = ရေကသိုဏ်းအာရုံ၌၊ အာပေါသညီ = ရေကသိုဏ်းဟု အမှတ်

၆။ သမာဓိသုတ်။ ။ ဤသုတ်တသုတ်လုံး၏ ဆိုလိုရင်း အကျဉ်းချုပ်ကား- ရဟန်းတပါးသည် သမာဓိတမျိုးကိုရနေ၏၊ ဝင်စားနေ၏၊ ထိုသမာဓိကိုဝင်စားနေခြင်းကြောင့် ထိုရဟန်းမှာ ပထဝိကသိဏဈာန်သညာလည်းမရှိတော့ပေ၊ အာပေါတေဇောဝါယောကသိဏဈာန်သညာလည်းမရှိတော့ပေ၊ အာကာသာနန္ဓာယတနစသော အရူပဈာန်သညာလည်းမရှိတော့ပေ၊ ဣလောကပရလောကစတုက္က ပဉ္စကဈာန် သညာလည်းမရှိတော့ပေ၊ ယင်းသို့သော သညာများမရှိသော်လည်း ထိုရဟန်းမှာ ထိုသမာဓိကိုဝင်စားခိုက်၌ ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သော သမာပတ္တိသညာကားရှိနေပေ၏၊ ထိုသမာဓိမျိုးကိုရနိုင်ပါသလော၊ ထိုသမာဓိကား အဘယ်မည်သော သမာဓိဖြစ်ပါသနည်းဟုမေးသည်။

အဖြေကား- ထိုသမာဓိဟူသည် နိဗ္ဗာန်ကို သန္တ ပဏီတစသည်ဖြင့် အာရုံပြုဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်သမာဓိဖြစ်သည်၊ ထိုသမာဓိသည် ဝိတက်ရှိသော လောကီပဋ္ဌမဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ ဝင်စားအပ်သော သမာဓိဖြစ်သောကြောင့် သဝိတက္ကသမာပတ်သမာဓိမည်၏၊ ထိုသမာဓိကို ဝင်စားခိုက်၌ ပြုခဲ့သောသညာများမရှိတော့ပေ။

သညာရှိသည်၊ န အဿ = မဖြစ်ရာ၊ တေဇသ္မိ = မီးကသိုဏ်းအာရုံ၌။
 တေဇောသည် = မီးကသိုဏ်းဟု အမှတ်သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ၊
 ဝါယသ္မိ = လေကသိုဏ်းအာရုံ၌၊ ဝါယောသည် = လေကသိုဏ်းဟု အမှတ်
 သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနေ = (ဥပါဒ်၊ ဘင်
 ဟူသော) အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာ
 အာရုံ၌၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသည် = (ဥပါဒ်၊ ဘင်ဟူသော) အဆုံး
 အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံဟု အမှတ်
 သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနေ = အဆုံးအပိုင်းအခြား
 မရှိသော ပဌမာရပွဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာအာရုံ၌၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန
 သည် = အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ပဌမာရပွဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာ
 အာရုံဟု အမှတ်သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ။

အာကိဉ္စညာယတနေ = (ပဌမာရပွဝိညာဏ်၏) အနည်းငယ် စိုးစဉ်း၊
 ဘင်မျှ အကြွင်းအကျန်မရှိသည် အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်
 ဟူသော တည်ရာအာရုံ၌၊ အာကိဉ္စညာယတနသည် = ...အာရုံဟု အမှတ်
 သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ၊ နေဝသညာနာသညာယတနေ = နေဝသညာနာ
 သညာယတနတရား၌၊ ဝါ = ရုံးရင်းထင်ရှားသော သညာ မရှိသည်လည်း
 ဖြစ်၍ သိမ်မွေ့သော သညာမရှိသည်လည်းမဟုတ်သော ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း
 ဟူသော မနာယတနဓမ္မာယတနတရား၌၊ နေဝသညာနာသညာယတန
 သည် = ...တရားဟု အမှတ်သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ၊ ဣဇလောကေ =
 ဤပစ္စုပ္ပန်လောက၌ ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်၌။ ဣဇလောကသည် =
 ဤပစ္စုပ္ပန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်သညာရှိသည်၊ န အဿ
 = ရာ၊ ပရလောကေ = နောင်တမလွန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စက
 ဈာန်၌၊ ပရလောကသည် = နောင်တမလွန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စက
 ဈာန်သညာရှိသည်၊ န အဿ = ရာ၊ စ ပန = သို့သော်လည်း၊ (ဘိက္ခု = သည်)
 သည် = သဝိတက္ကသမာပတ္တိသညာရှိသည်၊ အဿ = ဖြစ်ရာ၏၊ ဘိက္ခုနော =
 ရဟန်းမှူး၊ တထာရူပေါ = ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ ပထဝီသညာ
 စသည်မရှိသော်လည်း သဝိတက္ကသမာပတ္တိသညာရှိသည်အဖြစ်ဟူသော
 သဘောရှိသော) သမာဓိပဋိလာဘော = သမာဓိကိုရခြင်းသည်၊ သိယာ

နခေါ=ဖြစ်နိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယထာ=အကြင်သမာဓိကိုရခြင်းကြောင့်၊ ပထဝိယံ=ရံ၌၊ ပထဝိသညီ=သည်၊ နေဝ အဿ=ရာ။ ပ။ စ ပန=သော်လည်း၊ (ဘိက္ခု=သည်)သညီ=သည်၊ အဿ=၏၊ ဘိက္ခုနော=မှာ၊ တထာရူပေါ=သော၊ သမာဓိပဋိလာဘော=သည်၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ယထာ=ကြောင့်၊ ပထဝိယံ=၌။ ပ။ ဘိက္ခုနော=မှာ၊ တထာရူပေါ=သော၊ သမာဓိပဋိလာဘော=သည်၊ ကထံ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ [ယထာကထံ-၌ ယထာပုဒ်ကိုအနက်မဲ့ကြံပါ] သိယာ=ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဧဝံသညီ=ဤသို့သော သညာရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိံသညီ=အဘယ်သို့သော သညာရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမှ) ယဒိဒံ=အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော=အားလုံး-သာသင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာလည်းဖြစ်၏၊ သဗ္ဗပဓိပဋိနိဿရော= (ခန္ဓာငါးပါးစသော) အားလုံးသော ဥပဓိတို့ကို ပယ်စွန့်ရာလည်းဖြစ်၏၊ တဏှာက္ခယော= တဏှာကုန်ခန်းရာလည်းဖြစ်၏၊ ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံး ပျက်စီးရာလည်းဖြစ်၏၊ နိရောဓော=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ဆုံးရာလည်းဖြစ်၏၊ နိဗ္ဗာနံ= ဝါနဟူသော တဏှာမှ ထွက်ခွါသော တရားလည်းဖြစ်၏၊ ဧတံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်၊ သန္တံ=ငြိမ်းချမ်း၏၊ ဧတံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်၊ ပဏီတံ=မွန်မြတ်၏၊ ဝါ=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သော တရားပေတည်း၊ ဣတိ =ဤသို့သော ဖလသမာပတ္တိသညာရှိသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) အာနန္ဒ = နှာ၊ ယထာ = ကြောင့်၊ ပထဝိယံ=၌။ ပ။ တထာရူပေါ=သော၊ သမာဓိပဋိလာဘော= ဖလသမာပတ္တိသမာဓိကိုရခြင်းသည်၊ ဧဝံ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ သန္တံပဏီတံသည်ဖြင့် ဆိုက်ရောက်အာရုံပြုနေခြင်းအားဖြင့်) သိယာ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌံ။

၇-သာရိပုတ္တသုတ်

၇။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊
 ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊
 (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားပြီ၊ ဥပ
 သင်္ကမိတွာ = ကြွသွားပြီး၍၊ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တေန= အရှင်သာရိ
 ပုတြာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ=တညီတညွတ်တည်းနီးနှောမိပြီ၊
 (ကျန်းမာသာရေး၊ စသည်မေးကာ၊ ညီညာဆိုပြော၊ နီးနှောမိပြီ) သမ္မောဒနိယံ=
 ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်
 အမှတ်ရထိုက်သော၊ ကထံ=စကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ=ပြီးဆုံးစေပြီး၍။ပ။
 အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ
 =လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထား
 မေးမြန်းသနည်းဟူမူ) အာဝုသော သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာ၊ [ဤသို့
 စသည်ဖြင့် ယခင်သုတ်အတိုင်းဆိုလေ၊ “ဧကမိဒါဟံ အာဝုသော အာနန္ဒ” သို့
 သွားတော့အံ့]

အာဝုသော အာနန္ဒ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊
 အဟံ=ငါသည်၊ ဣဓေဝ သာဝတ္ထိယံ=ဤသာဝတ္ထိမြို့၌ပင်၊ အန္တဝနေ=
 သူကန်းတော၌၊ ဝိဟရာမိ=နေပါ၏၊ တတ္ထ=ထိုသူကန်းတော၌၊ အဟံ=
 သည်၊ ယထာ=အကြင်သမာဓိကြောင့်၊ ပထဝိယံ=၌၊ ပထဝိသည်=
 သည်၊ နေဝ အဟောသိ=မဖြစ်ခဲ့။ပ။စ ပန=သို့၊ သော်လည်း၊ သညီ=သည်၊
 အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တထာရူပံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ ပထဝိ
 သညာစသည် မရှိသော်လည်း သဝိတက္ကသမာပတ္တိသညာရှိသည်အဖြစ်
 ဟူသော သဘောရှိသော) သမာဓိံ = သမာဓိကို၊ သမာပစ္စိံ =ဝင်စားခဲ့ပြီ၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ = မိန့်ကြားတော်မူပြီ)

ပန=ယင်းသို့ဝင်စားလျှင်၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ တသ္မိံ
 သမယေ=ထိုသမာဓိကို ဝင်စားရာအခါ၌၊ ကိံသည် = အဘယ်သညာ
 ရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်း
 ပြီ) အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ ဘဝနိရောဓော = ဘဝခန္ဓာ၏ ချုပ်ခြင်းသည်ကား၊
 ဝါ= ဘဝခန္ဓာ၏ ချုပ်ရာသည်ကား၊ နိဗ္ဗာနံ = နိဗ္ဗာန်တည်း၊ ဘဝနိရောဓော

= ကား၊ နိဗ္ဗာနံ= တည်း၊ ဣတိ = ဤသို့အာရုံပြုနလုံးသွင်း၍၊ ဝါ= ဤသို့အာရုံပြုကာ ဖလသမာပတ်သို့ရောက်၍၊ မေ=ငါ၏၊ အညာဝ = တပါးတခြားသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သညာ= သညာသည်၊ (ဖလသမာပတ္တိ သညာသည်) ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ဖြစ်နေ၏၊ အညာဝ=သော၊ သညာ=သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ=ချုပ်နေ၏။

အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ သကလိကဂ္ဂိဿ = ထင်းသေးထင်းမွှားမီးသည်၊ ဈာယမာနဿ=တောက်လောင်လသော်၊ အညာဝ=အခြားသာလျှင်ဖြစ် သော၊ အစ္စိ=မီးလျှံသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ အညာဝ =သော၊ အစ္စိ=သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ သေယျထာပိ=ချုပ်ငြိမ်းသကဲ့သို့၊ အာဝုသော = ငါ့ရှင်၊ ဧဝမေဝံ=ပင်။ ပ။ အညာဝ=သော၊ သညာ= သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ = ချုပ်ငြိမ်း၏၊ အာဝုသော = ရှင်၊ စ ပန = မည်သည့်သညာဖြစ်သည်ကို ပြောရလျှင်ကား၊ တသ္မိံ သမယေ= သမာဓိကို ဝင်စားနေရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ= ငါသည်၊ ဘဝနိရောဓော=ကား၊ နိဗ္ဗာနံ=တည်း၊ ဣတိသညိ = ဤသို့၊ ဘဝနိရောဓနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ အာရုံပြုနေသော ဖလသမာပတ္တိသညာ ရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်ပြီ)သတ္တမံ။

၈-ဈာနသုတ်

၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=(ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရားရှိသူသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလဝါ စ=သီလရှိသူသည်ကား၊ ဝါ=သီလတို့၌ အပြည့်အဝ ဖြည့်ကျင့်မှု ပြုလေ့ရှိသူသည်ကား၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဧဝံ=ဤသို့ မဖြစ်လသော်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=ထိုသီလဟူသောဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ အပရိပ္ပရော=ပြည့်ဝစုံလင်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ပြည့်ဝစုံလင်သူ မဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) တေန=ထိုရဟန်းသည်၊ [တေနပုဒ်ကို နှစ်ကြိမ်အနက်ပြန်ဆိုသည်] အဟံ =ငါသည်၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ သဒ္ဓေါ စ= သဒ္ဓါတရားရှိသူသည် လည်းကောင်း၊ သီလဝါစ=သီလရှိသူသည် လည်း ကောင်း၊ အသံ=ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ဖြည့်ကျင့်လိုမှု

ကုသိုလ်ဆန္ဒဖြင့်၊ တံ အင်္ဂံ=ထိုသီလဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါကို၊ ပရိပူရေတဗ္ဗံ= ပြည့်ဝစုံလင်စေသင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော စ=အကြင်အခါ၌ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ သီလဝါစ=သီလရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ဖြစ်လသော် ၊ (ဤသို့သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ နှစ်ဂုဏ်အင်္ဂါ စုံလင်သည် ဖြစ်လသော်) တတော=ထိုအခါ၌၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန= ထိုသီလဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ ပရိပူရော=ပြည့်ဝစုံလင်သူသည်၊ ဟောတိ =ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ သီလဝါ စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ ဗဟုဿုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မ သုတရှိသူသည်၊ နောဟောတိ=မဖြစ်၊ ဧဝံ=ဤသို့မဖြစ်လသော်၊ သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန=ထိုဗဟုဿုတဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ အပရိ ပူရော=သည်၊ ဟောတိ= ၏ ၊ တေန= ထို့ကြောင့်၊ တေန=ထိုရဟန်းသည်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ကိန္တိ=ဖြင့်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း၊ သီလဝါစ=ကောင်း၊ ဗဟုဿုတောစ=ရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ အသံ=ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ဖြင့်ကျင့်လိုမှု ကုသိုလ်ဆန္ဒဖြင့်၊ တံ အင်္ဂံ= ထိုဗဟုဿုတဂုဏ် အင်္ဂါကို၊ ပရိပူရေတဗ္ဗံ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော စ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း၊ သီလဝါစ=ကောင်း၊ ဗဟုဿုတောစ=ကောင်း၊ ဟောတိ =၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ဖြစ်လသော် (တတော=ထိုအခါ၌) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန=ထိုဗဟုဿုတဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝါ=နှင့်၊ ပရိပူရော= ပြည့်ဝ စုံလင်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ပေယျာလဖော်ဆိုသည်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း၊ သီလဝါစ=ကောင်း၊ ဗဟုဿုတောစ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ ဓမ္မကထိကာ =တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်သေး။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း။ ဗဟုဿုတောစ=ကောင်း၊ ဓမ္မကထိကာစ= တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=လည်း၊ ယရိသာဝစရော=ပရိသတ်အတွင်း ရဲတင်းကျွတ်စား ပြောကြားနိုင် သည်၊ နော ဟောတိ=သေး။ ဘိက္ခဝေ=ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း

။ပ။ ပရိသာဝစရော စ=နိုင်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=လည်း၊
ဝိသာရဒေါ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်း ရဲတင်းသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရိသာယ
=ပရိသတ်အား၊ ဓမ္မ=တရားကို၊ နော ဒေသေတိ=မဟောကြားနိုင်။ပ။
ပရိသာဝစရော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိသာရဒေါ စ=တင်းသည်လည်း၊
(ဟုတွာ)ပရိသာယ=အား၊ ဓမ္မ=ကို၊ ဒေသေတိ=ဟောကြားနိုင်ပေ၏၊
စ=သို့သော်လည်း၊ ဝိနယဓရော=ဝိနည်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နော ဟောတိ
=သေး။ပ။

ပရိသာဝစရော စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိသာရဒေါ စ=လည်း၊
(ဟုတွာ) ပရိသာယ=အား၊ ဓမ္မ=ကို၊ ဒေသေတိ=နိုင်၏၊ ဝိနယဓရော
စ=ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=လည်း၊ အာရညိကော= တောနေ
ရဟန်းသည်၊ (ဟုတွာ=၍) ပန္တ သေနာသနော=အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်
အဖျားဖြစ်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့၌ မှီခိုနေထိုင်သူသည်၊ နော
ဟောတိ=သေး။ပ။ ဝိနယဓရော စ= သည်လည် ကောင်း၊ အာရညိကော
=သည်၊(ဟုတွာ)ပန္တ သေနာသနော စ=သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊
စ=လည်း၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ထူးချွန်လွန်ကဲသော ဥပစာရုဇာန်စိတ်၌
ဖြစ်ကုန်၊မှီတည်နေကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ= ယခုမျက်မှောက်
အတ္တဘော၌ ချမ်းသာစွာနေထိုင်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ စတုနံ= လေးပါး
ကုန်သော၊ ဈာနာနံ=ရူပါဝစရဈာန်တို့ကို၊ နိကာမလာဘီ = မိမိအလိုဆန္ဒ
အတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ ရနိုင်
ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရလာဘီ = ပြန်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊
နော ဟောတိ = မဖြစ်သေး။ ပ။

အာရညိကော=သည်၊ (ဟုတွာ) ပန္တ သေနာသနော စ = လည်းကောင်း၊
ဟောတိ=၏၊ စ=ထို့အပြင်၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော။ ပ။
အကသိရလာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ အာသဝါနံ
=တို့၏၊ ဓယာ= ကြောင့် ။ ပ။ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၂) အဿဓဠကံ
သုတ်ကြည့်] ဥပသမ္ပစ္စ= ၍၊ ဝါ=၍၊ နော ဝိဟရတိ=မနေနိုင်သေး၊ ဧဝံ
= ဤသို့ မနေနိုင်သေးလသော်၊ သော = ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန=
(စေတောဝိမုတ္တိ၊ ပညာဝိမုတ္တိသို့ရောက်၍နေခြင်းဟူသော) ထိုဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊

ဝါ=နှင့် ၊ အပရိပူရော=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ တေန=ထို့ကြောင့် ၊ တေန= ထိုရဟန်းသည် ၊ အဟံ=ငါသည် ၊ ကိန္တိ=ဖြင့် ၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း ။ ပ ။ ပရိသာဝစရော စ=ကောင်း ၊ အသံ=ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း ၊ ဝိသာရဒေါ စ =သည်လည်း ၊ (ဟုတွာ) ပရိသာယ = အား ၊ ဓမ္မံ = ကို ၊ ဒေသေယျံ= ဟောကြားနိုင်ပါမည်နည်း ။

ဝိနယစရော စ=ဝိနည်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း ၊ အာရညိ ကော=သည် ၊ (ဟုတွာ) ပန္တသေနာသနော စ=သူသည်လည်းကောင်း ၊ အသံ=နည်း ၊ စ = ထို့အပြင် ၊ အာဘိစေတသိကာနံ = ကုန်သော ။ ပ ။ အကသိရလာဘိ=သည် ၊ အသံ=နည်း ၊ စ=ထို့အပြင် ၊ အာသဝါနံ = တို့၏ ၊ ဓယာ=ကြောင့် ။ ပ ။ ဝိဟရေယျံ=နေထိုင်နိုင်ပါမည်နည်း ၊ ဣတိ = ဤသို့ ၊ ဖြည့်ကျင့်လိုမှု ကုသိုလ်ဆန္ဒဖြင့် ၊ တံ အင်္ဂံ = ထိုစေတောဝိမုတ္တိ၊ ပညာဝိမုတ္တိဂုဏ်အင်္ဂါကို ၊ ပရိပူရေတမ္ပံ=ပြည့်ဝစုံလင်စေထိုက်၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ယတော စ=ဌ်ကား ၊ ဘိက္ခု=သည် ။ ပ ။ ပရိသာဝစရော စ = ကောင်း ၊ ဟောတိ = ၏ ၊ ဝိသာရဒေါ စ = သည်လည်း ၊ (ဟုတွာ) ပရိသာယ=အား ၊ ဓမ္မံ=ကို ၊ ဒေသေတိ=၏ ၊ ဝိနယစရော စ = ကောင်း ၊ အာရညိကော=သည် ၊ (ဟုတွာ) ပန္တသေနာသနော စ = သည်လည်းကောင်း ၊ ဟောတိ= ၏ ၊ စ = ထို့အပြင် ၊ အာဘိစေတသိကာနံ= ကုန်သော ။ ပ ။ ဟောတိ=၏ ၊ စ=ထို့အပြင် ၊ အာသဝါနံ = တို့၏ ။ ပ ။ ဝိဟရတိ= ၏ ၊ စဝံ=ဤသို့နေလသော် (တတော=ထိုအခါ၌) သော = ထိုရဟန်းသည် ၊ တေနင်္ဂေန=ထိုစေတောဝိမုတ္တိ၊ ပညာဝိမုတ္တိဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့် ၊ ဝါ=နှင့် ၊ ပရိ ပူရော=ပြည့်ဝစုံလင်သည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဒသဟိ=ဆယ်ပါး ကုန်သော ၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့် ၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံ သော ၊ ဘိက္ခု=သည် ၊ သမန္တပါသာဒိကော စ=(ကြည်ညိုဖွယ်မှန်၊ ကာယကံ စသည်၊ ပြည့်စုံညီသဖြင့်) ပတ်လည်ဝန်းကျင်၊ ကုန်စင်ပင်း၊ ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည် လည်းကောင်း ၊ သဗ္ဗကာရပရိပူရော စ = ရဟန်းတရား များပြားလုံးစုံ အကြောင်းဂုဏ်အခြင်းရာ စုံညီသာသည်လည်းကောင်း ၊ ဟောတိ=၏ ၊ ဣတိ=(အဝေါ=မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ ။

၉-သန္တဝိမောက္ခသုတ်

၉။ အာရညိကော=သည်၊ (ဟုတွာ) ပန္တသေနာသနော စ=သည်လည်း ၊
 ဟောတိ=ဖြစ်ပေ၏ ၊ စ=သို့သော်လည်း ၊ သန္တာ=(အာရုံ၊ အင်္ဂါ ၊ ဤနှစ်ဖြာ
 ဖြင့်) ငြိမ်သက်ကုန်သည် ၊ ဝိမောက္ခာ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်
 မြောက်ကုန်သည် ၊ ဝါ=အာရုံ၌ ထူးကဲစွာသက်ဝင်ကုန်သည် ၊ (ဟုတွာ=
 ဖြစ်ကုန်၍) ရူပေ = ရူပဈာန်တို့ကို ၊ အတိက္ကမ္မ = လွန်မြောက်ကုန်၍ ၊
 (ပဝတ္တာ = ဖြစ်ကုန်သော) ယေ တေ အာရပ္ပိ=အကြင်အရူပဈာန်တို့သည် ၊
 (အတ္ထိ=ရှိကုန်၏) တေ=ထိုအရူပဈာန်တို့ကို ၊ ကာယေန=သဟဇာတ
 နာမကာယဖြင့် ၊ ဝါ=ယင်းဈာန်နှင့် အတူတကွဖြစ်ဖက် စိတ်စေတသိက်
 တရားဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့် ၊ ဖုသိတွာ= တွေ့ထိ၍ ၊ နော
 ဝိဟရတိ=မနေနိုင်သေး ။ ပ။ တေ စ=ထိုအရူပဈာန်တို့ကိုလည်း ၊ ကာ
 ယေန=ဖြင့် ၊ ဖုသိတွာ=၍ ၊ ဝိဟရတိ = နေနိုင်၏ ၊ စ = သို့သော်လည်း ၊
 အာသဝါနံ=တို့၏ ။ ပ။ နဝမံ ။

၁၀ - ဝိဇ္ဇာသုတ်

၁၀။ ဝိနယဓရော စ=သည်လည်း ၊ ဟောတိ=၏ ၊ စ = သို့သော်
 လည်း ၊ အနေကဝိဟိတံ = များသောအပြားရှိသော ၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်နှင့်
 ရှင်းလင်းချက်တို့ကို အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၁) ဝေရဉ္စသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ ၊
 အနက်ပေးသက်သက်ကိုကား ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁) သီဟနာဒသုတ်
 ကြည့်] ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို ၊ နော အနုဿရတိ = ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍
 လျှောက်၍ မအောက်မေ့နိုင် ၊ သေယျထိဒံ = အဘယ်ပုဗ္ဗေနိဝါသကို
 နည်းဟူမူ ၊ ဧကမ္မိ ဇာတိ=ကိုလည်းကောင်း ။ ပ။ သဉ္စဒ္ဓေသံ= သော၊
 အနေကဝိဟိတံ=သော ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို ၊ နော အနုဿရတိ=နိုင် ၊ ဝိနယ
 ဓရော စ=လည်း ၊ ဟောတိ=၏ ၊ အနေကဝိဟိတံ=သော ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉ္စ
 =ကိုလည်း ၊ အနုဿရတိ= နိုင်၏ ၊ သေယျထိဒံ = ဟူမူ ။ ပ။ သဉ္စဒ္ဓေသံ
 =သော ၊ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ ။

စ=သို့သော်လည်း ၊ ဒိဗ္ဗေန=သော ၊ ဝိသုဒ္ဓေန=သော ၊ ။ ပ။ ဒုဂ္ဂတေ
 =ကုန်သော ၊ သတ္တေ=ကောင်း ၊ နော ပဿတိ=မမြင်နိုင်သေး ၊ ယထာ

ကမ္မူပဂေ=ကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကို၊ နော ပဇာနာတိ= မသိ
 နိုင်သေး ။ ပ ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉ္စ= ကိုလည်း ။ အနုဿရတိ = နိုင်၏ ။ စ =
 ထို့အပြင်၊ ဒိဗ္ဗေန=သော ။ ပ ။ ဒုဂ္ဂတေ= ကုန်သော၊ သတ္တေ= ကောင်း၊
 ပဿတိ= မြင်နိုင်၏ ။ ပ ။ ပဇာနာတိ= သိ၏ ။ စ = သို့သော်လည်း၊
 အာသဝါနံ=တို့၏ ။ ခယာ=ကြောင့် ။ ပ ။ နော ဝိဟရတိ=မနေနိုင်သေး၊
 ဧဝံ= ဤသို့ မနေနိုင်သေးလသော်၊ သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တေနင်္ဂေန =
 (စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိသို့ ရောက်၍နေခြင်းဟူသော) ထိုဂုဏ်အင်္ဂါဖြင့်၊
 ဝါ=နှင့် ။ အပရိပူရော ဟောတိ ။ ပ ။ ဒသမံ ။ အာနိသံသဝဂ္ဂေါ ပဌမော ။

၂ - နာထဝဂ်

၁ - သေနာသနသုတ်

၁၁ ။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့ ။ ပဉ္စင်္ဂံသမန္နာဂတော=ငါးပါးသော ဂုဏ်
 အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော ။ ဘိက္ခု = ရဟန်းသည် ။ ပဉ္စင်္ဂံသမန္နာဂတံ= သော ။
 သေနာသနံ= အိပ်ရာနေရာကျောင်းကို ။ သေဝမာနော= မှီခိုနေထိုင်လသော်၊
 ဘဇမာနော= မှီတင်းချဉ်းကပ်နေထိုင်လသော်၊ နစိရဿေဝ = မကြာမြင့်မီ
 သာလျှင် ။ အာသဝါနံ=တို့၏ ။ ခယာ= ကြောင့် ။ ပ ။ [ယခင်စာပိုဒ် (၈)
 ဈာနသုတ်ကြည့်] ဝိဟရေယျ=နေထိုင်နိုင်၏ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ။ ကထဉ္စ =
 အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ။ ဘိက္ခု = သည် ။ ပဉ္စင်္ဂံသမန္နာဂတော
 = ငါးပါးသောဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသည် ။ ဟောတိ = ဖြစ်သနည်းဟူမူ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့ ။ ဣဓ = ဤသာသနာတော်၌ ။ (ဤသာသနာတော်က)
 ဘိက္ခု = သည် ။ သဒ္ဓေါ = သဒ္ဓါတရားရှိသည် ။ (ရတနာသုံးပါးဂုဏ်တော်
 တို့၌ မလှုပ်မယိုင်နိုင်မြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်သော ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတရားနှင့်
 ပြည့်စုံသည်) ဟောတိ=၏ ။ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏ ။ ဧဝံ =
 အရဟတ္တမန်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ။ သဒ္ဓဟတိ= ယုံကြည်၏ ။
 (ကိန္တိ = အဘယ်သို့ ။ သဒ္ဓဟတိ= ယုံကြည်သနည်းဟူမူ) သော ဘဂဝါ=
 ဘုန်းတော်ကြီးမား ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ။ ဣတိပိ= ဤအကြောင်းကြောင့်

လည်း။ ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တုမည်တော်မူ၏။ ဣတိ = ဤသို့။ (တထာ
ဂတဿ=၏။ ဗောဓိ=ကို။ သဒ္ဓဟတိ =ယုံကြည်၏။ ဝါ = ကြည်ညို၏။)

(သော ဘိက္ခု = ထိုရဟန်းသည်) အပ္ပါဗာဓော = (ပြင်းထန်ခံခက်၊
လွန်နိပ်စက်ငြား) အကြီးစားအနာရောဂါမရှိသည်။ အပ္ပါတင်္ဂော = (ဆင်းရဲ
ငြိုငြင်၊ အသက်ရှင်ရေး) သေးသေးဖွဲဖွဲရောဂါဝေဒနာဟူသော ဒုက္ခမရှိသည်
[အာတကံတိ ကိစ္ဆေန ဇီဝတိ ဧတေနာတိ အာတင်္ဂော (ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ
အသက်ရှင်ကြောင်းဖြစ်သော အသေးအဖွဲ အနာရောဂါ ဒုက္ခဝေဒနာ)ဟု
ကရဏသာဓနဝစနတ္ထပြု။ သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၂) ဝဿကာရသုတ်
လည်းကြည့်] နာတိသီတာယ = အလွန်မအေးသော။ ဝါ = အလွန်မညံ့ဖျင်း
သော။ နာစူဏာယ = အလွန် မပူပြင်းသော။ ဝါ = အလွန်မထက်သော။
မဇ္ဈိမာယ = အလယ်အလတ်၌ဖြစ်သော။ ဝါ = အညီအမျှသမဖြစ်သော။ ပဓာ
နက္ခမာယ = ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ၌ သင့်လျော်ခိုင်ခံ့သော။ သမဝေပါ
ကိနိယာ = စားပြီးအစာကို ညီမျှစွာကြေညက်အောင် ချေချက်နိုင်သော။
[သမံ = ညီမျှစွာ။ ဝိပါကိနိ = ချေချက်နိုင်သောဝမ်းမီး။] ဂဟဏိယာ = ကမ္မဇ
ဝမ်းမီးနှင့်။ သမနူဂတော = ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ = ။

(သော ဘိက္ခု = ထိုရဟန်းသည်) အသဋ္ဌော = မစဉ်းလဲ မကောက်ကျစ်
သည်။ ဝါ = မိမိ၌မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုသူ
မဟုတ်သည်။ [ဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၃၆) ဝိဝါဒမူလသုတ်လည်းကြည့်]
အမာယာဝိ = မိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားခြင်းမရှိသည်။ သတ္တရိဝါ =
ဆရာသခင်မြတ်စွာဘုရားရှင်၌လည်းကောင်း။ ဝါ = မိမိ၏ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်၌
လည်းကောင်း။ ဝိညူသု = ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော။ သဗြဟ္မစာရီသု ဝါ = သီတင်း
သုံးဖော် ရဟန်းတော်တို့၌လည်းကောင်း။ ယထာဘူတံ = ဟုတ်မှန်သည့်
အတိုင်း။ အတ္တာနံ = မိမိအပြစ်ကို။ အာဝိကတ္တာ = ထင်ရှားစွာ ဖွင့်ဟဝန်ခံမှု
ပြုစာတ်သည်။ ဝါ = ထင်ရှားစွာ ဖွင့်ဟဝန်ခံကာ တောင်းပန်ကန်တော့မှု
ပြုစာတ်သည်။ ဟောတိ = ။

(သော ဘိက္ခု = သည်) အကုသလာနံ = အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မာနံ = တရားတို့ကို။ ပဟာနာယ = ပယ်ရှားခြင်းငှာလည်းကောင်း။ ပ။
[စာပိုဒ်(၁၇) ပဌမနာထသုတ်ကျမှ အောက်ခြေအဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြည့်စုံ

အောင်ရေးမည် ၊ နောက်ဝါကျ၌ “သမ္မာဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ” ပုဒ်ဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းချက်ကို နဝကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁) သမ္မောဓိသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]

(သော ဘိက္ခု=သည်) ပညာဝါ=ဝိပဿနာပညာရှိသည် ၊ ဥဒယတ္ထ ဂါမိနိယာ=ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ထိုးထွင်းသိနိုင်သော ၊ အရိယာယ=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော ၊ နိဗ္ဗေဓိ ကာယ=(လောဘအတုံးအခဲစသည်ကို) ဖြိုခွဲနိုင်သော ၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့် ၊ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ = ဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေတတ်သော အရိယမဂ်သို့ ဦးတည်သွားတတ်သော ၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာနှင့် ၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဧဝံ = ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ၊ (ဤသို့ သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံ၍ တထာဂတဗောဓိကို ယုံကြည်ကြည်ညိုခြင်း၊ ရောဂါကင်းကွာကျန်းမာ၍ ကမ္မဇဝမ်းမီးနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ မာယာသာဓဋ္ဌယျမရှိခြင်း၊ ဝီရိယရှိခြင်း၊ ဝိပဿ နာပညာရှိခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည် ၊ ပဉ္စင်သမန္နာဂတော= ငါးပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသည် ၊ ဟောတိ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ကထဉ္စ=ဖြင့် ၊ သေနာသနံ=သည် ၊ ပဉ္စင်သမန္နာဂတံ= သည် ၊ ဟောတိ= ဟူမူ ၊ ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ ဣဓ = ဤသာသနာတော်၌ ၊ သေနာသနံ = အိပ်ရာနေရာကျောင်းသည် ၊ နာတိဒူရံ = (ဆွမ်းခံရွာမှ) အလွန်မဝေးသည် ၊ (ဆွမ်းခံရွာနှင့် ဂါဝုတ်ထက်ဝက် မကွာလှမ်းသည်ဖြစ်၍ အလွန်မဝေးသည်) နာစွာသန္တံ = ဆွမ်းခံရွာမှ အလွန်မနီးသည် ၊ (အောက်ထစ် ဆုံးအားဖြင့် ဆွမ်းခံရွာနှင့် ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာ ကွာလှမ်းသည် ဖြစ်၍ ဆွမ်းခံရွာနှင့် အလွန်မနီးသည်) ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ=(ဘေးရန်ကင်း ရှင်း) သွားနိုင်ခြင်း၊ ပြန်လာနိုင်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည် ၊ (ဘေးရန်မသန်း ခရီးလမ်းရှိသဖြင့် အေးချမ်းသာယာ ဆွမ်းခံရွာသို့ သွားနိုင်ခြင်း၊ ကျောင်းသို့ ပြန်လာနိုင်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်) ဒိဝါ=နေ့အခါ၌ ၊ အပ္ပါကိတ္တံ= လူတို့နှင့် မရောပြွမ်းသည် [အပ္ပသဒ္ဓါသည် “အပ္ပိတ္တော” စသောပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့ အဘာဝ အနက်ဟောတည်း] ရတ္တိံ=ညဉ့်အခါ၌ ၊ အပ္ပသဒ္ဓံ=လူသံမရှိသည် ၊ အပ္ပနိဗ္ဗေါ သံ= လူစုလူဝေး ဟစ်ကြွေးဆူညံ အသံမလဲ မရှိသည် ၊ အပ္ပသံသမကသဝါ တာတပသရီသပသမ္ပသံ=မှတ်၊ ခြင်၊ လေ၊ နေပူ၊ မြေကင်းတို့၏ ကိုက်ခဲ

ထိပါး အတွေ့နှစ်ပါး မရှိသည်။ ဟောတိ=၏။

ပန= ထို့အပြင်၊ တသ္မိံ သေနာသနေ= ထိုအိပ်ရာနေရာကျောင်း၌၊ ဝိဟရန္တဿ=နေထိုင်လသော်၊ ဝါ=နေထိုင်သောရဟန်းမှာ၊ စိဝရ၊ ပိဏ္ဍ ပါတ၊ သေနာသန၊ ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရာ = သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ ဂိလာန၏ ပစ္စည်းဖြစ်သော ဆေးအသုံးအဆောင် တို့သည်။ အပ္ပကသိရေန = မခက်ခဲသောအားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ= ဖြစ်ပေါ် ရရှိကုန်၏။ ပန=ထို့အပြင်၊ တသ္မိံ သေနာသနေ= ၌၊ ဗဟုဿုတာ = သုတ္တဂေယျ စသည်များစွာ ကြားနာသင်ယူအပ်ပြီးသော ဘုရားစကား တော်ရှိကုန်သော၊ အာဂတာဂမာ = နှုတ်တက်လာငြား ဆောင်ထားသင်ယူ အပ်ပြီးသော အာဂုံပရိယတ်ကျမ်းဂန်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မဓရာ = သုတ်အဘိဓမ္မာ တရားကိုဆောင်ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာ = ဝိနည်းပိဋကတ်ကို ဆောင် ကုန်သော၊ မာတိကာဓရာ= (ထိုသုတ်အဘိဓမ္မာဝိနည်းတို့၏) ခေါင်းစဉ် မာတိကာကို ဆောင်ကုန်သော၊ ထေရာ=ထေရ်ရှင်ဆရာတော်ဖြစ်ကုန် သော၊ ဝါ= သီလစသောဂုဏ်တို့၏ မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ဆရာတော်ဖြစ်ကုန်သော၊ [ထိရ = ထိရဘာဝ= မြဲမြံသည်အဖြစ်၊ ထိရံ အာပဇ္ဇန္တိတိ ထေရာ] ဝါ= မြဲမြံခိုင်ခံ့သော သီလစသောဂုဏ်တော်ပိုင်ရှင် ဆရာတော်သခင်ဖြစ်ကုန်သော၊ [ထိရာ သီလာဒိဂုဏာ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ထေရာ] ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ=နေတော်မူကြကုန်၏။

(သော ဘိက္ခု= ထိုရဟန်းသည်) တေ= ထိုထေရ်ရှင်ဆရာတော် တို့ထံသို့၊ ကာလေန ကာလံ= သင့်လျော်သည့် အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားရောက်၍၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤပါဠိပုဒ်သည်ကား၊ ကထံ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ= အဘယ် သို့သောနည်းအားဖြင့် ဤအနက်ကို ဟောရပါသနည်း၊ ဣမဿ= ဤ ပါဠိပုဒ်၏၊ အတ္ထော = အနက်အဓိပ္ပာယ်ကား၊ ကော = အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပရိပုစ္ဆတိ=ပါဠိကိုလည်း မေးမြန်း၏၊ ပရိပုစ္ဆတိ=ပါဠိ၏ အနက်ကိုလည်းမေးမြန်းစူးစမ်း၏၊ [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁) အာနန္ဒသုတ် ဇီကာအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ကောဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇) ဂေါပါလကသုတ်၌ဇီအဖွင့်နှင့် မတူချေ]

တဿ= ထိုရဟန်းအား၊ တော အာယသ္မန္တော= ထိုထေရ်အရှင်မြတ်တို့သည်၊ အဝိဝေဒဗ္ဗေဝ=မဖွင့်ပြအပ်သေးသော ပါဠိအနက်ကိုလည်း၊ ဝိဝေဒန္တိ= ဖွင့်ပြကြကုန်၏၊ (အခြားနေရာ အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဠိသာဓက ဆောင်ပြဖွင့်ဆိုပေးကြကုန်၏) အနုတ္တာနကတဉ္စ=ပေါ်လွင်အောင် မပြုအပ်သေးသော ပါဠိအနက်ကိုလည်း၊ ဥတ္တာနိကရောန္တိ=(ယုတ္တိဖွင့်ဖော်) ထင်ပေါ်အောင် ပြုကြကုန်၏၊ အနေကဝိဟိတောသု=များသော အမျိုးအစား အပြားရှိကုန်သော၊ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု = ယုံမှားသံသယ၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု စ=ခက်ဆစ်ခက်ရာ ပါဠိရပ်တို့၌လည်း၊ ကင်္ခံ= ယုံမှားတွေဝေခြင်းကို၊ ပဋိဝိနောဒေန္တိ=(မှန်ကန်စွာဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းဖြင့်) ပယ်ဖျောက်ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စဝံ (မဝေးလွန်း မနီးလွန်းခြင်းစသော) ဤဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သေနာသနံ=သည်၊ ပဉ္စင်္ဂသမဇ္ဈာဂတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။ ဝိဟရေယျ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဌမံ။

၂-ပဉ္စင်္ဂသုတ်

၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စင်္ဂဝိပွဟိနော = ပယ်အပ်ပြီးသော ငါးပါးသော အကြောင်းအင်္ဂါရှိသော၊ ဝါ = ငါးပါးသောအကြောင်းအင်္ဂါကို ပယ်ရှား

၁။ ပဉ္စင်္ဂသမဇ္ဈာဂတ သေနာသနံ ။ ဤ၌ ကျောင်းအင်္ဂါငါးပါးဟူသည် (၁)“နာတိဒူရံ နဇ္ဈာသန္တံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္တံ”ဟူသော အင်္ဂါတပါး။ (၂) ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဍံ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဓံ အပ္ပနိဋ္ဌေသံ”ဟူသော အင်္ဂါတပါး။ (၃)“အပ္ပသံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ပသံ”ဟူသော အင်္ဂါတပါး။ (၄)“တသ္မိံ ခေါ ပန သေနာသနေ ဝိဟရန္တဿ။ ပ။ ပရိက္ခာရာ”ဟူသော အင်္ဂါတပါး။(၅)“တသ္မိံ ခေါ ပန သေနာသနေ ထေရာ။ ပ။ ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တိ”ဟူသော အင်္ဂါတပါးအားဖြင့် ငါးပါးဟု ဋီကာများအတိုင်း ရေတွက်ရာ၏၊ ဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ကြီး၏ ပရမတ္ထသရူပဘောဒနိက္ခမံ၊ ဒု-၁၇၉-၌လည်း-

“မဝေးနီးမော၊ မရောလူရှင်၊ မှက်ခြင်ပါးနည်း၊ ပစ္စည်း၊ မိတ်ဆွေ၊ ရလွယ်လေ၊ ငါးထွေကျောင်းအင်္ဂါ”ဟူ၍ ဆောင်ပုဒ်စပ်ဆိုတော်မူ၏။

ပြီးသော၊ ပဉ္စကံသမန္နာဂတော = ငါးပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသော၊
ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤတရားဖြင့် ဆုံးမရာ သာသနာ
တော်၌၊ ဝါ=သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနယာပိဋကတ်၊ ဤသာသနာတော်
မြတ်၌၊ ကေဝလီ=အားလုံးစုံသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝုသိတဝါ = မြတ်သော
အရိယမဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးသော၊ ဥတ္တမပုရိသောတိ = မြတ်သော
ယောက်ျားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ကထဉ္စ = အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
ဘိက္ခု = ရဟန်းသည်၊ ပဉ္စကံဝိပူဟီနော = ပယ်အပ်ပြီးသော ငါးပါးသော
အကြောင်းအင်္ဂါရှိသည်၊ ဝါ=ငါးပါးသော အကြောင်းအင်္ဂါကို ပယ်ရှား
ပြီးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ= ဤသာသနာ
တော်၌၊ ဘိက္ခုနော = ရဟန်းသည်၊ ကာမတ္ထန္တော = ကာမတ္ထန္တ ကို၊ ဝါ=
ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်သော လောဘကို၊ ဝါ=သည်၊
ပဟီနော=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ ဗျာပါဒေါ = ဒေါသကို၊
(စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသကို) ဝါ=သည်၊ ပဟီနော=
သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနနှင့် မိဒ္ဓကို၊ ဝါ = စိတ်၏ လေးလံ
ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော
ကို၊ ဝါ=သည်။ ပ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စကို၊ ဝါ= စိတ်ပျံ့
လွင့်ခြင်းသဘောနှင့် နောင်တတဖန်ပူပန်ခြင်းသဘောကို၊ ဝါ = သည်။ ပ။
ဝိစိကိစ္ဆာ=ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ၊ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌
သို့လောသို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းသဘောကို၊ ပဟီနာ= ပယ်အပ်
ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ= ဤသို့သော အခြင်းအရာ
အားဖြင့်၊ (ဤသို့ ကာမတ္ထန္တစသည်ကို ပယ်ပြီးခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအား
ဖြင့်)၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပဉ္စကံဝိပူဟီနော=ရှိသည်၊ ဝါ=ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ကထဉ္စ = ဖြင့်၊ ဘိက္ခု = သည်၊ ပဉ္စကံသမန္နာဂတော
= သည်၊ ဟောတိ =ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဣဓ= ၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊
အသေဓန= ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ= ရဟန္တာတို့၏ဥစ္စာ
ဖြစ်သောတရား၌ ပါဝင်သော၊ သီလက္ခန္ဓေန=လောကုတ္တရာသီလ အစု
အဝေးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ [တိက နိပါတ်စာပိုဒ်

(၅၈) ဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ်နှင့် ဤဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁၁) ပဌမအသေခ သုတ်လည်းကြည့်] အသေခေနေ = သော၊ သမာဓိက္ခန္ဓေန = လောကုတ္တရာ သမာဓိအစုအဝေးနှင့် ။ ပ ။ ပညာက္ခန္ဓေန = လောကုတ္တရာပညာ အစု အဝေးနှင့် ။ ပ ။ ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓေန = ဖိုလ်ဝိမုတ္တိအစုအဝေးနှင့်၊ (ထိုသီလသမာဓိ ပညာအစုအဝေးမှ ကြွင်းကျန်သော ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော ဖိုလ်ဝိမုတ္တိ အစုအဝေးနှင့်) ။ ပ ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓေန = (ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ဟူသော) ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်အစုအဝေးနှင့်၊ သမန္နာဂတော = သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဧဝံ = ဖြင့်၊ (ဤသို့ အသေခသီလက္ခန္ဓစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု = သည်၊ ပဉ္စင်္ဂံသမန္နာဂတော ဟောတိ ။ ပ ။

[ဂါထာ] ဘိက္ခုနော = ရဟန်းမှာ၊ ကာမစ္ဆန္ဒော စ = ကာမစ္ဆန္ဒသည် လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒေါ စ = ဒေါသသည်လည်းကောင်း၊ ထိနမိဒ္ဓု = ကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စံ စ = ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုတ္တုစ္စသည်လည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ = ကောင်း၊ သဗ္ဗသောဝ = အားလုံးစုံပင်၊ န ဝိဇ္ဇတိ = မရှိ ။

တထာဝိဓော = ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ ကာမစ္ဆန္ဒစသော အ ကုသိုလ်ကို ပယ်ပြီးခြင်းသဘောရှိသော) ဘိက္ခု = သည်၊ အသေခေနေ = သော၊ သီလေန စ = လောကုတ္တရာသီလနှင့်လည်းကောင်း၊ အသေခေနေ = သော၊ သမာဓိနာ စ = လောကုတ္တရာသမာဓိနှင့်လည်းကောင်း၊ အသေက္ခာယ = ရဟန္တာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိမုတ္တိယာ စ = ဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်လည်းကောင်း၊ အသေခေနေ = သော၊ ဉာဏေန စ = ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗန္ဓော = ပြည့်စုံ၏ ။

ဝေ = အမှန်တကယ်ပင်၊ ပဉ္စင်္ဂံသဗ္ဗန္ဓော = (အသေခသီလစသော) ငါးမျိုး သော ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးကုန်သော၊ အင်္ဂေ = (ကာမစ္ဆန္ဒ စသော) အကြောင်းအင်္ဂါတို့ကို၊ ဝိဝဇ္ဇယံ (ဝိဝဇ္ဇယန္တော) = ရှောင်ရှားသော၊ သ (သော ဘိက္ခု) = ထိုရဟန်းကို၊ ဣမသိ ဓမ္မဝိနယေ = ဌ်၊ ကေဝလီ ဣတိ = အားလုံးစုံသောဂုဏ်တော်ပိုင်ရှင်ဟူ၍၊ ဝုဇ္ဇတိ = ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ = ဤသို့၊ (အဝေါစ = မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ ။

၃ - သံယောဇနသုတ်

၁၃ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သံယောဇနာနိ=အနှောင်အဖွဲ့တို့သည်။ (မိမိ တည်ရာ သတ္တဝါကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သော အနှောင် အဖွဲ့တို့သည်) ဣမာနိ ဒသ=ဤဆယ်မျိုးတို့ပေတည်း။ ဒသ= ဆယ်မျိုး တို့ဟူသည်။ ကတမာနိ - အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ=အောက် ကာမဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ = ကုန်သော၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုး ကုန်သော၊ သံယောဇနာနိ= သံယောဇဉ်တို့လည်းကောင်း၊ ဝါ= အနှောင် အဖွဲ့တို့လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယာနိ=အထက်ရူပအရူဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ် တတ်ကုန်သော၊ ဝါ= ကုန်သော၊ ပဉ္စ= ကုန်သော၊ သံယောဇနာနိ = တို့လည်းကောင်းတည်း။ [နဝကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၇) ဩရမ္ဘာဂိယသုတ်၊ စာပိုဒ် (၇၀) ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသုတ်တို့နှင့် ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် (၃၇)သုတ်တို့လည်း ကြည့်] ပဉ္စ = ကုန်သော၊ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ = ဩရမ္ဘာဂိယမည်ကုန်သော၊ သံယောဇနာနိ=အနှောင်အဖွဲ့တို့ဟူသည်။ ကတမာနိ= အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ ။ ပ ။ တတိယံ ။

၄-စေတောဓိလသုတ်

၁၄ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယဿ ကဿစိ = အမှတ်မထား တပါးပါးသော၊ ဘိက္ခုဿ ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ယာယ ကာယစိ = အမှတ်မထား တပါးပါးသော [“ယဿ ကဿစိ”ပုဒ်ကိုပင် ဣတ္ထိလိင်ပြင်၍ လိုက်ပေးသည်] ဘိက္ခုနိယာ ဝါ = ရဟန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးကုန်သော၊ စေတောဓိလာ = စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန် ကြောင်းတရားတို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၁) စေတောဓိလ သုတ်လည်းကြည့်] အပ္ပဟီနာ=မပယ်သတ်အပ်သေးကုန်အံ့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ စေတဿာ ဝိနိဗန္ဓာ=(ဖြစ်ခွင့်မပေးသောအားဖြင့်) ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ် ချုပ်နှောင်တတ်သော တရားတို့ကို၊ အသမုစ္ဆိန္ဒာ = မပယ်ဖြတ်အပ်သေး ကုန်အံ့၊ တဿ = ထိုရဟန်းရဟန်းမ၏၊ [ယာ ရတ္တိ စါ ဒိဝသော ဝါ၊ ဟာနိ ဝုဒ္ဓိ - တို့၌စပ်] ဝါ = ထိုရဟန်း၊ ရဟန်းမသည်၊ [ပါဠိကဓိ - ၌ စပ်] ယာ ရတ္တိ ဝါ= အကြင်ညဉ့်သည်လည်းကောင်း၊ ယော ဒိဝသော

ဝါ = အကြင်နေ့သည်လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ = ဆိုက်ရောက်လာ၏၊
 တေသု ရတ္တိဒိဝေသေသု = ထိုည၌နေ့တို့၌၊ [တနည်း - တေ ရတ္တိဒိဝေသေ
 = ထိုည၌နေ့တို့ပတ်လုံး] ကုသလေသု = ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု
 = တရားတို့၌၊ ဟာနိယေဝ = ဆုတ်ယုတ်မှုသည်သာလျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ =
 အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ = မချွတ်စကန်ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏၊
 ဝုဒ္ဓိ = ကြီးပွားမှုသည်၊ ပါဠိကင်္ခါ = သည်၊ နော ဟောတိ = မဖြစ်။
 [ကတမဿ = ကတမေ + အဿ]

အဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ ကတမေ = အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ =
 ငါးပါးကုန်သော၊ စေတောဓိလာ = တို့ကို၊ ဝါ = တို့သည်၊ အပ္ပဟီနာ =
 မပယ်သတ်အပ်သေးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ၊ [ထို့နောက်
 (နဝကနိပါတ်)စာပိုဒ် (၇၁) စေတောဓိလ သုတ်ကြည့်]။ ပ။ ဧဝံ =
 ဤသို့၊ မညွတ်ကိုင်းခြင်းအားဖြင့်၊ အဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ အယံ = ဤ
 မည်သော၊ (ဤမြတ်စွာဘုရား၌ ယုံမှားတွေးတောမှု ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော)
 ပဉ္စမော = ရှေးဦးစွာသော၊ စေတောဓိလော = ကို၊ ဝါ = သည်၊ အပ္ပဟီနော =
 မပယ်သတ်အပ်သေးသည်၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ပုနစပရံ
 = နောက်ထပ် မပယ်သတ်အပ်သေးသော စေတောဓိလတရားကား၊ ဘိက္ခု =
 သည်၊ ဓမ္မေ = ၌၊ ကင်္ခတိ = ၏။ ပ။ ဧဝံ = ဤသို့၊ မညွတ်ကိုင်းခြင်းအားဖြင့်၊
 အဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ အယံ = ဤမည်သော၊ (ဤသို့ သီတင်းသုံးဖော်တို့၌
 စိတ်ဆိုးခြင်းဟူသော) ပဉ္စမော = ငါးခုမြောက်သော = စေတောဓိလော =
 ကို၊ ဝါ = သည်၊ အပ္ပဟီနော = သည်၊ ဟောတိ = ၏၊ [ဣမဿ =
 ဣမေ + အဿ] အဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမေ = ဤမည်ကုန်သော၊
 ပဉ္စ = ကုန်သော၊ စေတောဓိလာ = တို့ကို၊ ဝါ = တို့သည်၊ အပ္ပဟီနာ =
 ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

အဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ ကတမေ = ကုန်သော၊ ပဉ္စ = ကုန်သော၊
 စေတောဓိနိဗ္ဗာ = တို့ကို၊ ဝါ = တို့သည်၊ အသမုတ္တိနာ = မပယ်ဖြတ်
 အပ်သေးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ = ဟူမူ၊ [ထို့နောက် နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်
 (၇၂) စေတောဓိနိဗ္ဗာသုတ်ကြည့်]။ ပ။ ဧဝံ = ဖြင့်၊ အဿ = သည်၊
 အယံ = ဤမည်သော၊ (ဤသို့ ကာမတို့၌ မကင်းရှင်းသောရာဂရှိသည်

အဖြစ်ဟူသော) ပဌမော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=ကို၊ ဝါ =သည်၊ အသမုစ္ဆိန္ဒော = မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသည်၊ ဟောတိ = ဧါ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော အခြားသော စေတသောဝိနိဗန္ဓတရားကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ ကာယေ=ဌ် ။ ပ။ ဧဝံ=ဖြင့်၊ အဿ=သည်၊ အယံ= ဤမည်သော၊ (ဤသို့ မိမိ၏ ကာယဌ် ရာဂမကင်းသည်အဖြစ်ဟူသော) ဒုတိယော = သော၊ စေတသော ဝိနိဗန္ဓော = ကို၊ အသမုစ္ဆိန္ဒော =သည်၊ ဟောတိ = ဧါ၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ ရူပေ၊ ဌ် ။ ပ။ ဧဝံ = ဖြင့်၊ အဿ= သည်၊ အယံ = ဤမည်သော၊ (ဤသို့ ဗဟိဒ္ဓရုပ်ဌ် ရာဂမကင်းသည်အဖြစ် ဟူသော) တတိယော ။ ပ။ ဧဝံ= ဖြင့်၊ အဿ= ထိုရဟန်းသည်၊ အယံ= ဤမည်သော၊ (ဤသို့ နတ်ဘဝကိုတောင့်တ၍ ဗြဟ္မစရိယကိုကျင့်ခြင်း ဟူသော) ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော= ကို၊ ဝါ= သည်၊ အသမုစ္ဆိန္ဒော= သည်၊ ဟောတိ = ဧါ၊ အဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမေ =ဤမည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ = ကုန်သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ အသမုစ္ဆိန္ဒော=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ သေယျထာပိ= ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ကာဠပက္ခေ= လဆုတ်ရက်ပိုင်းဌ်၊ စန္ဒဿ=လ၏၊ ယာ ရတ္တိ ဝါ=ကောင်း၊ ယော ဒီဝ သော ဝါ= ကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ = ဧါ၊ (တေသု ရတ္တိဒီဝသေသု = တို့ဌ်၊ စန္ဒော = လသည်) ဝဏ္ဏေန = ပင်ကိုမူလသဘာဝအဆင်းအားဖြင့်လည်း၊ (ဝန်းကျင်ပတ်ရံ၊ ရောင်လျှံမထွင်း၊ သဘာဝအဆင်းအားဖြင့်လည်း) ဟာယတိ ဧဝ = ဆုတ်ယုတ်သည်သာ၊ မဏ္ဍလေန = အဝန်းအဝိုင်းအားဖြင့် လည်း၊ ဟာယတိ ဧဝ=သာ၊ အာဘာယ= ပတ်ရံဝင်းပြောင်၊ အဆင်းရောင် အားဖြင့်လည်း၊ [အရောင်သေကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုလို၍၊ အရောင်ရှင်ကို “အာဘာ”ဟု ဆိုလိုသည်] ဟာယတိ ဧဝ = သာ၊ အာရောဟပရိကာပောန= အရှည်အလျားနှင့် အကျယ်အပြန့်လုံးပတ်အားဖြင့်လည်း ဟာယတိ ဧဝ ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယဿ ကဿစိ=သော၊ ဘိက္ခုဿ ဝါ =ကောင်း ။ပ။ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်အံ့ ။ ပ။ သုသမုစ္ဆိန္ဒော = ကောင်းစွာ ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီး ကုန်အံ့ ။ ပ။ ပဟိနာ = ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်သနည်း

ဟူမူ ။ ပ ။ န ကင်္ခတိ = မယုံမှား ၊ န ဝိစိကိစ္ဆတိ = စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော်
 မတွေးတော မပင်ပန်း ၊ အဓိမုစ္ဆတိ = ဒိဟာယံဟု သဲကွဲတိပြတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်၏ ၊
 သမ္ဗသိဒတိ = ယုံမှားကင်းစင် ကြည်လင်ပြတ်သား၏ ။ ပ ။ နမတိ = ညွတ်
 ကိုင်း၏ ၊ ဧဝံ = ဤသို့ ညွတ်ကိုင်းခြင်းဖြင့် ၊ အဿ = ထိုရဟန်းသည် ၊
 အယံ = ဤဘုရား၌ ယုံမှားတွေဝေမှု ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော ၊ ပဌမော = သော ၊
 စေတောခိလော = ကို ၊ ဝါ = သည် ၊ ပဟိနော = ပယ်အပ်ပြီးသည် ၊ ဟောတိ = ။

ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် ပယ်အပ်ပြီးသော အခြားသော
 စေတောခိလတရားကား ၊ ဘိက္ခု = သည် ၊ ဓမ္မေ = ၌ ၊ န ကင်္ခတိ ။ ပ ။
 ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ ပုနစပရံ = ကား ၊ ဘိက္ခု = သည် ၊ သဗြဟ္မစာရီသု = တို့၌ ၊
 န ကုပိတော = စိတ်မဆိုးသည် ၊ အတ္တမနော = မိမိ၏ပင်ကိုယ်မင်္ဂလာ၊
 နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည် ၊ န အာဟတစိတ္တော = ဒေါသရိုက်နှက် နှိပ်စက်
 အပ်သောစိတ်ရှိသူ မဟုတ်သည် ၊ န ခိလဇာတော = ဖြစ်သော ကြမ်းတမ်း
 ခက်ထန်ကြောင်းဒေါသရှိသူ မဟုတ်သည် ၊ ဝါ = သည် ၊ ဟောတိ = ။ ပ ။
 ဧဝံ = ဤသို့ စိတ်ညွတ်ကိုင်းခြင်းဖြင့် ၊ အဿ = သည် ၊ အယံ = ဤသို့
 သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌ စိတ်ဆိုးခြင်းဟူသော ၊ ပဉ္စမော = သော ၊ စေတော
 ခိလော = ကို ၊ ပဟိနော ဟောတိ ။ ပ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ ဣဓ = ၌ ၊ ဘိက္ခု = သည် ၊ ကာမေသု = တို့၌ ၊ ဝိတ
 ရာဓါ = ကင်းရှင်းသော တပ်မက်မှုရာဂရှိသည် ၊ ဝိဂတစ္ဆန္ဒော = ကင်းရှင်းသော
 လိုချင်တောင့်တမှုရှိသည် ။ ပ ။ ဧဝံ = ဖြင့် ၊ အဿ = သည် ၊ အယံ =
 ဤကာမတို့၌ ရာဂမကင်းသည်အဖြစ်ဟူသော ၊ ပဌမော = သော ၊ စေတော
 ဝိနိဗန္ဓော = ကို ၊ ဝါ = သည် ၊ သုသမုစ္ဆိန္ဒော = ကောင်းစွာ ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီး
 သည် ၊ ဟောတိ = ။ ဘိက္ခဝေ = တို့ ၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် ပယ်ဖြတ်
 အပ်ပြီးသော အခြားသော စေတောဝိနိဗန္ဓတရားကား ။ ပ ။ [ပေယျာလ
 ဖော်ဆိုပါ] ဘိက္ခု = သည် ၊ ယာဝဒတ္ထံ = လောက် ၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ =
 လျက် ၊ ဝါ = အောင် ။ ပ ။ အနုယုတ္တော = လျက် ၊ န ဝိဟရတိ = မနေထိုင် ၊
 [ထို့နောက်^{၇၄} ယော သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု န ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ။ ပ ။
 ဝိဟရတိ ၊ တဿ စိတ္တံ နမတိ ။ ပ ။ ဧဝမဿာယံ စတုတ္ထော စေတော
 ဝိနိဗန္ဓော သုသမုစ္ဆိန္ဒော ဟောတိ^{၇၅} ဟု ဆိုပါ ။]

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ အညတရံ = သော၊ ဒေဝနိကာယံ = ကို၊ ပဏိဓာယ = ဤ၊ ဗြဟ္မစရိယံ = ကို၊ န စရတိ = ကျင့်သည် မဟုတ်၊ (ကိန္တိ = ဤ၊ န စရတိ = ကျင့်သည်မဟုတ်သနည်းဟူမူ) ။ပ ။ စဝံ = ဖြင့်၊ အဿ = သည်၊ အယံ = ဤမည်သော၊ (ဤသို့၊ နတ်ဘဝကို တောင့်တ၍ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းတည်းဟူသော) ပဉ္စမော = သော ။ပ ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ သေယျထာပိ = ကား၊ ဇုဏှပက္ခေ = လဆန်းရက်ပိုင်း၌၊ စန္ဒဿ = လ၏ ။ ပ ။ ဝနုတေဝ = တိုးပွားနေတော့သည်သာ ။ ပ ။ စတုတ္ထံ ။

၅-အပ္ပမာဒသုတ်

၁၅ ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အပ္ပဒါ = ခြေမရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (မြွေငါး အစရှိသော) သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွိပဒါ = ခြေနှစ်ချောင်း ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (လူငှက်အစရှိသော) သတ္တဝါတို့သည်လည်း ကောင်း၊ စတုပ္ပဒါ = ခြေလေးချောင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (ဆင်မြင်း အစရှိသော) သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုပ္ပဒါ = များသောခြေ ရှိကုန်သော၊ သတ္တာဝါ = (ကင်းခြေများ အစရှိသော) သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း၊ ရူပိနော = ရုပ်ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (ပဉ္စဝေါကာရ၊ ဧကဝေါကာရဘုံသားဖြစ်သော) သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ အရူပိနော = ရုပ်မရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (စတုဝေါကာရဘုံသား) သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း၊ သညိနော = သညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံသားမှ တပါးသော စတုဝေါကာရဘုံသား၊ ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံသား) သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း ။

အသညိနော = သညာမရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (ဧကဝေါကာရ ဘုံသား) သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ နေဝသညိနာသညိနော = ရန်ရှင်း ပေါ်လွင်သော သညာရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်၊ သိမ်မွေ့သောသညာ မရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ = (နေဝသညာနာသညာ ယတနဘုံသားဖြစ်သော) သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ = အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်၏၊ တေသံ = ထိုသတ္တဝါအားလုံး တို့တွင်၊ အရဟံ = ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ = အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေထွင်၊ ကုန်စင်ပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော။ တထာဂတော = မြတ်စွာဘုရားကို။ အင်္ဂု (အဂ္ဂေါ) = ဂုဏ်အားဖြင့် အမြင့်မြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ အက္ခာယတိ = ဆိုအပ်၏။ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့။ ဧဝမေဝံ = ဤအတူပင်။ ယေ ကေစိ = ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံကုန်သော။ ကုသလာ = စတုဘူမကကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ = တရားတို့သည်။ (သန္တိ = ရှိကုန်၏) သဗ္ဗေ = အားလုံးကုန်သော။ တေ = ထိုစတုဘူမကကုသိုလ်တရားတို့သည်။ အပ္ပမာဒမူလကာ = မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရားဟူသော အရင်းခံအကြောင်း ရှိကုန်၏။ အပ္ပမာဒ သမောသရဏာ = မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရားဟူသော ပေါင်းဆုံ သက်ရောက်ရာရှိကုန်၏။ ဝါ = မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရား၌ ပေါင်းဆုံ သက်ရောက်ကုန်၏။ တေသံ = ထိုစတုဘူမကကုသိုလ်တရား တို့တွင်။ အပ္ပမာဒေါ = မမေ့လျော့ကြောင်း သတိကို။ ဝါ = မေ့လျော့မှုအကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိကို။ (ထိုစတုဘူမကကုသိုလ်တို့ကို ပြုလုပ် စေတတ်သော မမေ့လျော့ကြောင်းသတိဟူသော ကာမာဝစရကုသိုလ် တရားကို) (ပဋိလာဘကတ္တေန = စတုဘူမကကုသိုလ်တို့ကို ရရှိစေ တတ်သော တရား၏အဖြစ်အားဖြင့်) အင်္ဂု (အဂ္ဂေါ) = အမြတ်ဆုံးတရား ဟူ၍။ အက္ခာယတိ = ဆိုအပ်၏။ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့။ သေယျထာပိ = ဥပမာပြုရလျှင်ကား။ ယာနိ ကာနိစိ = ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံကုန်သော။ ဇင်္ဂလာနံ = ကြည်းကုန်းမြေအပြင်၌ ပေါက်ဖွားကျက်စားကုန်သော။ ပါဏာနံ = ခြေရှိသော သတ္တဝါတို့၏။ ပဒဇာတာနိ = ခြေရာတို့သည်။ (သန္တိ = ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာနိ = အားလုံး ကုန်သော။ တာနိ (ပဒဇာတာနိ) = ထိုခြေရာတို့သည်။ ဟတ္ထိပဒေ = ဆင်ခြေရာ ၌။ သမောဓာနံ = ထည့်သွင်းနိုင်ခြင်းသို့။ ဝါ = ဝင်ဆံခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ သေယျထာပိ = ရောက်ကုန်သကဲ့သို့။ တေသံ = ထိုကြည်းကုန်းသတ္တဝါ တို့၏ ခြေရာအားလုံးတို့တွင်။ ဟတ္ထိပဒံ = ဆင်ခြေရာကို။ မဟန္တတ္တေန = ကြီးမားသည်အဖြစ်အားဖြင့်။ အင်္ဂု = အသာဆုံးဟူ၍။ အက္ခာယတိ သေယျ ထာပိ = ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ [ယဒိဒံကို အနက်မရှိကြံသည်။ တနည်း - သမော

ဓာနံ = သို့။ ဂစ္ဆန္တိ သေယျထာပိ = ကဲ့သို့။ ယဒိဒံ မဟန္တတ္ထံ = အကြင်
ကြီးမားသည်အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ = ရှိ၏) တေန မဟန္တတ္ထေန = ထိုကြီးမား
သည် အဖြစ်အားဖြင့်။ တေသံ = ထိုခြေရာအားလုံးတို့တွင်။ ဟတ္ထိပဒံ =
ကို။ တေသံ = ထိုခြေရာအားလုံးတို့ထက်။ အဂ္ဂံ = ဟူ၍။ အက္ခာယတိ :
သေယျထာပိ] ဘိက္ခဝေ = တို့။ ဧဝမေဝံ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ = တို့။ သေယျထာပိ = ကား။ ကုဋ္ဌာဂါရဿ = အထွတ်
တပ်ဆင်ထားအပ်သောအိမ်၏။ ယာ ကာစိ = ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံ
ကုန်သော။ ဂေါပါနသိယော = အခြင်ယနယ်တို့သည်။ (အတ္ထိ = ရှိကုန်၏)
သဗ္ဗာ = အားလုံးကုန်သော။ တာ (ဂေါပါနသိယော) = ထိုအခြင်ယနယ်
တို့သည်။ ကုဋ္ဌဂံမာ = အထွတ်သို့ဆိုက်ရောက်ကုန်သည်။ ကုဋ္ဌနိန္နာ =
အထွတ်၌ ညွတ်ကိုင်ကုန်သည်။ ကုဋ္ဌသမောသရဏာ = အထွတ်၌ ပေါင်းဆုံ
ဆိုက်ရောက်ခြင်းရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ သေယျထာပိ = ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။
ကုဋ္ဌော = အထွတ်ကို။ တာသံ = ထိုအခြင်ယနယ်အားလုံးတို့ထက်။ အဂ္ဂံ
(အဂ္ဂေါ) = ဟူ၍။ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ = ကဲ့သို့။ ပ။

ဘိက္ခဝေ = တို့။ ယေ ကေစိ = ကုန်သော။ မူလဂန္ဓာ = အမြစ်နံ့သာ
တို့သည်။ (အတ္ထိ = ရှိကုန်၏) တေသံ = ထိုအမြစ်နံ့သာ အားလုံးတို့တွင်။
ကာဠာနုသာရိယံ = ကရမက်ကို။ ဝါ = စန္ဒကူးနက်ကို။ အဂ္ဂံ = ဟူ၍။
အက္ခာယတိ သေယျထာပိ = သို့။ ပ။ သာရဂန္ဓာ = အနှစ်နံ့သာတို့သည်။
(အတ္ထိ) တေသံ = ထိုအနှစ်နံ့သာ အားလုံးတို့တွင်။ လောဟိတစန္ဒနံ =
စန္ဒကူးနီကို။ ပ။ ပုပ္ဖဂန္ဓာ = အပွင့်နံ့သာတို့သည်။ (အတ္ထိ) တေသံ = ထို
အပွင့်နံ့သာ အားလုံးတို့တွင်။ ဝသိကံ = မြတ်လေးပန်းကို။ အဂ္ဂံ = ဤ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ = တို့။ ယေ ကေစိ = ကုန်သော။ ခုဒ္ဒရာဇာနော = (စကြဝတေး
မင်း၏ လက်အောက်ခံဖြစ်၍) ငယ်သောမင်းတို့သည်။ ဝါ = စကြဝတေးမင်း
မဟုတ်သော ပကတိရိုးရိုးသာမန်မင်းတို့သည်။ (အတ္ထိ) သဗ္ဗေ = အားလုံး
ကုန်သော။ တေ = ထိုငယ်သောမင်းတို့သည်။ ဝါ = ထိုပကတိရိုးရိုးသာမန်
မင်းတို့သည်။ စက္ကဝတ္တိဿ = စကြဝတေးဖြစ်သော။ ဝါ = စကြာရတနာကို
လည်စေတတ်သော။ ရညော = မင်း၏။ အနုယန္တာ = နောက်လိုက်နောက်ပါ
တို့သည်။ ဘဝန္တိ သေယျထာပိ = ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ စက္ကဝတ္တိ = စကြဝတေး

ဖြစ်သော၊ ဝါ = သော၊ ရာဇာ = မင်းကို၊ တေသံ = ထိုငယ်သောမင်းအားလုံးတို့ထက် ၊ အင်္ဂု (အဂ္ဂေါ) = ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ = သို့။ ။ပ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ယာ ကာစိ = ကုန်သော၊ တာရကရူပါနံ = ကြယ်တာရာတို့၏၊ ပဘာ = အရောင်တို့သည်၊ (အတ္တိ = ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာ = အားလုံးစုံကုန်သော၊ တာ = ထိုကြယ်တာရာအရောင်တို့သည်၊ စန္ဒပုဘာယ = လအရောင်၏၊ သောဠသိ = (၁၆)ခုမြောက်သော၊ ကလံ = အစိတ်တစ်စိတ်ကိုမျှပင်၊ န အဋ္ဌန္တိ သေယျထာပိ = မထိုက် (မမှီ)ကုန်သကဲ့သို့၊ စန္ဒပုဘာ = လအရောင်ကို၊ တာသံ = ထိုကြယ်တာရာအရောင်အားလုံးတို့ထက်၊ အင်္ဂု (အဂ္ဂေါ) = အမြတ်ဆုံး အသာဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ = သို့။ ။ပ ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ သေယျထာပိ = ကား၊ သရဒသမယေ = တန်ဆောင်မှန်လ သရဒရာသီအခါ၌၊ ဒေဝေ = ကောင်းကင်သည်၊ ဝိဒ္ဓေ = မိုးတိမ်ကင်းကွာဟာလာဟင်းလင်း ထုတ်ချင်းထွင်းလသော်၊ ဝါ = မိုးတိမ်ကင်းပြတ်၊ ဝေးရပ်အသွင် ထင်လာလသော်၊ ဝိဂတဝလာဟကေ = ကင်းရှင်းပြီးသော တိမ်တိုက်ရှိလသော်၊ အာဒိစ္စော = ထွက်သစ်စ နေလုလင်သည်၊ နဘံ = ကောင်းကင်သို့၊ အဗ္ဘုဿက္ကမာနော = ရှေ့ရှုပေါ်ထွက်ခုတ်လာလျက်၊ သဗ္ဗံ = အားလုံးသော၊ အာကာသဂတံ = ကောင်းကင်ပြင်၌ရောက်ရှိနေသော၊ တမဂတံ = အမိုက်မှောင်ထုကို၊ အဘိဝိဟစ္စ = လွမ်းမိုးဖြိုခွင်း ရှင်းလင်း၍၊

၁။ ဝိဘတ္တအပါဒါနံနှင့် နိဒ္ဒါရဏအနက်နှစ်မျိုးစုံရမရ။ ။ “ရာဇာ တေသံ စက္ကဝတ္တိ” ဟူသောပုဒ်တို့တွင် တေသံပုဒ်၌ ခုဒ္ဒရာတို့သာ ပါဝင်နိုင်၍ စက္ကဝတ္တိရာဇာ မပါဝင်နိုင်၊ ထိုကြောင့် တေသံပုဒ်သည် နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ မဟုတ်၍ စက္ကဝတ္တိရာဇာလည်း နိဒ္ဒါရဏီယ မဖြစ်နိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ တေသံကို နိဒ္ဒါရဏအနက် မပြန်ဆိုသင့်သောကြောင့် ဝိဘတ္တအပါဒါနံအနက်ကိုသာ ပြန်ဆိုရ၏။ “ကုဋော တေသံ” တုန်းကလည်း ဤအတိုင်းပင်တည်း၊ နိဒ္ဒါရဏအနက်ရနိုင်သော “အပ္ပမာဒေါ တေသံ” စသည်၌ကား ဝိဘတ္တအပါဒါနံအနက်လည်းရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “တေသံ = တို့တွင်၊ အပ္ပမာဒေါ = ကို၊ တေသံ = တို့ထက်၊ အင်္ဂု(အဂ္ဂေါ) = ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ = ၏” ဟူ၍ တေသံပုဒ်ကိုနှစ်ကြိမ်အနက်ဆိုနိုင်သည်။

ဘာသတေ စ = ထွန်းလည်းထွန်းလင်း၏ ၊ တပတေ စ = တောက်ပလည်း
တောက်ပ၏ ၊ ဝိရောစတိ စ = တင့်တယ်ဝင်းလက် အဆင်းထွက်လည်း
ထွက်၏ ။ ပ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ယာ ကာစိ = ကုန်သော ၊ မဟာနဒိယော = မြစ်ကြီး
တို့သည် ၊ (အတ္ထိ = ရှိကုန်၏) သေယျထိဒံ = ထိုမြစ်ကြီးတို့ဟူသည်
အဘယ်နည်းဟူမူ ၊ ဂင်္ဂါ = ဂင်္ဂါမြစ်လည်းကောင်း ၊ ယမုနာ = ယမုနာမြစ်
လည်းကောင်း ၊ အစိရဝတီ = အစိရဝတီမြစ်လည်းကောင်း ၊ သရဘူ =
သရဘူမြစ်လည်းကောင်း ၊ မဟိ = မဟိမြစ်လည်းကောင်းတည်း ၊ သဗ္ဗာ =
ကုန်သော ၊ တာ = ထိုမြစ်ကြီးတို့သည် ၊ သမုဒ္ဒဂ်မာ = သမုဒြာသို့ စီးဆင်း
ကုန်သည် ၊ သမုဒ္ဒနိန္ဒာ = သမုဒြာ၌ ညွတ်ယိမ်းကုန်သည် ၊ သမုဒ္ဒပေါဏာ =
သမုဒြာ၌ ကိုင်းကုန်သည် ၊ သမုဒ္ဒပတ္တာရာ = သမုဒြာ၌ ရှိုင်းကုန်သည် ၊
ဟောန္တိ သေယျထာပိ = ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ = သမုဒြာကြီးကို ၊
တာသံ = ထိုမြစ်ကြီးတို့ထက် ၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ) = အသာဆုံးဟူ၍ ၊ အက္ခာယတိ
သေယျထာပိ = ကဲ့သို့ ။ ပ ။ ပဉ္စမံ = ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း ။

၆ - အာဟုနေယျသုတ်

၁၆ ။ ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ အာဟုနေယျာ = ကုန်သော ၊ ပါဟုနေယျာ =
ကုန်သော ၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀) အာဟုနေယျသုတ်ကြည့်] ။ ပ ။
ပုညက္ခေတ္တံ = သော ၊ ပုဂ္ဂလာ = တို့သည် ၊ ဣမေ ဒသ = ဤဆယ်ဦးတို့
တည်း ၊ ဒသ = ဆယ်ဦးတို့ဟူသည် ၊ ကတမေ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ ။
အရဟံ = ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ = အမှားမပါ၊
မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်
မူသော ၊ တထာဂတော = မြတ်စွာဘုရားလည်းကောင်း ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ =
သစ္စာလေးပါး၊ သီးခြားကိုယ်တိုင်၊ သိမြင်တော်မူနိုင်သော ဒုတိယအဆင့်
ဘုရားရှင်လည်းကောင်း ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ = ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ
ရဟန္တာအရှင်မြတ်လည်းကောင်း ၊ ဝါ = အရူပသမာပတ်နှင့် အရဟတ္တ
မဂ်ဟူသော နှစ်ပါးသောအဖို့တို့ဖြင့် ရူပကာယ နာမကာယဟူသော
နှစ်ပါးသောအဖို့တို့မှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း ၊

ပညာဝိမုတ္တော = ပညာဝိမုတ္တရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ = (အရူပသမာပတ်မပါ) အရဟန္တာမဂ်ပညာဖြင့်သာ ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း။

ကာယသက္ခိ = နာမကာယဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော အလယ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခြောက်ဦးလည်းကောင်း၊ [သတ္တကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၄)ပုဂ္ဂလသုတ်လည်းကြည့်] ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော = သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်၏ အခြားမဲ့၌ အလယ်မဂ်ဖိုလ် (၆)ပါးသို့ ရောက်သော အလယ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခြောက်ဦးလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော = သဒ္ဓါတရားသက်သက်ဖြင့်သာ ကိလေသာအချို့မှ လွတ်မြောက်သော အလယ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် (၆)ဦးလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါနုသာရီ = ပဌမမဂ်သဒ္ဓါတရားသို့ အစဉ်လိုက်သော သောတာပတ္တိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုသာရီ = ပဌမမဂ်ပညာသို့ အစဉ်လိုက်သော သောတာပတ္တိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ ဂေါတြဘူ = ဂေါတြဘူဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်းတည်း၊ (ထိပ်ဆုံးရောက်သော ဝိပဿနာဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော ဂေါတြဘူဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်းတည်း) ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အာဟုနေယျာ = ကုန်သော။ ပ။ ဣမေ ဒသ = တည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ) [ဂေါတြဘူပုဒ်၏ သဒ္ဓနိတိဝစနတ္ထကို နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၀) အာဟုနေယျသုတ်ကြည့်] ဆဋ္ဌံ။

၇ - ပထမ နာထသုတ်

၁၇။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ (တုမေ = သင်တို့သည်) သနာထာ = မှီခိုအားထားရာ ဆွေမျိုးအုပ်စုများစွာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ ဝါ = ... ဆွေမျိုးအုပ်စုများစွာရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ = ဖြစ်ကြ၍) ဝိဟရထ =

၁။ သနာထာ နာထကရဏာ။ ။ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ရှေးဦးစွာ ပြပါမည်၊ အဋ္ဌကထာအလို နာထသဒ္ဓါသည် မှီခိုအားထားရာဟူသော (ပတိဋ္ဌာ)အနက်ကိုဟောသော ရုဋ္ဌိအနိပ္ပန္နပါဠိပဒီကပုဒ်တည်း၊ ထိုကြောင့် ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲ၍ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ပြုဖွယ်မလိုပါ၊ ဤသုတ်၌ နာထကရဏတရားအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော သီလ, ဗာဟုဿစွ, ကလျာဏ

နေကြကုန်လော၊ အနာထာ = မှီခိုအားထားရာ ဆွေမျိုးအုပ်စု မရှိကုန်ဘဲ၊
မာ ဝိဟရထ = မနေကြကုန်လင့်၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ အနာထော = မှီခို
အားထားရာမရှိသောသူသည်၊ ဒုက္ခံ = ဆင်းရဲစွာ၊ ဝိဟရတိ = နေထိုင်

မိတ္တတာအစရှိသော တရားဆယ်ပါးကိုပင် မှီခိုအားထားရာ(နာထ) ဟု
ခေါ်ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ထိုတရားဆယ်ပါးကို ဆွေမျိုးသားချင်း
အဖြစ်ဖြင့်တင်စား၍ “သနာထာတိ သညာတကာ ဗဟုညာတိဝဂ္ဂါ”ဟု
ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ သဟ နာထေဟိ ယေ တုမှေ ဝတ္တန္တိတိ သနာထာ=
မှီခိုအားထားရာနှင့် အတူတကွဖြစ်သော (မှီခိုအားထားရာ ဆွေမျိုးအုပ်စုနှင့်
တူသော တရားဆယ်ပါးနှင့် အတူတကွဖြစ်သော) ရဟန်းများ။
ဝါ=မှီခိုအားထားရာရှိသော ရဟန်းများ။ ထို့နောက် နာထကရဏပုဒ်ကို-

နာထံ ကရောန္တိတိ နာထကရဏာ (မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော
တရားများ) အတ္တနော သနာထဘာဝကရာ (မိမိ၏ မှီခိုအားထားရာ
ရှိသူ၏အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော တရားများ) ပတိဋ္ဌာကရာ (ထောက်တည်မှီခို
အားထားရာကိုပြုတတ်သောတရားများ)ဟူ၍ ဖွင့်တော်မူ၏။ ယင်းသို့
ဖွင့်ရာ၌-

ပါဠိတော်မှ နာထကရဏပုဒ်သည် အဋ္ဌကထာမှ ပတိဋ္ဌာကရပုဒ်နှင့်
အနက်တူပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို ရုတ်တရက်သိနိုင်သော်လည်း သနာထ
ဘာဝကရပုဒ်နှင့်ကား အနက်တူပရိယာယ်ပုဒ် ဟုတ်နိုင်ပါ၏လောဟူ၍
တွေးတောဖွယ်ရှိနေ၏။ ပုဒ်ချင်းယှဉ်ကြည့်လိုက်လျှင် နာထကရဏပုဒ်ကို
သဟ၏ကာရိယဖြစ်သော “သ” အက္ခရာနှင့်ဘာဝပုဒ်ထည့်စွက်ပြီး ကိတ်
ပစ္စည်းတမျိုးပြောင်းကာ “သနာထဘာဝကရာ”ဟု အဖွင့်ပါ၌ပြုလုပ်
ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ဋီကာ၌မူ သဟ၏ကာရိယဖြစ်သော သ
အက္ခရာ မပါဘဲ “နာထဘာဝကရာ”ဟု အဖွင့်ပါ၌ရှိနေလေပြန်၏။ ထို့
ကြောင့် ထိုအဖွင့်များကိုကြည့်၍ ပါဠိတော်ကိုအနက်ပြန်ဆိုရာ၌ အခက်
အခဲဖြစ်စရာ ရှိသည့်အတွက် ယင်းအခက်အခဲများ မရှိရအောင် ထိုအဖွင့်
ပါ၌များကိုပါ ရှင်းပြရဦးမည်ဖြစ်၏။

ထိုပါဠိများတွင် နာထပုဒ်နှင့် သနာထဘာဝပုဒ်သည် အနက်တူ၏။

ရ၏။ [တနည်း = အနာထော = မှီခိုအားထားရာ မရှိဘဲ။ ယံ ဝိဟရတိ = အကြင်နေထိုင်ရ၏။ တံ ဝိဟရဏံ = ထိုနေထိုင်ခြင်းသည်။ ဒုက္ခံ = ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း] ဘိက္ခဝေ = တို့။ နာထကရဏာ = မှီခိုအားထားရာကို

တဖန် နာထကရဏပုဒ်နှင့် သနာထဘာဝကရပုဒ်သည်လည်း အနက်တူ၏။ ထပ်မံရှင်းပြပါဦးမည်—ယခင်ကပြခဲ့သည့်အတိုင်း မှီခိုအားထားရာရှိသော ရဟန်းကို သနာထဟုခေါ်ဆိုရ၏။ သနာထပုဒ်အရ မှီခိုအားထားရာရှိသော ရဟန်းကို ယူရမည်ဟုဆိုလို၏။ ထို့နောက် ဘာဝပုဒ်ဆင့်လိုက်သောအခါ “သနာထဘာဝ = မှီခိုအားထားရာရှိသောရဟန်း၏ အဖြစ်၊ ဝါ = မှီခိုအားထားရာရှိသောရဟန်း၏ ဖြစ်ကြောင်း” ဟူသည် အဘယ်နည်းဟုဆိုလျှင် မှီခိုအားထားရာ(နာထ)ပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ဥပမာအားဖြင့် တုတ်တောင်ဓားရှိသူ(တုတ်ကိုင်ထားသူ)ကို ဒဏ္ဍိဟုခေါ်ပြီးလျှင် “ဒဏ္ဍိတ္ထ” ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းဆင့်လိုက်သောအခါ တုတ်ရှိသောသူ၏ဖြစ်ကြောင်း တုတ်(ဒဏ္ဍ)ကို ဒဏ္ဍိတ္ထဟုခေါ်ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် ဒဏ္ဍနှင့် ဒဏ္ဍိတ္ထသည် အနက်တူ၏။ ထို့အတူပင် မှီခိုအားထားရာရှိသောသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော နာထ(မှီခိုအားထားရာ)ကို သနာထဘာဝဟုခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် နာထပုဒ်နှင့် သနာထဘာဝပုဒ်သည် အနက်တူဖြစ်သည်ဟုဆိုခဲ့သည်။

ထို့နောက်ကရဏပုဒ်, ကရပုဒ်ဆင့်လိုက်သောအခါ “နာထကရဏ = မှီခိုအားထားရာ(နာထ)ကိုပြုတတ်သောတရား၊ သနာထဘာဝကရ = မှီခိုအားထားရာရှိသောရဟန်း၏ အဖြစ်တည်းဟူသောနာထ (မှီခိုအားထားရာ) ကို ပြုတတ်သောတရား၊ ဝါ = မှီခိုအားထားရာရှိသောရဟန်း၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောနာထကို ပြုတတ်သောတရား” ဟုအနက်ပြန်ဆိုရသောကြောင့် နာထကရဏပုဒ်နှင့် သနာထဘာဝကရပုဒ်တို့လည်း အနက်တူပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာ၌ နာထကရဏပုဒ်ကို “အတ္တနော သနာထဘာဝကရာ ပတိဋ္ဌာကရာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

နာထံ ကရောန္တိတိ နာထကရဏာ။ (ယေ = အကြင်သီလ, ဗာဟုဿစူ အစရှိသော တရားဆယ်ပါးတို့သည်၊ အတ္တာနံ = မိမိကိုယ်ကို) နာထံ = ရဟန်း၏ မှီခိုအားထားရာကို၊ ဝါ = ရဟန်း၏ မှီခိုအားထားရာဖြစ်အောင်၊

ပြုတတ်ကုန်သော၊ (မိမိကိုယ်ကို မှီခိုအားထားရာဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သော) ဝါ=အုပ်စိုးလွမ်းမိုးနိုင်သူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့ပေတည်း၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

က၊ ရောန္တိ = ပြုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ = ထိုကြောင့်၊ တေ = ထိုတရားဆယ်ပါးတို့သည်၊ နာထကရဏာ = နာထကရဏတို့မည်၏။ ဤသို့ နိယမ၊ အနိယမ ထည့်စွက်၍ ဝိဂြိုဟ်နက်ဆိုပါ။

ဋီကာအဖွင့်။ ။ ဋီကာ၌မူဤသုတ်အဋ္ဌကထာကို တိုက်ရိုက်မဖွင့်ပြဘဲ ဒီ၊ ပါထိကဝဂ် သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ(၂၆၅)အဖွင့်ဝါကျများကို ယူပြထားပြီးလျှင် ထိုအဖွင့်ဝါကျများနှင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ဆက်သွယ်ပြထား၏။ သဒ္ဒတ္ထမတူ သော်လည်း အဓိပ္ပါယ်တ္ထတူကြောင်းသိရအောင် ဆက်သွယ်ပြခြင်းဖြစ်၏။ ဋီကာဖွင့်အလို နာထသဒ္ဒါသည် နာထဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မေနေ နာထတိ ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ နာထော = တရားဖြင့်သာ အုပ်စိုးလွမ်းမိုးသော ရဟန်း၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ အုပ်စိုးလွမ်းမိုးသောရဟန်းကို နာထဟုခေါ်၏။ ထိုရဟန်းသည် သီလ၊ ဓာဟုဿစွစသောတရားဆယ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် အုပ်စိုးလွမ်းမိုးသူ(နာထ)ဟူသော နာမည်ကိုရရှိခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုရဟန်း၏ နာထဖြစ်ကြောင်း တရားဆယ်ပါးကို(ဝါ = ထိုရဟန်းကို နာထဖြစ်အောင် ပြုတတ်သောတရားဆယ်ပါးကို) နာထကရဏခေါ်သည်ဟု ဖွင့်သည်။ ဤအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် နာထကရဏပုဒ်၌ နာထကို ဘာဝပုဓာန၊ ဘာဝလောပကြံရမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် နာထဘာဝ (တရားဖြင့်သာ အုပ်စိုးလွမ်းမိုးသော ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ဝါ = တရားဖြင့်သာ အုပ်စိုးလွမ်းမိုးနိုင်သော အရည်အချင်း)ကို နာထဟုဆိုရ၏။ ထို့နောက် နာထ နာထဘာဝံ ကရောန္တိတိ နာထကရဏာ = တရားဖြင့်သာ အုပ်စိုးလွမ်းမိုးသော ရဟန်း၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သောတရားတော်များ၊ ဤသို့ဝစနတ္ထပြု။

ပါဠိအမှားအမှန် စိစစ်ချက်။ ။ “နာထတိ ဤသတိ အဘိဘဝတိ” ဟူ၍ နာထပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုခဲ့၏။ ထိုဝိဂြိုဟ်၌ “ဤသတိ” ဖြင့် နာထဓာတ်၏

ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ ဣဓ= ဤသာသနာတော်၌ ၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည် ၊ သီလဝါ=သီလရှိသည် ၊ (ပါတိမောက္ခသံဝရသီလရှိသည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏ ၊ ပါတိမောက္ခ+ သံဝရ +သံဝုတော= ပါတိမောက်သီလတည်းဟူသော + ပိတ်ဆီးကြောင်းတရားဖြင့် + (ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို) ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းလျက် ၊ ဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့်ပြည့်စုံလျက် ၊ အာစာရ + ဂေါစရ +သမ္ပန္နော=အကျင့် + ကျက်စားရာဌာနနှင့် + ပြည့်စုံလျက် ၊ (ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်နှင့်လည်းကောင်း+ ဆွမ်းစသည်အတွက် သွားလာ ဝင်ထွက် ကျက်စားသင့်ရာ ဌာနနှင့်လည်းကောင်း+ပြည့်စုံလျက်) ဝိဟရတိ = နေ၏ ၊ အဏုမတ္တေသု = အဏုမြူပမာဏရှိကုန်သော ၊ ဝါ = အဏုမြူ သဖွယ် အလွန်သေးငယ်ကုန်သော ၊ ဝဇ္ဇေသု=အကုသိုလ်အပြစ်တို့၌ ၊ ဘယ ဒဿာဝီ= ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟု ရှုလေ့ရှိလျက် ၊ သိက္ခာပဒေသု= သိက္ခာပုဒ် တို့တွင် ၊ (တံတံသိက္ခာပဒံ= ထိုထိုသိက္ခာပုဒ်ကို) သမာဒါယ= ကောင်းစွာ ခံယူ၍ ၊ ဝါ=ဆောက်တည်၍ ၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏ ၊ [တနည်း- သိက္ခာပဒေသု= သီလသိက္ခာကုသိုလ်အဖို့တို့၌ ၊ (သိက္ခိတမ္ပံ= ဖြည့်ကျင့် ဖွယ်ရာ သီလသိက္ခာအားလုံးကို) သမာဒါယ=၍ ၊ သိက္ခတိ=၏ ။ အာစာရ ဂေါစရသမ္ပန္နော၌ အာစာရနှင့်ဂေါစရကို ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၇)သုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]

ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ ဘိက္ခု = သည် ၊ သီလဝါ = သည် ၊ ယမ္မိ ဟောတိ= အကြင်ဖြစ်၏ ၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော = လျက် ၊ အာစာရဂေါစရ

ဣဿရိယအနက်ကိုပြ၏ ၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ “အာသီသတိ”ဟု ပါဠိရှိ နေ၏ ၊ နာထ ယာစနောပတာပိဿရိယာသီသာသု”ဟူသော နာထဓာတ်၏ အနက်လေးမျိုးတို့၌ အာသီသာအနက် ပါဝင်သော်လည်း အဘိဘဝတိ ဟူသော နောက်ထပ်အဖွင့်ကိုထောက်လျှင် ဣဿရိယအနက်ဟောဖြစ် သည်မှာ အလွန်ထင်ရှားနေသောကြောင့် အာသီသာအနက်ဟော မဖြစ်နိုင် ၊ ထိုအပြင် ပြခဲ့သော သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာနှင့် သဒ္ဒနိတိဓာတုမာလာ(၇၁) တို့၌လည်း “ဤသတိ အဘိဘဝတိ”ဟုပင်ရှိ၏ ၊ ထို့ကြောင့် “အာသီ သတိ”ဟုရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်သာတည်း။

သမ္ပန္နော=လျက်၊ ယံ ဝိဟရတိ=အကြင်နေ၏၊ အဏုမတ္တေသု= ကုန်သော
။ပ။ ယံ သိက္ခတိ=အကြင်ဖြည့်ကျင့်၏၊ အယမ္မိ ဓမ္မော= ဤ သီလရှိသူ
ဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသည်လည်း၊ (ဤသို့ သီလရှိ၍ ပါတိမောက္ခသံဝရ
သီလ၊ အာစာရဂေါစရနှင့်ပြည့်စုံလျက် သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည်ဖြည့်ကျင့်
ခြင်း သဘောတရားသည်လည်း) နာထကရဏော = မှီခိုအားထားရာကို
ပြုတတ်သောတရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ပုနစပရံ= နောက်ထပ်အခြားသော နာထကရဏ
တရားကား၊ ဘိက္ခူ=သည်၊ ဗဟုဿုတော= များစွာသောပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော
သုတရှိသည်၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ်
ပရိယတ်ရှိသည်၊ သုတဓရော= ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတကို မမေ့မပျောက်
နှုတ်ရောက်ဆောင်ထား မှတ်သားနိုင်သည်၊ သုတသန္နိစယော= (စိတ်နှလုံး
ဟူသော သေတ္တာအတွင်း၌) မပျက်မယွင်း ထည့်သွင်းသိုမှီး သိမ်းဆည်း
ထားအပ်သော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ယေ တေ ဓမ္မာ=အကြင်ပရိယတ္တိတရားတော်တို့သည်၊ အာဒိကလျာ
ဏာ=အစ၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်၊ မဇ္ဈေကလျာဏာ=အလယ်၌ ကောင်းမွန်
ကုန်သည်၊ ပရိယောသာနကလျာဏာ=အဆုံး၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်၊
သာတ္တာ=(သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္ပပ္ပဓာန်အစရှိသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံ
ကုန်သည်၊ သဗျဉ္ဇနာ=(အက္ခရာ ပုဒ် ဝါကျစသော)သဒ္ဒါနှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်၊
ဝါ=သိထိလ၊ ဓနိတစသောအက္ခရာနှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်၊ [သိထိလ၊
ဓနိတအစရှိသော အက္ခရာနှင့်ပြည့်စုံပိသစ္စာ ဟောကြားအပ်ကုန်သည်ဟူလို]
ကေဝလပရိပုဏ္ဏာ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံကုန်သည်။ ပရိသုဒ္ဓါ=
ထက်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကုန်၍) ဗြဟ္မစရိယံ
=(သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော)မြတ်သောအကျင့်ကို၊ အဘိဝဒန္တိ=
ဟောဖော်ညွှန်ပြကုန်၏။ [ဤနေရာ၌ အာဒိကလျာဏာ-စသော ဝိသေသန
(၇)ပုဒ်လုံးပင် “ယေ တေ ဓမ္မာ” ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပဌမာဗဟုဝစ်ယော
ဝိဘတ်နှင့်ချည်းရှိသင့်ကြောင်းကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၂) ဒုတိယ ဥရ
ဝေလာသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]

အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ တထာရူပါ=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ (ထိုသို့

အာဒိကလျာဏအစရှိသောဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံ၍ သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သွင်းယူ
 အပ်သော အကျင့်မြတ်ကို ဟောဖော်ညွှန်ပြခြင်းသဘောရှိကုန်သော)
 ဓမ္မာ=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားတော်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဗဟု
 သုတာ=များစွာကြားနာသင်ယူထားအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဓာတာ= အာဂုံ
 နှုတ်တက်, အရကျက်မှတ်, ဆောင်ထားအပ်ကုန်သည်၊ ဝစသာ=နှုတ်ဖြင့်၊
 ပရိစိတာ=ဆည်းပူးရွတ်အံအပ်ကုန်သည်၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနပေက္ခိတာ=
 အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုမှတ်ဆင်ခြင်အပ်ကုန်သည်၊ ဒိဋ္ဌိယာ=ပညာဖြင့်၊
 သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ= (အကျိုးအကြောင်းအားဖြင့်) ကောင်းစွာထိုးထွင်းသိအပ်ပြီး
 ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သုတသန္တိ
 စယော=သည်၊ ယံပိ ဟောတိ=အကြင်ဖြစ်၏။ ပ။ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည်၊
 ယမ္မိ ဟောန္တိ=အကြင်ဖြစ်ကုန်၏၊ အယမ္မိ ဓမ္မော=ဤဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ်
 ဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသည်လည်း၊ နာထကရဏော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသောနာထကရဏ
 တရားကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ ကလျာဏမိတ္တော = (သိလစသောဂုဏ်နှင့်
 ပြည့်စုံသော) ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသည်၊ ကလျာဏသဟာယော=
 ကောင်းသောအဖော်သဟဲရှိသည်၊ (သွားရပ်ထိုင်လျောင်း၊ ညီညာပေါင်း
 လျက်၊ တကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲကောင်းရှိသည်) ကလျာဏသမ္မဝင်္ဂော=
 ကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့၌ ကိုယ်စိတ်အားဖြင့် ညွတ်ကိုင်းသည်၊ ဟောတိ=
 ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ကလျာဏသမ္မဝင်္ဂော=သည်၊
 ယမ္မိ ဟောတိ=၏၊ အယမ္မိ ဓမ္မော=ဤကလျာဏမိတ်ဆွေရှိသူဖြစ်ခြင်း
 သဘော တရားသည်လည်း၊ နာထကရဏော= မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သုဝစော=လွယ်ကူသော
 ဆိုဆုံးမစကားရှိသည်၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမခြင်းငှာလွယ်ကူသည်၊ သောဝစဿ
 ကရဏေဟိ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏အဖြစ်ကိုပြုတတ်ကုန်သော၊
 ဓမ္မေဟိ=ဣသိုလ်တရားတို့နှင့်၊ (အပါပိစ္ဆတာ, အနတ္တုက္ကံသက အပရ
 ဝိစ္ဆတာ , အက္ခောဓနတာ အစရှိသော ကုသိုလ်တရားတို့နှင့်) [အပြည့်အစုံကို
 မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် အနမာနသုတ်(၁၃၃) ကြည့်၊ သောဝစဿပုဒ်ကို
 ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉၅)သုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊

ခမော=သည်းခံနိုင်သည်။ (ခက်ထန်ကြမ်းစွာ၊ ငေါက်ငမ်းပါလျက်၊ အမျက်မပြန်၊ သည်းခံနိုင်သည်) အနုသာသနိ = အဆုံးအမသြဝါဒကို၊ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ^၁ = ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ နာယူလေ့ရှိသည်။ ဝါ = ဆုံးမနိုင်ရန်၊ အကြောင်းမှန်မသွေ၊ တရိုတသေ နာယူလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ = နား၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဘိက္ခု = သည်။ ပ။ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ = သည်၊ ယမ္မိ ဟောတိ = နား၊ အယမ္မိ ဓမ္မော = ဤတရားသည်လည်း၊ (အဆုံးအမစကား လေးစားစွာ နာယူခြင်းဟူသော ဤတရားသည်လည်း) နာထကရဏော = နား။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ = သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတော်တို့၏၊ ဥစ္စာဝစာနိ = မြင့်မြတ်ကုန် နိမ့်ကျကုန်သော၊ ဝါ = ကြီးမားကုန် သေးငယ်ကုန်သော၊ ကိံကရဏီယာနိ = အဘယ်ကို ပြုရပါမည်နည်းဟု မေးမြန်း၍ပြုသင့်ကုန်သော၊ ယာနိ တာနိ (ကမ္မာနိ) = အကြင်လုပ်ငန်းကိစ္စတို့သည်၊ (အတ္ထိ = ရှိကုန်၏) တတ္ထ = ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စတို့၌၊ ဒက္ခော = ကျမ်းကျင်သည်၊ အနုလသော = မပျင်းရိသည်၊ တတြုပါယာယ^၂

၁။ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ။ ။ “ပဒက္ခိဏံ ဂဏှာတိတိ သမ္မာ ယောနိသော ဝါ ဂဏှာတိ” ဟု ဤသုတ်ဋီကာနှင့် ယခင် သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ (၂၆၆) ဖွင့်၏။ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆၀) သုဂတဝိနယသုတ်၌ ရေးခဲ့သည့်အတိုင်း ပဒက္ခိဏသဒ္ဒါသည် လက်ယာဘက်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပဒက္ခိဏံ ဂဏှာတိတိ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ = လက်ယာဘက်အနေထား၍ နာယူသောပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ဝိဂြိုဟ်နက် (သဒ္ဒတ္ထ) ဖြစ်၏။ အဆုံးအမ သြဝါဒကို လက်ယာဘက်အနေထား၍ နာယူခြင်းဟူသည် (၁) ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ နာယူခြင်းပင်ဖြစ်သောကြောင့် “သမ္မာ ဂဏှာတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ (၂) နောက်ထပ်တဖန် ဆုံးမနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “ယောနိသော ဂဏှာတိ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်ဟုကြံသင့်၏။

၂။ တတြုပါယာယ။ ။ “တတြုပါယာယာတိ တတြုပဂမနိယာယ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ “တတြ တတြ ဥပေတိတိ တတြုပါယာ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ တတြ တတြ = ထိုထိုလုပ်ငန်းကြီးငယ် အသွယ်သွယ်၌၊ (သာဓကဝသေန = ပြီးစီးစေခြင်းအားဖြင့်၊ ဥပါယေန = အကြောင်း

=ထိုထိုလုပ်ငန်းငယ်ကြီး၊ ပြီးစီးနိုင်ကောင်း အကြောင်းဥပါယ်ဖြင့် ကပ်ရောက်
 တတ်သော၊ [ထိုထိုလုပ်ငန်းငယ်ကြီး၊ ပြီးစီးအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သောဟူလို]
 ဝါ = ထိုထိုပြီးစီးစေဖွယ် လုပ်ငန်းကြီးငယ်၌ အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော၊
 ဝိမံသာယ = စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော =
 ပြည့်စုံသည်၊ ကာတု = ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခြင်းငှါ၊ အလံ = စွမ်းနိုင်သည်၊ သံ
 ဝိဇာတု = စီမံခန့်ခွဲခြင်းငှါ၊ ဝါ = သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်းငှါ၊ အလံ = သည်၊
 ဟောတိ = ၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဘိက္ခု = သည်၊ သဗြဟ္မစာရီနံ = တို့၏ ။ ပ။
 သံဝိဇာတု = ငှါ၊ အလံ = သည်၊ ယမ္မိ ဟောတိ = အကြင်ဖြစ်၏၊ အယမ္မိ
 ဓမ္မော = ဤတရားသည်လည်း၊ (သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌
 ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်လည်းပြုစွမ်းနိုင်၍ သူတပါး
 ကိုလည်း စေခိုင်းစီမံခန့်ခွဲနိုင်ခြင်း သဘောတရားသည်လည်း)။ ပ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘိက္ခု = သည်၊ ဓမ္မကာမော = ဘုရား

နည်းလမ်းဖြင့်) ဥပေတိ = ကပ်ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ = ထိုကြောင့်၊ တတြု
 ပါယာ = မည်၏၊ ထိုထိုလုပ်ငန်းကြီးငယ်အသွယ်သွယ်၌ ပြီးစီးစေနိုင်သော
 (ပြီးစီးအောင်စွမ်းဆောင်နိုင်သော) ဝိမံသာ = ပညာ-ဟုဆိုလို၏၊ နိဿယ
 ခန်း၌ ဤဝစနက္ခနှင့်အညီ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့၏။ တတြုပဂမနိယာယာတိ
 တတြ တတြ မဟန္တေ ခုဒ္ဒကေ စ ကမ္မေ သာဓကေသေန ဥပါယေန
 ဂစ္ဆန္တိယာ၊ တဿ တဿ ကမ္မဿ နိပ္ပါဒနေ သမတ္တာယာတိ အတ္ထော။
 ဋီကာ။

(တနည်း) တတြ တတြ ကမ္မေ သာဓကေဓမ္မ ဥပါယာ တတြုပါယာ =
 ထိုထိုပြီးစီးစေဖွယ် လုပ်ငန်းကြီးငယ်၌ အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော(ဝိမံသာ)။
 ဤဒုတိယနည်း၌ “သာဓကေဓမ္မဥပါယာ” ဟုလည်းပါ၍ရှိ၏၊ ပဉ္စကနိပါတ်
 စာပိုဒ်(၈၆)ပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တသုတ်၌ ထိုပါဠိအတိုင်း အနက်ရေးခဲ့၏။

၁။ ဓမ္မကာမော ပိယသမုဒါဟာရော။ ။ ဓမ္မ = ဘုရားဟောပိဋကတ်
 တရားတော်၌၊ ကာမ = ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း၊ ဤသို့ အနက်ယူ၍ ဓမ္မပုဒ်နှင့်
 ကာမပုဒ်တို့ ဟောနက်အရကောက်မတူ၍ တုလျာဓိကရဏမဟုတ်သည်ကို
 ဗျဓိကရဏဖြစ်သည်ဟု ဋီကာမိန့်ဆို၏၊ ထိုဗျဓိကရဏဖြစ်သော ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို

ဟော ပိဋကတ်ပရိယတ်တရား၌လိုလားချစ်ခင်မှုရှိသည်။ ဝါ=ချစ်မြတ်နိုး
ဖွယ် သုံးသွယ်ပိဋကတ် တရားတော်မြတ်ရှိသည်။ ပိယသမုဒါဟာရော=ချစ်
မြတ်နိုးဖွယ်ပြောဆိုမြွတ်ကြားမှုရှိသည်။ (ရိုသေစွာ နာယူဟောပြောခြင်း
အားဖြင့် ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သော ပြောဆိုမြွတ်ကြားမှုရှိသည်) အဘိ
ဓမ္မေ=သုတ္တန်ပိဋကဟူသော ဓမ္မနှင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီစသော (၇)ကျမ်းသော

“ဓမ္မေ အဿ ကာမော သိနေဟောတိ ဓမ္မကာမော” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌
ဗဟိရတ္ထသမာသံ(ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ) တွဲစပ်သည်။

နောက်တနည်းငိုကာအဖွင့်ကား-ကာမေတဗ္ဗော ပိယာယိတဗ္ဗောတိ
ကာမော= လိုလားချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မ=ဘုရားဟောပိဋကတ်
တရားတော်၊ ဤသို့အနက်ယူလျှင်ကား ထိုနှစ်ပုဒ် တုလျာဓိကရဏဖြစ်၏။
ထို့နောက်“ဓမ္မော ကာမော အဿာတိ ဓမ္မကာမော” ဟုဗဟုဗ္ဗိဟိတွဲ။

ပိယ=ချစ်မြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သော၊ သမုဒါဟာရဏံ ကထနံ သမုဒါဟာရော
=ပြောဆိုမြွတ်ကြားခြင်း၊ သူတပါးက ဟောလျှင်လည်း ရိုသေစွာနာယူ၍
မိမိကလည်း သူတပါးအား လေးလေးစားစား ဟောကြားခြင်းငှာ အလိုရှိ
သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ပိယသမုဒါဟာရ”ဟု ဆိုလို၏။ ပိယော သမုဒါဟာရော
ဧတဿာတိ ပိယသမုဒါဟာရော။

၁။ အဘိဓမ္မ အဘိဝိနယ။ ။အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း နိဿယခန်း၌
အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ“ဓမ္မော စ အဘိဓမ္မော စ အဘိ
ဓမ္မော၊ ဝိနယော စ အဘိဝိနယော စ အဘိဝိနယော”ဟု ဧကဒေသ
သရူပေကသေသံပြုသင့်၏။ ထို၌ ဓမ္မအရ သုတ္တန်ပိဋကဓမ္မကိုယူ၍
“အဓိကော အဘိဝိသိဋ္ဌော စ ဓမ္မော အဘိဓမ္မော”ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ
အဘိဓမ္မအရ လွန်ကဲထူးခြားသော ဓမ္မဖြစ်သော ဓမ္မသင်္ဂဏီစသော အဘိ
ဓမ္မ(၇)ကျမ်းကိုယူရ၏။ ထို့အပြင် ဘိက္ခုဝိဘင်း၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်းဟူသော
ဥဘတောဝိဘင်းကို ဝိနယဟုဆို၍ အဓိကော အဘိဝိသိဋ္ဌော စ ဝိနယော
အဘိဝိနယော-ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ မဟာဝဂ္ဂဓမ္မက၊ စူဠဝဂ္ဂဓမ္မက
နှင့် ပရိဝါရကို အဘိဝိနယ(လွန်ကဲထူးခြားသောဝိနည်း၊ ဝါ= အဘိဝိနည်း)
ဟုဆိုရ၏။

ပိဋကဟူသော လွန်ကဲထူးခြားသော ဓမ္မ၌လည်းကောင်း ၊ အဘိဝိနယေ= ဥဘတောဝိဘင်းဟူသော ဝိနည်းနှင့် ဓန္တကပရိဝါရဟူသော လွန်ကဲထူးခြားသော ဝိနည်း၌ လည်းကောင်း၊ [တနည်း-အဘိဓမ္မေ=သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ၊ နှစ်ဖြာသောပိဋက ဟူသောဓမ္မနှင့် မင်္ဂုလ်ဟူသောအဘိဓမ္မ၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိနယေ= အားလုံးသော ဝိနည်းပိဋကဟူသောဝိနည်းနှင့် သိက္ခာသုံးဖြာ၊ ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ သမထဝိပဿနာဟူသော အဘိဝိနည်း၌လည်းကောင်း၊] ဥဠာရပါမောဇ္ဇော=အားကြီးသော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည် ။ပ။ဥဠာရပါမောဇ္ဇော=သည်၊ ယမ္ပိ ဟောတိ=၏၊ အယမ္ပိ ဓမ္မော=ဤဓမ္မကာမစသည်ဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသည်လည်း၊ နာထကရဏော=မှီခိုအားထားရာကိုပြုတတ်သောတရားမည်၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ ဥပသမ္ပဒါယ=ပြီးစီးပြည့်စုံစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရရှိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော=မတွန့်မဆုတ်အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ထာမဝါ=ဝီရိယစွမ်းအားရှိသည်၊ ဒဋ္ဌပရက္ကမော=မြဲမြံသောလုံ့လရှိသည်၊ ကုသလေသု=စတုဘူမကကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့ကြောင့်၊

(တနည်း)သုတ္တန်ပိဋကနှင့် အဘိဓမ္မာပိဋကကို ဓမ္မဟုဆိုပြီးလျှင် နိဗ္ဗာနဓမ္မဿ အဘိမုခေါ ဓမ္မော အဘိဓမ္မော ဟူသောဝစနတ္ထနှင့်အညီ မင်္ဂုလ်တရားကို အဘိဓမ္မ(နိဗ္ဗာန်တရား၏ ရှေ့ရှုတူရူဖြစ်သော တရား) ဟုဆိုရ၏၊ တဖန် အားလုံးသောဝိနည်းပိဋကကို ဝိနယဟုယူပြီးလျှင် အဘိဝိသေသတော ကိလေသေ ဝိနေတိတိ အဘိဝိနယော ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ကိလေသာတို့ကို အထူးအားဖြင့် ပယ်ရှားငြိမ်းသတ်တတ်သော သိက္ခာသုံးပါးနှင့် ဝိဝဋ္ဌနိဿိတဖြစ်သော သမထဝိပဿနာတို့ကို အဘိဝိနယဟုယူရ၏ ။ ဤအဖွင့်များကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄၁) အဿ ခဠုကံသုတ်အဖွင့်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်စာအုပ်)နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။

၁။ကုသလေသု ဓမ္မေသု-၌ ဝိဘတ်အနက်။ ။ “ကုသလေသု ဓမ္မေသု၌

ဝါ=တရားတို့ကိုရဘို့အကြောင်းကြောင့်၊ [စတုဘူမကကုသိုလ်တရားတို့ကို ရဘို့အတွက်] အနိက္ခိတ္တဓုရော=မလျှော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊(အရဟတ္တ မဂ်ဖိုလ်မရသေးသမျှ မလျှော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်) ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊

သတ္တမိဝိဘတ်သည် ကာရဏအနက်(နိမိတ်အနက်)ကိုဟော၏ဟု အဋ္ဌ ကထာဋီကာတို့ ဖွင့်ပြတော်မူကြ၏။ ကုသလေသု ဓမ္မေသု= စတုဘူမက ကုသိုလ်တရားတို့ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ= စတုဘူမကကုသိုလ် တရားတို့ကို ရခြင်းငှါ (မလျှော့ချအပ်သော လုံ့လဝီရိယရှိသောရဟန်း ဖြစ်သည်)ဟုဆိုလို၏။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် ယခင် သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ၌မူ-

“ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ ဝါနိပ္ပေါဒေတဗ္ဗေ(ပယောဇနေ)ဘုမ္မံ” ဟူ၍ လည်းဖွင့်၏။ ကုသိုလ်တရားတို့သည် နိပ္ပေါဒေတဗ္ဗပယောဇနေ (ဝီရိယကို အားထုတ်၍ ပြီးစီးထမြောက်စေအပ်သော အကျိုးတရား)ဖြစ်၏။ ကုသိုလ် တရားတို့သည် ဝီရိယကိုအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ရရှိအပ်သော အကျိုးတရား များဖြစ်သည်ဟုဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် ဝီရိယသည် အကြောင်းဖြစ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့သည် အကျိုးဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုအကျိုးကိုရလိုခြင်း ကြောင့် ဝီရိယကိုအားထုတ်ရသည်ဖြစ်သောကြောင့် “ကုသလေသု ဓမ္မေသု= ကုသိုလ်တရားတို့ကြောင့်” ဟူ၍ အကြောင်းနိမိတ်ပြုလုပ်ထားသည်။ ဤ နေရာမျိုးဝယ် ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋီကာ အကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်(၁၂၇)၌-

“နိပ္ပေါဒေတဗ္ဗေ ပယောဇနေ ဘုမ္မံ၊ စမ္မသ္မိံ ဒီပိနံ ဟန္တိတိ ဝိယ” ဟုမိန့်ဆို ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ “စမ္မသ္မိံ ဒီပိနံ ဟန္တိ=အရေကြောင့် သစ်ကို သတ်၏” ဟုဆိုရာ၌ အရေသည် သစ်ကိုသတ်ခြင်းကြောင့် ရရှိသော အကျိုးတရား ဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုအရေဟူသောအကျိုးကို ရလိုခြင်းကြောင့် သတ်သည် ဖြစ်ရကား အရေသည် အကြောင်းနိမိတ် ဖြစ်နေပြန်သောကြောင့် “စမ္မသ္မိံ” ၌ သတ္တမိဝိဘတ်သည် နိမိတ်အနက်ဟောဖြစ်ရသည်။ “ကုသလေသု ဓမ္မေသု” ၌ သတ္တမိဝိဘတ်သည်လည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်သည်။ ဤသုတ် ဋီကာနှင့် ယခင် သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ၌မူ “စေတသော အဝုပသမေ (စိတ် မငြိမ်သက်ခြင်းကြောင့်) အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနိ အကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်(၂၉၂)ကို ဥပမာပြထားသည်။

ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အကုသလာနံ=ကုန်သော။ပ။
အနိက္ခိတ္တရုရော=သည်၊ (ဟုတွာ) ယမ္ပိ ဝိဟရတိ=အကြင်နေ၏၊ အယမ္ပိ
ဓမ္မော=ဤ မတွန်၊ မဆုတ်အားထုတ်လုံ့ လဝီရိယရှိခြင်းဟူသော သဘော
တရားသည်လည်း၊ နာထကရဏော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣတရိတရစီဝရ ....
က္ခာရေန=အကောင်းအဆိုး၊ မမျှော်ကိုးဘဲ၊ တမ္ပိုးမ္ပိုးရရှိလာသော သင်္ကန်း၊
ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ လူမမာ၏ဆေးပစ္စည်း အသုံးအဆောင်ဖြင့်၊
သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=
သည်၊ ဣတရိ....က္ခာရေန=ဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌော=သည်၊ ယမ္ပိ ဟောတိ=
အကြင်ဖြစ်၏၊ အယမ္ပိ ဓမ္မော=ဤရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်ခြင်း သဘောတရား
သည်လည်း ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သတိမာ=သတိရှိသည်၊
ပရမေန=မြတ်သော၊ သတိနေပက္ကေန=သတိပညာနှင့်၊ ဝါ=သတိ၏
ထက်မြက်သန် ရှင်းရဲရင့်သည်အဖြစ်နှင့်၊ [သတိနေပက္ကပုဒ်အဖွင့်ကို ပဉ္စက
နိပါတ် စာပိုဒ်(၁၄)ဝိတ္ထတသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] သမနာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊
စိရကတမ္ပိ=(မိမိနှင့် သူတပါးတို့) ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက ကိုယ်ဖြင့်
ပြုလုပ်အပ်ခဲ့ဖူးသော ကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိနှင့်
သူတပါးတို့ ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်ခဲ့ဖူးသော
ကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ခြင်းသဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏
အဖြစ်အပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ စိရဘာသိတမ္ပိ=(မိမိနှင့် သူတပါးတို့)
ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက နှုတ်ဖြင့်မြှောက်ဆိုအပ်ခဲ့ဖူးသော ပါဠိသင်ယူပို့ချ
ဟောပြောခဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိနှင့် သူတပါးတို့ ကြာမြင့်စွာ
ကာလတုန်းက နှုတ်ဖြင့်မြှောက်ဆိုအပ်ခဲ့ဖူးသော ပါဠိသင်ယူပို့ချဟောပြောခြင်း
ဟူသော သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်အပျက်
ကိုလည်းကောင်း၊ သရိတာ=တကြိမ်တခါ အောက်မေ့အမှတ်ရနေသည်၊
ဝါ= တကြိမ်တခါအောက်မေ့အမှတ်ရမှု သတိသမ္ပောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေသည်၊
အနုဿရိတာ=အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရနေသည်၊ ဝါ = အထပ်ထပ်
အောက်မေ့အမှတ်ရမှု သတိသမ္ပောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သတိမာ=သည်။ပ။အနုဿရိတာ=သည်၊ ယမ္ဗိ ဟောတိ=၏၊ အယမ္ဗိ ဓမ္မော= ဤသတိရှိသူဖြစ်ခြင်းသဘောတရား သည်လည်း၊ နာထကရဏော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပညဝါ=သည်၊ [ဇာပိဒ် (၁၁)သေနာသနသုတ်ကြည့်] ။ပ။ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သမန္နာဂတော=သည်၊ ယမ္ဗိ ဟောတိ=၏၊ အယမ္ဗိ ဓမ္မော=ဤဝိပဿနာပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်း၊ နာထ ကရဏော=မည်၏။ပ။ သတ္တမံ=တည်း။

၈-ဒုတိယနာထသုတ်

၁၈။ တတြ=(ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံး နေတော်မူရာ)ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း တို့ကို၊ ဘိက္ခဝေါ=ရဟန်းတို့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ ဘဒန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (အာမန္တနံ=အမိန့်စကားတော်ကို) ပစ္စသေသာ သံ=ရှေ့ရှုနာယုကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧတံ= ဤတရား စကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ= နည်းဟူမူ)။ပ။

ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းသည်၊ သီလဝါ= သီလရှိ၏ ။ပ။သမာဒါယ=၍၊ သိက္ခတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သိကြသော ကြောင့်၊ ထေရာ=ဆယ်ဝါပြည့်ပြီး သီတင်းကြီးထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု ပိ=ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ နံ=ထိုသီလရှိသောရဟန်းကို၊ ဝတ္တဗွံ=ပြောဆို ထိုက်သူဟူ၍၊ (ပြောလွယ်ဆိုလွယ်၊ အပြောအဆိုခံနိုင်၍ ပြောဆိုထိုက်သူ ဟူ၍) အနုသာသိတဗွံ=ဆုံးမသွန်သင်ထိုက်သူဟူ၍၊ (အဆုံးအမစကား လေးစားလိုက်နာသဖြင့် ဆုံးမသွန်သင်ရန် ထိုက်တန်သူ၊ သင့်လျော်သူဟူ၍) မညန္တိ=ထင်မြင်မှတ်သား သဘောထားကြကုန်၏၊ မဇ္ဈိမာ=(ငါးဝါစပျိုး၊ ကိုးဝါတိုင်မှတ်) သီတင်းလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ=ရဟန်းတို့သည် လည်း၊ ဝတ္တဗွံ=ဟူ၍၊ အနုသာသိတဗွံ=၍၊ မညန္တိ=ကုန်၏၊ နဝါ=ငါးဝါ

မကြွယ် သီတင်းငယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ။ပ။

ထေရာနုကမ္မိတဿ=သီတင်းကြီးထေရ်တို့ကလည်း ဆုံးမသွန်သင် အစဉ်စောင့်ရှောက်ချီးမြှောက်အပ်သော၊ မဇ္ဈိမာနုကမ္မိတဿ= သီတင်းလတ် တို့ကလည်း ဆုံးမသွန်သင် အစဉ်စောင့်ရှောက်ချီးမြှောက်အပ်သော၊ နဝါနုကမ္မိတဿ=သီတင်းငယ်တို့ကလည်း ဆုံးမသွန်သင် အစဉ် စောင့် ရှောက်ချီးမြှောက်အပ်သော၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝုဒ္ဓိယေဝ= ကြီးပွား တိုးတက်မှုသည်သာလျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွတ် ဧကန် ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပရိဟာနိ=ဆုတ်ယုတ်မှုသည်၊ ပါဠိကင်္ခါ=သည်၊ နောဟောတိ=မဖြစ်၊ အယမ္မိ ဓမ္မော=ဤတရားသည် လည်း၊ (ဤ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်းသဘောတရားသည် လည်း၊ ဝါ=ပါတိ မောက္ခသံဝရသီလနှင့်ပြည့်စုံ၍ ထေရ နဝ မဇ္ဈိမရဟန်း တို့က ပြောဆိုဆုံးမထိုက်သူဟု သဘောထားကြခြင်းဟူသော ဤသဘော တရားသည်လည်း) နာထကရဏော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော နာထကရဏ တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဗဟုသုတော=ရှိသည်။ပ။ အယံ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဗဟုသုတော=ရှိ၏၊ သုတဓရော=နိုင်၏၊ သုတ သန္နိစယော=ရှိ၏။ပ။ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ= ဤသို့သိကြခြင်းကြောင့်၊ နံ=ထိုရဟန်းကို၊ (ဗဟုသုတ သုတဓရစသည် ဖြစ်သော ထိုရဟန်းကို) ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ=တို့သည်လည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗံ=ဟူ၍။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော=သည်လည်း၊ (ဗဟုသုတ သုတဓရ စသည်ဖြစ်၍ ထေရနဝမဇ္ဈိမရဟန်းတို့က ပြောဆိုဆုံးမထိုက်သူဟု သဘော ထားကြခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်လည်း)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ အယံ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=ပင်၊ ကလျာဏမိတ္တော=ရှိ၏။ပ။ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ဂော=ရှိ၏၊ ဣတိ =ဤသို့သိကြခြင်းကြောင့်၊ နံ=ထိုရဟန်းကို၊ (ထိုကလျာဏမိတ်ဆွေရှိသော ရဟန်းကို) ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ=လည်း။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော= သည်လည်း၊ (ကလျာဏမိတ်ဆွေရှိသူဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထေရ နဝ မဇ္ဈိမ

ရဟန်းတို့က ပြောဆိုဆုံးမထိုက်သူဟု သဘောထားကြခြင်းတည်း ဟူသော ဤသဘောတရားသည်လည်း) ။ပ။ အယံ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=ပင်၊ သုဝစော=ရှိ၏ ။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော=လည်း၊ (သုဝစ၊ ခမ၊ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထေရ နဝ မဇ္ဈိမ ရဟန်းတို့က ပြောဆိုဆုံးမထိုက် သူဟု သဘောထားကြခြင်းဟူသော ဤသဘောတရားသည်လည်း) နာထ ကရဏော=၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား။ပ။ တတ္ထ=တို့၌၊ အယံ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဒက္ခော= ကျွမ်းကျင်လိမ့်မာ၏၊ အနလသော= ပျင်းရိသူမဟုတ် ။ပ။ သံဝိဓာတံ=ငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သိကြ သောကြောင့်၊ နံ=ထိုရဟန်းကို၊ (သဗြဟ္မစာရီတို့၏ ကြီးငယ်လုပ်ငန်း၊ ကျွမ်းကျင်လိမ့်မာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ သေချာကိုယ်တိုင်၊ ပြုစွမ်းနိုင်ငြား၊ သူတပါးလည်း၊ မိန့်ကြားစေပိုင်၊ ခန့်ခွဲနိုင်စွမ်း ထိုရဟန်းကို) ထေရာ= ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ=လည်း။ပ။ အယံပိ ဓမ္မော=သည်လည်း၊ (သဗြဟ္မ စာရီတို့၏ ကြီးငယ်လုပ်ငန်း၊ ကျွမ်းကျင်လိမ့်မာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ သေချာ ကိုယ်တိုင်၊ ပြုစွမ်းနိုင်ငြား၊ သူတပါးလည်း၊ မိန့်ကြားစေပိုင်၊ ခန့်ခွဲနိုင်ငြား၊ ဤတရားသည်လည်း) ။ပ။

အယံ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=ပင်၊ ဓမ္မကာမော=ရှိ၏။ပ။ ဥဠာရပါ မောဇ္ဇော=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့သိကြခြင်းကြောင့်၊ နံ=ထိုရဟန်းကို၊ (ဓမ္မကာမ စသည်ဖြစ်သော ထိုရဟန်းကို) ။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော=သည်လည်း၊ (ဓမ္မ ကာမစသည်ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤသဘောတရားသည်လည်း)။ပ။ အယံ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=ပင်။ပ။ အနိက္ခိတ္တဓုရော=သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ=၏၊ ဣတိ=ကြောင့်၊ နံ=ထိုရဟန်းကို၊ (ထိုအာရဒ္ဓဝိရိယ ရဟန်းကို)။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော=လည်း၊ (အာရဒ္ဓဝိရိယဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤသဘောတရား သည်လည်း) ။ပ။ နံ=ထိုသန္တုဋ္ဌဖြစ်သော ရဟန်းကို။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော= ဤသန္တုဋ္ဌဖြစ်ခြင်းဟူသောသဘောတရားသည်လည်း၊ ထေရကရဏော=၏ ။ပ။ နံ=ထိုသတိရှိသောရဟန်းကို ။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော= သတိရှိသူဖြစ်ခြင်း ဟူသော ဤသဘောတရားသည်လည်း။ပ။ နံ=ထိုဝိပဿနာပညာရှိသော ရဟန်းကို။ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော=ဝိပဿနာပညာရှိသူဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤ

သဘောတရားသည်လည်း၊ နာထကရဏာ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နာထကရဏာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့၊ သည်၊ ဣမေ ဒသ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=ပြီ ၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ=မိမိ၏ ပင်ကိုမနော၊ နှစ်သက်သောစိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘာသိတံ=ဟောတော်မူအပ်သောတရားတော်ကို၊ အဘိနန္ဒု= ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ လက်ခံနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤတွင် အပြီးတည်း)အဋ္ဌမံ။

၉-ပထမအရိယာဝါသသုတ်

၁၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယာဝါသာ=ရဟန္တာအရိယာအရှင်မြတ်တို့၏ သာလျှင် စံတော်အိမ်တို့သည်၊ (ရဟန္တာဖြစ်သော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏သာလျှင် မှီခိုနေထိုင်ရာ တရားတို့သည်) ဣမေ ဒသ= ဤဆယ်ပါးတို့တည်း၊ [အာဝသန္တိ နိဿာယ ဝသန္တိ စက္ကာတိ အာဝါသာ၊ အရိယာန ဝေ အာဝါသာ အရိယာဝါသာ။ သာရတ္ထဒီကာ၊ တ-၂၁၆ (မဟာဝါ၊ မဟာခန္ဓက)။ အရိယပုဒ်အရ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသအားဖြင့် ခိဏာသဝကို ယူအပ်၏ဟု ယခင်သင်္ဂီတိသုတ်ဒီကာ(၂၇၂)နှင့် ဤသုတ်ဒီကာဖွင့်၏]ဃေ=ယင်းအရိယာဝါသတရားဆယ်ပါးတို့ကို၊ အရိယာ= (ရဟန္တာဖြစ်သော) အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အာဝသိသု ဝါ= မှီခို၍ ဝှုနလည်းနေခဲ့ဖူးကုန်ပြီ၊ အာဝသန္တိ ဝါ= မှီခို၍နေလည်းနေကြကုန်ဆဲ၊ အာဝသိသန္တိ ဝါ=မှီခို၍နေလည်းနေကြကုန်လတ္တံ့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပဉ္စင် ဝိပ္ပဟီနော=ပယ်အပ်ပြီးသော ငါးပါးသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတော=ခြောက်ပါးသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းရှိသောဥပေက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း၊ ဧကာရက္ခော = တခုသော အစောင့်အရှောက်တရားရှိသည်လည်းကောင်း၊ စတုရာပဿနော=လေးပါး

သော မှီရာတရားရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပဏုန္ဒပစ္စေကသစ္စော^၁ = ပယ်နုတ်
အပ်ပြီးသော တဦးတည်း၊ တယူသန် အမှန်ဟု စွဲကိုင်ထားအပ်သော
ဒိဋ္ဌိသစ္စာရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ = တဦးတည်း၊ တယူသန်အမှန်ဟု

၁။ပဏုန္ဒ,ပနုဏ္ဏ,ပနန္ဒ,ပဏုဏ္ဏ။ ။ပဏုန္ဒပစ္စေကသစ္စောပုဒ်အနက်
ရှင်းလင်းချက်ကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၈)ပတိလီနသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ။ ဤ
နေရာ၌ ရှေ့နောက် ဣကြီး၊ နငယ်များဖြင့် “ပဏုန္ဒ,ပနုဏ္ဏ,ပနန္ဒ,ပဏုဏ္ဏ”
ဟူသောပါဌလေးမျိုးနှင့်စပ်၍ ပါဠိနှင့် သက္ကတဆက်စပ်ပုံနှင့် အာစရိယဝါဒ
များကိုပြဆိုသင့်၏။ သက္ကတဘာသာ၌ မုဒ္ဒအက္ခရာများဖြစ်ကြသော(၁)ရ၊
(၂)ရိဝဏ်သရ၊ (၃)မ(ရ)ဟူသော အက္ခရာသုံးမျိုး တမျိုးမျိုးပါရှိလျှင်
ပါဠိ၌ ဒန္တအက္ခရာနေရာ၌ မုဒ္ဒအက္ခရာရှိရသည်ဟု သက္ကတပညာရှင်တို့
မိန့်ဆိုတော်မူကြ၏။ဥပမာအားဖြင့်-

(၁)ရအက္ခရာပါရှိရာ၌ ပူရဓါတ်ဖြင့် ပုဏ္ဏော၊ တရဓာတ်ဖြင့် တိဏ္ဏော၊
စရဓာတ်ဖြင့် စိဏ္ဏော၊ ဇရဓာတ်ဖြင့် ဇိဏ္ဏောစသည်ဖြင့် မုဒ္ဒဇကကြီး
နှစ်လုံးဆင့်ရှိရ၏။ “ရဟာဒိတော ဣ” သုတ်ဖြင့် ကရဏ,စရဏစသည်တို့၌
နငယ်ကို ဣကြီးပြန်ခြင်းသည်လည်း ထိုရအက္ခရာပါခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။
သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိ၌မူ ထိုရအက္ခရာ မပါသော ဉာဓာတ်၌ ဉာနဟုရုပ်မစီရင်ဘဲ
နငယ်ကို ဣကြီးပြန်၍ “ဉာဏ”ဟု စီရင်ထား၏။ ထိုအတိုင်းပင် အသုံး
များ၏။

(၂)ရိရိဟူသော ရိဝဏ်သရပါရှိရာ၌ ဣဏ(ရိဏ)=ကြွေးမြီ၊ ကပဏ
(ကြိပဏ)=လူမွဲ လူဆင်းရဲ၊ တိဏ(တြိဏ)=မြက်စသည်ဖြစ်၏။ ပြိဒ္ဓိဟူသော
သက္ကတပြယုဂ်၌ကား ဝုမိ, ဝုဒ္ဓိဟူ၍ မုဒ္ဒဇ, ဒန္တအက္ခရာနှစ်မျိုးလုံးဖြင့်
ပါဠိအသုံးရှိ၏။ ပြိထိဝိ-၌မူ ရိသရပါသော်လည်း ပါဠိ၌ ဒန္တအက္ခရာဖြင့်
ပထဝီဟူ၍သာ အသုံးများ၏။ ကစ္စည်းဥဏာဒိ, ရူပသိဒ္ဓိ, သဒ္ဓနီတိကိတ်
(၁၃၀၉)သုတ်, မောဂ္ဂလ္လာန်သမာသ်(၃၉)သုတ်တို့၌လည်း ထိုအတိုင်း
ရုပ်စီရင်ထား၏။ မုဒ္ဒဇအက္ခရာဖြင့် “ပဌဝီ”ဟူ၍ကား ကစ္စည်းဥဏာဒိနှင့်
မောဂ္ဂလ္လာန်သမာသ်(၃၉)တို့၌တွေ့ရသော်လည်း အသုံးနည်းလှ၏။ “ရိတု,
မြိတ္တိကာ,ပြိထု”တို့၌မူ “ဥတု,မတ္တိကာ,ပုထု”ဟူ၍ ဒန္တ ဇဖြင့်သာ တွေ့ရပြီး

စွဲကိုင်ထားအပ်သော ဒိဋ္ဌိသစ္စာကို ပယ်နုတ်ပြီးသည်လည်းကောင်း၊ သမဝယ သဋ္ဌေသနော=ကောင်းမွန်စွာ စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော အားလုံးစုံသော ရှာ မိုးခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အားလုံးစုံသောရှာမိုးခြင်းတို့ကို ကောင်း

မုဒ္ဒဇဖြင့် “ဥဠ,မဋ္ဌိကာ,ပုဠ”ဟူ၍ ရုပ်စီရင်ထားသည်ကို ဘယ်နေရာမျှ မတွေ့ရ။

(၃)သက္ကတ၌ မုဒ္ဒဇ“မ”အက္ခရာပါရှိသော ကိစ္ဆာတ်သည် ပါဠိ၌ ခိဇာတ်ဖြစ်၏။ထိုကြောင့် ခိဇာတ်နောင် တပစ္စည်းကို မုဒ္ဒဇဏကြီးဖြင့် ဤဏပြု၍(မောဂ္ဂလ္လာန်အလို ဏပြု၍)ခိဏဟုဖြစ်၏။ ဣက္ခဏ, ပစ္စဝေက္ခဏာ, ရက္ခဏစသည်တို့၌ ဏကြီးဖြင့်ရှိခြင်းမှာလည်း သက္ကတဘာသာ၌ “ဤက္ခဏ,ရက္ခဏ”စသည်ဖြင့် မုဒ္ဒဇ မအက္ခရာပါခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။

ထို့အပြင် ခိဇာတ်ဖြင့် ပဏိတ(ပြဏိတ),ပရိဏာယက၊ နမုဇာတ်ဖြင့် ပရိဏာမ,ပရိဏတ၊နဟဇာတ်ဖြင့် ပရိဏာဟစသည်ဖြင့်ရှိခြင်း၊ အတ္ထကထာ (အရ်ထကထာ)၌ ဒန္တဇ ဣအက္ခရာမှ မုဒ္ဒဇ ဌအက္ခရာသို့ပြောင်း၍ “အဋ္ဌကထာ”ဟူ၍ဖြစ်ခြင်းတို့သည် ထိုရအက္ခရာပါခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။ သို့သော် ပြတိပတ္တိ၌ ပဋိပတ္တိ, ပတိပတ္တိ၊ ပြတိက္ကမတိ၌ ပဋိက္ကမတိ, ပတိက္ကမတိ၊ ပြထမ၌ ပဌမ,ပထမစသည်ဖြင့် မုဒ္ဒဇ,ဒန္တဇနှစ်မျိုးလုံး တွေ့နိုင်၏။ ထိုတွင် ကစ္စည်းဥဏာဒိနှင့် ရူပသိဒ္ဓိတို့၌ ပထမဟု ဒန္တဇ ဖြင့် ရုပ်စီရင်၍ ထိုကစ္စည်းနှင့်ပင် သဒ္ဓနိတိ(၁၃၀၉၊၁၃၁၂)သုတ်, ဣာဒိ မောဂ္ဂလ္လာန်(၁၃၃)သုတ် တို့၌ ပဌမဟူ၍ မုဒ္ဒဇအက္ခရာဖြင့် ရုပ်စီရင်ထား၏။ ပထမ,ပဌမနှစ်မျိုးလုံးပင် ယခုအခါ အသုံးပြု၏။

နဒဇာတ်၌ ဏကြီး နငယ်ပြုသာနာ။ ။နဒဇာတ်သက်သက်၌ကား ထိုရအစရှိသော အက္ခရာသုံးမျိုးမပါရှိ။ ထို့ကြောင့် နဒဇာတ် တပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်စီရင်ရာ၌ မုဒ္ဒဇဏကြီးဖြင့် ရုပ်စီရင်ရ၊တကို နငယ်ပြုဟု ထောမနိဓိ၌ ရုပ်စီရင်၏။ ထို့ကြောင့်“နန္ဒ”ဟု နငယ်ဖြင့်ချည်းသာရှိ၍ “ဏုန္ဒ,ဏုဏ္ဍ” ဟုဏကြီးဖြင့် မရှိရ၊သို့သော် နဒဇာတ်၏ရှေ့၌ ရနှင့်တကွသောပြ(ပ) ဥပသာရ ရှိနေလျှင်ကား န၌ နငယ်ကို ဏကြီးပြောင်းလဲ၍ “ပဏုန္ဒ” ဟုရှိရ၏။ ရူပသိဒ္ဓိကိတ်ပိုင်း ယခုကမ္ဘာအေး ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစာမူ(နာ-

မွန်စွာ စွန်လွတ်ပြီးသည်လည်းကောင်း၊ အနာဝိလသင်္ကပ္ပေါ = နောက်ကျကင်းစင် ကြည်လင်သန့်ရှင်းသော အကြံအစည်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပဿဒ္ဓကာယသင်္ခါရော = ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော ထွက်သက်ဝင်သက်လေရှိသည်

၃၈၅)၌လည်း “နဒ ခေပေ၊ ပနဒ္ဓိတ္တာတိ ပဏုန္နော၊နဿ ဣတ္တံ” ဟု တွေ့ရ၏။ သက္ကတဥပဒေသို့လိုက်၍ ပြင်ဆင်ထားသောပါဌ်ဖြစ်တန်ရာ၏။ ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင်ပိဋကအဘိဓာန်ဆရာတော်ကား နဒဓာတ်မှ နငယ်ကို ဣကြီးမပြန်ဘဲ “ပနန္ဒ” လည်း အသင့်ပင်ဟုမိန့်ဆို၏။

နောက်ထပ်ဆိုဖွယ်။ ။ဤ၌ နောက်ထပ်ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား ရူပသိဒ္ဓိနိဿယအစောင်စောင်တို့၌ နငယ်ကို ဣကြီးပြန်ရန်အတွက် “နဿ ဣတ္တံ” ဟူသော စာမူကိုမတွေ့ရ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာပြည်ရိုက်နှိပ်သော ရှေးရူပသိဒ္ဓိစာအုပ်များ၌ ထိုစာမူပါဟန်မတူ၊ ထို့အပြင် ရူပသိဒ္ဓိကိတ်ပိုင်း တရာဒီဟိ ဣဇ္ဈော-သုတ်၏ နယ်ပယ်အတွင်း၌ “စိဇ္ဈော ပုဇ္ဈော” ဟူသော ဣကြီးနှစ်လုံးဆင့် ဣဇ္ဈာပြုထားသော ပြယုဂ်တို့နှင့် တဆက်တည်းပင် နဒဓာတ်၊ ဒါဓာတ်တို့၏ ပြယုဂ်များကို ရုပ်စီရင်ထား၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာမှ ပြယုဂ်အားလုံးပင် တရာဒီဟိ ဣဇ္ဈောသုတ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အတွက် စိဇ္ဈော ပုဇ္ဈောပြယုဂ်တို့ကဲ့သို့ပင် နဒဓာတ်၊ ဒါဓာတ်တို့၌ တပစ္စည်းကို ဣကြီးနှစ်လုံးဆင့် ဣဇ္ဈာပြု၍ “ပနဇ္ဈော အာဒိဇ္ဈော” ဟု ရှိသင့်၏ (ရှေးမြန်မာမူ ရူပသိဒ္ဓိအလို ယင်းသို့ရှိသင့်သည်ဟုဆိုလိုပါသည်) ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ ရူပသိဒ္ဓိနိဿယနှင့် ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဒီကာစသည်တို့၌လည်း ထိုအတိုင်းပင်ရှိ၏။

အကယ်၍ “နဿ ဣတ္တံ” ဟူသော ယခုကမ္ဘာအေး ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စာမူအတိုင်း နငယ်ကို ဣကြီးပြန်လျှင်ကား ရှေ့နောက်နှစ်ရပ်လုံးပင် ဣကြီးများဖြင့်ချည်း “ပဏုဏ္ဏ” ဟုရှိရမည်ဖြစ်၏။ ထို့အပြင် ကစ္စည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၊ သဒ္ဓနိတိစသည်တို့၌သာမက ရူပသိဒ္ဓိမှာပင် “ဘိဒါဒိတော” စသောသုတ်၌ ဒါဓာတ်နောင် တပစ္စည်းကို နငယ်နှစ်လုံးဆင့် “ဣန္ဒ” ပြု၍ “ဒိန္ဒ” ဟုရုပ်စီရင်ထားပြီးဖြစ်ပါလျက် ထိုရူပသိဒ္ဓိမှာပင် အာရှေးရှိသော ဒါဓာတ်ကျမှ ဣကြီးနှစ်လုံးဆင့် ဣဇ္ဈာပြု၍ “အာဒိဇ္ဈော” ဟု ရုပ်စီရင်

လည်းကောင်း၊ သုဝိမုတ္တစိတ္တော=ကောင်းစွာလွတ်မြောက်သောစိတ်ရှိသည်
လည်းကောင်း၊ သုဝိမုတ္တပညော=ကောင်းစွာလွတ်မြောက်သောပညာရှိသည်
လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။နဝမံ။

၁၀-ဒုတိယအရိယာဝါသသုတ်

၂၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရား
သည်၊ ကုရူသု=ကုရမည်သော ဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=ကုရတိုင်းပြည်၌၊ ကမ္မာသဓမ္မံ
နာမံ=ကမ္မာသဓမ္မမည်သော၊ (ပြောက်ကျားသော ခြေရှိသော ပေါရိသာဒကို

ထားခြင်းနှင့် ယခင်ပြခဲ့သော “ဉာဏ” ဟု ဣကြီးဖြင့်ရုပ်စီရင်ထားခြင်းတို့ကို
သက္ကတပညာရှင်တချို့က မနှစ်သက်ကြ၊ သို့သော် သက္ကတပညာရှင်
တဦးပင်ဖြစ်တော်မူသော မော်လမြိုင်မြို့ တောင်ပေါက် (မန္တလေးမဟာ
ဝေယန်ဘုံသာ)ဆရာတော်ကြီးကမူ-

ရူပသိဒ္ဓိရုပ်စီရင်ပုံနည်းသည် သီးခြားမာဂဇနည်းဖြစ်၍ အလွန်ကျန
သိပ်သည်းလှကြောင်း၊ ထိုနည်းကို ဝုတ္တိမောဂ္ဂလ္လာန်၊ ပဒသာဇန၊ သဒ္ဓနီတိ
စသော နောက်ဆရာတို့ကလည်း မပယ်မြစ်ခဲ့ကြောင်းစသည်ဖြင့် ဗာလာ
ဝတာရဂဏ္ဍိပဒတ္ထဝိနိစ္ဆယသာရကျမ်း(ဒု-၁၂၅၊ ၁၅၆)၌ ရူပသိဒ္ဓိရုပ်စီရင်ပုံကို
ချီးမွမ်းထောမနာပြုကာ ထောက်ခံထားသည်သာမက သက္ကတနည်းဥပဒေ
သို့လိုက်၍ ရူပသိဒ္ဓိကို ဆန့်ကျင်ကြသော ဆရာများကိုလည်း “ဖောက်ပေါ်
ကဝိ ကေစိ” ဟုဂရဟာသံပြုထား၏။

ဤသို့အားဖြင့် မုဒ္ဒဇအက္ခရာဖြင့် အာဒိဏ္ဏပုဒ်၊ ဉာဏပုဒ် ရုပ်စီရင်
ထားခြင်းနှင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်စသည်တို့၌ “ဥပါဒိဏ္ဏ” ဟု ဣကြီး
နှစ်လုံးဆင့်ရှိခြင်းတို့ကို ကြိုက်မကြိုက် ဝါဒနှစ်မျိုးရှိသကဲ့ပင် ပပုဗ္ဗ နဒ
ဓာတ်ဖြင့် ရုပ်စီရင်ရာ၌လည်း သက္ကတဥပဒေသို့ လိုက်မလိုက် ဆရာ
အကြိုက်နှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် ယခု ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာစာအုပ်များ၌
ထိုအကြိုက်နှစ်မျိုးအားလျော်စွာ ဣကြီးနငယ်နှစ်မျိုးဖြင့် “ပဏုန္ဒ၊ ပနုဏ္ဏ” ဟု
ပါဠိနှစ်မျိုးတွေ့နေရခြင်းဖြစ်ဟန်တူ၏။

၁။ ကမ္မာသဓမ္မံ နာမ ကုရူနံ နိဂမော။ ။ ကမ္မာသဓမ္မမည်သော ဤနိဂုံး၌

ဆုံးမအပ်ရာဌာန၏အဖြစ်ကြောင့် ကမ္မာသဓမ္မမည်သော၊ ဝါ=ကုရုတိုင်းသား
တို့၏ ညစ်နွမ်းပျက်ပြား ပြောက်ကျားသော ငါးပါးသီလကျင့်ဝတ်တရား
ရှိရာဌာန၏အဖြစ်ကြောင့် ကမ္မာသဓမ္မမည်သော) ကုရုနံ= ကုရုနေပုဒ်၏၊

မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးတို့ရာ ကျောင်းမရှိသောကြောင့် “ကမ္မာသဓမ္မ
နာမ ကုရုနံ နိဂမေ” ဟူ၍ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် မိန့်ဆိုခြင်းမပြုဘဲ “ကမ္မာသဓမ္မ
နာမ ကုရုနံ နိဂမော” ဟူ၍ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့်
“ကမ္မာသဓမ္မမည်သောနိဂုံး၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏” ဟူ၍
အနက်ပြန်ဆိုမှု မပြုနိုင်သည့်အတွက် “တံ(နိဂမံ)ဂေါစရဂါမံ ကတွာ” ဟူ၍
ပါဌသေသထည့်စွက်၍ အနက်ပြန်ဆိုရသည်။ (ဒီ၊မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာနိ
ဒါနသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၇၄)။

ကမ္မာသဓမ္မပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် နပုလ္လိင်ရှိရပုံ။ ။ လူသားစားသော
ပေါရိသာဒ၏ ခြေဖဝါး၌ ရှားငုတ်စူးသော အနာနေရာတွင် အသားန
တက်သောအခါ ဆန်းကြယ်ပြောက်ကျားသော သစ်သား (စိတ္တဒါရ)
အသွင်ဖြင့် အမာရူတ်ထင်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ပေါရိသာဒကို ကမ္မာသပါဒ
(ပြောက်ကျားသောခြေရှိသောသူ) ဟုခေါ်၏။ သို့သော် ဤ၌ ပါဒဟူသော
နောက်ပုဒ်ကိုခြေဖျက်၍ “ကမ္မာသ” တပုဒ်ကိုသာ ယူထားသည်။

“ထို့နောက် ဓမ္မပုဒ်၌ ဒမုဇာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် ဒမ္မ(ဆုံးမအပ်သူ)ဟု
အနက်ဖြစ်၏။ မဟာသုတသောမဇာတ်၌ (သို့မဟုတ်)ဇယဒ္ဓိသဇာတ်၌
ဘုရားအလောင်းတော်သည် ကမ္မာသမည်သော ပေါရိသာဒကို လူသား
မစားအောင် ဤနိဂုံးနေရာဒေသမှာပင် မြစ်တားဆုံးမမှုပြုခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်
“ကမ္မာသော စတ္ထ ဒမ္မော ဒမိတောတိ ကမ္မာသဒမ္မော” ဟု သတ္တမိဗဟု
ဗွိဟိသမာသံဝစနတ္ထပြု၍ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် တတိယက္ခရာ ဒဒွေးကိုလည်း
စတုတ္ထက္ခရာ ခအောက်ခြိုက်ပြုကာ ကမ္မာသဓမ္မ (ပြောက်ကျားသောခြေ
ရှိသော ပေါရိသာဒကို ဆုံးမရာဌာနဖြစ်သောနိဂုံး) ဟုခေါ်တွင်လေသည်။

အချို့သောဆရာတော်အရှင်မြတ်တို့အလိုအားဖြင့်မူ ဒဒွေးမှ ခအောက်
ခြိုက်ပြောင်းသည်ဟု မဆိုဘဲ နဂိုမူလ ခအောက်ခြိုက်ဖြင့်ပင် ဓမ္မပုဒ်အရ
ငါးပါးသီလကျင့်ဝတ်တရားဟူသောအနက်ကိုယူ၍ ကုရုတိုင်းသားတို့

ဝါ=ကုရတိုင်းပြည်၏၊ ဝါ=ကုရမင်းသားတို့၏၊ ယော နိဂမော=အကြင်
 နိဂုံးသည်၊ (အတ္တိ=ရှိ၏၊ တံ နိဂမံ=ထိုနိဂုံးကို၊ ဂေါစရဂါမံ=ဆွမ်းခံရွာကို၊
 ကတွာ=ပြု၍) ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ [ဤနေရာဝယ်
 ကုရသုပုဒ်၌ ဧကဝုဏ်အနက်ပေးခြင်းနှင့် ကုရနံ၌မူ ဧကဝုဏ် ဗဟုဝုဏ်
 အနက်နှစ်မျိုးပေးခြင်းနှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄)
 ဝေနာဂပုရသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] တတြ=ထိုအခါ၌၊ (ကုရတိုင်းပြည်ဝယ် ကမ္မာ
 သဓမ္မနိဂုံးကို ဆွမ်းခံရွာပြု၍ မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ
 ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခု=တို့ကို၊ ဘိက္ခဝေါ=ရဟန်းတို့၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကထဉ္စ = အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 ပဉ္စဂံဝိပ္ပဟိနော=သည်၊ [ဤဝါကျအနက်ကို စာပိုဒ်(၁၂) ပဉ္စဂံသုတ်၌ကြည့်]
 ။ပ။ ဆဠင်္ဂသမန္နာဂတော=ခြောက်ပါးသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းရှိသော
 ဥပေက္ခာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဝါ=ဆဠင်္ဂပေက္ခာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်
 သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း

အစဉ်အလာအားဖြင့် စောင့်ထိန်းလာခဲ့သော ထိုငါးပါးသီလ ကျင့်ဝတ်
 တရားသည် ဤနိဂုံးနေရာဒေသ၌ ညှိုးနွမ်းပျက်ပြား ပြောက်တိပြောက်ကျား
 ဖြစ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနိဂုံးကို ကမ္မာသဓမ္မ (ပြောက်ကျားသော
 ငါးပါးသီလကျင့်ဝတ်တရားရှိရာဒေသ) ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။

ထိုအနက်နှစ်နည်းလုံးပင် ကမ္မာသဓမ္မပုဒ်ကို ဗဟုဗွိဟိသမာသံ တွဲစပ်
 ရသည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် နိဂမောပုဒ်နှင့်လိင်တူထား၍ “ကမ္မာ
 သဓမ္မော”ဟူ၍ ဩကာရန္တပုလ္လိင်ဖြင့် ပါဠိရှိသင့်သော်လည်း ဒေဝဒဟ
 မည်သောနိဂုံးကို နိဂ္ဂဟိတန္တနပုလ္လိင်ဖြင့် “ဒေဝဒဟံ”ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရိုး
 အစဉ်အလာရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ထိုဒေသခေါ်ဝေါ်ရိုးအစဉ်အလာရှိသည့်
 အတိုင်း “ကမ္မာသဓမ္မံ”ဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတန္တ နပုလ္လိင်ဖြင့် ပါဠိရှိသည်ဟု
 မိမိစဉ်းစားမိသည်။ ဒေဝဒဟန္တိ နပုံသကလိင်္ဂေန လဒ္ဒနာမော နိဂမော။
 သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ တ-၄၄(သဠာယဏနသံယုတ်စာပိုဒ်-၁၃၄-ဒေဝဒဟ
 သုတ်အဖွင့်)။

သည်၊ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်၍၊ ဝါ=မြင်ခြင်းကြောင့်၊ သုမနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း၊ ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဣဋ္ဌာရုံ၌ စွဲမက်မှုရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော သောမနဿဖြင့် ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်) နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒုမ္မနော= မကောင်းသောစိတ်ရှိသည်။ (အနိဋ္ဌာရုံ၌ ဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါမနဿဖြင့် ဖောက်ပြန်ပျက်စီး မုန်းတီးသောစိတ်ရှိသည်) န ဟောတိ=မဖြစ်၊ သတော= သတိမလပ်အမှတ်ရသည်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ်၊ အလယ်အလတ်အာရုံ၊ တွေ့ကြုံရမှု သတိပြုသည်) သမ္မဇာနော=ကောင်းစွာဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ ဝါ=သမ္မဇာဉ်ညာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုလျက်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ်၊ အလယ်အလတ်အာရုံ၊ တွေ့ကြုံရမှု၊ လျစ်လျူရှုလျက်) ဝါ=မုန်းချစ်နှစ်ဝ၊ မောဟကင်းကွာ၊ သင့်လျော်ညီမျှစွာရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓံ=အသံသဒ္ဓါရုံကို၊ သုတွာ=ကြားရ၍၊ ဝါ= ကြားရခြင်းကြောင့်၊ သုမနော=သည်၊ နေဝ ဟောတိ။ ပ။ ဥပေက္ခကော=လျက်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဃာနေန = နှာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ဂန္ဓာရုံကို၊ ဃာယိတွာ =နမ်းရှု၍ ။ပ။ ဝိဟရတိ= ၏၊ ဇိဝှိယ=လျှာဖြင့်၊ ဝါ=ဇိဝှိဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရသံ= အရသာရသာရုံကို၊ သာယိတွာ=လျက်၍၊ ဝါ=အရသာခံ၍။ ပ။ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ = ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ = အတွေ့အထိဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတွာ=တွေ့ထိ၍။ ပ။ မနဿာ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ=သဘောဓမ္မာရုံကို၊ ဝိညာယ=သိ၍၊ သုမနော=သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒုမ္မနော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ အာရုံခြောက်မျိုး၊ ကောင်းအဆိုးကြောင့်၊ နှစ်မျိုးညာဏ်မြင်၊ သတိယှဉ်၍၊ ချစ်ခင်မုန်းမှု၊ မပြုအလျှင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဆဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဧကာရက္ခော=တခုသော အစောင့်အရှောက်တရားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ ပ။ သတာရက္ခေန= သတိဟူသော အစောင့်အရှောက်ရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော

=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ သတိဟူသော အစောင့်အရှောက်ရှိခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဧကာရက္ခော= တခုသော အစောင့်အရှောက်တရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ စတုရာပဿေနာ= လေးပါးသော မှီရာတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=မူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သင်္ခါယ=၍၊ ဧကံ=ကို၊ ပဋိသေဝတိ=၏။ ပ။ [နဝကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂)နိဿယသုတ်ကြည့်] ဝိနောဒေတိ=ပယ်ထုတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်သိမြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲသင့်သော ပစ္စည်းလေးပါးကို မှီဝဲသုံးစွဲခြင်းစသည်အားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ စတုရာပဿေနာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စတ္တာရိ အပဿ နာနိ အပဿယာ ဧတဿာတိ စတုရာပဿေနော။ သာရတ္ထဒီကာ၊ တ- ၂၁၇။ ဝိနည်းမဟာဝါ၊ မဟာဓန္ဒကအဖွင့်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပဏုန္ဒပစ္စေကသစ္စော= ရှိသည်၊ ဝါ=ပြီးသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခုနော =ရဟန်းသည်၊ [နောက်စာကြောင်း (၈)ကြောင်းလောက်၌ရှိသော “နန္ဒာနိ ပဏုန္ဒာနိ” စသည်၌လှမ်းစပ်ပါ] ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏာနံ=များစွာသော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့၏၊ ယာနိ တာနိ ပုထုပစ္စေကသစ္စာနိ=အကြင်များစွာသော ပစ္စေကသစ္စာတို့သည်၊ ဝါ = အကြင်များစွာသော တဦးတည်း၊ တယူသန် အမှန်ဟုစွဲကိုင်ထားအပ်သော ဒိဋ္ဌိသစ္စာတို့သည်၊ ဝါ=အကြင် တဦးတည်း တယူသန် အမှန်ဟု စွဲကိုင်ထားအပ်သော ဒိဋ္ဌိသစ္စာမြောက်မြားစွာတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏။

သေယျထိဒံ=ထိုပုထုပစ္စေကသစ္စာတို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူ၊ [တ နည်း-ဣဒံ(ဣဓာနိ ပုထုပစ္စေကသစ္စာနိ) =ဤများစွာသော ပစ္စေကသစ္စာ တို့ဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ] လောကော=လောကသည်၊ (အတ္တဟူသော လောကသည်၊ ဝါ=ဓန္ဒာငါးပါးဟူသောလောကသည်) သဿတော=၏၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့သော အယူအဆ ပစ္စေကသစ္စာ လည်းကောင်း၊ လောကော=လောကသည်၊ အသဿတော=မမြဲ၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့သော အယူအဆ ပစ္စေကသစ္စာ လည်းကောင်း၊ [ဤအနက်များနှင့်

စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၈) ပတိလိနသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] လောကော=လောကသည်။ (ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော လောကသည်။ ဝါ=ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုသောစိတ်ဟူသော လောကသည်။ ဝါ=ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာပတ်အတွင်း၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ဟူသော လောကသည်) အန္တဝါ= အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိ၏။ ဣတိဝါ=... သစ္စာလည်းကောင်း၊ လောကော= သည်။ အန္တဝါ=အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း။ တံ=ထိုကိုယ် ဟူသည်။ (ထိုခန္ဓာငါးပါး အစုအဝေးဖြစ်သော ကိုယ်ဟူသည်) ဇီဝံ= အသက်ရှင်ကောင် အတ္တပင်တည်း။ တံ=ထိုအသက်ရှင်ကောင် အတ္တဟူသည်။ သရီရံ=ကိုယ်ပင်တည်း။ (ခန္ဓာ ငါးပါးအစုအဝေးဖြစ်သော ကိုယ်ပင်တည်း) ဣတိ ဝါ = ကောင်း၊ ဇီဝံ= အသက်ရှင်ကောင်အတ္တသည်။ အညံ=ကိုယ်မှ တမျိုးတခြားတည်း။ သရီရံ= ကိုယ်သည်။ အညံ=အသက်ရှင်ကောင်အတ္တမှ တမျိုးတခြားတည်း။ ဣတိ ဝါ=ကောင်း။ [ဇီဝေါဟူသောပုလ္လိင်မှ ဇီဝံဟု နုပုလ္လိင်ပြောင်းထားသည်]

တထာဂတော=သတ္တဝါသည်။ မရဏာ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက် ဖြစ်သော လောက၌၊ ဟောတိ = ရှိသေး၏။ ဝါ = မပျက်စီးသေး၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း။ တထာဂတော=သည်။ မရဏာ=မှ၊ ပရံ=၌၊ နဟောတိ= မရှိတော့၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း။ တထာဂတော=သည်။ မရဏာ= မှ၊ ပရံ = ၌၊ ဟောတိ စ=တချို့လည်းရှိ၏။ န စ ဟောတိ=တချို့လည်း မရှိ၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း။ တထာဂတော=သည်။ မရဏာ=မှ၊ ပရံ=၌၊ နေဝဟောတိ = ရှိသည်လည်းမဟုတ်။ နနဟောတိ = မရှိသည်လည်းမဟုတ်။ ဣတိ ဝါ=ဤသို့သော အယူအဆ ပစ္စေကသစ္စာလည်းကောင်းတည်း။

သဗ္ဗာနိ=အားလုံးကုန်သော၊ တာနိ(ပုထုပစ္စေကသစ္စာနိ)=ထိုများစွာ သော ပစ္စေကသစ္စာတို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ နန္ဒာနိ=ပယ်နုတ်အပ်ပြီးကုန်သည်။ ပဏုန္ဒာနိ=ကောင်းစွာပယ်နုတ်အပ်ပြီးကုန်သည်။ စတ္တာနိ=စွန့်ပစ်အပ်ပြီး ကုန်သည်။ ဝန္တာနိ=ထွေးအံအပ်ပြီးကုန်သည်။ (နောက်ထပ်တဖန် ယူရန်ဆန္ဒ ကင်းပရေးအမှန် ထွေးအံအပ်ပြီးကုန်သည်) မုတ္တာနိ=စွန့်လွှတ်အပ်ပြီး ကုန်သည်။ (စိတ်အစဉ်ဝယ်၊ မတွယ်မကပ်၊ စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးကုန်သည်)

ပဟိနာနိ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ (ကြွေကျပြီးကာ၊ တနေရာဝယ်၊ မှီတွယ် သစ်သီး၊ ပုံနည်းမတူ၊ တမူရပ်ခြား၊ ဝေးကွာသွားအောင်၊ ပယ်ရှားအပ်ပြီး ကုန်သည်) ပဋိနိဿဋ္ဌာနိ=တဖန်စွန့်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ (နောက်ထပ် စိတ်အထက်သို့ မတက်စီးနိုင်လောက်အောင် တဖန်စွန့်အပ်ပြီးကုန်သည်) ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (ဤသို့ သဿတဒိဋ္ဌိစသည်တို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ကာမေသနာ= ဝတ္ထုကာမတို့ကို ရှာမှီးတတ်သော ရာဂကို၊ ဝါ=ကိလေသာကာမတည်း ဟူသော ရှာမှီးတတ်သောရာဂကို၊ ပဟိနာ=(အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်) ပယ်အပ်ပြီး သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘဝေသနာ=ရူပအရူပဘဝကို ရှာမှီးတတ်သော ရာဂကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနာ=(အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်)ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ= ၏၊ (ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ) ဗြဟ္မစရိယေသနာ=မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို ရှာမှီးလိုသောဆန္ဒသည်၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ=(အရဟတ္တ မဂ်ဖြင့်) ချုပ်ငြိမ်းပြီ၊ [ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို နောက်ထပ် ကျင့်ဖွယ်မလိုလောက်အောင် အပြီးအစီးကျင့်သုံးပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုမဂ္ဂ ဗြဟ္မစရိယကို ရှာမှီးလိုသောဆန္ဒ ပြီးပြတ်ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီဟူလို]

(တနည်း) ဘိက္ခုနော=၏၊ ဝါ=မှာ၊ ဗြဟ္မစရိယေသနာ=(မိစ္ဆာအယူရှိသူ တို့က သမုတ်ထားအပ်သော) မြတ်သောအကျင့်ကို ရှာမှီးတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ=(သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့်) ချုပ်ငြိမ်းပြီ၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ကာမေသနာကို ပယ်ပြီးခြင်းစသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ သမဝယသဋ္ဌေသနော=သည်၊ ဟောတိ =၏ ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဓ= ၌၊ ဘိက္ခုနော= သည်၊ ကာမသင်္ကပ္ပေါ=ကာမ ဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတော ခြင်းကို၊ ဝါ=ကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနော=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗျာပါဒသင်္ကပ္ပေါ=ဗျာပါဒ ဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိဟိသာသင်္ကပ္ပေါ=ဝိဟိသာဝိတက်ကို၊

ဝါ=သတ္တဝါတို့ကိုညှဉ်းဆဲနိပ်စက်ကြောင်းဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ကာမသင်္ဂဟသုတ်ကို ပယ်ရှားခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ အနာဝိလသင်္ဂဟောတိ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပုဗ္ဗေဝ=၌သာလျှင်၊ သုခဿ =ကို။ ပ။ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၅) ဂါဝိဥပမာသုတ်ကြည့်] ဥပသမ္ပဇ္ဇ =၍၊ ဝိဟရတိ =နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့စတုတ္ထဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေခြင်းဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ပဿဒ္ဒကာယသင်္ခါရော ဟောတိ။ ပ။

ဘိက္ခုနော=၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ရာဂါ=ရာဂမှ၊ ဝါ=စွဲမက်မှု အကုသိုလ်မှ၊ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဒေါသာ=ဒေါသမှ၊ ဝါ=စိတ်ဆိုးမှန်းတီးမှုအကုသိုလ်မှ၊ ဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ မောဟာ=မောဟမှ၊ ဝါ = အသိဉာဏ်ကင်း တွေဝေခြင်းမှ၊ ဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ= ဖြင့်၊ (ဤသို့ ရာဂစသည်မှ စိတ်၏လွတ်မြောက်ခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု= သည်၊ သုဝိမုတ္တစိတ္တာ=သည်၊ ဟောတိ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=ငါသည်၊ ဝါ = ငါ့မှာ၊ ရာဂေါ = ရာဂကို၊ ဝါ=ရာဂသည်၊ ပဟိနော=ပယ်အပ်ပြီးပြီ၊ [တနည်း - မေ=ငါ၏၊ စိတ္တသန္တာနတော=စိတ်အစဉ်မှ၊ ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ ပဟိနော =ကင်းကွာပြီ] ဥစ္ဆိန္နမူလော= (အရဟတ္တမဂ်ဟူသောစားဖြင့်) ပယ်ဖြတ် အပ်ပြီးသော အဝိဇ္ဇာတဏှာအမြစ်အရင်းရှိ၏၊ တာလာဝတ္ထု ကတော = ထန်းပင်၏ တည်နေရာဖြစ်ခဲ့ဖူးသော မြေနေရာကွက်ကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးသော တည်နေရာစိတ်အစဉ်ရှိ၏၊ ဝါ=(လည်ဆစ်လည်သီး ပြတ်လေပြီး၍) အရွက်အသီးစသည်တို့၏ တည်ရာ မဟုတ်သော ထန်းပင်ငုတ်ကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီ၊ အနဘာဝကတော=နောက်၌ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင် ပြုအပ်ပြီ၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ အနပ္ပါဒဓမ္မော= မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ =ဤသို့၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ [တာလာဝတ္ထုကတပုဒ်၏အဖွင့် အပြည့်အစုံ

ကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁) ဝေရဉ္စသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]

မေ=ငါသည်၊ ဝါ=ငါ့မှာ၊ ဒေါသော=ဒေါသကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနော
=ပြီ ။ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇနာတိ=၏၊ မေ=ငါသည်၊ ဝါ=မှာ၊
မောဟော=မောဟကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟိနော=ပြီ ။ ပ။ ပဇနာတိ=သိ၏၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ= ဖြင့်၊ (ဤသို့ရာကစသည်ကို ပယ်သတ်ပြီးခြင်းအားဖြင့်)
ဘိက္ခု=သည်၊ သုဝိမုတ္တပညော=သည်၊ ဟောတိ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ အတိတံ= လွန်ခဲ့ပြီးသော၊ အဒ္ဓါနံ= ကာလ၌၊ ဝါ=
အခါကာလတုန်းက၊ ယေ ကေစိ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ အရိယာ=အရိယာ
သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အရိယာဝါသေ = အရိယာဝါသတရားတို့ကို၊
အာဝသိ သု=မိခိုနေထိုင်ခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ =
ထိုအရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဝ
အရိယာဝါသေ=ဤအရိယာဝါသတရားတို့ကိုပင်၊ အာဝသိ သု= ကုန်ပြီ၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနာဂတံ = နောင်ရောက်လာလတ္တံ့သော၊ အဒ္ဓါနံ =၌၊
ယေ ကေစိ=ကုန်သော၊ အရိယာ= တို့သည်၊ အရိယာဝါသေ = တို့ကို၊
အာဝသိသန္တိ=မိခိုနေထိုင်ကြကုန်လတ္တံ့ ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဧတရဟိ=
ဤယခုအခါ၌၊ ယေ ကေစိ=ကုန်သော၊ အရိယာ=တို့သည်၊ အရိယာဝါသေ
=တို့ကို၊ အာဝသန္တိ =မိခိုနေထိုင်ကြကုန်၏ ။ ပ။ ဒသမံ ။

ဒုတိယော = နှစ်ခုမြောက်သော၊ နာထဝဂ္ဂေါ = နာထဝဂ်တည်း ။

၃-မဟာဝဂ်

၁-သီဟနာဒသုတ်

၂၁ ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ မိဂရာဇာ = သားကောင်တို့၏ဘုရင်ဖြစ်သော၊
သီဟော=ကောသရခြင်္သေ့သည်၊ ဝါ=လည်ဆံမွေးရှိသောခြင်္သေ့သည်၊ သာယ
နသမယံ = ညနေချမ်းအခါ၌၊ အာသယာ = (ရွှေဝှေ့သော) နေရာဌာနမှ၊
နိက္ခမတိ=ထွက်၏၊ အာသယာ=မှ၊ နိက္ခမိတွာ= ထွက်ခဲ့ပြီး၍၊ ဝိဇ္ဇေတိ
= ကွန်မြူးစံပယ်၏၊ ဝါ=ကိုယ်ဟန်ပြ၏၊ ဝိဇ္ဇေတွာ=ကွန်မြူးစံပယ်ပြီး၍၊

ဝါ=ကိုယ်ဟန်ပြုပြီး၍၊ သမန္တာ=ပတ်ပတ်လည်၌၊ စတုဒ္ဒိသံ=အရပ် လေး
 မျက်နှာကို၊ အနဝိလောကေတိ=စောင်းငဲ့လှည့်ကာကြည့်၏ ။ ပ ။ တိက္ခတ္တံ
 =သုံးကြိမ်၊ သီဟနာဒံ=ခြင်္သေ့ဟောက်ခြင်းကို၊ နဒတိ=ဟောက်၏ ။ပ ။
 နဒိတွာ=ဟောက်ပြီး၍၊ ဂေါစရာယ=အစာအာဟာရ အကျိုးငှာ၊ ပက္ခမတိ=
 ထွက်ခွာသွား၏၊ တံ = ထိုသို့ဟောက်ပြီးမှ အစာရှာထွက်သွားခြင်းသည်၊
 ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ၊ အဟံ= ငါသည်၊
 ဝိသမဂတေ=(ချောက်ကမ်းပါးပြတ်စသော) မညီညာသော စားကျက်အရပ်
 တို့၌ ရောက်နေကြကုန်သော၊ ခုဒ္ဒကေ= သေးငယ်ကုန်သော၊ ပါဏေ=
 သတ္တဝါတို့ကို၊ သဃံတံ= ညှင်းပန်းသတ်ဖြတ်ခြင်းသို့၊ မာ အာပါဒေသိ=
 မရောက်ပါစေတည်း၊ ဣတိ=ဤအကြောင်းကြောင့်ပေတည်း (ဤသို့
 ငယ်သောသတ္တဝါတို့ကို ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားခြင်းကြောင့်ပေတည်း)

ဘိက္ခဝေ= တို့၊ သီဟောတိ= ခြင်္သေ့ဟူသော၊ ဧတံ = ဤနာမည်သည်၊
 အရဟတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ =
 အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ
 သိတော်မူသော၊ တထာဂတဿ= မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဓိဝစနံ=နာမည်
 တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိသာယ=
 ပရိသတ်အား၊ ဓမ္မံ= တရားကို၊ ယံ ဒေသေတိ = အကြင်ဟောတော်မူ၏၊
 ဣဒံ (အယံ)=ဤတရားဟောတော်မူခြင်းသည်၊ အဿ=ထိုမြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ သီဟနာဒသ္မိံ (သီဟနာဒေါ) ခြင်္သေ့မင်းဟောက်ခြင်းမည်သည်၊
 ဟောတိ = ဖြစ်၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ တထာဂတ
 ဗလာနိ= (အမှားမခိုင် ကိုယ်ပိုင်သီးခြား) မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော်
 စွမ်းအားတို့သည်၊ ဝါ= ရှေးဘုရားရှင်များ၊ ဉာဏ်စွမ်းအားနှင့် မခြားတမူ၊
 အလားတူစွာဆိုက်ရောက်လာသော ဉာဏ်စွမ်းအားတော်တို့သည်၊ ဣမာနိ
 ဒဿ = ဤဆယ်ပါးတို့တည်း ။ [တထာဂတဗလပုဒ်နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှ
 ကို ဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄)သီဟနာဒသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] ယေဟိ ဗလေဟိ
 =ယင်းဉာဏ်စွမ်းအားတော်တို့နှင့်၊ သမန္တာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ တထာ
 ဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာသဘံ=မြင့်မြတ်သောသူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊

ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ= သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဟူသော နေရာဌာနသို့၊ ဝါ=ဌာနကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ= ကိုယ်တော်၏ထံ လက်ခံထားရှိတော်မူ၏၊ ဝါ= ဝန်ခံတော်မူ၏။

(တနည်း) အာသဘံ=နိဿယခေါ်ငြား၊ ဥသဘန္ဓားလား၏၊ လှုပ်ရှား မယိုင်၊ မြဲခိုင်မတ်မတ်၊ ရပ်တည်ခြင်းနှင့်တူသော၊ ဌာနံ = ရန်သူမှန်သမျှ၊ လှုပ်မရနိုင်၊ မြဲခိုင်မတ်မတ်၊ ရဲဝံ့စွာရပ်တည်ခြင်းတည်းဟူသော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သို့၊ ဝါ=ဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဇာနာတိ=၏၊ ဝါ=၏။ [ဤ၌ “အာသဘံ ဌာနံ ပဋိဇာနာတိ” ဝါကျအဖွင့်ရှင်းလင်းချက်ကို စတုက္က နိပါတ်စာပိုဒ် (၈) စေသာရဇ္ဇသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ]

ပရိသာသု=ရှစ်ပါးသောပရိသတ်တို့၌၊ သီဟနာဒံ=မြတ်သော မိန့် မြွက်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ မိန့်မြွက်အပ်သောစကားတော် ကို၊ ဝါ= မရွံ့မကြောက် ခြေညှိဟောကံသို့ ရဲရဲတောက်ကြိုးဝါးမိန့်မြွက်အပ် သော စကားတော်ကို၊ နဒတိ=မိန့်မြွက်တော်မူ၏၊ ဗြဟ္မစက္ကံ=မြတ်သော

၁။ သီဟနာဒံ နဒတိ။ ။ “သီဟနာဒံ နဒတိတိ သေဋ္ဌနာဒံ နဒတိ၊ အဘိတနာဒံ နဒတိ၊ သီဟနာဒသဒိသံ ဝါ နာဒံ နဒတိ” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ၌ သီဟနာဒပုဒ်ကို နှစ်နည်းဖွင့်၏။ ထိုတွင် -

(၁) သေဋ္ဌနာဒံဖြင့် သီဟသဒ္ဓါကို အမြတ်ဟူသော သေဋ္ဌအနက်ဟောဟု သိစေ၏။ သီဟ=မြတ်သော၊ နာဒ=မိန့်မြွက်တော်မူခြင်း၊ ဝါ=မိန့်မြွက် အပ်သောစကားတော်၊ သီဟော စ သော နာဒေါ စာတိ သီဟနာဒေါ။ ထိုမြတ်သောစကားတော်(သီဟနာဒ၊ သေဋ္ဌနာဒ)ဟူသည် မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာမိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ဖြစ်သည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “အဘိတနာဒံ” ဟူ၍ဖွင့်သည်။

(၂) တနည်းအားဖြင့် သီဟဿ နာဒေါ သီဟနာဒေါ=ခြေညှိ၏ ဟောကံခြင်း၊ ဝါ=ခြေညှိ၏ ဟောကံသံ၊ သီဟနာဒေါ ဝိယာတိ သီဟနာဒေါ= ခြေညှိ၏ ဟောကံခြင်းကဲ့သို့ ရဲရဲတောက်မိန့်မြွက်တော်မူခြင်း၊ ဝါ=မရွံ့ မကြောက် ခြေညှိဟောကံသကဲ့သို့ ရဲရဲတောက်မိန့်မြွက်အပ်သော တရား စကားတော်။

တရား စက်ဝန်းကို၊ (မြင့်မြတ်သန်ရှင်းသော ပဋိဝေဓဉာဏ်၊ ဒေသနာဉာဏ် ဟူသော စက်ဝိုင်းစက်ဘီးကို) ပဝတ္တေတိ= အဆက်မပြတ်ဖြစ်စေတော်မူ၏ ၊ ဝါ=လည်စေတော်မူ၏ ၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ဟူသည် ၊ ကတမာနိ=အဘယ် တို့နည်းဟူမူ ။

ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ ဣဓ= ဤလောက၌ ၊ တထာဂတော= မြတ်စွာဘုရား သည် ၊ ဌာနဉ္စ = ဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတရားကိုလည်း ၊ (ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် သည် သင်္ခါရတရားတရုခုကို နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တဟူ၍ ယူဆခြင်း ၊ အမိအဖ သတ်ခြင်းစသော ဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတရားကိုလည်း) ဌာနတော = ဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတရားအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း ၊ ဝါ=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားဟူ၍လည်းကောင်း ၊ အဋ္ဌာနဉ္စ = မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်း တရားကိုလည်း ၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတရုခုကို နိစ္စသုခအတ္တဟူ၍ ယူဆခြင်း၊ အမိအဖကိုသတ်ခြင်းစသော မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားကိုလည်း) အဋ္ဌာနတော = မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း တရားအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း ၊ ဝါ = ဟူ၍လည်းကောင်း ၊ ယထာဘူတံ = မဖောက်မပြန် အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း ၊ ဝါ= မဖောက်မပြန်ဟုတ်မှန်စွာ ၊ ပဇာနာတိ=သိတော်မူ၏ ၊ [ဌာန၊ အဋ္ဌာနစသောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို ဆက္က နိပါတ် စာပိုဒ် (၆၄) သီဟနာဒသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ယမ္မိ (ယေနပိ ဉာဏေန)=အကြင်ဉာဏ်တော်ဖြင့် လည်း ၊ တထာဂတော=သည် ။ပ ။ ပဇာနာတိ=၏ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဣဒမ္မိ=ဤဌာန၊ အဋ္ဌာနကို သိသောဉာဏ်တော်သည်လည်း ၊ တထာဂ တဿ= မြတ်စွာဘုရား၏ ၊ တထာဂတဗလံ= (အများမဆိုင် ကိုယ်ပိုင် သီးခြား) မြတ်စွာဘုရား၏ဉာဏ်တော်စွမ်းအားမည်သည် ၊ ဝါ=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ ယံဗလံ=ယင်းသို့သော (ဌာန၊ အဋ္ဌာနကိုသိသော) ဉာဏ် တော်စွမ်းအားသို့ ၊ အာဂမ္မ = ဆိုက်ရောက်တော်မူ၍ ။ ပ ။ ပဝတ္တေတိ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တထာဂတဗလ ကား ၊ [တနည်း- ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုန=နောက်ထပ်တဖန် ၊ အပရံစ= အခြားသော တထာဂတဗလကိုလည်း ၊ အဟံ= ငါသည် ၊ ဘာသိဿာမိ= ဟောတော်မူဦးအံ့] တထာဂတော= သည် ၊ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်နာနံ=

အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မသမာဒါနာနံ= ကောင်းစွာ
 လက်ခံယူငင် ပြုကျင့်အပ်ကုန်သော ကုသိုလ်ကံ, အကုသိုလ်ကံတို့၏ ၊
 ဝိပါကံ=အကျိုးကို၊ ဌာနသော=အထောက်အကူအကြောင်းအားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ (ဂတိ, ဥပမိ, ကာလ, ပယောဂဟူသော အထောက်အကူ
 အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း) ဟေတုသော= တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသော
 မူရင်းအကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ= တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=
 ၏ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ယမ္မိ (ယေနပိ ဉာဏေန)=ဖြင့်လည်း ။ပ ။ ပဇာနာတိ
 =၏ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဣဒမ္မိ = ဤဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ (ဤကုသိုလ်ကံ,
 အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးကို ဌာနဟေတုဟူသောအကြောင်းအားဖြင့်
 အမှန်အတိုင်းသိတော်မူသောဉာဏ်တော်စွမ်းအားသည်လည်း) တထာ
 ဂတဿ=၏ ၊ တထာဂတဗလံ=သည် ၊ ဟောတိ=၏ ၊ ယံ ဗလံ=ယင်းသို့
 သော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့ ၊ အာဂမ္မ=၍ ။ ပ ။ ပဝတ္တေတိ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား ၊ တထာဂတော=သည် ၊ သဗ္ဗတ္ထဂါ
 မိနိံ = အားလုံးသော နိရယစသောဂတိနှင့် နိဗ္ဗာန်၌ဆိုက်ရောက်စေနိုင်သော ၊
 ပဋိပဒံ = အကျင့်လမ်းစဉ်ကို ၊ ယထာဘူတံ = တိုင်း ၊ ပဇာနာတိ=၏ ။ပ ။
 ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဣဒမ္မိ=ဤဉာဏ်တော်သည်လည်း ၊ (ဤသဗ္ဗတ္ထဂါမိနိ
 ပဋိပဒါကို အမှန်အတိုင်းသိသော ဉာဏ်တော်သည်လည်း) ။ပ ။ ယံ ဗလံ
 =ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့ ။ ပ ။ ပဝတ္တေတိ = ၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား ၊ တထာဂတော=သည် ၊ အနေကဓာတု=
 တပါးမကများသောဓာတ်ရှိသော ၊ (စက္ခုဓာတ်စသည်, ကာမဓာတ်စသည်
 အားဖြင့် များစွာသောဓာတ်ရှိသော) နာနာဓာတု=လက္ခဏာထူးခြား အမျိုးမျိုး
 အစားစားသော ဓာတ်ရှိသော ၊ လောကံ=ခန္ဓာအာယတနဓာတ်ဟူသော
 လောကကို ၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း ၊ ပဇာနာတိ= ၏ ။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊
 ဣဒမ္မိ=ဤဉာဏ်တော်သည်လည်း ၊ (ဤအနေကဓာတုနာနာဓာတုလောက
 ကို အမှန်အတိုင်းသိသော ဉာဏ်တော်သည်လည်း) ။ ပ ။ ပဝတ္တေတိ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား ၊ တထာဂတော=သည် ၊ သတ္တာနံ=
 သတ္တဝါတို့၏ ၊ နာနာဓိမုတ္တိကတံ=အမျိုးမျိုးသော အလိုအကြိုက် အဇ္ဈာ
 သယဓာတ်ခံ ရှိကြသည်အဖြစ်ကို ၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း ၊ ပဇာနာတိ=၏ ။ပ ။

ဣဒမ္ပိ=ဤဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ (ဤသို့ သတ္တဝါတို့၏ နာနာဓိမုတ္တိကတာကို အမှန်အတိုင်းသိသောဉာဏ်တော်သည်လည်း)။ပ။ပဝတ္တေတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တထာဂတော=သည်၊ ပရသတ္တာနံ=မြင့်မြတ်သော ပဓာနသတ္တဝါတို့၏လည်းကောင်း၊ ပရပုဂ္ဂလာနံ=ထိုပဓာနသတ္တဝါတို့မှ တပါးတခြားသောယုတ်ညံ့သောသတ္တဝါတို့၏လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ=(သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့၏)တိုးတက်မြင့်မြတ်ကုန်၊ ယုတ်လျော့နိမ့်ကျကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ = သဒ္ဓါစသောဣန္ဒြေတို့၏ ထက်မြက်ကုန်၊ နံ့ညံ့ကုန်သည်အဖြစ်ကို ပ။ ဣဒမ္ပိ = ဤဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံကို မှန်ကန်စွာသိသောဉာဏ်သည်လည်း။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တထာဂတော=သည်၊ ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိနံ = လေးပါးသောရူပါဝစရဈာန်၊ ရှစ်ပါးသောဝိမောက္ခ

၁။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ။ ။ ဤ၌ ပရောပရပုဒ်ကို ပရ+အပရ-ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ အကို သြပြု၍ ပရောပရ-ဟုဖြတ်၏။ ပရသဒ္ဓါက အမြတ်ဟူသော ဥတ္တမအနက်ကိုဟောသောကြောင့် အပရသဒ္ဓါသည် ဥတ္တမမှ တပါးသော ဟိန လာမက (အယုတ်အညံ့)အနက်ဟောဖြစ်ရ၏။ ဤနေရာ၌ တိုးတက်ကြီးပွားသည်ကို အမြတ်ဟုဆိုလို၍ ယုတ်လျော့သည်ကို အညံ့ဟုဆိုလို၏။ ထိုကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဝုဒ္ဓိံ စ ဟာနိံ စာတိ အတ္ထော” ဟုဖွင့်သည်။

ပရ=ကြီးပွားမြင့်မြတ်သော (ထက်မြက်သော) ဣန္ဒြေ၊ အပရ=ယုတ်လျော့ နိမ့်ကျသော (နံ့ညံ့သော) ဣန္ဒြေ။ ပရာနိ စ အပရာနိ စ ပရောပရာနိ။ ထို့နောက် ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဏှပစ္စည်းသက်၍ ပရောပရိယ-ဟုဖြတ်၏။ ပရောပရာနံ ဘာဝေါ ပရောပရိယံ=ကြီးပွားမြင့်မြတ်သော ဣန္ဒြေ၊ ယုတ်လျော့နိမ့်ကျသော ဣန္ဒြေတို့၏အဖြစ်၊ ထို့နောက် “ပရောပရိယမေဝ ပရောပရိယတ္တံ”ဟု ဣပစ္စည်းအနက်မရှိကြ၊ ဣန္ဒြိယာနံ ပရောပရိယတ္တံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ=(သဒ္ဓါစသော) ဣန္ဒြေတို့၏ ကြီးပွားမြင့်မြတ်ကုန်၊ ယုတ်လျော့နိမ့်ကျကုန်သည်၏အဖြစ်၊ စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၅) အနုသောတသုတ်မှ ပရောပရပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်လည်းကြည့်။

သုံးပါးသောသမာဓိ၊ ကိုးပါးသောအနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ်တို့၏ ၊ သံကိလေသံ = ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော ဟာနဘာဂိယဓမ္မကိုလည်းကောင်း ၊ ဝေါဒါနံ = ဖြူစင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိဿသဘာဂိယဓမ္မကိုလည်းကောင်း ၊ ဝုဋ္ဌာနံ=ဈာန်စသည်မှ ထကြောင်းသဘောတရားကိုလည်းကောင်း ၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း ၊ ပဇာနာတိ=၏ ။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဣဒမ္ပိ= ဤဉာဏ်တော်စွမ်းအားသည်လည်း ၊ (ဤဈာန်၊ ဝိမောက္ခ၊ သမာဓိ၊ သမာပတ်တို့၏ သံကိလေသ ဝေါဒါန ဝုဋ္ဌာနတို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိသောဉာဏ်တော်စွမ်းအားသည်လည်း) ။ ပ ။ ပဝတ္ထေတိ ။ [ယခင်ဆက္ကနိပါတ်သုတ်၌လည်းရေးခဲ့ပြီ]

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား ၊ တထာဂတော=သည် ၊ အနေကဝိဟိတံ =များသောအပြားရှိသော ၊ (ဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိစသည်ဖြင့် များသော အမျိုးအစားအကွဲအပြားရှိသော) ဝါ=အမည်အနွယ်စသော များသော အမျိုးအစားအကွဲအပြားတို့နှင့်တကွ ချဲ့ထွင်ဖွင့်ပြအပ်သော ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ= (အခြားမဲ့ဘဝမှစ၍) ရှေးရှေးဘဝတို့၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို ၊ ဝါ=(အခြားမဲ့ဘဝမှစ၍) ရှေးရှေးဘဝတို့၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်နှင့် တကွ ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့် ဆက်စပ်သော အမည်အနွယ်စသည်ကို ၊ အနုဿရတိ =(ဘဝအစဉ်အတိုင်း) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍လျှောက်၍ အောက်မေ့၏ ၊ ဝါ = စိတ်ကို ညွတ်စေအပ်ပြီးရုံမျှ အခြားမဲ့ကာလ၌ပင် အောက်မေ့၏ ၊ [အလိုရှိရာပုဗ္ဗေနိဝါသသို့ စိတ်ကိုညွတ်စေအပ်ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက်ပင် ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့၏ ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်သိမြင်၏ ဟူလို ။ အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁)ဝေရဉ္စသုတ်လည်းကြည့်]

ဓမ္မယျထိဒံ=အဘယ်သို့သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို ၊ အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍လျှောက်၍ အောက်မေ့သနည်းဟူမူ ၊ ဝါ= ဟူမူ ၊ ဧကမ္ပိဇာတိ =တခုသောဘဝကိုလည်းကောင်း ၊ (ပဋိသန္ဓေအစ၊ စုတိအဆုံးရှိသော တခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သောခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း) ဒွေပိ ဇာတိယော=နှစ်ခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း ၊ (ပဋိသန္ဓေအစ၊ စုတိအဆုံးရှိသော နှစ်ခုကုန်သောဘဝတို့၌ အကျုံးဝင်သောခန္ဓာအစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း) တိဿာပိ ဇာတိယော=သုံးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း ၊ စတဿာပိ ဇာတိယော=လေးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း ၊

ကောင်း၊ ပဉ္စမိ ဇာတိယော= ငါးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊
ဒသမိ ဇာတိယော = ဆယ်ခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသမ္ဘိ
ဇာတိယော=နှစ်ဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိသမ္ဘိ ဇာတိယော=
သုံးဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာလိသမ္ဘိ ဇာတိယော=
လေးဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ဘိ ဇာတိယော=ငါးဆယ်
သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊

ဇာတိသတမ္ဘိ=ဘဝအရာကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတိသဟဿမ္ဘိ= ဘဝ
အထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတိသတသဟဿမ္ဘိ= ဘဝအသိန်းကိုလည်း
ကောင်း၊ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ=များစွာကုန်သော သံဝဋ္ဋကပ်တို့ကို
လည်းကောင်း၊ ဝါ=များစွာကုန်သော ပျက်ဆဲအသင်္ချေယျကပ်တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ အနေကေပိ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ=များစွာကုန်သော ဝိဝဋ္ဋကပ်တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ ဝါ=များစွာကုန်သော ဖြစ်ပွားဆဲအသင်္ချေယျကပ်တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ = များစွာကုန်သော သံဝဋ္ဋကပ်၊
ဝိဝဋ္ဋကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့်အစဉ်လျှောက်၍
လျှောက်၍ အောက်မေ့၏၊ ဝါ=၏၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အနုဿရတိ=
နည်းဟူမူ)

(အဟံ=ငါသည်) အမုတြ=ထိုမည်သော သံဝဋ္ဋကပ်ဝယ် ထိုမည်သော
ဘဝ၌(ထိုမည်သော သံဝဋ္ဋကပ်ဝယ် ထိုမည်သော ဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိ၊
ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ သတ္တာဝါသ၊ သတ္တနိကာယ၌) ဧဝံနာမော= ဤသို့သော
နာမည်ရှိသူသည်၊ ဧဝံဂေါတ္တာ= ဤသို့သော အနွယ်ရှိသူသည်၊ ဧဝံဝေဏ္ဏာ
=ဤသို့သော အဆင်းရှိသူသည်၊ ဧဝမာဟာရော=ဤသို့သော အစာ
အာဟာရ ရှိသူသည်၊ ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ =ဤသို့သောသုခဒုက္ခကို
ခံစားသူသည်၊ ဧဝမာယုပရိယန္တော=ဤသို့သော အသက်အပိုင်းအခြား
ရှိသူသည်၊ အာသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ [အမုတြာသိ၌ အာသိကို အနက်ပေးခြင်း
ဖြစ်၏] သော (အဟံ)=ထိုငါသည်၊ တတော=ထိုဘဝမှ၊ (ထိုဘဝ၊ ထို
ယောနိ၊ ထိုဂတိ၊ ထိုဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ ထိုသတ္တာဝါသ၊ ထိုသတ္တနိကာယမှ)
စုတော=ရွေ့လျောစုတော သေလွန်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အမုတြ=
ထိုမည်သောဘဝ၌၊ (ထိုမည်သော ဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိ၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊

သတ္တာဝါသ, သတ္တနိကာယ၌) ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ။

တတြာပိ=ထိုဘဝ၌လည်း၊ (ထိုမည်သော ဘဝ, ယောနိ, ဂတိ, ဝိညာဏ၌တိ, သတ္တာဝါသ, သတ္တနိကာယ၌လည်း) အဟံ=ငါသည်၊ ဧဝံ နာမော=သည်။ ပ။ ဧဝံမာယုပရိယန္တော=သည်၊ အာသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ သော (အဟံ) = ထိုငါသည်၊ တတော=ထိုဘဝမှ၊ (ထိုမည်သော ဘဝ, ယောနိ .... သတ္တနိကာယမှ) စုတော=စုတေသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဣဓ=ဤ ယခုဘဝ၌၊ ဥပပန္နော=ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အနုဿရတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သာကာရံ=(ဝဏ္ဏ, အာဟာရအစရှိသော)အခြင်းအရာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ (မြင်ရုံမျှဖြင့် မည်သူမည်ဝါဟု သိနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝဏ္ဏ, အာဟာရ, သုခဒုက္ခပွဋိသံဝေဒန, အာယုပရိယန္တ တို့နှင့်တကွဖြစ်သော) သဥဒ္ဓေသံ= ညွှန်ပြပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော နာမဂေါတ္တနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (သတ္တဝါ တဦးတယောက်ကို မြင်ရုံမျှဖြင့် မသိနိုင်၍ သိအောင်ညွှန်ပြပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော အမည်အနွယ်နှင့်တကွဖြစ်သော) အနေကဝိဟိတံ=သော၊ ပုဗ္ဗေ နိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္ပိ(ယေနပိ ဉာဏေန) =အကြင်ဉာဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ တထာဂတော=သည်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ (ဤပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့နိုင်ကြောင်းဉာဏ်တော်သည်လည်း) တထာဂ တဿ=၏၊ တထာဂတဗလံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယံ ဗလံ=ယင်း ဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တထာဂတော=သည်၊ ဒိဗ္ဗေန=နတ်ပြည် ၌ဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုနှင့်တူသော၊ [ကျန်သောအနက်များကို တိက နိပါတ်စာပိုဒ်(၅၉) တိကဏ္ဍသုတ်ကြည့်] ဝိသုဒ္ဓေန=အယူစင်ကြယ်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ (စုတိပဋိသန္ဓေနှစ်မျိုးလုံးကိုမြင်ခြင်းကြောင့် ဥဇ္ဈေဒဒိဋ္ဌိ, နဝသတ္တ ပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိဟူသော အယူမှားတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော) ဝါ=ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိသော(၁၁)ပါးသော အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုသကေန=လူတို့ကိုယ်ပိုင် မြင်နိုင်သော ရူပါရုံကို ကျော်လွန်၍ မြင်စွမ်းနိုင်သော၊ (လူတို့မြင်ရိုးမြင်စဉ်မြင်နိုင်သော ရူပါရုံကိုကျော်လွန်၍ နတ်ရူပါရုံနှင့် နရံတောင်ခြားကွယ်သော ရူပါရုံ၊

ဝေးကွာလှစွာ သေးငယ်စွာသော ရူပါရုံကိုမြင်နိုင်သော) စက္ခုနာ=အဘိညာဉ် မျက်စိဖြင့်။

စဝမာနေ=စုတေခါနီးကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပပဇ္ဇမာနေ= ပဋိသန္ဓေနေပြီးခါစဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ ဟီနေ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျကုန်သော၊ သတ္တေ=ကောင်း၊ [ဟီနေ ပဏီတေ- စသည်တို့၏ အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁)ဝေရဉ္စသုတ် ကြည့်] ပဏီတေ=မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ သတ္တေ=ကောင်း၊ သုဝဇ္ဇော=ကောင်း သော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဆင်းလှကုန်သော၊ သတ္တေ=ကောင်း၊ ဒုဗ္ဗဇ္ဇော=မကောင်းသောအဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဆင်းမလှကုန်သော၊ သတ္တေ=ကောင်း၊ သုဂတေ=ကောင်းသောဘဝသို့ လားရောက်နေကြကုန် သော၊ ဝါ=ချမ်းသာသုခသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ=ကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတေ=ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောဘဝသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ ဝါ=ဥစ္စာမဲ့မဲ့ ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကို လည်း ကောင်း၊ ပဿတီ=မြင်ရ၏။

ယထာကမ္မူပဂေ=မိမိတို့ ဆည်းပူးအားထုတ်အပ်ခဲ့သမျှသော ကံအသီး သီးကြောင့် ထိုထိုဘုံဘဝသို့ လားရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါ တို့ကို၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဇာနာတိ= သိသနည်းဟူမှ) ဘော်ဇ္ဇော=အိုအချင်းတို့၊ ဝတေ=ဖြစ်မှဖြစ်ရလေခြင်း၊ ဣမေ သတ္တာ=ဤ သတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဒုစ္စရိတေန=ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာ ဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ဝစီဒုစ္စရိတေန=ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာ ဂတာ=ကုန်၏၊ မနောဒုစ္စရိတေန=မနောဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာ ဂတာ=ကုန်၏၊ အရိယာနံ=ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ ကို၊ ဥပဝါဒကာ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲဆဲရေးကြကုန်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ=လွဲမှားဖောက်ပြန် သော အယူရှိကြကုန်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့် ကောင်းစွာ လက်ခံကျင့်သုံးအပ်သော ကံအမျိုးမျိုးရှိကုန်၏၊ ဝါ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့် ကာယကံ စသည်တို့၌ သူတပါးတို့ကို ကောင်းစွာ လက်ခံကျင့်သုံးစေကြကုန်၏။

တေ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နုဇ္ဈာကိုယ်၏၊ ဘောဒါ= ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=

နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်း၌၊ ဝါ= နောက်ထပ်
 ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ အပါယံ=သုခ၏ဖြစ်ပေါ်လာရာ ကုသိုလ်
 မှကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိံ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော၊ ဝိနိပါတံ= မကောင်း
 မှ ပြုသူတို့၊ မိမိအလိုဆန္ဒမပါဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ= ကိုယ်အင်္ဂါ
 ခြေလက်ပျက်စီးလျက် ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ=ငရဲသို့၊ (သာယာဖွယ်
 သုခ အနည်းငယ်မျှ မရှိရာငရဲသို့)ဥပပန္နာ=ကပ်ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=
 လားရောက်ကြကုန်ပြီ။

ဘောဇ္ဇော=အိုအချင်းတို့၊ ဣမေ ဝါ ပန သတ္တာ=ဤသတ္တဝါတို့
 သည်ကား၊ ကာယသုစရိတေန= ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=
 ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ဝစီသုစရိတေန= ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=
 ကုန်၏၊ မနောသုစရိတေန= မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=
 ကုန်၏၊ အရိယာနံ= တို့ကို၊ အနုပဝါဒကာ= မကဲ့ရဲ့ မစွပ်စွဲ မဆဲရေးကြကုန်၊
 သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ=မှန်ကန်သော အယူရှိကုန်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ=
 သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့် ကောင်းစွာခံယူကျင့်သုံးအပ်သော ကံအမျိုးမျိုးရှိကုန်၏၊
 ဝါ=သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့် ကာယကံစသည်တို့၌ သူတပါးတို့ကို ကောင်းစွာခံယူ
 ကျင့်သုံးစေကြကုန်၏၊ တေ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်။ပ။ ပရံ=၌၊ သုဂတိံ =
 ကောင်းသောဂတိဖြစ်သော၊ လောကံ=လူဘုံလူ့ဘဝသို့ လည်းကောင်း၊
 သုဂတိံ=ကောင်းသောဂတိဖြစ်သော၊ [လိုက်ခဲ့]သဂ္ဂံ=ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ
 တို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ လောကံ= နတ်ဘုံနတ်ဘဝသို့ လည်းကောင်း၊
 ဥပပန္နာ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဇာနာတိ=သိ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဒိဗ္ဗေန=
 သော။ပ။ ပဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္ပိ(ယေနပိ ဉာဏေန)=
 ဖြင့်လည်း ။ပ။ဣဒမ္ပိ= ဤဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏ်တော်သည်လည်း။ပ။ [အာသဝါနံ
 ဓယာ-စသည်ကို စာပိုဒ်(ဂ)စွာနုသုတ်ကြည့်] ဥပသမ္ပဗ္ဗ=၍၊ ဝိဟရတိ=
 ၏၊ ဣဒမ္ပိ=ဤအာသဝက္ခယဉာဏ်တော်သည်လည်း။ပ။ပဌမံ။

၂-အဓိဝုတ္တိပဒသုတ်

၂၂။အထ ခေါ=ထိုအခါ၌။ပ။[စာပိုဒ်(၁)ကိမတ္ထိယသုတ်ကြည့်] ဧက
 မ္မန္တံ= ၌၊ နိသိန္တံ= ထိုင်နေပြီးသော၊ အာယသန္တံ အာနန္တံ= အရှင်အာနန္ဒာကို၊

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊
(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယေ တေ ဓမ္မာ=အကြင်ဒသဗလဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်တရားတို့သည်၊ တေသံ တေသံ=ထိုမည် ထိုမည်ကုန်သော၊ အဓိဝုတ္တိ
ပဒါနံ=နာမပညတ်တို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ဓန္ဒာအာယတန

၁။ အဓိဝုတ္တိပဒါ။ ။ နိဿယခန်းဝယ် ဤပုဒ်ကိုအနက်ပြန်ဆိုရာ၌
ရှည်လျားမည်စိုးသောကြောင့် ငိုကာဝိဂြိုဟ်အနက်များကို မထည့်တော့ဘဲ
အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း အနက်နှစ်နည်းပြန်ဆိုထားပါသည်။ ထိုနှစ်နည်း
တွင်-

(၁) ပထမနည်း၌ “အဓိဝုတ္တိပဒါနန္တိ အဓိဝစနပဒါနံ” စသည်ဖြင့်
အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို ငိုကာနှင့်အညီ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် “ဝစနမတ္တ
မေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တံ အဓိဝုတ္တိ” ဟူ၍ အဗျယိဘောသမာသံ
ဝိဂြိုဟ်ပြုသင့်၏။ ဝစနမတ္တမေဝ=ခေါ်ခေါ်ပြောဆိုစရာ စကားသံမျှကိုသာ၊
အဓိကာရံ=စွဲမှီရည်စူးမှုကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ပဝတ္တံ=ဖြစ်သောနာမပညတ်သည်၊
အဓိဝုတ္တိ=အဓိဝုတ္တိမည်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ-

လူမွဲလူဆင်းရဲကို ခနိက(ခနရှင်) ဟုလည်းကောင်း၊ ကျက်သရေမရှိ
သော် ကျွန်ကို သိရိဝမက (ကျက်သရေတိုးစေသူ၊ မောင်ကျက်သရေ)ဟု
လည်းကောင်း နာမည်မှည့်ခေါ်ရာ၌ကဲ့သို့ လူနှင့်နာမည်၊ အနက်နှင့်သဒ္ဒါ
လိုက်လျောမှုမရှိသော်လည်း စကားသံကြားကောင်းရုံမျှကိုသာ ရည်စူး
ဦးစားပေး၍ မှည့်ခေါ်အပ်သော နာမည်ပညတ်ကို အဓိဝုတ္တိဟုခေါ်၏။
အဓိဝစနဟုလည်းခေါ်၏။

သို့သော် ဤဝိဂြိုဟ်အတိုင်းသာဆိုလျှင် အနက်ခြပ်နှင့် မလိုက်လျော
သော ရှဋ္ဌိနာမည်ပညတ်များကိုသာ အဓိဝုတ္တိ(အဓိဝစန)ဟု ခေါ်ဆိုရမည်
ကဲ့သို့ဖြစ်နေ၏။ အမှန်အားဖြင့်ကား ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ(သွားတတ်သောကြောင့်
နွား)ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုထားသော်လည်း “ဂေါ”ဟု ပုဒ်ပြီးသောအခါ (ယထာ
ကထဋီ ဗျုပ္ပတ္တိ၊ ရှဋ္ဌိယာ အတ္ထနိစ္ဆယော-နှင့်အညီ) ဝိဂြိုဟ်နက်ကို မငဲ့
တော့ဘဲ ခြေကျိုး၍ မသွားနိုင်သောနွားများကိုလည်း ဂေါဟုခေါ်နိုင်သကဲ့သို့

ဓာတ်တရားတို့ကို၊ ဝါ = အဖြစ်မှန်အနက်သဘောကို လွမ်းဖိကျော်လွန်၍
ဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဝေါဟာရစကားတို့ကို၊ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို ဖော်ပြ
တတ်သော ဝေါဟာရစကားတို့ကို) အဘိညာ = သိ၍၊ သန္တိကိရိယာယ =

ထို့အတူ အနက်ခြံနှင့်လိုက်လျောသော အန္တတ္တနာမည်ပညတ်များကိုလည်း
အဓိဝုတ္တိ(အဓိဝစန)ဟုခေါ်နိုင်ပါ၏။

တနည်း-ဝုစ္စတေတိ ဝုတ္တိ၊ ဥပရိ ဝုတ္တိ အဓိဝုတ္တိ = အနက်ခြံ၏
အထက်၌ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော နာမည်ပညတ်ဟူ၍ တပျူရိသ်
သမာသ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “ဥပါဒါဘူတရူပါဒီနံ ဥပရိ ပညပိယမာနာ ဥပါဒါ
ပညတ္တိ = ဥပါဒါရုပ်၊ ဘူတရုပ်စသည်တို့၏အထက်၌ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်
အပ်သော နာမည်ပညတ်”ဟူ၍ ဋီကာဖွင့်၏။ နာမပညတ်ဟူသည် ဥပါ
ဒါရုပ်၊ ဘူတရုပ်များနှင့် ဝေဒနာ သညာစသည်တို့၏ အထက်၌ မှည့်
ခေါ်အပ်သည်ချည်းဖြစ်၏။ ဤဒုတိယဝိဂြိုဟ်၌လည်း ယင်းသို့မှည့်ခေါ်အပ်
သော နာမည်ပညတ်များကိုပင် အဓိဝုတ္တိဟုခေါ်၏။

အဓိဝုတ္တိပဒ၌ ပဒသဒ္ဒါသည် တည်ရာအကြောင်းဟူသော အနက်ကို
ဟော၏။ ဤနေရာ၌ တည်ရာအကြောင်းဟူသည် ခန္ဓာအာယတနဓာတ်
တရားများဖြစ်၏။ အဓိဝုတ္တိနံ ပဒါနိ အဓိဝုတ္တိပဒါနိ = နာမည်ပညတ်တို့၏
တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တရားများ၊ ဝါ = နာမည်
ပညတ်တို့ကို ဖော်ပြတတ်သော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တရားများ။ ဆိုလို
သည်မှာ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သည် ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တရားများကိုပင်
ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်၊ စက္ခုယတန စက္ခုဓာတ်စသည်ဖြင့်
နာမည်ပညတ်အမျိုးမျိုးမှည့်ခေါ်၍ တရားဟောတော်မူကုန်၏။ ထို့ကြောင့်
ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တို့သည် နာမည်ပညတ်တို့၏ တည်ရာအကြောင်း
တရားဖြစ်သည်။ ဝါ = နာမည်ပညတ်ကို ဖော်ပြတတ်သောတရားဖြစ်သည်ဟု
ဆိုလို၏။ ဤတိုင်အောင်ကား နိဿယခန်း ပဌမအနက်ပေးနည်းအတွက်
ရှင်းလင်းချက်ဖြစ်၏။

(၂) အဋ္ဌကထာဒုတိယနည်းအဖွင့်အလို- (ဘူတံ အတ္ထံ) အဘိဘဝိတွာ
ဝုတ္တိ(ပဝုတ္တိ)အဓိဝုတ္တိ = (အဖြစ်မှန်အနက်သဘောကို) လွမ်းဖိကျော်လွန်၍

မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယထာ
ယထာ=အကြင်အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇော= ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်
သည်၊ သန္တံ ဝါ=အမှန်ထင်ရှားရှိသောတရားကိုလည်း၊ အတ္တိတိ= ရှိ၏ဟူ၍၊

ဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြု၊ ရုပ်ဝေဒနာစသော အစစ်အမှန်
အနက်သဘောကိုကျော်လွန်၍ အမှန်အတိုင်းမယူဆဘဲ လွဲမှားစွာယူဆသော
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများဟူလို၊ ဤနည်း၌ ပဒသဒ္ဒါသည် ဝေါဟာရစကားဟူသော
ဝစနအနက်ကိုဟော၏။ အဓိဝုတ္တိနံ ပဒါနိ အဓိဝုတ္တိပဒါနိ=အဖြစ်မှန်အနက်
သဘောကို လွမ်းဖိကျော်လွန်၍ဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဝေါဟာရစကားများ၊
ဝါ=ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကိုဖော်ပြသော ဝေါဟာရစကားများ၊ ပုဒ်စကားလုံးများ။

ဋီကာ၌မူ ဤဒုတိယနည်း၌ အဋ္ဌကထာကိုတိုက်ရိုက်မဖွင့်ပြတော့ဘဲ
သီလက္ခန်ဗြဟ္မဇာလသုတ်ဋီကာ(၁၄၁)အတိုင်း “အဓိကဝုတ္တိတာယ အဓိ
ဝုတ္တိယောတိ ဒိဋ္ဌိယော ဝုစ္ဆန္တိ” စသည်ဖြင့်ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်သည်
အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိဂြိုဟ်အနက် (သဒ္ဒတ္ထ)မတူသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ကား
အတူတူပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “တေနာဟ-အထဝါတိအာဒိ” ဟူ၍ အဋ္ဌ
ကထာ အဖွင့်နှင့်ဆက်သွယ်ပြထား၏။

ထိုဋီကာဖွင့်အလို “အဓိကံ ဝတ္တန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ အဓိဝုတ္တိယော= ဖြစ်
သင့်သည်ထက် လွန်လွန်ကဲကဲဖြစ်တတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊
ဆိုလိုသည်မှာ သဿတစသည်၊ ပကတိစသည်၊ ဒြဗျစသည်၊ ဇီဝစသည်၊
ကာယစသည်ထွေပြား အနက်များသည် တကယ်အစစ် အဖြစ်မှန်အနက်
ပရမတ်သဘောများမဟုတ်ကြ။ ထိုအဖြစ်မှန်ပရမတ်သဘောမဟုတ်သော
သဿတစသောအနက်တို့ကို ရုပ်ဝေဒနာစသော ပရမတ်ဖြစ်သော သဘာဝ
ဓမ္မတို့အပေါ်၌တင်စား၍ လွန်လွန်ကဲကဲဖြစ်ကြ(ယူဆကြ)သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများ
ဟုဆိုလို၏။ (သို့မဟုတ်) “အဓိကံ အတ္ထံ အဇ္ဈာရောပေတွာ ဝတ္တန္တိ
ပဝတ္တန္တိတိ အဓိဝုတ္တိယော” ဟုသော်လည်း ဝစနတ္ထပြုသင့်၏။

(ယာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော=အကြင်အယူမှားတို့သည်) အဓိကံ=ရုပ်ဝေဒနာ
စသည်ထက် ပိုမိုလွန်ကဲသော၊ အတ္ထံ=သဿတစသော၊ ပကတိစသော
မဟုတ်မမှန်သော အနက်သဘောကို၊ အဇ္ဈာရောပေတွာ= ရုပ်ဝေဒနာစသော

ဥဿတိ=သိလတ္တံ့။ အသန္တံ ဝါ=ထင်ရှားမရှိသော တရားကိုလည်း။
နတ္တိတိ=မရှိဟူ၍၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ့။ ဟိနံ ဝါ=ယုတ်ညံ့သောတရားကို
လည်း။ ဟိနန္တိ=ယုတ်ညံ့သောတရားဟူ၍၊ ဥဿတိ=တ္တံ့။

သဘာဝဓမ္မတို့၌တင်စား၍၊ ဝတ္တန္တိ ပဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ=ထိုကြောင့်၊
(တာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော= ထိုအယူမှားတို့သည်) အဓိဝုတ္တိယော=အဓိဝုတ္တိတို့
မည်၏။

ဗုဒ္ဓသာသနာပအယူရှိသော ကပိလ၊ ကဏာဒရသေတို့နှင့် ဂျိနးဝါဒီ
စသည်တို့သည် အစစ်အမှန်ပရမတ်မဟုတ်သော ထိုသာသတစသောအနက်
တို့ကို အစစ်အမှန်ပရမတ်အနက်သဘောဟု ယူဆကြ၏။ ယင်းသို့ယူဆ
အပ်သော ထိုသာသတစသည်တို့သည် ရုပ်ဝေဒနာစသော ပရမတ်အနက်
သဘောတို့ထက် ပိုလွန်သော အနက်သဘောများဖြစ်၏။ ထိုပိုလွန်သော
သာသတစသောအနက်သဘောတို့ကို ရုပ်ဝေဒနာစသောသဘာဝဓမ္မတို့
အပေါ်၌ တင်စား၍ တကယ်အရှိပရမတ်ဟု ယူဆသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို
အဓိဝုတ္တိဟုခေါ်၏။ ထို့နောက် ယခင်ကအတိုင်း “အဓိဝုတ္တိနံ ပဒါနိ
အဓိဝုတ္တိပဒါနိ” ဟုပင် သမာသ်တွဲစပ်ပါ။

ဤသို့အားဖြင့် အဓိဝုတ္တိပုဒ်ကို ဋီကာအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်အမျိုးမျိုးပြုထားရ
သော်လည်း ပဒသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်တွဲစပ်ရသော အဓိဝုတ္တိပဒအတွက်မှာမူ
အဋ္ဌကထာအတိုင်းအဖွင့်နှစ်မျိုးမျှသာရှိပါ၏။ ထိုနှစ်မျိုး၏ ထူးခြားချက်
အကျဉ်းချုပ်မှာ—ပဌမအဖွင့်၌ နာမပညတ်ကို အဓိဝုတ္တိဟုခေါ်၍ ထိုနာမ
ပညတ်ကိုဖော်ပြသော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တို့ကို အဓိဝုတ္တိပဒဟုခေါ်၏။
ဒုတိယအဖွင့်၌ကား မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို အဓိဝုတ္တိခေါ်၍ ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို
ဖော်ပြသော ဒိဋ္ဌိဝေါဟာရစကားပုဒ်တို့ကို အဓိဝုတ္တိပဒဟုခေါ်၏။ ပြန်သည့်
အတိုင်း ဋီကာဝိဂြိုဟ်အနက်များကိုပါ ထည့်စွက်အနက်ပြန်ဆိုလိုလျှင်—

(၁) အဓိဝုတ္တိပဒါနံ=ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုစရာ စကားအသံမျှကိုသာ စွဲမှီ
ရည်စူး၍ဖြစ်သော နာမည်ပညတ်တို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာ
အာယတနဓာတ်တို့ကို၊ ဝါ=အနက်ခြပ်၏အထက်၌ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်
သော နာမည်ပညတ်တို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာအာယတန

ပဏီတံ ဝါ=မြင့်မြတ်သောတရားကိုလည်း၊ ပဏီတန္တိ=မြင့်မြတ်သော တရားဟူ၍၊ ဥဿတိ=တ္တံ၊ သဥတ္တရံ ဝါ= မိမိထက်သာလွန်သောတရားနှင့် တကွဖြစ်သော တရားကိုလည်း၊ သဥတ္တရန္တိ=မိမိထက်သာလွန်သောတရား နှင့် တကွဖြစ်သော တရားဟူ၍၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ၊ အနုတ္တရံ ဝါ= မိမိ ထက် သာလွန်သောတရားမရှိသောတရားကိုလည်း၊ အနုတ္တရန္တိ=မိမိထက် သာလွန်သောတရားမရှိသော တရားဟူ၍၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ၊ တထာ တထာ=ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုထိုသိနိုင်လောက်သောအခြင်းအရာ အားဖြင့်) တေသံ တေသံ=ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ (ထိုထိုမိစ္ဆာအယူရှိသူ၊ မရှိသူတို့အား) ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတံ=ဟောခြင်းငှါ၊ အဟံ=ငါသည်၊ တတ္ထာ=ထိုဒသဗလဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့၌၊ ဝိသာရဒေါ=ကြောက် ရွံခြင်းကင်း ရဲတင်းရွှင်ပျ ဉာဏသောမနဿရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဋိဇာနာမိ=ဝန်ခံတော်မူ၏။

ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ တံ=ထိုတရားကို၊ ဉာတေယျံ ဝါ=သိလည်းသိသင့်၏၊ ဒဋ္ဌေယျံ ဝါ=မြင်လည်းမြင်သင့်၏၊ သန္တိကရေယျံ ဝါ=မျက်မှောက်ပြုလည်း မျက် မှောက်ပြုသင့်၏၊ (ပဋိပန္နော= ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်) တထာ တထာ=

ဓာတီတို့ကို၊ (နာမည်ပညတ်တို့ကိုဖော်ပြတတ်သော ခန္ဓာအာယတနဓာတ် တို့ကို)

(၂) အဓိဝုတ္တိပဒါနံ=အစစ်အမှန်မရှိသော သဿတစသောအနက်ကို သဘာဝဓမ္မတို့အပေါ်၌တင်စား၍ လွန်လွန်ကဲကဲဖြစ်တတ်သော (ယူဆ တတ် သော)မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဝေါဟာရစကားတို့ကို၊ ဝါ= အစစ်အမှန်ပရမတ် တရားတို့ထက် ပိုမိုလွန်ကဲသော သဿတစသော မမှန်ကန်သောအနက်ကို သဘာဝဓမ္မတို့အပေါ်၌ တင်စား၍ဖြစ်တတ်(ယူဆတတ်)သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဝေါဟာရစကားတို့ကို (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကိုဖော်ပြသော ဝေါဟာရစကားတို့ကို) ဟူ၍အနက်ဆိုပါ။ ဤနေရာ၌ ပကတိ၊ ဒြဗျ၊ ဇီဝ၊ ကာယတို့ကို ဝိသုဒ္ဓိ မဂ်မဟာဒီကာ၊ ဒု(၃၅၈-စသည်)နှင့်မဟာစည်ဆရာတော်၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဒီကာ နိဿယ၊ စတုတ္ထတွဲ (၂၁၀-စသည်)၌ ကြည့်ကြလေကုန်။

ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုထိုသိမြင်မျက်မှောက်ပြုသင့်သည် အဖြစ် ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဥဿတိ ဝါ=သိလည်းသိလတ္တံ့၊ ဒက္ခတိ ဝါ=မြင်လည်းမြင်လတ္တံ့၊ သစ္စိကရိဿတိ ဝါ=မျက်မှောက်ပြုလည်း မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ=(သိမြင်မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုတရားတို့၌၊ ယဒိဒံ ယထာဘူတဉာဏံ =အကြင်ယထာဘူတဉာဏ်သည်၊ ဝါ=အဖြစ်မှန်အတိုင်းသိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဉာဏာနံ=ဉာဏ်အားလုံးတို့တွင်၊ ဧတံ=ဤယထာဘူတသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်၊ အနုတ္တရိယံ=အသာလွန်ဆုံး ဉာဏ်တော်ပေတည်း၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ စ=အထူးတဖန် ထပ်မံပြောရလျှင်ကား၊ ဧတသ္မာ ဉာဏာ=ဤယထာဘူတသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မှ၊ အညံ= အခြားသော၊ ဥတ္တရိတရံ ဝါ=ထိုဉာဏ်ထက် သာလွန်ထူးချွန်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဏိတတရံ ဝါ=ထိုဉာဏ်ထက်သာလွန်မြင့်မြတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဉာဏံ=ဉာဏ်သည်၊ နတ္ထိ=မရှိတော့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ကာယသုတ်

၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ (ကာယဒွါရ ကာယဝိညုတ် ဟူသော ကိုယ်ဖြင့်) ဝါ= ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့် ပယ်ထိုက်ကုန်သော၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်၊ (ဝစီဒွါရ ဝစီဝိညုတ်ဟူသော နှုတ်ဖြင့်) ဝါ=ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်ဖြင့်၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ =ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အတ္ထိ= ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာယေန= ဖြင့်လည်း၊ နေဝ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်သည်မဟုတ်ကုန်သော၊ ဝါစာယ= ဖြင့်လည်း၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ပညာယ= ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဒီသ္မာ = ရှုမြင်၍၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ စ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ သာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္စိ=တစိတ်တဖို့တချို့တလေသာဖြစ်သော၊ ဒေသံ=အာပတ်ဟူသော၊ (ထုတ်ဖော်ပြောကြားသင့်သော အာပတ်ဟူသော) အကုသလံ=အကုသိုလ်အပြစ်သို့၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့် (ကာယဒွါရ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသောကိုယ်ဖြင့်) အာပန္နော=ရောက်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ တမေနံ=ထိုရဟန်းကို၊ ဝိညု=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ အနဝိစ္စ=ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်သိမြင်ကြကုန်၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်၏၊ (ကိဉ္စိ=အဘယ်သို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်သနည်းဟူမူ)

အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ကိဉ္စိ=သော၊ ဒေသံ=သော၊ အကုသလံ=သို့၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ အာပန္နော= ရောက်ပါပြီ၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ကာယဒုစ္စရိတ်= ကာယဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်သုံးမျိုးကို၊ ပဟာယ=ပယ်၍၊ ကာယသုစရိတ်=ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်သုံးမျိုးကို၊ ဘာဓေတု=ဖြစ်ပွားစေပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်၏) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (အာပတ်သင့်သောထိုရဟန်းသည်) ဝိညုဟိ=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့က၊ အနဝိစ္စ=ကုန်၍၊ ဝုစ္စမာနော=ပြောဆိုအပ်လသော်။ပ။ ဘာဓေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤကာယဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်သုံးမျိုးတို့ကို၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္စိ=သော၊ ဒေသံ=သော၊ အကုသလံ=သို့၊ ဝါစာယ = နှုတ်ဖြင့်၊ အာပန္နော =သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တမေနံ=ထိုအာပတ်သင့်သောရဟန်းကို။ ပ။ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်၊ အာပန္နော=ရောက်ပါပြီ၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ဝတ=ပင်၊ အာယသ္မာ=သည်၊ ဝစိဒုစ္စရိတ်=ဝစိဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်လေးမျိုးကို၊ ပဟာယ

=ပယ်၍၊ ဝစီသုစရိတ်= ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်လေးမျိုးကို၊ ဘာဝေတု=လော။
ဣတိ=သို့၊ (အာဟံသု=၏)။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤဝစီဒုစရိတ်
အကုသိုလ်လေးမျိုးတို့ကို၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ကာယေန
=ဖြင့်၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာယေန=ဖြင့်လည်း၊ နေဝ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊
ဝါစာယ=လည်း၊ နော ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=၍၊
ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေစ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ
=တို့၊ လောဘော=လောဘသည်၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကာယ
သုစရိတ်ကုသိုလ်ဖြင့်လည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်သောတရားသည်၊
ဝါ=ပယ်ရမည့်တရားသည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဟုတ်၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်
လည်း၊ ဝါ=ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်ဖြင့်လည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=တရားသည်၊
နော ဟောတိ=မဟုတ်၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=
ရှုမြင်၍၊ ပဟာတဗ္ဗာ=တရားသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေါသော = ဒေါသသည်။ ပ။ မောဟော=မောဟသည်။
ပ။ ကောဓော=အမျက်ထွက်ခြင်းသည်။ ပ။ ဥပနာဟော=ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းသည်၊
ဝါ=ရှေ့ဒေါသကို ဖွဲ့ကပ်ဆက်စပ်သော နောက်ဒေါသသည်၊ [ပုဗ္ဗကာလိကံ
ကောဓံ ဥပနယုတိ ဗန္ဓတိတိ အပရုကာလိကော ကောဓော ဥပနာဟော
နာမ]။ ပ။ မက္ခော=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းသဘောသည်။ ပ။
ပဠာသော=ကိုယ့်ထက်သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တူ ဂုဏ်ပြိုင်မှုသည်၊ ဝါ=
သူတပါးဂုဏ်တို့ကို ကိုက်ဖြတ်၍ မိမိဂုဏ်နှင့်ညီမျှအောင်ပြုတတ်သော
ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်တရားသည်၊ ကာယေန=ဖြင့်လည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=သည်၊
နေဝ ဟောတိ=မဟုတ်၊ [ပဠာသပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်
(၈၂)ဝိတရာဂသုတ်ကြည့်]။ ပ။ ပညာယ=ဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=၍၊ ပဟာတဗ္ဗာ=
သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မစ္ဆရိယံ=ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏အဖြစ်
သည်၊ ကာယေန=ဖြင့်လည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်(ပယ်ရမည့်) တရားသည်၊
နေဝ ဟောတိ=မဟုတ်။ ပ။ ဒိသ္မာ=၍၊ ပဟာတဗ္ဗာ=တရားသည်၊
ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါပိကာ=ယုတ်မာသော၊ ဣဿာ=ငြူရှုခြင်းသည်၊

ကာယေန=ဖြင့်လည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ရမည့်တရားသည်၊ နေဝ ဟောတိ
 =မဟုတ်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါပိကာ=သော၊ ဣဿာ=ငြူစုခြင်း
 ဟူသည်၊ ကတမာ စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ဣဇ=ဤလောက၌၊
 ဂဟပတိဿ ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်မှာ
 လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိပုတ္တဿ ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သား၏ လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဓနေန ဝါ=ဥစ္စာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓညေန ဝါ=
 စပါးဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရဇတေန ဝါ=ငွေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဇာတရူပေန
 ဝါ=ရွှေဖြင့်လည်းကောင်း၊ (မနောရထော= စိတ်အလိုဆန္ဒသည်) ဣဇ္ဈတိ
 =ပြည့်စုံ၏၊ ဤဝါကျ၌ ဣဇ္ဈတိကြိယာ၏ ကတ္တားမပါသောကြောင့်
 “မနောရထော”ဟု ကတ္တားထည့်ပေးသည်]

တတြ=ထိုသို့ပြည့်စုံရာအခါ၌၊ အညတရဿ=တဦးသော၊ ဒါသဿ
 ဝါ=ကျွန်၏သော်လည်းကောင်း၊ ဥပဝါသဿ ဝါ=မှီခိုချဉ်းကပ်နေသော
 သူ၏သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သူမှာသော်လည်းကောင်း၊ ဧဝံ= ဤသို့
 ငြူစုခြင်းသည်၊ (ဤသို့ငြူစုစောင်းမြောင်း မကောင်းကြံခြင်းသည်) ဟောတိ
 =ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဣမဿ=ဤ
 မည်သော၊ ဂဟပတိဿ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိပုတ္တဿ ဝါ=
 ကောင်း။ ပ။ ဇာတရူပေန ဝါ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (မနောရထော=သည်)
 န ဣဇ္ဈေယျ=မပြည့်စုံပါမူကား၊ အဟော ဝတ=ဪကောင်းလေစွာ၊
 ဣတိ=ဤသို့ငြူစုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)

ပန=ထိုမှတပါး၊ သမဏော ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မ
 ဏောဝါ= ဗြာဟ္မဏမည်သူသည်လည်းကောင်း၊ စိဝရ ....ရာနံ= သင်္ကန်း၊
 ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ ဂိလာန၏ပစ္စည်းဖြစ်သော ဆေး အသုံး
 အဆောင်တို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တတြ= ထို
 ရရှိရာအခါ၌၊ အညတရဿ=တပါးသော၊ သမဏဿ ဝါ=၏ လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=မှာလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝါ=ကောင်း၊ ဧဝံ= ဤသို့
 ငြူစုခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ ဟောတိ) အယံ အာယသွာ= ဤ
 အရှင်သည်၊ စိဝရ....ရာနံ=တို့ကို၊ လာဘီ=သည်၊ န အဿ= မဖြစ်ပါမူ
 ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့ငြူစုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤဥဒ္ဓါစောင်းမြောင်း မကောင်းကြံခြင်းကို၊ ပါပိကာ= ယုတ်မာသော၊ ဣဿာ=ဥဒ္ဓါစောင်းဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ=ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါပိကာ=ယုတ်မာသော၊ ဣစ္ဆာ=လောဘအလိုရမ္မက် သည် ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဇ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္ဆော= အချို့သော သူသည်၊ အဿဒ္ဓေါ=(ရတနာသုံးပါးတို့၌ကြည်ညိုသော) သဒ္ဓါတရား မရှိသူသည်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါလျက်၊ (အညေ=အခြားသောသူတို့သည်) မံ=ငါ့ကို၊ သဒ္ဓေါတိ=သဒ္ဓါတရားရှိသူဟူ၍၊ ဇာနေယျံ=သိကြစေကုန်သ တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ဖောက်ပြန်လွဲမှား လူသိများခြင်းကို၊ ဣစ္ဆတိ=အလို ရှိ၏၊ ဒုဿိလော=သီလမရှိသူသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အညေ=တို့သည်) မံ=ငါ့ကို၊ သီလဝါတိ= သီလရှိသူဟူ၍၊ ဇာနေယျံ=တည်း၊ ဣတိ=ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆတိ=၏၊ အပ္ပဿုကော=နည်းပါးသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အညေ=တို့သည်) မံ=ကို၊ ဗဟုဿုတောတိ=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူဟူ၍၊ ဇာနေယျံ=သတည်း၊ ဣတိ=ကို၊ ဣစ္ဆတိ =၏၊ သင်္ဂဏိကာရာမော=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့်ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အညေ) မံ=ကို၊ ပဓိဝိတ္တာတိ= ဝိဝေကအပြားသုံးပါးတို့ဖြင့် ကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်သူဟူ၍၊ (ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဥပဓိဝိဝေကဟူသော ဝိဝေကအပြားသုံးပါးတို့ဖြင့် အခြွေအရံ၊ ကိလေသာ၊ ဥပဓိတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်သူဟူ၍) ဇာနေယျံ=တည်း။ ပ။ ကုသီတော= ပျင်းရိသူသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အညေ)မံ=ကို၊ အရဒ္ဓဝီရိယောတိ= အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝီရိယရှိသူဟူ၍။ ပ။ မုဋ္ဌဿတိ= ကင်းလွတ်ပျောက် ပျက်သော သတိရှိသူသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အညေ)မံ=ကို ဥပဋ္ဌိတဿ တိတိ=အာရုံ၌စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိသူဟူ၍၊ ဇာနေယျံ=တည်း၊ ဣတိ=ကို၊ ဣစ္ဆတိ=၏။

☞ အသမာဟိတော=မတည်ကြည် မငြိမ်သက်သူသည်၊ ဝါ=အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားနိုင်သည် မဟုတ်သူသည်၊ သမာနော= လျက်၊ (အညေ) မံ=ကို၊ သမာဟိတောတိ=တည်ကြည်ငြိမ်သက်သူဟူ၍၊ ဝါ=အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားနိုင်သူဟူ၍။ ပ။ ဒုပ္ပညော= ပညာမရှိသူသည်၊ သမာနော = လျက်၊ (အညေ)မံ = ကို၊ ပညာဝါတိ=

ပညာရှိသူဟူ၍။ ပ။ အဓိဏာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသောအာသဝရှိသော
 ရဟန္တာမဟုတ်သည်။ သမာနော=လျက်၊ (အညေ)မဲ=ကို၊ ခိဏာ သခေါတိ=
 ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဇာနေယျ=သိကြစေ
 ကုန်သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ဖောက်ပြန်လွဲမှား လူသိများခြင်းကို၊ ဣစ္ဆတိ=
 လိုလား၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသို့ ဖောက်ပြန်လွဲမှား လူသိများမှုကို
 အလိုရှိခြင်းကို၊ ပါပိကာ=သော၊ ဣစ္ဆာ=လောဘအလိုရမ္မက်ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ=၏။
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤတရားတို့ကို၊ (လောဘ ဒေါသမှစ၍ ပါပိကာ
 ဣစ္ဆာအဆုံးရှိသော ဤဆိုအပ်ပြီးသောတရားတို့ကို) ကာယေန=ဖြင့်လည်း၊
 နေဝ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်သည်မဟုတ်ကုန်သော၊ ဝါစာယ=လည်း၊
 နော ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်သော၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=၍၊ ပဟာတဗ္ဗာ=
 ပယ်သင့်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို ၊ (အာပတ်သင့်၍ ဒုစ္စရိတ်
 ပယ်ရှား၊ သုစ္စရိတ်ဖြစ်ပွားစေသော ထိုရဟန်းကို) လောဘော=လောဘသည်၊
 အဘိဘုယျ=လွမ်းမိုးဖိစီး၍၊ စေ ဣရိယတံ=အကယ်၍ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဒေါသော=
 ဒေါသသည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ ဣရိယတိ=အံ့၊ မောဟော=သည်၊
 အဘိဘုယျ=၍၊ စေ ဣရိယတိ=အံ့၊ ကောဓော=သည်။ ပ။ ဥပနာဟော=
 သည်။ ပ။ ပါပိကာ=သော၊ ဣဿာ=သည်။ ပ။ ပါပိကာ=သော၊ ဣစ္ဆာ=
 သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ ဣရိယတိ =အံ့၊ (ဧဝံ သတိ= ဤသို့ဖြစ်လသော်)
 သော=ထိုရဟန်းကို၊ (လောဘ ဒေါသစသည်တို့ လွမ်းဖိခံရသော ထို
 ရဟန်းကို)၊ ဝါ=သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော (အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့က)
 သိသင့် သိထိုက်သည်၊ ဝါ= သိနိုင်သည် ၊ အဿ=ဖြစ်၏။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ သိသင့်သိထိုက်သည်၊ အဿ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)
 ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဇာနတော (ပဇာနန္တဿ)= သိလ
 သော်၊ ဝါ=သိသောအရှင်မှာ၊ [တနည်း-ပဇာနတော=သိသောအရှင်၏၊
 သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] လောဘော=လောဘသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊
 တထာ=ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုလောဘ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော
 အခြင်းအရာအားဖြင့်) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ န ပဇာနာတိ=
 မသိ၊ တထာ ဟိ=ထိုသို့မသိခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဣမံ အာယသ္မန္တံ=ဤအရှင်ကို၊

လောဘော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ ဣရိယတိ=ဖြစ်နေ၏၊ ယထာ=ဖြင့်၊
 ပဇာနတော=သိလသော်၊ ဝါ=မှာ၊ ဒေါသော=သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊
 တထာ=အားဖြင့်၊ (ထိုဒေါသ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်) အယံအာယသ္မာ=သည်၊ နပဇာနာတိ=မသိ၊ တထာ ဟိ=ပင်၊
 ဣမံ အာယသ္မန္တံ=ကို၊ ဒေါသော=သည် ၊ အဘိဘုယျ=၍၊ ဣရိယတိ။

ယထာ=ဖြင့်၊ ပဇာနတော=သော်၊ ဝါ=မှာ၊ မောဟော=သည်၊ နဟောတိ
 =မဖြစ်၊ တထာ=ဖြင့်။ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ န ပဇာနာတိ=မသိ၊
 တထာ ဟိ=ထိုသို့၊ မသိခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဣမံ အာယသ္မန္တံ=ကို၊ မောဟော=
 သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ ဣရိယတိ=၏ ။ပ။ တထာ ဟိ=ပင်၊ ဣမံ အာယသ္မန္တံ
 =ကို၊ ပါပိကာ=သော၊ ဣစ္ဆာ=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ ဣရိယတိ=၏၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ သိသင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ ဘိက္ခု=ကို၊ လောဘော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊
 စေ န ဣရိယတိ=အကယ်၍ မဖြစ်ငြားအံ့၊ ဒေါသော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊
 စေ န ဣရိယတိ=အံ့ ။ပ။ (စေ သတိ=ဤသို့၊ မဖြစ်သည်ဖြစ်လသော်)
 သော=ထိုရဟန်းကို၊ (လောဘ ဒေါသစသည်တို့၊ လွမ်းဖိမခံရသော ထို
 ရဟန်းကို) ဝါ=သည်၊ စေ=ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊
 (ကိန္တိ အဿ=မူ) ယထာ=ဖြင့်၊ ပဇာနတော=သော်၊ ဝါ=မှာ၊ လောဘော
 =သည်၊ န ဟောတိ၊ တထာ=ဖြင့်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ပဇာနာတိ=
 သိ၏၊ တထာ ဟိ=ထိုသို့၊ သိခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဣမံ အာယသ္မန္တံ=ကို၊
 လောဘော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ န ဣရိယတိ=မဖြစ် ။ပ။ ပါပိကာ=
 သော၊ ဣစ္ဆာ=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ န ဣရိယတိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 သိသင့်သိထိုက်သည်။ (အဿ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ= မိန့်၊
 တော်မူပြီ)တတိယံ။

၄-မဟာစုန္ဒသုတ်

၂၄။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=
 အရှင်မဟာစုန္ဒသည်၊ စေတိသု=စေတိတိုင်းနိုင်ငံ၌၊ သဟဇာတိယံ= သဟ
 ဇာတိမည်သောနိဂုံး၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏ ။ တတြ=ထိုသဟ

ဇာတိနိဂုံး၌၊ ဝါ=သဟဇာတိနိဂုံးဝယ် အရှင်မဟာစုန္ဒသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော= အရှင်မဟာစုန္ဒသည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း တို့ကို၊ အာဝုသော ဘိက္ခဝေတိ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့ဟူ၍၊ အာမန္တေ သိ=မိန့် ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ ခေါ်=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မာတော မဟာစုန္ဒဿ=အရှင်မဟာစုန္ဒ၏၊ (အာမန္တနံ=အမိန့်တော်စကားကို) ပစ္စသောသံ=ရှေ့ရုနားထောင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=သည်။ ဧတံ အဝေါစ (ကိန္တိ အဝေါစ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ (အဟံ=ငါသည်) ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို၊ (ဤနိဗ္ဗာန်တရားကို) ဇာနာမိ=သိ၏၊ (အရဟတ္တမဂ် ဖိုလ်ဖြင့်သိ၏) အဟံ=ငါသည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ကို၊ ပဿာမိ=မြင်၏၊ (အရ ဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဖြင့်မြင်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏဝါဒံ^၁=မိမိ၏အသိဉာဏ်ကို ဖော်ပြသောစကားကို၊ ဝဒမာနော= ပြောဆိုနေသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) အာဝုသော=တို့၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ (ထိုဉာဏဝါဒကို ပြောဆိုနေသော ရဟန်းကို) လောဘော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ တိဋ္ဌတိ=အကယ်၍ တည်နေအံ့။ ဒေါသော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ တိဋ္ဌတိ=အံ့။ ပ။ တထာ ဟိ=ပင်။ ပ။ အဘိဘုယျ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏။

၁။ ဉာဏဝါဒံ၊ ဘာဝနာဝါဒံ။ ။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊ ၇၆၊ ၇၇ (ပါသရာသိသုတ်အဖွင့်)၌ “ဉာဏဝါဒန္တိ ဇာနာမိတိ ဝါဒံ” ဟုဖွင့်၍ ထို၏ဋီကာ (၁၂၈)၌ “ဇာနာတိတိ ဉာဏော၊ (ဇာနာမိတိ ဉာဏော)၊ ဉာဏောတိ ဝါဒေါ ဉာဏဝါဒေါ” ဟုဝစနတ္ထပြုထား၏။ ထိုအလို “ဉာဏ ဝါဒံ=ငါသိ၏ဟူသောစကားကို” ဟု အနက်ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုနည်းတူပင် “ဘာဝနာဝါဒံ= ငါဖြစ်ပွားစေ၏ဟူသောစကားကို” ဟု အနက်ဆိုရမည် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ဘာဝေမိတိ ဘာဝနော၊ ဘာဝနောတိ ဝါဒေါ ဘာဝနာဝါဒေါ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဣတ္ထိဇောတကအာပစ္စည်းဖြင့် “ဘာဝနာ” ဟုမရှိရတော့ဘဲ ရဿသရဖြင့် “ဘာဝန” ဟု ပုလ္လိင်အကာရန္တရိရပေ လိမ့်မည်။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဤပုဒ်များကိုအထူးမဖွင့်တော့ပေ။

အာဝုသော=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ (အဟံ=သည်) ဘာဝိတကာယော=
 ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ကာယာနုပဿနာဘာဝနာရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊
 ဘာဝိတသီလော=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာအလေ့အလာရှိသည်၊
 ဘာဝိတစိတ္တော=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာစိတ်ရှိသည်၊ ဘာဝိတ
 ပညော=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာပညာရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ ဘာဝနာဝါဒံ=မိမိ၏ဘာဝနာကို ဖော်ပြသော စကားကို၊
 ဝဒမာနော=ပြောဆိုနေသည်၊ (ဟောတိ) အာဝုသော=တို့၊ တံ ဘိက္ခု=
 ထိုရဟန်းကို၊ (ဘာဝနာဝါဒကိုပြောဆိုနေသော ထိုရဟန်းကို) ။ပ။ အာဝု
 သော=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ (အဟံ) ဣမံ ဓမ္မံ=ကို၊ ဇာနာမိ=သိ၏ ။ပ။
 ဘာဝိတပညော=သည်၊ အမှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏဝါဒဉ္စ=....စကားကို
 လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာဝါဒဉ္စ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဒမာနော=သည်၊
 (ဟောတိ=၏) အာဝုသော=တို့၊ တံ ဘိက္ခု=ကို၊ (ထိုဉာဏဝါဒ, ဘာဝနာ
 ဝါဒ ကို ပြောဆိုနေသော ရဟန်းကို) လောဘော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊
 စေ တိဋ္ဌတိ=အံ့ ။ပ။

☞ အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ပုရိသော=
 ယောက်ျားသည်၊ ဒလိဒ္ဒေါဝ=လူမွဲလူဆင်းရဲ သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါ
 လျက်၊ အမုဝါဒံ=ငါ ချမ်းသာကြွယ်ဝသည်ဟူသော စကားကို၊ ဝဒေယျ=
 ပြောဆိုရာ၏၊ အဓနောဝ=ဥစ္စာမရှိသည်သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါလျက်၊
 ဓနဝါဝါဒံ=ငါဥစ္စာရှိသည်ဟူသောစကားကို၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏၊ အ
 ဘောဂေါဝ=စည်းစိမ်ဥစ္စာရတနာ မရှိသည်သာလျှင်၊ သမာနော=လျက်၊
 ဘောဂဝါဝါဒံ= စည်းစိမ်ဥစ္စာရတနာရှိသည်ဟူသော စကားကို၊ ဝဒေယျ=
 ရာ၏၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ (ဒလိဒ္ဒ, အဓန, အဘောဂဖြစ်နေပါလျက်
 ငါအမုဖြစ်သည်၊ ဓနဝါဖြစ်သည်၊ ဘောဂဝါဖြစ်သည် ဟူသောစကားကို
 ပြောဆိုသော ထိုယောက်ျားသည်) ကိသ္ဗိဒ္ဓိဒေဝ=တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊
 ဓနကရဏီယေ= ပစ္စည်းဥစ္စာဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ သမုပ္ပန္နေ=ဖြစ်ပေါ်လာ
 လသော်၊ ဓနံ ဝါ=ဥစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ဓညံ ဝါ=စပါးကိုလည်းကောင်း၊
 ရဇတံ ဝါ=ငွေကိုလည်းကောင်း၊ အာတရူပံ ဝါ=ရွှေကိုလည်းကောင်း၊ ဥပ
 နိဟာတံ=ထုတ်ဆောင်ပေးကမ်းခြင်းငှါ၊ န သက္ကုဏေယျ=မစ္စမ်းနိုင်ရာ။

တမေနံ=ထိုယောက်ျားကို၊ (ဥစ္စာစပါး ငွေရွှေကို ထုတ်ဆောင်ပေးကမ်းခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သော ထိုလူမွဲလူဆင်းရဲယောက်ျားကို၊) (အညေ=အခြားသောသူတို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနေယျံ=သိကြကုန်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဇာနေယျံ=သိကြကုန်ရာသနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ဒလိဒ္ဒေါဝ=သည်သာလျှင်၊ သမာနော=လျက်၊ အမှဝါဒံ=ကို၊ ဝဒေတိ=ဝါကြွားပြောဆိုနေ၏၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ အဓနောဝ=လျှင်၊ သမာနော=လျက်၊ ဓနဝါဝါဒံ=ကို၊ ဝဒေတိ=၏၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ အဘောဂေါဝ=လျှင်၊ သမာနော=လျက်၊ ဘောဂဝါဝါဒံ=ကို၊ ဝဒေတိ=ဝါကြွားပြောနေ၏၊ ဝါ=ဝါကြွားပြောနေခြင်းသာဖြစ်၏၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့၊ ဝါကြွားပြောဆိုနေခြင်းသာဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဟိ(ယသ္မာ)=အကြံကြောင့်၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်။ ပ။ ဇာတရူပံ ဝါ=ကောင်း၊ ဥပနိဟာတံ=ငှာ၊ န သက္ကာတိ=မစွမ်းနိုင်၊ တထာ=ထိုသို့၊ မစွမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့၊ ဝါကြွားပြောဆိုနေခြင်းသာဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (ဇာနေယျံ=သိကြကုန်ရာ၏)၊ အာဝုသော=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူ။ ပ။

[ပါဠိတော်စာမျက်နှာ-၂၉၂-၌ ဥပမာဝါကျသို့ သွားအံ့] အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သေယျထာပိ=ကား။ ပုရိသော=သည်၊ အဗောဝ=ချမ်းသာကြွယ်ဝသူသည်သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်လျက်၊ အမှဝါဒံ=ငါ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူဟူသော စကားကို၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏၊ ဓနဝါဝံ=ဥစ္စာရှိသူသည်သာလျှင်၊ သမာနော= လျက်၊ ဓနဝါဝါဒံ=ကို၊ ဝဒေယျ=ရာ၏၊ ဘောဂဝါဝံ=စည်းစိမ်ဥစ္စာရတနာရှိသူသည်သာလျှင်၊ သမာနော= လျက်၊ ဘောဂဝါဝါဒံ=ကို၊ ဝဒေယျ=ရာ၏၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ (ကြွယ်ဝချမ်းသာ ဥစ္စာရတနာရှိသော ထိုယောက်ျားသည်)။ ပ။ သက္ကာဏေယျ=စွမ်းနိုင်ရာ၏။ ပ။ အမှဝါဒံ=ကို၊ ဝဒေတိ=အမှန်အတိုင်းပြောနေ၏။ ပ။ ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့၊ အမှန်အတိုင်းပြောနေသူဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)။ ပ။ သက္ကာတိ=စွမ်းနိုင်၏၊ တထာ=ထိုသို့၊ စွမ်းဆောင်နိုင်သောကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့၊ အမှန်အတိုင်းပြောနေသူဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (ဇာနေယျံ=ရာ၏) အာဝုသော

=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ တံ ဘိက္ခု=ကို၊ လောဘော
 =သည်။ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ န တိဋ္ဌတိ=အကယ်၍ မတည်အံ့၊ ဒေါ
 သော=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ န တိဋ္ဌတိ=အံ့။ပ။ ပါပိကာ=သော၊
 ဣစ္ဆာ=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ စေ န တိဋ္ဌတိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့
 မတည်သည်ဖြစ်လသော်) သော=ထိုလွမ်းမိုးမခံရသောရဟန်းကို ။ပ။ ပါ
 ပိကာ=သော၊ ဣစ္ဆာ=သည်၊ အဘိဘုယျ=၍၊ နတိဋ္ဌတိ=မတည်၊ ဣတိ
 =ဤသို့ သိသင့်သိထိုက်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်၏) ဣတိ(အပေါ်စ) စတုတ္ထံ။

၅-ကသိဏသုတ်

၂၅။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကသိဏာယတနာနိ^၃=ကသိုဏ်းအာရုံဟူသော
 ပေါက်ပွားရာခေတ်၊ ဖြစ်တည်ရာဌာနတို့သည်၊ (အားလုံးစုံ လွမ်းခြံ့ဖြန့်
 ယူအပ်သော အာရုံလည်းဖြစ်၍ ထိုအာရုံကို အာရုံပြုသောဈာန်နှင့် ဈာန်

၁။ ကသိဏာယတန။ ။ ပထဝီကသိုဏ်းစသော ကသိုဏ်းဆယ်ပါး
 ကိုပင် အာယတနသဒ္ဓါထည့်စွက်၍ ကသိဏာယတန-ဟုဟောတော်မူ၏၊
 ကသိဏသဒ္ဓါသည် အားလုံးစုံဟူသော (သကလ)အနက်ကိုဟော၏၊
 ကြွင်းမဲ့ဥသုအားလုံးစုံဖြန့်ခြင်းအားဖြင့် ဤနေရာ၌ အားလုံးစုံဟူသော
 အနက်ကိုသိရ၏၊ ဥဒ္ဓုမာတကအလောင်းကောင်စသော အသုဘအာရုံ
 စသည်တို့၌ အာရုံပြုစီးဖြန်းသောအခါ ထိုအလောင်းကောင်စသောအာရုံ၏
 တစိတ်တဖို့တချို့ကိုသာ အာရုံပြုရ၏၊ အားလုံးစုံအကုန် အာရုံပြုရသည်
 မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် အသုဘအာရုံစသည်ကို ကသိဏဟုမခေါ်ရ၊ ပထဝီ၊
 အာပေါစသောအာရုံများကား ယင်းသို့ တစိတ်တဖို့တချို့မျှ၌ ရပ်တန့်
 မထားရဘဲ အားလုံးစုံ အာရုံပြု ဖြန့်မိုး၍ စီးဖြန်းရသောအာရုံများဖြစ်၏၊
 ထို့ကြောင့် ပထဝီ အာပေါစသည်တို့ကို ကသိဏ (ကသိုဏ်း)ဟုခေါ်ရသည်။

ထို့အပြင်အာယတနသဒ္ဓါသည် လယ်ယာဟူသော ခေတ္တအနက်နှင့်
 ဖြစ်ရာတည်ရာဌာနဟူသော အဓိဋ္ဌာနအနက်၊ အကြောင်းဟူသော အနက်
 တို့ကို ဟော၏၊လယ်သည် ကောက်ပင်တို့၏ဖြစ်ရာပေါက်ပွားရာ ဖြစ်
 သကဲ့သို့ ထို့အတူ ပထဝီကသိုဏ်းစသော အာရုံများသည်လည်း ယင်းတို့

၏ ယှဉ်ဘက်တရားတို့၏ ပေါက်ပွားရာခေတ်၊ ဖြစ်တည်ရာဌာနတို့သည်) ဝါ=အားလုံးစုံ လွမ်းခြုံဖြန့်ယူအပ်သော အာရုံလည်းဖြစ်၍ သုခဝိသေသ ၏အကြောင်းလည်းဖြစ်သော အာရုံတို့သည်၊ ဣမာနိ ဒသ= ဤဆယ်ပါး တို့တည်း၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

ဧကော=အချို့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပထဝီကသိကံ=ပထဝီ ကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=မြေကြီးတည်းဟူသော အားလုံးစုံ လွမ်းခြုံဖြန့်ယူအပ် သော အာရုံကို၊ ဥဒ္ဓံ=အထက်ကောင်းကင်အပြင်သို့ ရှေ့ရှုသော် လည်း ကောင်း၊ အဓော=အောက်မြေအပြင်သို့ ရှေ့ရှုသော်လည်းကောင်း၊ တိရိယံ= ဖိလာပတ်ပတ်လည်အရပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ=ပိုင်းဖြတ်၍၊ (လယ်ကွင်းပိုင်းနှင့်တူအောင်ပိုင်းဖြတ်၍) အဒ္ဓယံ=နှစ်မျိုးနှစ်စား မကွဲပြားဘဲ၊ (အခြားသော ကသိုဏ်းတို့နှင့် ရောယှက်ထွေပြား နှစ်မျိုးနှစ်စားမဟုတ်ဘဲ) အပ္ပမာဏံ= အတိုင်းအတာပမာဏ မရှိသည်ဖြစ်၍၊ (အစပိုင်း၊ အလယ်ပိုင်း တစွန်းတစ တနေရာ၌မျှ ရပ်တန့်မနေဘဲ အားလုံးစုံ လွမ်းခြုံဖြန့်မိုးခြင်း အားဖြင့် အတိုင်းအတာပမာဏ မရှိသည်ဖြစ်၍) သဉ္ဇာနာတိ= မှတ်သား၍ သိ၏၊ (တိုးချဲ့ပြန့်ပွားစေခြင်းအားဖြင့်မှတ်သား၍သိ၏)။

ဧကော=အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာပေါကသိကံ=အာပေါကသိုဏ်း ကို၊ ဝါ=ရေတည်းဟူသော အားလုံးစုံ လွမ်းခြုံဖြန့်ယူအပ်သော အာရုံကို၊ ဥဒ္ဓံ=လည်းကောင်း၊ အဓော=ကောင်း၊ တိရိယံ=ကောင်း၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ=၍၊ အဒ္ဓယံ=ဘဲ၊ အပ္ပမာဏံ=၍၊ သဉ္ဇာနာတိ=၏၊ ဧကော=သည်၊ တေဇောကသိ ကံ=တေဇောကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=မီးတည်းဟူသော အားလုံးစုံလွမ်းခြုံ ဖြန့်ယူ အပ်သော အာရုံကို။ပ။ ဧကော=သည်၊ ဝါယောကသိကံ=ဝါယောကသိုဏ်း ကို၊ ဝါ=လေတည်းဟူသော အားလုံးစုံ လွမ်းခြုံဖြန့်ယူအပ်သော အာရုံကို။ပ။ နီလကသိကံ=အညိုရောင်ကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=အညိုရောင်ဟူသော အားလုံး

ကိုအာရုံပြုသောချာန်နှင့် ချာန်၏ယှဉ်ဘက်တရားတို့၏ ဖြစ်ထွန်းပေါက်ပွား ရာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပထဝီကသိုဏ်းစသည်တို့ကို အာယတနဟုခေါ်သည်၊ သုခဝိသေသတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်း အာယတန ခေါ်သည် ဟုဖွင့်သေး၏။

...ရုံကို။ပ။ ပီတကသိဏံ= အဝါရောင်ကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ကို။ပ။ လောဟိတကသိဏံ=အနီရောင်ကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ကို။ပ။ ဩဒါတကသိဏံ=အဖြူရောင်ကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ကို။ပ။ အာကာသကသိဏံ=ကသိဏုဂ္ဂါဒိမာကာသကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ပရိစ္ဆေဒါကာသကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ကို။ပ။ ဝိညာဏကသိဏံ=(ကသိဏုဂ္ဂါဒိမာကာသ၌ အာရုံပြုစီးဖြန်းသော) ပဌမာရပ္ပဝိညာဏ်ဟူသော ကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ပဌမာရပ္ပဝိညာဏ်ဟူသော အားလုံးစုံလွှမ်းခြုံဖြန့်ယူအပ်သောအာရုံကို ။ပ။ အပ္ပမာဏံ=၍၊ သဗ္ဗာနာတိ=၏ ။ပ။ ပဉ္စမံ။

၁။ အာကာသကသိုဏ်းနှင့် ဝိညာဏကသိုဏ်း။ ။ အာကာသကသိုဏ်းသည် နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးမှာ— (၁) ပဌမာရပ္ပဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်တည်းဟူသော ကသိဏုဂ္ဂါဒိမာကာသ (ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင်တပါးပါးကို ခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်)။ (၂) နံရံအပေါက်၊ ပြုတင်းပေါက်စသော ဟင်းလင်းပေါက်တည်းဟူသော ပရိစ္ဆေဒါကာသဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုအာကာသနှစ်မျိုးလုံးပင် ကြွင်းမဲ့ဥသံ့အားလုံးစုံ အာရုံပြုစီးဖြန်းအပ်သောကြောင့် အာကာသကသိုဏ်းမည်၏။

နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကသိဏုဂ္ဂါဒိမာကာသ၌ အာရုံပြုမှုမှတ်စီးဖြန်းသော ပဌမာရပ္ပဝိညာဏ်ကို ဝိညာဏကသိုဏ်းဟုခေါ်၏။ ထိုပဌမာရပ္ပဝိညာဏ်ကို “အနန္တံ ဝိညာဏံ”ဟုအာရုံပြု၍ ဒုတိယာရပ္ပဝိညာဏ်က စီးဖြန်း၏။

အာကာသကသိဏန္တိ ကသိဏုဂ္ဂါဒိမာကာသော ပရိစ္ဆေဒါကာသကသိဏဉ္စ။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမင်္ဂအဋ္ဌကထာ ပ-၁၂၀)။ ဝိညာဏကသိဏန္တိ စေတ္တကသိဏုဂ္ဂါဒိမာကာသေ ပဝတ္တဝိညာဏံ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ။

တိုက်ဆိုင်ကြည့်ဖွယ်။ ။ ပရိစ္ဆေဒါကာသဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ပြခဲ့သောသာဓကနှင့် အဋ္ဌသာလိနိ ရူပါဝစရကုသိုလ်အခန်း(၂၃၀)တို့၌ စာမူရှိသည့်အတိုင်း ရေးလိုက်ပါ၏။ သို့သော် အဋ္ဌသာလိနိရူပကဏ္ဍ(၃၆၂)အလို အာကာသဓာတ်(ပရိစ္ဆေဒရုပ်)ကို ပရိစ္ဆေဒါကာသဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဝိသုဒ္ဓိမင်္ဂ(ပ-၁၆၉)၌လည်း နံရံအပေါက် (ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဓ)စသည်ကို ပရိစ္ဆေဒါကာသဟုမဆို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသဟုမိန့်ဆို၏။

၆-ကာဠိသုတ်

၂၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော= အရှင်မဟာကစ္စာနသည်၊ အဝန္တိသု=အဝန္တိတိုင်းနိုင်ငံ၌၊ [ဇနပဒဝါစိ ဖြစ်သောကြောင့် ဧကဝုဏ်အနက်ပြန်ဆိုရသည်] ကုရရယရေ=ကုရရယရမည်သော မြို့အနီး၌၊ ပဝတ္တေ=ပဝတ္တမည်သော၊ ပဗ္ဗတေ=တောင်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ်=၌၊ ကုရရယရိကာ= ကုရရယရမြို့နေသူဖြစ်သော၊ ကာဠိ=ကာဠိမည်သော၊ ဥပါသိကာ= သီတင်းသည် ဒါယိကာမသည်၊ (ရတနာသုံးရပ်ကို ဆည်းကပ်သော သီတင်းသည် ဒါယိကာမသည်) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော = သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) ။ပ။ အာယသ္မန္တံ မဟာကစ္စာနံ= အရှင်မဟာကစ္စာနကို ။ပ။ [စာပိုဒ်(၁)ကိမတ္ထိယသုတ်လည်းကြည့်]

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကုမာရိပညေသု= မာရ်နတ်သွီးပျိုတို့၏ အမေးပုစ္ဆာတို့၌၊ “အတ္ထဿ ပတ္တိံ ။ပ။ ကေနစိ မေတိ=အတ္ထဿ ပတ္တိံ ။ပ။ ကေနစိ မေ” ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤအဖြေစကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ မာရသံယုတ်၊ တတိယဝဂ်၊ မာရဓိတုသုတ် (၁၂၇)၌ မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ] ဂါထာအနက်ကား-

“အဟံ=ငါသည်၊ ပိယသာတရူပံ=ပိယရုပ်၊ သာတရုပ်မည်သော၊ (ချစ်ဖွယ်သာယာဖွယ် အာရုံအကြောင်း ဝတ္ထုတို့၌ အာရုံပြုလျက်ဖြစ်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ပိယရုပ် သာတရုပ်မည်သော) သေနံ”=ကိလေသာရန်၊

၁။ သေနံ ပိယသာတရူပံ။ ။ “သေနန္တိ ရာဂါဒိကိလေသသေနံ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့ကို “သေနာ=စစ်သည်” ဟုခေါ်ဆိုရမည်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် “ပိယသာတရူပန္တိ ပိယဇာတိကေသု စ သာတဇာတိကေသု စ ဝတ္ထုသု ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ” ဟုဖွင့်၏၊ ချစ်ဖွယ်သာယာဖွယ်သဘောရှိသော လောကီရုပ်နာမ် နှာဟူသော အာရုံအကြောင်းဝတ္ထုတို့ကို ပိယရူပ၊ သာတရူ (ပိယရုပ်၊ သာတရုပ်) ဟုခေါ်၏၊ (သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၊ ၁၀၆၊ ၁၀၇) သို့သော်

မာရ်စစ်သည်ကို၊ ဇေတွာန=အောင်မြင်ပြီး၍၊ ဧကော=အဖော်မမှီး တဦး တည်းသာလျှင်၊ (အခြေအရံသတ္တဝါ၊ ကိလေသာဟု၊ နှစ်ဖြာတူပျော်၊ အဖော် မမှီး တဦးတည်းသာလျှင်) ဈာယံ(ဈာယန္တော) =လက္ခဏာသုံးပါး၊ ကြံ့ရူ

ဤနေရာ၌မူ ပိယသာတရူပပုဒ်သည် သေနပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ကြောင့် ထိုပိယရုပ် သာတရုပ်ဟူသော အာရုံအကြောင်းဝတ္ထုတို့၌ အာရုံ ပြုလျက်ဖြစ်ပွားနေသော ရာဂအစရှိသော ကိလေသာစစ်သည်ကို ကာရ ဣပစာရအားဖြင့် ပိယသာတရူပခေါ်သည်ဟု ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်အရ သိသာပါ၏။

ဒို့ကာအဖွင့်။ ။ မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်(၇၃) သုတ္တန်ပါတ်ပါဠိတော် (၃၄၂)တို့၌ “ကာ မာ တေ ပဌမာ သေနာ၊ ဒုတိယာ အရတိ ဝုစ္စတိ” စသည်ဖြင့် မာရ်စစ်သည်ဆယ်မျိုးဟောတော်မူ၏။ ထိုဆယ်မျိုးတို့တွင် ဝတ္ထုကိလေသာနှစ်ဖြာသောကာမသည် ပဌမစစ်သည်မည်၏။ ပြခဲ့သော မာရဓီတုသုတ် သံယုတ်ဒို့ကာ(၂၂၀)၌ “ကိလေသသေနန္တိ ကာမဂုဏ သင်္ခါတံ ပဌမံ ကိလေသသေနံ (ကာမဂုဏ်ဟုဆိုအပ်သော ရှေးဦးစွာသော ကိလေသာစစ်သည်)”ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ ထိုမာရ်စစ်သည် ဆယ်ပါး ထဲက ရှေးဦးအစ ကာမစစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်ဟု ယူဆ၏။ သို့သော် ကာမဂုဏ်ကို ကိလေသသေနာ(ကိလေသာစစ်သည်)ဟု ဖွင့်ဆိုထားခြင်း ကြောင့် ထိုအဖွင့်သည် “ရာဂါဒိကိလေသသေနံ”ဟူ၍ “ရာဂါဒိ”ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်ပါသော ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် မတူထူးခြား ကွဲပြားသောအဖွင့်ဟုဆိုရမည်ကဲ့သို့ဖြစ်နေ၏။

သို့သော် ဆက်လက်၍စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်ကား- ထိုဒို့ကာ၌ “ကိလေ သသေနာ= ကိလေသာတည်းဟူသောစစ်သည်”ဟူ၍ ကမ္မဓာရယသမာသ် အနက်သာဖြစ်နိုင်၍ “ကိလေသာ၏ စစ်သည်”ဟူ၍ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ် သမာသ်အနက် မဖြစ်နိုင်၊ အကယ်၍ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ်အနက်ယူ လိုက်လျှင် “ကိလေသာ၏စစ်သည်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်”ဟူ၍ အနက် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်နေသောကြောင့် ရူပါရုံအစရှိသောကာမဂုဏ်ကို ကိလေသာ၏ စစ်သည်ဟုခေါ်ဆိုရပေတော့မည်၊ ယင်းကဲ့သို့ မဆိုသင့်သော

ပွားသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အတ္တဿ=အကျိုးစီးပွား၏၊ ပတ္တိံ=ဆိုက်ရောက်
လာခြင်းသဘောဖြစ်သော၊ ဟဒယဿ=စိတ်နှလုံး၏၊ သန္တိံ= လွန်မြတ်သော
ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောလည်းဖြစ်သော၊ သုခံ= အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို၊
အနုဗောဓိံ= (မဂ်လေးပါးယာဉ်၊ဆက်ကာစဉ်သဖြင့်) သိမြင်ထွင်းဖောက်
မျက်မှောက်ပြုတော်မူပြီ။

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာဟူသော ဝိဝေကသုခ
ကို သိမြင်ရရောက် မျက်မှောက်ပြုတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=
ငါသည်၊ ဇနေန=သတ္တဝါတဦးတယောက်နှင့်မျှ၊ (သဒ္ဓိံ=အတူတကွ)
သဒ္ဓိံ =မိတ်ဆွေ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=မိတ်ဆွေနှိုးရင်း ဆက်ဆံခြင်းကို၊ န

ကြောင့် ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံအနက်မဖြစ်နိုင်ဟုဆိုလိုပါသည်။ ထို့ကြောင့်
ရူပါရုံအစရှိသော ကာမဂုဏ်ကို “ကိလေသသေနာ=ကိလေသာတည်း
ဟူသောစစ်သည်” ဟုဖွင့်ဆိုထားသော ထိုသံယုတ်ဋီကာစကားကို ကာရဏူပ
စာရဟုကြံရပေလိမ့်မည်။ အာရုံအကြောင်းဖြစ်သော ရူပါရုံစသည်တို့၏
ကာမဂုဏ်ဟူသောနာမည်ကို အာရမ္မဏိက အကျုံးဖြစ်သော ကိလေသ
သေနာ၌ တင်စား၍ဆိုအပ်သော ကာရဏူပစာရစကားဟု ဆိုလိုပါသည်။

ယင်းသို့ ကာရဏူပစာရကြံလျှင် ထိုသံယုတ်ဋီကာအဖွင့်သည် ဤသုတ်
အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်တူသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။
ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာသည် ဤသုတ် အဋ္ဌကထာကိုဖွင့်သည် မဟုတ်ဘဲ
သံယုတ်ဋီကာအဖွင့်ဝါကျများကိုယူပြထား၏။ သို့သော် ထိုဋီကာအဖွင့်သည်
ဤသုတ်အဋ္ဌကထာမှ အလွတ်သီးခြား တနည်းအဖွင့်ဟု ဆိုရန် မဖြစ်နိုင်
သောကြောင့် ထိုဋီကာအဖွင့်များကို အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ထပ်တူ
ညီမျှဖြစ်အောင် သင့်လျော်သလို ကြံစည်ရခြင်းဖြစ်၏။ ဆက်လက်၍
ကြံစည်သင့်ပါသေးသည်။

၁။ သက္ခိံ, သမိဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုး။ ။ စာအုပ်များ၌ ပဌမ
ဒုတိယအက္ခရာနှစ်လုံးဆင့်လျက် “သက္ခိံ” ဟု သသံယောဂပါဠိရှိနေ၏။
သဂါထာဝဂ္ဂသံသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ သက္ခိန္တိ မိတ္တဘာဝံ (သတ္တဝဿာနုဗန္ဓ
သုတ်၊ ၁၇၀) မိတ္တသန္တဝံ (မာရဓိတုသုတ်၊ ၁၇၂) ဟုဖွင့်၏။ သက္ခိဟူသော

ကရောမိ=မပြုလုပ်၊ (တောနေဝ=ထိုသို့ မပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်ပင်) ကေနစိ= တစုံတယောက်နှင့်မျှ၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) မေ=ငါဘုရား၏၊ သခိ=မိတ်ဆွေ ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ=မိတ်ဆွေရင်းပြု ဆက်ဆံမှုသည်၊ န သမ္ပဇ္ဇတိ=မဖြစ်။

ဘန္တေ =အရှင်ဘုရား၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံခိတ္တေန= အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဘာသိတဿ=ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဣမဿ=ဤ တရားစကားတော်၏၊ ဝိတ္တာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ အတ္ထော= အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော=မှတ်သားရပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

ဘဂိနိ=နှမ၊ ဧကေ=အချို့ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ= သမဏ ဗြာဟ္မဏမည်သူတို့သည်၊ [အဘိနိဗ္ဗတ္တေသု-ဌ်စပ်] ပထဝီကသိဏသမာ ပတ္တိ=ပထဝီကသိဏဈာန်သမာပတ်သည်၊ ဝါ=ပထဝီကသိုဏ်းကိုအာရုံပြု၍ ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သည်၊ ပရမာ=မြတ်သော၊ [သမာပတ္တိပုဒ်နှင့်လိင်တူ “ပရမာ” ဟု ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်ရှိသည်] အတ္ထော=အကျိုးစီးပွားတည်း၊ ဣတိ =ဤသို့မှတ်ယူကြပြီး၍၊ (တံ=ထိုပထဝီကသိဏဈာန်သမာပတ်ကို) အဘိ နိဗ္ဗတ္တေသု=ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ၊ ဘဂိနိ=နှမ၊ ပထဝီကသိဏသမာပတ္တိပရမတာ = ပထဝီကသိဏဈာန်သမာပတ်၏ မြတ်သောအပိုင်းအခြားသည်၊ [တာ ပစ္စည်း အနက်မဲ့ကြံသည်] ယာဝတာ(ယတ္တကာ)=အကြင်မျှလောက် အတိုင်း အတာပမာဏရှိ၏၊ တံ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော အပိုင်းအခြားကို၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိညာသိ=ထူးကဲသောပညာဖြင့် သိတော် မူပြီ။

သသံယောဂပါဌ်သည် ထိုအဖွင့်များနှင့် လိုက်လျောမှုမရှိပါ၊ ပါဠိတော် စာအုပ်အောက်ခြေ၌ “သခိ” ဟု သံယုတ်မဲ့ပါဌ်ပြထား၏၊ ရှေးနိဿယ ၌လည်း ထိုသံယုတ်မဲ့ပါဌ်သာရှိ၏၊ ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင်ပိဋကအဘိဓာန်၌လည်း သက္ခိဟူသော သံယောဂပါဌ်ကို ပါဌ်ပျက်ဟုမိန့်ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် မိတ်ဆွေအနက်ဟော “သခိ” ဟူသော ဣရဿပါဌ်ကို အတည်ပြုပြီးလျှင် မိတ္တဘာဝံ-ဟူသောအဖွင့်အတိုင်း သခိပုဒ်ကို ဘာဝပွဓာန(သို့မဟုတ်) ဘာဝလောပကြံရမည်ဖြစ်၏။

ဘဂဝါ=သည်၊ တံ = ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော အပိုင်းအခြားကို၊ အဘိညာယ=ထူးကဲသောပညာဖြင့် သိတော်မူ၍၊ အဿာဒံ=(ထိုဈာန်သမာပတ်၌) သာယာတတ်သော တဏှာသမုဒယသစ္စာကို၊ အဒ္ဓသ=မြင်တော်မူပြီ၊ အာဒိနဝံ=(ထိုဈာန်သမာပတ်၏) ဒုက္ခသစ္စာဟူသော အပြစ်ကို၊ အဒ္ဓသ=ပြီ၊ နိဿရဏံ=(ထိုဒုက္ခသမုဒယမှ) ထွက်မြောက်သော နိရောဓသစ္စာကို၊ အဒ္ဓသ=ပြီ၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနံ=(ထိုနိရောဓသစ္စာသို့ ရောက်ကြောင်း) လမ်းမှန်ဟုတ်သည်၊ လမ်းမှန်မဟုတ်သည်ကို သိမြင်သော မဂ္ဂသစ္စာကို၊ အဒ္ဓသ=ပြီ၊ တဿ=ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ [ဒဿနဟေတုတို့၌စပ်] ဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ [ဝိဒိတာ-၌စပ်] အဿာဒ ဒဿနဟေတု=သာယာတတ်သော သမုဒယသစ္စာကိုမြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အာဒိနဝဒဿနဟေတု=ဒုက္ခသစ္စာဟူသောအပြစ်ကို မြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ နိဿရဏဒဿနဟေတု = (ထိုဒုက္ခသမုဒယမှ) ထွက်မြောက်သော နိရောဓသစ္စာကို မြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဟေတု=(နိရောဓသစ္စာသို့ ရောက်ကြောင်း) လမ်းမှန်ဟုတ်သည်၊ လမ်းမှန်မဟုတ်သည်ကိုသိသော မဂ္ဂသစ္စာကိုမြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အတ္တဿ = အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အကျိုးစီးပွား၏၊ ပတ္တိ= ရခြင်းရောက်ခြင်းကို၊ ဝါ= ခြင်းသည်၊ ဟဒယဿ= စိတ်နှလုံး၏၊ သန္တိ=ငြိမ်းအေးခြင်းကို၊ ဝါ = သည်၊ ဝိဒိတာ=ထင်ရှားစွာသိမြင်တော်မူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘဂိနိ=နှမ၊ ဧကေ=အချို့ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ= တို့သည်၊ အာပေါကသိဏသမာပတ္တိ=အာပေါကသိဏဈာန်သမာပတ်သည်၊ ဝါ=သည်၊ ပရမာ=မြတ်သော၊ အတ္ထော=အကျိုးစီးပွားတည်း၊ ဣတိ= ဤသို့မှတ်ယူကြပြီး၍၊ (တံ=ထိုအာပေါကသိဏဈာန်သမာပတ်ကို) အဘိနိဗ္ဗတ္တေသု=ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ။ ပ။ ဝိဒိတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘဂိနိ=နှမ၊ ဧကေ=ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ= တို့သည်၊ တေဇောကသိဏသမာပတ္တိ = သည်။ ပ။ ဝိညာဏကသိဏသမာပတ္တိ=သည်၊ ပရမာ=သော၊ အတ္ထော=တည်း၊ ဣတိ=၍၊ (တံ=ထိုဝိညာဏကသိဏဈာန်သမာပတ်ကို) အဘိနိဗ္ဗတ္တေသု=ကုန်ပြီ။ ပ။ ဝိဒိတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘဂိနိ=နှမ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ကုမာရိပဋေသု= တို့၌၊ “အတ္ထဿ ပတ္တိံ။ ပ။ ကေနစိ မေတိ=အတ္ထဿ ပတ္တိံ။ ပ။ ကေနစိ မေ” ဟူသော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ= မိန့်ဆို တော်မူအပ်ပြီ၊ ဘဂိနိ=နှမ၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ ဘာသိ တဿ=သော၊ ဣမဿ= ဤတရားစကား၏၊ ဧဝံ=ဤငါမိန့်ဆိုအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်း၊ ပိတ္တာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထော = အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (အဿာဒ၊ အာဒီနဝ၊ နိဿရဏ၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဟူသော သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ခြင်းကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အကျိုးစီးပွားသို့ ရောက်ခြင်း ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို) ဒဋ္ဌဗ္ဗော= မှတ်ထိုက်၏၊ ဝါ= မှတ်ထားရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ)ဆဋ္ဌံ။

၇ - ပဌမမဟာပဉ္စာသုတ်

၂၇။[စာပိုဒ်(၁)သုတ်လည်းကြည့်]အထ ခေါ = ထိုအခါ၌၊ သမ္မဟုလာ = များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ = နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ကောင်းမွန်ညီညာစွာ ပြင်ဝတ်ကြကုန်၍၊ ပတ္တစိ ဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြကုန်၍၊ ဝါ= ကိုင်ဆောင်ခြံရံ ကြကုန်၍၊ သာဝတ္ထိံ=သာဝတ္ထိမြို့သို့၊ ပိဏ္ဏာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပဝိသိံသု =ဝင်ကြကုန်ပြီ၊ အထ ခေါ=ဆွမ်းခံဝင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ= ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝါ=တို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ= ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိံ=အဘယ်သို့၊ အဟောသိ)

တာဝ=(ပရိဗိုဇ်ကျောင်းတိုက်သို့မသွားဘဲ) ရှေးဦးအစ ပဌမဆုံး၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့၌၊ ပိဏ္ဏာယ=ငှာ၊ စရိတံ=လှည့်လည်ခြင်းငှာ၊ အတိပ္ပဂေါခေါ=အလွန်စောသေး၏၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ယေန= အကြင် အရပ်၌၊ အညတိတ္ထိယာနံ=သာသနာပအယူဝါဒရှိကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကာနံ =ပရိဗိုဇ်တို့၏၊ အာရာမော= ကျောင်းတိုက်သည်၊ (အတ္ထိံ=ရှိ၏) တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနုန ဥပသင်္ကမေယျာမ=သွားကြရပါကုန်မူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ= ဖြစ်ပြီ) အထ ခေါ= စဉ်းစားမိကြပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ တေ ဘိက္ခု= ထိုရဟန်းတို့သည်၊

ယေန=၌။ပ။ တေန=၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ အညတိတ္ထိယေဟိ=ကုန်သော၊ တေဟိ ပရိဗ္ဗာဇကေဟိ=ထိုပရိဗိုဇ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ သမ္မောဒိသု=တညီတညွတ်တည်း နှီးနှောမိကြကုန်ပြီ (ကျန်းမာသာရေး၊ စသည်မေးကာ၊ ညီညာဆိုပြော နှီးနှောမိကြကုန်ပြီ) သမ္မောဒနိယံ = ဝမ်းမြောက်သင့်ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ= အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အမှတ်ရထိုက်သော၊ ကထံ= စကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ= ပြီးဆုံးစေကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသော နေရာ၌၊ နိသီဒိသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ= ၌၊ နိသီန္နု= ထိုင်နေကြကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့ကို၊ အညတိတ္ထိယာ=ကုန်သော၊ တေ ပရိဗ္ဗာဇကာ=ထိုပရိဗိုဇ်တို့သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ= မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစုံ=မေးမြန်းပြောဆိုကုန်သနည်းဟူမူ)

အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သမဏော ဂေါတမော= ရှင်ရဟန်းဂေါတမသည်၊ သာဝကာနံ=တပည့်တို့အား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဓမ္မံ = တရားကို၊ ဒေသေတိ=ဟောကြား၏ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဒေသေတိ=ဟောကြားသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခုဝေ=ရဟန်းတို့၊ တုမှေ= သင်တို့သည်၊ ဧထ=လာကြကုန်လော၊ သမ္ပံ=အားလုံးစုံသော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ အဘိဇာနာထ=မျက်ဝါးထင်ထင် သိမြင်ကြကုန်လော၊ သမ္ပံ=သော၊ ဓမ္မံ= ကို၊ အဘိညာယ=မျက်ဝါးထင်ထင် သိမြင်ကြကုန်၍၊ ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (ဒေသေတိ=ဟောကြား၏) အာဂုသော=တို့၊ မယံပိ=ငါတို့သည်လည်း၊ သာဝကာနံ=တို့အား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေမ=ဟောကြားကြပါ၏ (ကိန္တိ=သို့၊ ဒေသေမ=ဟောကြားကြပါကုန်သနည်းဟူမူ) အာဂုသော=တို့၊ ဧထ=လော။ ပ။ ဝိဟရထ=လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဒေသေမ=ဟောကြားကြပါကုန်၏)

အာဂုသော=တို့၊ ဣဝေ=ဤသို့ဟောကြားကြရာ၌၊ ဝါ=ဤသို့ဟောကြားကြသည်ဖြစ်လသော်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ ဝါ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏ လည်းကောင်း၊ အမှာကံ ဝါ=ငါတို့၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဒေသနာယ= တရားဒေသနာတခုနှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ဓမ္မဒေသနံ ဝါ=တရားဒေသနာ

တခုကိုလည်းကောင်း၊ အနုသာသနိယာ=အဆုံးအမဩဝါဒတခုနှင့်၊ သဒ္ဓိ= ကွ၊ အနုသာသနိ ဝါ=အဆုံးအမဩဝါဒတခုကိုလည်းကောင်း၊ အာရဗ္ဗ= အကြောင်းပြု၍၊ ယဒိဒံ=အကြင်ထူးခြားချက်ကို၊ ဝုစ္စေထ= ဆိုအပ်ငြားအံ့၊ [အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ထည့်စွက်အနက်ပြန်ဆိုသည်] သော ဝိဿေသော= ထိုထူးခြားချက်သည်၊ ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ [ဣဓ နော-၌ နောနိပါတ် အနက်မရှိ] သော အဓိပ္ပယာသော=ထိုလွန်ကဲစွာ အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော အထူးသည်၊ ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ တံ နာနာကရဏံ=ထိုတသီးတခြားစီ ကွဲပြားအောင်ပြုကြောင်းဖြစ်သော ထူးခြားချက်သည်၊ ကိံ=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=ပြောဆိုမေးမြန်းကြကုန်ပြီ) [အဓိကံ ပယသတိ ပယုဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ အဓိပ္ပယာသော=လွန်ကဲစွာ အားထုတ်ကြောင်း ထူးခြားချက်အပြုအမှု။ အဓိ+ပ+ယသု+ဏ]

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အညတိတ္ထိယာနံ= ကုန်သော၊ တေသံ ပရိတ္တာကောနံ=ထိုပရိပိုဇ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့၏၊ ဘာသိတံ =မေးမြန်းပြောဆိုအပ်သောစကားကို၊ နေဝ အဘိနန္ဒိသု=မနှစ်သက်လည်း မနှစ်သက်ခဲ့ကြကုန်၊ ဝါ=ကျေနပ်နှစ်သက်လက်ခံခဲ့ကြသည်လည်း မဟုတ် ကုန်၊ နပုဋိက္ကောသိသု=မပယ်မြစ်လည်း မပယ်မြစ်ခဲ့ကြကုန်၊ အနဘိနန္ဒိတွာ = မနှစ်သက်ခဲ့ကြကုန်မူ၍၊ အပုဋိက္ကောသိတွာ= မပယ်မြစ်ခဲ့ကြကုန်မူ၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထကြကုန်၍၊ ပက္ကမိံသု=ဖဲခွာခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့နှလုံးသွင်း၍) ပက္ကမိံသု=ဖဲခွာခဲ့ကြကုန်သနည်းဟူမူ) မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ=အထံတော် မှောက်၌၊ ဘာသိတဿ=ပရိပိုဇ်တို့မေးမြန်းပြောဆိုအပ်သော၊ ဧတဿ= ဤစကား၏၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ အာဇာနိဿာမ=ကွဲကွဲပြားပြား သိကြရကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်းကြကုန်၍၊ (ပက္ကမိံသု= ဖဲခွာခဲ့ကြ ကုန်ပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ တေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ပိဏ္ဍာယ=ငှာ၊ စရိတွာ=လှည့်လည်ကြပြီး၍၊ ပစ္စာဘတ္တံ= ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရာအခါမှမှောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာ=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာခဲ့ကြပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတွာ= ဖြစ်ကြ၍) ယေန=အကြင်အရပ်၌။ ပ။ ကေမန္တံ=၌၊ နိသိန္နာ= ထိုင်နေကြ

ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤ စကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ= လျှောက်ကြကုန်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဓ=ဤသာဝတ္ထိမြို့၌၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်။ ပ။ ပဝိသိမှ=ဝင်ခဲ့ကြပါကုန်ပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ တေသံ အမှာကံ=ထိုတပည့်တော်တို့၏၊ ဝါ=တို့မှာ[နောက်ကား အနက်မရှိ]။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ အထခေါ=၌၊ မယံ=တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ ဥပသင်္ကမိမှာ=သွားခဲ့ကြပါကုန်ပြီ။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္တေ= ထိုင်နေကြကုန်သော၊ အမှေ=တပည့်တော်တို့ကို၊ အညတိတ္ထိယာ=ကုန်သော၊ ပရိတ္တာဇကော=တို့သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=ကုန်ပြီ။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ=၌၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်။ပ။နေဝ အဘိနန္ဒိမှာ=မနှစ်သက် လည်း မနှစ်သက်ခဲ့ကြပါကုန်။ပ။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဧဝံဝါဒိနော=ဤသို့ ပြောဆိုကြကုန်သော၊ အညတိတ္ထိယာ=ကုန်သော၊ ပရိတ္တာဇကော=ပရိဗိုဇ်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝစနိယာ=ပြောဆိုထိုက်ကုန်သည်၊ အဿု= ဖြစ်ကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝစနိယာ=ကုန်သည်၊ အဿု=နည်းဟူမူ) အာဝုဿော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဧကော=တခုသော၊ ဝါ=တခုသောတရားနှင့်စပ်သော၊ ပညော=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကိုရှာဖွေမေးမြန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧ ကော=တခုသော၊ ဥဒ္ဒေသော=အနက်ကိုအကျဉ်းချုပ်ပြဆိုခြင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ဧကံ=တခုသော၊ ဝေယျာကရဏံ=အနက်ကိုဖွင့်ပြဖြေဆိုခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ရှိ၏) ဒွေ=နှစ်ခုကုန်သော၊ ဝါ=နှစ်ခုသောတရား နှင့်စပ်ဆိုင်ကုန်သော၊ ပညာ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို ရှာဖွေမေးမြန်းခြင်း တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွေ=နှစ်ခုကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ=အနက်ကို အကျဉ်း ချုပ် ပြဆိုခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွေ=နှစ်ခုကုန်သော၊ ဝေယျာကရဏာ နိ= အနက်ကိုဖွင့်ပြဖြေဆိုခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) တယော=သုံးခုကုန်သော၊ ဝါ=သုံးခုသောတရားနှင့်စပ်ဆိုင်ကုန်သော၊ ပညာ =တို့သည်လည်းကောင်း၊ တယော=သုံးခုကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ= တို့သည် လည်းကောင်း၊ တီဏိ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဝေယျာကရဏာနိ= တို့သည် လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဝါ =ကုန်သော၊ ပညာ=ကောင်း၊ စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ=

ကောင်း၊ စတ္တာရိ=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဝေယျာကရဏာနိ=ကောင်း (ဟောန္တိ)

ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဝါ=ငါးမျိုးသောတရားနှင့်စပ်ကုန်သော၊ ပဉ္စာ

=ကောင်း၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ=ကောင်း၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဝေယျာ

ကရဏာနိ=ကောင်း၊ (ဟောန္တိ)ဆ=ခြောက်မျိုးကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော၊

ပဉ္စာ=ကောင်း၊ ဆ=ခြောက်မျိုးကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ=ကောင်း၊ ဆ=ကုန်သော၊

ဝေယျာကရဏာနိ=ကောင်း၊ (ဟောန္တိ) သတ္တ=(၇)မျိုးကုန်သော၊ ဝါ=

ကုန်သော၊ ပဉ္စာ=ကောင်း၊ သတ္တ=ကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ=ကောင်း၊ သတ္တ=

ကုန်သော၊ ဝေယျာကရဏာနိ=ကောင်း၊ (ဟောန္တိ) အဋ္ဌ=ရှစ်မျိုးကုန်သော၊

ဝါ=ကုန်သော၊ ပဉ္စာ=ကောင်း၊ အဋ္ဌ=ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဥဒ္ဒေသာ=ကောင်း။ပ။

နဝ=ကိုးမျိုးကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော၊ ပဉ္စာ=ကောင်း၊ နဝ=ကိုးမျိုးကုန်သော၊

ဥဒ္ဒေသာ=ကောင်း။ပ။ ဒသ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ပဉ္စာ=ကောင်း။ပ။ ဝေ

ယျာကရဏာနိ=ကောင်း၊ (ဟောန္တိ) ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝစနိယာ=ပြောဆိုသင့်

ကုန်သည်၊ အဿု=ဖြစ်ကုန်၏)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဇဝံ=ဤသို့၊ ပုဋ္ဌာ=မေးမြန်းခံကြရကုန်သော၊

အညတိတ္ထိယာ=ကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကာ=တို့သည်၊ နစေဝ သမ္မာယိဿန္တိ^၁

၁။နစေဝ သမ္မာယိဿန္တိ။ ။“န သမ္မာယိဿန္တိတိ သမ္မာဒေတွာ ကထေတုံ န သက္ခိဿန္တိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း မှတ်လွယ်အောင် အနက်ပြန်ဆိုထား၏။မူလပဏ္ဍာသဒ္ဓိကာ၊၃-၄၁ (မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်အဖွင့်)၌ကား “နစေဝ သမ္မာယိဿန္တိတိ နစေဝ သမ္မဒေဝ ပကာရေဟိ ဂမေဿန္တိ ဉာပေဿန္တိ၊တေနာဟ - သမ္မာဒေတွာ ကထေတုံ န သက္ခိဿန္တိတိ” ဟုဖွင့်၏။ သဒ္ဓတ္ထဖွင့်ပြခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ “သမ္မာယိဿန္တိ” ၌ သံရှေး၊ ပရှေးရှိသော ဣဓာတ်၊ ထိုဣဓာတ်ကိုလည်း သိခြင်း တည်းဟူသော ဉာဏဂတိအနက်ဟောကြံ၍ “န စေဝ သမ္မာယိဿန္တိ = ကောင်းစွာ အမျိုးမျိုးအစားစား အပြားတို့ဖြင့်လည်း မသိစေနိုင်ကုန်လတ္တံ့” ဟူ၍ သဒ္ဓတ္ထပြန်ဆိုရမည်။ဤသုတ်ဋီကာသည်လည်း ပဏ္ဍာသဒ္ဓိကာ အတိုင်းဖွင့်ထား၏။ သို့သော် “ဂမေဿန္တိ” နေရာ၌ ဂဟေဿန္တိ - ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။သီလက္ခန်ဗြဟ္မဇာလသုတ် အမရာဝိက္ခေပဝါဒ အဖွင့်ဋီကာ

=ပြည့်စုံစွာလည်း မဖြေဆိုနိုင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဥတ္တရိစ=တို့ထက်အပို အလွန်လည်း၊ ဝါ=မဖြေဆိုနိုင်ရုံမျှမကသေးမှ၍လည်း၊ ဝိယာတံ=ပင်ပန်း ဆင်းရဲခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ကိဿ ဟေတု= အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်ခြင်း သည်၊ (ဟောတိ= ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ(ယသ္မာ)= အကြံကြောင့်၊ ပရိဗ္ဗာဇကာ၊ ပရိမိဇိတို့သည်၊ အဝိသယသ္မိံ= မိမိတို့အရာ မဟုတ်သည်၌၊ (မိမိတို့ ဉာဏ်ကျက်စား ဖြေကြားနိုင်လောက်သည် မဟုတ်သော အကြောင်းအရာ၌) ပဉ္စံ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆိတာ= အမေးခံရကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

[ယထာတံ-၌ တံကို အနက်မရှိနိပါတ်ပုဒ်ကြံရသည်၊ တံ ကိဿ ဟေတု-၌ တံကိုလည်း အနက်မရှိကြံ၍ အနက်ပေးလိုလျှင်- ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ ဝိယာတံ=ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ= ရောက်ကြ ရကုန်လတ္တံ့၊ နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ(ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ ပရိဗ္ဗာ ဇကာ=တို့သည်၊ အဝိသယသ္မိံ=မိမိတို့အရာမဟုတ်သည်၌၊ ပဉ္စံ=ကို၊ ပုစ္ဆိတာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဝိယာတံ=သို့၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=ရောက် ကြကုန်လတ္တံ့။ ဤသို့အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ပါဠိသေသ တချို့ကို အဋ္ဌကထာမှ ယူပေးသည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတေန ဝါ=မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကေန ဝါ=မြတ်စွာဘုရားတပည့်ကိုလည်းကောင်း၊ အည တြ=ကြည့်ဖယ်ထား၍၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣမေသံ ပဉ္စာနံ=ဤ အမေးပုစ္ဆာပြဿနာတို့ကို၊ ဝေယျာကရဏေန=ဖြေဆိုခြင်းဖြင့်၊ စိတ္တံ=ငါ၏ စိတ်ကို၊ အာရာဇေယျ=ကျေနပ်နှစ်သက်စေနိုင်၏၊ တံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဤပြဿနာတို့ကို ဖြေဆိုခြင်းအားဖြင့် ငါ၏စိတ်ကို ကျေနပ်နှစ်သက် စေနိုင်သောထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=ငါ၏စိတ်ကျေနပ်နှစ်သက်လောက်အောင်

သစ်(၄၃၃)၌ကား သံပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်ကြံ၍ ဒကိုယပြုဟု ရုပ်စီရင်ထား၏။ သို့သော် ပဏ္ဍာသဒ္ဓိကာအတိုင်းသာ ရုပ်စီရင်သင့်ပါသည်။

ဤပြဿနာများကိုဖြေဆိုနိုင်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) သဒေဝကေ=အောက်ကာ
 မာဝစရနတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သမာရ
 ကေ=မာရ်မင်းအမှူးထား၊ ဝသဝတ္တိဘုံသားနတ်အပေါင်းနှင့်လည်း တကွ
 ဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ=နှစ်ဆယ်သော ဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွ
 ဖြစ်သော၊ လောကေ=ဩကာသလောက၌လည်းကောင်း။

သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊
 ဝါ=ဤသာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ မကောင်း
 မှုတို့ကိုငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာ၊ မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားပျောသွား
 စေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနဿာ
 ယ= သမ္မုတိနတ်တည်းဟူသော လူမင်း၊ ထိုလူမင်းနှင့် သမဏဗြာဟ္မဏ
 တို့မှကြွင်းကျန်သော လူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါ
 အပေါင်း၌လည်းကောင်း၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ န ပဿာမိ=မြင်တော်
 မမူ။

ဝါ ပန^၃=ယင်းသို့မဟုတ်လျှင်လည်း၊ (ယင်းသို့မဟုတ်ဘဲ အခြားပုဂ္ဂိုလ်

၁။ ဣတော ဝါ ပန သုတွာ။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဣတော ဝါ
 ပန သုတွာတိ ဣတော ဝါ ပန မမ သာသနတော သုတွာ” ဟူ၍ အဖွင့်
 ဝါကျရှိပြီးနောက် ဒုတိယတကြိမ် “ဣတောတိ တထာဂတတောပိ တထာ
 ဂတသာဝကတောပိ” ဟူ၍ရှိနေသည်မှာ ဣတောပုဒ်ကိုပင် ဒုတိယ
 တကြိမ်ထပ်ဖွင့်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး ထိုဒုတိယ အဖွင့်အလို “ဣတော =
 ဤငါဘုရားနှင့် ငါဘုရားတပည့်ထံမှ” ဟူ၍လည်း အနက်ပြန်ဆိုရမည်ကဲ့သို့
 ဖြစ်နေလေ၏။ အမှန်အားဖြင့်ကား ယင်းသို့ အနက်ပြန်ဆိုရန်အတွက်
 ဒုတိယတကြိမ်ထပ်ဖွင့်ပြခြင်း မဖြစ်နိုင်ပါ။ စာပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်နိုင်ပါ၏။
 စာပျက်နေကြောင်းသိရအောင် အခြားအဋ္ဌကထာများဖြင့် တိုက်ဆိုင်ပြရလျှင်

မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ-၃၆၅(မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်အဖွင့်)၌ “ဣ
 တော ဝါ ပန သုတွာတိ ဣတော ဝါ ပန မမ သာသနတော သုတွာ
 အတထာဂတောပိ အတထာဂတသာဝကောပိ အာရာဓေယျ ပရိတော
 သေယျ” ဟုအဖွင့်ဝါကျတွေ့ရ၏။ ထိုအဖွင့်ဝါကျ၌ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ

တဦးဦးက ဤပြဿနာတို့ကို စိတ်ကျေနပ်လောက်အောင် ဖြေဆိုနိုင်လျှင်လည်း)အညော=မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဘုရားတပည့်မှ တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣတော=ဤမြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်မှ၊ သုတွာ=အဖြေစကားကြားနာရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=အဖြေစကားကြားနာခြင်းကြောင့်

၌ကဲ့သို့ “တထာဂတသာဝကတောပီ” စသည်ဖြင့် ပဉ္စမိတောပစ္စည်းဖြင့် ပဋိသေခမဲ့ပါဌ်ရှိသည်မဟုတ်ဘဲ ပဋိသေနေင့်တကွ “အတထာဂတောပီ” စသည်ဖြင့် ပဌမာဝိဘတုန္တ ကတ္တားဟောပါဌ်ရှိ၏။ ထို့အပြင် သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ တ-၂၀၆(မဟာဝဂ္ဂ ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ် စာပိုဒ်-၂၃၃၊ ပရိယာယသုတ်အဖွင့်)၌ “ဣတော သုတွာ ဟိ” ဟူ၍ ဝိတ္ထာရတ္ထ၊ တပွါကဋီကရဏတ္ထ ဇောတက “ဟိ” နိပါတ်နှင့်တကွတွေ့ရ၏။ ထိုကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှစ်ရပ်ကို ဆက်စပ်လိုက်လျှင် . . .

ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဣတော ဝါ ပန မမ သာသနတော သုတွာ၊ ဣတော သုတွာ ဟိ အတထာဂတောပီ အတထာဂတသာဝကောပီ အာရာဓေယျ ပရိတောသေယျ” ဟူ၍ အဖွင့်ဝါကျရှိမှသာ မှန်ကန်မည် ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။ ထိုဝါကျ၌ “အတထာဂတောပီ = မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ အတထာဂတသာဝကောပီ=မြတ်စွာဘုရားတပည့်မှ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း” ဟူ၍ ကတ္တားပုဒ် နှစ်မျိုးပြထားခြင်းသည် “အညတြ တထာဂတေန ဝါ တထာဂတသာဝကေန ဝါ” ဟူသောပါဠိတော်ကိုနည်းမှီး၍ ပြထားခြင်းဖြစ်၏။ နိဿယခန်း၌ ထိုကတ္တားပုဒ်နှစ်ပုဒ်၏ ကိုယ်စား “အညော=မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဘုရားတပည့်မှ တပါးတခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်” ဟု ထည့်စွက်၍ အနက်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုကတ္တားပုဒ်များနှင့် သုတွာပုဒ်၏ စပ်ရာကြိယာကို “အာရာဓေယျ” ဟုထည့်စွက်ဖွင့်ပြ၏။ ယင်းသို့ဖွင့်ပြရာ၌ “ဝေယျာကရဏေန စိတ္တံ အာရာဓေယျ” ဟူသော ယခင်ပါဠိတော်ဝါကျမှ အာရာဓေယျကြိယာကိုပင် ဆောင်ယူဖွင့်ပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “အာရာဓေယျာတိ ပရိတောသေယျ” ဟူ၍ ဣတိသဒ္ဓါ မပါသင့်၊ ယခင်အဋ္ဌကထာများအတိုင်း “အာရာဓေယျ ပရိတောသေယျ” ဟုရှိသင့်သည်။

သာလျှင်၊ ဣမေသံ ပဉ္စာနံ=တို့ကို၊ ဝေယျာကရဏေန=ဖြင့်၊ စိတ္တံ=ကို၊ အာရာဓေယျ=ကျေနပ်နှစ်သက်စေနိုင်ရာ၏။ [ဆိုလိုသည်မှာ- ဤလောက၌ မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဘုရားတပည့်ကလွဲ၍ ဤပြဿနာတို့ကို စိတ်ကျေနပ် လောက်အောင်ဖြေဆိုနိုင်မည်ဖြစ်သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက်ကိုမျှ ငါမြင်တော်မမူ ၊ အကယ်၍ ယင်းသို့ မဟုတ်ဘဲ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးက ဖြေဆိုနိုင်သည်ဆိုလျှင်လည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤငါဘုရားသာသနာတော်က ထိုပြဿနာအဖြေများကိုကြားနာခဲ့ခြင်းကြောင့်သာလျှင် ဖြေဆိုနိုင်သည် ဖြစ်ရမည်ဟူလို။]

ဤဝါကျ၌- “ပန=ထိုအပြင်၊ ဣတော=မှ၊ သုတွာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ဗျာကရဏသမတ္ထေနဝါ= ဖြေဆိုနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း ၊ အညတြ =ကြံ့ဖယ်ထား၍၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣမေသံ ပဉ္စာနံ=တို့ကို” စသည်ဖြင့် “ဣတော ဝါ ပန သုတွာ” ဝါကျကို အညတြ၏ နယ်ပယ် အတွင်း၌သွင်း၍ အနက်ပြန်ဆိုရန် ရုတ်တရက်အကြံဖြစ်မိ၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုကြည့်လိုက်သောအခါ ယခင်ပါဠိတော်ဝါကျမှ “အာရာဓေယျ” ဟူသော ကိရိယာပုဒ်ကို သုတွာ၏ စပ်ရာအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ယူ ထည့်စွက်ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် “ဣတော ဝါ ပန သုတွာ” ကို တ ဝါကျ သီးသန့်ပြုလုပ်၍ အနက်ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ယင်းသို့ သီးသန့်ပြန်ဆိုမှသာလည်း ယခင်ကပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် အမှန်ရနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်းသိသာပေသည်]

“ဧကော ပဉ္စော။ပ။ ဝေယျာကရဏန္တိ=ဧကော ပဉ္စော။ပ။ ဝေယျာ ကရဏံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ=ငါ ဘုရားသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ= အဘယ် အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ= မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဧကဓမ္မေ=တခုသောတရား၌၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းမှန်အားဖြင့်၊ [အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၈) ဒုတိယဗလသုတ်လည်းကြည့်] နိဗ္ဗိန္ဒမာနော= ငြီးငွေ့လသော်၊ (နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဖြင့် ငြီးငွေ့လသော်)သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိရဇ္ဇ မာနော=မတပ်မက်လသော်၊ (ဝိရာဂါနုပဿနာဖြင့် မတပ်မက်လသော်)

သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိမုစ္စမာနော=လွတ်မြောက်လသော်၊ (ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဥပါယ်ပြုလုပ်၍ လွတ်မြောက်လသော်) ဝါ=ဆုံးဖြတ်နိုင်လသော်၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ပရိယန္တဒဿာဝိ=အဖြစ်အပျက်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ရှေးအတိတ်ခန္ဓာအဖို့၊ နောက်အနာဂတ်ခန္ဓာအဖို့ကိုသိမြင်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) [ပရိယန္တ=ပရိ+အန္တ။ ပရိ(ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ)=ပိုင်းခြား၍+အန္တ=အဖို့ (ရှေးအတိတ်ခန္ဓာဟူသောအဖို့နှင့်နောက်အနာဂတ်ခန္ဓာအဖို့)] သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ အတ္တံ=သစ္စာလေးချက် အနက်သဘောသို့၊ အဘိသမေဓု=ဉာဏ်ဖြင့်ဆိုက်ရောက်၍၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်အတ္တဘော၌ပင်၊ ဒုက္ခဿ=ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တကရော= အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ကတမသ္မိံ=အဘယ်မည်သော၊ ဧကဓမ္မေ=တခုသောတရား၌၊ (သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိရုဇ္ဈမာနော=သော်၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိမုစ္စမာနော=သော်။ပ။ အန္တကရော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) သဗ္ဗေ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ^၁

၁။အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ ။အာဟာရတော ဌိတိ ဧတေသန္တိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ(အကြောင်းတရားကြောင့် တည်တံ့ခြင်းရှိသော သတ္တဝါများ) ဟုအဋ္ဌကထာ၌ ဝစနတ္ထပြု၏၊ ဤ၌ အာဟာရပုဒ်အရ အကြောင်းတရားကိုယူ၍ ဌိတိပုဒ်အရ တည်တံ့ခြင်း ကိရိယာကိုယူသောကြောင့် ဥရသီလောမော (ရင်၌အမွှေးရှိသောသူ) ဟူသောပုဒ်ကဲ့သို့ ဗျဓိကရဏဖြစ်သော (အရမတူ၍တုလျာဓိကရဏမဖြစ်သော) ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို ဗာဟိရတ္ထသမာသံတွဲစပ်ထားသည် (ဋီကာ)

(တနည်း)တိဋ္ဌတိ ဧတေနာတိ ဌိတိ(တည်တံ့ကြောင်းတရား)ဟု ကရဏသာနေဝစနတ္ထပြုလျှင်ကား အာဟာရပုဒ်နှင့် ဌိတိပုဒ်သည် အရတူ (တုလျာဓိကရဏ)ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အာဟာရော ဌိတိ ဧတေသန္တိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ (အကြောင်းဟူသော တည်တံ့ကြောင်းတရားရှိသော သတ္တဝါများ)ဟူ၍လည်း ဋီကာဝစနတ္ထပြုသည်။

ဤ၌ အာဟာရသုဒ္ဓါသည် အကြောင်းဟူသော(ပစ္စယ) အနက်ကို

= အကြောင်းတရားကြောင့် တည်တံ့ခြင်းရှိကုန်၏။ ဝါ=အကြောင်းဟူသော တည်တံ့ကြောင်းတရားရှိကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမသ္မိ= ဤအာဟာရမည်သော၊ ဧကဓမ္မေ=၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ပ။

ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အာဟာရတိ အတ္တနော ဖလန္တိ အာဟာရော” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ အကျိုးတရားကိုဆောင်တတ်(ဖြစ်စေတတ်) သော အကြောင်း တရားမှန်သမျှကို အာဟာရဟုခေါ်၏။ ပစ္စယာဟာရဟုလည်း ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌...

(၁)နိပ္ပရိယာယအာဟာရ(သို့မဟုတ်)မုချအာဟာရ။ (၂)ပရိယာယ အာဟာရဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲထား၏။ ထိုတွင် ကဗဠိကာရအာဟာရဟူသော ရုပ်အာဟာရနှင့် ဖဿစသောနာမ်အာဟာရသုံးပါး၊ ဤအာဟာရလေးပါးကို နိပ္ပရိယာယအာဟာရ၊ ဝါ=မုချအာဟာရဟုခေါ်၏။ ထိုအာဟာရလေးပါး သည် ဆိုင်ရာအကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်း ရိုးရိုးဖြစ်ရုံမျှမက ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။ ကဗဠိကာရအာဟာရသည် ဩဇာအဋ္ဌမကရုပ်ကိုဆောင်ခြင်း အားဖြင့် ရူပကာယကိုခိုင်ခံ့တည်တံ့အောင် ထောက်ပံ့၏။ ဖဿာဟာရ စသည်တို့သည် ဝေဒနာစသောအကျိုးကိုဆောင်သောအားဖြင့် နာမကာယ ကို ခိုင်ခံ့တည်တံ့အောင် ထောက်ပံ့၏။ ယင်းသို့ထောက်ပံ့တတ်သော စွမ်းရည်သတ္တိသည် ကဗဠိကာရစသော အာဟာရလေးမျိုးတို့၌သာရှိသော အကြောင်းထူးများဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအာဟာရလေးမျိုးကို နိပ္ပရိယာ ယာဟာရဟုခေါ်သည်။

ယခင်ကပြခဲ့သော ပစ္စယာဟာရကို ပရိယာယာဟာရဟုခေါ်၏။ ထိုတွင် အသညသတ်ဘုံသားဗြဟ္မာတို့၌ ကဗဠိကာရဟာရစသော နိပ္ပရိယာယာ ဟာရလေးမျိုးမရှိရကား စတုတ္ထဈာန်ဟူသောအကြောင်း (ပစ္စယာဟာရ) သည်သာလျှင် ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အာဟာရဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်ရကား ထိုစတုတ္ထ ဈာန်ဟူသော အကြောင်းအာဟာရကြောင့် တည်တံ့နေသော အသညသတ် ဗြဟ္မာ တို့သည်လည်း “သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ” ၌ ပါဝင်ကုန်၏။

၎င်းဘုံသား သတ္တဝါများမှာလည်း ကံဟူသော အကြောင်း အာဟာရ

အန္တကရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ “ဧကော ပဉ္စော။ပ။ ဝေယျာကရဏန္တိ
=ဧကော ပဉ္စော။ပ။ ဝေယျာကရဏံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ယံ တံ=
အကြင်စကားကို၊ (မယာ)ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်
သဘောကို၊ (သတ္တဝါတို့ တည်တံ့ကြောင်းအာဟာရဟူသော ဤအနက်
သဘောကို၊ ဝါ=ဤအာဟာရတရား၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်ဖြစ်လသော်
ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းဟူသော
အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်တော်မူ
အပ်ပြီ။

“ဒွေ ပဉ္စော။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=ဒွေ ပဉ္စော။ ပ။ ဝေယျာ
ကရဏာနိ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ=
ငါသည်) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=အဘယ်အနက်သဘောကို၊
ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒွိသု=နှစ်ပါး
ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းမှန်အားဖြင့်၊
နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ အန္တကရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေသု=
အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒွိသု=နှစ်ပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊

(ပစ္စယာဟာရ)ရှိ၏၊ ထိုကံအကြောင်းကြောင့် ငရဲဘုံသားများ ခိုင်ခံ့တည်တံ့
ကြရ၏၊ တနည်းအားဖြင့်မူ ငရဲဘုံသားများမှာလည်း ကဗဠိကာရာဟာရ
ရှိသည်ပင်ဖြစ်၏၊ သူတို့သည် မိမိတို့၏ တံတွေးကို ပူပူလောင်လောင်ဖြင့်
ဒုက္ခခံ၍မျိုးချလိုက်လျှင် ထိုတံတွေးသည် ငရဲဘုံသားများအတွက် အာဟာရ
ကိစ္စကိုပြီးစီးစေ၏။

ဤသို့အားဖြင့် ကာမဘုံသားတို့၌ နိပ္ပရိယာယာဟာရလေးမျိုးရနိုင်၍
အသညသတ်မှတစ်ပါးသော ရူပဗြဟ္မာများနှင့် အရူပဗြဟ္မာတို့၌ နာမ်အာဟာရ
သုံးပါးဟူသော နိပ္ပရိယာယာဟာရ ရနိုင်ပြီးလျှင် ပစ္စယာဟာရတမျိုး
သည်ကား အသညသတ်ဗြဟ္မာများနှင့်တကွ သုံးဆယ့်တစ်ဘုံသား သတ္တဝါ
အားလုံး၌ပင် ရနိုင်သောကြောင့် သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋီတိကာ
(သတ္တဝါအားလုံး အာဟာရကြောင့် တည်တံ့ကြရသည်) ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား
ဟောတော်မူသည်။

သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ အန္တကရော=သည်၊ ဟောတိ=
 ဖြစ်သနည်းဟူမူ) နာမေ စ=နာမ်၌လည်းကောင်း၊ ရူပေ စ=ရုပ်၌
 လည်းကောင်း၊ (သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ အန္တကရော=သည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=ဤနာမ်ရုပ်
 မည်ကုန်သော၊ ဒွိသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော
 =သော်။ ပ။ ဇတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤနာမ်ရုပ်
 နှစ်ပါး ဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ= ဤနာမ်ရုပ်နှစ်ပါး ၌ ငြီးငွေ့ခြင်
 စသည်ဖြစ်လသော် ဝဋ်ဒုက္ခ၏အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု
 နိုင်ခြင်းဟူသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါ
 ဘုရားသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

“တယော ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=တယော ပဉ္စာ။ ပ။
 ဝေယျာကရဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု
 =သည်၊ တိသု=သုံးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊
 နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ အန္တကရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေသု=
 အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တိသု=သုံးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌နည်း၊
 တိသု=သုံးပါးကုန်သော၊ (သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာအားဖြင့်သုံးပါးကုန်သော)
 ဝေဒနာသု=ဝေဒနာတို့၌တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=
 ဤဝေဒနာမည်ကုန်သော၊ တိသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊
 နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤဝေဒနာသုံးပါး
 ဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ=ဤဝေဒနာသုံးပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်
 ဖြစ်လသော် ဝဋ်ဒုက္ခ၏အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်း
 ဟူသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။

“စတ္တာရော ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=စတ္တာရော ပဉ္စာ။ ပ။
 ဝေယျာကရဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 စတုသု=လေးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=
 သော်။ ပ။ ကတမေသု=ကုန်သော၊ စတုသု=လေးပါးသောတရားတို့၌နည်း၊
 စတုသု=ကုန်သော၊ အာဟာရေသု=အာဟာရတရားတို့၌တည်း၊ (ကဗဠီ
 ကာရအာဟာရ၊ ဖဿာဟာရ၊ မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ၊ ဝိညာဏာဟာရ

တရား တို့၌တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=ဤအာဟာရ
မည်ကုန်သော၊ စတုသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော
=သော်။ ပ။ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤအာဟာရလေးပါးဟူသော
အနက်သဘောကို၊ ဝါ=ဤအာဟာရလေးပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်
ဖြစ်လသော် ဝဋ်ဒုက္ခ၏အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်း
ဟူသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ။

“ပဉ္စ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=ပဉ္စ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရ
ဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ=ကို။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်။ ပ။ ကတမေသု
=ကုန်သော၊ ပဉ္စသု= ငါးပါးသောတရားတို့၌နည်း၊ ပဉ္စသု=ကုန်သော၊
ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု=ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့၌
တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေသု=ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာမည်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု
=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ ဣဒံ=
ဤအနက်သဘောကို၊ (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးဟူသော ဤအနက်သဘောကို၊
ဝါ=ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး တို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်ဖြစ်လသော်.....
ဘောကို) ပဋိစ္စ (မယာ) ဝုတ္တံ။

“ဆ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=ဆ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရ
ဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ=ကို။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
ဆသု=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့် ။ပ။
ကတမေသု=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆသု=ခြောက်ပါးသောတရားတို့၌
နည်း၊ ဆသု=ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တိကေသု=အဇ္ဈတ္တရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၌ဖြစ်
ကုန်သော၊ ဝါ=မိမိခန္ဓာအတ္တဘောကိုစွဲမှီရည်စူး၍ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ
အစဉ်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ အာယတနေသု=အာယတန တရားတို့၌တည်း၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=ဤအဇ္ဈတ္တိကာယတနမည်ကုန်သော၊
ဆသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌။ ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ကို၊
(အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးဟူသော ဤအနက်သဘောကို၊ ဝါ=ဤ
အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်း စသည်ဖြစ်လသော် .....
ဘောကို) ပဋိစ္စ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။

“သတ္တ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=သတ္တ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာ
 ကရဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 သတ္တသု=(၇)ပါး ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်။ ပ။
 ကတမေသု= ကုန်သော၊ သတ္တသု=(၇)ပါးသောတရားတို့၌နည်း၊ သတ္တသု=
 ကုန်သော၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိသု=ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ တည်ရာ အကြောင်းတရား
 တို့၌တည်း၊ [သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၄) သတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိသုတ်လည်း
 ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=ဤဝိညာဏဋ္ဌိတိမည်ကုန်
 သော ။ပ။ ဣဒံ=ကို၊ (ဤဝိညာဏဋ္ဌိတိခုနစ်ပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊
 ဝါ=ဤဝိညာဏဋ္ဌိတိခုနစ်ပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်ဖြစ်လသော် .....
 အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။

“အဋ္ဌ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=အဋ္ဌ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာ
 ကရဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 အဋ္ဌသု=ရှစ်ပါး ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်။ ပ။ ကတမေသု=
 ကုန်သော၊ အဋ္ဌသု=ရှစ်ပါးသောတရားတို့၌နည်း၊ အဋ္ဌသု=ကုန်သော၊
 လောကဓမ္မေသု=လောကဓမ်တရားတို့၌တည်း၊ ဓါ=သတ္တလောက၏
 မလွဲမသွေတွေ့ကြုံရမည့်တရားတို့၌တည်း၊ [အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅)
 လောကဓမ္မသုတ်ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=
 ဤလောကဓမ်မည်ကုန်သော၊ အဋ္ဌသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌။ ပ။
 ဣဒံ=ကို၊ (ဤလောကဓမ်ရှစ်ပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ=ဤ
 လောကဓမ်ရှစ်ပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်ဖြစ်လသော် .....အနက်သဘော
 ကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။

“နဝ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=နဝ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာ
 ကရဏာနိ”ဟူ၍၊ ဣတိ=သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နဝသု
 =ကိုးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်။ ပ။ ကတမေသု နဝသု=
 အဘယ်ကိုးပါးတို့၌နည်း၊ နဝသု=ကုန်သော၊ သတ္တာဝါသေသု=သတ္တာဝါသ
 တို့၌တည်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနတို့၌တည်း၊ (အနည်းစု
 ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနဖြစ်သော အများစုဖြစ်သော
 သတ္တဝါအပေါင်းတို့၌တည်း) [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၄) သတ္တာဝါသသုတ်

လသံ၊ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု=ဤသတ္တာဝါသ
မည်ကုန်သော၊ နဝသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်။ ပ။ ဣဒံ
=ကို၊ (ဤသတ္တာဝါသကိုးပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ=ဤသတ္တာဝါ
သ ကိုးပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်း ..... ကို) ပဋိစ္စ (မယာ) ဝုတ္တံ။

“ဒသ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာကရဏာနိတိ=ဒသ ပဉ္စာ။ ပ။ ဝေယျာ
ကရဏာနိ” ဟူ၍၊ ဣတိ=သော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒသ
သု=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=ကရာ.တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော
=သော်။ ပ။ ကတမေသု=ကုန်သော၊ ဒသသု=ဆယ်ပါးသောတရာ.တို့၌၊
(သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ အန္တကရော=သည်၊ ဟောတိ=နည်း
ဟူမူ) ဒသသု=ကုန်သော၊ အကုသလေသု=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊
ကမ္မပထေသု=ကမ္မပထတရားတို့၌၊ ဝါ=အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ၏လမ်းကြောင်း
ဖြစ်သော ကံတို့၌၊ (သမ္မာ=ဖြင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော=သော်။ ပ။ အန္တကရော=သည်၊
ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု= ဤအကုသိုလ်ကမ္မ
ပထမည်ကုန်သော၊ ဒသသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊
နိဗ္ဗိန္ဒမာနော= သော် ။ ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊
(ဤအကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ=
ဤအကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းစသည်ဖြစ်လသော်
...ဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ=သည်)ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ
=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယမဟာပဉ္စာသုတ်

၂၈။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
ကဇင်္ဂလာယံ=ကဇင်္ဂလာမြို့အနီး၌၊ ဝေဠုဝနေ= ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊
ဝါ=ဝါးတောကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ
ခေါ=၌၊ သမ္ပဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ကဇင်္ဂလကာ=ကဇင်္ဂလာမြို့၌
နေကြကုန်သော၊ ဝါ= ကဇင်္ဂလာမြို့သားဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဥပါသကာ=
သီတင်းသည်ဒါယကာတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ကဇင်္ဂလိကာ =
ကဇင်္ဂလာမြို့နေသူဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)

တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသကံမိသု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသကံမိတွာ
 =သွားကြပြီး၍၊ ကဇင်္ဂလိကံ=သော၊ ဘိက္ခုနိ=ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေ
 စွာ ရှိခိုးကြပြီး၍။ပ။ နိသိန္နာ=ထိုင်နေကြကုန်ပြီးသော။ပ။ အဝေါစုံ=မေးမြန်း
 လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစုံ=မေးမြန်းလျှောက်ထားကြ
 ကုန်သနည်းဟူမူ)

အယျေ=အရှင်မ၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟာပဉ္စေသု =
 မျာ.စွာသော အနက်သဘောတို့ကို သိမ်းယူတတ်သော ပြဿနာတို့၌၊
 “ဧကော ပဉ္စော။ ပ။ ဒသ ဝေယျာကရဏာနီတိ=ဧကော ပဉ္စော။ပ။ဒသ
 ဝေယျာကရဏာနိ ”ဟူသော၊ ဣဒံ =ဤတရားစကားဟောကို၊ ဝုတ္တံ =
 ဟောကြားတော်မူအပ်ပါပြီ၊ အယျေ=အရှင်မ၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ သံဇိတ္ထေ
 န= အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဘာသိတဿ= ဟောကြားမဟာမူအပ်သော၊
 ဣမဿ= ဤတရားစကားတော်၏၊ ဝိတ္ထာရေန = အကုယ်ဟာဝင့်အားဖြင့်၊
 အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ကထံ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအာ
 ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗော နုခေါ = မှတ်ရပါမည်နည်း၊ ဣဝိ = ဤ သို့၊ (အဝေါစုံ=
 မေးမြန်းကြကုန်ပြီ)

အာဝုသော=ဒါယကာတို့။ (မယာ=ငါသည်) ဧတံ= ဤ “ဧကော
 ပဉ္စော” အစရှိသောတရားတော်၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရ အနက်ကို၊ ဘဂဝတာ
 =မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္ဗုခါ=အထံတော်မှောက်၌၊ န ခေါ သုတံ=
 ကြားနာ မှတ်သားထားအပ်သည် မဟုတ်၊ သမ္ဗုခါ=၌၊ နခေါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=
 သင်ယူထားအပ်သည်မဟုတ်၊ မနောဘာဝနိယာနံ= စိတ်နှလုံးကို တိုးတက်
 ကြီးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်ဖြင့်ချီးမွမ်းထိုက်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနမ္ပိ
 =ရဟန်းတို့၏လည်း၊ သမ္ဗုခါ=၌၊ န သုတံ=ကြားနာမှတ်သားထားအပ်သည်
 မဟုတ်၊ သမ္ဗုခါ=၌၊ န ပဋိဂ္ဂဟိတံ= ဟုတ်၊ အပိစ= အမှန်စင်စစ်သော်ကား၊
 (စင်စစ်ဧကန် အဖြစ်မှန်အတိုင်း တိုက်တွန်းစကား ပြောကြားရသော်ကား)
 ဧတ္ထ=ဤ “ဧကော ပဉ္စော” စသော တရားတော်၌၊ ယထာ=အကြင်
 အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မေ=ငါ့အား၊ (အတ္ထော=အကျယ်တဝင့် အနက်
 အဓိပ္ပာယ်သည်) ခါယတိ=ထင်ပေါ်လာ၏၊ တထာ= ထိုအခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ဝါ=ထိုထင်ပေါ်လာသည့်အတိုင်း၊ တံ=ထိုအကျယ်တဝင့် အနက်

အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ မှတ်မှတ်သားသား၊ သုဏာထ= နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ = စိတ်နှလုံး အတွင်း၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောပြုပေအံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မိန့်ဆိုပြီ) အယျေ= အရှင်မ၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင်၊ ကဇင်္ဂလကာ= ကုန်သော၊ ဥပါသကာ=တို့သည်၊ ကဇင်္ဂလိကာယ=သော၊ ဘိက္ခုနိယာ= ရဟန်းမ၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) ပစ္စသောသံ= ရှေ့ရှုရိသေစွာနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကုန်ပြီ။ ပ။

“ဧကော ပဉ္စော။ ပ။ ဝေယျာကရဏန္တိ=ဧကော ပဉ္စော။ ပ။ ဝေယျာကရဏံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားတော်ကို၊ ဘဂဝတာ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ ကိဉ္စ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=ဟူမူ၊ အာဝုသော= ဒါယကာတို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဧကဓမ္မေ= ၌။ ပ။ အာဝုသော=ဒါယကာတို့၊ ဘိက္ခု=သည်။ စတုသု=လေးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန်နည်းမှန်အားဖြင့်၊ သုဘာဝိတစိတ္တာ = ကောင်းစွာပြုပွားစေအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ပရိယန္တဒဿာဝိ=သည်၊ (ဟုတွာ=၍)။ ပ။ စတုသု=ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု= သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌တည်း။ ဝါ = (ကာယ၊ ဝေဒနာစသောအာရုံ၌) လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်၍ တည်နေတတ်သော သတိတို့၌တည်း၊ အာဝုသော=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေသု = ဤသတိပဋ္ဌာန်မည်ကုန်သော။ ပ။ ယံတံ = အကြင်တရားစကားတော်ကို၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ ဣဒံ= ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ= ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့၌ သုဘာဝိတစိတ္တစသည်ဖြစ်၍ ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းဟူသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=ပြီ။ ပ။

ပဉ္စသု=ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေသု=ဣန္ဒြေတို့၌တည်း။ ပ။ ဆသု= ကုန်သော၊ နိဿရဏိယာသု=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ ထွက်ခွာသွားကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ ထွက်ခွာသွားတတ်

ကုန်သော၊ ဓာတုသု=ဓာတ်သဘောတို့၌တည်း၊ (အသက်ရှင်အတ္တကောင်
 မဟုတ်သော ဓာတ်သဘောတို့၌တည်း) [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃)နိဿာ
 ရဏီယသုတ်ကြည့်]။ ပ။ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု=ဗောဇ္ဈင်တို့၌တည်း။ ပ။ အဋ္ဌသု=
 ကုန်သော၊ အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ္ဂေသု=အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်တို့၌တည်း။ ဝါ
 = ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးဖြူစင်သော ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသော
 မဂ်တို့၌တည်း။ အာဝုသော=တို့၊ ဘိက္ခု သည်၊ ဣမေသု = ဤအရိယ
 အဋ္ဌဂီကမဂ်မည်ကုန်သော။ ပ။ ဣဒံ=ကို၊ (ဤအရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်
 ရှစ်ပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ = ဤအရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်ရှစ်ပါးတို့၌
 သုဘာဝိတစိတ္တစသည်ဖြစ်၍ ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်
 မှောက် ပြုခြင်းဟူသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=ပြီ။ ပ။
 [နဝပဉ္စာကို ယခင်သုတ်အတိုင်းဆိုပါ]

ဒသသု=ကုန်သော၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မပထေသု
 = ကမ္မပထတရားတို့၌တည်း၊ ဝါ= သုဂတိဘဝ၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော
 ကံတို့၌တည်း၊ အာဝုသော=တို့၊ ဣမေသု =ဤကုသိုလ်(ကမ္မပထ မည်
 ကုန်သော။ ပ။ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဤကုသိုလ်ကမ္မပထတရား
 ဆယ်ပါးဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝါ = ဤကုသိုလ်ကမ္မပထတရား
 ဆယ်ပါးတို့၌ သုဘာဝိတစိတ္တစသည်ဖြစ်၍...ကို) ပဋိစ္စ=၍၊ ဝုတ္တံ=ပြီ။

အာဝုသော=တို့၊ ဣတိ=ဤသို့လျှင်၊ သံခိတ္တေန= အကျဉ်းချုပ်
 အားဖြင့်၊ ဘာသိတာသု=ဟောတော်မအပ်ပြီ ကုန်သော၊ မဟာပဉ္စာသု
 များစွာသောအနက်တို့ကို သိမ်းယူတတ်သော ပြဿနာတို့၌၊ “ဧကော
 ပဉ္စော။ ပ။ ဒသ ဝေယျာကရုဏာနိတိ=ဧကော ပဉ္စော။ ပ။ ဒသ ဝေယျာ
 ကရုဏာနိ”ဟူသော၊ ယံ တံ = အကြင်တရားစကားတော်ကို၊ ဘဂဝတာ
 သည်၊ ဝုတ္တံ= ပြီ၊ အာဝုသော =တို့၊ ဘဂဝတာ =သည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊
 ဘာသိတာဿ=သော၊ ဣမဿ=ဤတရားစကားတော်၏၊ ဝိတ္တာရေန =
 အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ အတ္ထံ=အနက်သိပ္ပာယ်ကို၊ ဧဝံ = ဤငါမိန့်ဆို
 အပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ အာဇာနာမ်= သိပါ၏၊ အာဝုသော=
 ဒါယကာတို့၊ စ ပန=ငါတိုက်တွန်းလိုသေးသည်ကား၊ တုမေ= သင်တို့
 သည်၊ အာကင်္ခမာနာ=(လေးမြန်းခြင်းငှာ) အလိုရှိကုန်လသော်၊ ဘဂဝန္တုဗျာဝ

= မြတ်စွာဘုရားထံသို့ သာလျှင် ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားရောက်ကြကုန်၍ ၊
တေမတ္ထံ=ဤအကျယ်ဝိတ္တာရအနက်သဘောကို ၊ ပဋိပုဇ္ဈေယျာထ= ထပ်မံ
မေးမြန်းကြကုန်လော့ ၊ ယထာ= အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ၊ ဝေါ=အသင်
တို့အား ၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည် ၊ ဗျာကရောတိ= ဖြေကြားတော်မူ၏ ၊
တထာ=ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ၊ ဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော်မူ
သည့်အတိုင်း ၊ နံ=ထိုဝိတ္တာရအနက်သဘောကို ၊ ဓာရေယျာထ= စိတ်ဖြင့်
ဆောင်ကပ် မှတ်ထားကြကုန်လော့ ၊ ဣတိ=သို့ ၊ (အဝေါစ= မိန့်ကြားပြီ)

ဧဝံ အယျေ=ကောင်းပါပြီ အရှင်မ ၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင် ။ပ ။
ဘိက္ခုနိယာ=ရဟန်းမ၏ ၊ ဝါ=သည် ၊ ဘာသိတံ=မိန့်ဆိုအပ်သောတရား
စကားကို ၊ အဘိနန္ဒိတ္တာ=ကျေနပ်နှစ်သက်၍ ၊ ဝါ=ကျေနပ်နှစ်သက်စွာ
လက်ခံ၍ ၊ အနုမောဒိတ္တာ=ဝမ်းမြောက်၍ ၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ ၊ ဥဋ္ဌာယ=
ထကြကုန်၍ ။ ပ ။ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို ၊ ကတွာ=ပြုကြကုန်၍ ။ပ ။
နိသိန္နာ= ထိုင်နေကြကုန်သော ၊ ကဇင်္ဂလိကာ= ကုန်သော ၊ ဥပါသကာ=
တို့သည် ၊ ကဇင်္ဂလိကာယ=သော ၊ ဘိက္ခုနိယာ=ရဟန်းမနှင့် ၊ သဒ္ဓိံ=အတူ
တကွ ၊ ကထာသလ္လှာပေါ=တရားစကားပြောဆိုခြင်းသည် ၊ ယာဝတကော
=အကြင်မျှလောက်ပမာဏရှိသည် ၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ ၊ တံ သဗ္ဗံ= ထို
ပြောဆိုခဲ့သမျှ တရားစကားအားလုံးစုံကို ၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား ၊
အာရောစေသံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ ။

☞ ဂဟပတယော= အိမ်ရှင်ဒါယကာတို့ ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေစွာ
ကောင်းပါပေစွာ ၊ ဂဟပတယော=တို့ ၊ ကဇင်္ဂလိကာ= သော ၊ ဘိက္ခုနိ=
ရဟန်းမသည် ၊ ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိပါပေ၏ ၊ ဂဟပတယော=တို့ ၊ ကဇင်
လိကာ=သော ၊ ဘိက္ခုနိ=သည် ၊ မဟာပညာ=ကြီးမားမြင့်မြတ်သော ပညာ
ရှိပါပေ၏ ၊ ဂဟပတယော=တို့ ၊ တုမေု=သင်တို့သည် ၊ မံ= ငါ့ကို ၊ ဝါ=
ငါ့ထံသို့ ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=လာရောက်ကြကုန်၍ ၊ တေမတ္ထံ= ဤအကျယ်
ဝိတ္တာရအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ၊ စေ ပဋိပုဇ္ဈေယျာထ=အကယ်၍ ထပ်မံမေးမြန်း
ကြကုန်အံ့ ၊ (ဧဝံ သတိပိ= ဤသို့ထပ်မံမေးမြန်းသည်ဖြစ်လျှင်လည်း)
ကဇင်္ဂလိကာယ=သော ၊ ဘိက္ခုနိယာ=ရဟန်းမသည် ၊ ဗျာကတံ ယထာ=
ဖြေဆိုအပ်ခဲ့သကဲ့သို့ ၊ အဟမ္မိ=ငါဘုရားလဲပဲ ၊ ဧတံ=ဤဝိတ္တာရအနက်

အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဧဝမေဝံ = ဤအတူပင်၊ (ဤဘိက္ခုနီဖြေဆိုသည့်အတိုင်းပင်) ဗျာကရေယျံ = ဖြေဆိုရပါအံ့၊ ဒေသော ဧဝံ = ဤဘိက္ခုနီဖြေဆိုအပ်သော အကျယ် ဝိတ္တာရအနက်သည်လည်း၊ တဿ = ထိုမဟာပဉ္စာ၏၊ အတ္ထော = အနက်ပင်တည်း၊ ဧဝဉ္စ = ဤဘိက္ခုနီဖြေဆိုသည့်အတိုင်းလည်း၊ နံ = ထို ဝိတ္တာရအနက်ကို၊ ဓာရေယျာထ = မှတ်သားကြကုန်လော၊ ဣတိ = သို့၊ (အဝေါစ = မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ ။

၉. ပထမကောသလသုတ်

၂၉ ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ကာသိကောသလာ = ကာသိတိုင်း၊ ကောသလ တိုင်း နယ်ပယ်နေပုဒ်တို့သည်၊ ယာဝတာ = အကြင်မျှလောက်အကျယ်အဝန်း ပမာဏရှိကုန်၏၊ ကောသလဿ = ကောသလတိုင်းပြည်၏ အစိုးရသခင် ဘုရင်ဖြစ်သော၊ ပသေနဒိဿ = ပသေနဒိမည်သော၊ ရညော = မင်း၏၊ ဝိဇိတံ = နိုင်ငံသည်၊ ယာဝတာ = အကြင်မျှလောက်အကျယ်အဝန်း ပမာဏ ရှိ၏၊ တတ္ထ = ထိုမျှလောက်ကျယ်ဝန်းသော ကာသိတိုင်း၊ ကောသလတိုင်းပြည် ၌၊ ကောသလော = ကောသလတိုင်းပြည်၏ အစိုးရသခင်ဘုရင်ဖြစ်သော၊

၁။ ဒေသော ဧဝံ တဿ အတ္ထော။ ။ ဘိက္ခုနီဖြေကြားအပ်သမျှ အဖြေများသည် ယခင်ပဌမမဟာပဉ္စာသုတ်တုန်းက မြတ်စွာဘုရား၏ အဖြေများနှင့် အားလုံးတူသည်မဟုတ်၊ တချို့သာတူ၏၊ ဥပမာအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် စတ္တာရောအရ အာဟာရလေးပါးကို အဖြေထုတ်၍ ဘိက္ခုနီကမူ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို အဖြေထုတ်၏၊ သို့သော် အာဟာရ လေးပါးကို ပိုင်းခြားသိလျှင် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးဖြစ်ပွားစေပြီးဖြစ်၏၊ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးဖြစ်ပွားစေပြီးလျှင်လည်း အာဟာရလေးပါးကို ပိုင်းခြား သိအပ်ပြီးဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေသနာဝိလာသအားဖြင့် သဒ္ဒါသာ ကွဲပြား၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာမူ အတူတူပင် ဖြစ်၏၊ ဣန္ဒြေငါးပါးသည် တို့ကို အဖြေထုတ်ရာ၌လည်း ဤအတိုင်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒေသော ဧဝံ တဿ အတ္ထော” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူသည်။ (အဋ္ဌကထာ)။

ပသေနဒိ=ပသေနဒိမည်သော၊ ရာဇာ= မင်းကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)= အမြတ်ဆုံး၊ အသာလွန်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကောသလဿ=သော၊ ပသေနဒိဿ=သော၊ ရညောပိ = မင်း၏လည်း၊ အညထတ္တံ=တမျိုးတခြား၊ ပျက်ပြားသည်အဖြစ်သည်၊ အတ္ထေဝ=ရှိရသည်သာ၊ ဝိပရိဏာမော=ဖောက်ပြန်ပျက်ယွင်း သေဆုံးခြင်း သည်၊ အတ္ထိဝေ=ရှိသည်သာ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့အားဖြင့်၊ ပဿံ (ပဿန္တော)=ဖောက်ပြန်ပျက်စီးမှုကို ရှုမြင်သော၊ သုတဝါ=အကြား ဒါမြင်သုတရှိသော၊ ဝါ=အာဂမသုတ၊ အဓိဂမသုတရှိသော၊ အရိယ သာဝကော= အရိယာဖြစ်သောတပည့်သည်၊ တသ္မိမ္မိ= ထိုကောသလမင်း၏ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်၌သော်မှလည်း၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=ငြီးငွေ့၏၊ တသ္မိ=ထိုကောသလမင်း၏ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော= ငြီး ငွေ့လသော်၊ အဂ္ဂေ=(လူ့ စည်းစိမ်အနေအားဖြင့်) မြင့်မြတ်သော ကော သလမင်း၏ ရာထူးစည်းစိမ်၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ=မတပ်မက်၊ ဝါ=စက်ဆုပ်၏၊ ဟိနသ္မိ=ယုတ်နိမ့်သော လူဆင်းရဲကာမဂုဏ်စည်းစိမ်၌၊ ပဂေဝ =ရှေးဦး မဆွ အစကပင်၊ (ဝိရဇ္ဇတိ = မတပ်မက်တော့၊ ဝါ= စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်း၏)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက်သော လောက ဓာတ် အရပ် တခုလုံးတိုင်အောင်၊ စန္ဒိမသူရိယာ=လနေတို့သည်၊ ပရိဟ ရန္တိ=(မြင့်မီတောင်ကို) လကျာရစ်လှည့်ပတ်သွားလာကြကုန်၏၊ ဝိရောစ မာနာ =မိမိတို့အရောင်ဖြင့် တောက်ပတင့်တယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ= ဖြစ်ကြကုန်၍) ဒိဿာ=အရပ်မျက်နှာအားလုံးတို့ကို၊ ဘန္တိ= ထိန်ထိန်လင်း လင်းနေကုန်၏၊ [တနည်း - ဝိရောစမာနာ= ထိုလနေတို့ဖြင့် တောက်ပတင့်တယ် နေကုန်သော၊ ဒိဿာ အရပ်မျက်နှာတို့သည်၊ ဘန္တိ=အရောင်ဖြင့်ထိန်ထိန် လင်းနေကုန်၏။ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၁) ဥပေါသထသုတ်နှင့် စာပိုဒ် (၈၁) စူဠနိကာသုတ်၌ ဘန္တိကြိယာ၏ သုဒ္ဓကာရိတ်နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်ပုံကို ရေးခဲ့ပြီ] တာဝ=ထိုလနေတို့ ထွန်းတောက်လှည့်လည်အပ်သော လောက ဓာတ်အရေအတွက်အားဖြင့်၊ သဟဿဓာ=တထောင်အရေအတွက် များ ပြားသော၊ ယော လောကော=အကြင်လောကဓာတ် စကြဝဠာသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သဟဿဓာ=တထောင်အရေအတွက်များပြားသော၊

တသ္မိံ လောကေ=ထိုလောကဓာတ် စကြဝဠာ၌၊ စန္ဒာနံ=လတို့၏၊ သဟဿံ=တထောင်သည်လည်းကောင်း၊ သူရိယာနံ=နေတို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ သိနေရပဗ္ဗတရာဇာနံ=မြင့်မိုတောင်မင်းတို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ ဇမ္ဗုဒီပါနံ=သပြေကျွန်းတို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း။

အပရဂေါယာနာနံ=အနောက်ကျွန်းတို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ ဥတ္တရကုရူနံ=မြောက်ကျွန်းတို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟာနံ=အရှေ့ကျွန်းတို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ စတ္တာရိ မဟာသမုဒ္ဒသဟဿာနိ = သမုဒ္ဒရာကြီးလေးထောင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ မဟာရာဇသဟဿာနိ=နတ်မင်းကြီးလေးထောင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ=စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်တို့၏၊ သဟဿံ=တထောင်သည်လည်းကောင်း၊ တာဝတိံသာနံ=တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ ယာမာနံ=ယာမာနတ်ပြည်တို့၏၊ သဟဿံ=ကောင်း၊ တုသိတာနံ=တုသိတာနတ်ပြည်တို့၏ ။ ပ ။ နိမ္မာနရတီနံ=နိမ္မာနရတီနတ်ပြည်တို့၏ ။ ပ ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ= ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်ပြည်တို့၏ ။ ပ ။ ဗြဟ္မလောကာနံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၏၊ သဟဿံ=တထောင်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ =ရှိကုန်၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဟဿိံ=သဟဿိံမည်သော၊ ဝါ= တထောင်အုပ်စုဖြစ်သော၊ လောကဓာတု=လောကဓာတ်စကြဝဠာသည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အကျယ်အဝန်းပမာဏရှိ၏၊ တတ္ထ= ထိုမျှလောက်ကျယ်ဝန်းသော သဟဿိံလောကဓာတ်၌၊ မဟာဗြဟ္မာ=မဟာဗြဟ္မာကို၊ အင်္ဂု(အဂ္ဂေါ) = အမြတ်ဆုံး အသာဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ= ဆိုအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မဟာဗြဟ္မာနောပိ=မဟာဗြဟ္မာ၏လည်း၊ အညထတ္တံ=သည်၊ အတ္ထေဝ=သာ၊ ဝိပရိဏာမော=သည်၊ အတ္ထိ ဇေ=သာ ။ ပ ။ တသ္မိမ္မိ= ထိုမဟာဗြဟ္မာဘဝစည်းစိမ်၌လည်း၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=၏၊ တသ္မိံ=ထိုမဟာဗြဟ္မာဘဝစည်းစိမ်၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော=သော်၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သော မဟာဗြဟ္မာဘဝစည်းစိမ်၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ=မတပ်မက်၊ ဝါ=စက်ဆုပ်၏၊ ဟိနသ္မိံ = ထို့အောက်ယုတ်နိမ့်သော ဘဝစည်းစိမ်၌၊ ပဂေဝ=ပင်၊ (ဝိရဇ္ဇတိ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယံ(ယသ္မိံ သမယေ)=အကြင်အခါ၌၊ အယံ လောကော

= ဤဩကာသလောကသည်။ သံဝဋ္ဌတိ=ပျက်၏။ သော သမယော= ထိုဩကာသလောက ပျက်စီးရာအခါသည်။ ဟောတိ=ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ = တို့။ လောကေ=ဩကာသလောကသည်။ သံဝဋ္ဌမာနေ =ပျက်စီးလသော်။ ယေဘုယျေန=များသောအားဖြင့်။ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်။ အာဘဿရ သံဝတ္တနိကာ=အာဘဿရဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ကြကုန်သည်။ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန် ၏။ တေ = ထိုသတ္တဝါတို့သည်။ တတ္ထ = ထိုအာဘဿရဗြဟ္မာပြည်၌။ မနောမယာ= ဈာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ကုန်သည်။ ပီတိဘက္ခာ= ပီတိဟူသော အစာအာဟာရရှိကုန်သည်။ သယံပဘာ = မိမိကိုယ်ပိုင်အရောင်ရှိကုန်သည်။ အန္တလိက္ခစရာ=ကောင်းကင်၌လှည့်လည်သွားလာနိုင်ကုန်သည်။ [အလယ် ၌ သတ္တမိဝိဘတ် မကျေသော သမာသ်ပုဒ်ဟုဆိုရမည်။ သို့သော် “အန္တလိက္ခစရာ”ဟု ဝိဘတ်ကျေသောသမာသ်ပုဒ်အဖြစ် အတွေ့များ ပါသည်] သုဘဋ္ဌာယိနော = တင့်တယ်သော အရောင်ရှိသော ဥယျာဉ်ဗိမာန် ပဒေသာပင် စသည်တို့၌ တည်နေကြကုန်သည်။ ဝါ=တင့်တယ်သော အရောင်ရှိသော စိတ်ပျော်မွေ့ဖွယ် အဝတ်တန်ဆာရှိကုန်လျက် တည်နေကြ ကုန်သည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍) စိရံ=ကြာမြင့်စွာ။ ဒိယံ= ရှည်လျားစွာသော။ (အလွန်ဆုံးအားဖြင့် မဟာကပ်ရှစ်ကပ်တိုင်အောင် ရှည်လျားစွာသော) အဒ္ဓါနံ=ကာလပတ်လုံး။ တိဋ္ဌန္တိ=တည်နေကြကုန်၏။ ။

၁။ သုဘဋ္ဌာယိနော။ ။ သုဘေသု ဥယျာနပိမာနကပ္ပရက္ခာဒိသု တိဋ္ဌန္တိတိ သုဘဋ္ဌာယိနော၊ သုဘာ ဝါ မနောရမ္မဝတ္တာဘရဏာ ဟုတွာ တိဋ္ဌန္တိတိ သုဘဋ္ဌာယိနော-ဟူ၍ သီလက္ခန္ဓ်ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ (၁၀၂)ဖွင့်၏။ ထို၌လည်း သုဘပုဒ်ကို “သောဘနာ ပဘာ ဧတေသု သန္တိတိ သုဘာ= တင့်တယ်သောအရောင်အဆင်းရှိကုန်သော”ဟူ၍ ထို သီလက္ခန္ဓ်ဒီကာ (၁၅၅)ဖွင့်ထား၏။ ထိုဒီကာအဖွင့်အတိုင်း နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအတိုင်းမဟုတ်ဘဲ “သုဘဋ္ဌာယိနော=တင့်တယ် သော ဥယျာဉ်ဗိမာန်ပဒေသာပင် စသည်တို့၌ တည်နေကြကုန်သည်။ ဝါ=တင့်တယ်သော စိတ်ပျော်မွေ့ဖွယ် အဝတ်တန်ဆာရှိကုန်သည်” ဟုလည်း အနက်ပြန်ဆိုသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကေ=သည်၊ သံဝဋ္ဌမာနေ=သော်၊ အာဘဿရာ= အာဘဿရမည်ကုန်သော၊ (ခန္ဓာကိုယ်မှ ဝင်းဝင်းစက်စက် တလက်လက် ယုက်ထွေး ပြေးသွားသော အရောင်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် အာဘဿရ မည်ကုန်သော) [သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၄) သတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိသုတ်လည်း ကြည့်] ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့ကို၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂါ)= အမြတ်ဆုံး အသာလွန်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူ၍၊ အက္ခာယန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ အာဘဿရာနံ = အာဘဿရမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ = ဗြဟ္မာတို့၏သော်မှလည်း ။ပ ။ တသ္မိမ္ပိ=ထိုအာဘဿရဗြဟ္မာဘဝစည်းစိမ်၌သော်မှလည်း၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=၏၊ တသ္မိံ=ထိုအာဘဿရဗြဟ္မာဘဝစည်းစိမ်၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော=သော်၊ အဂ္ဂေ = မြင့်မြတ်သော အာဘဿရဗြဟ္မာဘဝစည်းစိမ်၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ= မတပ်မက်၊ ဝါ = ရွံ့မုန်း၏၊ ဟိနသ္မိံ = ထိုအောက်ယုတ်နိမ့်သော ဘဝစည်းစိမ်၌မူကား၊ ပဂေဝ=ပင်၊ (ဝိရဇ္ဇတိ) [ထို့နောက် “ဒသယိမာနိ ဘိက္ခဝေ ကသိဏာယ တနာနိ” စသည်ကို စာပိုဒ် (၂၅)ကသိဏသုတ်ကြည့်၊ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ” စသည်သို့ သွားတော့အံ့]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသန္တံ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ကသိဏာ ယတနာနံ=ဤကသိဏာယတနတို့တွင်၊ ဝါ=တို့တွင်၊ [ဧတဒဂ္ဂံ=ဋ္ဌိ ဧတံသို့လှမ်းစပ်] ယဒိဒံ ဝိညာဏကသိဏံ= အကြင်ဝိညာဏကသိဏ်းကို၊ (အကြင်ပဋ္ဌမာရပုဝိညာဏ်ဟူသောကသိဏ်းကို) ဧကော=အချို့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဒ္ဓံ=လည်းကောင်း၊ အဓော=ကောင်း၊ တိရိယံ= ကောင်း၊ (ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ= ရှိ) အဒ္ဓယံ= ဘဲ၊ အပ္ပမာဏံ= ရှိ၊ သဗ္ဗာနာတိ= ၏၊ ဧတံ=ဤဝိညာဏကသိဏ်းသည်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံး အသာလွန်ဆုံး ပေတည်း ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံသညိနော=ဤသို့သော ဝိညာဏကသိဏသညာ ရှိကုန်သော၊ သတ္တာပိ=သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဧဝံသညိနံ=ဤသို့သော ဝိညာဏကသိဏသညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာနမ္ပိ=သတ္တဝါတို့၏သော်မှလည်း၊ အညထတ္တံ=သည်၊ အတ္ထေဝ = သာ ။ ပ ။ တသ္မိမ္ပိ=ထိုဝိညာဏကသိဏသညာရှိသောသတ္တဝါတို့၏ ဘဝခန္ဓာ၌လည်း၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=၏၊ တသ္မိံ = ထိုဝိညာဏကသိဏသညာရှိသော

သတ္တဝါတို့၏ ဘဝခန္ဓာ၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော=သော်၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သော
ဝိညာဏကသိဏသညာရှိသောသတ္တဝါတို့၏ ဘဝခန္ဓာ၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ=မတပ်
မက်၊ ဝါ=ရွံ့မှန်းစက်ဆုပ်၏၊ ဟီနသ္မိ=ထို့အောက်နိမ့်ကျသော သတ္တဝါတို့
ဘဝခန္ဓာ၌ကား၊ ပဂေဝ=ပင်၊ (ဝိရဇ္ဇတိ)

ဘိက္ခဝေ =တို့၊ အဘိဘာယတနာနိ=အဘိဘာယတနစျာန်တို့သည်၊
ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားနှင့် ကသိုဏ်းအာရုံတို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်သော
ပရိကမ်၊ ဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသောစျာန်တို့သည်၊ ဝါ=ဖိစီးလွှမ်းမိုး
ထိုက်သော ကသိုဏ်းအာရုံဟူသော အကြောင်းရှိသော စျာန်တို့သည်၊
[အဘိဘာယတနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်
(၆၅)အဘိဘာယတနသုတ်၌ အကျယ်တဝင့်ရေးခဲ့ပြီ] ဣမာနိ အဋ္ဌ=ဤရှစ်
ပါးတို့တည်း၊ အဋ္ဌ=ရှစ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

စကော=တဦးသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်
၌၊ ဝါ=မိမိ၏ ဆံပင်စသည်တို့၏ ညိုနက်အရောင်စသော ကသိုဏ်းရုပ်၌၊
ရူပသညီ=ကသိုဏ်းရုပ်၌ ရူမှတ်စီးဖြန်းသော ပရိကမ်သညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ
=ဖြစ်၍) ဗဟိဒ္ဓါ=မိမိခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်အပ၌၊ ဝါ=မိမိခန္ဓာကိုယ်မှ တပါး
သော ပြင်ပအရာဝတ္ထု၌ တည်ရှိကုန်သော၊ ပရိတ္တာနိ=ကျဉ်းငယ်ကုန်သော၊
(ဗန်းစကော၊ ရေအိုးဖုံးလောက်မျှသာရှိသဖြင့် ကျဉ်းငယ်ကုန်သော) သုဝဏ္ဏ
ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ=တင့်တယ်သော အဆင်းရှိကုန်၊ မတင့်တယ်သော အဆင်းရှိကုန်
သော၊ ရူပါနိ=ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ပဿတိ=ရူ၏၊ တာနိ=ထိုဗဟိဒ္ဓ
ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ အဘိဘုယျ=ဖိစီးလွှမ်းမိုး၍၊ ဝါ=ဖိစီးလွှမ်းမိုး ကာရူ၍၊
(သမာပဇ္ဇတိ=အပ္ပနာစျာန်သို့ ရောက်၏) ဇာနာမိ=(ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို)
ငါသိ၏၊ ပဿာမိ=(ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို) ငါမြင်၏၊ ဣတိ ဧဝံသညီ=
ဤသို့သော အမှတ်သညာရှိသည်၊ (ဤသို့သော အာဘောဂသညာ၊ အဘိ
ဘဝနစျာန်သညာရှိသည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣဒံ=ဤစျာန်သည်၊ (အဇ္ဈတ္တ
ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ရူမှတ်စီးဖြန်းမှု ပရိကမ်ပြုပြီးနောက် ပရိတ္တ၊ သုဝဏ္ဏ၊
ဒုဗ္ဗဏ္ဏဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ပေါ်လာ
အောင် ဖိစီးလွှမ်းမိုးရှုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဤအပ္ပနာစျာန်သည်)
ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ အဘိဘာယတနံ=အဘိဘာယတနစျာန်မည်၏။

ဧကော=တဦးသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဇ္ဈတ္တံ=၌ ။ ပ ။ အပ္ပမာဏာ
 နိ= ကျယ်ပြန့်သော ပမာဏရှိကုန်သော ။ ပ ။ ဣဒံ= ဤဈာန်သည်။
 (အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ရှုမှတ်စီးဖြန်းမှု ပရိကမ်ပြုပြီးနောက် အပ္ပမာဏ
 သုဝဏ္ဏ ဒုဗ္ဗဏ္ဏဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်
 ထင်ပေါ်လာအောင် ဖိစီးလွမ်းမိုးရှုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဤ
 အပ္ပနာဈာန်သည်) ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော။ အဘိဘာယတနံ= အဘိ
 ဘာယတနဈာန်မည်၏ ။

ဧကော=သည်။ အဇ္ဈတ္တံ=၌။ အရူပသညီ=ကသိုဏ်းရုပ်၌ ရှုမှတ်
 စီးဖြန်းသော ပရိကမ်သည်၊ ဈာန်သည်ရှိသူ မဟုတ်သည်။ (ဟုတွာ=
 ရှိ) ။ ပ ။ ဣဒံ= ဤဈာန်သည်။ (အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်၌ ရှုမှတ်စီးဖြန်းမှု
 ပရိကမ်မပြုမူ၍ ပရိတ္တသုဝဏ္ဏ ဒုဗ္ဗဏ္ဏဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို
 ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပေါ်လာအောင် ဖိစီးလွမ်းမိုးရှုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
 သော ဤအပ္ပနာဈာန်သည်) တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော။ အဘိဘာယ
 တနံ= မည်၏ ။ ပ ။

☸ ဧကော=သည်။ အဇ္ဈတ္တံ=၌။ အရူပသညီ=သည်။ (ဟုတွာ) ဗဟိဒ္ဓါ=
 ၌။ ဝါ=ကုန်သော။ နိလာနိ=ညိုကုန်သော။ (နိလဝဏ္ဏ၊ နိလနိဒဿန၊
 နိလနိဘာသ အားလုံးစုံပင် ပါဝင်သက်ဆိုင်သည့် အညိုသာမန်ဖြစ်ကုန်
 သော) နိလဝဏ္ဏာနိ= ညိုသောအဆင်းရှိကုန်သော။ (ပင်ကိုသဘာဝ
 မူလဓာတ်ခံ ညိုသောအဆင်းရှိကုန်သော) နိလနိဒဿနာနိ = (ကြီးကြား
 မလပ်၊ တဆက်စပ်တည်း) အညိုတွေချည်းသာ တွေ့မြင်အပ်ကုန်သော။
 နိလနိဘာသာနိ= ညိုသောတောက်ပြောင်သောအရောင်ရှိကုန်သော။ (ပင်ကို
 မူလဓာတ်ခံညိုသောအဆင်းမှ ဝင်းဝင်းလက်လက် ပေါ်ထွက်တောက်ပြောင်
 သော အညိုရောင်ရှိကုန်သော) [အရောင်သေကို နိလဝဏ္ဏဟုဆို၍ အရောင်
 ရှင်ကို နိလနိဘာသဟု ဆိုလို၏] ရူပါနိ= ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို။ ပဿတိ=
 ရှု၏ ။

သေယျထာပိနာမ=ဥပမာပြုရသော်ကား။ ဥမာပုပ္ဖံ =နှမ်းကြပ်ပွင့်သည်။
 [အောက်မဲညိုပွင့်ဟုလည်း အနက်ပြန်ဆိုကြ၏] နိလံ= ညိုသည်။ နိလဝဏ္ဏံ
 = ညိုသောအဆင်းရှိသည်။ နိလနိဒဿနံ= အညိုတွေချည်းသာ တွေ့မြင်အပ်

သည်။ နီလနိဘာသံ=ညိုသော တောက်ပြောင်သော အရောင်ရှိသည်။ ဝါ
 =တောက်တောက်ပြောင်ပြောင် အညိုရောင်ရှိသည်။ (ဟောတိ သေယျထာပိ=
 ဖြစ်သကဲ့သို့။) သေယျထာ ဝါ ပန= ဥပမာတနည်းကား။ ဗာရာဏသေယျကံ
 =ဗာရာဏသီမြို့၌ဖြစ်သော။ ဥဘတောဘာဂဝိမဋ္ဌံ=နှစ်ဘက်လုံး၌ ချော
 ညက်သော။ ဝါ=နှစ်ဘက်ချောဖြစ်သော။ တံ ဝတ္ထံ=ထိုအဝတ်သည်။
 နီလံ=ညိုသည်။ နီလဝတ္ထံ=သည်။ နီလနိဒဿနံ=သည်။ နီလနိဘာသံ=
 သည်။ ဟောတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။
 ဧကော=သည်။ အဇ္ဈတ္တံ=၌။ အရူပသည်ီ=သည်။ (ဟုတွာ)။ ပ။ ဣဒံ=
 ဤဈာန်သည်။ (အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်၌ ရှုမှတ်စီးဖြန်းမှုပရိကမ် မပြုမူ၍
 နီလ၊ နီလဝတ္ထံ၊ နီလနိဒဿနံ၊ နီလနိဘာသံဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်
 တို့ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပေါ်လာအောင် ဖိစီးလွှမ်းမိုးရှုခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်
 လာသော ဤအပ္ပနာဈာန်သည်) ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သော။ အဘိဘာ
 ယတနံ=မည်၏။

ဧကော=သည်။ အဇ္ဈတ္တံ =၌ ။ ပ။ ပီတာနိ= ဝါရွှေဖြစ်ကုန်သော။
 ပီတဝတ္ထာနိ= ဝါရွှေအဆင်းရှိကုန်သော။ ပီတနိဒဿနာနိ= (ကြိုးကြား
 မလပ်၊ တဆက်စပ်တည်း) ဝါရွှေချည်းသာ တွေ့မြင်အပ်ကုန်သော။
 ပီတနိဘာသာနိ= ဝါရွှေတောက်ပြောင်သော အရောင်ရှိကုန်သော။ ရူပါနိ=
 တို့ကို။ ပဿတိ=ရှု၏။ သေယျထာပိ နာမ=ကား။ ကဏိကာရပုပ္ဖံ =
 မဟာလှေခါးပန်းပွင့်သည်။ ပီတံ=ဝါရွှေဖြစ်သည်။ ပီတဝတ္ထံ=ဝါရွှေအဆင်း
 ရှိသည်။ ပီတနိဒဿနံ=ဝါရွှေအရောင်ချည်းသာ တွေ့မြင်အပ်သည်။
 ပီတနိဘာသံ=ဝါရွှေတောက်ပြောင် အရောင်ရှိသည်။ ဟောတိ သေယျထာပိ
 =ကဲ့သို့။ သေယျထာ ဝါ ပန=ဥပမာတနည်းကား။ ။ ပ။ ပီတနိဘာသံ=
 ရှိသည်။ ဟောတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝံ=ပင် ။ ပ။ ဣဒံ=
 ဤဈာန်သည်။ (အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်၌ ရှုမှတ်စီးဖြန်းမှုပရိကမ် မပြုမူ၍
 ပီတ ပီတဝတ္ထံ ပီတနိဒဿနံ ပီတနိဘာသံဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်
 တို့ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပေါ်လာအောင် ဖိစီးလွှမ်းမိုးရှုခြင်းကြောင့်
 ဖြစ်ပေါ်လာသော ဤအပ္ပနာဈာန်သည်) ဆဋ္ဌံ=ခြောက်ခုမြောက်သော။
 အဘိဘာယတနံ=မည်၏။

ဧကော=သည်။ အဇ္ဈတ္တံ= ဌံ ။ ပ ။ လောဟိတကာနိ=နိကုန်သော ၊
 လောဟိတကဝဏ္ဏာနိ=နိသောအဆင်းရှိကုန်သော ၊ လောဟိတကနိဒဿနာ
 နိ=(ကြိုးကြားမလပ်, တဆက်စပ်တည်း) အနိချည်းသာ တွေ့မြင်အပ်
 ကုန်သော ၊ လောဟိတကနိဘာသာနိ=နိသောတောက်ပြောင်သော အရောင်
 ရှိကုန်သော ၊ ရူပါနိ=တို့ကို ၊ ပဿတိ= ဧ၏ ၊ သေယျထာပိ နာမ= ကား ၊
 ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖံ=မိုးဆွေပန်းသည် ၊ လောဟိတကံ= နိသည် ။ ပ ။ သြဒါတာနိ
 =ဖြူကုန်သော ၊ သြဒါတဝဏ္ဏာနိ=ဖြူသောအဆင်းရှိကုန်သော ၊ သြဒါတနိ
 ဒဿနာနိ=(ကြိုးကြားမလပ် တဆက်စပ်တည်း) အဖြူတွေချည်းသာ
 တွေ့မြင်အပ်ကုန်သော ၊ သြဒါတနိဘာသာနိ= ဖြူသောတောက်ပြောင်သော
 အရောင်ရှိကုန်သော ၊ ရူပါနိ=ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ၊ ပဿတိ=ဧ၏ ၊ သေယျ
 ထာပိ နာမ=ကား ၊ သြသဓိတာရကာ=သောကြာကြယ်သည် ၊ သြဒါတာ=
 ဖြူသည် ။ ပ ။ သြဒါတနိဘာသာ=ဖြူသောတောက်ပြောင်သော အရောင်
 ရှိသည် ၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့ ။ ပ ။ ဣဒံ=ဤဈာန်သည် ၊ အဋ္ဌမံ=
 ရှစ်ခုမြောက်သော ၊ အဘိဘာယတနံ=ဧ၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဧကော=သည် ၊ အဇ္ဈတ္တံ=ဌံ ၊ အရူပသညီ=သည် ။ ပ ။
 ဣတိဧဝံသညီ= သည် ၊ ဟောတိ= ဧ၏ ၊ ဣတိ= ဤသို့ဖြစ်ပေါ်လာသော ၊
 (ဤသို့အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်၌ ရှုမှတ်စီးဖြန်းမှုပရိကမ် မပြုမူ၍ သြဒါတ,
 သြဒါတဝဏ္ဏ, သြဒါတနိဒဿန, သြဒါတနိဘာသာဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်း
 ရုပ်တို့ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပေါ်လာအောင် ဖိစီးလွှမ်းမိုးရှုခြင်းကြောင့်
 ဖြစ်ပေါ်လာသော)ယဒိဒံ = အကြင်အဘိဘာယတနဈာန်သည် ၊ အတ္ထိ=
 ရှိ၏ ၊ ဧတံ=ဤအဘိဘာယတနဈာန်သည် ၊ [ဧတဒဂ္ဂံ-၌ ဧတံကို အနက်
 ပေးသည်] အဋ္ဌန္တံ=ရှစ်ပါးကုန်သော ၊ ဣမေသံ အဘိဘာယတနာနံ =ဤ
 အဘိဘာယတနဈာန်တို့တွင် ၊ ဝါ=တို့ထက် ၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံး အသာလွန်
 ဆုံးတည်း ။

ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ ဧဝံသညီနော= ဤသို့သော အဘိဘာယတနဈာန်
 သညာရှိကုန်သော ၊ သတ္တာပိ= သတ္တဝါတို့သည်လည်း ၊ သန္တိ= ရှိကုန်၏ ၊
 ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ ဧဝံသညီနံ= ဤသို့သော အဘိဘာယတနဈာန်သညာ
 ရှိကုန်သော ၊ သတ္တာနမ္ပိ= သတ္တဝါတို့၏လည်း ။ ပ ။ တသ္မိမ္ပိ= ထိုအဘိ

ဘာယတနဈာန်သညာရှိသော သတ္တဝါတို့၏ ဘဝခန္ဓာ၌လည်း၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ= ၎င်း၏။ တသ္မိံ = ထိုအဘိဘာယတနဈာန်သညာရှိသော သတ္တဝါတို့၏ ဘဝခန္ဓာ၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော = သော်၊ အဂ္ဂေ = မြတ်သောအဘိဘာယတနဈာန်သညာရှိသော သတ္တဝါတို့ဘဝခန္ဓာ၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ = မတပ်မက်တော့၊ ဝါ = ရွံ့မှန်းစက်ဆုပ်၏။ ဟိနသ္မိံ = ထိုအောက်ယုတ်နိမ့်သော ဘဝခန္ဓာ၌၊ ပဂေဝ (ဝိရဇ္ဇတိ)။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ပဋိပဒါ = အကျင့်တို့သည်၊ ဣမာ စတသော = ဤလေးမျိုးတို့ပေတည်း၊ စတသော = လေးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ = အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဒန္ဓာဘိညာ = နှေးကွေးလေးလံသော အသိဉာဏ်ထူးရှိသော၊ ဒုက္ခာ = ခက်ခဲသော၊ ပဋိပဒါ = အကျင့်လည်းကောင်း၊ ခိပ္ပါဘိညာ = လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ထူးရှိသော၊ ဒုက္ခာ = သော၊ ပဋိပဒါ = ကောင်း၊ ဒန္ဓာဘိညာ = သော၊ သုခါ = လွယ်ကူသော၊ ပဋိပဒါ = ကောင်း၊ ခိပ္ပါဘိညာ = ရှိသော၊ သုခါ = သော၊ ပဋိပဒါ = အကျင့်လည်းကောင်းတည်း။ ပ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ စတုန္ဒံ = လေးမျိုးကုန်သော၊ [စတသန္တံ-ဟုရှိလျှင် ပဋိပဒါပုဒ်၏ ဣတ္ထိလိင်နှင့် ဆီလျော်၏] ဣမာသံ ပဋိပဒါနံ = ဤအကျင့်တို့တွင်၊ [စတဒဂ္ဂံ-စပ်] ခိပ္ပါဘိညာ = သော၊ သုခါ = လွယ်ကူသော၊ ယဒိဒံ (ယာ အယံ) ပဋိပဒါ = အကြင်အကျင့်သည်၊ (အတ္ထိ = ရှိ၏) ဧတံ (သော ပဋိပဒါ) ဤအကျင့်သည်၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂါ) = အမြတ်ဆုံးပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဧဝံပဋိပဒါ = ဤသို့သော အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပဋိပဒါကို ကျင့်ကုန်သော၊ သတ္တာပိ = လည်း၊ သန္တိ = ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဧဝံ ပဋိပဒါနံ = ဤသို့သော အမြတ်ဆုံးပဋိပဒါကိုကျင့်ကုန်သော၊ သတ္တာနံပိ = တို့၏လည်း။ ပ။ တသ္မိမ္ပိ = ထိုအမြတ်ဆုံးပဋိပဒါကိုကျင့်သော သတ္တဝါတို့၏ ဘဝခန္ဓာ၌လည်း။ ပ။ အဂ္ဂေ = အမြတ်ဆုံးပဋိပဒါကိုကျင့်သော သတ္တဝါတို့ ဘဝခန္ဓာ၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ = မတပ်မက်၊ ဟိနသ္မိံ = ၌၊ ပဂေဝ (ဝိရဇ္ဇတိ)

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ သညာ = သညာတို့သည်၊ ဣမာ စတသော = တည်း။ ပ။ ဧကော = အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရိတ္တံ = ကာမာဝစရသညာကို၊ သဗ္ဗာနာတိ = သိ၏၊ ဧကော = အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဟဂ္ဂတံ = မဟဂ္ဂုတ်သညာကို၊ သဗ္ဗာနာတိ = ၎င်း၏၊ ဧကော = သည်၊ အပ္ပမာဏံ = လောကုတ္တရာသညာကို၊ သဗ္ဗာနာတိ = ၎င်း၏၊ ဧကော = သည်၊ ကိဉ္စိ = (ပဌမာရပ္ပဝိညာဏ်၏) အနည်းငယ်

စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှအကြွင်းအကျန်သည်။ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ နလုံးသွင်း
၍၊ အာကိဉ္ဇညာယတနံ = အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည်။ သဗ္ဗာနာတိ
=၏။ ။ ပ။ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စတုန္ဒံ=ကုန်သော၊ ဣမာသံ သညာနံ=ဤသညာတို့
တွင်၊ ဧကော=သည်၊ ကိဉ္ဇိ=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=၍၊ ယဒိဒံ အာ
ကိဉ္ဇညာယတနံ = အကြင်အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည်။ သဗ္ဗာနာတိ=
၏။ ဧတံ=ဤအာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည်။ အဂ္ဂံ= အမြတ်ဆုံးပေ
တည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံသညိနော=ဤသို့သောသညာရှိကုန်သော၊
သတ္တာပိ=လည်း၊ သန္တိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံသညိနံ= ဤသို့သော
သညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာနမ္ပိ= လည်း။ ။ ပ။ ။ တသ္မိမ္ပိ = ထိုသညာရှိသော
သတ္တဝါတို့ဘဝခန္ဓာ၌လည်း။ ။ ပ။ ။ အဂ္ဂေ=မြတ်သောသညာရှိသော သတ္တဝါ
တို့ ဘဝခန္ဓာ၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ။ ။ ပ။ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗာဟိရကာနံ=သာသနာတော်မှ အပြင်အပ၌ဖြစ်ကုန်
သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ=မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့တွင်၊ “နော စသံ။ ပ။ ။ ဘဝိဿ
တိတိ=နော စသံ။ ပ။ ။ ဘဝိဿတိ” ဟူ၍ယူဆသော၊ ယဒိဒံ (ယော
အယံ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ) = အကြင်ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိမည်သော မိစ္ဆာအယူရှိသူသည်၊
(အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ (ဧသော ဒိဋ္ဌိဂတိကာ) = ဤဥစ္ဆေဒမိစ္ဆာအယူရှိသူသည်၊
အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ) = အမြတ်ဆုံး အသာလွန်ဆုံးပေတည်း။ [နော စသံ -
စသည်ကို အနက်ပြန်ဆိုအံ့] အဟံ=ငါသည်၊ (ငါဟူသော အသက်ရှင်
အတ္တကောင်သည်) နော စ အသံ=ရှေးအကိတ်က မဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ (ဧတ
ရဟိပိ=ယခုအခါ၌လည်း) မေ=ငါ၏၊ (ငါဟူသော အသက်ရှင်အတ္တကောင်
၏) အယံ အတ္တဘာဝေါ=ဤခန္ဓာအတ္တဘောသည်၊ နော စ သိယာ=
မဖြစ်ရာ၊ အဟံ=သည်၊ န ဘဝိဿာမိ=နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ မဖြစ်လတ္တံ့
ငြားအံ့၊ မေ=ငါ၏၊ ကိဉ္ဇိ ပလိဗောဓဇာတံ=ကြောင့်ကြပလိဗောဓ တစုံတခုမျှ
သည်ပင်၊ န ဘဝိဿတိ=မဖြစ်တော့လတ္တံ့။ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဒိဋ္ဌိနော=ဤသို့သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိမည်သော မိစ္ဆာ
အယူရှိသူ၏၊ ဝါ=သူသည်၊ ဧတံ=ဤမည်သော သဘောတရားသည်၊
ပါဒိကံခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွက်ကေန်ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊ ဟောတံ=

ဖြစ်၏။ (ကီဒိသံ=အဘယ်မည်သော သဘောတရားသည်၊ ပါဠိကံခဲ=သည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘဝေ=ဘဝခန္ဓာ၌၊ ယာ စ အယံ အပ္ပဋိ
 ကုလျတာ=အကြင်မစက်ဆုပ် မရွံ့မုန်းသည်အဖြစ်သည်။ ဝါ=ခင်မင်
 တွယ်တာသည်အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ=ရှိ၏) အဿ=ထိုဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာအယူ
 ရှိသူ၏။ ဝါ=ရှိသူမှာ၊ သာ စ (အပ္ပဋိကုလျတာ)=ထိုမစက်ဆုပ် မရွံ့မုန်းသည်
 အဖြစ်သည်လည်း။ ဝါ=ထိုခင်မင်တွယ်တာသည်အဖြစ်သည်လည်း။ န
 ဘဝိဿတိ= မဖြစ်တော့လတ္တံ့။ ဘဝနိရောဓေ = ဘဝခန္ဓာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၌၊
 ယာ စာယံ ပါဠိကုလျတာ=အကြင်စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းသည်အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ
 =ရှိ၏) အဿ=ထိုဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိအယူရှိသူ၏။ ဝါ=သူမှာ၊ သာ စ(ပါဠိကုလျတာ)
 =ထိုစက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းသည်အဖြစ်သည်လည်း။ န ဘဝိဿတိ=တ္တံ့။ ဣတိ=
 ဤမည်သော သဘောတရားသည်။ (ပါဠိကံခဲ=သည်၊ ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့။ ဧဝံဒိဋ္ဌိနော=ဤသို့သော ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိမည်သော မိစ္ဆာအယူ
 ရှိကုန်သော၊ သတ္တာပိ=သတ္တဝါတို့သည်လည်း။ သန္တိ=ရှိကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=
 တို့။ ဧဝံဒိဋ္ဌိနံ=ကုန်သော၊ သတ္တာနမ္ပိ=တို့၏လည်း။ ။ပ။ တသ္မိမ္ပိ=ထိုဥစ္စေဒ
 ဒိဋ္ဌိ၌လည်း။ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=၏။ တသ္မိံ=ထိုဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ၌။ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော=သော်၊
 အရော=မြတ်သောဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ၌။ ဝိရဇ္ဇတိ=မတပ်မက၊ ဟိနသ္မိံ= ထို့အောက်
 ယုတ်နိမ့်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၌ကား။ ပဂေဝ=ပင်။ (ဝိရဇ္ဇတိ)

ဘိက္ခဝေ=တို့။ ဧကေ=အချို့ကုန်သော၊ ယေ သမဏဗြာဟ္မဏာ =
 အကြင်ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့သည်။ ပရမတ္ထဝိသုဒ္ဓိံ=မြတ်သော
 အနက်သဘောဖြစ်သော စင်ကြယ်သောတရားကို၊ ပညာပေန္တိ = ဟောပြော
 သတ်မှတ် ပညတ်ကြကုန်၏။ (တေ=ထိုရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့သည်)
 သန္တိ=ရှိကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ ပရမတ္ထဝိသုဒ္ဓိံ=ကို၊ ပညပေန္တာနံ=ဟောပြော
 သတ်မှတ်ပညတ်ကြသောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသော အခြင်း
 အရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးစုံသော၊ အာကိဉ္ဇညာယတနံ=အာကိဉ္ဇညာ
 ယတနုဗျန်နှင့်တကွ ထိုဈာန်၏အာရုံဖြစ်သော နတ္ထိဘောပညတ်ကို၊ ဝါ
 =ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏ အနည်းငယ်စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှအကြွင်းအကျန်မရှိသည်
 အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ် ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသောဈာန်၊
 ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏ အနည်းငယ်စိုးစဉ်း ဘင်မျှအကြွင်းအကျန် မရှိသည်

အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံကို၊ သမတိက္ကမ္မ=လွန်မြောက်၍၊ နေဝသညာနာသညာယတနံ= နေဝသညာနာသညာယတနတရားသို့၊ ဝါ= ရုန့်ရင်းထင်ရှားသော သညာ မရှိသည်လည်းဖြစ်၍ သိမ်မွေ့သောသညာ မရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော မနာယတန မွှာယတနသို့၊ ဥပသမ္ပဒ္ဓ=ရောက်၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ (ဣတိ=ဤသို့ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကို ပညတ်သော) ယဒိဒံ(ယော အယံ ပုဂ္ဂလော)=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ(ဧသော ပုဂ္ဂလော)=ဤနေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကိုပညတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)= တည်း။

တေ=ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့သည်၊ တံ=ထိုနေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကို၊ အဘိညာယ=သိ၍၊ တဿ=ထိုနေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကို၊ သန္တိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တိ=ဟောကြားကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဝါဒိနော = ဤသို့ဟောကြားကြကုန်သော၊ သတ္တာပိ=သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ သန္တိ = ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဝါဒိနံ=ဤသို့ဟောကြားကြကုန်သော၊ သတ္တာနမ္ပိ=သတ္တဝါတို့၏လည်း။ပ။တသ္မိမ္ပိ=ထိုပရမတ္ထဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သော နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်၌လည်း၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ=၏။ပ။ အဂ္ဂေ= မြတ်သော နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်၌၊ ဝိရဇ္ဇတိ=မတပ်မက်၊ ဝါ=ရွံ့မှန်းစက်ဆုပ်၏၊ ဟီနသ္မိံ =ထိုအောက်နိမ့်ကျသော သမာပတ်၌ကား၊ ပဂေဝ(ဝိရဇ္ဇတိ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧကေ=အချို့ကုန်သော၊ ယေ သမဏဗြာဟ္မဏာ= တို့သည်၊ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ=ယခုမျက်မှောက်အတ္တဘော၌ပင် မြတ်သော ငြိမ်းအေးမှုနိဗ္ဗာန်ကို၊ ပညာပေန္တိ=ကုန်၏၊ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ=ကို၊ ပညပေန္တာနံ=တို့တွင်၊ ဆန္ဒံ=မြောက်မျိုးကုန်သော။ ဖဿာယတနာနံ= စက္ခုသမ္ပဿစသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုအစရှိသော အာယတနတို့၏၊ သမုဒယဉ္ဇ=ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တင်္ဂမဉ္ဇ=ချုပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဿာဒဉ္ဇ=သာယာဖွယ် သုခသောမနဿကိုလည်းကောင်း။

အာဒိနဝဋ္ဌ=အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (သာယာဖွယ်မဟုတ်သော ဒုက္ခဒေါမနဿ အပြစ်အနာကိုလည်းကောင်း)နိဿရဏဋ္ဌ = ထွက်ခွါကြောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝိဒိတွာ=သိ၍၊ အနုပါဒါ=ဥပါဒါန်လေးပါးတို့ဖြင့်မယူမူ၍၊ ဝိမောက္ခော=စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ = ဤသို့အနုပါဒါ ဝိမောက္ခကိုဟောကြားပညတ်သော၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ ပုဂ္ဂလော)=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဧတံ(ဧသော ပုဂ္ဂလော)=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဂါဒိ=ဤသို့ဟောကြားလေ့ရှိသော၊ ဧဝမက္ခာယိ=ဤသို့မိန့်ကြားလေ့ရှိသော၊ မံ=ငါဘုရားကို၊ ဧကော=အချို့ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ=သမဏဗြာဟ္မဏမည်သူတို့သည်၊ အသတာ=ထင်ရှားမရှိသော၊ တုတ္ထာ=အချည်းနှီးသော၊ မုသာ=လွဲမှားသော၊ အဘူတေန=တကယ်အစစ်အဖြစ်မှန်မဟုတ်သော၊ (ဝတ္ထုနာ=အကြောင်းအရာဝတ္ထုဖြင့်) အဗ္ဘာစိက္ခန္တိ=စွပ်စွဲပြောဆိုကြကုန်၏။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဗ္ဘာစိက္ခန္တိ=စွပ်စွဲပြောဆိုကြကုန်သနည်းဟူမူ) သမဏော=ရှင်ရဟန်းဖြစ်သော၊ ဂေါတမော=ဂေါတမသည်၊ ကာမာနံ=ဝတ္ထုကိလေသာ နှစ်ဖြာသောကာမတို့ကို၊ ပရိညံ=ပယ်ခွာသောအားဖြင့် ပိုင်းခြား၍သိသော ပဌမဈာန်ကို၊ ပါ=ပိုင်းခြားသိခြား၊ ကျော်လွှား လွန်မြောက်ကြောင်း၊ ပဌမဈာန်ကို၊ နပညာပေတိ=မဟောကြား၊ မသတ်မှတ်၊ မပညတ်နိုင်၊ ရူပါနံ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ပရိညံ=ပယ်ခွာသောအားဖြင့်

၁။ ကာမာနံ ပရိညံ ပညာပေတိ။ ။ကာမာနံ ပရိညံ ပညာပေတိတိ ဧတ္ထ ပရိညာ နာမ သမတိက္ကမော၊ တသ္မာ ကာမာနံ သမတိက္ကမံ ပဌမဈာနံ ပညာပေတိ၊ န ရူပါနံ ပရိညန္တိ ရူပါနံ သမတိက္ကမဘူတံ အရူပါဝစရသမာပတ္တိံ န ပညာပေတိ၊ န ဝေဒနာနံ ပရိညန္တိ ဝေဒနာနံ သမတိက္ကမံ နိဗ္ဗာနံ န ပညာပေတိ။ တိကနိပါတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ ၂၃၈(စာပိုဒ်- ၁၂၇-ဘရဏ္ဍုကာလာမသုတ်အဖွင့်) ပရိညန္တိ ပဟာနပရိညံ၊ သာ ဟိ သမတိက္ကမော၊ န ဣတရာ၊ တေနာဟ “ပရိညာ နာမ သမတိက္ကမော”တိ။ ၎င်းဋီကာ၊ ၂၁၁။

ပိုင်းခြားသိသော အရူပသမာပတ်ကို၊ ဝါ=ပိုင်းခြားသိခြား၊ ကျော်လွှားလွန်မြောက်ကြောင်း အရူပသမာပတ်ကို၊ န ပညာပေတိ=နိုင်၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့ကို၊ ပရိညံ=ပယ်ခွါသောအားဖြင့်ပိုင်းခြားသိသောနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=ပိုင်းခြားသိခြား၊ ကျော်လွှားလွန်မြောက်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်ကို၊ န ပညာပေတိ=နိုင်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဗ္ဘာစိက္ခန္တိ=စွပ်စွဲပြောဆိုကြကုန်၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=အမှန်စင်စစ်ကား၊ အဟံ=ငါသည်၊ ကာမာနဉ္စ=ကာမတို့ကိုလည်း၊ ပရိညံ=ကို၊ ပညာပေမိ=ဟောကြားသတ်မှတ်ပညတ်တော်မူနိုင်၏၊ ရူပါနဉ္စ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကိုလည်း။ ပ။ ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်အတ္တဘော၌ပင်၊ နိစ္ဆာတော=ဆာလောင်တတ်သော တဏှာမရှိသည်၊ နိဗ္ဗာတော=ကိလေသာခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းသည်၊ သီတိဘူတော=ကိလေသာအပူမသန်း၊ အေးချမ်းသူဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အနုပါဒါ (အနုပါဒါယ)=တစုံတခုသောတရားကို မစွဲလမ်းမယူငင်မှု၍၊ ဝါ= စွဲလမ်းယူငင်တတ်သော ဥပါဒါန်အကြောင်းမရှိမှု၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ=ဒုက္ခခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောကို၊ ပညာပေမိ=ဟောကြားသတ်မှတ် ပညတ်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)နဝမံ။

၁၀-ဒုတိယကောသလသုတ်

၃၀။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ ကောသလော=ကောသလတိုင်းပြည်၏ အစိုးရသခင်ဘုရင်ဖြစ်သော၊ ပသေနဒီ=ပသေနဒီမည်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ဝိဇီတသင်္ဂါမော=အောင်နိုင်အပ်ပြီးသော စစ်ပွဲရှိသည်၊ လဒ္ဓါမိပ္ပါယော=ရအပ်ပြီးသောစစ်နိုင်ခြင်းဟူသော လိုလားချက်ရှိသည်၊ ဝါ=အဇာတသတ်မင်းကို စစ်နိုင်ခြင်းဟူသော လိုလားချက်ကို ရရှိပြီးသည်၊ ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဥယျောဓိကာ=စစ်တိုက်ရာမှ၊ ဝါ=စစ်ပွဲမှ၊ နိဝတ္တော=ပြန်လည်လာခဲ့သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အထ ခေါ=စစ်ပွဲမှပြန်လည်လာခဲ့ရာ ထိုအခါ၌၊ ကောသလော=သော၊ ပသေနဒီ=သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာရာမော=ကျောင်းတိုက်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ပါယာသိ=သွားပြီ၊ ယာနဿ=ယာဉ်၏၊ ဘူမိ=သွားနိုင်လောက်ရာမြေအရပ်သည်။

ယာဝတိကာ=အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာပမာဏရှိ၏။ (တာဝတိကံ= ထိုမျှလောက်အတိုင်းအတာရှိသော၊ ဘူမိ=မြေအရပ်သို့။) ယာနေန=ယာဉ် ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ=သွား၍၊ ယာနာ=ယာဉ်မှ၊ ပစ္စောရောဟိတွာ=ဆင်းသက်၍၊ ပတ္တိကောဝ=ခြေဖြင့်သွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=ခြေကျင့်သွားသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ=၍) အာရာမံ=ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်ပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပသေနဒိ ကောသလမင်း ဝင်လာရာ ထိုအခါ၌) သမ္မဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ အဗ္ဘောကာသေ=လွင်တီးကောင် ဟင်းလင်းပြင်၌၊ စင်္ဂမန္တိ=လူးလာခေါက်ပြန် စင်္ကြံသွားနေကြကုန်၏။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ကောသလော=သော၊ ပသေနဒိ=သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုစင်္ကြံသွားသောရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ= ရှိကုန်၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ဂမိ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ဂမိတွာ=သွားပြီး၍၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မေးမြန်းပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)

ဘန္တေ =အရှင်ဘုရားတို့၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ အရဟံ= ပူဇော်အထူး ကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိသိမြင်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဝိဟရတိ နုခေါ= သီတင်းသုံး နေတော်မူပါသနည်း၊ ဘန္တေ =တို့၊ အရဟန္တံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူ ထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ=သော၊ တံ ဘဂဝန္တံ=ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ ဒဿနကာမာ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာအလိုရှိပါကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းလျှောက်ထားပြီ) မဟာရာဇေ= မင်းမြတ်၊ ဧသော ဝိဟာရော=ဤဂန္ဓကုဋ်ကျောင်းတော်သည်၊ သံဝုတဒ္ဓါရော=ပိတ်ထား အပ်သောတံခါးရှိပါ၏၊ တေန=ထိုကျောင်း၌၊ ဝါ=သို့၊ အပ္ပသဒ္ဓေါ= နည်းသောအသံရှိလျက်၊ ဥပသင်္ဂမိတွာ=သွားပြီး၍၊ အတရမာနော=မဆော့ မလျှင်၊ အသော့မနှင်ဘဲ၊ အာလိန္တံ=ကျောင်းဦးဆင်ဝင်သို့၊ ပဝိသိတွာ= ဝင်၍၊ ဥက္ကာသိတွာ=ချောင်းဟန်၍၊ အဂ္ဂဠံ=တံခါးရွက်ကို၊ အာကာဇေဟိ= ခေါက်လိုက်ပါလော၊ တေ=သင့်အား၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒ္ဓါရံ

=တံခါးကို၊ ဝိဝရိဿတိ=ဖွင့်ပေးတော်မူပါလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစံ
=မိန့်ကြားတော်မူကြကုန်ပြီ)

အထ ခေါ= ရဟန်းတို့၊ မိန့်ကြားကြပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ကောသလော=
သော၊ ပသေနဒိ=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သံဝုတ
ဒွါရော=ပိတ်ထားအပ်သောတံခါးရှိသော၊ သော ဝိဟာရော= ထိုဂန္ဓကုဋ်
ကျောင်းတော်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌ ။ပ။ အာကောဋေသိ=
ခေါက်ပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဒွါရံ=ကို၊ ဝိဝရိ=ဖွင့်ပေးတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ
=ထိုအခါ၌။ပ။ ဝိဟာရံ=ဂန္ဓကုဋ်ကျောင်းတော်သို့၊ ပဝိသိတွာ=ဝင်၍၊
ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒေသု=ခြေတော်တို့၌၊ သီရဿာ=ဦးခေါင်း
ဖြင့်၊ နိပတိတွာ=ထိရောက်၍၊ ဘဂဝတော=၏၊ ပါဒါနိ=ခြေတော်တို့ကို၊
မုဓခန စ=ခံတွင်းပါးစပ်ဖြင့်လည်း၊ ပရိဖုမ္မတိ=ငုံ၏၊ ဝါ=စုပ်၏၊ ပါဏိဟိ
စ=လက်တို့ဖြင့်လည်း၊ ပရိသမ္မာဟတိ=ဆုပ်နယ်၏၊ နာမဉ္စ= နာမည်ကို
လည်း၊ သာဝေတိ=ကြားသိစေ၏၊ ဝါ=ကြားသိအောင် လျှောက်ထား၏၊
(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သာဝေတိ=ကြားသိစေသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ = မြတ်စွာ
ဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ပသေနဒိ=ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသ
လော=ကောသလတိုင်းပြည်ရှင် ဘုရင်ဖြစ်သော၊ ရာဇာ=မင်းပါတည်း၊
ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလော=သော၊ ရာဇာ
=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သာဝေတိ=၏၊ ဝါ=၏၊)

မဟာရာဇ=မင်းမြတ်၊ တွံ=သင်သည်၊ ကံ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထ
ဝသံ=အကြောင်းကို၊ သမ္ပဿမာနော=မြင်သောကြောင့်၊ ဣမသ္မိံ သရီရေ=
ဤငါ့ဘုရားခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ပရမနိပစ္စကာရံ=
အလွန်အကဲ ရိုသေတုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချမှုကို၊ ကရောသိ=ပြုသနည်း၊ မေတ္တာ
ပဟာရံ=မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော ကိုယ်နှုတ်နှစ်ထွေ ရိုသေပြုစု ပူဇော်မှုကို၊
ဥပဒံသေသိ=ဖော်ပြပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစံ= မေးမြန်းတော်
မူပြီ) ဘန္တေ =ရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ကတညုတံ=ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော
မြတ်စွာဘုရားကျေးဇူးတော်ကို သိသည်အဖြစ်ကို၊ ကတဝေဒိတံ =ပြုအပ်ခဲ့
ဖူးသော မြတ်စွာဘုရားကျေးဇူးတော်ကို ထင်ရှားဖော်ပြကာ သိသူ၏
အဖြစ်ကို၊ သမ္ပဿမာနော=မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂဝတိ=မြတ်စွာဘုရား

၌၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဤသို့ ခြေတော်တို့၌ဦးတိုက်ခြင်း၊ ခြေတော်တို့ကို ငုံ့ခြင်းစုပ်ခြင်းစသောသဘောရှိသော) ပရမနိပစ္စကာရံ=ကို ။ပ။ ဥပဒံသေမိ=ဖော်ပြပါ၏။

ဘန္တေ = ရား၊ ဟိ = အကျယ်တဝင့်လျှောက်ထားရသော်ကား၊ ဘဂဝါ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ = များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလိုငှါ၊ ဗဟုဇနသုခါယ = များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော = ကျင့်တော်မူပါ၏၊ ဗဟုဇနော = များစွာသော၊ ဇနဿ = သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ကလျာဏဓမ္မတာယ = ကောင်းသောတရားတည်းဟူသော၊ ကုသလဓမ္မတာယ = အပြစ်ကင်းသောတရားတည်းဟူသော၊ [တာပစ္စည်းအနက်မရှိ] အရိယေ = ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ဉာယေ = ဝိပဿနာနှင့် အရိယမဂ်ဟူသော အကြောင်းတရား၌၊ ပတိဋ္ဌာပိတာ = တည်မြဲစေတော်မူပါ၏၊ [ဤနည်း၌ ယဒိဒံပုဒ်ကို အနက်မရှိကြံသည်၊ တနည်းအားဖြင့် အနက်ရှိကြံလိုလျှင် - “ယဒိဒံ ကလျာဏဓမ္မတာ = အကြင်ကောင်းသောတရားသည်၊ ယဒိဒံ ကုသလဓမ္မတာ = အကြင်အပြစ်ကင်းသောတရားသည်၊ (အတ္ထိ = ရှိ၏)တာယ ကလျာဏဓမ္မတာယ = ထိုကောင်းသောတရားတည်းဟူသော၊ တာယ ကုသလဓမ္မတာယ = ထိုအပြစ်ကင်းသော တရားတည်းဟူသော၊ အရိယေ = သော၊ ဉာယေ = ၌၊ ဗဟုဇနော = သော၊ ဇနဿ = ကို၊ ပတိဋ္ဌာပိတာ = ပါ၏]

ဘန္တေ = ရား၊ ဘဂဝါ = သည်၊ ယမ္ပိ = အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဗဟုဇနဟိတာယ = ငှါ။ပ။ ပတိဋ္ဌာပိတာ = မူပါ၏၊ ဘန္တေ = ရား၊ ဣဒံ = ဤမည်သော၊ (ဤသို့ ဗဟုဇနဟိတာသုခအလိုငှါ ကျင့်တော်မူခြင်း၊ များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်းကို ဝိပဿနာနှင့်မဂ်တရား၌ တည်မြဲစေခြင်းတည်းဟူသော) အတ္ထဝသံပိ = အကြောင်းကိုလည်း၊ အဟံ = တပည့်တော်သည်၊ သမ္ပဿမာနော = ကြောင့်။ပ။ ဥပဒံသေမိ = ၏။

ဘန္တေ = ရား၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် အခြားသောလျှောက်ထားဖွယ်ကား၊ ဘဂဝါ = သည်၊ သီလဝါ = သီလရှိတော်မူပါ၏၊ ဝုဒ္ဓသီလော = တိုးပွားစေအပ်ပြီးသောသီလရှိပါ၏၊ အရိယသီလော = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလရှိတော်မူပါ၏၊ ကုသလသီလော = အပြစ်

ကင်းသော သီလရှိတော်မူပါ၏။ ကုသလသီလေန = အပြစ်ကင်းသောသီလနှင့်။ သမန္နာဂတော = ပြည့်စုံတော်မူပါ၏။ ဘန္တေ = မြတ်စွာဘုရား၊ ယမ္ဗိ = အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ = သည်၊ သီလဝါ = ၏။ ။ပ။ သမန္နာဂတော = ပါ၏။ ဘန္တေ = ရား၊ အဟံ = တပည့်တော်သည်၊ ဣဒံ = ဤမည်သော၊ (ဤသို့၊ ဝုဒ္ဓသီလ၊ အရိယသီလ၊ ကုသလသီလရှိခြင်းတည်း ဟူသော) အတ္ထဝသမ္ဗိ = အကြောင်းကိုလည်း၊ သမ္ပဿမာနော = ကြောင့် ။ပ။ ဥပဒံသေမိ = ၏။ ။

ဘန္တေ = ရား၊ ပုနစပရံ = နောက်ထပ် အခြားသော လျှောက်ထားဖွယ်ကား၊ ဘဂဝါ = သည်၊ ဒီဃရတ္တံ = ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အာရညိကော = တောထဲ၌သာ သီတင်းသုံးတော်မူပါ၏။ (ဖွားမြင်ရာအခါ၌လည်း တောထဲ၌သာ ဖွားမြင်တော်မူခြင်း၊ သစ္စာလေးပါးတရားသိမြင်၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာအခါ၌လည်း တောထဲ၌သာဖြစ်တော်မူခြင်း၊ ဧတဝန်ဥယျာဉ်တောစသည်ဝယ် ဂန္ဓကုဋိကျောင်း၌နေတော်မူခြင်းအားဖြင့် တော၌သာ သီတင်းသုံးတော်မူပါ၏) အရညဝနပတ္တာနိ = အရညကင်စုတင်ဖြစ်မြောက်၊ တောဆိုလောက်၍၊ လူသူအရောက်အပေါက်နည်းသော တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပန္နာနိ = အလွန်ဝေးကွာခြား၊ အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ = အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသေဝတိ = မှီခိုနေထိုင်တော်မူပါ၏။ ဘန္တေ = ရား၊ ယမ္ဗိ = အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း ။ပ။ ပဋိသေဝတိ = ၏။ ဘန္တေ = ရား၊ အဟံ = သည်၊ ဣဒံ = ဤမည်သော၊ (ဤရှည်စွာသောကာလပတ်လုံး အာရညိကဖြစ်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော) အတ္ထဝသမ္ဗိ ။ပ။

ဘန္တေ = ရား၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတရိတရ... ကွာရေန = အကောင်းအဆိုး၊ မမျှော်ကိုးဘဲ၊ တမျိုးမျိုးရရှိလာသော သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ လူမမာ၏ ဆေးပစ္စည်းအသုံးအဆောင်ဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌော = ရောင့်ရဲကျေနပ်တော်မူ၏။ ဘန္တေ = ရား၊ ယမ္ဗိ = လည်း၊ ဘဂဝါ = သည် ။ပ။ သန္တုဋ္ဌော = မူ၏။ ဘန္တေ = ရား၊ အဟံ = သည်၊ ဣဒံ = ဤရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော၊ အတ္ထဝသမ္ဗိ = ကိုလည်း ။ပ။

ဘန္တေ = ရား၊ ပုနစပရံ = ကား၊ ဘဂဝါ = သည်၊ အာဟုနေယျော = ... ကိုခံယူတော်မူထိုက်ပါ၏။ ပါဟုနေယျော = ... ငှါထိုက်တော်မူပါ၏။ [နဝက

နိပါတ် စာပိုဒ်(၁၀)အာဟုနေယျသုတ်ကြည့်။ပ။ ပုညက္ခေတ္တံ= ဖြစ်တော်မူ
ပါ၏ ။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဣဒံ=ဤအာဟုနေယျစသည်ဖြစ်တော်
မူခြင်းတည်းဟူသော၊ အတ္ထဝသမ္ပိ။ပ။ [“ယာယံ ကထာ အဘိသလ္လေခိကာ”
စသည်ကို နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သမ္မောဓိသုတ်ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ
=သည်၊ ဣဒံ=ဤမည်သော၊ (ဤသို့၊ အပ္ပိစ္ဆကထာစသည်တို့ကို အလိုရှိ
တိုင်း၊ အခက်အခဲမရှိ၊ များပြားစွာရနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော) အတ္ထဝသမ္ပိ=
အကြောင်းကိုလည်း၊ သမ္ပဿမာနော=ကြောင့် ။ပ။ ဥပဒံသေမိ=၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ [ဤဒသကနိပါတ်
စာပိုဒ်(၈)ဈာနသုတ်ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဣဒံ=ဤမည်သော၊
(ဤသို့၊ ရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတို့ကို အလိုရှိတိုင်း၊ အခက်အခဲမရှိ၊ များပြား
စွာ ရနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော) အတ္ထဝသမ္ပိ=လည်း။ပ။ [ထိုနောက် စာပိုဒ်(၂၁)
သီဟနာဒသုတ်ကြည့်] ဣဒံ=ဤသို့၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့နိုင်ခြင်း
တည်းဟူသော၊ အတ္ထဝသမ္ပိ။ပ။ ဣဒံ=ဤသို့၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို
မြင်နိုင်ခြင်းဟူသော၊ အတ္ထဝသမ္ပိ။ပ။ ဣဒံ=ဤသို့၊ စေတောဝိမုတ္တိ ပညာ
ဝိမုတ္တိကို ယခုဘဝ၌ပင် ကိုယ်တိုင်ဆိုက်ရောက်မျက်မှောက်ပြုနေနိုင်ခြင်း
ဟူသော၊ အတ္ထဝသမ္ပိ=လည်း။ပ။ဥပဒံသေမိ။

ဘန္တေ=ရား၊ ဟန္တု=စကားရပ်ကြဦးစို့၊ ဒါနိ=ယခု၊ မယံ= တပည့်
တော်တို့သည်၊ ဂစ္ဆာမ=သွားပါကုန်တော့အံ့။ မယံ=တို့သည်၊ ဗဟုကိစ္စာ
=များသောကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိပါကုန်၏၊ ဗဟုကရဏိယာ =များသောပြုသင့်
ပြုထိုက်သောလုပ်ငန်းရှိပါကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= လျှောက်ပြီ)
မဟာရာဇ=မင်းမြတ်၊ ဒါနိ=ယခု၊ ယဿ ဂမနဿ=အကြင်သွားခြင်း၏၊
ကာလံ=အချိန်အခါကို၊ တံ=သင်သည်၊ မညသိ=သိ၏၊ (တဿ ဂမနဿ=
ထိုသွားခြင်း၏၊ ကာလံ=ကို၊ တုမေဝ=သင်သည်သာလျှင်၊ ဥတွာ=သိ၍၊
ဂစ္ဆာဟိ=သွားပါလော) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ။ပ။
ပက္ကာမိ=ဖဲခွါသွားပြီ၊ [စာပိုဒ်(၂၈) ဒုတိယမဟာပဉ္စာသုတ်လည်းကြည့်]
ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=ကြားနာမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ)ဒသမံ။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ မဟာဝဂ္ဂေါ=မဟာဝဂ်တည်း။

၄-ဥပါလိစင်

၁-ဥပါလိသုတ်

၃၁။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ=အရှင်ဥပါလိသည်၊
 ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကတိ=အဘယ်မျှ
 အတိုင်းအတာပမာဏရှိကုန်သော၊ အတ္ထဝသေ=အကြောင်းတို့ကို၊ ဝါ=
 သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကြီးပွားမှု အကျိုးအာနိသင်
 အထူးတို့ကို၊ ဝါ=မိမိနှင့်စပ်သော အကျိုးရှိသောအကြောင်းတို့ကို၊ [ဒုက
 နိပါတ်စာပိုဒ်(၃၁နှင့် ၂၀၁)သုတ်တို့လည်းကြည့်] ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊
 တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝကာနံ=တပည့်ရဟန်းတို့အား၊
 သိက္ခာပဒံ=သိက္ခာပုဒ်သီလကို၊ ဝါ=သိက္ခာပုဒ်သီလကိုဖော်ပြသော“ယော
 ပန ဘိက္ခု”အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်ကို၊ ပညတ္တံ နုခေါ=ဟောဖော်
 သတ်မှတ် ပညတ်တော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ပါတိမောက္ခံ=ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊
 နှစ်လီသောပါတိမောက်ပါဠိကို၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ နုခေါ=ရွတ်ပြတော်မူအပ်ပါသနည်း၊
 ဣတိ =သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အတ္ထဝသေ=တို့ကို၊
 ပဋိစ္စ=၍၊ တထာဂတေန=သည်၊ သာဝကာနံ=တို့အား၊ သိက္ခာပဒံ= ကို၊
 ပညတ္တံ=ဟောဖော်သတ်မှတ် ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ပါတိမောက္ခံ=ကို၊
 ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ=အပ်ပြီ၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသ=ကုန်သော၊ (အတ္ထ
 ဝသေ=တို့ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ တထာဂတေန=သည်၊ သာဝကာနံ=တို့အား။ပ။
 ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ=အပ်သနည်းဟူမူ) သံဃသုဋ္ဌတာယ=သံဃာတော်၏ ကောင်းပါပြီဟု
 လက်ခံကျင့်သုံးသည် အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ သံဃာသုတာယ=သံဃာ
 တော်၏ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရသည်အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ ဒုမ္မက္ခံနံ=သီလ
 မရှိကုန်သော၊ ဝါ=ခက်ခဲသဖြင့် အရှိန်အဝါမရှိသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေ
 အပ်သော ဒုဿီလဖြစ်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ = ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ နိဂ္ဂဟာယ=
 နှိပ်ကွပ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ယေသလာနံ= ချစ်အပ်သော သီလရှိကုန်သော၊
 ဝါ=သီလကိုချစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့၏၊ ဖာသုဝိဟာရာယ =
 ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ=ယခုမျက်မှောက်
 အတ္တဘော၌ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါနံ=ဒုက္ခဘေးရန်တို့ကို၊ (ရိုက်နှက်

နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း၊ အခြံအရံအကျော်အစောမဲ့ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ စိတ်နှလုံး
မချမ်းသာခြင်း၊ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခံရခြင်းအစရှိသော ဒုက္ခဘေးရန်တို့ကို
သံဝရာယ=ပိတ်ပင်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကာနံ=နောက်ထပ်
လားရောက်ရမည့် အနာဂတ်အတ္တဘော၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=တမလွန်ဘဝ၌
ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါနံ=(အပါယ်ဆင်းရဲစသော) ဒုက္ခဘေးရန်တို့ကို၊
ပဋိဃာတာယ=ပယ်ရှားတားမြစ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ အပ္ပသန္တာနံ =မ
ကြည်ညိုသေးသူတို့၏၊ ပသာဒါယ=ကြည်ညိုခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ပသန္တာ
နံ=ကြည်ညိုပြီးသောသူတို့၏၊ ဘိယျောဘာဝါယ=တိုးကက်များပြား၊ ကြည်
ညိုမှုဖြစ်ပွားခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ=(ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊
အဓိဂမဟူသော) သူတော်ကောင်း တရားသုံးပါး၏ ကြာရှည်တည်တံ့ခြင်း
ငှါလည်းကောင်း၊ ဝိနယာနဂ္ဂဟာယ=(သံဝရ၊ ပဟာန၊ သမထ၊ ပညတ္တိ
အားဖြင့်လေးပါးသော) ဝိနည်းကို ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊
(တထာဂတေန=သည်၊ သာဝကာနံ=တို့အား၊ သိက္ခာပဒံ=ကို၊ ပညတ္တံ=
ပြီ၊ ပါတိမောက္ခံ=ကို၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ=ပြီ) ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ ဒသ=ကုန်သော၊
ဣမေ အတ္ထဝသေ=ဤအကြောင်းတို့ကို၊ ပဋိစ္စံပ။ ပ။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ=ပြီ၊ ဣတိ
(အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-ပါတိမောက္ခပနာသုတ်

၃၂။ ဘန္တေ =အရှင်ဘုရား၊ ပါတိမောက္ခပနာ=ပါတိမောက်ရွတ်ဆို
ခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းဟန့်တားထားခြင်းတို့သည်၊ ကတိနခေါ=အဘယ်မျှရှိပါကုန်

၁။ ပါတိမောက္ခပနာ။ ။ပါတိမောက္ခ=ပါတိမောက်ကြားနာခွင့်ကို၊
ဝါ=ပါတိမောက်ရွတ်ခြင်းကိစ္စကို+ ဌပန=ရပ်ဆိုင်းဟန့်တားထားခြင်း၊
ဥပုသ်နေ့၌ ဥပုသ်ပြုကြသောအခါ အာပတ်သင့်နေပါလျက် ပါတိမောက်ကို
ကြားနာသောရဟန်းမှာ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ [န စ ဘိက္ခဝေ သာပတ္တိကေန
ပါတိမောက္ခံ သောတမ္ပံ၊ ယော သုဏေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ်ဿ။ စူဠဝါ
ပါဠိတော်။ ပါတိမောက္ခပနက္ခန္ဓက၊ ၄၂၄။] သို့ပါလျက် ပါတိမောက်
ကြားနာမည်ပြုခဲ့သော်-

သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဥပါလံ=ဥပါလီ၊
 ပါတိမောက္ခဋ္ဌပနာ=တို့သည်၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့တည်း၊ ဒသ= ဆယ်ပါးတို့
 ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ပါရာဇိကော=ပါရာဇိက အာပတ်
 သင့်သော ရဟန်းသည်၊ တဿံ ပရိသာယံ=ထိုဥပုသ်ပြုသံဃပရိသတ်၌၊
 နိသိန္နော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပါရာဇိကကထာ=ပါရာဇိက
 အာပတ်သင့်သော ရဟန်းနှင့်စပ်သောစကားသည်၊ (ထိုမည်သောရဟန်းမှာ

အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ယော သာပတ္တိကော ပါတိမောက္ခံ သုဏ္ဍာတိ၊
 တဿ ပါတိမောက္ခံ ဌပေတုံ”ဟူသော ပါဠိတော်နှင့်အညီ အာပတ်သင့်
 နေသော ထိုရဟန်းကို ပါတိမောက္ခကြားနာခွင့်မရအောင် ပိတ်ပင်တားမြစ်
 ရမည်၊ ယင်းသို့ ပိတ်ပင်တားမြစ်ရာ၌ “သုဏ္ဍာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊
 အဇ္ဈပေါသထော”စသော ဥပေါသထဥတ်ပါဠိကို မရွတ်ဆိုခင်မှာလည်း
 မတားမြစ်ရ၊ ရွတ်ဆိုပြီးလျှင်လည်း မတားမြစ်ရ၊ ရွတ်နေတုန်းဆဲဆဲမှာသာ
 တားမြစ်ရ၏၊ ထိုဥပေါသထဥတ်ပါဠိ၏ “ဥပေါသထံ ကရေယျ”၌
 ရေအက္ခရာကို ရွတ်နေသည်အထိ တားမြစ်နိုင်၏၊ ယျအက္ခရာကို ရွတ်
 လျှင်ကား တားမြစ်မှုမအောင်မြင်၊ ထို့ကြောင့် ဥပေါသထဥတ်ပါဠိ ရွတ်
 မပြီးခင်အချိန်တွင်—

သုဏ္ဍာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ ဣတ္ထန္တာမော ပုဂ္ဂလော သာပတ္တိကော၊
 တဿ ပါတိမောက္ခံ ဌပေမိ၊ န တသ္မိံ သမ္ဗုဒ္ဓိဘူတေ ပါတိမောက္ခံ
 ဥဒ္ဓိသိတမ္ပံ(အရှင်ဘုရားတို့ သံဃာတော်သည် တပည့်တော်၏စကားကို
 နာယူတော်မူပါ၊ ဤမည်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ အာပတ်ရှိနေပါသည်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏
 ပါတိမောက္ခကြားနာခွင့်ကို တပည့်တော် ပိတ်ပင်တားမြစ်ပါသည်။ ထို
 ပုဂ္ဂိုလ်ရှိနေစဉ်မှာ ပါတိမောက္ခမရွတ်သင့်ပါ) ဤသို့ပိတ်ပင်တားမြစ်ပုံ
 (ပါတိမောက္ခဋ္ဌပန)စည်းကမ်းကို ပါတိမောက္ခဋ္ဌပနက္ခန္ဓကပါဠိတော်နှင့်
 အဋ္ဌကထာအတိုင်း သိရ၏၊ ဤနေရာ၌ ထိုပါဠိတော်(၄၂၅-စသည်)၌
 ဓမ္မိကာဓမ္မိကပါတိမောက္ခဋ္ဌပနများအတိုင်းပင် ပါတိမောက္ခဋ္ဌပန၌ “ဋ္ဌပန=
 ရပ်ဆိုင်း ထားခြင်း”ဟု ဘာဝသာဓနအနက်ဆိုရ၏၊ “ဋ္ဌပန=ရပ်ဆိုင်းထား
 ကြောင်း တရား”ဟု ကရုဏသာဓန အနက်မဆိုရ။

ပါရာဇိကအာပတ်သင့်လေသလော၊ မသင့်လေသလောဟု တွေးတော
ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်) ဝိပွကတာ=ပြောဆိုအပ်ပြီး မဟုတ်သည်၊
ဝါ=ပြောဆိုမပြီးသေးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အနုပသမ္ပန္နော=လူ့၊ သာမဏေသည်။ တသံ ပရိသာယံ=ထိုဥပုသ်ပြု
သံဃပရိတ်သတ်၌၊ နိသိန္နော=သည်။ ဟောတိ=၏။ အနုပသမ္ပန္နကထာ=
လူ့၊ သာမဏေနှင့်စပ်သောစကားသည်။ (ထိုမည်သောသူသည် လူ့၊ သာမဏေ
ဖြစ်လေသလော၊ မဖြစ်သလော တွေးတောပြောဆိုအပ်သောစကားသည်)
ဝိပွကတာ=သည်။ ဟောတိ=၏။ သိက္ခံ=ရဟန်းတို့၏ အဓိသီလသိက္ခာကို၊
ပစ္စက္ခာတကော=ပယ်စွန့်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပ။ သိက္ခံပစ္စက္ခာ တကကထာ=
အဓိသီလသိက္ခာကို ပယ်စွန့်ထားသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်သော စကားသည်။
(သိက္ခာ ပယ်စွန့်ထားသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သလော၊ မဖြစ်သလော တွေးတော
ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်)။ ပ။ ပဏ္ဍကော=ပဏ္ဍုက်သည်။ ပ။ ပဏ္ဍက
ကထာ=ပဏ္ဍုက်နှင့်စပ်သောစကားသည်။ ပ။ ဘိက္ခုနိဒ္ဓသကော=ဘိက္ခုနိမကို
ဖျက်ဆီးသောသူသည်။ ပ။ ဘိက္ခုနိဒ္ဓသကကထာ=ဘိက္ခုနိမကို ဖျက်ဆီးသော
သူနှင့် စပ်သောစကားသည်။ ဝိပွကတာ=သည်။ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဥဗ္ဗာဟိကာသုတ်

၃၃။ ဘန္တေ = ရား၊ ကတိဟိ = အဘယ်မျှရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ = တရားတို့
နှင့်၊ သမန္တာဂတော = ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု = ရဟန်းကို၊ ဥဗ္ဗာဟိကာယံ = ဆိုက်

၁။ ဥဗ္ဗာဟိဟာ။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဥဗ္ဗာဟိကာယာတိ
သမ္ပတ္တအဓိကရဏံ ဝုပသမေတုံ သံဃတော ဥဗ္ဗာဟိတွာ ဥဒ္ဓရိတွာ ဂဟ
ဏတ္ထာယ” ဟုဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း “ဥ+ဝဟ+ဏျ” ဖြင့် “ဥဗ္ဗဟနံ
ဥဒ္ဓရဏံ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဂဟဏံ) ဥဗ္ဗာဟိကာ=ရွေးကောက်ထုတ်ယူခြင်း” ဟူ၍
ဘာဝသာဓနဝစနတ္ထပြုသင့်၏။ ဝိနည်းစုဋ္ဌဝါသမထက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ
(၄၂)၌မူ “ဥဗ္ဗာဟိကာယ သမ္ပန္နိတဗ္ဗောတိ အပလောကေတွာ ဝါ သမ္ပန္နိ
တဗ္ဗော၊ ပရတော ဝုတ္တာယ ဥတ္တိဒုတိယာယ ဝါ ကမ္မဝါဓာယ” ဟူ၍ ခွင့်
တောင်းပန်ကြားမှု (အပလောထန) ကိုလည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ ဥတ္တိ

ရောက်လာသော အဓိကရုဏ်းကို ငြိမ်းစေရန် ရွေးကောက်ထုတ်ယူခြင်းငှါ၊
 ဝါ=ဥဗ္ဗာဟိကာမည်သော အပလောကနကံနှင့် ကမ္မဝါစာဖြင့်၊ (အလန္တီ
 ရဟန်းတို့၏ ငြိမ်းခြောက်မှု၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုတို့ ကင်းရှင်းစေကြောင်း
 ဖြစ်သော အပလောကနကံနှင့် ကမ္မဝါစာဖြင့်) သမ္ပန္နိတဗ္ဗော နုခေါ=သမုတ်
 ထိုက် ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဥပါလိ=
 ဥပါလိ၊ ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော=
 သမုတ်ထိုက်ပါ၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊
 (ဓမ္မေဟိ =တို့နှင့်။ပ။ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော=ထိုက်သနည်းဟူမူ)

ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။
 [စာပိုဒ်(၁၇)ပဌမနာထသုတ်ကြည့်၊ ဥဘယာနိ ခေါစသည်ကို အနက်ရေးအံ့]
 အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ဥဘယာနိ=ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီအားဖြင့်
 နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါတိမောက္ခာနိ=ပါတိမောက်ပါဠိတို့သည်၊ ဝိတ္တာရေန
 =အကျယ်ဖြစ်သော ဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့်တကွ၊ သွာဂတာနိ=ကောင်းမွန်
 ကျေပြန်စွာ နှုတ်၌ရောက်လာကုန်သည်၊ သုဝိဘတ္တာနိ = ကောင်းစွာခွဲခြား
 ဝေဘန်ထားအပ်ကုန်သည်၊ (ပုဒ်ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်း၊ ရောယှက်ရှုပ်ထွေးခြင်း
 မရှိအောင် အသေးစိတ်အားဖြင့် ကွဲကွဲပြားပြား ကောင်းစွာခွဲခြားဝေဘန်
 ထားအပ်ကုန်သည်) သုပ္ပဝတ္တိနိ=(သိလိုရာရာ စဉ်းစားလိုက်သမျှ ဌာနတိုင်း
 ၌) ခိုင်မြဲကောင်းမွန် ကျေပြန်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းရှိကုန်သည်၊ သုတ္တသော
 =အကျယ်ဥဘတောဝိဘင်းပါဠိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုဗျဉ္ဇနသော=
 ခန္ဓက ပရိဝါရပါဠိတော်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဝိနည်းပညတ်ကို အသေး
 စိတ် ထင်ရှားဖော်ပြတတ်သော မဟာဝဂ္ဂက္ခန္ဓက၊ စူဠဝဂ္ဂက္ခန္ဓက၊ ပရိဝါရ
 ပါဠိတော်အားဖြင့်လည်းကောင်း) သုဝိနိစ္ဆိတာနိ = ကောင်းစွာဆုံးဖြတ်အပ်

ဒုဏိယကမ္မဝါစာကိုလည်းကောင်း ဥဗ္ဗာဟိကာခေါ်ကြောင်းဖွင့်ဆို၏၊ ဝိမတိ
 ဒီကာ၊ ပ-၂၈၆ (ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်)၌လည်း “ဥဗ္ဗဟန္တိ ဝိယောဇန္တိ
 တောယ အလန္တီနံ တန္တနိ ဝါ ကလဟံ ဝါတိ ဥဗ္ဗာဟိကာ သံဃ
 သမ္ပုတိ=အလန္တီတို့၏ငြိမ်းခြောက်မှု၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုကို ကင်းရှင်းစေ
 ကြောင်းဖြစ်သော သံဃသမ္ပုတိ” ဟူ၍ဖွင့်၏။

(ဆုံးဖြတ်နိုင်)ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [အန အန ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတိတိ အနဗျဉ္ဇနံ။ ဤပါဠိတော်အနက်များကို သတ္တကနိပါတ် စာပိုဒ် (၇၆)ဒုတိယဝိနယဓရသုတ်အဖွင့်အတိုင်း ရေးသည်]

ပန=ထိုမှတပါး၊ ဝိနယေ=ဝိနည်းကျင့်ဝတ်လက္ခဏာ၌၊ ဌိတော= (လန္တိအဖြစ်ဖြင့်) ခိုင်မြဲတည်တံ့သည်၊ အသံဟိရော=(အယူအဆ ပြောင်းလဲ အောင် ပရဝါဒီတို့က) မဆွဲဆောင်အပ်၊ မဆွဲဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ အတ္ထပစ္စတ္ထိကေ=တရားပြိုင်အမှုသည် တို့ကို၊ (ငြင်းခုံကြခြင်း၊ အမှုခင်း၌ ပြိုင်ဘက်ရန်သူအမှုသည်တို့ကို) [ဝိဝါဒသင်္ခါတေ အတ္ထေ ပစ္စတ္ထိကာ အတ္ထပစ္စတ္ထိကာ။ ဖုဠဝါ သမထက္ခန္ဓက သာရတ္ထဋီကာ၊ ၃၈၀] သညာပေတံ=သိစေခြင်းငှာ၊ ပညာပေတံ=ကောင်းစွာ အမျိုးမျိုးသိစေခြင်းငှာ၊ နိဇ္ဈာပေတံ=ကြည့်စေခြင်းငှာ၊ ပေက္ခေတံ= ရှုစေ ခြင်းငှာ။ ပသာဒေတံ=ကြည်လင်စေခြင်းငှာ၊ ပဋိဗလော=ကိုယ်အားဉာဏ်အား စွမ်းပကားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမကုသလော=အဓိကရဏ်းဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ ငြိမ်းစေပုံ၌ လိမ်မာကျွမ်းကျင်သိမြင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အဓိကရဏံ= (ဝိဝါဒါဓိကရဏ်းစသော) အဓိကရဏ်းလေးမျိုးကို၊ ဇာနာတိ=သိ၏၊ အဓိကရဏသမုဒယံ=အဓိကရဏ်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို၊ ဇာနာတိ=သိ၏၊ အဓိကရဏနိရောဓံ=အဓိကရဏ်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို၊ ဇာနာ တိ=၏၊ အဓိကရဏနိရောဂေါမိနိ=အဓိကရဏ်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်စေ တတ်သော၊ ပဋိပဒံ= အကျင့်ကို၊ (အကျင့်ဖြစ်သော အဓိကရဏသမထ ခုနစ်ပါးကို) ဇာနာတိ=၏၊ ဥပါလိ=လိ၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္တာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ ဥပ္ပာဟိကာယ=ငှာ၊ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော ဣတိ (အဝေါစ) တတိယံ။

၄-ဥပသမ္ပဒါသုတ်

၃၄။ ဘန္တေ=ရား၊ ကတိဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္တာ ဂတေန=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ ဥပသမ္ပာဒေတပွံ နုခေါ= (ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်၍ လူ့သာမဏေကို) မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့

ရောက်စေသင့်ပါသနည်း။ ဝါ=(ဥပဇ္ဈာယ်ပြုလုပ်ကာ လူသာမဏေကို) ပဉ္စင်းခံပေးသင့်ပါသနည်း။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)။ ပ။ ။
 ဂီလာနံ=မကျန်းမာသူကို။ (မကျန်းမာသော တပည့်ရဟန်း သာမဏေကို) ဥပဇ္ဈာတုံ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာလည်းကောင်း။ ဥပဇ္ဈာပေတုံ ဝါ=သူတပါးကို ပြုစုလုပ်ကျွေးစေခြင်းငှာလည်းကောင်း။ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်။ (ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကားရှိသည်) ဟောတိ=၏။ အနဘိရတိ=မပျော်မွေ့ခြင်းကို။ (ရှင်ရဟန်းဘဝ၌ မိမိ၏တပည့် မပျော်မွေ့ခြင်းကို) ဝုပကာသေတုံဝါ=ကိုယ်တိုင်ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာလည်းကောင်း။ ဝုပကာသာပေတုံဝါ=သူတပါးကို ပယ်ဖျောက်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း။ ပဋိဗလော=သည်။ ဟောတိ=၏။ ။

ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော။ ကုက္ကုန္တံ=နောင်တတဖန်ပူပန်မှုကို။ ဓမ္မတော=သင့်လျော်သောအကြောင်းဖြင့်။ ဝိနောဒေတုံ=ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ။ ပဋိဗလော=သည်။ ဟောတိ=၏။ ဥပ္ပန္နံ=သော။ ဒိဋ္ဌိဂတံ=မိစ္ဆာအယူကို။ ဓမ္မတော=ဖြင့်။ ဝိဝေစေတုံ=ပယ်စွန့်စေခြင်းငှာ။ ပဋိဗလော=သည်။ ဟောတိ=၏။ [ဓမ္မတော ဝိဝေစေတုံတိ ဓမ္မေန ကာရဏေန ဝိဿဇ္ဈာပေတုံ။ ဝိနည်းမဟာဝါ။ မဟာဓန္ဒကအဋ္ဌကထာ။ ၂၇၂] အဓိသီလေ=မြတ်သောသီလ၌။ သမာဒပေတုံ=ကောင်းစွာနာယူကျင့်သုံးစေခြင်းငှာ။ ပဋိဗလော=သည်။ ဟောတိ=၏။ အဓိစိတ္တေ=မြတ်သော သမာဓိစိတ်၌။ ပ။ ။ အဓိပညာယ=မြတ်သောဝိပဿနာပညာ၌။ ပ။ ။ စတုတ္ထံ။ ။

၅-နိဿယသုတ်

၃၅။ ဘန္တေ=ရား။ ကတိဟိ=ကုန်သော။ ပ။ ။ ဘိက္ခုနာ=သည်။ နိဿယော=နိဿရည်းကို။ ဝါ=တပည့်ရဟန်းသာမဏေတို့၏ အမှီခိုခံဆရာ၏အဖြစ်ကို။ (တပည့်ပရိသတ် မွေးမြူခြင်းအားဖြင့် အခြားရဟန်းသာမဏေတို့၏ အမှီခိုခံဆရာ၏အဖြစ်ကို) ဒါတဗ္ဗော နုခေါ=ပေးထိုက်ပါသနည်း။ ဣတိ (အဝေါစ)။ ပ။ ။ ပဉ္စမံ။ ။

☞ ၃၆ (ဇာပိဒ်)၆-သာမဏေရသုတ်။ ။ သာမဏေရော=သာမဏေကို။

ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗော နုခေါ=မိမိအားပြုစုလုပ်ကျွေးစေထိုက်ပါသနည်း။ (မိမိက ဥပဋ္ဌာယံပြုလုပ်ကာ မိမိ၏အလုပ်အကျွေးအဖြစ်ဖြင့် ခေါ်ယူထားနိုင်ပါ သနည်း)။ ။ ၂။ ဆဋ္ဌ။

၇-သံဃဘောဒသုတ်

၃၇။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ သံဃဘောဒေါ=သံဃာသင်.ကွဲခြင်း၊ သံဃဘောဒေါ=သံဃာသင်းကွဲခြင်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှပမာဏရှိသော ကွဲပြားခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့်၊ သံဃော=သံဃာသည်၊ ဘိန္နော=သင်းကွဲသည်မည်သည်၊ ဝါ=အုပ်စုကွဲသည်မည်သည်၊ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) [ဤနေရာ၌ အဓမ္မ၊ ဓမ္မ၊ အဝိနယစသော ပုဒ်တို့ကို ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၀)သုတ်အတိုင်း သုတ္တန်ဒေသနာတော် နည်း၊ ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းဟူ၍ နှစ်မျိုး အနက်ရေးရမည်ဖြစ်၏၊ ရှည်လျားသောအနက်ကို မမှတ်လိုလျှင် တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း ပဌမအနက်ကို မှတ်နိုင်ပါ၏]

ဥပါလီ=ဥပါလိ ၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု = ရဟန်းတို့ သည်၊ အဓမ္မ=ဖြူစင်သန်ရှင်း အပြစ်ကင်းသောတရားမဟုတ်သည်ကို၊ ဝါ=ဖြူစင်သန်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားစသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ယုတ်မာမည်းညစ်အပြစ်ရှိသော အကုသိုလ်ကမ္မ ပထတရား၊ ဥပါဒါနံ၊ နိဝရဏအစရှိသောတရားကို၊ ဓမ္မောတိ=ဖြူစင် သန်ရှင်း အပြစ်ကင်းသောတရားဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ=ပြောပြကုန်အံ့၊ (တနည်း) အဓမ္မ=မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြအပ်သောတရားမဟုတ်ဘဲ လျှော့ကာတိုးကာ လွဲမှားစွာဖော်ပြအပ်သောတရားကို၊ (သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန် တရားလေးပါးစသည်ဖြင့် ဘုရားဟောတော်မူသည့်အတိုင်း မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြထားသည်မဟုတ်ဘဲ သတိပဋ္ဌာန်တရားသုံးပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန်တရား ငါးပါးစသည်ဖြင့် လျှော့ကာတိုးကာ လွဲမှားစွာဖော်ပြအပ်သော တရားကို) ဓမ္မောတိ=အပိုအလိုမရှိ မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြအပ်သောတရားဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ=အံ့၊ [ဤကား သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းတည်း]

(တနည်း) အဓမ္မံ=ဝိနည်းတရားတော်နှင့်အညီ မပြုအပ်သော အဓမ္မကံကို ၊ ဝါ=စောဒနာမူ, အပြစ်ကို သတိရစေမှုတို့ကို မပြုမူ၍ အပြစ်ကိုလည်း ဝန်မခံပါဘဲလျက် မဟုတ်မမှန်သောပြစ်မှု အကြောင်းရင်းဝတ္ထုဖြင့် တဘက်သတ်ဆုံးဖြတ်အပ်သော အဓမ္မကံကို ၊ ဓမ္မောတိ=ဝိနည်းတရားတော်နှင့်အညီ ပြုအပ်သော ဓမ္မကံဟူ၍ ၊ ဝါ=စောဒနာမူ, အပြစ်ကိုသတိရစေမှုတို့ကိုပြုပြီးနောက် အပြစ်ကိုလည်းဝန်ခံခြင်းကြောင့် ဟုတ်မှန်သောပြစ်မှု အကြောင်းရင်းဝတ္ထုဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဓမ္မကံဟူ၍ ၊ ဒီပေန္တိံ=အံ့ ။ [ဤကားဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းတည်း]

ဓမ္မံ=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသောတရားကို ၊ ဝါ= ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား, ဟောဓိပက္ခိယတရားကို ၊ အဓမ္မောတိ=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော တရားမဟုတ်ဟူ၍ ၊ ဒီပေန္တိံ=အံ့ ။ (တနည်း) ဓမ္မံ=အပိုအလိုမရှိ မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြအပ်သောတရားကို ၊ အဓမ္မောတိ=မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြအပ်သော တရားမဟုတ်ဟူ၍ ၊ ဒီပေန္တိံ=အံ့ ။ [ဤကား သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်း]

(တနည်း) ဓမ္မံ=ဝိနည်းတရားတော်နှင့်အညီ ပြုအပ်သော ဓမ္မကံကို ၊ ဝါ=စောဒနာမူ, အပြစ်ကို သတိရစေမှုပြုပြီးနောက် အပြစ်ကိုလည်းဝန်ခံခြင်းကြောင့် ဟုတ်မှန်သောပြစ်မှု အကြောင်းရင်းဝတ္ထုဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဓမ္မကံကို ၊ အဓမ္မောတိ=အဓမ္မကံဟူ၍ ၊ ဝါ=ဝိနည်းတရားတော်နှင့်အညီ ပြုအပ်သော ဓမ္မကံမဟုတ်ဟူ၍ ၊ ဒီပေန္တိံ=ပြောပြကုန်အံ့ ။ [ဤကား ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းတည်း]

အဝိနယံ=ရာဂစသည်ကို နှိပ်ကွပ်ပယ်ရှားကြောင်းမဟုတ်သော အကုသိုလ်ကို ၊ ဝိနယောတိ=ရာဂစသည်ကို နှိပ်ကွပ်ပယ်ရှားကြောင်း ကုသိုလ်ဟူ၍ ၊ ဒီပေန္တိံ=အံ့ ။ [ဤကား သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းတည်း ၊ ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို ယခင်ဧကကနိပါတ်သုတ်များ၌ရေးခဲ့ပြီ] (တနည်း) အဝိနယံ=ဝိနည်းကံတို့၏ ထမြောက်အောင်မြင်ကြောင်းမဟုတ်သော ဝတ္ထုဝိပတ္တိစသည်ကို ၊ ဝိနယောတိ=ဝိနည်းကံတို့၏ ထမြောက်အောင်မြင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိစသည်ဟူ၍ ၊ ဒီပေန္တိံ=အံ့ ။ [ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းတည်း]

ဝိနယံ=ရာဂစသည်ကို နှိပ်ကွပ်ပယ်ရှားကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်
 တရားကို၊ အဝိနယောတိ=ရာဂစသည်ကို နှိပ်ကွပ်ပယ်ရှားကြောင်း မဟုတ်
 သော အကုသိုလ်တရားဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ=အံ့၊ [သုတ္တန်နည်းတည်း] (တနည်း)
 ဝိနယံ=ဝိနည်းကံတို့၏ ထမြောက်အောင်မြင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ
 စသည်ကို၊ အဝိနယောတိ=ဝိနည်းကံတို့၏ ထမြောက်အောင်မြင်ကြောင်း
 မဟုတ်သော ဝတ္ထုဝိပတ္တိစသည်ဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ=အံ့၊ [ဝိနည်းနည်း]

တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘာသိတံ=ဟောတော်မူအပ်
 သော၊ အလပိတံ=မိန့်မြွက်တော်မူအပ်သော၊ ဝစနံ=တရားစကားကို၊
 (သတိပဋ္ဌာန်တရားသုံးပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန်တရားငါးပါးစသည်ဖြင့် လျှော့ကာ
 တိုးကာ လွဲမှားစွာဖော်ပြထားအပ်သော သုတ္တန်တရားစကားကို၊ ဝါ=ပါရာ
 ဇီကအာပတ်သုံးပါး၊ သံဃာဒီသေသ်အာပတ် ၁၄-ပါးစသည်ဖြင့် လျှော့ကာ
 တိုးကာ လွဲမှားစွာဖော်ပြထားအပ်သော ဝိနည်းတရားကို) တထာဂတေန
 =သည်၊ ဘာသိတံ=ဟောတော်မူအပ်သော၊ လပိတံ=မိန့်မြွက်တော်မူအပ်
 သော၊ ဝစနန္တိ=တရားစကားဟူ၍၊ (အပိုအလိုမရှိ မှန်ကန်တိကျစွာဖော်ပြ
 အပ်သော တရားဟူ၍) ဒီပေန္တိ=အံ့၊ တထာဂတေန=သည်၊ ဘာသိတံ=
 သော၊ လပိတံ=သော၊ ဝစနံ=တရားစကားကို၊ (သတိပဋ္ဌာန်တရား
 လေးပါးစသည်ဖြင့် မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြအပ်သော သုတ္တန်တရားကို၊
 ဝါ=ပါရာဇီကအာပတ်လေးပါးစသည်ဖြင့် မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြအပ်သော
 ဝိနည်းတရားကို) တထာဂတေန=သည်၊ အဘာသိတံ=သော၊ အလပိတံ=
 သော၊ ဝစနန္တိ=တရားစကားဟူ၍၊ (လျှော့ကာတိုးကာ လွဲမှားစွာဖော်ပြအပ်
 သော တရားစကားဟူ၍) ဒီပေန္တိ=ကုန်အံ့။

တထာဂတေန=သည်၊ အနာစိဏ္ဍံ=မလေ့ကျက်အပ်သော အစဉ်အလာ
 အကျင့်ကို၊ ဝါ=မလေ့ကျက်အပ်သော အစဉ်အလာအကျင့်ဖြစ်သော နေ့စဉ်
 ဖလသမာပတ်၊ မဟာကရုဏာသမာပတ်မဝင်စားခြင်း၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့် သတ္တ
 လောကကို မကြည့်ရှုခြင်း၊ ပေါ်ပေါက်လာသော အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ
 အားလျော်စွာ တရားမဟောခြင်းဟူသော တာဝန်မဲ့ ကြောင့်ကြမဲ့နေခြင်းကို၊
 [ဤကား သုတ္တန်နည်းတည်း] ဝါ = မလေ့ကျက်အပ်သော အစဉ်အလာ
 အကျင့်ဖြစ်သော (ဝါကျွတ်သောအခါ ပင့်ဖိတ်သောဒါယကာကို) မပန်ကြား

ဘဲ ခရီးဒေသစာရိလှည့်လည်ခြင်း၊ ပဝါရဏာမပြုဘဲ ခရီးဒေသစာရိ
 လှည့်လည်ခြင်း၊ အာဂန္တုကရဟန်းတို့အား ဦးစွာစ၍ ကျန်းမာသာရေး
 စသည်မေးမှု ပဋိသန္တာရ မပြုခြင်းဟူသော လောကဝတ္တရားပျက်ကွက်မှုကို၊
 [ဤကား ဝိနည်းဒေသနာနည်းတည်း] တထာဂတေန=သည်၊ အာစိဏ္ဏန္တိ=
 လေ့ကျက်အပ်သော အစဉ်အလာအကျင့်ဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ=အံ့ ။

တထာဂတေန=သည်၊ အာစိဏ္ဏန္တိ=လေ့ကျက်တော်မူအပ်သော အစဉ်
 အလာအကျင့်ကို၊ ဝါ=လေ့ကျက်တော်မူအပ်သော အစဉ်အလာ အကျင့်
 ဖြစ်သော နေ့စဉ် ဖလသမာပတ်၊ မဟာကရဏာသမာပတ် ဝင်စားတော်
 မူခြင်း၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့် သတ္တလောကကိုကြည့်ရှုတော်မူခြင်း၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ
 အားလျော်စွာ တရားဟောတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ = လေ့ကျက်တော်မူအပ်သော
 အစဉ်အလာအကျင့်ဖြစ်သော (ဝါကျွတ်သောအခါ ပင့်ဖိတ်သောဒါယကာ
 ကို) ပန်ကြားပြီး၊ ပဝါရဏာပြုပြီးမှသာ ဒေသစာရိကြွချီတော်မူခြင်း၊
 အာဂန္တုကရဟန်းတို့အား ဦးစွာစ၍ ကျန်းမာသာရေးစသည်မေးမှု ပဋိသန္တာရ
 ပြုတော်မူခြင်းကို၊ တထာဂတေန=သည်၊ အနာစိဏ္ဏန္တိ=လေ့ကျက်အပ်သော
 အစဉ်အလာအကျင့်မဟုတ်ဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ=အံ့ ။

တထာဂတေန=သည်၊ အပညတ္တံ=ပညတ်တော်မူအပ်သော တရားကို၊
 ဝါ=သတိပဋ္ဌာန်တရားသုံးပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန်တရားငါးပါးစသည်ဖြင့် လျှော့ကာ
 တိုးကာ လွဲမှားစွာ မပညတ်အပ်သော သုတ္တန်တရားကို၊ ဝါ=ပါရာဇိက
 အာပတ်သုံးပါး၊ သံဃာဒီသေသ်အာပတ် ၁၄-ပါးစသည်ဖြင့် လျှော့ကာ
 တိုးကာ လွဲမှားစွာ မပညတ်အပ်သော ဝိနည်းတရားကို၊ တထာဂတေန
 =သည်၊ ပညတ္တန္တိ=ပညတ်တော်မူအပ်သော တရားဟူ၍၊ (အပိုအလိုမရှိ
 မှန်ကန်တိကျစွာ ပညတ်တော်မူအပ်သော တရားဟူ၍၊) ဒီပေန္တိ=အံ့ ။

တထာဂတေန=သည်၊ ပညတ္တံ=ပညတ်တော်မူအပ်သော တရားကို၊
 (သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးစသည်ဖြင့် မှန်ကန်တိကျစွာ ပညတ်အပ်သော
 သုတ္တန်တရားကို၊ ဝါ=ပါရာဇိကအာပတ်လေးပါးစသည်ဖြင့် မှန်ကန်တိကျ
 စွာ ပညတ်အပ်သော ဝိနည်းတရားကို) တထာဂတေန=သည်၊ အပ
 ညတ္တန္တိ=မပညတ်အပ်သော တရားဟူ၍၊ (မှန်ကန်တိကျစွာ မပညတ်အပ်
 သော တရားဟူ၍) ဒီပေန္တိ=ဟောပြုကုန်အံ့၊ တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊

ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဝတ္ထုဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊
 အဝကဿန္တိ=ပရိသတ်ကိုဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်းကုန်အံ့၊ အပကဿန္တိ=ပရိ
 သတ်ကို အလွန်အကဲ ဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်းကုန်အံ့၊ အာဝေနိ=သီးခြား၊
 ကမ္မာနိ=သံဃာ့ကံတို့ကို၊ ကရောန္တိ=ပြုကုန်အံ့၊ အာဝေနိ=သီးခြား၊ ပါ
 တိမောက္ခံ=ပါတိမောက်ကို၊ ဥဒ္ဓိသန္တိ=ရွတ်ပြုကုန်အံ့၊ ဥပါလိ=ဥပါလိ၊
 ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှပမာဏရှိသော ပြုကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော
 ဓမ္မ အဓမ္မစသော ဆယ်ပါးသောအကြောင်းတို့ဖြင့် ပရိသတ်ကို ဆွဲဆောင်၍
 သီးခြားသံဃာကံပြုခြင်း၊ သီးခြားပါတိမောက်ရွတ်ပြုခြင်းဖြင့်) ဝါ=ခြင်း
 ကြောင့်၊ သံဃော=သည်၊ ဘိန္နော=သင်းကွဲသည်မည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-သံဃသာမဂ္ဂီသုတ်

၃၈။ ဘန္တေ=ရား၊ သံဃသာမဂ္ဂီ=သံဃာ၏ ညီညွတ်မှု၊ သံဃသာမဂ္ဂီ
 =သံဃာ၏ ညီညွတ်မှု၊ ဣတိ=သို့၊ ဝံစွတိ=၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကိတ္တာဝတာ
 =အဘယ်မျှပမာဏရှိသော ပြုကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့်၊ သံဃော=
 သံဃာသည်၊ သမဂ္ဂေါ=ညီညွတ်သည်မည်သည်၊ ဟောတိနုခေါ=နည်း၊
 ဣတိ (အဝေါစ=ပြီ)။ ပ။ န အဝကဿန္တိ=ပရိသတ်ကို မဆွဲဆောင်
 မသိမ်းသွင်းကုန်။ ပ။ အာဝေနိ=သီးခြား၊ ကမ္မာနိ=သံဃာကံတို့ကို၊ န
 ကရောန္တိ=မပြုကုန်၊ အာဝေနိ=သီးခြား၊ ပါတိမောက္ခံ=ကို၊ န ဥဒ္ဓိသန္တိ=
 ကုန်၊ ဥပါလိ=လိ၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှပမာဏရှိသော ပြုကျင့်ခြင်းဖြင့်၊
 (ဤမျှပမာဏရှိသော ဓမ္မ အဓမ္မစသော ဆယ်ပါးသောအကြောင်းတို့ဖြင့်
 ပရိသတ်ကို မဆွဲဆောင်မှု၍ သီးခြားသံဃာကံကို မပြုခြင်း၊ သီးခြားပါတိ
 မောက် မရွတ်ပြုခြင်းဖြင့်) ဝါ=ကြောင့်။ ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ပထမ အာနန္ဒသုတ်

၃၉။ ဘန္တေ=ရား၊ သမဂ္ဂံ=ညီညွတ်သော၊ သံဃံ=သံဃာကို၊ ဘိန္နိ
 တွာ=သင်းခွဲ၍၊ ဝါ=သင်းခွဲခြင်းကြောင့်၊ သော=ထိုသံဃာသင်းခွဲသော
 သူသည်၊ ကိ=အဘယ်အပြစ်ကို၊ ပသဝကိ=ဖြစ်စေပါသနည်း၊ ဝါ=ရရှိပါ

သနည်း ၊ ဣတိ=ဤသို့ ၊ (အဝေါစ= မေးလျှောက်ပြီ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ ၊
 (သမဂ္ဂ=သော ၊ သံဃံ=ကို ၊ ဘိန္နိတွာ=၍ ၊ ဝါ=ကြောင့် ၊ သော=သည် ၊)
 ကပ္ပဋ္ဌိကံ=အာယုကပ်ပတ်လုံး ၊ အဝိစိင်ရဲ၌တည်နေကြောင်းဖြစ်သော ၊
 ကိဗ္ဗိသံ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို ၊ ပသဝတိ=ဖြစ်စေ၏ ၊ ဝါ=ရရှိ၏ ၊
 ဣတိ =ဤသို့ ၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ =ရား ၊ ကိံ =အဘယ်သို့ သော ၊ ကပ္ပဋ္ဌိကံ=သော ၊ ကိဗ္ဗိသံ=ကို ၊
 ပသဝတိ=ရရှိပါသနည်း ၊ ဣတိ=ဤသို့ ၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) အာနန္ဒ=
 န္ဒာ ၊ (ယေန=အကြင် မကောင်းမှုအကုသိုလ်ဖြင့်) ကပ္ပံ=(အဝိစိင်ရဲ၏)
 အာယုကပ်ပတ်လုံး ၊ (အဝိစိင်ရဲ၏ သက်တမ်းအာယုကပ်ဖြစ်သော အန္တရ
 ကပ်ပတ်လုံး) နိရယမိ=မဟာအဝိစိင်ရဲ၌ ၊ ပစ္စတိ=ကျက်ရ၏ ၊ (တံ=
 ထိုသို့အာယုကပ်ပတ်လုံး မဟာအဝိစိင်ရဲ၌ ကျက်ကြောင်း မကောင်းမှု
 အကုသိုလ်တည်းဟူသော ၊ ကပ္ပဋ္ဌိကံ=သော ၊ ကိဗ္ဗိသံ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်
 ကို ၊ ပသဝတိ=ရရှိ၏) ဣတိ=ဤသို့ ၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုတော်မူပြီ)

[ဂါထာ] သံဃဘောဒကော=သံဃာသင်းခွဲသောသူသည် ၊ အပါယိ
 ကော=အပါယ်ဘုံသို့ သွားရောက်ထိုက်သည် ၊ ဝါ=အပါယ်ဘုံသို့ သွားရောက်
 ရလတ္တံ့သည် ၊ နေရယိကော=ငရဲ၌ဖြစ်လတ္တံ့သည် ၊ ကပ္ပဋ္ဌော=အာယုကပ်
 ပတ်လုံးတည်နေရလတ္တံ့သည် ၊ (မဟာအဝိစိင်ရဲ၏ သက်တမ်း အာယုကပ်
 ဖြစ်သော အန္တရကပ်ပတ်လုံး တည်နေရလတ္တံ့သည်) [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်
 (၆၂) ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏသုတ်၌လည်းကြည့်] ဝဂ္ဂရတော=သံဃာသင်းကွဲမှု
 အုပ်စုဖြစ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည် ၊ အဓမ္မဋ္ဌော=သံဃာသင်းခွဲခြင်းဟူသော
 မတရားမှု၌တည်သည် ၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ယောဂက္ခေမာ=ယောဂလေးဖြာ
 ဘေးကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်မှ ၊ ပဓံသတိ=လျှောက်ကျ၏ ၊ သမဂ္ဂံ=ညီညွတ်နေ
 သော ၊ သံဃံ=သံဃာကို ၊ ဘိန္နိတွာ=၍ ၊ ဝါ=ကြောင့် ၊ ကပ္ပံ=လုံး ၊ နိရယ
 မိ=၌ ၊ ပစ္စတိ=ကျက်ရ၏ ၊ ဣတိ=သို့ ၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)နဝမံ ။

၁၀- ဒုတိယအာနန္ဒသုတ်

၄၀။ ဘန္တေ =ရား ၊ ဘိန္နံ =ကွဲပြားပြီးသော ၊ သံဃံ =သံဃာကို ၊ သမဂ္ဂံ =
 ညီညွတ်အောင် ၊ ကတွာ =ပြုပြီး၍ ၊ ဝါ =ပြုပြီးခြင်းကြောင့် ၊ သော =ထိုပုဂ္ဂိုလ်

သည်။ (ကွဲပြားပြီးသောသံဃာကို ညီညွတ်အောင်ပြုသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ကိံ=အဘယ်ကို၊ ပသဝတိ=ဖြစ်စေပါသနည်း၊ ဝါ=ရရှိပါသနည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ) အာနန္ဒ=နွာ၊ (ဘိန္ဒု=သော၊ သံဃံ=ကို၊ သမဂ္ဂံ=အောင်၊ ကတွာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သော=သည်) ဗြဟ္မံ=မြတ်သော၊ ပုညံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=ရား၊ ကိံ=အဘယ်သို့သော၊ ဗြဟ္မံ=သော၊ ပုညံ=ကို၊ ပသဝတိ=နည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) အာနန္ဒ=နွာ၊ (ယေန=အကြင်ကုသိုလ်ကောင်းမှုဖြင့်) ကပ္ပံ=နတ်သက်တမ်း၊ အာယုကပ်ပတ်လုံး၊ သဂ္ဂမ္ပိ=နတ်ပြည်၌၊ မောဒတိ=ပျော်မွေ့ရ၏၊ (တံ=ထိုသို့၊ အာယုကပ်ပတ်လုံးနတ်ပြည်၌ပျော်မွေ့ရကြောင်း ကုသိုလ်တည်းဟူသော၊ ဗြဟ္မံ=သော၊ ပုညံ=ကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ=၏) ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

[ဂါထာ] သံဃဿ=သံဃာ၏၊ သာမဂ္ဂိ=ညီညွတ်သည်အဖြစ်သည်၊ ဝါ=ညီညွတ်မှုသည်၊ သုခါ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြောင်းပေတည်း၊ သမဂ္ဂါနံ=ညီညွတ်နေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ အနုဂ္ဂဟော စ=(ညီညွတ်မှုမပျက်အောင်) အားပေးစောင့်ရှောက်ချီးမြှောက်ခြင်းသည်လည်း၊ သုခါ=ချမ်းသာကြောင်းပေတည်း၊ [သမဂ္ဂါနန္တ အနုဂ္ဂဟောတိ ယထာ သမဂ္ဂါနံ သာမဂ္ဂိ န ဘိဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ အနုဂ္ဂဟာဏံ အနုဗလပ္ပဒါနံ ။ စူဠဝါ သံဃဘေဒ ကက္ခန္ဓက ဝိမတိဋီကာ၊ ၂၅၆] သမဂ္ဂရတော=ညီညွတ်သော သံဃာ၌ ပျော်မွေ့လျက်၊ ဓမ္မဋ္ဌော=ကုသိုလ်တရား၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယောဂက္ခေမာ=မှ၊ န ဓံသတိ=မလျောကျ၊ သံဃံ=သံဃာကို၊ သမဂ္ဂံ=ညီညွတ်အောင်၊ ကတွာန=ပြု၍၊ ဝါ=ပြုခြင်းကြောင့်၊ ကပ္ပံ=လုံး၊ သဂ္ဂမ္ပိ=၌၊ မောဒတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ ။ စတုတ္ထော=သော၊ ဥပါလိဝဂ္ဂေါ=တည်း။

၅-အက္ခရာသဝဂ်
၁-ဝိဝါဒသုတ်

၄၁၂ ။ ဘန္တေ=ရား၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ သံဃဿ=သံဃာ

၌၊ ဘဏ္ဍန+ ကလဟ+ ဝိဂ္ဂဟ+ ဝိဝါဒါ=ခိုက်ရန်ပွားကြောင်း ကြိမ်းမောင်း
 ခြိမ်းခြောက်ခြင်း+ ကိုယ်နှုတ်ထိပါးခိုက်ရန်ပွားခြင်း+ရှေးရှေးဖောက်ပြန်စွာ
 ယူခြင်း+ နောက်နောက်ဆန်ကျင်ဘက် ပြောဆိုခြင်းတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=
 ဖြစ်နေကုန်၏။ စ=ထို့အပြင်။ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်။ ဖာသု=ချမ်းသာစွာ။
 န ဝိဟရန္တိ=မနေကြရကုန်။ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်။
 (ထိုသို့ သံဃာ၌ ဘဏ္ဍနကလဟစသည်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ရဟန်းတို့ချမ်းသာစွာ
 မနေကြရခြင်း၏ အကြောင်းဟိတ်သည်) ဣတိ နုခေါ=အဘယ်ပါနည်း။
 သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်။ (ထိုသို့ သံဃာ၌ ဘဏ္ဍန
 ကလဟစသည်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ရဟန်းတို့ချမ်းသာစွာ မနေရခြင်း၏ အကြောင်း
 ပစ္စည်းသည်) ဣတိ နုခေါ=နည်း။ ဣတိ=သို့။ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)
 ။ပ ။ [အောက်ဆုံးနှစ်ကြောင်းသို့ သွားတော့အံ့]

ဥပါလိ=ဥပါလိ။ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်။ သံဃေ=၌။ ဘဏ္ဍန
 ကလဟဝိဂ္ဂဟဝိဝါဒါ=တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်နေကုန်၏။ စ=ထို့အပြင်။
 ဘိက္ခု=တို့သည်။ ဖာသု=စွာ။ န ဝိဟရန္တိ=မနေကြရကုန်။ သော ဟေတု
 =ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်။ (ထိုသို့ သံဃာ၌ ဘဏ္ဍနကလဟစသည်
 ဖြစ်ခြင်းနှင့် ရဟန်းတို့ ချမ်းသာစွာမနေရခြင်း၏ အကြောင်းဟိတ်သည်)
 အယံ ခေါ=ဤသည်ပင်တည်း။ (ဤသို့ အဓမ္မကို ဓမ္မဟုပြောပြခြင်းစသည်
 ပင်တည်း) သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်။ အယံ=ဤသည်ပင်
 တည်း။ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ ။

၄၂ (ဇာပိဒ်) ။ ၂- ပထမ ဝိဝါဒမူလသုတ် ။ ။ ဘန္တေ=ရား။ ဝိဝါဒ
 မူလာနိ=ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်။ ကတိ နုခေါ=အဘယ်မျှရှိပါ
 ကုန်သနည်း။ ဣတိ (အဝေါစ) ။ ပ ။ ဒိပေန္တိ=ပြောပြကုန်၏ ။ ပ ။ ဒုတိယံ ။

၃-ဒုတိယဝိဝါဒမူလသုတ်

၄၃ ။ ဥပါလိ=ဥပါလိ။ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု =ရဟန်းတို့
 သည်။ အနာပတ္တိ=အာပတ်မဟုတ်သည်ကို။ ဝါ=(မသိခြင်း၊ ခိုးလိုသတ်လို
 စိတ် မရှိခြင်းစသည်တို့ကြောင့်) အာပတ်မသင့်ရောက်ခြင်းကို။ အာပတ္တိတိ=

အာပတ်ဟူ၍၊ ဝါ = အာပတ်သင့်ရောက်ခြင်းဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ = ပြောပြကုန်၏ ၊
အာပတ္တိ = အာပတ်ကို၊ ဝါ = (သိခြင်း၊ ခိုးလိုသတ်လိုစိတ်ရှိခြင်းစသည်
တို့ကြောင့်) အာပတ်သင့်ရောက်ခြင်းကို၊ အနာပတ္တိတိ = အာပတ်မဟုတ်
ဟူ၍၊ ဝါ = အာပတ်သင့်ခြင်းမဟုတ်ဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ = ၎င်း ၊ လဟုကံ = အပေါ့စား
အသေးစားဖြစ်သော၊ အာပတ္တိ = အာပတ်ကို၊ (ထုလ္လစဉ်း၊ ပါစိတ်၊ ပါဒီ
ဒေသနိ၊ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုဗ္ဘာသိတဟူသောအာပတ် ငါးမျိုးကို) ဂရုကာ = ကြီးလေး
သော၊ အာပတ္တိတိ = အာပတ်ဟူ၍၊ ဒီပေန္တိ = ၎င်း ။

ဂရုကံ = ကြီးလေးသော၊ အာပတ္တိ = (ပါရာဇိက၊ သံဃာဒီသေသ်ဟူသော)
အာပတ်ကို၊ လဟုကာ = သော၊ အာပတ္တိတိ = ၍၊ ဒီပေန္တိ = ၎င်း ၊ ဒုဗ္ဗုလ္လံ =
ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော၊ အာပတ္တိ = (ပါ၊ သံဟူသော) အာပတ်ကို၊ အဒုဗ္ဗုလ္လံ
= မရန်ရင်း မကြမ်းတမ်းသော၊ အာပတ္တိတိ = ၍၊ ဒီပေန္တိ = ၎င်း ၊ အဒုဗ္ဗုလ္လံ =
သော၊ အာပတ္တိ = (ထုလ္လစဉ်းစသောငါးမျိုးသော) အာပတ်ကို ။ပ ။ သာဝသေသံ
= ကြွင်းကျန်သော သီလသိက္ခာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ [သဟ အဝသေသေဟိ
သီလေဟိ ယာ အာပတ္တိ ဝတ္တတိတိ သာဝသေသာ] ဝါ = သီလသိက္ခာ
အကြွင်းအကျန်ရှိသေးသော၊ အာပတ္တိ = (ပါရာဇိကမှတပါးသော) အာပတ်
ကို၊ အနဝသေသာ = ကြွင်းကျန်သော သီလသိက္ခာမရှိသော၊ အာပတ္တိတိ =
၍၊ [နတ္တိ အဝသေသာနိ သီလာနိ ဧတိသံ အာပဇ္ဇာယန္တိ အနဝသေသာ] ။ပ ။
အနဝသေသံ = သော၊ အာပတ္တိ = ပါရာဇိကအာပတ်ကို ။ပ ။ သပ္ပဋိကမ္မံ =
ကုစားနိုင်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ = ကုစား၍ရနိုင်ကောင်းသော၊ အာပတ္တိ
= (ပါရာဇိကမှ တပါးသော) အာပတ်ကို၊ အပ္ပဋိကမ္မာ = ကုစားနိုင်ခြင်း
မရှိသော၊ ဝါ = ကုစား၍မရနိုင်သော၊ အာပတ္တိတိ = ပါရာဇိကအာပတ်ဟူ၍၊
ဒီပေန္တိ = ကုန်၏ ။ ပ ။ တတိယံ ။

၄-ကုသိနာရသုတ်

၄၄ ။ ဧကံ = တပါးသော၊ သမယံ = အခါ၌၊ ဘဂဝါ = မြတ်စွာဘုရား
သည်၊ ကုသိနာရယံ = ကုသိနာရုံမြို့အနီး၌ ၊ ဗလိဟရဏေ = ဗလိနတ်စာ
ဆောင်ပို့ဆက်သရာဖြစ်သော၊ (နတ်တို့အတွက် ပူဇော်ပသဖွယ် ဆောင်ပို့
ဆက်သရာဖြစ်သော) ဝနသဏ္ဍော = တောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ = သီတင်းသုံးနေ

တော်မူ၏။ တတြ=ထိုဗလိဟရဏတောအုပ်၌၊ ဝါ=ထိုဗလိဟရဏ
တောအုပ်ဝယ် သီတင်းသုံးနေတော်မူရာအခါ၌၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ်(၁၈)
ဒုတိယနာထသုတ်ကြည့်]။ ပ။ ဧတံ အဝေါစ (ကိန္တိ အဝေါစ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စောဒကေန = (စွဲချက်တင်စွပ်စွဲ) စောဒနာသူဖြစ်သော၊
ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ စောဒေတုကာမေန=စောဒနာ
ခြင်းငှာအလိုရှိသည်၊ (သမာနေန = ဖြစ်လသော်) ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊
ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိသန္တာန်၌၊ ပစ္စဝေက္ခိတွာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား
၍၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=စွဲကပ်
တည်ရှိစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၍၊ ပရော=သူတပါးကို၊ စောဒေတဗ္ဗော=
စောဒနာရမည်၊ ကတမေ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ= ကုန်သော၊
ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားထိုက်
ကုန်သနည်းဟူမူ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စောဒကေန=သော၊ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ပရံ=ကို၊ စော
ဒေတုကာမေန=သည်၊ (သမာနေန=သော်) ဧဝံ=ဤသို့၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=
ဆင်ခြင်စဉ်းစားထိုက်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ)
အဟံ=ငါသည်၊ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော=စင်ကြယ်သောကိုယ်အကျင့်
ရှိသူသည်၊ အမိ နုခေါ=ဖြစ်ပါ၏လော၊ အတ္ထိဒ္ဓေန=အာပတ်ဟူသော
အပေါက်မရှိသော၊ (လူရဟန်းတဦးဦးကို ရိုက်နှက်ထားခြင်း၊ လူကို
ဆေးကုခြင်းစသည်ကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်အပေါက်
မရှိသော) အပ္ပဋိမံသေန^၁=သုံးသပ်ဆွဲငင်နိုင်သည်အဖြစ်ဟူသော အာပတ်

၁။ အပ္ပဋိမံသေန။ ။ ပတိပုဗ္ဗ မသဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍
“ပဋိမံသ” ဟုဖြစ်၏၊ ပဋိမသိတဗ္ဗော ပဋိမသိတံ ပရာမသိတံ အာကမိတံ
သက္ကုဏေယျောတိ ပဋိမံသော=(ဆံပင်ကိုဆွဲငင်သကဲ့သို့ ဆွဲချင်ရာသို့)
သုံးသပ်ဆွဲငင်နိုင်သော ကိုယ်နှုတ်အကျင့်၊ ထို့နောက် ပဋိမံသပုဒ်ကို
ဘာဝပုဓာနကြံ၍ “သုံးသပ်ဆွဲငင်နိုင်သော ကိုယ်နှုတ်အကျင့်၏ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်သော အာပတ်အပြစ်ကို ပဋိမံသဟုဆိုပြီးလျှင် ထိုအာပတ်အပြစ်ရှိသော
ကာယဝစီသမာစာရကို သပ္ပဋိမံသဟုခေါ်၍ ထိုအာပတ်အပြစ်မရှိသော

မရှိသော၊ ပရိသုဒ္ဓေန=စင်ကြယ်သော၊ ကာယသမာစာရေန=ကိုယ်အကျင့်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသူသည်၊ အမှိနခေါ=ဖြစ်ပါ၏လော၊ မေ=ငါ၏။ ဝါ=ငါ့မှာ၊ ဒေသော ဓမ္မော=ဤစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်တရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=ရှိပါ၏လော၊ ဥဒါဟု=သို့မဟုတ်၊ နော သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=မရှိပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားထိုက်၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=စောဒကရဟန်းသည်၊ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော=ရှိသူသည်၊ အတ္ထိဒ္ဓေန=သော၊ အပ္ပဋိမံသေန=သော၊ ပရိသုဒ္ဓေန=သော၊ ကာယသမာစာရေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ နော စေဟောတိ=အကယ်၍ မဖြစ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့မဖြစ်သည်ရှိသော်) တဿ=ထိုစောဒကရဟန်းကို၊ ဝတ္တာရော=ပြောဆိုမည်သူတို့သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘဝန္တိ=နည်းဟူမူ) အာယသ္မာ=အိုအရှင်စောဒက၊ ဣဃံ=တိုက်တွန်းပါ၏၊ တာဝ=သူတပါးကို မစောဒနာမိရှေးဦးစွာ၊ (တွံ=အရှင်စောဒကသည်) ကာယိကံ=မိမိ၏ကိုယ်၌ဖြစ်သောအကျင့်ကို၊ (မိမိ၏ကိုယ်အကျင့်ကို) သိက္ခဿု=ဖြည့်ကျင့်ပါဦးလော၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝတ္တာရော=တို့သည်၊ ဘဝန္တိ=၏) ဣတိ=သို့၊ အဿ=ထိုစောဒကရဟန်းကို၊ ဝတ္တာရော=တို့သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဆင်ခြင်စဉ်းစားဖွယ်ကား၊ စောဒကေန= သော။ပ။ (အဟံ=သည်) ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော

ကာယဝစီသမာစာရကို အပ္ပဋိမံသဟုခေါ်၏၊ ဤနေရာဝယ် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌-

“ယေန ကေနစိဒေဝ ပဟဇ္ဇော ဝါ ဟောတိ၊ ဝဇ္ဇကမ္မာဒိနိ ဝါ ကတာနိ။ ပ။ ပဋိမံသော စ ဟောတိ”ဟု စာရှိသော်လည်း စူဠဝါ ပါတိမောက္ခပုနက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ(၁၂၅)၌ “ယေန ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတေသုယော ကောစိ ပဟဇ္ဇော ဝါ ဟောတိ၊ ဂိဟိနံ ဂဏ္ဍဖာလနာဒိနိ ဝဇ္ဇကမ္မာနိ ဝါ ကတာနိ။ ပ။ သပ္ပဋိမံသော စ ဟောတိ” ဟူ၍ရှိ၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း ထိုစူဠဝါအဋ္ဌကထာအတိုင်းပင်ရှိသင့်ပါသည်။

=စင်ကြယ်သောနှုတ်အကျင့်ရှိသည်။ အမှီ နုခေါ=ဖြစ်ပါ၏လော။ အတ္ထိဒ္ဓေန= အာပတ်အပေါက်မရှိသော။ (မုသာဝါဒ၊ ဩမသဝါဒစသည်တို့ကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်ဟူသော အပေါက်မရှိသော) အပ္ပဋိမံသေန= သော။ ပရိယုဒ္ဓေန=စင်ကြယ်သော။ ဝစီသမာစာရေန=နှုတ်အကျင့်နှင့် ၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်။ အမှီနုခေါ=လော။ မေ=ငါ၏ ၊ ဝါ=ငါ့မှာ ၊ ဒေသာ ဓမ္မော=ဤစင်ကြယ်သောနှုတ်အကျင့်တရားသည်။ သံဝိဇ္ဇတိနုခေါ= လော။ ပ။ အာယသ္မာ=အိုအရှင်စောဒက ၊ ဣဃံ=တိုက်တွန်းပါ၏ ၊ (တွံ =အရှင်စောဒကသည်) တာဝ=စွာ ၊ ဝါစသိကံ=မိမိ၏နှုတ်၌ဖြစ်သော အကျင့်ကို ၊ သိက္ခဿု=ဖြည့်ကျင့်ပါဦးလော။ ဣတိ (ဝတ္တာရော=တို့သည် ၊ ဘဝန္တိ) ဣတိ=သို့ ၊ အဿ=ကို ၊ ဝတ္တာရော ဘဝန္တိ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=ကား ၊ စောဒကေန=သော။ ပ။ မေ=ငါသည် ၊ သဗြဟ္မစာရိယု=သီတင်းသုံးဖော်တို့၌ ၊ အနာယာတံ =ဒေါသအာယာတ မရှိသော ၊ မေတ္တံ=မေတ္တာရှိသော ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို ၊ ပစ္စုပ္ပိတံ နုခေါ=ရှေးစွ စွဲကပ်တည်စေအပ်ပါ၏လော ၊ မေ=ငါ့မှာ ၊ ဒေသာ ဓမ္မော=ဤမေတ္တာစိတ် တရားသည် ၊ သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=ရှိပါ၏လော ၊ ဥဒါဟု=သို့မဟုတ် ၊ နော သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=မရှိပါ၏လော ၊ ဣတိ (ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=၏) ဘိက္ခဝေ= တို့ ၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည် ၊ သဗြဟ္မစာရိယု=တို့၌ ၊ အနာယာတံ=သော ၊ မေတ္တံ=မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို ၊ ဝါ=စိတ်သည် ၊ ပစ္စုပ္ပိတံ= ရှေးစွဲကပ်တည်စေအပ်သည် ၊ နော စေ ဟောတိ =အကယ်၍ မဖြစ်ငြားအံ့ ၊ (ဝေံ သတိ=ဤသို့မဖြစ်သည်ရှိသော်) တဿ=ထိုစောဒကရဟန်းကို။ ပ။ ဥပဋ္ဌာပေဟိ=စွဲကပ်တည်စေပါဦးလော ၊ ဝါ=ဖြစ်စေပါဦးလော။ ပ။

(အဟံ=ငါသည်) ဗဟုဿုတော=ရှိသည် ၊ [စာပိုဒ် (၁၇) ပဌမနာထ သုတ်ကြည့်] သုတဓရော=နိုင်သည် ၊ သုတသန္နိစယော=ရှိသည် ၊ အမှီနုခေါ= ဖြစ်ပါ၏လော ၊ ယေ တေ ဓမ္မာ=တို့သည် ။ ပ။ အဘိဝဒန္တိ=ကုန်၏ ၊ မေ=ငါသည် ၊ တထာရူပါ=ကုန်သော ၊ ဓမ္မာ=တို့ကို ၊ ဝါ=တို့သည် ။ ပ။ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည် ၊ ဟောန္တိ နုခေါ=ဖြစ်ပါကုန်၏လော ၊ မေ=ငါ၏ ၊ ဝါ=မှာ ၊ ဒေသာ ဓမ္မော=ဤပရိယတ္တိတရားသည် ၊ သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=ရှိပါ၏ လော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဘိက္ခု=သည် ၊ ဗဟုဿုတော=ရှိသည် ၊ သုတဓရော

*သည်။ သုတသန္နိစယော=ရှိသည်။ နော စေ ဟောတိ=အကယ်၍ မဖြစ်အံ့။ ယေ တေ ဓမ္မာ=တို့သည်။ ။ ပ။ အဘိဝဒန္တိ=ကုန်၏။ အဿ=ထိုစောဒကရဟန်းသည်။ တထာရူပါ=ကုန်သော။ ။ ပ။ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည်။ နော စေ ဟောန္တိ=အကယ်၍ မဖြစ်ကုန်အံ့။ (ဧဝံသတိ=ဤသို့ မဖြစ်သည်ရှိသော်) တဿ=ကို။ ။ ပ။ အာဂမံ=အာဂုံပိဋကတ် ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ကို။ ပရိယာပုဏသု=သင်ပါဦးလော။ ။ ပ။

မေ=ငါသည်။ ဝါ=ငါ၏။ ဥဘယာနိ=ကုန်သော။ ။ ပ။ အနုဗျဉ္ဇနသော=ကောင်း။ သုဝိနိစ္ဆိတာနိ=ကုန်သည်။ [စာပိုဒ် (၃၃) ဥဗ္ဗာဟိကာသုတ်ကြည့်] ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏လော။ မေ=ငါ့မှာ။ ဒေသော ဓမ္မော=ဤပါတိမောက်ပါဠိတော်သည်။ သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=လော။ ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏။ ဝါ=သည်။ ဥဘယာနိ=ကုန်သော။ ။ ပ။ သုဝိနိစ္ဆိတာနိ=ကုန်သည်။ နော စေ ဟောန္တိ=အကယ်၍ မဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။ (ဧဝံသတိ=ဤသို့ မဖြစ်သည်ရှိသော်) အာယသ္မာ=အိုအရှင်ဘုရား။ [စူဠဝါပါတိမောက္ခပနက္ခန္ဓကပါဠိတော် (၄၃၇)၌ "အာဝုသော" ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ "အာယသ္မာ" သည် အာလုပ်ပုဒ်သာတည်း။] ဣဒံ=ဤသိက္ခာပုဒ်ကို။ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ ကတ္ထ=အဘယ်မြို့၌။ ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ=ဤသို့။ ပုဋ္ဌော=မေးမြန်းအပ်သည်။ (သမာနော=ဖြစ်လသော်။ သော ဘိက္ခု=ထိုအမေးခံရသော စောဒကရဟန်းသည်) နသမ္မာယိဿတိ=ပြည့်စုံအောင် မဖြေဆိုနိုင်လတ္တံ့။ တဿ=(ပြည့်စုံအောင် မဖြေဆိုနိုင်သော) ထိုစောဒကရဟန်းကို။ ။ ပ။ ဝိနယံ=ဝိနည်းကို။ သိက္ခသု=သင်ပါဦးလော။ ။ ပ။

ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော။ ပဉ္စ=ကုန်သော။ ဓမ္မာ=တို့ကို။ အဇ္ဈတ္တံ=၌။ ဥပဋ္ဌာပေတဇ္ဇာ=စွဲကပ်တည်ရှိစေထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ။ ကာလေန=စောဒနာသင့်ရာအခါ၌။ (စုဒ္ဓိတကပုဂ္ဂိုလ် တပါးတည်း ရှိနေစိုက်ဖြစ်၍ ခွင့်တောင်း၍ စောဒနာသင့်ရာအခါ၌) ဝက္ခာမိ=ပြောဆိုစောဒနာအံ့။ အကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ မဟုတ်သည့်၌။ (သံဃာဂိုဏ်းအလယ်နှင့် တပည့်ပရိသတ်အလယ်ဝယ် စုဒ္ဓိတကပုဂ္ဂိုလ် ရောက်ရှိနေစိုက်ဖြစ်၍ စောဒနာမူ မပြုသင့်ရာအခါ၌) နော ဝက္ခာမိ=မပြောဆို မစောဒနာအံ့။

ဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန်အကြောင်းအရာဖြင့် ၊ ဝက္ခာမိ=အံ့ ၊
 အဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန်မဟုတ်သော အကြောင်းအရာဖြင့် ၊
 နော ဝက္ခာမိ=အံ့ ။

သဏ္ဍေန=သိမ်မွေ့နှူးညံ့သောစကားဖြင့် ၊ ဝက္ခာမိ=အံ့ ၊ ဖရသေန=
 ကြမ်းတမ်းသောစကားဖြင့် ၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့ ၊ အတ္ထသံဟိတေန=သင့်လျော်
 သော အကြောင်းနှင့်စပ်သောစကားဖြင့် ၊ ဝက္ခာမိ=အံ့ ၊ အနတ္ထသံဟိတေန=
 သင့်လျော်သောအကြောင်းနှင့် မစပ်သောစကားဖြင့် ၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့ ၊
 မေတ္တစိတ္တော=မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ရှိသည် ၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝက္ခာမိ
 =အံ့ ၊ ဒေါသန္တရော=ဒေါသနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ရှိသည် ၊ (ဟုတွာ) နော
 ဝက္ခာမိ=အံ့ ၊ ဣတိ=ဤသည်ပင်တည်း ၊ ပဉ္စ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို ။ ပ ။
 စတုတ္ထံ ။

၅-ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသသုတ်

၄၅ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=မင်းနန်းတော်သို့ဝင်ခြင်း၌ ၊
 အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည် ၊ ဣမေ ဒသ ဤဆယ်ပါးတို့တည်း ၊ ဒသ=
 ဆယ်ပါးတို့ဟူသည် ၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ ၊ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်း
 တို့ ၊ ဣမေ=ဤသတ္တလောက၌ ၊ ရာဇာ=မင်းသည် ၊ မဟောသိယာ=မိဖုရား
 နှင့် ၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ ၊ နိသိန္ဒော=ထိုင်နေသည် ၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏ ၊
 တတြ=ထိုထိုင်နေရာအခါ၌ ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည် ၊ ပဝိသတိ= ဝင်လာ၏ ၊
 မဟောသိ ဝါ=မိဖုရားသည်သော်လည်း ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို ၊ ဒိသ္မာ=မြင်၍ ၊
 သိတံ=ပြုံးရယ်မှုကို ၊ ပါတုကရောတိ=အထင်အရှားပြု၏ ၊ ဘိက္ခု ဝါ=
 ရဟန်းသည်သော်လည်း ၊ မဟောသိ=ကို ၊ ဒိသ္မာ=၍ ၊ သိတံ=ကို ၊ ပါတုက
 ရောတိ=၏ ၊

တတ္ထ=ထိုမိဖုရားနှင့် ရဟန်းတို့ ပြုံးရယ်မှုပြုခြင်း၌ ၊ ဝါ=ပြုခြင်းကြောင့် ၊
 ရညာ=မင်း၏ ၊ ဝါ=မင်းမှာ ၊ ဧဝံ=ဤသို့ အထင်လွဲမှားစဉ်းစားမိခြင်းသည် ၊
 ဟောတိ=ဖြစ်တတ်၏ ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ) အဒ္ဓါ
 =မလွဲကန်အမှန်ပင် ၊ ဣမေသံ=ဤရဟန်းနှင့် မိဖုရားတို့သည် ၊ ကတံ
 ဝါ=(မေထုန်လွန်ကျူးမှု) ပြုအပ်ပြီးသော်လည်း ပြုအပ်ပြီးလေရာပြီ ၊

(ဣမေ=ဤရဟန်းနှင့် မိဖုရားတို့သည်) ကရိဿန္တိ ဝါ=(မေထုန်မှ) ပြု လတ္တံ့သော်လည်း ပြုလတ္တံ့ ၊ ဣတိ=ဤသို့အထင်လွဲမှားခြင်းသည် ၊ (ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ အယံ=ဤအပြစ်သည် ၊ (ဤရဟန်းနှင့် မိဖုရားတို့ပြုံးရယ်ခြင်းကြောင့် ရှင်ဘုရင်၏အထင်လွဲမှားခြင်းဟူသော အပြစ်သည်) ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=မင်းနန်းတော်သို့ဝင်ခြင်း၌ ၊ ပဌမော =ရှေးဦးစွာသော ၊ အာဒိ နဝေါ=အပြစ်တည်း ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အပြစ်ကား ၊ ရာဇာ =မင်းသည် ၊ ဗဟုကိစ္စော=များသောကေန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသည် ၊ ဗဟုကရဏီ ယော=များသောပြုသင့်ပြုထိုက်သောလုပ်ငန်းရှိသည် ၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အညတရံ=တယောက်သော ၊ ဣတ္ထိံ=မိဖုရားငယ်ကို ၊ ဂန္တော=မေထုန်ပျော်ပါး သွားရောက်ပြီး၍ ၊ န သရတိ=အမှတ်မရ ၊ သာ=ထိုမိဖုရားငယ်သည် ၊ တေန =ထိုဘုရင်၏ မေထုန်ပျော်ပါးသွားရောက်ခြင်းကြောင့် ၊ ဂဗ္ဘံ=ကိုယ်ဝန်ကို ၊ ဂဏှာတိ=ယူ၏ ၊ တတ္ထ=ထိုကိုယ်ဝန်ယူခြင်း၌ ၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့် ၊ ရညော= မင်း၏ ၊ ဧဝံ=ဤသို့အထင်လွဲမှား စဉ်းစားခြင်းသည် ၊ ဟောတိ=ဖြစ်တတ် ၏ ၊ (ကိန္တိ ဟောတိ) ဣမ=ဤနန်းတော်အတွင်း၌ ၊ ပဗ္ဗဇိတေန=ရဟန်းကို ၊ အညတြ=ကြဉ်ဖယ်ထား၍ ၊ အညော=ရဟန်းမှ အခြားသော ၊ ဧကာစိ= ယောက်ျားတဦးတယောက်မျှ ၊ န ပဝိသတိ=မဝင်လာ ၊ (ဣဒံ=ဤမိဖုရားငယ် ကိုယ်ဝန်ယူခြင်းအမှုသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=ရဟန်း၏ ၊ ကမ္ပံ=အမှုသည် ၊ (ကျူးလွန်ဖောက်ပြားမှုသည် ၊ ဝါ=ကျူးလွန်ဖောက်ပြားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော

၁။ ဣမေ ကရိဿန္တိ ဝါ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဣမေသံ ကတံ ဝါ ကရိဿန္တိ ဝါ” ဟုရှိရာ၌ ဣမေသံဟူသော ဆဋ္ဌန္တပုဒ်သည် ဆဋ္ဌိကတ္တာ အဖြစ်ဖြင့် ကတပုဒ်၌သာ စပ်နိုင်၍ ကရိဿန္တိ-၌ မစပ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “အတ္ထဝသာ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော ကတ္တဗ္ဗော” နှင့်အညီ ကရိဿန္တိပုဒ် နှင့်လည်း စပ်နိုင်အောင် ဣမေသံပုဒ်ကို “ဣမေ” ဟု ပဌမန္တပုဒ်ပြောင်းရ၏။ ဣမေသန္တိပဒံ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမံ ကတွာ ဥဘယတ္ထ ယောဇောပွံ “ဣမေဟိ ကတံ ဣမေ ကရိဿန္တိ” တိ။ ပါစိတ်အန္တေပုရသိက္ခာပုဒ်သာရတ္ထဒိကာ။ ၉၆။

ကိုယ်ဝန်ယူခြင်းအမှုသည်) သိယာ နုခေါ=ဖြစ်လေရာသလော၊ ဣတိ= ဤသို့အထင်လွဲမှားစဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအပြစ်သည်၊ (ဤမိဖုရားငယ်ကိုယ်ဝန်ရခြင်းကြောင့် ဘုရင်၏ အထင်လွဲမှားခြင်းဟူသော အပြစ်သည်) ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=၌၊ ဒုတိယော=သော၊ အာဒိနဝေါ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသောအပြစ်ကား၊ ရညော= မင်း၏၊ အန္တေပုရေ=နန်းတော်အတွင်း၌၊ အညတရံ=ပတ္တမြားစသည် တို့တွင် တမျိုးမျိုးသော၊ ရတနံ=အဖိုးတန်ရတနာသည်၊ နဿတိ=ပျောက် သွား၏၊ တတ္ထ=ထိုအဖိုးတန်ရတနာပျောက်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ဝါ=ကိစ္စကြောင့် ။ပ။ (ဣဒံ=ဤအဖိုးတန်ရတနာ ပျောက်ဆုံးမှုသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=ရဟန်း ၏၊ ကမ္မံ=အမှုသည်၊ ဝါ=လက်ချက်သည်၊ သိယာ နုခေါ=လော၊ ဣတိ =ဤသို့အထင်လွဲမှားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ ရတနာပျောက်ဆုံးခြင်းကြောင့် အထင်လွဲခံရခြင်းသည်၊ ရာဇန္တေပုရပ္ပ ဝေသနေ=၌၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အာဒိနဝေါ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ရညော=၏၊ အန္တေပုရေ=၌၊ အဗ္ဘန္တ ရာ =အတွင်းရေးဖြစ်ကုန်သော၊ ဂုယုမန္တာ=လျှို့ဝှက်အပ်သော အတိုင်အပင် အကြံအစည်တို့သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်ဘက်၌၊ သမ္ဘေဒံ=ပေါက်ကြားခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုအတွင်းရေးလျှို့ဝှက်ချက်ပေါက်ကြားခြင်း ကိစ္စ၌၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။ (ဣဒံ=ဤလျှို့ဝှက်ချက်ပေါက်ကြားခြင်းအမှုသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=၏၊ ကမ္မံ=တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤလျှို့ဝှက်ချက် ပေါက်ကြားခြင်းကြောင့် အထင်လွဲခံရခြင်းသည်၊ ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=၌၊ စတုတ္ထော အာဒိနဝေါ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ရညော=၏၊ အန္တေပုရေ=၌၊ ပိတာ ဝါ=ခမည်းတော်ဘုရင်မင်းသည်သော်လည်း၊ ပုတ္တံ=သားတော်ကို၊ ပတ္တေတိ = သတ်ခြင်းငှာ လိုလားတောင့်တတတ်၏ ။ ပုတ္တော ဝါ=သားတော်သည် သော်လည်း၊ ပိတရံ=ခမည်းတော်မင်းကို၊ ပတ္တေတိ=သတ်ခြင်းငှာ လိုလား တောင့်တတတ်၏၊ တေသံ=ထိုခမည်းတော်နှင့် သားတို့၏၊ ဝါ=တို့မှာ၊ ဒေဝံ=ဤသို့ အထင်လွဲမှားခြင်းသည်၊ ဟောတိ(ကိန္တိ ဟောတိ)။ပ။ (ဣဒံ

=ဤသတ်ရန်ကြံစည်ခြင်း လိုလားခြင်းသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=၏။ ကမ္မံ= ကတုန်းကတိုက်လုပ်မှုသည်။ ဝါ=ကတုန်းကတိုက်လုပ်မှုကြောင့် ဖြစ်ရသော ကြံစည်မှုသည်။ သိယာ နုခေါ=လော၊ ဣတိ=ဤသို့အထင်လွဲမှားခြင်းသည်။ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအပြစ်သည်။ (ဤခမည်းတော်မင်းနှင့် မင်းသားတို့ အချင်းချင်းသတ်ရန်ကြံစည်မှု၌ အထင်လွဲခံရခြင်းသည်) ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=၌၊ ပဉ္စမော အာဒိနဝေါ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ရာဇာ=မင်းသည်။ နိစဋ္ဌာနိယံ= နိမ့်သောရာထူးရှိသူကို၊ ဥစ္စေ=မြင့်သော၊ ဌာနေ=ရာထူး၌၊ ဌပေတိ= ခန့်ထား၏။ ယေသံ=အကြင်သူတို့သည်၊ တံ=ထိုရာထူးခန့်ထားခြင်းကို၊ အမနာပံ=စိတ်ဖြင့်မရောက်အပ်၊ ဝါ=မနှစ်သက်အပ်၊ ဝါ=မကျေနပ်၊ တေသံ=ထိုသူတို့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ထင်မြင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ (ကိန္တိ ဟောတိ) ရာဇာ=မင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇိတေန=ရဟန်းနှင့်၊ သံသဋ္ဌော=အကျွမ်း တဝင် ဆက်ဆံ၏။ (ဣဒံ=ဤရာထူးခန့်ထားမှုသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=၏။ ကမ္မံ=အကြံပေးတိုက်တွန်းမှုသည်၊ ဝါ=အကြံပေးတိုက်တွန်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ရာထူးခန့်မှုသည်။ သိယာ နုခေါ=လော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအပြစ်သည်။ (ဤရာထူးခန့်မှုနှင့်စပ်၍ မကျေနပ်သူတို့၏ အထင် လွဲခံရခြင်းဟူသော အပြစ်သည်) ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=၌၊ ဆဋ္ဌော အာဒိနဝေါ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ဥစ္စဋ္ဌာနိယံ=မြင့်သော ရာထူးရှိသောသူကို၊ နိစေ=နိမ့်ကျသော၊ ဌာနေ=ရာထူး၌၊ ဌပေတိ=ချထား ၏။ ယေသံ=တို့သည်၊ တံ=ထိုရာထူးချထားခြင်းကို၊ အမနာပံ=အပ်။ ပ။ (ဣဒံ=ဤရာထူးချခြင်းသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=၏။ ကမ္မံ=အကြံပေးတိုက်တွန်း မှုသည်။ သိယာ နုခေါ=လော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤရာထူးချမှုကို မကျေနပ်သူတို့၏ အထင်လွဲခံရခြင်းဟူသော အပြစ်သည်။ ရာဇန္တေပုရပ္ပ ဝေသနေ=၌၊ သတ္တမော=ခုနစ်ခုမြောက်သော၊ အာဒိနဝေါ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ရာဇာ=သည်၊ အကာလေ=စစ်ချီ ထွက်ရန် မသင့်လျော်သော အချိန်အခါ၌၊ သေနံ=စစ်တပ်ကို၊ ဥယျော ဇေတိ=ချီတက်ထွက်စေ၏။ ယေသံ=တို့သည်၊ တံ=ထိုစစ်တပ်ချီတက်

ထွက်ခိုင်းခြင်းကို။ ပ။ (ဣဒံ=ဤစစ်ချီတက်ခိုင်းခြင်းသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=၏၊
 ကမ္မံ=တိုက်တွန်းမှုသည်၊ ဝါ=တိုက်တွန်းချက်ကြောင့် ဖြစ်ရသော ချီတက်
 ခိုင်းမှုသည်၊ သိယာ နုခေါ=လော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ
 အကာလ၌စစ်ချီခိုင်းခြင်းနှင့်စပ်၍ အထင်လွဲခံရခြင်းအပြစ်သည်။ ပ။
 ကာလေ=စစ်ချီတက်စေသင့်ရာ အချိန်အခါ၌၊ သေနံ=ကို၊ ဥပျောဇေတွာ=
 ချီတက်ထွက်စေပြီး၍၊ အန္တရာမဂ္ဂတော=လမ်းခရီးအကြားမှ၊ ဝါ=လမ်း
 ခုလတ်မှ၊ နိဝတ္တာပေတိ=ပြန်လှည့်လာစေ၏၊ ယေသံ=တို့သည်၊ တံ=
 ထိုလမ်းခုလတ်မှ ပြန်လှည့်လာစေခြင်းကို။ ပ။ (ဣဒံ= ဤစစ်တပ်ကို
 ပြန်လှည့်လာစေခြင်းသည်) ပဗ္ဗဇိတဿ=၏၊ ကမ္မံ=တိုက်တွန်းမှုသည်၊
 ဝါ= တိုက်တွန်းချက်ကြောင့်ဖြစ်ရသော ပြန်လှည့်လာစေခြင်းသည်၊ သိယာ
 နုခေါ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအပြစ်သည်၊ (ဤသို့ကာလ၌
 စစ်ချီတက်ခိုင်းပြီး၍ လမ်းခုလတ်မှ ပြန်လှည့်လာစေခြင်းကို မကျေနပ်သူ
 တို့၏ အထင်လွဲခံရခြင်းဟူသော အပြစ်သည်) ရာဇန္တေ ပုရပ္ပဝေသနေ=၌၊
 နဝမော အာဒိနဝေါ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ရညော=မင်း၏၊ အန္တေ ပုရံ= နန်းတော်
 အတွင်းသည်၊ ဟတ္ထိသမ္ပဒံ=ဆင်တို့ဖြင့် ကျဉ်းကျပ်ရှုပ်ထွေးနေခြင်းရှိရာဌာန
 သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆင်တို့ဖြင့် ကျပ်တည်းကျဉ်းမြောင်းသည် လည်း
 ကောင်း၊ [ဟတ္ထိဟိ သမ္ပဒေါ ဧတ္တာတိ ဟတ္ထိသမ္ပဒံ၊ ဟတ္ထိသမ္ပာဓန္တိ အတ္ထော။
 ပါစိတ် အန္တေ ပုရသိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ၊ ၁၅၁] အသံသမ္ပဒံ=မြင်းတို့ဖြင့်
 ကျဉ်းကျပ်ရှုပ်ထွေးနေခြင်းရှိရာဌာနသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြင်းတို့ဖြင့်
 ကျပ်တည်းကျဉ်းမြောင်းနေသည်လည်းကောင်း၊ ရထသမ္ပဒံ=ရထားတို့ဖြင့်
 ...ကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ရဇနိယာနိ=တပ်မက်စွဲလမ်းမှုကိုဖြစ်စေ
 တတ်ကုန်သော၊ ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာနိ=အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊
 အတွေ့အထိ အာရုံငါးမျိုးတို့သည်၊ (တတ္ထံ=ထိုမင်းနန်းတော်အတွင်း၌၊
 ပရိပူရာနိ=ပြည့်နှက်နေကုန်သည်၊ ယောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ယာနိ=ယင်းအာရုံ
 ငါးမျိုးတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ=ရဟန်းအား၊ န သာရပ္ပါနိ= မလျှောက်ပတ်
 ကုန်၊ [တနည်း-ရဇနိယာနိ=ကုန်သော၊ ယာနိ=အကြင် အဆင်း၊ အသံ၊
 အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိဟူသော အာရုံငါးမျိုးတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ

=အား၊ န သာရပွါနိ=ကုန်၊ ရဇနိယာနိ=ကုန်သော၊ တာနိ ရူပသဒ္ဒကန္တရသ
 ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနိ=ထိုအဆင်းအသံအနဲ့အရသာအတွေ့အထိ ဟူသော အာရုံငါးမျိုး
 တို့သည်၊ တတ္ထ=ထိုမင်းနန်းတော်တွင်း၌၊ ပရိပူရာနိ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ]
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအပြစ်သည်၊ (မင်းနန်းတော်၌ ဆင်မြင်း
 စသည်တို့ဖြင့် ကျဉ်းကျပ်ရှုပ်ထွေးနေခြင်း၊ ရဟန်းတို့အား မလျောက်ပတ်
 သော အဆင်းအသံစသော စွဲ မက်ဖွယ်အာရုံငါးမျိုးတို့ ပြည့်နှက်နေခြင်း
 ဟူသောအပြစ်သည်) ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=မင်းနန်းတော်အတွင်းသို့
 ဝင်ခြင်း၌၊ ဒသမော=ဆယ်ခုမြောက်သော၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တည်း၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ=၌၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊
 ဣမေ ဒသ=တို့တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဉ္စမံ။

၆-သက္ကသုတ်

၄၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 သက္ကေသု=သက္ကဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=သက္ကတိုင်း၌၊ [ဧကဝုဇ်အနက်ပြန်ဆိုရသည်]
 ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ=ကပိလဝတ်မြို့အနီး၌၊ နိဂြောဓာဓာမေ=နိဂြောဓကျောင်း
 တိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊
 သမ္ပဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ သက္ကာ=သာကီမျိုးနွယ်ဝင်ဖြစ်ကြကုန်သော၊
 ဥပါသကာ=သီတင်းသည်ဒါယကာတို့သည်၊ ဥပေါသထေ=ဥပုသ်နေ
 ဖြစ်သော၊ တဒဟု=ထိုနေ့၌၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊
 (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသကံမိသု=သွားကြ
 ကုန်ပြီ၊ ဝါ=ရောက်လာကြကုန်ပြီ၊ ဥပသကံမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ ဝါ=
 ရောက်လာကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာ
 ရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သော နေရာတခု၌၊ နိသီဒိံသု= ထိုင်နေ
 ကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသီန္တေ=ထိုင်နေကြကုန်သော၊ သက္ကေ=သာကီ
 မျိုးနွယ်ဝင်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဥပါသကေ=တို့ကို၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=
 ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)

သက္ကာ=သာကီဝင်ဥပါသကာတို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာ
 ဂတံ=ရွှစ်ပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဥပေါသထံ=ဥပုသ်ကို၊

ဥပဝသထ အဝိနု=စောင့်ထိန်းကြပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်ကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ အပ္ပေကဒါ=တရံတခါ၌၊ အဋ္ဌင်္ဂံသမန္နာဂတံ=သော၊ ဥပေါသထံ=ကို၊ ဥပဝသာမ=စောင့်ထိန်းကြပါကုန်၏၊ အပ္ပေကဒါ=၌၊ နဥပဝသာမ=မစောင့်ထိန်းကြပါကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစု=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)

သက္ကာ=သာကီဝင်ဥပါသကာတို့၊ ယေ တုမေ=အကြင်သင်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤမျှလောက်၊ ဇီဝိတေ=အသက်သည်၊ သောကသဘယေ=စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းအားဖြင့် ကြောက်ဖွယ်ဘေးနှင့်တကွ ဖြစ်နေပါလျက်၊ ဝါ=စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းတည်းဟူသော ဘေးရန်ရှိနေပါလျက်၊ ဇီဝိတေ=အသက်သည်၊ မရဏသဘယေ=သေရခြင်းအားဖြင့် ကြောက်ဖွယ်ဘေးနှင့်တကွ ဖြစ်နေပါလျက်၊ ဝါ=သေခြင်းဟူသော ဘေးရှိနေပါလျက်၊ အပ္ပေကဒါ=တရံတခါ၌၊ အဋ္ဌင်္ဂံသမန္နာဂတံ=သော၊ ဥပေါသထံ=ဥပုသ်သီလကို၊ ဥပဝသထံ=စောင့်ထိန်းကြကုန်၏၊ အပ္ပေကဒါ=၌၊ န ဥပဝသထံ= မစောင့်ထိန်းကြကုန်၊ တေသံ ဝေါ=ထိုသင်တို့၏၊ ဝါ=ထိုသင်တို့မှာ၊ အလာဘာ=ဥပုသ်သီလဟူသော လာဘ်ကောင်းလာဘ်မြတ်ကို မရခြင်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တေသံ ဝေါ=ထိုသင်တို့သည်၊ ဒုလ္လဒ္ဓံ=လူ့ဘဝကို မကောင်းသဖြင့်ရအပ်လေပြီ၊ ဝါ=လူ့ဘဝကို မထိုက်မတန် ရအပ်လေပြီ။

သက္ကာ=တို့၊ တံ= ထိုငါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တုမေ= သင်တို့သည်) ကိံ မညထံ=အဘယ်သို့ထင်မြင်ပါကုန်သနည်း၊ ဣစ=ဤလောက၌၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ ယေန ကေနစိ=(လယ်လုပ်ကုန်သွယ်စသည်တို့တွင်) တမျိုးမျိုးသော၊ ကမ္မဋ္ဌာနေန=လုပ်ငန်းဖြင့်၊ [ဋ္ဌာနသဒ္ဓါ အနက် အထူးမရှိ၊ တနည်း ဋ္ဌာနသဒ္ဓါကို တည်ရာအကြောင်းဟူသော အနက်ဟောကြံ၍ “ကမ္မဋ္ဌာနေန=အသက်မွေးခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော လုပ်ငန်းဖြင့်] အကုသလံ=အကုသိုလ်သို့၊ အနာပဇ္ဇ=မရောက်မူ၍၊ ဒီဝသံ=တနေ့ပတ်လုံး၊ ဝါ=တနေ့တာအခါ၌၊ အမုကဟာပဏံ=တကျပ်၏ ထက်ဝက်သောဋ္ဌကို၊ ဝါ=ဋ္ဌငါးမူးကို၊ နိဗ္ဗိသေယျ=ဖြစ်စေငြားအံ့၊ ဝါ=စုဆောင်းငြားအံ့ ၊ (သောပုရိသော=ထိုစုဆောင်းသောယောက်ျားသည်) ဒက္ခော=လိမ်မာကျွမ်းကျင်သော၊ ဥဋ္ဌာနသမ္ပန္နော=ထကြွလုံ့လပီရိယနှင့်

ပြည့်စုံသော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားပေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝစနာယ=
ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ အလံ=သင့်လျော်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=သင့်လျော်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ
=ဖြေဆိုကြကုန်ပြီ)

သက္ကာ=တို့၊ တံ=ကို၊ (တုမေ)ကံ မညထ=နည်း။ပ။ ဒီဝသံ=လုံး၊
ဝါ=၌၊ ကဟာပဏံ=ငွေတကျပ်ကို၊ နိဗ္ဗိသေယျ=ဖြစ်စေငြားအံ့၊ ဝါ=
စုဆောင်းငြားအံ့(သောပုရိသော=ထိုစုဆောင်းသောယောကျ်ားသည်) ။ပ။
ဒွေ ကဟာပဏေ=ငွေနှစ်ကျပ်တို့ကို၊ နိဗ္ဗိသေယျ=အံ့ ။ပ။ တယော
ကံဟာပဏေ=ငွေသုံးကျပ်တို့ကို၊ နိဗ္ဗိသေယျ=အံ့။ပ။ စတ္တာရော ကဟာ
ပဏေ=ငွေလေးကျပ်တို့ကို။ပ။ပဉ္စ ကဟာပဏေ=ငွေငါးကျပ်တို့ကို။ ပ။
ဝီသ=နှစ်ဆယ်သော၊ ကဟာပဏေ=ကျပ်ငွေတို့ကို ။ပ။ တိသ=သုံးဆယ်
သော၊ ကဟာပဏေ=ကျပ်ငွေတို့ကို ။ပ။ စတ္တာရီသံ=လေးဆယ်သော
။ပ။ ပညာသံ=ငါးဆယ်သော။ပ။ကဟာပဏသတံ=ငွေကျပ်တရာကို။ပ။

သော ပုရိသော=ထိုယောကျ်ားသည်၊ ဒီဝသေ ဒီဝသေ=နေ့တိုင်း
နေ့တိုင်း၌၊ ကဟာပဏသတံ=ငွေကျပ်တစ်ရာကိုလည်းကောင်း၊ ကဟာပဏ
သဟသံ=ငွေကျပ်တစ်ထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗိသမာနော=ဖြစ်စေ
လျက်၊ ဝါ= စုဆောင်းလျက်၊ လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ=ရအပ်တိုင်း ရအပ်တိုင်းသောငွေကို၊
နိက္ခိပန္နော=သိမ်းထားလသော်၊ ဝါ=သိမ်းထားလျှင်၊ ဝဿသတာယုကော
=အနှစ်တစ်ရာ အသက်ရှိသည်၊ ဝဿသတဓီဝီ=အနှစ်တစ်ရာ အသက်ရှည်
သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) မဟန္တံ=များစွာသော၊ ဘောဂက္ခန္တံ=ပစ္စည်း
ဥစ္စာအစုအပုံကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ အပိနု=ရနိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ရနိုင်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊
(အဝေါစုံ=ဖြေဆိုကြကုန်ပြီ)။ပ။

သော ပုရိသော=သည်၊ ဘောဂပောတု=ပစ္စည်းဥစ္စာဟူသော အကြောင်း
ဟိတ်ကြောင့်။ ဘောဂနိဒါနံ=ပစ္စည်းဥစ္စာဟူသော အကြောင်းနိဒါနံကြောင့်၊
ဘောဂါဓိကရဏံ=ပစ္စည်းဥစ္စာဟူသော အကြောင်းအရာကြောင့်၊ ဧကံ=
တခုသော၊ ရတ္ထိ ဝါ=ညဉ့်ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ဧကံ=သော၊
ဒီဝသံ ဝါ=နေ့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ဥပမံ=ထက်ဝက်သော၊ ရတ္ထိ

ဝါ=ကောင်း၊ ဥပမံ=သော၊ ဒိဝသံဝါ=ကောင်း၊ ဧက္ကန္တသုခပ္ပဋိသံဝေဒီ=
ဧကန်တကယ်ပင် ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာကို ဉာဏ်ဖြင့်သိမြင်ခံစားလျက်၊
ဝိဟရေယျ အပိနု=နေနိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)

ဘန္တေ = ရား၊ ဧတံ = ဤနေနိုင်ခြင်းသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်ပါ၊
[တနည်း- ဘန္တေ=ရား၊ နော ဝိဟရေယျ=မနေနိုင်ပါ။ ဧတံပုဒ် အနက်မရှိကြံ]
တံ=ထိုသို့ မနေနိုင်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်
နည်းဟူမူ၊ ဘန္တေ = ရား၊ ဟိ(ယသ္မာ)=အကြံကြောင့်၊ ကာမာ=ကာမဂုဏ်
အာရုံတို့သည်၊ အနိစ္စာ=ဖြစ်ပြီးပြီကွဲ၍ မမြဲပါကုန် ၊ တုစ္ဆာ=အနှစ်ကင်းကွာ
အချည်းနှီးတို့သာပါတည်း၊ မုသာ=နိစ္စ, သုဘ, သုခပမာ၊ ထင်လာတတ်ငြား၊
အလွဲအမှားတို့သာပါတည်း၊ မောသမ္မော= ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိပါကုန်၏၊
ဣတိ=ထိုကြောင့်ပါတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစံ)

သက္ကာ=တို့၊ ပန=ဧက္ကန္တသုခပ္ပဋိသံဝေဒီဖြစ်လျက် နေထိုင်နိုင်ကြောင်း
အကျင့်ကောင်းကား၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ [ဝေါကာ အနက်မရှိ
နိပါတ်] မမ=ငါ၏၊ သာဝကော=တပည့်သည်၊ ဒသ=ဆယ်ခုကုန်သော၊
ဝဿာနိ=နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော=ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ မမေ့လျော့ဘဲ၊ အာတာပီ
=ပြင်းထန်သော ဝီရိယရှိလျက်၊ (ကိလေသာတို့ကို ပူပန်ခြောက်ခန်းစေ
တတ်သော ဝီရိယရှိလျက်) ပဟိတတ္တော=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ)
နိဗ္ဗာန်သို့ ရဲဝံ့စွန့်စား စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိလျက်၊ ဝိဟရန္တော
=နေလျက်၊ ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မယာ= ငါ
ဘုရားသည်၊ အနုသိဋ္ဌံ=သွန်သင်ညွှန်ပြအပ်ပြီ၊ တထာ=ထိုငါသွန်သင်
ညွှန်ကြားတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇမာနော=ကျင့်ကြံအားထုတ်
လသော်၊ သတံ=တရာသော၊ ဝဿာနိပိ=နှစ်တို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊
သတံ=သော၊ ဝဿသတာနိပိ=နှစ်အရာတို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ [တနည်း
-သတံ ဝဿသတာနိပိ=နှစ်ပေါင်း တသောင်းတို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊]
သတံ=သော၊ ဝဿသဟသာနိပိ=နှစ်အထောင်တို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊
[တနည်း-သတံဝဿသဟသာနိပိ=နှစ်ပေါင်း တသိန်းတို့ပတ်လုံးလည်း
ကောင်း၊] ဧက္ကန္တသုခပ္ပဋိသံဝေဒီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေနိုင်၏။ စ= ပုဂ္ဂိုလ်
အဆင့်အတန်းအားဖြင့် ခွဲခြားပြရလျှင်ကား၊ သော=ယင်းသို့ နေနိုင်သော

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သကဒါဂါမိ ဝါ=သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည်သော် လည်းကောင်း၊ ဝါ=တကြိမ်သာလျှင် ဤလူ့ရွာသို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေလာရောက်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အနာဂါမိ ဝါ=အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေလာရောက်လေ့ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ အပဏ္ဏကံ=မလွဲမှချ၊ အတိအကျအားဖြင့်၊ သောတာပန္နော ဝါ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အရိယမဂ်ဟူသောအယဉ်သို့ ရောက်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဿ=ဖြစ်၏။

သက္ကာ=သာကီဝင်ဥပါသကာတို့၊ ဒသ=ဆယ်ခုကုန်သော၊ ဝဿာနိ=နှစ်တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တု =တည်ပါလေစေကုန်ဦး၊ ဝါ=ထားလိုက်ပါကုန်ဦး၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ မမ=ငါ၏၊ သာဝကော=တပည့်သည်၊ နဝ=ကိုးခုကုန်သော၊ ဝဿာနိ=နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော=ဘဲ၊ အာတာပီ=လျက်။ပ။ အပဏ္ဏကံ=ဖြင့်၊ သောတာပန္နော ဝါ=လည်း၊ အဿ=၏၊ သက္ကာ=တို့၊ နဝ=ကုန်သော၊ ဝဿာနိ=နှစ်တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တု=ဦး၊ ဣဓ=၌၊ မမ=၏၊ သာဝကော=သည်၊ အဋ္ဌ=ရှစ်ခုကုန်သော၊ ဝဿာနိ=လုံး၊ အပ္ပမတ္တော=ဘဲ။ပ။သတ္တ ဝဿာနိ=ခုနှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော=ဘဲ။ပ။ဆ ဝဿာနိ=ခြောက်နှစ်တို့ပတ်လုံး။ ပ။ပဉ္စဝဿာနိ=ငါးနှစ်တို့ပတ်လုံး။ပ။ စတ္တာရိ ဝဿာနိ=လေးနှစ်တို့ပတ်လုံး။ပ။ တိဏီဝဿာနိ=သုံးနှစ်တို့ပတ်လုံး။ပ။ဒွေ ဝဿာနိ=နှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး။ပ။ ဧကံ=တခုသော၊ ဝဿံ=နှစ်ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော=ဘဲ၊ အာတာပီ=လျက်။ပ။သက္ကာ=တို့၊ ဧကံ ဝဿံ=တနှစ်သည်၊ တိဋ္ဌတု=တည်ပါလေစေဦး၊ ဝါ=ထားလိုက်ပါဦး၊ ဣဓ=၌၊ မမ=၏၊ သာဝကော=သည်၊ ဒသ မာသေ=ဆယ်လတို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော=ဘဲ။ပ။

သက္ကာ=တို့၊ ဒသ မာသေ=ဆယ်လတို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တု=ဦး။ပ။နဝ မာသေ=ကိုးလတို့ပတ်လုံး။ပ။ ဒွေ မာသေ=နှစ်လတို့ပတ်လုံး။ပ။ ဧကံ မာသေ=တလပတ်လုံး။ပ။ အမုမာသေ=လခွဲပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော။ပ။သက္ကာ=တို့၊ အမုမာသေ=လခွဲသည်(တလ၏ထက်ဝက် ၁၅-ရက်သည်) တိဋ္ဌတု=ဦး။ပ။ဒသ=ဆယ်ခုကုန်သော၊ ရတ္တိန္ဒြေ=ညဉ့်နေ့တို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော

။ပ။ သက္ကာ=တို့၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ရတ္တိန္ဒြိဝါ=ညဉ့်နေ့တို့သည်၊ တိန္ဒြါ= ဦး ။ပ။နဝ=ကိုးခုကုန်သော၊ ရတ္တိန္ဒြိဝေ=ညဉ့်နေ့တို့ပတ်လုံး ။ပ။ ဒွေ= နှစ်ခုကုန်သော၊ ရတ္တိန္ဒြိဝေ=တို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပမတ္တော ။ပ။ ဧကံ=တခုသော၊ ရတ္တိန္ဒြိဝံ=ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး ။ပ။ အပ္ပေကဒါ=၌၊ န ဥပဝသထ=ကုန်။ပ။ ဒုလ္လဒ္ဓံ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတေ မယံ=ထိုတပည့်တော်တို့သည်၊ အဗ္ဗ တဂ္ဂေ=ယနေ့ကိုအစပြု၍၊ အဋ္ဌင်္ဂသမဗ္ဗာဂတံ=သော၊ ဥပေါသထံ =ဥပုသ် သီလကို၊ ဥပဝသိဿာမ=စောင့်ထိန်းပါကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစံ = လျှောက်ကြကုန်ပြီ)ဆဋ္ဌံ။

၇-မဟာလိသုတ်

၄၇။ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဝေသာလိယံ=ဝေသာလီ မြို့အနီး၌၊ မဟာဝနေ=မဟာဝန်တော၌၊ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာယံ= အထွတ် တပ်ဆင်ထားအပ်သောပြာသာဒ်ကျောင်းတော်၌၊ ဝါ=ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ မဟာလိ=မဟာလိမည်သော၊ လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းသည်။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာ ဘုရား၊ ပါပဿ=ယုတ်မာသော၊ ကမ္မဿ=အကုသိုလ်အမှုကို၊ ဝါ=အ ကုသိုလ်ကံကို၊ ကိရိယာယ=ပြုခြင်းငှါ၊ ဝါ=ပြုခြင်း၏၊ ပါပဿ=သော၊ ကမ္မဿ=အကုသိုလ်အမှု၏၊ ဝါ=အကုသိုလ်ကံ၏၊ ပဝတ္တိယာ=ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဟေတု=အကြောင်းကား၊ ကော နုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ ပစ္စယော=အကြောင်းပစ္စည်းကား၊ ကော နုခေါ=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

မဟာလိ=မဟာလိ၊ ပါပဿ=သော၊ ကမ္မဿ=ကို၊ ကိရိယာယ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ပါပဿ=သော၊ ကမ္မဿ=၏၊ ပဝတ္တိယာ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ဟေတု =ကား၊ လောဘော=လောဘပေတည်း၊ ပစ္စယော=ကား၊ လောဘော=တည်း၊ မဟာလိ=လိ၊ ပါပဿ=သော၊ ကမ္မဿ=ကို၊ ကိရိယာယ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ပါပဿ=သော၊ ကမ္မဿ=၏၊ ပဝတ္တိယာ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ဟေတု=ကား၊ ဒေါသော=တည်း၊ ပစ္စယော=ကား၊ ဒေါသော=တည်း ။ပ။ပဝတ္တိယာ=ငှါ၊

ဝါ=၏၊ ဟေတု=ကား၊ အယောနိသော=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
မဟုတ်သောအားဖြင့်၊ မနသိကာရော=နှလုံးသွင်းခြင်းပေတည်း။ပ။ပဝတ္တိယာ
=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ဟေတု=ကား၊ မိစ္ဆာပဏိဟိတံ=လွဲမှားစွာထားအပ်သော၊
စိတ္တံ=စိတ်တည်း။ပ။ [ပဝတ္တိယာတိ-၌ ဣတိသဒ္ဒါပိုသည်ဟုယူဆ၏]
မဟာလီ=လီ၊ ပါပဿ=သော။ပ။ ပဝတ္တိယာ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ဟေတု=
အကြောင်းကား၊ အယံ ခေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ပစ္စယော=ကား၊ အယံ
=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားတော်မူပြီ) [ဤ
နေရာ၌ကား“ပဝတ္တိယာတိ”ဟု ဣတိသဒ္ဒါ ရှိသင့်ပါ၏]

ဘန္တေ= ရား၊ ကလျာဏဿ=ကောင်းသော၊ ကမ္မဿ=ကုသိုလ်အမှုကို၊
ဝါ=ကုသိုလ်ကံကို၊ ကိရိယာယ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ကလျာဏဿ=ကောင်းသော၊
ကမ္မဿ=၏၊ ပဝတ္တိယာ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ဟေတု=ကား၊ ကော ပန=အဘယ်
ပါနည်း၊ ပစ္စယော=အကြောင်းပစ္စည်းကား၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊
(အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။ ဟေတု=ကား၊ အလောဘော= အလောဘ
တည်း၊ ဝါ=လိုချင်မှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မလိုချင်ခြင်းပင်တည်း။ပ။
အဒေါသော=အဒေါသပေတည်း၊ ဝါ=စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်း၏ ဆန့်ကျင်
ဘက် ဖြစ်သော စိတ်မဆိုးခြင်း မမုန်းတီးခြင်းပင်တည်း။ပ။ အမောဟော
=အမောဟပေတည်း၊ ဝါ=အမှန်မသိ၊ အမှားသိခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
ဉာဏ်ပညာပေတည်း။ပ။ ယောနိသော=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
အားဖြင့်၊ မနသိကာရော=နှလုံးသွင်းခြင်းပေတည်း။ပ။ သမ္မာပဏိဟိတံ=
ကောင်းစွာထားအပ်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်ပေတည်း။ပ။

မဟာလီ=လီ၊ စ=ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊
ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ လောကေ=သတ္တလောက၌၊ ဝါ =သတ္တဝါ
အပေါင်း၌၊ န သံဝိဒ္ဓေယျံ=မရှိကုန်ငြားအံ့၊ ဣမေ=ဤသတ္တလောက၌၊
အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာတိ ဝါ=မတရားမှု အပြုအမူကို ပြုကျင့်ကြောင်း
စေတနာတည်းဟူသော မမျှတ မသင့်လျော်သော (အကုသလကမ္မပထ)
အကျင့်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာတိ ဝါ=တရားသမ္မ
အပြုအမူကို ပြုကျင့်ကြောင်းစေတနာတည်းဟူသော မျှတသင့်လျော်သော
(ကုသလကမ္မပထ)အကျင့်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ နပညာယေထ=မထင်ရှား

လေတော့ရာ၊ ဝါ=မသိအပ်လေတော့ရာ၊ မဟာလိ=လိ၊ စ=ထိုသို့ မဟုတ်မူ၍၊
 ယသွာ=အကြင်ကြောင့်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ လောကေ
 =၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ= ရှိကုန်၏၊ တသွာ=ထိုကြောင့်။ပ။ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာတိ
 ဝါ=ကောင်း၊ ပညာယတိ=ထင်ရှား၏၊ ဝါ=သိအပ်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)
 [အဓမ္မစရိယာ စသည်၏ ရှင်းလင်းချက်ကို စာပိုဒ်(၂၂၀)အဓမ္မစရိပာသုတ်၌
 ရေးအံ့] သတ္တမံ။

၈-ပဗ္ဗဇိတအဘိဏ္ဍသုတ်

၄၈။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ =ဤတရား
 တို့ကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာဝင် ရှင်ရဟန်းသည်၊ (လူ့ဘောင်
 အိမ်ရာ၊ ပယ်စွန့်ခွာ၍၊ သာသနာဝင်၊ ရဟန်းရှင်အဖြစ်၊ ဘဝသစ်တွင်၊
 ကပ်ဝင်ခိုအောင်း၊ သူတော်ကောင်းသည်) [ပဗ္ဗဇိတေနာတိ ယရာဝါသံ
 ပဟာယ သာသနေ ပဗ္ဗန္တံ ဥပဂတေန။အဋ္ဌကထာ]အဘိဏ္ဍ=နေ့ညဉ့်မပြတ်၊
 ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့ထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်
 ကုန်သော၊ ဒသ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန=သည်၊
 အဘိဏ္ဍ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့ ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ)
 (အဟံ=ငါသည်) ဝေဝဏ္ဏိယံ=ဖောက်ပြန်သောအဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်

၁။ ဝေဝဏ္ဏိယနုစ်မျိုး။ ။ဝိရူပေါ ဝဏ္ဏော ယဿာတိ ဝိဝဏ္ဏော
 =ဖောက်ပြန်သောအဆင်းရှိသူ၊ ဝါ=အဆင်းမလှသူ၊ ဝိဝဏ္ဏဿ ဘာဝေါ
 ဝေဝဏ္ဏိယံ=ဖောက်ပြန်သောအဆင်းရှိသူ၏အဖြစ် [ဝိဝဏ္ဏ+ဏျ] ထိုဝေဝဏ္ဏိ
 ယသည် (၁) သရီရဝေဝဏ္ဏိယ=ခန္ဓာကိုယ်အနေအားဖြင့် အဆင်း မလှသူ
 ဖြစ်ခြင်း၊ (၂)ပရိက္ခာရဝေဝဏ္ဏိယ=အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းပရိက္ခရာ အနေ
 အားဖြင့် အဆင်းမလှသူဖြစ်ခြင်းဟုနုစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင်-

ဆံပင်မှတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်တို့ကို ရိတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်ခြင်းဖြင့် လူ့ဘဝ
 ခန္ဓာမှ တမျိုးတခြားပြောင်းလဲဖောက်ပြန်သွားခြင်းကြောင့် သရီရဝေဝဏ္ဏိယ
 ဖြစ်သည်ဟုဆိုရ၏။ အကောင်းစား အဝတ်အထည်၊ အကောင်းစား စား
 သောက်ဖွယ်၊ အကောင်းစား အိပ်ရာနေရာအိမ်၊ ထောပတ်ဆီဦးစသော

သို့၊ ဝါ=အဆင်းမလှသူ၏အဖြစ်သို့၊ (ဤကိုယ်ခန္ဓာ၊ပရိက္ခရာဟု၊ နှစ်ဖြာပြုပြင်၊ ဆင်ယင်ကင်းပ၊ အဆင်းမလှသူ၏အဖြစ်သို့)အဇ္ဈပဂတော =ကပ်ရောက်သူသည်၊ အမိ=ဖြစ်နေပေ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအဆင်း ဖောက်ပြန်သူဖြစ်နေခြင်းကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန=ရှင်ရဟန်းသည်၊ အဘိဏ္ဍ= နေ့ညဉ့်မပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့ထိုက်၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဇီဝိကာ=အသက်မွေးမှုသည်၊ (ပစ္စည်းလေးဖြာ၊ ဖွေရှာရရေး၊ အသက်မွေးမှု သည်) ပရပဋိဗဒ္ဓါ=သူတပါးတို့၌မှီတည်ဆက်စပ်နေ၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ ဝါ = ဤသို့၊ မိမိအသက်မွေးမှု၏ သူတပါးတို့၌ မှီတည်ဆက်စပ်နေခြင်းကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန=သည်၊ အဘိဏ္ဍ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=၏၊

မေ= ငါသည်၊ အညော= လူတို့သွားဟန်လာမှု၊ အပြုအမူမှတစ်ပါးသော၊ အာကပ္ပေါ=ရဟန်းအပြုအမူကို၊ (ဣန္ဒြေစိတ်စက် တည်ငြိမ်သက်၍ မျက်စိ မျက်လွှာ၊ ထမ်းပိုးစာမျှ၊ ချကာကြည့်ခြင်း၊ ဖြည်းညင်းမှန်စွာ၊ ခြေလှမ်းကာဟု၊ ရဟန်းအပြုအမူကို) ကရဏီယော=ပြုထိုက်ပေ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ= ဤလူတို့အပြုအမူနှင့်မတူသော ရဟန်းအပြုအမူကို ပြုထိုက်သည်အဖြစ်ကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန=သည်၊ အဘိဏ္ဍ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ [အဋ္ဌကထာ၌ အာကပ္ပပုဒ်အရ ပဒဝိတိဟာရဂမနာကပ္ပကိုသာ ဖွင့်ထား၏]

ကစ္စိ=အဘယ်သို့နည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အတ္တာ=စိတ်သည်၊ သီလတော =သီလကြောင့်၊ (သီလဟူသော အကြောင်းကြောင့်)န ဥလောတိနခေါ = မစွပ်စွဲပါ၏လော၊ (အာပတ်ညစ်ထင်၊ မသန့်စင်ဟု၊ ပြစ်တင်ရှုမြဲ၊ မစွပ်စွဲ ပါ၏လော) ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့၊ သီလကြောင့် စိတ်၏စွပ်စွဲပြစ်တင်မှု ရှိမရှိကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန အဘိဏ္ဍ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ [အဋ္ဌကထာ၌ “သီလတော” ကို

အကောင်းစားဆေးပစ္စည်းတို့ကို လူ့ဘဝတုန်းက သုံးစွဲခဲ့သော်လည်း ရဟန်းဘဝ၌မူ ဖြတ်တောက်ချုပ်စပ်ပြီး ဖန်ရည်ဖြင့်ဆိုးထားအပ်သော အဝတ်ထည်၊အရောရောအနှောနှောသောဆွမ်း၊ သစ်ပင်ရင်းစသော အိပ်ရာ နေရာကျောင်း၊ နွားကျင်ပုပ်ဆေးတို့ကို သုံးစွဲမှီဝဲခြင်းကြောင့် အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းပရိက္ခရာအနေအားဖြင့်လည်း အဆင်းသဏ္ဍာန် ပုံစံပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်သွား၏၊ ထို့ကြောင့် ပရိက္ခရာလေဝတ္ထိယလည်းဖြစ်၏။

သီလပစ္စယာ န ဥပဝဒတိ-ဟု ဟိတ်အနက်ဖွင့်၏]

ကစွိ=နည်း၊ မဲ=ငါ့ကို၊ အနုဝိစ္စ=ဉာဏ်ဖြင့်သိမြင် ဆင်ခြင်ကုန်၍၊
ဝိညျ=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ သီလ
တော=ကြောင့်၊ န ဥပဝဒန္တိ နခေါ=မစွပ်စွဲကြပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=
ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့၊ သီတင်းသုံးဖော်တို့က သီလကြောင့် စွပ်စွဲမှုရှိမရှိကို
။ပ။ပစ္စဝေက္ခိတမ္ပ။

မေ=ငါ၏၊ ပိယေဟိ=ချစ်ခင်အပ်ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=စိတ်နှလုံးကို
တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိ=အားလုံးစုံသော အပေါင်းအသင်း၊
ဆွေမျိုးရင်းချာ၊ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=အမျိုးစာတ်
ကွဲပြား တသီးတခြားစိဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သေဆုံး
ကွေ့ကွင်း ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=မလွဲမသွေဖြစ်နေရ၏)
ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့၊ ချစ်သူတို့နှင့်ကွေ့ကွင်းခြင်းကို။ပ။

(အဟံ=ငါသည်) ကမ္မဿကော=ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသူသည်၊
ကမ္မဒါယာဒေါ=ကံ၏အမွေကို ခံယူသူသည်၊ ဝါ=ကံကပေးအပ်သော
အကျိုးကို ခံယူသူသည်၊ ကမ္မယောနိ=ကံဟူသော အကြောင်းရှိသူသည်၊
ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသော ဆွေမျိုးရှိသူသည်၊ ကမ္မပဋိသရဏော=ကံဟူသော
ထောက်တည်မှီခိုရာရှိသူသည်၊ အမှိ=ဖြစ်နေရ၏၊ (အဟံ=ငါသည်) ကလျာ
ဏံ ဝါ=ကောင်းသည်မှုလည်းဖြစ်သော၊ ပါပကံ ဝါ=မကောင်းသည်မှုလည်း
ဖြစ်သော၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံကို၊ ကရိဿာမိ=ပြုလတ္တံ့ငြားအံ့၊ တဿ
(ကမ္မဿ) ထိုကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး ကံအမျိုးမျိုး၏၊ ဒါယာဒေါ=အမွေ
ဆက်ခံသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေလိမ့်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ ဝါ=ဤသို့၊
ကမ္မဿကတာစသည်ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန အဘိဏှံ ပစ္စဝေက္ခိတမ္ပ။

မေ=ငါသည်၊ ကထံဘူတဿ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံဖြစ်လျက်၊ (ကျင့်
ဝတ်ပဋိပတ်ပြုခြင်း၊ မပြုခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားစကားတော်ကို ရွတ်
အံ့မှုပြုခြင်း၊ မပြုခြင်း၊ ယောနိသောမနသိကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှုပြုခြင်း၊
မပြုခြင်းတွင် ဘယ်သင်း၊ ဘယ်ဟာ၊ ဘယ်အရာဖြစ်လျက်) ရတ္တိန္တိဝါ=
ညဉ့်နေတို့သည်၊ ဝိတိဝတ္တန္တိ=ကုန်လွန်သွားလေကုန်သနည်း၊ ဣတိ =
ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့၊ ညဉ့်နေကုန်စန့်-ကိုယ့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန

အဘိဏ္ဍံ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။

ကစ္စိ=အဘယ်သို့.ပါနည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ သုညာဂါရေ=လူသူမနော၊ ဆိတ်ငြိမ်သော တောကျောင်း၌၊ အဘိရမာမိ နခေါ =ဓမ္မ.လျော်နိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့. သုညာဂါရံ၌ ပျော်ဓမ္မ.မှရှိမရှိကို။ပ။ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။

အဓိဂတော=ငါရရှိထားအပ်သော၊ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မော=လွန်ကဲထူးမြတ်သော ဈာယိ အရိယာဖြစ်သူ လူတို့၏ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတည်းဟူသော၊ ဝါ=ရိုးရိုးလူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးထက် သာလွန်ထူးကဲသော တရားဖြစ်သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော=ကိလေသာ

၁။ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော။ ။ အလံ(ပရိယတ္တိ)= စွမ်းနိုင်သော+အရိယ= ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော+ ဉာဏဒဿန= ဉာဏ်အမြင် (မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဉာဏ်အမြင်)။ အရိယံ(ဝိသုဒ္ဓိ ဥတ္တမံ) ဉာဏဒဿနံ အရိယ ဉာဏဒဿနံ၊ အလံ(ပရိယတ္တိကံ ကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ) အရိယဉာဏဒဿနံ ဧတ္ထ အဿ ဝါတိ အလမရိယဉာဏဒဿနော= ကိလေသာကို ဖြိုဖျက်စွမ်းနိုင်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဉာဏ်အမြင်ရှိသော (ဥတ္တရိမနဿဓမ္မ)၊ ဝိသေသ=ထူးခြားသော တရား၊ အလမရိယဉာဏဒဿနော စ သော ဝိသေသောဇာတိ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော=ကိလေသာကို ဖြိုဖျက်စွမ်းနိုင်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ဉာဏ်အမြင်ရှိသော ဥတ္တရိမနဿဓမ္မတည်းဟူသော ထူးခြားသောတရား၊ ဤနည်း၌ အလံပုဒ်နှင့် အရိယဉာဏဒဿနပုဒ်ကို ဆဋ္ဌိသတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံတွဲစပ်၏။

(တနည်း) ထိုနှစ်ပုဒ်ကို ကမ္မဓာရယသမာသံတွဲစပ်ဖွင့်ပြသေး၏။ အလံ(ကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ) အရိယဉာဏဒဿနံ အလမရိယဉာဏဒဿနံ=ကိလေသာကို ဖြိုဖျက်စွမ်းနိုင်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဉာဏ်အမြင်၊ အလမရိယဉာဏဒဿနမေဝ ဝိသေသော အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော=ကိလေသာကို ဖြိုဖျက်စွမ်းနိုင်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဉာဏ်အမြင်ပင်ဖြစ်သော ထူးခြားသော ဥတ္တရိမနဿတရား၊ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်ပြသည်။

တို့ကို ဖြိုဖျက်နိုင်စွမ်းသော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ဉာဏ်အမြင်ရှိသော ထူးခြားသော တရားသည်။ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ဖြိုဖျက်စွမ်းနိုင်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ဉာဏ်အမြင်ပင်ဖြစ်သော ထူးခြားသောတရားသည်။ မေ=ငါ၏။ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌)အတ္တိ နုခေါ=ရှိပါ၏လော [အဋ္ဌကထာ၌ “မေ မမ သန္တာနေ အတ္တိ နုခေါ” ဟုဖွင့်၏] ယေန=ယင်းဥတ္တရိ မနဿဓမ္မဖြင့်၊ အဟံ=ငါသည်။ ဝါ=ငါ့ကို၊ ပစ္စိမေ=ယခုဘဝ နောက်ဆုံး ကာလဖြစ်သော၊ ကာလေ=သေရာညောင်စောင်း လဲလျောင်းရာအခါ၌၊ သဗြဟ္မစာရိဟိ=သီတင်းသုံးဖော်တို့က၊ ပုဋ္ဌော=ရရှိအပ်ပြီးဂုဏ်ကိုမေးမြန်း အပ်သည်။ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) မကံ=မျက်နှာ မကြည်သာသည်။ န ဘဝိဿာမိ=မဖြစ်ရတော့အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ မိမိသန္တာန်၌ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မ ရှိမရှိကို ။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။

(တနည်.) ယေန=အကြင်ဥတ္တရိမနဿဓမ္မတရားထူးဖြင့်၊ အဟံ=ငါ သည်၊ ဝါ=ငါ့ကို၊ ပစ္စိမေ=သော၊ ကာလေ=၌၊ သဗြဟ္မစာရိဟိ=တို့က၊ ပုဋ္ဌော =သည်။ (သမာနော=သော်)မကံ=သည်။ န ဘဝိဿာမိ=အံ့၊ အဓိဂတော =သော၊ သော ဥတ္တရိမနဿဓမ္မော=ထိုလွန်ကဲထူးမြတ်သော ဈာယီအရိယာ ဖြစ်သူ လူတို့၏ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားဖြစ်သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿန ဝိသေသော=သည်။ မေ=ငါ၏။ (သန္တာနေ=၌)အတ္တိ နုခေါ=လော၊ ဣတိ =ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ မိမိမှာဥတ္တရိမနဿဓမ္မရှိမရှိကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန =သည်။ အဘိဏှံ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ [ဤသို့လည်း နိယမ၊ အနိယမ နှစ်မျိုးစုံအောင် အနက်ဆိုနိုင်၏။ အဋ္ဌကထာ၌မူ “ယေနာဟံ” နေရာ၌ “သော ဟံ= (ရအပ်ပြီးသော ဥတ္တရိမနဿဓမ္မတရားထူးရှိသော)ထိုငါသည်” ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထို့အပြင် ထိုနေရာ၌ပင် “ယော ဟံ” ဟုလည်းပါ၌ရှိသေး၏။ ထိုအလို-

ယော အဟံ=အကြင်ငါသည်၊ ဝါ=အကြင်ငါ့ကို၊ ပစ္စိမေ=သော၊ ကာလေ=၌၊ သဗြဟ္မစာရိဟိ=တို့က၊ ပုဋ္ဌော=သည်။ (သမာနော =သော်) မကံ =သည်။ န ဘဝိဿာမိ= အံ့၊ အဓိဂတော=သော၊ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မော= သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော=သည်။ တဿ မေ =ထိုငါ၏။ (သန္တာနေ=သန္တာန်၌) အတ္တိ နုခေါ=ရှိပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန အဘိဏှံ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ]။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉-သရီရဋ္ဌဓမ္မသုတ်

၄၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သရီရဋ္ဌာ=ခန္ဓာကိုယ်၌တည်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့တည်း။ ပ။ သီတံ= အအေးလည်းကောင်း၊ ဥဏှံ=အပူလည်းကောင်း၊ ဇိယတ္ထာ=အစာစားလိုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆာလောင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပိပါသာ=ရေသောက်လိုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရေငတ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဥစ္စာရော=ကျင်ကြီးလည်းကောင်း၊ ပဿာဝေါ=ကျင်ငယ်လည်းကောင်း၊ ကာယသံပရော = ကာယဒွါရကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ (အကုသိုလ်မဝင်လာအောင် သတိဖြင့် ကာယဒွါရကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းလည်းကောင်း) ဝစီသံဝရော=ဝစီဒွါရကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ အာဇီဝသံဝရော=(မိစ္ဆာအာဇီဝမဖြစ်အောင်) အသက်မွေးမှုကို စောင့်စည်းထိန်းချုပ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပေါနောဘဝိကော=နောက်ထပ် ဘဝသစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဘဝသင်္ခါရော=ဘဝသစ်ကို စီမံပြုလုပ်တတ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံလည်းကောင်းတည်း။ ပ။ နဝမံ။

၁၀-ဘဏ္ဍနသုတ်

၅၀။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ပဏ္ဍာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုန်းပေးပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ခန္ဓာ=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာကုန်ပြီးသည်။ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) ဥပဋ္ဌာနသာလာယံ=ချဉ်းကပ်တည်နေရာအစည်းအဝေးခန်းမဆောင်၌၊ သန္နိသိန္နာ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်လျက်၊ သန္နိပတိတာ=စုဝေးရောက်ရှိနေကြကုန်လျက်၊ ဘဏ္ဍနဇာတာ = ဖြစ်သော ခိုက်ရန်ပွားကြောင်း ကြိမ်းမောင်းခြိမ်းခြောက်ခြင်းစသည်ရှိကုန်သည်၊ [ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ရှေ့ပြေးဖြစ်သော ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ တဘက်သားမခံချင်စရာ ပြုလုပ်ခြင်းကို ဘဏ္ဍနဟုခေါ်၏] ကလဟဇာတာ=ဖြစ်သော ကိုယ်လက်ထိပါး ခိုက်ရန်ပွားခြင်းရှိကုန်သည်၊ ဝိဝါဒါပနာ =ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ မုခသတ္တိဟိ=နှုတ်ခွန်းစကားတည်းဟူသော လှံတို့ဖြင့်၊ ဝိတုဒန္တာ=ထိုးနှက်ကုန်သည်၊

(ဟုတွာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဥပဋ္ဌာနသာလာ၌ ရဟန်းတို့ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွား အချင်းများလျက်နေကြရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကို ခွာလျက်၊ ငြိမ်သက်ကိန်းဝပ်၊ ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝါ=သင်္ခါရသတ္တဝါ၊ ဖိစွာ ကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း၊ ဖလသမာပတ်ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပ သင်္ကမိ=ကြွရောက်လာတော်မူ၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွရောက်လာတော် မူပြီး၍၊ ပညတ္တော=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ =ထိုင်တော် မူပြီ၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်တော်မူပြီ။

(ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ အာမန္တေ သိ= မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခုဝေ= တို့၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ကာယ=အဘယ်သို့သော၊ ကထာယ=စကား ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်သည်၊ သန္နိပတိတာ= ကုန်သည်၊ အတ္ထ န=ဖြစ်ကြကုန်သနည်း၊ ဝေါ=သင်တို့၏၊ အန္တရာ=ငါမရောက်မီ အကြား၌၊ ဝိပ္ပကတာ=ပြုအပ်ပြီး(ပြောဆိုအပ်ပြီး) မဟုတ်သော၊ ဝါ=ပြောဆို ၍ မပြီးဆုံးသေးသော၊ ကထာ=စကားသည်၊ ကာ စ ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေ သိ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ =အရှင်ဘုရား၊ ဣဝေ= ဤအရပ်၌၊ မယံ= တပည့်တော်တို့သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=၌။ပ။ဝိတုဒန္တာ=ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=၍) ဝိဟရာမ=နေကြပါ ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခုဝေ=ရဟန်းတို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဘဏ္ဍနဇာတာ=ရှိကုန်လျက်၊ ကလဟဇာတာ=ရှိကုန် လျက်၊ ဝိဝါဒါပနာ=ရောက်ကုန်လျက်၊ အညမညံ=ချင်း၊ မုခသတ္တိဟိ= တို့ဖြင့်၊ ဝိတုဒန္တာ=ထိုးနှက်ကုန်လျက်၊ ယံ ဝိဟရေယျာထ=အကြင်နေကြ ကုန်၏၊ ဧတံ=ဤသို့နေခြင်းသည်၊ သဒ္ဓါယ=ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့်ကံ အကျိုးကိုယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝါ=ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့်ကံ အကျိုးကိုယုံကြည်၍၊ ဝါ=ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ ဝါ

=အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်မှ၊ (နိက္ခမိတ္တာ=ထွက်ခွာခဲ့ကြ၍) အနဂါရိယံ
=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ဖြစ်ကို၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်းမြင့်မား
ကြီးပွားရေးကိုဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ
ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=အဖြစ်ကို) ပဗ္ဗဇိတာနံ=ဝင်ရောက်ကြကုန်သော၊
ဝါ=ကျင့်ကြကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ=အမျိုးကောင်းသား ဖြစ်ကြကုန်သော၊
တုမှာကံ=သင်တို့အား၊ န ပတိရူပံ=မသင့်လျော်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရား
တို့သည်၊ သာရဏီယာ=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်ကုန်သည်၊ ပိယက
ရဏာ=(သီတင်းသုံးဖော်တို့၏)ချစ်ခင်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သည်၊
ဂရုကရဏာ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ
=ဖြစ်ကုန်၍) သင်္ဂဟာယ=(သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို) ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ၊
အဝိဝါဒါယ=အချင်းချင်း မငြင်းခုံခြင်းငှာ၊ သာမဂ္ဂိယာ= ညီညွတ်သည်
အဖြစ်ငှာ၊ ဧကီဘာဝါယ=မကွဲမပြား တသားတည်းဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=
ဖြစ်ကုန်၏၊ ဒသ= ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊
[တနည်း- ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော။ ဒသ= ဆယ်ပါးကုန်သော၊
ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သာရဏီယာ=ကုန်သည်၊ ပိယကရဏာ=ကုန်သည်။ပ။
သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သီလဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊
[ဇာပိဒ်(၁၇)ပဌမနာထသုတ်ကြည့်] ။ပ။ယံ သိက္ခတိ=၏၊ အယမ္ဗိ ဓမ္မော
=သည်လည်း၊ သာရဏီယော=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သည်၊ ပိယကရ
ဏာ=အောင်ပြုတတ်သည်၊ ဂရုကရဏာ=ပြုတတ်သည်၊(ဟုတ္တာ =ဖြစ်၍)
သင်္ဂဟာယ=ငှာ။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏ ။ပ။ဒသမံ။ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်
သော၊ အက္ခရာသဝဂ္ဂေါ=အက္ခရာသဝဂ်တည်း။

ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အပေါင်း
အစုသည်၊ သမတ္ထော=ပြီးပြီ။

၂-ဒုတိယပဏ္ဏာသက

(၆) ၁-သစိတ္တဝဂ်

၁-သစိတ္တသုတ်

၅၁။ [စာပိုဒ် (၁)ကိမတ္ထိယသုတ်နှင့် စာပိုဒ် (၁၈) ဒုတိယနာထသုတ်လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ပရစိတ္တပရိယာယကုသလော=သုတပါး၏ စိတ်အဆက်ဆက်ဖြစ်နေပုံ၌ ကျွမ်းကျင်သိမြင်သည်၊ နော စေ ဟောတိ=အကယ်၍ မဖြစ်အံ့၊ အထ=ထိုသို့၊ မဖြစ်လသော်၊ (အဟံ=ငါသည်) သစိတ္တပရိယာယကုသလော=မိမိ၏ စိတ်အဆက်ဆက်ဖြစ်နေပုံ၌ ကျွမ်းကျင်သိမြင်သူသည်၊ ဘဝိဿာမိတိ=ဖြစ်အံ့ဟူ၍၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ နှလုံးသွင်း၍၊ ဝါ=ဤသို့၊ မိမိ၏ စိတ်အဆက်ဆက်ဖြစ်နေပုံ၌ ကျွမ်းကျင်သိမြင်သူဖြစ်အောင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သစိတ္တပရိယာယကုသလော=မြင်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သော၊ ယုဝါ=နုပျိုသော၊ မဏ္ဍနကဇာတိကော=တန်ဆာဆင်တတ်သူ၏ သဘောရှိသော၊ ဣတ္ထိဝါ=မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသော ဝါ=ယောက်ျားသည်လည်းကောင်း၊ [တနည်း “ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သော၊ ယုဝတိ=နုပျိုသော၊ မဏ္ဍနကဇာတိကော=သော၊ ဣတ္ထိဝါ=လည်းကောင်း၊ ဒဟရော=သော၊ ယုဝါ=သော၊ မဏ္ဍနကဇာတိကော=သော၊ ပုရိသော ဝါ=ကောင်း” ဤသို့လိင်ပြင်၍ ဆိုနိုင်သေး၏]

ပရိသုဒ္ဓေ=သန်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ ပရိယောဒါတေ=ဖြူစင်သော၊ အာဒါသေ ဝါ=ကြေးမှုမှန် အပြင်၌သော်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈေ=ကြည်လင်သော၊ ဥဒကပတ္တေ ဝါ=ရေခွက်၌သော်လည်းကောင်း၊ သကံ=မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ မုခနိမိတ္တံ=မျက်နှာရိပ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လသော်၊ တတ္ထ=ထိုမျက်နှာရိပ်၌၊ ရဗံ ဝါ=(အာဂန္တုကဖြစ်သော) မြူအညစ်အကြေးကိုလည်းကောင်း၊ အင်္ဂဏံ ဝါ=(မျက်နှာ၌ပေါက်သော)

အမည်းကွက် မဲ့.ပြောက်စသော အညစ်အကြေးကိုလည်းကောင်း၊ သစေ
ပဿတိ= အကယ်၍မြင်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ = ဤသို့မြင်သည်ဖြစ်လသော်)
တဿေဝ ရဇဿ ဝါ=ထိုဖြူအညစ်အကြေးကိုပင်လည်းကောင်း၊ တဿေဝ
အင်္ဂဏဿ ဝါ=ထိုအမည်းကွက် မဲ့.ပြောက်စသော အညစ်အကြေးကိုပင်
လည်းကောင်း၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားသုတ်သင်ခြင်းငှာ၊ ဝါယမတိ သေယျ
ထာပိ=အားထုတ်သကဲ့သို့။ ။

တတ္ထ=ထိုမျက်နှာရိပ်၌ ၊ ရဇံ ဝါ=ကောင်း၊ အင်္ဂဏံ ဝါ=ကောင်း၊
နော စေ ပဿတိ=အကယ်၍ မမြင်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မမြင်
သည်ဖြစ်လသော်) တေနော =ထိုသို့ မမြင်ရခြင်းကြောင့်ပင်၊ မေ=ငါ၏ ၊
လာဘာ=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အရတော်ခြင်းတို့သည် ၊ ဟောန္တိ ဝတ=ဖြစ်ပါလေ
ကုန်စွာတကား၊ မေ=ငါ၏ ၊ (မုခံ=မျက်နှာသည်) ပရိသုန္ဒံ ဝတ=သန့်ရှင်း
စင်ကြယ်လေစွတကား၊ ဣတိ=ဤသို့ ၊ အတ္တမနော=မိမိ၏ပင်ကိုမနော
နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည် ၊ ပရိပုဏ္ဏသကံပေါ=ပြည့်စုံသော အကြံအစည်
ရှိသည် ၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဧဝမေဝံ=
ဤအတူပင် ၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏ ၊ ပစ္စဝေက္ခ ဘာ=အဖန်ဖန်ကြည့်ရှု
ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော ၊ ဓမ္မေသု= တရား
တို့၌ ၊ ဗဟုကာရာ=များသောကျေးဇူးရှိသည် ၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏ ။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ=အဖန်ဖန်ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည် ၊
ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည် ၊ အဘိဇ္ဈာလု=များသော အဘိဇ္ဈာ
ရှိသည် ၊ ဝါ=များသော ဝိသမလောဘရှိသည် ၊ ဝါ=ဝိသမလောဘအားကြီး
သည် ၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဗဟုလံ=ကြိမ်ဖန်များစွာ ၊ ဝိဟရာမိ နခေါ=
နေသလော ၊ အနဘိဇ္ဈာလု=များသော အဘိဇ္ဈာရှိသူမဟုတ်သည် ၊ (ဟုတွာ)
ဗဟုလံ=စွာ ၊ ဝိဟရာမိ နခေါ=လော ၊ ဗျာပနုစိတ္တော=ဒေါသကြောင့်
ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သောစိတ်ရှိသည် ၊ (ဟုတွာ)ဗဟုလံ=စွာ ၊ ဝိဟ
ရာမိ နခေါ=လော ၊ အဗျာပနုစိတ္တော=ဒေါသကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
ရောက်သောစိတ်ရှိသူမဟုတ်သည် ၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရာမိ နခေါ=လော ၊
ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌိတော=ထိနမိဒ္ဓသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သည် ၊
ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ထိနမိဒ္ဓရှိသည် ။ ပ။ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ=

ကင်းသော ထိနမိဒ္ဓရှိသည်။ ပ။

ဥဒ္ဓတော=ဥဒ္ဓစ္စဖြင့် ယုံလွင့်သည်။ ပ။ အနုဒ္ဓတော=ဥဒ္ဓစ္စဖြင့်ယုံလွင့်သူ မဟုတ်သည်။ ပ။ ဝိစိကိစ္ဆော=ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်။ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့် သိက္ခာစသည်တို့၌ သို့လောသို့လော တွေးတောခြင်းရှိသူသည်။ ပ။ တိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆော=လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသူသည်။ ပ။ ကောဓနော= စိတ်ဆိုးသည်။ ပ။ အက္ခောဓနော=စိတ်မဆိုးသည်။ ပ။ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တော= ညစ်နွမ်းသောစိတ်ရှိသည်။ ပ။ အသံကိလိဋ္ဌစိတ္တော=ညစ်နွမ်းသောစိတ် မရှိသည်။ ပ။ သာရဒ္ဓကာယော=ပူပန်သော နာမကာယ၊ ရူပကာယရှိသည်။ ပ။ အသာရဒ္ဓကာယော=ပူပန်သော နာမကာယ ရူပကာယ မရှိသည်။ ပ။ ကုသီတော=ပျင်းရိသည်။ ပ။ အာရဒ္ဓဝီရိယော=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ ရှိသည်။ ပ။ အသမာဟိတော=စိတ်ကိုအာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ မထားသည်။ ဝါ=စိတ်မတည်ကြည်သည်။ ပ။ သမာဟိတော=စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားသည်။ ဝါ=စိတ်တည်ကြည်သည်။ (ဟုတွာ) ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရာမိ နုခေါ=လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပစ္စ ဝေက္ခကာ=အဖန်ဖန်ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=အဖန်ဖန်ရှု ဆင်ခြင်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သဗေ ဇာနာတိ=အကယ်၍သိအံ့၊ (ကိန္တိ =သို့၊ ဇာနာတိ=သိသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ အဘိဇ္ဈာလု=သည်၊ (ဟုတွာ) ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ ဗျာပနုစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတွာ) ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏။ ပ။ အသမာဟိတော=သည်၊ (ဟုတွာ) ဗဟုလံ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သဗေ ဇာနာတိ=အံ့) ဘိက္ခ ဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့သိသည်ဖြစ်လသော်) တေန ဘိက္ခုနာ= ထို သိသောရဟန်း သည်၊ ပါပကာနံ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ=အကု သိုလ် ဖြစ်ကုန် သော၊ တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ=ထိုတရားတို့ကိုပင်၊ ပဟာ နာယ=ပယ်ရှားခြင်း ငှာ၊ အဓိမတ္တော=လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိသော၊ ဝါ=အားကောင်းသော၊ ဆန္ဒော စ=ကုသိုလ်ဆန္ဒကိုလည်းကောင်း၊ ဝါယာ မောစ=(အာစနာကမ္မဋ္ဌာန်း) ကြီးပမ်းအားထုတ်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿာ ဟော စ=ထို့ထက်ပိုလွန်သော အားထုတ်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿာဋ္ဌိစ=

(ရွံ့ဗွက်ထဲမှ လှည်းကို ဆွဲထုတ်ခြင်းနှင့်တူသော) ကြီးစွာသော လုံ့လဝီရိယကို လှည်းကောင်း ၊ အပွင့်ဝါနီစ=(လုပ်ငန်းကိစ္စမပြီးဆုံးမိအတွင်း၌) နောက်သို့ တွန့်ဆုတ်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ကိုလှည်းကောင်း ၊ သတိ စ=မြဲစွာစွဲကပ် အမှတ်ရသော သတိကိုလှည်းကောင်း ၊ သမ္မုဇညဉ္ဇ=ကောင်းစွာဆင်ခြင် သိမြင်သောဉာဏ်ပညာကိုလှည်းကောင်း ၊ ကရုဏီယံ=ပြုသင့်ဖြစ်စေသင့်၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား ၊ အာဒိတ္တစေလော ဝါ=မီးလောင်အပ်သော ကိုယ်ဝတ်ပုဆိုးရှိသောသူသည်လှည်းကောင်း ၊ အာဒိတ္တသိသောဝါ=မီးလောင်အပ်သော ဦးခေါင်းရှိသောသူသည် လှည်း ကောင်း ၊ တဿေဝ စေလဿ ဝါ=ထိုကိုယ်ဝတ်ပုဆိုးကိုသာလျှင် လှည်း ကောင်း ၊ တဿေဝ သိသဿ ဝါ=ထိုဦးခေါင်းကိုသာလျှင်လှည်းကောင်း ၊ နိဗ္ဗာပနာယ=မီးငြိမ်းစေခြင်းငှာ ၊ အဓိမတ္တံ=သော ၊ ဆန္ဒု=ပြုလုပ်လိုသော ဆန္ဒကိုလှည်းကောင်း ၊ ဝါယာမဉ္ဇ=ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကိုလှည်းကောင်း။ပ။ သမ္မုဇညဉ္ဇ=ကောင်း ၊ ကရေယျ သေယျထာပိ=ပြုရာ (ဖြစ်စေရာ)သကဲ့သို့ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင် ။ ပ။ ကရုဏီယံ=၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ ပန=ထိုသို့ မဟုတ်မူ၍ ၊ ဘိက္ခု=သည် ၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော =သော် ၊ ဧဝံ=သို့ ၊ သဗ္ဗေ ဇာနာတိ=အံ့ ၊ (ကိန္တိ=သို့ ၊ ဇာနာတိ=ဟူမူ) အဟံ=သည် ၊ အနဘိဇ္ဈာလု=သည် ၊ (ဟုတွး) ဗဟုလံ=စွာ ၊ ဝိဟရာမိ=၏ ။ပ။ သမာဟိတော=သည် ၊ (ဟုတွာ) ဗဟုလံ=စွာ ၊ ဝိဟရာမိ=၏ ၊ ဣတိ =သို့ ၊ (သဗ္ဗေ ဇာနာတိ= အံ့) ဘိက္ခဝေ=တို့ ၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) တေန ဘိက္ခုနာ=သည် ၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော ၊ တေသု ယေဝ ဓမ္မေသု=ထိုတရားတို့၌ပင်လျှင် ၊ ပတိဋ္ဌာယ=ရပ်တည်၍ ၊ ဥတ္တရိ=နောက် ထပ်တဖန် ၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏ ၊ ဓယာယ=ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ ၊ ယောဂေါ=အားထုတ်မှုကို ၊ ကရုဏီယော=ပြုသင့် ပြုထိုက်၏ ၊ ဣတိ=သို့ ၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ ။

၅၂(ဇာပိဒ်) ။ ၂-သာရိပုတ္တသုတ် ။ ။ တတြ=ထိုအခါ၌ ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည် ၊ ဘိက္ခု =တရားနာရဟန်းတို့ကို ၊ အာဝုသော ဘိက္ခဝေ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့ ၊ ဣတိ=ဤသို့ ၊ အာမဇ္ဈေသိ=မိန့်

ခေါ်တော်မူပြီ။ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ
 ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်။ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိ
 ပုတြာ၏။ (အာမန္တနံ=အမိန့်စကားတော်ကို) ပစ္စယောသု=ရှေ့ရှုရှိသောစွာ
 နာယုကြကုန်ပြီ။ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကြကုန်ပြီ။ ပ။ ဒုတိယ။

၃-ဌိတိသုတ်

၅၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ=ငါသည်။ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်
 ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဌိတိမ္ပိ=ရပ်တန့်နေခြင်းကိုလည်း၊ န
 ဝဏ္ဏယာမိ=မချီးမွမ်း၊ ပရိဟာနိ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကိုကား၊ ပဂေဝ= ရှေးဦး
 မဆွ အစကပင်၊ န ဝဏ္ဏယာမိ=မချီးမွမ်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ=ငါသည်။
 ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝုမ္ပိဉ္စ=တိုးတက်ပွားများခြင်း
 ကိုသာလျှင်၊ ဝဏ္ဏယာမိ=ချီးမွမ်းတော်မူ၏၊ ဌိတိ=ရပ်တန့်နေခြင်းကို၊
 နော ဝဏ္ဏယာမိ=မချီးမွမ်း၊ ဟာနိ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို၊ နော ဝဏ္ဏယာမိ=
 မချီးမွမ်း၊ [တနည်း- ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ=သည်။ ကုသလေသု=ကုန်သော၊
 ဓမ္မေသု=တို့၌၊ နော ဌိတိ=ရပ်တန့်နေခြင်းလည်းမဟုတ်သော၊ နော
 ဟာနိ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းလည်းမဟုတ်သော၊ ဝုမ္ပိဉ္စ=လျှင်၊ ဝဏ္ဏယာမိ=၏။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟာနိ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊
 နော ဌိတိ=ရပ်တန့်မနေခြင်းသည်၊ နော ဝုမ္ပိ=မတိုးတက် မပွားများ
 ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာ
 တော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ရတနာ
 သုံးတန်၊ ကံ၊ ကံ၏အကျိုးစသည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း)
 သီလေန=သီလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုတေန=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်
 သော ပရိယတ်တရားတော်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲ
 လှူဒါန်းမှုကုသိုလ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယ=ပညာအားဖြင့် လည်း
 ကောင်း၊ ပဋိဘာနေန=ညာဏ်အားရှေ့ရှုထင်ပေါ်လာသော စကားအားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ယတ္တကော=အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာပမာဏ ရှိ
 သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ တေ ဓမ္မာ=ထိုမျှပမာဏရှိသော

သဒ္ဓါသီလစသော ထိုတရားတို့သည်၊ နေဝ တိဇ္ဇန္တိ=မရပ်တန့်လည်း
မရပ်တန့်ကုန်၊ နော ဝဗန္တိ=မတိုးပွားလည်း မတိုးပွားကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဧတံ=ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟာနိ=
ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူ၍၊ နော ဌိတိ=မရပ်တန့်ခြင်းဟူ၍၊ နော ဝုမိ=မတိုးပွား
ခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ=သည်) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=
ဤသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု =
တို့၌၊ ဟာနိ=သည်၊ နော ဌိတိ=သည်၊ နော ဝုမိ=သည်၊ ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊
ဌိတိ=ရပ်တန့်နေခြင်းသည်၊ နော ဟာနိ=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ နော
ဝုမိ=မတိုးပွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌။ပ။နေဝ
ဟာယန္တိ=မဆုတ်ယုတ်လည်း မဆုတ်ယုတ်ကုန်၊ နော ဝဗန္တိ=မတိုးပွား
လည်း မတိုးပွားကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတံ=ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို၊ ကုသလေသု
=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဌိတိ=ရပ်တန့်နေခြင်းဟူ၍၊ နော ဟာနိ=၍၊
နော ဝုမိ=၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော
အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကုသလေသု ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဌိတိ=ခြင်းသည်၊
နော ဝုမိ=သည်၊ နော ဟာနိ=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။
တတိယံ။

၄-သမထသုတ်

၅၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ပစ္စ
ဝေက္ခဏာ=သည်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဗဟုကာရာ=
များသောကျေးဇူးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဇိဉ္စန္တိ=သို့၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ=သည်၊
ဟောတိ=မူ) အဟံ=သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၌၊ စေတော
သမထဿ=အပ္ပနာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသူသည်၊
အမိ နုခေါ=ဖြစ်ပါ၏လော၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတောသမထဿ=ကို၊ လာဘီ
=ရခြင်းရှိသူသည်၊ န အမိနုခေါ=မဖြစ်၏လော၊ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ
= (အခြားသောလောကီပညာတို့ထက်) သာလွန်သော ပညာလည်းဖြစ်၍
ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အနိစ္စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှုတတ်သော တရားလည်း

ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို၊ [စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ်(၉၂)ပဌမသမာဓိသုတ် လည်းကြည့်] လာဘီ=သူသည်၊ အမိ နုခေါ=လောပန အမိ နုခေါ = လော၊ ဣတိ=သို့၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ=သည်၊ ဟောတိ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=သော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သစေ ဇာနာတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဇာနာတိ=ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတောသမထဿ=ကို၊ လာဘီ=သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ အဓိ ပညာဓမ္မဝိပဿနာယ =ကို၊ လာဘီ=သည်၊ န အမိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ ဇာနာတိ=အံ့) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့သိသည်ဖြစ် လသော်) တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုသိသောရဟန်းသည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတော သမထေ=အပ္ပနာစိတ်နှင့်ယှဉ်သောသမာဓိ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ=ရပ်တည်၍၊ အဓိ ပညာဓမ္မဝိပဿနာယ=၌၊ ယောဂေါ=အားထုတ်မှုကို၊ ကရဏီယော= ပြုသင့်ပြုထိုက်၏၊ သော=(အားထုတ်မှုပြုသော) ထိုရဟန်းသည်၊ အပရေန= တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတောသမထဿ=ကို၊ လာဘီ စေဝ=ရခြင်းရှိသူသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အဓိပညာဓမ္မ ဝိပဿနာယ=ကို၊ လာဘီ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတောသမထဿ=ကို၊ လာဘီ=သူသည်၊ န အမိ=မဖြစ်၊ ဣတိ(သစေ ဇာနာတိ=အံ့) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့သိသည်ဖြစ်လသော်) တေန ဘိက္ခုနာ= ထိုသိသောရဟန်းသည်၊ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ=၌၊ ပတိဋ္ဌာယ၊ ရပ်တည်၍၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတောသမထေ=၌၊ ယောဂေါ=ကို၊ ကရဏီယော=၏။ပ။ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ စေတောသမထဿ=ကိုလည်း၊ လာဘီ =သူသည်၊ န(အမိ)=မဖြစ်၊ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ=ကိုလည်း၊ လာဘီ =သည်၊ န အမိ=မဖြစ်၊ ဣတိ(သစေ ဇာနာတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်)တေန ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ=ထိုတရားတို့ကိုပင်၊ (အဇ္ဈတ္တစေတောသမထနှင့် အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဟူသော ထိုတရားတို့ကိုပင်) ပဋိလာဘာယ= ရခြင်းငှာ။ပ။

(အဟံ=ငါသည်) အဇ္ဈတ္တံစေတောသမထဿ=ကိုလည်း၊ လာဘီ=

သည်၊ အမှီ=၏၊ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ=ကိုလည်း၊ လာဘီ=သည်၊ အမှီ=၏၊ ဣတိ(သစေ ဇာနာတိ=အံ့) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ)တေန ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ တေသုယေဝ ဓမ္မေသု=ထို တရားတို့၌ပင်၊ (ထိုအဇ္ဈတ္တစေတောသမထနှင့် အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ ဟူသော ထိုတရားတို့၌ပင်) ပတိဋ္ဌာယ။ပ။ ကရဏိယော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စိဝရမ္မိ=သင်္ကန်းကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗမ္မိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မှီဝဲထိုက်သောသင်္ကန်းလည်းကောင်း၊ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မမှီဝဲ ထိုက်သော သင်္ကန်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ဒုဝိဓေန=နှစ်ပါးအပြား အားဖြင့်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပိဏ္ဍ ပါတမ္မိ=ဆွမ်းကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗမ္မိ=ဘုဉ်းပေးမှီဝဲထိုက်သောဆွမ်း လည်း ကောင်း၊ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိ=မဘုဉ်းပေး မမှီဝဲထိုက်သောဆွမ်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ=သို့၊ ဒုဝိဓေန=ဖြင့်၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေနာသနမ္မိ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းကိုလည်း၊ သေဝိတဗ္ဗမ္မိ=မှီခိုကိန်းအောင်း ထိုက်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်းလည်းကောင်း၊ အသေဝိတဗ္ဗမ္မိ=မမှီခို မကိန်းအောင်းထိုက်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်းလည်းကောင်း။ပ။ ဝဒါမိ၏။ [ထို့နောက် နဝကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆) သေဝနာသုတ်ကြည့်၍ အနက်ဆိုလေ] စတုတ္ထံ။

၅-ပရိဟာနသုတ်

၅၅။ [စာပိုဒ်(၅၂)သာရိပုတ္တသုတ်လည်းကြည့်] အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပရိဟာနဓမ္မော=ဆုတ်ယုတ်သော တရားရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပရိဟာ နဓမ္မော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အပရိဟာနဓမ္မော=မဆုတ်ယုတ်သော တရားရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်၊ အပရိဟာနဓမ္မော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=သို့၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှ အတိုင်းအတာရှိသော ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဖြင့်၊ ပရိဟာနဓမ္မော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဘဂ ဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တောနုခေါ=ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ပန=ထို့အပြင်၊ ကိတ္တာဝတာစ=အဘယ်မျှ အတိုင်းအတာရှိသော တိုးတက်

ခြင်းဖြင့်လည်း၊ အပရိဟာနဓမ္မော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊
ဝုတ္တော= ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ အာယသ္မတော
သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ သန္တိကေ=အထံ၌၊ ဘာသိတဿ=
အရှင်မြတ်ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤတရားစကား၏၊ အတ္ထံ=
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အညာတံ=သိနားလည်ခြင်းငှာ၊ ဒုရတောပိ= အရပ်ဝေး
မှလည်း၊ အာဂစ္ဆာမ=လာကြရပါကုန်၏၊ ဝတ=ကြံစည်တွေးခေါ် အရှည်
မျှော်၍၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ ဘာသိတဿ=သော၊ ဧတဿ=၏၊
အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပါယ်သည်၊ အာယသ္မန္တယေဝ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိ
ပုတြာ၏သာလျှင်၊ ပဋိဘာတု=အဖို့တွက်တာ ဖြစ်စေပါလော၊ အာယသ္မ
တော သာရိပုတ္တဿ=၏၊ (သမ္ပုခါ=အထံတော်မှောက်၌) သုတွာ=တရား
တော်ကို ကြားနာကြကုန်၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဓာရေသန္တိ=နှုတ်
တက်ဆောင်ထားမှတ်သားကြပါကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=
လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)

☞ အာဝုသော= ငါ့ရှင်တို့၊ တေနဟိ=ထိုသို့နာယုလိုကြလျှင်၊ သာဓုကံ=
ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ=
သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊(အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောပြုပေအံ့၊
ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=
ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုတရားနာရဟန်း
တို့သည်၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ (ဝစနံ=
စကားကို) ပစ္စသောသံ=ရှေ့ရှုရိသေစွာနာယုကြကုန်ပြီ။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ကိတ္တာဝတာ=ခြင်းဖြင့်၊ ပရိဟာနဓမ္မော=သော၊
ပုဂ္ဂလော=၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော နခေါ=သနည်းဟူမူ၊ အာဝုသော
=တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဿုတံ=မကြားနာ
အပ်ဖူးသော၊ ဓမ္မံ စေဝ=တရားကိုလည်း၊ န သုဏာတိ=မကြားနာရ၊
အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ သုတာ=ရှေးကကြားနာထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာ
စ=တရားတို့သည်လည်း၊ သမ္မောသံ=မေ့ပျောက်ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=
ရောက်ကုန်၏၊ စ=ထို့အပြင်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ယေ ဓမ္မာ=အကြင်

တရားတို့ကို၊ ပုဗ္ဗ=ရှေ့၌၊ စေတသော=စိတ်သည်၊ အသမ္ပုဋ္ဌပုဗ္ဗာ=မထိရောက်
 အပ်ဖူးကုန်၊ ဝါ=မကြံစည် မစဉ်းစားအပ်ဖူးကုန်၊ တေ စ=ထိုတရားတို့
 သည်လည်း၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ (မနောဒွါရေ=မနောဒွါရ၌)န သမုဒါ
 စရန္တိ=မထင်ပေါ် မကျက်စားကုန်၊ အဝိညာတဇ္ဇဝ=မသိအပ်ဖူးသေးသော
 အကြောင်းအရာကိုလည်း၊ န ဝိဇာနာတိ=မသိ၊ အာဝုသော=တို့၊ ဧတ္တာဝတာ
 =ဤမျှပမာဏရှိသော ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော မကြားနာ
 အပ်ဖူးသေးသောတရားကို မကြားနာခြင်း၊ ကြားနာအပ်ပြီးသောတရားတို့
 မေပျောက်သွားခြင်းစသော ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဖြင့်) ပရိဟာနဓမ္မော=သော၊
 ပုဂ္ဂလော=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တော=ဟောတော်မူ
 အပ်ပြီ။

အာဝုသော=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ကိတ္တာဝတာ စ=အဘယ်မျှပမာဏ
 ရှိသော တိုးတက်ခြင်းဖြင့်လည်း။ပ။ ဝုတ္တော=နည်းဟူမူ၊ အာဝုသော=တို့၊
 ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဿုတ်=သော၊ ဓမ္မံ စေဝ=ကိုလည်း၊ သုဏာတိ=
 ကြားနာ၏၊ အဿ=၏၊ သုတာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ သမ္မောသံ
 =သို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ=မရောက်ကုန်။ပ။ သမုဒါစရန္တိ=ထင်ပေါ်ကျက်စားကုန်၏
 ။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှပမာဏရှိသော တိုးတက်ခြင်းဖြင့်၊
 (ဤမျှပမာဏရှိသော မကြားနာအပ်ဖူးသေးသောတရားကို ကြားနာခြင်း
 စသော တိုးတက်ခြင်းဖြင့်) အပရိဟာနဓမ္မော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=၍၊ ဘဂ
 ဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တော=ပြီ။

[ယခင်သုတ်များတုန်းက ရေးခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ရေးသင့်သမျှကိုသာ ရေးအံ့]
 (အဟံ=သည်) အနဘိဇ္ဈာလု=သည်၊ (ဟုတ္တာ) ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရာမိ
 နုခေါ=နေ၏လော၊ မေ=ငါ့မှာ၊ [တနည်း-မေ=ငါ၏၊ သန္တာနေ=စိတ်
 အစဉ်သန္တာန်၌] သော ဓမ္မော=ဤအနဘိဇ္ဈာတရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ
 နုခေါ=ရှိ၏လော၊ ဥဒါဟု=သို့မဟုတ်၊ နော သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=မရှိ၏လော၊
 အဗျာပန္နစိတ္တော=ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရာမိ နုခေါ=လော၊
 မေ=ငါ့မှာ၊ သော ဓမ္မော=ဤအဗျာပန္နစိတ်တရားသည်၊ ဝါ=ဒေါသကြောင့်
 ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်သောစိတ်တရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=လော၊
 ဥဒါဟု=ဟုတ်၊ နော သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=လော၊ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ=သည်

။ပ။သော ဓမ္မော=ဤထိနမိဒ္ဓကင်းကွာခြင်းသဘောတရားသည်။ပ။

အနုဒ္ဓတော=သည်။(ဟုတွာ)။ပ။ သော ဓမ္မော=ဤဥဒ္ဓစ္စဖြင့် မပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောတရားသည်။ပ။ တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆော=သည်။ပ။ သော ဓမ္မော=ဤဝိစိကိစ္ဆာကိုလွန်မြောက်ခြင်း သဘောတရားသည်။ပ။သော ဓမ္မော=ဤစိတ်မဆိုးခြင်းသဘောတရားသည်။ပ။ သော ဓမ္မော= ဤမညစ်နွမ်းသောစိတ်တရားသည်။ပ။ အဟံ=သည်။ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဓမ္မပါမောဇ္ဇဿ=တရားကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘောကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသူသည်၊ အမိ နုခေါ=ဖြစ်၏ လော၊ မေ=ငါ့မှာ၊ သော ဓမ္မော=ဤဓမ္မပါမောဇ္ဇတရားသည်။ပ။ သော ဓမ္မော = ဤ အဇ္ဈတ္တံစေတောသမထတရားသည်။ပ။ သောဓမ္မော=ဤအဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာတရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=လော၊ ဥဒါဟု=ဟုတ်၊ နော သံဝိဇ္ဇတိ နုခေါ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ=သည်၊ ဟောတိ)

အာဝုသော= တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=ရှုဆင်ခြင်လသော်၊ သဗ္ဗေပိ=အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလေ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မော=ဤတရားတို့ကို၊ အတ္တနိ=မိမိသန္တာန်၌၊ သစေ န သမနုပဿတိ=အကယ်၍မမြင်အံ့၊ အာဝုသော=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မမြင်သည်ဖြစ်လသော်) တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုမတွေ့မြင်သောရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗေသံယေဝ=အားလုံးစုံပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ= ဤတရားတို့ကို၊ ပဋိလာဘာယ= ရခြင်းငှာ။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=သော်၊ ဧကဇ္ဇေ=အချို့ကုန်သော၊ ကုသလေ ဓမ္မော=ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ အတ္တနိ=၌၊ သစေ သမနုပဿတိ=အကယ်၍တွေ့မြင်အံ့၊ ဧကဇ္ဇေ=ကုန်သော၊ ကုသလေ ဓမ္မော=တို့ကို၊ အတ္တနိ=၌၊ သစေ န သမနုပဿတိ=အကယ်၍ မတွေ့မြင်အံ့၊ အာဝုသော=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မတွေ့မြင်သည်ဖြစ်လသော်) တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုရဟန်းသည်၊ ယေ ကုသလေ ဓမ္မော=အကြင်ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ အတ္တနိ=၌၊ သမနုပဿတိ=တွေ့မြင်ရ၏၊ တေသု ကုသလေသု ဓမ္မေသု=ထိုမိမိ၌တွေ့မြင်ရသော ကုသိုလ်တရားတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာယ=ရပ်တည်၍၊ ယေ ကုသလေ ဓမ္မော=တို့ကို၊ အတ္တနိ=၌၊ န သမနုပဿတိ= မတွေ့

မြင်ရ၊ တေသံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ=ထိုမိမိ၌ မတွေ့မြင်ရသော ကုသိုလ် တရားတို့ကို၊ ပဋိလာဘာယ=၎င်း။

အာရသော=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=သော်၊ သဗ္ဗေ = ကုန်သော၊ ဣမေ ကုသလေ ဓမ္မေ=ဤကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ အတ္တနိ=၌၊ သစေ သမနုပဿတိ=အံ့၊ အာရသော=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) တေန ဘိက္ခုနာ=သည်၊ သဗ္ဗေသ္မေဝ=အားလုံးစုံပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေသု ကုသ လေသု ဓမ္မေသု=ဤကုသိုလ်တရားတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာယ=၍။ပ။ ကရဏီယော =၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဉ္စမံ။

၆ ပထမသညာသုတ်

၅၆။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမာ သညာ= ဤ သညာတို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ= ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ= ဖြစ်ကုန်လသော်) မဟပ္ပလာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော)မြတ်သော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ မဟာနိသံသာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော)မြတ်သော အာနိသင် ရှိကုန် သည်၊ အမတောဂဓာ=သဥပါဒိသေသအမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထောက် တည်ရာရှိကုန်သည်၊ ဝါ=သဥပါဒိသေသ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်ကုန် သည်၊ အမတပရိယောသာနာ=အနုပါဒိသေသအမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီး သတ် တရားရှိကုန်သည်၊ (အနုပါဒိသေသအမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော နောက်ဆုံး အထွတ်အထိပ် ပန်းတိုင်ရှိကုန်သည်) ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ ဒသ =ဆယ်ပါး တို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

အသုဘသညာ=အသုဘသညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=(မိမိ၏ သက်ရှိ ခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌) မတင့်တယ်ဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝါ= (ဥဒ္ဓါမာတကစသော)မတင့်တယ်သော အာရုံ၌ဖြစ်သောသညာ လည်း ကောင်း၊ မရဏသညာ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြုရှုမှတ်သော သညာ လည်းကောင်း၊ ဝါ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြုရှုတတ်သော ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သောသညာလည်းကောင်း၊ အာဟာရေ=အစာအာဟာရ၌၊ ပဋိကူလ သညာ= စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗလောကေ

=(ကာမ ရူပ အရူပဓာတ်သုံးပါးဟူသော) အားလုံးသောလောက၌၊ အနု
 တိရတသညာ=မမွေ့လျော်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာ
 သညာ လည်းကောင်း၊ အနိစ္စသညာ=(ခန္ဓာငါးပါးတို့၌) မမြဲဟုရှုမှတ်သော
 ဝိပဿနာသညာလည်းကောင်း၊ အနိစ္စေ=မမြဲသောခန္ဓာငါးပါး၌၊ ဒုက္ခ
 သညာ=ဆင်းရဲဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခေ= ဒုက္ခဖြစ်သော
 ခန္ဓာငါးပါး၌၊ အနတ္တသညာ=ခိုင်မြဲသောအနှစ်သာရ အသက်ရှင် အတ္တ
 ကောင် မဟုတ်ဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော
 အနှစ်သာရ အသက်ရှင် အတ္တကောင် မရှိဟုရှုမှတ်သော သညာ လည်း
 ကောင်း၊ ပပာနသညာ=(တဒင်္ဂပဟာန်စသော) ကိလေသာပယ်သတ်ခြင်း
 သဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂသညာ=
 (တဒင်္ဂဝိရာဂစသော)ကိလေသာကင်းကွာပျက်စီးခြင်း သဘော၌ အာရုံပြု၍
 ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာ
 နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ နိရောဓသညာ=သင်္ခါရ
 တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=သင်္ခါရ
 တို့ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=
 ဤသည်တို့ပေတည်း)။ ပ။ ဆဋ္ဌ။

၇-ဒုတိယသညာသုတ်

၅၇။ အနိစ္စသညာ=လည်းကောင်း၊ အနတ္တသညာ=(ခန္ဓာငါးပါးတို့၌)
 ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အသက်ရှင်အတ္တကောင် မဟုတ်ဟုရှုမှတ်သော
 ဝိပဿနာသညာလည်းကောင်း။ ပ ။ အဋ္ဌိကသညာ=စက်ဆုပ်ဖွယ်အရိုးစု
 ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ဖြစ်သော ဈာန်သညာလည်းကောင်း၊ ပုဠဝကသညာ =
 ပိုးလောက်တွေထွက်၊ တရွရွတက်နေသော အသေကောင် ပဋိဘာဂနိမိတ်၌
 ဖြစ်သော ဈာန်သညာလည်းကောင်း၊ ဝိနိလကသညာ=ဖြူနီရောယှက်၊
 ညိုနက်မဲပုပ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် အသေကောင်ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ဖြစ်သော
 ဈာန်သညာလည်းကောင်း၊ ဝိစ္ဆိဒ္ဓကသညာ=အလယ်၌ ပိုင်းဖြတ်ထားအပ်
 သော စက်ဆုပ်ဖွယ် အသေကောင်ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ဖြစ်သော ဈာန်သညာ
 လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓုမာတကသညာ=သေပြီးသည်အထက်၊ (သေပြီးဟိုတက်)

နောက်နောက်ရက်၌၊ ကြွတက်ဖူးရောင်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် အသေကောင်
ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ဖြစ်သောဈာန်သညာလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမာ သညာ။ပ။ သတ္တမံ။

၈-မူလကသုတ်

၅၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အညတိတ္ထိယာ=ဗုဒ္ဓသာသနာပ အယူဝါဒရှိကြ
ကုန်သော၊ (မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမ အယူဝါဒမှ တပါးတခြားသော
အယူဝါဒရှိကြကုန်သော၊)ပရိဗ္ဗာဏော=ပရိဗိုဇ်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သဗ္ဗေ
ပုဏ္ဏေယျံ=အကယ်၍မေးမြန်းကြကုန်ငြားအံ့၊ (ကိုနွိ=အဘယ်သို့၊ ပုဏ္ဏေယျံ=
မေးမြန်းကြကုန်ရာသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်
သော၊ ဓမ္မာ=ဓန္ဒာငါးပါးတရားတို့သည်၊ ကိံမူလကာ=အဘယ်မည်သော
မူရင်းအကြောင်းရှိပါကုန်သနည်း၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=ဓန္ဒာငါးပါးတရား
တို့သည်၊ ကိံသမ္ဘဝါ=အဘယ်မည်သော ဖြစ်ကြောင်းတရားရှိပါကုန်သနည်း၊
ဝါ=အဘယ်တရားကြောင့်ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=
တို့သည်၊ ကိံသမုဒယာ=အဘယ်မည်သော ပေါင်းစုဖြစ်ကြောင်းတရားရှိပါ
ကုန်သနည်း၊ ဝါ=အဘယ်တရားကြောင့်ပေါင်းစုလျက်ဖြစ်ပါကုန်သနည်း။

သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ကိံသမောသရဏာ=အဘယ်
မည်သော ပေါင်းဆုံစုဝေးရာတရားရှိကုန်သနည်း၊ ဝါ=အဘယ်တရား၌
ပေါင်းဆုံစုဝေးကြကုန်သနည်း၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ကိံပမုခါ
=အဘယ်မည်သော အကြီးအမှူးရှိကုန်သနည်း၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=
တို့သည်၊ ကိံအဓိပတေယျာ=အဘယ်မည်သော အကြီးအကဲရှိကုန်သနည်း၊
သဗ္ဗေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ကိံဥတ္တရာ=အဘယ်မည်သော ထူးကဲလွန်မြတ်သော
တရားရှိကုန်သနည်း၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ကိံသာရာ အဘယ်မည်သော
အနှစ်သာရရှိကုန်သနည်း၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ကိံဩဂဓာ=အဘယ်
မည်သော ထောက်တည်ရာရှိကုန်သနည်း၊ ဝါ=အဘယ်၌ သက်ဝင်ကုန်
သနည်း၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ=အားလုံးကုန်သော တရားတို့သည်၊ ကိံပရိယောသာနာ
=အဘယ်မည်သော အပြီးသတ်တရားရှိကုန်သနည်း၊ ဝါ=အဘယ်မည်သော
အထွတ်အထိပ် ပန်းတိုင်ရှိကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သဗ္ဗေ ပုဏ္ဏေယျံ=

အကယ်၍မေးမြန်းကြကုန်ရာငြားအံ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပုဋ္ဌာ=မေးမြန်းခံကြရကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) တုဗ္ဗေ=သင်တို့သည်၊ အညတိတ္ထိယာနံ=ကုန်သော၊ တေသံ ပရိဗ္ဗာဇကာနံ=ထိုပရိပိုဇ်တို့အား၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဗျာကရေယျာထ=ဖြေဆိုကြကုန်ရာအံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ နော=တပည့်တော်တို့၏၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဘဂဝံမုလကာ=မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသောပင်ရင်းမူလရှိပါကုန်၏၊ ဘဂဝံနေတ္တိကာ=မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ထုတ်ဆောင်ညွှန်ပြတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရှိပါကုန်၏၊ ဘဂဝံပဋိသရဏာ=မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ပေါင်းဆုံစုဝေးရာ ပုဂ္ဂိုလ်ရှိပါကုန်၏၊ [အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆) ဒုတိယလောကဓမ္မသုတ်ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ ဝတ=ကြံစည်တွေးခေါ်အရှည်မျှော်၍၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ ဘာသိတဿ=ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤတရားတော်၏၊ အတ္ထော= အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ ဘဂဝန္တယေဝ=မြတ်စွာဘုရား၏သာလျှင်၊ ပဋိဘာတု=အဖို့တွက်တာ ဖြစ်စေပါလော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၉) အညတိတ္ထိယသုတ်လည်းကြည့်] ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရား၏ (သမ္မုခါ=အသံတော်မှောက်၌) သုတွာ=တရားတော်ကို ကြားနာကြကုန်၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဓာရေဿန္တိ=နှုတ်တက်ဆောင်ထားမှတ်သားကြပါကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)။ ပ ။

[တေနဟိ-စသည်ကို စာပိုဒ်(၅၅)ပရိဟာနသုတ်ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အညတိတ္ထိယာ။ ပ ။ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဗျာကရေယျာထ= ဖြေဆိုကြကုန်လော၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဗျာကရေယျာထ=ဖြေဆိုကြရကုန်မည်နည်းဟူမူ) အာဝသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=ခန္ဓာငါးပါးတရားတို့သည်၊ ဆန္ဒမုလကာ=ဆန္ဒမည်သော မူရင်းအကြောင်းရှိပါကုန်၏၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ မနသိကာရသမ္ဘဝါ= မနသိကာရမည်သော ဖြစ်ကြောင်းတရားရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=မနသိကာရကြောင့် ဖြစ်ပါကုန်၏။ ပ ။ ဖဿသမုဒယာ=ဖဿမည်သော ပေါင်းစုဖြစ်ကြောင်း တရားရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=ဖဿကြောင့် ပေါင်းစုလျက်ဖြစ်ပါကုန်၏။

သဗ္ဗေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဝေဒနာသမောသရဏာ=ဝေဒနာမည်သော ပေါင်းဆုံစုဝေးရာ တရားရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=ဝေဒနာ၌ ပေါင်းဆုံစုဝေးကြပါကုန်၏။ ပ။ သမာဓိပ္ပမုခါ=သမာဓိမည်သော အကြီးအမှူးရှိပါကုန်၏။ ပ။ သတာဓိပတေယျာ=သတိမည်သော အကြီးအကဲရှိပါကုန်၏။ ပ။ ပညုတ္တရာ=မဂ်ပညာမည်သော ထူးကဲလွန်မြတ်သော တရားရှိပါကုန်၏။ ပ။ ဝိမုတ္တိသာရာ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော ဖိုလ်တရားဟူသော အနှစ်သာရ ရှိပါကုန်၏။ ပ။ အမတောဂဓာ=သဥပါဒိသေသ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထောက်တည်ရာရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=သဥပါဒိသေသ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်ပါကုန်၏၊ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနာ= အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်(အထွတ်အထိပ်)တရားရှိပါကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပုဋ္ဌာ=ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်)တုမှေ=သင်တို့သည်၊ အညတိတ္ထိယာနံ=ကုန်သော၊ တေသံ ပရိဗ္ဗာဧကောနံ=တို့အား၊ ဧဝံ=ဤအတိုင်း၊ ဗျာကရေယျာထ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ)အဋ္ဌမံ။

၉-ပဗ္ဗဇ္ဇာသုတ်

၅၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စိတ်ကိုမဆည်းပူး၊ မတိုးပွားစေသောရဟန်းမှာ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုး မပြီးစီးနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (ဝေါ=သင်တို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏၊ (ကိစ္ဆိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ထိုက်သနည်းဟူမူ) နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ယထာပဗ္ဗဇ္ဇာပရိစိတဉ္စ=(အရဟတ္တဖိုလ်ရည်မှန်း) ရဟန်းအဖြစ်အားလျော်စွာ ဆည်းပူးတိုးပွား စေအပ်သည်လည်း၊ ဝါ=ရဟန်းအဖြစ်အားလျော်စွာ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ ဆည်းပူးတိုးပွား စေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်နှင့် အလားတူဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အကြောင်းညီညွတ်ခဲ့သော် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=တရားတို့သည်လည်း၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ=လုယက်ယူဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခွင့်

မရအောင် တားဆီး၍၊ န ဌသန္တိ=မတည်ကုန်လတ္တံ့။

နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အနိစ္စသညာပရိစိတဉ္စ= အနိစ္စသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အနတ္တသညာပရိစိတဉ္စ=အနတ္တသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ။ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အသုဘသညာပရိစိတဉ္စ=အသုဘသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ [အသုဘသညာစသော ပုဒ်တို့၏အနက်ကို ယခင်ပဌမသညာသုတ်နှင့် ပြလတ္တံ့သော ဂိရိမာနန္ဒသုတ်ကြည့်] နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ= စိတ်သည်၊ အာဒိနဝသညာပရိစိတဉ္စ= ဤခန္ဓာကိုယ်၏ အပြစ်အနာရောဂါကို အပြုပြုမှတ်သောသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ= တ္တံ့။

လောကဿ=သတ္တလောက၏၊ သမဉ္စ= ပြေညီမျှတသော သုစရိတ်ကို လည်းကောင်း၊ ဝိသမဉ္စ=မပြေညီ မမျှတသော ဒုစရိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥတွာ=သိ၍၊ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံသညာပရိစိတဉ္စ=ထိုသမ ဝိသမဉ္စ သိမှတ်သောသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ လောကဿ =သတ္တလောက၏၊ ဘဝဉ္စ=တိုးတက်ဖြစ်ပွားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘဝဉ္စ= ပျက်စီးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မပြည့်စုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥတွာ=သိ၍၊ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ တံသညာပရိစိတဉ္စ=ထိုဘဝ၊ဝိဘဝ၌ သိမှတ်သောသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ လောကဿ=ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ သင်္ခါရလောက၏၊ သမုဒယဉ္စ= ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တင်္ဂမဉ္စ=ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥတွာ=သိ၍၊ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံသညာပရိစိတဉ္စ= ထိုသမုဒယ အတ္တင်္ဂမဉ္စ သိမှတ်သောသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ပဟာနသညာ ပရိစိတဉ္စ= ပဟာနသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ နော=ငါတို့၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိရာဂသညာပရိစိတဉ္စ=ဝိရာဂသညာဖြင့် ဆည်းပူးတိုးပွားစေအပ်သည်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ နော=ငါတို့၏၊

စိတ္တံ=သည်၊ နိရောဓသညာပရိစိတဉ္စ=လည်း၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ၊ ဣတိ= ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ= ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏) ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော= အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခုနော =ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ယထာပဗ္ဗဇ္ဇာပရိစိတဉ္စ=သည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဥပ္ပန္နာ=ကုန်သော။ ပ ။န တိဋ္ဌန္တိ=မတည်ကုန်၊ စိတ္တံ=သည်၊ အနိစ္စသညာ ပရိစိတဉ္စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ ။ စိတ္တံ=သည်၊ နိရောဓသညာပရိစိ တဉ္စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏(တတော=ထိုအခါ၌) တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်၊ အညာ=အရဟတ္တဖိုလ် လည်း ကောင်း၊ ဝါ= သို့မဟုတ်၊ ဥပါဒိဿေဿ=အာရုံကို မြဲမြံစွာဖမ်းယူတတ်သော ဥပါဒါန်အကြွင်းအကျန်သည်၊ (အကုန်အစင်မပယ်နိုင်သေး၍ တချို့တလေ ကြွင်းကျန်နေသော ဥပါဒါန်အကုသိုလ်တရားသည်) သတိ=ရှိနေသေး လသော်၊ အနာဂါမိတာ=အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ =ဤသို့) ဒွိန္ဒု=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဖလာနံ=အကျိုးတို့တွင်၊ ဝါ= ဖိုလ်တို့တွင်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ ဖလံ=အကျိုးသည်၊ ဝါ=ဖိုလ်သည်၊ ပါဠိကံခံ= အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ကေနိရုဏ်သိသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) [“သတိ ဝါ ဥပါဒိဿေဿ” အဖွင့်ကို ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၇)ပဌမဣဒ္ဓိ ပါဒသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] နဝမံ။

၁၀-ဂိရိမာနန္ဒသုတ်

၆၀။တောန ခါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဂိရိမာနန္ဒော =အရှင်ဂိရိမာနန္ဒသည်၊ အာဗာဓိကော=အနာရောဂါစွဲကပ်နေသည်၊ ဒုက္ခိ တော=ဒုက္ခရောက်နေသည်၊ ဝါ=အလွန်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာရှိသည်၊ ဗာဠုဂီလာနော=အပြင်းအထန် မကျန်းမာနေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ဝေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ ပ ။ ဘန္တု=မြတ်စွာဘုရား၊ အာယသ္မာ ဂိရိမာနန္ဒော=အရှင်ဂိရိမာနန္ဒသည်၊ အာဗာဓိကော=သည် ။ ပ ။ ဗာဠုဂီလာနော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်နေပါ၏၊ ဘန္တု=ရား၊ သာဓု=တပည့်တော်တော်နှင့် ပန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရား

သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသွာ ဂိရိမာနုဇ္ဈော=သည်၊ (အတ္ထိ= ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ အနကမ္ပ=ဥညာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ =စိတ်တော်ဖြင့်ကပ်ယူ၍၊ ဝါ=အကြောင်းပြု၍၊ ဥပသကံမတု=ကြွသွား တော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

အနန္တ= အာနန္ဒာ၊ တံ= သင်သည်၊ ဂိရိမာနုန္တဿ=ဂိရိမာနုန္တမည်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းအား၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ သညာ=သညာတို့ကို၊ ဝါ=သညာအရေအတွက်နှင့် သဘောအဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော ပါဠိတို့ကို၊ သစေ ဘာသေယျာသိ=အကယ်၍ရွတ်ပြဋ္ဌာန်းအံ့၊ (ဧဝံသတိ=ဤသို့ ရွတ်ပြ သည် ဖြစ်လသော်) ယံ(ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဂိရိ မာနုန္တဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော= ရဟန်း၏၊ ဒသ=ကုန်သော၊ သညာ=တို့ကို၊ သုတွာ=ကြားနာရ၍၊ ဝါ=ကြားနာခြင်းကြောင့်၊ သော အာဇာဓော= ထို အနာရောဂါသည်၊ ဌာနသော=တခဏချင်းအားဖြင့်၊ ပဋိပ္ပဿန္တေယျ= ပျောက်ကင်းသွားရာ၏၊ ဧတံဌာနံ=ဤပျောက်ကင်းသွားခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။

ဒသ=ဆယ်ပါးသော သညာတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ ၊ အနိစ္စသညာ=(ဖြစ်ပြီးပြီကွဲ) မမြဲဟူမှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အနတ္တသညာ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အသက်ရှင်အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အသုဘသညာ=မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ် သော သညာလည်းကောင်း၊ အာဒိနဝသညာ=အပြစ်အနာရောဂါကို အာရုံပြု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ပဟာနသညာ= ပယ်သတ်ခြင်းသဘော အားဖြင့်ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂသညာ =ကင်းကွာပျက်စီးရာ တရား၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာလည်းကောင်း၊ နိရောဓသညာ=ချုပ်ငြိမ်း ရာ သဘောတရား၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာလည်းကောင်း၊ [နောက်၌ ဘာကို အနိစ္စသညာခေါ်သည်စသည်ဖြင့် အကျယ်တဝင့် ဟောတော်မူဦး မည် ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ အကျဉ်းချုပ်မျှသာ အနက်ပြန်ဆိုရမည်] သဗ္ဗလောကေ=အားလုံးသောလောက၌၊ အနဘိရတသညာ=မပျော်မွေ့ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=အားလုံး သော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌၊ အနိစ္စသညာ=မလိုလား မတပ်မက်ခြင်းသဘော

အားဖြင့်ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အာနာပါနဿတိ=ဝင်လေ ထွက်လေကို အာရုံပြုရမှုတ်သော သတိလည်းကောင်းတည်း။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အနိစ္စသညာ=အနိစ္စသညာဟူသည်၊ ကတမာ စ =အဘယ်နည်းဟူမူ၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌ (ဤ သာသနာတော်က) ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အရညဂတော ဝါ=တော၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ= သစ်ပင်အနီးသို့ ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရဂတော ဝါ= ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်း၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ (သမာနော= ဖြစ်လသော်) ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ= ဆင်ခြင်စဉ်းစားသနည်းဟူ မူ) ရူပံ= ရုပ်သည်၊ အနိစ္စံ= မမြဲ၊ (ဖြစ်ပြီးပြီကွဲ၍ မမြဲ) ဝါ=မမြဲသောတရားတည်း၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာ သည်၊ အနိစ္စာ=မမြဲ၊ ဝါ=မမြဲသောတရားတည်း၊ သညာ=သညာသည်၊ အနိစ္စာ=မမြဲ၊ ဝါ= တည်း၊ သင်္ခါရာ= သင်္ခါရတို့သည်၊ အနိစ္စာ=မမြဲကုန်၊ ဝါ=မမြဲသောတရားတို့တည်း၊ ဝိညာဏံ=ဝိညာဏ်သည်၊ အနိစ္စံ=မမြဲ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားစေ။)

ဣတိ=ဤသို့ပင်၊ ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေ သု=ဤဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီခန္ဓာတို့၌၊ အနိစ္စာနုပဿီ =မမြဲဟု အဖန်ဖန်လေ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အာ နန္ဒ= နှာ၊ အယံ=ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ မမြဲဟုရမှုတ်ခြင်းသဘောကို၊ အနိစ္စသညာ=အနိစ္စသညာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အနတ္တသညာ=အနတ္တသညာဟူသည်၊ ကတမာ စ =နည်းဟူမူ ။ ပ ။ စက္ခု =မျက်စိသည်၊ ဝါ= စက္ခုပသာဒရုပ်သည်၊ ဝါ= မျက်စိအကြည်ရုပ်သည်၊ အနတ္တာ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အသက်ရှင် အတ္တကောင်မဟုတ်၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့သည်၊ အနတ္တာ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အသက်ရှင်အတ္တကောင်မဟုတ်ကုန်၊ သောတံ=နားသည်၊ ဝါ=သောတ ပသာဒရုပ်သည်၊ ဝါ=နားအကြည်ရုပ်သည်၊ အနတ္တာ=ဟုတ်၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါရုံ တို့သည်၊ အနတ္တာ=ကုန်၊ ယာနံ=နာခေါင်းသည်၊ ဝါ=ယာနပသာဒရုပ် သည်၊ ဝါ=နာခေါင်းအကြည်ရုပ်သည်၊ အနတ္တာ=ဟုတ်၊ ဂန္ဓာ=ဂန္ဓာရုံ

တို့သည်၊ အနတ္တာ=ကုန်။

ဇိဝါ=လျှာသည်၊ ဝါ=ဇိဝါပသာဒရုပ်သည်၊ ဝါ=လျှာအကြည်ရုပ်သည်၊ အနတ္တာ=ဟုတ်၊ ရသာ = ရသာရုံတို့သည်၊ အနတ္တာ= ကုန်၊ ကာယော= ကိုယ်သည်၊ ဝါ=ကာယပသာဒရုပ်သည်၊ ဝါ=ကိုယ်အကြည်ရုပ်သည် [“ကာယာ” ဟု ဗဟုဝစန္ဒရုံနေ၏] အနတ္တာ=ဟုတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ တို့သည်၊ အနတ္တာ=ကုန်၊ မနော=စိတ်သည်၊ အနတ္တာ=ဟုတ်၊ ဓမ္မာ= ဓမ္မာရုံတို့သည်၊ အနတ္တာ=ကုန်၊ ဣတိ=သို့ (ပဋိသန္ဓိကွတိ=၏) ဣတိ= ဤသို့၊ ဆသု=ခြောက်ပါးစီ ဖြစ်ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု= မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ ဖြစ်ကုန်၊ ခန္ဓာအပြင်အပ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေသု အာယ တနေသု=ဤအာယတနတို့၌၊ အနတ္တာနုပဿီ=အသက်ရှင်အတ္တကောင် မဟုတ်ဟုရူလျက်၊ ဝိဟရတိ= နေ၏၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အယံ= ဤအဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရ အာယတနတို့၌ အသက်ရှင်အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရူမှတ်ခြင်း သဘောကို၊ အနတ္တသညာ=အနတ္တသညာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

အာနန္ဒ=နွာ၊ အသုဘသညာ=မတင့်တယ်ဟု ရူမှတ်သောသညာ ဟူသည်၊ ကတမာ စ=မူ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု =သည်၊ ပါဒတလာ=ခြေဖဝါးပြင်မှ၊ ဥဒ္ဓံ=အထက်ဆံဖျားတိုင်အောင်သော၊ ကေသမတ္တကာ=ဆံပင်ဖျားမှ၊ အဓော=အောက်ခြေဖဝါးတိုင်အောင်သော၊ တစပရိယန္တံ=အရေပါးဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ (ဖိလာ သတ် မှတ်၊ ပတ်ပတ်လည်အားလုံး၊ အရေပါးဖုံးအုပ်လျက်ရှိသော) နာနပ္ပကာရဿ =ထူးထွေကွဲပြား အမျိုးမျိုးအစားစားရှိသော၊ အသုစိနော=မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်ဖြင့်၊ ပူရံ=ပြည့်နှက်နေသော၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤခန္ဓာကိုယ်ကောင် ကိုပင်၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပစ္စဝေက္ခတိ= ဆင်ခြင်သုံးသပ်သနည်းဟူမူ)

ဣမသ္မိံ ကာယေ=ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ ကေသာ=ဆံပင်တို့သည် လည်း ကောင်း၊ လောမာ=အမွှေးတို့သည်လည်းကောင်း၊ နခါ=ခြေသည်း၊ လက် သည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒန္တာ=သွားတို့သည်လည်းကောင်း၊ တဏှာ= အရေသည်လည်းကောင်း၊ မံသံ=အသားသည်လည်းကောင်း၊ နာရု=အကြော သည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိ=အရိုးသည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ=ရိုးတွင်းခြင်ဆီ

သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တံ=အညို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟဒယံ=နှလုံးသည်လည်းကောင်း၊ ယကနံ=အသည်းသည်လည်းကောင်း၊ ကိလောမကံ=အမြှေးသည်လည်းကောင်း၊ ဝိဟကံ=အပျဉ်သည်လည်းကောင်း၊ (သရက်ရွက်ခေါ်တွင်၊ ဘောအပျဉ်မည်ငြား၊ ဝမ်းလျာသားသည်လည်းကောင်း) ပပ္ပါသံ=အဆုပ်သည်လည်းကောင်း၊ အန္တံ=အူမသည်လည်းကောင်း။ အန္တဂုဏံ=အူသိမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒရိယံ=အစာသစ်သည်လည်းကောင်း၊ ကရိသံ=အစာဟောင်း (ကျင်ကြီး)သည်လည်းကောင်း၊ ပိတ္တံ=သည်းခြေသည်လည်းကောင်း၊ သေမုံ=သလိပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗော=ပြည်သည်လည်းကောင်း၊ လောဟိတံ=သွေးသည်လည်းကောင်း၊ သေဒေါ=ရွေးသည်လည်းကောင်း၊ မေဒေါ=အဆီခဲသည်လည်းကောင်း၊ အသု=မျက်ရည်သည်လည်းကောင်း၊ ဝသာ=ဆီကြည်သည်လည်းကောင်း၊ ခေဋ္ဌော= တံတွေးသည်လည်းကောင်း၊ သိဃံာဏိကာ=နှပ်သည်လည်းကောင်း၊ လသိကာ=အစေးသည်လည်းကောင်း၊ မုတ္တံ=ကျင်ငယ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ပစ္စဝေက္ခတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမသ္မိံကာယေ=ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ အသုဘာနုပသီ=မတင့်တယ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ အနန္တ=နွာ၊ အယံ=ဤကိုယ်၌ မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ အသုဘသညာ=၍၊ ဝုစ္စတိ။

အာနန္တ=နွာ၊ အာဒိနဝသညာ=အပြစ်အနာရောဂါကို အရုံပြုရှုမှတ်သောသညာဟူသည်၊ ကတမာ စ=နည်းဟူမူ။ ပ။ အယံ ကာယော=ဤခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဗဟုဒုက္ခော=များသောဒုက္ခရှိ၏၊ ဗဟုအာဒိနဝေါ=များသော အပြစ်အနာရှိ၏၊ ဣမသ္မိံ ကာယေ=ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဣတိ=ဤမှည်ကုန်သော၊ ဝိဝိဓာ=အထူးထူး အပြားပြားရှိကုန်သော၊ အာဗာဓာ=အနာရောဂါတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ပေါ်စွဲကပ်နေတတ်ကုန်၏၊ သေယျထိဒံ=အဘယ်အနာရောဂါတို့နည်းဟူမူ၊ စက္ခုရောဂေါ=မျက်စိရောဂါလည်းကောင်း၊ သောတရောဂေါ=နားအတွင်း၌ဖြစ်သောရောဂါလည်းကောင်း၊ [ကဏ္ဍရောဂေါပုဒ်အနက်နှင့် မရောထွေးအောင် အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်] ဃာနရောဂေါ=နာခေါင်းအတွင်း၌ဖြစ်သောရောဂါလည်းကောင်း၊ ဇိဝှါရောဂေါ=လျှာရောဂါ၊ ကာယရောဂေါ=ကိုယ်ရောဂါ (စက္ခု သောတစသည်မှ

တပါးသော ကိုယ်ကောင်၌ဖြစ်သော ရောဂါ) သိသရောဂေါ=ဦးခေါင်း၌ ဖြစ်သော အနာရောဂါ။

ကဏ္ဍရောဂေါ=နားအပြင်ဘက်၌ဖြစ်သော ရောဂါ၊ မုခရောဂေါ= ခံတွင်းပါးစပ်၌ဖြစ်သောရောဂါ၊ ဒန္တရောဂေါ=သွားနာရောဂါ၊ ဩဋ္ဌရောဂေါ= နှုတ်ခမ်းရောဂါ၊ ကာသော=ချောင်းဆိုးရောဂါ၊ သာသော= ပန်းနာရင်ကြပ် ရောဂါ၊ ပိနာသော=နှာခေါင်းအပြင်ဘက်၌ဖြစ်သောရောဂါ၊ ဝါ=ထိပ်ကပ်နား၊ ညာဟော=ကိုယ်အတွင်းပူလောင်နာ၊ ဇရော=အဖျားရောဂါ၊ ကုစ္ဆိရောဂေါ= ဝမ်းဗိုက်နာရောဂါ၊ မုစ္ဆာ=သတိကင်းပေါ့ မေ့လျော့ရောဂါ၊ ပက္ခန္ဓိကာ= ဝမ်းသွေးသွန်ရောဂါ၊ သူလာ=ဝမ်းလေထိုးကျင့် ကိုက်ခဲရောဂါ၊ [သူလာတိ အာမသူလာ ကုစ္ဆိဝါတော။ ။မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ၅၁] ဝိသုစိကာ= အကြီးစား ဝမ်းကျရောဂါ [ဝိသုစိကာတိ မဟာန္တော ဝိရေစနကော] ကုဋ္ဌ= နူနာ၊ ဂဏ္ဍော=ထွတ်မြင်းနာ၊အိုင်းအမာ၊ ကိလာသော=ခရုသင်းနာ၊ ဆင် ညှင်းကြီးနာ၊ သောသော=ချောင်းဆိုးသွေးပါ အဆုပ်နာ။

အပမာရော=ဘီလူးနတ်ဖမ်း၊ရူးနှမ်းရောဂါ၊ ဒဒ္ဒါ=ပွေးနာ၊ဝဲနာ၊ ကဏ္ဍု =ယားနာ၊ ကဏ္ဍု=အကြီးစားယားနာ၊ နခသာ=ခြေသည်း လက်သည်း ခြစ်မိရာဌာန၌ဖြစ်သောအနာ၊ ဝိတန္တိကာ=လက်ခြေဖဝါးကွဲအက်နာ၊ လော ဟိတပိတ္တံ=သွေးအန်နာ၊ ဝါ=ရတ္တပိတ်နာ၊ မရမေဟော=ဆီးချိုရောဂါ၊ အံသာ=လိပ်ခေါင်းရောဂါ (မြင်းသရိုက်နာ)၊ပိဋ္ဌကာ=သွေးစုနာ၊ [အံသာတိ အရိသရောဂေါ၊ ပိဋ္ဌကာတိ လောဟိတပိဋ္ဌကာ၊မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ကာမသုတ္တနိဒ္ဒေသ၊ ၅၁] ဘဂန္ဓလာ=ဂရင်ဂျီနာ။

ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာ=သည်းခြေကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ အာဗာဓာ=အနာတို့ လည်းကောင်း၊ သေမှသမုဋ္ဌာနာ=သလိပ်ကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ အာဗာဓာ= အနာတို့လည်းကောင်း၊ ဝါတသမုဋ္ဌာနာ=လေကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ အာ ဗာဓာ=ကောင်း၊ သန္နိပါတိကာ=ထိုသလိပ်၊သည်းခြေ၊လေသုံးမျိုးတို့ မည်မမျှ ပေါင်းစုမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာဗာဓာ=ကောင်း၊ ဥတုပရိဏာမဇာ =လွန်ကဲသော အအေးအပူဥတု ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှုကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာဗာဓာ=ကောင်း၊ဝိသမပရိဟာရဇာ=(အလွန်ကြာမြင့်စွာ ထိုင်ခြင်းရပ်ခြင်း စသည်ဖြင့်) ခန္ဓာကိုယ်ကို မည်မမျှ အသုံးချခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊

အာဗာဓာ=ကောင်း၊ ဩပက္ကမိကာ=(ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ချုပ်နှောင်ခြင်း စသော) သူတပါးလုံ့လပယောဂကြောင့်ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ အာဗာဓာ= ကောင်း၊ ကမ္မဝိပါကဇာ^၁=(အားကောင်းသော) ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်ခန္ဓာ ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကံအကျိုးပေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာဗာဓာ=ကောင်း၊ သီတံ=အအေးလည်းကောင်း၊ ဝါ=အအေးဒဏ်ခံရခြင်း လည်းကောင်း၊ ဥဏံ=အပူလည်းကောင်း၊ ဝါ=အပူဒဏ်ခံရခြင်း လည်း ကောင်း၊ ဇိယတ္ထာ=ဆာလောင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပိပါသာ= သောက်လိုခြင်း (ဝါ=ရေငတ်ခြင်း)လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာရော=ကျင်ကြီးနှိပ်စက်ခြင်း လည်း ကောင်း၊ ပဿာဝေါ=ကျင်ငယ်နှိပ်စက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤ သည်တို့ပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ= ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမသ္မိံ ကာယေ=ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ အာဒိနဝါနုပဿိ=အပြစ် အနာကိုအဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အယံ=ဤခန္ဓာကိုယ် ၌ အပြစ်အနာရောဂါကို အဖန်ဖန်ရှုမှတ်ခြင်းသဘောကို၊ အာဒိနဝသညာ

၁။ ကမ္မဝိပါကဇာ အာဗာဓာ။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ကမ္မ ဝိပါကဇာတိ ဗလဝကမ္မဝိပါကသမ္ဘူတာ” ဟုလည်းကောင်း၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၂) တိတ္ထာယတနသုတ်ဋီကာ (နှာ-၁၄၃)၌ “ကမ္မဝိပါကဇာတိ ကမ္မဿ ဝိပါကဘူတက္ခန္ဓတော ဇာတာ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည့်အတိုင်း နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုထား၏၊ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ ကမ္မဝိပါကဇာ သုတ်အဖွင့်(၁၄၈)၌မူ-

“ပုရာဏကမ္မဝိပါကဇန္တိ ပုဗ္ဗေကတဿ ကမ္မဿ ဝိပါကဘာဝေန ဇာတံ၊ ပုရာဏကမ္မဝိပါကေ ဝါ သုခဒုက္ခပ္ပကာရေ ဝိပါကဝဋ္ဋသမုဒါယေ တဒေကဒေသဘာဝေန ဇာတံ၊ ကိံ တံ? ဒုက္ခံ၊ ပုရာဏကမ္မဝိပါကဇန္တိ စ ဣမိနာ တဿ အာဗာဓေသ ကမ္မဿမုဋ္ဌာနတံ ဒသေန္တော ဩပက္ကမိ ကဥတုဝိပရိဏာမဇာဒိဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ” ဟုဖွင့်၏၊ ထိုအလို- ကမ္မဝိပါကဇာ =ရှေးကံ၏အကျိုးဝိပါက်အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ= ရှေးကံ၏အကျိုး ဖြစ်သော သုခဒုက္ခဟူသော ဝိပါကဝဋ်အပေါင်း၌ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော” ဟုအနက်ဆိုလေ။

=အာဒီနဝသညာမည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

အာနန္ဒ=နွား၊ ပဟာနသညာ=ပဟာနသညာဟူသည်၊ ကတမာ စ=ဟူမူ၊ အာနန္ဒ=နွား၊ ဣဓ=ဤ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်စိတ်ကူးခြင်းသဘောကို၊ ဝါ=ကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည် စိတ်ကူးခြင်းသဘောကို၊ နာဓိဝါသေတိ= မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီးစေ၍ မနေစေ၊ ဝါ=မိမိစိတ်အတွင်း၌ လက်ခံမထား၊ [အဓိ= မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီးစေ၍+ ဝါသေတိ=နေစေ၏] ပဗဟတိ=ပယ်စွန့်၏၊ ဝိနောဒေတိ= ထိုးနှက်ပယ်သုတ်၏၊ ဗုဒ္ဓိကရောတိ=ကင်းသော အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိ အောင် ပြု၏၊ ဝါ=ဘင်ခဏမျှပင် မကျန်ရအောင် အပြီးအပြတ်အဆုံးသတ် ပယ်ရှား၏၊ အနဘာဂံ=ထပ်တလဲလဲ မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဝါ=မတိုးပွားခြင်းသို့၊ ဂမေတိ=ရောက်စေ၏။

ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ဗျာပါဒဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဒေါသနှင့် ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းသဘောကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ။ပ။ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ=ကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်းဒေါသ စသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းသဘောကို။ ပ။ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ =ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၊ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည်နှင့်တပြိုင်နက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကေ= ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရား တို့ကို။ ပ။ ဂမေတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နွား၊ အယံ=ဤကာမဝိတက်စသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းသဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော သညာကို၊ ပဟာနသညာ=ပဟာနသညာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

၁။ ပဟာနသညာ။ ။ဤသုတ်ပါဠိတော်အတိုင်းဆိုလျှင် ပဟာန သညာဟူသည် ကာမဝိတက်အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သောသညာ၊ ဝါ=ပယ်သတ်တတ်သော သညာတည်း၊ ဧကကနိပါတ်ဇာပိဒ်(၄၅၃)သုတ် အဋ္ဌကထာ(နာ-၄၀၉)၌မူ“ပဟာနသညံ ဘာဝေတိတိ ပဉ္စဝိဓံ ပဟာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နကသညံ အာ ဝတိ”

အာနန္ဒ=နွာ၊ ဝိရာဂသညာ=ဟူသည်၊ ကတမာ စ=ဟူမူ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊
 ဣဓ=ဌ်။ ပ။ ဣတိ=သို့၊ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ=၏၊ (ကိစ္ဆိ=သို့၊ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ=ဟူမူ)
 ယဒိဒံ=အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော=၏၊ [စာပိုဒ်(၆) သမာဓိ
 သုတ်ကြည့်]။ ပ။ နိဗ္ဗာန်=၏၊ ဧတံ=သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဧတံ=သည်၊
 ပဏီတံ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ=၏) အာနန္ဒ=နွာ၊ အယံ=
 ဤအားလုံးသောသင်္ခါရကင်းကွာပျက်စီးရာ နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော
 သညာကို၊ ဝိရာဂသညာ=ဝိရာဂသညာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ပ။ အာနန္ဒ=နွာ၊
 အယံ=ဤသင်္ခါရအားလုံးချုပ်ဆုံးရာနိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာကို၊
 နိရောဓသညာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

အာနန္ဒ=နွာ၊ သဗ္ဗလောကေ=ဌ်၊ အနဘိရတသညာ=မပျော်မွေ့ခြင်း
 သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သောသညာဟူသည်၊ ကတမာ စ=ဟူမူ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊
 ဣဓ=ဌ်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ လောကေ=(သက္ကာယဓမ္မဖြစ်သော) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ
 ဟူသောလောက၌၊ စေတသော=စိတ်၏၊ အဓိဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာနုသယာ=
 စွဲမြဲစွာတည်ကြောင်း၊ စွဲမြဲစွာသက်ဝင်ကြောင်း၊ ကိန်းအောင်းကြောင်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ ဥပါဒါနာ=အကြင်တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော ဥပါဒါန်တို့သည်၊
 ဝါ=အကြင်ငါ့ဥစ္စာ၊ ငါဟု မြဲမြဲစွာ ဖမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိ

ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ဤဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၆)ပဌမသညာသုတ်၌ ထိုကေက
 နိပါတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးခဲ့သည်။

၁။ စေတသော အဓိဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာနုသယာ။ ။ ဤပုဒ်ကို
 ဤသုတ်အဋ္ဌကထာမဖွင့်၊ ဥပရိပုဏ္ဏားသအဋ္ဌကထာ၊ ဆဗ္ဗိသောဓနသုတ်
 အဖွင့်(၆၃)၌ “စေတသော အဓိဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာနုသယာတိပိ တာသံဃေဝ
 (တဏှာဒိဋ္ဌိနံ) နာမံ၊ စိတ္တံ ဟိ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ သက္ကာယဓမ္မေသု တိဋ္ဌတိ
 အဓိတိဋ္ဌတိတိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော စေတသော အဓိဋ္ဌာနာ၊ တာဟိ တံ
 အဘိနိဝိသတိတိ အဘိနိဝေသာ၊ တာဟိယေဝ တံ အနုသေတိတိ
 အနုသယာတိ ဝုစ္စတိ”ဟုဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်းအနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ဧတံ
 မမ ဒေသော မေ အတ္တာတိ ဥပါဒိယန္တိ ဒဋ္ဌဂ္ဂါဟံ ဂဏန္တိတိ ဥပါဒါနာ။
 ၎င်းဋီကာ၊ ၂၈၂။

တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ=ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော ဥပါဒါန်တို့ကို၊
 ပဗဟန္တော=ပယ်စွန့်လျက်၊ အနုပါဒိယန္တော=ငါ့ဥစ္စာ၊ငါ့ဟု မြဲမြံစွာ မဖမ်းယူ
 ဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အယံ ဤသည်ကို၊ (ဤတဏှာဒိဋ္ဌိ
 ဥပါဒါန်တရားတို့ကို ပယ်စွန့်လျက် မြဲမြံစွာစွဲလန်းမှု ဥပါဒါန်ကင်းကွာခြင်း
 သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သောသည်ကို) သဗ္ဗလောကေ=အားလုံးသောလောက
 ၌၊ (အားလုံးသောသက္ကာယဓမ္မဖြစ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောလောက၌)
 အနဘိရတသညာ= မပျော်မွေ့ခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သောသည်ဟူ၍၊
 ဝုစ္စတိ=၏။ ။

အာနန္ဒ=နွာ၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=တို့၌၊ အနိစ္စသညာ=ဟူသည်၊ ကတမာ
 စ=ဟူမူ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=အားလုံးသော
 ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌၊ အဋ္ဌိယတိ=အနှိပ်စက်ခံရသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ဟရာယတိ
 =ရှက်၏၊ ဇိဂုစ္ဆတိ=ရွံရှာ၏၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အယံ=ဤသည်ကို၊ (ဤအားလုံး
 သောသင်္ခါရတို့၌ နှိပ်စက်ခံရသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းရှက်ခြင်း ရွံရှာခြင်းသဘော
 အားဖြင့်ဖြစ်သောသည်ကို) သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=တို့၌၊ အနိစ္စသညာ=မ
 လိုလားခြင်းသဘောအားဖြင့်ဖြစ်သောသည်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ။

အာနန္ဒ=နွာ၊ အာနာပါနဿတိ=ဟူသည်၊ ကတမာ စ=မူ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊
 ဣဓ=၌။ပ၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍နိဿိဒတိ=ထိုင်နေ၏၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်
 (၄၀)နာဂသုတ်လည်းကြည့်] သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သတောဝံ=သတိ

၁။ သတောဝံ အဿသတိ။ ။သရတိတိ သတော၊ သရတိ =
 သတိမလပ် အမှတ်ရနေ၏၊ ဝါ=သတိရှိနေ၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊
 သတော=သတိမည်၏၊ သတော=သတိမလပ် အမှတ်ရ(သတိရှိ) နေသော
 ရဟန်း၊ သရဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သတပုဒ်သာတည်း၊ “သတောဝံ
 =သတိရှိလျက်သာလျှင်” ဟု အနက်ပြန်ဆိုနိုင်သော်လည်း ဣကာရန္တ
 သတိပုဒ်နောင် အဿတ္တိပစ္စည်းသက်ထားသောပုဒ်မဟုတ်သောကြောင့်
 “သတိ ယဿ အတ္တိတိ သတော” ဟုမဆိုသင့်။

၂။ နှင့် ရှိကုန်ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်း။ ။ ဤနေရာ၌ “အဿ
 သတိ=ဝင်သက်လေရှု၏၊ ပဿသတိ=ထွက်သက်လေရှိကုန်၏” ဟု အနက်

မလပံ အမှတ်ရလျက်သာလျှင်၊ ဝါ=သတိရှိလျက်သာလျှင်၊ အဿသတိ= ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်း၏၊ သတောဝ=လျှင်၊ ပဿသတိ=ထွက်သက်လေ ကို ထုတ်၏၊ [“အဿသတိ=ထွက်သက်လေကိုထုတ်၏၊ ပဿသတိ=ဝင် သက်လေကို ရှုသွင်း၏” ဟူ၍ ပြောင်းပြန်အနက် ပြန်ဆိုနိုင်၏၊ အောက်ခြေ အဓိပ္ပာယ်ခန်း၌ ပြထားသော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာအဖွင့်အလိုဖြစ်၏]

ဒီဃံ=ရှည်ရှည်၊ အဿသန္တော ဝါ=ဝင်သက်လေကို ရှုလျှင်လည်း၊

ပြန်ဆိုတော်မူကြ၏၊ ယင်းသို့ပြန်ဆိုရာ၌ အတွင်းသို့ ဝင်သက်လေ ရှုသွင်းသည်ကို “ရှု” ဟုဆိုလို၍ အပြင်ဘက်သို့ ထွက်သက်လေ ထုတ်သည်ကို “ရှိုက်” ဟုဆိုလိုတော်မူကြ၏၊ သို့သော် “ရှိုက်ကြီးတင်” ဟူသော မြန်မာ စကား၌ ရှိုက်သည် ငင်သည်ဟူသည် အတွင်းသို့ ဝင်သက်လေ ရှုသွင်းခြင်း၊ ဆွဲငင်ခြင်းကိုဆိုလို၏၊ ဝမ်းဗိုက်ကို ဟိုက်သွားအောင်၊ ချိုင့်ဝင်သွားအောင် အသက်ပြင်းပြင်းရှုသွင်းလိုက်သည်ကို ရှိုက်သည်ဟုဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ လော၊ ထို့ကြောင့် ရှုဟူသောစကားနှင့် ရှိုက်ဟူသောစကားမှာ အဓိပ္ပာယ် အတူတူပင်ဖြစ်နေသည်ကို သတိပြုသင့်ပါ၏၊ သို့သော် စကားပြောလို့၊ စာရေးလို့လွယ်ကူအောင် ရှုနှင့်ရှိုက်ကို အဓိပ္ပာယ်မတူ ကွဲပြားခြားနား သကဲ့သို့ပြု၍ ရေးသားတော်မူကြခြင်းဖြစ်လေရာ၏ဟု စဉ်းစားမိ၏။

၁။ အဿာသနှင့် ပဿာသ အဖွင့်နှစ်မျိုး။ ။ အာနာပါနဿတိ- ၌ အာနပုဒ်နှင့် အဿာသပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ အပါနပုဒ်နှင့် ပဿာသ ပုဒ်သည်လည်းကောင်း အနက်တူ၏၊ ထိုတွင် “အဿာသောတိ ဗဟိနိက္ခ မနဝါတော၊ ပဿာသောတိ အန္တောပဝိသနဝါတော=ထွက်သက်လေကို အဿာသဟုခေါ်၍ ဝင်သက်လေကို ပဿာသခေါ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ သုတ္တန်အဋ္ဌကထာများ၌မူ ဝင်သက်လေကို အဿာသ၊ ထွက်သက်လေကို ပဿာသဟု ပြောင်းပြန်ဆိုထား၏ဟုလည်းကောင်း ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌ ကထာ၊ တတိယပါရာဇိကအဖွင့်(၁၄)နှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ(၂၆၃)တို့၌ မိန့်ဆိုထား၏၊ ယင်းသို့အဆိုမတူခြင်း၏အကြောင်းရင်းကား-

အမိဝမ်းခေါင်း အောင်းကြသော (ဂမ္ဘသေယျက)သတ္တဝါတို့မှာ အမိဝမ်းမှ ထွက်ခွါမွေးဖွားသည်နှင့်တပြိုင်နက် ရှေးဦးစွာ ဝမ်းတွင်းမှ

(အဟံ=ငါသည်) ဒီဃံ=ရှည်ရှည်၊ အဿသာမိတိ=ဝင်သက်လေကိုရှု၏ ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဒီဃံ=ရှည်ရှည်၊ ပဿသန္တော ဝါ=ထွက်သက် လေကိုထုတ်လျှင်လည်း၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒီဃံ=ရှည်ရှည်၊ ပဿသာမိတိ=

လေသည် အပြင်သို့ထွက်၏၊ ထို့နောက်မှ အပြင်ဘက်က လေသည် သိမ်မွေ့သေးငယ်သော မြူမှုန်ကိုသယ်ဆောင်ကာ နှာခေါင်းတွင်းသို့ဝင်လာ၍ အာခေါင်အာစောက်သို့ ဆိုက်ရောက်ပြီး ချုပ်ပျောက်သွား၏၊ ထို့ကြောင့် မွေးဖွားစ ကလေးသူငယ်သည် မြူမှုန်ပါသောလေကို ရှုမိသဖြင့် ဟပ်ချိုးဟု ချေဆတ်၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာအလို သတ္တဝါတဦး၏ တဘဝအတွက် ရှေ့နောက်ဖြစ်စဉ် (ဥပ္ပတ္တိက္ကမ) အနေအားဖြင့် ထွက်လေက အရင်ဖြစ်သောကြောင့် အာဒိမိ သာသော အဿာသော (အဦးအစ ထုတ်လွှတ်လေ)၊ အာ ပဌမံ ဗဟိမုခံ သသနံ အဿာသော (ရှေးဦးစွာ အပြင်ဘက်သို့ရှေ့ရ ထုတ်လွှတ်လေ)ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ထွက်လေကို အဿာသဟုခေါ်၍ အန္တောမုခံ ပဋိသသနံ ပဿာသော (နှာခေါင်းအတွင်း သို့ ရှေ့ရ နောက်ထပ်တဖန် ရှုသွင်းလေ) ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ နောက်မှ ဖြစ်သော ဝင်လေကို ပဿာသဟုခေါ်၏။

သုတ္တန်အဋ္ဌကထာတို့အလိုအားဖြင့်ကား အာနာပါနဿတိဘာဝနာကို အားထုတ်သောအခါ နှာခေါင်းလေကို အတွင်းသို့ရှုသွင်းမှုကိစ္စသည် ဦးစွာပဌမဖြစ်ရ၍ ထို့နောက်မှ ထိုနှာခေါင်းလေကို အပြင်ဘက် ထုတ်လွှတ် မှု ကိစ္စဖြစ်ရ၏၊ ယင်းသို့ ဘာဝနာအားထုတ်မှုဖြစ်ပုံ အစဉ်(ပဝတ္တိက္ကမ) အနေအားဖြင့် အာဒိမိ သာသော အဿာသော(အဦးအစရှုလေ)၊ အာကမ နဝဿန အန္တော သသနံ အဿာသော (ဆွဲငင်သောအားဖြင့် အတွင်းသို့ ရှုသွင်းလေ)ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ဝင်လေကို အဿာသဟုခေါ်၍ ဗဟိ ပဋိသသနံ ပဿာသော(အပြင်ဘက်သို့ တဖန်ထုတ်လွှတ်လေ)ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ နောက်ဖြစ်သော ထွက်လေ ကို ပဿာသဟုခေါ်၏။ အဿာသ၊ ပဿာသပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို သာရတ္ထဒီကာ(ပ-၁၈၈) ဝိမတိဒီကာ(ပ-၂၁၀)အတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

သုတ္တန်နည်းသာ ပါဠိတော်နှင့်ညီညွတ်။ ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၊

ထွက်သက်လေကိုထုတ်၏ ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ရသသံ=တိုတို၊ အဿသန္ဓေ၁ ဝါ=ဝင်သက်လေကိုရှုလျှင်လည်း၊ (အဟံ=သည်) ရသသံ=တိုတို၊ အဿသာမိတိ=ဝင်သက်လေကိုရှု၏ ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ရသသံ=တိုတို၊ ပဿသန္ဓေ၁ ဝါ=ထွက်သက်လေကိုထုတ်လျှင်လည်း၊ (အဟံ)ရသသံ=တိုတို၊ ပဿသာမိတိ=ထွက်သက်လေကိုထုတ်၏ ဟူ၍။ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ [ဤ၌လည်း “အဿသန္ဓေ၁ ဝါ=ထွက်သက်လေကို ထုတ်လျှင်လည်း။ ပ။ အဿသာမိတိ=ထွက်သက်လေကိုထုတ်၏ ဟူ၍” စသည်ဖြင့် ယခင်ကလို ပြောင်းပြန်အနက်ဆိုနိုင်သည်ပင်]

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ^၁=အားလုံးသော ဝင်သက်လေရုပ်အပေါင်း၏

မဟာဝဂ်၊ အာနာပါနသုတ်ကထာ(၁၆၅)၌ “အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနဂစ္ဆတော အဇ္ဈတ္တံ ဝိက္ခေပဂတေန စိတ္တေန ကာယောပိ စိတ္တမ္ပိ သာရဒ္ဓါ စ ဟောန္တိ ဣဉ္ဇိတာ စ ဖန္တိတာ စ၊ ပဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနဂစ္ဆတော ဗဟိဒ္ဓါ ဝိက္ခေပဂတေန စိတ္တေန ကာယောပိ စိတ္တမ္ပိ သာရဒ္ဓါ စ ဟောန္တိ ဣဉ္ဇိတာ စ ဖန္တိတာ စ” ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ ထိုပါဠိတော်၌ အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ (အဿာသ၏ အစ အလယ် အဆုံးကို) ...အဇ္ဈတ္တံ (ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌) ဟူသော စကားကိုထောက်၍ ဝင်သက်လေကို အဿာသဟုဆိုလိုကြောင်းနှင့် ပဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ(ပဿာသ၏ အစ, အလယ်, အဆုံးကို) ...ဗဟိဒ္ဓါ(ခန္ဓာကိုယ်၏အပြင်ဘက်၌) ဟူသော စကားကိုထောက်၍ ထွက်သက်လေကို ပဿာသဟုဆိုလိုကြောင်းထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်အဋ္ဌကထာနည်းသာ ထိုပါဠိတော်နှင့်ညီညွတ်သည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ(ပ-၃၁၇)၌ မိန့်ဆိုသည်။

၁။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ။ ။ သဗ္ဗ=အားလုံးစုံသော+ကာယ = အပေါင်းကို (ဝင်သက်လေအပေါင်း, ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ အလယ်အဆုံးကို)+ပဋိ (ပဋိ ပဋိ ပစ္စေကံ)=အသီးသီး၊ ဝါ=ဝင်သက်လေတိုင်း ထွက်သက်လေတိုင်း+သံ(သမ္ပဒေဝ)=ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဝါ=ထင်ထင်ရှားရှား+ဝေဒီ=သိလေ့ရှိသောရဟန်း (ဝိဒတိ ဇာနာတိ သိလေနာတိ

အစ အလယ် အဆုံးကို အသီးအသီး ထင်ရှားစွာသိလျက်၊ အဿသိဿာမိတိ = ဝင်သက်ကို ရှုသွင်းအံ့ဟူ၍၊ သိက္ခတိ = ကျင့်ကြံအားထုတ်၏။ ဝါ = သိက္ခာ သုံးပါးကို ကျင့်ကြံကြိုးစားပွားများစေ၏။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ = အားလုံးသော ထွက်လေရပ်အပေါင်း၏ အစအလယ်အဆုံးကို အသီးသီး ထင်ရှားစွာ သိလျက်၊ ပဿသိဿာမိတိ = ထွက်လေကို ထုတ်လွှတ်အံ့ဟူ၍၊ သိက္ခတိ ။

ဝေဒီ)။ ဝါ = သိခြင်းရှိသောရဟန်း (ဝေဒေါ ဇာနနံ တေဿ အတ္တိတိ ဝေဒီ)။ ဝါ = သိသောရဟန်း (ဝိဒတိ ဇာနာတိတိ ဝေဒီ)။

ဤနေရာဝယ် ဝင်သက်လေ(သို့မဟုတ်) ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ်အဆုံးကိုသိသည်ဟု ဆိုရာ၌ ဥပမာအားဖြင့် သုံးစက္ကန့်ကြာကြာ ရှုသွင်းမှု(သို့မဟုတ်) အပြင်ထုတ်လွှတ်မှုပြုလျှင် ထိုဝင်လေနှင့်ထွက်လေကို အစပဌမ စက္ကန့်၌လည်းသိ၏။ အလယ်ဒုတိယစက္ကန့်၌လည်းသိ၏။ အဆုံး တတိယစက္ကန့်၌လည်း သိ၏ဟုဆိုလိုသည်။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီတိ သဗ္ဗဿ ကာယဿ ပဋိ ပဋိ ပစ္စေကံ သမ္မဒေဝ ဝေဒနသီလော ဇာနနသီလော၊ တဿ ဝါ ပဋိ ပဋိ သမ္မဒေဝ ဝေဒေါ ဇတဿ အတ္တိ၊ တံ ဝါ ပဋိ ပဋိ သမ္မဒေဝ ဝေဒမာနောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ (ပ-၃၂၁)။

၁။ သိက္ခတိ-၌ သိက္ခာသုံးပါး ။ ။ “သိက္ခတိ = သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ကြံကြိုးစားပွားများစေ၏” ဟူ၍ ဒုတိယအနက်ပြန်ဆိုထား၏။ ဆိုလိုသည်မှာ— (ဝင်လေ ထွက်လေအပေါင်း၏ အစအလယ်အဆုံးကို ထင်ရှားစွာ သိအောင်) အာနာပါနဿတိဘာဝနာကို ရှုပွားအားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သတိသံဝရနှင့် ဝီရိယသံဝရကို အဓိသီလသိက္ခာဟုခေါ်၏။ (ကာယ ဒုစ္စရိတ် စသည်ကို ပိတ်ပင်တားဆီးကြောင်းဖြစ်သော သီလ၊ သတိ၊ ဉာဏ်၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယဟူသော သံဝရငါးပါးထဲက သတိနှင့် ဝီရိယကို ယူထားသည်)။ ထိုအာနာပါနဿတိဘာဝနာကို ရှုပွားအားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သမာဓိကို အဓိစိတ္တသိက္ခာဟုခေါ်၏။ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာကို အဓိပညာသိက္ခာဟုခေါ်၏။ အဿာသပဿာသအာရုံ၌ ထိုမည်သောသတိ၊ ထိုမည်သောဘာဝနာ မနသိကာရဖြင့် အဆိုပါသိက္ခာသုံးပါး

=ကျင့်ကြံအားထုတ်၏။ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ကြံကြိုးစားပွားများစေ၏။

ကာယသင်္ခါရံ=အရူထန်ပြင်း ရန်.ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်
လေကို၊ ပဿမ္ဘယံ=ချုပ်ငြိမ်းစေလျက်၊ အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခာတိ=

ကို ပွားများစေ၏ဟုဆိုလို၏။

၁။ ကာယသင်္ခါရပုဒ်နက်။ ။ “အဿာသပဿာသာ ကာယသင်္ခါရော”
နှင့်အညီ ဝင်သက်လေနှင့် ထွက်သက်လေကို ကာယသင်္ခါရဟုခေါ်၏။
သင်္ခရိယတေတိ သင်္ခါရော၊ ကာယေန သင်္ခါရော ကာယသင်္ခါရော၊
ကာယေန=ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော ကရဏကာယသည်၊ သင်္ခါရော= ပြုစီမံအပ်
သော ဝင်လေထွက်လေ။ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် စိတ်
ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ် (စိတ္တဇရုပ်) များသာဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် သူတို့သည်
ကရဏကာယ၌ ဆက်စပ်မှီတည်လျက်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ကရဏကာယအမှီ
မရလျှင် မဖြစ်နိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့် ဝင်လေနှင့် ထွက်လေတို့ကို ကာယသင်္ခါရ
(ကရဏကာယက ပြုစီမံအပ်သောတရား)ဟုခေါ်သည်။

၂။ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ။ ပ။ သိက္ခာတိ။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ဖြင့်
ကိုယ်စိတ်တို့ကို မချုပ်ကိုင် မထိန်းသိမ်းမိအချိန်က ထိုကိုယ်ရောစိတ်ပါ
နှစ်ဖြာလုံးပင် ပူပန်ခြင်း ပြာလောင်ခတ်ခြင်း(ဒရထ)သဘောများရှိနေ၏။
ကိုယ်ရောစိတ်ပါရန်.ရင်းကြမ်းတမ်းနေ၏။ ထိုကိုယ်စိတ်ရန်.ရင်းကြမ်းတမ်းမှု
မပြေပျောက် မချုပ်ငြိမ်းသေးသောကြောင့် ဝင်လေထွက်လေတို့သည်လည်း
အလွန်ထန်ပြင်း၍ ရန်.ရင်းကြမ်းတမ်းလှသဖြင့် နှာခေါင်းတစ်ခုလုံးပင်
ပြည့်လျှနေ၍ ပါးစပ်ဖြင့် အသက်ရှူရှိုက်ထုတ်လွှတ်မှုပြုနေရ၏။ သို့သော်
အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်တော့မည်ဟု ရည်ရွယ်ကာ “နိသီဒတိ ပလ္လင်္ကံ
အာဘုဇိတွာ ဥဒ္ဓံ ကာယံ ပဏိဓာယ” ဟူသော ပဌမလုပ်ငန်း စလိုက်သည်နှင့်
တပြိုင်နက် ကရဏကာယဟုခေါ်သော ဤခန္ဓာကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်မှု
(ကာယပရိဂ္ဂဟ)ပြုလုပ်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့နောက် “ပရိမုခံ သတိံ ဥပဌ
ဗေတွာ” ဟူသော ဒုတိယလုပ်ငန်းဖြင့် စိတ်ကိုထိန်းချုပ်မှု(စိတ္တပရိဂ္ဂဟ)
ဖြစ်လာပြန်၏။

ယင်းသို့ ထိန်းချုပ်လွှတ်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ရောစိတ်ပါ နှိမ်သက်လာ

၏။ ကာယသင်္ခါရံ=အထုတ်ထန်ပြင်း ရုနံရင်းကြမ်းတမ်းသော ထွက်သက်

သောအခါ ဝင်လေထွက်လေ (အဿာသပဿာသ) တို့သည်လည်း တဖြေးဖြေးသိမ်မွေ့သိမ်မွေ့လာရာ နောက်ဆုံးတွင် ဝင်လေထွက်လေများ ရှိမှရှိသေးရဲ့လားဟု အထင်မှားစိတ်ဝင်ကာ ဖွေရှာစမ်းသပ်ရသည့် အဆင့်သို့ ရောက်လေ၏။ ဤသို့အားဖြင့် ရုနံရင်းကြမ်းတမ်းသော ကာယသင်္ခါရ ခေါ်အဿာသပဿာသတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေရ၏။ ယင်းသို့ချုပ်ငြိမ်းစေလျက် ဝင်လေထွက်လေ ရှုရှိုက်ထုတ်လွှတ်မှုပြုအံ့ဟု ကျင့်ကြံအားထုတ်သည်ကို “ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ။ပ။သိက္ခတိ”ဟု ဟောတော်မူသည်။

ပဌမစတုက္ကရေတွက်မှု သတိပြုဖွယ်။ ။“ဒိဃံ ဝါ အဿသန္ဓော” စသည်ဖြင့် (၁)ဒိဃ (၂)ရဿ (၃)သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ (၄)ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ-ဟူသောလေးပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော အားထုတ်ပုံ လေးမျိုးကို ပဌမစတုက္ကဟုခေါ်၏။ ယင်းစတုက္ကကို ကာယာနုပဿနာ နည်းအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

ဤပဌမ စတုက္ကရေတွက်ရာ၌ သတိပြုဖွယ်ရှိသည်ကား ပါဠိတော်၌ “သတောဝ အဿသတိ၊သတောဝ ပဿသတိ” ဟူ၍ သတိမြဲစွာရှုမှတ်မှုကို ရှေးဦးစွာဟောပြီးမှ “ဒိဃံ ဝါ အဿသန္ဓော” စသည်ကို ဟောတော်မူ၏။ ယင်းသို့ဟောထားသော ထိုပါဠိတော်သည် စတုက္ကလေးမျိုးကို တမျိုးနှင့် တမျိုး မရောယှက်အောင် အပိုင်းအခန်းကဏ္ဍခွဲခြား၍ ဟောထားသော နေရာဌာန မဟုတ်သေးဘဲ ရှုမှတ်အားထုတ်ရမည့်အချက်အလက်များကို တနေရာတည်း၌ တဆက်တည်းဟောကြားထားသော နေရာဌာနမျှသာ ဖြစ်ပါသေး၏။ လယ်တီဆရာတော်ကြီး၏ အာနာပါနဒီပနီ(ဒီပနီပေါင်းချုပ်၊ ၃-၃၇၀)၌ကား “သတိမြဲရာ ပဌမာ၊ ဒုမာ ရှည်တိုသိ”ဟူ၍ သတိမြဲစွာ ရှုမှတ်မှုကို ပဌမစတုက္က၏ ပဌမအချက်တချက်အနေဖြင့် သီးသန့်ရေတွက် ပြထား၏။ ပြခဲ့သော ပါဠိတော်စကားစဉ်လောက်မျှကိုသာ ကြည့်၍ ရေတွက် ပြထားခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပါ၏။ သို့သော်-

ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် အာနာပါနသုတ်(၁၂၆)ဝယ် ပဌမစတုက္က၊ ဒုတိယစတုက္ကစသော စတုက္ကလေးမျိုး ခွဲခြားဟောတော်မူရာ၌ “ယသို့

လေကို၊ ပဿမ္ဘယံ=လျက်၊ ပဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=၏။

သမယေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဒီဃံ ဝါ အဿသန္ဓော” စသည်ဖြင့် ပဌမစတုက္ကကို “ဒီဃံ ဝါ” မှစ၍သာ ဟောတော်မူပါ၏။ သတိမြဲစွာ ရှုမှတ်မှုကိုကား သီးသန့်အချက်တခုအဖြစ်ဖြင့် မည်သည့်စတုက္က၌မျှ ထည့်သွင်းရေတွက်ဟောကြားတော်မမူပါ။ အမှန်အားဖြင့်ကား—

ထိုဥပရိပဏ္ဍာသပါဠိတော်အတိုင်းပင် သတိမြဲစွာရှုမှတ်မှုသည် သီးသန့်အချက်တခုမဟုတ်ပါ။ “သတိံ စ ခွါဟံ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗတ္ထိကံ ဝဒါမိ” ဟူသော မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ ၉၈၊ ၁၀၀ (ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ်၊ သာကစ္ဆဝဂ်၊ အဂ္ဂိသုတ်)နှင့်အညီ ပဌမစတုက္ကစသော စတုက္ကလေးမျိုးအကုန်လုံး၌ (သို့မဟုတ်) ဗာတ္ထိံသာကာရ(၃၂-ပါးသောအခြင်းအရာ)အားလုံး၌ သတိမြဲစွာရှုမှတ်မှု ပါဝင်ရမည်ချည်းသာဖြစ်ပါ၏။

ဤ၌(၃၂)ပါးသော အခြင်းအရာရေတွက်ပုံမှာ - စတုက္ကလေးမျိုး ရှိသည့်အလျောက်(၄X၄လီ=၁၆)ဟူ၍ ရှုမှတ်နည်း(၁၆)ချက်ရှိရာဝယ် တချက်တချက်၌ အဿာသ,ပဿာသတစုံစီ ပါရှိလေရကား (၁၆ X ၂လီ = ၃၂)ဟူ၍ အခြင်းအရာ (၃၂)ပါးဖြစ်၏။ ထို(၃၂)ပါးသော အခြင်းအရာကို တခုစီတခုစီရေတွက်လျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်အတိုင်း (၁)ဒီဃံအဿာသ (၂)ဒီဃံပဿာသ (၃)ရဿံအဿာသ (၄)ရဿံပဿာသစသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းရေတွက်ပါ။ နောက်ဆုံးအခြင်းအရာနှစ်ပါးမှာ (၃၁)ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီအဿာသ (၃၂)ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီပဿာသဖြစ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် ထို(၃၂)ပါးသောအခြင်းအရာအကုန်လုံး၌ သတိမြဲစွာ ရှုမှတ်မှု ပါရမည်ချည်းသာဖြစ်သောကြောင့် “သတောဝ အဿသတိ သတောဝ ပဿသတိ” ဟူသော သတိမြဲစွာရှုမှတ်မှုသည် သီးသန့်ရှုမှတ်မှု တခု မဟုတ်တော့ရကား လယ်တီ ဆရာတော်ကြီး၏ “သတိမြဲရာ ပဌမာ၊ ဒုမှာ ရှည်တိုသိ” ဟူသောလင်္ကာကို “အရှည်သံရာ ပဌမာ၊ ဒုမှာ အတိုသိ” ဟု ပြင်ရပေလိမ့်မည်။

သတောဝ အဿသတိ သတောဝ ပဿသတိတိ ဗာတ္ထိံသာယ

ပီတိပဋိသံဝေဒီ”=ပီတိကို အသီးအသီး ထင်ရှားစွာသိလျက်၊ ဝါ=ပီတိ
 ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ထင်ရှားစွာသိလျက်၊ အဿသိဿာမိတိ=ဝင်သက်လေကို
 ရှုသွင်းအံ့ဟူ၍၊ သိက္ခတိ=၏၊ ဝါ=၏၊ ပီတိပဋိသံဝေဒီ=လျက်၊ ပဿ
 သိဿာမိတိ=ထွက်သက်လေကို ထုတ်လွှတ်အံ့ဟူ၍၊ သိက္ခတိ=၏။

အာကာရေဟိ သတော ကာရိ ဟောတိ၊ ဒီဃံ အဿာသဝသေန စိတ္တဿ
 ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ၊ တာယ
 သတိယာ တေန ဉာဏေန သတောကာရိ ဟောတိ၊ ဒီဃံ ပဿာသဝသေန
 ။ပ။ ရသံ အဿာသဝသေန ။ ပ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီပဿာသဝသေန
 စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော ။ပ။ သတော ကာရိ ဟောတိ ။
 ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်။ ၁၇၄ ။

၁။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ။ ။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ(ပီတိကိုထင်ရှားစွာသိ၏) ဟုဆိုရာ
 ၌ “အာရမ္မဏတော အသမ္မောဟတော” ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ
 (၁)ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံအားဖြင့်လည်း ထင်ရှားစွာသိ၏။ (၂)မတွေဝေမှု
 (အသမ္မောဟ)အားဖြင့်လည်း ထင်ရှားစွာသိ၏။ ဤသို့ နှစ်မျိုးသော
 အခြင်းအရာအားဖြင့် ပီတိကို ထင်ရှားစွာသိ၏။ ထိုတွင် -

(၁)သပီတိကဖြစ်သော အာနာပါနပဌမဒုတိယဈာန်နှစ်မျိုးကို ဝင်စား
 သောအခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထင်ရှားစွာသိခြင်းကြောင့် ထိုအာရုံကို
 အာရုံပြုသောဈာန်၌ပါဝင်သော ပီတိကိုလည်း ထင်ရှားစွာသိ၏။ ယင်းသို့
 အာရုံကိုထင်ရှားစွာသိခြင်းကြောင့် ပီတိကိုလည်းထင်ရှားစွာသိသည်ကို
 ပီတိပဋိသံဝေဒီဟုဆိုလို၏ ။

(၂)ထိုအပြင် ပီတိရှိသော ထိုဈာန်နှစ်ပါးမှထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောပီတိ
 ကို ခယဝယအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုမှတ်သုံးသပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို
 ဝိပဿနာဓဏ၌ ပီတိ၏လက္ခဏာကို မတွေမဝေသိ၏။ ယင်းသို့ မတွေမဝေ
 သိမှု(အသမ္မောဟ)အားဖြင့်လည်း ပီတိပဋိသံဝေဒီဖြစ်၏။ ဤသို့ နှစ်မျိုးသော
 အခြင်းအရာအားဖြင့် ပီတိပဋိသံဝေဒီဖြစ်လျက်၊ အဿသိဿာမိ=ဝင်သက်
 လေကို ရှုသွင်းမည်၊ ပဿသိဿာမိ=ထွက်သက်လေကို ထုတ်လွှတ်မည်ဟု
 နလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခတိ=ကျင့်ကြံအားထုတ်၏ဟု ဟောတော်မူသည်။

သုခပဋိသံဝေဒီ^၁=သုခကို အသီးအသီး ထင်ရှားစွာသိလျက်၊ (သုခ
ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ထင်ရှားစွာသိလျက်)။ ပ။ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ=(ဝေဒနာ
သညာဟူသော) စိတ္တသင်္ခါရကို အသီးအသီး ထင်ရှားစွာသိလျက်၊ ဝါ=

၁။ သုခပဋိသံဝေဒီ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ။ ။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ၌
နှစ်မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ပီတိကို အထင်အရှားသိပုံကို ပြဆိုခဲ့သကဲ့သို့၊
သုခပဋိသံဝေဒီ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီပုဒ်တို့၌လည်း နှစ်မျိုးသော အခြင်း
အရာတို့ဖြင့် သုခကို အထင်အရှားသိပုံနှင့် စိတ္တသင်္ခါရကို အထင်အရှား
သိပုံကို ပြဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ၎င်းကို ပီတိပဋိသံဝေဒီ၌ ပြခဲ့သည်ကို နည်း
မှီ၍ သိပါဟု ယခင်ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စသည်၌ မိန့်ဆို၏။ အနည်းငယ် ထူးသည်မှာ-

ရှေးဦးစွာ ပီတိနေရာ၌ သုခနှင့်စိတ္တသင်္ခါရကို ထည့်သွင်းရမည်။
ထို့အပြင် သပ္ပိတိကပဋ္ဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်နှစ်ပါးဖြင့် ပီတိပဋိသံဝေဒီ
ဖြစ်ပုံကို သိရသကဲ့သို့၊ အောက်ဈာန်သုံးပါးဖြင့် သုခပဋိသံဝေဒီဖြစ်ပုံနှင့်
ဈာန်လေးပါးလုံးဖြင့် စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီဖြစ်ပုံကို သိရမည်ဟု အဋ္ဌကထာ
မိန့်ဆို၏။ ထို့အပြင် တတိယစတုတ္ထ၌လည်း ဈာန်လေးပါးဖြင့် စိတ္တပဋိ
သံဝေဒီဖြစ်ပုံကို သိပါဟု မိန့်၏။

ဒုတိယစတုတ္ထ။ ။ (၁) ပီတိပဋိသံဝေဒီ (၂) သုခပဋိသံဝေဒီ (၃) စိတ္တ
သင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ (၄) ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရဟူသောပုဒ်လေးပုဒ်ဖြင့်
ဟောတော်မူအပ်သော အားထုတ်ပုံလေးမျိုးကို ဒုတိယစတုတ္ထဟု ခေါ်၏။
ထိုဒုတိယစတုတ္ထကို ဝေဒနာနုပဿနာနည်းဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့်
ပီတိပဋိသံဝေဒီဟူ၍ ပီတိကို ပြထားသော်လည်း အမှန်တကယ်အားဖြင့် ကား
ပီတိကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ ထိုပီတိနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာကို ဆိုလို၏။ သို့သော်
ပီတိဖြစ်ပုံကပေါ်လွင်ထင်ရှားသောကြောင့် ပီတိကို ခေါင်းတပ်ညွှန်ပြထားခြင်း
ဖြစ်သည်။ သုခပဋိသံဝေဒီ၌မူ သုခဝေဒနာကို တိုက်ရိုက်ထုတ်ဖော်ပြထား၏။
စိတ္တသင်္ခါရ၌ သညာပါနေသော်လည်း ဤ၌ သညာနှင့် ယှဉ်ဘက်
ဝေဒနာသာ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် စိတ္တသင်္ခါရဟူသောနာမည်ဖြင့် ဝေဒနာ
ကို ပြဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ [စိတ္တသင်္ခါရနာမေက ဝေဒနာ ဝုတ္တာ။ ယခင်
ဥပရိပင်္ကအဋ္ဌကထာ]

စိတ်သည် ပြုစီမံအပ်သော ဝေဒနာသညာကို အသီးအသီးထင်ရှားစွာသိလျက်
 [စိတ္တေန သင်္ခရိယတေတိ စိတ္တသင်္ခါရော ဝေဒနာဒယော ဒွေ ခန္ဓာ] စိတ္တ
 သင်္ခါရံ= ရုနံရင်းသော စိတ္တသင်္ခါရဟူသော ဝေဒနာသညာကို၊ ပဿမ္ဘယံ
 (ပဿမ္ဘ ယန္တော)ချုပ်ငြိမ်းစေလျက်၊ အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=၏၊
 ဝါ=၏။

စိတ္တပဋိသံဝေဒီ=စိတ်ကိုအသီးအသီးထင်ရှားစွာသိလျက်။ ပ။ သိက္ခတိ=
 ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို၊ ဝါ=ပီတိကိုအာရုံပြုသော
 ဝိပဿနာစိတ်ကို) အဘိပ္ပမောဒယံ=ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေလျက်၊ (ထို
 ဈာန်၏ ယှဉ်ဘက်ပီတိဖြင့် ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေလျက်၊ ဝါ= ထိုအာရုံ

၁။အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ။ ။ဤပုဒ်ကို အနက်ပြန်ဆိုရာ၌ (၁)ဈာန်
 ဝင်စားခိုက်(သမာပတ္တိက္ခန္ဓာ)နှင့် (၂)ဝိပဿနာရူခိုက် (ဝိပဿနာက္ခန္ဓာ)
 နှစ်မျိုးလုံးကိုရောနှော၍ အနက်ပြန်ဆိုထား၏။ ထိုနှစ်မျိုးကိုခွဲခြား၍ အဓိပ္ပာယ်
 မှတ်ရန်မှာ- (၁)စိတ္တံ = ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်(ဈာန်စိတ်)ကို၊ အဘိပ္ပ
 မောဒယံ = ထိုဈာန်၏ယှဉ်ဘက်ပီတိဖြင့် ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေလျက်။
 (၂)စိတ္တံ=ပီတိကိုအာရုံပြုသော ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ အဘိပ္ပမောဒယံ =ထိုအာရုံ
 ဖြစ်သောပီတိဖြင့် ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေလျက်၊ အဿသိဿာမိတိ
 သိက္ခတိ-ဟူ၍ အစဉ်အတိုင်းခွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ရမည်၊ ဤစကားအရ -

(၁)ဈာန်သမာဓိအနေအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်ခြင်း၊ (၂)ဝိပဿနာ
 အနေအားဖြင့်ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်ခြင်းဟူ၍ ဝမ်းမြောက်ပုံအခြင်းအရာ
 (အဘိပ္ပမောဒါကာရ) နှစ်မျိုးရှိသည်ဟု သိအပ်၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်
 (၁)သပ္ပိတိကဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောပီတိဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို
 ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေ၏။ (၂)ထိုသပ္ပိတိကဈာန်မှထ၍ ဈာန်နှင့် ယှဉ်
 သောပီတိကို ခယဝယအားဖြင့် ဝိပဿနာရူမှတ်သုံးသပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်
 ထိုဝိပဿနာခဏ၌ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောပီတိကို အာရုံပြု၍ (ထိုအာရုံ
 ဖြစ်သောပီတိဖြင့်) ဝိပဿနာစိတ်ကို ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေ၏။ ဤသို့
 အားဖြင့် “စိတ္တံ=ကို၊ အဘိပ္ပမောဒယံ=လျက်၊ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ”
 စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်ရာ၏။

ဖြစ်သော ပီတိဖြင့် ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စေလျက်) အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ= ဧ၊ စိတ္တံ=ကို၊ အဘိပ္ပမောဒယံ=လျက်၊ ပဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=ဧ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊ ဝိပဿနာစိတ်ကို) သမာဒဟံ=အာရုံ၌ ညီမျှအောင်ထားလျက်၊ (ပဌမဈာန်စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ခဏိကစိတ္တောကဂ္ဂတာဖြင့် လည်းကောင်း အာရုံ၌ ညီမျှအောင်ထားလျက်) အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=ဧ ။ပ။ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (ဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဝိပဿနာစိတ်ကို) ဝိမောစယံ=လွတ်မြောက်

၁။သမာဒဟံ စိတ္တံ။ ။တွန့်ဆုတ်မှုဘက်(လီနပက္ခ)နှင့် ပျံ့လွင့်မှုဘက် (ဥဒ္ဓစ္စပက္ခ)သို့ အနည်းငယ်မျှ မရောက်မူ၍ အောက်သို့လည်း ညွတ်ကျ မသွားအောင်၊ အထက်သို့လည်းကြွတက်မသွားအောင် စိတ်ကို အာရုံ၌ “သံ = အညီအမျှ၊ အာဒဟံ (အာဒဟန္တော) = ထားလျက်” ဟုဋီကာဖွင့်၏။ [နောက်ထပ်နှစ်နည်းဖွင့်သေး၏] ယင်းသို့ အညီအမျှထားရာ၌ -

(၁)ပဌမဈာန်စသည်ဖြင့်လည်းထား၏၊ (၂)ထိုဈာန်တို့ကိုဝင်စားရာမှ ထပြီးလျှင် ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို ခယဝယအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုမှတ် သုံးသပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာဇနာ၌ အနိစ္စလက္ခဏာစသည်တို့ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ခဏိကစိတ္တောကဂ္ဂတာ (ခဏိကသမာဓိ) ဖြင့်လည်းညီမျှအောင်ထား၏။ ယင်းသို့ ပဌမဈာန်စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခဏိကစိတ္တောကဂ္ဂတာဖြင့်လည်းကောင်း “စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမာဒဟံ= အာရုံ၌ ညီမျှအောင်ထားလျက်၊ အဿသိဿာမိတိ=ဟူ၍၊ သိက္ခတိ=ဧ ။ပ။ပဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=ဧ” ဟူ၍ ပါဠိတော်အဓိပ္ပာယ် မှတ် ရာ၏ ။

ထို၌ ခဏိကစိတ္တောကဂ္ဂတာဟူသည် ဝိပဿနာရှုခိုက်ခဏမျှ တည်တံ့သော သမာဓိတည်း။ အဆက်မပြတ် ဝိပဿနာရှုမှတ်နေသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ ယင်းခဏိကသမာဓိသည်လည်း အဆက်မပြတ်ဖြစ်နေရကား စိတ်ဖြစ်ရာ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း စိတ်ကိုမလှုပ်မရှား အာရုံ၌တည်ငြိမ်အောင်ထားနိုင်သောကြောင့် အပ္ပနာဈာန်ဝင်စားနေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေမည်သာတည်း။

၂။ဝိမောစယံ စိတ္တံ။ ။(၁)ပဌမဈာန်ဖြင့် နီဝရဏတို့မှ စိတ်ကို

စေလျက်၊ (ပဌမဈာန်စသည်ဖြင့် နိဝရဏစသည်မှလည်းကောင်း၊ အနိစ္စာ
နုပဿနာ စသည်ဖြင့် နိစ္စသညာစသည်မှလည်းကောင်း လွတ်မြောက်
စေလျက်) အဿသိဿာမိတိ။ ပ။

အနိစ္စာနုပဿိ=မမြဲဟုအဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ (လောကီခန္ဓာငါးပါး တို့၌
ဖြစ်ပြီးပြီကွဲ မမြဲသောတရားဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်) အဿသိဿာမိတိ=၍၊
သိက္ခတိ=၏။ ပ။ ဝိရာဂါနုပဿိ=သင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းနှင့်
သင်္ခါရအားလုံး ကုန်ဆုံးပျက်စီးရာနိဗ္ဗာန်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်
ရှုလျက်၊ (သင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းဟူသော ခယဝိရာဂကို
ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်ရှု၍ သင်္ခါရအားလုံး ကုန်ဆုံးပျက်စီးရာနိဗ္ဗာန်ဟူသော

လွတ်မြောက်စေ၏။ ဒုတိယဈာန်ဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရတို့မှလည်းကောင်း၊
တတိယဈာန်ဖြင့် ပီတိမှ၊ စတုတ္ထဈာန်ဖြင့် သုခဒုက္ခတို့မှလည်းကောင်း
စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေ၏။

(၂)ထိုဈာန်များဝင်စားရာမှထပြီးလျှင် ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို ခယ
ဝယအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုမှတ်သုံးသပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဝိပဿနာခဏ၌
အနိစ္စာနုပဿနာဖြင့် နိစ္စသညာမှ စိတ်ကိုလွတ်မြောက်စေ၏။ ဒုက္ခာ
နုပဿနာဖြင့် သုခသညာမှ၊ အနတ္တာနုပဿနာဖြင့်အတ္တသညာမှ၊ နိဗ္ဗိဒါ
နုပဿနာစသည်ဖြင့် နန္ဒီ(သင်္ခါရတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော သပ္ပိတိက
တဏှာ) စသည်မှ စိတ်ကိုလွတ်မြောက်စေ၏။ ယင်းသို့လွတ်မြောက်စေလျက်
အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

တတိယစတုတ္ထနှင့် စတုတ္ထစတုတ္ထ။ ။(၁)စိတ္တပဋိသံဝေဒီ (၂)အဘိပ္ပ
မောဒယံ စိတ္တံ (၃)သမာဒဟံ စိတ္တံ (၄)ဝိမောစယံ စိတ္တံ - ဟူသော
လေးပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော အားထုတ်ပုံလေးမျိုးကား စိတ္တာ
နုပဿနာနည်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော တတိယစတုတ္ထဖြစ်၏။

(၁)အနိစ္စာနုပဿိ (၂)ဝိရာဂါနုပဿိ (၃)နိရောဓာနုပဿိ (၄)ပဋိ
နိဿဂ္ဂါနုပဿိ - ဟူသော လေးပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော အား
ထုတ်ပုံလေးမျိုးသည် ဓမ္မာနုပဿနာနည်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော
စတုတ္ထစတုတ္ထဖြစ်၏။

အစ္စန္ဒဝိရာဂကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက်) အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=၏၊
[ဝိရာဂါနုပဿီပုဒ်နှင့် နောက်ထပ် နိရောဓာနုပဿီစသည်တို့ကို သတ္တက
နိပါတ်စာပိုဒ် (၆၁)ပစလာယမာနသုတ်၌ ပါရာဇိကဏ်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌ
ကထာဋီကာအဖွင့်များဖြင့် ပြည့်စုံစွာရေးခဲ့ပြီ။ ပ။

နိရောဓာနုပဿီ=သင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းနှင့် သင်္ခါရ
အားလုံး ကုန်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက်၊
(သင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော ဝေယနိရောဓကို ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ဖြင့်ရှု၍ သင်္ခါရအားလုံးကုန်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ဟူသော အစ္စန္ဒ
နိရောဓကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက်) အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=၏။ ပ။

ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ=ခန္ဓာ၊ ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို တဒဂံအားဖြင့်
ပယ်စွန့်တတ်သော ဝိပဿနာဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသော
အားဖြင့် ပြေးဝင်တတ်သော အရိယမဂ်ဖြင့်လည်းကောင်း ရှုလျက်၊ ဝါ=
ခန္ဓာ၊ ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို တဒဂံအားဖြင့် ပယ်စွန့်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကိုင်
သော အားဖြင့် ပြေးဝင်တတ်သော ဝိပဿနာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာ၊
ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်စွန့်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ တိုက်ရိုက်အာရုံပြု

၁။ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ။ ။ဤပုဒ်ကို အနက်ပြန်ဆိုရာ၌ သတ္တက
နိပါတ်စာပိုဒ် (၆၁)ပစလာယမာနသုတ်တုန်းက “ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ =
ကိလေသာနှင့် ခန္ဓာတို့ကို....လျက်”ဟူ၍ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့၏ “ခန္ဓာ၊
ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို....လျက်”ဟူ၍ (ကံ)ကိုမထည့်ခဲ့၊ ထိုပစလာယမာန
သုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “သာ(ဝိပဿနာ)တဒဂံဝသေန ကိလေသေ စ ခန္ဓေ
စ ဝေါဿဇ္ဇတိ”ဟူ၍သာ ဖွင့်ထားပြီး “အဘိသင်္ခါရ”ဟူသော စကား
မပါသောကြောင့် (ကံ)ကိုမထည့်ဘဲ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ဤ
ဂိရိမာနန္ဒသုတ်၌ “ဝိပဿနာ ဟိ တဒဂံဝသေန သဒ္ဓိံ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ
ကိလေသေ ပရိစ္စဇတိ”ဟူသော တတိယပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ (၃၅) ဝိ
သုဒ္ဓိမဂ် (ပ-၂၈၂) တို့အတိုင်း “ခန္ဓာ၊ ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို....လျက်”
ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ထို၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံကို အဘိသင်္ခါရဟု
ခေါ်၏။

ပြေးဝင်တတ်သော အရိယမဂ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးရှေးဉာဏ်တို့၏ နောက်နောက်၌လျက်၊ အဿသိဿာမိတိ=၍၊ သိက္ခတိ=၏၊ [ဤနေရာ၌ “ခန္ဓာ၊ ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို” ဟူ၍ဆိုမည့်အစား “ခန္ဓာ၊ အဘိသင်္ခါရု၊ ကိလေသာတို့ကို” ဟူ၍ လဲလှယ်ဆိုနိုင်၏။ အောက်ခြေရှင်းလင်းချက် ကြည့်ပါ]။ ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အယံ=ဤတရားကို၊ (ဤသို့ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေ့ရှု သတိကို ကပ်ထားခြင်းစသော အစီအစဉ်ဖြင့် ဝင်သက်လေ၊ ထွက်သက်လေကို အာရုံပြုရမှုတ်သောသတိကို) အာနာ ပါနဿတိ=အာနာပါနဿတိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ပ။ ဒသ= ကုန်သော၊ ဣမာ သညာ=ဤသညာတို့ကို။ ပ။

အထ ခေါ=၌၊ အယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘဂဝတော= မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ သန္တိကေ=အထံတော်မှောက်၌၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမာ သညာ =တို့ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ=သင်ယူပြီး၍။ ပ။ ဥပသကံမိတွာ=၍၊ အာယသ္မတော ဂိရိမာနန္ဒဿ= အရှင်ဂိရိမာနန္ဒအား၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမာ သညာ=တို့ကို၊ အဘာသိ=ရွတ်ပြုပြီ။ ပ။ ပဋိပ္ပဿမ္ဘိ=ပျောက်ကင်းပြီ၊ အာယသ္မာ ဂိရိမာ နန္ဒော=သည်၊ တမှာ အာဗာဓာ=ထိုအနာရောဂါမှ၊ ဝုဋ္ဌဟိ စ=(ပျောက်ကင်း ကျန်းမာ) ထုထလာလည်း ထုထလာပြီ၊ ပန=ထို့အပြင်၊ အာယသ္မတော ဂိရိမာနန္ဒဿ= ၏၊ သော အာဗာဓော=သည်၊ တထာ=ထိုနောက်ထပ်တဖန် ပေါ်မလာတော့ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဟိနော စ=ပျောက် ကင်း သွားသည်လည်း၊ ဝါ=ပယ်ရှားအပ်ပြီးသည်လည်း၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤတွင် အပြီးတည်း၊ ဒသမံ။ ပဋ္ဌမော=သော၊ သစိတ္တဝဂ္ဂေါ= သစိတ္တဝဂ်တည်း။

(၇) ၂-ယမကဝဂ်
၁-အဝိဇ္ဇာသုတ်

၆၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣတော=ဤအချိန်အခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာသည်၊ နာဟောသိ=မဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ အထ ပစ္စာ= ထိုအချိန်

အခါမှနောက်၌၊ (အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာသည်) သမဘဝိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီး၊ ဣတိ=ဤသို့ ပြောဆိုဖွယ်ရာဖြစ်သော၊ အဝိဇ္ဇာယ=အဝိဇ္ဇာ၏၊ ပုရိမာ=ရှေးဦးအစ ပဌမ ဆုံးဖြစ်သော၊ ကောဋိ=အပိုင်းအခြားသည်၊ ဝါ=ကို၊ နပညာယတိ=မထင် ပေါ်၊ ဝါ=မသိမြင်အပ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ စ=ဤသို့ပင်၊ ဧတံ=ဤ အဝိဇ္ဇာ၏ ရှေးဦးအစဖြစ်သော အပိုင်းအခြား မထင်ပေါ်ခြင်း (မသိမြင် ရခြင်း) ကို၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊ အထ စ ပန=သို့သော်လည်း၊ (ယင်းသို့ အဝိဇ္ဇာ၏ရှေးဦးအစအပိုင်းအခြား မထင်ပေါ် မသိမြင်ရပါသော်လည်း) ဣဒပ္ပတ္တယာ=ဤမည်သော အကြောင်းကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့ကား၊ ဝါ=ဤအဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း တရားသည်ကား၊ ဝါ=ကိုကား၊ ပညာယတိ=ထင်ပေါ်နေ၏၊ ဝါ=သိအပ် ပေ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိဇ္ဇမ္ပိ=အဝိဇ္ဇာကိုလည်း၊ သာဟာရံ=အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော တရားဟူ၍၊ ဝါ=အကြောင်းရှိသော တရားဟူ၍၊ အဟံ= ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏၊ အနာဟာရံ=အကြောင်းမရှိသော တရားဟူ၍၊ ဝါ=အကြောင်းမဲ့ဖြစ်ပေါ်လာသော တရားဟူ၍၊ နော ဝဒါမိ=မဆို၊ အဝိဇ္ဇာယ=အဝိဇ္ဇာ၏၊ အာဟာရော=အကြောင်းကား၊ ကော စ= အဘယ် နည်းဟူမူ၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏာ=နိဝရဏတို့တည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ ဝစနိယံ=ပြောဆိုရမည်၊ အဿ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေပိ=နိဝရဏတို့ကိုလည်း၊ သာဟာရေ=အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့ဟူ၍၊ ဝါ=အကြောင်း ရှိသော တရားတို့ဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ အနာဟာရေ=အကြောင်း မရှိသော တရားတို့ဟူ၍၊ ဝါ=အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာသော တရားတို့ ဟူ၍၊ နော ဝဒါမိ=မမိန့်ဆို၊ ပဉ္စနံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏာနံ=နိဝရဏ တို့၏၊ အာဟာရော=အကြောင်းကား၊ ကော စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ တိဏိ =သုံးမျိုးကုန်သော၊ (ကာယဒုစ္စရိတ်၊ ဝစီဒုစ္စရိတ်၊ မနောဒုစ္စရိတ်အားဖြင့် သုံးမျိုးကုန်သော) ဒုစ္စရိတာနိ=ဒုစ္စရိတ်တို့တည်း၊ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အကျင့်တို့တည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ ဝစနိယံ= ပြောဆိုရမည်၊ အဿ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဏိ= ကုန်သော၊ ဒုစ္စရိတာနိပိ= ဒုစ္စရိတ်တို့ကိုလည်း၊
 သာဟာရာနိ=အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့ဟူ၍၊ ဝါ=၍၊ အဟံ=
 သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ အနာဟာရာနိ=တို့ဟူ၍၊ နော ဝဒါမိ=မမိန့်ဆို၊ တိဏ္ဍံ
 =သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဒုစ္စရိတာနံ= တို့၏၊ အာဟာရော=ကား၊ ဧကာ စ=
 ဟူမူ၊ ဣန္ဒြိယ အသံဝရော= စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့ကို မပိတ်ဆီးခြင်း
 ပင်တည်း၊ (အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿအစရှိသော အကုသိုလ်များ မဝင်လာ
 နိုင်အောင် စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးဟူသော တံခါးပေါက်တို့ကို
 သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်ဆီးမစောင့်ရှောက်ခြင်းပင်တည်း)
 ဣတိ=သို့၊ ဝစနိယံ=သည်၊ အဿ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣန္ဒြိယအသံဝရမ္ပိ=ခြင်းကိုလည်း၊ သာဟာရံ=တရား
 ဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ အနာဟာရံ=တရားဟူ၍၊ ဝါ=၍၊ နော
 ဝဒါမိ=မမိန့်ဆို၊ ဣန္ဒြိယအသံဝရဿ=ခြင်း၏၊ အာဟာရော=ကား၊ ဧကာ
 စ= မူ၊ အသတာသမ္ပဇေညံ (အသတိ+အသမ္ပဇေညံ)= သတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၊
 သမ္ပဇေညဏ်ပညာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တည်း။ ပ။ အယောနိ
 သောမနသိကာရော=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်သောအားဖြင့်
 နှလုံးသွင်းခြင်းပေတည်း၊ ဝါ=သင့်လျော်သောအကြောင်း မဟုတ်သော
 အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းပေတည်း။ ပ။ အဿဒ္ဓိယံ= သဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏
 အဖြစ်ပေတည်း။ (ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ,ကံ၏အကျိုးတို့၌ ယုံကြည်
 ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော လွဲမှားသော
 ဆုံးဖြတ်ချက်တည်းဟူသော မိစ္ဆာမိမောက္ခပေတည်း) ။ပ။ အဿဒ္ဓမ္မဿဝနံ=
 သူတော်ကောင်းတရား မနာကြားရခြင်းပေတည်း။ပ။ အသပ္ပုရိသ
 သံသေဝေါ=သူယုတ်မာတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းပေတည်း၊ ဣတိ ဝစနိယံ
 အဿ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ= ဤသို့သော အကြောင်းအကျိုးဖြစ်စဉ်အားဖြင့်၊
 အသပ္ပုရိသသံသေဝေါ=သူယုတ်မာတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်မှုသည် (မှီခို
 ဆည်းကပ်မှု အကုသိုလ်သည်)၊ ပရိပူရော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာဓော=
 ဖြစ်လသော်) အဿဒ္ဓမ္မဿဝနံ= သူတော်ကောင်းတရား မကြားနာရခြင်းကို၊
 ပရိပူရေတိ=ပြည့်စုံစေ၏၊ အဿဒ္ဓမ္မဿဝနံ=ခြင်းသည်၊ ပရိပူရံ= ပြည့်စုံ

သည်။ (သမာနံ=သော်) အဿဒ္ဓိယံ=အဖြစ်ကို၊ ပရိပူရေတိ=၏။ ပ။ တိဏိ
 =ကုန်သော၊ ဒုစ္စရိတာနိ=တို့ကို၊ ပရိပူရေတိ=၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊
 ဒုစ္စရိတာနိ=တို့သည်။ ပရိပူရာနိ=ပြည့်စုံကုန်သည်။ (သမာနာနိ= ဖြစ်ကုန်
 လသော်) ပဉ္စ=ကုန်သော၊ နိဝရဏေ= တို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ= ပြည့်စုံစေကုန်၏။
 ပဉ္စ နိဝရဏာ=တို့သည်။ ပရိပူရာ= ပြည့်စုံကုန်သည်။ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်
 လသော်) အဝိဇ္ဇံ=အဝိဇ္ဇာကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ကုန်၏ [တနည်း- ပရိပူရာ=
 ပြည့်စုံကုန်သော၊ ပဉ္စနိဝရဏာ=တို့သည်။ အဝိဇ္ဇံ=ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ကုန်၏]
 ဧဝံ=ဤသို့ နိဝရဏငါးပါးတို့က အဝိဇ္ဇာကို ပြည့်စုံစေခြင်းဖြင့်၊ ဧတိဿာ
 အဝိဇ္ဇာယ=ဤအဝိဇ္ဇာ၏။ အာဟာရော=အကြောင်းသည်။ ဟောတိ=၏။
 ဧဝဉ္စ=ဤသို့ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=အကြောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့်
 လည်း၊ ပါရိပူရိ=အဝိဇ္ဇာ၏ပြည့်စုံခြင်းသည်။ (ဟောတိ=၏)

☞ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ဥပရိပဗ္ဗတေ=
 တောင်၏အထက်၌၊ ဝါ=တောင်ပေါ်၌၊ ထုလ္လုဖုသိတကေ=ကြီးသော
 မိုးပေါက်ရှိသော၊ ဒေဝေ=မိုးသည်။ ဝံဿန္တေ=ရွာလသော်၊ တံ ဥဒကံ=
 ထိုမိုးရေသည်။ ယထာနိန္ဒံ=နိမ့်ရာနိမ့်ရာအရပ်တိုင်းသို့၊ ပဝတ္တမာနံ=စီးဆင်း
 လျက်၊ ပဗ္ဗတ+ကန္တရ+ ပဒရ+သာခါ= တောင်ပေါ်နှင့်+ရေအယဉ်တိုက်စား
 ထွင်းဖောက်ထားအပ်သော တောင်ဝှမ်းမြစ်ကွေ့+ကွဲအက်သောမြေကြီး+
 မြောင်းငယ်လက်တက်တို့ကို၊ ပရိပူရေတိ=ပြည့်စေ၏။ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်
 (၉၆)ပရိသာသုတ်လည်းကြည့်] ပဗ္ဗတကန္တရပဒရသာခါ=တို့သည်။ ပရိပူရာ
 =ပြည့်ကုန်သည်။ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) ကုသောဗ္ဘေ= တွင်းငယ်
 ချိုင့်ငယ်တို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ =၏။ ကုသောဗ္ဘာ=တို့သည်။ ပရိပူရာ (သမာနာ)
 မဟာသောဗ္ဘေ=တွင်းကြီး ချိုင့်ကြီးတို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ =ကုန်၏ [ကုသောဗ္ဘာတိ
 ခုဒ္ဒကအာဝါဠာ၊ မဟာသောဗ္ဘာတိ မဟာအာဝါဠာ။ တိကနိပါတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်
 အဋ္ဌကထာ။ ၂၂၃]

မဟာသောဗ္ဘာ=တွင်းကြီး ချိုင့်ကြီးတို့သည်။ ပရိပူရာ(သမာနာ)
 ကုန္တဒိယော=မြစ်ငယ်တို့ကို။ ပ။ မဟာနဒိယော=မြစ်ကြီးတို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ
 =၏။ မဟာနဒိယော=တို့သည်။ ပရိပူရာ (သမာနာ) သာဂရံ= သာဂရ
 မည်သော၊ (ကောင်းသောရတနာတို့၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် သာဂရ

မည်သော) မဟာသမုဒ္ဒံ=မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ပြည့်စေကုန်၏၊
 ဧဝံ=ဤပြည့်စေခြင်းအားဖြင့်၊ သာဂရဿ=သာဂရမည်သော၊ ဧတဿ
 မဟာသမုဒ္ဒဿ= ဤမဟာသမုဒ္ဒရာ၏၊ အာဟာရော=အကြောင်းသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ စ=ဤသို့ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပါရိပူရိ=
 သမုဒ္ဒရာရေပြည့်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။

[သုန္ဒရာနံ ရတနာနံ အာကရော သာဂရော=ကောင်းသောရတနာ
 တို့၏ တည်ရာ (သမုဒ္ဒရာ)၊ “သု+အာကရ” ဟုပုဒ်ဖြတ်သု၌ ဥကိုချေ၊
 ကကို ဂပြု၍ သာဂရဟုဖြစ်၏၊ (တနည်း) သာဂရေန ခတော သာဂရော=
 သာဂရမည်သောသူသည် တူးအပ်သော(သမုဒ္ဒရာ)၊ သာဂရပုဒ်၊ ဣပစ္စည်း။
 သုန္ဒရာနံ ရတနာနံ အာကရတ္တာ သာဂရေန ဝါ ခတတ္တာ သာဂရံ။
 တိကနိပါတ် သမုဒ္ဒဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၃၉၉။ (ဇာ၊ ၄၊ ၃)။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင် ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိဇ္ဇာ
 ဝိမုတ္တိမ္ပိ=ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသောဝိဇ္ဇာ၊ ၎င်းမှကြွင်းသောဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ်တရား
 ဟူသော ဝိမုတ္တိကိုလည်း ။ပ။ သတ္တံ=ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ=ဗောဇ္ဈင်
 တို့တည်း။ပ။ စတ္တာရော=လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ=သတိပဋ္ဌာန်
 တို့တည်း။ပ။ တီဏိ=သုံးပါးကုန်သော၊ သုစရိတာနိ=သုစရိတ်တို့တည်း။ပ။
 ဣန္ဒြိယသံဝရော=စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်
 ခြင်းတည်း၊ (အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿအစရှိသော အကုသိုလ်များ မဝင်လာ
 နိုင်အောင် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတည်းဟူသော တံခါးပေါက်တို့ကို
 သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆည်းစောင့်ရှောက်ခြင်းတည်း)
 ။ပ။ သတိသမ္ပဇေပံ=သတိနှင့် သမ္ပဇေညာဏ်ပညာတည်း။ပ။

ယောနိသောမနသိကာရော=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်
 နှလုံးသွင်းခြင်းတည်း၊ ဝါ= သင့်လျော်ကောင်းမြတ်သော အကြောင်းအားဖြင့်
 နှလုံးသွင်းခြင်းတည်း။ပ။ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားတည်း (ရတနာသုံးတန်၊
 ကံ၊ ကံ၏အကျိုးတို့၌ ယုံကြည်ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားတည်း)။ပ။

သဒ္ဓမ္ပဿဝနံ=သူတော်ကောင်းတရား နာကြားရခြင်းတည်း။ပ။ သပ္ပုရိသ
 သံသေဝေါ=သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းတည်း။ ပ။ ဘိက္ခဝေ
 =တို့၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြောင်းအကျိုးဖြစ်စဉ်အားဖြင့်၊ သပ္ပုရိသ

သံသေဝေါ=သည်၊ ပရိပူရော=သည်၊ (သမာနော=သော်) သဒ္ဓမ္မဿဝနံ=ကို၊
 ပရိပူရေတိ=၏၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ= သည်၊ ပရိပူရံ=သည်၊ (သမာနံ=သော်)
 သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားကို၊ ပရိပူရေတိ=၏၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားသည်၊ ပရိပူရာ=
 သည်၊ (သမာနာ)။ပ။သတ္တံ= ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ=တို့သည်၊ ပရိပူရာ=
 ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိံ=ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=
 ၏၊ [တနည်း-ပရိပူရာ=ပြည့်စုံကုန်သော၊ သတ္တံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ=တို့သည်၊
 ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိံ= ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ကုန်၏] ဧဝံ=ဤသို့၊ ဗောဇ္ဈင်(၇)ပါးတို့က
 ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိကိုပြည့်စုံစေခြင်းဖြင့်၊ ဧတိဿာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိယာ=၏၊ အာဟာရော
 =သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝဉ္စ=ဤသို့၊ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=
 ကြောင့်လည်း၊ ပါရိပူရိ=ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိ၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။
 ပဌမံ။

၆၂(ဇာပိဒ်)။၂-တဏှာသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတော=မှ၊ ပုဗ္ဗေ=
 ဌံ၊ ဘဝတဏှာ=ဘဝကိုတောင့်တတတ်သောတဏှာသည်၊ နာဟောသိ=ပြီ၊
 အယ ပစ္စာ=ဌံ၊ (ဘဝတဏှာ=သည်) သမဘဝိ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 ပြောဆိုဖွယ်ရာဖြစ်သော၊ ဘဝတဏှာယ=ဘဝတဏှာ၏၊ ပုရိမာ=သော၊
 ကောဋီ=သည်၊ န ပညာယတိ။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-နိဋ္ဌင်္ဂတသုတ်

၆၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေကေစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အားလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်၊ မယိ=ငါဘုရား၌၊ နိဋ္ဌံ=သံသယကင်းရှင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသို့၊
 (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုန်းတော်သခင် ဘုရားရှင်အစစ်၊ အမှန်ဖြစ်၏ဟု မဂ်ဉာဏ်
 ဖြင့် သံသယကင်းရှင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသို့)ဂတာ=ရောက်ကုန်၏၊ သဗ္ဗေ

၁။နိဋ္ဌံ ဂတာ။ ။ “နိဋ္ဌံ ဂတာတိ နိဗ္ဗေမတိကာ” ဟူ၍သာ ဤသုတ်
 အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ပဋိသန္တိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ (၃-၆၇)၌မူ “နိဋ္ဌံ ဂတာတိ
 မဂ္ဂဉာဏဝသေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ နိစ္စယံ ဂတာ၊ နိဗ္ဗေမတိကာတိ
 အတ္ထော” ဟု အကျယ်ဖွင့်ပြ၏၊ ထိုအတိုင်းလည်း အနက်ပြန်ဆိုထားသည်။

=အားလုံးကုန်သော၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာ=မဂ်ဉာဏ်
 အမြင်နှင့် ပြည့်စုံကုန်၏၊ ဝါ=ဉာဏ်အမြင်အားဖြင့် ကောင်းသည်အဖြစ်သို့
 ရောက်ကုန်၏၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာနံ=မဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သော၊ ဝါ
 =ကုန်သော၊ တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးဦးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
 ဣမံ=ဤကာမာဝစရဘုံဘဝ၌ပင်၊ နိဋ္ဌာ=ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးစီးခြင်းသည်။

၁။ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာ။ ။“ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာတိ ဒိဋ္ဌိယာ သုန္ဒရဘာဝံ ဂတာ”ဟူ၍
 ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို သမ္ပန္နာ၌ သံဥပသာရသည်
 သုန္ဒရအနက်ဟောတည်း၊ သုန္ဒရဘာဝံ ပဉ္စာ ဂတာ သမ္ပန္နာ၊ ဒိဋ္ဌိယာ
 သမ္ပန္နာ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာ (ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကောင်းသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်များ)ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ထိုအတိုင်းလည်း နိဿယခန်း၌ ဒုတိယအနက်
 ပြန်ဆိုထား၏၊ ပဌမအနက်အတွက်ကား အဖွင့်အထူးမရှိ၊ ဖြစ်သင့်၍
 ပြန်ဆိုထားအပ်သော ပေးရိုးပေးစဉ် ဆိုရိုးဆိုစဉ် အနက်သာတည်း။

၂။ဣမ နိဋ္ဌာ၊ ဣမ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာ။ ။ဣမ နိဋ္ဌာတိ ဣမသ္မိယေဝ
 လောကေ ပရိနိဗ္ဗာနံ (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ)။ ဣမ နိဋ္ဌာတိ ဣမိဿာ
 ကာမောတုယာ ပရိနိဗ္ဗာနံ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ)၊ ထို့နောက်
 ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ပင် “ဣမ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာတိ ဣမံ ကာမဘဝံ
 ဝိဇဟိတွာ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မလောကေ ပရိနိဗ္ဗာနံ”ဟူ၍ စာမူဝါကျ အပြည့်
 အစုံတွေ့ရ၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ “ဣမ ဝိဟာယာတိ ဣမံ
 လောကံ ဝိဇဟိတွာ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မလောကံ”ဟူ၍သာ တွေ့ရ၏၊ နိဋ္ဌာပုဒ်နှင့်
 ပရိနိဗ္ဗာနံပုဒ်တို့ကို မတွေ့ရ၊ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ၌ နိဋ္ဌာပုဒ်မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်
 သော်လည်း သံဝဏ္ဏနာ၌မူ နိဋ္ဌာပုဒ်၏ကိုယ်စား ပရိနိဗ္ဗာနံပုဒ်ပါသင့်၏၊
 “သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မလောကေ”ဟူ၍လည်း သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်ရှိသင့်၏။

ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ။ ။ဣမာတိ ကာမာဝစရဘူမိယံ၊ ကာမာ
 ဝစရဘူမိယံ၌ သတ္တက္ခတ္တုပရမာဒီနံ ကာမာဝစရဘူမိယညေဝ နိဋ္ဌာ
 ဟောတိ၊ ကာမာဝစရတ္တဘာဝေနော အရဟတ္တပ္ပတ္တိ စ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာ
 နုပ္ပတ္တိ စ ဟောတိတိ အတ္ထော၊ ဣမ ဝိဟာယာတိ ဣမ ကာမာဝစရေ
 အဋ္ဌဘာဝေ ဝိဟာယ သုဒ္ဓါဝါသတ္တဘာဝေ ဌိတာနံ နိဋ္ဌာ ဟောတိတိ

ဝါ=ကာမာဝစရအတ္တဘောဖြင့်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ အနုပါဒိ သေသနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းတည်းဟူသော ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက် ခြင်းသည်။ (ကာမာဝစရအတ္တဘောဖြင့်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်း အားဖြင့် ကိလေသာအားလုံးကုန်ဆုံးပြီးပြတ်ခြင်းနှင့် အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့် ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးပြီးပြတ်ခြင်းသည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ပဉ္စန္ဒ=ငါးဦးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဣဓ=ဤကာမာဝစရဘဝခန္ဓာ အတ္တ ဘောကို၊ ဝိဟာယ=ပယ်စွန့်၍ [ဣဓံ ပေစွည်းကို ဒုတိယာအနက်၌သက်။ တနည်းအားဖြင့် ပေစွည်းကို ထုံးစံအတိုင်း သတ္တမိအနက်ဟောပင်ကြံ၍ “ဣဓ=ဤကာမာဝစရဘုံ၌၊ ဝါ=ဤကာမာဝစရဘုံက၊ ဝိဟာယ= ကာမာ ဝစရဘဝခန္ဓာအတ္တဘောကို ပယ်စွန့်၍” ဟုအနက်ဆိုနိုင်၏] နိဋ္ဌာ= (သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာပြည်၌) ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးစီးခြင်းသည်။ ဝါ=သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာဘုံ၌ဖြစ်၍ ထိုဗြဟ္မာအတ္တဘောဖြင့်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းတည်းဟူသော ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။

ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးဦးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဣဓ=ဤကာမာဝစရဘုံဘဝ၌ပင်၊ နိဋ္ဌာ=ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးစီးခြင်းသည်။ ဝါ=သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ သတ္တကုတ္တုပရမဿ= သတ္တကုတ္တု ပရမသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ=(၇)ကြိမ်သာ အလွန်ဆုံး ဘဝအသစ်ဖြစ်ရခြင်းရှိသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ကောလံ ကောလဿ=ကောလံကောလသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ= မြင့်မြတ်သောဘဝတရမှ မြင့်မြတ်သောဘဝတခုသို့ ပြောင်းသွားတတ်သော

အတ္ထော၊ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိအာဒယော ဟိ ဣဓ အနာဂါမိဖလံ ပတွာ ဣတော စုတာ သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တေန အတ္တဘာဝေန အရ ဟတ္တဉ္စ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုဉ္စ ပါပုဏန္တိ၊ တေန ဝုတ္တံ “ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာ”တိ။ ဤပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့် (၁၀၃)အတိုင်းလည်း ဒုတိယနည်း အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သောအမျိုးတခုမှ မြင့်မြတ်သောအမျိုးတခုသို့ ပြောင်းသွားတတ်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။

ဧကဗီဇိဿ=ဧကဗီဇိသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဘဝအတွက်သာ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော ခန္ဓာမျိုးစေ့ရှိသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိဿ=သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ=တကြိမ်တခါသာ ဤလူ့ပြည်သို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေ လာရောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝအတ္တဘော၌ပင်လျှင်၊ အရဟာ= ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ တဿ စ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ (ထိုယခုဘဝ၌ပင် ရဟန္တာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း) ဣဓ=ပင်၊ နိဋ္ဌာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒ=ဤငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဣဓ=ဤကာမာဝစရဘုံဘဝ၌ပင်၊ နိဋ္ဌာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ကတမေသံ ပဉ္စန္ဒ=အဘယ်ငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဣဓ=ကို၊ ဝိဟာယ=၍၊ နိဋ္ဌာ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိဿ=အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိမည်သော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ= သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၏ သက်တမ်းထက်ဝက်ကို မကျော်လွန်မီအကြားကာလ၌ ကိလေသာ ခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ [သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆)အနိစ္စာနုပဿိသုတ်လည်းကြည့်] ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယိဿ= ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယိအနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ= သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၏ သက်တမ်းထက်ဝက်ကို ကျော်လွန်ပြီးမှ ကိလေသာခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။

အသင်္ခါ ရပရိနိဗ္ဗာယိဿ=အသင်္ခါ ရပရိနိဗ္ဗာယိအနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝိပဿနာအကျင့်ကို ခက်ခဲစွာအားထုတ်ရခြင်းမရှိဘဲ ကိလေသာခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သသင်္ခါ ရပရိနိဗ္ဗာယိဿ=လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝိပဿနာအကျင့်ကို ခက်ခဲလွန်ကဲစွာ အားထုတ်ရခြင်းနှင့်တကွအားဖြင့် ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓံသောတဿ=အထက်သုဒ္ဓါ

ဝါသဘုံသို့ သွားရောက်၍ ရအပ်လတ္တံ့ သော အရဟတ္တမဂ်အယဉ်ရှိသော၊
ဝါ=အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ ပို့ဆောင်တတ်သော တဏှာအယဉ်၊ ဝဋ်ဒုက္ခ
အယဉ်ရှိသော၊ အကနိဋ္ဌဂါမိနော=အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေ
သွားရောက်တတ်သော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ (ဣဓ=ကို၊
ဝိဟာယ=၍၊ နိဋ္ဌာ=သည်၊ ဟောတိ=၏) ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒ=တို့၏၊ ဣဓ=
ကို၊ ဝိဟာယ=၍၊ နိဋ္ဌာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ တတိယံ။

၄-အဝေဓုပ္ပသန္နသုတ်

၆၄။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ယေ ကေစိ=တို့သည်၊ မယိ=၌၊ အဝေဓုပ္ပသန္နာ^၁=
အရိယမဂ်ဖြင့်သိ၍ မလှုပ်မယိုင်မြဲခိုင်စွာ ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ သဗ္ဗေ =
အားလုံးကုန်သော၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ငါဘုရား၌ အရိယမဂ်ဖြင့်သိ၍
မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲစွာကြည်ညိုကြသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) သောတာပန္နာ^၂
=အရိယမဂ်အယဉ်သို့ ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတည်း၊ သောတာပန္နာနံ
အရိယမဂ်အယဉ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပဉ္စန္ဒ=
ငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဣဓ=၌၊ နိဋ္ဌာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စတုတ္ထံ။

၁။ အဝေဓုပ္ပသန္နာ။ ။ အဝေဓု=အဝ+ဣ+တွာ။ ဣဓာတ်သည် သိခြင်း
တည်းဟူသော ဉာဏဂတိအနက်ဟောတည်း။ အဝေဓု=အရိယမဂ်ဖြင့်သိ၍၊
ပသန္နာ=မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲစွာကြည်ညိုကြသောပုဂ္ဂိုလ်များ။ အဝေဓု ပ
သန္နာတိ အရိယမဂ္ဂဝသေန ဇာနိတွာ ဗုဒ္ဓိတွာ အစလပ္ပသာဒေန ပသန္နာ။
ပဋိသန္တိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု(၆၇)။

၂။ သောတာပန္နာ။ ။ ဤသုတ်၌ သောတာပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ
သောတာပန္န ဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ သုတ်၌ တိုက်ရိုက်ဟောထားအပ်သော
အရိယဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်လေးဦးလုံးကို သောတာပန္နဟုဆိုလို၏။ သောတံ=အရိယ
မဂ်အယဉ်သို့ + အာပန္နာ=ရောက်ပြီးသော ဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်များ။ သောတာပန္နာတိ
အရိယမဂ္ဂသောတံ အာပန္နာ၊ ဣမိနာ သဗ္ဗေပိ အရိယဖလဋ္ဌာ ပုဂ္ဂလာ
ဂဟိတာ။ ၎င်း ၆၈။

၅-ပထမသုစသုတ်

၆၅။ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော =အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ မဂဓေသု=မဂဓတိုင်း၌၊ [ဧကဝုဓ်အနက်ဆိုရ သည်ကို သတိပြုပါ] နာလကဂါမကော=နာလကရွာငယ်၌၊ ဝိဟရတိ= သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သာမဏ္ဍကာနိ =သာမဏ္ဍ ကာနိမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဧကော=ပရမိဇ်သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ (အတ္ထိ=၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသကံမိ =သွား၏။ပ။[စာပိုဒ်(၇)သာရိပုတ္တသုတ်ကြည့်] ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ (ကိန္တိ အဝေါစ)

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=ငါ့ရှင်သာရိပုတြာ၊ သုခံ=ချမ်းသာဟူသည်၊ ဝါ=ချမ်းသာ၏ အကြောင်းဟူသည်၊ ကိံ နုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ ဒုက္ခံ= ဆင်းရဲဟူသည်၊ ဝါ=ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည်၊ ကိံ နုခေါ=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ =ဘဝခန္ဓာ၊ ဖန်ခါခါဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲပေတည်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲ၏ အကြောင်းပေတည်း၊ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ=ဘဝခန္ဓာ၊ဖန်ခါခါ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ သုခါ=ချမ်းသာပေတည်း၊ ဝါ=တည်း။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ=ဘဝခန္ဓာ ဖန်ခါခါဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ သီတံ=အအေးဒဏ်ခံရခြင်း ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ဥဏှံ=အပူဒဏ်ခံရခြင်းဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ဇိယတ္တာ=စားလိုခြင်း (ဆာ လောင်ခြင်း) ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ပိပါသာ=သောက်လိုခြင်း (ရေငတ်ခြင်း) ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ဥစ္စာရော=ကျင်ကြီးနှိပ်စက်ခံရခြင်း ဆင်းရဲ လည်း ကောင်း၊ ပဿာဝေါ=ကျင်ငယ်နှိပ်စက်ခံရခြင်းဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ သမ္ဗုဿော=မီးထိပါးလောင်ကျွမ်းခံရခြင်း ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍ သမ္ဗုဿော=တုတ်ထိပါးရိုက်နှက်ခံရခြင်း ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ သတ္တ သမ္ဗုဿော=တုတ်မှ အခြားသော လက်နက်ထိပါးနှိပ်စက်ခံရခြင်း ဆင်းရဲ လည်းကောင်း၊ ဉာတိပိ=ဆွေမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ မိတ္တာပိ= မိတ်ဆွေ တို့သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ဂမ္ဗ=စုဝေးရောက်လာကြကုန်၍၊ သမာဂမ္ဗ= ပေါင်းဆုံရောက်လာကြကုန်၍၊ ယံ ရောသေန္တိ = အကြင် ချုပ်ချယ်ထိပါး

စော်ကားပြောဆိုကြကုန်၏။ (တံ ရောသနံ=ထိုချုပ်ချယ်ထိပါး စော်ကား
ခံရခြင်းဆင်းရဲလည်းကောင်း) ဣဒံ=ဤမည်သော၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲသည်၊
ပါဠိကံခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ဧကန်တွေ့ကြုံခံစားရသည်၊ ဟောတိ=
ဖြစ်၏။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ=သည်၊ သတိ=သော်၊ ဣဒံ
ဒုက္ခံ=ဤဆင်းရဲသည်၊ ပါဠိကံခံ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ (ဟောတိ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ=ဘဝဓန္ဓာ ဖန်ခါခါ မဖြစ်ခြင်း
သည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ န သီတံ=အအေးဒဏ် မခံရခြင်းလည်းကောင်း၊
န ဥဏံ=အပူဒဏ်မခံရခြင်းလည်းကောင်း၊ န ဓိဃတ္ထာ=မစားလိုခြင်း (မ
ဆာလောင်ခြင်း)လည်းကောင်း၊ န ပိပါသာ=မသောက်လို(ရေမငတ်)ခြင်း
လည်းကောင်း၊ န ဥစ္စာရော=ကျင်ကြီးနှိပ်စက် မခံရခြင်းလည်းကောင်း၊
န ပဿာဝေါ=ကောင်း၊ န အဂ္ဂိသမ္ပုသော=မီးထိပါးလောင်ကျွမ်းမခံရခြင်း
လည်းကောင်း၊ န ဒဏ္ဍသမ္ပုသော=တုတ်ထိပါးရိုက်နှက် မခံရခြင်းလည်း
ကောင်း၊ န သတ္ထသမ္ပုသော=ကောင်း၊ ဉာတိပိ=ကောင်း။ပ။ ယံ န ရော
သန္တိ=အကြင်ချုပ်ချယ်ထိပါးစော်ကား မပြောဆိုကြကုန်၊ တံ န ရောသနံ
=ထိုချုပ်ချယ်ထိပါးစော်ကား မခံရခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣဒံ= ဤမည်သော၊
သုခံ=ချမ်းသာသည်၊ ပါဠိကံခံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊
အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ ။ပ။ပဉ္စမံ။

၆-ဒုတိယသုခသုတ်

၆၆။အာဝုသော သာရိပုတ္တံ= တြာ၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=(တုတ်စားမပါ)
တရားဖြင့်ဆုံးမရာ ပိဋကသုံးဖြာ ဤသာသနာတော်၌၊ သုခံ=ဟူသည်၊
ဝါ=သည်၊ ကိံ နုခေါ=နည်း။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=
၌၊ အဘိရုတိ=မပျော်မွေ့ခြင်းသည်၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲပေတည်း၊ ဝါ=
ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း၊ အဘိရုတိ=ပျော်မွေ့ခြင်းသည်၊ သုခါ=တည်း၊
ဝါ=တည်း။

အာဝုသော=ရှင်၊ အဘိရုတိယာ=သည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ ဂစ္ဆန္တောပိ
=သွားနေစဉ်မှာလည်း၊ သုခံ=ချမ်းသာကို၊ သာတံ=သာယာဖွယ်သုခကို၊
နာမိဂစ္ဆတိ=မရ၊ ဌိတောပိ=ရပ်နေစဉ်မှာလည်း၊ သုခံ = ကို၊ သာတံ=ကို၊

နာဓိဂစ္ဆတိ=မရ၊ နိသိန္ဒောပိ=ထိုင်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ သယာနောပိ=လျောင်းစက်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ ဂါမဂတောပိ =ရွာ၌ရောက်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ အရညဂတောပိ = တော၌ရောက်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ ရုက္ခမူလဂတောပိ =သစ်ပင်အနီး၌ ရောက်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ သုညာဂါရဂတောပိ=ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်း၌ ရောက်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ အပ္ပောကာသဂတောပိ=လွင်တီးကောင် ဟင်းလင်းပြင်၌ရောက်နေစဉ်မှာလည်း ။ပ။ ဘိက္ခုမဇ္ဈဂတောပိ=ရဟန်းပရိသတ်အလယ်၌ ရောက်နေစဉ်မှာလည်း၊ သုခံ= ကို၊ သာတံ=ကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ=မရ၊ ဣဒံ=ဤမည်သော၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ ပါဠိကံခံ=သည်၊ (ဟောတိ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အနဘိရတိယာ=သည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ ဣဒံ ဒုက္ခံ ပါဠိကံခံ(ဟောတိ) ။ပ။ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏ ။ပ။ ဆန္တံ။

၇-ပထမနဋကပါနသုတ်

၆၇။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟတာ=အရေအတွက်အားဖြင့်များသော၊ ဝါ=(အပို့စွတာအစရှိသော) ဂုဏ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃေန=ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ကောသလေသု=ကောသလမည်သောနေပုဒ်၌၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ စာရိကံ=ခရီးရှည်လျား ကြွသွားတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=ခြင်းဖြင့်၊ စရမာနော = (ဖြည်းဖြည်းသက်သာ) ကြွသွားတော်မူလသော် [အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၆) ယသသုတ်လည်းကြည့်] ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ နဋကပါနံနာမ= နဋကပါနမည်သော၊ (ဘုရားအလောင်းမြောက်မင်း၏ သြဝါဒအတိုင်း မျောက်အပေါင်းတို့ ကျူးရိုးဖြင့် ရေသောက်ရာ ရေကန်အရပ်၌ တည်ထောင်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် နဋကပါနမည်သော) ကောသလာနံ= ကောသလမင်းသားတို့၏၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ်ပယ်၏၊ နိဂမော=နိဂုံးသည်၊ (အတ္ထိံ=ရှိ၏) တံ=ထိုအရပ်သို့၊ အဝသရိ=ရောက်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တတြ နဋကပါနေ=ထိုနဋကပါနမည်သော နိဂုံးအနီး၌၊ ပလာသဝနေ=ပေါက်ပင်တော၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

တေန ခေါ် ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဥပေါသထေ=ဥပုသ်ဖြစ်သော၊ တဒဟု=ထိုနေ့၌၊ ဘိက္ခု သံဃပရိဝုတော=ရဟန်းအပေါင်း

မြဲရံအပ်လျက်၊ နိသိန္ဒော=ထိုင်နေတော်မူသည်။ ဟောတိ=၏။ အထ ခေါ
 =ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ ဗဟုဒေဝ=များစွာသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ရတ္တိ=
 ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=
 စကားဖြင့်၊ သန္တသေတွာ=(ပစ္စုပ္ပန်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သော အကျိုးတရား
 တို့ကို) မျက်မှောက်ထင်ထင် မြင်စေတော်မူပြီး၍၊ သမာဒပေတွာ=(ကုသိုလ်
 တရားတို့ကို) ကောင်းစွာလက်ခံနာယူစေတော်မူပြီး၍၊ သမုတ္တေဇေတွာ=
 (နာယူအပ်ပြီးသောတရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက်ထက်မြက်စေတော်
 မူပြီး၍၊ သမ္ပဟံသေတွာ=(ရပြီးဂုဏ်ထူး ချီးကျူးပြောလျက်) စိတ်ဓာတ်အစဉ်
 ကြည်လင်ရွှင်လန်းစေတော်မူပြီး၍၊ တုဏှိဘူတံ တုဏှိဘူတံ=တိတ်ဆိတ်
 စွာနေသည်ဖြစ်သော၊ တိတ်ဆိတ်စွာနေသည်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်း
 အပေါင်းကို၊ အနုဝိလောကေတွာ=ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်ကြည့်တော်မူ
 ပြီး၍၊ အယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြား
 တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အာမန္တေသိ)

သာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ ဘိက္ခုသံဃော=ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ဝိဂ
 တထိနမိဒ္ဓေါ=ကင်းသောထိနမိဒ္ဓရှိနေ၏၊ ဝါ=အိပ်ချင်ငိုက်မျဉ်းခြင်း ကင်း
 နေပါ၏၊ သာရိပုတ္တံ=တြာ၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အတွက်၊ ဓမ္မိ=တရားရှိသော၊
 ကထာ=စကားသည်၊ တံ=သင်၏၊ ပဋိဘာတု=အဖို့တွက်တာ ဖြစ်စေပါ
 လော၊ ဝါ=ဉာဏ်အားထင်လာပါစေလော၊ မေ=ငါ၏၊ ပိဋ္ဌိ=ကျောကုန်းသည်၊
 အာဂိလာယတိ=ညောင်းညာ၏၊ တံ=ထိုကျောကုန်းကို၊ အဟံ=ငါသည်၊
 အာယမိသာမိ=ဆန့်တန်းလိုက်ပေဦးအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
 မိန့်တော်မူပြီ)စဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊
 အယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စုပ္ပာသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ စတုဂ္ဂုဏံ=လေးထပ်ရှိသော၊ သယံဇိ
 =ဒုကုဋ်သင်္ကန်းကြီးကို၊ ပညာပေတွာ=ခင်းစေပြီး၍၊ ပါဒေ=လက်ျာဘက်
 ခြေပေါ်၌၊ ပါဒံ=လက်ဝဲဘက်ခြေကို၊ အစာဓာယ (အတိ+အာဓာယ) =
 အနည်းငယ် ပိုလွန်အောင်ထား၍၊ သတော=သတိရှိသည်။ သမ္ပဓာနော=
 သမ္ပဓာဉ်ဉာဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥဋ္ဌာနသည်= အိပ်ရာမှထခြင်း၌

ဖြစ်သော အမှတ်သညာကို၊ ဝါ=အိပ်ရာမှထချိန်ကို ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ် တတ်သော အမှတ်သညာကို၊ မနသိ=စိတ်တော်အတွင်း၌၊ ကရိတ္တာ= သွင်းပိုက်ထား၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၍၊ ဒက္ခိဏေန= လက်ျာဘက်ဖြစ်သော၊ ပဿေန=နံပါးဖြင့်၊ သီဟသေယျ=ခြင်္သေ့မင်း၏ အိပ်ခြင်းနှင့်တူသော လျောင်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ=ပြုတော်မူပြီ။

တတြ=ထိုသို့သီဟသေယျ ပြုတော်မူပြီးရာအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာရသော ဘိက္ခဝေ=ငါ့ရှင် ရဟန်းတို့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာရသော= အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ ခေါ်=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ=၏၊ (အာမန္တနံ=အမိန့်စကားတော်ကို) ပစ္စသောသံ=ရှေ့ရုနာယုကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော= သည်၊ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)

☞ အာရသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယဿ ကဿစိ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးမှာ၊ ကုသလေသု =ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တရားတို့တွင်၊ သဒ္ဓါ= (ဩကပ္ပနမည်သော) သဒ္ဓါတရားမျှသည်ပင်၊ (ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော် တို့သို့ မယိမ်းမယိုင်ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားမျှသည်ပင်) နတ္ထိ=မရှိအံ့၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟိရိ=ဒုစွရိတ် အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်းစက်ဆုပ်ခြင်းသဘောတရားမျှသည်ပင်၊ နတ္ထိ=အံ့။ပ။ ဩတ္တပ္ပံ=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်းသဘောတရားမျှ သည်ပင်၊ နတ္ထိ=အံ့။ ပ။ ဝီရိယံ=ထကြွလုံ့လ ကာယိကဝီရိယမျှသည်ပင်၊ နတ္ထိ=အံ့။ ပ။ ပညာ=ကမ္မဿကတာပညာမျှသည်ပင်၊ နတ္ထိ=အံ့၊ တဿ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ [ယာ ရတ္ထိ ဒိဝသော ဟာနိ ဝုဒ္ဓိပုဒ်တို့၌စပ်၊ စာပိုဒ် (၁၄) စေတောဓိလသုတ်လည်းကြည့်] ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ပါဠိကင်္ခါ၌စပ်] ယာ ရတ္ထိ ဝါ=ကောင်း။ပ။ ဝုဒ္ဓိ=သည်၊ ပါဠိကင်္ခါ=သည်၊ နော ဟောတိ။ပ။

အာရသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အဿဗ္ဗေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော =ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=ဤသို့ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော၊ ဧတံ=ဤ အဿဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပရိဟာနံ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းပေတည်း၊ အာရ

သော=တို့၊ အဟိရိကော=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို မစက်ဆုပ်သော၊ ပုရိသ
 ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=ဤသို့ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော၊ ဧတံ=ဤ
 အဟိရိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပရိဟာနံ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းပေတည်း၊ အာဝု
 သော=တို့၊ အနောတ္တပ္ပိ= ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သော။ပ။
 ကုသိတော=ပျင်းရိသော ။ ပ။ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသော။ ပ။ ကောဓနော=
 စိတ်ဆိုးလေ့ရှိသော၊ ဝါ=ဒေါသကြီးသော။ပ။ ဥပနာဟိ=ရန်ငြိုးဖွဲ့ တတ်သော
 ။ပ။ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာသော အလိုရမ္မက်ရှိသော။ပ။ ပါပမိတ္တာ=ယုတ်မာ
 သော မိတ်ဆွေရှိသော ။ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသောအယူရှိသော၊
 ပုရိသပုဂ္ဂလော=ဂ္ဂိုလ်။ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။ပ။

☞ အာဝုသော=တို့၊ သဒ္ဓေါ= သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော=
 ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ=ဤသဒ္ဓါတရားရှိသူဖြစ်ခြင်းသည်၊
 အပရိဟာနံ=မဆုတ်ယုတ်ခြင်း (တိုးတက်ခြင်း)ပေတည်း၊ အာဝုသော=
 တို့၊ ဟိရိမာ=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်းစက်ဆုပ်ခြင်းရှိသော၊ ပုရိသ
 ပုဂ္ဂလော=ဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ=ဤဟိရိမာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊
 အပရိဟာနံ=တည်း၊ အာဝုသော=တို့၊ ဩတ္တပ္ပိ= ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကြောင့်
 ကြောက်လန့် တတ်သော။ပ။ အာရဒ္ဓဝီရိယော=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ
 ရှိသော။ပ။ ပညဝါ=ပညာရှိသော။ပ။ အက္ခောဓနော= စိတ်ဆိုးလေ့မရှိသော
 ။ပ။ အနုပနာဟိ=ရန်ငြိုးမဖွဲ့ သော။ပ။ အပ္ပိစ္ဆော=နည်းသောလောဘ အလို
 ရမ္မက်ရှိသော၊ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက်မရှိသော။ပ။ ကလျာဏမိတ္တာ=
 ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသော။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သောအယူရှိသော
 ။ပ။ အပရိဟာနံ=တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ)

အထခေါ=အရှင်သာရိပုတြာ ဟောကြားပြီးရာထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=
 သည်၊ ပစ္စုန္ဓာယ=ထတော်မူပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာ
 ကို၊ အာမဇ္ဇေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီး (ကိုနို့ အာမဇ္ဇေသိ)သာရိပုတ္တံ=
 သာရိပုတြာ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေစွာ၊ ကောင်းပါပေစွာ၊ သာရိပုတ္တံ=
 တြာ၊ ယဿ ကဿစိ=မှာ။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယနဋကပါနသုတ်

၆၈။ အာဝုသော=တို့၊ ယဿ ကဿစိ=မှာ၊ သဒ္ဓါ=သည်၊ နတ္ထိ= အံ။ပ။ သောတာဝဇာနံ=(တရားတော်ကိုကြားနာခြင်းငှါ) နားကို စွင့်ထောင် ထားခြင်းသည်၊ နတ္ထိ=အံ။ပ။ ဓမ္မဓာရဏာ=(ကြားနာအပ်ပြီးသော) တရား တော်ကိုနှုတ်တက်ဆောင်ထားမှတ်သားခြင်းသည်၊ နတ္ထိ။ပ။ အတ္ထုပပရိက္ခာ= (တရားတော်၏) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ။ပ။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော သီလ သမထ ဝိပဿနာအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ=အံ။ပ။ အပ္ပမာဒေါ= မမေ့လျော့ကြောင်းသတိသည်၊ ဝါ=မေ့လျော့မှုအကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သတိသည်၊ နတ္ထိ=အံ၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=သည်။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ပထမကထာဝတ္ထုသုတ်

၆၉။။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ= များစွာ ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုန်းပေးပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ခန္ဓာ=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာခဲကြကုန်ပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဥပဋ္ဌာနသာလာယံ=ချဉ်းကပ်တည်နေရာ အစည်းအဝေး ခန်းမဆောင်၌၊ သန္နိသိန္နာ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်လျက်၊ သန္နိပတိတာ= စုဝေးရောက်ရှိနေကြကုန်လျက်၊ အနေကဝိဟိတံ=တပါးမက များသော အပြားရှိသော၊ တိရစ္ဆာနကထံ=နတ်ပြည်နိဗ္ဗာန်လမ်းခရီးတို့၏ ဖိလာ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောစကားကို [ဤ၌ တိရစ္ဆာနသဒ္ဓါသည် တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါအနက်ဟောမဟုတ်၊ ဖိလာကန်လန်ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုခြင်း ဟူသော (တိရောကရဏ) အနက်ကိုဟောသည်] အနုယုတ္တာ=အားထုတ်ကြ (ပြောဆို ကြ) ကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏။

သေယျထိဒံ=အဘယ်တိရစ္ဆာနကထာကို၊ (အနုယုတ္တာ=လျက်၊ ဝိဟ ရန္တိ=နေကြကုန်သနည်းဟူမူ) ရာဇကထံ=မင်းကိုအကြောင်းပြု၍ ပြောဆို အပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ဧဝရကထံ=သူခိုးဓားပြကို အကြောင်း ပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ မဟာမတ္တကထံ=အမတ်ကြီး ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုလည်းကောင်း၊ သေနာ

ကထံ=စစ်တပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို လည်းကောင်း၊ ဘယကထံ=(မင်းဆေး၊ သူခိုးဆေးစသော) ဆေးကိုအကြောင်းပြု၍ ပြောဆို အပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ယုဒကထံ=စစ်ပွဲကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ အနွကထံ=စားဖွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ပါနကထံ=သောက်ဖွယ်ကို....ကောင်း၊ ဝတ္ထကထံ=အဝတ်ကို....ကောင်း၊ သယနကထံ=အိပ်ယာကို ....ကောင်း၊ မာလာကထံ=ပန်းကို....ကောင်း။

ဂန္ဓကထံ=နံ့သာကို...ကောင်း၊ ဉာတိကထံ=ဆွေမျိုးတို့ကို...ကောင်း၊ ယာနကထံ=(ဖိနပ်၊ လှည်းစသော) ယာဉ်ကို...ကောင်း၊ ဂါမကထံ=ရွာနှင့် ရွာနေလူကို...ကောင်း၊ နိဂမကထံ=နိဂုံးနှင့် နိဂုံးနေလူကို...ကောင်း၊ နဂရကထံ=မြို့နှင့် မြို့နေလူကို...ကောင်း၊ ဇနပဒကထံ=ဇနပုဒ်နှင့် ဇနပုဒ်နေလူကို...ကောင်း၊ ဣတ္ထိကထံ=မိန်းမကို...ကောင်း၊ သူရကထံ=ရဲရင့်သူ လူစွမ်းကောင်းကို...ကောင်း၊ ဝိသိခါကထံ=မြို့ရွာတွင်းလမ်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မြို့ရွာတွင်းလမ်းနှင့် ထိုလမ်းရပ်ကွက်နေ လူတို့ကိုအကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘဋ္ဌာနကထံ=အိုး၏တည်ရာ ရေဆိပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အိုး၏ တည်ရာ ရေခပ်ကျွန်မကို အကြောင်းပြု၍ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ [“အိုး၏ တည်ရာ အိုးထိန်းသည်ကျွန်မ” ဟုလည်းအနက်ပြန်ဆိုကြ၏] ပုဗ္ဗပေတကထံ=ရှေး၌ကွယ်လွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့ကို....ကောင်း။

နာနတ္ထကထံ=အမျိုးမျိုးသောသဘောရှိသောစကားကိုလည်းကောင်း၊ (ရှေ့ကပြဆိုခဲ့ပြီးစကားနှင့် နောက်၌ပြဆိုလတ္တံ့ စကားတို့မှ ကြွင်းကျန်သော အမျိုးမျိုးသောသဘောရှိသောစကားကိုလည်းကောင်း)လောကက္ခာယိကံ^၁ = လောကအကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို လည်းကောင်း၊

၁။လောကက္ခာယိကံ။ ။“လောကက္ခာယိကံ=လောက အကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော လောကာယတဝိတဏှကျမ်းစကားကိုလည်းကောင်း” ဟု ကျမ်းနာမည်ဖော်၍ အနက်ဆိုနိုင်၏။ အယာထာဝတော

သမုဒ္ဒကွာယိကံ=သမုဒ္ဒရာကိုပြောဆိုကြောင်းစကားကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဘဝါဘဝကထံ”=ဤအကြောင်းကြောင့် ကြီးပွား၏၊ ဤအကြောင်းကြောင့် ဆုတ်ယုတ်၏ဟု ထင်ရာမြင်ရာ အကျိုးမရှိသော အကြောင်းတစ်ခုကိုပြဆို၍

ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိသံဟာရာဒိဝသေန လောကော အက္ခာယတိ ဧတေနာ (ဧတာယာ) တိ လောကက္ခာယိကာ=သတ္တလောက၊ သြကာသလောက၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ တည်တံ့ပုံ၊ စုစုဝေးဝေးဖြစ်နေပုံစသည်အားဖြင့် လောကအကြောင်းအရာကို မမှန်မကန်ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော လောကာယတဝိတဏှကျမ်းစကား”ဟူ၍ သံယုတ်ဋီကာ၊ ၃-၅၄၀ (မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ တိရစ္ဆာနကထာသုတ်)၌ဖွင့်၏။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် သီလက္ခန်ဋီကာဟောင်း၌ “ဧတေန” ပုဒ်ကျရစ်၏။ လောကကို ဘယ်သူဖန်ဆင်းသနည်း၊ ဗြဟ္မာ၊ ဗိဿဏိုး၊ အစိုးရသခင်တဦးဦးဖန်ဆင်းသည်၊ ကျိုးကန်းသည်ဖြူ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ အရိုးဖြူလို့ပေါ့၊ ဤသို့စသော လောကာယတဝိတဏှကျမ်းစကားကို လောကက္ခာယိကာခေါ်၏။

၁။ဣတိဘဝါဘဝကထာ။ ။ဘဝ (ဝုဒ္ဓိ)=ကြီးပွားခြင်း၊ ဝါ=ကြီးပွားသောအရာ။ အဘဝ (ဟာနိ)= ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ဝါ= ဆုတ်ယုတ်သောအရာ။ (တနည်း)ဘဝ (သဿတ)=မပြတ်မစဲမြဲသောအရာ။ အဘဝ (ဥစ္ဆေဒ)=ပြတ်စဲသောအရာ။ (တနည်း)ဘဝ=တိုးတက်သော ကာမချမ်းသာ၊ အဘဝ=ဆုတ်ယုတ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပင်ပန်းမှု (အတ္တကိလမထ)။ ဘဝေါ စ အဘဝေါ စ ဘဝါဘဝေါ၊ ဣတိ ဣမိနာ ကာရဏေန ဘဝါဘဝေါ ဣတိဘဝါဘဝေါ၊ ဣတိဘဝါဘဝေါတိ ဝတ္တာ ပဝတ္တိတာ ကထာ ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ=ဤအကြောင်းကြောင့် ဘဝဖြစ်သည်၊ ဤအကြောင်းကြောင့် အဘဝဖြစ်သည်ဟူ၍ ထင်ရာမြင်ရာအကြောင်းကိုပြဆို၍ ဖြစ်စေအပ်သောစကား။

ဋီကာ၌မူ “ဘဝတိ ဝဒ္ဓတိ ဧတေနာတိ ဘဝေါ” စသည်ဖြင့် စာမူရှိ၏။ စာမူသန်ရှင်းသည်ဟု မယူဆပါ။ အဋ္ဌကထာစာမူကား သန်ရှင်းပါ၏။ တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရန် အခြားကျမ်းအဖွင့်ဝါကျများကား- ဣတိ ဘဝေါ ဣတိ အဘဝေါတိ ယံ ဝါ တံ ဝါ နိရတ္တကကာရဏံ

ဖြစ်စေအပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကြောင့် မပြတ်
မစဲမြဲ၏။ ဤအကြောင်းကြောင့် ပြတ်စဲ၏ဟူ၍ ထင်ရာမြင်ရာ အကျိုး
မရှိသော အကြောင်းတခုခုကိုပြဆို၍ ဖြစ်စေအပ်သောစကားကို လည်း
ကောင်း၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကြောင့် ကြီးပွားသော ကာမသုခဖြစ်၏။ ဤ
အကြောင်းကြောင့်ဆုတ်ယုတ်သော ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းမှုဖြစ်၏ဟူ၍ ထင်ရာ
မြင်ရာ....ကောင်း၊ ဣတိဝါ^၁=ဤနည်းတူ အခြားသော အကျိုးမရှိသော

ဝတ္ထာ ပဝတ္တိတကသာ ဣတိဘဝါဘဝကထာ၊ ဧတ္ထ စ ဘဝေါတိ
သဿတံ၊ အဘဝေါတိ ဥစ္ဆေဒံ၊ ဘဝေါတိ ဝုဒ္ဓိံ၊ အဘဝေါတိ ဟာနိ၊
ဘဝေါတိ ကာမသုခံ၊ အဘဝေါတိ အတ္တကိလမထော။ မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသ
သန္တက သုတ်အဋ္ဌကထာ (၁၅၆)၊ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (တ - ၃၂၆)။

ဗာတ္တိသတိရစ္ဆာနကထာ။ ။ဤအဖွင့်များနှင့်အညီ ဘဝသုံးမျိုး၊ အဘဝ
သုံးမျိုးအားဖြင့် ဣတိဘဝါဘဝကထာ (၆) မျိုးရ၏။ ပြခဲ့သော ရာဇကထာ၊
စောရကထာစသော (၂၆)မျိုးနှင့်ပေါင်းလိုက်လျှင် တိရစ္ဆာနကထာ (၃၂)
ဖြစ်၏။ တနည်းအားဖြင့် ဣတိဘဝါဘဝကထာ၌ ဘဝနှင့်အဘဝနှစ်မျိုး
ကိုသာယူပြီးလျှင် ပါဠိတော်၌တိုက်ရိုက်ပြမထားသော အရညကထာ၊
ပဗ္ဗတကထာ၊ နဒီကထာ၊ ဒီပကထာတို့ကို “ဣတိဝါ” ၌ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်
ယူလိုက်ပါက တိရစ္ဆာနကထာ (၃၂)ဖြစ်၏ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ပြ
ထားသည်။

၁။ “ဣတိဝါ” ၌ ဣတိသဒ္ဓါနှင့် ဝါသဒ္ဓါတို့အနက်။ ။ “ဣတိဝါ” ၌
ဣတိသဒ္ဓါသည် အတူဟူသော (ပကာရ) အနက်ဟော (တနည်း) အစ
အပိုင်းအခြားဟူသော (အာဒိ) အနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ ဝါသဒ္ဓါသည်
ဝိကပ်အနက်ဟောဟုလည်းကောင်းဖွင့်၏။ ထိုတွင်ဝိကပ်ဟူသည် တိုက်ရိုက်
မပြုအပ်သောအနက်ကိုစီရင်ခြင်းဟူသော အဝုတ္တဝိကပ်ဖြစ်၏။ ထိုအတိုင်းပင်
ပါဠိတော်အနက်ပေးထားသည်။

ဣတိဝါတိ ဟိ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓါ ပကာရတ္ထေ၊ ဝါသဒ္ဓါ
ဝိကပ္ပတ္ထေ၊ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ- ဧဝံပကာရံ ဣတော အညံ ဝါ တာဒိသံ
နိရတ္ထကကထံ ကထေန္တိတိ။ အာဒိအတ္ထေ ဝါ ဣတိသဒ္ဓါ “ဣတိ ဝါ

စကားကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤသို့အစရှိသော အခြားသော အလားတူ အကျိုးမရှိသောစကားကိုလည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ =နေကြကုန်၏) [“ဣတိဝါတိ” ဟူ၍ နောက်ဆုံး“တိ”ကား အပိုသက်သက် သာတည်း] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ [စာပိုဒ်(၅၀) ဘဏ္ဍနသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဓ=ဤအရပ်၌၊ မယံ= တပည့်တော်တို့သည် ။ပ။ဝိဟရာမ= နေကြပါကုန်၏၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ (အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ဝိဟရာမ=ဟူမူ) ရာဇကထံ=ကောင်း ။ပ။ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊(အနုယုတ္တာ ဝိဟရာမ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ အနေကဝိဟိတံ=သော၊ တိရစ္ဆာ နကထံ=ကို၊ အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ယံ ဝိဟရေယျာထ=အကြင်နေကြ ကုန်ရာ၏၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ (အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ဝိဟရေယျာထ= နေကြကုန်ရာသနည်းဟူမူ) ရာဇကထံ=ကောင်း။ပ။ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ယံ ဝိဟရေယျာထ=ရာ၏) ဧတံ=ဤသို့ နေခြင်းသည်၊ သဒ္ဓါယ=ဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ [ယခင်စာပိုဒ်(၅၀) ဘဏ္ဍနသုတ်ကြည့်] ။ပ။ပဗ္ဗဇိတာနံ=ကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ=ကုန်သော၊ တုမှာကံ=သင်တို့အား၊ န ပတိရူပံ =မသင့်လျော်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထာဝတ္ထုနိ=(အလိုရမ္မက်မရှိခြင်း၊ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း စသည်တို့၏) အကြောင်းဝတ္ထုဖြစ်သော စကားတို့သည်၊ [ဝတ္ထု=အကြောင်း ဖြစ်သော+ကထာ=စကား] ဣမာနိ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့တည်း၊ ဒသ= ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အပ္ပိစ္ဆကထာ= လည်းကောင်း [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သမ္မောဓိသုတ်ကြည့်]။ပ။ ဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿနကထာ=ကောင်းတည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဒသနံ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေသံ ကထာဝတ္ထုနိ=ဤအလိုရမ္မက်မရှိခြင်းစသည်တို့၏ အကြောင်း

ဣတိ ဝေရူပါ နစ္စဂီတဝါဒီတဝိသုကဒဿနာ ပဋိဝိရတော”တိ အာဒိသု ဝိယ၊ ဝေမာဒိ အညမ္ပိ တာဒိသံ ကထံ ကထေန္တိတိ အတ္ထော။ ပါစိတ် သာရတ္ထဋီကာ၊ ဝိကာလဂါမပ္ပဝေသနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် (၁၀၀)။

ဝတ္ထုဖြစ်သောစကားတို့ကို၊ ဥပါဒါယ ဥပါဒါယ=ဉာဏ်ဖြင့်ကပ်ယူ၍
ကပ်ယူ၍၊ ကထံ=စကားကို၊ စေ ကထေယျာထ=အကယ်၍ ပြောကြ
ကုန်ငြားအံ။ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ပြောသည် ဖြစ်လသော်) ဧဝံမဟိဒ္ဓိကာနံ=
ဤမျှလောက် ကြီးသောတန်ခိုးရှိကုန်သော၊ (ဤသို့သုံးကျွန်းလုံးကို
တပြိုင်နက် ထွန်းလင်းစေနိုင်လောက်အောင် ကြီးမားသော တန်ခိုးရှိ
ကုန်သော) ဧဝံမဟာနဘာဝါနံ=ဤမျှလောက်ကြီးသော အစွမ်းအာနုဘော်
ရှိကုန်သော၊ ဣမေသမ္ပိ စန္ဒိမသူရိယာနံ=ဤလနေတို့၏ သော်မှလည်း၊
တေဇံ= တန်ခိုးကို၊ တေဇသာ= သင်တို့၏ တန်ခိုးဖြင့်၊ ပရိယာဒိယေယျာထ=
ကုန်ခမ်းစေနိုင်ကုန်ရာ၏၊ ဝါ=ကုန်ခန်းအောင် လွှမ်းမိုးထားနိုင်ကုန်ရာ၏၊
အညတိတ္ထိယာနံ=သာသနာပအယူရှိကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဏောနံ=ပရိဗ္ဗိတို့၏၊
တေဇံ=ကို၊ တေဇသာ=ဖြင့်၊ ပရိယာဒိယနေ=ကုန်ခန်းစေခြင်း၌၊ ဝါ=၌၊
ဝါဒေါ=စကားအထူးပြောဆိုဖွယ်သည်၊ ဧဝံ ပန(အတ္ထိ)=အဘယ်မှာ
ရှိတော့အံ့နည်း၊ (နတ္ထိ ဧဝံ=မရှိတော့သည်သာတည်း) ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)နဝမံ။

၁၀-ဒုတိယကထာဝတ္ထုသုတ်

၇၀။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ပါသံသာနိ= ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကိုဆောင်ကုန်သော။
ဌာနာနိ= အကြောင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ ဒသ=တည်း ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္တနာ စ=ကိုယ်တိုင်သည်
လည်း၊ အပ္ပိစ္ဆော=နည်းသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဝါ=လောဘ
အလိုရမ္မက်မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခုနဉ္စ=ရဟန်းတို့ကိုလည်း၊
အပ္ပိစ္ဆကထံ=အလိုရမ္မက်မရှိသည်အဖြစ်နှင့်စပ်သောစကားကို၊ ကတ္တာ=
ပြုတတ်သည်၊ ဝါ=ပြောဟောတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခု=သည်၊
အပ္ပိစ္ဆော=ကိုယ်တိုင်ကလည်း နည်းသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိ၏၊ ဘိက္ခုနဉ္စ
=လည်း၊ အပ္ပိစ္ဆကထံ=ကို၊ ကတ္တာ=ပြုတတ်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုတတ်၏၊
ဣတိ=ဤမည်သော၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ကိုယ်တိုင်ကလည်း
အပ္ပိစ္ဆဖြစ်၍ ရဟန်းတို့ကိုလည်း အပ္ပိစ္ဆကထာကို ဟောပြောခြင်းဟူသော
ဤအကြောင်းသည်) ပါသံသံ= ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကိုဆောင်သော၊ ဌာနံ=

အကြောင်းပေတည်း။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ သန္တုဋ္ဌော=ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ရောင့်ရဲကျေနပ် လွယ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ သန္တုဋ္ဌိကထံ=ကို၊ [ယခင် သုတ်ကြည့်ဆို] ကတ္တာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သန္တုဋ္ဌော= ကိုယ်တိုင်ကလည်း ရောင့်ရဲလွယ်၏၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ သန္တုဋ္ဌိကထံ= ကို၊ ကတ္တာ=၏၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ=သည်၊ (ကိုယ်တိုင်သန္တုဋ္ဌဖြစ်၍ ရဟန်းတို့ကိုလည်း သန္တုဋ္ဌိကထာကိုပြောဟောခြင်းဟူသော ဤအကြောင်း သည်) ပါသံသံ=သော၊ ဌာနံ=အကြောင်းပေတည်း။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ ပဝိဝိတ္တော=(ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဥပဓိဝိဝေကဟူသော) ဝိဝေကသုံးပါးတို့ဖြင့် ကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်သည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ ဘိက္ခု= သည်၊ ပဝိဝိတ္တော=ငြိမ်၏ ။ပ။ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ= ဤအကြောင်း သည်၊ (ကိုယ်တိုင် ပဝိဝိတ္တဖြစ်၍ ရဟန်းတို့ကိုလည်း ပဝိဝေကကထာကို ပြောဟောခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) ပါသံသံ=သော၊ ဌာနံ=တည်း၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊ အသံသဋ္ဌော=(အမျိုးသမီးတို့နှင့် ငါးမျိုးသော သံသဂ္ဂရာဂဖြင့်) မရောနှော မဆက်ဆံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခုနု= လည်း၊ အသံသဂ္ဂကထံ=ကို၊ [ယခုပါဠိတော်စာအုပ်၌ “အသံသဋ္ဌကထဉ္စ” ဟုရှိနေ၏၊ ယခင်သုတ်တုန်းကအတိုင်း “အသံသဂ္ဂကထဉ္စ” ဟုရှိသင့် ပါသည်]။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အသံသဋ္ဌော=ကိုယ်တိုင်လည်း ငါးမျိုးသော သံသဂ္ဂရာဂဖြင့် မရောနှော။ပ။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ အာရဒ္ဓဝိရိယော=အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝိရိယ ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ အတ္တနာ စ=လည်း၊ သီလသမ္ပန္နော= သီလနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ သီလသမ္ပဒါကထံ=သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော စကားကို။ပ။ သမာဓိသမ္ပန္နော=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ သမာဓိသမ္ပဒါကထံ= သမာဓိနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောစကားကို။ပ။ ပညာသမ္ပန္နော= ပညာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ ပညာသမ္ပဒါကထံ= ပညာနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောစကားကို။ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော= (အရိယဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော) ဝိမုတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသည်။ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါကထံ=

ဝိမုတ္တိနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောစကားကို။ပ။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော=(၁၉-ပါးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော) ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ= ဧ၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပဒါကထံ=ဝိမုတ္တိဉာဏ် အမြင်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောစကားကို၊ ကတ္တာ=သည်၊ ဟောတိ=ဧ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော=ကိုယ်တိုင်လည်း ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံ၏၊ ဘိက္ခုနု=လည်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန သမ္ပဒါကထံ= ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေသောစကားကို၊ ကတ္တာ=ပြုလုပ်ဟောပြောတတ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤ အကြောင်းသည်၊ (ကိုယ်တိုင်ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နုဖြစ်၍ ရဟန်းတို့ ကိုလည်း ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပဒါကထာကို ပြောဟောခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) ပါသံသံ=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကိုဆောင်သော၊ ဌာနံ= အကြောင်းပေဟည်း။ပ။ဒသမံ။

ဒုတိယော=သော၊ ယမကဝဂ္ဂေါ=ယမကဝဂ်တည်း။

(ဂ) ၃-အာကဇံဝဂ်

၁ - အာကဇံသုတ်

၇၁။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) သမ္ပန္နသီလာ=ပြည့်စုံသော သီလရှိကုန်လျက်၊ သမ္ပန္နပါတိမောက္ခာ=ပြည့်စုံသောပါတိမောက်သီလ ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ= စည်းကြကုန်လျက်၊ ဝါ= နံကုန်လျက်၊ [ဇာပိဒံ (၁၇) ပဌမနာထသုတ်ကြည့်] အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နာ=ကုန်လျက်၊ ဝိဟရထ=ကုန်လော။ပ။ သိက္ခထ= ဖြည့်ကျင့်ကြကုန်လော။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ (အဟံ=ငါသည်)သဗြဟ္မစာရိနံ= သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့၏၊ ပိယော စ=ချစ်ခင်အပ်သူသည် လည်း ကောင်း၊ ဝါ=ချစ်ဖွယ်မျက်လုံးဖြင့် အကြည့်ခံရသူသည်လည်းကောင်း၊ မနာပေါ စ=ပီတိစိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=

မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ဆိုက်ရောက်ဖြန့်မိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဂရ စ = ကျောက်ထီးတန္တု အလေးပြုအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနိယော စ = ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ (သိမြင်သင့်သည်ကို သိမြင်ပါပေသည်ဟု ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်လည်းကောင်း) အသံ=ဖြစ်လိုပါ၏။ ဝါ= ဖြစ်ပါရစေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ စေ အာကဓေယျ=အကယ်၍ လိုလားတောင့်တငြားအံ့၊ (စေ သတိ=ဤသို့လိုလားတောင့်တသည်ဖြစ်လသော်၊ သောဘိက္ခု=ထိုလိုလားတောင့်တသောရဟန်းသည်) သီလေသု= စတုပါရီသုဒ္ဓိ သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီဇေ=ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တ^၂=မိမိ၏၊ စေတောသမထံ=စိတ်ကိုငြိမ်သက်

၁။ပရိပူရကာရီ ဇေ။ ။ ဤနေရာ၌ “သီလေသေဝ=သီလတို့၌ သာလျှင်၊ ပရိပူရကာရီ=ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်” ဟူ၍ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့လျှင် “သီလတို့၌သာ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိ၏၊ သမာဓိပညာသိက္ခာနှစ်ပါးတို့၌ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့မရှိ”ဟူ၍ သမာဓိပညာသိက္ခာနှစ်ပါးကို ကန့်မြစ်ထုတ်ပယ်ပစ်ရာရောက်၏။ ထိုကြောင့် “သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီ ဇေ= ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်သာလျှင်”ဟူ၍ အဝဇာရဏကို နောက်ပုဒ်၌ပြောင်းထည့်၍အနက်ပြန်ဆိုရသည်။ သီလေသေဝဿ ပရိပူရကာရီတိ သီလေသု ပရိပူရကာရီ ဇေ ဘဝေယျာတိ ဇေ ဥတ္တရပဒါဝဇာရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဇေ ဟိ ဣမိနာ ပဒေန ဥပရိသိက္ခာဒ္ဓယံ အနိဝတ္တိတမေဝ ဟောတိ။ ဋီကာ။

၂။အဇ္ဈတ္တံ စေတောသမထမနုယုတ္တော။ ။“အဇ္ဈတ္တံ စေတောသမထမနုယုတ္တောတိ အတ္တနော စိတ္တသမထေ”ဟူ၍ ဤမျှသာ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျတွေ့ရ၏၊ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ - ၁၆၁ (အာကဓေယျသုတ်)၌မူ ထိုဝါကျနှင့် တဆက်တည်းပင် “ဧတ္ထ ဟိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ အတ္တနောတိ ဝါ ဧကံ ဧကတ္တံ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ၊ ဘုမ္မတ္ထေ ပနေတံ သမထန္တိ ဥပယောဂဝစနံ၊ အနုတိ ဣမိနာ ဥပသက္ကေန သိဒ္ဓံ” ဟူ၍ ယခုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမူတွေ့ရ၏။

ထိုအဋ္ဌကထာ၌ အဇ္ဈတ္တံပုဒ်နှင့် အတ္တနောပုဒ်တို့သည် သဒ္ဓါသာက္ခံ၍

စေခြင်းကိစ္စ၌၊ အနုယုတ္တော=မက္ခေမက္ခာယုဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=
ကြိုးစားအားထုတ်သည်လည်းကောင်း၊ အနိရာကတဇ္ဈာနော=အပြင်အပ၌
မထုတ်ပယ်အပ်သော ဈာန်ရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ (အခါခပ်သိမ်း

အနက်တူသည်ဟုဆိုသောကြောင့် “အတ္တနော=မိမိ၏”ဟု အနက်ပြန်ဆို
ရသကဲ့သို့ “အဇ္ဈတ္တံ = မိမိ၏”ဟု အနက်ပြန်ဆိုရ၏ (အံဝိဘတ္တိနမကာ
ရန္တာ အဗျယိဘာဝါ-သုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်ကို အံပြုရ၏) ဝိဂြိုဟ်ပြုသော
အခါ၌ကား ထုံးစံအတိုင်း “အတ္တာနံ အဓိ အဇ္ဈတ္တံ၊ (သို့မဟုတ်)အတ္တာနံ
အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိကိုယ်ကို (မိမိရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကို) စွဲမှီရည်စူး
၍ ဖြစ်သောတရား၊ ဝါ=အတ္တကိုစွဲမှီရည်စူး၍ဖြစ်သောတရား” ဟုသော်
လည်းကောင်း၊ “အတ္တနိ ပဝတ္တံ အဇ္ဈတ္တံ (အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တံ
အဇ္ဈတ္တံ)=မိမိသန္တာန် (မိမိခန္ဓာအစဉ်)၌ဖြစ်သောတရား” ဟုသော်လည်း
ကောင်း ဝိဂြိုဟ်ပြုရ၏။ ထိုဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ မိမိကိုယ်ကို စွဲမှီရည်စူး၍
ဖြစ်သဖြင့် မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ဖြစ်သော (ပါဝင်သော) ထိုအဇ္ဈတ္တနာမည်
ရရှိသော တရားများကို မြန်မာလို “မိမိ”ဟူ၍ တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းခေါ်ဝေါ်
ရ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် “အတ္တနော=မိမိ၏”ဟု မြန်မာပြန်သကဲ့သို့ “အဇ္ဈတ္တံ
=မိမိ၏”ဟူ၍ ဤသုတ်၌ မြန်မာပြန်ရသည်။ “အဇ္ဈတ္တံ=မိမိ၏၊ ကာယေ=
ဝင်လေထွက်လေ အပေါင်း၌”ဟုသော မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်မှ အဇ္ဈတ္တပုဒ်
နှင့်အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ဤကား အဋ္ဌကထာဒီကာအဖွင့်များအတိုင်း
ရှင်းလင်းပြခြင်းတည်း။

သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းများနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်သမာသံ(၂)သုတ် အလိုအား
ဖြင့်မူ ဤသုတ်မှ အဇ္ဈတ္တပုဒ်ကို ဝိဘတျတ္ထအဗျယိဘောသမာသံပုဒ်ဟု
ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး “အတ္တနောတိ အဇ္ဈတ္တံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်ဖြစ်၏
[အတ္တနော=မိမိ၏၊ ဣတိ=ဤအနက်ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ=အဇ္ဈတ္တမည်၏၊
အဇ္ဈတ္တံ=မိမိ၏] သို့သော် ဈာန်ခန်းစသော များစွာသောနေရာတို့၌မူ
အဇ္ဈတ္တပုဒ်သည် ဈာန်ပုဒ်စသည်တို့၏ ဝိသေသနဖြစ်သောကြောင့် “အဇ္ဈတ္တံ
=မိမိသန္တာန်(မိမိခန္ဓာအစဉ်)၌ဖြစ်သော” စသည်ဖြင့် အရာဌာနအားလျော်စွာ
အနက်ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး ဝိဘတျတ္ထအဗျယိဘောဟုလည်း မဆိုရ၊ အဘ

ပွားများအားထုတ်မှု မပြုခြင်းအားဖြင့် အပြင်အပဋိထုတ်ပယ်ထားအပ်သော
 ဈာနဘာဝနာရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊) ဝါ = မဖျက်ဆီးအပ်သော
 ဈာန်ရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ (ပွားများအားထုတ်မှုပြုပါသော်လည်း ကြီး
 ကြားကြီးကြား တွန့်ဆုတ်နေခြင်းအားဖြင့် ဖျက်ဆီးအပ်သော ဈာန
 ဘာဝနာရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊) ဝိပဿနာယ = ဝိပဿနာနှင့်၊
 (အနိစ္စာနုပဿနာစသော ဓုနစ်မျိုးသော အနုပဿနာဟူသော ဝိပဿနာနှင့်)
 သမန္တာဂတော = ပြည့်စုံသူသည်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရာနံ = (တော
 ကျောင်း၊ သစ်ပင်ရင်းစသော) ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းတို့ကို၊ ဗြူဟေတာ =
 တိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အဿ = ဖြစ်ရမည်။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဘိက္ခု = သည်၊ (အဟံ = ငါသည်) စိဝရ .... ကွာရာနံ
 = သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ လူမမာ၏ရောဂါအတွက်
 ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့်အကြောင်း အဆောက်
 အဦးဖြစ်သောဆေးတို့ကို၊ လာဘီ = ရခြင်းရှိသည်၊ အသံ = ဖြစ်လိုပါ၏၊
 ဝါ = ဖြစ်ပါရစေ၊ ဣတိ = သို့၊ စေ အာကဇံယျ = အကယ်၍လိုလားတောင့်က
 ငြားအံ့။။ပ။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဘိက္ခု = သည်၊ အဟံ = ငါသည်၊ ယေသံ =
 အကြင်နတ်လူတို့၏၊ စိဝရ... ကွာရာနံ = တို့ကို၊ ပရိဘုဇ္ဇာမိ = ဘုဉ်းပေး
 သုံးစွဲ၏၊ တေသံ = ထိုနတ်လူတို့၏၊ တေ ကာရာ = ထိုပစ္စည်းလေးပါး
 လှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်တို့သည်၊ မဟာပူလာ = များသော လောကီသုခအကျိုး

ယာရာမ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယနှင့် ကစွည်းဘာသာဋီကာသမာသ်ခန်း
 “အညသ္မာ လောပေါစ” သုတ်လည်းကြည့်ပါ။

ထို့နောက် အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသည့်အတိုင်း စေတောသမထံ၌ ဒုတိယာ
 ဝိဘတ်ကို (အနုသဒ္ဓါ၏ ယှဉ်ရာဖြစ်သောကြောင့်) တတိယာ သတ္တမိနဉ္စ
 သုတ်ဖြင့် သတ္တမိအနက်၌သက်ပါ။

၁။မဟာပူလာ မဟာနိသံသာ။ ။ယခင် အာကဇံယျသုတ်အဋ္ဌကထာ၌
 “မဟန္တံ လောကီယသုခံ ဖလန္တိ ပသဝ္ဇ္ဇိတိ မဟာပူလာ၊ မဟာတော
 လောကုတ္တရာသုခဿ ပစ္စယာ ဟောန္တိတိ မဟာနိသံသာ” ဟူ၍ ထိုနှစ်ပုဒ်ကို
 ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ္ထ အထူးအဆန်းဖွင့်ပြထား၏။မဟာပူလပုဒ်ကို မဟန္တံ သဒ္ဓါပပဒ

ရရှိကုန်သည်။ မဟာနိသံသာ=များသော လောကုတ္တရာသုခအကျိုး ရရှိ
ကုန်သည်။ အသု=ဖြစ်စေလိုပါကုန်၏။ ဝါ=ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း။
ဣတိ=သို့။ စေ အာကခံေယျ=ငြားအံ့။ပ။

ဖလဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် ကုမ္ဘကာရပုဒ်ကဲ့သို့ ကိတန္တတပျူရိသံသမာသံ
ဝစနတ္ထပြုထားခြင်း ဖြစ်၏။ မဟာနိသံသာပုဒ်ကိုလည်း “မဟာတော
လောကုတ္တရာသုခဿ အာနိသံသာ ပစ္စယာ မဟာနိသံသာ” ဟု ဆဋ္ဌိတပျူ
ရိသံသမာသံဝစနတ္ထပြု၊ အာနိသံသသဒ္ဓါ ပစ္စယအနက်ဟောဟု ဆိုလို၏။
ထိုအဖွင့်အလို “မဟာပွလာ=ကြီးမားမြင့်မြတ်သော လောကီ သုခအသီးကို
သီးတတ်၊ ဖြစ်ပွားစေတတ်ကုန်သည်။ မဟာနိသံသာ=ကြီးမားမြင့်မြတ်
သော လောကုတ္တရာ သုခ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သည်” ဟု အနက်ဆိုပါ။

တနည်းအားဖြင့်မူ “ပဋိမေ ဂဟပတယော အာနိသံသာ” စသည်၌ကဲ့သို့
အာနိသံသသဒ္ဓါသည် အကျိုးဟူသောအနက်ဟော ဖလပုဒ်၏ အနက်တူ
ပရိယာယ်ဖြစ်၏။ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင်လည်း ထုံးစံအတိုင်း “မဟန္တံ ဖလံ
ဧတေသံ(ကာရာနံ)တိ မဟာပွလာ၊ မဟာဇ္ဇော အာနိသံသော ဧတေသန္တိ
မဟာနိသံသာ” ဟုဝစနတ္ထပြု၊ နိဿယခန်း၌ ထိုမဟုဋ္ဌိဟိသမာသံဝစနတ္ထ
အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုထား၏။

အဖွင့်နှစ်နည်းနှိုင်းယှဉ်ချက်။ ။ ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှစ်နည်း နှိုင်းယှဉ်
ကြည့်လျှင် ပဌမနည်း၌ မဟာပွလာ၌ ကြီးမားမြင့်မြတ်သော လောကီသုခ
ဟူသော အသီးကို သီးတတ်၊ ဖြစ်ပွားစေတတ်သော(ဖလ)တရားဟူသည်
အဘယ်နည်းဟုဆိုလျှင် ပါဠိတော်၌ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း ပစ္စည်း
လေးပါး လှူဒါန်းမှု ဒါနကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်း (ဖလ)တရားဖြစ်ပါ
သည်ဟု ဖြေဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဌမနည်း၌ ဖလသဒ္ဓါသည်
အကြောင်းတရားဟူသောအနက်ကိုဟောရကား အကြောင်း(ပစ္စယ) အနက်
ဟော အာနိသံသသဒ္ဓါနှင့်အနက်တူဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် ပဌမနည်း၌
ဖလနှင့် အာနိသံသသဒ္ဓါနှစ်ခုတို့သည် အကြောင်းအနက်ဟောချင်း တူ
သကဲ့သို့ပင် ဒုတိယနည်း၌လည်း ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကျိုးအနက်ဟောချင်း
တူနေပေသည်။

ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=ငါ၏၊ ပေတာ^၁=(ပြိတ္တာဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်) တမလွန်
 ဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ [ပေတ=ပ+ဣ+တ၊ ပေစ
 ဘာဝံ ဣတာ ဂတာ ပေတာ] ကာလင်္ဂတာ= ကွယ်လွန်မှုကိုပြုပြီးကုန်သော၊
 ဝါ=ပြုအပ်ပြီးသော ကွယ်လွန်မှုရှိကုန်သော၊ ဝါ=ကွယ်လွန်ရာအခါကို
 ပြုပြီးကုန်သော၊ ဝါ=ပြုအပ်ပြီးသော ကွယ်လွန်ရာအခါရှိကုန်သော၊ [ကာလ=
 ကွယ်လွန်ခြင်း၊ ဝါ=ကွယ်လွန်ရာအခါ] ယေ ဉာတိ=အကြင်ယောက္ခမနှင့်
 ယောက္ခမဘက်က ဆွေမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယေ သာလောဟိတာ=
 အကြင်သွေးသားစပ်သော အဘအဘိုးအစရှိသော သားချင်းတို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ပသန္နစိတ္တာ=ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ အနုဿရန္တိ=ငါ့ကို
 အောက်မေ့အမှတ်ရကြကုန်၏၊ တေသံ=ထိုဆွေမျိုးသားချင်းတို့၏၊ တံ=
 ထိုငါ့၌ကြည်ညိုသောစိတ်သည်၊ ဝါ=ထိုကြည်ညိုစိတ်ဖြင့် ငါ့ကို အောက်မေ့
 အမှတ်ရခြင်းသည်၊ မဟပ္ပလံ=များသော လောကီသုခအကျိုးရရှိသည်၊
 မဟာနိသံသံ=များသော လောကုတ္တရာသုခအကျိုးရရှိသည်၊ အဿ=ဖြစ်စေ
 လိုပါ၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ စေ အာကဇံယျ=ငြားအံ့။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ (အဟံ)ဣတရိတရ ...က္ခာရေန=
 အကောင်းအဆိုး မမျှော်ကိုးဘဲ တမျိုးမျိုးရရှိလာသော သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊
 အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ ဂိလာန၏ ပစ္စည်းဖြစ်သော ဆေးအသုံးအဆောင်ဖြင့်၊
 သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်သူသည်၊ အဿံ=ဖြစ်လိုပါ၏၊ ဝါ= ဖြစ်
 ပါရစေ၊ ဣတိ စေ အာကဇံယျ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 (အဟံ)သီတဿ=အအေးကိုလည်းကောင်း၊ ဥဏှဿ=မီးပူကိုလည်းကောင်း၊
 ဇိယန္တာယ=ဆာလောင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပိပါသာယ= ရေငတ်ခြင်းကို
 လည်းကောင်း၊ ခံသ+မကသ+ဝါတ+အာတပ+ သရီသပ+သမ္ပဿာနံ=

၁။ ပေတာ ဉာတိ သာလောဟိတာ။ ။ဤနေရာဝယ် မူလပဏ္ဏာသ
 ပါဠိတော် အာကဇံယျသုတ်(၄၀)၌မူ ဤသုတ်နှင့်မတူဘဲ “ဉာတိ
 သာလောဟိတာ ပေတာ ကာလင်္ဂတာ” ဟူ၍ စာမူရှိ၏။ ထို၌ ဝိသေသျှ
 နှစ်ပုဒ်က ရှေ့ကနေပြီး ဝိသေသနနှစ်ပုဒ်က နောက်ကနေသဖြင့် ဝိသေသျှနှင့်
 ဝိသေသန တသန်စီရှိနေခြင်းကြောင့် သာ၍ကောင်း၏။

မှက်+ခြင်+ လေ+နေပူ+မြွေကင်းတို့၏+ကိုက်ခဲ၊ထိပါး၊ အတွေ့နှစ်ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဒုရတ္တာနံ=မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒုရာ ဂတာနံ=မကောင်းသဖြင့် သောတဒ္ဓါရသို့ ရောက်လာကုန်သော၊ ဝစန ပထာနံ=စကားဟူသောအကြောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို သိလိုသောသူ၊ သိစေလိုသောသူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမော=သည်းခံနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အသံ= ဖြစ်လိုပါ၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပါရစေ။

ဥပ္ပန္နာနံ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ သာရီရိကာနံ=ခန္ဓာကိုယ်၌ စွဲကပ်နေ ကုန်သော၊ ဒုက္ခာနံ=ခက်ခဲသဖြင့် သည်းခံအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သည်းခံနိုင်ခဲ ကုန်သော၊ တိဗ္ဗာနံ=ထူထပ်ကုန်သော၊ (အဆက်မပြတ် တရစပ်ဖြစ်ခြင်း အားဖြင့် ထူထပ်ကုန်သော) ဝါ= (ပူပြင်းဆင်းရဲခဲခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းကြုတ် ကုန်သော၊ ခရာနံ= ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကုန်သော၊ ကဋ္ဌကာနံ=ထက်မြက် စူးရှကုန်သော၊ ဝါ=ခါးစပ်သော အရသာနှင့်တူကုန်သော၊ အသာတာနံ= ချိုသာခံချင်ဖွယ် မကောင်းကုန်သော၊ အမနာပါနံ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွား စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏဟရာနံ= အသက် ကို ဆောင်ယူပယ်ရှားနိုင်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့ကို၊ အဓိဝါသက ဇာတိကော=သည်းခံနိုင်သူ၏ သဘောရှိသည်၊ အသံ=၏၊ ဝါ=စေ၊ ဣတိ စေ အာကခံေယျ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်(အဟံ) အရတိ+ရတိ+သဟော= (သမထ ဝိပဿနာဟူသော) နေက္ခမ္မ အကျင့်၌ မပျော်မွေ့ခြင်းနှင့်+ ကာမဂုဏ်တို့၌ ပျော်မွေ့ခြင်းကို+ဖိစီးလွှမ်းမိုးနိုင်သူသည်၊ အသံ=၏၊ ဝါ=စေ၊ မံ စ= ငါ့ကိုကား၊ ဝါ=ငါ့ကိုတော့၊ အရတိရတိ=နေက္ခမ္မအကျင့်၌မပျော်မွေ့ခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ ပျော်မွေ့ခြင်းသည်၊ န သဟေယျ=မဖိစီးမလွှမ်းမိုးနိုင် ပါစေလို၊ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ အရတိရတိ=ကို၊ အဘိဘုယျ အဘိ ဘုယျ=လွှမ်းမိုး၍လွှမ်းမိုး၍၊ ဝိဟရေယျ=နေလိုပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ စေ အာကခံေယျ။ ပ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ (အဟံ)ဘယ+ဘောရဝ+သဟော= စိတ်ကြောက်ရွံ့ခြင်းဘေးနှင့်+ ကြောက်ဖွယ်အာရုံဘေးကို+ ဖိစီးလွှမ်းမိုးနိုင်

သူသည်၊ အသံ=၏၊ ဝါ=စေ၊ [အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၈) ဒုတိယ
 အာဟုနေယျသုတ်လည်းကြည့်] မံ စ=ငါ့ကိုကား၊ ဘယဘောရဝေါ=
 စိတ်ကြောက်ရွံ့ခြင်းဘေးနှင့် ကြောက်ဖွယ်အာရုံဘေးသည်၊ နသဟောယျ=
 စေလို၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဘယဘောရဝံ=ကို။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 (အဟံ) အဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ်(၈) ဈာနသုတ်ကြည့်]
 ။ပ။ အကသီရလာဘီ=သည်၊ အသံ=၏၊ ဝါ=စေ၊ ဣတိ စေ အာကခေယျ
 ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ (အဟံ) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာ=
 ကြောင့် ။ပ။ ဝိဟရေယျ=နေလိုပါ၏၊ ဝါ=နေပါရစေ၊ ဣတိ စေ
 အာကခေယျ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ပန္နသီလာ=ကုန်လျက်။ ပ ။ သိက္ခထ=ကုန်လော၊
 ဣတိ=ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ [တနည်း-“သမ္ပန္နသီလာ ဘိက္ခဝေ။ပ။
 သိက္ခာပဒေသုတိ=သမ္ပန္နသီလာ ဘိက္ခဝေ။ ပ ။ သိက္ခာပဒေသု” ဟူ၍၊
 ဣတိ=ဤသို့သော] ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်
 သဘောကို၊ (သီလဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ စေတောသမထ၌ မက္ခေမက္ခာယှဉ်ခြင်း
 စသောအကြောင်းကြောင့် သဗြဟ္မစာရီတို့၏ ပိယ မနာပစသည်ဖြစ်ရခြင်း
 အကျိုးမှစ၍ စေတောဝိမုတ္တိပညာဝိမုတ္တိသို့ ကိုယ်တိုင်ဆိုက်ရောက် မျက်
 မှောက် ပြုနေနိုင်ခြင်းအကျိုးတိုင်အောင်သော လောကီလောကုတ္တရာအကျိုး
 တို့ကိုရရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ
 =ငါသည်) ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်
 မူပြီ) ပဌမံ။

၂-ကဏုကသုတ်

၇၂။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဝေသာ
 လိယံ=ဝေသာလီမြို့အနီး၌၊ မဟာဝနေ=မဟာဝန်တော၌၊ ဝါ= ကြီးစွာသော
 တော၌၊ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာယံ=အထွတ်တပ်ဆင်ထားအပ်သော ပြာသာဒ်
 ကျောင်းတော်၌၊ ဝါ=ကုဋ္ဌာဂါရသာလာကျောင်းတိုက်၌၊ သမ္ပဟုလေဟိ=
 များစွာကုန်သော၊ အဘိညာတေဟိ အဘိညာတေဟိ=(နေလအသွင်)

ပေါလွင်ထင်ရှားကုန်၊ ထင်ရှားကုန်သော၊ ထေရေဟိ=ထေရ်ရှင်ဖြစ်တော်မူ
 ကြကုန်သော၊ သာဝကေဟိ=တပည့်တို့နှင့်၊ ဝါ=တပည့်ဖြစ်ကြကုန်သော၊
 အာယသ္မတာ စ စာလေန=အရှင်စာလနှင့်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတာ
 စ ဥပစာလေန=အရှင် ဥပစာလနှင့်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတာ စ
 ကုက္ကုဋေန=အရှင်ကုက္ကုဋနှင့်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတာ စ ကဋိဗ္ဗေန=
 အရှင်ကဋိဗ္ဗနှင့်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတာ စ နိကဋေန=ကောင်း၊ အာ
 ယသ္မတာ စ ကဋိဿဟေန=ကောင်း၊ သဒ္ဓိံ =အတူတကွလည်းကောင်း၊
 အညေဟိ=အခြားကုန်သော၊ အဘိညာတေဟိ အဘိညာတေဟိ=ကုန်သော၊
 ထေရေဟိ=ကုန်သော၊ သာဝကေဟိ=တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ စ=အတူတကွလည်း
 ကောင်း၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊
 အဘိညာတာ အဘိညာတာ=ကုန်သော၊ လိစ္ဆဝီ=လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည်၊
 ဘဒြေဟိ ဘဒြေဟိ=ကောင်းကုန်၊ ကောင်းကုန်သော၊ ယာနေဟိ=ယာဉ်
 တို့ဖြင့်၊ ပရပုရာယ=နောက်လိုက် ရှေ့ပြေး အခြံအရံများစွာဖြင့်၊ ဘဂ
 ဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှါ၊ ဥစ္စာသဒ္ဓါ= မြင့်တက်
 သော အသံရှိကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ မဟာသဒ္ဓါ=များပြားကျယ်လောင်
 သော အသံရှိကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ မဟာဝနံ=မဟာဝန်သို့၊ ဝါ=
 ကြီးစွာသောတောသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟန္တိ=ဝင်လာကြကုန်၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေသံ အာယသ္မန္တာနံ=ထိုထေရ်ရှင်မြတ်တို့၏၊
 ဝါ=တို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=
 အဘယ်သို့၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊ အဘိ
 ညာတာ အဘိညာတာ=ကုန်သော၊ ဣမေ လိစ္ဆဝီ=ဤ လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည်
 ၈၂ ။ အဇ္ဈောဂါဟန္တိ=ကုန်၏၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဈာနာ=ဈာန်
 တို့ကို၊ သဒ္ဓကဏ္ဍကာ=အသံဟူသောဆူးရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ=ဟောတော်
 မူအပ်ကုန်ပြီ၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဂေါသိင်္ဂံသာလ
 ဝနဒါယော= ဂေါသိင်္ဂံမည်သော အင်ကြင်းတောခေါ်တွင်သော တောသည်၊
 (ပင်စည်မှ နွားဦးချိုသဏ္ဍာန်ရှိသော အခွပေါ်ထွက်လာရာ သစ်ပင်ကြီး
 တပင်ကို အကြောင်းပြု၍ ဂေါသိင်္ဂံမည်သော အင်ကြင်းတောအမည်ရသော

တောသည်) အတ္တိ=ရှိ၏၊ တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမေယျာမ= သွားကြရပါကုန်မူကား၊ ယံနုန=ကောင်းလေစွာ၊ တတ္ထ=ထိုဂေါသိင်္ဂ အင်ကြင်းတော၌၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ အပ္ပသဒ္ဓါ=နည်းသောလူသံရှိကုန် လျက်၊ ဝါ=မြို့ရွာဆူညံ လူသံမရှိကုန်ဘဲ၊ အပ္ပါကိတ္တာ=လူတို့နှင့် မရော ပြွမ်းကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရေယျာမ=နေကြရပါမူကား၊ ယံနုန=ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်(အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)

အထခေါ=စဉ်းစားကြပြီးရာထိုအခါ၌၊ တေ အာယသ္မန္တော=ထိုအရှင် တို့သည်၊ ယေန=၌။ပ။ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွသွားတော်မူကြကုန်ပြီ၊ တတ္ထ=၌ ။ပ ။ဝိဟရန္တိ=နေတော်မူကြကုန်၏၊ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စာလော=စာလသည်၊ ကဟံ နုခေါ= အဘယ်မှာနည်း၊ [တနည်း-ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဝိဟရတိ နုခေါ= နေသနည်း] ဥပစာလော=ဥပစာလသည်၊ ကဟံ နုခေါ=နည်း။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ထေရာ=ကုန်သော၊ တေ သာဝကာ=ထိုတပည့်တို့သည်၊ ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဂတာ နုခေါ=သွားကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤအရပ်၌။ ပ ။ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ=၌၊ တေ အာယသ္မန္တော။ ပ။ ဝိဟရန္တိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစုံ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ကောင်းပါပေ၏၊ ယထာ=ယင်းသို့ ငါဟောတော်မူအပ်ပြီးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ= မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ တေ မဟာသာဝကာ=ထိုတပည့်ကြီးတို့သည်၊ ဗျာကရမာနာ=ပြောဆိုကြကုန်သည်(ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဗျာကရေယျု=ပြောဆိုနိုင်ကြပေကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=မှန်လှပေ၏၊ ဈာနာ=ဈာန်တို့ကို၊ သဒ္ဓကဏ္ဍကာ=ဟူ၍၊ မယာ=သည်၊ ဝုတ္တာ=ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်ပြီ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဏ္ဍကာ=ဆူးတို့သည်၊ ဝါ=ဆူးကဲ့သို့ ထိုးဖောက် စူးဝင်တတ်သော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဒသ=ဤဆယ်မျိုးတို့ပေတည်း၊ ဒသ=ဆယ်မျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ပဝိဝေကာ ရာမဿ=(ကာယဝိဝေကစသော သုံးမျိုးသော) ကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်မှု၌

ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏။ သင်္ဂဏိကာရာမတာ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစု
 နေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့်
 ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ (အပေါင်း
 အဖော်တို့နှင့် ပျော်ပျော်ပါးပါး ပေါင်းစုနေထိုင်မှုအကုသိုလ်သည်) ကဏ္ဍ
 ကော=ဆူးတည်း။ ဝါ=ဆူးကဲ့သို့ ထိုးဖောက်စူးဝင်တတ်သောတရားတည်း။
 [တနည်း-သင်္ဂဏိကာရာမတာ=သည်။ ပဝိဝေကာရာမဿ=သူ၏။ ကဏ္ဍ
 ကော=တည်း။] အသုဘနိမိတ္တာနုယောဂံ=အသုဘဈာန်၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သောအာရုံကို အဖန်ဖန်ရှုပွားအားထုတ်မှုဝီရိယကို။ အနုယုတ္တဿ=
 အဖန်ဖန်အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ သုဘနိမိတ္တာနုယောဂေါ=ရာဂ၏
 အကြောင်းဖြစ်သော တင့်တယ်သောဣန္ဒာရုံကို အဖန်ဖန်စူးစူး အားထုတ်
 ခြင်းသည်။ ကဏ္ဍကော=တည်း။

ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခုစသောဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရဿ= ပိတ်
 ဆီးအပ်သောဒ္ဓါရပေါက်ရှိသူ၏။ ဝိသုကဒဿနံ=မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမ
 တော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုတံကျင်ပမာ ဖိလာဖြစ်သော ပွဲလမ်းသဘင်
 ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းသည်။ ကဏ္ဍကော=တည်း။ မြဟ္မစရိယဿ=မြတ်
 သောအကျင့်၏။ ဝါ=မြတ်သောအကျင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မာတုဂါမူပ
 စာရော=မိန်းမ၏ အနီးအပါးသွားလာခြင်းသည်။ ကဏ္ဍကော=တည်း။
 ပဌမဿ=ပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနဿ=ဈာန်၏။ သဒ္ဓေါ=အသံသည်။ ကဏ္ဍ
 ကော=တည်း။ [တနည်း-သဒ္ဓေါ=အသံသည်။ ပဌမဿ=သော၊ ဈာနဿ=
 ၏။ ကဏ္ဍကော=တည်း။] ဒုတိယဿ=ဒုတိယဖြစ်သော၊ ဈာနဿ=ဈာန်၏။
 ဝိတက္ကဝိစာရာ=ဝိတက်ဝိစာရတို့သည်။ ကဏ္ဍကော=ဆူးတို့တည်း။ ဝါ=
 တို့တည်း။ [တနည်း- ဝိတက္ကဝိစာရာ=တို့သည်။ ဒုတိယဿ=သော၊
 ဈာနဿ=၏။ ကဏ္ဍကော=တို့တည်း။] တတိယဿ=သော၊ ဈာနဿ=၏။
 ပီတိ=ပီတိသည်။ ကဏ္ဍကော=ဆူးတည်း။ စတုတ္ထဿ=သော၊ ဈာနဿ=၏။
 အဿာသပဿာသော=ဝင်သက်လေ၊ ထွက်သက်လေသည်။ ကဏ္ဍကော=
 တည်း။ [တနည်း-အဿာသပဿာသော=သည်။ စတုတ္ထဿ=သော၊
 ဈာနဿ=၏။ ကဏ္ဍကော]

သညာဝေဒယိတနိရောသေမာပတ္တိယာ=သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်း

သို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်းသဘောတရား၏။ သညာ စ=သညာသည်
 လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာ စ=ဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ကဏှကော=တည်း၊
 ရာဂေါ= ရာဂသည်၊ ကဏှကော=တည်း။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တုမှေ=
 သင်တို့သည်)အကဏှကော=ကြီးသော ဆူးမရှိကုန်သည်၊(ဟုတွာ=ဖြစ်၍)
 ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) နိက္ကဏှ
 ကာ=သေးငယ်သောဆူးမရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရထ=လော၊ ဘိက္ခဝေ
 =တို့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) အကဏှကနိက္ကဏှကာ=ကြီးသောဆူးမရှိကုန်၊
 သေးငယ်သောဆူးမရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရထ=လော၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 အရဟန္တာ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အကဏှကော=ကြီးမားသောဆူးမရှိ
 ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရဟန္တာ=တို့သည်၊ နိက္ကဏှကာ=သေးငယ်သောဆူး
 မရှိကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရဟန္တာ=တို့သည်၊ အကဏှကနိက္ကဏှကာ=
 ကြီးမားသောဆူးလည်းမရှိ၊ သေးငယ်သောဆူးလည်းမရှိကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယ။

၃-ဣဋ္ဌဓမ္မသုတ်

၇၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ဒသ=ဆယ်မျိုး
 ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်ကုန်သည်၊
 ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သည်၊ မနာပါ=စိတ်နှလုံးသည် သက်ရောက်
 အပ်ကုန်သည်၊ ဝါ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်သည်၊ ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်
 ကုန်သည်၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ကတမေ=
 အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသ=ကုန်သော၊ (ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣဋ္ဌာ=
 ကုန်သည်။ ပ ။ ဒုလ္လဘာ= ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ)
 လောကသ္မိံ=၌၊ ဘောဂါ=ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည်၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သည်
 ။ပ။ ဒုလ္လဘာ=ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) လောကသ္မိံ=၌၊ ဝဇ္ဇော
 =ကိုယ်အဆင်းသည်၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်
 သည်၊ မနာပေါ=အပ်သည်၊ ဒုလ္လဘော=အပ်သည်၊ ဝါ=ခဲသည်၊ (ဟောတိ=
 ဖြစ်၏) လောကသ္မိံ=၌၊ အာရောဂျံ=အနာရောဂါမရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊
 ဝါ=ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာခြင်းသည်၊ ဣဋ္ဌံ=အလိုရှိအပ်သည်။ ပ ။

ဒုလ္လဘံ=အပ်သည်၊ ဝါ=သည်၊ (ဟောတိ)လောကသ္မိံ=၌၊ သီလံ= သီလသည်
။ပ။ ဗြဟ္မစရိယံ=(သိက္ခာသုံးရပ်ဟူသော) မြတ်သောအကျင့်သည်။ ပ ။
လောကသ္မိံ=၌၊ မိတ္တာ=မိတ်ဆွေတို့သည်၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သည်။ ပ ။ ဗာ
ဟုဿစွံ=များစွာကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ကျမ်းဂန်အတတ်ပညာ
ရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ပ ။ ပညာ=ပညာသည်။ ပ ။ ဓမ္မာ=လောကုတ္တရာ
တရားကိုးပါးတို့သည်။ ပ ။ သဂ္ဂါ= နတ်ပြည် နတ်ဘဝတို့သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဣဋ္ဌာနံ=အလိုရှိအပ်ကုန်သော၊
ကန္တာနံ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါနံ=စိတ်နှလုံးသည် သက်ရောက်
အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးကိုတိုးပွားစေ
တတ်ကုန်သော၊ ဒုလ္လဘာနံ=ခက်ခဲသဖြင့်ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲ
ကုန်သော၊ ဒသန္တံ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ=ဤတရားတို့၏၊
ဒသ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ပရိပုဏ္ဏာ=အနှောင့်အယှက် အဖျက်အဆီးဖြစ်ကုန်
သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏)

အာလသျံ=ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်သည်၊ အနုဋ္ဌာနံ=ထကြွလုံ့လဝီရိယ
မရှိခြင်းသည်၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏၊ ပရိပုဏ္ဏာ=အနှောင့်အယှက်
အဖျက်အဆီးတည်း၊ အမဏ္ဍနာ=သနပ်ခါးနှစ်နံ့သာပျစ်တို့ဖြင့် နိမ့်ရာ၌
မဖိုသိပ် မပြင်ဆင်ခြင်းသည်၊ အဝိဘူသနာ=အရောင်တင်ဆေး နံ့သာမွှေးဖြင့်
မလိမ်းကျ မပြင်ဆင်ခြင်းသည်၊ ဝဏ္ဏဿ=ကိုယ်အဆင်း၏၊ ပရိပုဏ္ဏာ=
တည်း၊ အသပ္ပာယကိရိယာ=ကျန်းမာရေးနှင့် မသင့်လျော်သော အပြုအမူ
သည်။ ပ။ ပါပမိတ္တတာ=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ သီ
လာနံ=သီလတို့၏။ပ။ ဣန္ဒြိယအသံဝရော=ဣန္ဒြေမစောင့်စည်းခြင်းသည်
။ပ။ဝိသံဝါဒနာ=လိမ်လည်လှည့်ဖြား မုသားပြောဆိုခြင်းသည်၊ မိတ္တာနံ=
မိတ်ဆွေတို့၏။ပ။အသဇ္ဈာယကိရိယာ =ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်မှု မပြုခြင်းသည်၊
ဗာဟုဿစူဿ=များစွာကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ကျမ်းဂန်အတတ်
ပညာရှိသူ၏အဖြစ်၏၊ ပရိပုဏ္ဏာ=တည်း၊ အသုဿုသာ=မကြားနာလိုခြင်း
သည်၊ အပရိပုဏ္ဏာ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုမမေးမြန်း မသင်ယူခြင်းသည်၊
ပညာယ=ပညာ၏ ။ပ။ အနနယောဂေါ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားမထုတ်ခြင်း
သည်၊ အပစ္စေကဏာ=မဆင်ခြင် မသုံးသပ် မရှုမှတ်ခြင်းသည်၊ ဓမ္မာနံ=

လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးတို့၏ ။ပ။ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ=လွဲမှားစွာကျင့်ကြံ
အားထုတ်ခြင်းသည်။ သဂ္ဂါနံ=နတ်ပြည် နတ်ဘဝတို့၏။ ပရိပဇ္ဇော။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=၌။ ပ။ ဒသ=ကုန်သော၊ အာဟာရာ=
အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်။ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) ဥဋ္ဌာနံ=
ထကြွလှံလဝီရိယသည်။ အနာလသျံ=မပျင်းရိသူ၏ အဖြစ်သည်။ ဘောဂါနံ
=တို့၏။ အာဟာရော=အကြောင်းတည်း။ မဏ္ဍနာ=သနပ်ခါးနှစ် နံ့သာ
ပျစ်တို့ဖြင့် နိမ့်ရာ၌ဖိုသိပ်ပြင်ဆင်ခြင်းသည်။ ဝိဘူသနာ=အရောင်တင်ဆေး
နံ့သာမွှေးဖြင့် လိမ်းကျံပြင်ဆင်ခြင်းသည်။ပ။ သပ္ပာယကိရိယာ=ကျန်း
မာရေးနှင့် သင့်လျော်သော ပြုလုပ်မှုသည်။ပ။ ကလျာဏမိတ္တတာ=
ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ပ။ ဣန္ဒြိယသံဝရော= ဣန္ဒြေ
စောင့်စည်းခြင်းသည်။ပ။

အဝိသံဝါဒနာ=လိမ်လည်လှည့်ဖြား မပြောကြားခြင်းသည်။ပ။
သဇ္ဈာယကိရိယာ=ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်မှုပြုခြင်းသည် ။ပ။ သုဿုသာ=
ကြားနာလိုခြင်းသည်။ ပရိပုစ္ဆာ=အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်းသင်ယူခြင်း
သည်။ပ။ အနုယောဂေါ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်ခြင်းသည်။ ပစ္စဝေက္ခ
ဏာ=အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရှုမှတ်ခြင်းသည် ။ပ။ သမ္မာပဋိပတ္တိ= မှန်
ကန်စွာကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းသည်။ သဂ္ဂါနံ။ပ။ တတိယံ။

၄-ဝမီသုတ်

၇၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ= ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဝမီဟိ=ကြီးပွားခြင်း
တို့ဖြင့်၊ ဝမုမာနော=ကြီးပွားသော၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာ
သူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်။ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော
တပည့်သည်။ အရိယာယ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော၊
ဝမီယာ=ကြီးပွားခြင်းဖြင့်၊ ဝမုတိ=ကြီးပွား၏။ ကာယဿ=ဓန္ဒာကိုယ်၏၊
သာရာဒါယိစ=အနှစ်သာရကိုယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝရာဒါယိ စ=
မွန်မြတ်သောတရားကိုယူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

ကတမာဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ (ဝမီဟိ=
တို့ဖြင့်၊ ဝမုမာနော=သော၊ အရိယသာဝကော =သည်၊ အရိယာယ=သော၊

ဝနိယာ=ဖြင့်၊ ဝနတိ=ကြီးပွားသနည်း၊ ကာယဿ=၏၊ သာရာဒါယံ
 စ=ကောင်း၊ ဝရာဒါယံ စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ) ခေတ္တဝတ္တုဟိ=
 လယ်ယာတို့ဖြင့်၊ ဝနတိ=ကြီးပွား၏၊ ဓနဓညေန=ရွှေငွေစသောဥစ္စာ
 စပါးဖြင့်၊ ဝနတိ=၏၊ ပုတ္တဒါရေဟိ=သားမယားတို့ဖြင့် ။ပ။ ဒါသ၊
 ကမ္မကရ၊ ပေါရိသေဟိ=ကျွန်၊ အခကြေးစားအလုပ်သွား၊ မှီခိုနေတိုင်သူ
 လူတို့ဖြင့် ။ပ။ စတုပ္ပဒေဟိ=အခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့ဖြင့်
 ။ပ။ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားဖြင့် ။ပ။ သီလေန=သီလဖြင့် ။ပ။ သုတေန=
 သုံးဖြာပိဋကတ်ပရိယတ်ဟူသော သုတဖြင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထား
 အပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ်ပရိယတ်ဖြင့် ။ပ။ စာဂေန=စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှု
 ကုသိုလ်ဖြင့် ။ပ။ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ဝနတိ=၏ ။ပ။

[ဂါထာ] ဣဓ=ဤလောက၌၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဓနေနစ=
 ရွှေငွေစသောဥစ္စာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓညေနစ= စပါးဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ပုတ္တေဟိစ=သားသမီးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒါရေဟိစ= မယားတို့ဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ စတုပ္ပဒေဟိစ=ခြေလေးချောင်းရှိသော ကျွဲနွားစသောသတ္တဝါ
 တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝနတိ=၏၊ သ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘောဂဝါ=စီးပွား
 ဥစ္စာရှိသည်၊ ယသဿိ=အခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဉာတိဟိ=
 ဆွေမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ မိတ္တေဟိ=မိတ်ဆွေတို့သည်လည်းကောင်း၊
 အထောပိ=ထိုမှတပါးလည်း၊ ရာဇာတိ=မင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပူဇိတော
 =ပူဇော်အပ်သူသည်၊ ဟောတိ=၏ ။

ဣဓ=ဤလောက၌၊ ယော(သပ္ပုရိသော)=အကြင်အရိယာ သူတော်
 ကောင်းသည်၊ သဒ္ဓါယစ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သီလေနစ=
 ကောင်း၊ ပညာယစ=ကောင်း၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုလည်းဖြစ်သော၊
 သုတေန=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတလည်းဖြစ်သော၊ ဉာယံ(ဉာယေန)စ= နှစ်မျိုး
 စုံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝနတိ=၏၊ တာဒိသော=ထိုကဲ့သို့တွေ့မြင်အပ်သော၊
 ဝိစက္ခဏော=စူးစမ်းဆင်ခြင်မြော်မြင်တတ်သော၊ သော သပ္ပုရိသော=ထို
 အရိယာသူတော်ကောင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မြင်အတ္တဘော၌ပင်၊
 ဉာယေန=လောကီ လောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသောကြီးပွားခြင်းဖြင့်၊ ဝနတိ=၏၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-မိဂသာလာသုတ်

၇၅။ အထ ခေါ=ဌ်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ကောင်းမွန်ညီညာစွာ ပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင် ဆောင်မြဲရုံ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ မိဂသာလာယ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကာယ=သီတင်းသည်ဒါယိကာမ၏၊ နိဝေသနံ=နေအိမ်သည်၊ (အတ္ထိ =ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဝါ =မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္ထေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်း၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=ဌ်၊ မိဂသာလာ=သော၊ ဥပါသိကာ=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ (အတ္ထိ)တေန=ဌ်၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဝါ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=၍၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ =အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရိုခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသော နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=ဌ်၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေပြီးသော၊ မိဂ သာလာ=သော၊ ဥပါသိကာ=သည်။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ =လျှောက်ပြီ။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ အာနန္တံ= အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယတြ(ယသ္မိံ ဓမ္မေ)=အကြင်တရားတော်၌၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့် သောသူသည်လည်းကောင်း၊ အဗြဟ္မစာရီစ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း တည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကို မကျင့်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့်မအပ် မမြတ်သော မေထုန်အမှုပြုကျင့်သောသူသည် လည်း ကောင်း၊ ဥဘော=နှစ်ဦးသော ထိုသူတို့သည်၊ အဘိသမ္ပရာယံ=နောင် တမလွန်ဘဝ၌၊ သမသမဂတိကာ=တထပ်တည်းကျ တူညီမျှသော လားရာ ဘဝရှိကုန်သည်၊ ဘဝိသန္တိ နာမ=(မဖြစ်သင့်ဘဲ) ဖြစ်နေခဲ့ကြလေကုန်ပြီ၊ [အတိတ်အနက်၌သက်သော အနာဂတ်ဝိဘတ်တည်း] ဘဂဝတာ= မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားကို၊ ကထံ ကထံ နာမ= အဘယ် အဘယ်မည်သော အကြောင်းယုတ္တိဖြင့်၊ ဒေသိတော= ဟောတော်မူအပ်၏

ဟူ၍ (ဗြဟ္မစာရီနှင့် အဗြဟ္မစာရီနှစ်ဦးစလုံး၏ တမလွန်ဘဝ အဆင့်အတန်းကို ထပ်တူညီမျှထား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟူ၍) အညေယျော= သိမှတ်ရပါမည်နည်း။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပိတာ=ဖခင်ဖြစ်သော၊ ပုရာဏော=ပုရာဏသည်၊ ဗြဟ္မစာရီ=(မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်း ဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သည်၊ အာရာစာရီ=မေထုန်မှဝေးစွာ ကျင့်သည်၊ မေထုနာ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ၊ ညိညာတူကြ၊ အဖိုအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဂါမဓမ္မာ=ရွာသူရွာသားတို့၏ အကျင့်တရားမှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုဖခင် ပုရာဏသည်၊ ဝါ=ကို၊ ကာလင်္ကတော=ကွယ်လွန်မှုပြုပြီးသည်၊ (သမာနော= ဖြစ်လသော်) (ပုရာဏော=ပုရာဏသည်) သကဒါဂါမိ=သကဒါဂါမ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ဤ လူ့ရွာသို့ တကြိမ်မျှသာ ပဋိသန္ဓေတည်နေလာရောက်တတ်သော၊ သတ္တော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) တုသိတံ=တုသိတာမည်သော၊ ကာယံ=နတ်အပေါင်း၌၊ ဝါ=နတ်ဘုံ၌၊ ဥပပန္နော=ဖြစ်ပြီ၊ [တနည်း- တုသိတံ=သော၊ ကာယံ=နတ်အပေါင်းသို့၊ ဝါ=နတ်ဘုံသို့၊ ဥပပန္နော=ကပ်ရောက်ပြီ၊ ဝါ=လားရောက်ပြီ] ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတော=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပါပြီ။

ဘန္တေ = ရား၊ မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပိတာမဟော=အဘိုးဖြစ်သော၊

၁။ပိတာမဟော၊ပေတ္တေယျော-ဟူသောပါဌ်နှစ်မျိုး။ ။ဤသုတ်၌ “ပိတာမဟော” ဟု တွေ့ရပြီး ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၄) မိဂသာလာသုတ်၌မူ “ပေတ္တေယျော” ဟုတွေ့ရ၏။ပိတုပုဒ် အာမဟပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီး၍ “ပိတု ပိတာ ပိတာမဟော” ဟု ဝစနတ္ထပြုရသော ပိတာမဟပုဒ်ကို အဘိုးဟူသာ အနက်ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်၍ အခြားပြန်ဆိုစရာ အနက်မရှိ၊ ပိတာမဟပုဒ်ကို အဘိုးဟုအနက်ပြန်ဆိုလျှင်လည်း ထိုပုဒ်၏ မူကွဲဖြစ်သော ပေတ္တေယျပုဒ်ကိုလည်း အဘိုးဟူသာ အနက်ပြန်ဆိုရတော့မည်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဣသိဒတ္တသည် မိဂသာလာမည်သော ဥပါသိကာ၏ ပိတာမဟ(အဘိုး) ပေတ္တေယျ(အဘိုး)ဖြစ်သောကြောင့် မိဂသာလာ၏ အဖေဖြစ်သော ပုရာ

[တနည်း--မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပေတ္တေယျာ=ဘကြီးဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘထွေးဖြစ်သော] ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်၊ အဗြဟ္မစာရီ= (မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကို မကျင့်သည်၊ သဒါရ

ဏကို ဣသိဒတ္တ၏သားဟုဆိုရတော့မည်ဖြစ်၏။

သို့သော် မောဂ္ဂလ္လာန် ဏာဒိကဏ္ဍ “ပိတိတော ဘာတရိ ရေယျဏ” ဟူသော(၃၆)သုတ်အလိုအားဖြင့်ကား ပေတ္တေယျပုဒ်ကို ပိတုပုဒ် ရေယျဏ ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်စီရင်ရပြီး “ပိတု ဘာတာ ပေတ္တေယျာ” ဟု ဝစနတ္ထပြုရသောကြောင့် “ပေတ္တေယျာ=ဘကြီး၊ ဘထွေး” ဟူသော အနက်ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဣသိဒတ္တသည် မိဂသာလာ၏ ဘကြီး (သို့မဟုတ်) ဘထွေးဖြစ်၍ မိဂသာလာ၏ အဖေဖြစ်သော ပုရာဏသည် ဣသိဒတ္တ၏အကို(သို့မဟုတ်) ညီတော်စပ်သူဟုဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် ပိတာမဟော၊ ပေတ္တေယျာဟုပါဠိနှစ်မျိုးရှိနေသောကြောင့် မိဂသာလာ၊ ဣသိဒတ္တ၊ ပုရာဏတို့သုံးဦး မည်သို့တော်စပ်ကြသည် ဆိုသည့် ပြဿနာ၏ အဖြေမှာ မသေမချာဖြစ်လာစရာရှိ၏။ မိမိစဉ်းစားမိသည်ကား-

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော် ဓမ္မစေတိယသုတ်(၃၂၅၊ ၃၂၆)နှင့် မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ထပတိသုတ်(၃၀၃)တို့၌ ဣသိဒတ္တနှင့် ပုရာဏတို့နှစ်ဦးအကြောင်းတွေ့ရ၏။ ထိုနှစ်ဦးစလုံးပင် အင်္ဂုတ္တိုရ်မိဂသာလာသုတ်နှစ်သုတ်တို့မှ ဣသိဒတ္တ၊ ပုရာဏတို့ပင်ဖြစ်ကြောင်းကို မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာအဖွင့်(၂၄၃)ဖြင့်သိနိုင်၏။ ထိုအဖွင့်၌ “ဣသိဒတ္တပုရာဏာတိ ဣသိဒတ္တော စ ပုရာဏော စ၊ တေသု ဧကော ဗြဟ္မစာရိ၊ ဧကော သဒါရသန္တုဋ္ဌော” ဟုမိန့်သောကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်မိဂသာလာသုတ်နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်၏။ ဆက်လက်၍ဖော်ပြရသော်-

ဣသိဒတ္တ၊ ပုရာဏတို့နှစ်ဦးသည် ဧကောသလဘုရင်၏ အမှုတော်ထမ်းလက်သွားဆရာကြီးများဖြစ်ကြပြီး မြတ်စွာဘုရားထံသို့ အတူသွား၍ တရားနာကြသူများလည်းဖြစ်ကြ၏။ တချိန်က ဧကောသလမင်း စစ်ချီထွက်ရာသို့ လိုက်ပါသွားကြပြီး ကျဉ်းမြောင်းသောတည်းခိုအဆောက်အဦတခုတည်း၌ ဧကောသလမင်းနှင့် အတူတူတည်းခိုကြရသော ထို လက်သွား

သန္တုဋ္ဌော= မိမိ၏မယားဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်။ အဟောသိ=ဖြစ်ပါပြီ၊
 သောပိ=ထိုအဘိုးဣသိဒတ္တသည်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ [တနည်း-သောပိ=
 ထိုဘကြီး(ဘထွေး) ဣသိဒတ္တသည်လည်း] ကာလကံတော=သည်၊
 (သမာနော=သော်) (ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်) သကဒါဂါမီ=သော၊
 သတ္တော=သည်၊ (ဟုတွာ)တုသိတံ=သော၊ ကာယံ=၌၊ ဥပပန္နော=ဖြစ်ပြီ၊
 ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတော=ပြီ၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ=နွာ၊
 ယတြ (ယသ္မိံ ဓမ္မေ)=၌၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=ကောင်း။ ပ။ ဘဝိဿန္တိ နာမ
 =ကုန်ပြီ၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ အယံ ဓမ္မော=ကို၊ ကထံ ကထံ နာမ။ ပ။

ဆရာနှစ်ဦးတို့သည် ညဉ့်နက်သည်အထိ တရားစကားပြောဆို ဆွေးနွေးကြ
 ပြီးနောက် အိပ်ကြသောအခါ မြတ်စွာဘုရားရှိရာဘက်သို့ ခေါင်းပြုပြီး
 ကောသလမင်းဘက်သို့ ခြေဆင်း၍ အိပ်ကြကြောင်းနှင့် အမြဲတမ်းလစာရိက္ခာ
 အထောက်အပံ့ပေးနေသော ကောသလမင်းထက် မြတ်စွာဘုရားကိုပို၍
 အရိုအသေပြုကြကြောင်းကို ကောသလမင်းကိုယ်တိုင် မြတ်စွာဘုရားအား
 လျှောက်ထားဘူး၏။

ဤသို့အားဖြင့် ဣသိဒတ္တနှင့် ပုရာဏတို့သည် ဘုရင့်အမှုတော်
 ထမ်းဖော်ထမ်းဖက်၊ သွားဖော်လာဖက်၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်၊ တရားနာဖက်၊
 တရားဆွေးနွေးဖက်ဖြစ်ကြခြင်းအားဖြင့် တဦးနှင့်တဦး ဆက်ဆံနေထိုင်
 ကြပုံအမှုအရာတို့သည် ညီအစ်ကိုတို့၏ တန်းတူရည်တူဆက်ဆံနေထိုင်
 ခြင်းမျိုးသာဖြစ်၍ သားအဖတို့၏ ဆက်ဆံနေထိုင်ကြခြင်းမျိုးမဟုတ်ကြ၊
 ထို့ကြောင့် မိဂသာလာ၏ အဖေဖြစ်သောပုရာဏသည် ဣသိဒတ္တ၏ ညီ
 (သို့မဟုတ်)အစ်ကိုဖြစ်၍ ဣသိဒတ္တသည် မိဂသာလာ၏ဘကြီး (သို့
 မဟုတ်) ဘထွေးဟုသာဆိုသင့်ရကား ပေတ္တေယျပုဒ်ကိုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန်
 သဒ္ဒါကျမ်းများဆိုသည့်အတိုင်း ဘကြီး၊ ဘထွေးအနက်သာဖြစ်သင့်သည်ဟု
 ယူဆပါသည်။ ထို့အပြင် ပိတာမဟောပုဒ်ကို မူရင်းစာမူအဖြစ်ဖြင့်
 သင်္ဂါယနာစာအုပ်၌ ပြထားသော်လည်း စာအုပ်၏အောက်ခြေ၌ “ပေတ္တာ
 ပိယော မေ(သီ)၊ ပိတုပိယော မေ(သျှာ)ဟူ၍ မူကွဲများလည်း ပြထား
 သောကြောင့် ပိတာမဟောပုဒ်လည်း သေချာသောပါဠိမဖြစ်နိုင်ပါ။

အညေယျော=နည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂိနိ= နမ၊ ဧတံ= ဤပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တတို့၏ လားရောက်အပ်သောဘဝအဆင့်အတန်းကို၊ ဧဝံခေါ=ဤသင်လျှောက်သည့်အတိုင်း ထပ်တူညီမျှထား၍သာလျှင်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=အရှင်အာနန္ဒာမိန့်ကြားတော်မူပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ မိဂသာလာယ=သော၊ ဥပါသိကာယ=၏၊ နိဝေသနေ=နေအိမ်၌၊ ပိဏ္ဍပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတွာ=ခံယူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ= ထ၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲခွာသွားပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးရာ ကာလမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ခန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွါတော် မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)။ ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဣစ=ဤအရပ်၌၊ အဟံ= တပည့်တော်သည်။ ပ။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=သည်၊ (အသို့)၊ ပ။ မံ=တပည့်တော်ကို။ ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မိဂသာလာဥပါ သိကာက လျှောက်ထားအပ်လသော်၊ အဟံ=သည်၊ မိဂသာလံ=သော၊ ဥပါသိကံ=ကို။ ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဗာလာ=မသိနားမလည်သော၊ အဗျတ္တာ= မကျွမ်း ကျင် မလိမ္မာသော၊ အဗ္ဗကာ=မိန်းမသားမျှသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အဗ္ဗ ကပညာ=မိန်းမသားတို့၏ အသိပညာမျှသာရှိသော၊ မိဂသာလာ= သော၊ ဥပါသိကာ=သည်၊ ကာစ=အဘယ်မိန်းမတဲ့နည်း၊ (တမလွန်လောက လားရာဂတိကို မှန်ကန်စွာခွဲခြားသိသော ဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်အရာဝယ် အဘယ်မျှလောက်ခွဲခြားသိနိုင်သော မိန်းမတဲ့နည်း) ပုရိသပုဂ္ဂလပရော ပရိယ ဉာဏေ=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေထက်သည်၊ နံသည်အဖြစ်ကို သိသော (ဣန္ဒြိယပရောပရိယ) ဉာဏ်အရာ၌၊ (အပ္ပဋိဟတဝိသယာ= အဆီးအတားမရှိသော အာရုံရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ= မြတ်စွာ ဘုရားရှင်တို့သည်) ဧက စ=အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့တဲ့နည်း၊ (မိဂသာလာ၏ ဉာဏ်ဖြင့် ဝေဘန်ဖွယ်ရာ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့တဲ့နည်း) [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၄)မိဂသာလာသုတ်လည်းကြည့်]

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဇလာကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ဒသ=ဆယ်ဦးကုန်သော၊

ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသ=ကုန်သော၊ (ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒုဿီလော= သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ယတ္ထ=အကြင်စေတောဝိမုတ္တိ၊ ပညာဝိမုတ္တိ၌၊ အဿ=ထိုသီလမရှိသူ၏၊ တံဒုဿီလျံ=ထိုသီလမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကုသိုလ်သည်၊ အပရိသေသံ=အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ=ချုပ်၏၊ တဉ္စ စေတောဝိမုတ္တိံ=ထိုကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်သော ဖိုလ်စိတ်သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ တဉ္စ ပညာဝိမုတ္တိံ=ထိုကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ဖိုလ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ (သင်ယူခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်မေးမြန်းခြင်းဖြင့် မသိ)။

တဿ=ထိုသီလမရှိသူသည်၊ သဝနေနပိ=တရားဓမ္မကြားနာခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=တရားဓမ္မကြားနာခြင်းကိုလည်း၊ အကတံ=မပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗာဟုဿစ္စေနပိ=ဗဟုသုတရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ ဝါ=များစွာကြားနာသင်မှတ်အပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ်ပရိယတ်ရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ အကတံ= (ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို) မပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဋ္ဌိယာပိ=ပညာဖြင့်လည်း၊ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ=(ထိုးထွင်းသိသင့်သောတရားကို) ထိုးထွင်းမသိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သာမာယိကံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌ တရားနာမှုကို အမှီတကဲပြု၍ ရသင့်ရထိုက်သော၊ ဝိမုတ္တိမ္ပိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ပိတိပါမောဇ္ဇကိုလည်း၊ န လဘတိ=မရ။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘောဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်ကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဟာနာယ=(နတ်ပြည်နှင့် မဂ်တရားတို့မှ) ယုတ်လျော့နိမ့်ကျခြင်းငှါ၊ ပရေတိ=ဖြစ်၏၊ ဝိသေသာပာ=

(နတ်ပြည်နှင့်မင်္ဂလာတရားတို့၏) တိုးတက်မြင့်မားထူးခြားခြင်းငှါ၊ နော
 ပရေတိ=မဖြစ်၊ ဟာနဂါမိဃေဝ=ယုတ်လျော့နိမ့်ကျခြင်းသို့ရောက်သည်သာ
 လျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဝိဿေသဂါမိ=တိုးတက်မြင့်မား ထူးခြားခြင်းသို့
 ရောက်သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်။ အာနန္ဒ=နွာ၊ ပန=နောက်ထပ်
 ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော
 =ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပ။ ပဇာနာတိ=(သင်ယူခြင်း၊ မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့်)
 သိ၏။ ပ။ သဝနေနပိ=ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဗာဟုဿစ္စေနပိ=ဖြင့်လည်း၊ ကတံ=(ပြုသင့်သော ကုသိုလ်ကို)
 ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဋ္ဌိယာပိ=ဖြင့်လည်း၊ ပဋိဝိဒ္ဓံ= (ထိုးထွင်း၍
 သိသင့်သောတရားကို) ထိုးထွင်းသိအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သာမာယိကံ
 =သော၊ ဝိမုတ္တိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ လဘာတိ=ရ၏။ ပ။

အာနန္ဒ=နွာ၊ တတြ=ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၌၊ ဝါ=ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်
 နှစ်ဦးတို့၏ ဟာနဂါမိ၊ဝိဿေသဂါမိဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်း ကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ
 =အတိုင်းအတာပမာဏကို ယူငင်မှတ်သားကြသူတို့သည်၊ ဝါ=နှိုင်းယှဉ်
 တိုင်းတာကြသောသူတို့သည်၊ ပမိဏန္တိ=နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာခြင်းငှာ အား
 ထုတ်ကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပမိဏန္တိ=ကုန်သနည်းဟူမူ) ဣ
 မဿပိ=ဤဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ= ထိုတရားတို့သည်ပင်၊
 (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်ရှိကုန်၏) အပရဿပိ=အခြားဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊
 တေဝ ဓမ္မာ=ပင်၊ (ဟောန္တိ=၏) ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ နေသံ=ထို
 ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ဧကော=တဦးသည်၊ ဟိနော=ဂုဏ်တို့ဖြင့်
 ယုတ်နိမ့်အောက်ကျနေသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဧကော=တဦးသည်၊ ပ
 ဏီတော=ဂုဏ်တို့ဖြင့်သာလွန်မြင့်မြတ်နေသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း)
 ဣတိ=ဤသို့၊ (ပမိဏန္တိ=ကုန်၏) အာနန္ဒ=နွာ၊ ဟိ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာ
 ခြင်း၏ အပြစ်ကား၊ တေသံ=ထိုပမာဏိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တံ=ထို နှိုင်းယှဉ်
 တိုင်းတာမှုပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ ဒိဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်ကြာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊
 အဟိတာယ=စီးပွားကင်းမဲ့ဖို့အကျိုးငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ
 =၏။ [ပမိဏန္တိတိ ပမေတံ တုလေတံ အာရောန္တိ၊ (ဆက္ကနိပါတ်
 အဋ္ဌကထာ) ဤ၌ “အရဟန္တိ”ဟု ပါဠိပျက်၏။]

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တကြ=ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ယွာယံ ပုဂ္ဂလော
 =အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒုဿီလော=သည်။ပ။ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (ပါဠိ
 သင်ယူခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မေးမြန်းခြင်းဖြင့်သိ၏) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ အယံ
 ပုဂ္ဂလော=ဤဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (တရားနာခြင်း၊ ဗာဟုဿစွဖြင့် ပြုသင့်
 သော ကုသိုလ်ကိုပြုခြင်း စသော အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်ပြည့်စုံသော
 ဤဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပုရိမေန=ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=
 ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ထက်၊ (တရားနာခြင်း၊ ဗာဟုဿစွဖြင့်ပြုသင့်သောကုသိုလ်
 ကို ပြုခြင်းစသော အကြောင်းအင်္ဂါချို့တဲ့သော ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ထက်)
 အဘိက္ကန္တ တရော စ=သာလွန်ကောင်းမွန်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏီတတ
 ရောစ=သာလွန်မြင့်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏)

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့သာလွန်
 ကောင်းမွန်မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောထိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာနန္ဒ=
 န္ဒာ၊ ဟိ=အကြင်ကြောင့်၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ= (တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော)
 ဤဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓမ္မသောတော=(အရှိန်အဝါကြီးမြင့်ရဲရင့်စွာ ဖြစ်လာ
 သော) ဝိပဿနာဉာဏ်တရား အယဉ်သည်၊ နိဗ္ဗဟတိ=အရိယဘုံ အဆင့်သို့
 ပို့ဆောင်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့သာလွန်ကောင်းမွန် မြင့်မြတ်
 သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=၏) တဒန္တရံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ထိုဝိပဿနာ
 ဉာဏ်တရား အယဉ်က အရိယဘုံအဆင့်သို့ပို့ဆောင်ခြင်းတည်းဟူသော
 ထိုအကြောင်းကို) တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတြ=ရွင်းချန်
 ထား၍၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ ဇာနေယျ=သိနိုင်အံ့နည်း။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး
 အဘယ်သူမျှ ထိုအကြောင်းကိုမသိနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤ
 သာသနာတော်၌၊ (တုဗ္ဗေ=သင်တို့သည်) ပုဂ္ဂလေသု=ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပမာ
 ဏိကာ=တို့သည်၊ မာ အဟုဝတ္ထု=မဖြစ်ကြကုန်လင့်၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊
 ပမာဏံ=အတိုင်းအတာပမာဏကို၊ မာ ဂဏိတ္ထု=မယူငင် မမှတ်သားကြ
 ကုန်လင့်၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏုဇ္ဇော=
 ယူငင်သောသူသည်၊ ခညတိ ဟိ=မိမိ၏အကျင့်ဂုဏ်ကို တူးဖြိုမိတော့
 သည်သာတည်း။ [ခညတိကို ကတ္တုရုပ်ကြံသည်။တနည်းအားဖြင့် ခညတိ

ကို ထုံးစံအတိုင်း ကမ္မရုပ်ကြံ၍ “ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏှန္တော=သူကို၊ ခညတိ ဟိ=(နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှုပြုကြောင်းအကုသိုလ်က ထိုတိုင်းတာသူ၏ အကျင့်ဂုဏ်ကို တူးမြိုခြင်းအားဖြင့်) တူးမြိုအပ်၊ တူးမြိုခံရတော့သည်သာတည်း”ဟု အနက်ဆိုပါ]

☞ အာနန္ဒ=န္တာ၊ အဟံ ဝါ=ငါသည်သော်လည်း၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို ၊ ဂဏှယျ=ယူငင်မှတ်သားသင့်၏၊ ဝါ=ယူငင်မှတ်သားရမည်၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ ယော=(ငါမှတပါး အခြားသော) အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မာဒိသော=ငါကဲ့သို့သော သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားသည်ပင်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ (သော ဝါ=ငါကဲ့သို့သော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်သော်လည်း၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏှယျ=ယူငင်မှတ်သားသင့်၏၊ ဝါ=ရမည်)

အာနန္ဒ=န္တာ၊ ပန=နောက်ထပ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဈော =သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သီလဝါ=လောကီသီလရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယတ္ထ=၌၊ အဿ=ထိုသီလရှိသူ၏၊ တံ သီလံ=ထိုလောကီသီလသည်၊ အပရိသေသံ=အောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ=၏၊ တဉ္စ စေတောဝိမုတ္တိံ=လည်း ။ပ။ တဿ=ထိုသီလရှိသူသည်၊ သဝနေနပိ=ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း ။ပ။ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာယဿ=၏ ။ပ။ အာနန္ဒ=န္တာ၊ တတြ=ထိုသီလ ရှိသူနှစ်ဦး၌၊ ဝါ= ထိုသီလရှိသူနှစ်ဦး၏ ဟာနဂါမိ၊ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ပ။

အာနန္ဒ=န္တာ၊ ပန=နောက်ထပ် ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဈော =သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ တိဗ္ဗရာဂေါ=ထူထပ်သောရာဂရှိသည်၊ ဟောတိ =၏၊ ယတ္ထ=၌၊ အဿ=ထိုတိဗ္ဗရာဂပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သော ရာဂေါ= ထိုရာဂသည်၊ အပရိသေသော=အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ=၏ ။ပ။ တဿ= ထိုတိဗ္ဗရာဂပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဝနေနပိ=လည်း။ပ။ အာနန္ဒ=န္တာ၊ တတြ= ထိုတိဗ္ဗရာဂပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၌၊ ဝါ=ထိုတိဗ္ဗရာဂပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၏ ဟာနဂါမိ၊ ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ ပ။

အာနန္ဒ=န္တာ၊ ပန=ကား၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဈော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ကောဓနော=စိတ်ဆိုးလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသကြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယတ္ထ=၌၊ အဿ=ထိုကောဓနပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သော ကောဓော=ထိုအမျက်ဒေါသ

သည်။ပ။ တဿ=ထိုကောဓနပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သဝနေနပိ။ပ။ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်
သည်။ ကာယဿ=၏။ပ။ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တတြ=ထိုကောဓန ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၌၊
ဝါ=ထိုကောဓနပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၏ ဟာနဂါမိ၊ဝိသေသဂါမိ ဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်း
ကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ ပမိဏန္တိ။ ပ။ ဥဒ္ဒတော=ဥဒ္ဒစွဖြင့် စိတ်
ပျံ့လွင့်သည်။ ဟောတိ=၏၊ ယတ္ထ=၌၊ အဿ=ထိုဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တံ
ဥဒ္ဒစွံ=ထိုစိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းကို။ ပ။ တဿ=ထိုဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တတြ=ထိုဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၌၊ ဝါ=ထိုဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်
နှစ်ဦး၏ ဟာနဂါမိ ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=
တို့သည်။ ပမိဏန္တိ=ကုန်၏၊ (ကိန္တိ ပမိဏန္တိ) ဣမဿပိ=ဤဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်
မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်ပင်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်ရှိကုန်၏)
အပရဿပိ=အခြားသော ဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ (ဟောန္တိ)
ကသ္မာ=အဘယ့်ကြောင့်၊ နေသံ=ထိုဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ဧကော=
တဦးသည်၊ ဟိနော=သည်၊ (ဟုတွာ) ဧကော=သည်၊ ပဏီတော=သည်၊
(ဟောတိ=သနည်း) ဣတိ=သို့၊ (ပမိဏန္တိ=ကုန်၏) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဟိ=
နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်း၏ အပြစ်ကား၊ တေသံ=ထိုပမာဏိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
တံ=ထိုနှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှုပြုလုပ်ခြင်းသည်။ပ။ ဒုက္ခာယ=ငှာ၊ ဟောတိ=၏။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယွာယံ ပုဂ္ဂလော=အကြင်
ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဒ္ဒတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ အယံ
ပုဂ္ဂလော=ဤဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်သည် (တရားနာခြင်း၊ ဗာဟုသစွဖြင့် ပြုသင့်သော
ကုသိုလ်ကိုပြုခြင်းစသော အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဤဥဒ္ဒတ
ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပုရိမေန=ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုဥဒ္ဒတ
ပုဂ္ဂိုလ်ထက် (တရားနာခြင်း၊ ဗာဟုသစွဖြင့်ပြုသင့်သော ကုသိုလ်ကိုပြုခြင်း
စသော အကြောင်းအင်္ဂါ ချို့တဲ့သော ထိုဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်ထက်) အဘိက္ကန္တ တရော
စ ပဏီတတရော စ ဟောတိ။ ပ ။အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဟိ=အကြင်ကြောင့်၊
ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=(တရားနာမှု စသည်နှင့် ပြည့်စုံသော)ဤဥဒ္ဒတပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ယထာရူပေန=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=
သီလနှင့်(မေထုနဝိရတိဟူသော ဗြဟ္မစရိယသီလနှင့်) ပုရာဏော=ပုရာဏ
သည်၊ သမန္တာဂတော= ပြည့်စုံသည်၊ အဟောသိ = ဖြစ်ပြီ၊ တထာရူပေန=

ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့် (ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံနေသော သီလနှင့်) ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ အဘဝိသ= ဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ ဣဓ=ဤပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တတို့နှစ်ဦး နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာရာ၌၊ ပုရာဏော=သည်၊ ဣသိဒတ္တဿ=၏၊ ဂတိမ္ပိ=အသိဉာဏ် အဆင့်အတန်းကိုလည်း၊ န အညဿ=မသိနိုင်ရာ၊ ဝါ=မမိနိုင်ရာ၊ အနန္တ =နွာ၊ စ=ထိုအပြင်၊ ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ ပညာယ =ပညာနှင့်၊ ဣသိဒတ္တော=သည်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ အဟောသိ= ဖြစ်ပြီ၊ တထာရူပါယ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ ပညာယ=နှင့်(ဣသိဒတ္တမှာ ပြည့်စုံနေသောပညာနှင့်) ပုရာဏော=သည်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ အဘ ဝိဿ=အံ့၊ ဣဓ=၌ ။ ပ ။န အညဿ=ရာ။

အာနန္တ=နွာ၊ ဣတိ ခေါ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ပုရာဏနှင့် ဣသိ ဒတ္တတို့သည် တဦး၏ဂတိအဆင့်အတန်းကို တဦးက မသိနိုင်သည် မဟုတ်ဘဲ သိနိုင်မိနိုင်ခြင်းအားဖြင့်) ဥဘော = နှစ်ဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=(ပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တမည်သော)ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဧကင်္ဂဟိနာ =တပါးပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါအားဖြင့် ယုတ်လျော့နေကြကုန်၏ (သီလ ပညာဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါနှစ်ပါးတို့တွင် တပါးပါးသောဂုဏ်အင်္ဂါအားဖြင့် ယုတ်လျော့နေကြကုန်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ဤနေရာ၌ရေးသင့်သော အဓိပ္ပါယ်များကို ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၄) မိဂသာလာသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] ပဉ္စမံ။

၆-တယောဓမ္မသုတ်

၇၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤ တရားတို့သည်၊ လောကေ=လောက၌၊ န ခံဝိဇ္ဇေယျံ=မရှိကုန်ငြားအံ့၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှဝေးကွာတော်မူသော၊ ဝါ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော် မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေတိုင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိသိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ=မပွင့်ထွန်းမပေါ်လာနိုင်ရာ၊ တထာဂတပု

ဝေဒိတော=မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောကြားသိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိန
 ယော=သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရားတော်သည်လည်း၊ လောကေ=လောက
 ဌ (သတ္တလောက၊ ဩကာသလောကဌ) န ဒိဗ္ဗေယျ= မထွန်းတောက်
 လာနိုင်ရာ၊ တယော=သုံးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့
 နည်းဟူမူ၊ ဇာတိစ=ဘဝဖန်ခါ ခန္ဓာအသစ် ထပ်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းသည်
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧရာ စ=ခန္ဓာ
 ဟောင်းမြင်း အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မရဏဉ္စ=ခန္ဓာပျက်ယွင်း
 သေခြင်းသည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊
 ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်။ပ။ န ဒိဗ္ဗေယျ=ရာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စခေါ=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ယသ္မာ=အကြံကြောင့်၊
 လောကေ=ဌ၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=
 ထင်ရှားရှိနေကုန်၏၊ တသ္မာ=ထိုကြောင့်၊ လောကေ=ဌ၊ အရဟံ=သော၊
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ တထာဂတော=သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ပွင့်ထွန်းပေါ်လာ
 တော်မူ၏၊ တသ္မာ=ထိုကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ တထာဂတ ပွင့်ထွန်းပေါ်လာ
 တော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်ပင်) လောကေ=ဌ၊ တထာဂတပွဝေဒိတော=
 သော၊ ဓမ္မဝိနယော=သည်၊ ဒိဗ္ဗတိ=ထွန်းတောက်နေပေ၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊
 အပ္ပဟာယ=မပယ်ရှားမူ၍၊ ဝါ=မပယ်ရှားလျှင်၊ ဇာတိ=ဘဝဖန်ခါ၊ ခန္ဓာ
 အသစ်၊ ထပ်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဟာတုံ=ပယ်ရှားခြင်းငှါလည်းကောင်း၊
 ဧရံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ မရဏံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ အဘဗ္ဗော=
 မထိုက်၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ (ဣမေ
 ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊ ဇာတိ=ကို၊ ပဟာတုံ=လည်း
 ကောင်း၊ ဧရံ = ကို၊ ပဟာတုံ =ကောင်း၊မရဏံ = ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊
 အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ) ရာဂံ=ရာဂကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊
 ဒေါသံ=ဒေါသကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ မောဟံ=မောဟကို၊ အပ္ပဟာယ=၍
 (ဇာတိ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ ဧရံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ မရဏံ
 =ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=
 ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်။ ပ ။ပဟာတုံ

အဘဗ္ဗော။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ =၍၊ ဝါ=လျှင်၊ ရာဂံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ ဒေါသံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ မောဟံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ ပ ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိံ=သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို၊ ဝါ=အစစ်အမှန် ပရမတ်အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌ အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ =လျှင်၊ ဝိစိကိစ္ဆံ=ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည် တို့၌ ယုံမှားတွေးတောခြင်းသဘောကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသံ=...မာသကို၊ ဝါ=နွားခွေးအလေ့အကျင့်စသည်တို့ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ကြောင်းအကျင့်ဟူ၍ မှားယွင်းစွာသုံးသပ်ခြင်း သဘောကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊ (ရာဂံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ ဒေါသံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ မောဟံ=ကို၊ ပဟာတုံ=ကောင်း၊ အဘဗ္ဗော =မထိုက်) ။ပ။

အယောနိသောမနသိကာရံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ သင့်လျော်သော အကြောင်းမဟုတ်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသဘောကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊ ကုမ္မဂ္ဂဿဝနံ=စက်ဆုတ်ဖွယ် အပါယ်လမ်းကြောင်း မကောင်းမှု ကို မှီဝဲခြင်းကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊ စေတသော=စိတ်၏၊ လီနတ္တံ=တွန့်ဆုတ်သည်အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်၊ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိံ =ကို ။ပ ။အဘဗ္ဗော)။ ပ ။မုဋ္ဌဿစွံ=လွတ်ကင်းပျောက်ပျက်သော သတိ ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ အသမ္ပဇညံ=သမ္ပဇာဉ်ဉာဏ်ပညာ မရှိ သူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ဝိက္ခေပံ=ပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောကို [တနည်း-စေတသော=စိတ်ကို၊ ဝိက္ခေပံ=အာရုံ အမျိုးမျိုးသို့ ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စကို] အပ္ပဟာယ=၍၊ (အယောနိသောမနသိကာရံ ။ပ။လီနတ္တံ ပဟာတုံ အဘဗ္ဗော)

အရိယာနံ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို၊ အဒဿနကမျှတံ=ဖူးမြင် ခြင်းငှာ အလိုမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ အရိယဓမ္မဿ=အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားကို၊ အသောတုကမျှတံ=ကြားနာခြင်းငှာ

အလိုမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဥပါရမ္ပစိတ္တတံ=ကဲ့ရဲ့ ဖိနှိပ်၊ အပြစ်
တင်လိုစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=လျှင်(မုဋ္ဌဿစွံ=ကို၊
ပဟာတံ။ ပ ။ အဘဗ္ဗော)။ ပ။ ဥဒ္ဓစ္စံ=မငြိမ်မသက်ကြွတတ်ပျံ့လွင့်သော
စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်းသဘောစာရားကို၊ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောကို၊
အပ္ပဟာယ=၍၊ အသံဝရံ=ဣန္ဒြေမစောင့်စည်းခြင်းသဘောကို၊ အပ္ပဟာယ
=၍၊ ဒုဿိလျံ=သီလမရှိသူ၏အဖြစ်ကို အပ္ပဟာယ။ ပ ။

အဿဒ္ဓိယံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို(ရတနာသုံးပါးနှင့် ကံ၊
ကံ၏အကျိုးတို့၌ ယုံကြည် ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားမရှိသူဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်သော လွဲမှားသောဆုံးဖြတ်ချက် မိစ္ဆာဓိမောက္ခကို) အပ္ပဟာယ=၍၊
အဝဒညုတံ=(ကြမ်းတမ်းသော ဝန်တိုမစ္ဆရိယကြောင့်)လေးပါးကူညီပါ တောင်း
ခံလာသူ၏စကားကို မသိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍ [အဝဒညုတာတိ
ထဒ္ဓမစ္ဆရိယဝသေန ဒေဟိ ကရောဟိတိ ဝစနဿ အဇာနတာ။ ခုဒ္ဒက
ဝတ္ထုပိဘင်းအဋ္ဌကထာ၊ ၄၈၁] ကောသန္ဓံ=ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဟာယ
။ ပ ။ အနာဒရိယံ=ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဓမ္မ၌ ရိုသေခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်ကို။ ပ။ ဒေါဝ
စဿတံ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှု အပြုအမူစေတနာ
ရှိသူ၏အဖြစ်ကို။ ပ ။ ပါပမိတ္တတံ=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေ ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊
အပ္ပဟာယ။ ပ ။ အဟိရိကံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက်မစက်ဆုပ်သူ၏
ဖြစ်ကြောင်းအကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=အကုသိုလ် ဒုစွရိတ်ကို မရှက်မစက်ဆုပ်ခြင်း
သဘောကို။ ပ ။ အနောတ္တပ္ပံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သူ
ဖြစ်ကြောင်းအကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်
လန့်ခြင်းသဘောကို ။ ပ။ ပမာဒံ=သတိလွတ်ကင်း မေ့လျော့ခြင်းသဘောကို၊
အပ္ပဟာယ=၍ (အနာဒရိယံ=ကို၊ ပဟာတံ။ ပ ။ အဘဗ္ဗေါ)။ ပ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟိရိကော=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်
သော၊ အနောတ္တာပီ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သော၊
အယံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပမတ္တော=(ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌)မေ့လျော့သည်၊
ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပမတ္တော=သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လ
သော်၊ အနာဒရိယံ=ကို၊ ပဟာတံ=ပယ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း။ ပ ။ ပါပ
မိတ္တတံ=ကို၊ ပဟာတံ=ကောင်း၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊

ပါပမိတ္တော=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသည်။ သမာနော=သော် ။ပ။ ကုသီ
 တော=စက်ဆုပ်ဖွယ် တွန့်ဆုတ်သည်။ ဝါ=ပျင်းရိသည်။ သမာနော ။ ပ။
 ဒုဿိလော=သီလမရှိသည်။ ပ ။ဥပါရမ္မစိတ္တော=ကဲ့ရဲ့ဖိနှိပ်, အပြစ်တင်လို
 စိတ်ရှိသည်။ ပ။ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော=အာရုံအမျိုးမျိုး၌ ပစ်လွှင့်အပ်သောစိတ်
 ရှိသည်။ ဝါ=ပျံလွင့်သောစိတ်ရှိသည် ။ပ။ လီနစိတ္တော=တွန့်ဆုတ်သော
 စိတ်ရှိသည် ။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆော=ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်။ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်
 သိက္ခာစသည်တို့၌ ယုံမှားတွေးတောခြင်းရှိသည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=
 ပယ်ရှား၍၊ ဝါ=ပယ်ရှားလသော်။ပ။ [ပါဠိတော်စာအုပ် စာမျက်နှာ(၃၇၄)
 နောက်ဆုံးစာပိုဒ်သို့ သွားအံ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိရိမာ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်
 ကို ရှက်ခြင်းစက်ဆုပ်ခြင်းရှိသော၊ ဩတ္တာပီ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့်
 ကြောက်လန့်တတ်သော၊ အယံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပ္ပမတ္တော=ကုသိုလ်
 ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့လျော့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 အပ္ပမတ္တော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ အနာဒရိယံ=ကို၊ ပဟာတံ=ကောင်း
 ။ပ။ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကလျာဏမိတ္တော (သဒ္ဓါ
 တရားရှိသူစသော) ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသည်။ သမာနော=သော် ။ပ။
 အာရဒ္ဓဝီရိယော=အားထုတ်အပ်သောဝီရိယရှိသည်။ပ။ သီလဝါ =သီလ
 ရှိသည်။ ပ။ အနုပါရမ္မစိတ္တော=ကဲ့ရဲ့ဖိနှိပ်, အပြစ်တင်လိုစိတ်မရှိသည်

။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ကာကသုတ်

၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာကော=ကျီးသည်၊ ဒသဟိ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊
 အသဒ္ဓမ္မေဟိ=သူယုတ်မာတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံ၏၊ ကတ
 မေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ (အသဒ္ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊
 သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသနည်းဟူမူ) (ကာကော=ကျီးသည်) ခံသီ စ=
 ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်း (မည်သူ့ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမျှ
 ထောက်ထားလေးစားမှုမရှိဘဲ ပေးကမ်းသူ၏ ဦးခေါင်းပေါ်မှာပင် မစင်

စွန်ချ ဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်း) ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ပဂဗ္ဘော စ^၁= (ကိုယ် နှုတ်စိတ်အမှုအရာအားဖြင့်) ရိုင်းစိုင်းကြမ်းတမ်းသည်လည်း။ (ဟောတိ) တိန္တိဏော စ^၂= ငတ်မွတ်သော တဏှာရှိသည်လည်း။ ဝါ=များစွာ သင်္ကာ မကင်း ယုံမှားခြင်းရှိသည်လည်း။ (သုတပါးအပေါ်၌ ယုံကြည်စိတ်ချမှုမရှိ၍ များစွာ သင်္ကာမကင်း ယုံမှားခြင်းရှိသည်လည်း) ဟောတိ=၏

မဟဂ္ဂသော စ= အလွန်များစွာ စားတတ်သည်လည်း (အစားကြူး သည်လည်း။) ဟောတိ=၏။ [မဟန္တံ ဃသတိ ဘက္ခတိတိ မဟဂ္ဂသော] လုဒ္ဒေါ စ=ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည်လည်း။ (ဟောတိ) အကာရဏိဏော စ=သနားညှာတာ ကရုဏာမရှိသည်လည်း။ (ဟောတိ) ဒုဗ္ဗလော စ=အား မရှိသည်လည်း။ (ကိုယ်အား၊ ဉာဏ်အား၊ လုံ့လအား နည်းပါးသည်လည်း) ဟောတိ=၏။ ဩရဝိတာ စ=ဆူဆူညံညံအော်မြည်တတ်သည်လည်း။ ဟောတိ=၏။ မုဋ္ဌဿတိ စ=လွင်းကင်းပျောက်ပျက်သော သတိရှိသည်

၁။ ပဂဗ္ဘော။ ။ ပပုဗ္ဗ ဂဗ္ဘဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပဂဗ္ဗပုဒ်သည် ရိုင်းစိုင်းကြမ်းတမ်းသူဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုပဂဗ္ဗပုဒ်နောင် ဘောဟောဏျပစ္စည်းဆင့်လျှင် “ပါဂဗ္ဗိယ” ဟုဖြစ်၏။ ပါဂဗ္ဗိယ= ရိုင်းစိုင်း သူ၏အဖြစ်၊ ရိုင်းစိုင်းခြင်း၊ မာနထန်ပြင်း၍ ကြမ်းတမ်းခြင်း၊ ထိုပါဂဗ္ဗိယ သည် ကာယပါဂဗ္ဗိယ၊ ဝစီပါဂဗ္ဗိယ၊ မနောပါဂဗ္ဗိယဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။ မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော် တုဝဋ္ဌကသုတ္တနိဒ္ဒေသ(၃၀၇)ကြည့်ပါ။

၂။ တိန္တိဏော။ ။ “တိန္တိဏောတိ တိန္တိဏံ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊ တာယ သမန္နာဂတော၊ အာသင်္ကာဗဟုလော ဝါ” ဟူသော ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အလို တိန္တိဏသဒ္ဒါသည် တဏှာဟူသော အနက်နှင့် အာသင်္ကာ (ယုံမှားခြင်း၊ ဝါ=ယုံကြည်စိတ်ချမှုမရှိခြင်း) အနက်ကို ဟောသော ရုဋ္ဌိ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ ထို့နောက် “တိန္တိဏံ အဿ အတ္ထိတိ တိန္တိဏော=ငတ်မွတ်သော တဏှာရှိသူ၊ ဝါ=သုတပါးအပေါ် ယုံကြည် စိတ်ချမှု မရှိ၍ များစွာ သင်္ကာမကင်း ယုံမှားခြင်းရှိသူ” ဟူ၍ အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ် ဆင့်ပါ။

လည်း၊ (ဟောတိ) နေစယိကော စ^၃=စားဖွယ်စုဆောင်းသိမ်းဆည်းမှု ပြုတတ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏) ပ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပါပဘိက္ခု=ယုတ်မာသော ရဟန်းသည်၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ အသဒ္ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=၏ ။ ပ။ (ပါပဘိက္ခု=သည်) ခံသိ စ= ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်း (ဟောတိ)ပဂဗ္ဘော စ=လည်း၊ (ဟောတိ)။ ပ။ သြရဝိတာစ=ဆူဆူညံညံပြောဆိုတတ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ ပ။ နေစယိကော စ=ပစ္စည်းဥစ္စာ စုဆောင်းသိမ်းဆည်းခြင်းပြုတတ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အသဒ္ဓမ္မေဟိ=ဤ သူယုတ်မာတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)သတ္တမံ။

၈-နိဂဏ္ဌသုတ်

၇၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဂဏ္ဌာ=တက္ကတွန်းတို့သည်၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ အသဒ္ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ= ပြည့်စုံကုန်၏ ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဂဏ္ဌာ=တို့သည်၊ အသဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားမရှိကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဂဏ္ဌာ=တို့သည်၊ ဒုဿိ လာ=သီလမရှိကုန် ။ ပ။ အဟိရိကာ=အကုသိုလ်ဒုစရိုက်ကို မရှက်မစက်ဆုပ်ကုန် ။ ပ။ အနောတ္တပ္ပိနော= အကုသိုလ်ဒုစရိုက်ကြောင့် မကြောက်လန့်ကုန် ။ ပ။ အသပ္ပုရိသ သမ္ဘတ္တိနော=သူယုတ်မာတို့ကို ဆည်းကပ်ခြင်းရှိကုန်၏ ။ ပ။ အတ္တုက္ကံသကပရဝမ္ဘကာ=မိမိကိုယ်ကို

၁။ နေစယိကော။ ။ နေစယိကောတိ နိစယကရော (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ)၊ ဤနေစယိကပုဒ်သည် ဂဟပတိနေစယိကာ၌ နေစယိကပုဒ်နှင့် အနက်တူ၏။ နိပုဗ္ဗ စိဓာတ် အပစ္စည်း၊ နိစယံ ကရောတိတိ နေစယိကော=ပစ္စည်းဥစ္စာ စုဆောင်းသိမ်းဆည်းမှုပြုသူ၊ နိစယေ နိယုတ္တာဝါ နေစယိကော=စုဆောင်းခြင်း၌ယှဉ်သူ။ နိစယနံ ဓနုညာနံ သဉ္ဇယနံ နိစယော၊ တတ္ထ နိယုတ္တာတိ နေစယိကာ၊ ဂဟပတိ ဧဝ နေစယိကာ ဂဟပတိနေစယိကာ။ ဒီ၊ ပါထိကဝဂ်၊ ပါထိကသုတ်ဋီကာ။ နှာ-၈။

ချီးမြှောက်ပြောဆို၍ သူတပါးကိုကဲ့ရဲ့ ရွတ်ချတတ်ကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဂဏ္ဍာ=တို့သည်၊ သန္တိဋ္ဌိပရာမာသာ=မိမိအယူဝါဒကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ် တတ်ကုန်၏။ [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၆)ဝိဝါဒမူလသုတ် လည်းကြည့်] အာဇာနဂ္ဂါဟီ=(ငါ့အယူဝါဒသာ အမှန်ဟု)မြဲမြံစွာ ဆုတ်ကိုင်ထားတတ် ကုန်၏။ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိနော=မိမိ၏အယူမှားကို မစွန့်လွှတ်နိုင်ကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဂဏ္ဍာ=တို့သည်၊ ကုဟကာ=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ် ကုန်၏။ (မိမိ၌ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မရှိကြောင်းကို ရိပ်ကာသိကာပြောခြင်း စသည်ဖြင့် လူတို့ကို အံ့ဩစေတတ်ကုန်၏)။ ပ။ ပါပိတ္တာ=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမ္မက် ရှိကုန်၏။ ပ။ ပါပမိတ္တာ=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေ ရှိကုန်၏။ ပ။ အဋ္ဌမံ။

☞ ၇၉(စာပိုဒ်)။ ၉-အာယာတဝတ္ထုသုတ်။ ။[နဝကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၉) အာယာတဝတ္ထုသုတ်ကြည့်၊ “အဋ္ဌာနေ စ ကုပ္ပတိ”ဟူသော အဋ္ဌာန ကောပဝါကျမျှသာထူး၏] စ=ထိုအပြင်၊ အဋ္ဌာနေ=အမျက်ထွက်သင့်သော အရာမဟုတ်သော သစ်ငုတ်ဆူးပြောင့်စသည်၌၊ ကုပ္ပတိ=အမျက်ထွက်၏။ [နောက်သုတ်၌ “စ=ထိုအပြင်၊ အဋ္ဌာနေ=၌၊ န ကုပ္ပတိ=အမျက်မထွက်” ဤမျှသာထူး၏]နဝမံ ဒသမံ။ တတိယော=သော၊ အာကခံဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၉)၄-ထေရဝဂ်
၁-ဝါဟနသုတ်

၈၁။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စမ္ပါယံ=စမ္ပါမြို့အနီး၌၊ (စကားပင်များစွာ ပေါက်ရောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် စမ္ပါမည်သောမြို့အနီး၌) ဂဂ္ဂရာယ=ဂဂ္ဂရာမည်သော၊ (ဂဂ္ဂရာမည်သော မိဖုရားသည် တူးအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဂဂ္ဂရာမည်သော)ပေါက္ခရဏိယာ= ရေကန်၏၊ တီရေ=ကမ်းနား၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဝါဟနော=အရှင် ဝါဟနသည်။ ပ။ ဘန္တေ= မြတ်စွာဘုရား၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကတိဟိ= အဘယ်မျှ အရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့မှ၊ နိဿဇော=ထွက်ခွါတော်

မူသည်၊ ဝိသံယုတ္တော=ကင်းကွာတော်မူသည်၊ ဝိပွမုတ္တော=လွတ်မြောက်
 တော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိမရိယာဒိကတေန= (ကိလေသာတို့ကို
 ဖြိုဖျက်ပြီးခြင်းကြောင့်) ကိလေသာတည်းဟူသော အဆီးအတား အပိုင်း
 အခြားမရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေတော်
 မူပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

ဝါဟန=ဝါဟန၊ တထာဂတော=သည်၊ ဒသဟိ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊
 ဓမ္မေဟိ=တရားတို့မှ၊ နိဿဇ္ဇော=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=နေတော်မူ၏၊
 ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ= ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊
 နိဿဇ္ဇော= သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=နေတော်မူသနည်းဟူမူ) ဝါဟန=ဝါဟန၊
 တထာဂတော=သည်၊ ရူပေန=ရုပ်မှ၊ နိဿဇ္ဇော=သည်၊ ဝိသံယုတ္တော=
 သည်၊ ဝိပွမုတ္တော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)ဝိမရိယာဒိကတေန=သော၊ စေတသာ=
 ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေတော်မူ၏၊ ဝါဟန=န၊ တထာဂတော=သည်၊ ဝေဒနာယ
 =ဝေဒနာမှ၊ နိဿဇ္ဇော။ ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ ဝါဟန=န၊ တထာဂတော=
 သည်၊ သညာယ=သညာမှ။ ပ။ သင်္ခါရေဟိ=သင်္ခါရတို့မှ။ ပ။ ဝိညာဏေန=
 ဝိညာဏ်မှ။ ပ။ ဇာတိယာ=ဘဝဖန်ခါ ခန္ဓာအသစ်ဖြစ်ရခြင်းမှ၊ ဝါ=
 ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းမှ။ ပ။ ဇရာယ=ခန္ဓာဟောင်းမြင်း အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းမှ
 ။ပ။ မရဏေန=ခန္ဓာပျက်ယွင်း သေရခြင်းမှ။ ပ။ ဒုက္ခေဟိ= ကိုယ်စိတ်
 ဆင်းရဲခြင်းတို့မှ။ ပ။ ကိလေသေဟိ=ကိလေသာတို့မှ။ ပ။

ဝါဟန=ဝါဟန၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဥပ္ပလံ ဝါ=
 ကြာညီသည်လည်းကောင်း၊ ပဒုမံ ဝါ=ပဒုမာကြာသည်လည်းကောင်း၊
 ဝါ=ကြာဖြူ သည်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိကံ ဝါ=ပုဏ္ဏရိကံကြာသည်
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာနီသည်လည်းကောင်း၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ ဇာတံ=
 ပေါက်လျက်၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ သံဝမံ=ကြီးပွားလျက်၊ ဥဒကာ=ရေမှ၊
 အဗ္ဗုဂ္ဂမ္ပ=ကျော်လွန်မြင့်တက်၍၊ ဥဒကေန=ရေသည်၊ အနုပလိတ္တံ=မလိမ်း
 ကပ်အပ်ဘဲ၊ ဌိတံ သေယျထာပိ=တည်သကဲ့သို့၊ ဝါဟန= န၊ ဝေမေဝံ=
 ဤအတူပင်၊ တထာဂတော=သည်၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ
 =ဤတရားတို့မှ၊ နိဿဇ္ဇော=သည်။ ဝိသံယုတ္တော=သည်။ ပ။ ဝိဟရတိ=
 နေတော်မူ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဌမံ။

၂-အာနန္ဒသုတ်

၈၂။ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသည်၊ (ရတနာသုံးတန်၊ ကံ၊ ကံ၏အကျိုးစသည်တို့၌ ယုံကြည်သော ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတရားမရှိသည်) သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤတရားဖြင့်ဆုံးမရာ မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌၊ ဝုဒ္ဓိံ=တိုးပွားခြင်းသို့၊ (သီလစသည်၊ ဂုဏ်ရည်ဖွံ့ဖြိုး တိုးပွားခြင်းသို့) ဝိရုဋ္ဌိံ=စည်ကားခြင်းသို့၊ (မလုပ်မရှား၊ ယင်းဂုဏ်များဖြင့် စည်ကားခြင်းသို့) ဝေပုလ္လံ=ပြန်ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ (အရပ်ရပ်နှံ့ငြား၊ ယင်းဂုဏ်များဖြင့် ပြန်ပွားသည်အဖြစ်သို့) အာပဇ္ဇိဿတိ=ရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ။ [ဝုဒ္ဓိံ ဝိရုဋ္ဌိံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇိတိ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ ဝမနတော ဝုဒ္ဓိံ၊ နိစ္စလဘာဝေန ဝိရုဋ္ဌိံ၊ သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထဋတာယ ဝေပုလ္လံ ပါပုဏန္တိ။ စတုက္ကနိပါတ်အဋ္ဌကထာ။ နာ၊ ၂၇၅]

အနန္ဒ=အနန္ဒာ၊ ဝတ=ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ ဒုဿီလော=သီလ မရှိသည်၊ သမာနော=သော်။ ပ။ အပ္ပဿုတော=နည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မ ဟူသော သုတရှိသည်။ ပ။ ဒုဗ္ဗစော=ခက်ခဲသော ဆိုဆုံးမစကားရှိသည်၊ ဝါ=အပြောခက် အဆိုခက်သည်။ ပ။ ပါပမိတ္တော=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေ ရှိသည်။ ပ။ ကုသီတော=ပျင်းရိသည်။ ပ။ မုဋ္ဌဿတိ=လွင်ကင်း ပျောက် ပျက်သောသတိရှိသည်။ ပ။ အသန္တုဋ္ဌော=ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့် မရောင့်ရဲ မကျေနပ်နိုင်သည်။ ပ။ ပါပိတ္တော=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမှုန်ရှိသည် ။ပ။ မိတ္တာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသောအယူရှိသည်။ ပ။ အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ ဝတ=ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမနောဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=သော်) ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=၌။ပ။

အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ ဝတ=ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရား ရှိသည်၊ သမာနော=သော်။ ပ။ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။ ပ။ သီလဝါ=သီလရှိသည်။ပ။ ဗဟုဿုတော=များစွာကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ဘုရားစကားတော် ရှိသည်၊ သုတဓရော=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်ပြီးသော ဘုရားစကားတော် ကို မမေ့မပျောက်နှုတ်ရောက်ဆောင်ထားသည်၊ သမာနော=သော်။ ပ။

သုဝဇော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိသည်။ ဝါ=ဆိုဆုံးမခြင်းငှာ လွယ်ကူသည်။ ပ။ ကလျာဏမိတ္တော=(သဒ္ဓါတရားရှိသူစသော) ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသည်။ ပ။ အာရဒ္ဓဝီရိယော=အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝီရိယရှိသည်။ ပ။ ဥပဋ္ဌိတဿတိ=စွဲကပ်တည်နေသောသတိရှိသည်။ ပ။ သုန္တုဋ္ဌော=ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့်ရောင့်ရဲလွယ်သည်။ ပ။ အပ္ပိဏ္ဏော=နည်းသော အလိုရမ္မက်ရှိသည်။ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက်မရှိသည်။ ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သော အယူရှိသည်။ ပ။ ဒုတိယ။

၃-ပုဏ္ဏိယသုတ်

၈၃။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အပ္ပေကဒါ=တရံတခါ၌၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=တရားဒေသနာတော်သည်၊ ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာ၏၊ အပ္ပေကဒါ=၌၊ နပုဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်မလာ၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်၊ (ဉာဏ်အား တရားဒေသနာထင်ပေါ်လာခြင်း၊ ထင်ပေါ်မလာခြင်း၏အကြောင်းဟိတ်သည်) ကော နုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကောနုခေါ=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

ပုဏ္ဏိယ=ပုဏ္ဏိယ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓေါစ=သဒ္ဓါတရားရှိသူသည်သာလျှင်၊ (ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ၊ ပစ္စက္ခသဒ္ဓါဟူသော သဒ္ဓါတရားနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည်သာလျှင်) ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [သဒ္ဓါတရားနှစ်ပါး၏အဓိပ္ပါယ်ကို သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၇)နဂရောပမသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] ဥပသင်္ကမိတာစ=ဘုရားထံမှောက် သွားရောက်ချဉ်းကပ်သူသည်ကား၊ နော ဟောတိ=မဟုတ်၊ တာဝ=ထိုသို့၊ မသွားရောက်သေးသမျှကာလပတ်လုံး၊ ကထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏)နေဝပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်မလာ။

ပုဏ္ဏိယ=ပုဏ္ဏိယ၊ စ=ထင်ပေါ်လာခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=သဒ္ဓါတရားရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဥပသင်္ကမိတာစ=ဘုရားထံမှောက်သွားရောက်ချဉ်းကပ်သူသည်လည်း။

ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဤသို့ သဒ္ဓါတရားရှိသူလည်းဖြစ်၍ သွားရောက်ချဉ်းကပ်သူလည်း ဖြစ်လသော်) ဝါ=ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (တတော=ထိုအခါ၌) တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာ၏၊ ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=သဒ္ဓါတရားရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ ဥပသင်္ကမိတာ စ=သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ ပယိရုပါ သိတာ=ဓမ္မဒေသနာအကျိုးငှာ ဆည်းကပ်သူသည်၊ နော ဟောတိ=မဟုတ်၊ တာဝ=ထိုသို့ဆည်းကပ်သူ မဟုတ်သမျှကာလပတ်လုံး တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) နေဝ ပဋိဘာတိ= ဉာဏ်အား ထင်ပေါ်မလာ။

ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ စ=ထင်ပေါ်လာခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ယတော=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=လည်းကောင်း၊ ဥပသင်္ကမိတာစ=လည်းကောင်း၊ ပယိရုပါသိတာစ=သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ (ဤသို့သဒ္ဓါစသောသုံးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်လသော်) ဝါ= ကြောင့်၊ (တတော=၌) တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ (တဿ=၏) ပဋိဘာတိ=၏၊ ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ ဥပ သင်္ကမိတာ စ=ကောင်း၊ ပယိရုပါသိတာ စ=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ= သို့သော်လည်း၊ ပရိပုစ္ဆိတာ=ကြောင်းကျိုးဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို မေးမြန်းတတ်သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ တာဝ=ထိုသို့မေးမြန်းတတ်သူ မဖြစ်သေးသမျှကာလပတ်လုံး၊ တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ (တဿ=၏) နေဝ ပဋိဘာတိ=လာ၊ ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ စ=ထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ယတော=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါ စ=ကောင်း၊ ဥပ သင်္ကမိတာ စ=ကောင်း၊ ပယိရုပါသိတာ စ=ကောင်း၊ ပရိပုစ္ဆိတာစ= တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=သော်၊ (ဤသို့သဒ္ဓါ၊ ဥပ သင်္ကမန၊ ပယိရုပါသန၊ ပရိပုစ္ဆနတို့နှင့်ပြည့်စုံလသော်) ဝါ=ကြောင့်၊ (တတော=၌)။ ပ။ (တဿ=၏)ပဋိဘာတိ။

ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း။ ပ။ ပရိပုစ္ဆိတာစ= ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=လည်း၊ ဩဟိတသောတော=စွင့်ထောင်ထား

အပ်သော နားရှိသည်၊ (ဟုတွာ=၍) ဓမ္မ=တရားကို၊ နော သုဏ္ဍာတိ=မနာယူ၊ တာဝ=ထိုမနာယူသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ =သည်၊ (တဿ=၏) နေဝ ပဋိဘာတိ=လာ။ ပ။ ဩဟိတသောတော= သည်၊ (ဟုတွာစ=လည်း) ဓမ္မ=ကို၊ သုဏ္ဍာတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သုတွာ=ကြားနာပြီး၍၊ ဓမ္မ=ကို၊ နော ဓာရေတိ=နှုတ်တက် မဆောင်ထား မမှတ်သား ။ပ။

ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း ။ပ။ ပရိပုဏ္ဏိတာစ= ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဩဟိတသောတော=သည်၊ (ဟုတွာစ=ဖြစ်၍လည်း) ဓမ္မ=ကို၊ သုဏ္ဍာတိ=၏၊ သုတွာစ=ကြားနာပြီး၍လည်း၊ ဓမ္မ=ကို၊ ဓာရေတိ= နှုတ်တက်ဆောင်ထားမှတ်သား၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ ဓာတာနံ=နှုတ်တက် ဆောင်ထားမှတ်သားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတော်တို့၏၊ အတ္ထံ= အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နော ဥပပရိက္ခတိ=မကြံစည်မစဉ်းစား။ ပ။ ပုဏ္ဏိယ= ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း။ ပ။ ဓာတာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ= တို့၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ဥပပရိက္ခတိစ=ကြံစည်စဉ်းစားလည်း စဉ်းစား၏၊ စ=လည်း၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ အညာယ=သိ၍၊ ဓမ္မ=ပါဠိကို၊ အညာယ=သိ၍၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နော=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးအားလျော် သော သီလ၊ သမထ၊ ဝိပဿနာအကျင့်တရားကိုကျင့်သည်၊ နော ဟောတိ။ ပ။

ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း။ ပ။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နောစ =ကျင့်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ ကလျာဏဝါစော= ကောင်းမွန်ပီသသောစကားရှိသည်၊ ကလျာဏဝါက္ခ ရဏော=ကောင်းမွန် ချိုသာသော စကားသံရှိသည်၊ ပေါရိယာ=မြို့ကြီးသူသဖွယ် နနယ် သိမ်မွေ့သော၊ ဝါ=မြို့သူမြို့သားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သော၊ ဝိဿဋ္ဌာယ=သည်းခြေ၊ ရွဲသလိပ်၊ မပိတ်မကပ်၊ လွတ်လပ် ရှင်းလင်းသော၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၈)စိသာခသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၉၇) စိပ္ပနိသန္တိသုတ်တို့၌လည်းကြည့်] အနေလဂဗ္ဗာယ=အပြစ်လည်းမရှိ၊ ကျကျန် နေရစ်သော ပုဒ်အက္ခရာလည်းမရှိသော၊ (မသဲမကွဲ ဗလုံးဗထွေးဖြစ်၍ ယုံမှားတွေးတောစေနိုင်ခြင်း၊ ဒရွတ်တိုက်ဆွဲငင်ပြောရခြင်း စသော အပြစ် လည်းမရှိ၊ ကျကျန်နေရစ်သောပုဒ်အက္ခရာလည်းမရှိသော၊ ဝါ=သဒ္ဓါအနက်

ပြစ်ချက်မရှိ၊ ကျကျန်ယုတ်ဟာ ပုဒ်အက္ခရာလည်းမရှိသော၊ အတ္ထဿ= ပြောဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဝိညာပနိယာ=သိစေနိုင်သော၊ ဝါစာယ=စကားနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။

ပုဏ္ဏီယ=ယ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း။ ပ။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နော စ=သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ကလျာဏဝါစော=သည်၊ ကလျာဏဝါက္ကရဏော=သည်။ ပ။ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သဗြဟ္မစာရိနံ=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့ကို၊ သန္တဿ ကော=ပစ္စုပ္ပန်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သောအကျိုးတရားတို့ကို မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်စေနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ သမာဒပကော=ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာ လက်ခံနာယူစေနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ သမုတ္တောစကော=(နာယူအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက် ထက်မြက်စေနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ သမ္မဟံသကော=(ရပြီးဂုဏ်ထူးချီးကျူးပြောလျက်)စိတ်ဓာတ်အစဉ်ကြည်လင်ရွှင်လန်းစေနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ နောဟောတိ=မဟုတ်၊ တာဝ=ယင်းသို့မဟုတ်သမျှကာလ ပတ်လုံး၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) နေဝ ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားမထင်ပေါ်လာ။

ပုဏ္ဏီယ=ယ၊ စ=ထင်ပေါ်လာခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ယတော=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓေါစ=ကောင်း၊ ဥပသင်္ကမိတာစ=ကောင်း၊ ပယိရုပါ သိတာစ=ကောင်း၊ ပရိပုစ္ဆိတာစ=ကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သြဟိတ သောတော=သည်၊ (ဟုတွာစ=ဖြစ်၍လည်း) ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူ၏၊ သုတွာစ=နာယူပြီး၍လည်း၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဓာရေတိ=၏၊ ဓာတာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ဥပပရိက္ခတိ စ= ကြံစည်စဉ်းစားလည်း ကြံစည်စဉ်းစား၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ အညာယ=၍။ပ။

ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နော စ=ကျင့်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ကလျာဏဝါစော=သည်။ ပ။ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ= ထိုမျှမကသေး၊ သဗြဟ္မစာရိနံ=တို့ကို၊ သန္တဿကော=ကောင်း။ပ။ သမ္မဟံ သကော=ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဝါ=ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (တတော=ထိုအခါ၌) တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=

သည်။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာ၏။

ပုဏ္ဏိယ=ယ၊ တထာဂတံ=၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=သည်၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော(သမန္နာဂတဿ)= ပြည့်စုံသောရဟန်း၏၊ ဧကန္တပဋိဘာနာ=ဧကန်မုဗျ ဉာဏ်အားထင်ပေါ် လာသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [သမန္နာဂတော-၌ ပဌမာဝိဘတ်ကို သာမိအနက်၌သက်၊ “သမန္နာဂတောတိ သာမိအတ္ထေ ပစ္စတ္တံ၊ သမန္နာဂတဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟူ၍ အဋ္ဌက နိပါတ်စာပိုဒ် (၈၂) ပုဏ္ဏိယသုတ် (နာ-၂၅၃)ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ နောက်ဆုံးဝါကျ၌ “သမန္နာဂတော”ဟူ၍ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိရှိရမည် ဖြစ်သည်] တတိယ။

• ၄-ဗျာကရဏသုတ်

၈၄။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော= အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာဝုသော ဘိက္ခဝေ= ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော =အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုစုဝေးနေသော ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ=အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်၏၊ (အာမန္တနံ=အမိန့်စကားတော်ကို) ပစ္စသောသံ= ရှေ့ ရှု နာယူကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ (ကိန္တိ အဝေါစ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကရောတိ=ထုတ်ဖော်ပြော၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ် သို့၊ ဗျာကရောတိ=ထုတ်ဖော်ပြောသနည်းဟူမူ) ဇာတိ=ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဝါ=ဘဝအသစ် အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းသဘောသည်၊ ဝိဏာ=ကုန်ခန်းပြီ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ဝါ=မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝုသိတံ =ကျင့်သုံးအပ်ပြီးပြီ၊ ကရဏိယံ=ပြုသင့်ပြုထိုက်သော(၁၆)ပါးသော မဂ် ကိစ္စကို၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးပြီ၊ ဣတ္တတ္တာယ=ဤ(၁၆)ပါး ကွဲပြားသော မဂ်ကိစ္စ၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဝါ=ဤထူးထွေကွဲပြားခြားနားသော

ကိလေသာကုန်ခန်းစေခြင်းကိစ္စ၏ အဖြစ်ဟူသောအကျိုးငှာ၊ အပရ်= နောက်ထပ်တမျိုးတခြား မဂ်ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စသည်၊ န(အတ္တိ)=ငါ့မှာ မရှိတော့ပြီ၊ [ဤပုဒ်များနှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၉) တိကဏ္ဍသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာမိ=သိ၏၊ ဣတိ =ဤသို့၊ (ဗျာကရောတိ=၏)

တမေန=(အရဟတ္တဖိုလ်ကိုထုတ်ဖော်ပြောသော) ထိုရဟန်းကို၊ တထာဂတော ဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဈာယီ=စိုက်စိုက်စူးစူး အထူးရှုငြား ဈာန်ဝင်စားသော၊ သမာပတ္တိကုသလော=ဈာန်သမာပတ်၌ ကျွမ်းကျင်သော၊ ပရစိတ္တကုသလော=သူတပါးစိတ်၌ သိမြင်ကျွမ်းကျင် သော၊ ပရစိတ္တပရိယာယကုသလော=သူတပါး၏စိတ်အဆက်ဆက် ဖြစ် နေပုံ၌ သိမြင်ကျွမ်းကျင်သော၊ တထာဂတသာဝကော ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သမနုယုဉ္ဇတိ=အဖြေပေးအောင် စစ်ဆေး မေးမြန်း၏၊ သမနုဂ္ဂါဟတိ=နှိုက်ယူစုံစမ်းမေးမြန်း၏၊ သမနုဘာသတိ= အကြောင်းယုတ္တိပေါ်အောင်မေးမြန်း၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တထာဂတေန ဝါ=သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဈာယိနာ=သော၊ သမာပတ္တိကုသ လေန=သော၊ ပရစိတ္တကုသလေန=သော၊ ပရစိတ္တပရိယာယကုသလေန= သော၊ တထာဂတသာဝကေန ဝါ=ကောင်း၊ သမနုယုဉ္ဇိယမာနော=အဖြေ ပေးအောင်စစ်ဆေးမေးမြန်းအပ်လသော်၊ သမနုဂ္ဂါဟိယမာနော=အပ်လ သော်၊ သမနုဘာသိယမာနော=အပ်လသော်၊ ဣရိဏံ=အချည်းနှီး၏

၁။ ဣရိဏံ ဝိပိနံ။ ။ “ဣရိဏန္တိ တုစ္ဆဘာဝံ၊ ဝိပိနန္တိ ဂုဏဝိဝိတ္တတံ၊ နိဂ္ဂုဏဘာဝံ၊ အထဝါ ဣရိဏသင်္ခါတံ အရညံ ဝိပိနသင်္ခါတံ မဟာဂဟနဉ္စ အာပန္နော ဝိယ ဟောတိ” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌နှစ်နည်းဖွင့်ပြ၏။ ထိုတွင် ပဌမနည်းအလို ဣရိဏသဒ္ဒါသည် တုစ္ဆအနက်ဟောဖြစ်၍ ဝိပိနသဒ္ဒါသည် ဝိဝိတ္တအနက်ဟောဖြစ်၏။ အနိဿယမဟိဘာဏ၊ တွိရိဏံ ဦသရေ သိယာ” ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ (၈၈၆)၌ ဣရိဏသဒ္ဒါ၏ အနိဿယမဟိ ဘာဂ (လွင်တီးကောင် ဟင်းလင်းပြင်)ဟူသော အနက်သည် တုစ္ဆအနက်နှင့် သဘောတူ၏။ ဝိပိနသဒ္ဒါ၏ဝိဝိတ္တအနက်နှင့်လည်း သဘောတူပင်တည်း။

အဖြစ်သို့၊ (အရဟတ္တဖိုလ်၊ မသိုမမှီး အချည်းနှီး၏အဖြစ်သို့) အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ဝိပိနံ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဂုဏ်မှ)ဆိတ်သုဉ်းသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ [တနည်း-ဣရိဏံ=လူသူမရော မြိုင်တောထဲသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်သွားသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ဝိပိနံ=ကြီးစွာသောတောအုပ်တောရှုပ်ထဲသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်သွားသကဲ့သို့ဖြစ်၏] အနယံ=မကြီးပွားခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ဗျသနံ=ပျက်စီးခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ အနယဗျသနံ=မကြီးပွားခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ [သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၂) ဝဿကာရသုတ်လည်းကြည့်]

တမေနံ=ထိုရဟန်းကို၊ တထာဂတော ဝါ=ကောင်း။ ပ။ ဧဝံ=ဤသို့၊ စေတသာ=မိမိတို့၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=ထိုရဟန်း၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ခွဲခြားသိ၍၊ မနသိ ကရောတိ=နှလုံးသွင်း၏၊ ဝါ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊

ဤပဌမနည်း၌ “ဣရိဏံ (တုစ္ဆဘာဝံ)=အချည်းနှီး၏အဖြစ်သို့၊ ဝိပိနံ (ဝိဝိတ္တဘာဝံ)=ဂုဏ်ဆိတ်သုဉ်းသည်အဖြစ်သို့” ဟူ၍ ဘာဝပဗ္ဗဓာန ကြံရမည်ဖြစ်၏။

ဒုတိယအဖွင့်အလို ဣရိဏသဒ္ဓါနှင့် ဝိပိနသဒ္ဓါနှစ်ခုလုံးပင် တောအနက်ဟောချည်းဖြစ်၏။ ထိုတွင် သာမန်ရိုးရိုး အရည(တော)ကို ဣရိဏဟုဆိုလို၍ မဟာဂဟန (ကြီးစွာသောတောအုပ်တောရှုပ်)ကို ဝိပိနဟုဆိုလိုကြောင်း အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြ၏။ အဘိဓာန် (၅၃၆)ဂါထာ၌လည်း “အရညံ ကာနနံ ဒါယော၊ ဂဟနံ ဝိပိနံ ဝနံ” ဟူ၍ တောအနက်ဟော ပရိယာယ်ပုဒ်များ၌ ဂဟနနှင့် ဝိပိနကို ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်၏။ ဤအဘိဓာန်နှင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဝိပိနသဒ္ဓါသည်သာလျှင် ဣရိဏသဒ္ဓါနှင့် အနက်သဘောအားဖြင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်၍ ဣရိဏသဒ္ဓါ၏ တွဲဖက်ဖြစ်နိုင်၏။ တာလုဇပဌမက္ခရာ “စ” လုံးနှင့် ဝိစိနသဒ္ဓါကား ဣရိဏသဒ္ဓါ၏ တွဲဖက်မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် တာလုဇ စလုံးဖြင့် ဝိစိနဟု မရှိသင့်ကြောင်းနှင့် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဝိစိနတန္တိ ဂုဏဝိစိနတံ။ ပ။ ဝိစိနသင်္ခါတံ” ဟု မရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သီမူအတိုင်း “ဝိပိနန္တိ ဂုဏဝိဝိတ္တတံ။ ပ။ ဝိပိနသင်္ခါတံ” ဟုသာ ရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတိပြုသင့်ပါသည်။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ မနသိကရောတိ=နှလုံးသွင်းသနည်းဟူမူ) ကိ=အဘယ်
ကြောင့်၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ဇာတိ=သည်၊ ခိဏာ=ပြီ။ ပ။
ပဇာနာမိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အညံ=ကို၊ ဗျာကရောတိ နုခေါ=ထုတ်ဖော်
ပြောကြားလေသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မနသိကရောတိ=နှလုံးသွင်း၏)
တမေနံ=ကို၊ တထာဂတောဝါ=ကောင်း ။ ပ။ စေတော=ကို၊ ပရိစ္ဆ=ခွဲခြား၍၊
ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဇာနာတိ=ဟူမူ)

☸ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ကောဓနော=စိတ်ဆိုးလေ့ရှိ၏၊
ဝါ=ဒေါသကြီး၏၊ ကောပေရိယုဋ္ဌိတေန=ဒေါသသည် ထကြွလွမ်းမိုး
အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ဒေါသရှိသော၊
စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဗဟုလံ=များစွာ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ခေါပန= အမှန်
စင်စစ်အားဖြင့်၊ ဇတံကောပေရိယုဋ္ဌာနံ=ဤဒေါသ၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုး
တည်နေခြင်းသည်၊ ဝါ=ဒေါသထကြွ သောင်းကျန်းခြင်းသည်၊ တထာဂ
တပ္ပဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသီစေအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=သုတ်
အဘိဓမ္မာဝိနည်းဟူသော သာသနာတော်၌၊ ပရိဟာနံ=ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း
တရားပေတည်း။ ဝါ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းပေတည်း။

ပန=ထို့အပြင်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ဥပနာဟိ=ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်၏၊
ဥပနာဟပရိယုဋ္ဌိတေန=ဒေါသရန်ငြိုးသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေ
အပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ဒေါသရန်ငြိုးရှိသော၊ စေတသာ
=ဖြင့်၊ ဗဟုလံ=များစွာ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ခေါ ပန=ဖြင့်၊ ဇတံ ဥပနာဟ
ပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤဒေါသရန်ငြိုး၏ ထကြွလွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်၊
ဝါ=ဒေါသရန်ငြိုး ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းသည်။ ပ။ ပရိဟာနံ=ပေတည်း။

ပန=ထို့အပြင်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ မက္ခိ=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်
တတ်သောသဘောရှိ၏၊ (သူတပါးဂုဏ်ကိုချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူစိတ်
စေတသိက်ရှိ၏) မက္ခပရိယုဋ္ဌိတေန=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်တတ်သော
သဘောသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော။ ပ။ ဇတံ မက္ခ
ပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤမက္ခ၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်၊ ဝါ= ဤ
မက္ခ၏ ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းသည်။ ပ။ ပရိဟာနံ။

ပန=ထို့အပြင်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ပဠာသိ=ကိုယ့်ထက်သာသူ၊

တန်းတူယှဉ်တု ဂုဏ်ပြိုင်ပြုတတ်သောတရားသဘောရှိ၏။ (ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသောတရားသဘောရှိ၏) ပဠာသပရိယုဋ္ဌိတေန= ကိုယ့်ထက် သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တု၊ ဂုဏ်ပြိုင်ပြုတတ်သော တရားသဘောသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ [ပဠာသ၏ဝစနတ္ထကို ပဉ္စက နိပါတ်စာပိုဒ် (၈၂)ဝိတရာဂသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]။ ပ။ ဧတံ ပဠာသပရိယုဋ္ဌာနံ= ဤကိုယ့်ထက်သာသူ တန်းတူယှဉ်တု၊ ဂုဏ်ပြိုင်ပြုတတ်သော တရား သဘော၏ ထကြွလွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်၊ ဝါ=ဤပဠာသ၏ ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းသည်။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။

ပန=ပြင်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ဣဿုကံ=ဣစ္စတတ်၏၊ ဣဿာ ပရိယုဋ္ဌိတေန=ဣစ္စခြင်းသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုး တည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ဣစ္စခြင်းသဘောရှိသော။ပ။ ဧတံ ဣဿာ ပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤဣစ္စခြင်းသဘော၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ မစ္ဆရီ=(အာဝါသ၊ ကုလစသည် တို့၌) ဝန်တိုလျှို့ဝှက်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ မစ္ဆရပရိယုဋ္ဌိတေန=ဝန်တိုလျှို့ဝှက် ခြင်း သဘောသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော ။ပ။ ဧတံ မစ္ဆရပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤဝန်တိုလျှို့ဝှက်ခြင်းသဘော၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုး တည်နေခြင်းသည်။ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ သဋ္ဌော=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်တတ်၏၊ ဝါ =မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုတတ်သူတည်း။ [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၆) ဝိဝါဒမူလသုတ်လည်းကြည့်] သာဠေယျပရိ ယုဋ္ဌိတေန=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်တတ်သူ၏အဖြစ်သည် ထကြွလွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော။ ပ။ ဧတံ သာဠေယျပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤစဉ်းလဲ ကောက်ကျစ်သူအဖြစ်၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်။ ပ။

ပန=ပြင်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ မာယာဝီ=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ် လှည့်ပတ်ခြင်း(မာယာ)သဘောရှိ၏၊ မာယာပရိယုဋ္ဌိတေန=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း(မာယာ) သဘောသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည် နေအပ်သော ။ပ။ ဧတံမာယာပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤမိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့် ပတ်ခြင်း (မာယာ)သဘော၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်

။ပ။ ပါပိဏ္ဍာ=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိ၏။ ဣစ္ဆာပရိယုဋ္ဌိတေန
=လောဘအလိုရမ္မက်သည် ထကြွလွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော။ ပ။
ဧတံ ဣစ္ဆာပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤလောဘအလိုရမ္မက်၏ ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုး
တည်နေခြင်းသည်။ ပ။

☰ အယံ အာယသ္မာ=သည်။ ဥတ္တရိ=နောက်ထပ်တဖန်၊ ကရဏီယေ=
(တရားထူးရအောင်)ပြုသင့်သောကိစ္စသည်။ သတံ=ရှိနေသေးလသော်၊
ဝါ=ရှိနေလျှင်၊ ဩရမတ္တကေန=အနည်းငယ်မျှသော၊ ဝါ=နည်းပါးသော
အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝိသေသာဓိဂမေန=တရားထူးကိုရခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=
ရအပ်သောတရားထူးဖြင့်၊ အန္တရာ=(အရဟတ္တဖိုလ်သို့မရောက်မီ) အကြား
ကာလ၌သာလျှင်၊ ဝေါသာနံ=ပြီးဆုံးခြင်းသို့၊ အာပန္နော=ရောက်လေပြီ၊
ခေါ ပန=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ အန္တရာ=၌၊ ဝေါသာနဂမနံ=ပြီးဆုံးခြင်း
သို့ ရောက်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ဧတံ=ဤဖြစ်ရပ်သည်၊ တထာဂတပ္ပ
ဝေဒိတေ=သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=၌၊ ပရိဟာနံ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းပေတည်း၊
ဝါ=ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းပေတည်း။

အာဝုသော=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊
ဒသ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ (ကောဓပရိယုဋ္ဌာန
မှစ၍ အန္တရာဝေါသာနဂမနတိုင်အောင်သော ဤတရားတို့ကို) အပ္ပဟာယ
=မပယ်မှု၍၊ ဝါ=မပယ်လျှင်။ ပ။ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ။ ပ။ ပဟာယ=ပယ်၍၊
ဝါ=ပယ်လျှင်။ ပ။ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။ ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ကတ္တိသုတ်

၈၅။ [စာပိုဒ်(၂၄) မဟာစုန္ဒသုတ်လည်းကြည့်] အာဝုသော=တို့၊
ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဓိဂမေသု=ထိုးထွင်းသိမြင်
သင့်သောတရားထူးတို့၌၊ ကတ္တိ=အတိအလင်း ဖွင့်ဖော်မြွက်ကြား ကြားဝါ
လေ့ရှိသည်၊ ဝိကတ္တိ=အထူးသဖြင့် အတိအလင်းဖွင့်ဖော်မြွက်ကြား ကြားဝါ
လေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ဖွင့်ဖော်မြွက်ကြား
ကြားဝါလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ပဌမံ=ပဌမ
ဖြစ်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်ကို၊ သမာပဇ္ဇာမိပိ=ဝင်စားလည်းဝင်စား၏၊ ဝုဋ္ဌဟာ

မိပိ=ထိုဈာန်မှထလည်းထ၏။ အဟံ=ငါသည်။ ဒုတိယံ=သော၊ ဈာနံ=ကို၊ သမာပဇ္ဇာမိပိ=၏။ ဝုဋ္ဌဟာမိပိ=၏။ ပ။ အဟံ=ငါသည်။ အာကာသာနဉ္စာယတနံ=အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို၊ သမာပဇ္ဇာမိပိ=၏။ ဝုဋ္ဌဟာမိပိ=ထိုဈာန်မှထလည်းထ၏။ ပ။ အဟံ=ငါသည်။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်းသဘောဟူသော သမာပတ်ကို၊ သမာပဇ္ဇာမိပိ=၏။ ဝုဋ္ဌဟာမိပိ=ထိုသမာပတ်မှ ထလည်းထ၏။ (ဣတိ=ဤသို့ အတိအလင်း ဖွင့်ဖော်မြွက်ကြား ကြားဝါလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ=၏)

☞ တမေနံ=ထိုရဟန်းကို၊ (ထိုအတိအလင်း ဖွင့်ဖော်မြွက်ကြား ကြားဝါလေ့ရှိသောရဟန်းကို) တထာဂတော ဝါ=ကောင်း။ ပ။ [ကိံ နုခေါစသည်သို့သွားအံ့]ကိံ=အဘယ့်ကြောင့်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်။ အဟံ=သည်။ ပဌမံ=သော၊ ဈာနံ=ကို၊ သမာပဇ္ဇာမိပိ=၏။ ပ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=ကို၊ သမာပဇ္ဇာမိပိ=၏။ ဝုဋ္ဌဟာမိပိ=၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ အဓိဂမေသု=တို့၌၊ ကတ္ထိ=သည်။ ဝိကတ္ထိ=သည်။ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်လေသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (မနသိ ကရောတိ=၏)။ ပ။

အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်။ ဒီယရတ္တံ=ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သီလေသု=သီလတို့၌၊ ခဏ္ဍကာရီ=ကျိုးအောင်ပြုလေ့ရှိ၏။ ဆိဒ္ဒကာရီ=အပေါက်ရှိအောင်ပြုလေ့ရှိ၏။ သဗလကာရီ= အကျားအကွက်ရှိအောင် ပြုလေ့ရှိ၏။ ကမ္မာသကာရီ=အပြောက်အစက်ထင်အောင် ပြုလေ့ရှိ၏။ န သန္တတကာရီ=စွဲမြဲအောင်ပြုလေ့မရှိ၊ န သန္တတဝုတ္တိ= အမြဲမပြတ်သီလအသက်ကို မွေးမြူလေ့မရှိ၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်။ ဒုဿီလော=သီလမရှိ၊ ခေါ ပန=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ ဒုဿီလျံ=သီလမရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော၊ ဧတံ=ဤအကုသိုလ်အမှုသည်။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။

အယံ အာယသ္မာ=သည်။ အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိ (ရတနာသုံးတန်၊ ကံ၊ ကံ၏အကျိုးတို့၌ ယုံကြည်ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားမရှိ) ခေါ ပန=ဖြင့်၊ ဧတံ အဿဒ္ဓိယံ=ဤသဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ (ဤသဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော လွဲမှားသောဆုံးဖြတ်ချက် မိစ္ဆာဓိမောက္ခသည်)။ ပ။ ပရိဟာနံ။ အယံ အာယသ္မာ=သည်။ အပ္ပဿတော=နည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိ၏။ ဝါ=အနည်းငယ်မျှသာ ကြားနာ သင်မှတ်ထား

အပ်သော မြတ်စွာဘုရားစကားတော်ရှိ၏။ အနာစာရော= မကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ ဝါ=မပြုသင့်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူတည်း။ ခေါ ပန=ဖြင့်။ ဧတံ အပ္ပသစ္စံ=ဤနည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ [အပ္ပသုတဿ ဘာဝေါ အပ္ပသစ္စံ]။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။

အယံ အာယသ္မာ=သည်။ ဒုဗ္ဗစော=ခက်ခဲသော ဆိုဆုံးမစကားရှိ၏။ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမရန် မလွယ်ကူသူတည်း။ ဧတံ(သော)ဒေါဝဓဿတာ= ဤဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှု အပြုအမူစေတနာ ရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၉၅၊၉၈)လည်းကြည့်]။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။ အယံ အာယသ္မာ=သည်။ ပါပမိတ္တော=(သဒ္ဓါတရားမရှိသူ စသော) ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိ၏။ ဧတံ(သော) ပါပမိတ္တတာ=ဤ ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။ အယံ အာယသ္မာ=သည်။ ကုသိတော=ပျင်းရိသူတည်း။ ဧတံ ကောသန္ဓံ=ဤပျင်းရိ သူ၏အဖြစ်သည်။ ပ။ မုဋ္ဌဿတိ=လွတ်ကင်းပျောက်ပျက်သော သတိရှိသူ တည်း။ ဧတံ မုဋ္ဌဿန္တံ=ဤလွတ်ကင်းပျောက်ပျက်သော သတိရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ ပ။ ကုဟကော=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သူတည်း။ (မိမိ၌ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မ မရှိဘဲလျက်ရှိသည်ဟု အထင်ခံရအောင် ရိပ်ကာ သိကာပြောခြင်းစသည်ဖြင့် လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သောသူတည်း) ခေါ ပန=ဖြင့်။ ဧတံ ကောဟညံ=ဤလူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သော သူ၏အဖြစ်သည်။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။ ပန=ထို့အပြင်။ အယံ အာယသ္မာ =သည်။ ဒုဗ္ဗရော=ခက်ခဲသဖြင့် မွေးမြူအပ်သူတည်း။ (မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် ပြုစုလုပ်ကျွေးသူတို့က ခက်ခဲသဖြင့်မွေးမြူအပ်သူတည်း) ဧတံ (သော) ဒုဗ္ဗရတာ=ဤခက်ခဲသဖြင့် မွေးမြူအပ်သူ၏အဖြစ်သည်။ ပ။ ဒုပ္ပညော= ပညာမရှိသူတည်း။ ဧတံ (သော) ဒုပ္ပညတာ=ဤပညာမရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ တထာဂတပ္ပဝေဒိတော=သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=၌။ ပရိဟာနံ=တည်း။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သေယျတာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ သဟာ ယကော=သူငယ်ချင်း တယောက်သည်။ သဟာယကံ=သူငယ်ချင်း တယောက်ကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝဒေယျ= ပြောဆိုရာသနည်းဟူမှ) သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ ယဒါ=အကြင်အခါ၌။

တေ=သင်၏၊ ဝါ=သင့်မှာ၊ ဓနေန=ဥစ္စာဖြင့်၊ ဓနကရဏီယံ=ဥစ္စာဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ အဿ=ရှိငြားအံ့၊ (တဒါ=ထိုအခါ၌) မံ=ငါ့ကို၊ ဓနံ=ဥစ္စာကို၊ ယာစေယျာသိ=တောင်းလော၊ (အဟံ=ငါသည်) တေ=သင့်အား၊ ဓနံ=ဥစ္စာကို၊ ဒဿာမိ=ပေးအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏) သော သဟာယကော=ထိုသူငယ်ချင်းသည်၊ (ဥစ္စာတောင်းရန် ဖိတ်မန္တက အပြုခံရသော ထိုသူငယ်ချင်းသည်) ကိဉ္စိဒေဝ=တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓနကရဏီယေ=ဥစ္စာဖြင့်ပြုထိုက်သောကိစ္စသည်၊ သမုပ္ပန္နေ=ဖြစ်ပေါ်လာ လသော်၊ သဟာယကံ=ဖိတ်မန္တကပြုသော သူငယ်ချင်းကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ=ရာ၏၊ (ကိန္တိ ဝဒေယျ=ဟူမူ) သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ မေ=ငါ့အား၊ ဓနေန=ဥစ္စာဖြင့်၊ အတ္ထော=အလိုဆန္ဒသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိပါ၏)မေ=ငါ့အား၊ ဓနံ=ကို၊ ဒေဟိ=ပေးပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=ရာ၏)

သော=ထိုဖိတ်မန္တကပြုထားသော သူငယ်ချင်းသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ=ရာ၏၊ (ကိန္တိ ဝဒေယျ) သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ တေနဟိ=ထိုသို့ ဥစ္စာ အလိုရှိပါလျှင်၊ ဣဓ=ဤနေရာ၌၊ ဓနာဟိ=တူးပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=ရာ၏) သော=ထိုဥစ္စာအလိုရှိသော သူငယ်ချင်းသည်၊ တတြ= ထိုနေရာ၌၊ ဓနန္တော=တူးလသော်၊ နာဓိဂစ္ဆေယျ=ဥစ္စာမရရာ။ သော=ထိုဥစ္စာ အလိုရှိသော သူငယ်ချင်းသည်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝဒေယျ=ရာ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဝဒေယျ=ဟူမူ) သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ (တွံ=သင်သည်) မံ=ငါ့ကို၊ ဣဓ ဓနာ ဟိတိ=ဤနေရာ၌ တူးပါလောဟူ၍၊ အလိကံ=လွဲမှားသောစကားကို၊ အဝစ=ပြောဆိုပြီး၊ သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ (တွံ=သည်) မံ=ငါ့ကို၊ တုစ္ဆကံ= အချည်းနှီးသော စကားကို၊ အဝစ=ပြီး၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ=ရာ၏)

သော=ထိုဖိတ်မန္တကပြုသော သူငယ်ချင်းသည်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝဒေယျ =ရာ၏၊ (ကိန္တိ ဝဒေယျ=ဟူမူ) သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ အဟံ=ငါသည်၊ တံ= သင့်ကို၊ အလိကံ=ကို၊ န အဝစံ=မဆိုခဲ့ပါ၊ တုစ္ဆကံ=ကို၊ န အဝစံ=ပါ၊ သမ္ပ=မိတ်ဆွေ၊ တေနဟိ= ထိုသို့ဥစ္စာကိုအလိုရှိပါလျှင်၊ ဣဓ=ဤနေရာ၌၊ ဓနာဟိ=တူးပါဦးလော၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=ရာ၏) သော= ထိုဥစ္စာ အလိုရှိသော သူငယ်ချင်းသည်၊ တတြာပိ=ထိုနေရာ၌လည်း၊ ဓနန္တော= တူးလသော်၊ နာဓိဂစ္ဆေယျ=ဥစ္စာမရရာ။ သော=ထိုဥစ္စာကိုအလိုရှိသော

သူငယ်ချင်းသည်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝဒေယျ=ရာ၏၊ (ကိန္တိ ဝဒေယျ=ဟူမူ)။ ပ။
အပိစ=အမှန်စင်စစ်သော်ကား၊ အဟမေဝ=ငါသည်သာလျှင်၊ ဥမ္မာဒံ=
ရူးသွပ်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏိံ=ရောက်ပြီ၊ စေတသော= စိတ်၏၊ ဝိပရိယာယံ
=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏိံ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=ရာ၏၊) အာဝုသော
=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-အဓိမာနသုတ်

၈၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ
=အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ ကလန္တက
နိဝါပေ=ရှဉ့်တို့အား အစာပေးရာဖြစ်သော၊ ဝေဠုဝနေ=ဝေဠုဝန်ကျောင်း
တိုက်၌၊ ဝါ=ဝါးတို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ
=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌ပင်။ ပ။ အယံ အာ
ယသ္မာ=သည်၊ အဓိမာနိကော=(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားထူး မရအပ်သေးပါဘဲ
လျက်) တရားထူးကို ငါရအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်နေခြင်းရှိသည်၊ အဓိမာနသစ္စော
=တရားထူးရအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်နေခြင်းကိုပင် အမှန်အကန်အနေအားဖြင့်
ပြောဆိုနေသည်၊ အပ္ပတ္တော=မရောက်အပ်သေးသော တရားထူး၌၊ ပတ္တသညီ
=ရောက်အပ်ပြီဟူသော အမှတ်သည်ရှိသည်၊ အကတော=ကျင့်ကြံအားထုတ်
မပြုလုပ်အပ်သေးသော တရားထူး၌၊ ကတသညီ=ကျင့်ကြံအားထုတ်
ပြုလုပ်အပ်ပြီးပြီဟူသော အမှတ်သည်ရှိသည်၊ အနဓိဂတေ= မရအပ်
သေးသောတရားထူး၌၊ အဓိဂတသညီ=ရအပ်ပြီးပြီဟူသော အမှတ်သည်
ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အဓိမာနေန=လွန်ကဲသောမှတ်ထင်ခြင်းဖြင့်၊
အညံ=ကို၊ ဗျာကရောတိ=၏၊ (ကိန္တိ ဗျာကရောတိ)။ ပ။ အယံ အာယသ္မာ
=သည်၊ ကိံ=အဘယ်ကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အဓိမာနိကော=သည်။ ပ။
အဓိဂတသညီ=သည်၊ (ဟုတွာ) အဓိမာနေန=ဖြင့်၊ ဇာတိ=သည်၊ ဓိကာ=ပြီ
။ ပ။ ပဇာနာမိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ အညံ=ကို၊ ဗျာကရောတိ နုခေါ=
ပြောကြားလေသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မနသိကရောတိ=၏)။ ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ဗဟုဿုတော=သည်။ ပ။ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=
ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်။ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊

အဓိမာနိကော=သည်။ ပ။ ပဇာနာမိ=၏။ ဣတိ=သို့၊ အညံ=ကို၊ ဗျာ
 ကရောတိ=၏။ [“ဗဟုသုတော” စသည်ကို စာပိုဒ် (၁၇)ပဌမနာထသုတ်
 ကြည့်]။ ပ။ ခေါ ပန=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊
 အဘိဇ္ဈာလု=များသောအဘိဇ္ဈာဟူသော ဝိသမလောဘရှိ၏။ အဘိဇ္ဈာ
 ပရိယုဋ္ဌိတေန=အဘိဇ္ဈာဟူသော ဝိသမလောဘသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုး
 တည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော အဘိဇ္ဈာရှိသော၊ စေတသာ
 =ဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရတိ=၏။ ဧတံ အဘိဇ္ဈာပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤအဘိဇ္ဈာ
 ၏ ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်။ ပ။ ပရိဟာနံ=တည်း။

☸ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ဗျာပဇ္ဇော=ဒေါသဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
 ရောက်သူတည်း၊ ဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိတေန=ဒေါသသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုး
 တည်နေအပ်သော ။ပ။ ဧတံ ဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤဒေါသ၏ ထကြွလွှမ်းမိုး
 အုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည်။ ပ။ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ထိန မိဒ္ဓေါ=
 ထိနမိဒ္ဓရှိ၏။ ဝါ=စိတ်နာမကျန်း မရွှင်လန်းခြင်း၊ စေတသိက်နာမကျန်း
 မရွှင်လန်းခြင်းသဘောရှိ၏။ ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌိတေန=ထိနမိဒ္ဓသည် ထကြွ
 လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော။ ပ။ ဧတံ ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤထိနမိဒ္ဓ၏
 ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေခြင်းသည် ။ပ။ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊
 ဥဒ္ဓတော=ဥဒ္ဓစ္စဖြင့် စိတ်ပျံ့လွင့်သူတည်း၊ ဥဒ္ဓစ္စပရိယုဋ္ဌိတေန=စိတ်ပျံ့
 လွင့်ခြင်းသဘောသည် ထကြွလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော ။ပ။ ဧတံ
 ဥဒ္ဓစ္စပရိယုဋ္ဌာနံ=ဤစိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘော၏ ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်
 နေခြင်းသည်။ ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ ဝိစိကိတ္တာ=ဝိစိကိတ္တာရှိ၏။ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ
 အကျင့်သိက္ခာစသည်တို့၌ ယုံမှားတွေးတောခြင်းသဘောရှိ၏။ ဝိစိကိတ္တာ
 ပရိယုဋ္ဌိတေန=ဝိစိကိတ္တာသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော ။ပ။
 ကမ္မာရာမော=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိ၏။
 (ဂုဏ်ဓုရ၊ ဝိပဿနာဓုရ၌ မပျော်မွေ့ဘဲ ကျောင်းဆောက်ခြင်းစသော
 အသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိ၏) ဝါ=အသစ်
 တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိ၏။ ကမ္မရတော=
 အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်ရာလုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့၏။ ကမ္မာရာမတံ=

အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို၊
အနုယုတ္တော=အဖန်ဖန်အားထုတ်၏။ ဧတံ (ဧသာ) ကမ္မာရာမတာ=ဤ
အသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်အဖြစ်သည်။ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်။ ဘဿာရာမော=(မိန်းမယောက်ျားတို့ ရုပ်
အဆင်းလှမလှ စသည်ထွေပြား) စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိ၏။
ဘဿရတော=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့၏။ ဘဿာရာမတံ= စကား
ပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=၏။ပ။ နိဒ္ဒါရာ
မော=အိပ်ခြင်း၌ပျော်မွေ့ခြင်းရှိ၏။ ဝါ=အိပ်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိ၏။
နိဒ္ဒါရတော=အိပ်ခြင်း၌ပျော်မွေ့၏။ နိဒ္ဒါရာမတံ=အိပ်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့
ဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကို။ ပ။ သင်္ဂဏိကာရာမော=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့်
ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိ၏။ သင်္ဂဏိကာရတော=အပေါင်းအဖော်
တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့၏။ သင်္ဂဏိကာရာမတံ= အပေါင်း
အဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို၊ အနု
ယုတ္တော=၏။ပ။ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ (အဘိဇ္ဈာ
ပရိယုဋ္ဌာနအစ၊ အန္တရာဝေါသာနဂမန အဆုံးရှိသော ဤတရားတို့ကို)
။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-နပိယသုတ်

၈၇။ တတြ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကာလကံတံ
=ကွယ်လွန်ပြီးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ အာရတ္တ=အကြောင်းပြု၍၊ ဘိက္ခု=
ရဟန်းတို့ကို၊ ဘိက္ခဝေါ=ရဟန်းတို့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ= မိန့်
ခေါ်တော်မူပြီ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊
ဘိက္ခု=သည်၊ အဓိကရဏိကော=အဓိကရဏ်းကိုပြုလုပ်တတ်သည်၊ အဓိ
ကရဏသမထဿ=အဓိကရဏ်းကို ငြိမ်းစေတတ်သောတရား၏၊ န ဝဏ္ဏ
ဝါဒီ=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကို ပြောဆိုလေ့မရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ
=တို့၊ ယမ္ပိ=အကြင်အကြောင်းတရားကြောင့်လည်း၊ ဘိက္ခု=သည် ။ပ။
နဝဏ္ဏဝါဒီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယမ္ပိ ဓမ္မော=ဤအကြောင်းတရား
သည်လည်း၊ (အဓိကရဏ်းပြုလုပ်ခြင်း၊ အဓိကရဏသမထ၏ ဂုဏ်ကို

ပြောဆိုလေ့မရှိခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း) န ပိယတာယ
 =ချစ်ဖွယ်မဟုတ်သည်အဖြစ်မှာ လည်းကောင်း၊ န ဂရုတာယ=အလေး
 ဂရုပြုဖွယ်မဟုတ်သည်အဖြစ်မှာလည်းကောင်း၊ န ဘာဝနာယ= မချီးမွမ်း
 ခြင်းမှာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ န သာမညာယ=
 ကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်သည်မဟုတ်သော တရား၏အဖြစ်မှာလည်း
 ကောင်း၊ န ဧကိဘာဝါယ=မကွဲမပြားတသားတည်းမဟုတ်သည်အဖြစ်မှာ
 လည်းကောင်း၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တရားကား၊ ဘိက္ခု=
 သည်၊ န သိက္ခာကာမော=သိက္ခာသုံးပါးကို မလိုလားသည်၊ သိက္ခာသမာ
 ဒါနဿ=သိက္ခာသုံးပါးကိုကောင်းစွာနာယူကျင့်သုံးခြင်း၏၊ နဝဏ္ဏဝါဒီ=
 သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္မိ=အကြင်အကြောင်းတရားကြောင့်
 လည်း၊ ဘိက္ခု။ ပ။ အယမ္မိ ဓမ္မော=ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း၊
 (သိက္ခာသုံးပါးကို မလိုလားခြင်း၊ သိက္ခာသမာဒါန၏ ဂုဏ်ကို မပြောဆို
 ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း) နပိယတာယ=ကောင်း
 ။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကြောင်းတရား
 ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊
 ဣစ္ဆာဝိနယဿ=လောဘအလိုရမ္မက်ကို ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးခြင်း၏၊
 နဝဏ္ဏဝါဒီ= သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ကောဓနော=အမျက်ထွက်တတ်
 သည်၊ ကောဓဝိနယဿ=အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးခြင်း၏၊
 န ဝဏ္ဏဝါဒီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ မက္ခိ=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်
 တတ်သော ဒေါသမူစိတ်စေတသိက်ရှိသည်၊ မက္ခဝိနယဿ= သူတပါးဂုဏ်
 ကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူစိတ်စေတသိက်တရားကို ပယ်ဖျောက်
 ဖျက်ဆီးခြင်း၏၊ နဝဏ္ဏဝါဒီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ သဋ္ဌော=တတ်သည်၊
 [ဇာပိုဒ်(၈၄) ဗျာကရဏသုတ်ကြည့်] သာဋ္ဌယျဝိနယဿ=....အဖြစ်ကို
 ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးခြင်း၏။ ပ။ မာယာဝိ=....သဘောရှိသည်၊ မာယာ
 ဝိနယဿ =....သဘောကိုပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးခြင်း၏။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဓမ္မာနံ=လောကုတ္တရာ

တရားကိုးပါးတို့ကို၊ န နိသာမကဇာတိကော = ရှုမှတ်ဆင်ခြင်သိမြင်သူ၏ သဘောမရှိသည်။ ဓမ္မနိသန္တိယာ = လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးတို့ကို ရှုမှတ် ဆင်ခြင် သိမြင်ခြင်း၏။ နဝဏ္ဏဝါဒီ = သည်။ ပ။ န ပဋိသလ္လိနော = ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြင့် တပါးတည်းကိန်းအောင်းနေထိုင်သူမဟုတ်သည်။ ပဋိသလ္လာနဿ = ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း၏။ ပ။ သဗြဟ္မစာရိနံ = သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို၊ နပဋိသန္တာရကော = အာမိသ၊ ဓမ္မ၊ နှစ်ဌာနဖြင့် လောကဝတ်ပြု၊ ချီးမြှောက်မှုဟူ၊ မပြုသူသည်။ ပဋိသန္တာရကဿ = ... မြှောက်မှုဟူ၊ ပြုသောသူ၏။ န ဝဏ္ဏဝါဒီ = သည်။ ဟောတိ = ။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဧဝရပဿ = ဤသို့ သဘောရှိသော၊ (ဤသို့ အဓိကရ ကိကဖြစ်ခြင်း၊ အဓိကရဏသမထ၏ ဝဏ္ဏဝါဒီမဖြစ်ခြင်းမှစ၍ ပဋိသန္တာ ရကမဖြစ်ခြင်း၊ ပဋိသန္တာရကဝဏ္ဏဝါဒီမဖြစ်ခြင်းတိုင်အောင်သော သဘော ရှိသော) ဘိက္ခုနော = ရဟန်း၏၊ ဝါ = ရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ = ဤသို့၊ ဣစ္ဆာ = လိုလားတောင့်တခြင်းသည်။ ကိဉ္ဇာပိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ = အကယ်၍ပင်ဖြစ်ရာပေ၏။ (ကိဉ္ဇိ = အဘယ်သို့ လိုလားတောင့်တခြင်းသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ = ဖြစ်ရာသနည်း ဟူမူ) မံ = ငါ့ကို၊ သဗြဟ္မစာရိ = သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်။ သက္ကရေယျံ = ရှိသေသမှု ကောင်းစွာပြုစုပါကုန်မှုကား၊ ဂရံ ကရေယျံ = အလေးဂရပြုပါ ကုန်မှုကား၊ မာနေယျံ = မြတ်နိုးပါကုန်မှုကား၊ ပူဇေယျံ = ပူဇော်ကြပါကုန် မှုကား၊ အဟော ဝတ = ဪကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ = ဤသို့ သော လိုလား တောင့်တခြင်းသည်။ (ကိဉ္ဇာပိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ = အကယ်၍ပင် ဖြစ်ရာပေ၏) အထ ခေါ = ထိုသို့ပင်ဖြစ်ရာပါသော်လည်း၊ နံ = ထိုရဟန်းကို၊ သဗြဟ္မစာရိ = တို့သည်။ နစေဝ သက္ကရေန္တိ = ရှိသေသမှု ကောင်းစွာ မပြုကြကုန်သည် သာတည်း၊ နဂရံ ကရေန္တိ = အလေးဂရ မပြုကြကုန်သည်သာတည်း၊ န မာနေန္တိ = မမြတ်နိုးကြကုန်သည်သာတည်း၊ နပူဇေန္တိ = မပူဇော်ကြကုန်သည် သာတည်း။

ကိဿ ဟေတု = အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ = ထိုသို့ ရှိသေသမှု ကောင်းစွာ မပြုစုခြင်းစသည်သည်။ (ဟောတိ = ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတို့၊ ဟိ = အကြံကြောင့်၊ ဝိညု = ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရိ = တို့သည်။ အဿ = ထိုရဟန်း၏၊ ပါပကော = ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ =

အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မေ=ထိုတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟိနေ=မပယ်
ရှားအပ်သေးသည်တို့ကို၊ သမနုပဿန္တိ=ကောင်းစွာမြင်နေကြကုန်၏၊
တထာ=ထို့ကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ ရိသေသမူ ကောင်းစွာမပြုစုခြင်းစသည်
သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ အဿခဠုက်ဿ=
မြင်းရိုင်းမြင်းကြမ်း၏၊ ဝါ=မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဣစ္ဆာ=လိုလားတောင့်တ
ခြင်းသည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ= ပေ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=ဟူမူ) မံ=
ငါ့ကို၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ အာဇာနိယဋ္ဌာနေ=အာဇာနည်မြင်း၏နေရာ၌၊
ဌပေယျံ=ထားပါကုန်မူကား၊ အဟော ဝတ=ဪကောင်းလေစွာ၊ အာဇာ
နိယဘောဇနဉ္စ=အာဇာနည်မြင်း၏ဘောဇဉ်ကိုလည်း၊ ဘောဇေယျံ=ကျွေးကြ
ပါကုန်မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ အာဇာနိယပရိမဇ္ဇနဉ္စ=အာဇာနည်မြင်းကို
ပွတ်တိုက်ဆုပ်နယ်ပေးပုံမျိုးကိုလည်း၊ ပရိမဇ္ဇေယျံ=ပွတ်တိုက်ဆုပ်နယ်ပေး
ကုန်မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ လိုလားတောင့်တခြင်းသည်၊
ကိဉ္ဇာပိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=ပေ၏၊ အထခေါ=လည်း၊ နံ=ထိုမြင်းရိုင်းမြင်းကြမ်းကို၊
မနုဿာ=တို့သည်၊ အာဇာနိယဋ္ဌာနေဧဝံ=၌လည်း၊ နဌပေန္တိ=မထားကြ
ကုန်၊ အာဇာနိယဘောဇနဉ္စ=ကိုလည်း၊ နဘောဇေန္တိ=မကျွေးကြကုန်၊
အာဇာနိယပရိမဇ္ဇနဉ္စ=လည်း၊ န ပရိမဇ္ဇန္တိ=မပွတ်တိုက် မဆုပ်နယ်ကြကုန်။

ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အာဇာနည်မြင်းနေရာ၌ မထားကြ
ခြင်းစသည်သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=အကြံကြောင့်၊
ဝိညူ=ပညာရှိကုန်သော၊ (ထိုမြင်းအကြောင်းကို သိနေကြကုန်သော) မ
နုဿာ=လူတို့သည်၊ အဿ=ထိုမြင်းရိုင်း၏၊ တာနိ=ထို မည်ကုန်သော၊
(ထိုမည်သော အာဇာနည်မြင်းနေရာ၌ ထားခြင်းစသည်အကျိုးငှာ မထိုက်
တန်ကုန်သော) သာဠေယျာနိ=စဉ်းလဲသည်၏ အဖြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊
ကုဋေယျာနိ=ကောက်ကျစ်သည်အဖြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဇိမေယျာနိ=
မဖြောင့်မတ်သည်အဖြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝကေယျာနိ=ကောက်ကွေး
သည်အဖြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဟိနာနိ=မပယ်စွန့်အပ်ကုန်သေးသည်
တို့ကို၊ သမနုပဿန္တိ=တွေ့မြင်နေကြရကုန်၏၊ တထာ=ထို့ကြောင့်(တံ=
ထိုသို့ အာဇာနည်မြင်းနေရာ၌ မထားခြင်းစသည်သည်၊ ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင် ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး (အဆိုးဘက်မှတပါး အကောင်းဘက်ကို ပြရသော်ကား) ဣဓ=ဤ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ န အဓိကရဏိကော=အဓိကရဏ်းကို မပြုတတ်သည်၊ အဓိကရဏသမထဿ=၏၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကိုပြောဆိုလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္မိ(ယေနပိ ဓမ္မေန)=အကြင်အကြောင်းတရားကြောင့်လည်း၊ ဘိက္ခု=သည်၊ န အဓိကရဏိကော=သည်၊ အဓိကရဏသမထဿ=၏၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အယမ္မိ ဓမ္မော=ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း (အဓိကရဏ်းကိုမပြုခြင်း၊ အဓိကရဏသမထ၏ ဂုဏ်ကိုပြောဆိုလေ့ရှိခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း) ပိယတာယ=ချစ်ဖွယ်၏အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ ဂရတာယ=အလေးဂရပြုထိုက်သည်အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ ဘာဝနာယ=ချီးမွမ်းခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သာမညာယ=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သောတရား၏အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ ဧကိဘာဝါယ=မကွဲမပြားတသားတည်းညီညွတ်သည်အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သိက္ခာကာမော=သိက္ခာသုံးပါးကိုလိုလားသည်။ပ။ အပ္ပိစ္ဆော=နည်းသောလောဘအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက် မရှိသည်။ပ။ အမက္ခိ=...မရှိသည်။ပ။ အသဋ္ဌော=မစဉ်းလဲမကောက်ကျစ်သည်၊ ဝါ=သည် ။ပ။ အမာယာဝီ=မိမိအပြစ်ကိုဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်းသဘောမရှိသည် ။ပ။ နိသာမကဇာတိကော=ရှုမှတ်ဆင်ခြင် သိမြင်သူ၏သဘောရှိသည် ။ပ။ ပဋိသလ္လီနော=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါးတည်းကိန်းအောင်းနေထိုင်သည်။ပ။ ပဋိသန္တာရကော=အာမိသ, ဓမ္မ၊ နှစ်ဌာနဖြင့် လောကဝတ်ပြု၊ ချီးမြှောက်မှုဟူ၊ ပြုတတ်သူသည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝရူပဿ=ဤသို့သဘောရှိသော (ဤသို့ အဓိကရဏိကမဖြစ်မှု၍ အဓိကရဏသမထ၏ ဝဏ္ဏဝါဒီဖြစ်ခြင်းစသော သဘောရှိသော) ဘိက္ခုနော=၏၊ ဝါ=မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဣစ္ဆာ=သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=အကယ်၍ကား မဖြစ်ရာပါပေ၊ (ကိစ္ဆိ=အဘယ်သို့လိုလားတောင့်တခြင်းသည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=မဖြစ်ရာသနည်းဟူမှ) မံ=ငါ့ကို၊

သဗြဟ္မစာရီ=တို့သည်။ပ။ ပူဇေယျ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ဣတိ= ဤသို့၊ လိုလားတောင့်တခြင်းသည်။(ကိဉ္ဇာပိ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=ပါပေ)။ပ။ သက္ကဗ္ဗေန္တိ=ရိသေသမူ ကောင်းစွာပြုစုကြကုန်၏ ။ပ။ ပဟီနေ=ပယ်အပ်ပြီး သည်တို့ကို၊ သမနုပဿန္တိ=ကောင်းစွာတွေ့မြင်နေကြကုန်၏၊ တထာ= ထိုကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ရိသေသမူ ကောင်းမွန်စွာပြုစုခြင်းစသည်သည်၊ ဟောတိ=၏)။ပ။ ဘဒ္ဒဿ=ကောင်းသော၊ အဿာဇာနိယဿ=မြင်း အာဇာနည်၏။ပ။ သတ္တမံ။

ဂ-အက္ခောသကသုတ်

၈၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရီနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို၊ အက္ခောသကပရိဘာသကော= ဆဲရေး တတ်၊ ခြိမ်းခြောက်တတ်၏၊ (အက္ခောသဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဆဲရေးတတ်၊ ဘေးကိုပြု၍ခြိမ်းခြောက်တတ်၏) အရိယူပဝါဒီ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အန္တိမ ဝတ္ထုဖြင့်စွပ်စွဲတတ်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ယံ=အကြင်အကြောင်း အခွင့်အလမ်းကြောင့်၊ ဒသန္တံ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဗျသနာနံ=ပျက်စီးခြင်း တို့တွင်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ ဗျသနံ=ပျက်စီးခြင်းသို့၊ နိဂစ္ဆေယျ= ရောက်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤရောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဧသော အဝကာသော=ဤရောက်ခြင်း ဟူသော အခွင့်အလမ်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသန္တံ=ကုန်သော၊ (ဗျသနာနံ=တို့တွင်၊ အညတရံ=သော၊ ဗျသနံ=သို့၊ နိဂစ္ဆေယျ=ရောက်ရာသနည်းဟူမူ)

အနဓိဂတံ=မရအပ်သေးသော တရားထူးကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ=မရ၊ အဓိ ဂတာ=ရအပ်ပြီးသော တရားထူးမှ၊ ပရိဟာယတိ=ဆုတ်ယုတ်၏၊ အဿ= ထိုရဟန်း၏၊ သဒ္ဓမ္မာ=(သိက္ခာသုံးဖြာ သာသနာဟူသော) သူတော်ကောင်း အဆုံးအမတရားတို့သည်၊ န ဝေါဒါယန္တိ=မဖြူစင်မတောက်ပြောင်ကုန်၊ သဒ္ဓမ္မေသု=သူတော်ကောင်းတရားတော်တို့၌၊ အဓိမာနိကော ဝါ= (မရဘဲ လျက်) ရအပ်ပြီးပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းရှိသည်သော်လည်း၊ ဝါ=အလွန်အကဲ မှတ်ထင်ခြင်းရှိသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အနဘိရတော ဝါ= မပျော်မွေ့ဘဲသော်လည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရတိ=

ကျင့်၏။ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ သံကိလိဋ္ဌံ=ညစ်နွမ်းဆိုးသွမ်းသော၊ အာပတ္တိံ ဝါ=အာပတ်သို့သော်လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။

ဂါဠံ=ပြင်းထန်သော၊ ရောဂါတင်္ကံ ဝါ=ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း၊ ရောဂါသို့သော်လည်း၊ ဖုသတိ=ရောက်ရ၏၊ ဥမ္မာဒံ ဝါ=ရူးသွပ်ခြင်းသို့သော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တက္ခေပံ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့သော်လည်းကောင်း။ ပါပုဏ္ဏာတိ=ရောက်၏၊ သမ္ပုဇ္ဈော=တွေဝေလျက်၊ ကာလံ=သေခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြု၏၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ အပါယံ=သုခ၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှ ကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိံ=ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော၊ ဝိနိပါတံ=မကောင်းမှုပြုသူတို့ မိမိအလိုဆန္ဒမပါဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ=သာယာဖွယ်သုခ အနည်းငယ်မျှမရှိရာ ငရဲသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ကပ်ရောက်ရ၏၊ ဝါ=လားရောက်ရ၏။ ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ကောကာလိကသုတ်

၈၉။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ကောကာလိကော=ကောကာလိကမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ=သာရိပုတြာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့သည်၊ ပါပိစ္ဆာ=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိကုန်၏။ ပါပိကာနံ=ယုတ်မာကုန်သော၊ ဣစ္ဆာနံ=လောဘအလိုရမ္မက်တို့၏၊ ဝသံ= အလိုနိုင်ငံသို့၊ ဂတာ=လိုက်ပါကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ကောကာလိက=ကောကာလိက၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မာ အဘဏိ=မပြောပါလင့်၊ ကောကာလိက=က၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မာ အဘဏိ=လင့်၊ ကောကာလိက=က၊ (တွံ=သင်သည်) သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေသု=သာရိပုတြာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌၊ စိတ္တံ=သင်၏စိတ်ကို၊ ပသာဒေဟိ=ကြည်လင်ပါစေလော၊ (ဒေါသအမျက်၊ မထွက်ဖြူစင်၊ ကြည်လင်ပါစေလော) သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ=သာရိပုတြာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့သည်၊ ပေသလာ=ချစ်အပ်သောသီလရှိကြကုန်၏၊ ဝါ=သီလကိုချစ်ခင်ကြကုန်၏။

ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ပိယသီလ-ဟု ဆိုလိုလျက် နိရတ္တိနည်းဖြင့် ပိဋ္ဌ ဣကို ပြော၊ ယကိုချေ၊ သိဋ္ဌ ဤကို အပြု၍ ပေသလ ရုပ်ပြီး၏။ ပိယသီလာတိ ဣမိနာ တေသ္မိံ အတ္ထေ နိရတ္တိ နယေန ပေသလာတိ ပဒသိဒ္ဓိတိ ဒသေတိ။ ဋီကာ]

ဒုတိယမ္ပိ=နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ကောကာလိကော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ= မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ =မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ သဒ္ဓါယိကော=ယုံကြည်သဒ္ဓါ

၁။ သဒ္ဓါယိကော။ ။ ဤပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ ထိုတွင် (၁) “သဒ္ဓါယိကောတိ သဒ္ဓါယ အာဂမကရော ပသာဒါဝဟော” ဟူသော ပဌမအဖွင့်အလို “အယနံ အယော၊ သဒ္ဓါယ အယော ဥပ္ပါဒေါ သဒ္ဓါယော=သဒ္ဓါတရား၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ဝါ=ယုံကြည်မှု ကြည်ညိုမှု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ သဒ္ဓါယံ အာဝဟတီတိ သဒ္ဓါယိကော=သဒ္ဓါတရား (ယုံကြည်မှု) ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ဆောင်ထားသောပုဂ္ဂိုလ်”ဟူ၍ ဋီကာ ဝစနတ္ထပြု၏၊ သဒ္ဓါပုဒ်နှင့် (ဣဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော) အယပုဒ်တို့ကို တွဲစပ်ထားသော သဒ္ဓါယပုဒ်နောင် တဒ္ဓိတ်ဏိကပစ္စည်းသက်၍ သဒ္ဓါယိက ပုဒ်ပြီးသည်ဟု ရုပ်စီရင်ပါ။

(၂)ထို့နောက်(သဒ္ဓါယိကောတိ) သဒ္ဓါတဗ္ဗဝစနော ဝါ-ဟူ၍ အဋ္ဌ ကထာ ဒုတိယနည်းဖွင့်၏၊ ဤအဖွင့်အလို ရုပ်စီရင်ပုံမှာ ပဌမနည်း အတိုင်းပင်ဖြစ်၏၊ အယိတဗ္ဗောတိ အယော၊ သဒ္ဓါယ အယော သဒ္ဓါယော၊ သဒ္ဓါယော ဧဝ သဒ္ဓါယိကော=ယုံကြည်ခြင်းဖြင့်ရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=ယုံကြည်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်။ သဒ္ဓါယိကောတိ ဝါ သဒ္ဓါယ အယိတဗ္ဗော၊ သဒ္ဓေယျောတိ အတ္ထော၊ တေနာဟ “သဒ္ဓါတဗ္ဗဝစနော ဝါ”တိ။ ဋီကာ။

ဤဒုတိယနည်း၌ ဤအတိုင်း ဋီကာဝစနတ္ထပြုထားသော်လည်း ဤသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့် သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၁၉၉(သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ကောကာလိကသုတ်အဖွင့်)တို့၌ “သဒ္ဓါတဗ္ဗဝစနော ဝါ”ဟု ဝစနသဒ္ဓါ ပါနေသောကြောင့် သံပုဗ္ဗ ဓာဓာတ် ဣပစ္စည်း၊ ဓာဓာတ်၏အာကို

ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ဆောင်ထားတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=ယုံကြည်သဒ္ဓါ ဖြင့် ရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=ယုံကြည်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စယိကော=ယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ

အာယုပြု၍ ပြီးသော သဒ္ဓါယပုဒ်နောင် တဒ္ဓိတ်ဏိကပစ္စည်းဆင့်၍ “သဒ္ဓါယိက”ဖြစ်သည်ဟု ရုပ်စီရင်ပြီးလျှင် “သဒ္ဓါတဗ္ဗန္တိ သဒ္ဓါယံ=ယုံကြည် ထိုက်သောစကား၊ သဒ္ဓါယံ အဿ အတ္ထိတိ သဒ္ဓါယိကော=ယုံကြည် ထိုက်သောစကားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ဝစနုတ္ထပြုလျှင် အဋ္ဌကထာ ဒုတိယ အဖွင့်နှင့် တထပ်တည်းကျသည်ဟု စဉ်းစားမိ၏။ သို့သော် ယုံကြည် ထိုက်သောစကားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ယုံကြည်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်ရကား ဋီကာဝစနုတ္ထနှင့် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် အတူတူပင်ဖြစ်ပါ၏။

သီလက္ခန်ဗြဟ္မဇာလသုတ်ဋီကာ (၁၁၉)မူလပဏ္ဏာသ စူဠဟတ္ထိဂဒေါ ပမသုတ်ဋီကာ(၁၅၅)နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) ဥပေါသထ သုတ်ဋီကာ (နှာ-၁၇၇)တို့၌မူ “သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ သဒ္ဓါယော၊ သဒ္ဓါယော စေ သဒ္ဓါယိကော၊ ယထာ ဝေနယိကောတိ”ဟု ဝစနုတ္ထပြုထား၏။ ထိုအလို “သဒ္ဓါယိကော=ယုံကြည်ခြင်း၏ဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်” ဟု အနက်ဆိုပါ။

၁။ ပစ္စယိကော။ ။ဤပုဒ်ကို “ပစ္စယိကောတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော (ပတိအယိတဗ္ဗကော-သီမူ) သဒ္ဓါယိကောတိ အတ္ထော”ဟူ၍ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၁၁၁ (စူဠဟတ္ထိဂဒေါပမသုတ်)နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁)ဥပေါသထသုတ်အဖွင့်(နှာ-၁၉၈)တို့၌ဖွင့်၏။ ဗြဟ္မဇာလသုတ် သီလက္ခန်အဋ္ဌကထာ(၇၂)၌မူ “သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော” ဟု ပါ၌ရှိ၏။ ထိုပါ၌မှာ ပြခဲ့သော သီလက္ခန်ဋီကာစသည်တို့နှင့် မကိုက်ညီပါ။

ဤနေရာဝယ် “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော”ဟူ၍ တဝမ်းပူနှစ်လုံးဆင့် “ပတ္တိ”မရှိသင့်၊ “ပတိအယိတဗ္ဗကော”ဟူသော သီမူအတိုင်းသော်လည်းကောင်း၊ တိ၌ ဣကို ဣယပြု၍ “ပတိယာယိတဗ္ဗကော” ဟုသော် လည်းကောင်း ရှိသင့်သည်ဟု ဆရာအရှင်မြတ်များ မိန့်တော်မူကြ၏။ သီလက္ခန်ဋီကာသစ်(ပ-၃၃၈)၌မူ “ပတ္တိသင်္ခါတာ သဒ္ဓါ”ဟူ၍ ပတ္တိသဒ္ဓါကို

ဟောတိ=အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ အထ ခေါ=ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်
 လည်း။ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ=တို့သည်။ ပါပိစ္ဆာဝ=ယုတ်မာသော လောဘ
 အလိုရမ္မက်ရှိကုန်သည် သာတည်း။ ပါပိကာနံ=ကုန်သော၊ ဣစ္ဆာနံ=တို့၏။
 ဝသံ=သို့။ ဂတာဇဝ=လိုက်နေကြကုန်သည်သာပါတည်း။ ဣတိ=သို့
 (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။ ပ။ တတိယမ္ပိ=သုံးကြိမ်မြောက်လည်း။ ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုသို့ကောကာလိကစကားကို သုံးကြိမ်
 တိုင်တိုင် ပယ်ရှားတားမြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌) ကောကာလိကော=သော၊
 ဘိက္ခု=သည်။ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ
 ဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊
 ကတွာ=ပြု၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲခွါသွားပြီ၊ စ=ကောကာလိက၏ နောက်ဆက်
 တွဲအဖြစ်ဆိုးကား၊ အစိရပက္ကန္တဿ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) ဖဲခွါသွား
 ပြီး၍ မကြာမြင့်သေးသော၊ ကောကာလိကဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=
 ရဟန်း၏၊ သဗ္ဗော=အားလုံးသော၊ ကာယော=ကိုယ်သည်၊ သာသပ
 မတ္တိဟိ=မှန်ညင်းစေ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပိဋကဟိ=အနာဖုတို့ဖြင့်၊
 ဖုဇော=ပျံ့နှံ့နေသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ပိဋက=အနာဖုတို့သည်)
 သာသပမတ္တိယော=မှန်ညင်းစေအတိုင်းအတာ ပမာဏရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ

သဒ္ဓါအနက်ဟောကြံထား၏။ ဆရာမြတ်များ နှစ်သက်တော်မမူကြပါ။
 ဤ ပစ္စယိကောပုဒ်အနက်သည် “အပရပစ္စယော” ၌ ပစ္စယပုဒ်နှင့်
 အနက်အတူတူပင်ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၂)သီဟသုတ်ဋီကာ
 (၂၂၅)စသည်၌ ပစ္စယောကို “ပစ္စေတဗ္ဗော” ဟုဖွင့်၏။ ပစ္စေတဗ္ဗောနှင့်
 ပတိယာယိတဗ္ဗကောပုဒ်တို့မှာ ပတိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်တို့ချည်းသာဖြစ်၏။
 ထို့ကြောင့် “ပစ္စေတဗ္ဗောတိ ပစ္စယော (သို့မဟုတ်) ပတိယာယိတဗ္ဗောတိ
 ပစ္စယော၊ ပစ္စယော ဧဝ ပစ္စယိကော=ယုံကြည်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်” ဟု
 ဝစနတ္ထပြု၊ ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌မူ “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗဝစနော” ဟူ၍
 ဝစနသဒ္ဓါအပိုပါနေသေး၏။ ထိုအလို “ပစ္စေတဗ္ဗန္တိ ပစ္စယံ=ယုံကြည်
 ထိုက်သောစကား၊ ပစ္စယံ အဿ အတ္တိတိ ပစ္စယိကော=ယုံကြည်ထိုက်
 သော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်” ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြုသင့်၏။

=ဖြစ်ပြီး၍၊ မုဂ္ဂမတ္တိယော=ပဲနောက်စေ့ ပမာဏရှိကုန်သည်၊ အဟောသံ= ဖြစ်ကုန်ပြီ။

မုဂ္ဂမတ္တိယော=ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်ပြီး၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးနောက်၊ ကလာယမတ္တိယော=ကုလားပဲစေ့ ပမာဏရှိကုန်သည်၊ ဝါ=စားတော်ပဲစေ့ ပမာဏရှိကုန်သည်၊ အဟောသံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ပ။ ကောလဋ္ဌိမတ္တိယော= ဆီးစေ့ပမာဏရှိကုန်သည် ။ ပ။ ကောလမတ္တိယော= ဆီးသီးပမာဏရှိကုန် သည်။ ပ ။ အာမလကမတ္တိယော=ဆီးဖြူသီး (သျှိုသျှားသီး) ပမာဏရှိကုန် သည်။ ပ။ တိဏ္ဍကမတ္တိယော=တည်သီး(တယ်သီး) ပမာဏရှိကုန်သည် ။ ပ။ ဗေဠဝသလာဠကမတ္တိယော=ဥသျှစ်သီးစိမ်းနု ပမာဏရှိကုန်သည်၊ [“ဖလေ တွာမေ သလာဠတ္တော” ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ (၅၄၆) နှင့် အညီ သလာဠ (သလာဠက)သဒ္ဒါသည် အသီးစိမ်းဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤ၌ “တရုဏဗေလုဝမတ္တိယော” ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ နုသောဥသျှစ်သီးစိမ်းကိုယူရမည်]

ဗေဠဝသလာဠကမတ္တိယော=ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်ပြီး၍၊ ဝါ= ဖြစ်ပြီးနောက်၊ ဗိလ္လမတ္တိယော=ဥသျှစ်သီးကြီး ပမာဏရှိကုန်သည်၊ အဟော သံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဗိလ္လမတ္တိယော=ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ=၍၊ ပဘိဇ္ဇိသု= ပေါက်ကွဲကုန်ပြီ၊ ပုဗ္ဗဉ္စ=ပြည်သည်လည်းကောင်း၊ လောဟိတဉ္စ=သွေး သည်လည်းကောင်း၊ ပဂ္ဂရိသု=ယိုထွက်ကုန်ပြီ၊ သော=ထိုကောကာလိက သည်၊ ဝိသဂိလိတော=(ငါးမျှားချိတ်ဟူသော) အဆိပ်ကိုမျှိုမိသော၊ မစ္ဆော ဝိယ=ငါးကဲ့သို့၊ ကဒလိပတ္တောသု=ငှက်ပျောရွက်တို့၌၊ သေတိ=အိပ်နေ လေ၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တုရူ=တုရူမည်သော၊ (ကောကာလိကရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသူ တုရူမည်သော) ပစ္စေကဗြဟ္မာ=(ပရိသတ် အဖော် မမှီး) တသီးတခြားတပါးတည်း သွားလာလေ့ရှိသော ဗြဟ္မာသည်၊ [ပစ္စေကဗြဟ္မာတိ စ ကေစာရီ ဗြဟ္မာ၊ ၎ ပရိသစာရီ ဗြဟ္မာတိ အတ္ထော။ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ဋီကာ၊ ၂၄၅] ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ကောကာလိ ကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပ သင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဝေဟာသေ=ကောင်းကင်၌၊

ဌတွာ=ရပ်၍၊ ကောကာလိကံ=သော၊ ဘိက္ခံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊
 အဝေါစ=ပြောဆိုပြီး (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ)
 ။ပ။ ပေသလာ=ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ)

အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ တံ=သင်သည်၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ အသိ
 =ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ) အဟံ=ငါသည်၊
 တုရူ=သော၊ ပစ္စေကဗြဟ္မာ=...ဗြဟ္မာပါတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ
 =ဖြေဆိုပြီ) အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ တံ=သင့်ကို၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 အနာဂါမိ=အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=ဤကာမဘုံသို့၊ ပြန်မလာသော
 အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဗျာကတော နုခေါ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီး မဟုတ်
 ပါလော၊ အထ=ထိုသို့မိန့်ကြားအပ်ပြီးပါလျက်၊ ကိဉ္ဇရဟိ=အဘယ်ကြောင့်၊
 ဣဓ=ဤကာမဘုံဌာန ဤဒေသ၌၊ အာဂတော=လာပါသနည်း၊ တေ=
 သင်သည်၊ ယာဝစ=အကြင်မျှလောက်သော၊ ဣဒံ=ဤအနာဂါမ် ဖြစ်နေ
 ပါလျက် ကာမဘုံဤနေရာဌာနသို့၊ လာခြင်းတည်းဟူသော ပြစ်မှုကို၊
 (ကာမစ္ဆန္တဗျာပါဒကိုပယ်ပြီးသော အနာဂါမ်ဖြစ်ပါလျက် ဤကာမဘုံဤ
 နေရာဌာနသို့၊ ကာမစ္ဆန္တဗျာပါဒဖြင့် လာခြင်းဟူသော ပြစ်မှုကို) အပရဒ္ဓံ=
 ကျူးလွန်ဖောက်ပြားပြစ်မှားအပ်လေပြီ၊ (မြတ်စွာဘုရားစကားတော်ကို
 လွဲမှားစေသောအားဖြင့် ကျူးလွန်ဖောက်ပြားပြစ်မှားအပ်လေပြီ) တာဝ=
 ထိုမျှလောက်များပြားသော၊ တံ=ထိုမိမိအပြစ်ကို၊ ပဿ=ရှုပါလော၊ ဣတိ
 =ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ) အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တုရူ=သော၊
 ပစ္စေကဗြဟ္မာ=သည်၊ ကောကာလိကံ=သော၊ ဘိက္ခံ=ကို၊ ဂါထာဟိ=
 ဂါထာတို့ဖြင့်၊ အဇ္ဈဘာသိ=ရွတ်ဆိုပြောကြားပြီ။

[ဂါထာ] ဇာတဿ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ပုရိသဿ=ယောက်ျားမိုက်၏၊
 မုခေ=ပါးစပ်၌၊ ကုဋ္ဌာရီ=(ကုသိုလ်အမြစ်ရင်း ခုတ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့်)
 ပုဆိန်ပမာ ဖရသဝါစာသည်၊ ဇာယတေ=(ကြမ်းတမ်းယုတ်မာ) ဖြစ်ပေါ်
 လာ၏၊ ယာယ=ယင်းသို့သော ပုဆိန်ပမာ ဖရသဝါစာဖြင့်၊ (ဖရသဝါစာ
 စေတနာဖြင့်) ဗာလော=လူမိုက်သည်၊ ဒုဗ္ဘာသိတံ=မကောင်းယုတ်မာ
 ရိုင်းစိုင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကားကို၊ ဘဏံ (ဘဏန္တာ) ပြောဆိုလျက်၊
 အတ္တာနံ=မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်အရင်းကို၊ ဆိန္ဒတိ=ခုတ်ဖြတ်၏၊ [တနည်း-

အတ္တနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဆိန္ဒတိ= ကုသိုလ်အဖြစ်ရင်း ခုတ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်
ခုတ်ဖြတ်၏]

ယော=အကြင်လူမိုက်သည်၊ နိန္ဒိယံ=ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
ပသံသတိ=ချီးမွမ်း၏၊ (အရဟတ္တဖိုလ်၌ ချီပင့်မြှင့်တင်ကာ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
ဟု ပြောဆိုချီးမွမ်း၏) ယော=အကြင်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပသံသိယော=
ချီးမွမ်းထိုက်၏၊ တံ ဝါ=ထိုချီးမွမ်းထိုက်သော ရဟန္တာကိုမူလည်း၊ နိန္ဒတိ
=ကဲ့ရဲ့၏၊ (အနိမ့်ကျဆုံး ပါရာဇိကအာပတ်ဖြင့် စွပ်စွဲကာ ဒုဿီလဟု
ကဲ့ရဲ့၏) သော=ထိုလူမိုက်သည်၊ (ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော ဒုဿီလကို ချီးမွမ်း၍၊
ချီးမွမ်းထိုက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ကဲ့ရဲ့သော ထိုလူမိုက်သည်) မုခေန
=ပါးစပ်ဖြင့်၊ ကလိ=အကုသိုလ်အပြစ်ကို၊ ဝိစိနာတိ= ဆည်းပူးစုဆောင်း၏၊
(သော=ထိုလူမိုက်သည်) တေန ကလိနာ=ထိုအကုသိုလ်အပြစ်ကြောင့်၊
သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာချမ်းသာကို၊ နဝိန္ဒတိ=မရ။

သဗ္ဗဿာပိ (သဗ္ဗေနာပိ)=အားလုံးသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာနှင့်လည်းကောင်း၊
အတ္တနာပိ= မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်လည်းကောင်း၊ [သဟာပိ-၌ အပိသဒ္ဒါကို
အတ္တနာပုဒ်နှင့် တွဲစပ်အနက်ပေးသည်] သဟာ=အတူတကွ၊ အက္ခေသု=
ကြွေအံကစားခြင်းတို့ကြောင့်၊ ယော ခနပရာယော= အကြင်ပစ္စည်းဥစ္စာ
ဆုံးရှုံးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ပါဠိရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆို
သည်၊ စိစစ်ချက်ကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃)ပဌမခေတသုတ်ကြည့်ပါ]
အယံ=ဤပစ္စည်းဥစ္စာဆုံးရှုံးခြင်းသည်၊ အပ္ပမတ္တကော=နည်းသော အတိုင်း
အတာရှိသော၊ ဝါ=မပြောလောက်ဖွယ် အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်သော၊
(ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌သာ တွေ့ကြုံရခြင်း၊ ကုစားဖြေဖျောက်၍ ငြိမ်း
ပျောက်သွားနိုင်ခြင်းကြောင့် မပြောလောက်ဖွယ် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်
သော) ကလိ=အပြစ်ပေတည်း။

ယော=အကြင်လူမိုက်သည်၊ သုဂတေသု=ကောင်းစွာကျင့်သွားတော်
မူကြသော သူတော်ကောင်းတို့၌၊ မနံ=မိမိစိတ်ကို၊ ပဒုသယေ=ဒေါသဖိစီး
ပျက်စီးစေ၏၊ ဝါ=ဒေါသဖိလွှမ်း ဆိုးသွမ်းစေ၏၊ (တဿ=ထိုလူမိုက်၏)
အယမေဝ=ဤဒေါသဖိစီး ပျက်စီးဆိုးသွမ်းစေခြင်းသည်သာလျှင်၊ မဟတ္တ
ရော=ထို့ထက်သာလွန်ကြီးမားများပြားသော၊ (ယုတ်မာစွာ အားထုတ်

စုဆောင်းထားအပ်သည်ဖြစ်၍ နောင်တမလွန်ဘဝ၌ မကောင်းဆိုးကျိုး အမျိုးမျိုးတွေ့ကြုံစေခြင်း၊ ကုစားဖြေဖျောက်၍ ငြိမ်းပျောက်မသွားနိုင် ခြင်းကြောင့် သာလွန်ကြီးမားများပြားသော) ကလိ=အပြစ်တည်း။

အရိယဂရဟိ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို ကဲ့ရဲ့သောလူမိုက်သည်၊ ပါပကံ=ယုတ်မာသော၊ ဝါစံ စ=နှုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစိကံအကုသိုလ် ကိုလည်းကောင်း၊ မနံ စ=စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောကံအကုသိုလ် ကိုလည်းကောင်း၊ ပဏိဓာယ=မိမိသန္တာန်၌ထား၍၊ ဝါ=မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ=စေခြင်းကြောင့်၊ ယံ နိရယံ=အကြင်နိရဗ္ဗဒေသံရဲ့သို့၊ ဥပေတိ =လားရောက်၏၊ (တတ္ထ=ထိုနိရဗ္ဗဒေသံရဲ့၌) နိရဗ္ဗဒါနံ=နိရဗ္ဗဒ ဂဏန်း သင်္ချာတို့၏၊ သဟဿာနံ သတံ=တစ်သိန်းသည်လည်းကောင်း၊ [တနည်း - သဟဿာနံ=ထောင်ဂဏန်းတို့၏၊ သတံ=တစ်ရာသည်လည်းကောင်း၊ ဆတ္တိံသတိ=(၃၆)သည်လည်းကောင်း၊ [နောက်ထပ် နိရဗ္ဗဒဂဏန်း(၃၆) တည်း] ပဉ္စ=ငါးခုကုန်သော၊ အဗ္ဗဒါနိ စ=အဗ္ဗဒဂဏန်းသင်္ချာတို့သည် လည်းကောင်း၊ (အာယုပ္ပမာဏံ=ငရဲခံသတ္တဝါတို့၏ သက်တမ်းပမာဏ သည်၊ ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဇ္ဈဘာသိ=မြတ်ကြားပြောဆိုပြီး) [ဤနေရာ၌ နိရဗ္ဗဒသင်္ချာရေတွက်ပုံနှင့် မှတ်ဖွယ်တချို့ကို ယခင်စတုတ္ထ နိပါတ်စာပိုဒ်(၃)စတုတ်ကြည့်]

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ကောကာလိကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ တေနော အာဗာဓေန=ထိုအနာရောဂါဖြင့်ပင်၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ ဝါ=ကွယ်လွန်ရာအခါကို၊ အာကာသိ=ပြုပြီး၊ စ=ဆိုဖွယ်ရာရှိသေးသည်ကား၊ ကာလကံတော=ကွယ်လွန်မှုပြုပြီးသော၊ ကောကာလိကော=သော၊ ဘိက္ခု= သည်၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေသု=တို့၌၊ စိတ္တံ=မိမိစိတ်ကို၊ အာယာတေတွာ =ဒေါသထန်သည်း နှိပ်စက်ပြီး၍၊ ဝါ=ဒေါသထန်ပြင်း နှိပ်စက်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ဒေါသထန်သည်းပျက်စီးစေ၍၊ ဝါ=စေခြင်းကြောင့်၊ ပဒုမံ=ပဒုမ မည်သော၊ (ပဒုမဟူသော ဂဏန်းသင်္ချာအရေအတွက်မျှ ကာလကြာမြင့် အောင် ကျက်ရာဌာနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဒုမမည်သော) နိရယံ=မဟာအဝီစိ ငရဲ၌၊ (မဟာအဝီစိငရဲတွင် ပါဝင်သော ဌာနတခု၌) ဥပပစ္စတိ=ဖြစ်ရ၏ (တနည်း)ပဒုမံ=သော၊ နိရယံ=သို့၊ ဥပပစ္စတိ=ကပ်ရောက်ရ၏၊ ဝါ=လား

ရောက်ရ၏။ [ဤနေရာဝယ် “ဥပပဇ္ဇတိ”၌ ဥပသဒ္ဓါကို ကမ္မပွဝစနိယ မဆိုသင့်ကြောင်းကို သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၃) နန္ဒမာတာသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ကောကာလိကရဟန်း ပဒုမေရေသိုရောက်ရာ ထိုအခါ၌) သဟမ္ပတိ=သဟမ္ပတိမည်သော၊ ဗြဟ္မာ=ဗြဟ္မာသည်၊ အဘိက္ကန္တာယ=အလွန်နှစ်သက်အပ်ကောင်းမြတ်သော၊ ဝါ=ညဉ့်ဦးယာမ်ကိုကျော်လွန်ပြီးသော၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သန်းခေါင်၌၊ ဝါ=ညဉ့်အလယ်ပိုင်း မဇ္ဈိမယာမ်၌၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၂၈) ဟတ္ထကသုတ်လည်းကြည့်] အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော=အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်သော ကိုယ်အရေအဆင်းရောင်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကေဝလကပ္ပံ=ပတ်လည်ဝန်းကျင်ကုန်စင်အောင်၊ ဝါ=အားလုံးလောက်နီးပါးဖြစ်သော၊ ဇေတဝနံ=ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်ကို၊ သြဘာသေတွာ=(ကိုယ်အရောင်၊ တန်ဆာအရောင်တို့ဖြင့်) ထွန်းလင်းစေ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) ။ပ။ အဋ္ဌာသိ=ရပ်တည်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတော=ရပ်တည်နေပြီးသော၊ သဟမ္ပတိ=သော၊ ဗြဟ္မာ=သည်။ ။ပ။

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကောကာလိကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာလကံတော=ကွယ်လွန်ပြီးပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ စ=လျှောက်ထားဖွယ်အထူးကား၊ ကာလကံတော=သော။ ။ပ။ နိရယံ=၌၊ ဥပပဇ္ဇော=ဖြစ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သဟမ္ပတိ=သော၊ ဗြဟ္မာ=သည်၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ဝတွာ=လျှောက်ထားပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒကိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုလျှောက်ထားရာအရပ်၌ပင်လျှင်၊ အန္တရဓာယိ=ကွယ်ပျောက်သွားပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (သဟမ္ပတိဗြဟ္မာလျှောက်ထား၍ ကွယ်ပျောက်သွားပြီးရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=သည်၊ တဿာ ရတ္တိယာ=ထိုညဉ့်၏၊ အဋ္ဌယေန=ကုန်လွန်ရာအခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမဇ္ဇေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ = အဘယ်သို့၊ အာမဇ္ဇေသိ = မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ရတ္တိံ=ဤညဉ့်၌၊ သဟမ္ပတိ=သော၊ ဗြဟ္မာ=သည် ။ပ။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ (အသိံ=ရှိတော်မူ၏) တေန=

ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=ငါ့ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=၍ ။ပ။ အန္တရဇာယိ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမဇ္ဇေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ)

စေံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရားမိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊ အညတရော=အမည်အနွယ် မထင်မရှား တပါးသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ စေံ=ဤအကြောင်းကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=ရား၊ ပဒုမေ=ပဒုမမည်သော၊ နိရယေ=ငရဲ၌၊ အာယုပ္ပမာဏံ=သက်တမ်းပမာဏသည်၊ ကိဝ ဒီဃံ နုခေါ=အဘယ်မျှလောက်ကြာရှည်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထား မေးမြန်းပြီ) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပဒုမေ=သော၊ နိရယေ=၌၊ အာယုပ္ပမာဏံ=သည်၊ ဒီဃံ ခေါ=တကယ်ပင် ရှည်မြင့်လှပေ၏၊ ဧတ္တကာနိ=ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဝဿာနိ=နှစ်တို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ ဧတ္တကာနိ=ကုန်သော၊ ဝဿသတာနိ=နှစ်အရာတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊ ဧတ္တကာနိ=ကုန်သော၊ ဝဿသဟဿာနိ=နှစ်အထောင်တို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊ ဧတ္တကာနိ=ကုန်သော၊ ဝဿသတသဟဿာနိ=နှစ်အသိန်းတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊ တံ=ထိုပဒုမငရဲ၏ သက်တမ်းပမာဏကို၊ သင်္ခါတံ=ရေတွက်ပြခြင်းငှါ၊ န သုကရံ=လွယ်ကူသဖြင့်မပြုအပ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=ရား၊ ဥပမံ=ဥပမာကို၊ ကာတံ=ပြုခြင်းငှါ၊ သက္ကာ ပန=တတ်နိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘိက္ခု= ရဟန်း၊ (ဥပမံ=ကို၊ ကာတံ=ငှါ) သက္ကာ=တတ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ဝိသတိခါရိကော=နှစ်ဆယ်သောတို့ရှိသော၊ ဝါ=တို့နှစ်ဆယ်ဝင်ဆုံးသော၊ ကောသလကော=ကောသလတိုင်းပြည်၌ရှိသော၊

၁။ ဝိသတိခါရိကော။ ။ မဂဓတိုင်းသုံး လေးစလယ်သည် ကောသလတိုင်းသုံး တစလယ်ဖြစ်၏၊ ထိုကောသလတိုင်းသုံး လေးစလယ်သည် တပြည်ဖြစ်၏၊ လေးပြည်သည် တစိတ်၊ လေးစိတ်သည် တတင်း၊

တိလဝါဟော=နှမ်းစေလှည်းသည်။ (မဂဓတိုင်းထွက် သိမ်မွေ့ သေးငယ်သော နှမ်းစေ့ အပြည့်တင်ထားအပ်သော နှမ်းလှည်းသည်) ဟောတိ=ရှိ၏။ ပုရိသော=ယောကျ်ားတယောက်သည်။ တတော=ထိုနှမ်းလှည်းမှ၊ ဝဿသ တဿ ဝဿသတဿ=နှစ်တရာ၊ နှစ်တရာ၏။ အစ္စယေန=ကုန်လွန်ရာ အခါ၌။ ဧကမေကံ=တစေ့ တစေ့သော၊ တိလံ=နှမ်းစေ့ကို၊ ဥဒ္ဓရေယျ= ထုတ်ယူငြားအံ့။ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဝိသတိခါရိကော=သော၊ ကောသလကော =သော၊ သော တိလဝါဟော=ထိုနှမ်းလှည်းသည်။ ဣမိနာ ဥပက္ကမေန= ဤထုတ်ယူမှုလုံ့လကြောင့်၊ (ဤနှစ်ပေါင်းတရာတရာကြာမှ နှမ်းစေ့ တစေ့တစေ့မျှ ထုတ်ယူမှုလုံ့လပယောဂကြောင့်) ခိပ္ပတရံ=အထူးလျင်မြန်စွာ၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခြင်းသို့၊ ပရိယာဒါနံ=ဝန်းကျင်ဥသည့် အကုန်ယူငင်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆေယျ= ရောက်ရာ၏။ ဧကော= တခုသော၊ အဗ္ဗဒေါ= အဗ္ဗဒမည်သော၊ နိရယော=ငရဲသည်ကား၊ ဝါ = ငရဲသက်တမ်းကာလသည်ကား၊ ပရိက္ခယံ= သို့၊ ပရိယာဒါနံ=သို့၊ နတွေဝ ဂစ္ဆေယျ=မရောက်နိုင်သည်သာတည်း။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဝိသတိ=နှစ်ဆယ်သော၊ အဗ္ဗဒေါ=အဗ္ဗဒမည်ကုန်သော၊ နိရယော=ငရဲတို့သည်၊ ဝါ=ငရဲသက်တမ်းကာလတို့သည်၊ ဟောန္တိ သေယျ ထာပိ=ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူဖြစ်သော၊ (ဤနှစ်ဆယ်သော အဗ္ဗဒ ငရဲသက်တမ်းကာလနှင့် တူညီမျှသော) ဧကော=တခုသော၊ နိရဗ္ဗဒေါ=နိရဗ္ဗဒမည်သော၊ နိရယော=ငရဲသည်၊ ဝါ=ငရဲသက်တမ်းကာလ သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဝိသတိ=သော၊ နိရဗ္ဗဒေါ= နိရဗ္ဗဒမည်ကုန်သော၊ နိရယော=ငရဲတို့သည်၊ ဝါ=ငရဲသက်တမ်းကာလ တို့သည်၊ ဟောန္တိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူဖြစ်သော၊ (ဤနှစ်ဆယ် သော နိရဗ္ဗဒငရဲသက်တမ်းကာလနှင့် တူညီမျှသော) ဧကော=တခုသော၊ အဗဗော=အဗဗ မည်သော၊ နိရယော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဝိသတိ=နှစ်ဆယ်သော၊ အဗဗော=အဗဗမည်ကုန်သော၊ နိရယော=တို့သည်၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဟောန္တိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဧဝံ=သော၊

လေးတင်းသည် တတို့ဖြစ်၏။ ထိုတို့ပေါင်း(၂၀)ကို ဝိသတိခါရိကောဟု ဟောတော်မူ၏။

ကော=သော၊ အဋ္ဌဋ္ဌော=အဋ္ဌဋ္ဌမည်သော၊ နိရယော=သည်၊ ဟောတိ=၏
 ။ပ။ အဟဟော=အဟဟမည်သော ။ပ။ ကုမုဒေါ=ကုမုဒမည်သော။ပ။
 သောဂန္ထိကော=သောဂန္ထိကမည်သော။ပ။ ဥပ္ပလကော=ဥပ္ပလကမည်သော
 ။ပ။ ပုဏ္ဏရိကော=ပုဏ္ဏရိကမည်သော ။ပ။ ဝိသတိ=နှစ်ဆယ်သော၊ ပုဏ္ဏ
 ရိကာ=ပုဏ္ဏရိကမည်ကုန်သော၊ နိရယာ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဟောန္တိ
 သေယျထာပိ=သို့၊ ဧဝံ=သော၊ ကော=သော၊ ပဒုမော=သော၊ နိရယော
 =သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ကောကာလိကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာရိပုတ္တ
 မောဂ္ဂလ္လာနေသု=တို့၌၊ စိတ္တံ=ကို၊ အာယာတောတွာ=ကြောင့်၊ ပဒုမံ=
 ပဒုမမည်သော၊ နိရယံ=ငရဲ၌၊ ဥပပန္နော=ဖြစ်ရပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ
 =မိန့်တော်မူပြီ) ဣဒံ=ဤစကားတော်ကို၊ ဘဂဝါ=ဘုန်တော်ကြီးမား
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=ပြီ၊ သုဂတော=ကောင်းသောစကားကို
 မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤစကားတော်ကို၊ ဝတွာန
 =မိန့်ဆိုတော်မူပြီး၍၊ အထ=ထိုမှနောက်၌၊ သတ္တာ=နတ်လူတို့၏ဆရာ
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အပရံ=အခြားသော၊ ဧတံ=ဤဂါထာစကားတော်ကို၊
 အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ =သို့၊ အဝေါစ=မူ)။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ)နဝမံ။

၁၀-ဓိကာသဝဗလသုတ်

၉၀။အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသွာ သာရိပုတ္တော=အရှင် သာရိ
 ပုတြာသည်။ပ။သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ ဓိကာသဝဿ=ကုန်ခန်းပြီးသော
 အာသဝရှိသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဗလနိ=ညာဏ်စွမ်းအားတို့သည်၊
 ကတိ နုခေါ=အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ (ကတိဟိ =အဘယ်မျှရှိကုန်သော)
 ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းညာဏ်စွမ်းအားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော =ပြည့်စုံသော၊
 ဓိ ကာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသောအာသဝရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဗေ
 =ငါ့မှာ၊ [တနည်း-ဗေ=ငါ၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] အာသဝါ =အာသဝ
 တို့သည်၊ ဓိကာ=ကုန်ခန်းကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာသဝါနံ= အာသဝ
 တရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ကြောင်းအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံ
 သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဗေတော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဗလာနိ
 =တို့သည်၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ပါတည်း၊ (ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော)
 ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းဉာဏ်စွမ်းအားတို့နှင့်၊ သမနူဂတော။ပ။ ခယံ=
 ကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံပါ၏၊ ဒသ=ဆယ်ပါးသော ဉာဏ်စွမ်းအားတို့
 ဟူသည်၊ ကာမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤသာသနာ
 တော်၌၊ ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ [သုဒိဋ္ဌာ- ဌ
 စပ်၊] သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ သင်္ခါရာ=တေဘူ မကသင်္ခါရတို့ကို၊ ဝါ
 =တို့သည်၊ အနိစ္စတော=(ဖြစ်ပြီး ပြိုကွဲ) မမြဲသောတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊
 ဝါ=မမြဲသောတရားဟူ၍၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ သမ္မာ
 =အကြောင်းမှန်၊ နည်းမှန်အားဖြင့်၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊
 သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာရှုမြင်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [အဋ္ဌက
 နိပါတ်စာပိုဒ် (၂၈) ဒုတိယဗလသုတ်လည်းကြည့်]

ဘန္တေ=ရား၊ ယမ္ဗိ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ခိဏာသဝဿ
 =သော၊ ဘိက္ခုနော=သည်။ပ။ သုဒိဋ္ဌာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊
 ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒမ္ဗိ=ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း၊ (ဤသင်္ခါရအားလုံး
 တို့ကို အနိစ္စဟု ကောင်းစွာရှုမြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားသည်လည်း)
 ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဗလံ=ဉာဏ်စွမ်းအားသည်၊ ဟောတိ
 =၏၊ ယံ ဗလံ=ယင်းဉာဏ်စွမ်းအားသို့၊ အာဂမ္မ=ဆိုက်ရောက်၍၊ ခိဏာ
 သဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု =သည်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ အာသဝါ=တို့သည်၊ ခိဏာ
 =ကုန်ခန်းကုန်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယံ=ကို၊ ပဋိဇာနာတိ
 =ဝန်ခံပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသောဉာဏ်စွမ်းအားကား၊
 [တနည်း-ဘန္တေ=ရား၊ ပုန=နောက်ထပ်တဖန်၊ အပရံစ=အခြားသော
 ဉာဏ်စွမ်းအားကိုလည်း၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဘာသိသာမိ =လျှောက်
 ထားပါအံ့] ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=သည်၊ ကာမာ=(ဝတ္ထု၊
 ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့သည်၊ အဂါရကာသုပမာ=(လွန်စွာပူပြင်း
 ခြင်းကြောင့်) မီးကျိုးတွင်းဟူသောဥပမာရှိကုန်၏၊ ဝါ=မီးကျိုးတွင်း မီးကျိုး
 ပုံနှင့်တူကုန်၏၊ (ဣတိ=ဤသို့)ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ပညာယ

=ဖြင့်၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ကုန်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ယမ္ပိ=အကြင်
 အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ခိဏာသဝဿ=သော ။ပ။ သုဒိဋ္ဌာ=ကုန်သည်၊
 ဟောန္တိ=ကုန်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒမ္ပိ=ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း၊
 (ဤသို့ ကာမတို့ကို မီးကျိုးတွင်းနှင့်တူ၏ဟု ရှုမြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်း
 တရားသည်လည်း) ခိဏာသဝဿ=သော ။ပ။ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊
 စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိဝေကနိန္နံ=ဥပဓိအားလုံး ကင်းဆိတ်သုဉ်းသည့် နိဗ္ဗာန်၌
 (ဖလသမာပတ်ဖြင့်) ညွတ်ယိမ်းသည်၊ ဝိဝေကပေါဏံ=ဥပဓိအားလုံး
 ကင်းဆိတ်သုဉ်းသည့်နိဗ္ဗာန်၌ (ဖလသမာပတ်ဖြင့်) ကိုင်းသည်၊ ဝိဝေကပဗ္ဗာရံ
 =ဥပဓိအားလုံး ကင်းဆိတ်သုဉ်းသည့်နိဗ္ဗာန်၌ (ဖလသမာပတ်ဖြင့်) ရှိုင်းသည်၊
 ဝိဝေကဋ္ဌံ=ကိလေသာတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်း သောအားဖြင့်တည်သည်၊
 [ပါဠိရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်၏၊ ဝုပကဋ္ဌံ-ဟုပါဠိရှိသင့်
 ကြောင်းကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၈)ဒုတိယဗလ သုတ်၌ စိစစ်ရေးခဲ့ပြီ]
 နေက္ခမ္မာဘိရတံ=ကာမတို့မှ ထွက်ခွာသောရဟန်းအဖြစ်၌ ပျော်မွေ့သည်၊
 သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးစုံအကုန်အင်၊
 အာသဝဋ္ဌာနိဿဟိ=(ယှဉ်ဖက်အနေအားဖြင့်)အာသဝတို့၏ တည်ရာအကြောင်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=ကိလေသာတရားတို့မှ၊ ဝါ=တို့နှင့်၊ ဗျန္တိဘူတံ=
 ကင်းကွာသောအစွန်းအစရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ ဝါ=တစွန်းတစ၊ တစိတ်
 တဒေသမျှ မထိစပ်မရောနှောသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

(တနည်း)သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံကုန်သော၊ အာသဝဋ္ဌာနိဿဟိ= အာ
 သဝတို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တေဘူမက တရား
 တို့မှ၊ ဗျန္တိဘူတံ=ကင်းကွာသော ညစ်ညမ်းယုတ်မာ တဏှာရှိသည်ဖြစ်၍
 ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဤပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကိုလည်း ယခင်အဋ္ဌက
 နိပါတ်သုတ်၌ပင်ကြည့်]

ဘန္တေ =ရား၊ ယမ္ပိ=လည်း၊ ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊
 စိတ္တံ=သည် ။ပ။ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ဝါ=တို့နှင့်၊ ဗျန္တိဘူတံ=သည်၊ ဟောတိ
 =၏၊ ဘန္တေ =ရား၊ ဣဒမ္ပိ =ဤစိတ်၏ ဝိဝေကနိန္နံစသည်ဖြစ်ခြင်းဟူသော
 အကြောင်းတရားသည်လည်း၊ ခိဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊

ဗလံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘန္တေ=ရား။ ပုနစပရံ=ကား၊ ခီဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=သည်၊ စတ္တာရော=လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ=သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးကုန်သည်၊ သုဘာဝိတာ=ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒမ္ပိ=(သတိပဋ္ဌာန်တရား ဖြစ်ပွားစေပြီးခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း။ပ။ စတ္တာရော=ကုန်သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနာ=သမ္ပပ္ပဓာန်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ ဣဒ္ဓိပါဒါ=ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ ပဉ္စ = ငါးပါးကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယာနိ=ဣန္ဒြေတို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ ပဉ္စ = ကုန်သော၊ ဗလာနိ=ဗိုလ်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ သတ္တ=(၇)ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ အရိယော=ကိလေသာအညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ အဋ္ဌဂီကော=ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသော၊ မဂ္ဂေါ=မဂ်ကို၊ ဝါ=မဂ်သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသည်၊ သုဘာဝိတာ=ကောင်းစွာ ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဣဒမ္ပိ=(အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်တရား ဖြစ်ပွားစေပြီးခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းတရားသည်လည်း၊ ခီဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဗလံ=ဉာဏ်စွမ်းအားသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယံ ဗလံ=ယင်းဉာဏ်စွမ်းအားသို့၊ အာဂမ္မ=ဆိုက်ရောက်၍။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ခီဏာသဝဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဗလာနိ=ဉာဏ်စွမ်းအားတို့ဟူသည်၊ ဣမာနိ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့ပါတည်း၊ ယေဟိ ဗလေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဒသမံ။

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ထေရဝဂ္ဂေါ=ထေရဝဂ်တည်း။

(၁၀) ၅-ဥပါလိဝဂ်
၁-ကာမဘောဂီသုတ်

၉၁။ အထ ခေါ=၌။ အနာထပိဏ္ဍိကော=အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ ဘဂဝါ=သည်၊ စတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ (ကိန္တိ အဝေါစ)ဂဟပတိ=

အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ဒသ=ဆယ်ဦးကုန်သော၊
 ဣမေ ကာမဘောဂီ=ဤကာမဂုဏ်ခံစားသူတို့သည်၊ ဝါ=သူတို့ကို၊ သန္တော=
 ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=သိမြင်အပ်ကုန်၏၊
 ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသ=ကုန်သော၊ (ဣမေ ကာမဘောဂီ=
 တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=
 ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ)

၂၀ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဈော=အချို့
 သော၊ ကာမဘောဂီ=ကာမဂုဏ်ခံစားသူသည်၊ အဓမ္မေန=မတရားသဖြင့်၊
 ဝါ=ကုသိုလ်တရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားဖြင့်၊
 သာဟဿေန=နိုင်ထက်စီးနင်း တိုက်ခိုက်လုယက်ခြင်းဖြင့်၊ ဘောဂေ=
 စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ ပရိယေသတိ=ရှာဖွေ၏၊ အဓမ္မေန=ဖြင့်၊ သဟဿေန=
 ဖြင့်၊ ဘောဂေ=တို့ကို၊ ပရိယေသိတွာ=ရှာဖွေပြီး၍၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊
 နသုခေတိ=ချမ်းသာစေသည်မဟုတ်၊ နပိဏေတိ=နှစ်သက်ပြည့်ဖြိုး အင်အား
 တိုးစေသည်မဟုတ်၊ န သံဝိဘဇေတိ=(သူတပါးတို့အား) ဝေဘန်ခွဲခြမ်း
 ပေးကမ်းလှူဒါန်းသည်မဟုတ်၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ န က
 ရောတိ=မပြုလုပ်။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌။ ပ။ သုခေတိ=
 ချမ်းသာစေ၏၊ ပိဏေတိ=နှစ်သက်ပြည့်ဖြိုး အင်အားတိုးစေ၏၊ န သံဝိ
 ဘဇေတိ=ဟုတ်။ ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=၌။ ပ။ သုခေတိ=
 ၏၊ ပိဏေတိ=၏၊ သံဝိဘဇေတိ=ဝေဘန်ခွဲခြမ်း ပေးကမ်းလှူဒါန်း၏၊
 ပုညာနိ=တို့ကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ
 =၌၊ ဧကဇ္ဈော=သော၊ ကာမဘောဂီ=သည်၊ ဓမ္မာဓမ္မေန=ကုသိုလ်တရား၊
 အကုသိုလ်မတရားဖြင့်၊ သာဟဿေနပိ=နိုင်ထက်စီးနင်း တိုက်ခိုက်လုယက်
 ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသာဟဿေနပိ=နိုင်ထက်စီးနင်းတိုက်ခိုက်လုယက်
 ခြင်း မဟုတ်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဂေ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊
 ပရိယေသတိ=၏။ ပ။ ဓမ္မေန=တရားသဖြင့်၊ အသာဟဿေန=နိုင်ထက်
 စီးနင်း တိုက်ခိုက်ခြင်း မဟုတ်သောအားဖြင့်၊ ဘောဂေ=တို့ကို၊ ပရိယေသတိ
 =ရှာဖွေ၏။ ပ။

စ=ထို့အပြင်၊ တေ ဘောဂေ=ထိုစီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ [ပရိဘုရင်တို့-
 ဌ်စပ်၊] ဂထိထော=တဏှာသည် ချုပ်နှောင်အပ်လျက်၊ ဝါ=တဏှာ၏
 ချုပ်နှောင်မှုကို ခံရလျက်၊ မုစ္ဆိတော=တဏှာဖြင့် တွေဝေမေ့မျောလျက်၊
 အဇ္ဈောသန္နော=တဏှာဖြင့် နစ်မြုပ်စုံစုံ အဆုံးသတ်လျက်၊ အနာဒီနဝ
 ဒဿာဝီ=(မဆင်မခြင်စားသုံးခြင်း၌) အပြစ်ကို မမြင်ဘဲ၊ အနိဿရဏ
 ပညော=(ပစ္စည်းဥစ္စာ၌ တပ်မက်သော) ဆန္ဒရာဂမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း
 ပညာမရှိဘဲ၊ ပရိဘုရင်တို့=သုံးဆောင်ခံစား၏ ။ပ။ စ=ထို့အပြင်၊ တေ
 ဘော ဂေ=တို့ကို၊ အဂထိထော=တဏှာသည် မချုပ်နှောင်အပ်ဘဲ၊ ဝါ=
 တဏှာ၏ ချုပ်နှောင်မှုကိုမခံရဘဲ၊ အမုစ္ဆိတော=တဏှာဖြင့်တွေဝေမေ့မျော
 နေသည် မဟုတ်ဘဲ၊ အနဇ္ဈောသန္နော=တဏှာဖြင့်နစ်မြုပ်စုံစုံ အဆုံးသတ်
 သည် မဟုတ်ဘဲ၊ အာဒီနဝဒဿာဝီ=အပြစ်ကိုမြင်လျက်၊ နိဿရဏပညော=
 ဆန္ဒရာဂမှထွက်မြောက်ကြောင်းပညာရှိလျက်၊ ပရိဘုရင်တို့=သုံးဆောင်
 ခံစား၏။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တတြ=ထိုကာမဘောဂီ ဆယ်ဦးတို့တွင်၊ ယွာယံ
 ကာမဘောဂီ=အကြင်ကာမဂုဏ်ခံစားသူသည်၊ အဓမ္မေန=ဖြင့်၊ သာဟ
 သေန=ဖြင့်၊ ဘောဂေ=တို့ကို၊ ပရိယေသတိ=၏ ။ပ။ ပုညာနိ=တို့ကို၊
 နကရောတိ=မပြုလုပ်၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ အယံ ကာမဘောဂီ=ဤကာမဂုဏ်
 ခံစားသူကို၊ တိဟိ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ဂါရ
 ယော=ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏၊ အဓမ္မေန=ဖြင့်၊ သာဟသေန=ဖြင့်၊ ဘောဂေ=တို့ကို၊
 ပရိယေသတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ပဌမေန=ရှေးဦးစွာသော၊ ဣမိနာ
 ဌာနေန=ဤအကြောင်းဖြင့်၊ (အဓမ္မ၊ သာဟသဖြင့် စီးပွားဥစ္စာရှာဖွေခြင်း
 ဟူသော ဤအကြောင်းဖြင့်၊) ဂါရယော=ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏၊ အတ္တာနံ=ကို၊ န
 သုဓေတိ=ချမ်းသာစေသည်မဟုတ်၊ န ပီဏေဓိ=ဟုတ်၊ ဣတိ=ဤသို့
 သော၊ ဒုတိယေန=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဣမိနာ ဌာနေန=ဤအကြောင်းဖြင့်၊
 (မိမိကိုယ်ကို ချမ်းသာပြည့်ဖြိုးစေသည် မဟုတ်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်း
 ဖြင့်) ဂါရယော=၏၊ န သံဝိဘဇေတိ= မခွဲခြမ်းမဝေဘန်၊ ပုညာနိ=တို့ကို၊
 န ကရောတိ=လုပ်၊ ဣတိ=သော၊ တတိယေန=သုံးခုမြောက်သော၊ ဣမိ
 နာ ဌာနေန=ဤအကြောင်းဖြင့်၊ (ဤသို့မခွဲခြမ်းမဝေဘန်ခြင်း၊ ကုသိုလ်

ကောင်းမှု မပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းဖြင့်) ဂါရယော=၏။ ဂဟပတိ=
ကြွယ်၊ အယံ ကာမဘောဂီ=ကို၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ=
ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ဂါရယော=၏။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တတြ=ထိုကာမဘောဂီဆယ်ဦးတို့တွင်၊ ယွာယံ
ကာမဘောဂီ=သည်၊ အဓမ္မေန=ဖြင့်။ ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ အယံ ကာမ
ဘောဂီ=သည်၊ ဒွိဟိ=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဂါရယော=
ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူသည်၊ (ဟောတိ)ဧကေန=တခုသော၊ ဌာနေန=အကြောင်းဖြင့်၊
ပါသံသော=ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်၊ (ဟောတိ)အဓမ္မေန=ဖြင့်၊ သာဟဿေန=
ဖြင့်၊ ဘောဂေ=တို့ကို၊ ပရိယေသတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ပဌမေန=
သော၊ ဣမိနာ ဌာနေန=ဖြင့်၊ ဂါရယော=သည်၊ (ဟောတိ)အတ္တာနံ=ကို၊
သုခေတိ=၏၊ ပီဏေတိ=၏၊ ဣတိ=သော၊ ဧကေန=တခုသော၊ ဣမိနာ
ဌာနေန=ဤအကြောင်းဖြင့်၊ (မိမိကိုယ်ကို ချမ်းသာပြည့်ဖြိုးစေခြင်းဟူသော
ဤအကြောင်းဖြင့်) ပါသံသော=သည်၊ (ဟောတိ)။ ပ။ စတုဟိ=လေးမျိုး
ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပါသံသော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)။ ပ။
စတုတ္ထေန=လေးခုမြောက်သော၊ ဣမိနာ ဌာနေန=ဤအကြောင်းဖြင့်၊
(အဂထိတ၊ အမုစ္ဆိတစသည်ဖြစ်၍ စီးပွားဥစ္စာတို့ကို သုံးဆောင်ခြင်း
ဟူသောဤအကြောင်းဖြင့်) ပါသံသော=ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်၊ (ဟောတိ)။ ပ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဒသန္တံ=ဆယ်ဦးကုန်သော၊ ဣမေသံ ကာမဘောဂီနံ
=ဤကာမဂုဏ်ခံစားသူတို့တွင်၊ ယွာယံ ကာမဘောဂီ=အကြင်ကာမဂုဏ်
ခံစားသူသည်၊ ဓမ္မေန=ဖြင့်။ ပ။ နိဿရဏပညော=လျက်၊ ပရိဘုဇ္ဇတိ၊
အယံ=ဤကာမဂုဏ်ခံစားသူသည်၊ (ဤဓမ္မ၊ အသာဟသဖြင့် စီးပွားဥစ္စာ
ရှာဖွေ၍ မိမိကိုယ်ကို ချမ်းသာပြည့်ဖြိုးစေလျက် ဝေဘန်ခွဲခြမ်း လှူဒါန်းမှု
ကုသိုလ်ပြုကာ အဂထိတ အမုစ္ဆိတစသည်ဖြစ်လျက် စီးပွားဥစ္စာတို့ကို
သုံးဆောင်သောအားဖြင့် ကာမဂုဏ်ခံစားသောသူသည်) ဒသန္တံ=ကုန်သော၊
ဣမေသံ ကာမဘောဂီနံ=ဤကာမဂုဏ်ခံစားသူတို့တွင်၊ အဂ္ဂေါ စ=
သာလွန်ထူးချွန်သူသည်လည်းကောင်း၊ သေဋ္ဌော စ=အထူးချီးမွမ်းအပ်သူ
သည်လည်းကောင်း၊ ပါမောက္ခော စ=အကြီးအမှူးသည်လည်းကောင်း၊
ဥတ္တမော စ=မြင့်မြတ်သူသည် လည်းကောင်း၊ ပဝရော စ=လိုလားတောင့်တ

ထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ဂဝါ=နွားမမှ၊
ခီရံ=နိ.ရည်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ=ဖြစ်၏) ခီရမှာ=နိ.ရည်မှ၊ ဒဓိ=နိ.ခမ်းသည်၊
(နိဗ္ဗတ္တံ=ဖြစ်၏) ဒဓိမှာ=နိ.ခမ်းမှ၊ နဝနိတံ=ဆီဦးသည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ=၏)
နဝနိတမှာ=ဆီဦးမှ၊ သပ္ပိ=ထောပတ်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ) သပ္ပိမှာ=ထောပတ်မှ၊
သပ္ပိမဏ္ဍော=ထောပတ်ဆီကြည်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တော=ဖြစ်၏) တတ္ထ=ထိုနိ.ရည်
စသော ငါးမျိုးတို့တွင်၊ ဝါ=နိ.ရည်၊ နိ.ခမ်း၊ ဆီဦး၊ ထောပတ်၊ ထောပတ်
ဆီကြည်တို့တွင်၊ သပ္ပိမဏ္ဍော=ထောပတ်ဆီကြည်ကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=
အသာဆုံး(အကောင်းဆုံး) ဟူ၍၊ အက္ခယတိ=ဆိုအပ်၏။ ပ။ ပဌမံ။

၂-ဘယသုတ်

၉၂။ [ဤသုတ်သည် နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၇) ပဌမဝေရသုတ်နှင့်
တော်တော်များများတူ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ထူးသောဝါကျများကိုသာ
အနက်ပြန်ဆိုအံ့။ အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ အရိယော= ကိလေသာ
အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ဉာယော စ=ဝိပဿနာနှင့် အရိယ
မဂ်ကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ သုဒ္ဓိဇ္ဇော= ကောင်းစွာ
မြင်အပ်ပြီးသည်၊ သုပ္ပုဋိဝိဒ္ဓေါ=ကောင်းစွာထိုးထွင်းသိအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ
=ဖြစ်၏၊ (တတော=ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ အကဓံ
မာနော=သော်၊ အတ္တနာဝ=လျှင်၊ အတ္တာနံ=ကို၊ ဗျာကရေယျ ။ပ။

အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ကတမော=အဘယ်မည်သော၊
အရိယော=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ဉာယော
စ=ကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ သုဒ္ဓိဇ္ဇော=သည်၊ သုပ္ပုဋိဝိဒ္ဓေါ
=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမှ၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဣစ=၌၊ အရိယ
သာဝကော=သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊
(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=နည်းဟူမှ) ဣတိ=ဤသို့သောအပြား
အားဖြင့်၊ ဝါ=ဤသို့၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဒုက္ခအစုအဝေးသည် အကြောင်းမဲ့ဖြစ်သည်
ရူပံသည်မဟုတ်သောသဘောအားဖြင့်၊ [“ဣတိတိ ဧဝံ၊ အနေန ပကာ
ရေနာတိ အတ္ထော” ဟူသော ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅)အဖွင့်အတိုင်း ဣတိ

သဒ္ဓါကို ပကာရဝါစကအနေအားဖြင့် အတိအကျ ပဌမအနက်ပြန်ဆိုပြီး ဒုတိယ အနက်ကိုကား ဤနေရာနှင့် ဆီလျော်အောင် အတ္တနောမတိအားဖြင့် ပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဣမသ္မိံ=ဤအကြောင်းတရားသည်၊ (ဤအဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတရားသည်) သတိ=ဖြစ်ပေါ်လာလသော်၊ ဣဒံ= ဤအကျိုးတရားသည်၊ (ဤသင်္ခါရစသော အကျိုးတရားသည်)ဟောတိ= ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ [ဤ၌ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း လက်သည်းကွင်းဖြင့် သရုပ်ဖော်၍ အနက်ပြန်ဆိုထားသော်လည်း ထိုအနက်မှာ “ယဒိဒံ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ” စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူလတ္တံ့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရိုးရိုးသာမန်ပြန်ဆိုထားအပ်သော ပဌမအနက်ကိုသာ အသုံးပြုသင့်ပါ၏။]

ဣမဿ=ဤအကြောင်းတရား၏၊ (ဤအဝိဇ္ဇာအစရှိသော သဟဇာတ အကြောင်းပစ္စည်းတရား၏) ဥပ္ပါဒါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ=ဤအကျိုး တရားသည်၊ (ဤသင်္ခါရစသော သဟဇာတအကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည်) ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏။ ဣမသ္မိံ=ဤအကြောင်းတရားသည်၊ (ဤအဝိဇ္ဇာ အစ ရှိသောအကြောင်းတရားသည်) အသတိ=မဖြစ်ပေါ်လသော်၊ ဣဒံ=ဤ အကျိုးတရားသည်၊ (ဤသင်္ခါရအစရှိသောအကျိုးတရားသည်) န ဟောတိ =မဖြစ်၊ ဣမဿ=ဤအကြောင်းတရား၏၊ (ဤအဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတရား၏) နိရောဓာ=ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ=ဤအကျိုးတရား သည်၊ (ဤသင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားသည်) နိရုဇ္ဈတိ=ချုပ်၏။

ယဒိဒံ=ယင်းသို့ အကြောင်းတရား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် အကျိုး တရားဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ချုပ်ပုံကား၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ=အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=သစ္စာ လေးပါးစသည်တို့၌ မသိခြင်းမောဟဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သင်္ခါရာ =သင်္ခါရတို့သည်၊ (နှစ်ဆယ့်ကိုးပါးသော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာဟူသော သင်္ခါရတို့သည်) သမ္ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ [ထို (၂၉)ပါးကိုပင် ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟုလည်းကောင်း၊ ကာယသင်္ခါရစသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အသီးအသီးခွဲခြားဟောတော်မူ၏။] သင်္ခါရပစ္စယာ=သင်္ခါရဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဝိညာဏံ=(၃၂-ပါးသော

လောကီဝိပါက်စိတ်ဟူသော) ဝိညာဏ်သည်။ သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏။ ဝိညာဏ
ပစ္စယာ=ဝိညာဏ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ (၂၉-ပါးသော အဘိသင်္ခါရ
ဝိညာဏ်နှင့်၊ ၃၂-ပါးသော လောကီဝိပါက်ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်း
ကြောင့်) [လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံ (စေတနာ) ၂၉-ပါးနှင့်ယှဉ်သော
စိတ်ကို အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဝိညာဏ်ဟုလည်း
ကောင်းခေါ်၏] နာမရူပံ=နာမ်တရား၊ ရုပ်တရား၊ နာမ်ရုပ်တရားသည်။
သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏။

နာမရူပပစ္စယာ=နာမ်တရား၊ ရုပ်တရား၊ နာမ်ရုပ်တရားဟူသော
အကြောင်းကြောင့်၊ သဠာယတနံ=သဠာယတနသည်။ ဝါ=ခြောက်ခုမြောက်
မနာယတနနှင့် ခြောက်ပါးသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနသည်။ သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏။
သဠာယတနပစ္စယာ=သဠာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ခြောက်
ခုမြောက် မနာယတနနှင့် ခြောက်ပါးသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန၊ ခြောက်ပါး
သော ဗာဟိရာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဖဿော=ဖဿသည်။
(၃၂-ပါးသော လောကီဝိပါက်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောဖဿသည်) သမ္ဘဝတိ=၏။
[ထိုဖဿကို စက္ခုသမ္ပဿ၊ သောတသမ္ပဿစသည်ဖြင့် ခွဲခြားဟောတော်
မူ၏] ဖဿပစ္စယာ=ဖဿဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာ
သည်။ (၃၂-ပါးသော လောကီဝိပါက်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာသည်)
သမ္ဘဝတိ=၏။ [ထိုဝေဒနာကို စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဟော
တော်မူ၏]

ဝေဒနာပစ္စယာ= ဝေဒနာဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ တဏှာ= (တရာ
ရှစ်ပါးသော)တဏှာသည်။ သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏။ [ထိုတဏှာကို ရူပတဏှာ၊
သဒ္ဒတဏှာ သည်ဖြင့် ခွဲ၍ဟောတော်မူ၏] တဏှာပစ္စယာ=တဏှာဟူသော
အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပါဒါနံ=ဥပါဒါန်သည်။ (မြဲမြံစွာ စွဲလမ်းဖမ်းယူ
တတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသောဥပါဒါန်သည်။) သမ္ဘဝတိ=ဖြစ်၏။ ဥပါဒါန
ပစ္စယာ=ဥပါဒါန်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဘဝေါ= ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိ
ဘဝသည်။ သမ္ဘဝတိ=၏။ ဘဝပစ္စယာ=ကမ္မဘဝဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊
ဇာတိ=ဘဝအသစ် ထပ်၍ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဝါ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်။
သမ္ဘဝတိ=၏။ ဇာတိပစ္စယာ=ဘဝအသစ်ထပ်၍ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း

ကြောင့်၊ ဧရာမရကံ=အိုခြင်းသေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သောက...
 ယာသာ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲ
 ခြင်း၊ ပြင်းထန်စွာပင်ပန်းခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊
 ဧဝံ=ဤအဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကေဝလဿ=
 အားလုံးစုံသော၊ ဝါ=သုခမဖက် သက်သက်သော၊ ဝါ= သတ္တဝါကောင်၊
 အသက်ရှင်အတ္တကောင်မဖက် သက်သက်သော၊ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ=
 ဤဝဋ်ဒုက္ခအစုအဝေး၏၊ သမုဒယော=ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာယ တု ဧဝံ=အဝိဇ္ဇာ၏သာလျှင်၊ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ=
 အကြွင်းမဲ့ပျက်စီးခြင်း၊ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ [ဝိရာဂ=ပျက်စီးခြင်း]
 ဝါ=သင်္ခါရတရားတို့ကို မတပ်မက်ကြောင်း (ရွံ့မှန်းကြောင်း) အရဟတ္တ
 မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ [ဝိရာဂ=မတပ်မက်ကြောင်းအရဟတ္တ
 မဂ်] သင်္ခါရနိရောဓော=သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။
 [ပေယျာလကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၂) တိတ္ထာယတနသုတ်ကြည့်ဖော်၍
 အနက်ဆိုလေ]ဧဝံ= ဤသို့ အဝိဇ္ဇာစသည်တို့ ချုပ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊
 ကေဝလဿ=သော၊ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ=၏၊ နိရောဓော=ချုပ်ခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသည်ပင်တည်း၊ [ယခင်“ယဒိဒံ”ကို ပြန်၍ နိဂုံး
 အုပ်သော ဣတိသဒ္ဒါဖြစ်သည်] (ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဒ္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်
 စဉ်းစား၏) အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ အယံ=ဤသို့သော၊ (ဤသို့
 အဝိဇ္ဇာ စသည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရစသည်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အဝိဇ္ဇာစသည်
 ချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ စသည်ချုပ်ခြင်းကို သိမြင်ကြောင်းဖြစ်သော)
 အရိယော=သော၊ ဉာယော စ=ကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ သုဒိဋ္ဌော=သည်၊
 သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ကိဒိဋ္ဌိကသုတ်

၉၃။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကာ=အနာထပိဏ်
 မည်သော၊ ဂဟပတိ= အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ဒိဝဿ=နေ့၏၊ ဒိဝါ=
 မွန်းမတ်မတ်တည့်ရာ နေ့လည်အခါ၌၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿ
 နာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ သာဝတ္ထိယာ=သာဝတ္ထိမြို့မှ၊ နိက္ခမိ=ထွက်ခွါခဲ့ပြီ၊

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ=အနာထပိဏ်မည်သော၊
ဂဟပတိဿ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်း
သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟော
သိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

တာဝ=ပဌမဦးဆုံး၊ (ပရိဗိုဇ်ကျောင်းတိုက်သို့မသွားဘဲ ပဌမဦးဆုံး)
ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ အကာလော=
အခါမဟုတ်သေး၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဋိသလ္လိနော=တပါးတည်း
ကိန်းအောင်းနေတော်မူ၏၊ ဝါ=အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွါ၍၊ ကောင်းစွာ
သန့်စင်၊ စိတ်ကြည်လင်ကြောင်း ကိန်းအောင်းနေတော်မူ၏၊ မနောဘာဝ
နိယာနံ=စိတ်နှလုံးကို တိုးတက်ကြီးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်ဖြင့်
ချီးမွမ်းသင့်ချီးမွမ်းထိုက်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနမ္ပိ=ရဟန်းတို့ကိုလည်း၊ ဒဿနာ
ယ=ငှာ၊ အကာလော=သေး၊ မနောဘာဝနိယာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=
တို့သည်၊ ပဋိသလ္လိနော=တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေတော်မူကြကုန်၏၊
ဝါ=၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အညတိတ္ထိယာနံ= ဗုဒ္ဓ
သာသနာပ အယူရှိကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဏောနံ= ပရိဗိုဇ်တို့၏၊ အာရာမော=
ကျောင်းတိုက်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ဂမေယျံ=
သွားရောက်ရပါမူကား၊ ယံနုန=ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစား
မိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော။ ပ။ ဥပသင်္ဂမိ= သွား
ရောက်ပြီ၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=(ပရိဗိုဇ်ကျောင်းတိုက်သို့ အနာ
ထပိဏ်သူဌေး သွားရောက်ရာ) ထိုအခါ၌၊ အညတိတ္ထိယာ= သာသနာပ
အယူရှိကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဏော=ပရိဗိုဇ်တို့သည်၊ သင်္ဂမ္ပ= ပေါင်းဆုံရောက်
ရှိကြကုန်၍၊ သမာဂမ္ပ=တစုတသေးတည်း ရောက်ရှိကြကုန်၍၊ ဥနာဒိနော=
မြင့်တက်စွာ အသံပြုကြကုန်လျက်၊ ဥစ္စာသဒ္ဓမဟာသဒ္ဓါ= မြင့်တက်သော
အသံ၊ ကျယ်ပြန့်များပြားသော အသံရှိကြကုန်လျက်၊ အနေကဝိဟိတံ=
များသောအပြားရှိသော၊ တိရစ္ဆာနကထံ=နတ်ပြည်နိဗ္ဗာန်လမ်းခရီးတို့၏
ဆန့်ကျင်ဘက်စကားကို၊ ကထေန္တာ=ပြောဆိုကြကုန်လျက်၊ နိသိန္တာ=
ထိုင်နေကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

အညတိတ္ထိယာ=ကုန်သော၊ တေ ပရိဗ္ဗာဇကာ=ထိုပရိဗိုဇ်တို့သည်၊
 အနာထပိဏ္ဍိကံ=သော၊ ဂဟပတိ=ကို၊ ဒူရတောဝ=အဝေး၌သာလျှင်၊
 အာဂစ္ဆန္တံ=လာနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသံသု ခေါ=မြင်ကြကုန်ပြီးသည်သာ၊
 ဒိသ္မာန=မြင်ပြီး၍၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ သဏ္ဍာပေသံ= ဣရိယာပုထံ
 လေးဖြာ၊ နှုတ်အမူအရာကို ကောင်းစွာစောင့်စည်းတည်နေစေကြကုန်ပြီ၊
 (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဏ္ဍာပေသံ=ကုန်သနည်းဟူမူ) ဘောဇ္ဇော=အိုအရှင်
 တို့၊ အပ္ပသဒ္ဓါ=နည်းသောအသံရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ=ကျယ်လောင်သော
 အသံ မရှိကြကုန်သည်၊ ဟောန္တု= ဖြစ်ကြကုန်လော၊ ဘောဇ္ဇော=တို့၊
 သဒ္ဓံ=အသံကို၊ မာ အကတ္ထ=မပြုကြကုန်လင့်၊ သမဏဿ=ရှင်ရဟန်း
 ဖြစ်သော၊ ဂေါတမဿ=ဂေါတမ၏၊ သာဝကော=တပည့်ဖြစ်သော၊ အနာ
 ထပိဏ္ဍိကော=သော၊ အယံ ဂဟပတိ=ဤအိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ အရာမံ=
 ငါတို့ကျောင်းတိုက်သို့၊ အာဂစ္ဆတိ=လာနေ၏။

သမဏဿ=သော၊ ဂေါတမဿ=၏၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှ အရေ
 အတွက်ရှိကုန်သော၊ ဂိဟိ=လူဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဩဒါတဝသနာ=ဖြူသော
 အဝတ်ကို ဝတ်ကြကုန်သော၊ သာဝကော=တပည့်တို့သည်၊ သာဝတ္ထိယံ=
 သာဝတ္ထိမြို့၌၊ ပဋိဝသန္တိ= နေထိုင်ကြကုန်၏၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊
 အယံ ဂဟပတိ= သည်၊ တေသံ= ထိုမျှအရေအတွက်ရှိသော တပည့်တို့တွင်၊
 အညတရော=တဦးအပါအဝင်ပေတည်း၊ တေ အာယသ္မဇ္ဇော= ထိုရဟန်း
 ဂေါတမ၏တပည့် ရှင်လူတို့သည်၊ အပ္ပသဒ္ဓကာမာ= ကျယ်လောင်သော
 အသံမရှိသည်အဖြစ်ကို လိုလားကြကုန်၏၊ အပ္ပသဒ္ဓဝိနိတာ= ကျယ်လောင်
 သောအသံ မရှိသည်ဖြစ်၍ နှိုင်းချိန်တိုင်းဆပြောဆိုသော ဆရာရှင်ဂေါတမ
 သည် ဆုံးမအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) အပ္ပသဒ္ဓဿ= ကျယ်
 လောင်သောအသံမရှိသူ၏၊ ဝဏ္ဏဝါဒိနော=ဂုဏ်ကိုပြောဆိုချီးမွမ်းကြကုန်၏၊
 (အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊ အယံ ဂဟပတိ=သည်) အပ္ပသဒ္ဓံ=ကျယ်
 လောင်သော အသံမရှိသော၊ ပရိသံ=ပရိသတ်ကို၊ ဝိဒိတွာ=သိ၍၊ ဥပ
 သင်္ကမိတဗ္ဗံ=လာရောက်ထိုက်၏ဟူ၍၊ အပ္ပေဝနာမ မညေယျ=မှတ်ထင်တန်
 ကောင်းရာပါ၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (သဏ္ဍာပေသံ=ကုန်ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတိတ္ထိယာ= ကုန်သော၊ တေ ပရိဗ္ဗာဇကာ=

တို့သည်၊ တုဏှိ= ဆိတ်ဆိတ်နေကုန်သည်၊ အဟောသု=ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ပ။
 ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အညတိတ္ထိယာ=ကုန်သော၊ တေ ပရိဗ္ဗာဇကော=
 တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားရောက်ပြီ၊
 ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားရောက်ပြီး၍၊ အညတိတ္ထိယေဟိ=ကုန်သော၊ တေဟိ
 ပရိဗ္ဗာဇကောဟိ= တို့နှင့်။ ပ။ [ဇာပိဒ်(၇)သာရိပုတ္တသုတ်ကြည့်] ဧကမန္တံ=
 ဌိ၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ= သော၊ ဂဟပတိံ= ကို။ပ။
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=ပြောဆိုမေးမြန်းကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ= သို့၊
 အဝေါစုံ=နည်းဟူမူ) ဂဟပတိံ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ တံ=သင်သည်၊ ဝဒေဟိ
 =ပြောပါလော၊ သမဏဿ=ရဟန်းဖြစ်သော၊ ဂေါတမော=ဂေါတမသည်၊
 ကိဒိဋ္ဌိကော=အဘယ်အယူရှိပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ= မေးမြန်း
 ကြကုန်ပြီ) ဘန္တေ=အရှင်တို့၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးစုံသော၊ ဒိဋ္ဌိံ=အယူကို၊ န ခေါ ဇာနာမိ=မသိပါ၊
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ပြန်ပြောပြီ)

ဂဟပတိံ=ကြွယ်၊ ဣတိ=ဤသင်ပြောဆိုသည့်အတိုင်း၊ တံ=သင်သည်၊
 သမဏဿ=သော၊ ဂေါတမဿ=၏၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးသော၊ ဒိဋ္ဌိံ=အယူကို၊
 ကိရ န ဇာနာသိ=အကယ်၍ မသိအံ့၊ ဂဟပတိံ=ကြွယ်၊ (ဧဝံ သတိံ=
 ဤသို့မသိသည်ဖြစ်လသော်) ဝဒေဟိ=ပြောစမ်းပါဦးလော၊ ဘိက္ခု =ရဟန်း
 တို့သည်၊ ကိဒိဋ္ဌိကော=အဘယ်အယူရှိပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ(အဝေါစုံ)
 [ဣတိ ကိရာတိ ဧတ္ထ ဣတိတိ ဧဝမတ္ထေ၊ ကိရာတိ ယဒိအတ္ထေ။ ပဋိ
 သမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၁၁၄] ဘန္တေ=အရှင်တို့၊ အဟံ=သည်၊ ဘိက္ခု
 နံပိ=ရဟန်းတို့၏လည်း၊ သဗ္ဗံ=သော၊ ဒိဋ္ဌိံ=ကို၊ န ဇာနာမိ=မသိပါ၊
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ပြီ)

ဂဟပတိံ=ကြွယ်၊ ဣတိ=ဤသင်ပြောဆိုသည့်အတိုင်း၊ တံ= သင်သည်၊
 သမဏဿ=သော၊ ဂေါတမဿ=၏၊ သဗ္ဗံ=သော၊ ဒိဋ္ဌိံ=ကို၊ ကိရ န
 ဇာနာသိ= အကယ်၍ မသိအံ့၊ ဘိက္ခုနုမ္မိ=ရဟန်းတို့၏လည်း၊ သဗ္ဗံ=သော၊
 ဒိဋ္ဌိံ=ကို၊ ကိရ န ဇာနာသိ=အကယ်၍ မသိအံ့၊ [ဘိက္ခုနံ=တို့၏၊ သဗ္ဗံ
 =သော၊ ဒိဋ္ဌိံပိ=အယူကိုလည်း။ ဤသို့လည်း ပိသဒ္ဓါကို ဒိဋ္ဌိံပုဒ်နောင်ရွေ့၍
 အနက်ဆိုနိုင်၏] ဂဟပတိံ=ကြွယ်၊ (ဧဝံ သတိံ=သော်) ဝဒေဟိ=လော၊

တုဝံ=သင်သည်။ ကံဒိဋ္ဌိကော=အဘယ်အယူရှိသည်။ အသိ=ဖြစ်ပါသနည်း။
 ဣတိ=သို့။ (အဝေါစု=ကုန်ပြီ) ဘန္တေ=တို့။ မယံ=အကျွန်ုပ်တို့သည်။
 ယံဒိဋ္ဌိကာ=အကြင်အယူရှိကုန်၏။ ဧတံ=ဤအကျွန်ုပ်တို့အယူကို အမှေဟိ=
 အကျွန်ုပ်တို့သည်။ ဗျာကာတံ=ပြောဆိုခြင်းငှာ။ † ဒုက္ကရံ=ခက်ခဲစွာပြု
 အပ်သည်မဟုတ်ပါ။ ဝါ=မခဲယဉ်းပါ။ ဣယံ=တိုက်တွန်းပါ၏။ တာဝ=
 ပဌမဦးဆုံး။ အာယသ္မန္တော=အရှင်တို့သည်။ ယထာသကာနိ=မိမိကိုယ်ပိုင်
 ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်ကုန်သော။ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ=အယူတို့ကို။ ဗျာကရောန္တု=ပြောဆိုကြ
 ပါကုန်လော။ မယံ=တို့သည်။ ယံဒိဋ္ဌိကာ=ကုန်၏။ ဧတံပိ=ဤအကျွန်ုပ်
 အယူကိုလည်း။ ပစ္စာ=နောက်၌။ အမှေဟိ=တို့သည်။ ဗျာကာတံ=ပြောဆိုခြင်း
 ငှာ။ ဒုက္ကရံ=ခက်ခဲစွာပြုအပ်သည်။ † ဘဝိဿတိ=မဖြစ်လတ္တံ့။ ဣတိ
 (အဝေါစု=ပြီ)

ဧဝံ=ဤသို့။ ဝုတ္တေ=အနာထပိဏ်သူဌေးက ပြောဆိုအပ်လသော်။
 အညတရော=တဦးသော။ ပရိဗ္ဗာဇကော=ပရိဗိုဇ်သည်။ အနာထပိဏ်ကံ=
 သော။ ဂဟပတိ=ကို။ ဧတံ=ဤစကားကို။ အဝေါစု=ပြောဆိုပြီ။ (ကိန္တိ=သို့။
 အဝေါစု=မှ) လောကော=သည်။ [စာပိုဒ်(၂၀)ဒုတိယအရိယာဝါသသုတ်
 ကြည့်] သဿတော=မြဲ၏။ ဣဒမေဝ= ဤငါ့အယူသည်သာလျှင်။ (ဤ
 သဿတော လောကော-ဟူသော ငါ့အယူသည်သာလျှင်) သစ္စံ=မှန်၏။
 အညံ=အခြားသောအယူသည်။ မောယံ=အချည်းနှီးတည်း။ ဂဟပတိ=ကြွယ်။
 အဟံ=သည်။ ဣတိဧဝံဒိဋ္ဌိကော= ဤသို့သောအယူရှိပါ၏။ ဣတိ=သို့။
 (အဝေါစု=ပြီ)

အညတရော=သော။ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ=သည်လည်း။ ။ပ။ ဧတံ=ကို။
 အဝေါစု=ပြီ။ (ကိန္တိ=သို့။ အဝေါစု) ဂဟပတိ=ကြွယ်။ အဟံ=သည်။
 “အသဿတော လောကော။ ဣဒမေဝ သစ္စံ မောယမညန္တိ=အသဿတော
 လောကော။ ဣဒမေဝ သစ္စံ မောယမညံ” ဟူ၍။ ဧဝံဒိဋ္ဌိကော=ဤသို့သော
 အယူရှိပါ၏။ ဣတိ(အဝေါစု) [လောကော=သည်။ အသဿတော=မမြဲ။
 ဣဒမေဝ=ဤငါ့အယူသည်သာလျှင်။ (ဤ“အသဿတော လောကော”
 ဟူသော ငါ့အယူသည်သာလျှင်) သစ္စံ=မှန်၏။ အညံ=သည်။ မောယံ=တည်း။
 ဤသို့သည်။ အနက်ဆိုနိုင်၏။ ယခင်ဝါကျအတိုင်းလည်း အနက်ဆိုလိုက

ဆိုပါ။ ထို့နောက်“အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ
စေတိဒိဋ္ဌိကော အဟံ ဂဟပတိတံ။ အညတရောပိ ခေါ ပရိဗ္ဗာဇကော။ ပ။
အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ စေတိဒိဋ္ဌိကော အဟံ
ဂဟပတိတံ”စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ။

စေ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ပရိပိုဇ်တို့က ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အနာထ
ပိဏ္ဍိကော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ တေ ပရိဗ္ဗာဇကော=တို့ကို၊ ဧတံ=ကို၊
အဝေါစ=ပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ) ဘန္တေ=အရှင်တို့၊ ယှာယံ အာယသ္မာ=
အကြင်အရှင်သည်၊ “သဿတော လောကော။ပ။အဟံ ဂဟပတိတံ=သဿ
တော လောကော။ပ။ အဟံ ဂဟပတိ”ဟူ၍၊ စေ=ဤသို့၊ အာဟာ=
ပြောဆို၏၊ ဣမဿ အာယသ္မတော=ဤအရှင်၏၊ အယံ ဒိဋ္ဌိ=ဤ
အယူသည်၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ အယောနိသောမနသိကာရဟေတု ဝါ=
မသင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်သော်လည်း၊
ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ပရတောယောသပစ္စယာ ဝါ=သူတပါး၏ ပြော
ကားဟူသော အကြောင်းကြောင့်သော်လည်း၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

သာ သော ဒိဋ္ဌိ=ထိုအယူသည်၊ ဘူတာ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော
တရားတည်း၊ သင်္ခတာ=အကြောင်းတရားတို့က ပေါင်းဆုံ၍ ပြုလုပ်
အပ်သော တရားတည်း၊ ဧတယိတာ=အကြောင်းတရားတို့က ဧတေတံ
အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်သော တရားတည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ=အကြောင်းကိုစွဲ၍
ဖြစ်ပေါ်လာသောတရားတည်း၊ ယံကိန္တိ=အားလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်ဓန္ဓာ
တရားအပေါင်းသည်၊ ဘူတံ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ သင်္ခတံ= အကြောင်း
တရားတို့ ပေါင်းဆုံ၍ပြုလုပ်အပ်၏၊ ဧတယိတံ= အကြောင်းတရားတို့က
ဧတေတံအားထုတ်ပြုလုပ်အပ်၏၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ=အကြောင်းတရားကို စွဲ၍
ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ တံ=ထိုအားလုံးသော ရုပ်နာမ်ဓန္ဓာတရားအပေါင်းသည်၊
အနိစ္စံ=မမြဲ၊ (ဖြစ်ပြီးပြီကဲ့၍ မမြဲ) ယံ=အကြင်အားလုံးသော ရုပ်နာမ်ဓန္ဓာ
တရားအပေါင်းသည်၊ အနိစ္စံ=မမြဲ၊ တံ=ထိုမမြဲသော ရုပ်နာမ်ဓန္ဓာတရား
အပေါင်းသည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲဒုက္ခသာတည်း၊ ယံ=အကြင်တရားအပေါင်း
သည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲဒုက္ခသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) တဒေဝ=ထိုဒုက္ခဖြစ်သော
တရားသို့သာလျှင်၊ သော အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ အလ္လိနော=ငြိကပ်

တွယ်တာနေ၏။ တဒေဝ=လျှင်၊ ဇေယျာ အာယသ္မာ=သည်၊ အဇ္ဈပဂတော= အလွန်အကဲကပ်ရောက်နေ၏။

ဘန္တေ=တို့၊ ယောပိ အယံ အာယသ္မာ=အကြင်အရှင်သည်လည်း၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြောဆို၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟာ=ဟူမူ) “အသဿတော လောကော။ပ။အဟံ ဂဟပတိတိ=အသဿတော လောကော။ပ။အဟံ ဂဟပတိ”ဟူ၍(အာဟာ=ပြောဆို၏)ဣမဿ အာယသ္မတော=၏၊အယံ ဒိဋ္ဌိပိ=ဤအယူသည်လည်း၊ အတ္တနော=၏။ပ။အဇ္ဈပဂတော=၏၊ ဘန္တေ =တို့၊ ယောပိ အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ “အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။ အဟံ ဂဟပတိတိ=အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။ အဟံ ဂဟပတိ”ဟူ၍ ဧဝံ=သို့၊ အာဟာ=၏၊ ဣမဿ အာယသ္မတော=၏။ အယံ ဒိဋ္ဌိပိ=လည်း၊ အတ္တနော။ပ။ အဇ္ဈပဂတော=၏။

ဘန္တေ=တို့၊ ယောပိ အယံ အာယသ္မာ=လည်း၊ “အနန္တဝါ လော ကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။အဟံ ဂဟပတိတိ=အနန္တဝါ လောကော၊ ဣဒ မေဝ သစ္စံ ။ပ။ အဟံ ဂဟပတိ”ဟူ၍၊ ဧဝံ=သို့၊ အာဟာ=၏၊ ဣမဿ အာယသ္မတော=၏၊ အယံ ဒိဋ္ဌိပိ=လည်း၊ အတ္တနော ။ပ။ အဇ္ဈပဂတော=၏ ။ပ။ ဘန္တေ=တို့၊ ယောပိ အယံ အာယသ္မာ=လည်း၊ “နေဝ ဟောတိ န န ဟောတိ ။ပ။ အဟံ ဂဟပတိတိ=နေဝ ဟောတိ န န ဟောတိ။ပ။အဟံ ဂဟပတိ”ဟူ၍၊ ဧဝံ=သို့၊ အာဟာ=၏၊ ဣမဿ အာယသ္မတော=၏၊ အယံ ဒိဋ္ဌိပိ=လည်း၊ အတ္တနော=၏ ။ပ။ အဇ္ဈပဂတော=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=အနာထပိဏ်သူဌေးကပြောဆိုပြီ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=အနာထပိဏ်သူဌေးက ပြောဆိုအပ်လသော် ။ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ သဗ္ဗေဟေဝ=အားလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ ယထာသကာနိ=ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ=အယူတို့ကို၊ ဗျာကတာနိ=ပြောကြားအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဝဒေဟိ=လော၊ တုဝံ=သင်သည်၊ ကိံဒိဋ္ဌိကော= သည်၊ အသိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ပြောဆိုကြကုန်ပြီ) ဘန္တေ=တို့၊ ယံကိန္တိ=အားလုံးစုံသော ရုပ်နာမ် ဓန္ဒာတရားအပေါင်းသည်၊ ဘူတံ=၏ ။ပ။ ယံ=အကြင်ရုပ်နာမ်ဓန္ဒာတရား အားလုံးသည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲဒုက္ခသည်၊ (ဟောတိ=၏) တံ=ထိုဒုက္ခဖြစ်သော

တရားအားလုံးကို၊ ဧတံ=ဤဒုက္ခတရားအားလုံးသည်၊ မမ=ငါ၏၊ (သန္တကံ
 =ဥစ္စာသည်)န=မဟုတ်၊ ဒေသော=ဤဒုက္ခတရားအားလုံးသည်၊ အဟံ=
 ငါသည်၊ ဝါ=ငါငါဟု မာနဖြင့် အထင်ကြီးဖွယ်သည်၊ န အသ္မိ=မဟုတ်၊
 ဒေသော=သည်၊ မေ=ငါ၏၊ အတ္တာ=အသက်ရှင်အတ္တကောင်သည်၊ န=
 မဟုတ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဿာမိ=ရူပါ၏) ဘန္တေ=တို့၊ အဟံ=သည်၊
 ဧဝံဒိဋ္ဌိ ကော=ဤသို့သောအယူရှိပါ၏ (ဤဒုက္ခဖြစ်သောတရားအားလုံး
 ကို ငါ့ဥစ္စာ၊ ငါ၊ အသက်ရှင်အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှုမြင်ခြင်းဟူသော
 အယူအဆရှိပါ၏) ဣတိ(အဝေါစ=အနာထပိဏ်ကပြောဆိုပြီ) [တနည်း-
 ယံ=သည်၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ (ဟောတိ) ဘန္တေ=တို့၊ တံ=ထိုဒုက္ခတရားအားလုံး
 ကို၊ “နေတံ မမ ။ပ။ န မေသော အတ္တာတိ=နေတံ မမ ။ပ။ နမေသော
 အတ္တာ” ဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ဧဝံဒိဋ္ဌိကော=ပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ယံကိဋ္ဌိ=သည်၊ ဘူတံ=၏ ။ပ။ ယံ=သည်၊ ဒုက္ခံ=
 သည်၊ (ဟောတိ)ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တံ=သည်၊ တဒေဝ=ထိုဒုက္ခတရားသို့
 သာလျှင်၊ အလ္လိနော=၏၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တံ=သည်၊ တဒေဝ=လျှင်၊
 အဇ္ဈပဂတော=၏၊ ဣတိ(အဝေါစံ) ဘန္တေ=တို့၊ ယံကိဋ္ဌိ=သည်၊ ဘူတံ=၏
 ။ပ။ မေ=ငါ၏၊ အတ္တာ=သည်၊ န=မဟုတ်၊ ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဧတံ=
 ဤဒုက္ခတရားအားလုံးကို၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=
 ဟုတ်မှန်စွာ၊ သမ္မာ= အကြောင်းမှန်၊ နည်းမှန်အားဖြင့်၊ ပညာယ=ဝိပဿနာ
 ပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊ သုဒိဋ္ဌံ=ကောင်းစွာမြင်အပ်ပြီ၊ စ=ထို့အပြင်၊ ဥတ္တရိ=
 နောက်ထပ်တဖန်၊ တဿ=ထိုဒုက္ခတရားအားလုံး၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်
 ရွာရာနိဗ္ဗာန်ကို၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ (အဟံ=သည်) ပဇာနာမိ
 =သိပါ၏) ဣတိ(အဝေါစ)

☞ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=အနာထပိဏ်သူဌေးက ပြောဆိုအပ်လသော်၊
 တေ ပရိဗ္ဗာဏော=တို့သည်၊ တုဏှိဘူတာ=ဆိတ်ဆိတ်နေသည်ဖြစ်ကုန်
 သည်၊ မကံဘူတာ=စိတ်မချမ်းသာ၍ အရှိန်အဝါမရှိသူဖြစ်ကုန်သည်၊
 ပတ္တက္ခန္ဓာ=ငိုက်ဆိုက်ကျသောလည်ဂုတ်ရှိကုန်သည်၊ အဓောမုခါ=အောက်
 သို့ ငုံ့သောမျက်နှာရှိကုန်သည်၊ ပဇ္ဈာယန္တော=ကြံတွေးငေးမိုင်နေကုန်သည်၊
 အပ္ပဋိဘာနာ=ပြောဆိုဘို့ရန် ရှေ့ရှုထင်ပေါ်လာသောစကား မရှိကုန်သည်၊

ဝါ=ဘာကိုပြောဆိုရမည် မသိတော့ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍) နိသိဒ္ဓိသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ တောပရိဗ္ဗာဇကော=ထိုပရိဗိုဇ်တို့ကို၊ တုကိုဘူတော=တိတ်ဆိတ်စွာဖြစ်နေသည်တို့ကို၊ မကိုဘူတော=စိတ်မချမ်းသာ အရှိန်အဝါမရှိသူဖြစ် နေသည်တို့ကို၊ ပတ္တက္ခန္ဓေ=ရှိကုန်သည်တို့ကို၊ အစောမုခေ=ရှိကုန်သည်တို့ကို၊ ပဗ္ဗာယန္တေ=နေကုန်သည်တို့ကို၊ အပ္ပဋိဘာနေ=ကုန်သည်တို့ကို၊ ဝိဒိတွာ=သိ၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌ ။ပ။ နိသိန္ဒော=ထိုင်နေပြီးသော၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ အညတိတ္ထိယေဟိ=ကုန်သော၊ တေဟိ ပရိဗ္ဗာဇကေဟိ=တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ=စကားပြောဆိုခဲ့ခြင်းသည်၊ ဝါ=အပြန်ပြန်ပြောဆိုအပ်ခဲ့သောစကားသည်၊ ယာဝတကော=အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာပမာဏရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ=ထိုအားလုံးသော ကထာသလ္လာပကို၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ အာရောစေသိ=လျှောက်ထားပြီ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ကောင်းပါပေ၏ ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဧဝံ=ဤအသင်ပြောဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်းပင်၊ တောမောယပုရိသာ=(ဈာန်နှင့် မဂ်ဖိုလ်၊ မသိုမမှီး) ထိုအချည်းနှီးယောကျ်ားတို့ကို၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ သဟဓမ္မေန=အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွဖြစ်သော စကားဖြင့်၊ သုနိဂ္ဂဟိတံ=ကောင်းစွာနှိပ်ကွပ်ခံရသူဖြစ်လောက်အောင်၊ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ= နှိပ်ကွပ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

အထခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ=သော၊ ဂဟပတိ=ကို၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္တဿသိ=ပစ္စုပ္ပန်၊ တမလ္လန်၊ နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားတို့ကို မျက်မှောက်ထင်ထင်ကောင်းစွာ မြင်စေတော်မူပြီ၊ သမာပေသိ=ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာ လက်ခံနာယူစေတော်မူပြီ၊ သမုတ္တေသေသိ= (နာယူအပ်ပြီးသော တရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက်ထက်မြက်စေတော်မူပြီ၊ သမ္ပဟံသေသိ= (ရပြီးဂုဏ်ထူး

ချီးကျူးပြောလျက်) စိတ်ဓာတ်အစဉ် ကြည်လင်ရွှင်လန်းစေတော်မူပြီ။
အထ ခေါ်=၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ဘဂဝတာ=
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မိယာ=သော၊ ကထာယ=ဖြင့်၊ သန္တသိတော=
ပစ္စုပ္ပန်တမလွန်၊ နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားတို့ကို မျက်မှောက်ထင်ထင်
ကောင်းစွာမြင်စေတော်မူအပ်ပြီးသည်၊ သမာဒပိတော=တော်မူအပ်ပြီးသည်၊
သမုတ္တေဇိတော=မြက်စေတော်မူအပ်ပြီးသည်၊ သမ္ပဟံသိတော=လန်းစေ
တော်မူအပ်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=
ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊
ကတွာ=ပြု၍၊ ပက္ခာမိ=ဖဲခွါသွားပြီ။

အထ ခေါ်=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနာထပိဏ္ဍိကော= သော၊ ဂဟပတိမိ=
သည်၊ အစိရပက္ကန္တေ= ဖဲခွါသွားပြီး၍ မကြာမြင့်မီ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊
အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=နည်းဟူမူ)
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤတရားဖြင့် ဆုံးမရာ မြတ်စွာဘုရား
သာသနာတော်၌၊ ယောပိ သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဝဿသ
တုပသမ္ပန္နော=မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီး၍ အကျင့်သိက္ခာ
အားဖြင့် ဝါတရာရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သောပိ=ထိုရဟန်း အကျင့်
သိက္ခာအားဖြင့် ဝါတရာရရှိပြီးသော ရဟန်းသည်လည်း၊ အနာထပိဏ္ဍိ
ကေန=သော၊ ဂဟပတိနာ=သည်၊ နိဂ္ဂဟိတာ ယထာ=ပရိမိဇ်တို့ကို
နှိပ်ကွပ်အပ်ခဲ့ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အညတိတ္ထိယေ=
ကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော=တို့ကို၊ သဟဓမ္မေန=အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ
ဖြစ်သောစကားဖြင့်၊ သုနိဂ္ဂဟိတံ=ကောင်းစွာနှိပ်ကွပ်ခံရသူ ဖြစ်လောက်
အောင်၊ နိဂ္ဂဏှေယျ=နှိပ်ကွပ်သင့်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ)
တတိယံ။

၄-ဝဇ္ဇိယမာဟိတသုတ်

၉၄။ [ဇာပိဒ်(ဂ)ဝါဟနသုတ်ကြည့်] အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ ဝဇ္ဇိယ
မာဟိတော=ဝဇ္ဇိယမာဟိတမည်သော၊ ဂဟပတိ=သည်။ ပ။ ဒဿနာယ
=ငှာ၊ ဓမ္မိယာ=ဓမ္မိဖြူမှ၊ နိက္ခမိ= ထွက်ခွါခဲ့ပြီ။ ပ။ ဂဟပတိ= အိမ်ရှင်
သူကြွယ်၊ သမဏော= သော၊ ဂေါတမော=သည်၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးစုံသော၊

တပံ=ခက်ခဲပြင်းထန်သောအကျင့်ကို၊ (ခက်ခဲပြင်းထန်၍ ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆင်းရဲပူပန်စေတတ်သောအကျင့်ကို) ဂရဟတိ ကိရ=ကဲ့ရဲ့သတဲ့၊ သဗ္ဗံ=သော၊ လူခါဇီဝိ=ခေါင်းပါးခြိုးခြံ ပြင်းထန်ကြမ်းတမ်းစွာ အသက်မွေးတတ်ကျင့်တတ်သော၊ ဝါ=ခေါင်းပါးခြိုးခြံ ပြင်းထန်ကြမ်းတမ်းသော အသက်မွေးမှုရှိသော၊ တပဿိ=ခက်ခဲပြင်းထန်သော အကျင့်ရှိသူကို၊ ဧကံသေန=တဘက်သတ် တရားသေအားဖြင့်၊ (သင့်မသင့်၊ မှန်မမှန် ဝေဘန်စိစစ်မှု မပြုဘဲ တဘက်သတ် တရားသေအားဖြင့်) ဥပက္ကောသတိ ကိရ=ပြောင်လှောင်ပြက်ချော် သရော်သတဲ့၊ ဥပဝဒတိ ကိရ=ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချသတဲ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ငါတို့တဆင့်ကြားစကားသည်၊ သဗ္ဗံ=မှန်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစံ=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်ပြီ)

ဘန္တေ=အရှင်တို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သဗ္ဗံ=သော၊ တပံ=ကို၊ န ခေါ ဂရဟတိ=တကယ်ပင် မကဲ့ရဲ့ပါ၊ သဗ္ဗံ=သော၊ လူခါဇီဝိ=သော၊ တပဿိပိ=ကိုလည်း၊ ဧကံသေန=ဖြင့်၊ န ဥပက္ကောသတိ=ပြောင်လှောင်ပြက်ချော် သရော်မှုမပြုပါ၊ န ဥပဝဒတိ=မကဲ့ရဲ့ မရှုတ်ချပါ၊ ဘန္တေ=တို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဂါရယံ=ကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်ကို၊ ဂရဟတိ=ကဲ့ရဲ့တော်မူပါ၏၊ ပသံသိ တဗ္ဗံ=ချီးမွမ်းထိုက်သည်ကို၊ ပသံသတိ=ချီးမွမ်းတော်မူပါ၏၊ ဘန္တေ=တို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဂါရယံ=ကို၊ ဂရဟန္တော=ကဲ့ရဲ့တော်မူလျက်၊ ပသံသိ တဗ္ဗံ=ကို၊ ပသံသန္တော= ချီးမွမ်းတော်မူလျက်၊ ဝိဘဇ္ဇဝါဒေါ= (သင့်မသင့်၊ မှန်မမှန်) ဝေဘန်စိစစ်၍ ပြောဆိုကြောင်း အယူဝါဒရှိတော်မူသော၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်သခင်ပါတည်း၊ ဧတ္ထ=ဤချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိစ္စ၌၊ သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ န ဧကံသဝါဒေါ= (ဝေဘန်စိစစ်မှု မပြုဘဲ) တဘက်သတ်တရားသေပြောဆိုကြောင်း အယူဝါဒရှိသည် မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစံ=ဝဇ္ဇိယမာဟိတ သူကြွယ်က ပြန်ပြောပြီ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=သူကြွယ်က ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အညတရော=တဦးသော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော= ပရိပိုဇ်သည်၊ ဝဇ္ဇိယမာဟိတံ= ဝဇ္ဇိယမာဟိတ မည်သော၊ ဂဟပတိံ=ကို၊ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစံ(ကိန္တိ အဝေါစံ)ဂဟပတိံ= အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ တံ=သင်သည်၊ အာဂမေဟိ=စကားရပ်ဆိုင်းထားပါဦး၊ တံ= သင်သည်၊ သမဏဿ= ရှင်ရဟန်းဖြစ်သော၊ ယဿ ဂေါတမဿ=

အကြင်ဂေါတမ၏၊ ဝဏ္ဏံ=ဂုဏ်ကို၊ ဘာသသိ=ချီးမွမ်းပြောဆိုနေ၏၊ သမဏော=သော၊ သော ဂေါတမော=ထိုဂေါတမသည်၊ ဝေနယိကော= (မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမနိုင်သူ လူယဉ်ကျေးမဟုတ်၍) သူတပါးတို့က ဆုံးမ သွန်သင်ထိုက်သူပါတည်း၊ [ဝိနယံ အရဟတီတိ ဝေနယိကော] ဝါ= သတ္တဝါတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သူပါတည်း၊ [ဝိနယနံ ဝိနာသနံ ဝိနယော၊ ဝိနယံ ကရောတီတိ ဝေနယိကော] အပ္ပညတ္တိကော=တစုံတခုသော အယူဝါဒတရားကို ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ပညတ်နိုင်ခြင်းမရှိသူပါတည်း၊ ဝါ=မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့မဟုတ်သော ငြိမ်းချမ်းမှုနိဗ္ဗာန်ကိုသာ ပညတ်နိုင်၍ သယံကတစသောအယူဝါဒတို့တွင် တစုံတခုကိုမျှ ထုတ်ဖော်သတ်မှတ် ပညတ်နိုင်ခြင်း မရှိသူပါတည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ=ပြောပြ)

ဘန္တေ=တို့၊ ဧတ္ထာပိ=ဤအရှင်တို့စကား၌လည်း၊ (“ဝေနယိကော အပ္ပညတ္တိကော” ဟူသော ဤအရှင်တို့ပြောစကား၌လည်း) အဟံ= အကျွန်ုပ်သည်၊ အာယသ္မန္တေ=အရှင်တို့ကို၊ သဟဓမ္မေန= အကြောင်းယုတ္တိ နှင့်တကွဖြစ်သောစကားဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=ပြောပြပါအံ့၊ ဘန္တေ=တို့၊ ဣဒံ= ဤတရားသည်၊ ကုသလံ=ကုသိုလ်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝတာ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပညတ္တံ=ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ပညတ်အပ်ပြီးပါပြီ၊ ဘန္တေ =တို့၊ ဣဒံ=ဤတရားသည်၊ အကုသလံ=အကုသိုလ်တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ပညတ္တံ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့အားဖြင့်၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ကုသလာကုသလံ=ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကို၊ ပညာပယမာနော=ထုတ်ဖော် သတ်မှတ်ပညတ်တော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဘဂဝါ=သည်၊ သပ ညတ္တိကော=ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ပညတ်နိုင်ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ နဝေနယိကော=သူတပါးတို့က ဆုံးမသွန်သင်ထိုက်သူမဟုတ်ပါ၊ (ဟုတ်မှန်စွာသိ၍ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့ကို ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ပညတ်နိုင်သူ လူယဉ်ကျေးဖြစ်၍ သူတပါးက ဆုံးမ သွန်သင်နေဖွယ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ပါ) ဝါ= (သတ္တဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ် နိုင်ကြောင်းတရားတို့ကို ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ပညတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်) သတ္တဝါတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ပါ၊ န အပ္ပညတ္တိကော= တစုံတခုသောတရားကို ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ပညတ်နိုင်ခြင်းမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ)။ပ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ အဟံ=ငါသည်၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးသော၊ တပံ=အကျင့်ကို၊ တပိတဗ္ဗန္တိ=ကျင့်ထိုက်၏ဟူ၍၊ န ဝဒါမိ=မမိန့်ဆိုပါ၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပန=ထို့အပြင်၊ အဟံ=သည်၊ သဗ္ဗံ=သော၊ တပံ=ကို၊ န တပိတဗ္ဗန္တိ စ=မကျင့်ထိုက်ဟူ၍လည်း၊ န ဝဒါမိ=ပါ၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ အဟံ=သည်၊ သဗ္ဗံ=သော၊ သမာဒါနံ=ခံယူဆောက်တည်မှုဟူသမျှကို၊ သမာဒိတဗ္ဗန္တိ=ခံယူဆောက်တည်ထိုက်၏ဟူ၍၊ န ဝဒါမိ=ပါ၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပန=ထို့အပြင်၊ အဟံ=သည်၊ သဗ္ဗံ=သော၊ သမာဒါနံ=ကို၊ န သမာဒိတဗ္ဗန္တိ=မခံယူ မဆောက်တည်ထိုက်ဟူ၍လည်း၊ န ဝဒါမိ=ပါ။ပ။

ပဓာနံ=လုံးပမ်းကြီးကုတ်အားထုတ်မှုဟူသမျှကို၊ ပဒဟိတဗ္ဗန္တိ=အားထုတ်ထိုက်၏ဟူ၍ ။ပ။ န ပဒဟိတဗ္ဗန္တိ=အားမထုတ်ထိုက်ဟူ၍လည်း ။ပ။

သဗ္ဗော=အားလုံးသော၊ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ=စွန့်လွှတ်အပ်သမျှတရားကို၊ ပဋိနိဿဓိတဗ္ဗောတိ=စွန့်လွှတ်ထိုက်၏ဟူ၍။ပ။ သဗ္ဗော=သော၊ ဝိမုတ္တိ=စိတ်၏သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းရာ အယူဟူသမျှကို၊ ဝိမုတ္တိတဗ္ဗောတိ=သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းထိုက်၏ဟူ၍ ။ပ။ န ဝိမုတ္တိတဗ္ဗောတိ=မသက်ဝင် မညွတ်ကိုင်းထိုက်ဟူ၍လည်း၊ န ဝဒါမိ=မမိန့်ဆိုပါ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဟိ=အကျယ်တဝင့်ခွဲခြား ဟောကြားရသော်ကား၊ ယံ တပံ=အကြင်အကျင့်ကို၊ တပတော=ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ [တနည်း-တပတော=ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အဘိဝဗ္ဗန္တိ= တိုးပွားကုန်အံ့၊ ကုသလာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ပရိဟာယန္တိ= ဆုတ်ယုတ်ကုန်အံ့၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ တပံ= အကျင့်ကို၊ န တပိတဗ္ဗန္တိ=မကျင့်ထိုက်ဟူ၍၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ စ=ကျင့်ထိုက်သောအကျင့်ကား၊ ယံ တပံ=ကို၊ တပတော=ကျင့်သော၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ပရိဟာယန္တိ=အံ့။ပ။ တပိတဗ္ဗန္တိ=ကျင့်ထိုက်၏ဟူ၍၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဟိ=ခံယူဆောက်တည်သင့်မသင့်ကို ပြုရသော်ကား၊ ယံ သမာဒါနံ=အကြင်ခံယူဆောက်တည်မှုအကျင့်ကို၊ သမာဒိယတော=

ခံယူဆောက်တည်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ။ပ။ န သမာဒိတဗ္ဗန္တိ=၍၊ ဝဒါမိ=၏၊
ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ စ=ခံယူဆောက်တည်ထိုက်သောအကျင့်ကား၊ ယံ သမာ
ဒါနံ=ကို၊ သမာဒိယတော=ခံယူဆောက်တည်သော၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ
။ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဟိ=အားထုတ်သင့်မသင့်ကို ခွဲခြားပြုရသော်ကား၊
ယံ ပဓာနံ=အကြင်လုံးပမ်းကြီးကုတ်အားထုတ်မှုကို၊ ပဒဟတော= ကြီးပမ်း
အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ။ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ စ=အားထုတ်သင့်သည်ကို
ပြုရသော်ကား။ပ။

၂၅၀ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဟိ=စွန့်လွှတ်သင့်မလွှတ်သင့်ကို ခွဲခြားပြုရသော်
ကား၊ ယံ ပဋိနိဿဂ္ဂံ=အကြင်စွန့်လွှတ်အပ်သောတရားကို၊ ပဋိနိဿဇ္ဇတော=
စွန့်လွှတ်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ။ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ စ=စွန့်လွှတ်သင့်သော
တရားကား။ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဟိ=သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းသင့်မသင့်ကို
ခွဲခြားပြုရသော်ကား၊ ယံ ဝိမုတ္တိံ=အကြင်စိတ်၏သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းရာ
မိစ္ဆာအယူကို၊ ဝိမုစ္စတော=သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းသောသူမှာ။ပ။ စ=သက်ဝင်
ညွတ်ကိုင်းသင့်သောအယူကား၊ ယံ ဝိမုတ္တိံ=အကြင်စိတ်သက်ဝင်ညွတ်
ကိုင်းရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ ဝိမုစ္စတော=သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းသော၊ အဿ=
ဂ္ဂိုလ်မှာ ။ပ။ ဧဝရူပါ=သော၊ ဝိမုတ္တိံ=စိတ်သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းရာသမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊
ဝိမုစ္စိတဗ္ဗာတိ=ဟူ၍၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ။ပ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မ
ဝိနယေ=၌၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဒိဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်
ကြာသောနေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အပ္ပရဇက္ခော=ပညာမျက်စိ၌ နည်းပါးသော
ကိလေသာမြူ ရှိ၏၊ [အပ္ပံ ပရိတ္တံ ရဓံ အပ္ပရဓံ၊ အပ္ပရဓံ ပညာမယေ
အက္ခိမိ ယဿာတိ အပ္ပရဇက္ခော] သောပိ=ထိုရဟန်းသည်လည်း၊ [ထိုနောက်
တတိယသုတ်တုန်းကအတိုင်းဆိုပါ] ။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) စတုတ္ထံ။

၅-ဥတ္တိယသုတ်

၉၅။ အထ ခေါ=၌၊ ဥတ္တိယော= ဥတ္တိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော=
ပရိဝိဇ်သည် ။ပ။ နိသိဇ္ဇော=ထိုင်နေပြီးသော၊ ဥတ္တိယော=သော၊ ပရိဗ္ဗာ
ဇကော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ စတံ= ဤအမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ အဝေါစ=

မေးမြန်းပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မေးမြန်းသနည်းဟူမူ) ဘော ဂေါတမ= အရှင်ဂေါတမ၊ လောကော= လောကသည်၊ [အပြည့်အစုံကို စာပိုဒ်(၂၀) ဒုတိယအရိယာဝါသသုတ်ကြည့်] သဿတော ကိနုခေါ= မြဲသလော၊ ဣဒမေဝ=ဤအယူသာလျှင်၊ (သဿတော လောကော-ဟူသော ဤ အယူသာလျှင်) သစ္စံ ကိနုခေါ= မှန်သလော၊ အညံ= အခြားအယူသည်၊ မောဃံ ကိနုခေါ= (အမှန်ကင်းပြီး) အချည်းနှီးလော၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ) ဥတ္တိယ= ဥတ္တိယ၊ “သဿတော လောကော။ပ။ မညန္တိ=သဿတော လောကော။ပ။ မညံ” ဟူသော၊ ဧတံ= ဤအမေးကို၊ မယာ=ငါသည်၊ အဗျာကတံ=မဖြေဆိုအပ်၊ ဝါ=မဖြေဆိုသင့်၊ (မဖြေဘဲ ထားရမည့်မေးခွန်းဖြစ်၏) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ပန=သို့ဖြစ်လျှင်၊ လောကော=သည်၊ အသဿတော ကိ=မမြဲသလော၊ ဣဒမေဝ=ဤအယူသာလျှင်၊ သစ္စံ ကိ=မှန်သလော၊ အညံ=သည်၊ မောဃံ ကိ=သလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဥတ္တိယ=ယ၊ “အသဿတော။ပ။ မညန္တိ=အသဿ တော။ပ။ မညံ” ဟူသော၊ ဧတမ္ပိ=ဤမေးခွန်းကိုလည်း၊ မယာ=ငါသည်၊ အဗျာကတံ=အပ်၊ ဣတိ (အဝေါစ)ဘော ဂေါတမ=မ၊ လောကော=သည်၊ အန္တဝါ ကိနုခေါ=အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိပါသလော၊ ဣဒမေဝ=ဤ “အန္တဝါ လောကော”ဟူသော အယူသာလျှင်၊ သစ္စံ ကိနုခေါ=လော၊ အညံ=သည်၊ မောဃံ ကိနုခေါ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ဥတ္တိယ=ယ၊ “အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ၊ မောဃမညန္တိ= အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ၊ မောဃမညံ” ဟူသော၊ ဧတံ=ဤမေးခွန်းကို၊ မယာ=ငါသည်၊ အဗျာကတံ=အပ်၊ ဣတိ (အဝေါစ)

ဘော ဂေါတမ=မ၊ ပန=သို့ဖြစ်လျှင်၊ လောကော=သည်၊ အန္တဝါ ကိ=အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိပါသလော၊ ဣဒမေဝ=ဤ“အန္တဝါ လော ကော” ဟူသော အယူသည်သာလျှင်၊ သစ္စံ ကိ=လော၊ အညံ=အခြားသော အယူသည်၊ မောဃံ ကိ=လော၊ ဣတိ (အဝေါစ) ဥတ္တိယ=ယ၊ “အန္တ ဝါ ။ပ။ မညန္တိ=အန္တဝါ။ပ။ မညံ” ဟူသော၊ ဧတမ္ပိ=လည်း၊မယာ= သည်၊ အဗျာကတံ= အပ်၊ ဣတိ (အဝေါစ) ဘော ဂေါတမ=မ၊ တံ=

ထိုကိုယ်ဟူသည်။ ဇီဝံ ကိံနုခေါ=အသက်ရှင်အတ္တကောင်လော၊ တံ= ထို အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟူသည်။ သရီရံ ကိံနုခေါ=ကိုယ်ပင်လော၊ ဣဒ မေဝ=ဤ“တံ ဇီဝံ တံ သရီရံ”ဟူသော အယူသည်သာလျှင်၊ သစ္စံ ကိံနု ခေါ=လော၊ အညံ= သည်၊ မောဃံ ကိံနုခေါ= လော၊ [ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယခင်စာပိုဒ် (၂၀) ဒုတိယအရိယာဝါသသုတ်ကိုကြည့်၍ဆိုပါလေ၊ ဤ၌ နောက်ဆုံးဝါကျကိုသာ အနက်ပြန်ဆိုတော့အံ့]

ဘော ဂေါတမ=မ၊ ပန=သို့၊ ဖြစ်လျှင်၊ တထာဂတော=သည်၊ မရဏာ =မှ၊ ပရံ=ဌ၊ နေဝ ဟောတိ ကိံ=ရှိသည်လည်း မဟုတ်သသော၊ န န ဟောတိ ကိံ=မရှိသည်လည်း မဟုတ်သလော၊ ဣဒမေဝ=လျှင်၊ သစ္စံ ကိံ=လော၊ အညံ=သည်၊ မောဃံ ကိံ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ) ဥတ္တိယ=ယ၊ “နေဝ ဟောတိ။ပ။ မညန္တိ=နေဝ ဟောတိ ။ပ။ မညံ” ဟူသော၊ ဧတမ္ပိ=ဤမေးခွန်းကိုလည်း၊ မယာ=သည်၊ အဗျာ ကတံ=အပ်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားတော်မူပြီ)

“ကိံနုခေါ ဘော ဂေါတမ။ပ။မောဃမညန္တိ=ကိံ နုခေါ ဘော ဂေါ တမ ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မယာ=အကျွန်ုပ်သည်) ပုဋ္ဌော=မေးမြန်းအပ်သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ “အဗျာကတံ ခေါ ဧတံ။ပ။ မောဃမညန္တိ=အဗျာကတံ ခေါ ဧတံ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ (တွံ=အရှင်ဂေါတမသည်)ဝဒေသိ=ပြန်ပြော၏၊ “ကိံ ပန ဘော ဂေါတမ ။ပ။ မညန္တိ=ကိံ ပန ဘော ဂေါတမ။ပ။ မညံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မယာ=သည်) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ “ဧတမ္ပိ ခေါ ဥတ္တိယ ။ပ။ မညန္တိ=ဧတမ္ပိ ခေါ ဥတ္တိယ။ပ။ မညံ”ဟူ၍၊ (တွံ=သည်) ဝဒေသိ= ၏၊ “ကိံ နုခေါ ဘော ဂေါတမ အန္တဝါ လောကော။ပ။ မောဃမညန္တိ= ကိံ နုခေါ ဘော ဂေါတမ အန္တဝါ လောကော။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မယာ) ပုဋ္ဌော= သည်၊ သမာနော= သော်၊ “အဗျာကတံ ခေါ ဧတံ ဥတ္တိယ။ပ။ မောဃမညန္တိ=အဗျာကတံ ခေါ ဧတံ ဥတ္တိယ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍ (တွံ) ဝဒေသိ=၏၊

“ကိံ ပန ဘော ဂေါတမ အန္တဝါ လောကော။ပ။ မောဃမညန္တိ= ကိံ ပန ဘော ဂေါတမ အန္တဝါ လောကော။ပ။မောဃမညံ” ဟူ၍၊

ဣတိ=သို့၊ (မယာ) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော် “တေမ္ပိ ခေါ ဥတ္တိယ အဗျာကတံ။ပ။ မောဃမညန္တိ=တေမ္ပိ ခေါ ဥတ္တိယ အဗျာကတံ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ (တွံ) ဝဒေသိ=၏၊ “ကိံ နုခေါ ဘော ဂေါတမ တံ ဇီဝံ တံ သရီရံ။ပ။ မောဃမညန္တိ=ကိံ နုခေါ ဘော ဂေါတမ တံ ဇီဝံ တံ သရီရံ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ ဣတိ (မယာ) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ “အဗျာကတံ ခေါ ဧတံ ဥတ္တိယ။ပ။ မောဃမညန္တိ= အဗျာကတံ ခေါ ဧတံ ဥတ္တိယ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ (တွံ) ဝဒေသိ=၏၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ အထ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကိဉ္ဇရဟိ= အဘယ်ကို၊ ဘောတာ ဂေါတမေန=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဗျာကတံ= ဖြေဆိုလိုအပ်ပါသနည်း၊ [အရှင်ဂေါတမ၏အဖြေကား အဘယ်ပါနည်း ဟုလို] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)

ဥတ္တိယ=ဥတ္တိယ၊ အဟံ= ငါသည်၊ အဘိညာယ ခေါ= သိဖွယ်ဥသု အားလုံးစုံကို ထူခြားသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်သိပြီး၍သာလျှင်၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ (ရာဂအစရှိသောအညစ်အကြေးတို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းသောစိတ်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏) ဝိသုဒ္ဓိယာ=(ထိုအညစ်အကြေးတို့မှ) သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သောကပရိဒေဝါနံ=ဝမ်းနည်း ပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းတို့ကို၊ သမတိက္ကမာယ=ပယ်ရှားကျော်လွှားခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ=ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းတို့၏၊ အတ္တင်္ဂမာယ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ရောက်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဉာယဿ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော အရိယမဂ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဿ=အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို၊ သစ္စိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သာဝကာနံ=တပည့်တို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေမိ=ဟောတော်မူ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ)

ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ အဘိညာယ=လျှင်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ= ကောင်း။ပ။ သစ္စိကိရိယာယ=ကောင်း၊ သာဝကာနံ=တို့အား၊ ယံ ဧတံ ဓမ္မံ=အကြင်တရားကို၊ ဒေသေသိ=ဟောကြားတော်မူပြီ၊ တေန=ထိုတရားသည်၊ သဗ္ဗော=အားလုံးသော၊ လောကော ဝါ= (အတ္တ

ကောင်ဟူသော) သတ္တဝါအပေါင်းကိုသော်လည်း၊ နိယတိ=နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်အပ်ပါသလော၊ ဥပဗော=ထက်ဝက်သော၊ လောကော ဝါ=ကို သော်လည်းကောင်း၊ တိဘာဂေါ=သုံးဘုံတဘုံသော၊ လောကော ဝါ= ကောင်း၊ နိယတိ=သလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဧဝံ= ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ဥတ္တိယပရိဗိုဇ်က မေးမြန်းအပ်လသော်၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တုဏှိ=ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

☞ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာမှာ၊ ဧတံ =ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဟောသိ= ဟူမူ) မေ=ငါသည်၊ (ငါဥတ္တိယသည်) သဗ္ဗသာမုက္ကံသိကံ= အားလုံးသော အမေးပုစ္ဆာတို့တွင် အကောင်းမြတ်ဆုံး ကိုယ်တိုင်ထုတ်ယူမေးမြန်းအပ်သော၊ ပဉ္စ=အမေးပုစ္ဆာကို၊ ပုဋ္ဌော=မေးမြန်းအပ်သည်၊ ဝါ=မေးမြန်းခံရသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သမဏော=ရှင်ရဟန်းဖြစ်သော၊ ဂေါတမော= ဂေါတမ သည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သံသာဒေတိ=ဆုတ်နစ်ရပ်တန်သွားစေ၏၊ [ဆက်လက်၍ မေးမြန်းမှုမပြုနိုင်လောက်အောင် အမေးပုစ္ဆာကို ရပ်တန့် သွားစေ၏ဟုလို] နော ဝိဿဇ္ဇေတိ=မဖြေဆို၊ န ဝိသဟတိ နုန=ဖြေ ဆိုခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်လေယောင်တကား၊ [တနည်း-နုန=မချွတ်ကေန် အမှန်ပင်၊ န ဝိသဟတိ=ဖြေဆိုခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်တော့] ဣတိ=ဤသို့ သော၊ ဧဝံခေါ=ဤအတိုင်းပင်၊ ဥတ္တိယော= သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော=သည်၊ ပါပကံ=ယုတ်ညံ့သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ=လွဲမှားသော အယူအဆကို၊ မာ ပဋိလဘိ= မရရှိပါစေသတည်း၊ ဥတ္တိယဿ=ဥတ္တိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကဿ= ၏၊ တံ=ထိုလွဲမှားသောအယူအဆသည်၊ ဒိဗရတ္တံ= ရှည်စွာသောနေ့ညဉ့် ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အလိုငှါလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲ ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ အဿ=ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်း သည်၊ (အဟောသိ)

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဥတ္တိယံ= သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ= သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာဝုသော ဥတ္တိယံ=ငါ့ရှင်ဥတ္တိယ၊ တေနဟိ= ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဝါ=ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားကို နောက်ထပ်တဖန်မေးမြန်း

နေခြင်းကြောင့်၊ တေ=သင့်အား၊ (အဟံ=ငါသည်) ဥပမံ=ဥပမာကို၊
 ကရိဿာမိ=ပြုပေအံ့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဇေ=အချို့ကုန်သော၊
 ဝိညူ=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ ပုရိသာ=ယောက်ျားတို့သည်၊ ဘာသိတဿ=
 ပြောဆိုအပ်သောစကား၏၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဥပမာယ= ဥပမာ
 ဖြင့်၊ အာဇာနန္တိ= သိကြကုန်၏။

အာဝုသော ဥတ္တိယ=ငါ့ရှင်ဥတ္တိယ၊ သေယျထာပိ= ဥပမာပြုရသော်
 ကား၊ ရညော=မင်း၏၊ ပစ္စန္တိမံ=တိုင်းနိုင်ငံ၏ အစွန်အဖျား၌ဖြစ်သော၊
 နဂရံ=မြို့သည်၊ ဒဠုဒ္ဓါပံ=ခိုင်ခံ့သော တံတိုင်းအခြေရှိသည်၊ [ဒဠု+ဥဒ္ဓါပ]
 ဒဠုပါကာရတောရဏံ=ခိုင်ခံ့သောတံတိုင်း၊ ခိုင်ခံ့သောတံခါးဘောင်ရှိသည်၊
 [တောရဏံ=တံခါးဘောင်] ဧကဒ္ဓါရံ=တခုသောတံခါးပေါက်ရှိသည်၊ (အဿ
 =ဖြစ်ရာ၏) တတြ=ထိုမြို့၌၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသော၊ ဗျတ္တော=ပြုသင့်
 ရေးရာအဖြာဖြာ၌ လိမ်မာကျွမ်းကျင်သော၊ မေဓာဝိ=အရာဌာနတိုင်း၌
 ဖြစ်ပေါ်လာသောပညာရှိသော၊ အညာတာနံ= မိမိသိအပ်ဖူးသူမဟုတ်သော
 လူစိမ်းသူစိမ်းတို့ကို၊ နိဝါရေတာ=(မြို့တွင်းသို့ မဝင်လာအောင်) တားဆီး
 တတ်သော၊ ဉာတာနံ=မိမိသိအပ်ပြီးသောသူတို့ကို၊ ပဝေသေတာ=မြို့တွင်း
 သို့ဝင်စေတတ် (ဝင်ခွင့်ပေးတတ်)သော၊ ဒေါဝါရိကော=တံခါးစောင့်
 တံခါးမှူးသည်၊ အဿ=ရှိရာ၏။

သော=ထိုတံခါးမှူးသည်၊ တဿ နဂရဿ=ထိုမြို့၏၊ သမန္တာ=
 ပတ်ပတ်လည်အရပ်၌၊ အနုပရိယာယပထံ= (တံတိုင်းနှင့် ရင်ဘောင်တန်း
 လျက်) အစဉ်မပြတ် လှည့်ပတ်သွားနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော တံတိုင်းလမ်းကို၊
 အနုက္ကမတိ=အစဉ်လျှောက်၍သွား၏၊ [အနုပရိယာယန္တိ ဧတေနာတိ
 အနုပရိယာယော၊ သော ဧဝ ပထောတိ အနုပရိယာယပထော] အနုပရိယာ
 ယပထံ=ကို၊ အနုက္ကမမာနော=အစဉ်လျှောက်၍သွားလသော်၊ ပါကာရသန္တိ
 ဝါ=တံတိုင်း၏ ဆက်စပ်ဖာထေးသင့်သော ပွင့်ပေါက်ရာအရပ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ (အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် တံတိုင်း၏ ဆက်စပ်ဖာထေးသင့်သော
 အုတ်နှစ်ချပ် လစ်လပ်ပွင့်ပေါက်ရာအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊) ပါကာရဝိဝရံ
 ဝါ=တံတိုင်း၏ ပြိုကျရာ ဟင်းလင်းပေါက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ [ပါ
 ကာရဘာဂါ သန္တာတဗ္ဗာ ဧတ္တာတိ ပါကာရသန္တိ= တံတိုင်း၏ တဖို့တချို့

တို့ကို ဆက်စပ်ဖာထေးသင့်ရာအပွင့်အပေါက်] န ပသေယျ= မတွေ့၊ မမြင်ရရာ၊ အန္တ မသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ဗိဇ္ဇာရနိက္ခမနမတ္တမ္ပိ= ကြောင်ထွက်နိုင်လောက်ရုံအရပ်ကိုသော်မျှလည်း၊ န ပသေယျ= မမြင်ရရာ၊ စ=ထိုအပြင်၊ ဧတ္တကာ=ဤမျှအရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ပါဏာ=သတ္တဝါ တို့သည်၊ ဣမံ နဂရံ=ဤမြို့ထဲသို့၊ ပဝိသန္တိ=ဝင်ကြကုန်၏၊ ဣတိ ဝါ= ဤသို့လည်းကောင်း၊ (ဣတော နဂရတော=ဤမြို့ထဲမှ) နိက္ခမန္တိ= ထွက်သွားကြကုန်၏၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ အဿ=ထို တံခါးမှူးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော၊ ဉာဏံ=စဉ်းစားဉာဏ်သည်၊ နော ဟောတိ= မဖြစ်၊ အထ ခေါ=စင်စစ်သော်ကား၊ ဧတ္ထ=ဤမြို့တံခါးကိုစောင့်ရာ၌၊ အဿ=ထိုတံခါးမှူးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော စဉ်းစားဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်တတ်ပါ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်စဉ်းစားဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ)

ယေကေစိ=အားလုံးကုန်သော၊ ဩဠာရိကာ=ရန်ရင်း ထင်ရှားကုန် သော၊ ပါဏာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ဣမံ နဂရံ=ဤမြို့တွင်းသို့၊ ပဝိသန္တိ ဝါ=ဝင်မှုလည်းဝင်ကုန်အံ့၊ (ဣတော နဂရတော=မှ) နိက္ခမန္တိ ဝါ= ထွက် မှုလည်းထွက်ကုန်အံ့၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ဣမိနာ ဒွါရေန=ဤတံခါးဖြင့်၊ ပဝိသန္တိ ဝါ=ဝင်မှုလည်းဝင်ကုန်၏၊ နိက္ခမန္တိ ဝါ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစဉ်းစားဉာဏ်သည်၊ (ဟောတိ)

အာဝုသော ဥတ္တိယ=ယ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ တထာဂတဿ= မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ=မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဥဿုက္ကံ=ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ် မှုသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ (ကိန္တိ=သို့၊ န ဟောတိ=ဟူမူ) တေန= ထို တရားသည်၊ သဗ္ဗော=သော၊ လောကော ဝါ=သော်လည်း၊ နိယတိ= နိဗ္ဗာန်သို့ပို့ဆောင်အပ်၏၊ ဥပဗော=သော၊ လောကော ဝါ=ကောင်း၊ တိဘာဂေါ=သော၊ လောကော ဝါ=ကောင်း၊ နိယတိ=အပ်၏၊ ဣတိ= ဤသို့သိအောင်၊ ဥဿုက္ကံ=မှုသည်၊ (န ဟောတိ=မဖြစ်) အထ ခေါ= စင်စစ်သော်ကား၊ ဧတ္ထ=ဤတရားဟောတော်မူရာ၌၊ တထာဂတဿ= မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့တွေ့မြင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ= ဟူမူ)

ယေကေစိ=အားလုံးကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ လောကမှာ=ခန္ဓာငါးဝ

ဝဋ်ဒုက္ခလောကမှ၊ နိယံ သုဝါ=နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပို.ဆောင်လည်း ပို.ဆောင်အပ်ပြီး
 ကုန်ပြီ၊ နိယန္တိ ဝါ=နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပို.ဆောင်အပ်ကုန်ဆဲမူလည်း ပို.ဆောင်အပ်
 ကုန်ဆဲ၊ နိယံဿန္တိ ဝါ= ပို.ဆောင်အပ်လတ္တံ့မူလည်း ပို.ဆောင်အပ်ကုန်
 လတ္တံ့၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ= ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ စေတသော=
 စိတ်ကို၊ ဥပက္ကိလေသေ=ညစ်နွမ်းစေတတ်ကုန်သော၊ ပညာယ=လောကီ
 လောကုတ္တရာပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလိကရဏေ=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင်
 ပြုတတ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေ=နိဝရဏတို့ကို၊
 ပဟာယ=ပယ်၍၊ စတုသု=လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိပဋ္ဌာန်
 တို့၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌတစိတ္တာ=ကောင်းစွာ တည်မြဲသောစိတ်ရှိကြကုန်လျက်။
 သတ္တ=(၇)ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ=ဗောဇ္ဈင်တို့ကို၊ ယထာဘူတံ=ဟုတ်မှန်
 စွာ၊ ဘာဝေတွာ= ဖြစ်ပွားစေ၍၊ ဒဝံ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဒေတေ=ထိုသတ္တဝါ
 တို့ကို၊ လောကမှာ=မှ။ ပ။ နိယံဿန္တိ ဝါ= တွံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သိမြင်ခြင်း
 သည်၊ ဟောတိ=၏။

အာဝုသော ဥတ္တိယ=ယ၊ တံ=သင်သည်၊ ဘဂဝန္တံ =မြတ်စွာဘုရားကို၊
 ယဒေဝ ပဉ္စံ=အကြင်အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာကိုပင်လျှင် (“သဿတော
 လောကော” အစရှိသောနည်းဖြင့် မေးမြန်းအပ်သဖြင့် မဖြေပဲထားရမည်
 ဖြစ်သော အကြင်ဥပနိယအမေးပုစ္ဆာပြဿနာကိုပင်လျှင်) အပုစ္ဆံ=မေးမြန်းပြီး
 တဒေဝ ဒေတံ ပဉ္စံ=ထိုမေးမြန်းအပ်ပြီးသော အမေးပုစ္ဆာကိုပင်လျှင်၊
 ဘဂဝန္တံ =မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညေန=အခြားသော၊ (မေးပုံမေးဟန် တမျိုး
 တခြားဖြစ်သော) ပရိယာယေန=နည်းပရိယာယ်ဖြင့်၊ အပုစ္ဆံ=ထပ်၍မေးပြီး
 (သတ္တဝါကောင်၊ အတ္တကောင် ဟူသော အယူအဆ၌ရပ်တည်၍ ထပ်ကာ
 မေးပြီး) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တေ=သင်၏၊ တံ= ထိုအမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊
 ဘဂဝါ=သည်၊ နဗျာကာသိ=ဖြေဆိုတော်မမူပြီး၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အထိစ=
 အရှင်အာနန္ဒာက မိန့်ကြားတော်မူပြီး)။ ပဉ္စမံ။

၆-ကောကနဒသုတ်

၉၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=
 သည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ တပေါဒါရာမေ=တပေါဒကျောင်း

တိုက်၌၊ (ရှေ့ရှုတူရူအရပ်၌ ရေပူအိုင်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် တပေါဒ မည်သောကျောင်းတိုက်၌) ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ အာယသွာ အာနန္ဒော=သည်၊ ရတ္တိယာ=ည၌၏။ ပစ္စုပ္ပာ သမယံ=မိုးသောက်ထအချိန်၌၊ ပစ္စုပ္ပာယ=စောစောထ၍၊ ယေန= အကြင် အရပ်၌၊ တပေါဒေါ=ရေပူအိုင်သည်၊ (အတ္ထိ= ရှိ၏) တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=ကိုယ်တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတံ=ရေသွန်းလောင်းခြင်းငှါ၊ ဥပ သင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ။ တပေါဒေ= ရေပူအိုင်၌၊ ဂတ္တာနိ=ကိုယ်တို့ကို။

၁။တပေါဒ၊တပေါဒါရာမ။ ။တပံ ဥဒကံ ယဿာတိ တပေါဒကော =ပူသောရေရှိသောအိုင်၊ ရေပူအိုင်၊ တပေါဒကဟုဆိုလိုလျက် ကအက္ခရာကို ချေ၍ တပေါဒရုပ်ပြီးသည်ဟု ဝိမတိဒီကာ၊ စတုတ္ထပါရာဇိက ဝိနိတဝတ္ထု အဖွင့်(၂၄၉)၌မိန့်၏။သို့သော် “အမက္ခိတော ဥဒေန” စသည်ဖြင့် သုတ် မဟာဝါ၊ မဟာပဒါနသုတ် (၁၂)၌ ဥဒကနှင့်အနက်တူ ဥဒပုဒ်လည်းရှိသည် ပင်ဟု ဆရာအရှင်မြတ်တို့မိန့်တော်မူကြ၏။

ဤ၌“တပေါဒါ”ဟုအာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်ရုပ်ရှိနေ၏။ ဥပရိပဏ္ဍာသ မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကာရတ္တသုတ်(၂၃၁)၌မူ “ယေန တပေါဒေါ။ပ။တပေါဒေ ဂတ္တာနိ ပရိသိဉ္စိတံ”ဟု ပုလ္လိင်ရုပ်ရှိ၏။ နဒီ၏ဝိသေသနဖြစ်ရာ၌ ဣတ္ထိလိင် ရုပ်ရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဤ၌ ရဟဒ(ရေအိုင်)၏ ဝိသေသန ဖြစ် သောကြောင့် ပုလ္လိင်ရုပ်ရှိသင့်သည်ဟုယူဆပါသည်။

တပေါဒါရာမဟူ၍ ကျောင်းတိုက်ကို တပေါဒခေါ်ဝေါ်ရာ၌ကား သမိပုပ္ဖပစာရကြံသင့်၏။ တနည်းအားဖြင့် တပေါဒေါ ယဿ အတ္ထိတိ တပေါဒေါ=ရှေ့ရှုတူရူအနီးအရပ်၌ ရေပူအိုင်ရှိသော(ကျောင်းတိုက်) ဟု ဝစနတ္ထုပြုသင့်၏။ ထို့နောက်“တပေါဒေါ စ သော အာရာမော စာတိ တပေါဒါရာမော”ဟုပြု။ တပေါဒါရာမေတိ တတ္ထောဒကဿ ရဟဒဿ ဝသေန စပံ လဒ္ဓနာမေ အာရာမေ။ ပ။ ဣမဿ ပန အာရာမဿ အဘိသမ္ပုဓဋ္ဌာနေ တတော မဟာဥဒကရဟဒေါ စာတော၊ တဿ နာမဝသေနာယံ တပေါဒါရာမောတိ ဝုစ္စတိ။ ဥပရိပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ၊ မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကာရတ္တသုတ်အဖွင့် ၁၇၂၊၁၇၃။

ပရိသိဉ္စိတွာ=ရေသွန်းလောင်းပြီး၍၊ ပစ္စုတ္တရိတွာ=ရေမှပြန်တက်ပြီး၍၊
 ဧကစိဝရော= တထည်တည်းသော ခါးဝတ်သင်္ကန်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)
 ဂတ္တာနိ=ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို၊ ပုဗ္ဗာပယမာနော=ရေမချိုးမီ ရှေးကကဲ့သို့
 ရေခြောက်အောင်ပြုလုပ်လျက်၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေတော်မူပြီ၊ [ပုဗ္ဗာပယ
 မာနောတိ ပုဗ္ဗသဒိသာနိ နိရဒကာနိ ကုရမာနော (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ)။
 ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၃) နာဂသုတ်လည်းကြည့်]

ကောကနဒေါ=ကောကနဒမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဧကောပိ= ပရိပိုစ်သည်
 လည်း။ပ။ ပရိသိဉ္စိတံ= ငှါ၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ကောကနဒေါ=သော၊
 ပရိဗ္ဗာဧကော=သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဒုရတောဝ=
 အဝေး၌ပင်လျှင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=လာနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ=မြင်ရသည်သာ၊
 ဒိသ္မာန=မြင်ပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=ကို၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧတ္ထ=
 ဤအရပ်၌၊ ကော=အဘယ်သူပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤ
 အမေးကို၊ အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ၊ အာဝုသော= ငါ့ရှင်၊ အဟံ=ငါပါတည်း၊
 ဘိက္ခု=ရဟန်းပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= ဖြေကြားပြီ)

အာဝုသော= ငါ့ရှင်၊ ကတမေသံ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ=
 ရဟန်းတို့၏၊ ဝါ=ရဟန်းတို့တွင်၊ ဝါ= ရဟန်းတို့ထဲက၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း
 ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊
 သကျပုတ္တိယာနံ=သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏သားတော် ဖြစ်ကုန်
 သော၊ သမဏာနံ=ရဟန်းတို့၏၊ ဝါ=ရဟန်းတို့ထဲက၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း
 ပါတည်း၊ ဣတိ= သို့၊ (အဝေါစ= ဖြေကြားပြီ) အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊
 ပဉ္စဿ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ ဝေယျာကရဏာယ=ဖြေဆိုခြင်းငှါ၊
 သြကာသံ=အခွင့်ကို၊ သစေ ကရောတိ=အကယ်၍ပြုငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ
 =ဤသို့ပြုသည်ဖြစ်လသော်) မသံ=အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ=
 အရှင်ကို၊ ကိဉ္စိဒေဝ=တစ်ခုတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဒေသံ=အကြောင်းအရာ
 ကို၊ ပုစ္ဆေယျာမ=မေးမြန်းလိုပါကုန်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=ပြောပြီ) [ကိဉ္စိဒေဝ
 ဒေသန္တိ ကိဉ္စိဒေဝ ကာရဏံ၊ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၃၃၊ (နိဒါနဝဂ္ဂ၊
 အစေလကဿပသုတ်အဖွင့်)] အာဝုသော=ရှင်၊ ပုစ္ဆ=မေးပါလော့၊ သုတွာ
 =မေးခွန်းကိုကြားရပြီး၍၊ ဝါ=ကြားရလျှင်၊ ဝေဒိသာမ=သိရကုန်အံ့၊

(ဖြေနိုင် မဖြေနိုင်ကိုသိရကုန်အံ့) ဣတိ (အဝေါစ)

ဘော=အိုအရှင်၊ ဘဝံ=အရှင်သည်၊ လောကော= သည်၊ သဿတော= မြဲ၏၊ ဣဒမေဝ=လျှင်၊ သစ္စံ=၏၊ အညံ=သည်၊ မောဃံ= တည်း၊ ဣတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=ဤသို့သောအယူရှိသည်၊ ဟောတိ ကိံနုခေါ= ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းပြီ) အာဝုသော= ရှင်၊ အဟံ=ငါသည်၊ လောကော=သည်၊ သဿတော=၏၊ ဣဒမေဝ=လျှင်၊ သစ္စံ=၏၊ အညံ= သည်၊ မောဃံ=တည်း၊ ဣတိဧဝံဒိဋ္ဌိ=ဤသို့သောအယူရှိသည်၊ န ဟော မိံ =မဖြစ်ပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ) ဘော=အိုအရှင်၊ ပန= သို့ဖြစ်လျှင်၊ ဘဝံ=သည်၊ လောကော=သည်၊ အသဿတော=မမြဲ၊ ဣဒ မေဝ=လျှင်။ပ။ မောဃံ=တည်း၊ ဣတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=သည်၊ ဟောတိ ကိံ= ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ (အဝေါစ=မေးပြီ) အာဝုသော=ရှင်၊ အဟံ= ငါ သည်၊ လောကော=သည်၊ အသဿတော=မမြဲ။ပ။ မောဃံ=တည်း၊ ဣတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=သည်၊ န ဟောမိံ= မြဲပါ၊ ဣတိ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ)

ဘော=ရှင်၊ ဘဝံ=သည်၊ လောကော=သည်၊ အနန္တဝါ= ၏၊ ဣဒမေဝ= လျှင်၊ သစ္စံ=၏၊ အညံ=သည်၊ မောဃံ=တည်း၊ ဣတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=သည်၊ ဟောတိ ကိံနုခေါ=လော၊ ဣတိ (အဝေါစ) အာဝုသော=ရှင်၊ အဟံ= သည်၊ လောကော=သည်၊ အနန္တဝါ=၏၊ ဣဒမေဝ=လျှင်၊ သစ္စံ=၏၊ အညံ=သည်၊ မောဃံ=တည်း၊ ဣတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=သည်၊ န ဟောမိံ=ပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဘော=ရှင်၊ ပန= သို့ဖြစ်လျှင်၊ ဘဝံ=သည်၊ လောကော =သည်၊ အနန္တဝါ=အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ၊ ဣဒမေဝ။ပ။ မောဃံတည်း၊ ဣတိဧဝံဒိဋ္ဌိ=သည်၊ ဟောတိ ကိံ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ) အာဝုသော= ရှင်၊ အဟံ=သည်၊ လောကော=သည်၊ အနန္တဝါ=အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ၊ ဣဒမေဝ ။ပ။ မောဃံ=တည်း၊ ဣတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=သည်၊ န ဟောမိံ=ပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ) [ဤသို့စသည်ဖြင့်ဖော်ဆိုလေ]။ပ။

☞ တေနဟိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဘဝံ=အရှင်သည်၊ န ဇာနာတိ=မသိသလော၊ န ပဿတိ=မမြင်သလော၊ ဣတိ= သို့၊ (အဝေါစ= မေးပြီ) အာဝုသော= ရှင်၊ အဟံ=သည်၊ န ခေါ န ဇာနာမိံ=မသိသည်မဟုတ်၊ န ခေါ န ပဿာမိံ=မမြင်သည်မဟုတ်၊ အာဝုသော=ရှင်၊ အဟံ=သည်၊ ဇာနာမိံ=

သိ၏။ ပဿာမိ=မြင်၏။ ဣတိ (အဝေါစ) “ကိံ နုခေါ ဘော သဿ
 တော။ပ။ ဘဝန္တိ=ကိံ နုခေါ ဘော သဿတော။ပ။ ဘဝံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ (မယာ=အကျွန်ုပ်က) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊
 “န ခေါ အဟံ။ပ။ မောဃမညန္တိ=န ခေါ အဟံ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊
 (တွံ=အသင်သည်)ဝဒေသိ=ပြောဆို၏။ “ကိံ ပန ဘော အသဿတော။ပ။
 ဘဝန္တိ=ကိံ ပန ဘော အသဿတော။ပ။ ဘဝံ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (မယာ) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ “န ခေါ အဟံ။ပ။ မောဃမညန္တိ=
 န ခေါ အဟံ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ (တွံ=သည်) ဝဒေသိ=၏။

“ကိံ နုခေါ ဘော အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။ ဘဝန္တိ=
 ကိံ နုခေါ ဘော အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။ ဘဝံ” ဟူ၍၊
 ဣတိ=သို့၊ (မယာ) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ “န ခေါ အဟံ
 ။ပ။ မောဃမညန္တိ=န ခေါ အဟံ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ (တွံ) ဝဒေသိ=
 ၏။ “ကိံ ပန ဘော အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။ ဘဝန္တိ=
 ကိံ ပန ဘော အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ။ပ။ ဘဝံ” ဟူ၍၊
 ဣတိ=သို့၊ (မယာ)ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ “န ခေါ အဟံ။ပ။
 မောဃမညန္တိ=န ခေါ အဟံ ။ပ။ မောဃမညံ” ဟူ၍၊ (တွံ) ဝဒေသိ=၏
 ။ပ။ [နောက်ဆုံးဝါကျသို့သွားအံ့] “တေနဟိ ဘဝံ န ဇာနာတိ န
 ပဿတိတိ=တေနဟိ ဘဝံ န ဇာနာတိ န ပဿတိ” ဟူ၍၊ ဣတိ=သို့၊
 (မယာ) ပုဋ္ဌော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ “န ခေါ အဟံ အာဝုသော။ပ။
 အာဝုသော ပဿာမိတိ=န ခေါ အဟံ အာဝုသော ။ပ။ အာဝုသော
 ပဿာမိ” ဟူ၍၊ (တွံ=အရှင်သည်) ဝဒေသိ=ပြောဆို၏။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊
 ကထံ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဘာသိတဿ=အရှင်ပြောဆို
 အပ်သော၊ ဣမဿ=ဤစကား၏၊ အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော
 =မှတ်သား ရပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောပြီ) [ယထာပုဒ်ကို
 အနက်မရှိနိပါတ်ကြံ]

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ “သဿတော။ပ။ မညန္တိ=သဿတော။ပ။ မညံ”
 ဟူသော၊ ဧတံ= ဤအယူသည်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ= မိစ္ဆာအယူတည်း၊ အာဝုသော=
 ငါ့ရှင်၊ “အသဿတော။ပ။ မညန္တိ=အသဿတော။ပ။ မညံ” ဟူသော၊

ဧတံ=ဤအယူသည်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ=မိစ္ဆာအယူတည်း၊ အာဝုသော=ရှင်၊ အန္တဝါ
လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ=အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ
သစ္စံ မောဃမညံ” ဟူသော၊ ဧတံ=ဤအယူသည်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ=တည်း၊
အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ “အန္တဝါ လောကော၊ ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ=
အန္တဝါ လောကော ဣဒမေဝ သစ္စံမောဃမညံ” ဟူသော၊ ဧတံ= သည်၊
ဒိဋ္ဌိဂတံ=တည်း။ပ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက်သော၊ ဒိဋ္ဌိ=(၆၂)
ပါးသော မိစ္ဆာအယူသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ယာဝတာ=သော၊ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ=
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာ အဝိဇ္ဇာစသော ရှစ်ပါးသည်
လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိအဓိဋ္ဌာနံ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ လွမ်းမိုးတည်ရှိရာ မိစ္ဆာအယူ
သည်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌာနံ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ထကြွ သောင်း
ကျန်းသောတရားသည်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသမုဋ္ဌာနံ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ဖြစ်ရာ
ခန္ဓာ အဝိဇ္ဇာအစရှိသော တရားရှစ်ပါးသည်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသမုဋ္ဌါတော
=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအားလုံးတို့ကို ပယ်သတ်တတ်သော သောတာပတ္တိမဂ်သည်
လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) အဟံ=ငါသည်၊ တံ=ထိုမျှလောက်သော
ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနစသည်ကို၊ ဇာနာမိ=သိ၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ တံ=ထိုမျှလောက်
သော ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနစသည်ကို၊ ပဿာမိ=မြင်၏။

အဟံ=ငါသည်၊ တံ=ကို၊ ဇာနန္ဓော=သိသည်၊ အဟံ=သည်၊ တံ=ကို၊
ပဿန္ဓော=မြင်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) အဟံ=သည်၊
“န ဇာနာမိ န ပဿာမိတိ=မသိပါ မမြင်ပါ” ဟူ၍၊ ကိံ= အဘယ်ကြောင့်၊
ဝက္ခာမိ=ပြောဆိုပါအံ့နည်း၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အဟံ=သည်၊ ဇာနာမိ=
သိပါ၏၊ ပဿာမိ=မြင်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ)

အာယသုာ=အရှင်သည်၊ ကောနာမော=အဘယ်အမည်ရှိပါသနည်း၊
ကထဉ္စ=အဘယ်သို့၊ အဘယ်ပုံအားဖြင့်လည်း၊ အာယသုန္တံ=အရှင်ဘုရားကို၊
သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ ဇာနန္တိ=သိကြပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ
=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အာနန္ဒောတိ=အာနန္ဒ
ဟူသည်၊ မေ=ငါ၏၊ နာမံ=ဘွဲ့နာမည်ပါတည်း၊ မံ=ငါ့ကို၊ အာနန္ဒောတိ
စ=အာနန္ဒဟူ၍ပင်၊ သဗြဟ္မစာရီ=တို့သည်၊ ဇာနန္တိ=သိကြပါကုန်၏၊

ဣတိ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ) ဘော=အိုအရှင်တို့၊ ဝတ=ဖြစ်မှဖြစ်ရလေခြင်း၊
 မယံ=ငါတို့သည်၊ မဟာစရိယေန= မြင့်မြတ်သောဆရာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူ
 တကွ၊ မန္တယမာနာ=ဆွေးနွေးနှီးနှောပြောဆိုကြပါကုန်လျက်၊ အာယသ္မာ
 အာနန္ဒောတိ=အရှင်အာနန္ဒာဟူ၍၊ န ဇာနိမှ ကိရ=မသိခဲ့ကြလေကုန်
 တကား၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပြောရလျှင်ကား၊ အာယံ အာယသ္မာ=ဤ
 အရှင်သည်၊ အာနန္ဒော= အာနန္ဒာတည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ မယံ=ငါတို့သည်၊
 သစေ ဇာနေယျာမ=အကယ်၍သိကုန်ငြားအံ့၊ ဧတ္တကမ္ပိ=ဤမျှလောက်သော
 စကားကိုမျှပင်၊ နော=ငါတို့၏၊ နပ္ပဋိဘာယေယျ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်
 မလာလေရာ၊ စ=တောင်းပန်လိုပါ၏၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊
 မေ=အကျွန်ုပ်အား၊ ဓမတု=သည်းခံခွင့်လွတ်တော်မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အ
 ဝေါစ=ပြောဆိုပြီ) ဆဋ္ဌံ။

၇-အာဟုနေယျသုတ်

၉၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=
 တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာဟု
 နေယျာ= ...မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၇) ပဌမ
 ဝေရသုတ်ကြည့်] ပါဟုနေယျာ=...ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏေ
 ယျာ=မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ အဗ္ဗလိကရဏီယော=ထိုက်သည်လည်း
 ကောင်း၊ လောကဿ=၏၊ အနတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=တော်မူသည်
 လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊
 ဒသဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=
 သည်၊ အာဟုနေယျာ။ပ။ ပုညက္ခေတ္တံ=ကောင်း၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ)
 [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၁၇) ပဌမနာထသုတ်ကြည့်၊ ထို၌မပါသည်ကို အနက်
 ရေးအံ့]

သမ္မာဒိဋ္ဌိကော= မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်၊ သမ္မာဒဿနေန=
 မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊
 အနေကဝိဟိတံ=များသောအပြားရှိသော၊ ဣဒ္ဓိဝိခံ=တန်ခိုးအဖို့ကို၊ ဝါ=
 တန်ခိုးအမျိုးအစားကို၊ ပစ္စနဘောတိ=ခံစားသုံးစွဲ၏၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ ထိ

ရောက်မျက်မှောက်ပြု၏။ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းသည်။ ဟုတ္တာပိ
=ဖြစ်၍လည်း။ ဝါ=ဖြစ်ပါလျက်လည်း။ ဗဟုဓာ=ရာထောင်စသား၊ ပုဂ္ဂိုလ်
များပြားလာသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဗဟုဓာ=သည်။ ဟုတ္တာပိ=ဖြစ်ပြီး
၍လည်း။ ဝါ=ဖြစ်ပြီးမှလည်း။ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်တည်းသည်။
ဟောတိ=ဖြစ်သွားပြန်၏။

အာဝိဘာဝံ=အလင်အရှားမြင်သာသည်အဖြစ်ကို၊ (ကရောတိ=ပြု၏)
တိရောဘာဝံ=ကွယ်ပျောက်သည်အဖြစ်ကို၊ (ကရောတိ=၏) တိရောကုဋ်=
နံရံ၏ တဘက်သို့လည်းကောင်း၊ တိရောပါကာရံ=တံတိုင်း၏ တဘက်သို့
လည်းကောင်း၊ တိရောပဗ္ဗတံ=တောင်၏ တဘက်သို့လည်းကောင်း၊
သေယျထာပိ အာကာသေ=ဟင်းလင်းပြင်ကောင်းကင်၌ကဲ့သို့၊ အသဇ္ဇ
မာနော=မငြိတွယ်မတိုက်ခိုက်မိဘဲ၊ ဂစ္ဆတိ=သွားနိုင်၏၊ ပထဝီယာပိ=
မြေ၌လည်း၊ သေယျထာပိ ဥဒကေ=ရေ၌ကဲ့သို့၊ ဥမ္မုဇ္ဇ+နိမုဇ္ဇံ=ပေါ်ခြင်း+
ငုတ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ= ပြု၏၊ သေယျထာပိ ပထဝီယံ= မြေပြင်၌ကဲ့သို့၊
ဥဒကေပိ= ရေပြင်၌လည်း၊ အဘိဇ္ဇမာနော= မကွဲမပျက်အောင်၊ ဂစ္ဆတိ=
သွားနိုင်၏၊ ပက္ခိ=အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော သေယျထာပိ=ငှက်ကဲ့သို့၊
အာကာသေပိ=ကောင်းကင်၌လည်း၊ ပလ္လင်္ကေန=တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေ
ခြင်းဖြင့်၊ ကမတိ=သွားနိုင်၏၊ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကေ=ဤမျှလောက် ကြီးသောတန်ခိုး
ရှိကုန်သော၊ ဧဝံမဟာနဘာဝေ=ဤမျှလောက်ကြီးသော အစွမ်းအာနုဘော်
ရှိကုန်သော၊ ဣမေပိ စန္ဒိမသုရိယေ=ဤလနေတို့ကိုပင်လည်း၊ ပါဏိနာ=
လက်ဖြင့်၊ ပရာမသတိ=သုံးသပ်နိုင်၏၊ ပရိမဇ္ဇတိ=ပွတ်တိုက်နိုင်၏၊
ယာဝ ဗြဟ္မာလောကာပိ= ဗြဟ္မာပြည်တိုင်အောင်လည်း၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊
ဝသံ=မိမိအလိုသို့၊ ဝတ္ထေတိ=လိုက်စေနိုင်၏။

ဒိဗ္ဗာယ=နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော ပသာဒသောတနှင့်တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓါယ=
နိဝရဏအစရှိသော အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တ
မာနသိကာယ=လူတို့ဥစ္စာဖြစ်သော မံသသောတကိုကျော်လွန်သော၊ ဝါ=
ရိုးရိုးလူတို့နားထက်သာလွန်၍ နတ်တို့အသံနှင့် ဝေးကွာလှစွာ သိမ်မွေ့စွာ
သော အသံကိုကြားစွမ်းနိုင်သော၊ သောတဓာတုယာ=အဘိညာဉ်နား
ဓာတ်သဘောဖြင့်၊ (အသံကိုလည်းကြားနိုင်၍ သတ္တဝီဝလည်းမဟုတ်သော

ဇာတ်သဘောဖြစ်သော အဘိညာဉ်ဖြင့်) ဒိဗ္ဗစ=နတ်တို့အသံလည်းဖြစ်
 ကုန်သော၊ မာနသေ စ=လူတို့အသံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဘော=နှစ်မျိုး
 ကုန်သော၊ သဒ္ဓေ=အသံတို့ကို၊ သုဏ္ဍာတိ= ကြားရ၏၊ ဒူရေ=အဝေး၌၊
 (အခြားစကြဝဠာအထိ ဝေးလှစွာသောအရပ်က) ယေ သဒ္ဓါ စ=အကြင်
 အသံတို့သည်လည်းကောင်း၊ သန္တိကေ=အနီး၌၊ (မိမိခန္ဓာကိုယ်အထိ နီးနီး
 ကပ်ကပ်အရပ်က) ယေ သဒ္ဓါ စ=(ပိုးကောင်ငယ်စသည်တို့၏ သေးငယ်
 သိမ်မွေ့လှစွာသော) အကြင်အသံတို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊
 ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ သဒ္ဓေ=ထိုအသံတို့ကို၊ သုဏ္ဍာတိ=၏)။

(ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) ပရသတ္တာနံ=သူမှတပါးတခြားသော သတ္တဝါ
 တို့၏၊ ပရပုဂ္ဂလာနံ=သူမှတပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ စေတော=
 စိတ်ကို၊ စေတသာ=သူ၏စိတ်ဖြင့်၊ ပရိစ္စ=ခွဲခြား၍၊ ပဇာနာတိ=အမျိုးမျိုး
 အစားစားအပြားအားဖြင့်သိ၏၊ သရာဂံ=ရာဂနှင့်အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ
 ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ (လောဘသဟဂုတ်စိတ်ရှစ်ပါးကိုလည်း) သရာဂံ=သော၊
 စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိ၏၊ ဝီတရာဂံ=ကင်းသော ရာဂ
 ရှိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း (ကုသိုလ်အဗျာကတစိတ်အားလုံးကိုလည်း)၊
 ဝီတရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိ၏၊ သဒေါသံ=
 ဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ်နှစ်ပါးကို
 လည်း၊ သဒေါသံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=၍၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဝီတ ဒေါသံ=
 ကင်းသောဒေါသရှိသော၊ စိတ္တံဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ (ကုသိုလ်အဗျာကတစိတ်
 အားလုံးကိုလည်း) ဝီတဒေါသံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=၍၊ ပဇာနာတိ=၏။

သမောဟံ=မောဟနှင့်သာ အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ= ဝိစိကိစ္ဆာ
 ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်နှစ်ပါးကိုလည်း၊ သမောဟံ=သော၊ စိတ္တန္တိ= စိတ်ဟူ၍၊
 ပဇာနာတိ=၏၊ [သဟ မောဟေန ဧဝ ယံ ဝတ္တတီတိ သမောဟံ=မောဟ
 နှင့်သာ အတူတကွဖြစ်သောစိတ်၊ (လောဘဒေါသတို့နှင့် ဘယ်အခါမျှ
 အတူတကွ မဖြစ်သောစိတ်) တနည်း-သမောဟံ= မောဟနှင့် အတူတကွ
 သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ= မောဟနှင့်ကင်း၍ အဘယ်အခါမျှမဖြစ်နိုင်သော၊
 စိတ္တံ ဝါ=အကုသိုလ်စိတ်(၁၂)ပါးကိုလည်း၊ သမောဟံ=မောဟနှင့် အတူ
 တကွသာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=၏။ ဤနည်း၌ကား

“သဟ စေ မောဟေန ယံ ဝတ္တတိတိ သမောဟံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဝိတမောဟံ=ကင်းသောမောဟရှိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=အကုသိုလ်စိတ်မှကြွင်းသော စိတ်အားလုံးကိုလည်း၊ ဝိတမောဟံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=၏။ သံခိတ္တံ=အာရုံ၌ တွန့်ဆုတ်ကျွံဝင်တတ်သော၊ ဝါ=တွန့်ဆုတ်ပျင်းရိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ (ထိနမိဒ္ဓသဟဂုတ် သသင်္ခါရိက အကုသိုလ်စိတ်ငါးပါးကိုလည်း) သံခိတ္တံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=၍၊ ပဇာနာတိ=၏။

ဝိက္ခိတ္တံ=ပျံ့လွင့်ပြေးသွားသော၊ ဝါ=အထူးထူးသောအာရုံ၌ ပစ်လွင့်အပ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကိုလည်း။ ပ ။ မဟဂ္ဂုတံ=မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြတ်သည်အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=ကြီးမြတ်သော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်၊ ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကျင့်ကြံသွားရောက်အပ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ= ရူပါဝစရ အရူပါဝစရစိတ်ကိုလည်း။ ပ ။ အမဟဂ္ဂုတံ= မဟဂ္ဂုတ်မဟုတ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=မဟဂ္ဂုတ်စိတ်မှ ကြွင်းကျန်သောစိတ်ကိုလည်း။ ပ ။ သဥတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်သောစိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=လောကီစိတ်အားလုံးကိုလည်း။ ပ ။ အနုတ္တရံ=မိမိထက်သာလွန်သောစိတ်မရှိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=လောကုတ္တရာစိတ်ကိုလည်း။ ပ ။ သမာဟိတံ= ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် အာရုံ၌ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာထားအပ်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ [ကာမမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကြိယာစိတ်နှင့် လောကုတ္တရာစိတ်များဖြစ်သင့်၏] ။ ပ ။

အသမာဟိတံ=ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် အာရုံ၌ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာမထားအပ်သော၊ ဝါ=မတည်ကြည်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ [အကုသိုလ်စိတ်အဟိတ်စိတ်နှင့် ကျန်သောလောကီဝိပါက်စိတ်များဖြစ်သင့်၏]။ ပ ။ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်သော၊ (တဒဂံ၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုစ္ဆေဒ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ၊ နိဿရဏဟူသော ငါးမျိုးဖြင့် ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်သော) စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ (မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်ကိုလည်း) ။ ပ ။ အဝိမုတ္တံ=မလွတ်မြောက်သော၊ (ထိုငါးမျိုးတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်သော) စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ [ကြွင်းသောစိတ်များတည်း] အဝိ မုတ္တံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ=သိ၏ [ကျန်သောဝါကျများကို စာပိုဒ်(၂၁)သီဟနာဒသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]သတ္တမံ။

၈-ထေရသုတ်

၉၈။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ
 ဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ထေရော=ထေရ်ရှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြဲမြံသောသီလ
 သမာဓိပညာဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယသံ ယသံ ဒိ
 သာယံ=အကြင်အကြင်အရပ်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေထိုင်အံ့၊ (တသံ
 တသံ ဒိသာယံ=ထိုထိုအရပ်၌) ဖာသုယေဝ=ချမ်းသာစွာသာလျှင်၊ ဝိဟ
 ရတိ=နေရ၏၊ ကတမေဟိ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊
 (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု။ ပ။
 ဖာသုယေဝ=လျှင်၊ ဝိဟရတိ=နေရသနည်းဟူမူ) ထေရော=ထေရ်ရှင်ရဟန်း
 သည်၊ ရတ္တညု=ရဟန်းပြုရာအချိန်အခါမှစ၍ ကာလရှည်ကြာ ညဉ့်များစွာ
 တို့ကိုသိသည်၊ စိရပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်စွာသော အချိန်အခါ
 ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၁၇)ပဌမနာထသုတ်၊ စာပိုဒ်
 (၃၃)ဥဗ္ဗာဟိကာသုတ်တို့၌ကြည့်၊ ထိုသုတ်တို့၌ မပါသော ဝါကျများကို
 အနက်ရေးအံ့]

အဘိက္ကန္တ ပဋိက္ကန္တ=ရှေ့သို့သွားခြင်း၊ နောက်သို့ပြန်လှည့်လာခြင်း၌၊
 ပါသာဒိကော=ကြည်ညိုမှုကိုဖြစ်စေသည်၊ ဝါ=ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းသည်၊
 အန္တရဃရေ=ရွာတွင်း၌၊ နိသဇ္ဇာယ=ထိုင်နေခြင်း၌၊ ဝါ=ထိုင်နေရာအခါ၌၊
 သံဝုတော=ကိုယ်နှုတ်တို့ကို ထိန်းချုပ်စောင့်စည်းသည်၊ ဟောတိ=၏
 ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ဥပါလိသုတ်

၉၉။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ=အရှင်ဥပါလိသည်
 ။ပ ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ(ကိန္တိ အဝေါစ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ=
 တပည့်တော်သည်၊ အရညဝနပတ္တာနိ=အရညကင်၊ ဓုတင်ဖြစ်မြောက်၊
 တောဆိုလောက်၍ လူသူအရောက်အပေါက် နည်းသော တောကျောင်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ပန္နာနိ= အလွန်ဝေးကွာခြား၊ အစွန်အဖျား၌ဖြစ်ကုန်သော၊
 သေနာသနာနိ= အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသေဝိတံ=မှီခိုနေထိုင်ခြင်း
 ၎င်း၊ ဣစ္ဆာမိ=အလိုရှိပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ အရညဝနပတ္တာနိ=ကုန်သော၊ ပန္နာနိ=ကုန်သော၊
သေနာသနာနိ=တို့သည်၊ ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ=(တန်ခိုးအရှိန်အဝါ နည်းပါး
သူတို့) ဝင်ရောက်နေထိုင်ခြင်းငှါ ခက်ခဲကုန်၏၊ ဝါ=ဝင်ရောက်နေထိုင်၍
လိုအပ်သောအကျိုးကိုပြီးစီးစေခြင်းငှါ ခက်ခဲကုန်၏၊ ပဝိဝေကံ=အဖော်မမှီး
တကိုယ်တည်းသာ ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်စွာနေခြင်းကို၊ ဒုက္ကရံ =ခက်ခဲ

၁။ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ။ ။ [အရညဝနပတ္တပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို ဒုက
နိပါတ်စာပိုဒ်(၃၁)၌ရေးခဲ့ပြီ]ဒုရဘိသမ္ဘဝ၌ အဋ္ဌကထာအလို အဘိရေး
သံရှေးရှိသော ဘူဓာတ်သည် အဇ္ဈောဂါဟ(နိဝါသ)= သက်ဝင်နေထိုင်ခြင်း
အနက်ဟောဖြစ်၏၊ ဋီကာအလိုအားဖြင့်မူ သာဓန(ပြီးစီးစေခြင်း) အနက်
ဟောတည်း၊ အဘိသမ္ဘုယန္တတိ အဘိသမ္ဘဝါနိ=သက်ဝင်နေထိုင်အပ်သော
တောကျောင်းများ၊ ဝါ=လိုအပ်သော အကျိုးကိုပြီးစီးစေနိုင်သော တော
ကျောင်းများ၊ ဒုက္ခေ ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ=(တန်ခိုးအရှိန်အဝါ
နည်းပါးသူတို့) ခက်ခဲသဖြင့် သက်ဝင်နေထိုင်အပ်သော တောကျောင်းများ၊
ဝါ=(သက်ဝင်နေထိုင်၍ လိုအပ်သောအကျိုးကို) ခက်ခဲသဖြင့် ပြီးစီးစေ
အပ်သော တောကျောင်းများ။

ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိတိ သမ္ဘဝိတုံ ဒုက္ခာနိ ဒုဿဟာနိ၊ န သက္ကာ အပ္ပေ
သက္ခေဟိ အဇ္ဈောဂါဟိတုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ(အဋ္ဌကထာ)။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ
အဓိပ္ပေတမတ္ထံ သမ္ဘဝိတုံ သာဓေတုံ ဒုက္ခာနိ ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ၊ အဋ္ဌကထာယံ
ပန တတ္ထ နိဝါသောယေဝ ဒုက္ခေတိ ဒေသေတုံ “သမ္ဘဝိတုံ ဒုက္ခာနိ
ဒုဿဟာနိ”တိ ဝုတ္တံ။ဋီကာ။

၂။ဒုက္ကရံ ပဝိဝေကံ။ ။ “ဒုက္ကရံ ပဝိဝေကန္တိ ကာယပိဝေကော
ဒုက္ကရော” ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်းမှတ်လွယ်အောင် ပဝိဝေကပုဒ်ကို
နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်၊ ဋီကာ၌မူ “ပကာရတော ဝိဝေစနံ
ပဝိဝေကော=အပြားအားဖြင့် ကင်းရှင်းနေထိုင်ခြင်း၊ ရူပါရုံအစရှိသော
အာရုံများ၌ အမျိုးမျိုးအစားစား အပြားအားဖြင့် မိမိကိုယ်၏ ကင်းရှင်း
နေထိုင်ခြင်း၊ (တနည်း) ပကာရေဟိ ဝိဝေစနံ ပဝိဝေကော=သွားခြင်း
အစရှိသော ဣရိယာပုထ်လေးပါးအပြားတို့ဖြင့် မိမိကိုယ်၏ ကင်းရှင်း

သဖြင့် ပြုအပ်၏။ ဝါ=ပြုရန်မလွယ်ကူ၊ ဧကတ္ထေ=အဖော်မမှီး တပါးတည်း အဖြစ်၌၊ ဝါ=တပါးတည်းနေခြင်း၌၊ ဒုရဘိရမံ=ခက်ခဲသဖြင့် စိတ်ကို ပျော်မွေ့စေအပ်၏။ ဝါ=စိတ်ပျော်မွေ့ခြင်းငှါ မလွယ်ကူ၊ သမာဓိံ=ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ နှစ်ဖြာသောသမာဓိကို၊ အလဘမာနဿ= မရသော၊ ဘိက္ခုနော= ရဟန်း၏၊ မနော=စိတ်ကို၊ ဝနာနိ=တောတို့သည်၊ ဟရန္တိ မညေ=တခြား အရပ်သို့ဆောင်ယူပစ်လွှင့်သကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်၏။ (မြက်သစ်ရွက်၊ သားကောင် စသည်တို့အသံတို့နှင့် ကြောက်ဖွယ်အာရုံအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် တခြားအရပ် သို့ဆောင်ယူ ပစ်လွှင့်သကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်၏) ဝါ=ဘီလူးသရဲများပမာ လာ၍ စားဝါးသကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်၏။

ဥပါလိံ=ဥပါလိ၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ= ဤသို့၊ ဝဒေယျ= ပြောဆိုငြားအံ့၊ (ကိန္တိံ= အဘယ်သို့၊ ဝဒေယျ= ပြောဆိုငြားအံ့နည်းဟူမူ) အဟံ= ငါသည်၊ သမာဓိံ=ကို၊ အလဘမာနော= မရပါဘဲလျက်၊ အရည ဝနပတ္တာနိ=ကုန်သော၊ ပုန္နာနိ=ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=တို့ကို၊ ပဋိ သေဝိဿာမိ=မှီခိုနေထိုင်ပါအံ့၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (ဝဒေယျ= အံ့) တဿ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သံသိဒိဿတိ ဝါ=(ကာမဝိတက်တို့ဖြင့်) ဆုတ်နစ်သော် လည်း ဆုတ်နစ်လတ္တံ့၊ ဥပ္ပဝိဿတိ ဝါ=(ဗျာပါဒ ဝိဟိံသာဝိတက်တို့ဖြင့်) လွင့်တက်သော်လည်း လွင့်တက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ= ဤ မကောင်းဆိုးကျိုး တမျိုးမျိုးသည်၊ ပါဠိကံခံ= အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွတ်

နေထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းထိုင်ရပ်သွား လေးပါးသောဣရိယာပုထံ အမူအရာ ပြုလုပ်တိုင်း မိမိတဦးတည်းသာဖြစ်ခြင်း”ဟုဖွင့်၏။ ဤအတိုင်းလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏။ ထိုအပြင် ဋီကာ၌-

“ဒုက္ကရံ ပဝိဝေက္ခန္တိ ဝါ ပဝိဝေကံ ကတ္တံ၊ န သုဇ္ဈန္တိ အတ္ထော”ဟု တနည်းဖွင့်ထားသေး၏။ ပဝိဝေကပုဒ်မှာ ပုလ္လိင်ဖြစ်နေရကား ဒုတိယာ ဝိဘတျန္တဖြစ်သော ပဝိဝေကပုဒ်ကို ဒုက္ကရံ၌ တိုက်ရိုက်မစပ်သင့်သောကြောင့် ထိုပုဒ်၏စပ်ရာကို “ကတ္တံ”ဟု ပါဠိသေသထည့်စွက်၍ တနည်းဖွင့်ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ “ပဝိဝေကံ=ကို၊ (ကတ္တံ=ပြုခြင်းငှာ)ဒုက္ကရံ=မလွယ်ကူ” ဟူ၍အနက်ဆိုပါ။

ကေနံဖြစ်လတ္တံ့သည်။ (ဟောတိ=၏)

ဥပါလိ=လိ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြရသော်ကား၊ မဟာဥဒကရဟဒေါ=ကြီးစွာသောရေအိုင်သည်။ (အဿ= ရှိရာ၏) အထ=ထိုသို့ရှိရာ၌၊ သတ္တရတနော ဝါ= (၇)တောင်ရှိသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ အမုဋ္ဌရတနော ဝါ= အခွဲဖြင့်ရှစ်တောင်ရှိသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ=(၇)တောင်ထွာရှိသည် သော်လည်းဖြစ်သော၊ ဟတ္ထိနာဂေါ=ဆင်ပြောင်ကြီးသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာရာ၏၊ တဿ=ထိုဆင်ပြောင်ကြီး၏၊ ဝါ= မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ လိုလားတောင့်တခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဿ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဣမံ ဥဒကရဟဒံ=ဤရေအိုင်သို့၊ ဩဂါဟေတွာ=သက်ဆင်း၍၊ ကဏ္ဍသံဇောဝိကံ=နားရွက်တို့ကို ရေလောင်းဆေးကြောခြင်းဟူသော၊ ခိဉ္စမ္ပိ=ကစားခြင်းကိုလည်း၊ ယံနူန ကိဋ္ဌေယျံ=ကစားရပါမူကောင်းလေစွာ၊ [သံဇောဝိကာ၌ သံပုဗ္ဗ ဇောဝုဇာတ် ဣပစ္စည်း၊ သံဇောဝနံ သံဇောဝိကာ၊ ကဏ္ဍာနံ သံဇောဝိကာ ကဏ္ဍသံဇောဝိကာ=နားရွက်နှစ်ဘက်တို့ကို ရေသွန်းလောင်းဆေးကြောခြင်း၊ နာမောင်းဖြင့် ရေကိုခပ်ယူ၍ဆေးကြောခြင်း] ပိဋ္ဌိသံဇောဝိကံ= ကျောကုန်းကို ရေလောင်းဆေးကြောခြင်းဟူသော၊ ခိဉ္စမ္ပိ= ကစားခြင်းကိုလည်း၊ ယံနူန ကိဋ္ဌေယျံ=ကစားရပါမူကောင်းလေစွာ။

ကဏ္ဍသံဇောဝိကံ=သော၊ ခိဉ္စမ္ပိ=လည်း၊ ကိဋ္ဌိတွာ=ကစားပြီး၍၊ ပိဋ္ဌိသံဇောဝိကံ=သော၊ ခိဉ္စမ္ပိ=လည်း၊ ကိဋ္ဌိတွာ=၍၊ နုတွာ စ=ရေချိုးပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပိဝိတွာ စ=ရေသောက်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပစ္စုတ္တရိတွာ =ရေအိုင်မှတက်ပြီး၍၊ ယေန ကာမံ=အလိုရှိရာအရပ်သို့၊ [တနည်း-ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ကာမံ=သွားလိုသောဆန္ဒသည်၊ အတ္ထိ= ရှိ၏၊ တေန=ထိုအရပ်၌] ယံနူန ပက္ကမေယျံ=သွားရပါမူကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့။

၁။ အမုဋ္ဌရတန။ ။ ဥဒါန်းပါဠိတော်(နာ-၁၂၄)၌ “အမုဋ္ဌမရတန” ဟူ၍ ပူရဏအနက်ဟော မပစ္စည်းဖြင့် ပါဠိရှိ၏။ အမုဋ္ဌမရတနန္တိ အဗေဒန အဋ္ဌန္တံ ပူရဏာနိ အမုဋ္ဌမာနိ၊ အမုဋ္ဌမာနိ ရတနာနိ ပမာဏံ ဧတဿာတိ အမုဋ္ဌမရတနော။ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ။၂၂၃။

လိုလားတောင့်တခြင်းသည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏)

သော=ထိုဆင်ပြောင်ကြီးသည်၊ တံ ဥဒကရဟဒံ=ထိုရေအိုင်သို့။ပ။ ကိဋ္ဌေယျ=ကစားရာ၏။ပ။ ပက္ကမေယျ=ဖဲသွားရာ၏၊ ကိဿ ဟေတု= အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ= ထိုသို့ကစားပျော်မြူး၍ ရေချိုးနိုင်ခြင်း သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ အတ္တဘာဝေါ= ဆင် ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောသည်၊ မဟာ=ကြီးမားသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဂမ္ဘိရေ= နက်သောရေအိုင်၌၊ ဂါခံ= ထောက်တည်နိုင်မှုကို၊ ဝိန္ဒတိ=ရ၏၊ (တသွာ= ထို့ကြောင့်၊ တံ= ထိုသို့ကစားပျော်ပါး၍ ရေချိုးနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ)

အထ=ဆင်ပြောင်ကြီးရေချိုးပြီးသည်မှနောက်၌၊ သသော ဝါ=ယုန်သည် သော်လည်းကောင်း၊ ဗိဇ္ဇာရော ဝါ=ကြောင်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာရာ၏၊ တဿ=ထိုယုန်၏၊ ဝါ= ထိုကြောင်၏၊ ဧဝံ= ဤသို့၊ တုပပြုရန် စိတ်အကြံသည်၊ အဿ= ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဿ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါကား၊ (ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ တိရစ္ဆာန် ပင်ဖြစ်သော ငါကား)ကော စ= အဘယ်သူတဲ့နည်း၊ (ဆင်ပြောင်ကြီးအလား ရေကစားမှု မပြုနိုင်ဟု ဆိုမှုဆိုဖွယ်အဘယ်သူတဲ့နည်း) ဟတ္ထိနာဂေါ= ဆင်ပြောင်ကြီးသည်ကား၊ ကော စ= အဘယ်သူမို့တဲ့နည်း၊ (ငါကဲ့သို့ တိရစ္ဆာန်ပင်ဖြစ်ပါလျက် ငါ့ထက်သာသည်ဟု ဆိုမှုဆိုဖွယ် အဘယ်သူမို့ တဲ့နည်း) အဟံ= ငါသည်လည်း၊ ဣမံ ဥဒကရဟဒံ= သို့။ပ။ ယံနုန ပက္ကမေယျ=စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့တုပပြုရန်စိတ်အကြံသည်၊ (အဿ=ရာ၏)

သော= ထိုယုန်သည်၊ ဝါ= ထိုကြောင်သည်၊ တံ ဥဒကရဟဒံ= သို့၊ သဟသာ=အဆော့တလျင်၊ အပ္ပဋိသင်္ခါ=မစူးစမ်း မဆင်ခြင်မှု၍၊ ပက္ခန္ဓေ ယျ= ပြေးဆင်းရာ၏၊ တဿ= ထိုယုန်သည်၊ ဝါ= ထိုကြောင်သည်၊ သံသိဒိဿတိ ဝါ=ရေနစ်သော်လည်း နစ်လတ္တံ့၊ ဥပ္ပဝိဿတိ ဝါ= ပေါလောပေါ်သော်လည်း ပေါလောပေါ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤနစ်ခြင်း၊ ပေါလောပေါ်ခြင်းဟူသော၊ ဧတံ= ဤသို့မိမိကြံစည်တိုင်း မဖြစ်နိုင်ခြင်း အကျိုးတရားသည်၊ ပါဠိကခံ= သည်၊ (ဟောတိ) ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ= ထိုသို့နစ်ခြင်း ပေါလောပေါ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ= ဟူမူ) ဥပါလိ= လိ၊ အတ္တဘာဝေါ=(ယုံနှင့်ကြောင်တို့၏) ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောသည်၊

ပရိတ္တော=သေးငယ်သည်၊ (ဟုတွာ=၍) ဂမ္ဘိရေ=၌၊ ဂါမံ=ကို၊ န ဝိန္ဒတိ= မရနိုင်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ= ထိုသို့နစ်ခြင်း ပေါလောပေါ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဥပါလိ=လိ၊ ဧဝမေဝံ။ပ။

ဥပါလိ=လိ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ဒဟရော=ငယ် ရွယ်သော၊ မန္တော=နံ့နွေးသော၊ ဥတ္တာနသေယျကော=ပက်လက်အိပ်နေ တတ်သော၊ ကုမာရော=နိစိုကလေးသူငယ်သည်၊ သကောန=မိမိဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ မုတ္တကရီသေန=ကျင်ငယ်ကျင်ကြီးဖြင့်၊ ကီဠတိ=ကစား၏၊ ဥပါလိ=လိ၊ တံ=ထိုမိမိကျင်ငယ်ကျင်ကြီးဖြင့် ကစားခြင်းကို၊ (တွံ=သင် သည်) ကိမညသိ= အဘယ်သို့ထင်မြင်သနည်း၊ အယံ=ဤမိမိကျင်ငယ် ကျင်ကြီးဖြင့်ကစားခြင်းဟူသော၊ ဗာလခိဉ္စာ=နိစိုကလေးသူငယ်၏ ကစား ပျော်မြူးခြင်းသည်၊ ကေဝလာ=(ကလေးအတွက်) စုံလင်နေသည်၊ ပရိပူရာ= ပြည့်စုံနေသည်၊ ဟောတိ နန=ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=စုံလင်နေသည်မှန်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ)

ဥပါလိ=လိ၊ သ သော ကုမာရော=ထိုကလေးသူငယ်သည်၊ အပရေန= တပါးတခြားသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ ဝုဒ္ဓိံ=အရွယ်ကြီးပွားတိုးတက် လာခြင်းကို၊ အန္ဓာယ=စွဲ၍၊ ဣန္ဒြိယာနံ=မျက်စိနားစသောဣန္ဒြေတို့၏၊ ပရိပါကံ=ရင့်ကျက်လာမှုကို၊ အန္ဓာယ= ၍၊ ကုမာရကာနံ=ကလေးသူငယ် တို့၏၊ ယာနိ ကာနိစိ= ကြွင်းမဲ့ဥသံ့ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ကီဠာပကာနိ= ပျော်ရွှင်စေတတ်သော ကစားခြင်းတို့သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ သေယျ ထိဒံ=ထိုပျော်ရွှင်စေတတ်သော ကစားခြင်းတို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူ။

ဝင်္ဂကံ=ထွန်ငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းလည်းကောင်း၊ ဃဒ္ဓိကံ=တုတ်ရှည်

၁။ဝင်္ဂကံ ဃဒ္ဓိကံ မောက္ခစိကံ။ ။“ဝင်္ဂကန္တိ ကုမာရကာနံ ကီဠနကံ ခုဒ္ဒကနဂံလံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ဝင်္ဂကသဒ္ဓါသည် ကလေး သူငယ်တို့၏ ကစားစရာထွန်ငယ်ဟူသော အနက်ကိုဟောသော အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒါကပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲ၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုဖွယ်မလို၊ ဤနေရာ၌ ထွန်ငယ်ကိုသာ မယူဘဲထိုထွန်ငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းတိုင်အောင်

ဖြင့် တုတ်တိုကို ရိုက်ခတ်ကစားခြင်းမည်သော (ကြေးသားတောက်) ကစားခြင်းလည်းကောင်း၊ မောက္ခစိကံ=ကျွမ်းထိုးကစားခြင်းလည်းကောင်း၊ (ခန္ဓာကိုယ်ကို ထက်အောက်ပြောင်းပြန် ကျွမ်းထိုးလှန်ကစားခြင်း လည်းကောင်း) စိဂုံလကံ^၁=လေတိုက်ခတ်သဖြင့် ချာချာပတ်ပတ်လည်တတ်သော ထန်းရွက်စကြာဖြင့် ကစားခြင်းလည်းကောင်း၊ ပတ္တာဠကံ=သစ်ရွက်ပြည်တောင်းငယ်ဖြင့် သဲစသည်ကိုချင့်၍ကစားခြင်းလည်းကောင်း၊ ရထကံ=ရထားငယ်ဖြင့်ကစားခြင်းလည်းကောင်း၊ ဓနုကံ=လေးငယ်ဖြင့်ကစားခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ တောဟိ=ထိုကစားခြင်းမျိုးတို့ဖြင့်၊ ကိဠတိ=ကစား၏။

ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ တံ=ထိုထွန်ငယ်စသည်ဖြင့် ကစားခြင်းကို၊ တံ=သင်သည်၊ ကိ မညသိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်ပါသနည်း၊ အယံ ခိဉ္ဇာ=ဤထွန်ငယ်စသည်ဖြင့်ကစားခြင်းသည်၊ ပုရိမာယ= ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ခိဉ္ဇာယ=နိ.စိ.ကလေးသူငယ်၏ ကစားခြင်းထက်၊ အဘိက္ကန္တတရာ စ=အထူးသဖြင့် လိုလားနှစ်သက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏီတတရာ စ= အထူးသဖြင့် မွန်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ နနု=ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊

ဌာနုပစာရအားဖြင့်ယူပါ၊ ဃဋေန ကိဠနံ ဃဋိကံ=တုတ်ဖြင့် ကစားခြင်း၊ ဝါ=တုတ်ရှည်ဖြင့် တုတ်တိုကို ရိုက်ခတ်သဖြင့် ကြေးသားတောက်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ကစားခြင်း။ ပါဠိတော်၌ “ကိဠာပကာနိ”ဟု နပုလ္လိင် ရှိသောကြောင့် ဃဋိကံဟု နပုလ္လိင်ရုပ်ထားသည်၊ ဋိကာ၌မူ ဃဋေန ကိဠာ ဃဋိကာ ဟူ၍ ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်ရှိ၏။ မောက္ခစိကပုဒ်ကား ဝကံက ပုဒ်ကဲ့သို့ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။

၁။စိဂုံလကံ ပတ္တာဠကံ။ ။စိဂုံလဓာတ် ကျပစ္စည်းဖြင့် စိဂုံလကံ ဟုဖြစ်၏၊ စိဂုံလယတိ ပရိတ္တမတီတိ စိဂုံလကံ=(လေတိုက်ခတ်သဖြင့်) ချာချာပတ်ပတ်လည်တတ်သော ထန်းရွက်စကြာ။ ဤ၌မူ ထန်းရွက် စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ထိုစကြာဖြင့်ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနုပစာရ အားဖြင့်ယူရ၏၊ ပတ္တေန ပတ္တေန ကတံ အဠကံ ပတ္တာဠကံ=သစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော ပြည်တောင်းခွက်ငယ်(ကစားဖွယ်ပစ္စည်း)၊ ထိုခွက်ငယ်ဖြင့် သဲစသည်ကိုချင့်၍ ကလေးများကစားခြင်း။

ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=သာလွန်နှစ်သက်အပ် မွန်မြတ်လှသည်မှန်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဥပါလိ=လိ၊ သ သော ကုမာရော=ထိုသူငယ်သည်၊ (ထိုထွန်ငယ် စသည်ဖြင့် ကစားသော သူငယ်သည်) အပရေန=သော ။ပ။ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုး ကုန်သော၊ ကာမဂုဏေဟိ= ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ ဝါ= ဝတ္ထုကာမဟူသော အစုအဝေးတို့သည်၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမဟူသောအနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဝါ=တို့နှင့်၊ ဝါ= တို့ဖြင့်၊ [“တို့သည်”ဟု အနက်ပေးခိုက် သမပ္ပိတော၌စပ်၊ “တို့နှင့်”ဟု အနက်ပေးခိုက် သမင်္ဂိဘူတော-၌စပ်၊ “တို့ဖြင့်”ဟု အနက်ပေးခိုက် ပရိစာရေတိ၌စပ်] သမပ္ပိတော=ကောင်းစွာဆိုက်ရောက်အပ်လျက်၊ သမင်္ဂိဘူတော=ပြည့်စုံသူဖြစ်လျက်၊ ပရိစာရေတိ=မြူးထူးပျော်ပါးကစား၏ ။

[ကာမဂုဏ်ငါးမျိုးကိုပြတော်မူလို၍ “စက္ခုဝိညေယျေဟိ ရူပေဟိ” စသည်ကိုမိန့်တော်မူ၏] စက္ခုဝိညေယျေဟိ= စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် စက္ခုဒွါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌေဟိ=အလိုရှိအပ်သော အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ကန္တေဟိ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=စိတ်နှလုံးကိုတိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ပိယရူပေဟိ=ချစ်ဖွယ်သဘောရှိကုန်သော၊ ကာမူပသံဟိတေဟိ=(အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ကာမရာဂနှင့် ကပ်ရောက်ဆက်သွယ်အပ်ကုန်သော၊ [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၃) နိဗ္ဗေဓိကသုတ်လည်းကြည့်] ရဇနီယေဟိ=စွဲမက်မှုရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စွဲမက်စေတတ်ကုန်သော၊ ရူပေဟိ=ရူပါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။

သောတဝိညေယျေဟိ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်နှင့်သောတဒွါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌေဟိ=ကုန်သော၊ ကန္တေဟိ=ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=ကုန်သော၊ ပိယရူပေဟိ=ကုန်သော၊ ကာမူပသံဟိတေဟိ=ကုန်သော၊ ရဇနီယေဟိ=ကုန်သော၊ သဒ္ဓေဟိ=သဒ္ဓါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဃာနဝိညေယျေဟိ=ဃာနဝိညာဏ်

ဖြင့်သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌဟိ=ကုန်သော။ပ။ ရဇနိယေဟိ=ကုန်သော၊ ဂဇ္ဇဟိ=ဂဇ္ဇာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဇိဝှါဝိညေယျဟိ=ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌဟိ=ကုန်သော။ပ။ ရဇနိယေဟိ=ကုန်သော၊ ရသေဟိ=ရသာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ ကာယဝိညေယျဟိ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကာယဝိညာဏ်နှင့် ကာယဒွါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့်သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌဟိ=ကုန်သော။ပ။ ရဇနိယေဟိ=ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဟိ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (သမပ္ပိတော=အပ်လျက်၊ သမံဂီဘူတော=လျက်၊ ပရိစာရေတိ=၏။)

ဥပါလိ=လိ၊ တံ=ထိုကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ဖြင့် မြူးထူးပျော်ပါးကစားနေခြင်းကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိံ မညသိ=နည်း၊ အယံ ခိဉ္ဇာ=ဤကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ဖြင့် ပျော်မြူးခြင်းသည်၊ ပုရိမာဟိ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ခိဉ္ဇာဟိ=ပျော်မြူးခြင်းတို့ထက်၊ (ကျင်ကြီးကျင်ငယ်၊ ထွန်ငယ်စသည်တို့ဖြင့် ပျော်မြူးခြင်းတို့ထက်) အဘိက္ကန္တတရာ စ= ကောင်း၊ ပင်္ဂဏိဘတရာ ဗ=ကောင်း၊ ဟောတိ နန=ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) စဝံ ဘန္တေ=သာလွန်နှစ်သက်အပ် မွန်မြတ်လှသည်မှန်ပါ၏ ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ကြားလျှောက်ထားပြီ)

ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ ဣစ လောကေ=ဤသတ္တလောက၌၊ [ဝေါကာ အနက်မရ နိပါတ်မျှ] အရဟံ=ပူဇော်အထူးကိုခံယူ တော်မူထိုက်သော၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှဝေးကွာတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာ ပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ၊ သိမြင်တော်မူသော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော=ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး၊ စရဏ(၁၅)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ သုဂတော=ကောင်းမြတ်ဖြောင့်တန်း နိဗ္ဗာန်နန်းသို့ ကြွမြန်းတော်မူသော၊ လောကဝိဒူ=(သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက၊ သြကာသလောကတည်းဟူသော) လောကသုံးပါးကို သိတော်မူသော၊ အနတ္တရော=သီလ သမာဓိ ပညာစသောဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါ အားလုံးတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်တော်မူသော။

ပုရိသဒမ္မသာရထိ=ဆုံးမသင့်ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူသော၊ [တနည်း-အနတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ=ဆုံးမသင့်ဆုံးမထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမတော်မူရာ၌ တန်းတူရည်တူ မှီသူကင်းအောင် စွမ်းဆောင်တော်မူသော] ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့၏၊ သတ္တာ=ဆရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေါ=သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်းသိ၍ ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ကိုလည်း တဆင့်သိအောင်ဟောကြားတော်မူသော၊ ဘဂဝါ=(ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊ ယသ၊ သီရိ၊ ကာမ၊ ပယတ္တဟူသော) ဘုန်းတော်မြောက်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ပွင့်ထွန်းပေါ်လာတော်မူ၏။ ။

သော=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒေဝကံ=အောက်ကာမာဝစရနတ်ပြည် ငါးထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သမာရကံ=မာရ်မင်းအမှုထမ်း၊ ဝသဝတ္တိဘုံသားနတ်အပေါင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကံ=နှစ်ဆယ်သောဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဣမံလောကံ= ဤဩကာသလောကကိုလည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏီ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝါ= ဤသာသနာတော်၏ ဆန်ကျင်ဘက်ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ မကောင်းမှုတို့ကိုငြိမ်းစေပြီးသောရဟန္တာ၊ မကောင်းမှုတို့ကိုပယ်ရှားပျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿံ=သမ္မုတိနတ်တည်းဟူသောလူမင်း၊ ထိုလူမင်းနှင့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့မှ ကြွင်းကျန်သော လူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇံ=သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သယံ=ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးချွန်လွန်ကဲသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် သိ၍၊ သစ္စိကတွာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ ပဝေဒေတိ=ဟောကြားသိစေတော်မူ၏။ ။

သော=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ္တိတရားတော်ကို၊ အာဒိကလျာဏံ=အစပိုင်း၌ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (လေးပါးဒရိယောဂါထာ၌ ပဌမပါဒဟူသောအစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) မဇ္ဈေကလျာဏံ=(ဒုတိယပါဒဟူသော) အလယ်ပိုင်း၌ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ ပရိယော

သာနကလျာဏံ=(စတုတ္ထပါဒဟူသော) အဆုံးပိုင်း၌ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ သာတ္ထံ=(သတိပဋ္ဌာန်, သမ္မပ္ပဓာန်အစရှိသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗုဉ္ဇနံ=(သိထိလ, ဓနိတစသော) အက္ခရာနှင့် ပြည့်စုံပီသအောင်လည်းကောင်း၊ ဧကဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓံ=ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း၊ (ပစ္စည်းလာဘ်မျိုး၊ မမျှော်ကိုးဘဲ၊ အကျိုးလိုလား၊ မေတ္တာပွားယှဉ်၊ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း) ဒေသေတိ=ဟောကြားတော် မူ၏၊ (ဧဝံ=ဤသို့, အာဒိကလျာဏစသည်ဖြစ်အောင်၊ ဒေသေဇ္ဇော စ= ဟောကြားတော်မူလျှင်လည်း) မြဟ္မစရိယံ=(သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့်သွင်းယူ အပ်သော) မြတ်သောအကျင့်ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ပကာသေတိ= ထင်ရှားပြတော်မူ၏။

တံ ဓမ္မံ=ထိုပရိယတ္တိတရားတော်ကို၊ (အာဒိကလျာဏအစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော ထိုပရိယတ္တိတရားတော်ကို) ဂဟပတိ ဝါ= အိမ်ရှင်ကုန်သည် လယ်သမား လူတန်းစားသည်လည်းကောင်း၊ ဂဟပ တိပုတ္တော ဝါ=အိမ်ရှင်ကုန်သည် လယ်သမား လူတန်းကား၏ သားသည် လည်းကောင်း၊ အညတရသ္မိံ=အခြားတမျိုးမျိုးသော၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ပစ္စာဓာတော ဝါ=မွေးဖွားသောသူသည်လည်းကောင်း၊ သုဏာတိ=ကြားနာ ၏၊ သော=(ဂဟပတိစသော)ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ ဓမ္မံ=ထိုတရားကို၊ သု တ္တာ=ကြားနာ၍၊ တထာဂတေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ သဒ္ဓံ=ယုံကြည်အားထား သဒ္ဓါတရားကို၊ ပဋိလဘတိ=ရ၏။

☞ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တေန သဒ္ဓါပဋိလာဘေန=ထိုသဒ္ဓါတရားကို ရရှိခြင်းနှင့်၊ ဝါ=ထိုရရှိအပ်သောသဒ္ဓါတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ= ဖြစ်၍) ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဒ္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသဒ္ဓိက္ခတိ=နည်းဟူမူ) ယရာဝါသော=အိမ်ဟူသော နေရာဌာနသည်၊ သမ္မာဓော= ကျဉ်းမြောင်း၏၊ ရဇာပထော=ကိလေသာမြူ ထရာအရပ်ဖြစ်၏၊ ဝါ=ကိလေသာမြူတို့၊ လာရာလမ်းကြောင်းဖြစ်၏၊ ပစ္စန္ဒာ=ရဟန်းအဖြစ်သည်၊ ဝါ=ရဟန်းဘဝသည်၊ အတ္တောကာသော= လွင်တီးခေါင် ဟင်းလင်းပြင်နှင့်တူ၏၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတာ=

နေသောသူသည်၊ ဣဒံ ဗြဟ္မစရိယံ=ဤသိက္ခာသုံးရပ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကို၊ ဧကန္တ ပရိပုဏ္ဏံ=စင်စစ်ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံအောင်၊ ဧကန္တ ပရိ သုဒ္ဓံ= စင်စစ်ထက်ဝန်းကျင်ဖြူစင်အောင်၊ သင်္ခလိခိတံ=ဆေးကြောပွတ် တိုက်အပ်သော ခရုသင်းနှင့်တူအောင်၊ စရိတုံ=ကျင့်ခြင်းငှါ၊ န သုကရံ= လွယ်ကူစွာပြုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဝါ=ခက်ခဲ၏။

အဟံ=ငါသည်၊ ကေသမသု=ဆံပင်နှင့် မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ကို၊ ဩဟာရေတွာ=ရိတ်ပယ်၍၊ ကာသာယာနိ=ဖန်ရည်ကိုသောက်တတ်ကုန် သော၊ ဝါ=ဖန်ရည်ဖြင့်ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့ကို၊ အတ္ထာ ဒေတွာ=ဝတ်ရုံ၍၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ ဝါ=အိမ်ယာတည်ထောင်လှူဘောင်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွါ၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူအဆင့်အတန်းမြင့်မား ကြီးပွားရေးကိုဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာရဟန်းအဖြစ်တည်းဟူသော သီလသမာဓိပညာ အကျင့်သိက္ခာကို) ယံနုန ပဗ္ဗဇေယျံ=ကျင့်ရပါမူကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏)

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ အပ္ပံ ဝါ=(တထောင်မပြည့်၍) နည်းသော၊ ဘောဂက္ခန္ဓံ=စည်းစိမ်အစု အဝေးကို၊ ပဟာယ ဝါ=ပယ်စွန့်၍သော်လည်းကောင်း၊ မဟန္တံ=(တထောင် မှအစ) များပြားလှသော၊ ဘောဂက္ခန္ဓံ= ကို၊ ပဟာယ ဝါ=ပယ်စွန့်၍သော် လည်းကောင်း၊ အပ္ပံ=(၂၀)မပြည့်၍ နည်းသော၊ ဉာတိပရိဝဋ္ဌံ=ဆွေမျိုး အနှောင်အဖွဲ့ကို၊ ပဟာယ ဝါ=ကောင်း၊ မဟန္တံ=(၂၀)မှအစ များပြားလှသော၊ ဉာတိပရိဝဋ္ဌံ=ကို၊ ပဟာယ ဝါ=ကောင်း၊ ကေသမသု=ကို၊ ဩဟာရေတွာ= ၍။ပ။ အနဂါရိယံ=ကို၊ ပဗ္ဗဇေတိ=ကျင့်၏။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့အားဖြင့်၊ (ဤသို့ “သမ္မာဓော ယရာဝါသော” စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ဆွေမျိုး အနှောင်အဖွဲ့ကိုပယ်စွန့်ကာ ရဟန်းအဖြစ်ကိုကျင့်ခြင်းအားဖြင့်) ပဗ္ဗဇိတော= ရဟန်းအဖြစ်ကိုကျင့်သည်၊ သမာနော= ဖြစ်လသော်၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်း တို့၏၊ သိက္ခာ+ သာဓိဝ+ သမာပနော= အဓိသီလသိက္ခာ+ အတူတကွ အသက်ရှည်နေထိုင်ရာ သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်သို့၊ ကောင်းစွာရောက်လျက်၊

ပါဏာတိပါတ်=သတ္တဝါ, အသက်ကို သတ်ခြင်းကို၊ ဝါ=သတ္တဝါ, အသက်ကို လျင်မြန်စွာလျော့ကျစေခြင်းဟူသောစေတနာကို၊ [အခြားအနက်များနှင့် အဓိပ္ပါယ်ရှင်းလင်းချက်တို့ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁)ဥပေါသထသုတ်ကြည့်] ပဟာယ=ပယ်စွန့်ပြီး၍၊ ဝါ=ပယ်စွန့်ပြီးသည်မှစ၍၊ ပါဏာတိပါတာ=သတ္တဝါ, အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=အမြဲအစဉ် ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

နိဟိတဒဏ္ဍော=ချထားအပ်သောတုတ်ရှိလျက်၊ ဝါ=သူတပါးကို ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်းငှာ တုတ်မကိုင်ဆောင်ဘဲ၊ နိဟိတဒဏ္ဍော=ချထားအပ်သော (တုတ်မှတပါးအခြားသော) လက်နက်ရှိလျက်၊ လဇ္ဇိ=မကောင်းမှုမှ ရှက်လျက်၊ ဒယာပန္နော=သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာသို့ ရောက်လျက်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိ=အားလုံးသော သတ္တဝါ ဖြစ်သူမှန်သမျှတို့ကိုစီးပွားဖြင့် ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

အဒိန္နာဒါနံ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်ခြင်းကို၊ ဝါ= လုယက်ကြောင်းစေတနာကို၊ ပဟာယ=ပယ်ပြီး၍၊ ဝါ=ပယ်ပြီးသည်မှစ၍၊ အဒိန္နာဒါနာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိန္နာဒါယိ=ပိုင်ရှင်ပေးအပ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာယူလျက်၊ ဒိန္န ပါဋိကံခိ=ပိုင်ရှင်ပေးအပ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာ အလိုရှိလျက်၊ အထေနေန=မခိုးဝှက်တတ်သော၊ (အထေနေတ္တာ=မခိုးဝှက်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) သူစိဘူတေန=စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အတ္တနာ=အတ္တဘောဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

အဗြဟ္မစရိယံ=မမြင့်မြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို၊ ဝါ=မမြင့်မြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဟူသော စေတနာကို၊ ပဟာယ=၍၊ ဗြဟ္မစာရီ=(မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သည်၊ အာရာစာရီ=မေထုန်မှဝေးစွာကျင့်သည်၊ အသဒ္ဓမ္မာ=သူယုတ်မာတို့၏ အကျင့်တရားဖြစ်သော၊ ဂါမမ္မာ=ရွာသူရွာသားတို့၏ အကျင့်တရားဖြစ်သော၊ မေထုနာ=မေထုန်အကျင့်မှ၊ ဝါ=ရာဂထလာ,ညီညာတူကြ,အဖိုအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအကျင့်မှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

မုသာဝါဒံ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းကို၊ ဝါ=သူတပါးကို လွဲမှားသွားစေတတ်သော ကိုယ်နှုတ်ပယောဂကို သိစေကြောင်းစေတနာကို၊ [ကျန်အနက်များနှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) ဥပပါသထ သုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] ပဟာယ=၍၊ မုသာဝါဒါ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ သစ္စ ဝါဒီ=မှန်ကန်သောစကားကိုသာ ပြောဆိုသည်၊ သစ္စသန္ဓော= မှန်ကန်သော ရှေ့စကားနှင့် "မှန်ကန်သောနောက်စကားကို အကြားမလုပ်ဆက်စပ် တတ်သည်၊ ထေတော=စကားအားဖြင့် မြဲမြံတည်တံ့သည်၊ ဝါ=မြဲမြံ တည်တံ့သောစကားရှိသည်၊ ပစ္စယိကော= ယုံကြည်သင့် ယုံကြည်ထိုက် သည်၊ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ အဝိသံဝါဒကော=မလွဲချော် စေတတ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏။

ပိသုဏံ=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင်ပြုတတ်သော၊ ဝါ=မိမိကိုချစ်မြတ်နိုးခံရအောင်၊ သူတပါးကို အချစ်ဆိတ်သုဉ်း အမုန်းခံ ရအောင် ပြုကြောင်းဖြစ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၁၈) ဝိပတ္တိသမ္ပဒါသုတ် လည်းကြည့်] ဝါစံ=ကုန်းတိုက်စကားကို၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကား၏ အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ပဟာယ=၍၊ ပိသုဏာယ= သော၊ ဝါစာယ= တုန်းတိုက်စကားမှ၊ ဝါ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတော= ဤသူနှစ်ဦးတို့ထံ၌၊ ဝါ= ထံက၊ (ဤမောင်ဖြူနှင့်မောင်မဲတို့နှစ်ဦးထံက) သုတွာ=အပြစ်အတင်းအဖျင်းပြောစကားကြားခဲ့ရ၍၊ (မောင်လှနှင့် မောင်ဝ တို့နှစ်ဦး၏ အပြစ်အတင်းအဖျင်းစကားကြားခဲ့ရ၍) ဣမေသံ= ဤသူ နှစ်ဦးတို့၏၊ (ဤမောင်ဖြူ မောင်မဲနှစ်ဦးတို့၏) ဘောဒါယ=စိတ်ဝမ်း ကွဲပြားခြင်းငှါ၊ (မောင်လှမောင်ဝတို့နှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားခြင်းငှါ) အမုတြ= ထိုသူတို့ထံ၌၊ (ထိုမောင်လှနှင့်မောင်ဝတို့ထံ၌) န အက္ခာတာ= မပြော ဆိုတတ်၊ [မောင်လှနှင့်မောင်ဝတို့၏ အတင်းအဖျင်းစကားများကို မောင်ဖြူ နှင့်မောင်မဲတို့နှစ်ဦး တီးတိုးပြောနေသည်ကိုကြားခဲ့ပြီးနောက် အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲပြားစေရန် မောင်လှနှင့်မောင်ဝတို့ထံသွား၍ "မင်းတို့ မ ကောင်းကြောင်းကို မောင်ဖြူနှင့် မောင်မဲတို့ တီးတိုးတီးတိုးပြောနေတယ်" ဟူ၍ ကတုန်းကတိုက် မလုပ်တတ်ဟူလို]

အမုတြ ဝါ=ထိုသူတို့ထံ၌သော်လည်း၊ ဝါ=ထိုသူတို့ထံကသော်လည်း၊

(ထိုမောင်လှနှင့် မောင်ဝတို့ ထံကသော်လည်း) သုတွာ=အပြစ်အတင်းအဖျင်း စကားကြားခဲ့ရ၍၊ (မောင်ဖြူမောင်မဲတို့ မကောင်းကြောင်း အတင်းအဖျင်း စကားကြားခဲ့ရ၍) အမူသံ=ထိုသူတို့၏၊ (ထိုမောင်လှ၊ မောင်ဝတို့၏) ဘောဒါယ=(မောင်ဖြူ မောင်မဲတို့နှင့်) စိတ်ဝမ်းကွဲပြားခြင်းငှါ၊ ဣမေသံ= ဤသူတို့ကို၊ (ဤမောင်ဖြူ မောင်မဲတို့ကို) န အက္ခာတာ=မပြောဆို၊ ဣတိ=ထိုကြောင့်ပင်၊ (ဤသို့ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် မပြောဆိုတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်ပင်) ဘိန္နာနံ ဝါ=စိတ်ဝမ်းကွဲပြားနေသူတို့ကိုလည်း၊ သန္ဓာ တာ=စေ့စပ်ပေးတတ်၏၊ သဟိတာနံ ဝါ=ညီညီညွတ်ညွတ် အတူတကွ ဖြစ်နေသူတို့အားလည်း၊ အနပ္ပဒါတာ=ထပ်လောင်းအားဖြည့်ဆက်သွယ် ပေးတတ်၏၊ ဝါ=အစဉ်လိုက်ကာ ခိုင်မြဲအောင် ဆက်သွယ်မှုပြုလုပ်ပေး တတ်၏၊ သမဂ္ဂါရာမော=ညီညွတ်သူဟူသော ပျော်မွေ့ရာဌာနရှိ၏၊ သမဂ္ဂ ရတော=ညီညွတ်သောသူတို့၌ ပျော်မွေ့တတ်၏၊ သမဂ္ဂနန္ဒိ=ညီညွတ်သူ တို့ကို မြင်ကြားရသော် နှစ်သက်တတ်၏၊ သမဂ္ဂကရဏိ=ညီညွတ်အောင် ပြုတတ်သော၊ ဝါစံ=စကားကို၊ ဘာသိတာ= ပြောဆိုတတ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏။

ဖရသံ=ကြမ်းတမ်းသော၊ ဝါ= မိမိနှင့်သူတပါးကို ကြမ်းတမ်းအောင် ပြုကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါစံ=စကားကို၊ ဝါ=စကား၏အကြောင်းရင်းစေတနာ ကို၊ ပဟာယ=၍၊ ဖရသာယ=သော၊ ဝါစာယ=မှ၊ ဝါ= မှ၊ ပဋိဝီရတော= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယာ သာ ဝါစာ= အကြင်စကားသည်၊ နေလာ= အပြစ်မရှိ၊ ကဏ္ဍသုခါ= ကြားရသူတို့၏ နားကိုချမ်းသာစေတတ်၏၊ ပေမနိယာ=ချစ်ခင်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်၏၊ ဟဒယဂံမာ=(မထိုးမနှက် ချော ညက်စွာ) စိတ်နှလုံးသို့ ဝင်ရောက်လာ၏၊ ပေါရိ=မြို့ကြီးသူသဖွယ် နုနယ် သိမ်မွေ့၏၊ ဝါ=ကောင်းခြင်းဂုဏ်အင် ပြည့်စုံလင်သည်အဖြစ်၌ဖြစ်၏၊ ဝါ= မြို့သူမြို့သားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအသုံးအနှုန်းဖြစ်၏၊ ဗဟုဇနက္ခန္ဓာ= များစွာသောလူအပေါင်းသည် နှစ်သက်အပ်၏၊ ဗဟုဇနမနာပါ= များစွာ သော လူအပေါင်း၏ စိတ်နှလုံးကိုတိုးပွားစေတတ်၏၊ တထာရူပိ=ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ ဝါစံ= စကားကို၊ ဘာသိတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

သမ္မပ္ပလာပံ=ပြန်ဖျင်းသောစကားကို၊ ဝါ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီး

တတ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကင်းမဲ့သော အကြောင်းအရာကိုပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို။ပ။ ဟောတိ=၏။ ကာလဝါဒီ=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌ ပြောဆို တတ်၏။ ဘူတဝါဒီ=ဟုတ်မှန်သောသဘောကိုသာ ပြောဆိုတတ်၏။ အတ္ထဝါဒီ=မျက်မှောက်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်သော စကားကိုသာပြောဆိုတတ်၏။ ဓမ္မဝါဒီ=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးနှင့် စပ်သောစကားကိုသာ ပြောဆိုတတ်၏။ ဝိနယဝါဒီ=သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာ နဝိနည်းနှင့် စပ်သောစကားကိုသာ ပြောဆိုတတ်၏။ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၂) ဒုတိယဥရုဝေလသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၁၉၈)အတ္ထုပ္ပတ္တိသုတ်တို့ကို လည်းကြည့်] နိဓာနဝတိ= သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားရာ စိတ်နှလုံးရှိသော၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး၌ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားထိုက်သော၊ သာပဒေသံ=ညွှန်ပြ ပြောဆိုဖွယ်ရာ ဥပမာ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပရိယတ္တဝတိ= အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ်ရှိသော၊ အတ္ထသံဟိတံ= မကုန်ခန်းနိုင်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဝါ= ဦးစွာပဌမ သတ်မှတ်ပြောဆိုထား အပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပါယ်အကြောင်းအရာနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော၊ ဝါစံ=စကားကို။ ကာလေန=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌၊ ဘာသိတာ=ပြောဆို တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

(တနည်း) နိဓာနဝတိ=သော၊ ဝါ=သော၊ ဝါစံ=စကားကို၊ သာပဒေသံ =ညွှန်ပြပြောဆိုဖွယ်ရာ ဥပမာ အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွဖြစ်အောင်၊ ဝါ =ညွှန်ပြပြောဆိုဖွယ်ရာ ဥပမာ အကြောင်းယုတ္တိပါရှိစေလျက်၊ ပရိယတ္တဝတိ= အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ်ထားလျက်၊ အတ္ထသံဟိတံ=မကုန်ခန်းနိုင်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်ပြည့်စုံအောင်၊ ဝါ= ဦးစွာပဌမ သတ်မှတ်ပြောဆိုထား အပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပါယ်အကြောင်းအရာနှင့်သာ သက်ဆိုင်အောင်၊ ကာလေန=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌၊ ဘာသိတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

☞ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝိဂေါမဘူတဂါမသမာရဗ္ဗာ=မျိုးစေ့အပေါင်း နှင့် စိမ်းရှင်သော မြက်သစ်ပင်အပေါင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော= ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ဧကဘတ္တိကော=တထပ်တည်းသော နံနက်စာဆွမ်းရှိသည်၊ ဝါ= နေ့မွန်းမလွဲမီအတွင်း နံနက်စာဆွမ်းတထပ်သာ ဘုဉ်းပေးသည်၊ ရတ္တာပရတော=ညဉ့်၌စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဝိကာလ

ဘောဇနာ=နေမွန်းလွဲချိန်၌စားခြင်းမှ၊ (နေမဝင်မီအတွင်း နေမွန်းလွဲချိန်၌ ယာဝကာလိကခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကိုစားခြင်းမှ) ဝိရတော= ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

နစ္စဂိတဝါဒိတဝိသုကာဒဿနာ=ကိုယ်တိုင်ကခြင်း၊ သူတပါးကို အက ခိုင်းခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သီချင်းဆိုခြင်း၊ သူတပါးကိုသီချင်းဆိုခိုင်းခြင်း၊ ကိုယ် တိုင် တီးမှုတ်ခြင်း၊ သူတပါးကိုတီးမှုတ်ခိုင်းခြင်း၊ သူတပါးတို့ အလို အလျောက် ကပြသီဆိုတီးမှုတ်မှုတို့ကို မြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဆူးငြောင့်တံကျင်သဖွယ်ဖြစ်သော ကြည်ရှုနားထောင်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ= ၏၊ မာလာဂန္ဓ ဝိလေပနဓာရဏာ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ=ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာနှင့် နံ့သာပျောင်းတို့ဖြင့်နိမ့်သောနေရာ ကို ဖို့သိပ်ပြုပြင်ခြင်း၊ အသားအရေ မွှေးကြိုင်လှပအောင် လိမ်းကျံခြယ်လှယ် ခြင်းတို့၏ အကြောင်းရင်းစေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) ဥပေါသထသုတ်ကြည်.]

ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ=(တတောင်ထွာထက်ခြေထောက်ရှည်၍) မြင့်သောနေရာနှင့် အလျားအနံ ကြီးမားခမ်းနား ဆန်းကြယ်သောအိပ်ရာ ခင်းမှ၊ ဝါ=မြင့်သောနေရာ၊ အလျားအနံ ကြီးမားခမ်းနားဆန်းကြယ်သော အိပ်ရာခင်းနှင့် ၎င်းတို့အပေါ်၌ ထိုင်ခြင်းလျောင်းစက်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော =သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဇာတရူပရဇတပဋိဂ္ဂဟဏာ=ရွှေငွေကိုခံယူခြင်းမှ [အလွယ်တကူသာမညမျှ အနက်ပြန်ဆိုခြင်းတည်း၊ တိတိကျကျ ပြန်ဆိုလျှင်] ဝါ= ရွှေငွေကို ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း၊ သူတပါးကိုခံယူစေခြင်း၊ နီးဝေးနှစ်တန် အပ်နှံလှူဒါန်းအပ်သည်ကို စိတ်ဖြင့်လက်ခံသာယာနေခြင်းမှ၊ ဝါ=ရွှေငွေကို ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ။ပ။ [ဤနေရာ၌ ရေးသင့်သမျှ အားလုံးကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၈) အတ္တန္တပသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ] အာမကဓညပဋိဂ္ဂ ဟဏာ=စပါးစိမ်းကိုခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ=စပါးစိမ်းကို ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း၊ သူတပါးကိုခံယူခိုင်းခြင်း၊ နီးဝေးနှစ်တန်အပ်နှံလှူဒါန်းအပ်သည်ကို စိတ်ဖြင့် လက်ခံသာယာနေခြင်းမှ၊ ဝါ=စပါးစိမ်းကို ကိုယ်ဖြင့်ခံယူခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်ခံယူခြင်းမှ။ပ။

အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာ=အသားစိမ်းကိုခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ=အသားစိမ်းကို

ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း၊ သူတပါးကိုခံယူစေခြင်း၊ နီးဝေးနှစ်တန် အပ်နှံလှူဒါန်း
 အပ်သည်ကို စိတ်ဖြင့် လက်ခံသာယာနေခြင်းမှ၊ ဝါ=အသားစိမ်းကို
 ကိုယ်ဖြင့်ခံယူခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့်ခံယူခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်ခံယူခြင်းမှ။ ပ။ [နောက်ပုဒ်များ
 ကိုလည်း ဤအတိုင်းအနက်သုံးမျိုးစီဆိုပါ] ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏာ=
 မိန်းမအို၊ မိန်းမပျိုတို့ကို ခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ=မှ၊ ဝါ=မှ ။ ပ။ ဒါသိဒါသ
 ပဋိဂ္ဂဟဏာ=ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်ယောက်ျားတို့ကို ခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ=မှ၊ ဝါ
 =မှ။ ပ။ အဇ=ဆိတ်+ ဇဠက=သိုး+ ကုက္ကုဋ=ကြက်+ သူကရ=ဝက်+
 ဟတ္ထိ=ဆင်+ဂဝ(ဂေါ)= နွား+ အဿ=မြင်း+ ဝဠဝ=မြည်း။ ခေတ္တဝတ္ထု
 ပဋိဂ္ဂဟဏာ=လယ်ယာတို့ကို ခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ=လယ်ယာတို့ကို ကိုယ်တိုင်
 ခံယူခြင်း၊ သူတပါးကိုခံယူခိုင်းခြင်း၊ မျက်မှောက်မျက်ကွယ် နှစ်သွယ်အပ်နှံ
 လှူဒါန်းအပ်သည်ကို စိတ်ဖြင့်လက်ခံသာယာနေခြင်းမှ၊ ဝါ=လယ်ယာကို
 ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့်ခံယူခြင်းမှ။ ပ။

ဒုတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂါ= စေတမန်တို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်သော
 အရပ်ဝေးသို့ သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားအပို့သွားခြင်း၊ စေခိုင်းခံရသည်
 ဖြစ်၍ တအိမ်မှတအိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်းမှ
 ။ ပ။ ကယဝိက္ကယာ=ဝယ်ခြင်းရောင်းခြင်းမှ။ ပ။ တုလာကူဋ+ ကံသကူဋ
 +မာနကူဋာ= ချိန်ခွင်ဖြင့် လိမ်လည်လှည့်စားခြင်း+ ရွှေခွက်ဖြင့် လိမ်လည်
 လှည့်စားခြင်း+ ချင့်ခွက်၊ ချင့်တောင်း၊ တိုင်းတာကြိုးဖြင့် လိမ်လည်လှည့်စား
 ခြင်းမှ။ [ကူဋာ=လိမ်လည်လှည့်စားခြင်း] ။ ပ။ ဥက္ကောဋန၊ ဝဇ္ဇန၊ နိကတိ
 သာစိယောဂါ=လားစားခြင်း၊ အကြောင်းဥပါယ် နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်
 ဖြင့် လိမ်လည်လှည့်စားခြင်း၊ မန္တန်ကိုစုပ်၊ မျက်လှည့်လည်းပြု၍ အတုအပ
 ပြုလုပ်လျက် လိမ်လည်လှည့်စားခြင်းတည်းဟူသော စဉ်းလဲကောက်ကျစ်စွာ
 ပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်းမှ။ ပ ။ ဆေဒန+ ဝဇ+ ဗန္ဓန+ ဝိပရာမောသ+
 အာလောပ+ သဟသာကာရာ=လက်စသည်ကိုဖြတ်ခြင်း+ ညှင်းဆဲနှိပ်စက်
 ခြင်း+ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ခြင်း+ (ဆီးနှင်းခြွဲပိတ်ပေါင်းတို့ဖြင့် ဖုံးကွယ်လျက်)
 ခရီးသွားတို့ကိုလုယက်ခြင်း+ ရွာနိဂုံးစသည်တို့ကို လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း+
 နိုင်ထက်စီးနင်းစားပြုတိုက် အနုကြမ်းစီးခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်
 သည်၊ ဟောတိ=၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်။ ကာယပရိဟာရိကေန=ခန္ဓာကိုယ်ကို မွေးမြူနိုင်ရုံသာရှိသော၊ စိဝရေန=သင်္ကန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုန္တိပရိဟာရိကေန=ဝမ်းဗိုက်ကိုမွေးမြူနိုင်ရုံသာရှိသော၊ ပိဏ္ဏပါတေန=ဆွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်။ ဟောတိ=၏ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယေန ယေနော=အကြင်အကြင်အရပ်ဖြင့်၊ ဝါ=သို့၊ ပက္ကမတိ=ဖဲသွားအံ့၊ (တေန တေန=ထိုထိုအရပ်ဖြင့်၊ ဝါ=သို့) သမာဒါယော=ပရိက္ခရာရှစ်ပါးကို ယူ၍သာလျှင်၊ ပက္ကမတိ=ဖဲသွား၏၊ ပက္ခိ= အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော=ငှက်သည်၊ ယေနယေနော=အကြင်အကြင်အရပ်ဖြင့်၊ ဝါ=သို့၊ ခေတိ=ပျံသွားအံ့၊ (တေန တေန=ထိုထိုအရပ်ဖြင့်၊ ဝါ=သို့) သပတ္တဘာရောဝ=မိမိ၏အတောင်ဟူသော ဝန်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ခေတိသေယျထာပိ နာမ=ပျံသွားသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ=ဤအတူပင်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အရိယေန=အပြစ်ကင်းသော၊ ဣမိနာ သီလက္ခန္ဓေန=ဤသီလဂုဏ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာကိုယ်၌၊ အာနဝဇ္ဇသုခံ=ကိလေသာဟူသော အပြစ်မရှိသော ချမ်းသာကို၊ ပဋိသံဝေဒေတိ=ခံစား၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်။ (အပြစ်ကင်းသော သီလဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၍ အဇ္ဈတ္တ အနဝဇ္ဇသုခကို ခံစားသော ထိုရဟန်းသည်) စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ= စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ ဒိသွာ=မြင်၍၊ ဝါ=မြင်လျှင်၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ=ဣတ္ထိနိမိတ်၊ ပုရိသနိမိတ်၊ သုဘနိမိတ်စသော အာရုံနိမိတ်ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့်မှတ်ယူလေ့ရှိသည်။ ဝါ=မိန်းမယောက်ျား၊ သဏ္ဍာန်နှင့် လှပသော အခြင်းအရာစသော ကိလေသာပွားကြောင်း တပေါင်းတစုတည်းသော အာရုံကို ဆန္ဒရာဂဖြင့်မှတ်ယူလေ့ရှိသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနုဗ္ဗန္တုဂ္ဂါဟိ=ကိလေသာတို့ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲထင်ရှားပေါ်ကြွလာစေတတ်သော လက်ခြေသဏ္ဍာန် ပြုံးရယ်ဟန်စသော အသေးစိတ်အမှုအရာကို ဆန္ဒရာဂဖြင့်မှတ်ယူလေ့ရှိသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်။ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) သံဝရသုတ်လည်းကြည့်]

ယတွာမိကရဏံ=အကြင်စက္ခုမြေကို မပိတ်ဆီးမစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင်မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော

စက္ခုန္တေဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ စက္ခုန္တိယံ=စက္ခုန္တေကို၊ အသံဝုတ်= (သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့်) မပိတ်ဆီးမစောင့်ရှောက်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တံ= နေသော၊ ဧနံ(ဘိက္ခု) = ဤရဟန်းကို၊ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ=အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿဟူကုန်သော၊ ဝါ=မတရားလိုချင်ခြင်းနှင့် စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ဟူကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အန္ဓာဿဝေယျံ=အစဉ်လိုက်ကုန် ရာ၏၊ ဝါ=ဖိစီးလွှမ်းမိုးကုန်ရာ၏၊ တဿ=ထိုစက္ခုန္တေကို၊ သံဝရာယ = (သတိတံခါးရွက်ဖြင့်) ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=ကျင့်၏၊ စက္ခုန္တိယံ=စက္ခုန္တေကို၊ ရက္ခတိ=စောင့်ရှောက်၏၊ စက္ခုန္တိယေ=ဤ၊ သံဝရံ =ပိတ်ဆီး စောင့်ရှောက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓံ=အသံသဒ္ဓါရုံကို၊ သုတွာ=ကြားရ၍၊ ဝါ=ကြားရလျှင် ။ပ ။ ယာနေန=နာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ= ယာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ဂန္ဓာရုံကို၊ ယာယိတွာ=နမ်း၍ ။ ပ ။ ဇိဝါယ= လျှာဖြင့်၊ ဝါ=ဇိဝါဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရသံ=အရသာ ရသာရုံကို၊ သာယိတွာ= လျက်၍ ။ ပ ။ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ= အတွေ့အထိ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတွာ=တွေ့ထိ၍ ။ ပ ။ မနဿာ=မနော ဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ=သဘောဓမ္မာရုံကို၊ ဝိညာယ=သိ၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ။ ပ ။ ယတွာမိကရဏံ=အကြင်မနိန္တေကို မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင်မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော မနိန္တေဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မနိန္တိယံ=မနိန္တေကို ။ ပ ။ တဿ= ထိုမနိန္တေကို ။ ပ ။ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အရိ ယေန=သော၊ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယသံဝရေန=ဤဣန္ဒြိယသံဝရသီလနှင့်၊ ဝါ =ဤဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော သီလနှင့်၊ သမန္နာ ဂတော=သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အဇ္ဈတ္တံ=ဤ၊ အဗျာသေကသုခံ=ကိလေသာ တို့ မသွန်းလောင်းအပ်သော ချမ်းသာကို၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ဖြင့် မရှုပ် ထွေးသော ချမ်းသာကို၊ ပဋိသံဝေဒေတိ=၏။

☞ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ထိုဣန္ဒြိယသံဝရသီလနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်း သည်) အဘိက္ကန္တေ=ရှေ့သို့သွားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ကန္တေ=နောက်သို့

ဆုတ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္မဇာနကာရီ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်။ (ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် ရှေ့သွားခြင်း၊ နောက်ဆုတ်ခြင်းကိစ္စကို ပြုလေ့ရှိသည်) ဝါ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ကို ပြုလေ့ ဖြစ်စေလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ အာလောကိတေ=မိမိ၏ ရှေ့တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝိလောကိတေ=စောင့်ငဲ့၍ ကြည့်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ ဝဲယာဘက်ကိုကြည့်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္မဇာနကာရီ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့်ပြုလေ့ရှိသည်။ (ကောင်းစွာ ခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် ရှေ့တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း၊ စောင့်ငဲ့၍ကြည့်ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသည်) ဝါ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ကို ပြုလေ့ ဖြစ်စေလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။

သမိဉ္စိတေ=လက်ခြေစသည်တို့ကို ကွေးခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပသာရိတေ=လက်ခြေစသည်တို့ကို ဆန့်တန့်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္မဇာနကာရီ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့်ပြုလေ့ရှိသည်။ (ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် ကွေးခြင်းဆန့်ခြင်းတို့ကိုပြုလေ့ရှိသည်) ဝါ=ကောင်းစွာ ခွဲခြားသိသောဉာဏ်ကို ပြုလေ့ဖြစ်စေလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ သံဃာဋီပတ္တစီဝရဓာရဏေ=နှစ်ထပ်သင်္ကန်းနှင့် သပိတ်သင်္ကန်းတို့ကို ကိုင်ဆောင်သုံးစွဲခြင်း၌၊ သမ္မဇာနကာရီ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် (ကိုင်ဆောင်သုံးစွဲမှုကို) ပြုလေ့ရှိသည်။ ဝါ=သည်။ ဟောတိ=၏။

အသိတေ=ဆွမ်းစားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပီတေ=ယာဂုစသည်သောက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဓါယိတေ= ခဲဖွယ်ခဲစားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သာယိတေ=ပျားရည်စသည်လျက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္မဇာနကာရီ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့်(စားသောက်ခဲမှုလျက်မှုကို) ပြုလေ့ရှိသည်။ ဝါ=သည်။ ဟောတိ=၏။ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ=ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စွန့်ခြင်းအမှု၌၊ သမ္မဇာနကာရီ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် (ကျင်ကြီးကျင်ငယ် စွန့်မှုကို)ပြုလေ့ရှိသည်။ ဝါ=သည်။ ဟောတိ=၏။ ဂတေ=သွားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဌိတေ=ရပ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ နိသိဇ္ဇေ=ထိုင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သုတ္တေ=အိပ်ပျော်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဇာဂရိတေ=နိုးကြားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဘာသိတေ=စကားပြောခြင်း၌လည်းကောင်း။

တုဏှိဘာဝေ=ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပစာနကာရီ=ကောင်းစွာ ခွဲခြားသိသောဉာဏ်ဖြင့် (သွားရပ်ထိုင်ခြင်းစသည်ကို)ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောဉာဏ်ကိုပြုလေ့ဖြစ်စေလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အရိယေန=အပြစ်ကင်းဝေးသော၊ ဣမိနာ သီလက္ခန္ဓေန=ဤသီလဂုဏ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော စ=ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း၊ အရိယာယ=အပြစ်ကင်းဝေးသော၊ ဣမာယ သန္တုဒ္ဓိယာ=ဤရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော စ=ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း၊ [ဤနေရာပါဠိတော်စာအုပ်၌ “ဣမာယ စ အရိယာယ သန္တုဒ္ဓိယာ သမန္နာဂတော” ဟူသောစာများကျနေသည်။ (သို့မဟုတ်လျှင်) သန္တုဒ္ဓိကို သီလက္ခန္ဓ၌ သွင်းယူသည် ဟုသော်လည်းဆိုရာ၏] အရိယေန= သော၊ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယသံဝရေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော စ=ကောင်း၊ အရိယေန= သော၊ ဣမိနာ သတိသမ္ပဇေညေန=ဤသတိတရား၊ သမ္ပဇေညဉာဏ်ပညာတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတော စ=လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဝိတ္တံ= လူသူတိတ် ဆိတ်သော၊ သေနာသနံ=အိပ်ရာနေရာဌာနသို့၊ ဘဇေတိ= ချဉ်းကပ်၏။ [ထို့နောက် နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၀)နာဂသုတ်၊ ဤပဉ္စမတွဲ နိဿယစာမျက်နှာ (၂၀၇)စသည်ကြည့်။ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ” စသည်ကို နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၃)အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ်နိဿယ စာမျက်နှာ (၁၄၇)ကြည့်]

ဥပါလိ=ဥပါလိ၊ တံ=ထိုငါမိန့် ဆိုအပ်သောစကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိံ မညသိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ အယံ ဝိဟာရော=ဤပဌမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်၍နေခြင်းသည်၊ ပုရိမေဟိ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဟာရေဟိ= ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်ရှား၍နေခြင်းစသည်တို့ထက်၊ အဘိက္ကန္တတရော စ= သာလွန်၍ နှစ်သက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏီတတရော စ=သာလွန်၍ မွန်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ နန=ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=သာလွန်နှစ်သက်အပ် မွန်မြတ်လှသည်မှန်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဥပါလိ=လိ၊ မမ=ငါ၏၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ အတ္တနိ=မိမိ၌၊ ဣမိဓိ ဓမ္မံ=ဤပဌမဈာန်တရားကိုလည်း၊ သမ္ပဿမာနာ=ကောင်းစွာမြင်ကြ

ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) အရညဝနပတ္တာနိ=ကုန်သော၊ ပန္နာနိ= ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=တို့ကို၊ ပဋိသေဝန္တိ=မှီခိုနေထိုင်ကြကုန်၏၊ စ=သို့၊ သော်လည်း၊ အနုပ္ပတ္တသဒတ္တာ=ရောက်အပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) နော တာဝ ဝိဟရန္တိ =မနေနိုင်ကြကုန်သေး။

☞ ဥပါလိ=လိ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တရားကား၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ=ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို၊ ဝုပသမာ= ချုပ်ငြိမ်း စေခြင်းကြောင့်။ ပ။ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပန္ဒ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏။ ပ။ အယံ ဝိဟာရော=ဤဒုတိယဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်၍ နေခြင်းသည်၊ ပုရိမေဟိ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဟာရေဟိ= ပဌမဈာန်သို့ဆိုက်ရောက်၍ နေခြင်းစသည်တို့ထက်။ ပ။ ဣမမ္ပိ ဓမ္မ= ဤဒုတိယဈာန်တရားကိုလည်း။ ပ။

ဥပါလိ=လိ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တရားကား၊ ဘိက္ခု= သည်၊ ပီတိယာ=ပီတိကို၊ ဝိရာဂါ စ=စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ။ပ။ အယံ ဝိဟာရော=ဤတတိယဈာန်သို့ရောက်၍ နေခြင်းသည်၊ ပုရိ မေဟိ=ကုန်သော၊ ဝိဟာရေဟိ=ဒုတိယဈာန်သို့ရောက်၍ နေခြင်းစသည် တို့ထက် ။ပ။ ဣမမ္ပိ ဓမ္မ=ဤတတိယဈာန်တရားကိုလည်း။ပ။ သုခဿ =ကာယိကသုခကို၊ ပဟာနာ စ=ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ပ။ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပန္ဒ=၍၊ ဝိဟရတိ= ၏၊ [ထို့နောက် “တံ ကိံ မညသိ ဥပါလိ။ ပ။ အနုပ္ပတ္တသဒတ္တာ ဝိဟရန္တိ” ဟူသော ဝါကျများကို ဖော်ဆိုပါ]

ဥပါလိ=လိ၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သပ္ပသော=အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဝုပသညာနံ ။ပ။ [နဝက နိပါတ်စာပိုဒ်(၂၄)သတ္တာဝါသသုတ်၊ ဤပဉ္စမတွဲ နိဿယ၊ စာမျက်နှာ ၁၁၈၊ ၁၁၉)ကြည့်] အနန္တော=သော၊ အာကာသော=ကောင်းကင်တည်း ဣတိ=ဤသို့၊ စီးဖြန်းပွားများလျက်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ=အာကာသာ နဉ္စာယတနဈာန်သို့၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်သို့၊

ဝါ=ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဒ္ဓ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဥပါလိ=လိ၊ တံ=ထို
ငါမိန့်ဆိုအပ်မည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိံမညသိ=နည်း၊ အယံ
ဝိဟာရော=ဤအာကာသာနဇ္ဇာယတနဈာန်သို့၊ ရောက်၍နေခြင်းသည်၊
ပုရိမေဟိ=ကုန်သော၊ ဝိဟာရေဟိ=ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်သို့၊ ရောက်၍
နေခြင်းစသည်တို့ထက်။ ပ။ ဣမမ္ပိ ဓမ္မံ=ဤအာကာသာနဇ္ဇာယတနဈာန်
တရားကိုလည်း။ ပ။ နော တာဝ ဝိဟရန္တိ=သေး၊

ဥပါလိ=လိ၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗသော=အားဖြင့်၊
ဝါ=အားလုံးစုံသော။ ပ။ [ယခင်စာမျက်နှာ (၁၁၉၊ ၁၂၀)ကြည့်] အနန္တံ=သော၊
ဝိညာဏံ=ပဌမာရပွဝိညာဏ်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ စီးဖြန်းပွားများလျက်၊
ဝိညာဏဇ္ဇာယတနံ=ဝိညာဏဇ္ဇာယတနဈာန်သို့၊ ဝါ=အဆုံးအပိုင်းအခြား
မရှိသော ပဌမာရပွဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသောဈာန်သို့၊ ဝါ=
ကို၊ ဥပသမ္ပဒ္ဓ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ စီးဖြန်း
ပွားများလျက်၊ အာကိဉ္ဇညာယတနံ=အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သို့၊ ဝါ=
(ပဌမာရပွဝိညာဏ်၏) အနည်းငယ်စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှအကြွင်းအကျန် မရှိသည်
အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော
ဈာန်သို့၊ ဝါ=ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဒ္ဓ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ ပ။

သဗ္ဗသော=ဖြင့်၊ ဝါ=သော၊ အာကိဉ္ဇညာယတနံ=ကို သမတိက္ကမ္မ=
၍၊ ဧတံ=ဤအာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည်၊ သန္တံ=ငြိမ်သက်၏၊ ဧတံ=
ဤအာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည်၊ ပဏီတံ=မွန်မြတ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
စီးဖြန်းပွားများလျက်၊ နေဝသညာနာသညာယတနံ=နေဝသညာနာသညာ
ယတနတရားသို့၊ ဝါ=ရန်၊ ရင်းထင်ရှားသောသညာ မရှိသည်လည်းဖြစ်၍
သိမ်မွေ့သောသညာမရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း
ဟူသော မနာယတန ဓမ္မာယတနသို့၊ ဝါ=ရန်၊ ရင်းထင်ရှားသော သညာ
လည်းမဟုတ်၊ သိမ်မွေ့သော သညာမဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်သည်ပြင်၊
သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်ရာမှီရာလည်းဖြစ်သောသညာသို့၊ ဝါ=ကို၊
ဥပသမ္ပဒ္ဓ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏။ ပ။ အယံဝိဟာရော=ဤနေဝသညာနာသညာ
ယတနသို့၊ ရောက်၍နေခြင်းသည်၊ ပုရိမေဟိ=ကုန်သော၊ ဝိဟာရေဟိ=
အာကိဉ္ဇညာယတနသို့၊ ရောက်၍နေခြင်းစသည်တို့ထက်။ ပ။ ဣမမ္ပိ ဓမ္မံ=

ဤနေဝသညာနာသညာယတနတရားကိုလည်း၊ သမ္ပဿမာနာ။ ပ။

ဥပါလိ=လိ၊ ပုနစပရံ= ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗသော=အားဖြင့်၊ ဝါ=သော၊ နေဝသညာနာသညာယတနံ=နေဝသညာနာသညာယတန တရားကို၊ သမတိက္ကမ္မ=၍၊ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်းသဘောဟူသော သမာပတ်သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ= ၏၊ စ=ထိုအပြင်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ မဂ် ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ=သင်္ခါရတရား၊ သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို ရှုမြင်ခြင်း ကြောင့်၊ အာသဝါ=အသဝတရားတို့သည်၊ ပရိက္ခိဏာ=ကုန်ခန်းကုန်သည်၊ ဟောန္တိ= ဖြစ်ကုန်၏။ ပ။ အယံ ဝိဟာရော=ဤသညာဝေဒယိတနိရောဓသို့ ရောက်၍နေခြင်းသည်၊ ပုရိမေဟိ=ကုန်သော၊ ဝိဟာရေဟိ=နေဝသညာနာ သညာယတနသို့ရောက်၍နေခြင်းသည်တို့ထက်။ ပ။ အတ္တနိ=၌၊ ဣမမ္ပိ ဓမ္မံ=ဤသညာဝေဒယိတနိရောဓတရားကိုလည်း၊ သမ္ပဿမာနာ။ ပ။ စ =ထိုအပြင်၊ အနုပ္ပတ္တသဒတ္တာ=ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ဝိဟရန္တိ= နေကြကုန်၏၊ ဥပါလိ=လိ၊ ဣဃံ=ငါတို့ကံတွန်း၏၊ တံ=သင်သည်၊ သံဇ္ဈေ=သံဃာ၌၊ ဝါ=ရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝိဟရဟိ=နေလော၊ သံဇ္ဈေ=၌၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ တေ=သင်အား၊ ဖာသု=ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဘဝိဿ တိ=ဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ ဣတိ(အဝေါစ)နဝမံ။

၁၀-အဘဗ္ဗသုတ်

၁၀၀။ ဘိက္ခုဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣဇေ ဓမ္မေ =ဤတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မှု၍၊ ဝါ=မပယ်လသော်၊ အရဟတ္တံ= အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္စိကာတံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ ဒသ=အဘယ်ဆယ်ပါးသော တရားတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ ရာဂံ= ရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါသံ=ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ မောဟံ=မောဟကို လည်းကောင်း၊ ကောဓံ=အမျက်ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ ဥပနာဟံ=ရန်ငြိုး ဖွဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မက္ခံ=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းသဘောကို လည်းကောင်း၊ ပဠာသံ=ကိုယ့်ထက်သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တု၊ ဂုဏ်ပြိုင်မှုကို လည်းကောင်း၊ ဣဿံ=ငြူစူခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ မစ္ဆရိယံ=

ဝန်တိုလ္လိဂ္ဂကံသုဇာ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာနံ=မာနကိုလည်းကောင်း
တည်း။ ပ။ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ဝါ=ပယ်ရှားလျှင်။ ပ။ ဒသမံ။

ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဥပါလိဝဂ္ဂေါ=ဥပါလိဝဂ်တည်း။ ပ။
ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်ငါးဆယ်အပေါင်းအစု
သည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၃-တတိယပဏ္ဏာသက

(၁၁)၁-သမဏသညာဝဂ်

၁-သမဏသညာသုတ်

၁၀၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ တိဿော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သမဏသညာ=ဤရဟန်းတို့၏ အမှတ်သညာတို့သည်၊ ဘာဝိတာ= ဖြစ်ပွားစေအပ်ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) သတ္တ=ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ပြည့်စုံစေကုန်၏၊ ကတမာ တိဿော= အဘယ်သုံးမျိုးတို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမာ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တိဿော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သမဏသညာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ =ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်။ပ။ ပရိပူရေန္တိ=ပြည့်စုံစေကုန် သနည်းဟူမူ]

(အဟံ=ငါသည်) ဝေဝဏ္ဏိယံ=သို့၊ အဇ္ဈုပဂတော=သည်၊ အမိ=၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဇိဝိကာ=သည်၊ ပရပဋိဗဒ္ဓါ=လေပြီ၊ [စာပိုဒ်(၄၈) ပဗ္ဗဇိတ အဘိဏှသုတ်ကြည့်] မေ=သည်၊ အညော=သော၊ အာကပ္ပေါ=ကို၊ ကရ ဏိယော=ပေ၏၊ ဣတိ=ဤသည်တို့ပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဿော =ကုန်သော။ပ။ ပရိပူရေန္တိ=ကုန်၏၊ ကတမေ သတ္တ=အဘယ်ခုနစ်ပါးသော တရားတို့ကို (ပရိပူရေန္တိ=နည်းဟူမူ)

(ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) သီလေသု=သီလတို့၌၊ သန္တတကာရိ= အမြဲ မပြတ် ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်၊ သန္တတဝုတ္တိ=အမြဲမပြတ်ဖြစ်လေ့မွေးမြူ လေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနဘိဇ္ဈာလု=များသောအဘိဇ္ဈာဟူသော ဝိသမလောဘရှိသူမဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဗျာပဇ္ဈော=စိတ်ဆင်းရဲမှု မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနတိမာနိ=လွန်ကဲသော မာန်မာနမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သိက္ခာကာမော=သိက္ခာသုံးပါးကိုလိုလားသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဇိဝိတပရိက္ခာရေသု=အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်း အဆောက်အဦးဖြစ်သော ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌၊ [ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌] (ဣမေ ပစ္စယာ=ဤပစ္စည်းလေးပါး

တို့သည်) ဣဒမတ္ထံ=ဤမည်သောအကျိုးရှိကုန်၏။ (ဤသို့ အအေးအပူကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းစသော အကျိုးရှိကုန်၏) [ဣဒမတ္ထာ-ဟုဆိုလိုလျက် ဝစနဝိပလ္လာသအားဖြင့် “ဣဒမတ္ထံ” ဟုရှိသည်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာကို ကြည့်၍ကြံရာ၏။ တနည်းအားဖြင့်-(ဣဒံ ပစ္စယဇာတံ=ဤသင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းသည်) ဣဒမတ္ထံ=ဤမည်သောအကျိုးရှိ၏” ဟုသော်လည်း အနက် ဆိုပါ] ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်၍သုံးစွဲခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ အာရဒ္ဓ ဝိရိယော=အားထုတ်အပ် (ပြီးစီးစေအပ်သော) ဝိရိယရှိသည်၊ (ဟုတွာ စ =ဖြစ်၍လည်း) ဝိဟရတိ=နေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဿော=ကုန်သော ။ပ။ သတ္တ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ပြည့်စုံစေ ကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ။

၂-ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်

၁၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တ=ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ= ဤဗောဇ္ဈင်တို့သည်၊ ဝါ=ဤအရိယသစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိတတ် သော အရိယသာဝက၏ အကြောင်းတရားတို့သည် [ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၄၊ ၇၅၊ ၇၆)သုတ်ကြည့်] ဘာဝိတာ=ကုန်သည် ။ပ။ တိဿော= သုံးပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ=အသိဉာဏ်ဝိဇ္ဇာတို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=ပြည့်စုံစေကုန်၏။ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ သတ္တ=ကုန်သော (ဣမေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ= တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည် ။ပ။ ပရိပူရေန္တိ=နည်းဟူမူ)

သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ=သတိသမ္ပောဇ္ဈင်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတိဟူသော ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းမြတ်သော ဗောဇ္ဈင်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ =ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို စူးစမ်း ဆင်ခြင်သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်ပညာဟူသော ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းမြတ်သော ဗောဇ္ဈင်လည်းကောင်း၊ ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ= ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝိရိယဟူသော ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းမြတ်သော ဗောဇ္ဈင်လည်းကောင်း၊ ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ=ကောင်း၊ ဝါ=ပီတိဟူသော ချီးမွမ်း...ကောင်း၊ ပဿဒ္ဓိ သမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ=ကောင်း၊ ဝါ=ပဿဒ္ဓိဟူသော ချီးမွမ်း...ကောင်း၊ သမာဓိ သမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ=ကောင်း၊ ဝါ=သမာဓိဟူသော ချီးမွမ်း...ကောင်း၊ ဥပေက္ခာ

သမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ=ကောင်း၊ ဝါ=ဥပေက္ခာဟူသော ချီးမွမ်း...ကောင်း၊ (ဣတိ= ဤသည်တို့တည်း) ။ပ။ ကတမာ=ကုန်သော၊ တိဿော=ကုန်သော၊ (ဝိဇ္ဇာ=တို့ကို၊ ပရိပူရေန္တိ=နည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာ တော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၂၁)သီဟနာဒသုတ်ကြည့်]။ပ။ ဒုတိယ။

၃-မိစ္ဆတ္တသုတ်

၁၀၃။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိစ္ဆတ္တံ=လွဲမှားသော အကုသိုလ်သဘောတရားကို၊ ဝါ=လွဲမှားသောသဘောရှိသော အကုသိုလ်တရားကို၊ဝါ=သို့၊ အာဂမ္မ=စွဲ မှီသမ္ပ အကြောင်းပြု၍၊ ဝါ=ဆိုက်ရောက်၍၊ ဝိရာဇနာ=နတ်ပြည်နှင့် အရိယမဂ်မှ လွဲချော်သွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ အာရာဇနာ=နတ် ပြည်နှင့် အရိယမဂ်ကိုပြီးစီးစေခြင်းသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ မိစ္ဆတ္တံ=ကို၊ ဝါ=သို့၊ အာ ဂမ္မ=၍၊ ဝိရာဇနာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ အာရာဇနာ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ် သနည်းဟူမူ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ=လွဲ မှားသောအယူ(အမြင်)ရှိသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ=လွဲမှားသော အကြံအစည်သည်၊ ပဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်၏) မိစ္ဆာ သင်္ကပ္ပဿ=လွဲမှားသောအကြံအစည်ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာဝါစာ= လွဲမှားစွာပြောဆိုကြောင်းတရားသည်၊ ပဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်၏) မိစ္ဆာဝါစဿ=လွဲမှားစွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တော=လွဲမှားစွာ ပြုလုပ်ကြောင်းတရားသဘောသည်၊ ပဟောတိ=ဖြစ်၏၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တဿ=လွဲမှားစွာပြုလုပ်ကြောင်း တရားသဘော ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာအာဇီဝေါ=လွဲမှားစွာအသက်မွေးကြောင်း တရားသဘောသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာအာဇီဝဿ=လွဲမှားစွာ အသက် မွေးကြောင်းတရားသဘောရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာဝါယာမော= လွဲမှားသောဝီရိယသည်၊ ပဟောတိ= ၏၊ မိစ္ဆာဝါယာမဿ=လွဲမှားသော ဝီရိယရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊မိစ္ဆာသတိ=လွဲမှားသောသတိသည်၊ ပဟောတိ= ၏၊ မိစ္ဆာသတိဿ=လွဲမှားသောသတိရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာသမာဓိ=

လွဲမှားသော တည်ကြည်သောတရားသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာသမာဓိဿ= လွဲမှားသောသမာဓိရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာဉာဏံ=လွဲမှားစွာသိသော မောဟသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာဉာဏိဿ=လွဲမှားစွာသိသောမောဟ ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိံ=လွဲမှားစွာလွတ်မြောက်မှုသည်၊ ဝါ= ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်ဘဲလျက် လွတ်မြောက်၏ဟု လွဲမှားစွာ မှတ်ထင်မှုသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၀၆) ဒသမဂ္ဂသုတ် လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့အားဖြင့်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မတ္တံ=မှန်ကန်သောတရားသဘောကို၊ ဝါ=မှန်ကန် သော သဘောရှိသောတရားကို၊ ဝါ=သို့၊ အာဂမ္မ=၍၊ အာရာဇနာ=နတ် ပြည်နှင့်အရိယမဂ်ကိုပြီးစီးစေခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိရာဇနာ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သမ္မတ္တံ=ကို၊ ဝါ=သို့၊ အာဂမ္မ=၍၊ အာရာဇနာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဝိရာဇနာ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာ ဒိဋ္ဌိကဿ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ သမ္မာ သင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်သောအကြံအစည်သည်၊ ပဟောတိ=၏၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ =မှန်ကန်သောအကြံအစည်ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာဝါစာ=မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားသည်၊ ပဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမ္မာဝါစဿ=မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာကမ္မဇ္ဇော=မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်းတရားသဘောသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ သမ္မာကမ္မဇ္ဇဿ= မှန်ကန်စွာပြုလုပ်ကြောင်း တရားသဘောရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာအာဓိ ဝေါ=မှန်ကန်စွာအသက်မွေးကြောင်း တရားသဘောသည်၊ ပဟောတိ=၏။

သမ္မာအာဓိဝဿ=မှန်ကန်စွာအသက်မွေးကြောင်း တရားရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာဝါယာမော=မှန်ကန်သောဝီရိယသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ သမ္မာ ဝါယာမဿ=မှန်ကန်သောဝီရိယရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာသတိ=မှန် ကန်သောသတိသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ သမ္မာသတိဿ=မှန်ကန်သောသတိ ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော တည်ကြည်သော တရားသည်၊ ပဟောတိ=၏၊ သမ္မာသမာဓိဿ=မှန်ကန်သောသမာဓိရှိ သောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာဉာဏံ=မှန်ကန်စွာသိသောဉာဏ်သည်၊ (မှန်

ကန်စွာ သိသော မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ပစ္စဝေက္ခကာဉာဏ်သည်) ပဟောတိ=၏။ သမ္မာဉာဏီဿ=မှန်ကန်သောအသိဉာဏ်ရှိသောသူ၏။ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာဝိမုတ္တိ=မှန်ကန်စွာလွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်သည်၊ ပဟောတိ =ဖြစ်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော သူမှာ သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြစ်ခြင်းစသောအားဖြင့်) သမ္မတ္တံ=ကို၊ အာဂမ္မ=၍၊ အာရာဇနာ=သည်၊ ဟောတိ။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) တတိယံ။

၄-မိဇ္ဇသုတ်

၁၀၄။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ=မှားယွင်းသောအယူရှိသော၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဿ=မှားယွင်းသောအကြံအစည်ရှိသော၊ မိစ္ဆာဝါစဿ=မှားယွင်းစွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသော၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တဿ=မှားယွင်းစွာပြုလုပ်ကြောင်းတရားရှိသော၊ မိစ္ဆာအာဇီဝဿ=မှားယွင်းစွာအသက်မွေးကြောင်းတရားရှိသော၊ မိစ္ဆာဝါယာမဿ=ရှိသော၊ မိစ္ဆာသတိဿ=ရှိသော ။ပ။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဿ=မှားယွင်းစွာလွတ်မြောက်မှုရှိသော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယဉ္ဇ ကာယကမ္မံ=အကြင်ကာယကံကိုလည်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအားလျော်စွာ၊ သမတ္တံ=အပြည့်အစုံ၊ သမာဒိန္နံ=ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ ယဉ္ဇ ဝစီကမ္မံ=အကြင်ဝစီကံကိုလည်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိ=စွာ၊ သမတ္တံ=အပြည့်အစုံ၊ သမာဒိန္နံ=ပြီ၊ ယဉ္ဇ မနောကမ္မံ=အကြင်မနောကံကိုလည်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိ=စွာ၊ သမတ္တံ=စုံ၊ သမာဒိန္နံ=ပြီ။

(တဿ=ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစသည်ရှိသောသူ၏၊) ယာ စ စေတနာ=အကြင်ခွါရသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်စေအပ်သော စေတနာသည်လည်းကောင်း၊ ယာ စ ပတ္တနာ=(ဤသို့ သောသူ ဖြစ်လိုပါ၏ဟု) အကြင် ဆုတောင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယော စ ပဏိဓိ=(နတ်စသည်ဖြစ်အံ့ဟု) အကြင်စိတ်ကိုထားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယေ စ သင်္ခါရာ=အကြင်ယှဉ်ဘက်သင်္ခါရတို့သည်လည်းကောင်း၊ (အကြင်စေတနာ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဖဿအစရှိသောသင်္ခါရတို့သည်လည်းကောင်း) သန္တိ=ရှိကုန်၏။ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်၊ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစသည်နှင့်တကွ ကံသုံးမျိုး၊ စေတနာ၊ ပတ္တနာ၊ ပဏိဓိ၊

သင်္ခါရဟူသော ထိုတရားတို့သည်) အနိဋ္ဌာယ=အလိုမရှိအပ်သော အကျိုး
ဝိပါက်အလိုငှါ၊ အက္ခန္ဓာယ= မနှစ်သက်အပ်သောအကျိုးဝိပါက်အလိုငှါ၊
အမနာပါယ= စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သော အကျိုးဝိပါက်အလိုငှါ၊
အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အလိုငှါ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှါ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်
ကုန်၏။ တံ=ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်း
ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဟိ= အကြံကြောင့်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊
ဒိဋ္ဌိ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်၊ ပါပိကာ=ယုတ်ညံ့ဆိုးဝါးလှ၏၊ ဣတိ=ထိုကြောင့်
ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ= ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ အလ္လာယ=စိုသော၊
ပထဝိယာ=မြေ၌၊ နိက္ခိတ္တံ=ကြံချစိုက်ပျိုးအပ်သော၊ နိမ္မဗိဇံ ဝါ= တမာစေ
သည်လည်းကောင်း၊ ကောသာတကိဗိဇံ ဝါ=သဗ္ဗတ်ခါးစေသည်လည်း
ကောင်း၊ တိတ္တကာလာဗုဗိဇံ ဝါ=ဗူးခါးစေသည်လည်းကောင်း၊ ယဇ္ဇေဝ
ပထဝိရသံ= အကြင်မြေဆီသြဇာ အရသာကိုလည်း၊ ဥပါဒိယတိ=စုပ်ယူ၏၊
ယဉ္ဇ အာပေါရသံ=အကြင်ရေ၏ သြဇာအရသာကိုလည်း၊ ဥပါဒိယတိ=
စုတ်ယူ၏၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးစုံသော၊ တံ=ထိုစုတ်ယူအပ်သမျှ မြေရေသြဇာ
အရသာသည်၊ တိတ္တကတ္တာယ=ခါးသည်၏အဖြစ်ငှါ၊ ကဋျကတ္တာယ=
ခါးသက်သည်၏အဖြစ်ငှါ၊ အသာတတ္တာယ=မချို့သည်အဖြစ်ငှါ၊ သံဝတ္တ
တိ=ဖြစ်၏၊ တံ=ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=
တို့၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြံကြောင့်၊ ဗိဇံ=တမာမျိုးစေ့စသော မျိုးစေ့သည်၊
ပါပကံ=ညံ့ဖျင်း၏၊ (ဣတိ=ထိုကြောင့်တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=
ဤအတူပင်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊
သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ=မှန်ကန်သောအကြံအစည်ရှိသော၊ သမ္မာဝါစသဿ=မှန်ကန်
စွာပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသော။ သမ္မာကမ္မန္တဿ=မှန်ကန်စွာပြုလုပ်
ကြောင်း တရားရှိသော၊ သမ္မာအာဇီဝဿ=မှန်ကန်စွာအသက်မွေးကြောင်း
တရားရှိသော။ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိဿ=မှန်ကန်စွာ လွတ်မြောက်သောမဂ်ဖိုလ်
ရှိသော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယဇ္ဇေဝ ကာယကမ္ပံ=
အကြင်ကာယကံကိုလည်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိ=သမ္မာဒိဋ္ဌိအားလျော်စွာ၊ သမတ္တံ=

အပြည့်အစုံ၊ သမာဒိန္နံ=ပြီ။ပ။ (အဿ=ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည် ရှိသောသူ၏) ယာ စ စေတနာ=လည်းကောင်း။ပ။ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်၊ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်နှင့်တကွ ကံသုံးပါး၊ စေတနာ၊ ပတ္တနာ၊ ပဏိဓိ၊ သင်္ခါရဟူသော ထိုတရားတို့သည်) ဣဋ္ဌာယ=အလိုရှိအပ်သော အကျိုးဝိပါက်အလိုငှါ၊ ကန္တာယ=နှစ်သက် အပ်သော အကျိုးဝိပါက်အလိုငှါ၊ မနာပါယ=စိတ်နှလုံးကိုတိုးပွားစေ တတ်သော အကျိုးဝိပါက်အလိုငှါ၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလိုငှါ၊ သုခါယ= ချမ်းသာခြင်းငှါ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တံ=ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=မူ၊ ဟိ=အကြင်ကြောင့်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဒိဋ္ဌိ=သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ ဘဒ္ဒိကာ=ကောင်းမြတ်၏၊ (ဣတိ=ထိုကြောင့်ပေတည်း)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အလ္လာယ=သော၊ ပထဝိယာ= မြေ၌၊ နိက္ခိတ္တံ=သော၊ ဥဗ္ဗုဗိဇံ ဝါ=ကြံမျိုးစေသည်လည်းကောင်း၊ သာလိဗိဇံ ဝါ=သလေးမျိုးစေသည်လည်းကောင်း၊ မုဒ္ဒိကာဗိဇံ ဝါ=သပြက်မျိုးစေသည် လည်းကောင်း၊ ယဉ္ဇ ပထဝိရသံ=လည်း၊ ဥပါဒိယတိ=၏။ပ။ သာတတ္ထာယ =သာယာဖွယ်၏အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ မရုတ္ထာယ=ချိုသည်၏အဖြစ်ငှါ လည်းကောင်း၊ အသေစနကတ္ထာယ=အခြားအရသာဓာတ် ထည့်ခတ်ဖြည့် လောင်းရခြင်း မရှိသည်အဖြစ်ငှါလည်းကောင်း၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဗိဇံ=ကြံမျိုးစေစသော မျိုးစေသည်၊ ဘဒ္ဒကံ=ကောင်း၏၊ (ဣတိ=တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင် ။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ) စတုတ္ထံ။

၅-ဝိဇ္ဇာသုတ်

၁၀၅။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာသည်၊ ဝါ= သစ္စာလေးပါးစသည် တို့၌ သိတတ်သောဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မောဟသည်၊ အကု သလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့သို့၊ သမာပတ္တိယာ= ရောက်ခြင်းငှါ၊ ဝါ=ရောက်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=ရှေ့သွားခေါင်းဆောင် ပေတည်း၊ အဟိရိကံ=အဟိရိကသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ် ကို မရှက်တတ်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ= အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက်ခြင်းသဘောသည်လည်းကောင်း၊ အနောတ္တပ္ပံ

=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ် သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်ခြင်း သဘောသည်လည်းကောင်း၊ အန္တဒေဝ(အနုဒေဝ)=ထိုအဝိဇ္ဇာ၏နောက်လိုက် သာတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိဇ္ဇာဂတဿ=အဝိဇ္ဇာသည် ပူးကပ်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ အဝိဒ္ဓသုနော=သစ္စာလေးပါးစသည်တို့ကို မသိမြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=မှားယွင်းသောအမြင်သည်၊ ပဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်၏) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ=မှားယွင်းသောအမြင်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ=မှားယွင်းသောအကြံအစည်သည်၊ ပဟောတိ=၏၊ [ဤသို့ စသည်ဖြင့် စာပိုဒ်(၁၀၃) မိစ္ဆတ္တသုတ်အတိုင်း အနက်ဆို]။ပ။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဝိဇ္ဇာ=ဉာဏ်ပညာသည်၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ= တရားတို့သို့၊ ပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းငှါ၊ ဝါ=၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=တည်း၊ ဟိရောတ္တပံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ် ရှက်ခြင်းကြောက်လန့်ခြင်းသဘောတရား သည်၊ အန္တဒေဝ=ထိုဝိဇ္ဇာဉာဏ်ပညာ၏ နောက်လိုက်သာတည်း၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဝိဇ္ဇာဂတဿ=ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ပညာသည် ကပ်ရောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဝိဒ္ဓသုနော =သစ္စာလေးပါးစသည်တို့ကို သိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ= မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ ပဟောတိ=၏ ။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-နိစ္စရသုတ်

၁၀၆။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိစ္စရဝတ္ထုနိ=အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်း၏ အ

၁။ နိစ္စရဝတ္ထုနိ။ ။ နိစ္စရဝတ္ထုနိတိ နိစ္စရကာရဏာနိ(အဋ္ဌကထာ) နိစ္စရကာရဏာနိတိ ပဟောနကာရဏာနိ (ဋီကာ)ဤအဖွင့်များနှင့်အညီ နိဿေသေန ဝိရဏံ ပဟောနံ နိစ္စရော၊ နိစ္စရဿ ဝတ္ထုနိ ကာရဏာနိ နိစ္စရဝတ္ထုနိ=အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား၊ ဤ၌ နိဥပသာရအနက်ကို အထူး မဖွင့်သော်လည်း နိဿေသ(အကြွင်းမဲ့ဟူသော) အနက်ဟောဖြစ်သင့်၏၊ ထို့အပြင် ပဟောနံ-ဟုဖွင့်သောကြောင့် ပယ် သတ်ခြင်းဟုအနက်ပြန်ဆိုလိုက်သော်လည်း ဧရဇာတ်၏ နဂိုမူရင်း အနက်

ကြောင်းတို့သည်၊ ဝါ=အကြွင်းမဲ့ဆွေးမြေ့ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းတို့
သည်၊ ဣမာနိ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့တည်း၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊
ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ=မှန်

အတိုင်း “နိဇ္ဈရဝတ္ထုနိ= အကြွင်းမဲ့ဆွေးမြေ့ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းတရား
တို့သည်”ဟု အနက်ပြန်ဆိုလျှင်လည်း ပဗောန အနက်နှင့်အတူတူပင်
ဖြစ်ပါသည်။

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ သမ္မာဝိမုတ္တိဿ။ ။ ယခင်သုတ်များ၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိ
ပုဒ်အရ လောကီဖြစ်သော ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် လောကုတ္တရာဖြစ်သော
မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိနှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်သင့်၏။ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်
၌လည်း ထိုနည်းအတူပင်ဖြစ်သင့်၏ သို့သော် ဤနိဇ္ဈရသုတ်၌မူ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို
သမုဇ္ဈေဒပဟာန်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်သော လောကုတ္တရာမဂ္ဂ
သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုယူရမည်ဖြစ်၏ (ထိုအတူ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာဝါစာစသည်ကို
အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်သော လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်ဖြစ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာ
ဝါစာစသည်ကို ယူရမည်ဖြစ်၏) ယင်းသို့ယူခြင်းသည် ဖွင့်ပြခဲ့သော
နိဇ္ဈရဝတ္ထုပုဒ်၏ အနက်နှင့်လျော်ညီသည်သာမက “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဇ္ဈိတ္တာ
ဟောတိတိ ။ ပ ။ မဂ္ဂေါ ပန ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တံ သမုဇ္ဈိန္ဒတိ န ပုန ဝုဇ္ဇာတုံ
ဒေတိ (အဋ္ဌကထာ)၊ ဣမသ္မိ မဂ္ဂေါ ကထိယတိ (ဋီကာ) တို့နှင့်လည်း
လျော်ညီ၏။ ထိုအပြင် -

ဤသုတ်၌ နောက်ဆုံးဝါကျမှ သမ္မာဝိမုတ္တိပုဒ်၌မူ “သမုဇ္ဈေဒဝသေန
စ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန စ ပဋိပက္ခဓမ္မာ သမ္ပဒေဝ ဝိမုဇ္ဇနံ သမ္မာဝိမုတ္တိ”ဟူ၍
ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် မင်္ဂဖိုလ်နှစ်မျိုးစလုံးကိုပင် သမ္မာဝိမုတ္တိဟူ၍ ခေါ်ရ
မည်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤသုတ်မှ ယခင်တရားများကိုလည်း မင်္ဂဖိုလ်
သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မင်္ဂဖိုလ် သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်ဆိုသင့်သည်ပင်ဖြစ်၏။ သမ္မာ
ဝိမုတ္တိဿပုဒ်ကိုလည်း “သမ္မာဝိမုတ္တိဿ=အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်း၊ တဖန်
ငြိမ်းစေခြင်းအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားအပေါင်းမှ မှန်ကန်ကောင်းမွန်စွာ
လွတ်မြောက်သော မင်္ဂဖိုလ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်”ဟူ၍ ဋီကာအဖွင့်အတိုင်း
အနက်ပြန်ဆိုနိုင်၏။ ဤသမ္မာဝိမုတ္တိပုဒ်အဖွင့်ဝါကျ၌ “ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ”ဟု

ကန်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှားသော အမြင်အယူအဆကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ=အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်သည်၊ ဝါ= အကြွင်းမဲ့ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးစေအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ စ=ထိုမျှမက သေး၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အနေကေ= တပါးမကများလှစွာကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ= အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ=အကြင်တရားတို့သည်၊ သမ္ဘဝန္တိ= ဖြစ်လာကုန်၏၊ တေ စ(ဓမ္မာ)=ထိုတရားတို့ကိုလည်း၊ ဝါ= တို့သည်လည်း၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (မှန်ကန်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည်) နိဇ္ဇိဏ္ဏာ=အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်ကုန်သည်၊ ဝါ=အကြွင်းမဲ့ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးစေအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ စ= ထိုမှတပါး၊ ဝါ=ထို့အပြင်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ=မှန်ကန်သောမဂ်ဉာဏ်အမြင်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အနေကေ=ကုန်သော၊ ကုသလာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဘာဝနာပါရိပူရိ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၏ ပြည့်စုံခြင်း သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ =ရောက်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ=သမ္မာသင်္ကပ္ပရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=မှန်ကန်ကောင်းမြတ်သော အကြံအစည်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာ သင်္ကပ္ပေါ=မှားယွင်းသောအကြံအစည်ကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ=အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ မိစ္ဆာ သင်္ကပ္ပပစ္စယာ=မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ သမ္ဘဝန္တိ= ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ စ (ဓမ္မာ)=တို့ကိုလည်း၊ ဝါ=လည်း၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ (သမ္မာသင်္ကပ္ပရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)နိဇ္ဇိဏ္ဏာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ =ဖြစ်ကုန်၏၊ စ=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=ထို့အပြင်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ= သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=မှန်ကန်ကောင်းမြတ်သော အကြံအစည်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အနေကေ=ကုန်သော။ပ။ ဂစ္ဆန္တိ = ရောက်ကုန်၏။

ဤသုတ်ဒီကာပါဌ်ရှိ၏၊ ဒီ၊ပါထိကဝဂ်ဒီကာ ဒသုတ္တရသုတ်အဖွင့် (၂၈၈၊ ၂၈၉)အတိုင်း “ပဋိပက္ခဓမ္မာ”ဟု ရှိပါစေ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဝါစသေ=သမ္မာဝါစာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ= မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာဝါစာ=မှားယွင်း စွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ=သေး၊ မိစ္ဆာဝါစာပစ္စယာ=မှားယွင်းစွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ။ ယေ ဓမ္မာ=အကြင်တရားတို့သည်၊ သမ္ဘဝန္တိ= ဖြစ်လာကုန်၏၊ တေ စ(ဓမ္မာ)=လည်း၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ထိုသမ္မာ ဝါစာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်)။ ပ။ ဘာဝနာပါရိပူရိ=သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာကမ္မန္တဿ=သမ္မာကမ္မန္တ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ= မှန်ကန်ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်းတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာ ကမ္မန္တော=လွဲမှားစွာ ပြုလုပ်ကြောင်းတရားကို၊ ဝါ=သည်။ ပ။ မိစ္ဆာ ကမ္မန္တပစ္စယာ=လွဲမှားစွာပြုလုပ်ကြောင်းတရားဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ။ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် (သမ္မာကမ္မန္တ ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာအာဇီဝဿ=သမ္မာအာဇီဝရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=မှန်ကန်ကောင်းမွန်စွာ အသက်မွေးကြောင်းတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာအာဇီဝေါ= မှားယွင်းစွာ အသက်မွေးကြောင်းတရားကို၊ ဝါ= သည်။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဝါယာမဿ=သမ္မာဝါယာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=မှန်ကန်ကောင်းမွန်သော ဝီရိယရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာဝါယာမော=လွဲမှားသောဝီရိယကို၊ ဝါ=သည် ။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာသတိဿ=မှန်ကန်ကောင်းမွန်သော သတိရှိသောပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ မိစ္ဆာသတိ= လွဲမှားသောသတိကို၊ ဝါ= သည်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ သမ္မာသမာဓိဿ=သမ္မာသမာဓိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=မှန်ကန်သော တည် ကြည်သော တရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာသမာဓိ=လွဲမှားသော တည်ကြည် သော တရားကို၊ ဝါ= သည်။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဉာဏိဿ= မှန်ကန်သောလောကုတ္တရာမဂ်ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာဉာဏံ=လွဲမှား သောအသိဖြစ်သော မောဟကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဇ္ဇိဏ္ဏံ။ ပ။ မိစ္ဆာဉာဏပစ္စယာ =လွဲမှားသောအသိ မောဟဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။ သမ္မာဉာဏ ပစ္စယာ=မှန်ကန်သော လောကုတ္တရာမဂ်ဉာဏ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်

။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဝိမုတ္တိဿ=မှန်ကန်ကောင်းမွန်စွာ လွတ်မြောက်
သော မဂ်ဖိုလ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ=လွဲမှားစွာလွတ်မြောက်မှု
အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ။ပ။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပစ္စယာ=လွဲမှားစွာ
လွတ်မြောက်မှုအကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိ
ပစ္စယာ=မှန်ကန်ကောင်းမွန်စွာ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်ဟူသော
အကြောင်းကြောင့်။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)ဆဋ္ဌ။

၇-ဇောဝနသုတ်

၁၀၇။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒက္ခိဏေသု=တောင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇေပ
ဒေသု=ဇေပုဒ်တို့၌၊ ဇောဝန နာမ=(သေပြီးသောဆွေမျိုးတို့၏) အရိုး
ဆေးကြောခြင်းမည်သည်၊ ဝါ=အရိုးဆေး၍ နက္ခတ်ကစားခြင်းမည်သည်၊
အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တတ္ထ=ထိုအရိုးဆေးကြောကစားရာ၌၊ အနန္တမ္ပိ=ထမင်းသည်
လည်းကောင်း၊ ပါနမ္ပိ=အပျော်သည်လည်းကောင်း၊ ခန္တမ္ပိ=ခဲဖွယ်သည်
လည်းကောင်း၊ ဘောဇ္ဇမ္ပိ=စားဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ လေယျမ္ပိ=လျက်
ဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ ပေယျမ္ပိ=သောက်ဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ နစ္စမ္ပိ=
ကခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဂိတမ္ပိ=သီချင်းဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
ဝါဒိတမ္ပိ=တီမှုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဇေတံ ဇောဝနံ=ဤအရိုးဆေးကြောခြင်းမည်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ဇေတံ
(ဇောဝနံ)=ဤအရိုးဆေးကြောခြင်းသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဟံ=ငါသည်)န ဝဒါမိ=မဆို။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ ဇေတံ ဇောဝနံ=ထိုအရိုး
ဆေးကြောကစားခြင်းသည်၊ ဟိနံ=ယုတ်နိမ့်၏၊ ဂမ္မံ=ရွာသူရွာသား လူညံ
များ၏ ဥစ္စာတည်း၊ ပေါထုဇ္ဇနိကံ=ပုထုဇဉ်တို့၏ ဥစ္စာတည်း၊ အနရိယံ=
မမြင့်မြတ်မဖြူစင်၊ ဝါ=အပြစ်မကင်းမသန့်ရှင်း၊ အနတ္ထသံဟိတံ=အကျိုး
စီးပွားနှင့်မဆက်စပ် (မျက်မှောက်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သော ဘဝ၌ဖြစ်သော
အကျိုးစီးပွားစသည့်နှင့် မဆက်စပ်)နိဗ္ဗိဒါယ=ဝဋ်ဒုက္ခ၌ငြီးငွေ့ခြင်းငှါ၊ န
သံဝတ္တတိ=မဖြစ်၊ ဝိရာဂါယ=ရာဂအစရှိသောအကုသိုလ်တို့ ကင်းကွာ
ပျက်စီးခြင်းငှါ၊ န သံဝတ္တတိ=မဖြစ်၊ နိရောဓာယ=ရာဂစသည်တို့ အပြီး

သတ်ချုပ်ပျောက်ခြင်းငှါ၊ န သံဝတ္တတိ=မဖြစ်၊ ဥပသမာယ=ရာဂစသည်
ငြိမ်းခြင်းငှါ ။ပ။ အဘိညာယ=ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှါ ။ပ။ သမ္မောဓာယ
=မဂ်ဉာဏ်လေးပါးကို ထွင်းဖောက်မြင်သိရရှိခြင်းငှါ ။ပ။ နိဗ္ဗာနာယ=
အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ၊ န သံဝတ္တတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟဉ္ဇ=ငါသည်လည်း၊ အရိယံ=ကိလေသာအညစ်
အကြေးကင်းဝေးဖြူစင်သော၊ ဓောဝနံ=ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းမည်
သည်ကို၊ ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ယံ ဓောဝနံ=ယင်းသို့သော
အရိယမည်သော ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းသည်၊ ဧက္ကန္တနိဗ္ဗိဒါယ=စင်စစ်
ဧကန်အမှန်ပင် ဝဋ်ဒုက္ခ၌ ငြီးငွေ့ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂါယ=
ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ ကင်းကွာပျက်စီးခြင်းငှါလည်းကောင်း၊
နိရောဓာယ=ငှါလည်းကောင်း ။ပ။ နိဗ္ဗာနာယ=ငှါလည်းကောင်း၊ သံဝတ္တတိ
=ဖြစ်၏ ။

ယံ ဓောဝနံ=ခြင်းကို၊ အာဂမ္မ=စွဲမှီ၍၊ ဇာတိဓမ္မာ=ဘဝအသစ်
ထပ်ကာဖြစ်ရခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘောရှိ
ကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ဇာတိယာ=ဘဝအသစ် ထပ်ကာ
ဖြစ်ရခြင်းမှ၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်းမှ၊ ပရိမုစ္ဆန္တိ=လွတ်မြောက်ကြကုန်၏၊
ဇရာဓမ္မာ=အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဇရာယ
=အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းမှ၊ ပရိမုစ္ဆန္တိ=၏၊ မရဏဓမ္မာ=သေခြင်းသဘောရှိကုန်
သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ မရဏေန=သေရခြင်းမှ၊ ပရိမုစ္ဆန္တိ=၏၊ သောက
ပရိဝေဒ ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသဓမ္မာ=ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးမြည်
တမ်းခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ ပြင်းထန်စွာပင်ပန်းခြင်း
သဘောရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ သောက...သေဟိ=ဝမ်းနည်းပူဆွေး
ခြင်း၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ ပြင်း
ထန်စွာပင်ပန်းခြင်းတို့မှ၊ ပရိမုစ္ဆန္တိ=လွတ်မြောက်ကုန်၏ ။

တံ=ထိုအရိယဓောဝနမည်သောတရားကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်)
သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး
အတွင်း၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်)
ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ)

စေံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု= ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ-စကားတော်ကို) ပစ္စဿာသံ=ရှေ့ရှုနားထောင်ကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စေံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ =နည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယံ ဓောဝနံ=အကြင်အရိယမည်သော ဆေးကြော သုတ်သင်ခြင်းသည်၊ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယ=ငှါလည်းကောင်း။ ပ။ နိဗ္ဗာနာယ =ကောင်း၊ သံဝတ္တတိ=၏၊ ယံ ဓောဝနံ=အကြင်အရိယမည်သော ဆေး ကြောသုတ်သင်ခြင်းကို၊ အာဂမ္မ=စွဲမှီ၍။ ပ။ သောက...ပါယာသေဟိ=တို့မှ၊ ပရိမုစ္ဆန္တိ =ကုန်၏၊ အရိယံ=အရိယမည်သော၊ ဝါ=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးဖြူစင်သော၊ တံ ဓောဝနံ= ထိုဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ=မှန်ကန်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်အမြင် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှားသော အမြင်အယူအဆကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဒ္ဒေါတာ=အကြွင်းမဲ့ ဆေးကြောသုတ်သင်အပ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ=ကြောင့်။ ပ။ သမ္ဘဝန္တိ=ဖြစ်လာကုန်၏၊ တေ စ(ဓမ္မာ)=ထိုတရားတို့ကိုလည်း၊ ဝါ=တို့သည်လည်း၊ အဿ=ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ထိုမှန်ကန်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်)နိဒ္ဒေါ တာ=အကြွင်းမဲ့ဆေးကြောသုတ်သင် အပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ကုန်၏၊ စ =ထိုမှတပါး၊ ဝါ=ထို့အပြင်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ=ကြောင့်။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ =၏။ [ဤသို့စသည်ဖြင့် ယခင်သုတ်ကိုနည်းမှီး၍ အနက်ပြန်ဆိုလေ၊ “ဣဒံ ခေါ တံ ဘိက္ခဝေ”စသည်သို့ သွားတော့အံ့]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယံ ဓောဝနံ=အကြင်အရိယမည်သော ဆေးကြော သုတ်သင်ခြင်းသည်၊ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယ=ငှါလည်းကောင်း။ ပ။ သောက ပရိဒေဝဒုက္ခ ဒေါမနသုပါယာသေဟိ=တို့မှ၊ ပရိမုစ္ဆန္တိ =ကုန်၏၊ အရိယံ= သော၊ တံ ဓောဝနံ=ဟူသည်၊ ဣဒံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤသို့ သမ္မာ ဒိဋ္ဌိဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြင့် မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစသော အကုသိုလ်တို့ကို ဆေးကြောသုတ်သင်

ခြင်း စသည်ပင်တည်း) ဣတိ (အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-တိကိစ္ဆကသုတ်

၁၀၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိကိစ္ဆကာ=ရောဂါကုစား ဆေးသွားတို့သည်၊ ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ=သည်းခြေကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=သည်းခြေဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိကုန်သော၊ အဗာဓာနံ=အနာရောဂါတို့ကို၊ ပဋိဃာတာယပိ= ပယ်ရှားတားဆီးခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သေမှသမုဋ္ဌာနာနံ=သလိပ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=သလိပ်ဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိကုန်သော၊ အာဗာဓာနံ= တို့ကို၊ ပဋိဃာတာယပိ=ကောင်း၊ ဝါတသမုဋ္ဌာနာနံ=လေကြောင့်ဖြစ်ကုန် သော၊ အာဗာဓာနံ=တို့ကို၊ ပဋိဃာတာယပိ=ကောင်း၊ ဝိရေစနံ=ဒေါသသက် လျောဆေးကို၊ (အပြစ်ဒေါသ၊ လျောကျသက်ဆင်း၊ ပယ်ခွင်းတတ်သော ဆေးကို) ဒေန္တိ=ပေးကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတံ ဝိရေစနံ=(ဆေးသွား တို့၏) ဤဒေါသသက်လျောဆေးသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ဧတံ(ဝိရေစနံ)= သည်၊ နတ္ထိ= မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ န ဝဒါမိ=မဆိုပါ၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ=ထိုသို့သော၊ ဧတံ ဝိရေစနံ=ဤဒေါသသက်လျောဆေးသည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိပိ =လိုအပ်သောအကျိုးပြီးစီးသော်လည်း ပြီးစီးတတ်၏၊ ဝိပဇ္ဇတိပိ=အကျိုးမပြီး ပျက်စီးသော်လည်း ပျက်စီးတတ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ စ=ငါသည်လည်း၊ အရိယံ=သော၊ ဝိရေစနံ =ဒေါသသက်လျောဆေးကို၊ (အကုသိုလ်အပြစ်ဒေါသ လျောကျစေသော ဆေးကို) ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ယံ ဝိရေစနံ=ယင်းသို့သော အရိယဝိရေစနံဆေးသည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိယေဝ=လိုအပ်သောအကျိုး ဧကန် ပြီးစီး၏၊ နော ဝိပဇ္ဇတိ=အကျိုးမပြီး ပျက်စီးသည်မဟုတ်၊ ယံ ဝိရေစနံ= ကို၊ အာဂမ္မ=၍။ ပ။ တံ=ထိုအရိယဝိရေစနံ ဆေးမည်သော တရားကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ သုဏာထ=လော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယံ ဝိရေစနံ=သည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိယေဝ=၏။ ပ။ ပရိမုစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ အရိယံ=ကိလေသာအညစ် အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ တံ ဝိရေစနံ=ထိုဒေါသသက်လျောဆေး ဟူသည်၊ ကတမဇ္ဇ=နည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ=မှန်ကန်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်အမြင်

ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=ကို၊ ဝါ=သည်၊ ဝိရိတ္တာ=သက်လျောစေ
 အပ်သည်၊ ဝါ=ပယ်ရှားအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ တေ စ ဓမ္မာ=
 တို့ကိုလည်း၊ ဝါ=တို့သည်လည်း၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (မှန်ကန်သော
 မဂ်ဉာဏ် အမြင်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဝိရိတ္တာ=သက်လျောစေအပ်ကုန်
 သည်၊ ဝါ=ပယ်ရှားအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယံ
 ဝိရေစနံ=သည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိယေဝ=၏၊ နော ဝိပဇ္ဇတိ=ဟုတ်၊ ယံ ဝိရေစနံ=
 ကို၊ အာဂမ္မ= ဤ။ ပ။ ပရိမုစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ အရိယံ= သော၊ တံ ဝိရေစနံ=
 ထိုအကုသိုလ်ဒေါသ လျောကျစေသောဆေးဟူသည်၊ ဣဒံ=ဤသည်ပင်
 တည်း၊ (ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစသော အကုသိုလ်အပြစ်ဒေါသတို့ကို
 လျောကျစေငြား ပယ်ရှားတတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ စသည်တို့
 ပင်တည်း) ဣတိ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉-ဝမနသုတ်

၁၀၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိကိစ္ဆကာ=တို့သည်၊ ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ=
 ကုန်သော။ ပ။ ပဋိယာတာယ=ကောင်း၊ ဝမနံ=ပျို့အံစေသောဆေးကို၊
 ဒေန္တိ=ပေးကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတံ ဝမနံ=ဤပျို့အံဆေးသည်၊
 အတ္တိ=ရှိပေ၏။ ပ။ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ=ထိုသို့သော၊ ဧတံ ဝမနံ=သည်
 ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟဉ္ဇ=လည်း၊ အရိယံ=သော၊ ဝမနံ=ပျို့အံဆေး
 တရားကို၊ (အကုသိုလ်အပြစ်ဒေါသတို့ကို အံထုတ်တတ်သောဆေးကို)
 ဒေသေသာမိ=အံ၊ ယံ ဝမနံ=ယင်းသို့အရိယမည်သော ပျို့အံဆေးတရား
 သည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိယေဝ=၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယံ ဝမနံ=သည်၊
 သမ္ပဇ္ဇတိယေဝ=၏။ ပ။ ပရိမုစ္ဆန္တိ= ၏၊ အရိယံ=သော၊ တံ ဝမနံ=ထို
 ပျို့အံဆေးဟူသည်၊ ကတမဉ္ဇ=ဟူမူ။

☞ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ=သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=ကို၊ ဝါ=သည်၊
 ဝန္တာ=အံထုတ်အပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဝန္တာ=အံထုတ်အပ်ကုန်သည်၊
 ဟောန္တိ=၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယံ=သော၊ တံ ဝမနံ=ဟူသည်၊ ဣဒံ
 =ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသော အကုသိုလ်အပြစ်တို့ကို အံထုတ်
 တတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိမသည် တို့ပင်တည်း) ဣတိ(အဝေါစ)နဝမံ။

၁၁၀(ဇာပိဒ်)။ ၁၀ - နိဒ္ဒမနိယသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဒ္ဒမနိယာ= မှတ်ထုတ်ပယ်ရှား တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မှတ်ထုတ်ပယ်ရှား စေအပ်ကုန်သော၊ [သုဒ္ဓကတွတ္ထနှင့် ဟေတုကမ္မတ္ထသည် သဘောတူဖြစ်၏] ဓမ္မာ=တရား တို့သည်၊ ဣမေ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့တည်း။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာ ဒိဋ္ဌိကဿ=သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=ကို၊ ဝါ=သည်၊ နိဒ္ဒန္တာ=မှတ်ထုတ်ပယ်ရှား အပ်သည် [ဤ၌ကာရိတ်အနက်သံ မပါစေရ] ဟောတိ=၏။ ပ။ ဣတိ (အဝေါစ)ဒသမံ။

၁၁-ပဌမအသေခသုတ်

၁၁၁။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်။ ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အသေခေါ=(သိက္ခာသုံးပါးကို) ဖြည့်ကျင့်ဆဲမဟုတ်သောရဟန်း၊ (နောက်ထပ်ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်မလိုရအောင် သိက္ခာသုံးပါးကို အပြီးအစီးဖြည့်ကျင့်ပြီးသဖြင့် ဖြည့်ကျင့်ဆဲမဟုတ်သော ရဟန်း) အသေခေါ=(သိက္ခာသုံးပါးကို) ဖြည့်ကျင့်ဆဲမဟုတ်သောရဟန်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ် မျှလောက် ပမာဏရှိသောတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အသေခေါ=သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အသေခါယ^၃=ဖြည့်ကျင့်ဆဲ တရားမဟုတ်သော၊ (နောက်ထပ်ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်

၁။အသေခေါ,အသေခါ။ ။ သေက္ခ,အသေက္ခပုဒ်တို့၌ က အက္ခရာကို ချေလျှင် သေခ, အသေခဟုဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် က အက္ခရာပါခြင်း မပါခြင်းကလွဲ၍ ထိုပုဒ်များ ထူးခြားချက် ဘာမျှမရှိပါ။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို လည်းကောင်း, သမ္မာဒိဋ္ဌိစသည်ပါဝင်သော သိက္ခာသုံးပါးကိုလည်းကောင်း သေက္ခ, အသေက္ခ၊ သေခ, အသေခဟုခေါ်၏၊ အဋ္ဌသာလိနိ တိက မာတိကာအဖွင့် (၈၆၊ ၈၇)နှင့် သာရတ္ထဒီကာ(ပ-၄၆) ဝစနတ္ထများကား- သိက္ခတိတိ သေက္ခော သေခေါ=သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်

မလိုတော့သဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဖြည့်ကျင့်ပြီးအနေအားဖြင့် ဥပါဒ် ဖြစ်ပေါ်လာသော တရားဖြစ်သော) ဝါ=ကြီးပွားတိုးတက်သော ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသော တရားဖြစ်သော၊ ဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊

(သေကွအရိယာပုဂ္ဂိုလ်)၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးကိုဖြည့်ကျင့်ဆဲတရား၊ (ဖြည့် ကျင့်ဆဲ အနေအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မာသင်္ကပ္ပ အစ ရှိသော တရား) သိက္ခာဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ န သေခေါ အသေခေါ=သိက္ခာ သုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲမဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ် (နောက်ထပ် ဖြည့်ကျင့်ဖွယ် မလိုရအောင် သိက္ခာသုံးပါးကို အပြီးအစီး ဖြည့်ကျင့်ပြီး ဖြစ်သဖြင့် ဖြည့်ကျင့်ဆဲမဟုတ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်) အသေခေါ (အသေခါ)= ဖြည့် ကျင့်ဆဲမဟုတ်သောတရား၊ (နောက်ထပ် ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်မလိုတော့သဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြည့်ကျင့်ပြီးအနေအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပအစရှိသောတရား)။ တနည်းဝစနတ္ထကား-

သိက္ခနံ သိက္ခာ=ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ သိက္ခာ ဧတဿ သီလန္တိ သေခေါ= ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ် (သေကွပုဂ္ဂိုလ်)၊ န သေခေါ အသေခေါ=ဖြည့် ကျင့်လေ့ရှိသည်မဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်)၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်လေ့ ရှိသည်မဟုတ်သောတရား (သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသောတရား) ဤ၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟူသော ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်ကိုလျှင် “သိက္ခာ ဧတိဿာ သီလန္တိ သေခါ၊န သေခါ အသေခါ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ [ဤနည်း၌ သိက္ခာပုဒ် ဏပစ္စည်းဖြင့် သေကွ၊သေခ ဟုရုပ်ပြီး၏]

တနည်းအားဖြင့် အသေခ၌ အသဒ္ဒါကို ဝုဒ္ဓိအနက်ဟောကြံ၍ ဝုဒ္ဓိပတ္တာ သေခေါတိ အသေခေါ၊ ဝုဒ္ဓိပတ္တာ သေခါတိ အသေခါ= ကြီးပွားတိုးတက်ပြီးသော ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသောတရား၊(တနည်း) အသေ ခဿ အယန္တိ အသေခေါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သောတရား၊ ဝါ= ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရား၊ ဤဝစနတ္ထအလို ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော လောကီတရား ကိုလည်း အသေခဟု ခေါ်နိုင်၏၊ ထို့အပြင်-

သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ=ဖြည့်ကျင့်ထိုက်သောသိက္ခာသုံးပါး၊ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ

(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားဖြစ်သော) သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ= (အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်နှင့်၊ သမန္နာဂတော =ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အသေခေနေ=ဖြည့်ကျင့်ဆဲတရား မဟုတ်သော၊ ဝါ=ကြီးပွားတိုးတက်သော ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသောတရားဖြစ်သော၊ ဝါ=ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေန= (အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်သော အကြံအစည်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

အသေခါယ=သော၊ သမ္မာဝါစာယ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်းတရားသဘောနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသေခေနေ=သော၊ သမ္မာကမ္မန္တေန=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်းတရားသဘောနှင့် ။ ပ။ အသေခေနေ=သော၊ သမ္မာအာဇီဝေန=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်စွာ အသက်မွေးကြောင်းတရား သဘောနှင့်။ ပ။ အသေခေနေ=သော၊ သမ္မာဝါယာမေန =(အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်သော) မှန်ကန်သော ဝီရိယနှင့်။ ပ။ အသေခါယ =သော၊ သမ္မာသတိယာ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်သောသတိနှင့် ။ပ။ အသေခေနေ=သော၊ သမ္မာသမာဓိနာ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်သော တည်ကြည်သော တရားနှင့်။ ပ။ အသေခေနေ=သော၊ သမ္မာဉာဏေန =မှန်ကန်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်၊ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ။ပ။ အသေခါယ=သော၊ သမ္မာဝိမုတ္တိယာ=မှန်ကန်သော အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ =ဤသို့သမ္မာဒိဋ္ဌိစသောတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အသေခေါ=သိက္ခာ

စသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသိက္ခာသုံးပါး) သိက္ခာသု ဇာတောတိ သေက္ခော=သိက္ခာသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးတို့၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ န သေက္ခော အသေက္ခော=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်)၊ ဝါ=သေက္ခတရားမဟုတ်သော တရား (အသေက္ခတရား) ဤသို့လည်း ဝစနတ္ထပြုနိုင်သေး၏။

သုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲ မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ)ကောဒသမံ။

၁၂-ဒုတိယအသေခသုတ်

၁၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသေခိယာ=သိက္ခာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲ မဟုတ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကြီးပွားတိုးတက်ပြီးသော ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသော တရားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ (ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်ကုန်သော) ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဒသ= ဤဆယ်ပါးတို့ပေတည်း၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့ နည်းဟူမူ၊ [အသေခါ ဧဝ အသေခိယာ၊ အသေခဿ ဝါ ဣမေ အသေ ခိယာ]

အသေခါ=သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲတရားမဟုတ်သော၊ ဝါ= ကြီးပွားတိုးတက်ပြီးသော ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသော တရားဖြစ်သော၊ ဝါ= ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်လည်းကောင်း၊ အသေခေါ=သော၊ ဝါ=သော၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန်ကန်သောအကြံအစည်လည်း ကောင်း၊ အသေ ခါ=သော၊ သမ္မာဝါစာ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော) မှန် ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်း တရားသဘောလည်းကောင်း၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် ပဌမအသေခသုတ်ကို ကြည့်၍ဆိုပါ] ။ပ။ အသေခံ=သော၊ သမ္မာဉာဏံ= မှန်ကန်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်လည်းကောင်း၊ အသေခါ=သော၊ သမ္မာဝိမုတ္တိ=မှန်ကန်ကောင်းမြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို တဖန်ငြိမ်းစေသော အားဖြင့် မှန်ကန်ကောင်းမွန်စွာ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရ ဟတ္တဖိုလ်လည်းကောင်းတည်း ။ပ။ ဒွါဒသမံ=၁၂-ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သမဏသညာဝဂ္ဂေါ=သမဏသညာဝဂ်တည်း။

(၁၂) ၂-ပစ္စောရောဟင်္ဂါဝဂ်
၁-ပဌမအဓမ္မသုတ်

၁၁၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓမ္မောစ=သူယုတ်မာတရားကိုလည်းကောင်း၊
(သူတော်ကောင်းတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သူယုတ်မာတရားကို
လည်းကောင်း) အနတ္တော စ=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သော
တရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိသင့်သိထိုက်၏၊ ဓမ္မော စ=
သူတော်ကောင်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တော စ=အကျိုးစီးပွားကို
သယ်ဆောင်တတ်သော တရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=၏၊ အဓမ္မဉ္စ
=သူယုတ်မာတရားကိုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဉ္စ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဒိတွာ=
သိပြီး၍၊ ဓမ္မဉ္စ=သူတော်ကောင်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တဉ္စ=ကောင်း၊
ဝိဒိတွာ=သိပြီး၍၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပဋိပစ္စမာနော=
ကျင့်အပ်လသော်)ဓမ္မော=သူတော်ကောင်းတရားသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)
ယထာ=ဖြင့်၊ (ပဋိပစ္စမာနော=သော်) အတ္တော=အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်
တတ်သောတရားသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)တထာ=ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊
(ထိုဓမ္မ၊ အတ္တဖြစ်နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ပဋိပစ္စိတဗ္ဗံ=
ကျင့်ရာ၏၊ (တနည်း) ယထာ=ဖြင့်၊ ဓမ္မော=သူတော်ကောင်းတရားသည်။

၁။ အဓမ္မော အနတ္တော။ ။ဓမ္မ=သူတော်ကောင်းတရား၊ န ဓမ္မော
အဓမ္မော ဓမ္မပဋိပက္ခော= သူတော်ကောင်းတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော
သူယုတ်မာတရား။ အသဒ္ဒါကို ပဋိပက္ခ(ဝိရဒ္ဒ) အနက်ဟောကြံရ၏။
အတ္တ=အကျိုးစီးပွား၊ န အတ္တော အနတ္တော အတ္တပဋိပက္ခော=အကျိုးစီးပွား၏
ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကျိုးမဲ့စီးပွားမဲ့ (အကျိုးစီးပွားပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်း)။
အနတ္တံ အာဝဟတိတိ အနတ္တာဝဟော= အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်
တတ်သောတရား၊ ဝါ=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သောတရား (မိစ္ဆာ
ဒိဋ္ဌိစသောတရား)၊ “အနတ္တာဝဟ” ဟုဆိုလိုလျက် အာဝဟပုဒ်အကျေကြပ်ပါ။
ဤသို့အားဖြင့် အဋ္ဌကထာနှင့်နိကာတို့၌ အထူးမဖွင့်သောကြောင့် အနက်
အဓိပ္ပာယ်ရအောင် သင့်လျော်သလိုကြံရာ၏။

(အတ္ထိ=တည်ရှိ၏) ယထာ=ဖြင့်၊ အတ္ထော=သည်၊ (အတ္ထိ=၏) တထာ= ထိုဓမ္မအတ္ထ တည်ရှိသည့်အတိုင်း၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓမ္မော စ=သူယုတ်မာတရားဟူသည်လည်းကောင်း၊ အနတ္ထော စ=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သော တရားဟူသည်လည်းကောင်း၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှားသော အမြင်အယုအဆလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ=လွဲမှားသော အကြံအစည်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဝါစာ=လွဲမှားစွာပြောဆိုကြောင်း တရားလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာကမ္မဇ္ဈော=လွဲမှားစွာပြုလုပ်ကြောင်း တရားလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာအာဇီဝေါ=လွဲမှားစွာ အသက်မွေးကြောင်း တရားလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဝါယာမော=လွဲမှားသော ဝီရိယလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာသတိ=လွဲမှားသောသတိ လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာသမာဓိ=လွဲမှားသော တည်ကြည်သောတရားလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဉာဏံ=လွဲမှားစွာသိသော မောဟလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဝိပုတ္တိ=လွဲမှားစွာ လွတ်မြောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်ဘဲလျက် လွတ်မြောက်၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသည်တို့တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသည်ကို၊ အဓမ္မော စ=သူယုတ်မာတရား ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနတ္ထော စ=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သော တရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မော စ=သူတော်ကောင်းတရားသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထော စ=အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်တတ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေတတ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ကတမော စ=ဟူမူ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်လည်းကောင်း၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်သော အကြံအစည်လည်းကောင်း၊ သမ္မာဝါစာ=မှန်ကန်စွာပြောဆိုကြောင်းတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာကမ္မဇ္ဈော=မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်းတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါ=မှန်ကန်စွာ အသက်မွေးကြောင်း တရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာဝါယာမော=မှန်ကန်သော ဝီရိယလည်းကောင်း၊ သမ္မာသတိ=မှန်ကန်သော သတိလည်းကောင်း၊ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော တည်ကြည်သောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာဉာဏံ=မှန်ကန်သောဉာဏ်လည်းကောင်း၊ သမ္မာဝိပုတ္တိ=မှန်ကန်စွာ လွတ်မြောက်

သော မဂ်ဖိုလ်လည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိ စသည်ကို၊ ဓမ္မော စ=သူတော်ကောင်းတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ အတ္ထော စ=အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်တတ်သောတရား ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္ဆတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

“အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ= အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော ။ပ။တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ” ဟူ၍၊ ဣတိ =ဤသို့သော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=ငါဘုရားသည်) ဝုတ္တံ =ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤမိန့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ အစရှိသော ဆယ်ပါးကို အဓမ္မ၊ အနတ္တဟုခေါ်ဆို၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပအစရှိသောဆယ်ပါးကို ဓမ္မ၊ အတ္တဟု ခေါ်ဆိုပြီးလျှင် ထိုဓမ္မ၊ အတ္တအတိုင်း ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်း ဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မ ယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-ဒုတိယအဓမ္မသုတ်

၁၁၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓမ္မော စ=သူယုတ်မာတရားကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မောစ=သူတော်ကောင်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိသင့် သိထိုက်၏၊ အနတ္ထော စ=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သော တရားကိုလည်းကောင်း၊ အတ္ထော စ=အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်တတ် သော တရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=၏၊ အဓမ္မဉ္စ=သူယုတ်မာ တရားကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဉ္စ=သူတော်ကောင်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဒိတွာ=သိပြီး၍၊ အနတ္တဉ္စ= ....တရားကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တဉ္စ= ...ကို လည်းကောင်း၊ ဝိဒိတွာ=၍၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဓမ္မော= သူတော်ကောင်းတရားသည်၊ (အတ္ထိ=တည်ရှိ၏) ယထာ=ဖြင့်၊ အတ္ထော= အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်တတ်သော တရားသည်၊ (အတ္ထိ=၏)တထာ =ထိုဓမ္မ , အတ္တတည်ရှိသည့်အတိုင်း၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓမ္မော=သူယုတ်မာတရားဟူသည်၊ ကတမော စ= အဘယ်နည်း၊ ဓမ္မော=သူတော်ကောင်း တရားဟူသည်၊ ကတမော စ=

နည်း၊ အနတ္တော=ဟူသည်၊ ကတမော စ=နည်း၊ အတ္တော=ဟူသည်၊ ကတမော စ= အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှားသော အမြင်အယူသည်၊ အဓမ္မော=သူယုတ်မာတရားမည်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်သည်၊ ဓမ္မော=သူတော်ကောင်းတရားမည်၏၊ စ=ထိုမှတပါး၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ= ကြောင့်၊ [စာပိုဒ်(၁၀၆)နိဇ္ဇရသုတ်ကြည့်]။ ပ။ သမ္ဘဝန္တိ=၏၊ အယံ=ဤအကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်၊ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော များစွာသော ဤအကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်) အနတ္တော=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သောတရားမည်၏၊ စ=ထို့အပြင်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ=ကြောင့်။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ =၏၊ အယံ=ဤကုသိုလ်တရား အပေါင်းသည်၊ (သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဘာဝနာပါရိပုရိသို့ ရောက်သော ဤကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်) အတ္တော=အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်သော တရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ=လွဲမှားသော အကြံအစည်သည်၊ အဓမ္မော=မည်၏၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်သောအကြံအစည်သည်၊ ဓမ္မော=၏၊ စ=ထိုမှတပါး၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ=ကြောင့်။ ပ။ သမ္ဘဝန္တိ=၏၊ အယံ=ဤအကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည် (မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပကြောင့်ဖြစ်သော များစွာသော ဤအကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်) အနတ္တော=၏။ စ=ထို့အပြင်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ=ကြောင့် ။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ =၏၊ အယံ=ဤကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်၊ (သမ္မာသင်္ကပ္ပကြောင့် ဘာဝနာပါရိပုရိသို့ရောက်သော ဤကုသိုလ် တရားအပေါင်းသည်) အတ္တော=၏၊ [နောက်ဝါကျများကိုလည်း ဤနည်းမှီ၍ဆိုပါ]။ ပ။

“အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ=အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ”ဟူ၍၊ ဣတိ= ဤသို့သော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=သည်) ဝုတ္တံ= ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစသည်ကို အဓမ္မဟုခေါ်၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်ကို ဓမ္မဟုခေါ်ခြင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားအပေါင်းကို အနတ္တဟုခေါ်၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်ကြောင့် ဘာဝနာပါရိပုရိ

သို့ရောက်သော ကုသိုလ်တရားအပေါင်းကို အတ္တဟုခေါ်ခြင်း၊ ထိုဓမ္မအတ္တ အတိုင်း ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ= ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=သည်) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဒုတိယံ။

၃-တတိယအဓမ္မသုတ်

၁၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓမ္မော စ=ကိုလည်းကောင်း။ ပ။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ =ရာ၏။ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဣဒံ=ဤစကားတော်ကို၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ သုဂတော=ကောင်းသောစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤစကားတော်ကို၊ ဝတ္တာန= မိန့်တော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဝိဟာရံ= ကျောင်းတော်အတွင်းသို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ=ထိုရဟန်းတို့မှာ၊ ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တဿ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်မီပင်၊ ဧတံ= ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ နော=ငါတို့၏၊ ဝါ=ငါတို့အား၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံခိတ္တေန= အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ “အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပ။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ = အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပ။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ” ဟူ၍၊ ဣဒံ=ဤသို့သော၊ ဥဒ္ဓေသံ=ခေါင်းစဉ်မာတိကာစကားကို၊ ဥဒ္ဓိသိတွာ=ညွှန်ပြတော်မူပြီး၍၊ ဝိတ္တာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အဝိဘ ဇိတွာ=မခွဲခြမ်း မဝေဘန်မူ၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော် မူ၍၊ ဝိဟာရံ=သို့၊ ပဝိဋ္ဌော=ဝင်တော်မူပြီ။

ဘဂဝတာ=သည်၊ သံခိတ္တေန= ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ= ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီး၍၊ ဝိတ္တာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ အဝိဘတ္တဿ=မခွဲဝေအပ်သေးသော၊ ဣမဿ ဥဒ္ဓေသဿ=ဤခေါင်းစဉ်မာတိကာ စကားတော်၏၊ ဝိတ္တာရေန= ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ ကော=အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိဘဇေယျ နုခေါ=ခွဲခြမ်းဝေဘန် နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ=ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝါ=တို့မှာ၊

တေ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်သနည်းဟူမူ) ခေါ=အမှန်တကယ် ပင်၊ အယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=ဤအရှင်အာနန္ဒာကို၊ သတ္တုစေဝ=မြတ်စွာ ဘုရားသည်လည်း၊ သံဝဏ္ဏိတော=(ဌာနငါးပါး၊ တေဒဂ်ထားလျက်) ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝိညုနံ=ပညာရှိဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရိနံ စ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်လည်း၊ သမ္ဘာဝိတော=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပေပြီ၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင် အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ ဥဒ္ဒိဋ္ဌဿ=၍၊ ဝိတ္တာ ရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ အဝိဘတ္တဿ=သော၊ ဣမဿ ဥဒ္ဒေသဿ=၏၊ ဝိတ္တာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ ဝိဘဓိတံ=ခွဲခြမ်းဝေဘန်ခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ= စွမ်းနိုင်၏။

မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ယံနူန ဥပ သင်္ကမေယျာမ=သွားကြရပါကုန်မူကောင်းလေစွာ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြ ပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ တေမတ္ထံ=ဤအကျယ်တဝင့် အနက်သဘောကို၊ ယံနူန ပဋိပုဏ္ဏေယျာမ=မေးမြန်းကြရပါကုန်မူ ကောင်းလေ စွာ၊ ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နော=တပည့်တော် တို့အား၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဗျာကရိဿတိ=ဖြေကြားလတ္တံ့၊ တထာ=ထိုဖြေကြားတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ= ထိုဖြေကြားတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ နံ=ထိုအကျယ်တဝင့် အနက်သဘော ကို၊ ဓာရေဿာမ=စိတ်ဖြင့်ဆောင်ထား မှတ်သားကြကုန်အံ့၊ ဣတိ= ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ပြီ)

အထ ခေါ=စဉ်းစားမိပြီးရာထိုအခါ၌၊ တေ ဘိက္ခု= ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ (အတ္ထိ=၏) တေန =ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွသွားတော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ= ကြွသွားတော်မူကြပြီး၍၊ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန=အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သမ္ပောဒိံသု=တညီတညွတ်တည်း နှီးနှောမိကြကုန်ပြီ၊ (ကျန်းမာသာရေး၊ စသည်မေးကာ၊ ညီညာဆိုပြော နှီးနှောမိကြကုန်ပြီ)

သဗ္ဗောဒနိယံ=ဝမ်းမြောက်သင့်ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ [တနည်း- သဗ္ဗောဒနိယံ=ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော] သာရဏီယံ=အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အမှတ်ရသင့်သော၊ ဝါ=အမြဲမသွေ ကြာမြင့်စွာဖြစ်တည်နေစေသင့်သော၊ ကထံ=စကားကို၊ ဝီတိသာရေတွာ=ပြီးဆုံးစေကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒ္ဓိသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္ဒာ=ထိုင်နေကြကုန်ပြီးသော၊ တေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=ပြောကြားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=နည်းဟူမူ)

အာဝုသော အာနန္တံ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ နော=တပည့်တော်တို့အား [ဥဒ္ဓိသိတွာ၌စပ်] သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ “အဓမ္မော စ ။ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ=အဓမ္မော စ ။ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ” ဟူ၍၊ ဣဒံ=ဤသို့သော၊ ဥဒ္ဓေသံ=ကို ။ပ။ ပဝိဋ္ဌော=ပြီ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ တေသံ အမှာကံ=ထိုတပည့်တော်တို့မှာ၊ [နောကား အနက်မရနိပါတ်မျှသာ] ။ပ။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဝိဘဇေတု=ခွဲခြမ်းဝေခွဲတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ သာရတ္ထိကော=အနှစ်ကိုအလိုရှိသော၊ သာရဂဝေသိ=အနှစ်ကိုရှာမှီးသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ သာရပရိယေသနံ=အနှစ်ကိုရှာ မှီးခြင်းငှာ၊ [အဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌သက်၊ ဤနေရာမျိုး၌ “သာရပရိယေသနံ=အနှစ်ကိုရှာမှီးရာအရပ်သို့” ဟုလည်း ဆရာနည်းရှိတတ်၏] စရမာနော=လှည့်လည်လသော်၊ တိဋ္ဌတော=ကောင်းစွာထောင်မတ် ရပ်တည်နေသော၊ သာရဝတော=အနှစ်ရှိသော၊ မဟာတော=ကြီးစွာသော၊ ရက္ခဿ=သစ်ပင်၏၊ မူလံ=အမြစ်အရင်းကို၊ အတိက္ကမ္မ ဧဝ=ကျော်လွန်ရှောင်ရှားသွားပြီး၍သာလျှင်၊ ခန္တံ=ပင်စည်ကို၊ အတိက္ကမ္မ ဧဝ=လျှင်၊ သာခါပလာသေ=သစ်ခက်သစ်ရွက်၌၊ သာရံ=အနှစ်ကို၊ ပရိယေသိတဗ္ဗံ=ရှာဖွေထိုက်၏ဟူ၍၊ မညေယျ သေယျထာပိ=မှတ်ထင်လေရာသကဲ့သို့၊ အာယသ္မန္တာနံ=အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဣဒံ=ဤသို့ တပည့်တော်ကို တိုက်တွန်းနေခြင်းသည်၊ ဧဝံ သမ္ပဒံ= ဤနယ်ပုံမှီးပြီးစီးခြင်းရှိပါ၏၊ ဝါ=ဤနယ်မခြား ထပ်တူထား၍ ရှေးထိုက်ပါ၏၊

[စဝံသမ္ပဒန္တိ စဝံသမ္ပဒေနကံ စဝံ ပဿိတဗ္ဗံ ဣဒံ မမ အဇ္ဈေသနံ၊ တေ နာဟ ဤဒိသန္တိ အတ္ထောတိ။ မူလပဏ်ဒီ၊ ၃-၆၁၊ မဓပိဏ္ဍိကသုတ်]

(တုမှေ=အရှင်တို့သည်) သတ္တရိ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမ္ပုခိဘူတေ =မျက်မှောက်ထင်လင်း သီတင်းသုံးနေတော်မူသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ တံ ဘဂဝန္တံ=ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ အတိသိတွာ=ကျော်လွန်၍၊ အမှေ=တပည့် တော်တို့ကို၊ ဧတမတ္ထံ=ထိုအကျယ်တဝင့်အနက်သဘောကို၊ ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ (ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗေ)=မေးမြန်းထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ မညထ=မှတ်ထင်တော်မူနေ ကြကုန်၏။ [အမှေနှင့်ဝစ်တူ “ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗေ” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့်ရှိသင့်ပါလျက် ဝစနဝိပလ္လာသအားဖြင့် “ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ” ဟုရှိနေသည်၊ သို့မဟုတ် ဧတ မတ္ထံ ဟူသော ပဓာနကံကိုဲ့၍ ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗံဟုရှိနေသည်ဟုသော်လည်း ကြံရာ၏]

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဟိ=မြတ်စွာဘုရားကိုသာ မေးလျှောက်သင့် သည် အမှန်ဖြစ်ပါ၏။ သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဇာနံ=သိဖွယ် တရားအားလုံးကို၊ ဇာနာတိ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် အမှန်တကယ် သိတော်မူပါ၏။ ပဿံ=မြင်သင့်မြင်ဖွယ်တရားအားလုံးကို၊ ပဿတိ= ဉာဏ်စက္ခုတို့ဖြင့် အမှန်တကယ်မြင်တော်မူပါ၏။ (ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သမန္တနှင့်ဒိဗ္ဗ၊ ပညာ၊ ငါးဖြာသော ဉာဏ်မျက်လုံးတော်ဖြင့် အမှန်တကယ်မြင်တော်မူပါ၏) [တနည်း-ဇာနံ(ဇာနန္တော)=သိတော်မူလသော်၊ ဇာနာတိ=(ဝိပလ္လာသ ကင်းသဖြင့် မယွင်းစကန်) အမှန်တကယ်သိတော်မူပါ၏။ ပဿံ(ပဿန္တော) =မြင်တော်မူလသော်၊ ပဿတိ=(မိစ္ဆာအယူကင်းသဖြင့် မယွင်းစကန်) အမှန်တကယ်မြင်တော်မူပါ၏။ ဤပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒါနည်းစိစစ်ချက်ကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂) ပညာသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီးဖြစ်၏]

စက္ခုဘူတော=သတ္တလောက၏ မျက်လုံးသဖွယ် ဖြစ်တော်မူပါ၏။ (သတ္တလောက၏အမြင်မှန်ရရေး ဦးဆောင်ပေးသဖြင့် မျက်လုံးသဖွယ် ဖြစ်တော်မူပါ၏) ဝါ=ကိုယ်တိုင်မြင်သိ၊ ဉာဏ်မျက်စိသို့ ဆိုက်ရောက် တော်မူပါ၏။ ဉာဏဘူတော=သတ္တလောက၏ ဉာဏ်သဖွယ်ဖြစ်တော်မူ ပါ၏။ (သတ္တလောက၏ ထင်လင်းစွာသိမှုကို ပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် ဉာဏ် သဖွယ်ဖြစ်တော်မူပါ၏) ဝါ=ထင်ရှားပေါ်လွင် ဉာဏ်အမြင်သဘောသို့

ဆိုက်ရောက်တော်မူပါ၏။ ဓမ္မဘူတော=ပရိယတ္တိတရား အတိပြီးသူဖြစ်တော်
 မူပါ၏။ [ဓမ္မမယော ဟုတွာ ဘူတော ဓမ္မဘူတော။ မယပစ္စည်းကျေ၏]
 ဝါ=အခြားသူတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားသို့ ရောက်တော်
 မူပါ၏။ [ဓမ္မ ဘူတော ပတ္တောတိ ဓမ္မဘူတော] ဗြဟ္မဘူတော=မြင့်မြတ်
 သောသူဖြစ်တော်မူပါ၏။ ဝါ=မြင့်မြတ်သော အရိယမဂ်သို့ သယမ္ပဉာဏ်
 ဖြင့် ရောက်တော်မူပါ၏။ ဝတ္တာ=သစ္စာလေးပါးတရား ဟောကြားစွမ်းနိုင်
 တော်မူပါ၏။

ပဝတ္တာ^၁=သစ္စာလေးတန်၊ ထိုးထွင်းဉာဏ်ကို ကြာမြင့်စွာဖြစ်စေတော်မူ
 တတ်ပါ၏။ ဝါ=သစ္စာလေးတန် ထိုးထွင်းဉာဏ်ကို ကြာမြင့်စွာဖြစ်အောင်
 ဟောကြားတော်မူတတ်ပါ၏။ အတ္ထဿ=သစ္စာလေးချက် အနက်သဘော
 ကို၊ နိဇ္ဇေတာ=ထုတ်ဆောင်ဟောပြတော်မူတတ်ပါ၏။ [တနည်း- အတ္ထဿ
 =ပရမတ်အနက်သဘောဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊ နိဇ္ဇေတာ=ပို့ဆောင်တော်မူ
 တတ်ပါ၏] အမတဿ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကိုသိမြင်
 ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်ကို၊ ဒါတာ=(ဟောဖော်မြွက်ကြား) ပေးသနား
 တော်မူတတ် ပါ၏။ ဓမ္မဿာမိ=ဗောဓိပက္ခိယတရားပိုင်ရှင် ဖြစ်တော်မူပါ၏။
 တထာဂတော=ရှေးဘုရားရှင်မြတ်များအတူ ကြွလာတော်မူပါ၏။ တုမေ=
 အရှင်ဘုရား တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံဿေ=မြတ်စွာဘုရားအထံတော်သို့သာလျှင်၊
 ဥပသင်္ဂမိတွာ=ကြွသွားတော်မူကြကုန်၍၊ ဧတမတ္ထံ=ထိုအကျယ်တဝင့်
 အနက်သဘောကို၊ ယံ ပဋိပုဇ္ဈေယျာထ=အကြင်မေးမြန်းကြကုန်ရာ၏။
 ဧတဿ=ထိုမေးမြန်းခြင်း၏။ သော စ ဝေ ကာလော=ထိုအချိန်အခါ

၁။ ပဝတ္တာ။ ။ဋီကာ၌ “စိရံ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ ပဝတ္တေန္တော ဝဒတိတိ
 ပဝတ္တာ= ကြာမြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး သစ္စာလေးတန် ထိုးထွင်းဉာဏ်ကို
 ဖြစ်စေလျက် ဟောကြားတော်မူတတ်၏” ဟုဖွင့်၏။ ထို၌ “ဝဒတိ”မှာ
 အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဖြစ်၏။ စိရံ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ ပဝတ္တေတိတိ ပဝတ္တာ=ကြာမြင့်
 စွာသော ကာလပတ်လုံး သစ္စာလေးတန် ထိုးထွင်းဉာဏ်ကို ဖြစ်စေတော်
 မူတတ်၏။ ဝါ=သစ္စာလေးတန် ထိုးထွင်းဉာဏ်ကို ကြာမြင့်စွာဖြစ်အောင်
 ဟောကြားတော်မူတတ်၏ဟူ၍ သဒ္ဒတ္ထနှင့် အဓိပ္ပါယ်တ္ထမှတ်လေ။

သည်သာလျှင်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပါပြီ၊ ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဝေါ=အရှင်တို့အား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဗျာကရေယျ=ဖြေဆိုတော် မူရာ၏၊ တထာ=ထိုမြတ်စွာဘုရားဖြေဆိုတော်မူသည်အတိုင်း၊ နံ=ထို အကျယ်တဝင့် အနက်သဘောကို၊ ဓာရေယျာထ=မှတ်သားထားကြပါကုန် လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ) အာဝုသော အာနန္ဒာ= ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ အဒ္ဓါ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဘဂဝါ=သည်။ ပ။ ဓာရေယျာမ =မှတ်သားထားကြကုန်ရာပါအံ့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=ကို ။ပ။ ဝိဘဇိတံ=ငှါ၊ ပဟောတိ=စွမ်းနိုင်ပါ၏။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ အဂရံကတွာ=တာဝန်ကြီးလေးမှုမပြုမူ၍၊ ဝိဘဇေ= ခွဲခြမ်းဝေဘန်ပေးတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တေနဟိ=ထိုသို့တပည့်တော်ကို တိုက်တွန်း တောင်းပန်နေကြလျှင်ကား၊ (တုမှေ=ငါ့ရှင်တို့သည်) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ(မှတ်မှတ်သားသား) သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ= စိတ်နှလုံးအတွင်း၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ= တပည့်တော်သည်) ဘာသိသာမိ=ဟောပြုပါအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ =မိန့်ဆိုပြီ) ဧဝံ အာဝုသော=ကောင်းပါပြီ ငါ့ရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုတရားနာရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒာသမ္ပ =အရှင်အာနန္ဒာ၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) ပစ္စသောသံ=ရှေ့ရူနာယူကြကုန်ပြီ၊ အထ=နာယူကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဧတံ=ဤ တရားစကားကို၊ အဝေါစ=ဟောကြားတော်မူပြီ၊(ကိန္တိ အဝေါစ)

အာဝုသော=တို့၊ နော=တပည့်တော်တို့၏၊ ဝါ=တို့အား၊ ဘဂဝါ= သည်၊ သံခိတ္တေန=အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ “အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ။ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ=အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ။ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ” ဟူ၍၊ ယံ ဥဒ္ဓေသံ=အကြင် ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို၊ ဥဒ္ဓိသိတွာ=ညွှန်ပြတော် မူပြီး၍။ ပ။ ဝိဟာရံ=သို့၊ ပဝိဋ္ဌော=ပြီ၊

ကျကျန်နေရစ်ဖွယ်ရှိသောစာကြောင်းများ ။ ။ဤနေရာ၌ “ယံ ခေါ နော အာဝုသော ဘဂဝါ။ပ။ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ” ဟူသော အနိယမ ဝါကျကိုသာ တွေ့ရ၍ နိယမဝါကျကိုကား မတွေ့ရ၊ ထိုနိယမ ဝါကျ

တခုလုံးကျနေရစ်သည်ဟုယူဆ၏။ ထို့ကြောင့် "တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ" ၏နောက်၌ တဆက်တည်းပင် "ဣမဿ ခေါ အဟံ အာရုသော ဘဂဝတာ သံခိတ္တေန ဥဒ္ဒေသဿ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထံ အဝိဘတ္တဿ ဧဝံ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထံ အာဇာနာမိ" ဟူသော နိယမဝါကျပါသင့်၏။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မရပိတ္တိကသုတ် စာမျက်နှာ(၁၅၈)၊ စာပိုဒ်(၂၀၄) နှင့်တိုက်ဆိုင်ကြည့်ကြပါကုန်။ ယခုအခါ ထိုကျကျန်နေရစ်သော နိယမဝါကျကို အနက်ပြန်ဆိုရသော်- "အာရုသော=တို့၊ အဟံ=သည်၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ=ညွှန်ပြအပ်တော်မူပြီး၍၊ ဝိတ္ထာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ အဝိဘတ္တဿ=မခွဲဝေအပ်သေးသော၊ ဣမဿ ဥဒ္ဒေသဿ=ဤခေါင်းစဉ်မှာတိကာ၏၊ ဧဝံ=ဤပြဆိုအပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်း၊ ဝိတ္ထာရေန=အားဖြင့်၊ အတ္ထံ=အနက်သဘောကို၊ အာဇာနာမိ=သိပါ၏" ဟုအနက်ဆိုပါ။

ထို့နောက် "ကတမော စာရသော အဓမ္မော" စသည်ကို ယခင်သုတ်အတိုင်းအနက်ဆိုပါ။ နောက်ဆုံး "မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ အာရုသော အဓမ္မော။ပ။ အယံ အတ္ထော" ဟူသော ဝါကျ၏နောက်၌ "အယံ ခေါ နော" ဟူ၍ တွေ့ရ၏။ "အယံ" ၏နေရာ၌ ထုံးစံအတိုင်း "ယံ" ဟုသာရှိသင့်ပါသည်။ ယခင်ကအတိုင်းအနက်ဆိုပါ။ အကယ်၍ "အယံ" ကိုပင်အနက်ဆိုလိုလျှင်- အာရုသော=တို့၊ နော=တပည့်တော်တို့၏၊ ဝါ=တို့အား၊ အယံ ဘဂဝါ=ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ "အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ=အဓမ္မော စ ဘိက္ခဝေ။ပ။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ" ဟူ၍၊ ဥဒ္ဒေသံ=ကို၊ ဥဒ္ဓိသိတွာ=၍။ပ။ ပဝိဋ္ဌော=ပြီး၊ အာရုသော=တို့၊ အဟံ=သည်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ=၍၊ ဝိတ္ထာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ အဝိဘတ္တဿ=သော၊ ဣမဿ ဥဒ္ဒေသဿ=၏၊ ဧဝံ=ဤပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဝိတ္ထာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ အာဇာနာမိ=သိပါ၏၊ အာရုသော=တို့၊ စ ပန=ဆက်လက်၍တိုက်တွန်းရသော်ကား၊ တုမေ=အရှင်တို့သည်၊ အာကင်္ခမာနာ=အလိုရှိကုန်လသော်၊ ဘဂဝန္တံယေဝ=လျှင်။ပ။ ဓာရေယျာထ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီး)

အာရုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ

ဘိက္ခု= ထိုရဟန်းတို့သည်။ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာ၏။
ဝါ=သည်။ ဘာသိတံ=ဟောကြားတော်မူအပ်သောတရားစကားတော်ကို။
အဘိနန္ဒိတွာ=အလွန်နှစ်သက်ကြပြီး၍။ အနုမောဒိတွာ=အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်
ကြပြီး၍။ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ။ ဥဋ္ဌာယ=ထကြပြီး၍။ ယေန=အကြင်
အရပ်၌။ ဘဂဝါ=သည်။ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌။ ဥပ
သင်္ကမိသု=ကြွသွားတော်မူကြကုန်ပြီ။ ပ ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား။ အထ
ခေါ=ထိုအခါ၌။ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်။ ယေန=အကြင်အရပ်၌။
အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်။ (အတ္ထိ) တေန=ထိုအရပ်၌။ ဥပသင်္ကမိမှာ
=သွားခဲ့ကြပါကုန်ပြီ။ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြပြီး၍။ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=
ကို။ ဧတမတ္ထံ=ထိုအကျယ်တဝင့်အနက်သဘောကို။ အပုစ္ဆိမှာ=မေးမြန်းကြ
ပါကုန်ပြီ။ ဘန္တေ=ရား။ တေသံ နော=ထိုတပည့်တော်တို့အား။ အာယသ္မတာ
အာနန္ဒေန=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ ဣမေဟိ အာကာရေဟိ=ဤအကြောင်း
တို့ဖြင့်။ ဣမေဟိ ပဒေဟိ=ဤပုဒ်ပါကျတို့ဖြင့်။ ဣမေဟိ ဗျဉ္ဇနေဟိ=
ဤအက္ခရာတို့ဖြင့်။ အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ သုဝိဘတ္ထော=ကောင်းစွာ
ခွဲခြမ်းဝေဖန်ပြအပ်ပါပြီ။ ဣတိ=သို့။ (အဝေါစံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)

ဘိက္ခဝေ=တို့။ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေစွာ။ ကောင်းပါပေစွာ။
ဘိက္ခဝေ=တို့။ အာနန္ဒော=အာနန္ဒာသည်။ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသူဖြစ်ပါပေ၏။
ဝါ=ဓာတ်၊ အာယတန၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ အကြောင်းဟုတ်သည်မဟုတ်သည်
ဟူသော လေးဌာနတို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ ပညာရှိပါပေ၏။ ဘိက္ခဝေ=
တို့။ အာနန္ဒော=သည်။ မဟာပညော= ကြီးမားမြင့်မြတ်သောပညာရှိပါပေ၏။
(များစွာသောအတ္ထု၊ ဓမ္မ၊ နိရတ္ထိ၊ ပဋိဘာနတို့ကို ခွဲခြားယူငင်သိမြင်နိုင်၍
ကြီးမားမြင့်မြတ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ပညာရှိပါပေ၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့။ တုမှေ=သင်တို့သည်။ မံ=ငါဘုရားအထံသို့။ ဥပသင်္က
မိတွာ=လာရောက်ကြကုန်၍။ ဧတမတ္ထံ=ထိုဝိတ္ထာရအနက်သဘောကို။ စေ
ပဋိပုစ္ဆေယျာထ= အကယ်၍ ထပ်မံမေးမြန်းကြကုန်ငြားအံ့။ (ဧဝံ သတိပိ=
ဤသို့ထပ်မံမေးမြန်းသည်ဖြစ်လျှင်လည်း) အာနန္ဒေန=အာနန္ဒာသည်။ ဗျာ
ကတံ ယထာ=ဖြေဆိုအပ်ပြီးသကဲ့သို့။ [တံကား အနက်မရှိ] ဧဝမေဝံ=
ဤအတူပင်။ အဟမ္ဘိ=ငါသည်လည်း။ ဧတံ=ဤဝိတ္ထာရအနက်သဘောကို။

ဗျာကရေယျံ=ဖြေဆိုပါအံ့၊ ဒေသာ ဒေ=ဤအာနန္ဒာဖြေဆိုအပ်သောဝိတ္ထာရ
အနက်သဘောသည်ပင်၊ တဿ=ထိုဥဒ္ဒေသ၏၊ ဝါ=ထိုခေါင်းစဉ်မှာတိကာ
၏၊ အတ္ထော=အနက်သဘောပေတည်း၊ ဒေဉ္စ=ဤအာနန္ဒာဖြေဆိုသည့်
အတိုင်းပင်၊ နံ=ထိုဝိတ္ထာရအနက်သဘောကို၊ ဓာရေယျာထ=မှတ်ထားကြ
ကုန်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)တတိယ။

၄-အဓိတသုတ်

၁၁၆။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အဓိတော=အဓိတမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာ
ဧကော=ပရိဗိုဇ်သည်၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၇) သာရိပုတ္တသုတ်ကြည့်] ။ပ။
ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အမှာကံ=အကျွန်ုပ်တို့၏၊ ပဏ္ဍိတော
နာမ=ပဏ္ဍိတမည်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်သည်၊ (အတ္ထိ=
ရိပါ၏) တေန=ထိုပဏ္ဍိတမည်သော သီတင်းသုံးဖော်သည်၊ ပဉ္စမတ္တာနိ=
ငါးမျိုးအတိုင်းအတာပမာဏရှိကုန်သော၊ စိတ္တဋ္ဌာနသတာနိ=စိတ်ဖြစ်ပုံ
ဟူသောအရာဋ္ဌာနအရာတို့ကို၊ [တနည်း-ပဉ္စမတ္တာနိ စိတ္တဋ္ဌာနသတာနိ=
စိတ်ဖြစ်ပုံအရာဋ္ဌာနငါးရာတို့ကို] စိန္တိတာနိ=ကြံစည်အပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ယေဟိ
=ယင်းစိတ်ဖြစ်ပုံငါးရာတို့ဖြင့်၊ (အနယုဉ္စိယမာနာ=စစ်ဆေးမေးမြန်းခံကြ
ရကုန်သော) အညတိတ္ထိယာ=အခြားသောအယူရှိသူတို့သည်၊ ဥပါရဒ္ဓါ=
ဖိနိပ်ခံကြရကုန်သည်၊ ဝါ=အပြစ်တင်ခံကြရကုန်သည်၊ (ဟုတွာဝ=ဖြစ်ကြ၍
သာလျှင်၊ ဝါ=ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်သာလျှင်) ဇာနန္တိ=သိကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=
အဘယ်သို့၊ ဇာနန္တိ=သိကြကုန်သနည်းဟူမူ) မယံ=ငါတို့သည်၊ (အည
တိတ္ထိယဖြစ်သောငါတို့သည်) ဥပါရဒ္ဓါ=ကုန်သည်၊ အသ္မု=ဖြစ်နေကြကုန်၏၊
ဣတိ=သို့၊ (ဇာနန္တိ=သိကြကုန်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်း
တို့၊ တုဗ္ဗေ=သင်တို့သည်၊ ပဏ္ဍိတဝတ္ထုနိ=ပညာရှိသူအဖြစ်၏ အကြောင်း
တို့ကို၊ ဝါ=ပညာရှိဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့ကို၊ ဓာရေထ နော=မှတ်သား
ထားကြပါကုန်၏လော၊ (မှတ်သားထားကြရဲ့လား) ဣတိ=ဤသို့၊ ဘိက္ခူ
=တို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးတော်
မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယံ ဘာသေယျ=

အကြင်ဟောတော်မူရာ၏။ ဧတဿ=ဤဟောတော်မူခြင်း၏။ ကာလော=အခါပါတည်း။ သုဂတ=ကောင်းသော စကားကိုမိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ ဧတဿ=ဤဟောတော်မူခြင်း၏။ ကာလော=တည်း။ ဘိက္ခု=တို့သည်။ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ ဘုရား၏။ (သမ္ပုခါ=အထံတော်မှောက်၌) သုတွာ=ကြားနာကြရကုန်၍။ ဓာရေသန္တိ=မှတ်သားထားကြပါကုန်လတ္တံ့။ ဣတိ=သို့။ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)

ဘိက္ခဝေ= ရဟန်းတို့၊ တေနဟိ= ထိုသို့ကြားနာခြင်းငှါအလိုရှိကြလျှင်၊ ဝါ= ငါတို့ကံတွန်းတော်မူ၏။ တုမှေ= သင်တို့သည်။ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ= နာယူကြကုန်လော။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဓမ္မိကေန=သူတော်ကောင်းတရား၌ မယှဉ်သော၊ ဝါဒေန=အယူဝါဒဖြင့်၊ အဓမ္မိကံ=သော၊ ဝါဒံ=ကို၊ အဘိနိဂ္ဂဏှာတိ=နှိပ်ကွပ်၏။ အဘိနိပ္ပိဋ္ဌေတိ=ဖိစီးနှိပ်စက်၏။ တေန စ=ထိုဖိစီးနှိပ်စက်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ အဓမ္မိကံ=သော၊ ပရိသံ=ပရိသတ်ကို၊ ရဇ္ဈေတိ=နှစ်သက်စေ၏။ တေန=ထိုသို့နှစ်သက်စေခြင်းကြောင့်၊ အဓမ္မိကာ=သူတော်ကောင်းတရား၌ မယှဉ်သော၊ သာ ပရိသာ=ထိုပရိသတ်သည်။ ဘော=အိုအချင်းတို့၊ ပဏ္ဍိတော ဝတ=ပညာရှိပါပေစွာတကား၊ ဘော=တို့၊ ပဏ္ဍိတော ဝတ=ကား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ=မြင့်တက်သော အသံ၊ ကျယ်ပြန့်သောအသံရှိသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သည်။ အဓမ္မိကေန=သော၊ ဝါဒေန=ဖြင့်၊ ဓမ္မိကံ=သူတော်ကောင်းတရား၌ယှဉ်သော။ ပ ။ အဓမ္မိကေန=သော၊ ဝါဒေန=ဖြင့်၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ဝါဒံ စ=အယူဝါဒကိုလည်းကောင်း၊ အဓမ္မိကံ=သော၊ ဝါဒံ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဂ္ဂဏှာတိ=၏ ။ပ။စတုတ္ထံ။

၅-သင်္ဂါရဝသုတ်

၁၁၇။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သင်္ဂါရဝေါ=သင်္ဂါရဝမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်။ ပ။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ သြရိမံ=ဤမှာဘက်၌ဖြစ်သော၊ တီရံ=ကမ်းဟူသည်။ ကိံ နခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ ပါရိမံ=ထိုမှာဘက်၌ဖြစ်သော၊ တီရံ=ကမ်းဟူသည်။ ကိံ= အဘယ်ပါနည်း။

ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှား
 သော အယူအမြင်သည်၊ ဩရိမံ=သော၊ တီရံ=ကမ်းမည်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=
 မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=ကမ်းမည်ပါ၏။ပ။
 သမ္မာဝိမုတ္တိ= မှန်ကန်စွာလွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်သည်၊ ပါရိမံ=သော၊
 တီရံ=၏၊ ဣတိ=ဤအတိုင်းပါတည်း၊ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဩရိမံ=သော၊
 တီရံ= ကမ်းဟူသည်၊ ဣဒံ= ဤသည်ပင်တည်း၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=သည်၊
 ဣဒံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

[ဂါထာ]မနုဿေသု=လူတို့၌၊ ဝါ=လူတို့တွင်၊ ယေ ဇနာ=အကြင်
 လူတို့သည်၊ ပါရဂါမိဇနာ=နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့သွားရောက်
 ကြကုန်၏၊ တေ ဇနာ=ထိုလူတို့သည်၊ (နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဟိုဘက်ကမ်းသို့
 သွားရောက်ကြသူ ထိုလူတို့သည်။) အပ္ပကာ=နည်းပါးလှကုန်၏၊ အထ=
 ထိုအပြင်း၊ ဣတရာ=ဤမှတစ်ပါးသော၊ (ဤနိဗ္ဗာန်ဟူသော တဘက်ကမ်းသို့
 သွားရောက်ကြသောလူတို့မှတစ်ပါးသော)ယာ ပဇာ=အကြင်လူအပေါင်း
 သည်၊ တီရမေဝ=သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟူသော ဤဘက်ကမ်းသို့သာလျှင်၊ အန
 ဓာဝတိ=အစဉ်တစိုက်ပြေးသွားနေ၏၊ အယံ ပဇာ ဝေ=ဤလူအပေါင်း
 သည်သာလျှင်၊ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟူသော ဤဘက်ကမ်းသို့ အစဉ်ပြေးသွား
 နေသော ဤလူအပေါင်းသည်သာလျှင်)ဗဟုတရာ=သာလွန်များပြား၏၊
 [ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာအတိုင်း ထည့်ပေးသည်]

စ=နိဗ္ဗာန်ဟူသောတဘက်ကမ်းသို့ ရောက်နိုင်ကြမည့်ပုဂ္ဂိုလ်များကား၊
 [စသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ဤအတိုင်းဆိုလိုကဆိုပါ] ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 သမ္မာ=နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် အကြောင်းမှန်နည်းမှန်အားဖြင့်၊ အက္ခာတေ=
 ဟောကြားတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မေ=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး၌၊ ဓမ္မာ
 နုဝတ္တိဇော=ထိုလောကုတ္တရာတရားကိုးပါးအားလျော်သော သီလသမထ

၁။ ဓမ္မေ ဓမ္မာနုဝတ္တိဇော။ ။“ဓမ္မေ ဓမ္မာနုဝတ္တိဇောတိ သမ္မာ
 အက္ခာတေ နဝဝိဓေ လောကုတ္တရာဓမ္မေ အနုဓမ္မဝတ္တိဇော တဿ ဓမ္မဿာ
 နုစ္ဆဝိကာယ သဟသီလာယ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိယာ ပဝတ္တမာနာ” ဟူ၍
 ဤသုတ်အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို ဓမ္မအရ လောကုတ္တရာတရား

ဝိပဿနာဟူသော ရှေ့ပိုင်းအကျင့်၌ ကျင့်ကြံအားထုတ်ကြကုန်၏။ ဟေ ဇနာ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သုဒုတ္တရံ=အလွန်ခက်ခဲစွာ လွန်မြောက်အပ်သော၊ ဝါ=လွန်စွာလွန်မြောက်နိုင်ခဲ့သော၊ မစ္စုဓေယျံ=သေခြင်း၏ တည်ရာ တောဘူ

ကိုးပါးကိုယူရ၏။ ထို့နောက် ဓမ္မဿ အနုစ္စဝိကာ ဓမ္မာနုစ္စဝိကာ= ထို လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးအားလျော်သော ရှေ့ပိုင်းအကျင့် (ပုဗ္ဗဘာဂ ပဋိပတ္တိ)။ ဤ၌ ရှေ့ပိုင်းအကျင့်ဟူသည် အရိယမဂ်မရမီ ရှေ့ပိုင်းက အားထုတ်ခဲ့ရသော သီလ ဓုတင် သမထ ဝိပဿနာအကျင့်များတည်း။ ဓမ္မာနုစ္စဝိကာယ ဝတ္တန္တိတိ ဓမ္မာနုဝတ္တိနော= ထိုလောကုတ္တရာတရားကိုးပါး အားလျော်သော ရှေ့ပိုင်းအကျင့်၌ ဖြစ်ကြ(ကျင့်ကြံအားထုတ်ကြ)သော ပုဂ္ဂိုလ်များ။ ဤသို့ဝစနတ္ထပြု၍အလယ်က ဆဝိကာပုဒ်အကျေကြံပါ။

မစ္စုဓေယျံ သုဒုတ္တရံ။ ။ “မစ္စုဓေယျံ သုဒုတ္တရန္တိ မစ္စုနော ဌာနဘူတံ တောဘူမိကဝဋ် သုဒုတ္တရံ တရိတွာ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ မစ္စု ဓိယတိ ဧတ္တာတိ မစ္စုဓေယျံ= သေခြင်း၏ တည်ရာ တောဘူမိကဝဋ်ဒုက္ခ၊ ဝါ= သေခြင်း၏တည်ရာ လောကီခန္ဓာငါးပါး။ မစ္စု ဓိယတိ ဧတ္တာတိ မစ္စု ဓေယျံ ခန္ဓပဉ္စကံ၊ (သံယုတ်ငိုကာ၊ ပ-၇၁) ဒုက္ခေက တရိယတေတိ ဒုတ္တရံ =ခက်ခဲသဖြင့် လွန်မြောက်အပ်သောဝဋ်ဒုက္ခ၊ သုဋ္ဌ(လွန်စွာ)ဒုတ္တရံ သုဒုတ္တရံ။ ဤ၌ မစ္စုဓေယျံ၏စပ်ရာကို “တရိတွာ”ဟု ထည့်ဖွင့်သည်။

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ။ ။ဤသုတ်ငိုကာနှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ပ- ၃၇၉-၌မူ “ဓမ္မေတိ ဒေသနာဓမ္မေ၊ ဓမ္မာနုဝတ္တိနောတိ တံ ဓမ္မံ သုတွာ တဒနုစ္စဝိကံ ပဋိပဒံ ပူရေတွာ မဂ္ဂဖလသန္တိကရဏေန ဓမ္မာနုဝတ္တိနော” ဟုဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို ဓမ္မအရ နှုတ်တော်ဖြင့်ဟောကြားအပ်သော ပရိယတ္တိတရား(ဒေသနာဓမ္မ)ကိုယူရ၏။ ဝိဂြိုဟ်မှာ ယခင်ကအတိုင်းပင် တည်း။ ထို့နောက်-

“မစ္စုဓေယျန္တိ ကိလေသမာရသင်္ခါတဿ မစ္စုဿ နိဝါသဋ္ဌာနဘူတံ တောဘူမိကဝဋ်၊ သုဒုတ္တရန္တိ။ပ။ သုဒုတ္တရံ ဒုရတိက္ကမံ မာရဓေယျံ တရိတွာ အတိက္ကမိတွာ”ဟူ၍ မစ္စုဓေယျံ၌ မစ္စုအရ သေခြင်းတရားတည်း ဟူသော မစ္စုမာရ်ကိုမယူဘဲ ကိလေသမာရ်ကိုယူပြီး မစ္စုဓေယျံနှင့် မာရ

မကဝဋ်ဒုက္ခကို၊ (တရိတွာ=လွန်မြောက်၍)ပါရံ=နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထိုမှာဟာန် ကမ်းသို့၊ ဒေသန္တိ=ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့။

တနည်း(ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာအလို)- စ=... များကား၊ ယေ=တို့သည်၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ အက္ခာတေ=သော၊ ဓမ္မေ=တရားဒေသနာတော်၌၊ (နှုတ်တော်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သေ ပရိယတ္တိတရားတော်၌) ဓမ္မာနုဝတ္တိနော= ထိုတရား၎ သနာတော်အားလျော်သောအကျင့်၌ ကျင့်ကြံအားထုတ်ကြ ကုန်၏၊ ဧတ နော=တို့သည်၊ သုဒုတ္တရံ=သော၊ မဇ္ဈဓေယျံ=ကိလေသမာရ် တည်းဟူသော သေဆုံးကြောင်းတရား၏ တည်ရာ တေဘူမက ဝဋ်ဒုက္ခကို၊ (တရိတွာ=၍) ပါရံ=သို့၊ ဒေသန္တိ=တ္တံ့။

☞ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိရဟန်းသည်၊ ကဏံ=မည်းညစ်သော၊ ဓမ္မံ=ကာယ ဒုစွရိတ်အစရှိသော အကုသိုလ်တရားကို၊ ဝိပ္ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ သုက္ကံ= ဖြူစင်သော၊ ဓမ္မံ=ကာယသုစရိတ်အစရှိသော ကုသိုလ်တရားကို၊ ဘာဝေထ= ဖြစ်ပွားစေသင့်၏၊ ဝါ= ဖြစ်ပွားစေရမည်၊ (ရဟန်းဘဝသို့ ရှေ့စဉ်းတည် ထွက်ခွာသည်မှစ၍ အရဟတ္တမဂ်ရသည်တိုင်အောင် ဖြစ်ပွားစေသင့်၏၊ ဝါ=ရမည်)ကထံ ဘာဝေထ=အဘယ်သို့ ဖြစ်ပွားစေသင့်သနည်းဟူမူ၊ [ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ထည့်ဖွင့်သောပါဠိတည်း] ဩကာ=တွယ်တာဖွယ်ရာ ဝဋ်ဒုက္ခဟူသော နှောင်အိမ်မှ၊ ဝါ=တွယ်တာဖွယ်ရာ ကာမဂုဏ်နှောင်အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွါ၍) အနောကံ=တွယ်တာဖွယ်ရာ ဝဋ်ဒုက္ခနှောင်အိမ် မဟုတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့၊ ဝါ=တွယ်တာဖွယ်ရာ ကာမဂုဏ်နှောင်အိမ်မဟုတ်

ဓေယျကို အနက်တူပရိယာယ်ပြု၍ဖွင့်၏၊ မဇ္ဈပုဒ်ကို သေခြင်းဟု အနက် မယူဘဲ အထပ်ထပ်သေကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသမာရ် (ဘဝအသစ် ထပ်ကာထပ်ကာဖြစ်၍ အထပ်ထပ်သေစေတတ်သော ကိလေသမာရ်)ဟူ၍ ဆိုလိုလေသလောဟု တွေးမိ၏၊ မဇ္ဈဓေယျပုဒ်နှင့် မာရဓေယျပုဒ်တို့မှာ တေဘူမကဝဋ်ဒုက္ခဟူသော အနက်ကိုချည်း ယူရသောကြောင့် အဘိဓေယျ အနက်အားဖြင့် တူပါ၏၊ သို့သော် မာရဓေယျ၌ မာရပုဒ်အရ ကိလေသ မာရ်ကို ယူသကဲ့သို့ မဇ္ဈပုဒ်အရလည်း ကိလေသမာရ်ကိုပင်ယူမည်ဆိုလျှင် မာရနှင့် မဇ္ဈတို့၏အနက်မှာ ရောယှက်နေတော့မည်ဖြစ်၏။

သော နိဗ္ဗာန်သို့၊ အာဂမ္မ=ရည်မှန်းတောင့်တသောအားဖြင့်ဆိုက်ရောက်၍၊ ဘာဝေထ=ဖြစ်ပွားစေသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေရမည်။

ယတ္ထ ဝိဝေကေ=(ကာယ စိတ္တ ဥပဓိဝိဝေကဟူသော) အကြင် သုံးပါးသောဝိဝေက၌၊ ဝါ=အကြင်သုံးပါးသောကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှု၌၊ ဝါ=အကြင်ခန္ဓာစသော ဥပဓိအားလုံး ကင်းဆိတ်သုဉ်းသည့်နိဗ္ဗာန်၌၊ ဒုရမံ=သတွာတို့ပျော်မွေ့နိုင်ခဲ၏၊ ကာမေ= ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့ကို၊ ဟိတွာ=ပယ်စွန့်၍၊ အကိဉ္ဇနော=ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော ကာမဟူသော ကြောင့်ကြပလိဗောဓမရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) တတြ= ထိုသုံးပါးသောဝိဝေက၌၊ ဝါ=ထိုနိဗ္ဗာန်၌၊ အဘိရတိ=အလွန်ပျော်မွေ့မှုကို၊ ဣစ္ဆေယျ=အလိုရှိသင့်၏၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ စိတ္တက္ခေသေဟိ= စိတ်ညစ်နွမ်းကြောင်း နိဝရဏတရားတို့မှ၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ပရိယော ဒပေယျ=ဖြူစင်စေသင့်၏၊ ဝါ=ဖြူစင်အောင်သုတ်သင်သင့်၏။

ယေသံ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သမ္မောဓိယင်္ဂေသု=သမ္မောဇွင်ဟရား တို့၌၊ ဝါ=သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော အရိယသာဝက၏ အကြောင်းဖြစ်သောဗောဇွင်တရားတို့၌၊ ဝါ=သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း သိကြောင်းတရားအပေါင်း၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဗောဇွင်တရားတို့၌၊ [သမ္မောဓိယင်္ဂပုဒ်ကို ချုံးလိုက်လျှင် သမ္မောဇွင်ဟုဖြစ်၍ ထိုနှစ်ပုဒ်မှာ အတူတူဖြစ်၏] သမ္မာ= ကောင်းစွာ၊ ဝါ=အကြောင်းမှန်နည်းမှန်အားဖြင့်၊ စိတ္တံ=မိမိတို့၏စိတ်ကို၊ သုဘာဝိတံ=ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီ၊ ယေ= အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အနုပါဒါယ=ဥပါဒါန်လေးပါးတို့ဖြင့် လောကီ အာရုံ တစုံတခုကိုမျှ မစွဲလမ်းမဖမ်းယူမှု၍၊ အာဒါနပဋိနိဿဂ္ဂေ=စွဲလမ်း ဖမ်းယူတတ်သော ဥပါဒါန်ကို စွန့်လွှတ်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်၌၊ ရတာ=ပျော်မွေ့ကြ ကုန်၏။

ဧဏာသဝါ=ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဇုတိ မဇ္ဈော=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဟူသော အလင်းရောင်တေဇော်၊ အာနုဘော်ရှိ တော်မူကြကုန်သော၊ (ခန္ဓာအစရှိသောတရားတို့ကို လင်းလင်း ထင်ထင် သိမြင်တတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဟူသော အလင်းရောင် တေဇော် အာနုဘော်ရှိတော်မူကြကုန်သော) တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လောကေ=ခန္ဓာ

အစရှိသောလောက၌၊ ပရိနိဗ္ဗုတာ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းတော်မူကြကုန်၏။
 (အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာန်ခေါ် အနုပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ခန္ဓာဝဋ်ဒုက္ခခပ်သိမ်း
 ချုပ်ငြိမ်းတော်မူကြကုန်၏။ ဝါ=သဥပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ကိလေသဝဋ်
 ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း၍ အနုပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ခန္ဓာဝဋ်ဒုက္ခ ခပ်
 သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းတော်မူကြကုန်၏) ဣတိ (အဝေါစ) [ပရိနိဗ္ဗုတာပုဒ်ကို
 နှစ်နည်းအနက်ပြန်ဆိုရာ၌ ရှေ့နည်းမှာ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာနည်းဖြစ်၍
 နောက်နည်းမှာ ဋီကာနှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာနည်းဖြစ်သည်။ ဤသုတ်ဋီကာမှ
 အဖွင့်များသည် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာပါဠိများဖြစ်၏] ပဉ္စမံ။

၁၁၈(စာပိုဒ်)။ ၆-ဩရိမတီရသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဩရိမံ=
 ဤမှာဘက်၌ဖြစ်သော၊ တီရဉ္စ=ကမ်းကိုလည်း၊ (ဒေသေသာမိ=အံ) ပါ
 ရိမံ=ထိုမှာဘက်၌ဖြစ်သော၊ တီရဉ္စ=လည်း၊ (ဒေသေသာမိ=အံ) တုမေ
 =သင်တို့သည်၊ တံ=ထိုငါဟောတော်မူမည့် ဩရိမတီရ၊ ပါရိမတီရ
 တရားတော်ကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ သုဏာထ=လော။ ပ။ ဧဝံ ဘန္တေ=
 ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဩရိမံ=သော၊
 တီရံ=ကမ်းဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်း၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=ကမ်း
 ဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်းဟူမူ ။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ပထမပစ္စောရောဟင်္ဂီသုတ်

၁၁၉။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ ဇာဏုဿောဏီ=
 ဇာဏုဿောဏီမည်သော၊ (ဇာဏုဿောဏီမည်သော ပုရောဟိတ်ရာထူး
 ရှိသောအမျိုး၌လည်း ပေါက်ဖွား၍ ဘုရင့်ထံမှ ဇာဏုဿောဏီ ပုရောဟိတ်
 ရာထူးကိုလည်းရရှိသောကြောင့် ဇာဏုဿောဏီမည်သော) ဗြာဟ္မဏော=
 ပုဏ္ဏားသည်၊ ဥပေါသထေ=ဥပုသ်ဖြစ်သော၊ တဒဟု=ထိုနေ့၌၊ သီသံနာတော
 =ဦးခေါင်းနှင့်တကွရေချိုးပြီးလျက်၊ နဝံ=အသစ်ဖြစ်သော၊ ခေါမယုဂံ=
 ခုံချည်အဝတ်အစုံကို၊ ဝါ=ခေါမတိုင်းဖြစ်အဝတ်အစုံကို၊ နိဝဇ္ဇော=
 ဝတ်လျက်၊ အလ္လုကုသမုဋ္ဌိ* =စိုသောသမန်းမြက်ဆုပ်ကို၊ အာဒါယ=ယူငင်
 ကိုင်စွဲ၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဝိဒူရေ=အနီး၌၊ ဧကမန္တံ=

သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ ဌိတော=ရပ်နေသည်၊ ဟောတိ။

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဇာဏုဿောဏီ=မည်သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ကို၊ ဥပေါသထေ=သော၊ တဒဟု=၌၊ သိသံနှာတံ=လျက်၊ နဝံ=သော၊ ခေါမယုဂံ=ကို၊ နိဝတ္ထံ=ဝတ်လျက်။ ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတံ=ရပ်နေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ=မြင်တော်မူပြီးသည်သာ၊ ဒိသ္မာန=မြင်တော်မူပြီး၍၊ ဇာဏုဿောဏီ=သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တံ=သင်သည်၊ ကိ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဥပေါသထေ=သော၊ တဒဟု=၌။ ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတော န=ရပ်နေပါသနည်း၊ အဇ္ဇ=ယနေ၌၊ ဗြာဟ္မဏကုလဿ=ပုဏ္ဏားမျိုး၏၊ ကိ=အဘယ်မည်သော ထူးခြားချက်သည်၊ ဝါ=အဘယ်မည်သော အထူးတလည်ပြုလုပ်မှုသည်၊ ဟောတိ န=ဖြစ်နေပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အဇ္ဇ=ယနေ၌၊ ဗြာဟ္မဏကုလဿ=၏၊ ပစ္စောရောဟဏီ=မကောင်းမှုကို လျောကျသက်ဆင်းစေခြင်းသည်၊ ဝါ=မကောင်းမှုကို နှင်ထုတ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်နေပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ကြားလျှောက်ထားပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ကထံ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ [ယထာပုဒ်အနက်မရှိ] ဗြာဟ္မဏာနံ=ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ပစ္စောရောဟဏီ=မကောင်းမှုကိုလျောကျ သက်ဆင်းစေခြင်းသည်၊ ဝါ=မကောင်းမှုကိုနှင်ထုတ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဥပေါသထေ=သော၊ တဒဟု=၌၊ သိသံနှာတာ=ဦးခေါင်းနှင့်တကွ ရေချိုးပြီးကုန်လျက်၊ နဝံ=သော၊ ခေါမယုဂံ=ကို၊ နိဝတ္ထာ=ဝတ်ကြကုန်လျက်၊ အလ္လေန=စိုသော၊ ဂေါမယေန=နွားချေးဖြင့်၊ ပထဝီ=မြေကြီးကို၊ ဩပုဋ္ဌိတွာ=သုတ်လိမ်းကြကုန်၍၊ ဟရိတေဟိ=စိမ်းလန်းကုန်သော၊ ကုဿဟိ=သမန်းမြက်တို့ဖြင့်၊ ပတ္တရိတွာ= ဖြန့်ခင်းကြကုန်၍၊ ဝေလံ=သံပုံ၏၊ အန္တရာ စ=အကြား၌လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂာဂါရံ=မီးတင်းကုပ်(မီးဖိုတဲ)၏၊ အန္တရာစ= အကြား၌လည်းကောင်း၊ သေယျံ=အိပ်ခြင်းကို

ကပ္ပေန္တိ=ပြုကြကုန်၏။ တေ=ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်။ တံ ရတ္တိ=ထိုည၌။ တိက္ခတ္တံ=သုံးကြိမ်။ ပစ္စုပ္ပာယ=အိပ်ရာမှထကြ၍။ (မယံ=အကျွန်ုပ်တို့သည်) ဘဝန္တံ=အရှင်သခင်မီးထံသို့။ ပစ္စောရောဟာမ=မကောင်းမှုကိုလျောကျ သက်ဆင်းစေပါကုန်၏။ ဝါ=မကောင်းမှုကိုနှင်လွတ်လိုက်ပါကုန်၏။ (မယံ =တို့သည်) ဘဝန္တံ=ထံသို့။ ပစ္စောရောဟာမ=ကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့ပြောဆို ကြကုန်၍။ ပဉ္စလိကာ=ချီမြောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိကြကုန်လျက်။ အဂ္ဂိ=မီးကို။ နမဿန္တိ=ရှိခိုးကြပါကုန်၏။

စ=ဤမျှမကသေး။ ဗဟုကေန=များစွာသော။ သပ္ပိတေလနဝနီတေန= ထောပတ်၊ ဆီ၊ ဆီဦးဖြင့်။ အဂ္ဂိ=မီးကို။ သန္တ ပ္ပေန္တိ=ရောင့်ရဲကျေနပ်စေကြ ပါကုန်၏။ စ=ထိုမျှမကသေး။ တဿာ ရတ္တိယာ= ထိုည၌။ အစ္စယေန= ကုန်လွန်ရာအခါ၌။ ပဏီတေန=မွန်မြတ်သော။ ဝါဒနီယေန= ခဲဖွယ်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဘောဇနီယေန= ဘောဇဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဗြာဟ္မဏေ= ပုဏ္ဏားတို့ကို။ သန္တ ပ္ပေန္တိ=ရောင့်ရဲကျေနပ်စေကြပါကုန်၏။ ဝါ= ရောင့်ရဲ ကျေနပ်အောင် အဝကျွေးလိုက်ပါကုန်၏။ ဘော ဂေါတမ= အရှင်ဂေါတမ။ ဧဝံ= ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်။ ဗြာဟ္မဏာနံ= တို့၏။ ပစ္စောရောဟာဏီ=ခြင်းသည်။ ဝါ=သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=ဖြေကြား လျှောက်ထားပြီ)

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား။ အညထာ=တမျိုးတပုံအားဖြင့်။ (အရိယဝိနယ၌မကောင်း မှုကို လျောကျသက်ဆင်းစေခြင်းမှ တမျိုးကွဲပြားထူးခြားသောအားဖြင့်) ဗြာဟ္မဏာနံ=တို့၏။ ပစ္စောရောဟာဏီ=သည်။ ဟောတိ=၏။ အညထာ= တမျိုးတပုံအားဖြင့်။ (ဗြာဟ္မဏတို့၏ မကောင်းမှုကို လျောကျသက်ဆင်းစေ ခြင်းမှ တမျိုးကွဲပြားထူးခြားသောအားဖြင့်) အရိယဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအရိယာ သူတော်ကောင်း၏။ ဝိနယေ=အဆုံးအမတရားတော်၌။ ပစ္စောရောဟာဏီ= သည်။ ဟောတိ=၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=မ။ ကထံ=အဘယ်နည်းအဘယ်ပုံအားဖြင့်။ [ယထာ အနက်မရှိ] အရိယဿ=၏။ ဝိနယေ=၌။ ပစ္စောရောဟာဏီ=သည်။ ဟော တိ=ဖြစ်ပါသနည်း။ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏။ ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အရိယဿ=၏။ ဝိနယေ=၌။ ပစ္စောရောဟာဏီ=

သည်၊ ဟောတိ= ဧ၊ တထာ= ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုအရိယဝိနယ၌ မကောင်းမှုသက်လျောစေမှု ဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအား ဖြင့်) ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ မေ=အကျွန်ုပ်အား၊ ဓမ္မံ= တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တေနဟိ=ထိုသို့အသင်တောင်းပန်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ= အသင်တောင်းပန်ပါလျှင် ။ပ။ ဘဂဝတော=ဧ၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿာသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံပြန်နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ ဧတဒဝေါစ (ကိုနို့ အဝေါစ)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော =အရိယာတပည့်သည်၊ (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့် သည်၊ ဝါ= အရိယာဖြစ်သောတပည့်သည်) ဣတိ= ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ= ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိုနို့=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ= ဆင်ခြင်စဉ်းစား သနည်းဟူမူ) ဒိဋ္ဌေ= မျက်မှောက်ထင်ထင်တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဓမ္မေစေဝ= ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ (ယခုပစ္စုပ္ပန် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတည်း ဟူသော ဘဝအတ္တဘော၌လည်းကောင်း) အဘိသမ္ပရာယဉ္စ=နောက်ထပ် လားရောက်ရမည့် အနာဂတ်ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=နောင်တမလွန် ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ=မှားယွင်းသောအမြင်အယူ၏၊ ပါပကော =ယုတ်ညံ့ဆိုးရွားသော၊ ဝိပါကော=အကျိုးဝိပါက်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏) သော=ထိုအရိယာ တပည့်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသင်္ခါယ=ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ= ကို၊ ပဟေတိ=ပယ်စွန့်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ=လွဲမှားသောအယူမှ၊ ပစ္စောရော ဟတိ=သက်ဆင်း၏။ [နောက်ဝါကျများ ဤနည်းမှီ၍ဆို]။ ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဧဝံ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသက်ပွအစရှိသော အကုသိုလ်ကိုပယ်စွန့်ခြင်းအားဖြင့်) အရိယဿ= ဧ၊ ဝိနယေ= ၌၊ ပစ္စောရောဟဏီ=သည်၊ ဟောတိ=ဧ၊ ဣတိ(အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ဘော ဂေါတမ=မ၊ အညထာ=ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏာနံ=တို့၏ ။ပ။ ဘော ဂေါတမ=မ၊ စ=ထိုပစ္စောရောဟဏီနှစ်မျိုးတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ပြရ သော်ကား၊ အရိယဿ=ဧ၊ ဝိနယေ=အဆုံးအမတရားတော်၌၊ ဝါ=တော်က၊

ဣမိဿာ ပစ္စောရောဟဏီယာ=ဤမကောင်းမှုတို့ကို လျော့ကျသက်ဆင်းစေခြင်း၏။ သောဠသိ=တဆယ့်ခြောက်ခုမြောက်သော၊ ကလံ=အစိတ်အပိုင်းမျှကိုပင်၊ ဗြာဟ္မဏာနံ=တို့၏။ ပစ္စောရောဟဏီ=သည်။ န အဂ္ဂတိ=မထိုက်တန်ပါ။

ဘော ဂေါတမ=မ၊ အဘိက္ကန္တံ =အလွန်လိုလားနှစ်သက်အပ်ပါပေ၏။ ဝါ=အလွန်ကောင်းပါပေ၏။ ပ ။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကိုအစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ=အသက်တို့ဖြင့်ဆည်းကပ်လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်လျက်၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ ဂတံ=သဘောပေါက်သိမြင်သော၊ ဥပါသကံ=သီတင်းသည်ဒါယကာဟူ၍၊ မံ=အကျွန်ုပ်ကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဓာရေတု=အသိအမှတ်ပြုတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သတ္တမံ။

၁၂၀(ဇာပိဒ်)။ (၈)-ဒုတိယပစ္စောရောဟဏီသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေါ=သင်တို့အား၊ အရိယံ=ကိလေသာ အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ပစ္စောရောဟဏီ=မကောင်းမှုကို လျော့ကျသက်ဆင်းစေခြင်းကို၊ ဝါ=မကောင်းမှုနှင့်ထုတ်ခြင်းကို၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ တံ=ထိုအရိယပစ္စောရောဟဏီတရားကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ သုဏာထ=လော။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယာ=သော၊ ပစ္စောရောဟဏီ=စေခြင်းဟူသည်၊ ကတမာ စ=အဘယ်နည်းဟူမူ။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသကံပစ္စသည်ကိုပယ်စွန့်ခြင်းကို၊ အရိယာ=သော၊ ပစ္စောရောဟဏီ=စေခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။ ဣတိ(အဝေါစ)အဋ္ဌမံ။

၉-ပုဗ္ဗင်္ဂမသုတ်

၁၂၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယဒိဒံ အရဏုဂ္ဂံ=အကြင်အရဏံတက်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)ဧတံ=ဤအရဏံတက်ခြင်းသည်၊ ဥဒယတော=တက်လာသော၊ သူရိယဿ=နေ၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ=ရှေ့သွားရှေ့မြှားစာည်းဧတံ=ဤအရဏံတက်ခြင်းသည်၊ သူရိယဿ=၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမိတ္တံ=ဧကံ ပြေးအကြောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယဒိဒံ ယာ

အယံ) သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အကြင်မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤမှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ=တည်း၊ ဧတံ=ဤမှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်သောအကြံအစည်သည်၊ ပဟောတံ=ဖြစ်၏၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် စာပိုဒ်(၁၀၃)မိစ္ဆတ္တသုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ ပ ။ နဝမံ။

၁၀-အာသဝက္ခယသုတ်

၁၂၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ကုန်သည်၊ ဗဟုလီကာတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ= ဖြစ်ကုန်လသော်) အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ဓယာယ=ကုန်ကြောင်းအရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှါ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဒသ=ဆယ်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်လည်းကောင်း၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် စာပိုဒ်(၁၁၃)ပဌမအဓမ္မသုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုပါ] ။ပ ။ သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ=(အဝေါစ) ဒသမံ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပစ္စောရောဟဏီဝဂ္ဂေါ=ပစ္စောရောဟဏီဝဂ်တည်း။

(၁၃) ၃-ပရိသုဒ္ဓဝဂ်
၁-ပထမသုတ်

၁၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=မြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမတရားတော်ကို၊ နာညတြ=ကြဉ်ဖယ်မထားမှသာလျှင်၊ ဝါ=ကြဉ်ဖယ်မထား၊ လေးစားနာခံ ကျင့်ကြံအားထုတ်မှသာလျှင်၊ ဒသ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ပရိသုဒ္ဓါ=ညစ်ကြေးမတင်

စင်ကြယ်ကုန်သည်၊ ပရိယောဒါတာ=ဖြူစင်ဝင်းစက် အရောင်တလက်လက် ထွက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ ပ ။ ပဌမံ။

၁၂၄(စာပိုဒ်)။၂-ဒုတိယသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊ နာညတြ=သာလျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အနုပ္ပန္နာ= ရှေးကမဖြစ်ဖူးကုန်သေးဘဲ၊ ဥပ္ပန္နိ=ဖြစ်လာကုန်၏။ ပ ။ ဒုတိယံ။

၁၂၅(စာပိုဒ်)။၃- တတိယသုတ် ။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ= ကို၊ နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ မဟာပ္ပလာ= (လောကုတ္တရာသုခဟူသော)မြတ်သောအကျိုးရှိကုန်သည်၊ မဟာနိသံသာ= (လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သောအာနိသင်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏ ။ပ။ တတိယံ။

၁၂၆ (စာပိုဒ်)။၄-စတုတ္ထသုတ် ။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊ နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ရာဂဝိနယပရိ ယောသာနာ=ရာဂကိုပတ်သတ်ခြင်းဟူသော အပြီးသတ်ကိစ္စရှိကုန်သည်၊ ဝါ=ရာဂကိုပယ်သတ်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းဟူသော အပြီးသတ်ကိစ္စရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဒေါသဝိနယပရိယောသာနာ= ကုန်သည်၊ ဝါ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။ ပ ။စတုတ္ထံ။

၁၂၇(စာပိုဒ်)။၅-ပဉ္စမသုတ် ။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊ နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယ =ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂါယ=ကောင်း။ ပ ။ နိဗ္ဗာနာယ=ကောင်း၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [စာပိုဒ်(၁၀၇)စောဝနသုတ်ကြည့်]။ပ။ပဉ္စမံ။

၁၂၈ (စာပိုဒ်)။၆-ဆဋ္ဌသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊ နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွား စေအပ်ကုန်သည်၊ ဗဟုလိ ကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလှေအလာပြုအပ်

ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) အနုပ္ပန္နာ=ရှေးက မဖြစ်ဖူးကုန်
သေးဘဲ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ပ ။ဆဋ္ဌံ။

၁၂၉ (ဇာပိဒ်)။၇-သတ္တမသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊
နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ
=ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်။ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်)
မဟပ္ပလာ=ကုန်သည်၊ မဟာနိသံသာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏
။ပ ။သတ္တမံ။

၁၃၀(ဇာပိဒ်)။၈-အဋ္ဌမသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊
နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=
ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်၊ (သမာနာ) ရာဂဝိနယပရိယောသာနာ
=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏။ ပ ။အဋ္ဌမံ။

၁၃၁(ဇာပိဒ်)။၉-နဝမသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဂတဝိနယာ=ကို၊
နာညတြ=လျှင်၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=
ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်၊(သမာနာ) ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယ=ငါ
လည်းကောင်း။ ပ ။ နိဗ္ဗာနာယ= ငါလည်းကောင်း၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏
။ပ ။ နဝမံ။

၁၃၂(ဇာပိဒ်)။၁၀-ဒသမသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိစ္ဆတ္တာ=လွဲမှား
ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိကုန်သော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဒသ=ဤ
ဆယ်ပါးတို့တည်း။ပ။ နောက်သုတ်၌- ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ပတ္တာ=မဖောက်
မပြန် မှန်ကန်သောသဘောရှိသော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဒသ=တည်း
။ပ။ ဧကာဒသမံ။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ပရိသုဒ္ဓဝဂ္ဂေါ=ပရိသုဒ္ဓဝဂ်တည်း။

(၁၄) ၄-သာဓုဝဂ်
၁-သာဓုသုတ်

၁၃၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေါ=သင်တို့အား၊ သာဓုဉ္ဇ=ကောင်းမွန်
ပြေပြစ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ အသာဓုဉ္ဇ=
မကောင်းမွန်မပြေပြစ်သော တရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊
(တုမှေ=သင်တို့သည်) တံ=ထို သာဓုအသာဓုတရားကို၊ သာဓုကံ=
ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော့။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသာဓု=
မကောင်းမွန် မပြေပြစ်သောတရားဟူသည်၊ ကတမဉ္ဇ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=မှားယွင်းသောအမြင်အယူသည်လည်းကောင်း။ပ။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ=
လည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသည်ကို၊ အသာဓု
=မကောင်းသော တရားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
သာဓု=ကောင်းမွန် ပြေပြစ်သောတရားဟူသည်၊ ကတမဉ္ဇ=ဟူမူ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ
=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်လည်းကောင်း။ပ။ ပဌမံ။

၂-အရိယဓမ္မသုတ်

၁၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝေါ=သင်တို့အား၊ အရိယ
ဓမ္မဉ္ဇ=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သောတရားကိုလည်း၊
ဝေါ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=
အံ့၊ အနရိယဓမ္မဉ္ဇ=ကိလေသာအညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သည် မ
ဟုတ်သောတရားကိုလည်း၊ ဝေါ=အရိယာမဟုတ်သော ပုထုဇဉ်တို့၏ ဥစ္စာ
ဖြစ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ တံ=ထိုအရိယ၊ အနရိယ
တရားတော်ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနရိယော=ကိလေသာအညစ်အကြေး
ကင်းဝေးစင်ကြယ်သည်မဟုတ်သော၊ ဝေါ=အရိယာမဟုတ်သော ပုထုဇဉ်
တို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဓမ္မော=တရားဟူသည်၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်း
ဟူမူ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသည်ကို၊ အနရိယော=သော၊
ဓမ္မော=တရားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယော=ကိလေသာ
အညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ဓမ္မော=ဟူသည်၊ ကတမော

စ=ဟူမူ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိစသည်ကို၊ အရိယော=သော၊ ဓမ္မော=၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-အကုသလသုတ်

၁၃၆။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (အဟံ)ဝေါ=သင်တို့အား၊ အကုသလဉ္စ=အကုသိုလ်တရားကိုလည်း၊ ဝါ=လိမ္မာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်သော တရားကိုလည်း၊ ဝါ= လိမ္မာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မောဟကြောင့်ဖြစ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ ကုသလဉ္စ=ကုသိုလ်တရားကိုလည်း၊ ဝါ=လိမ္မာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့်ဖြစ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ တံ=ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ်တရားကို။ပ။ တတိယံ။

၁၃၇(စာပိုဒ်)။၄-အတ္ထသုတ်။ ။အတ္ထဉ္စ=အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်တတ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ အနတ္ထဉ္စ=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သောတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ [စာပိုဒ်(၁၁၃) ပဌမအဓမ္မသုတ်လည်းကြည့်]။ပ။ စတုတ္ထံ။

၁၃၈(စာပိုဒ်)။ ၅-ဓမ္မသုတ်။ ။ဓမ္မဉ္စ=သုတော်ကောင်းတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ အဓမ္မဉ္စ=သုယုတ်မာတရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့။ပ။ ပဉ္စမံ။

၁၃၉(စာပိုဒ်)။ ၆-သာသဝသုတ်။ ။သာသဝံ=အာသဝတို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=တရားကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ အနာသဝံ=အာသဝမရှိသော၊ ဓမ္မဉ္စ=လည်း၊ ဒေသေဿာမိ။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၁၄၀(စာပိုဒ်)။ ၇-သာဝဇ္ဇသုတ်။ ။သာဝဇ္ဇံ=အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=အပြစ်ရှိသော၊ ဓမ္မဉ္စ=ကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့၊ အနဝဇ္ဇံ=အပြစ်

မရှိသော၊ ဓမ္မဉ္စ ဒေသေဿာမိ။ပ။ သတ္တမံ။

၁၄၁(ဇာပိဒ်)။ ၈-တပနိယသုတ်။ ။တပနိယံ=(မျက်မှောက်, တမလွန်၊ နှစ်တန်သောဘဝ၌) နှိပ်စက်တတ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=ကိုလည်း။ပ။ အတပနိယံ= မျက်မှောက်, တမလွန်၊ နှစ်တန်သောဘဝ၌ နှိပ်စက်တတ်သည်မဟုတ်သော၊ ဝါ=နှိပ်စက်တတ်သောတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=လည်း၊ ဒေသေဿာမိ [တပနိယပုဒ်၏အခြားသောအနက်နှင့် ရုပ်ပြီးပုံကို ဒုက နိပါတ်ဇာပိဒ်(၃) တပနိယသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၄၂(ဇာပိဒ်)။ ၉-အာစယဂါမိသုတ်။ ။အာစယဂါမိ= (ကံ ကိလေသာတို့သည် ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်သော) ဝဋ်ဒုက္ခသို့ သွားရောက် တတ်သော၊ ဝါ= ဝဋ်ဒုက္ခသို့ သွားရောက်စေတတ်သော။ပ။ အပစယဂါမိ= ဝဋ်ဒုက္ခမှကင်းသောနိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ်သော။ပ။ နဝမံ။

၁၄၃(ဇာပိဒ်)။ ၁၀-ဒုက္ခုဒြယသုတ်။ ။ဒုက္ခုဒြယံ=ဒုက္ခကို ဖြစ်ပွား စေတတ်သော။ပ။ သုခုဒြယံ=သုခကိုဖြစ်ပွားစေတတ်သော။ပ။ ဒသမံ။

၁၄၄(ဇာပိဒ်)။ ၁၁-ဒုက္ခဝိပါကသုတ်။ ။ဒုက္ခဝိပါကံ=ဒုက္ခဖြစ်သော အကျိုးဝိပါကံရှိသော၊ ဝါ=ဒုက္ခအကျိုးဝိပါကံကိုဖြစ်စေတတ်သော ။ပ။ သုခဝိပါကံ=သုခဖြစ်သောအကျိုးဝိပါကံရှိသော၊ ဝါ=သော။ပ။ ဧကာဒသမံ။ စတုတ္ထော=သော၊ သာဓုဝဂ္ဂေါ=သာဓုဝဂ်တည်း။

(၁၅) ၅-အရိယဝဂ်
၁-အရိယမဂ္ဂသုတ်

၁၄၅။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေါ=သင်တို့အား၊ အရိယမဂ္ဂံ=ကိလေသာ အညစ်အကြေး ကင်းရေးစင်ကြယ်သော အကျင့်ဝမ်းစဉ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=

အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ= ကိုလည်း၊
 ဒေသေဿာမိ=အံ၊ အနရိယမဂ္ဂံ=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်
 ကြယ်သည်မဟုတ်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=သူယုတ်မာတို့၏
 အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=ကိုလည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ ။ပ။
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနရိယော=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်
 သည်မဟုတ်သော၊ ဝါ=သူယုတ်မာတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ=
 အကျင့်လမ်းစဉ်ဟူသည်၊ ကတမော စ=ဟူမူ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယော=
 ကိလေသာ အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ ဝါ=အရိယာသူတော်
 ကောင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ=အကျင့်လမ်းစဉ်ဟူသည်၊
 ကတမောစ=ဟူမူ။ပ။ ပဌမံ။

၁၄၆(ဇာပိဒ်)။၂-ကဏ္ဍမဂ္ဂသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဏ္ဍမဂ္ဂံ=
 မည်းညစ်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=လည်း။ပ။ သုက္ကမဂ္ဂံ=ဖြူ
 စင်သောအကျင့်လမ်းစဉ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=လည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဏ္ဍ
 မဂ္ဂေါ=မည်းညစ်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ဟူသည်၊ ကတမော စ=ဟူမူ ။ပ။
 သုက္ကမဂ္ဂေါ=ဖြူစင်သောအကျင့်လမ်းစဉ်ဟူသည်၊ ကတမော စ=မူ။ပ။
 ဒုတိယံ။

၁၄၇(ဇာပိဒ်)။၃-သဒ္ဓမ္မသုတ်။ ။ သဒ္ဓမ္မံ=သူတော်ကောင်းတရား
 ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ=ကိုလည်း။ပ။ အသဒ္ဓမ္မံ=သူယုတ်မာတရားဖြစ်သော၊
 ဓမ္မဉ္စ=လည်း ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသဒ္ဓမ္မော=သူယုတ်မာတရားဟူသည်၊
 ကတမော စ=ဟူမူ။ပ။ တတိယံ။

၁၄၈(ဇာပိဒ်)။၄-သပ္ပုရိသဓမ္မသုတ် ။ ။သပ္ပုရိသဓမ္မဉ္စ=တင့်တယ်သော
 ယောကျ်ားတို့၏ တရားကိုလည်း။ပ။ အသပ္ပုရိသဓမ္မဉ္စ=မတင့်တယ်သော
 ယောကျ်ားတို့၏ တရားကိုလည်း၊ [သောဘနာ ပုရိသာ သပ္ပုရိသာ၊ န
 သပ္ပုရိသာ အသပ္ပုရိသာ၊ တေသံ ဓမ္မော အသပ္ပုရိသဓမ္မော]။ပ။ စတုတ္ထံ။

၁၄၉(ဇာပိုင်)။၅-ဥပ္ပါဒေကပ္ပသုတ်။ ။ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ=မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ န ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ=မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်စေသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ ပဉ္စမံ။

၁၅၀(ဇာပိုင်)။၆-အာသေဝိတပ္ပသုတ်။ ။အာသေဝိတဗ္ဗံ=မှီဝဲသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ နအာသေဝိတဗ္ဗံ=မမှီဝဲသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၁၅၁(ဇာပိုင်)။၇-ဘာဝေတပ္ပသုတ်။ ။ဘာဝေတဗ္ဗံ=ဖြစ်ပွားစေသင့်သော ဓမ္မဉ္စ။ပ။ နဘာဝေတဗ္ဗံ=မဖြစ်ပွားစေသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ သတ္တမံ။

၁၅၂(ဇာပိုင်)။၈-ဗဟုလီကာတပ္ပသုတ်။ ။ဗဟုလီကာတဗ္ဗံ= ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသင့်ပြုထိုက်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ န ဗဟုလီကာ တဗ္ဗံ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာမပြုသင့်သော။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၅၃(ဇာပိုင်)။၉-အနုဿရိတပ္ပသုတ်။ ။အနုဿရိတဗ္ဗံ=အစဉ်မပြတ် အောက်မေ့ အမှတ်ရသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ။ပ။ န အနုဿရိတဗ္ဗံ=အစဉ်မပြတ် အောက်မေ့အမှတ်ရသင့်သည် မဟုတ်သော။ပ။ နဝမံ။

၁၅၄(ဇာပိုင်)။၁၀-သန္တိကာတပ္ပသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (အဟံ= ငါသည်) ဝေါ=သင်တို့အား၊ သန္တိကာတဗ္ဗံ=မျက်မှောက်ပြုသင့်သော၊ ဓမ္မဉ္စ ။ပ။ န သန္တိကာတဗ္ဗံ=မျက်မှောက်ပြုသင့်သည်မဟုတ်သော၊ ဓမ္မဉ္စ =လည်း၊ ဒေသေဿာမိ=အံ့။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ န သန္တိကာတဗ္ဗော=မျက် မှောက်ပြုသင့်သည်မဟုတ်သော၊ ဓမ္မော=တရားဟူသည်၊ ကတမော စ= ဟူမူ။ပ။ ဒသမံ။ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အရိယဝဂ္ဂေါ=အရိယ ဝဂ်တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အစု အစားသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၄-စတုတ္ထပဏ္ဏာသက

(၁၆) ၁-ပုဂ္ဂလဝဂ်

၁-သေဝိတဗ္ဗသုတ်

၁၅၅။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=မမှီဝဲ မပေါင်းသင်းထိုက်၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=မမှီဝဲ မပေါင်းသင်းထိုက်သနည်းဟူမူ) (ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသောအမြင်အယူရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ=မှားယွင်းသောအကြံအစည်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာဝါစော=လွဲမှားစွာပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တော=လွဲမှားစွာပြုလုပ်ကြောင်းတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာအာဇီဝေါ=လွဲမှားစွာ အသက်မွေးကြောင်းတရားရှိသည်၊ ဟောတိ။

မိစ္ဆာဝါယာမော=လွဲမှားသောဝိရိယရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာသတိ=လွဲမှားသောသတိရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာသမာဓိ=လွဲမှားသော တည်ကြည်သောတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာဉာဏီ=လွဲမှားစွာသိသော မောဟရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ=လွဲမှားစွာလွတ်မြောက်မှုရှိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှမလွတ်မြောက်ဘဲလျက် လွတ်မြောက်၏ဟု လွဲမှားစွာ မှတ်ထင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=ကို၊ သေဝိတဗ္ဗော=မှီဝဲပေါင်းသင်းထိုက်၏။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဤနေရာ၌ ဉာဏ်ဟုဆိုရာ၌ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်များဖြစ်သင့်၏၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပသညာတို့လည်း ထိုနည်းတူ ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တရားများ ဖြစ်သင့်၏] သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်သောအကြံအစည်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမ္မာဝါစော=မှန်ကန်စွာပြောဆိုကြောင်းတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမ္မာကမ္မန္တော=မှန်ကန်စွာပြုလုပ်ကြောင်းတရား

ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

သမ္မာအာဇီဝေါ=မှန်ကန်စွာအသက်မွေးကြောင်းတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာဝါယာမော=မှန်ကန်သောလုံ့လဝီရိယရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာသတိ=မှန်ကန်သောသတိရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော တည်ကြည်သောတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာဉာဏိ=မှန်ကန်သောဉာဏ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာဝိမုတ္တိ=မှန်ကန်စွာ လွတ်မြောက်သော တရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ သေဝိတဗ္ဗော ဣတိ (အဝေါစ)

၂-၁၂-ဘဇိတဗ္ဗာဒိသုတ်

၁၅၆-၁၆၆။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော။ပ။ န ဘဇိတဗ္ဗော=မဆည်းကပ်ထိုက်၊ [ကတမေဟိ ဒသဟိ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ။ပ။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ ဟောတိ၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒသဟိ။ပ။ န ဘဇိတဗ္ဗော။ ဒသဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဘဇိတဗ္ဗော=ဆည်းကပ်ထိုက်၏။ ကတမေဟိ ဒသဟိ? သမ္မာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ။ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိ ဟောတိ၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒသဟိ။ပ။ ဘဇိတဗ္ဗော၊ ဒသဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော န ပယိရူပါသိတဗ္ဗော၊ ဣတမေဟိ ဒသဟိ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်ပါ။]

န ပယိရူပါသိတဗ္ဗော=မချဉ်းကပ်ထိုက်။ပ။ ပယိရူပါသိတဗ္ဗော=ချဉ်းကပ်ထိုက်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပုဇ္ဇော=ပူဇော်ထိုက်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ။ပ။ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ပုဇ္ဇော=ပူဇော်ထိုက်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ကတမေဟိ ဒသဟိ? သမ္မာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ။ပ။ သမန္နာဂတော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ပါသံသော=ဦးမွှမ်းထိုက်သည်၊ န ဟောတိ။ပ။ သမန္နာဂတော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အဂါရဝေါ=လေးစားထိုက်သူတို့၌ ရှိသလေးစားခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ

ပဏ္ဍာသက] ၂-ဇာဏုဿာဏိဝဂ်၊၁-ဗြာဟ္မဏပစ္စောရောဟဏီသုတ် ၆၈၉

[ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၉) ပဌမအဂါရဝသုတ်နှင့် စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၁) ပဌမဥရဝေလာသုတ်တို့လည်းကြည့်]။ပ။

သမန္နာဂတော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သဂါရဝေါ=လေးစားထိုက် သူတို့၌ ရိသေလေးစားခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဝါ=ရိသေလေးစားခြင်း ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ အပ္ပတိဿော=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းမရှိသည်။ ဟောတိ ။ပ။ သပ္ပတိဿော=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဟောတိ=၏ ။ပ။ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အာရာဇကော=ကျေနပ်နှစ်သက်စေနိုင်သည်။ န ဟောတိ။ပ။ ပုဂ္ဂလော= သည်။ န ဝိသုဇ္ဈတိ=မစင်ကြယ်။ပ။ ပုဂ္ဂလော=သည်။ ဝိသုဇ္ဈတိ=စင်ကြယ်၏ ။ပ။ ပုဂ္ဂလော=သည်။ မာနံ=မာနကို၊ နာဓိဘောတိ=မလွမ်းမိုးနိုင်။ပ။ ပုဂ္ဂလော=သည်။ မာနံ=မာနကို၊ အဓိဘောတိ=ဖိစီးလွမ်းမိုးနိုင်၏။ ဝါ= အောင်နိုင်၏ ။ပ။ ပုဂ္ဂလော=သည်။ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ န ဝဗုတိ=မကြီးပွား ။ပ။ ပုဂ္ဂလော=သည်။ ပညာယ=ဖြင့်၊ ဝဗုတိ=ကြီးပွား၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ဗဟံ=များစွာသော၊ အပုညံ=မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေ၏၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ?။ပ။ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ဗဟံ=သော၊ ပုညံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေ၏။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂေါ=ပုဂ္ဂလဝဂ်တည်း။

(၁၇) ၂-ဇာဏုဿာဏိဝဂ်
၁-ဗြာဟ္မဏပစ္စောရောဟဏီသုတ်

၁၆၇။[ဤသုတ်သည် စာပိုဒ် (၁၁၉) ပဌမပစ္စောရောဟဏီသုတ်နှင့် များစွာတူ၏။ အနည်းငယ် မတူသည်ကိုအနက်ပြန်ဆိုအံ့] ဒိဋ္ဌေ=သော၊ ဓမ္မေစေဝ=လည်းကောင်း၊ အဘိသမ္ပရာယဉ္စ=ကောင်း၊ ပါဏာတိပါတဿ= သတ္တ၊အသက်ကိုသတ်မှု အကုသိုလ်စေတနာ၏။ ပါပကော=ယုတ်ညံ့သော၊

ဝိပါကော= အကျိုးဝိပါက်သည်။ (ဟောတိ=၏) ဣတိ= သို့။ (ပဋိသန္ဓိက္ခတိ= ၏) သော=ထိုအရိယသဘာဝကသည်။ ဣတိ=သို့။ ပဋိသင်္ခါယ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ ပါဏာတိပါတံ=သတ္တာ၊ အသက်ကိုသတ်မှု အကုသိုလ်စေတနာကို၊ ပဗောတိ=၏။ ပါဏာတိပါတာ=နာမ္၊ ပစ္စောရောဟတိ=၏။ ။ပ။ အဒိန္နာဒါနဿ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်မှု အကုသိုလ်စေတနာ၏။ ။ပ။

ဒိဋ္ဌေ=သော၊ ဓမ္မေစေဝ=ကောင်း၊ အဘိသမ္ပရာယဉ္ဇ=ကောင်း၊ ကာမေ သုမိစ္ဆာစာရဿ=မေထုန်ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်မှု အကုသိုလ်စေတနာ၏။ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့၌ ကိလေသကာမဖြင့် ယုတ်မာစွာကျင့်မှု အကုသိုလ်စေတနာ၏။ ။ပ။ မုသာဝါဒဿ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုမှု အကုသိုလ်စေတနာ၏။ ဝါ=သူတပါးကိုလွဲမှားသွားစေတတ်သော ကိုယ်နှုတ်ပယောဂကိုသိစေကြောင်းစေတနာ၏။ ။ပ။ ပိသုဏာယ=သော၊ ဝါစာယ=၏။ ဝါ=၏။ [စာပိုဒ် (၉၉) ဥပါလိသုတ်ကြည့်]။ ။ပ။ အဘိဇ္ဈာယ= အလွန်လိုလားတက်မက်သော ဝိသမလောဘ၏။ ။ပ။ ဗျာပါဒဿ= ဒေါသ၏။ (စိတ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသ၏။ ဝါ= စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ၏)။ ။ပ။

၁၆၈ (စာပိုဒ်)။ ၂-အရိယပစ္စောရောဟဏီသုတ်။ ။ [စာပိုဒ် (၁၂၀) ဒုတိယပစ္စောရောဟဏီသုတ်ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပါဏာတိပါတစသည်ကိုပယ်စွန့်ခြင်းကို၊ အရိယာ=သော၊ ပစ္စောရောဟဏီ=စေခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။ ဣတိ (အဝေါစ) ဒုတိယံ။

၃-သင်္ခါရဝသုတ်

၁၆၉။ [စာပိုဒ် (၁၁၇) သင်္ခါရဝသုတ်လည်းကြည့်] ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ပါဏာတိပါတော=...တနာသည်။ သြရိမံ=သော၊ တီရံ=မည်၏။ ပါဏာတိပါတာ=နာမ္၊ ဝေရမဏီ=ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။ ဝါ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဝိရတိ၊ စေတနာ၊ စေတနာသမ္ပယုတ်တရားအပေါင်းသည်။ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=၏။ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဏား၊ အဒိန္နာဒါနံ=... တနာ

သည်၊ [ယခင်စာပိုဒ်(၁၆၇)သုတ်ကြည့်] သြရိမံ=သော၊ တီရံ=၏၊ အဒိန္နာဒါနာ=မှ၊ ဝေရမဏီ=သည်၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=၏။ပ။ ပိသုဏာ=သော၊ ဝါစာ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ သြရိမံ=သော၊ တီရံ=၏၊ ပိသုဏာယ=သော၊ ဝါစာယ=မှ၊ ဝေရမဏီ=သည်၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=၏။ပ။ အဘိဇ္ဈာ=အလွန်လိုလားတပ်မက်သော ဝိသမလောဘသည်၊ သြရိမံ=သော၊ တီရံ=၏၊ အနဘိဇ္ဈာ=အလွန်လိုလားတပ်မက်သောဝိသမလောဘ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အလောဘသည်၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=၏။ပ။ အဗျာပါဒေါ=ဒေါသဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဒေါသသည်၊ ပါရိမံ=သော၊ တီရံ=၏။ပ။ တတိယံ။ စတုတ္ထံ။

၅-ပထမအဓမ္မသုတ်

၁၇၁။ [စာပိုဒ်(၁၁၃)ပဌမအဓမ္မသုတ်လည်းကြည့်] ပါဏာတိပါတော=...တနာလည်ကောင်း၊ အဒိန္နာဒါနံ=ကောင်း။ ပ။ ပိသုဏာ=သော၊ ဝါစာ=ကုန်တိုက်စကားလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကား၏ အကြောင်းရင်းစေတနာလည်းကောင်း၊ ဖရုသာ=သော၊ ဝါစာ=ကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏီ=ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း။ ပ။ အနဘိဇ္ဈာ=အလွန်.....အလောဘလည်းကောင်း၊ အဗျာပါဒေါ=အဒေါသလည်းကောင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ကောင်းတည်း။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (ဤသို့ပါဏာတိပါတာ၊ အဒိန္နာဒါနအစရှိသော ဆယ်ပါးကို အဓမ္မ၊ အနတ္တဟုခေါ်ဆို၍ ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီအစရှိသောဆယ်ပါးကို ဓမ္မ၊ အတ္တဟုခေါ်ဆိုပြီးလျှင် ထိုဓမ္မအတ္တအတိုင်း ကျင့်ကြံအားထုတ်ရခြင်းဟူသော ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ(မယာ)ဝုတ္တံ။ ပဉ္စမံ။

၆-ဒုတိယအဓမ္မသုတ်

၁၇၂။ [ဤသုတ်သည်စာပိုဒ် (၁၁၅)တတိယအဓမ္မသုတ်နှင့် များစွာတူ၏၊ ထူးသည်ကိုသာ အနက်ပြန်ဆိုမည်] အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပါဏာတိပါတော=သတ္တ၊ အသက်ကိုသတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ=သတ္တအသက်ကို

သတ်မှု အကုသိုလ်စေတနာသည်၊ အဓမ္မော=သူယုတ်မာတရားမည်၏၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏီ=ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဓမ္မော= သူတော်ကောင်းတရားမည်၏၊ စ=ထိုမှတပါး၊ ပါဏာတိပါတပစ္စယာ= သတ္တဝါ, အသက်ကိုသတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အနေကေ= တပါးမကများလှစွာကုန်သော။ ပ။ သမ္ဘဝန္တိ=ဖြစ်လာကုန်၏၊ အယံ=ဤ အကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်၊ (ဤပါဏာတိပါတကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသော အကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်) အနတ္ထော=အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို သယ်ဆောင်တတ်သောတရားမည်၏၊ [စာပိုဒ်(၁၁၄)သုတ်လည်းကြည့်] စ=ထိုအပြင်၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏီပစ္စယာ=ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အနေကေ=ကုန်သော။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက် ကုန်၏၊ အယံ=ဤကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည်၊ (ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကြောင့် ဘာဝနာပါရိပူရိသိုရောက်သော ဤကုသိုလ်တရား အပေါင်းသည်) အတ္ထော=အကျိုးစီးပွားကိုသယ်ဆောင်တတ်သောတရား မည်၏၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် စာပိုဒ်(၁၀၆)နိဇ္ဇရသုတ်၊ စာပိုဒ်(၁၁၄)(၁၁၅) ဒုတိယအဓမ္မ, တတိယအဓမ္မသုတ်တို့ကိုလည်းကြည့်အနက်ဆိုလေ] ဆဋ္ဌ။

၁၇၃ (စာပိုဒ်)။ ၇-တတိယအဓမ္မသုတ်။ ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ပါဏာတိပါတ, အဒိန္နာဒါနစသည်ကို အဓမ္မ ဟုခေါ်၍ ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ, အဒိန္နာဒါနာဝေရမဏီစသည်ကို ဓမ္မဟုခေါ်ခြင်း၊ ပါဏာတိပါတ, အဒိန္နာဒါနစသည်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားအပေါင်းကို အနတ္တဟုခေါ်၍ ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ, အဒိန္နာဒါနာဝေရမဏီစသည်ကြောင့် ဘာဝနာပါရိပူရိသို, ရောက်သော ကုသိုလ်တရားအပေါင်းကို အတ္တဟုခေါ်ခြင်း၊ ထိုဓမ္မအတ္တအတိုင်း လိုက်နာ ကျင့်ကြံခြင်းဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသောအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ)သတ္တမံ။

၈-ကမ္မနိဒါနသုတ်

၁၇၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါဏာတိပါတံပိ=သတ္တဝါ, အသက်ကိုသတ်မှု

အကုသိုလ်စေတနာကိုလည်း၊ လောဘဟေတုကမ္မိ=လောဘဟူသော အကြောင်း ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒေါသဟေတုကမ္မိ=ဒေါသဟူသော အကြောင်းရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မောဟဟေတုကမ္မိ= မောဟဟူသော အကြောင်းရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) တိဝိမံ=သုံးမျိုးအပြား ရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်တော်မူ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဒိန္နဒါနမ္မိ=...စေတနာကိုလည်း။ပ။ ပိသုဏဝါစမ္မိ= (ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင်ပြုတတ်သော) ကုန်းတိုက် စကားကို ပြောဆိုကြောင်းစေတနာကိုလည်း။ပ။ ဖရုသဝါစမ္မိ=ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ပြောဆိုကြောင်းစေတနာကိုလည်း။ပ။ သမ္ပပ္ပလာပမ္မိ= ပြန်ပျင်းသောစကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကိုလည်း၊ ဝါ=စီးပွားချမ်းသာကိုပျက်ဆီးတတ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကင်းမဲ့သော အကြောင်းအရာကိုပြောဆိုကြောင်း စေတနာကိုလည်း။ပ။ အဘိဇ္ဈမ္မိ=အလွန်လိုလားတပ်မက်သော ဝိသမလောဘကိုလည်း။ပ။ ဗျာပါဒမ္မိ=ဒေါသကိုလည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ (ဤသို့ “ပါဏာတိပါတမ္မိဟံ ဘိက္ခဝေ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်း) လောဘော=သည်၊ ကမ္မနိဒါနသမ္ဘဝေါ=(ပါဏာတိပါတ အကုသိုလ် စေတနာစသော) အကုသိုလ်ကံဟူသောအကြောင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်၏၊ [ကမ္မ=အကုသိုလ်ကံဟူသော+ နိဒါန=အကြောင်းကို+ သမ္ဘဝ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသောတရား] ဝါ= အကုသိုလ်ကံဟူသောအကြောင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဖြစ်၏၊ [သမ္ဘဝ=ဖြစ်ကြောင်းတရား] ဒေါသော=ဒေါသသည်၊ ကမ္မနိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကုသိုလ်ကံဟူသောအကြောင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်၏၊ ဝါ=၏။ ပ။ လောဘက္ခယာ=လောဘ၏ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ ကမ္မနိဒါနသင်္ခယော=ကံဟူသောအကြောင်း၏ကုန်ခန်းခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ မောဟက္ခယာ=မောဟ၏ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ ကမ္မနိဒါနသင်္ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)အဋ္ဌမံ။

၉-ပရိက္ခမနသုတ်

၁၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ ဓမ္မော=ဤအကုသိုလ်ဒုစွရိတ်တရား

ဆယ်ပါးသည်၊ သပရိက္ကမနော=(မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်အောင်) ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်၏။ ဝါ=ရှောင်ရှားရန်ဖြစ်နိုင်၏။ အယံဓမ္မော=ဤအကုသိုလ်ဒုစွရိတ်တရားဆယ်ပါးသည်၊ အပရိက္ကမနော=ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ=ရှောင်ရှားရန်မဖြစ်နိုင်သည်။ န(ဟောတိ)=မဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဋ္ဌ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ သပရိက္ကမနော=ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သနည်း၊ ဝါ=ရှောင်ရှားရန် ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ (ကထဋ္ဌ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်) အယံ ဓမ္မော=သည်၊ အပရိက္ကမနော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ န ဟောတိ=မဟုတ်သနည်းဟူမူ၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါဏာတိပါတိဿ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်လေ့ရှိသူ၏။ ပါဏာတိပါတာ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်မှု အကုသိုလ်စေတနာမှ၊ ဝေရမဏီ=ရှောင်ကြဉ်မှုကုသိုလ်သည်၊ ပရိက္ကမနံ=ရှောင်ရှားခြင်းသဘောမည်သည်၊ ဝါ=ရှောင်ရှားကြောင်းတရားမည်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဒိန္နာဒါယိဿ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်သောသူ၏။ အဒိန္နာဒါနာ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်မှုအကုသိုလ်စေတနာမှ၊ ဝေရမဏီ=ရှောင်ကြဉ်မှု ကုသိုလ်သည်၊ ပရိက္ကမနံ=ရှောင်ရှားခြင်းသဘောမည်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရိဿ=မေထုန်ကာမတို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်သောသူ၏။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ=မေထုန်ကာမတို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်မှု အကုသိုလ်စေတနာမှ ။ပ။ မုသာဝါဒိဿ=မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုသောသူ၏။ မုသာဝါဒါ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုမှု အကုသိုလ်စေတနာမှ။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပိသုဏဝါစဿ=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြုတတ်သော ကုန်းတိုက်စကားကိုပြောဆိုကြောင်း အကုသိုလ်စေတနာရှိသောသူ၏။ ပိသုဏာယ=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြုတတ်သော၊ ဝါစာယ=ကုန်းတိုက်စကားမှ၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကား၏ အကြောင်းရင်းအကုသိုလ်စေတနာမှ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖရသဝါစဿ=ကြမ်းတမ်းသောစကားကိုပြောဆိုကြောင်း အကုသိုလ်စေတနာရှိသူ၏။ ဖရသာယ=ကြမ်းတမ်းသော၊ ဝါစာယ=စကားမှ၊ ဝါ=စကား၏

အကြောင်းရင်းအကုသိုလ်စေတနာမှ ။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ပပ္ပလာပိဿ
 =ပြိန်ဖျင်းသောစကားကို ပြောဆိုသောသူ၏၊ သမ္ပပ္ပလာပါ=ပြိန်ဖျင်းသော
 စကားကိုပြောဆိုကြောင်းအကုသိုလ်စေတနာမှ။ ပ။ အဘိဇ္ဈာလုဿ=
 များသောအဘိဇ္ဈာရှိသောသူ၏၊ အနဘိဇ္ဈာ=အဘိဇ္ဈာဟူသော ဝိသမလောဘ
 ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အလောဘသည် ။ ပ။ ဗျာပန္နစိတ္တဿ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
 ရောက်သော ဒေါသမူစိတ်ရှိသောသူ၏၊ အဗျာပါဒေါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်
 ဘက် အဒေါသသည်။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဿ=လွဲမှားသောအမြင်အယူရှိသောသူ၏၊
 သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ ပရိက္ကမနံ=ရှောင်ရှားခြင်းသဘော
 မည်သည်၊ ဝါ=ရှောင်ရှားကြောင်းတရားမည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ
 =တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း
 စသည်ဖြင့်)။ ပ။ နဝမံ။

၁၀-စုန္ဒသုတ်

၁၇၆။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤစုန္ဒသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤယခု
 လျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=မြတ်စွာဘုရား
 အထံမှ နာယုမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဧက=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊
 ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပါဝါယံ=ပါဝါမြို့၏အနီး၌၊ စုန္ဒဿ=စုန္ဒ
 မည်သော၊ ကမ္မာရပုတ္တဿ=ရွှေပန်းထိမ်သည်သား၏၊ အမ္မဝနေ=သရက်
 ဥယျာဉ်တော၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထခေါ=၌၊ စုန္ဒော=
 စုန္ဒမည်သော၊ ကမ္မာရပုတ္တော=သည် ။ပ။

စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ တံ=သင်သည်၊ ကဿ=အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သောစေယျာနိ=
 စင်ကြယ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျင့်တို့ကို၊ (စင်ကြယ်သူဖြစ်ကြောင်း
 အကျင့်တို့ကို) ရောစေသိ နော=ကြိုက်နှစ်သက်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ပစ္စာဘူမကာ=အနောက်
 ဘက် နယ်စွန်ရပ်များနေပုဒ်၌ နေကြကုန်သော၊ [ပစ္စာဘူမိယံ အပရဒိသာယံ
 နိဝိဋ္ဌနေပဒေါ ပစ္စာဘူမံ၊ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု ၂၀၈။ ခန္တဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဒေဝ
 ဒဟသုတ်။ ပစ္စာဘူမိဝါသိနောတိ ပစ္စန္ဒဒေသဝါသိနော။ ဤသုတ်ဋီကာ]
 ကမဏ္ဍလုကာ=ရေကရားကိုဆောင်ယူကုန်သော၊ သေဝါလမာလိကာ=

မှော်ပန်းကို ပန်ဆင်ကြကုန်သော၊ အဂ္ဂိပရိစာရိကာ=မီးကိုပြုစုလုပ်ကျွေးကြ၊
 ပူဇော်ကြကုန်သော၊ ဥဒကောရောဟကာ=(နံနက်၊ နေ့လယ်၊ ညနေအားဖြင့်
 တနေ့လျှင် သုံးကြိမ်တိတိ) ရေသို့သက်ဆင်းကြကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာ=
 ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ သောစေယျာနိ=တို့ကို၊ ပညပေန္တိ=ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်
 ပညတ်ကြပါကုန်၏၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ တေသံ=ထိုပုဏ္ဏားတို့၏၊
 သောစေယျာနိ=တို့ကို၊ ရောစေမိ=ကြိုက်နှစ်သက်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အပဝါစ=ဖြေကြားလျှောက် ထားပြီ)

ဘိန္ဒု=စုန္ဒ၊ ကထံ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ပစ္စာဘူမကာ=
 ကုန်သော ။ပ။ ဥဒကောရောဟကာ=ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊
 သောစေယျာနိ=တို့ကို၊ ပညပေန္တိ=ပညတ်ကြပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အပဝါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤလောတ၌၊ [ဣဓပုဒ်သည်
 ဤနေရာ၌ ဝါကျအစစ် ပဒပူရဏသာဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် အနက်
 မပြန်ဆိုဘဲချန်ထားနိုင်၏] ပစ္စာဘူမကာ=ကုန်သော။ပ။ ဥဒကောရောဟကာ
 =ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ရှိပါကုန်၏) တေ=ထိုပုဏ္ဏား
 တို့သည်၊ သာဝကံ=မိမိတို့တပည့်ကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သမာဒပေန္တိ=လက်ခံ
 ကျင့်သုံးစေကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သမာဒပေန္တိ=လက်ခံကျင့်သုံး
 စေကြကုန်သနည်းဟူမူ)

အဗ္ဗော ပုရိသ=အမောင်ယောက်ျား၊ ဧဟိ=လာပါလော၊ တံ=သင်သည်၊
 ကာလဿေဝ=နံနက်စောစော၌သာလျှင်၊ သယနမှာ=အိပ်ရာမှ၊ ဥဒ္ဓဟန္တောဝ
 =ထလသော်သာလျှင်၊ ဝါ=ထလျှင်ထချင်းသာလျှင်၊ ပထဝီ=မြေကို၊
 အာမသေယျာသိ=လက်ဖြင့်သုံးသပ်ကိုင်တွယ်ပါလော၊ (တံ=သင်သည်)
 ပထဝီ=မြေကို၊ နော စေ အာမသေယျာသိ=အကယ်၍ မသုံးသပ်ငြားအံ့၊
 (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မသုံးသပ်သည်ဖြစ်လသော်) အလ္လာနိ=စိုကုန်သော၊
 ဂေါမယာနိ=နွားချေးတို့ကို၊ အာမသေယျာသိ=လော၊ အလ္လာနိ=ကုန်သော၊
 ဂေါမယာနိ=တို့ကို၊ နော စေ အာမသေယျာသိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်)
 ဟရိတာနိ=စိမ်းလန်းကုန်သော၊ တိဏာနိ=မြက်တို့ကို၊ အာမသေယျာသိ
 =လော။ပ။ အဂ္ဂိ=မီးကို၊ ပရိစရေယျာသိ=ပြုစုလုပ်ကျွေးလော။ပ။ ပဉ္စ
 လိကော=ချိုမြောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) အာဒိဗ္ဗံ=နေကို၊

နမသေယျာသိ=ရှိခိုးပါလော။ပ။ နော စေ နမသေယျာသိ=အကယ်၍ ရှိမခိုးငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့၊ ရှိမခိုးသည်ဖြစ်လသော်) သာယတ တိယကံ=ညနေချမ်းဟူသော သုံးကြိမ်မြောက်ရှိအောင်၊ ဝါ=နံနက်၊နေ့လယ်၊ ညနေအားဖြင့် သုံးကြိမ်တိတိပြည့်အောင်၊ ဥဒကံ=ရေထဲသို့၊ ဩရောဟေ ယျာသိ=သက်ဆင်းလော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေန္တိ=ကုန်၏) ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ဤပုံအားဖြင့်၊ ပစ္ဆာဘူမကာ=ကုန်သော။ပ။ ရောစေမိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)

စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ အညထာ=(အရိယဝိနယ၌ သောစေယျဖြစ်ပုံမှ)တမ္ပိုးကွဲပြား ထူးခြားသောအားဖြင့် ။ပ။ ဥဒကောရောဟကာ=ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာ =တို့သည်၊ သောစေယျာနိ=တို့ကို၊ ပညပေန္တိ=ကုန်၏၊ စ=ထိုအပြင်၊ အညထာ=(ဗြာဟ္မဏတို့သောစေယျပညတ်ပုံမှ)တမ္ပိုးကွဲပြား ထူးခြားသော အားဖြင့်၊ အရိယဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏၊ ဝိနယေ= အဆုံးအမတရားရတနာ သာသနာတော်၌၊ ဝါ=တော်က၊ သောစေယျ =စင်ကြယ်သူ၏ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ကထံ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ အရိယဿ=၏ ။ ဝိနယေ=၌၊ သောစေယျ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဘန္တေ=ရား၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အရိယဿ=၏၊ ဝိနယေ=၌၊ သောစေယျ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တထာ=ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အရိယဝိနယ၌ သောစေယျဖြစ်ခြင်း ဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ=တပည့် တော်အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အ ဝေါစ=လျှောက်ပြီ) [တေနဟိ-စသည်ကို စာပိုဒ်(၁၁၉) ပဌမပစ္စောရောဟဏီ သုတ် ကြည့်ပါလေ]

စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ကာယေန=ကာယဒွါရဖြင့်၊ အသောစေယျ=မစင်ကြယ် သူ၏အဖြစ်ဟူသောအကျင့်သည်၊ ဝါ=မစင်ကြယ်သူ၏ဖြစ်ကြောင်းအကျင့် သည်၊ တိဝိဓံ=သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရဖြင့်၊ အသောစေယျ=သည်၊ စတုဗ္ဗိဓံ=လေးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မနသာ=မနောဒွါရဖြင့်၊ အသောစေယျ=သည်၊ တိဝိဓံ=သုံးပါးအပြားရှိသည်၊

ဟောတိ=၏။

စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကာယေန
=ဖြင့်၊ အသောစေယျံ=သည်၊ တိဝိခံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊
စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောသူသည်၊ ပါဏာတိ
ပါတိ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်လေ့ရှိသည်၊ လုဒ္ဒေါ=ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်
သည်၊ လောဟိတပါဏိ=သွေးလူးကပ်အပ်သောလက်ရှိသည်၊ ဟတပ
ဟတေ=သူတပါးကို ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ အသေသတ်ခြင်း၌၊ နိဝိဇ္ဇော
=စိတ်ဓာတ်အစဉ် သက်ဝင်တည်နေသည်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတေသု=အား
လုံးသော သတ္တဝါဖြစ်သူမှန်သမျှတို့၌၊ အဒယာပန္နော=သနားခြင်းမရှိသူ၏
အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အဒိန္နာဒါယီ=(ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး တပါးပါးဖြင့်) ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်
သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်လေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊
ပရဿ=သူတပါး၏၊ ဂါမဂတံ ဝါ=ရွာထဲ၌ရောက်ရှိနေသည်လည်းဖြစ်သော၊
အရညဂတံ ဝါ=တောထဲ၌ရောက်ရှိနေသည်လည်းဖြစ်သော၊ ယံ တံ(သန္တကံ)
=အကြင်ပစ္စည်းဥစ္စာသည်၊ ပရဝိတ္တုပကရဏံ=အခြားသောသူ၏ နှစ်သက်

၁။ ဟတပဟတေ နိဝိဇ္ဇော။ ။ဟတပဟတေ နိဝိဇ္ဇောတိ ဟတေ
စ ပရဿ ပဟာရဒါနေ၊ပဟတေ စ ပရမာရဏေ နိဝိဇ္ဇော။ မူလပဏ္ဍာသ
အဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၂၂၉ (သာလေယျကသုတ်အဖွင့်)။ တဖန် ထို၏ဒီကာ
(၂၄၈)၌ “ပဟရဏံ ပဟာရဒါနမတ္တံ ဟတံ=(အသေသတ်သည်မဟုတ်ဘဲ)
ရိုက်နှက်ရုံမျှ ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ခြင်းသည် ဟတမည်၏၊ ပဟတံ၌
ပသဒ္ဒါသည် ပဝုဒ္ဒအနက်ကိုဟော၏၊ ပ(ပဝုဒ္ဒ)=အားကြီးသော၊ ပြင်းထန်
သော၊ ဟတ= ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ပဟတ= အသေသတ်ခြင်း၊ ပဝုဒ္ဒံ ပဟရဏံ
ပရဿ မာရဏံ ပဟတံ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း အသေသတ်ခြင်းကို ပဟတ
ဟုခေါ်၏။

၂။ ပရဿ ပရဝိတ္တုပကရဏံ။ ။ဝိတ္တိယာ တုဒ္ဓိယာ ဥပကရဏံ
ဝိတ္တုပကရဏံ=နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်သော ပစ္စည်း
ဥစ္စာ၊ ပရဿ ဝိတ္တုပကရဏံ ပရဝိတ္တုပကရဏံ= သူတပါး၏ နှစ်သက်

ခြင်း၏အကြောင်းအဆောက်အဦသည် (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [တနည်း-
အဒိန္နာဒါယီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဂါမဂတံ ဝါ=သော၊ အရညဂတံ
ဝါ=သော၊ ယံ တံ ပရဿပရဝိတ္တုပကရဏံ=အကြင်သူတပါး၏ အခြား

ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ဝါ=သူတပါး နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကို
ဖြစ်စေတတ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ဤနေရာ၌ ပရဝိတ္တုပကရဏံ၌ ပရ
(သူတပါး)ဟူသည် သာမာန်ရိုးရိုးသူတပါးဖြစ်၏။ ပစ္စည်းဥစ္စာမှန်သမျှ
အားလုံးပင် သူတပါးနှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကို ဖြစ်စေတတ်ရကား သူတပါး
ပိုင်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာမက မိမိ၏ပစ္စည်းဥစ္စာကိုလည်း “ပရဝိတ္တု
ပကရဏံ” ဟု ခေါ်နိုင်သည်ပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပရဝိတ္တုပကရဏံ=
သူတပါး နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကိုဖြစ်စေသော ပစ္စည်းဥစ္စာ” ဟုဆိုထားရုံမျှဖြင့်
သူတပါး၏ပစ္စည်းဥစ္စာဖြစ်ကြောင်း (သူတပါးပိုင်ဆိုင်ကြောင်း) ခိုင်လုံ
တိကျမှုမရှိသေး။ သို့ဖြစ်၍ သူတပါးပိုင်ဆိုင်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာ
ဖြစ်ကြောင်း သိသာအောင်သေချာအောင် “ပရဿ” ဟူ၍ သာမိဝိဘတ်ဖြင့်
ပရတပုဒ်အစခံ၍ ပြဆိုထားသည်။ တနည်းအားဖြင့်မူ-

“ပရဿပရဝိတ္တုပကရဏံ” ဟူသောပုဒ်သည် ဝိဘတ်မကျသော
သမာသ်ပုဒ်တပုဒ်ဖြစ်၏။ ပရဿ ဝိတ္တုပကရဏံ ပရဝိတ္တုပကရဏံ=
အခြားသောသူ၏ နှစ်သက်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ဝါ
=အခြားသောသူများနှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကိုဖြစ်စေတတ်သောပစ္စည်းဥစ္စာ၊
ပရဿ အညဿ ပရဝိတ္တုပကရဏံ ပရဿပရဝိတ္တုပကရဏံ= သူတပါး၏
အခြားသောသူများ၏ နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကို ဖြစ်စေတတ်သောပစ္စည်းဥစ္စာ၊
ဝါ=အခြားသောသူများ နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကိုဖြစ်စေတတ်သော သူတပါး
ပစ္စည်းဥစ္စာ။ ဆိုလိုသည်မှာ သူတပါး၏ပစ္စည်းဥစ္စာမှန်သမျှသည် အထူး
အားဖြင့် အခြားသောသူများ နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကိုဖြစ်စေတတ်သော ပစ္စည်း
ဥစ္စာဖြစ်သည်ဟူလို။

ယံ တံ ပရဿာတိ ယံ တံ ပရဿ သန္တကံ၊ ပရဝိတ္တုပကရဏန္တိ
တဿေဝ ပရဿ ဝိတ္တုပကရဏံ တုဋ္ဌိဇနနံ ပရိက္ခာရဘဏ္ဍကံ (ယခင်
မူလပဏ္ဏာသကအဋ္ဌကထာ)။ ယဿ ပသေန ပရဿာတိ သာမိနိဒ္ဒေသော၊

သောသူများ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောပစ္စည်းဥစ္စာသည်။
 ဝါ=အခြားသောသူများ၏ နှစ်သက်မှုကိုဖြစ်စေတတ်သော သူတပါးပိုင်
 ပစ္စည်းဥစ္စာသည်။ အတ္ထိ=ရှိ၏] တံ=ထိုသူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ အဒိန္နံ=
 (ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး တပါးပါးဖြင့်) ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်ပါဘဲ၊ ထေယျသင်္ခါတံ
 =ခိုးယူသူ၏ဖြစ်ကြောင်းစိတ်အဖိုဖြင့်၊ ဝါ=ခိုးယူလိုသောစိတ်အဖိုဖြင့်၊
 အာဒါတာ=ခိုးယူလုယက်တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ=မေထုန်ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်လှေ
 ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယာ တာ=အကြင်မိန်းမတို့သည်၊ မာတုရက္ခိတာ
 =အမိ စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပိတုရက္ခိတာ=
 အဘစောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ မာတာပိတုရက္ခိတာ
 =အမိအဘနှစ်ဦး စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ဘာတု
 ရက္ခိတာ=မောင် စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ဘဂိနိ
 ရက္ခိတာ=အမ၊ ညီမ စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊
 ဉာတိရက္ခိတာ=ဆွေမျိုး စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊
 ဂေါတ္တရက္ခိတာ=အနွယ်တူသူတို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဓမ္မရက္ခိတာ=တရားကျင့်ဘက် သီတင်းသုံးဖော်စောင့်ရှောက်
 အပ်သောမိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ သသာမိကာ=ပိုင်ရှင်လင်ရှိသောမိန်းမ
 သည်လည်းကောင်း၊ သပရိဒဏ္ဍာ=(ကျူးလွန်သူတို့အတွက်) သတ်မှတ်ထား
 အပ်သော ပြစ်ဒဏ်ရှိသော မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ (ဤမိန်းမကို
 ကျူးလွန်သောယောက်ျားအား ဤမျှသောပြစ်ဒဏ်ကျခံစေရမည်ဟု
 သတ်မှတ်ထားအပ်သော ပြစ်ဒဏ်ရှိသော မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊)
 ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ အန္တ မသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ မာလာဂုဠ
 ပရိက္ခိတ္တာပိ=ပန်းဆုပ်ပန်းကုံးဖြင့် ပစ်ချစွပ်တပ်အပ်သော မိန်းမသည်သော်

တံ သာပတေယျံ၊ ယံ ဟိ သာမညတော ဂဟိတံ၊ တံ တေနေဝ သာမိ
 နိဒ္ဒေသေန ပကာသိတန္တိ အာဟာ ပရဿ သန္တက္ခန္တိ။ ပရဿပရဝိတ္တုပ
 ကရုဏန္တိ ဝါ ဧကမေဝေတံ သမာသပဒံ၊ ယံကိဉ္စိ ပရသန္တကံ ဝိသေသတော
 ပရဿ ဝိတ္တုပကရုဏံ ဝါတိ အတ္ထော။ ၎င်းဒီကာ၊ ၂၄၈။

မျှလည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တထာရူပါသု=ထိုသို့သဘောရှိသောမိန်းမတို့၌၊
စာရိတ္တံ=သွားရောက်ကျူးလွန်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ=သွားရောက်ကျူးလွန်
ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိတာ=ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊
ကာယကံသုံးပါးကို ကျူးလွန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ကာယေန=ကာယဒွါရဖြင့်၊
အသောစေယျံ=သည်၊ တိဝိဝံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရဖြင့်၊ အသောစေယျံ=သည်၊
စတုဗ္ဗိဝံ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇော
=သည်၊ မုသာဝါဒီ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသည်၊ ဟော
တိ=၏၊ သဘဂ္ဂတော ဝါ=အစည်းအဝေး၌ရောက်နေသည်သော်လည်း
ကောင်း၊ ပရိသဂ္ဂတော ဝါ=ရွာသားပရိသတ် အလယ်၌ရောက်ရှိနေသည်
သော်လည်းကောင်း၊ ဉာတိမဇ္ဈဂတော ဝါ=ဆွေမျိုးတို့အလယ်၌ရောက်နေ
သည်သော်လည်းကောင်း။ ပုဂမဇ္ဈဂတော ဝါ=အသင်းအဖွဲ့အလယ်၌
ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇကုလမဇ္ဈဂတော ဝါ=မင်းမျိုး
အလယ် ဝိနိစ္ဆယခုံရုံးကြီး၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ
=ဖြစ်၍) အဗ္ဗော ပုရိသ=အမောင်ယောက်ျား၊ ဧဟိ=လာပါလော၊ ယံ=အ
ကြင်အကြောင်းအရာကို၊ ဇာနာသိ=အသင်သိ၏၊ တံ=ထိုအသင်သိအပ်
ပြီးသော အကြောင်းအရာကို၊ ဝဒေဟိ=ပြောပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အ
ဘိနိတော=မေးစစ်ခြင်းငှါ ခေါ်ဆောင်အပ်သည်၊ သက္ခိပုဋ္ဌော=သက်သေ
ပြု၍မေးစစ်အပ်သည်။ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)

သော=ထိုသူသည်၊ အဇာနံ(အဇာနန္တော) ဝါ=မသိဘဲလျက်လည်း၊
ဇာနာမိတိ=ကျွန်ုပ်သိပါ၏ဟူ၍၊ အာဟာ=ပြော၏၊ ဇာနံ(ဇာနန္တော) ဝါ=
သိပါလျက်လည်း၊ နဇာနာမိတိ=မသိပါဟူ၍၊ အာဟာ=ပြော၏၊ အပသံ

၁။ မုသာဝါဒီ။ ။မုသာ ဝဒတိတိ မုသာဝါဒီ၊ ပရေသံ အတ္ထဘဉ္ဇနကံ
တုန္တံ အလိကံ ဝါစံ ဘာသိတာတိ အတ္ထော=ဟူသော မူလပဏ္ဍာသ အဋ္ဌ
ကထာ။ ပ-၁၉၂(သလ္လေခသုတ်အဖွင့်)အတိုင်း “မုသာဝါဒီ=သူတပါး
အကျိုးစီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော လွဲမှားသောစကားကို ပြောဆိုတတ်
သည် (ပြောဆိုတတ်သောသူ) ဟူ၍ အပြည့်အစုံ အနက်ဆိုနိုင်၏။

(အပဿန္နော)ဝါ=မမြင်ဘဲလျက်လည်း၊ ပဿာမိတိ=မြင်ပါ၏ဟူ၍၊ အာဟာ
 =၏၊ ပဿံ(ပဿန္နော) ဝါ=မြင်ပါလျက်လည်း၊ န ပဿာမိတိ=မမြင်
 ပါဟူ၍၊ အာဟာ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အတ္တဟေတု ဝါ=မိမိ၏ အကြောင်း
 တခုခုကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ (မိမိ၏ လက်ခြေစသည် အဖြတ်ခံ
 ရခြင်းနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာ ရရှိခြင်း၊ ဆုံးရှုံးပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ကြောင့်သော်လည်းကောင်း) ပရဟေတု ဝါ=(ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေစသော)
 သူတပါး၏ အကြောင်းတခုခုကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ (သူတပါး၏
 လက်ခြေစသည်အဖြတ်ခံရခြင်းနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာရခြင်း ပျက်စီးခြင်းကြောင့်
 သော်လည်းကောင်း) အာမိသကိဉ္စိက္ခဟေတု ဝါ=အနည်းငယ်မျှသော
 တံစိုးလက်ဆောင်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇာနံ
 (သမ္ပဇာနန္တော) မှားယွင်းနေမှန်းသိပါလျက်၊ [နိဂ္ဂဟိတံကိုချေထားသော
 ကြောင့် “သမ္ပဇာန”ဟုရှိသည်] မုသာ=မှားယွင်းသောစကားကို၊ ဘာသိတာ
 =ပြောဆိုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ကိဉ္စိက္ခ=အနည်းငယ်မျှသော+အာမိသ=
 မျက်နှာလိုမျက်နှာရ ပေးစရာတံစိုးလက်ဆောင်ပစ္စည်း]

ပိသုဏဝါဇော=(ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင်ပြုတတ်
 သော) ကုန်းတိုက်စကားရှိသည်၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကားကိုပြောဆိုကြောင်း
 အကုသိုလ်စေတနာရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတော=ဤသူနှစ်ဦးတို့
 ထံ၌၊ ဝါ=ထံက၊ သုတ္တာ=၍၊ [စာပိုဒ်(၉၉)ဥပါလိသုတ်ကြည့်] ဣမေသံ=

၁။ ပိသုဏဝါဇော။ ။ပိသတိတိ ပိသုဏာ၊ သမဂ္ဂေ သတ္တေ အဝယ
 ဝဘူတေ ဝဂ္ဂေ ဘိန္ဒေ ကရောတိတိ အတ္ထော=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်
 ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြုတတ်သောစကား(ကုန်းတိုက်စကား)၊ ပိသုဏာ
 ဝါဇော တေဿာတိ ပိသုဏဝါဇော=ကုန်းတိုက်စကားရှိသောသူ၊ (တနည်း)
 ပိသုဏံ ဝစတိ ဝဒတိ တောယာတိ ပိသုဏဝါဇော=ကုန်းတိုက်စကား
 ကိုပြောဆိုကြောင်းစေတနာ၊ ပိသုဏဝါဇော ယဿ အတ္တိတိ ပိသုဏဝါဇော=
 ကုန်းတိုက်စကားကိုပြောဆိုကြောင်း အကုသိုလ်စေတနာရှိသောသူ၊ ပိယ
 သုညကရဏပုဒ်မှ ပိသုဏဖြစ်ပုံစသည်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁၈)
 ပိပတ္တိသမ္ပဒါသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ။

တို့၏။ ဆာဒါယ=ငှါ၊ အမုတြ=ထိုသူတို့ထံ၌၊ အက္ခာတာ=ပြောဆိုတတ်၏။
 ။ပ။ ဣတိ=ထိုကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြောဆိုတတ်
 သည်အဖြစ်ကြောင့်ပင်) သမဂ္ဂါနံ ဝါ=ညီညွတ်နေသူမိတ်ဆွေနှစ်ဦးတို့၊
 ကိုလည်း၊ ဆာတ္တာ=စိတ်ဝမ်းကွဲအောင်ခွဲတတ်သည်၊ ဘိန္နာနံ ဝါ=စိတ်ဝမ်းကွဲ
 နေသူတို့ကိုလည်း၊ အနုပ္ပဒါတာ=ဆက်လက်ကွဲရန် ထောက်ခံအားပေး
 တတ်သည်၊ (ပြန်လည်သင့်မြတ်စည်းလုံးညီညွတ်မှုမဖြစ်ဘဲ ဆက်လက်
 ကွဲအောင် ထောက်ခံအားပေးတတ်သည်) ဝဂ္ဂါရာမော=ဖရိုဖရဲသင်းကွဲ
 အုပ်စုဟူသော ပျော်မွေ့ရာဌာနရှိသည်၊ ဝဂ္ဂရတော=ဖရိုဖရဲသင်းကွဲအုပ်စု၌
 ပျော်မွေ့တတ်သည်၊ ဝဂ္ဂနန္ဒီ=ဖရိုဖရဲသင်းကွဲအုပ်စုတို့ကို တွေ့မြင်ကြားသိ
 ရသော် နှစ်သက်တတ်သည်၊ ဝဂ္ဂကရဏီ=ဖရိုဖရဲသင်းကွဲအုပ်စုဖြစ်အောင်
 ပြုတတ်သော၊ ဝါစံ=စကားကို၊ ဘာသိတာ=ပြောဆိုတတ်သည်၊ ဟောတိ။

ဖရသဝါစော=ကြမ်းတမ်းသောစကားရှိသည်၊ ဝါ=ကြမ်းတမ်းသော
 စကားကိုပြောဆိုကြောင်းအကုသိုလ်စေတနာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ယာ
 သာ ဝါစာ=အကြင်စကားသည်၊ အဏ္ဏကာ=အဖုအထစ်အပြစ်ရှိနေ၏၊
 (အမျက်အပြစ်ရှိသောသစ်ပင်၌ အုနှင့်တူသော အဖုအထစ်များပေါ်ကြွထ
 နေသကဲ့သို့ ဆဲရေးရုတ်ချ အပြစ်ပြစ်စကားတို့ဖြင့် အဖုအထစ်ဖြစ်ပေါ်နေ၏)
 ကတ္တသာ=ဘုကျဘောက်လွမ်း ဖွာကြမ်းဆွေးမြေ့နေ၏၊ (နားခံခက်ငြား၊
 အမျက်ပွားစေ၍ အမှုန်အမွှားထွက်ကျသော သစ်ပင်ဆွေးကဲ့သို့ ဘုကျ
 ဘောက်လွမ်း ဖွာကြမ်းဆွေးမြေ့နေ၏) ပရကဠကာ=အခြားသူများ
 ဒေါသပွားစေ၍ ခါးသီးသော အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်၏၊ ပရာဘိသဇ္ဇနီ=(ကောက်
 သောဆူးခက်ကဲ့သို့) သူတပါးတို့ကို ဆွဲချိပ်ငြိတွယ်နေတတ်၏၊ (နာကြည်း
 စရာ အပြစ်အနာတို့၌ တိုင်းထွာထိုးနှက်ပြောဆိုခြင်းကြောင့် ကောက်သော
 ဆူးခက်ကဲ့သို့ ခွဲခွာသွားခွင့်မရအောင် သူတပါးတို့ကို ဆွဲချိပ်ငြိတွယ်
 တတ်၏) ကောသောမ္မန္တာ=ဒေါသအမျက်၊ တဆက်တည်းစပ် နီးကပ်နေ၏၊
 အသမာဓိသံဝတ္တနိကာ=(ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ နှစ်ဖြာသော) သမာဓိကို
 မဖြစ်စေတတ်၊ တထာရူပိ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ ဝါစံ=စကားကို၊ ဘာ
 သိတာ=ပြောဆိုတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

သမ္ပပ္ပလာပီ=ပြိန်ပျင်းသော စကားကိုပြောဆိုတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

အကာလဝါဒီ=မပြောသင့်ရာအချိန်အခါ၌ ပြောဆိုတတ်သည်။ အဘူတဝါဒီ=အဖြစ်မှန်သဘောမဟုတ်သော အကြောင်းအရာကို ပြောဆိုသည်။ အနတ္တဝါဒီ=အကြောင်းကင်းဘိ၊ အကျိုးမရှိသော စကားကိုပြောဆိုသည်။ အဓမ္မဝါဒီ=သဘောမှန်မဟုတ်သည်ကိုပြောဆိုသည်။ ဝါ=သဘောမှန်ကင်း၊ အမှားအယွင်းကို ပြောဆိုသည်။ အဝိနယဝါဒီ=သံဝရဝိနည်းနှင့် မစပ်သော အကြောင်းအရာကိုပြောဆိုသည်။ (ပါတိမောက္ခသံဝရ၊ သတိသံဝရ၊ ဉာဏသံဝရ၊ ခန္တိသံဝရ၊ ဝီရိယသံဝရဟူသော သံဝရဝိနည်းနှင့်မစပ်သော အကြောင်းအရာကိုပြောဆိုသည်) အနိဓာနဝတိ=သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားရာ စိတ်နှလုံးတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာတိုက်မရှိသော၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာတိုက်၌ သိုမှီးသိမ်းဆည်းမထားထိုက်သော၊ [နိဓေတိ သန္နိဓာနံ ကရောတိ ဧတ္တာတိ နိဓာနံ=သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားရာ စိတ်နှလုံးဟူသောဘဏ္ဍာတိုက်၊ သေတ္တာ] အနပဒေသံ=(ဘုရားဟောပါဠိတော်ဟူသော) ညွှန်ပြပြောဆိုအပ်သော အာဂုံသာဓက အကြောင်းပြ မပါရှိသော၊ [အပဒီသိတဗ္ဗောတိ အပဒေသော=ညွှန်ပြအပ်သော အာဂုံသာဓကအကြောင်း၊ ဘုရားဟောပါဠိ၊ နတ္ထိ အပဒေသော ဧတိသာ ဝါစာယာတိ အနပဒေသာ]

အပရိယန္တဝတိ=အပိုင်းအခြားအကန် အသတ်မရှိသော၊ အနတ္တသံဟိတံ=မိမိသူတပါး အကျိုးစီးပွားနှင့် မစပ်သော၊ ဝါစံ=စကားကို၊ အကာလေန=မပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌၊ ဘာသိတာ=ပြောဆိုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ စုန္တ=စုန္တ၊ ဧဝံ=ဤသို့ မုသာဝါဒစသော ဝစီကံလေးပါးကို ကျူးလွန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရဖြင့်၊ အသောဓေယျံ=မစင်ကြယ်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကျင့်သည်၊ စတုတ္ထိဓံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

စုန္တ=စုန္တ၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ မနသာ=မနောဒွါရဖြင့်၊ အသောဓေယျံ=သည်၊ ဟောတိ=မူ၊ စုန္တ=စုန္တ၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဈော=သည်၊ အဘိဇ္ဈာလု=များသော အဘိဇ္ဈာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဿ=သူတပါး၏၊ ယံ တံ ပရဝိတ္တုပကရဏံ=အကြင်အခြားသောသူ၏ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာသည်၊ ဝါ=အကြင်အခြားသောသူ၏ နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ=ထိုသူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ အဘိဇ္ဈာယိတာ=လောဘဖြင့် ရှေ့ရှုကြံစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ

=အဘယ်သို့၊ အဘိဇ္ဈာယ်တာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ပရဿ
=သူတပါး၏၊ ယံ(သန္တကံ)=အကြင်ဥစ္စာသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ(သန္တကံ)
=ထိုဥစ္စာသည်၊ မမ=ငါ၏၊ (သန္တကံ=ဥစ္စာသည်) အဿ=ဖြစ်ပါမူကား၊
အဟော ဝတ=ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဘိဇ္ဈာယ်တာ=စည်သည်၊
ဟောတိ=၏)

ဣမေ သတ္တာ=ဤသတ္တဝါတို့ကို၊ ဟညန္တု=သတ်အပ်စေကုန်သတည်း၊
ဝါ=အသတ်ခံရပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊
ဣမေ သတ္တာ=တို့ကို၊ ဗဇ္ဈန္တု=ချုပ်နှောင်အပ်ပါစေကုန်သတည်း၊ ဝါ=
ချုပ်နှောင်ခံရပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊
ဣမေ သတ္တာ=ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ ဝိနဿန္တု=ပျက်စီးစေကုန်သတည်း၊
ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊ ဣမေ သတ္တာ=တို့သည်၊ မာ အဟောသံ=ကောင်းကျိုး
မှန်က ဘာတခုမျှ မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ကောင်း၊ ဗျာပန
စိတ္တာ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ပဒုဋ္ဌမနသင်္ဂပေါ=
ဒေါသသည် ပျက်ဆီးအပ်သောစိတ်အကြံရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=လွဲမှားသောအယူရှိသည်၊ ဝိပရိတဒဿနော=ဖောက်ပြန်
သော အမြင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဖြစ်
သနည်းဟူမူ) ဒိန္နံ=လူဖွယ်ဝတ္ထုပေးလှူခြင်း၏ အကျိုးသည်၊ ဝါ=ပေး
လှူကြောင်းဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ယိဋ္ဌံ=ပူဇော်ဖွယ်
ပစ္စည်းဝတ္ထုကို အကြီးအကျယ် ပေးလှူပူဇော်ခြင်း၏အကျိုးသည်၊ ဝါ=
အကြီးအကျယ်ပေးလှူပူဇော်ကြောင်းစေတနာ၏ အကျိုးသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊
ဟုတံ=စည်သည်တို့အား ကောင်းနိုးရာရာပစ္စည်းဝတ္ထု ပေးကမ်းပြုစုရ
ခြင်း၏ အကျိုးသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ သုကဋုဒုက္ကဋုဒနံ=ကောင်းစွာပြုအပ်၊
မကောင်းသဖြင့်ပြုအပ်ကုန်သော၊ ကမ္မာနံ=ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံတို့၏၊
ဖလံ=ထပ်ဆင့်တိုးတက် အကျိုးဆက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကော=
ကံတူမှုရင်းအကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ=မရှိ။

အယံ လောကော=ဤယခုပစ္စုပ္ပန်လောကသည်၊ (ကံတရားဖြင့် ဟို
ဘက်ဘဝမှသေပြီး ပြောင်းရွှေ့လာရောက်အပ်သော ဤဘက်ဘဝဟူသည်)
နတ္ထိ=မရှိ၊ ပရော လောကော=ဟိုဘက်တမလွန်လောကသည်၊ (ဤဘက်

ဘဝမှသေပြီး ပြောင်းရွှေ့သွားရမည့် ဟိုဘက်ဘဝဟူသည်) နတ္ထိ=မရှိ၊
 မာတာ=အမိ၌ရှိသေစွာပြုစုခြင်း၊ ရိုင်းစိုင်းစွာပြုမှုခြင်း၏ ကောင်းကျိုး
 ဆိုးကျိုးသည်၊ နတ္ထိ။ ပိတာ=အဘ၌ရှိသေ၊ မရှိသေ ပြုကျင့်ရခြင်း၏
 ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးသည်၊ နတ္ထိ။ ဩပပါတိကာ=သေပြီးမှနောက် ကပ်
 ရောက်ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ နတ္ထိ=မရှိကုန်၊
 [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁၈) ဝိပတ္တိသမ္ပဒါသုတ်လည်းကြည့်]

ယေ(သမဏဗြာဟ္မဏာ)=အကြင်ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့သည်၊
 ဣမဉ္စ လောကံ=ဤယခုမျက်မြင်လောကကိုလည်းကောင်း၊ ပရဉ္စ လောကံ=
 အခြားသောမျက်ကွယ်လောကကိုလည်းကောင်း၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်၊ အဘိ
 ညာ=ထူးခြားသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့်သိတော်မူကြ၍၊ သန္တိကတွာ=မျက်
 မှောက်ပြုတော်မူကြကုန်၍၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်သိတော်မူကြကုန်၍၊
 ပဝေဒေန္တိ=ဟောပြောသိစေတော်မူကြကုန်၏၊ သမ္ပဂ္ဂတာ=သီလစသော
 နိဗ္ဗာန်လမ်းကြောင်းသို့၊ ဖြောင့်မှန်စွာ ကြွသွားတော်မူကြကုန်သော၊ သမ္မာ
 ပဋိပနာ=သီလစသောအကျင့်ကို ကောင်းစွာကျင့်တော်မူကြကုန်သော၊ တေ
 သမဏဗြာဟ္မဏာ=ထိုရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ လောကေ=လောက
 ၌၊ နတ္ထိ=မရှိပါကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝိပရိတဒဿနော=ရှိသည်၊ ဟောတိ
 =၏) စန္ဒ= စန္ဒ၊ ဧဝံ=ဤသို့အဘိဇ္ဈာအစရှိသော မနောက်သုံးပါးကို
 လွန်ကျူးခြင်းအားဖြင့်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အသောစေယျ တိဝိဓံ ဟောတိ။
 စန္ဒ=စန္ဒ၊ ဣမေ ဒသ=ဤဆယ်ပါးတို့သည်၊ (ပါဏာတိပါတ၊
 အဒိန္နာဒါနမှစ၍ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတိုင်အောင်သော ဆယ်ပါးတို့သည်) အကုသလ
 ကမ္မပထာ=အကုသိုလ်ဟူသော ဒုဂ္ဂတိဘဝကံလမ်းကြောင်းတို့မည်၏၊
 စန္ဒ=စန္ဒ၊ ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အကုသလေဟိ=အကုသိုလ် ဖြစ်
 ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကမ္မပထေဟိ=ဤကံလမ်းကြောင်းတို့နှင့်၊ (ဤဒုဂ္ဂတိ
 ဘဝ၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သောကံတို့နှင့်) သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော
 သူသည်၊ ကာလဿေဝ=နံနက်စောစော၌သာလျှင်၊ သယနမှာ=အိပ်ရာမှ၊
 ဥဋ္ဌဟဇ္ဈာဝ=ထလသော်သာလျှင်၊ ဝါ=ထလျှင်ထချင်းသာလျှင်၊ ပထဝီ=
 မြေကို၊ စေ အာမသတိ=အကယ်၍လက်ဖြင့်သုံးသပ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=
 ဤသို့သုံးသပ်သည်ဖြစ်လျှင်လည်း) အသုစိယေဝ=မစင်ကြယ်သည်သာ

လျှင်၊ ဟောတိ=၏၊ ပထဝိ=ကို၊ နော စေ အာမသတိ=အကယ်၍ မသုံး
သပ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ မသုံးသပ်သည်ဖြစ်လျှင်လည်း) အသုစိယေဝ
=လျှင်၊ ဟောတိ=၏။ အလ္လ္လ္လနိ=စိုကုန်သော၊ ဂေါမယာနိ=တို့ကို၊ စေ
အာမသတိ=အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ=လည်း) အသုစိယေဝ=လျှင်၊ ဟောတိ=
၏၊ အလ္လ္လ္လနိ=ကုန်သော၊ ဂေါမယာနိ=တို့ကို၊ နော စေ အာမသတိ=အံ့၊
(ဧဝံသတိပိ=လည်း) အသုစိယေဝ=လျှင်၊ ဟောတိ=၏။ ။ပ။

အဂ္ဂိ=မီးကို၊ စေ ပရိစရတိ=အကယ်၍ပြုစုလုပ်ကျွေးငြားအံ့၊ (ဧဝံ
သတိပိ=ဤသို့ ပြုစုလုပ်ကျွေးသည်ဖြစ်လျှင်လည်း) အသုစိယေဝ=လျှင်၊
ဟောတိ=၏၊ အဂ္ဂိ=ကို၊ နော စေ ပရိစရတိ=အကယ်၍ မပြုစုမလုပ်ကျွေး
ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ မပြုစုမလုပ်ကျွေးသည်ဖြစ်လျှင်လည်း)။ပ။
ပဉ္စလိကော=ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အာဒိန္ဒ=နေကို၊ စေ^၃နမဿတိ=
အကယ်၍ ရှိခိုးငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ ရှိခိုးသည်ဖြစ်လျှင်လည်း)။ပ။
သာယတတိယကံ=အောင်၊ ဥဒကံ=ရေသို့၊ စေ ဩရောဟတိ=အကယ်၍
သက်ဆင်းငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ သက်ဆင်းသည်ဖြစ်လျှင်လည်း)
။ပ။ သာယတတိယကံ=အောင်၊ ဥဒကံ=သို့၊ နော စေ ဩရောဟတိ=
အကယ်၍ မသက်ဆင်းငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ မသက်ဆင်းသည်
ဖြစ်လျှင်လည်း) အသုစိယေဝ=လျှင်၊ ဟောတိ=၏၊ တံ=ထိုသို့ မစင်ကြယ်
သည်သာဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း
ဟူမူ၊ စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ အကုသလကမ္မပထာ=တို့သည်၊
အသုစိယေဝ=မစင်ကြယ်ကုန်သည်သာလျှင်လည်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊
အသုစိကာရဏာ စ=မစင်ကြယ်သော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းတို့
သည်လည်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ (ဣတိ=ထို့ကြောင့်ပေတည်း)

စုန္ဒ=စုန္ဒ၊ ပန=အကုသလကမ္မပထတို့၏ မကောင်းကျိုးများကား၊
ဒသန္တံ=ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ
သံ ကမ္မပထာနံ=ဤကံဟူသော လမ်းကြောင်းတို့၏၊ သမန္နာဂမဟေတု=
ပြည့်စုံခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ နိရယော=ငရဲဘုံဘဝသည်၊ ပညာ
ယတိ=ထင်ရှားဖြစ်လာ၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိ=တိရစ္ဆာန်ဘဝသည်၊ ပညာ
ယတိ=၏၊ ပေတ္တိဝိသယော=ပြိတ္တာဘဝသည်၊ ပညာယတိ=၏၊ ဝါ=ထို

အပြင်၊ အညာ=အခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသု အားလုံးစုံကုန်
သော၊ ဒုဂ္ဂတိယော=မကောင်းဆိုးဝါးသော လားရာဘဝတို့သည်၊ (သန္တိ
=ရှိကုန်၏) တာ သဗ္ဗာပိ ဒုဂ္ဂတိယော=ထိုအားလုံးသော မကောင်းဆိုး
ဝါးသော လားရာဘဝတို့သည်လည်း၊ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားဖြစ်လာကုန်၏။

စုန္တ=စုန္တ၊ ကာယေန=ကာယဒွါရဖြင့်၊ သောစေယျ=စင်ကြယ်သူဖြစ်
ကြောင်းအကျင့်သည်၊ တိဝိခံ=သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။
စုန္တ=စုန္တ၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဇော=သည်၊ ပါဏာတိပါတံ=ကို၊ ပ
ဟာယ=၍၊ [ဇာပိဒ်(၉၉)ဥပါလိသုတ်ကြည့်]။ပ။ ပရဿ=၏၊ ဂါမဂတံ
ဝါ=သော။ပ။ တံ=ထိုသူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ အဒိန္နံ=ဘဲ၊ ထေယျသင်္ခါတံ
=ဖြင့်၊ အာဒါတာ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရံ=မေထုန်
ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်မှု အကုသိုလ်စေတနာကို၊ ပဟာယ=၍၊
ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ=စေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။
တထာရူပါသု=တို့၌၊ စာရိတ္တံ=သို့၊ အာပဇ္ဇိတာ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊
စုန္တ=စုန္တ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပါဏာတိပါတစသော ကာယကံသုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်
သောအားဖြင့်၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ သောစေယျ=သည်၊ တိဝိခံ=သည်၊
ဟောတိ=၏။ပ။ စုန္တ= စုန္တ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မုသာဝါဒစသော ဝစီကံလေးပါးတို့မှ
ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ သောစေယျ=သည်၊ စတုပ္ပိခံ=သည်၊
ဟောတိ=၏။ပ။

☞ စုန္တ=စုန္တ၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဇော=သည်၊ အနဘိဇ္ဈာလု=များသောအဘိဇ္ဈာ
ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ တံ=ကို၊ အနဘိဇ္ဈာယိတာ=လောဘဖြင့်
ရှေ့ရှုမကြံစည်တတ်သည်၊ ဟောတိ။ပ။ ဣမေ သဗ္ဗာ=ဤသတ္တဝါတို့
သည်၊ အဝေရာ=ခိုက်ရန်ဒေါသ အာဃာတမရှိကြကုန်သည်၊ ဟောန္တု=ဖြစ်
ပါစေကုန်သတည်း၊ အဗျာဓဇ္ဈာ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းမရှိကြကုန်သည်၊ ဟောန္တု
=တည်း၊ အနိယာ=ကိုယ်ဆင်းရဲမရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တု=တည်း၊ သုစီ=
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာချမ်းသာရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) အတ္တာနံ=
မိမိကိုယ်ကို၊ ပရိဟရန္တု=ပြုစေတင့်ရှောက်ပေးမြှူနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

၁။ ပရိဟရန္တုပုဒ်၏ဌာနအစွင့်။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ပရိဟရတိပုဒ်ကို

ဝါ=ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဗျာပန္နစိတ္တော =ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သောဒေါသမူစိတ်မရှိသည်၊ အပ္ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပေါ =ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောစိတ်အကြံမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

“ဧဂ္ဂတိ ပေါသေတိ ဂေါပေတိ=မွေးမြူ၏၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်၏” ဟုဖွင့်၏၊ အတ္တာနံ ပရိဟရတီတိ နိဂ္ဂုဏံ အတ္တာနံ ဧဂ္ဂတိ ဂေါပယတိ။ အင်္ဂုတ္တိရိ အဋ္ဌကထာ၊ ၃-၅၉ (ဒကနိပါတ်စာပိုဒ်-၁၃၅- သုတ်အဖွင့်)။ ကာယပရိ ဟာရိက=ခန္ဓာကိုယ်ကို မွေးမြူတတ်သော သင်္ကန်းသပိတ်စသော ပရိက္ခရာ၊ ကုဋ္ဌိပရိဟာရိက=ဝမ်းကိုမွေးမြူတတ်သော ပရိက္ခရာ။

ဤပါဠိများကို နည်းမှီး၍ “သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု” ဟူသော ဤမေတ္တာပို့ဝါကျ၌လည်း ထိုအတိုင်း မြန်မာပြန်လျှင် အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် တထပ်တည်းတူညီ၏၊ သတ္တဝါတို့သည် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း အချိန်မရွေး ခန္ဓာကိုယ်၏အလိုလိုက်ပြီး မိမိတို့ခန္ဓာကိုယ်ကို ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက် ပြုစုနေကြရ၏၊ ယင်းသို့ပြုစုနေကြရာ၌ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာစွာဖြင့် ကျွေးမွေးပြုစုစောင့်ရှောက်နိုင်ကြပါစေဟု မေတ္တာပို့ပါဠိ ဆိုလိုသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်လည်းကောင်း၏။

ယခုအခါ၌မူ “ပရိဟရန္တု= ရွက်ဆောင်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း” ဟု မြန်မာပြန်ရိုးထုံးစံ ဖြစ်နေ၏၊ ယင်းသို့မြန်မာပြန်ရာ၌ “မိမိခန္ဓာကိုယ်ဟူသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ရွက်ဆောင်သည် (သို့မဟုတ်) ခန္ဓာကိုယ်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်သည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူသင့်၏၊ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့၍ အားနည်း နေသောသူများသည် မိမိတို့ခန္ဓာကိုယ် ဝန်ထုပ်ကို ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ချမ်း ချမ်းသာသာ ရွက်ဆောင်နိုင်ကြသည်မဟုတ်၊ ရောဂါအသည်းအသန် ဖြစ်နေ၍ အိပ်ရာထဲက မထနိုင်အောင် တုံးလုံးလဲနေသောသူမှာမူ မိမိ ခန္ဓာကိုယ်တာဝန်ကို ကိုယ်တိုင်ထမ်းဆောင်နိုင်တော့သည် မဟုတ်သော ကြောင့် အခြားသူများက ဝိုင်းဝန်းကူညီထမ်းဆောင်ပေးကြရ၊ ပြုစုစောင့် ရှောက်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါအားလုံးတို့ ယင်းသို့မဖြစ်ကြရအောင် “သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာစွာဖြင့် မိမိတို့ ခန္ဓာကိုယ်တာဝန်အရပ်ရပ်ကို ရွက်ဆောင်နိုင် ထမ်းဆောင်နိုင်ကြပါစေ” ဟု

သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်။ အဝိပရိတဒဿနော
 =မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ (ကိစ္ဆိ=သို့၊
 ဟောတိ=ဟုမူ) ဒိန္နံ=လူဖွယ်ဝတ္ထုပေးလှခြင်း၏အကျိုးသည်။ ဝါ=သည်။
 အတ္ထိ=ရှိ၏။ ဟုတံ=သည်။ အတ္ထိ=၏။ ။ပ။ သစ္စိကတွာ=၍။ ပဝေဒ္ဓေန္တိ=
 ကုန်၏။ သမ္မဂ္ဂတာ=ကုန်သော။ သမ္မာပဋိပနာ=ကုန်သော။ တေ သမဏ
 ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်။ လောကေ=၌။ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏။ ဣတိ=သို့။ (အဝိ
 ပရိတဒဿနော=သည်။ ဟောတိ=၏) စုန္တ=စုန္တ။ ဧဝံ=ဤသို့။ အဘိဇ္ဈာ
 အစရှိသော မနောကံသုံးပါးကို မကျူးလွန်ခြင်းအားဖြင့်၊ မနသာ=ဖြင့်၊
 သောစေယျံ=သည်။ ဟောတိ=၏။ ။

စုန္တ=စုန္တ။ ဣမေ ဒသ=တို့သည်။ (ပါဏာတိပါတဝိရတိမှစ၍ သမ္မာ
 ဒိဋ္ဌိတိုင်အောင်သော ဤဆယ်ပါးတို့သည်။) ကုသလကမ္မပထာ=ကုသိုလ်
 ဟူသော သုဂတိဘဝကံလမ်းကြောင်းတို့မည်၏။ စုန္တ=စုန္တ။ ဒသဟိ=ကုန်
 သော။ ကုသလေဟိ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေဟိ ကမ္မပထေဟိ=ဤ

ဆိုလိုသောကြောင့် “ရွက်ဆောင်” ဟူသောမြန်မာပြန်သည်လည်း အဓိပ္ပာယ်
 ကောင်းသည်ပင်ဖြစ်၏။ ။

တနည်းဆိုရသော် ခန္ဓာကိုယ်ကိုရွက်ဆောင်၏ဟူသည် ခန္ဓာကိုယ်ကို
 ကျွေးမွေးပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့် ရွက်ဆောင်ခြင်းအနက်
 ကို ဟရဓာတ်၏ မူရင်းအနက်(သဒ္ဒတ္ထ)ဟုဆို၍ အဋ္ဌကထာ၏ ဇဂ္ဂန၊ပေါ
 သန၊ဂေါပန (ကျွေးမွေးပြုစု စောင့်ရှောက်ခြင်း) အနက်ကိုမူ အဓိပ္ပာယ်
 အနက်ဟုဆိုလိုက ဆိုနိုင်ပါ၏။ ။

တိစိဝရံ တာဝ နိဝါသေတွာ စ ပါရပိတွာ စ ဝိစရဏကာလေ ကာယံ
 ပရိဟရတိ ပေါသေတိတိ ကာယပရိဟာရိကံ ဟောတိ။ စိဝရကဏ္ဍေန
 ဥဒကံ ပရိဿာဝေတွာ ပိဝနကာလေ ခါဒိတဗ္ဗဖလာဖလဂဟဏကာလေ
 စ ကုစ္ဆိံ ပရိဟရတိ ပေါသေတိတိ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကံ ဟောတိ။ စတုက္က
 နိပါတ်စာပိုဒ် (၁၉၈)အတ္တန္တ ပသုတ်အဋ္ဌကထာ (နှာ-၃၈၀)၊ သီလကွန်
 အဋ္ဌကထာ(၁၈၄-၅)၊ ကာယံ ပရိဟရန္တိ ပေါသေန္တိတိ ကာယပရိဟာရိကာ၊
 တထာ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သီလကွန်ဒီကာ။ ၂၅၅။

ကံဟူသောလမ်းကြောင်းတို့နှင့်၊ ဝါ=ဤသုဂတိဘဝ၏ လမ်းကြောင်း
ဖြစ်သောကံတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောသူသည်။ပ။ သုစိယေဝ=
စင်ကြယ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ တံ=ထိုသို့၊ စင်ကြယ်သည်သာ
ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=ဟူမူ၊ စုန္တ=စုန္တ၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ
ကုသလကမ္မပထာ=တို့သည်၊ သုစိယေဝ=စင်ကြယ်ကုန်သည်သာလျှင်
လည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ သုစိကာရဏာ စ=စင်ကြယ်သောအကျိုးတရားတို့၏
အကြောင်းတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ (ဣတိ=ထိုကြောင့်ပေ
တည်း) စုန္တ=စုန္တ၊ ပန=ကုသလကမ္မပထတို့၏ ကောင်းကျိုးများကား၊
ဒသန္တံ=ကုန်သော၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ကမ္မပထာနံ=တို့၏၊
သမန္နာဂမဟေတု=ပြည့်စုံခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဒေဝါ=နတ်
တို့သည်၊ ပညာယန္တိ=ကုန်၏၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ပညာယန္တိ=၏၊
ဝါ=ထိုအပြင်၊ အညာ=အခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကုန်သော၊ သုဂတိ
ယော=ကောင်းသောလားရာဘဝတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တာ သဗ္ဗာပိ
သုဂတိယော=ထိုအားလုံးသောကောင်းသော လားရာဘဝတို့သည်လည်း၊
ပညာယန္တိ=ထင်ရှားဖြစ်လာကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)
ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ= မြတ်စွာဘုရားမိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ [“အဘိက္ကန္တံ”
စသည်ကို စာပိုဒ်(၁၁၉) ပဌမပစ္စောရောဟဏီသုတ်ကြည့်]။ပ။ ဒသမံ။

၁၁-ဇာဏုသောဏီသုတ်

၁၇၇။အထ ခေါ=၌၊ ဇာဏုသောဏီ=သော၊ [စာပိုဒ်(၁၁၉) ပဌမ
ပစ္စောရောဟဏီသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၇) သာရိပုတ္တသုတ်လည်းကြည့်]။ပ။
ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဣဒံ ဒါနံ=ဤအလှူဒါနသည်၊ (လူဖွယ်
ပစ္စည်းဝတ္ထုဟူသော ဤအလှူဒါနသည်) ပေတာနံ=တမလွန်ဘဝသို့
ပြောင်းသွားကြကုန်သော၊ ဉာတိသာလောဟိတာနံ=ဆွေမျိုး၊ သွေးသား
တော်စပ်သူတို့အား၊ ဥပကပ္ပတု=ဆိုက်ရောက်ပါစေသတည်း၊ ဣဒံ ဒါနံ=
ဤအလှူဒါနကို၊ ပေတာ=တမလွန်ဘဝသို့ပြောင်းသွားကြကုန်သော၊ ဉာတိ
သာလောဟိတာ=တို့သည်၊ ပရိဘုရန္တု=စားသုံးကြပါစေကုန်သတည်း”
ဣတိ=ဤသို့ရည်စူး၍၊ ဗြာဟ္မဏာ နာမ=ပုဂ္ဂိုလ်မည်ကုန်သော၊ မယံ=

အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ [အသုကာ: အနက်မရနိပါတ်မျှသာ] ဒါနာနိ=အလှူ
ဒါနတို့ကို၊ ဒေမ=ပေးလှူပါကုန်၏၊ သဒ္ဓါနိ=သေသူတို့ကို ရည်မှန်း၍
ပေးလှူအပ်သော အလှူဒါနတို့ကို၊ ကရောမ=ပြုပါကုန်၏။

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ကစ္ဆိ=ဘယ့်နှယ်ပါလဲ၊ တံ ဒါနံ=
ထိုသေသူရည်မှန်း လှူဒါန်းအပ်သောအလှူသည်၊ ပေတာနံ=ကုန်သော၊
ဉာတိသာလောဟိတာနံ=တို့အား၊ ဥပကပ္ပတိ=ရောက်ပါ၏လော၊ ကစ္ဆိ=လဲ၊
ပေတာ=ကုန်သော၊ တေ ဉာတိသာလောဟိတာ=ထိုဆွေမျိုး၊ သွေးသား
တော်စပ်သူတို့သည်၊ တံ ဒါနံ=ထိုအလှူဒါနကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ=စားသုံးကြရ
ပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ=
ပုဏ္ဏား၊ ဌာနေ=ရည်စူးဒါန ရောက်နိုင်ကောင်းသော ဘုံဘဝဌာန၌၊ (တံ
ဒါနံ=သည်) ဥပကပ္ပတိ=ဆိုက်ရောက်၏၊ အဌာနေ=ရည်စူးဒါန မရောက်
နိုင်ကောင်းသော ဘုံဘဝဌာန၌၊ နော ဥပကပ္ပတိ=မရောက်၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘော ဂေါတမ=မ၊ ဌာနံ=ရည်စူးဒါန ရောက်နိုင်
ကောင်းသော ဘုံဘဝဌာနဟူသည်၊ ကတမံ=အဘယ်ပါနည်း၊ အဌာနံ=
ရည်စူးဒါန မရောက်နိုင်ကောင်းသော ဘုံဘဝဌာနဟူသည်၊ ကတမံ=နည်း၊
ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ဣစ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဈာ=အချို့သောသူသည်၊
ပါဏာတိပါတိ= သည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ ကာယဿ=
၏၊ [စာပိုဒ်(၂၁)သီဟနာဒသုတ်ကြည့်]။ပ။ နိရယံ=ငရဲ၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊
နေရယိကာနံ=ငရဲဘုံဘဝ၌ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဝါ=ငရဲဘုံသားဖြစ်ကုန်သော၊
သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ ယော အာဟာရော=အကြင်အကြောင်းကံ အာ
ဟာရသည်၊ (အကြင်ငရဲသို့ ရောက်စေတတ်သော အကြောင်းကံဟူသော
အာဟာရသည်) အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တေန=ထိုအကြောင်းကံအာဟာရဖြင့်၊ သော
=ထိုငရဲဘုံသားသတ္တဝါသည်၊ တတ္ထ=ထိုငရဲ၌၊ ယာပေတိ=မျှတနေ၏၊
(ဤကိုယ်ခန္ဓာ ရှည်ကြာကာလ မျှတဖြစ်တည်စေ၏) တေန=ထိုအကြောင်း
ကံအာဟာရဖြင့်၊ သော=ထိုငရဲဘုံသားသတ္တဝါသည်၊ တတ္ထ=ထိုငရဲ၌၊
တိဋ္ဌတိ=တည်နေ၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ဣဒမ္ပိ=ဤငရဲဘုံဘဝသည်လည်း၊
အဌာနံ=ရည်စူးဒါန မရောက်နိုင်ကောင်းသောဌာနမည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်း

ငရဲဘုံဘဝ၌၊ ဌိတဿ=တည်နေသော သတ္တဝါအား၊ တံ ဒါနံ=ထိုရည်စူး
အလှူဒါနသည်၊ န ဥပကပ္ပတိ=(ရည်စူးသည့်အတိုင်း) မဆိုက်ရောက်။

ဗြာဟ္မဏ=ဣား၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဇော=သည်။ပ။
တိရစ္ဆာနယောနိ=တိရစ္ဆာန်ဘဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိကာ
နံ=တိရစ္ဆာန်ဘဝ၌ဖြစ်ကြကုန်သော၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ယော အာဟာရော
=အကြင်မြက်သစ်ရွက်စသော အစာအာဟာရသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=
ထိုမြက်သစ်ရွက်စသော အစာအာဟာရဖြင့်၊ သော=ထိုတိရစ္ဆာန်သည်၊
တတ္ထ=ထိုတိရစ္ဆာန်ဘဝ၌၊ ယာပေတိ=၏၊ တေန=ထိုအစာအာဟာရဖြင့်၊
သော=ထိုတိရစ္ဆာန်သည်၊ တတ္ထ=၌၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣား၊
ဣဒမ္ပိ=ဤတိရစ္ဆာန်ဘဝသည်လည်း၊ အဋ္ဌာနံ=ရည်စူးဒါန မရောက်နိုင်
ကောင်းသောဌာနမည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းတိရစ္ဆာန်ဘဝ၌၊ ဌိတဿ=တည်
သော သတ္တဝါအား၊ တံ ဒါနံ=သည်၊ န ဥပကပ္ပတိ=ရည်စူးသည့်အတိုင်း
မရောက်။

ဗြာဟ္မဏ=ဣား၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဇော=သည်၊ ပါ
ဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=သည်၊ ဟောတိ=
၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ပါဏာတိပါတမှရှောင်ကြဉ်ခြင်းစသည်နှင့်
ပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ကာယဿ=၏။ပ။ မနုဿာနံ=လူတို့၏၊
သဟဗျတံ=အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲအဖြစ်သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ကပ်
ရောက်၏၊ ဝါ=လားရောက်၏၊ မနုဿာနံ=လူတို့၏၊ ယော အာဟာရော=
အကြင်ထမင်း၊ မယောမုနံစသော အစာအာဟာရသည်၊ ဟောတိ=၏၊
တေန=ထိုလူတို့အစာအာဟာရဖြင့်၊ သော=ထိုလူသည်၊ တတ္ထ=ထိုလူဘုံ
ဘဝ၌၊ ယာပေတိ=၏၊ တေန=ထိုလူတို့အစာအာဟာရဖြင့်၊ သော=ထို
လူသည်၊ တတ္ထ=ထိုလူဘဝ၌၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣား၊ ဣဒမ္ပိ=
ဤလူဘဝသည်လည်း၊ အဋ္ဌာနံ=မည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းလူဘဝ၌၊ ဌိတဿ=
တည်သော လူသတ္တဝါအား၊ တံ ဒါနံ=သည်၊ န ဥပကပ္ပတိ=ရည်စူးသည့်
အတိုင်း မရောက်။

ဗြာဟ္မဏ=ဣား၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=၌။ပ။ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ သဟ
ဗျတံ=သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ ယော အာဟာရော=

အကြင်နတ်သုစာဘောဇဉ်စသော အစာအာဟာရသည်၊ (ဟောတိ=၏) တေန=ထိုနတ်တို့၊ အစာအာဟာရဖြင့်၊ သော=ထိုနတ်သည်၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ဘုံဘဝ၌၊ ယာပေတိ=၏။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဣဒမ္ပိ=ဤနတ်ဘဝသည်လည်း၊ အဋ္ဌာနံ=မည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းနတ်ဘဝ၌၊ ဌိတဿ=တည်သော နတ်သတ္တဝါအား၊ တံ ဒါနံ=သည်၊ န ဥပကပ္ပတိ=ရည်မှန်းသည့်အတိုင်း မဆိုက်ရောက်၊ [ဤ၌ ပဋိသေခ “န” အက္ခရာ ကျနေရစ်တတ်၏]

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=၌။ပ။ ပေတ္တိဝိသယံ=ပြိတ္တာဘဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ ပေတ္တိဝေသယိကာနံ=ပြိတ္တာဘဝ၌ဖြစ်နေကြကုန်သော၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ ယော အာဟာရော=အကြင်တံထွေးနှပ်စသော အစာအာဟာရသည်၊ (ဟောတိ) တေန=ထိုပြိတ္တာတို့၊ အစာအာဟာရဖြင့်၊ သော=ထိုပြိတ္တာသည်၊ တတ္ထ=ထိုပြိတ္တာဘဝ၌၊ ယာပေတိ=၏။ပ။ တိဋ္ဌတိ=၏။ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အဿ=ထိုပြိတ္တာ၏၊ မိတ္တာမစွာ ဝါ= မိတ်ဆွေနှင့် အဖော်သူငယ်ချင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဉာတိသာလောဟိတာ ဝါ=ဆွေမျိုးနှင့် သွေးသားတော်စပ်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣတော=ဤလူ့ပြည်ဒေသမှ၊ ယံ=အကြင်အလှူဒါနကို၊ အနုပ္ပဝေစ္ဆန္တိ =ရည်စူးလှူဒါန်းပေးပို့ကြကုန်၏၊ တေန=ထိုရည်စူးပေးပို့အပ်သော အလှူဒါနဖြင့်၊ သော=ထိုပြိတ္တာသည်၊ တတ္ထ=ထိုပြိတ္တာဘဝ၌၊ ယာပေတိ=၏၊ တေန=ထိုရည်စူးပေးပို့အပ်သော အလှူဒါနဖြင့် ။ပ။ တိဋ္ဌတိ=တည်နေ၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဣဒံ ခေါ=ဤပြိတ္တာဘဝသည်သာလျှင်၊ ဋ္ဌာနံ=ရည်စူးအလှူဒါနရောက်နိုင်ကောင်းသော ဋ္ဌာနမည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းပြိတ္တာဘဝ၌၊ ဌိတဿ=တည်နေသော ပြိတ္တာအား၊ တံ ဒါနံ=ထိုရည်စူးအလှူဒါနသည်၊ ဥပကပ္ပတိ=ရည်စူးသည့်အတိုင်းဆိုက်ရောက်၏။

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ပန=မေးမြန်းဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ပေတော=တမလွန်ဘဝသို့ ကွယ်လွန်ပြောင်းသွားသော၊ သော ဉာတိသာလောဟိတော=ထိုဆွေမျိုး၊ သွေးသားတော်စပ်သူသည်၊ တံ ဋ္ဌာနံ=ထိုပြိတ္တာဘဝဟူသောဋ္ဌာန၌၊ (ထိုရည်စူးအလှူဒါနရောက်နိုင်ရာ ပြိတ္တာဘဝဟူသောဋ္ဌာန၌) အနုပပဇ္ဇော=မဖြစ်သည်၊ သစေ ဟောတိ=အကယ်၍ဖြစ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ဖြစ်လသော်) ကော=အဘယ်သတ္တဝါသည်၊ တံ ဒါနံ

=ထိုရည်စူးအလှူဒါနကို၊ ပရိဘုရားတော်=စားသုံးပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ အဿ=ထိုအလှူဒါယကာ၏၊
(ကွယ်လွန်သွားသော ဆွေမျိုးတို့ကိုရည်စူး၍ အလှူဒါနပြုသော ထိုဒါယကာ
၏) အညေ=အခြားကုန်သော၊ ပေတာ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းသွား
ကြကုန်သော၊ ဉာတိသာလောဟိတာ=တို့သည်၊ တံ ဌာနံ=ထိုပြိတ္တာဘဝ
ဟူသောဌာန၌၊ ဥပပန္နာ=ဖြစ်နေကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊
တေပိ=ထိုအခြားသော ကွယ်လွန်သွားသော ဉာတိသာလောဟိတာတို့သည်
လည်း၊ တံ ဒါနံ=ထိုရည်စူးအလှူဒါနကို၊ ပရိဘုရားတော်=သုံးဆောင်ကြပါကုန်၏၊
ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)

ဘော ဂေါတမ=မ၊ ပန=နောက်ထပ်မေးဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ပေတော
=သော၊ သောစေဝ ဉာတိသာလောဟိတာ=ထိုဆွေမျိုး၊ သွေးသားတော်စပ်
သူသည်လည်း၊ တံ ဌာနံ=ထိုဌာန၌၊ အနုပပန္နော=မဖြစ်သည်၊ သစေ
ဟောတိ=အံ့၊ အဿ=ထိုအလှူဒါယကာ၏၊ အညေ=ကုန်သော၊ ပေတာ=
ကုန်သော၊ ဉာတိသာလောဟိတာပိ=တို့သည်လည်း၊ တံ ဌာနံ=၌၊ အနု
ပပန္နော=မဖြစ်ကုန်သည်၊ သစေ ဟောန္တိ=အကယ်၍ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ (စဝ်
သတိ=ဤသို့ဖြစ်လသော်) ကော=အဘယ်သတ္တဝါသည်၊ တံ ဒါနံ=ကို၊
ပရိဘုရားတော်=နည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ယံ=အကြင် အကြောင်းအခွင့်အလမ်းကြောင့်၊ ဒီ
ဃေန=ရှည်လျားစွာသော၊ ဣမိနာ အဒ္ဓုနာ=ဤသံသရာခရီးအနေအားဖြင့်၊
ပေတေဟိ=ကုန်သော၊ ဉာတိသာလောဟိတာဟိ=တို့မှ၊ ဝိဝိတ္တံ=ဆိတ်သုဉ်း
သော၊ ဌာနံ=အရပ်ဒေသသည်၊ အဿ=ရှိရာ၏၊ [ယဒိဒံပုဒံကို အနက်မရှိ
နိပါတ်ကြံသည်၊ တနည်း - ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ယံ=ကြောင့်၊ ဒီဃေန=သော၊
ဣမိနာ အဒ္ဓုနာ=ဖြင့်၊ ပေတာ=ကုန်သော၊ ယဒိဒံ(ယေ ဣမေ) ဉာတိသာ
လောဟိတာ=အကြင်ဆွေမျိုးသားချင်းတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ ပေတေဟိ
=ကုန်သော၊ တေဟိ ဉာတိသာလောဟိတာဟိ=ထိုဆွေမျိုးသားချင်းတို့မှ၊
ဝိဝိတ္တံ=သော၊ ဌာနံ=သည်၊ အဿ=ရှိရာ၏] ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊
(တမလွန်ဘဝရောက်နေသော ဆွေမျိုးသားချင်းတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသော
အရပ်ဒေသ ရှိခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အဌာနံ=မဖြစ်နိုင်သော

အကြောင်းတည်း၊ သော အဝကာသော=ဤအခွင့်အလမ်းသည်၊ (တမလွန်
 ဘဝရောက်နေသော ဆွေမျိုးသားချင်းတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသောအရပ်ဒေသ
 ရှိခြင်းဟူသော ဤအခွင့်အလမ်းသည်) အနဝကာသော=မဖြစ်နိုင်သော
 အခွင့်အလမ်းကည်း၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ အပိစ=မလွဲမသွေ ကိန်းသေမှချ
 အားဖြင့်ကား၊ ဒါယကောပိ=အလှူရှင်သည်လည်း၊ (တမလွန်ဘဝက ဆွေမျိုး
 သားချင်းတို့ကို ရည်စူး၍ အလှူပေးသော အလှူရှင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း)
 အနိပ္ပလော=အလှူဒါန၏အကျိုး မရရှိမဟုတ် ရရှိသည်သာဖြစ်ပါ၏၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ အဋ္ဌာနေပိ=ရည်စူးအလှူဒါန
 မရောက်နိုင်ရာဘုံဘဝ၌လည်း၊ ပရိကပ္ပံ=ဒါနအကျိုးဟောကြားသတ်မှတ်
 ပညတ်ချက်ကို၊ ဝဒတိ=မိန့်ဆိုပါသလော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)
 ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ အဟံ=ငါသည်၊ အဋ္ဌာနေပိ=လည်း၊ ပရိကပ္ပံ=ကို=ဝဒါမိ
 =မိန့်ဆိုပါ၏။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ (သတ်မှု ခိုးမှုစသော အကုသိုလ်
 ဒုစွရိတ် ရှိသော ထိုသူသည်) သမဏဿ ဝါ=ရဟန်းအားလည်းကောင်း၊
 ဗြာဟ္မဏဿ ဝါ=သူတော်ကောင်းအားလည်းကောင်း၊ အနံ=စားဖွယ်ထမင်း
 စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါနံ=သောက်ဖွယ်အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထံ
 =အဝတ်သင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ ယာနံ=ယာဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာလာ
 ဂန္ဓဝိလေပနံ=ပန်း၊ နံ့သာ၊ နံသာပျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သေယျာဝသထပ
 ဒီပေယျံ=အိပ်ယာခင်း၊ နေရာအိမ်၊ မီးထွန်းစရာ မီးစာ၊ မီးခွက်၊ ဆီကို
 လည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃) အာသံသသုတ်လည်းကြည့်]
 ဒါတာ=ပေးလှူတတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သော=ထိုသူသည်၊ (သတ်မှုခိုးမှုစသော ဒုစွရိတ်နှင့် ပေးလှူမှုပြုသော
 ထိုသူသည်) ကာယဿ=၏။ပ။ ဟတ္ထိနံ=ဆင်တို့၏၊ သဟဗျတံ=အတူ
 တကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏အဖြစ်သို့၊ ဥပပစ္စတိ=ကပ်ရောက်၏၊ သော=
 (ဆင်ဘဝရောက်နေသော) ထိုသူသည်၊ တတ္ထံ=ထိုဆင်ဘဝ၌၊ အနုဿ=
 စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါနဿ=သောက်ဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာလာ
 နာနာလင်္ကာရဿ=ပန်းနှင့် အမျိုးမျိုးသော အဆင်တန်ဆာကိုလည်းကောင်း၊
 လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

☞ ဗြာဟ္မဏ=ဣာ၊ ယံ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ပါဏာတိပါတီ=သည်။ပ။ တေန=ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ (ထိုသို့ သတ်မှု ခိုးမှုစသော ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) သော=ထိုသူသည်။ပ။ဥပပစ္စတိ=၏၊ စ=ထို့အပြင်၊ ယံ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ သော=ထိုသူသည်၊(ထိုဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ရှိသောသူသည်) သမဏဿ ဝါ=ကောင်း။ပ။ သေယျာဝသထပဒီပေယျံ=ကောင်း၊ ဒါတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တေန=ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့အား လူ့ဖွယ်ဝတ္ထုပေးလှူတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) သော=ထိုသူသည်၊ တတ္ထ=ထိုဆင်ဘဝ၌၊ အနုဿ။ပ။ ဟောတိ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣာ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤ။ပ။ အဿာနံ=မြင်းတို့၏။ပ။ ဂုန္နံ=နွားတို့၏။ပ။ ကုက္ကုရာနံ=ခွေးတို့၏၊ သဟဗျတံ=သို့၊ ဥပပစ္စတိ=၏၊ သော=(ခွေးဘဝရောက်နေသော) ထိုသူသည်၊ တတ္ထ=ထိုခွေးဘဝ၌။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဣာ၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=ဤ၊ ဧကဇ္ဇော=သည်၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ (သတ်မှုခိုးမှုစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းစသော ကုသိုလ်ရှိသော ထိုသူသည်) သမဏဿဝါ။ပ။ သေယျာဝသထပဒီပေယျံ=ကောင်း၊ ဒါတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုသူသည်၊ (သတ်မှုခိုးမှုစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းစသောကုသိုလ်နှင့် ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့အား လူ့ဖွယ်ဝတ္ထုလှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ရှိသော ထိုသူသည်) ကာယဿ=၏။ပ။ မနုဿာနံ=လူတို့၏၊ သဟဗျတံ=သို့၊ ဥပပစ္စတိ=၏၊ သော=ထိုလူသည်၊ တတ္ထ=ထိုလူ့ဘဝ၌၊ မာနုသကာနံ=လူ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာနံ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣာ၊ ယံ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဣဓ=ဤ။ပ။ တေန=ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ သတ်မှု ခိုးမှုစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းစသော ကုသိုလ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) သော=ထိုသူသည်၊ ကာယဿ။ပ။ ဥပပစ္စတိ=၏၊ စ=ထိုမှတပါး၊ ယံ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ သော=ထိုသူသည်။ပ။ ဒါတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တေန=ထိုသို့ပေးလှူခြင်းကြောင့်၊ သော=ထိုပေးလှူသောသူသည်၊ တတ္ထ=ထိုလူ့ဘဝ၌။ပ။ ကာမဂုဏာနံ=တို့ကို၊ လာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဗြာဟ္မဏ=ဣာား၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စောပ။ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ သဟဗျတံ=သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ သော=ထိုနတ်ဘဝရောက်သောသူသည်၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ဘဝ၌၊ ဒိဗ္ဗာနံ=နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စနံ=ကုန်သော၊ ကာမဂုဏာနံ=တို့ကို၊ လာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣာား၊ ယံ=အကြင့်ကြောင့်၊ ဣဓ=၌ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣာား၊ အပိစ=ကား၊ ဒါယကောပိ=လည်း၊ အနိပ္ပလော ဣတိ(အဝေါစ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အစ္စရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ ဘော ဂေါတမ=မ၊ အဗ္ဗတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဘော ဂေါတမ=မ၊ ယတြ=အကြင့်ကြောင့်၊ ဒါယကောပိ=ပေးလှူသူအလှူရှင်သည်လည်း၊ အနိပ္ပလော=ဒါန၏အကျိုးမရရှိသည် မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ နာမ=ဖြစ်ပါပေ၏၊ [တနည်း - အနိပ္ပလော=သည်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=ဖြစ်ပါပေ၏] တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ယာဝ စ=အလွန်အကဲပင်၊ ဣဒံ(ဣမာနိ)ဒါနာနိ=ဤအလှူဒါနတို့ကို၊ ဒါတံ=ပေးလှူခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာတည်း၊ ဣဒံ(ဣမာနိ)သဒ္ဓါနိ= ဤသေသူကိုရည်မှန်း၍ လှူဒါန်းအပ်သော အလှူတို့ကို၊ ကာတံ=ငှာ၊ အလမေဝ=တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ဣာား၊ ဧတံ=ဤအသင်ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်၊ ဧဝံ=ပြောသည့်အတိုင်းမှန်ပါ၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣာား၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဒါယကောပိ=လည်း၊ အနိပ္ပလော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပ။ ဧကာဒသမံ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဇာဏုဿာဏိဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၁၈) ၃-သာဓုဝဂ်
၁-သာဓုသုတ်

၁၇၈။[စာပိုဒ်(၁၃၄)သာဓုသုတ်လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသာဓု=ဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=နည်းဟူမူ၊ ပါဏာတိပါတော=သတ္တဝါ၊ အသက်ကို သတ်မှု အကုသိုလ်စေတနာလည်းကောင်း၊ အဒိဗ္ဗာဒါနံ=(ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး တပါးပါးဖြင့်) ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်မှု

အကုသိုလ်စေတနာလည်းကောင်း၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော=မေထုန်ကာမ
 အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်မှု အကုသိုလ်စေတနာလည်းကောင်း၊ မုသာ
 ဝါဒေါ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကိုပြောဆိုမှု အကုသိုလ်စေတနာလည်း
 ကောင်း၊ ပိသုဏာ=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင်ပြုတတ်
 သော၊ ဝါစာ=ကုန်းတိုက်စကားလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကား၏
 အကြောင်းရင်းစေတနာလည်းကောင်း၊ ဖရုသာ=ကြမ်းတမ်းသော၊ ဝါ=
 မိမိနှင့်သူတပါးကို ကြမ်းတမ်းအောင်ပြုကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါစာ=စကား
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=စကား၏အကြောင်းရင်းစေတနာလည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပ
 လာပေါ=ပြန်ဖျင်းသောစကားကိုပြောဆိုကြောင်း အကုသိုလ်စေတနာလည်း
 ကောင်း၊ အဘိဇ္ဈာ=အလွန်လိုလားတပ်မက်သောလောဘလည်းကောင်း၊
 ဝါ=သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာဘဏ္ဍာသို့ ရှေ့ရှုကြံစည်တတ်သောလောဘလည်း
 ကောင်း၊ ဗျာပါဒေါ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေ
 တတ်သော ဒေါသလည်းကောင်း၊ ဝါ= စီးပွားချမ်းသာကို ပျက်ဆီးတတ်
 သော ဒေါသလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=မှားယွင်းသောအမြင်အယူလည်း
 ကောင်းတည်း။ပ။

ပါဏာတိပါတာ=...စေတနာမှ၊ ဝေရမဏီ^၁=ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလည်း
 ကောင်း၊ (ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော မဟာကုသိုလ်ဝီရတိ၊ စေတနာ၊ စေတနာ
 သမ္ပယုတ်တရားလည်းကောင်း) ဝါ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းတရားလည်း

၁။ ဝေရမဏီ။ ။ဝေရံ မဏတိ ပဗဟတိ နိဝါရေတိတိ ဝေရမဏီ။
 ယာ=အကြင်ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် (ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော ကုသိုလ်
 တရားသည်) ဝေရံ=ရန်ကို၊ ဝါ=ရန်ဒေါသ၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်
 ရန်ဟုခေါ်အပ်သော ပါဏာတိပါတစသော အကုသိုလ်တရားကို၊ မဏတိ
 ပဗဟတိ နိဝါရေတိ=ပယ်ရှားတားမြစ်တတ်၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ သာ=
 ထိုရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘောသည်၊ ဝေရမဏီ=ဝေရမဏီမည်၏၊ ဝေရမဏီ=
 ပါဏာတိပါတစသော အကုသိုလ်ရန်ကို ပယ်ရှားတားမြစ်တတ်သော
 ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘောတရား (ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော မဟာကုသိုလ်
 ဝီရတိ၊ စေတနာ၊ စေတနာသမ္ပယုတ်တရား)၊ ဝေရသဒ္ဓါပပဒ မဏဓာတ်

ကောင်း၊ (ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းမဟာကုသိုလ်ဝိရတိ၊ စေတနာ၊ စေတနာ သမ္ပယုတ်တရားလည်းကောင်း)။ပ။ အနဘိဇ္ဈာ=အဘိဇ္ဈာ၏ဆန့်ကျင်ဘက် အလောဘလည်းကောင်း၊ အဗျာပါဒေါ=ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်ဘက် အဒေါသ လည်းကောင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ [ပြီးခဲ့သောစာပိုဒ် (၁၃၄) သာဓုသုတ်မှစ၍ စာပိုဒ်(၁၅၆၊ ၁၆၆) ဘဇိ တဗ္ဗာဒိသုတ်တို့ကိုကြည့်၍ နောက်နောက်သုတ်များကို အနက်ပြန်ဆိုကြ ပါကုန်]

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဍာသဘော=သုတ်ငါးဆယ် အစု အစေးသည်၊ သမတ္ထော=ပြီးပြီ။

(၂၁) ၃-ကရဇကောယဝဂ်
၁-ပထမနိရယသဂ္ဂသုတ်

၂၁၁။ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒသဟိ=ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာဘတံ=တနေရာရာ သို့ဆောင်ယူ၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ=ချထားအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ (အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကမ္မုနာ=အကုသိုလ်ကံသည်) နိရယေ=ငရဲ၌၊ နိက္ခိတ္တော =ချထားအပ်၏၊ ဝါ=ချထားခံရ၏၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ=အဘယ်တရား ဆယ်ပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ=သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=သည်၊ နိရ ယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သနည်းဟူမူ) ထို့နောက်စာပိုဒ်(၁၇၆) စုန္ဒသုတ်ကိုကြည့်ဆိုပါလေ]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ ဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ=သို့။

အပစ္စည်း ဣတ္ထိဇောတကဏ္ဍိပစ္စည်း။ (တနည်း) ဝိရမတိ ဇောယာတိ ဝေရမဏီ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း ဖြစ်သောတရား (ယဇင်တရားများ)၊ ဝိပုဗ္ဗ ရမုဇာတ် ယုပစ္စည်း ဤပစ္စည်း၊ ဝိဒ္ဓံ ဣကို ပြော။

ဝေဝံ=တူ၊ (အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=ကုသိုလ်ကံသည်) သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊
နိက္ခိတ္တော=၏၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ=ဟူမူ။ပ။ ပဌမံ။

၂-ဒုတိယနိရယသဂ္ဂသုတ်

၂၂၂။ပဌမသုတ်နှင့် ဒုတိယသုတ် ထူးခြားမှုရှိသင့်။ ။ ဤဒုတိယနိရယ
သဂ္ဂသုတ်၌ “အဒိန္နာဒါယိ ဟောတိ၊ ယံ တံ ပရဿ ပရဝိတ္တုပကရဏံ”
စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ကာမေသုမိစ္ဆာစာရိ ဟောတိ၊ ယာ တာ မာ
တုရက္ခိတာ ပိတုရက္ခိတာ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပေယျာလဖော်၍
ပဌမနိရယသဂ္ဂသုတ်အတိုင်းဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဌမနိရယသဂ္ဂ
သုတ်နှင့် ဒုတိယနိရယသဂ္ဂသုတ်တို့မှာ ပါဠိအနက်အားလုံးစုံအကုန်
အတူတူချည်း ဖြစ်နေ၏။ ဘာမျှထူးခြားသည်ကို မတွေ့ရ၊ အမှန်အားဖြင့်
ကား လာမည့်မာတုဂါမသုတ်၊ ဥပါသိကာသုတ်တို့ကဲ့သို့ အနည်းဆုံး
တပုဒ်တလေမျှပင်ဖြစ်စေ အပြောင်းအလဲရှိသင့်သည် ကောက်ဖြစ်၏။ တသုတ်
နှင့်တသုတ် ဘာမျှထူးခြားမှုမရှိဘဲ တဝက်တည်း၌ ဒီစာကြောင်းချည်း
တဆက်တည်း နှစ်ကြိမ်ထပ်ကာဖော်ပြနေခြင်းဖြင့် ဘာမျှအကျိုးမရှိပါ။
ထို့ကြောင့် ယခင်ပဌမသုတ်နှင့် ဤဒုတိယသုတ်တို့ တသုတ်နှင့်တသုတ်
ထူးခြားကွဲပြားကြောင်းဖော်ပြသော ပုဒ်တခုခု ရှေးရှေးပါဠိတော်စာမူများ၌
ပါရှိခဲ့ပါလျက် ယခုစာအုပ်များ၌သာ ကျကျန်နေရစ်ခြင်းဖြစ်ရမည်ဟု
မိမိယူဆပါသည်။ ဒုတိယံ။

၂၂၃(စာပိုဒ်)။ ၃-မာတုဂါမသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ= ကုန်သော၊
ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ မာတုဂါမော=မိန်းမကို၊
အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ=သို့။ပ။ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော=၏။
[ဤ၌လည်း ပေယျာလဖော်ရာ၌ ပဌမနိရယသဂ္ဂသုတ်က စာကြောင်းများ
အားလုံးဖော်ဆိုပါ] တတိယံ။

၂၂၄(စာပိုဒ်)။ ၄-ဥပါသိကာသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်
သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဥပါသိကာ=သီတင်း
သည် ဒါယိကာမကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ=သို့။ပ။စတုတ္ထံ။

၂၁၅(စာပိုဒ်)။ ၅-ဝိသာရဒသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=သော၊ ဥပါသိကာ=သည်၊ အဝိသာရဒါ= ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသည်မဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=ကြောက်ရွံ့အောင်ပြု၊ အကုသိုလ်ကင်း၊ ရဲတင်းရွှင်ပျ၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဉာဏ်ပညာရှိသည် မဟုတ်ဘဲ၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ=နေရ၏။ပ။ ဥပါသိကာ=သည်၊ ဝိသာရဒါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိလျက်၊ ဝါ=ကြောက်ရွံ့အောင်ပြု၊ အကုသိုလ်ကင်း၊ ရဲတင်းရွှင်ပျ၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဉာဏ်ပညာရှိလျက်၊ အဂါရံ=၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ=၏၊ [ဝိသာရဒပုဒ်ရှင်းလင်းချက်ကို စတုတ္ထ နိပါတ်စာပိုဒ် (၇) သောဘနသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-သံသပ္ပနိယသုတ်

၂၁၆။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေါ=သင်တို့အား၊ (အဟံ=ငါသည်) သံသပ္ပနိယ ပရိယာယံ=တုန်လှုပ်ချောက်ချား ရွှေ့လျားခြင်း၏အကြောင်းဒေသနာတည်း ဟူသော၊ ဓမ္မပရိယာယံ=တရားဒေသနာတော်ကို၊ ဒေသေသာမိ=ဟော တော်မူအံ့၊ တံ=ထိုတရားဒေသနာတော်ကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ သုဏာထ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သံသပ္ပနိယပရိယာယော=တည်းဟူသော၊ ဓမ္မပရိယာ ယော=တရားဒေသနာတော်ဟူသည်၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ကမ္မဿကာ=ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကုန်၏၊ ကမ္မဒါယာဒါ=ကံ၏အမွေကိုခံယူကြကုန်၏၊ ကမ္မ ယောနီ=ကံဟူသောအကြောင်းရှိကုန်၏၊ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသောဆွေမျိုးရှိ ကုန်၏၊ ကမ္မပဋိသရဏာ=ကံဟူသောထောက်တည်မှီခိုရာရှိကုန်၏၊ ကလျာ ဏံ ဝါ=ကောင်းသည်မှလည်းဖြစ်သော၊ ပါပကံ ဝါ=မကောင်းသည်မှလည်း ဖြစ်သော၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံကို၊ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ကြကုန်အံ့၊ တဿ (ကမ္မဿ)=ထိုကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး ကံအမျိုးမျိုး၏၊ ဒါယာဒါ=အမွေ ဆက်ခံသူတို့သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ပ။

သော=ထိုသူသည်၊ (သတ္တဝါအသက်ကိုသတ်သော ထိုသူသည်) ကာယေန=ကာယဒွါရဖြင့်၊ သံသပ္ပတိ=တုန်လှုပ်ချောက်ချားရွှေ့ရှား၏၊ ဝါဇာယ=ဝစီဒွါရဖြင့်၊ သံသပ္ပတိ=၏၊ မနသာ=မနောဒွါရဖြင့်၊ သံသပ္ပတိ=

၏။ တဿ=ထိုသူ၏။ ကာယကမ္မံ=ကာယကံသည်။ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံသုံးပါးသည်။ ဇိမ္မံ=ကောက်သောအကုသိုလ် သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဝစီကမ္မံ=ဝစီကံသည်။ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ် အပ်သော စေတနာကံလေးပါးသည်။ ဇိမ္မံ=ကောက်သောအကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ=၏။ မနောကမ္မံ=မနောကံသည်။ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံသုံးပါးသည်။ ဇိမ္မံ=သည်။ ဟောတိ=၏။ ဂတိ=(ထိုအကုသိုလ် ကာယကံစသည်ဖြင့်) သွားရောက်ရမည့်ဘဝသည်။ ဇိမ္မာ=ကောက်သည်။ ဥပပတ္တိ=ပဋိသန္ဓေဖြစ်တည်နေရမည့်ဘဝသည်။ ဇိမ္မာ=ကောက်သည်။ ဟော တိ=ဖြစ်၏။ ။

ဘိက္ခဝေ=တို့။ ဇိမ္မဂတိကဿ=ကောက်သောဂတိရှိသောသူ၏။ ဇိမ္မဥပ ပတ္တိကဿ=ကောက်သောဘဝရှိသောသူ၏။ ဒွိန္နံ=နှစ်မျိုးကုန်သော။ ဂတိနံ= ဘဝတို့တွင်။ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော။ ဂတိံ=ဘဝကို။ အဟံ=ငါသည်။ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။ ဧကန္တဒုက္ခာ=ဧကန်မုချ ဒုက္ခသာရှိကုန်သော။ ယေနိရယာ=အကြင်ငဲ့ဘဝတို့သည်။ (အတ္ထိံ=ရှိကုန်၏။ တေ နိရယေဝါ= ထိုငဲ့ဘဝတို့ကိုသော်လည်းကောင်း) သံသပ္ပဇာတိကာ=တုန်လှုပ်ချောက် ချား ရွေ့လျားခြင်းသဘောရှိသော။ ယာ တိရစ္ဆာနယောနိ=အကြင်တိရစ္ဆာန် ဘဝသည်။ (အတ္ထိံ=ရှိ၏။ တံ တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝါ=ထိုတိရစ္ဆာန်ဘဝကို သော်လည်းကောင်း။ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့။ သံသပ္ပဇာတိကာ=သော။ သာ တိရစ္ဆာနယောနိ=ထို တိရစ္ဆာန်ဘဝဟူသည်။ ကတမာ စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ အဟိံ=မြေသည် လည်းကောင်း၊ [ဣရဿဖြင့်ရှိသည့်အတိုင်း ဧကဝစ်အနက်ပြန်ဆိုလိုက်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဤဒီဃဖြင့် “အဟိံ” ဟုရှိစေ၍ “အဟိံ=မြေတို့သည် လည်းကောင်း” ဟု ဗဟုဝစ်အနက်ဆိုလေ] ဝိစ္စိကာ=ကင်းမြီးကောက်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ [တနည်း-အဟိံဝိစ္စိကာ=မြေနှင့်ကင်းမြီးကောက်တို့ သည်လည်းကောင်း] သတပဒံ=ကင်းခြေများတို့သည်လည်းကောင်း၊ နကုလာ=မြေပါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိဠာရာ=ကြောင်တို့သည်လည်း ကောင်း၊ မူသိကာ=ကြွက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥလူကာ=ခင်ပုပ်ငှက် (စီးကွက်) တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး။ အညေ=အခြား

ကုန်သော၊ ယေ ကေစိ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တိရုတ္တာနယောနိကာ= တိရုတ္တာနဘဝဋ္ဌဖြစ်ကြကုန်သော၊ ယေ သတ္တာ=အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊ မနုဿေ=လူတို့ကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်ရ၍၊ ဝါ=မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ သံသပ္ပန္နိ= တုန်လှုပ်ချောက်ချားရွေ့လျားကြကုန်၏၊ တေပိ=ထိုအားလုံးသော တိရုတ္တာန သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ (သံသပ္ပဇာတိကာ=တုန်လှုပ်ချောက်ချား ရွေ့လျားခြင်းသဘောရှိသော၊ တိရုတ္တာနယောနိ=တိရုတ္တာနဘဝမည်၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤဟောတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘူတာ=အစစ် အမှန်ပရမတ်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောကံကြောင့်၊ ဝါ=ကံမှ၊ ဘူ တဿ=သတ္တဝါ၏၊ ဥပပတ္တိ=ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ယံ=အကြင် ကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ တေန=ထိုကံကြောင့်၊ (ဘူတော=သတ္တဝါ သည်) ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဥပပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဧနံ=ထို သတ္တဝါဘဝခန္ဓာကို၊ ဖဿာ=အကျိုးဝိပါက်ဖဿတို့သည်၊ ဖုသန္တိ=တွေ့ ထိကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ အဟံ=ငါသည်၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ကမ္ပဒါယာဒါတိ=ကံ၏အမွေကိုခံယူကြကုန်၏ ဟူ၍၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓေ= ဌံ၊ ဧကစ္စော=သည်၊ အဒိန္နာဒါယိ=သည်၊ ဟောတိ၊ [ထို့နောက် “ယံ တံ ပရဿ ပရဝိတ္တုပကရဏံ” စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်ဆိုလေ]။ပ။ သော =ထိုသူသည်၊ (သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်သော ထိုသူသည်) ကာယေန=ဖြင့်၊ သံသပ္ပတိ=၏။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ (ကာမေသုမိစ္ဆာ စာရအမှုပြုသော ထိုသူသည်) သံသပ္ပတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=ဌံ၊ ဧကစ္စော=သည်၊ ပါဏာတိပါတံ=ကို၊ ပ ဟာယ=၍။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ (ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သော ထိုသူသည်) ကာယေန=ကာယဒွါရဖြင့်၊ န သံသပ္ပတိ=မတုန်လှုပ်မချောက် ချား။ပ။ တဿ=ထိုသူ၏၊ ကာယကမ္မံ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဥဇု=ဖြောင့်မတ် သော ကုသိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝစီကမ္မံ=သည်၊ ဥဇု=ဖြောင့်မတ်သော ကုသိုလ်သည်၊ မနောကမ္မံ=သည်၊ ဥဇု=ဖြောင့်မတ်သောကုသိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဂတိ=(ထိုကုသိုလ်ကာယကံစသည်ဖြင့်) သွားရောက်ရမည့် ဘဝသည်၊ ဥဇု=ဖြောင့်မတ်သည်၊ ဥပပတ္တိ=ပဋိသန္ဓေဖြစ်တည်နေရမည့်

ဘဝသည်၊ ဥဇု=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

☸ ကေန္တသုခါ=ကေနံမှချ သုခသာရှိကုန်သော၊ ယေ သဂ္ဂါ=အကြင်နတ် ဘဝတို့သည်၊ (ရူပါရုံအစရှိသောသမ္ပတ္တိတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်ဘဝတို့သည်၊ ဝါ=မြတ်သော စိတ်ကြိုက်ရူပါရုံစသည်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော နတ်ဘဝတို့သည်) အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ တေ သဂ္ဂေ ဝါ=ထိုနတ် ဘဝတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ အနာနိ=ဥစ္စာကြွယ်ဝ၍ အစိုးရကုန်သော၊ မဟဒ္ဒနာနိ= (မြေ၌မြုပ်ထား) များသောဥစ္စာရှိကုန်သော၊ မဟာဘောဂါနိ=(ရွှေခွက်၊ ငွေခွက်၊ အဝတ်ထည်စသော) များသော အသုံး အဆောင်ဘဏ္ဍာရှိကုန်သော၊ ပဟူတဇာတရူပရတောနိ=(မြှုပ်နှံထား) များသော ရွှေငွေရှိကုန်သော၊ ပဟူတဝိတ္တုပကရဏာနိ=များစွာသော နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဆင်တန်ဆာရှိကုန်သော၊ ပဟူတ ဓနဓညာနိ=များစွာသော နွားစသောဥစ္စာနှင့် ခုနစ်မျိုးသော စပါးရှိကုန်သော၊

ခတ္တိယမဟာသာလကုလာနိ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော မင်းမျိုး လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလာနိ ဝါ= များသောဥစ္စာနှစ် ရှိသော ပုဏ္ဏားမျိုးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဂဟပတိမဟာသာလကုလာနိ ဝါ =များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော အိမ်ရှင်သူဌေးမျိုးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယာနိတာ နိ ဥစ္စာကုလာနိ=အကြင်မြင့်သောအမျိုးတို့သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိကုန်၏) တာနိ ဥစ္စာကုလာနိ ဝါ=ထိုမြင့်သောအမျိုးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝဒါမိ=ဟော တော်မူ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘူတာ=ကြောင့်၊ ဝါ=မှ၊ ဘူတဿ=၏၊ ဥပပတ္တိ=သည်၊ ဟောတိ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သံသပ္ပနီယပရိယာယော=တုန်လှုပ်ချောက်ချားခြင်း၏ အကြောင်းဒေသနာတော်ဖြစ်သော၊ သော ဓမ္မပရိယာယော=ထိုတရား ဒေသနာတော်ဟူသည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ)ဆဋ္ဌ။

၇-ပထမသဗ္ဗေတနိကသုတ်

၂၁၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဗ္ဗေတနိကာနံ^၁=ထင်ရှားဖြစ်သောစေ့ဆော်

၁။ သဗ္ဗေတနိကာနံ။ ။သံဝိဇ္ဇမာနာ စေတနာ သဗ္ဗေတနာ=ထင်ရှား

အားထုတ်မှုရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ကတာနံ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပ
 စိတာနံ=ဆည်းပူးစုဆောင်းထားအပ်ကုန်သော၊ ကမ္မာနံ=ကံတို့၏၊ (ဝိပါကံ
 =အကျိုးကို) အပ္ပဒိသံဝေဒိတွာ=မခံစားရသေးမူ၍၊ ဝါ=မခံစားရသေးဘဲ၊
 ဗျန္တိဘာဝံ=ကင်းသောအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ထိုကံ
 တို့၏ အပြီးသတ်ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ န ဝဒါမိ=ဟော
 တော်မမူ၊ တဉ္စ(ဝိပါကံ)= ထိုအကျိုးဝိပါကံကိုလည်း၊ (ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယံ=
 ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံအကျိုးကို) ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ ဝါ=ယခုမျက်မြင်ကြုံတွေ့
 နေရသော ဘဝအတ္တဘော၌လည်းကောင်း၊ (ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယံ=ဥပပဇ္ဇဝေဒနိ
 ယကံအကျိုးကို) ဥပပဇ္ဇ ဝါ=ယခုဘဝ၏ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝသို့ရောက်၍
 လည်းကောင်း၊ (အပရပရိယာယဝေဒနိယံ=အပရပရိယာယဝေဒနိယကံ
 အကျိုးကို) အပရေ=(ယခုဘဝနှင့် ဒုတိယဘဝမှ) တပါးတခြားသော၊ ပ
 ရိယာယေ ဝါ=အကျိုးပေးရန် အလှည့်ကျ အခွင့်သင့်သော ဘဝ၌လည်း
 ကောင်း၊ (ပဒိသံဝေဒေတိ=ခံစားရ၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ=ငါသည်၊
 သဇ္ဇေတနိကာနံ=၍။ပ။ အပ္ပဒိသံဝေဒိတွာ=၍၊ ဒုက္ခဿ=ဝင့်ဒုက္ခ၏၊ အန္တ
 ကိရိယံ=အဆုံးကိုပြုနိုင်ခြင်းကို၊ န တွေဝ ဝဒါမိ=ဟောတော်မမူသည်သာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုကံတို့တွင်၊ တိဝိဓာ=သုံးပါးအပြားရှိကုန်
 သော၊ ကာယကမ္မန္တ သန္တောသဗျာပတ္တိံ=ကာယကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်

ဖြစ်သော စေတော်အားထုတ်ခြင်း၊ သဇ္ဇေတနာ စေတသံ ကမ္မာနံ
 အတ္တိတိ သဇ္ဇေတနိကာနိ=ထင်ရှားဖြစ်သော စေတော်အားထုတ်မှုရှိသော
 ကံများ။ ဤပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ “သဇ္ဇေတနိကာနန္တိ စေတေတွာ ပ
 ကပ္ပေတွာ ကတာနံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို၌ “စေတေတွာ ပကပ္ပေတွာ”ဖြင့်
 သဇ္ဇေတနိကာနံပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသနဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုသဇ္ဇေတနိကာ
 နံပုဒ်ကို “ကတာနံ ဥပစိတာနံ” တို့၌စပ်ရမည် ဖြစ်ကြောင်းသိစေ၏။

၁။ ကာယကမ္မန္တ သန္တောသဗျာပတ္တိံ။ ။ကာယကမ္မမေဝ ကာယ
 ကမ္မန္တော (အန္တသဒ္ဒါ အနက်မရှိဟုဆိုလို၏)။ သဿ အတ္တနော ဒေါ
 သော သန္တောသော=မိမိ၏အပြစ်ဒေါသ။ ဤ၌ “သဒေါသ”ဟု ဆိုလိုလျက်
 နိဂ္ဂဟိတံလာ၍ “သန္တောသ” ဟုဆိုထားသည်။ ကာယကမ္မန္တော စ သော

ဒေါသဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော တရားသည်၊ ဝါ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော ကာယကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသသည်၊ အကုသလသဗ္ဗေတနိကာ=ထင်ရှားဖြစ်သော စေ့ဆော်အားထုတ်မှုရှိသော အကုသိုလ်ကံသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဒုက္ခုဒ္ဓါယာ=ဒုက္ခကိုဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဒုက္ခဝိပါကာ=ဒုက္ခဖြစ်သောအကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

စတုတ္ထိဓာ=လေးပါးအပြားရှိသော၊ ဝစီကမ္မန္တသန္ဓောသဗ္ဗာပတ္တိ=ဝစီကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော တရားသည်၊ ဝါ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော ဝစီကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသသည်၊ အကုသလသဗ္ဗေတနိကာ=သည်၊ (ဟုတွာ)။ပ။ တိဝိဓာ=သော၊ မနောကမ္မန္တသန္ဓောသဗ္ဗာပတ္တိ=မနောကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော တရားသည်၊ ဝါ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော မနောကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသသည် ။ပ။ ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ တိဝိဓာ=သော။ပ။ ဒုက္ခဝိပါကာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

သန္ဓောသော စာတိ ကာယကမ္မန္တသန္ဓောသော=ကာယကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသ၊ ဗျာပဇ္ဇတိ ဝိကာရံ အာပဇ္ဇတိတိ ဗျာပတ္တိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သောတရား၊ ဝါ=ဖောက်ပြန်တတ်သောတရား၊ (တနည်း) ဗျာပဇ္ဇနံ ဗျာပတ္တိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောတရား၊ ကာယကမ္မန္တသန္ဓောသော စသော ဗျာပတ္တိ စာတိ ကာယကမ္မန္တသန္ဓောသဗ္ဗာပတ္တိ=ကာယကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်ဒေါသဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သောတရား။

အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တသန္ဓောသဟေတုတိ အပရိသုဒ္ဓဿ ကာယကမ္မန္တသင်္ခါတဿ အတ္တနော ဒေါသဿ ဟေတု၊ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တကာရဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (မူလပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ-၁၁၇)။ သန္ဓောသဟေတုတိ သဒေါသဟေတု၊ သဿဒ္ဓေါ ဟိ ဣဓ သာနုသာရော ဝုတ္တော၊ တေနာဟ “အတ္တနော ဒေါသဿ ဟေတု”တိ။ ထို၏ဋီကာ၊ ပ-၂၁၁(ဘယသောရဝသုတ်အဖွင့်)။

ဣစ=ဌ်၊ ဧကဇ္ဈော=သည်။ပ။ ဓာရိတ္တံ=သို့၊ အာပဇ္ဇိတာ=သည်၊ ဟောတိ=
၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်၊ တိဓိဓာ=သော၊ ကာယကမ္မန္တ
သန္ဓောသဗျာပတ္တိ=သည်။ပ။ ဒုက္ခဝိပါကာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ
=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ စတုဗ္ဗိဓာ=သော။ [စသည်ဆိုလေ]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဓိဓကာယကမ္မန္တသန္ဓောသဗျာပတ္တိအကုသလသဇ္ဈ
တနိကာဟောတု ဝါ=သုံးပါးအပြားရှိသော ကာယကံတည်းဟူသော မိမိအပြစ်
ဒေါသဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သောတရားဖြစ်သော ထင်ရှား
ဖြစ်သော စေ့ဆော်အားထုတ်မှုရှိသော အကုသိုလ်ကံဟူသော အကြောင်း
ကြောင့်လည်း၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊
ဘောဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊
ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်ကိုယူခြင်း၌၊ ဝါ
=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ အပါယံ=သုခ၏ဖြစ်ပေါ်
လာရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိံ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်
သော၊ ဝိနိပါတံ=မကောင်းမှုပြုသူတို့၊ မိမိအလိုဆန္ဒမပါဘဲ ကျရောက်ရာ
ဖြစ်သော၊ နိရယံ=သာယာဖွယ်သုခ အနည်းငယ်မျှ မရှိရာငရဲသို့၊ ဥပပဇ္ဇန္တိ
=ကပ်ရောက်ကြကုန်၏၊ ဝါ=လားရောက်ကြကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
စတုဗ္ဗိဓ...ဟောတု ဝါ=လေးပါးအပြားရှိသော ဝစီကံတည်းဟူသော မိမိ
အပြစ် ဒေါသဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သောတရားဖြစ်သော
စေ့ဆော်အားထုတ်မှုရှိသော အကုသိုလ်ကံဟူသောအကြောင်းကြောင့်လည်း၊
သတ္တာ=တို့သည်။ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ အပဏ္ဏကော^၁=

၁။ အပဏ္ဏကော မဏိ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “အဋ္ဌမေ အပဏ္ဏကော
မဏိတိ” စသည်ဖြင့် အပဏ္ဏကမဏိ ဥပမာနဝါကျကို အဋ္ဌမသုတ်၏
အဖွင့်အဖြစ်ဖြင့် တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာအလို “သေယျထာပိ
ဘိက္ခဝေ အပဏ္ဏကော မဏိ” စသော ဥပမာနဝါကျသည် အဋ္ဌမသုတ်
(နောက်သုတ်) ရောက်မှသာ ပါရှိရမည်ဖြစ်ပြီး သတ္တမသုတ်(ရှေ့သုတ်)၌
မပါရှိစေရဟုဆိုလိုရာရောက်၏၊ သို့သော် ယခုတွေ့ရသော ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ

မဇ္ဈိတ်မလွဲအထိုင်မြဲသော၊ မဏိ=ပတ်ပတ်လည်လေးထောင့်ရှိသော အံစာလုံးသည်၊ (ပတ်ပတ်လည်လေးထောင့်ရှိ၍ မျက်နှာပြင်ခြောက်ဘက်ပါသော ပတ္တမြားအလားတူ အံစာလုံးသည်) ဥဒ္ဓံ=အထက်သို့၊ ခိတ္တော=ပစ်အပ်သည်၊ (သမာနော= ဖြစ်လသော်) ယေန ယေန=အကြင်အကြင် အောက်သို့၊ ကျရာ မျက်နှာပြင်ဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌာတိ=ထိုင်အံ့၊ (တေန တေန ဧဝ=ထိုထို အောက်သို့၊ ကျရာ မျက်နှာပြင်ဖြင့်သာလျှင်) သုပ္ပတိဋ္ဌိတံယေဝ=မယိုင်မလဲ အထိုင်မြဲလျက်သာလျှင်၊ ပတိဋ္ဌာတိ သေယျထာပိ=ထိုင်နေသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုကံတို့တွင်၊ တိဝိဓာ=သော၊ ကာယကမ္မန္တသမ္ပတ္တိ=ကာယကံတည်းဟူသော ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသောတရားသည်၊ ဝါ=ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော ကာယကံသည်၊ ကုသလသဇ္ဇေတနိကာ=ထင်ရှားဖြစ်သော စေ့ဆော်အားထုတ်မှုရှိသော ကုသိုလ်ကံသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သုခုဒြယာ=သုခကိုဖြစ်ပွားစေသည်၊ သုခဝိပါကာ=သုခဖြစ်သောအကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ စတုဗ္ဗိဓာ=သော၊ ဝစီကမ္မန္တသမ္ပတ္တိ=ဝစီကံတည်း

ပါဠိတော်စာအုပ်၌မူ ထိုဥပမာနဝါကျကို သတ္တမသုတ်၌သာ တွေ့ရပြီး အဋ္ဌမသုတ်၌ မတွေ့ရဘဲဖြစ်နေ၏၊ (ပဌမဥပမာနဝါကျအတွက် ပေယျာလကိုပင် မတွေ့ရ၊ ဒုတိယဥပမာနဝါကျအတွက်ကိုမူ မြုပ်ထားသည်ဟု ဆိုဖွယ်ရာ ပေယျာလတော့တွေ့ရပါသေး၏) သတ္တမသုတ်၊ အဋ္ဌမသုတ် နှစ်သုတ်လုံးပင် ပါဠိဝါကျနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူတူချည်းဖြစ်၏၊ သို့သော် ဥပမာပါခြင်း၊ မပါခြင်းမျှသာထူးပါသည်ဟု ဆိုဘို့ရာ ထူးခြားချက်ကားရှိသင့်ပါသေး၏၊ ထို့ကြောင့် (အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်လည်း လျော်ညီအောင်) သတ္တမသုတ်သည် ဥပမာမပါသော ရိုးရိုးသုတ်ဖြစ်သင့်ပြီး အဋ္ဌမသုတ်သည်ကား အပဏ္ဏကဥပမာဖြည့်စွက်ဟောထားခြင်းဖြင့် သတ္တမသုတ်ထက် ထူးခြားသောသုတ်ဖြစ်သင့်၏၊ အကယ်၍ ထိုနှစ်သုတ်လုံးမှာပင် ဥပမာဝါကျပါနေလျှင်ကား သတ္တမသုတ် အဋ္ဌမသုတ်ဟူ၍ နှစ်သုတ်ခွဲခြားခြင်းဖြင့် ဘာမျှအကျိုးမရှိတော့ပေ၊ ဗားကရာနိဿယ၌မူ အပဏ္ဏကဥပမာဝါကျကို နှစ်သုတ်လုံးမှာပင် အနက်ပြန်ဆိုထားသည်ကိုတွေ့နေရ၏။

ဟူသော ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသောတရားသည်၊ ဝါ=ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော ဝစီကံသည်၊ ကုသလသဗ္ဗေတနိကာ=သည်၊ (ဟုတွာ) သုခုဒြယာ=သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဝိခကာယကမ္မန္တသမ္ပတ္တိကုသလသဗ္ဗေတနိကာဟေတု ဝါ=သုံးပါးအပြားရှိသော ကာယကံတည်းဟူသော ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော တရားဖြစ်သော ထင်ရှားဖြစ်သော စေ့ဆော်အားထုတ်မှုရှိသော ကုသိုလ် ကံဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ကာယသေ=၏၊ ဘေဒါ=သော၊ မရဏာ=မှ၊ ပရံ=၌၊ သုဂတိံ=သုခ၏ဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ကောင်းသောလားရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခမပါ သုခသို့သာရောက် ကြရာဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ=ရူပါရုံအစရှိသောအာရုံတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ လောကံ=နတ်ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ပ။ သတ္တမံ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ကရဇကာယသုတ်

၂၁၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သ သော အရိယသာဝကော=ထိုအရိယာတပည့် သည်၊ [ဇဝံကား အနက်မရှိ နိပါတ်မျှသာဖြစ်၏။ တနည်း-ဇဝံ=မေတ္တာ ကို ဖြစ်ပွားစေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ အဘိဇ္ဈာကင်းကြသည့်နည်းတူ] ဝိဂတာ ဘိဇ္ဈော=ကင်းသော အဘိဇ္ဈာလောဘရှိသည်၊ ဝိဂတဗျာပါဒေါ=ကင်းသော ဒေါသရှိသည်၊ အသမ္ပုဇ္ဈော=မတွေဝေသည်၊ သမ္ပဇာနော=ကောင်းမွန် ကွဲပြားစွာသိသည်၊ ဝါ=သမ္ပဇေညဏ်ပညာရှိသည်၊ ပဋိဿတော=သတိ စွဲကပ်အထပ်ထပ် အမှတ်ရသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) မေတ္တာသဟဂတေန= သော၊ စေတသာ= ဖြင့်။ ပ။ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၈) နဝဂုံပေါသထသုတ် ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ (၈၈)ကြည့်] ဝိဟရတိ=နေ၏။

သော=ထိုအရိယာတပည့်သည်၊ (မေတ္တာဖြင့်နေသော ထိုအရိယာ တပည့်သည်) ဇဝံ=ဤသို့၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဇာ နာတိ=သိသနည်းဟူမူ) ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ (မေတ္တာကို မဖြစ်ပွားစေမီရှေး၌) မေ=ငါ၏၊ ဣဒံ စိတ္တံ=ဤစိတ်သည်၊ ပရိတ္တံ=သေးငယ်သည်၊ (တန်ခိုး အရှိန်အစော် အာနုဘော်နည်းပါး၍ သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုနှင့်တူသော ကာမာဝစရတရားသည်) ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ အဘာဝိတံ=ထုံတလဲလဲမှီဝဲ ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်မဟုတ်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဧတရဟိ ပန=

(မေတ္တာကိုဖြစ်ပွားစေပြီးရာ) ယခုအခါ၌ကား၊ မေ=ငါသည်၊ ဝါ=ငါ၏၊ ဣဒံ စိတ္တံ=ဤစိတ်ကို၊ အပ္ပမာဏံ^၁=အတိုင်းအတာ အကန့်အသတ်ပမာဏ မရှိအောင်၊ (ကြိမ်ဖန်များစွာ စီးဖြန်းပွားများထားခြင်းကြောင့် စီးဖြန်းပွားများမှုအနေအားဖြင့် ဤရွေ့ဤမျှဟု အတိုင်းအတာအကန့်အသတ် မရှိအောင်၊ ဝါ=အတိုင်းအတာပမာဏမရှိ များစွာသော သတ္တဝါပညတ်တို့ကို အာရုံပြုခြင်းကြောင့် သတ္တဝါပညတ်အာရုံအနေအားဖြင့်လည်း အတိုင်းအတာအကန့်အသတ်မရှိအောင်) သုဘာဝိတံ=ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီး။

ပန=ကာမာဝစရကံ၏ အနာဂတ်ရေးရာကား၊ ပမာဏကတံ=အတိုင်းအတာအကန့်အသတ်အားဖြင့် ပြုအပ်သော၊ ယံကိဉ္စိ=အားလုံးစုံသော၊ ကမ္မံ=ကာမာဝစရကံသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ=ထိုကာမာဝစရကံသည်၊ တတြ=ထိုငါ၏စိတ်အစဉ်၌၊ (မေတ္တာဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေသော ငါ၏ စိတ်အစဉ်သန္တာန်၌) န အဝသိဿတိ=မကြွင်းကျန်တော့လတ္တံ့၊ (မဟဂ္ဂုတ် ဖြစ်သော မေတ္တာဈာန်က အကျိုးပေးရန် နေရာယူထားသောကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်ရသော တရားအဖြစ်ဖြင့် မကြွင်းကျန်တော့လတ္တံ့) တံ=ထိုကာမာဝစရကံသည်၊ တတြ=ထိုငါ၏စိတ်အစဉ်၌၊ န အဝတိဋ္ဌတိ=အကျိုးပေးခွင့်ကိုယူ၍ မရပ်တည်နိုင်၊ (အနည်းအကျဉ်းမျှသောရေသည် အလွန်များပြားထူထပ်ကြီးမားသော ရေအယဉ်ကို လွမ်းဖိ၍ နေရာ မယူနိုင်သကဲ့သို့ အားကြီးသောမဟဂ္ဂုတ်ဂရကံကို လွမ်းဖိ၍ အကျိုးပေး ခွင့်ကိုယူလျက် မရပ်တည်နိုင်) ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဇာနာတိ=သိ၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တုဗ္ဗေ=သင်တို့သည်) ကိံ မညထ=အဘယ်သို့ထင်မြင်ကြပါကုန်သနည်း၊ သော အယံ ကုမာရော =ထိုသူငယ်သည်၊ ဒဟရတဏှေ=သူငယ်အရွယ်ကို အစပြု၍၊ ဝါ=သူငယ် အရွယ်မှစ၍၊ [အဗ္ဗတဏှေပုဒ်နှင့်တူ၏] မေတ္တံ=မေတ္တာဈာန်ဟူသော၊ စေတော ဝိမုတ္တိံ=စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက်နိဝရဏစသည်တို့မှ ယှဉ်

၁။ အပ္ပမာဏံ။ အပ္ပမာဏန္တိ အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏတာယ စိတ္တဝသိတာယ ဝါ အပ္ပမာဏံ၊ ဟူသောအဋ္ဌကထာဖွင့်အတိုင်း အနက် ပြန်ဆိုသည်။ အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁) မေတ္တာသုတ်၌ အကျယ်တဝင့်ရေးခဲ့ပြီ။

ဘက် စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရားကို၊ စေ ဘာဝေယျ=အကယ်၍
ဖြစ်ပွားစေဌားအံ့၊ (စေ သတိ=ဤသို့ဖြစ်ပွားစေသည် ဖြစ်လသော်)
ပါပကမ္မံ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကို၊ ကရေယျ အပိနု=ပြုလုပ်ရာ
ပါအံ့လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊
ဇေတံ=ဤမကောင်းမှုပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ နော (ဟောတိ)=မဖြစ်နိုင်ပါ။

ပါပကမ္မံ=ကို၊ အကရောန္တံ=မပြုလုပ်သောထိုသူကို၊ ဒုက္ခံ=ကိုယ်စိတ်
ဆင်းရဲသည်၊ ဖုဿေယျ အပိနု=တွေ့ထိနှိပ်စက်ရာ၏လော၊ ဣတိ (အဝေါစ
=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဇေတံ=ဤဒုက္ခတွေ့ထိနှိပ်စက်ခြင်းသည်၊
နော ဟိ (ဟောတိ)=မဖြစ်နိုင်ပါ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဟိ=ထိုစကားအမှန်ပင်
ဖြစ်ပါ၏၊ ပါပကမ္မံ=ကို၊ အကရောန္တံ=မပြုလုပ်သူကို၊ ကုတော=အဘယ့်
ကြောင့်၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ ဖုဿိဿတိ=တွေ့ထိနှိပ်စက်ပါလတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ=
သို့၊ (အဝေါစု=ဖြေဆိုလျှောက်ထားကုန်ပြီ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတ္ထိယာ ဝါ=မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသေန
ဝါ=ယောက်ျားသည်လည်းကောင်း၊ မေတ္တာ=မေတ္တာစာနာဟူသော၊ အယံ
စေတောဝိမုတ္တိ=ဤစေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ ခေါ်=ဖြစ်ပွား
စေသင့်သည် ဧကန်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတ္ထိယာ ဝါ=သည်လည်း
ကောင်း၊ ပုရိသဿဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ အယံ ကာယော=ဤခန္ဓာ
ကိုယ်ကို၊ အာဒါယ=ယူငင်၍၊ န ဂမနိယော=တမလွန်လောကသို့ မသွား
အပ် မသွားနိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ မစ္စော=ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊
စိတ္တန္တရော=စိတ်ဟူသောအကြောင်းရှိ၏၊ ဝါ=စိတ်ဟူသောအကြောင်း

၂။ စိတ္တန္တရော။ ။စိတ္တန္တရံ အန္တရသဒ္ဓါအတွက် ကာရဏ(အကြောင်း)
အနက်နှင့် ဗျဝဓာန(ခြားကွယ်ခြင်း)အနက်အားဖြင့် ဤနေရာ၌ အနက်
နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်၏။ စိတ္တံ အန္တရံ ယဿာတိ စိတ္တန္တရော=စိတ်ဟူသော
အကြောင်းရှိသော သတ္တဝါအပေါင်း၊ (စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော သတ္တဝါ
အပေါင်း)၊ စိတ်ကြောင့် နတ်သော်လည်းကောင်း၊ ငရဲတိရစ္ဆာန်သော်လည်း
ကောင်း ဖြစ်ရသောသတ္တဝါအပေါင်း၊ (တနည်း) စိတ္တန္တရော=စုတိစိတ်
ဟူသော အခြားအကွယ်ရှိသော သတ္တဝါအပေါင်း၊ (တဘဝနှင့်တဘဝ

ကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ (စိတ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့် နတ်သော်လည်းကောင်း၊
ငရဲတိရစ္ဆာန်သော်လည်းကောင်းဖြစ်ရ၏) [တနည်း-စိတ္တန္တရော=စုတိစိတ်
ဟူသော အခြားအကွယ်ရှိ၏။ ဝါ=တဘဝနှင့်တဘဝ စုတိစိတ်တခုသာ
ခြားကွယ်နေ၏။ [စုတိစိတ်၏အခြားမဲ့ ဒုတိယပဋိသန္ဓေစိတ်၌ နတ်သော်
လည်းကောင်း၊ ငရဲတိရစ္ဆာန်သော်လည်းကောင်းဖြစ်ရ၏]

သော=ထိုအရိယသာဝကသည်။ (သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်ဖြစ်သော
ထိုအရိယာတပည့်သည်) ဧဝံ=ဤသို့။ ပဇာနာတိ=သိ၏။ (ကိန္တိ=သို့၊
ပဇာနာတိ=ဟူမူ) မေ=ငါသည်။ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌။ ဣမိနာ ကရဏောယေန=
ဤသုတ်သွေးကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်။ ယံကိဉ္စိ=အားလုံးစုံသော၊
ဣဒံ ပါပကမ္မံ=ဤမကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံကို။ ကတံ=ပြုလုပ်အပ်ခဲ့ပြီ၊
သဗ္ဗံ=အားလုံးစုံသော၊ တံ(ပါပကမ္မံ)=ထိုမကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံကို။ ဣဓ
=ဤယခုဘဝ၌။ ဝေဒနီယံ=အကျိုးခံစားအပ်၏။ (ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဝေဓု
အနေအားဖြင့် အကျိုးခံစားအပ်၏) တံ (ပါပကမ္မံ)-သည်။ အနဂံ=
အစဉ်လိုက်သည်။ (ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယအနေအားဖြင့် အစဉ်လိုက်သည်) န
ဘဝိဿတိ=မဖြစ်တော့လတ္တံ့။ ဣတိ=ဤသို့။ (ပဇာနာတိ=သိ၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့။ ဧဝံ=ဤအတိုင်း။ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊
မေတ္တာ=မေတ္တာချာန်ဟူသော၊ စေတောဝိမုတ္တိ=သည်။ ဥတ္တရိ=မေတ္တာ
စေတောဝိမုတ္တိထက် အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ ဝိမုတ္တိံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်
မြောက်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဇာတော=ထိုးထွင်းမသိ၊ မရရှိ

စုတိစိတ်တခုသာ ခြားကွယ်နေသဖြင့် စုတိစိတ်၏အခြားမဲ့ ဒုတိယဖြစ်သော
ပဋိသန္ဓေစိတ်၌ နတ်သော်လည်းကောင်း၊ ငရဲတိရစ္ဆာန်သော်လည်းကောင်း
ဖြစ်ရသောသတ္တဝါအပေါင်း)

စိတ္တန္တရောတိ စိတ္တကာရဏော၊ အထဝါ စိတ္တေန အန္တရိတော၊
ဧကဿဝ ဟိ စုတိစိတ္တဿ အနန္တရာ ဒုတိယေ ပဋိသန္တိစိတ္တေ ဒေဝေါ
နာမ ဟောတိ၊ နေရယိကော နာမ ဟောတိ၊ တိရစ္ဆာနဂတော နာမ
ဟောတိ၊ ပုရိမနယေပိ စိတ္တေန ကာရဏဘူတေန ဒေဝေါ နေရယိကော
ဝါ ဟောတိတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌကထာ။

သေးသော၊ ဣပညဿ=ဤသာသနာတော်၌ဖြစ်သော အရိယမဂ်စိုလ်
ပညာရှိသော၊ ဘိက္ခုနော=အရိယသာဝကရဟန်း၏၊ အနာဂါမိတာယ=
ဈာနအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ (လောကီဈာန်ရရှိသော
သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေပြန်နေမလာ
တော့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ) သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ [ဈာန
အနာဂါမ်ကို သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၂) ဒါနမဟာပွလသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]

ကရုဏာသဟဂတေန=ကရုဏာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ=စိတ်
ဖြင့်၊ ဧကံ=သော၊ ဒိသံ=ကို။ ပ။ မုဒိတာသဟဂတေန=မုဒိတာနှင့်တကွ
ဖြစ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဧကံ=သော၊ ဒိသံ=ကို ပ။ ဥပေက္ခာ
သဟဂတေန=ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ ဧကံ=သော၊
ဒိသံ=ကို။ ပ။ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ (ဥပေက္ခာကိုမဖြစ်ပွားစေမီရှေး၌) မေ=ငါ၏၊
ဣဒံ စိတ္တံ=သည်၊ ပရိတ္တံ=သည်၊ (ဟုတွာ) အဘာဝိတံ=သည်၊ အဟော
သိ=ပြီ၊ ဧတရဟိ ပန=(ဥပေက္ခာကိုဖြစ်ပွားစေပြီးရာ) ယခုအခါ၌ကား။ ပ။
တံ=ထိုကာမာဝစရက်သည်၊ တတြ=ထိုငါ၏ စိတ်အစဉ်၌၊ (ဥပေက္ခာဈာန်
ကို ဖြစ်ပွားစေသော ထိုငါ၏စိတ်အစဉ်သန္တာန်၌) န အဝသိဿသိ=တ္တံ။
။ ပ။ ဥပေက္ခံ=ဥပေက္ခာဈာန်ဟူသော၊ စေတောဝိမုတ္တိံ=ကို၊ စေ ဘာဝေယျ
။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘာဝိတာ=
ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော၊ ဥပေက္ခာ=ဥပေက္ခာဈာန်ဟူသော၊ စေတောဝိမုတ္တိံ
=သည်၊ ဥတ္တရိ=ဥပေက္ခာစေတောဝိမုတ္တိထက် အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ ဝိမုတ္တိံ
=ကို။ ပ။ သံဝတ္တတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) နဝမံ။

၁၀-အဓမ္မစရိယာသုတ်

၂၂၀။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တယောက်သော၊
ဗြာဟ္မဏော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရား
သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ ။ ပ။
[စာပိုဒ်(၇) သာရိပုတ္တသုတ်ကြည့်]ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ယေန
=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဣပ=ဤလောက၌၊ ဧကေဓမ္မ=အချို့ကုန်သော၊
သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဿ=၏၊ [စာပိုဒ်(၂၁၇) ပဌမသဗ္ဗေတ

နိကသုတ်ကြည့်] ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကပ်ရောက်ကြကုန်၏။ သော ဟေတု= ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်။ (ထိုငရဲသို့ကပ်ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဟိတ် သည်) ကောနု ခေါ=အဘယ်ပါနည်း။ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်း ပစ္စည်းသည်။ (ထိုငရဲသို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းပစ္စည်းသည်) ကော နုခေါ=နည်း။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ =ဣား။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟေတု=မတရားမှုအပြုအမူကို ပြုကျင့် ကြောင်း စေတနာတည်းဟူသော မမျှတမသင့်လျော်သော အကျင့်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ=အသင်မေးလျှောက်သည့်အတိုင်း၊ ဣဓ=ဤ။ ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကပ်ရောက်ကြကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မိန့်ကြား တော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=မ၊ ပန=နောက်ထပ်မေးဖွယ်ကား၊ ယေန=အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ဣဓ=ဤလောက၌။ ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်။ (ထိုလူ့ပြည်နတ်ပြည် လားရောက်ခြင်း ၏ ထိုအကြောင်းဟိတ်သည်) ကော=အဘယ်ပါနည်း။ သော ပစ္စယော= ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်။ ကော=နည်း။ ဣတိ (အဝေါစ) ဗြာဟ္မဏ= ဣား။ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာဟေတု=တရားသမ္မုအပြုအမူကို ပြုကျင့် ကြောင်း စေတနာတည်းဟူသော မျှတသင့်လျော်သော အကျင့်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ ဣဓ=ဤ။ ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ ဣတိ (အဝေါစ)

အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်။ ဘောတော ဂေါတမဿ=အရှင်ဂေါတမသည်။ ဝါ=၏။ သံခိတ္တေန=အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဘာသိတဿ=ဟောကြားတော် မူအပ်သော၊ ဣမဿ=ဤတရားစကား၏။ ဝိတ္တာရေန=အကျယ်တဝင့် အားဖြင့်၊ အတ္ထံ=အနက်သဘောကို၊ န ခေါ အာဇာနာမိ=မသိသည်ကေန် ပါတည်း။ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏။ ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (ဒေသန္တေ=ဟောတော်မူလသော်) ဘောတော ဂေါတမဿ=၏။ သံခိတ္တေန=ဖြင့်၊ ဘာသိတဿ=သော၊ ဣမဿ=၏။ ဝိတ္တာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ အာဇာနေယျံ=သိနိုင်ပါ၏။ တထာ=ထို အကျွန်ုပ်သိနိုင်လောက်အောင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မေ=အကျွန်ုပ်အား။

ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တေနဟိ=အသင်တောင်းပန်ခြင်းကြောင့်၊ [ဘာသိဿာမိ-၌စပ်] တံ=သင်သည်၊ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲမှတ်မှတ်သားသား၊ သုဏာဟိ=နာယုလော့၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားလော့၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူပါအံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘော=ကောင်းပါပြီအရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ သော ဗြာဟ္မဏော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿာသိ=ရှေ့ရှိသေစွာနာယုပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားကို၊ အဝေါစ(ကိန္တိ အဝေါစ)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ကာယေန=ကာယဒွါရကြောင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရ

၁။ ကာယေန-၌ဝိဘတ်အနက်။ ။ကာယပုဒ်အရ စောပနကာယဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဝိညတ်ရုပ်ကိုယူရ၏။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော အကုသိုလ်စေတနာသည် ထိုဝိညတ်ရုပ်နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဝိညတ်ရုပ်သည် ထိုစေတနာ၏ဖြစ်ကြောင်းဒွါရ (ဖြစ်ရာဒွါရ)ဖြစ်၏။ ကာယေန၌ နာဝိဘတ်ကိုလည်း ဟိတ်အနက်၌ သက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ကာယဒွါရခေါ်ကာယဝိညတ်ကြောင့် အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ အကုသိုလ်စေတနာဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။

ယင်းသို့ အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်မူ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာအကုသိုလ်စေတနာကြောင့်သာ ဝိညတ်ရုပ်ဖြစ်ရသဖြင့် စေတနာက အကြောင်းဖြစ်၍ ဝိညတ်ကအကျိုးဖြစ်၏။ ပဋ္ဌာန်း(၂၄) ပစ္စည်းတို့တွင် ဝိညတ်က စေတနာအား မည်သည့်အကြောင်းပစ္စည်းနှင့်မျှ ကျေးဇူးပြုသည် မဟုတ်သောကြောင့် ဝိညတ်သည် စေတနာ၏အကြောင်းပစ္စည်းမဖြစ်နိုင်။ သို့သော် ကာယကံစေတနာ၊ ဝစီကံစေတနာဟူ၍ ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ဘို့အတွက် ကာယဒွါရ၊ ဝစီဒွါရတည်းဟူသော ဝိညတ်ရုပ်က သတ်မှတ်ပေးရ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညတ်ကို စေတနာ၏အကြောင်းကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်ရခြင်းဖြစ်

ဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာ^၂=မတရားမှုအပြုအမူကို ပြုကျင့်ကြောင်း
စေတနာတည်းဟူသော မမျှတမသင့်လျော်သော အကျင့်သည်၊ တိဝိဇာ=
သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝါဇာယ=ဝစီဒွါရကြောင့်၊ ဝါ=ဝစီ

သည်၊ တနည်းအားဖြင့် ကာယေနဉ္စ နာဝိဘတ်ကို ဣတ္ထိမျှတလက္ခဏ
အနက်ဟောဟုသော်လည်းဆိုရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ကာယေန=ကာယဒွါရ
ဖြင့်”ဟုလည်း အနက်ပြန်ဆိုရသေးသည်။ (မူလပဏ္ဏာသဒ္ဓိကာ၊ ၃-
၂၄၇၊ သာလေယျကသုတ်အဖွင့်)။

၁။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ။ ။ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောတော်
မူသည့်အတိုင်း ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါနစသော အကုသလကမ္မပထ
တရားဆယ်ပါးကို အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာဟုခေါ်၍ ပါဏာတိပါတ
ဝိရတိစသော ကုသလကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကို ဓမ္မစရိယာ သမစရိယာ
ဟုခေါ်သည်ကို ရှေးဦးစွာ သတိပြုရ၏၊ ထိုပုဒ်ကို မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
(၃-၂၂၉၊ သာလေယျကသုတ်အဖွင့်)၌ အကျဉ်းချုပ်မျှဖွင့်ထားပြီး ထို၏
ဒီကာ၊ ၃-၂၄၈-၌မူ အသေးစိတ်ဖွင့်ထား၏။

အဓမ္မဿ စရိယာ အဓမ္မစရိယာ၊ အဓမ္မကရဏန္တိ အတ္ထော၊ ဝိသမာ
စရိယာ ဝိသမဿ ဝါ ကမ္မဿ စရိယာတိ ဝိသမစရိယာ၊ အဓမ္မစရိယာ
စ သာ ဝိသမစရိယာဇာတိ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ (ထိုမူလပဏ္ဏာသ
အဋ္ဌကထာ)၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၊ ၃(၁၄)၌မူ “ဝိသမံ စရိယာ”ဟု
ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် တွေ့ရ၏၊ ဘာဝနပုံသံကနိဒ္ဒေသော-ဟုလည်း ထို
အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာ၊ ၃(၁၄)၌ဖွင့်သည်။

န ဓမ္မော အဓမ္မော(ဓမ္မပဋိပက္ခော)=သူတော်ကောင်းအပြုအမူလုံ့လ
ပယောဂတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သူယုတ်မာအပြုအမူလုံ့လ
ပယောဂ၊ ဝါ=မတရားမှုအပြုအမူ၊ ထိုအပြုအမူလုံ့လပယောဂသည်
ပါဏာတိပါတစေတနာစသော ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်စေတနာကြောင့်ဖြစ်သော
တရားတည်း၊ ထို့ကြောင့် မူလပဏ္ဏာသဒ္ဓိကာ၌ “အဓမ္မောတိ ပန တံ
သမုဋ္ဌာနော ပယောဂေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော”ဟုဖွင့်သည်၊ အဓမ္မံ စရတိ ဧတာယာတိ
အဓမ္မစရိယာ=မတရားမှုအပြုအမူကို ပြုကျင့်ကြောင်းစေတနာ။

ဒွါရဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာ=သည်၊ စတုဗ္ဗိဓာ=လေးပါးအပြား ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မနသာ=မနောဒွါရကြောင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာ=သည်၊ တိဝိဓာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

တနည်း-ဓမ္မတော အနုပေတာတိ ဓမ္မာ=ကုသိုလ်တရားမှ မကင်းသော (အကျင့်)၊ သို့မဟုတ်-ဓမ္မော ဧတိဿာ အတ္တိတိ ဓမ္မာ=ကုသိုလ်တရား ရှိသော(အကျင့်)၊ န ဓမ္မာ အဓမ္မာ=ကုသိုလ်တရားမှ မကင်းသည် မဟုတ်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ်တရားရှိသည် မဟုတ်သော၊ အဓမ္မာ စ သာ စရိယာစာတိ အဓမ္မစရိယာ=ကုသိုလ်တရားမှ မကင်းသည် မဟုတ်သော အကျင့် (ကုသိုလ်တရားမှ ကင်းကွာသောအကျင့်)၊ ဝါ=ကုသိုလ်တရား မရှိသောအကျင့်။

ပစ္စနိကဓမ္မေ သမေတိတိ သမံ=ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်တရားတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော သုစရိတ်အကျင့်၊ (တနည်း)သမသဒ္ဓါသည် အတူ အမျှဟူသော သမာန သဒိသအနက်နှင့် အသင့်အလျော်ဟူသော ယုတ္တ အနက်တို့ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုအနက်နှစ်မျိုးလုံးပါဝင်အောင် “သမ=မျှတသင့်လျော်သော”ဟု အနက်ပြန်ဆိုရာ၏၊ သမတော ဝိဂတံ ဝိသမံ=ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်တို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော သုစရိတ် အကျင့်မှကင်းကွာသော ဒုစရိတ်အကျင့်၊ ဝါ=မျှတသင့်လျော်သော သုစရိတ် အကျင့်မှကင်းကွာသော ဒုစရိတ်အကျင့်၊ (တနည်း) သမဿ ဝိရဒ္ဓံ ဝိသမံ=ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်တို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော သုစရိတ် အကျင့်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဒုစရိတ်အကျင့်၊ ဝါ=မျှတသင့်လျော် သော သုစရိတ်အကျင့်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဒုစရိတ်အကျင့်၊ စရိ ယာ=အကျင့်၊ ဝိသမာ စရိယာ ဝိသမစရိယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ် တို့ကိုချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော သုစရိတ်အကျင့်မှ ကင်းကွာသော ဒုစရိတ် ဖြစ်သောအကျင့်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်နက်ဆိုပါ၊ “ဝိသမစရိယာ= ဝိသမဖြစ်သော ဒုစရိတ်အကျင့်”ဟုသောလည်း အကျဉ်းချုပ် အနက် ပြန်ဆိုရာ၏။

တနည်း-ဝိသမဿ ကမ္မဿ စရိယာ ဝိသမစရိယာ=မမျှတ မသင့်

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ကာယေန
 =ကြောင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာ=သည်၊ တိဝိဓာ=သည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ [ထို့နောက် “ဣဓ ဗြာဟ္မဏ ဧကဇ္ဈော ပါဏာတိ
 ပါတိ ဟောတိ၊ လုဒ္ဓေါ လောဟိတပါဏိ။ ပ။ အဒိန္နာဒါယိ ဟောတိ
 ယံ တံ ပရဿ။ ပ။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရိ ဟောတိ၊ ယာ တာ မာတု
 ရက္ခိတာ။ ပ။ စာရိတ္တံ အာပဇ္ဇိတာ ဟောတိ၊ ဧဝံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ တိဝိဓာ
 ကာယေန အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ ဟောတိ” ဟု ပေယျာလဖော်ပါ၊
 စာပိုဒ်(၁၇၆) စန္ဒသုတ်စသည်ကိုလည်းကြည့်ပါ] ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဧဝံ=
 ဤသို့ပါဏာတိပါတစသော ကာယကံသုံးပါးကိုကျူးလွန်ခြင်းအားဖြင့်၊
 ကာယေန=ကြောင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ=သည်၊ တိဝိဓာ=
 သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဝါစာယ=ကြောင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဓမ္မ
 စရိယာဝိသမစရိယာ=သည်၊ စတုဗ္ဗိဓာ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ [ထို့နောက်
 “ဣဓ ဗြာဟ္မဏ ဧကဇ္ဈော မုသာဝါဒိ ဟောတိ၊ သဘဂ္ဂတော ဝါ။ ပ။
 ဝိသုဏဝါစော ဟောတိ၊ ဣတော သုတွာ။ ပ။ ဖရသဝါစော ဟောတိ၊
 ယာ သာ ဝါစာ။ ပ။ သမ္ပပ္ပလာပိ ဟောတိ အကာလဝါဒိ။ ပ။ အတ္ထသံ
 ဟိတံ၊ ဧဝံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ စတုဗ္ဗိဓာ ဝါစာယ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ
 ဟောတိ” ဟု ပေယျာလဖော်ပါ] ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ဧဝံ=ဤသို့မုသာဝါဒ
 စသော ဝစီကံလေးပါးကိုကျူးလွန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါစာယ=ကြောင့်၊ ဝါ=
 ဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ=သည်၊ စတုဗ္ဗိဓာ=သည်၊ ဟောတိ။ ပ။

လျော်သော ဒုစွရိတ်အမှုကိုကျင့်ခြင်း၊ (ယခင်ဝိဂြိုဟ်နက်များလည်း ဆိုနိုင်
 ၏)၊ အဓမ္မစရိယာ စ သာ ဝိသမစရိယာစာတိ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ၊
 ဤကဲ့သို့ ကမ္မဓာရယသမာသံတွဲစပ်၍ ပြခဲ့သောဝိဂြိုဟ်နက်များဆိုပါ၊
 သို့သော် ပါဠိဘာသာအနေအားဖြင့် ရှင်းလင်းနေပြီးဖြစ်ပါလျက် မြန်မာ
 ပြန်ဆိုကာမှ စကားအဆက်အစပ်ရောယှက်ရှုပ်ထွေး၍ ရုတ်တရက်ဆိုလိုရင်း
 အဓိပ္ပါယ်သိရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ်သောကြောင့် အရှင်းဆုံးဝိဂြိုဟ်အနက်
 တခုကိုသာ နိဿယခန်း၌ရေးထားပါသည်။

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဧဝံ=ဤသို့အဘိဇ္ဈာအစရှိသော မနောက်သုံးပါးကို ကျူးလွန်ခြင်းအားဖြင့်၊ မနဿာ=ကြောင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ=သည်၊ တိဝိဓာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဧဝံ=ဤသို့ ငါဘုရားဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဝါ= ဤသို့ ဒုစွရိတ်ဆယ်ပါးကို လွန်ကျူးခြင်းအားဖြင့်၊ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟေတု=ကြောင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့အသင်မေးမြန်းသည့်အတိုင်း၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဇေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်။ ပ။ နိရယံ=သို့၊ ဥပပဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ကာယေန=ကြောင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာ=သည်၊ တိဝိဓာ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ [ထို့နောက် ယခင်စုန္ဒသုတ်စသည်ကိုကြည့်၍ “ဣဓ ဗြာဟ္မဏ ဧကဇ္ဇောပါဏာတိပါတံ ပဟာယ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ။ ပ။ အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယ ။ ပ။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရံ ပဟာယ။ ပ။ န စာရိတ္တံ အာပန္နိတာ ဟောတိ၊ ဧဝံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ တိဝိဓာ ကာယေန ဓမ္မစရိယာသမစရိယာ ဟောတိ” ဟုဖော်ဆိုပါ။] ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဧဝံ=ဤသို့ပါဏာတိပါတစသော ကာယကံသုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ကာယေန ဓမ္မစရိယာသမစရိယာ တိဝိဓာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဧဝံ=ဤသို့ ငါဘုရားဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဝါ=ဤသို့ သုစရိတ်ဆယ်ပါးကို ကျင့်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာဟေတု=ကြောင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့ အသင်လျှောက်ထားမေးမြန်းအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဇေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ကာယဿ။ ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီး) ဒသမံ။ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ကရဏကာယဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၂၂)၂-သာမညဝဂ်

၂၂၁။ ဤ၌ “ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ” ဝါကျအနက်ကို စာပိုဒ်(၂၁၁)ပဌမနိရယသဂ္ဂသုတ်ကြည့်၊ သို့သော် ဤသုတ်၌မူ “ပါဏာတိပါတံ ဟောတိ” နောက်၌ ပေယျာလမဖော်ရ။

၂၂၂။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဝိသတိယာ=နှစ်ဆယ်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရား
 တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ။ ပ။ ကတ
 မေဟိ=ကုန်သော၊ ဝိသတိယာ=သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=
 ကို၊ အာဘတံ=၍။ ပ။ နိက္ခိတ္တော=သနည်းဟူမူ) အတ္တနာ စ=ကိုယ်တိုင်
 ကလည်း၊ ပါဏာတိပါတီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=သူတပါးကိုလည်း၊
 ပါဏာတိပါတေ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်ခြင်း၌၊ (သတ္တဝါ၊ အသက်ကို
 သတ်မှု အကုသိုလ်စေတနာ၌) သမာဒပေတိ=လက်ခံနာယုကျင့်သုံးစေ၏
 ။ပ။ အတ္တနာ စ=လည်း၊ ပိသုဏဝါစော=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်း
 ကွဲပြားအောင်ပြုတတ်သော ကုန်းတိုက်စကားရှိသည်၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကား
 ပြောဆိုကြောင်း အကုသိုလ်စေတနာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=သူ
 တပါးကိုလည်း၊ ပိသုဏာယ= ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင်
 ပြုတတ်သော၊ ဝါစာယ=ကုန်းတိုက်စကား၌၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကား၏
 အကြောင်းရင်းအကုသိုလ်စေတနာ၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊
 ဖရသဝါစော=ကြမ်းတမ်းသောစကားရှိသည်၊ ဟောတိ= ၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊
 ဖရသာယ=ကြမ်းတမ်းသော၊ ဝါ=မိမိနှင့် သူတပါးကိုကြမ်းတမ်းအောင်
 ပြုကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါစာယ=စကား၌၊ ဝါ=စကား၏ အကြောင်းရင်း
 အကုသိုလ်စေတနာ၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊ သမ္ပပ္ပလာပီ=
 ပြန်ဖျင်းသောစကားကိုပြောဆိုတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊
 သမ္ပပ္ပလာပေ=ပြန်ဖျင်းသောစကားကိုပြောဆိုကြောင်း အကုသိုလ်စေတနာ
 ၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊ အဘိဇ္ဈာလု=များသော ဝိသမ
 လောဘရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊ အဘိဇ္ဈာယ=ဝိသမလောဘ
 တရား၌၊ (သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာ ဘဏ္ဍာကို ရှေ့ရှုကြံစည်တတ်သော
 ဝိသမလောဘ၌) သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာစ=လည်း၊ ဗျာပန္နစိတ္တော=
 ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သော ဒေါသမူစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ
 =လည်း၊ ဗျာပါဒေ=ဒေါသတရား၌၊ (စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
 ဒေါသတရား၌) သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=
 မှားယွင်းသောအယူရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ=
 မှားယွင်းသောအယူ၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဝိသတိယာ=သော၊

ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ ပ။ နိက္ခိတ္တော။ပ။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိယာ=ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၌၊ ဝါ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း၊ ကုသိုလ်တရား၌၊ သမာဒပေတိ=၏။ ပ။ အတ္တနာ စ=လည်း၊ အနဘိဇ္ဈာလု=များသော ဝိသမလောဘရှိသူမဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊ အနဘိဇ္ဈာယ=ဝိသမလောဘ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အလောဘတရား၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊ အဗျာပန္နစိတ္တော=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သော ဒေါသမူစိတ်ရှိသူမဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊ အဗျာပါဒေ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဒေါသတရား၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ အတ္တနာ စ=လည်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရဉ္စ=လည်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်၌၊ သမာဒပေတိ=၏။ပ။ သဂ္ဂေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=ပြီ)

၂၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိသာယ=သုံးဆယ်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ကို။ ပ။ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်း၌၊ သမနုညော စ=ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုမှုရှိသည်လည်း၊ ဝါ=သဘောတူသည်လည်း၊ ဟောတိ။ ပ။ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏိယာ=၌၊ သမနုညော စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။

၂၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စတ္တာရိသာယ=လေးဆယ်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပါဏာတိပါတာသယ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်ခြင်း၏၊ ဝဏ္ဏံ စ=ချီးမွမ်းစကားကိုလည်း၊ ဘာသတိ=၏၊ ပ။ သမ္ပပ္ပလာပဿ=၏၊ ဝဏ္ဏံ စ=ကိုလည်း၊ ဘာသတိ=၏၊ [သမ္ပပ္ပလာပါယ”ဟု ဣတ္ထိလိင်ရုပ် မရှိသင့်]။ပ။ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏိယာ=၏၊ ဝဏ္ဏံ စ=လည်း၊ ဘာသတိ=၏။ ပ။

၂၂၅-၂၂၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောသူသည်၊ ခတံ=တူးဖြိုထားအပ်သောဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်မရှိသော၊ ဥပဟတံ=ဖျက်ဆီးထားအပ်သောဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်မရှိသော၊ အတ္တာနံ=မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်၏၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၂၂၁)ကိုကြည့်၍ “ကတမေဟိ ဒသဟိ၊

ပါဏာတိပါတီ ဟောတိ၊ အဒိန္နာဒါယီ ဟောတိ။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော
 ဟောတိ၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဓတံ
 ဥပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ။ ဒသဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော
 အက္ခတံ အနုပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ၊ ပါဏာ
 တိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ။ ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ၊ ဣမေဟိ
 ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော အက္ခတံ အနုပဟတံ
 အတ္တာနံ ပရိဟရတိ။ ဤသို့ ပေယျာလဖော်ဆိုလေ၊ ထို၌ “အက္ခတံ=
 မတူးဖြိုအပ်သောဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ အနုပဟတံ=
 မဖျက်ဆီးအပ်သောဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ အတ္တာနံ=ကို။ပ။

ထို့နောက် စာပိုဒ်(၂၂၂)ကိုကြည့်၍ “ဝီသတိယာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ
 သမန္နာဂတော ဓတံ ဥပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ၊ ကတမေဟိ
 ဝီသတိယာ၊ အတ္တနာ စ ပါဏာတိပါတီ ဟောတိ။ ပ။ ပရဉ္စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ
 သမာဒပေတိ၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဝီသတိယာ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော
 ဓတံ ဥပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ။ ဝီသတိယာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ
 သမန္နာဂတော အက္ခတံ အနုပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ၊ ကတမေဟိ
 ဝီသတိယာ ၊ အတ္တနာ စ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ။ ပ။
 ပရဉ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမာဒပေတိ၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဝီသတိယာ
 ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော အက္ခတံ အနုပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ” ဟု
 ဖော်ဆိုပါ၊ ထို့နောက် “တိသာယ ဘိက္ခဝေ” ဆိုင်ရာ ပေယျာလကို
 စာပိုဒ် (၂၂၃)ကို ကြည့်၍လည်းကောင်း၊ “စတ္တာရိသာယ ဘိက္ခဝေ” ဆိုင်ရာ
 ပေယျာလကို စာပိုဒ်(၂၂၄)ကိုကြည့်၍လည်းကောင်း ဖော်ဆိုပါ။

၂၂၉-၂၃၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊
 သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော
 သူသည်၊ ကာယဿ=၏။ ပ။ ဥပပစ္စတိ=လားရောက်၏၊ [ထို့နောက်
 “ကတမေဟိ ဒသဟိ၊ ပါဏာတိပါတီ ဟောတိ။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော
 ဟောတိ၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဣဓ
 ကစ္စော ကာယဿ ဘောဒါ။ ပ ။ နိရယံ ဥပပစ္စတိ။ ဒသဟိ ဘိက္ခဝေ
 ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဣဓေကစ္စော ကာယဿ ဘောဒါ ပရံ မရိဏာ

သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ၊ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ” ဟုဖော်ပါ။ “ဝိသတိယာ၊ တိံသာယ၊ စတ္တာရိသာယ” တို့ဆိုရာ ပေယျာလများကိုလည်း ဤနည်းမှီ၍ဖော်လေ။

၂၃၃-၂၃၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသဟိ=ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောသူကို၊ ဗာလော=လူမိုက်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော= သိသင့်၏၊ ဝါ=သိနိုင်၏၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ၊ ပါဏာတိပါတိ ဟောတိ ။ပ။ သမန္နာဂတော=ကို၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသူတော်ကောင်းဟူ၍၊ ပေဒိ တဗ္ဗော=၏၊ ကတမေဟိ ဒသဟိ၊ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ=၏။ ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ သာမညဝဂ္ဂေါ=သာမညဝဂ်တည်း။

၂၃-ရာဂပေယျာလ

၂၃၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ အဘိညာယ=ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှါ၊ ဒသ=ဆယ်ပါး ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သနည်း ဟူမူ၊ အသုဘသညာ=အသုဘသညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၅၆) ပဌမသညာသုတ်ကြည့်]။ မရဏသညာ=ကိုလည်းကောင်း ။ပ။ နိရောဓသညာ=ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ အဘိညာယ=ငှါ၊ ဒသ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝေ တဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)

၂၃၈။ [အနိစ္စသညာ-စသည်တို့ကို စာပိုဒ် (၅၇)ဒုတိယသညာသုတ် ကြည့်] ဝိပုဗ္ဗကသညာ=ပြည်သွေးယိုကာ၊ ရွံဖွယ်ရာမသွေ ဖြစ်ပေါ်နေသော အသေကောင်ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ဖြစ်သော ဈာန်သညာကိုလည်းကောင်း၊ [ဤတပုဒ်သာထူးသည်]။ ပ။

၂၃၉။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ကိုလည်းကောင်း။ ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိ=ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေကဗ္ဗာ=ကုန်၏) [စာပိုဒ် (၁၁၃)

ပဌမအဓမ္မသုတ်လည်း[ကြည့်]

၂၄၀-၂၆၆။ ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ ပရိညာယ ဒသ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊
 ကတမေ ဒသ၊ အသုဘသညာ မရဏသညာ။ ပ။ နိရောဓသညာ၊
 ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ ပရိညာယ ဣမေ ဒသ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ(၁)။
 ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ ပရိညာယ ဒသ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ဒသ၊
 အနိစ္စသညာ အနတ္တသညာ။ ပ။ ဥဒ္ဓုမာတကသညာ။ ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ
 ပရိညာယ ဣမေ ဒသ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ (၂)။ ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ
 ပရိညာယ ဒသ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ဒသ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာ
 သင်္ကပ္ပေါ။ ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိ၊ ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ ပရိညာယ ဣမေ ဒသ
 ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ(၃)။ ဤသို့အားဖြင့် အဘိညာယပုဒ်ဆိုင်ရာ (၃)သုတ်ကို
 ကြည့်၍ ပရိညာယပုဒ်ဆိုင်ရာ(၃)သုတ်ကို ပေယျာလဖော်ရမည် ဖြစ်၏။
 ထို့အတူ ပရိက္ခယာယပုဒ်ဆိုင်ရာ(၃)သုတ်၊ ပဟာနာယပုဒ်ဆိုင်ရာ(၃)သုတ်
 စသည်တို့ကိုလည်း ပေယျာလဖော်ရာ၏။ ပရိညာယ, ပရိက္ခယာယ ပဟာ
 နာယ စသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို နဝကနိပါတ်အဆုံး၌ကြည့်ပါ။ ရာဂ
 ပေယျာလံ=ရာဂပေယျာလသည်။ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။

ဒသကနိပါတ်ပါဠိ=ဒသကနိပါတ်ပါဠိတော်သည်။ ဝါ=တရား
 ဆယ်မျိုး, ဆယ်မျိုးတို့၏ အပေါင်းအပုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာ အခန်း
 ပါဠိတော်သည်။ နိဋ္ဌိတာ=ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်ပြီ။

ကောဒသကနိပါတ်

၁-နိဿယဝဂ်

၁-ကိမတ္တိယသုတ်

၁။ ဤကောဒသကနိပါတ် အစပဌမ ငါးသုတ်သည် ဒသကနိပါတ်၏ အစပဌမငါးသုတ်နှင့် နာမည်နှင့်တကွ အားလုံးနီးပါးပင်တူ၏။ အနည်းငယ် ထူးသည်မှာ ဒသကနိပါတ်၌ နိဗ္ဗိဒါနှင့် ဝိရာဂကို တပုဒ်တည်းပေါင်းစပ်၍ အင်္ဂါတခုတည်း သတ်မှတ်ရေတွက်ရသောကြောင့် အင်္ဂါဆယ်ချက် (ဒသင်္ဂ) ဖြစ်၏။ ဤ၌ကား ကောဒသကနိပါတ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ နိဗ္ဗိဒါနှင့် ဝိရာဂကို တပုဒ်စီခွဲ၍ အင်္ဂါနှစ်ခုရေတွက်ရသောကြောင့် အင်္ဂါ တဆယ့် တချက်(ကောဒသင်္ဂ)ဖြစ်၏။ ဤမျှသာထူး၏။ အနက်မှာလည်း--

☞ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယာတာဘူတဉာဏဒဿနံ=အဖြစ်မှန်သဘော အတိုင်း သိမြင်သော တရုဏဝိပဿနာဉာဏ်သည်၊ နိဗ္ဗိဒတ္ထံ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ တို့၌ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝဝိပဿနာဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ နိဗ္ဗိဒါ နိသံသံ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝဝိပဿနာဟူသော အာနိသင်ရှိပါ၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုတော်မူပြီ) ဘန္တေ= မြတ်စွာဘုရား၊ နိဗ္ဗိဒါ ပန=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝ ဝိပဿနာသည်ကား၊ ကိမတ္တိယာ=အဘယ်မည်သော အကျိုးရှိပါသနည်း၊ ကိမာနိသံသာ=အဘယ်မည်သော အာနိသင်ရှိပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ နိဗ္ဗိဒါ=သည်၊ ဝိရာဂတ္တာ=ရုပ်နာမ် သင်္ခါရမှ ကင်းကွာလွန်မြောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ ဝိရာဂါနိသံသာ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ ကင်းကွာလွန်မြောက်ကြောင်း အရိယမဂ် ဟူသော အာနိသင်ရှိပါ၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားတော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဝိရာဂေါ ပန=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ ကင်းကွာ လွန်မြောက်ကြောင်း အရိယမဂ်သည်ကား၊ ကိမတ္တိယော=အဘယ်မည်သော အကျိုးရှိပါသနည်း၊ ကိမာနိသံသာ=အဘယ်မည်သော အာနိသင် ရှိပါ သနည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဝိရာဂေါ=သည်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ

ဒဿနတ္ထော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပစ္စဝေက္ခကာဉာဏ်အမြင်ဟူသော အကျိုးရှိပါ၏။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာနိသံသော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပစ္စဝေက္ခကာဉာဏ်အမြင်ဟူသော အာနိသင်ရှိပါ၏။ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။ ပရေန္တိ=ဖြစ်ပါကုန်၏။ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။ ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-ဗျသနသုတ်

၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို၊ အက္ခောသကော=ဆဲရေးတတ်၏၊ (အက္ခောသဝတ္ထုဆယ်မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးဖြင့်ဆဲရေးတတ်၏) ပရိဘာ သကော=ဆေးကိုပြု၍ခြိမ်းခြောက်တတ်၏၊ အရိယူပဝါဒေါ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို အန္တိမဝတ္ထုတို့ဖြင့်စွပ်စွဲတတ်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ယံ=အကြင် အကြောင်းအခွင့်အလမ်းကြောင့်၊ ဧကာဒသန္တံ=တဆယ့်တမျိုးကုန်သော၊ ဗျသနာနံ=တို့တွင်၊ [ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၈)အက္ခောသကသုတ်ကြည့်] ။ပ။ သိက္ခဝါ=ရဟန်းတို့၏ အဓိသီလသိက္ခာကိုသော်လည်း၊ ပစ္စက္ခာယ= ပယ်စွန့်၍၊ ဟိနာယ=ယုတ်နိမ့်သောလူ့အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တတိ= ပြန်လည်သွား၏။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ=တို့ကို၊ အက္ခောသကော=၏၊ ပရိဘာသကော=၏ ။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ယံ=ကြောင့်၊ ဧကာဒသန္တံ=ကုန်သော၊ ဗျသနာနံ=တို့တွင်၊ အညတရံ=သော၊ ဗျသနံ=သို့၊ န နိဂစ္ဆေယျ=မရောက်ရာ၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤမရောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ အဌာနံ=မဖြစ်နိုင်၊ မရှိနိုင်သော အကြောင်းတည်း၊ ဧသော ဩကာသော=ဤအခွင့်အလမ်းသည်၊ အနဝကာသော=မဖြစ်နိုင်၊ မရှိနိုင် သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဧကာ ဒသန္တံ=ကုန်သော၊ (ဗျသနာနံ=တို့တွင်၊ အညတရံ=သော၊ ဗျသနံ=သို့၊ န နိဂစ္ဆေယျ=မရောက်ရာသနည်းဟူမူ)။ ပ။ ဆဌံ။

၇-သညာသုတ်

၇။ [ဤသုတ်ကိုလည်း ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆) သမာဓိသုတ်အတိုင်း

အနက်ဆိုပါ။ ထူးသည်ကိုသာ အနက်ရေးအံ့၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်အာရုံကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌံ=မြင်အပ်ပြီ၊ သုတံ=ကြားအပ်ပြီ၊ မုတံ=ထိရောက်၍ သိအပ်ပြီ၊ ဝိညာတံ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့်သိအပ်ပြီ၊ ပတ္တံ=လက်ရောက်ရရှိအပ်ပြီ၊ ပရိယေသိတံ=ရှာမှီးအပ်ပြီ၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိစရိတံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် လှည့်လည်ကျက်စားအပ်ပြီ၊ ဝါ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ကြံစည်စဉ်းစားအပ်ပြီ၊ တတြာပိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသော အာရုံ၌လည်း၊ သညီ=သညာရှိသည်၊ န အဿ=မဖြစ်ရာ၊ [ဤကား အကျဉ်းချုပ်အနက်ပြန်ဆိုခြင်းတည်း၊ သရုပ် သကောင်ပေါ်လွင်အောင် အနက်ပြန်ဆိုလိုလျှင်—ယမ္ပိဒံ =အကြင်စူပါရုံ ကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌံ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်မြင်အပ်ပြီ၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်သဒ္ဓါရုံကိုလည်း၊ သုတံ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်ကြားအပ်ပြီ၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဗောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကိုလည်း၊ မုတံ=(ယာနု၊ ဇိဝှါ၊ ကာယဝိညာဏ်တို့ဖြင့်)ထိရောက်၍ သိအပ်ပြီ၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်ဓမ္မာရုံကိုလည်း၊ ဝိညာတံ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်အာရုံခြောက်ပါးကိုလည်း၊ ပတ္တံ=လက်ရောက် ရရှိအပ်ပြီ၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်အာရုံခြောက်ပါးကိုလည်း၊ ပရိယေသိတံ=ရှာမှီး အပ်ပြီ၊ ယမ္ပိဒံ=အကြင်အာရုံခြောက်ပါးကိုလည်း၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိစရိတံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် လှည့်လည်ကျက်စားအပ်ပြီ။ ဝါ= အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ကြံစည်စဉ်းစားအပ်ပြီ၊ တတြာပိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသော အာရုံ၌လည်း၊ သညီ=သညာရှိသည်၊ န အဿ=မဖြစ်ရာ၊ ထို့နောက် ဒသကနိပါတ်အတိုင်းအနက်ဆိုလေ။

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ (မြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော်မူပြီးရာထိုအခါ၌) အာယသ္မာ အာနန္ဒော= အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဘာသိတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်သော တရား စကားတော်ကို၊ အဘိနန္ဒိတွာ=လွန်စွာနှစ်သက်၍၊ အနုမောဒိတွာ=အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ [ထို့နောက် ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇) သာရိပုတ္တသုတ်လည်း ကြည့်]

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယတြ=အကြံကြောင့်၊ ယဒိဒံ အဂ္ဂပဒံ=အကြင်

မြတ်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တသ္မိံ အဂ္ဂပဒသ္မိံ=ထိုမြတ်သော နိဗ္ဗာန်၌၊ သတ္ထုဇေဝ=ဆရာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏လည်းကောင်း၊ သာဝကဿ စ=တပည့်အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏လည်းကောင်း၊ အတ္ထေန=အနက်တခုနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ=အတူတကွ) အတ္ထော=အနက်တခုသည်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနေန=သဒ္ဓါတခုနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ=အတူတကွ)ဗျဉ္ဇနံ=သဒ္ဓါတခုသည်လည်းကောင်း၊ သံသန္တိဿတိ နာမ=နှီးနှောတိုက်ဆိုင်မိပါပေ၏၊ သမေဿတိ နာမ=ညီညွတ်ပါပေ၏၊ နဝိဂ္ဂယိဿတိ နာမ=ဆန့်ကျင်ဘက် မယူအပ်ပါပေစွာ၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ပါပေစွာ၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုနှီးနှောတိုက်ဆိုင်ကိုက်ညီနေခြင်းသည်) အတ္ထရိယံ=လက်ဖျစ်မတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုနှီးနှောတိုက်ဆိုင်ကိုက်ညီနေခြင်းသည်) အဗျူတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာ ဖြစ်ပါပေစွာ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဣဒါနိ=ယခုပင်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရား အံထံတော်သို့၊ ဥပသကံမိတွာ=သွားရောက်၍၊ ဧတမတ္ထံ=ဤအနက်သဘောကို၊ အပုစ္ဆိံ=မေးလျှောက်ခဲ့ပါပြီ၊ အာယသ္မာသာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဗျာကရောတိ သေယျထာပိ=ဖြေဆိုသကဲ့သို့၊ တထာ=ထိုအတူ၊ ဘဂဝါပိ=မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ မေ=တပည့်တော်အား၊ ဧတေဟိ အက္ခရေဟိ=ထိုအက္ခရာတို့ဖြင့်ပင်၊ (အရှင်သာရိပုတြာ ဖြေကြားတော်မူအပ်သော ထိုအက္ခရာတို့ဖြင့်ပင်) ဧတေဟိ ပဒေဟိ=ထိုပုဒ်တို့ဖြင့်ပင်၊ ဧတေဟိ ဗျဉ္ဇနေဟိ=ထိုဝါကျတို့ဖြင့်ပင်၊ ဧတမတ္ထံ=ဤအနက်သဘောကို၊ ဗျာကာသိ=ဖြေကြားတော်မူခဲ့ပြီ။ပ။ သတ္တမံ။

၈-မနသိကာရသုတ်

၈။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ယထာ=အကြင်သမာဓိကိုရခြင်းကြောင့်၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) စက္ခု=စက္ခုပသာဒကို၊ န မနသိကရေယျ=နှလုံးမသွင်း မဆင်ခြင်ရာ၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ န မနသိကရေယျ=နှလုံးမသွင်းမဆင်ခြင်ရာ၊ သောတံ=သောတပသာဒကို၊ န မနသိကရေယျ=ရာ၊ သဒ္ဓံ=အသံ သဒ္ဓါရုံကို။ ပ။ ယာနံ=ယာနပသာဒကို။ ပ။ ဂန္ဓံ=အနံဂန္ဓာရုံကို။ ပ။ ဇိဝံ=ဇိဝာပသာဒကို။ ပ။ ရသံ=အရသာ ရသာရုံကို။ ပ။ ကာယံ=

ကာယပသာဒကို။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို။ ပ။ ပထဝီ=
 မြေကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=မြေကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသောဈာန်ကို၊ (စတုက္က
 ပဉ္စကဈာန်ကို) ။ပ။ အာပံ=ရေကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=ရေကသိုဏ်းကို အာရုံ
 ပြုသော ဈာန်ကို။ ပ။ တေဇံ=မီးကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=မီးကသိုဏ်းကို အာရုံ
 ပြုသော ဈာန်ကို၊ ဝါယံ=လေကသိုဏ်းကို၊ ဝါ=လေကသိုဏ်းကို အာရုံ
 ပြုသော ဈာန်ကို၊ န မနသိကရေယျ=ရာ။

အာကာသာနဉ္စာယတနံ=အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို၊ ဝါ=ကို၊
 [ဤပုဒ် အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၁)အနုပုဗ္ဗနိရောဓ
 သုတ် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ (၁၄၅)ကြည့်ဆိုပါ] န မနသိကရေယျ=ရာ၊
 ဝိညာဏဉ္စာယတနံ=ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို၊ ဝါ=ကို။ ပ။ အာကိဉ္စညာ
 ယတနံ=အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို၊ ဝါ=ကို။ ပ။ နေဝသညာနာသညာယ
 တနံ=နေဝသညာနာသညာယတနတရားကို၊ ဝါ=ကို။ ပ။ ဣဓလောကံ=
 ဤပစ္စုပ္ပန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်ကို။ ပ။ ပရလောကံ=နောင်
 တမလွန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်ကို၊ န မနသိကရေယျ
 =ရာ၊ ယမ္ဗိဒံ=အကြင်အာရုံကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌံ=ပြီ၊ သုတံ=ပြီ။ ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊
 အနုဝိစရိတံ=ပြီ၊ တမ္ဗိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသောအာရုံကိုလည်း၊ နမနသိကရေယျ
 =ရာ၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ မနသိကရေယျ စ=နှလုံးသွင်းလျက်ပင်
 နေရာပါ၏၊ (သဝိတက္ကသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းလျက်ပင် နေရာပါ၏၊)
 ဘိက္ခုနော=ရဟန်းမှာ တထာရူပေါ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုစက္ခုသောတ
 စသည်ကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု မရှိသော်လည်း ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှုတခု
 ရှိနေသည်သာ ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော) သမာဓိပဋိလာဘော=သမာဓိကို
 ရခြင်းသည်၊ သိယာ နုခေါ=ဖြစ်နိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
 မေးလျှောက်ပြီ)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယထာ=အကြင်သမာဓိကိုရခြင်းကြောင့်၊ (ဘိက္ခု
 =သည်) စက္ခု=ကို၊ န မနသိကရေယျ=ရာ ။ပ။ ပန=လည်း၊ မနသိကရေယျ
 စ=ပါ၏၊ ဘိက္ခုနော=မှာ၊ တထာရူပေါ=သော၊ သမာဓိပဋိလာဘော=သည်၊
 သိယာ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားတော်မူပြီ)။ ပ။
 [ဒသကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆)သမာဓိသုတ် (ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ ၂၇၅)လည်း

[ကြည့်] အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မနသိကရောတိ=ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်း၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ မနသိကရောတိ=ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းသနည်းဟူမူ) ယဒိဒံ=အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော=၏။ ပ။ နိရောဓော=၏၊ နိဗ္ဗာန်=၏၊ ဧတံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်၊ သန္တံ=၏၊ ဧတံ=သည်၊ ပဏီတံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (မနသိကရောတိ=ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်း၏) အာနန္ဒ=နှာ၊ ယထာ=အကြင်သမာဓိကိုရခြင်းကြောင့်၊ စက္ခု=ကို၊ န မနသိကရေယျ။ ပ။ ပန=လည်း၊ မနသိကရေယျ စ=ပါ၏၊ ဘိက္ခုနော=မှာ၊ တထာရူပေါ=သော၊ သမာဓိပဋိလာဘော=ဖလသမာပတ်သမာဓိကိုရခြင်းသည်၊ ဧဝံ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ သန္တပဏီတစသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့်) သိယာ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)အဋ္ဌမံ။

၉-သဒ္ဓသုတ်

၉။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နာတိကော=နာတိကရွာ၌၊ ဂိဇ္ဇကာဝသထေ=အုတ်ပြာသာဒ်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=တို့အခါ၌၊ အာယသ္မာ သဒ္ဓေါ=အရှင်သဒ္ဓသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ ပ။ အာယသ္မန္တံ သဒ္ဓံ=အရှင်သဒ္ဓကို၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ)

သဒ္ဓံ=သဒ္ဓ၊ အာဇာနိယဈာယိတံ=အာဇာနည်သိန္နောမြင်း၏ ကြံတွေးစူးစားနည်းကို၊ (အကြောင်းဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်ကိုသိသော သိန္နောမြင်း၏ ကြံတွေးစူးစားပုံ စူးစားနည်းကို) ဝါ=အာဇာနည်သိန္နောမြင်း၏စူးစားနည်းအတိုင်း၊ (တွဲ=သင်သည်) ဈာယ=ကြံတွေးစူးစားလော၊ ဓဠကံဈာယိတံ=မြင်းကြမ်းမြင်းရိုင်း၏ ကြံတွေးစူးစားနည်းကို၊ ဝါ=နည်းအတိုင်း၊ မာ ဈာယ=မကြံတွေး မစူးစားလင့်၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ= အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဓဠကံဈာယိတံ=မြင်းကြမ်းမြင်းရိုင်း၏ ကြံတွေးစူးစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

သဒ္ဓံ=သဒ္ဓ၊ ပဟိ=အကျယ်တဝင့်ဟောပြုရသော်ကား၊ အဿဓဠကော

=မြင်းကြမ်းမြင်းရိုင်းသည်၊ ဒေါဏီယာ=စားကျင်း(စားခွက်)၏ အနီး၌၊
 ဗဒ္ဒေါ=ချည်နှောင်ထားအပ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ယဝသံ
 ယဝသန္တိ=မြက်၊မြက်ဟူ၍၊ ဈာယတိ=ကြံတွေးရုစား၏၊ [ယာသော တု
 ယဝသော စာထ။ အဘိဓာန်(၆၀၂)ဂါထာနှင့်အညီ နွားစားမြက်ကို
 ယဝသဟုခေါ်၏] ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့
 မြက်၊မြက်ဟူ၍ကြံတွေးရုစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

သဒ္ဒ=သဒ္ဒ၊ ဟိ(ယသွာ)=အကြံကြောင့်၊ အဿဓဠကံဿ=မြင်း
 ရိုင်း၏၊ ဝါ=မြင်းရိုင်းသည်၊ ဒေါဏီယာ=၌၊ ဗဒ္ဒဿ=ချည်နှောင်အပ်သည်၊
 (သမာနဿ=ဖြစ်လသော်) [တနည်း-ဒေါဏီယာ=၌၊ ဗဒ္ဒဿ=ချည်နှောင်
 အပ်သော၊ အဿဓဠကံဿ=မြင်းရိုင်း၏] ဧဝံ=ဤသို့ကြံတွေးရုစား
 ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ကြံတွေးရုစားခြင်းသည်၊
 နဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ) အဇ္ဇ=ယနေ့၊ အဿဒမ္မသာရာသိ=မြင်းရိုင်း
 သင်ဆရာသည်၊ (ယဉ်အောင် ဆုံးမလေ့ကျင့်ပေးသင့်သော မြင်းတို့ကို
 သင်ပေးသော မြင်းဆရာသည်) ဝါ=မြင်းမောင်းသွားသည်၊ ဝါ=မြင်းထိန်း
 သည်၊ မံ=ငါ့ကို၊ ကိံ=အဘယ်မည်သော၊ ကာရဏံ=လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊
 ကာရေဿတိ နုခေါ=ပြုလုပ်စေလတ္တံ့နည်း၊ ဝါ=ပြုလုပ်ခိုင်းလတ္တံ့နည်း၊
 အဟံ=ငါသည်၊ အဿ=ထိုမြင်းရိုင်းသင်ဆရာ၏၊ ကိံ=အဘယ်အလုပ်ကို၊
 ပဋိကရောမိ=ပြုလုပ်ပေးရအံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ကြံတွေးရုစားခြင်းသည်၊
 (နဟောဟိ=မဖြစ်၊ တသွာ=ထိုသို့၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့မြက်မြက်
 ဟူ၍ ကြံတွေးရုစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) သော=ထိုမြင်းရိုင်းသည်၊
 ဒေါဏီယာ=၌။ ပ။ ဈာယတိ=၏။

သဒ္ဒ=သဒ္ဒ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဈော=
 အချို့သော၊ ပုရိသဓဠကော=ယောက်ျားရိုင်းသည်၊ အရညဂတောပိ=
 တော၌ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခမူလဂတောပိ=သစ်ပင်အနီး
 ၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရဂတောပိ=ဆိတ်ငြိမ်သော
 ကျောင်း၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းကောင်း၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)
 ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတေန=ကာမရာဂသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေ
 အပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ကာမရာဂရှိသော၊ ကာမရာဂ

ပရေတေန=ကာမရာဂသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊
ဝိဟရတိ=နေ၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ဥပ္ပန္နဿ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမ
ရာဂဿ=ကာမရာဂ၏၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ စွဲမက်ခြင်းသဘော၏၊
နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော
အသုဘပဋ္ဌမဈာန်၊ ဝိပဿနာ၊ အရဟတ္တမဂ်တရားကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်
သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ။

သော=ထိုယောက်ျားရိုင်းသည်၊ ကာမရာဂံယေဝ=ကာမရာဂကိုသာ
လျှင်၊ အန္တရံ=စိတ်အစဉ်အတွင်း၌၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ဝါ=ထား၍၊ ဈာယတိ
=ကြံတွေးရှုစား၏၊ ပဇ္ဇာယတိ=ထိုကျိရွေ့လျား များပြားစွာ ကြံတွေးရှုစား၏၊
နိဇ္ဈာယတိ=အကြားမလပ် တဆက်စပ်တည်း ကြံတွေးရှုစား၏၊ အဝဇ္ဇာ
ယတိ=အယုတ်တမာ၊ အောက်ကျစွာ ကြံတွေးရှုစား၏၊ ဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိ
တေန=ဒေါသသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွ
သောင်းကျန်းသော ဒေါသရှိသော၊ ဗျာပါဒပရေတေန=ဒေါသသည် အစဉ်
လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=၏။ ပ။ အဝဇ္ဇာယတိ=၏၊
ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌိတေန=ထိနမိဒ္ဓသည် ထကြွလွမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်
သော၊ ဝါ=သော၊ ထိနမိဒ္ဓပရေတေန=ထိနမိဒ္ဓသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော
။ ပ။ [ဤဝါကျများ အပြည့်အစုံအနက်ပြန်ဆိုပုံကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၃)
သင်္ဂါရဝသုတ်နိဿယကိုနည်းမိုးဆိုပါ] ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စပရိယုဋ္ဌိတေန=ဥဒ္ဓစ္စ
ကုက္ကုစ္စသည် ထကြွလွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော။ ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ
ပရိယုဋ္ဌိတေန=ဝိစိကိစ္ဆာသည် ထကြွလွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊
ဝါ=သော၊ ဝိစိကိစ္ဆာပရေတေန=ဝိစိကိစ္ဆာသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊
စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ဥပ္ပန္နာယ=
ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ=ဝိစိကိစ္ဆာ၏၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်
သိက္ခာစသည်တို့၌ သို့လောသို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းသဘော၏၊
နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော
ဓမ္မဝဝတ္ထာနနှင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကို) [ဓမ္မဝဝတ္ထာနအဖွင့်ကို ယခင်
သင်္ဂါရဝသုတ်ကြည့်] ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊
သော=ထိုယောက်ျားရိုင်းသည်၊ ဝိစိကိစ္ဆယေဝ=ကိုသာလျှင်၊ အန္တရံ=စိတ်

အစဉ်အတွင်း၌၊ ကတွာ=၍၊ ဈာယတိ။ပ။

သော=ထိုယောက်ျားရိုင်းသည်၊ ပထဝိမ္မိ=ပထဝီကသိဏဈာန်ကိုလည်း၊ (မြေကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာကိုလည်း) နိဿာယ=မှီတွယ်တပ်မက်၍၊ ဈာယတိ=ကြံတွေးစူးစား၏၊ အာပမ္မိ=အာပေါကသိဏဈာန်ကိုလည်း၊ (ရေကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာကိုလည်း) နိဿာယ=မှီတွယ်တပ်မက်၍၊ ဈာယတိ=၏၊ တေဇမ္မိ=တေဇောကသိဏဈာန်ကိုလည်း၊ (မီးကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာကိုလည်း။ ပ။ ဝါယမ္မိ=ဝါယောကသိဏဈာန်ကိုလည်း၊ (လေကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာကိုလည်း)။ ပ။ အာကာသာနဉ္စာယတနမ္မိ=အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကိုလည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ဆိုလိုပါက ယခင် မနသိကာရသုတ်အတိုင်းဆိုပါ] ။ပ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနမ္မိ=ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကိုလည်း။ ပ။ အာကိဉ္စညာယတနမ္မိ=အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကိုလည်း။ ပ။ နေဝသညာနာသညာယတနမ္မိ=နေဝသညာနာသညာယထနတရားကိုလည်း၊ ဝါ=လည်း။ ပ။

ဣလောကမ္မိ=ဤပစ္စုပ္ပန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်ကိုလည်း ။ပ။ ပရလောကမ္မိ=နောင်တမလွန်လောက၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်ကိုလည်း၊ နိဿာယ=၍၊ ဈာယတိ=၏၊ ယမ္မိဒံ=အကြင်အာရုံကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌံ=မြင်အပ်ပြီ။ ပ။ တမ္မိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသောအာရုံကိုလည်း၊ နိဿာယ=မှီတွယ်တပ်မက်၍၊ ဈာယတိ=ကြံတွေးစူးစား၏၊ သဒ္ဓ=သဒ္ဓ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ကာမရာဂဈာပါဒစသည်ကို စိတ်အစဉ်အတွင်း၌ထား၍ ကြံတွေးစူးစားခြင်း၊ ဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာ၊ ဒိဋ္ဌသုတစသော အာရုံကို မှီတွယ်တပ်မက်၍ ကြံတွေးစူးစားခြင်းအားဖြင့်) ပုရိသဓဠကံဈာယိတံ=ယောက်ျားရိုင်း၏ ကြံတွေးစူးစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သဒ္ဓ=သဒ္ဓ၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ အာဇာနိယဈာယိတံ=အာဇာနည်၏ တွေးကြံစူးစားနည်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓ=သဒ္ဓ၊ ဟိ=အကျယ်တဝင့် ဟောကြားရသော်ကား၊ ဘဒြော=ကောင်းသော၊ အဿာဇာနိယော=အာ

ဇာနည်သိန္ဓောမြင်းသည်၊ ဒေါဏီယာ=ဌ၊ ဗဒ္ဒေါ=သည်၊ (သမာနော=သော်) ယဝသံ ယဝသန္တိ=မြက်၊မြက်ဟူ၍၊ န ဈာယတိ=မကြံတွေး မရှုစား၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ မြက်၊မြက်ဟူ၍ မကြံတွေး မရှုစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ သဒ္ဒ=သဒ္ဒ၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြင့်ကြောင့်၊ ဘဒြဿ=ကောင်းသော၊ အဿာဇာနိယဿ =၏၊ ဝါ=သည်၊ ဒေါဏီယာ=ဌ၊ ဗဒ္ဒဿ=သည်၊ (သမာနဿ=သော်) [တနည်း-ဒေါဏီယာ=ဌ၊ ဗဒ္ဒဿ=ချည်နှောင်ထားအပ်သော၊ အဿာဇာနိယဿ=၏] ဧဝံ=ဤသို့ ကြံတွေးရှုစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ကြံတွေးရှုစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ)။ ပ။ ပဋိကရောမိ=အံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ကြံတွေးရှုစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) (တသ္မာ=ထိုသို့ မြင်းရိုင်းသင်ဆရာ၏ အလိကျလုပ်ငန်းကိစ္စပြုလုပ်ရေးကို ကြံတွေးနေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ မြက်၊ မြက်ဟူ၍ မကြံတွေး မရှုစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏)

သော=ထိုအာဇာနည်သိန္ဓောမြင်းသည်၊ ဒေါဏီယာ=ဌ၊ ဗဒ္ဒေါ=သည်၊ (သမာနော=သော်) ယဝသံ ယဝသန္တိ=၍၊ န ဈာယတိ=စား၊ သဒ္ဒ=သဒ္ဒ၊ ဟိ=ထိုဖြစ်ရပ် အမှန်ပင်ဖြစ်၏၊ ဘဒြော=ကောင်းသော၊ အဿာဇာနိယော =သည်၊ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ=(ကြွေးယူသူက) ကြည့်ရှုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဗန္တံ=အချုပ်အနှောင်ကို၊ ဝါ=နှောင်ကြီး နှောင်အိမ်ကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ=(ချုပ်နှောင်ခံရသူက) ကြည့်ရှုသကဲ့ သို့လည်းကောင်း၊ ဇာနိံ=ပစ္စည်းဥစ္စာဆုံးရှုံးခြင်းကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ =(ဆုံးရှုံးခံရသူက) ကြည့်ရှုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကလိံ=ကြီးမားသော အပြစ်ကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ=(ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက) ကြည့်ရှုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ပတောဒဿ=နှင်တံကြိမ်လုံး၏၊ အဇ္ဈော ဟရဏံ=မိမိထံသို့ ဆောင်ပို့ကျရောက်လာခြင်းကို၊ သမနုပဿတိ= ကြည့်ရှု၏။

သဒ္ဒ=သဒ္ဒ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘဒြော=သူတော်ကောင်းဖြစ်သော၊ ပုရိသာဇာနိယော=ယောက်ျားအာဇာနည်သည်၊ အရညဂတောပိ=လည်း ကောင်း ။ပ။ သုညာဂါရဂတောပိ=ကောင်း၊ (သမာနော=သော်) ကာမ

ရာဂပရိယုဋ္ဌိတေန=သော၊ ကာမရာဂပရေတေန=သော၊ စေတသာ=ဖြင့်၊
 န ဝိဟရတိ=နေသည်မဟုတ်။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ ပဇာ
 နာတိ=သိ၏။ ပ။ သော=ထိုယောက်ျားအာဇာနည်သည်၊ ပထဝီ=ကို၊
 နိဿာယ=၍၊ နေဝ ဈာယတိ=မကြံတွေး မရွေး၊ အာပံ=ကို၊ နိဿာယ=၍၊
 န ဈာယတိ=မကြံတွေး မရွေး ။ပ။ တမ္ဗိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသော အာရုံ
 ကိုလည်း၊ နိဿာယ=၍၊ န ဈာယတိ=စား၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဈာ
 ယတိ စ=ရွေးနေသည်သာတည်း၊ (ဖလသမာပတ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရွေး
 နေသည်သာတည်း)

သဒ္ဓ=သဒ္ဓ၊ စ ပန=ဆက်လက်၍ အထူးဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊
 ဧဝံ=ဤသို့၊ ဈာယိ=ရွသော၊ ဘဒြိ=ကောင်းသော၊ ပုရိသာဇာနိယံ=
 ယောက်ျားအာဇာနည်ကို၊ သဏ္ဍန္တာ=သိကြားမင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊
 သဗြဟ္မကာ=ဗြဟ္မာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ သပဇာပတိကာ^၁=ပဇာပတိ
 နတ်မင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ အာရကာဝ=အဝေး
 ကပင်၊ ဝါ=အဝေးက နေကုန်လျက်ပင်၊ နမဿန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်၏၊
 (ကိန္တိ=အဘယ်သို့လျှောက်ထားကြကုန်၍၊ နမဿန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်သနည်း
 ဟူမူ)

[ဂါထာ] ပုရိသာဇည=အာဇာနည်ယောက်ျား၊ (မယံ=အကျွန်ုပ်တို့
 သည်) တေ=အရှင်အား၊ နမော=ရှိခိုးခြင်းကို၊ (ကရောမ=ပြုကြပါကုန်၏)
 ပုရိသုတ္တမ=မြတ်သောယောက်ျား၊ (မယံ=တို့သည်) တေ=အား၊ နမော=ကို၊
 (ကရောမ=၏) တွံ=အရှင်သည်၊ ယံ=အကြင်အာရုံကို၊ (အကြင်နိဗ္ဗာန်
 အာရုံကို) နိဿာယ=မှီငြမ်းသမှု အာရုံပြု၍။ ဈာယသိ^၂=ရွေးနေ၏။

၁။ သပဇာပတိကာ အာရကာဝ နမဿန္တိ။ ။သပဇာပတိကာတိ
 သဒ္ဓိ ပဇာပတိနာ ဒေဝရာဇေန။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊ နာ-၂၇၃။
 ဓန္ဒဝဂ္ဂသံယုတ်စာပိုဒ်(၇၉)ဓန္ဒနိယသုတ်အဖွင့်အတိုင်း ပဇာပတိနတ်မင်းဟု
 အနက်ပြန်ဆိုသည်။ “အာရကာဝ နမဿန္တိ” စကားအရ ဗြဟ္မာတို့က
 အဝေးကလှမ်းရှိခိုးပုံကို ထိုဌ်ပင်ကြည့်ပါ။

၂။ ယမ္ဗိ နိဿာယ ဈာယသိ(ဈာယတိ)။ ။ ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်

(ဖလသမာပတ်ဝင်စားနေ၏) ယဿ=ယင်းသို့၊ ရှုစားနေသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သော၊ တေ=အရှင်၏၊ တံ=ထိုအာရုံကို၊ (ထိုနိဗ္ဗာန်အာရုံကို) မယံ= အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ နာဘိဇာနာမ=မသိပါကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ လျှောက်ထား ကြကုန်၍၊ (နမဿန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်၏)

ပါဠိတော်နှင့် ယခင်သံယုတ်ပါဠိတော်၌ မဇ္ဈိမပုရိသံသိဝိဘတ်ဖြင့် “ဈာယ သိ” ဟု တုမှယောဂကြိယာပါဠိရှိ၏။ ထေရဂါထာပါဠိတော် (၃၅၃)နှင့် ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊ နှာ-၄၅၅-၌မူ ပဌမပုရိသံဖြစ်သော တိဝိဘတ် ဖြင့် “ဈာယတိ” ဟု နာမယောဂကြိယာပါဠိရှိ၏။ သူ့ကြိယာနှင့် သူ ဆီလျော်အောင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူနိုင်သည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် ထို ကြိယာနှစ်မျိုးလုံးပင် သင့်လျော်သောပါဠိဖြစ်နိုင်ပါ၏။ သို့သော် စဉ်းစား ဖွယ် ရှိသေးသည်ကား-

“ယမ္ပိ နိဿာယာတိ ယံ နုခေါ အာရမ္မဏံ နိဿာယ အာရမ္မ ဈာယ တိတိ နာဘိဇာနာမာတိ ပုထုဇ္ဇနဘာဝေန ဗြဟ္မာနော ဧဝမာဟံသု” ဟူ၍ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ “နုခေါ” ဟူသောသဒ္ဓါသည် ဂါထာဝယ် “ယမ္ပိ” ၌ ပီသဒ္ဓါ၏အဖွင့်ဖြစ်သင့်၏။ ယခုတွေ့ရှိရသော “ယံ” ဟူသော အနိယမဝါစကသဗ္ဗနာမ်ပုဒ်သည် ထို “နုခေါ” သဒ္ဓါနှင့် လည်းကောင်း၊ နုခေါသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူသော ထို ပီသဒ္ဓါနှင့်လည်းကောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆီလျော်ခြင်းမရှိပါ။ ထိုအနိယမ “ယံ” သဒ္ဓါ၏နေရာ၌ ပုစ္ဆာဝါစက “ကိ” သဒ္ဓါ၏ ကာရိယဖြစ်သော “ကံ” သဒ္ဓါရှိခဲ့လျှင် နုခေါ သဒ္ဓါ၊ ပီသဒ္ဓါတို့နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆီလျော်၏။ ထို့ကြောင့် ပုစ္ဆာဝါစက “ကံ” သဒ္ဓါဖြင့် ဂါထာ၌ “ကမ္ပိ” ဟုလည်းကောင်း၊ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ ၌ “ကံနုခေါ” ဟုလည်းကောင်း ပါဠိရှိစေသင့်၏။ ထိုပုစ္ဆာဝါစကပါဠိဖြင့် ဂါထာအနက်မှာ -

(အယံပုရိသာဧညော=ဤအာဇာနည်ယောက်ျားသည်) ကံ= အဘယ် အာရုံကို၊ နိဿာယ=မှီတွယ်သမှု အာရုံပြု၍၊ ဈာယတိပိ(ဈာယတိနုခေါ)= ရှုစားနေလေသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ယဿ=ယင်းသို့၊ ရှုစားသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သော၊ တေ=အရှင်၏၊ (အာရမ္မဏံ=အာရုံကို၊ မယံ=အကျွန်ုပ်တို့သည်)

[ဤဂါထာ၌ “ယမ္ပိ” ၌ ပိသဒ္ဒါ အနက်မရှိ နိပါတ်ကြံပါ။ ဤ နေရာမျိုး၌ ယဿပုဒ်ကို အနိယမ ပြုလုပ်၍ ထိုအနိယံမ၏နိယမကို ထည့်စွက်ပြီး အနက်ပြန်ဆိုးရိုးထုံးစံရှိတတ်၏။ ယင်းသို့ပြန်ဆိုလိုလျှင် စတုတ္ထပါဒကစ၍-

တွံ=အရှင်သည်။ ယံ=အကြင်အာရုံကို၊ နိဿာယ=၍၊ ဈာယသံ=၏။ ယဿ တေ=အကြင်အရှင်၏။ တံ=ထိုအာရုံကို၊ မယံ=တို့သည်။ နာဘိ ဇာနာမ=ကုန်၊ ပုရိသာဇေည=အာဇာနည်ယောက်ျား၊ (မယံ=တို့သည်) တဿ တေ=ထိုအရှင်အား၊ နမော=ရှိခိုးခြင်းကို၊ (ကရောမ=ပြုပါကုန်၏) ပုရိသုတ္တမ =မြတ်သောယောက်ျား၊ (မယံ) တဿ တေ=ထိုအရှင်အား၊ နမော=ကို၊ (ကရောမ) ဣတိ=၍၊ (နမဿန္တိ)။ ဤသို့အနက်ပြန်ဆိုလိုကပြန်ဆိုပါ။ သို့သော် စကားပြောစဉ်အတိုင်း ပဌမပါဒ အာလုပ်ပုဒ်ကစ၍ ပြန်ဆိုခြင်းက ပိုကောင်း၏။]

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာံ သဒ္ဒေါ=အရှင်သဒ္ဓသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီး၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ= လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကထံ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဈာယံ=ရုစားသော၊ ဘဒြော=သူတော်ကောင်းဖြစ်သော၊ ပုရိသာဇာနိယော=ယောက်ျားအာဇာနည်သည်၊ ပထဝီ=ကို နိဿာယ= မှီ တွယ်တပ်မက်၍၊ နေဝ ဈာယတိ= မရုစားသနည်း၊ အာပံ=ကို၊ နိဿာ ယ=၍၊ နဈာယတိ=သနည်း။ ပ။ ပရလောကံ=ကို၊ နိဿာယ=၍၊ န ဈာယတိ=နည်း၊ ယမ္ပိဒံ=ကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌံ=ပြီး။ ပ။ တမ္ပိ=လည်း၊ နိဿာယ=၍၊ န ဈာယတိ=မရုစားသနည်း၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဈာယတိ စ=ရုစား နေသည်သာဖြစ်သနည်း၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ စ ပန=ဆက်လက်၍

နာဘိဇာနာမ=မသိပါကုန်၊ [အဘယ်ကိုအာရုံပြု ရုစားနေတယ်ဆိုတာကို အကျွန်ုပ်တို့ မသိကြပါကုန်ဟုဆိုလို၏] ဤသို့အနက်ပြန်ဆိုပါက ပိသဒ္ဒါ အပိုမဟုတ်၍ အနက်ရှိသည်သာမက ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်လည်း တထပ်တည်းတူညီ၏ဟု စဉ်းစားမိပေသည်။

အထူးလျှောက်ထားဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ အဘယ်ပုံ
 အားဖြင့်၊ ဈာယိ=ရှုစားသော၊ စာဒြ=သူတော်ကောင်းဖြစ်သော၊ ပုရိသာ
 ဇာနိယံ=ကို၊ သဏ္ဍန္တာ=ကုန်သော၊ သဗြဟ္မကာ=ကုန်သော၊ သပဇာပတိကာ
 =ကုန်သော၊ ဒေဝါ=တို့သည်၊ “နမော တေ ။ ပ ။ ဈာယသိတိ=နမော
 တေ ။ ပ။ ဈာယသိ” ဟုလျှောက်ထား၍၊ အာရကာဝ=ပင်၊ နမဿန္တိ=
 ရှိခိုးကြပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ)

သဒ္ဒ=သဒ္ဒ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘဒြဿ=သော၊ ပုရိသာ
 ဇာနိယဿ=ယောက်ျားအာဇာနည်၏၊ ပထဝိယံ=မြေကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံ
 ၌၊ ပထဝိသညာ=မြေကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံ၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်၌
 အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်သညာသည်၊ ဝိဘူတာ=ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ
 =ဖြစ်၏၊ အာပသ္မိံ=ရေကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံ၌၊ အာပေါသညာ=ရေကသိုဏ်း
 နိမိတ်အာရုံ၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်
 သညာသည်၊ ဝိဘူတာ=ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ=၏၊ တေဇသ္မိံ=မီးကသိုဏ်း
 နိမိတ်အာရုံ၌၊ တေဇောသညာ=မီးကသိုဏ်း နိမိတ်အာရုံ၌ဖြစ်သော စတုက္က
 ပဉ္စကဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်သညာသည်၊ ဝိဘူတာ=သည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဝါယသ္မိံ=လေကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံ၌၊ ဝါယောသညာ=လေ
 ကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံ၌ဖြစ်သော စတုက္ကပဉ္စကဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ
 အမှတ်သညာသည်၊ ဝိဘူတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာကာသာနဉ္စာယတ
 နေ=အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ=အာ
 ကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်သညာသည်၊
 ဝိဘူတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတနေ=ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန
 သညာ=ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ သညာသည် ။ပ။
 အာကိဉ္စညာယတနေ=အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၌၊ အာကိဉ္စညာယတန
 သညာ=အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသညာသည်။ ပ။
 နေဝသညာနာသညာယတနေ=နေဝသညာနာသညာယတနတရား၌၊ နေဝ
 သညာနာသညာယတနသညာ=နေဝသညာနာသညာယတနတရား၌ အနိစ္စ
 ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်သညာသည်။ပ။ ဣလောကေ=ဤပစ္စုပ္ပန်လောက

စတုတ္ထပဉ္စကဈာန်၌၊ ဣလောကသညာ=ဤပစ္စုပ္ပန်လောက စတုတ္ထပဉ္စက
 ဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်သညာသည်။ ။ပ။ ပရလောကေ=နောင်
 တမလွန်လောက စတုတ္ထပဉ္စကဈာန်၌၊ ပရလောကသညာ=နောင်တမလွန်
 လောက စတုတ္ထပဉ္စကဈာန်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ သညာသည်။ ဝိဘူတာ
 ဟောတိ=၏။ ယမ္ဗိဒံ=ကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌံ=ပြီ ။ပ။ တတြာပိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသော
 အာရုံ၌လည်း၊ သညာ=အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အမှတ်သညာသည်။ ဝိဘူတာ
 =သည်။ ဟောတိ=၏။ ။

သဒ္ဓ=သဒ္ဓ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ဆိုက်ရောက်၍ ဖြစ်စေ
 အပ်သော ဖလသမာပတ်ဖြင့်၊ ဈာယိ=နိဗ္ဗာန်ကို ရှုစားနေသော၊ ဘဒြော=
 သော၊ ပုရိသာဇာနိယော=သည်၊ ပထဝီ=ကို၊ နိဿာယ=၍၊ နေဝ
 ဈာယတိ=မရှုစား ။ပ။ တမ္ဗိ=ထိုဒိဋ္ဌသုတစသောအာရုံကိုလည်း၊ နိဿာယ
 =မှီတွယ်တပ်မက်၍၊ န ဈာယတိ=မရှုစား၊ ပန=သို့ သော်လည်း၊ ဈာယတိ
 စ=ရှုစားနေသည်သာတည်း၊ (ဖလသမာပတ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုရှုစားနေသည်
 သာတည်း) သဒ္ဓ=သဒ္ဓ၊ စ ပန=ဆက်လက်၍ အထူးဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်
 ကား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့်ဆိုက်ရောက်၍ ဖြစ်စေအပ်သော
 ဖလသမာပတ်ဖြင့်၊ ဈာယိ=နိဗ္ဗာန်ကိုရှုစားနေသော၊ ဘဒြံ=သူတော်ကောင်း
 ဖြစ်သော။ ပ ။ နဝမံ။

၁၀-မောရနိဝါပသုတ်

၁၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ရာဂေဟေ=ရာဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ မောရနိဝါပေ=မောရနိဝါပမည်သော၊
 (ဥဒေါင်းတို့အား အစာပေးကျွေးမွေးရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့် မောရနိဝါပ
 မည်သော) ပရိဗ္ဗာဧကာရာမေ=ပရိဗိုဇ်တို့ အာရာမ်၌၊ ဝါ=ပရိဗိုဇ်ကျောင်း
 တိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ပ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဟိ
 =သုံးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမဇ္ဇာဂတော=ပြည့်စုံသော၊
 ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အစ္စန္တနိဋ္ဌာ=ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်း
 အခြားကို ကျော်လွန်သော အပြီးသတ်နိဗ္ဗာန်တရားရှိသည်၊ ဝါ=မပျက်မယိုင့်
 မြဲနိုင်တည်တံ့သော အပြီးသတ်ခန်း နိဗ္ဗာန်နန်းရှိသည်၊ အစ္စန္တယောဂက္ခေပိ

=မပျက်မယိုင်မြဲနိုင်စွာသာလျှင်ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာနိဗ္ဗာန်ရှိသည်။
 အစွန္တဗြဟ္မစာရီ=မပျက်မယိုင်မြဲနိုင်စွာသာလျှင် မြတ်သော အရိယမဂ်
 အကျင့်ကိုကျင့်သည်။ အစွန္တပရိယောသာနော=ခိုင်မြဲသော အပြီးအဆုံး
 အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရား ရှိသည်။ (မဂ္ဂဗြဟ္မ
 စရိယ၏ အဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်တရားနှင့် ဝဋ်ဒုက္ခ၏အဆုံးဖြစ်သော
 နိဗ္ဗာန်တရားတည်းဟူသော ခိုင်မြဲသော အထွတ်အထိပ်တရားထူးရှိသည်)
 ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ သေဋ္ဌော=မြတ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ [အစွန္တနိဋ္ဌောစသည်တို့၏ အဖွင့်ကို
 သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၁)ပစလာယမာနသုတ်ကြည့်]

ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=
 တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အစွန္တနိဋ္ဌော=သည်။ ပ။
 သေဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အသေခေနေ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော၊ သီလက္ခန္ဓေန
 =သီလအစုအဝေးနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သီလဂုဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အသေ
 ခေနေ=သော၊ သမာဓိက္ခန္ဓေန=သမာဓိအစုအဝေးနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=
 သမာဓိဂုဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အသေခေနေ=သော၊ ပညာက္ခန္ဓေန=ပညာ
 အစုအဝေးနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပညာဂုဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာ
 ဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အစွန္တနိဋ္ဌော=သည် ။ပ။ သေဋ္ဌော=သည်၊
 ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤ
 တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အစွန္တနိဋ္ဌော=သည်
 ။ပ။ ဒေဝမနုဿာနံ=တို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ သေဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပရေဟိပိ=တပါးတခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 တိဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ ပ ။ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိ
 ယေန=တန်ခိုးဟူသော ပြာဋိဟာနှင့်လည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၁)
 သင်္ဂါရဝသုတ်၌ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ စသော သုံးမျိုး၏ ဝစနတ္ထကိုရေးခဲ့ပြီ]
 အာဒေသနာပါဋိဟာရိယေန=သူတပါးစိတ်ကိုသိ၍ ညွှန်ပြပြောဟောခြင်း
 ဟူသော ပြာဋိဟာနှင့် လည်းကောင်း၊ အနုဿာသနိပါဋိဟာရိယေန=
 မြတ်စွာဘုရားနှင့် သာဝကတို့ အမြဲမပြတ်ဟောကြားအပ်သော အဆုံးအမ

တရားဒေသနာဟူသော ပြာဋိဟာနှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ ။ သေဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပရေဟိပိ=ကုန်သော၊ တိဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ =တို့နှင့် ။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ=ဖလသမာပတ်၏အကြောင်းဖြစ်သော မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်နှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မာဉာဏေန=မှန်ကန်သော ဖိုလ်ဉာဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မာဝိမုတ္တိယာ=(ထိုဖိုလ်ဉာဏ်မှကြွင်းသော) မှန်ကန်သော ဖလသမာပတ်ဝိမုတ္တိနှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အစ္စန္တ နိဋ္ဌော=သည်။ ပ ။ သေဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ =၏) [သမ္မာဒိဋ္ဌိယာတိ ဖလသမာပတ္တတ္ထာယ (ဖလသမာပတ်ဟူသော အကျိုးရှိသော၊ ဝါ=ဖလသမာပတ်၏အကြောင်းဖြစ်သော) သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ သမ္မာဉာဏေနာတိ ဖလဉာဏေန။ သမ္မာဝိမုတ္တိယာတိ သေသေဟိ ဖလသမာပတ္တိဓမ္မေဟိ။ တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄၆)တတိယမောရနိဝါပသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ နာ-၂၄၄။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒွိဟိ=နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့် ။ပ။ သေဋ္ဌော =သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ ။ ဝိဇ္ဇာယ=ဉာဏ်ပညာဝိဇ္ဇာနှင့်လည်းကောင်း၊ (ပုဗ္ဗေနိဝါသာနဿတိဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အစရှိသော ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာ ရှစ်ပါးနှင့်လည်းကောင်း) စရဏေန=အကျင့်စရဏနှင့်လည်းကောင်း (သီလသံဝရ၊ ဣန္ဒြိယေသုဂုတ္တဒွါရတာအစရှိသော အကျင့်စရဏ တဆယ့် ငါးပါးနှင့်လည်းကောင်း) (သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အစ္စန္တ နိဋ္ဌော=သည် ။ပ။ သေဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒွိဟိ =နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော =သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အစ္စန္တ နိဋ္ဌော=သည် ။ပ။ သေဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ =၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သနင်္ကမာရေန=သနင်္ကမာရမည်သော၊ ဗြဟ္မာနာပိ= ဗြဟ္မာသည်လည်း၊ “ဓတ္တိယော။ ပ ။ ဒေဝမာနုသေတိ=ဓတ္တိယော။ ပ ။ ဒေဝမာနုသေ” ဟူသော၊ သော ဂါထာ=ဤဂါထာကို၊ ဘာသိတာ= ရွတ်ဆိုအပ်ပြီ။

ဇနေတသ္မိ=လူအပေါင်း၌၊ ဝါ=လူအပေါင်းတွင်၊ ယေ=အကြင်သူ တို့သည်၊ ဂေါတ္တပဋိသာရိနော=မိမိတို့ အနွယ်ကို အသိအသီး အောက်မှေ

အမှတ်ရနေကြကုန်၏။ (ငါက ဂေါတမအနွယ်ဝင် ဖြစ်သည်၊ ငါက ကဿပအနွယ်ဝင်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် မိမိတို့ အနွယ်ကို အသီးအသီး အမှတ်ရနေကြကုန်၏) ဝါ= မိမိတို့အနွယ်ကို ဝန်ခံပြောဆိုနေကြကုန်၏။ တေသု=ထိုလူတို့၌၊ ဝါ=ထိုလူတို့တွင် (ထို မိမိတို့အနွယ်ကို အသီးအသီး အမှတ်ရနေကြသောလူတို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်) ခတ္တိယော=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်သောသူသည်၊ ဝါ=မင်းဇာတ်ရှိသောသူသည်၊ သေဋ္ဌော=အထူးချီးမွမ်းအပ်မြတ်သောသူပေတည်း။ [ကမ္မကိလေသေဟိ ဇာယတိ နိဗ္ဗတ္တတိတိ ဇနိတော=ကံကိလေသာတို့ကြောင့်ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်း၊ ထို့နောက် ဣကို ပြု၍ ဇနေတဟုဖြစ်၏။ တနည်း “ဇနေတသ္မိ” ကို “ဇနေ=တေသ္မိ” ဟုပုဒ်ဖြတ်၍ — ယေ=အကြင်လူတို့သည်၊ ဂေါတ္တပဋိသာရိနော=ကုန်၏။ တေသ္မိ ဇနေ=ဤလူအပေါင်း၌၊ (ဤမိမိတို့အနွယ်ကို အသီးအသီး အမှတ်ရနေသော လူအပေါင်း၌) ဝါ=ဤလူအပေါင်းတွင်၊ ခတ္တိယော=သည်၊ သေဋ္ဌော=ပေတည်း။ ဒေဝမာနုသေ=နတ်လူအပေါင်း၌၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော=ဉာဏ်ပညာဝိဇ္ဇာ၊ အကျင့်စရဏနှင့်ပြည့်စုံ၏။ သော=ထိုဝိဇ္ဇာ၊ စရဏနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သေဋ္ဌော=ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သနကံမာရေန=သနကံမာရဗြဟ္မာသည်၊ ဘာသိတာ=ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ သာ သော ဂါထာ=ထိုဂါထာသည်၊ သုဘာသိတာ=ကောင်းစွာရွတ်ဆိုအပ်သည်၊ နော ဒုဗ္ဘာသိတာ=မကောင်းသဖြင့်ရွတ်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်သည်၊ ဝါ=မမှန်မကန်ရွတ်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်သည်၊ အတ္တသံဟိတာ=အကျိုးစီးပွားနှင့်ဆက်စပ်သည်၊ နော အနတ္တသံဟိတာ=အကျိုးစီးပွားနှင့် မဆက်စပ်သည် မဟုတ်သည်၊ မယာ=ငါသည်၊ အနုမတာ=လက်ခံခွင့်ပြုအပ်သည်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့် နှီးနှောတိုက်ဆိုင်၍လက်ခံဟောကြားအပ်သည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟမ္ပိ=ငါသည်လည်း “ခတ္တိယော ။ပ။ ဒေဝမာနုသေတိ=ခတ္တိယော။ ပ ။ ဒေဝမာနုသေ” ဟူ၍၊ ဧဝံ=ဤအတိုင်း၊ (ဤသနကံမာရရွတ်ဆိုသည့်အတိုင်း) ဝဒါမိ=ရွတ်ဆိုမိန့်ကြားတော်မူ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) ဒသမံ ။ ပဌမော=ရှေးဦးပဌမဖြစ်သော၊ နိဿယဝဂ္ဂေါ=နိဿယဝဂ်တည်း။

၂-အနုဿတိဝဂ်

၁-ပထမမဟာနာမသုတ်

၁၁။ကေ=တပါးသော၊သမယံ=အခါ၌=ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ သက္ကောသု=သက္ကဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=သက္ကတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ ကပိလဝတ္ထုသ္မိ= ကပိလဝတ်မြို့တော်အနီး၌၊ နိဂြောဓာရာမေ=နိဂြောဓကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရား၏၊ စိဝရကမ္ပံ=သင်္ကန်းချုပ်ဆိုးခြင်းအမှုကို၊ ကရောန္တိ= ပြုလုပ်နေကြကုန်၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ရည်ရွယ်၍၊ ကရောန္တိ=ပြုလုပ် ကြကုန်သနည်း) နိဋ္ဌိတစိဝရော=ပြီးဆုံးသော သင်္ကန်းချုပ်ဆိုးမှုရှိတော် မူသော၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေမာသစ္စယေန=သုံးလကျော်လွန်ရာအခါ၌၊ စာရိကံ=ခရီးလှည့်လည် ကြွချီတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=မူခြင်းဖြင့်၊ ပက္ကမိဿ တိ=ကြွချီတော်မူလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ရည်ရွယ်၍ (ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ကြ ကုန်၏)

မဟာနာမော=မဟာနာမ်မည်သော၊ သက္ကော=သာကီဝင်မင်းသည်၊ အဿာသိ ခေါ=ကြားသိရပြီးသည်သာ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဿာသိ=ကြား သိရပြီးသနည်းဟူမူ) နိဋ္ဌိတစိဝရော=သော၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေမာသစ္စ ယေန=၌၊ စာရိကံ=ကို၊ ဝါ=ဖြင့်၊ ပက္ကမိဿတိ=တ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ရည်ရွယ်ကြကုန်၍၊ သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဘဂဝတော =၏၊ စိဝရကမ္ပံ=ကို၊ ကရောန္တိ ကိရ=ပြုလုပ်ကြကုန်သတဲ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဿာသိ ခေါ=ကြားသိရပြီးသည်သာ) အထ ခေါ=ကြားသိရပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ မဟာနာမော=သော၊ သက္ကော=သည် ။ပ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ =လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ နိဋ္ဌိတစိဝရော=သော၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေမာ သစ္စယေန=၌၊ စာရိကံ=ကို၊ ပက္ကမိဿတိ=တ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ရည်ရွယ်ကြ ကုန်၍၊ သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဘဂဝတော=၏၊ စိဝ ရကမ္ပံ=ကို၊ ကရောန္တိ ကိရ=တဲ့၊ ဣတိ=ဤသို့ သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ကြားသိအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ နာနာ

ဝိဟာရေဟိ=အမျိုးမျိုးသော မှီခိုနေထိုင်ရာတရားတို့ဖြင့်၊ ဝိဟာရတံ= မှီခိုနေထိုင်ကြကုန်သော၊ တေသံ နော=ထိုတပည့်တော်တို့၏၊ ဝါ=တို့မှာ၊ ကေန=အဘယ်မည်သော၊ ဝိဟာရေန=မှီခိုနေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဝိဟာတဗ္ဗံ =မှီခိုနေထိုင်သင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါ စ=မေးလျှောက်ပြီ)

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ကောင်းပါ ပေ၏၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ တုဗ္ဗေ=သင်တို့သည်၊ တထာဂတံ= မြတ်စွာဘုရားအထံသို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=လာရောက်ကြကုန်၍၊ “တေသံ နော။ ပ ။ ဝိဟာတဗ္ဗံ=တေသံ နော။ ပ ။ ဝိဟာတဗ္ဗံ”ဟူ၍၊ ယံ ပုစ္ဆေယျာထ=အကြင် မေးမြန်းကြကုန်၏၊ ဧတံ=ဤမေးမြန်းခြင်းသည်၊ ကုလပုတ္တာနံ=အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးကောင်းသားဖြစ်ကြ ကုန်သော၊ တုမှာကံ=သင်တို့အား၊ ပတိရူပံ=သင့်လျော်လျောက်ပတ်ပါ ပေ၏၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူသည်၊ (ရတနာ သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားရှိသောသူသည်) အာရာဇကော= မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါ တရားမရှိသောသူသည်၊ အာရာဇကော=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာရဒ္ဓဝိရိယော=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသောသူသည်၊ အာရာဇကော =သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကုသီတော=ပျင်းရိသောသူသည်၊ အာရာဇကော= သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိ=ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စွဲကပ် တည်နေသောသတိရှိသောသူသည်၊ အာရာဇကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ မုဋ္ဌဿတိ=ကင်းလွတ်ပျောက်ပျက်သောသတိရှိသောသူသည်၊ အာရာဇ ကော=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ သမာဟိတော=အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားသောသူသည်၊ ဝါ=တည်ကြည်သောသူသည် ။ပ။ အသမာဟိတော=အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ မထားသော သူသည်၊ ဝါ=မတည်ကြည်သောသူသည်။ ပ။ ပညဝါ=ပညာရှိသောသူသည်၊ (ဝိပဿနာပညာရှိသောသူသည်) ။ပ ။ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသောသူသည်၊ အာရာဇကော=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ တံ=သင်သည်၊ ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊

ဣမေသု ဓမ္မေသု=ဤတရားတို့၌၊ (သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဟူသော ဤတရားတို့၌) ပတိဋ္ဌာယ=ရပ်တည်၍၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ (ပြဆိုလတ္တံ့သောတရားတို့ကို) ဥတ္တရိ=နောက်ထပ် ပိုလွန်၍၊ ဘာဝေယျာသိ=ဖြစ်ပွားစေလော၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ဣဓ =ဤသာသနာတော်၌၊ တံ=သင်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော် ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=အောက်မေ့အမှတ်ရပါလော၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အနုဿရေယျာသိ=အောက်မေ့အမှတ်ရ ရမည်နည်းဟူမူ) သော ဘဂဝါ= သည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=မူ၏၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၇) ပဌမဝေရသုတ် (စာမျက်နှာ ၁၃၃၊ ၁၃၄)ကြည့်]။ ပ ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တ မည်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရေယျာသိ=ပါလော)

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော =အရိယာ တပည့်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿ ရတိ=အောက်မေ့အမှတ်ရ၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (မြတ်စွာဘုရား ဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့အမှတ်ရနေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယာ တပည့်မှာ၊ [တနည်း-အဿ=ထိုအရိယာတပည့်၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ် ၌] ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ၊ (သူမိုး ဓားပြ ထကြွ သောင်းကျန်းသော တောက်သို့) ရာဂသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်း သော ရာဂရှိသော၊ ဝါ=ရာဂကြောင့် ထကြွသောင်းကျန်းသော၊ စိတ္တံ= စိတ်သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒေါသပရိယုဋ္ဌိတံ=ဒေါသသည် ထကြွ လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသောဒေါသ ရှိသော၊ ဝါ=သော၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ မောဟပရိ ယုဋ္ဌိတံ=မောဟသည် ထကြွ လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=သော၊ စိတ္တံ န ဟောတိ။

တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံစိတ် စသည် မဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယာတပည့်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တထာဂတံ= မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဘ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇဂတမေဝ=(ဗုဒ္ဓါ နုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့) ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=ဖြောင့်မတ် သည် အဖြစ်သို့ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ မဟာနာမ=နာမ်၊

ပန=ဖြောင့်တန်းစွာသွားခြင်း၏ အကျိုးကား၊ ဥဇဂတစိတ္တော=ဖြောင့်တန်းစွာ သွားသောစိတ်ရှိသော၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အတ္ထဝေဒံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်သဘောကို မှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ (ဣတိပိသော ဘဂဝါ-အစရှိသောဂုဏ်တော်ပုဒ်တို့၏ အနက်သဘောကိုမှီ၍ ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု ပီတိပါမောဇ္ဇကို) လဘတိ=ရ၏၊ ဓမ္မဝေဒံ=ပါဠိကိုမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ [ဣတိပိ သော ဘဂဝါ-အစရှိသော ပါဠိပင်တည်း] လဘတိ=ရ၏၊ ဓမ္မူပသံဟိတံ=ပါဠိနှင့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ဟူသော တရားနှင့်ဆက်စပ်သော၊ ပါမောဇ္ဇံ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှုကို၊ လဘတိ=ရ၏။ [အတ္ထဝေဒ၊ ဓမ္မဝေဒပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို ဆက္ကန်ပါတ်စာပိုဒ်(၁၀)မဟာနာမသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]

ပမုဒိတဿ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောသူမှာ၊ (အတ္ထဝေဒ၊ ဓမ္မဝေဒဟူသော ပါမောဇ္ဇနှစ်မျိုးဖြင့် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောသူမှာ) ပီတိ=ငါးမျိုးသော နှစ်သက်မှုပီတိသည်၊ ဇာယတိ=ဖြစ်၏၊ ပီတိမနဿ=ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းနှစ်သက်သောစိတ်ရှိသူ၏၊ ကာယော=ကိုယ်သည်၊ (နာမကာယ၊ ကရဏကာယ ဟူသောကိုယ်သည်) ပဿမ္ဘတိ=အပူငြိမ်း၏၊ ပဿဒ္ဓကာယော=အပူငြိမ်းသောကိုယ်ရှိသောသူသည်၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ ဝေဒိယတိ=ခံစား၏၊ သုခိနော=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာရှိသောသူသည်၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမာဓိယတိ=အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားအပ် ထားနိုင်၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ အယံ အရိယသာဝကော=ဤအရိယာတပည့်ကို၊ ဝိသမဂတာယ=(ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ဖြင့်) မငြိမ်မသက်ဖြစ်နေသော၊ ဝါ=မငြိမ်မသက်ဖြစ်ကြောင်း ရာဂ ဒေါသ မောဟရှိသော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ သမပ္ပတ္တော=ငြိမ်သက်ခြင်းသို့ ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ သဗျာပဇ္ဈာယ=ဒုက္ခနှင့် တက္ခဖြစ်သော၊ ပဇာယ=၌၊ အဗျာပဇ္ဈော=ဒုက္ခမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဓမ္မသောတံ=ဝိပဿနာတရားအယဉ်သို့၊ သမာပဇ္ဈော=ကောင်းစွာရောက်လျက်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ=ဗုဒ္ဓါနုဿတိ . ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တရားတမျိုးကား၊
 [တနည်း-မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော
 တရားတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] တံ=
 သင်သည်၊ ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=အောက်မေ့
 အမှတ်ရပါလော၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရေယျာသိ=အောက်မေ့အမှတ်ရ
 ရမည်နည်းဟူမူ) ဘဂဝတော=သည်၊ ဓမ္မော=ကို၊ သွာက္ခာတော=၏၊
 [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၇)ပဌမဝေရသုတ်ကြည့်] ။ ပ ။ ဝိညူဟိ=တို့သည်၊
 ပစ္စတ္တံ=၌၊ ဝါ=လျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=ပေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿ
 ရေယျာသိ=အောက်မေ့အမှတ်ရပါလော)။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊
 ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊
 (တရားဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့အမှတ်ရနေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထို
 အရိယာတပည့်မှာ ။ ပ ။ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတစိတ်
 စသည် မဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယာတပည့်၏၊ ဖိတ္တံ=စိတ်သည်၊
 ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇုဂတမေဝ=(ဓမ္မာနုဿတိ
 ကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=လျှင်၊ ဟောတိ=၏၊
 မဟာနာမ=နာမ်၊ ပန=ဖြောင့်တန်းစွာသွားခြင်း၏အကျိုးကား၊ ဥဇုဂတ
 စိတ္တော=သော ။ ပ ။ ဓမ္မာနုဿတိ=ဓမ္မာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=
 ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသောတရားတမျိုးကား၊
 တံ=သင်သည်၊ သံဃံ= သံဃာဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=ပါလော၊
 (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရေယျာသိ=ဟူမူ) ဘဂဝတော=၏၊ သာဝကသံဃော
 =သည်၊ သုပ္ပဋိပနော=ပါပေ၏ ။ ပ ။ လောကဿ=၏၊ အနုတ္တရံ=သော၊
 ပုညက္ခေတ္တံ=၏၊ ဣတိ (အနုဿရေယျာသိ=ပါလော) ။ ပ ။ သံဃံ=သံဃာ
 ဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇုဂတမေဝ=(သံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း
 သို့) ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။ သံဃာ
 နုဿတိ=သံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တံ=သင်သည်၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊

အဓဏ္ဍာနိ=ကုန်သော၊ အစ္ဆိဒ္ဓါနိ=ကုန်သော ။ ပ ။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ= ကုန်သော၊ သီလာနိ=သီလတို့ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=ပါလော၊ မဟာနာမ =နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ သီလံ =သီလကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=(သီလကို အောက်မေ့ အမှတ်ရနေရာ) ထိုအခါ၌၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ ။ပ။ ဥဇုဂတမေဝ=သီလာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့၊ ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ ။ သီလာနုဿတိ=သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=၍၊ ဝုစ္စတိ။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တံ=သည်၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ စာဂံ=စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=ပါလော၊ (ကိန္တိ အနုဿရေယျာသိ) (ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်) ယောဟံ=အကြင် ငါသည်၊ မစ္ဆေရမလပရိယုဋ္ဌိတာယ=ဝန်တို့မှ အညစ်အကြေးသည် ထကြွ လွမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ ဝိဂတမလ မစ္ဆေရေန=ကင်းသောဝန်တို့မှ အညစ်အကြေးရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ မုတ္တစာဂေါ=လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်ကြဲမှုရှိလျက်၊ ပယတပါဏိ= သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောလက် ရှိလျက်၊ ဝါ=ဆေးကြောအပ်သောလက် ရှိလျက်၊ ဝေါသဂ္ဂရတော=စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းမှု၌ မွေ့လျော်လျက်၊ ယာစယော ဂေါ=တောင်းရမ်းအလှူခံခြင်းငှာသင့်လျော်လျက်၊ ဝါ=တောင်းရမ်းအလှူခံ သူတို့နှင့် ယှဉ်တွဲမှုရှိလျက်၊ ဒါနသံဝိဘာဂရတော=ပေးလှူခြင်း၊ ခွဲခြမ်း ဝေဘန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်လျက်၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသာမိ=နေ၏၊ တဿမေ=ထိုငါ့မှာ၊ လာဘာ=လာဘ်ကောင်းလာဘ်မြတ်တို့သည်၊ ဝါ= သက်ရှည်၊ ဆင်းလှ၊ ချမ်းသာရ၊ ဗလ၊ ဉာဏ်ပညာစသော ရသင့်လှပွယ် အကျိုးတရားတို့သည်၊ ဟောန္တိ ဝတ=ဖြစ်ပါပေကုန်စွာတကား၊ တဿ မေ=ထိုငါသည်၊ သုလဒ္ဓံဝတ=(ဤသာသနာတော်နှင့် လူ့ဘဝကို) ကောင်း စွာ ရအပ်ပါပေစွာတကား၊ ဣတိ=သို့၊ (အနုဿရေယျာသိ=ပါလော) မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌ ။ ပ။ ဥဇုဂတမေဝ=စာဂါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့၊ ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏ ။ ပ။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တံ=သင်သည်၊ ဒေဝတာ=နတ်တို့ကို၊

ဝါ=နတ်တို့၏ သဒ္ဓါသီလ စသောဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏ သဒ္ဓါသီလစသော
 ဂုဏ်တို့ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=လော၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရေယျာသိ=
 ဟူမူ) စာတုမဟာရာဇိကာ=စာတုမဟာရာဇိမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်
 တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ [စာတုမဟာရာဇိကာ၊ တာဝတိံသာစသော
 ပုဒ်တို့၏ ငါဂြိုဟ်နက်ကို တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၁)ဥပေါသထသုတ်၌
 ရေးခဲ့ပြီ] တာဝတိံသာ=တာဝတိံသာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊
 သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ ယာမာ=ယာမာမည်ကုန်သော ။ပ။ တုသိတာ=တုသိတာ
 မည်ကုန်သော။ပ။ နိမ္မာနရတိနော=နိမ္မာနရတိမည်ကုန်သော ။ပ။ ပရနိမ္မိ
 တဝသဝတ္တိနော=ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊
 သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ ဗြဟ္မကာယိကာ=ပဌမဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်း၌
 အပါအဝင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊
 တတော=ထိုပဌမဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်းမှ၊ ဥတ္တရိ=အထက်ပရိတ္တာဘာ
 စသည်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏။

ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားနှင့်၊
 သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်သော၊ တာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊
 ဣတော=ဤလူ့ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွေ့လျောစုတေသေလွန်ကြကုန်ပြီး၍၊ တတ္ထ
 =ထိုနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း၌၊ ဥပပန္နာ=ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ၊ မယုမ္မိ=ငါ့မှာလည်း၊
 တထာရူပါ=ထိုသို့သောသဘောရှိသော၊ (ထိုနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း၌ ဖြစ်စေ
 နိုင်ခြင်း သဘောရှိသော)သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ယထာ
 ရူပေန=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=
 ကုန်သော။ပ။ ဥပပန္နာ=ကုန်ပြီ၊ မယုမ္မိ=လည်း၊ တထာရူပံ=ထိုသို့သဘော
 ရှိသော၊ သီလံ=သီလသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။ ပ။ သုတေန=ပရိယတ္တိဓမ္မ
 ဟူသောသုတနှင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ်
 ပရိယတ်နှင့် ။ပ။ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှုကုသိုလ်နှင့် ။ ပ။ ပညာယ=
 ပညာနှင့် ။ ပ။ ဥပပန္နာ=ကုန်ပြီ၊ မယုမ္မိ=ငါ့မှာလည်း၊ တထာရူပါ=ထိုအို
 သဘောရှိသော၊ ပညာ=သည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အနုဿရေ
 ယျာသိ=ပါလော)

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်။

အတ္တနော စ=မိမိ၏လည်းကောင်း၊ တာသဉ္စ ဒေဝတာနံ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာ
တို့၏လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓဉ္စ=သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ သီလဉ္စ=သီလ
ကိုလည်းကောင်း၊ သုတဉ္စ=ပရိယတ္တိဓမ္မ ဟူသောသုတကိုလည်းကောင်း၊
ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ်ကျမ်းဂန်ကိုလည်း
ကောင်း၊ ဗာဂဉ္စ=စွန့်ကြဲလွှဲဒါန်းမှု ကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ=ပညာ
ကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿရတိ=အောက်မေ့အမှတ်ရ၏၊ တသ္မိံ သမယေ
=ထိုအခါ၌၊ (မိမိနှင့် နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ သဒ္ဓါ သီလစသည်ကို ဆင်ခြင်
အောက်မေ့ရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယာတပည့်မှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ
=သော၊ စိတ္တံ=သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ် ။ ပ။

တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံစိတ်စသည်မဖြစ်ရာ
ထိုအခါ၌)အဿ=ထိုအရိယ သာဝက၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဒေဝတာ=နတ်
ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဝါ=နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ ထား၍ ဆင်ခြင်
အောက်မေ့အပ်သော မိမိ၏ သဒ္ဓါ သီလစသောဂုဏ်တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ=အာရုံ
ပြု၍၊ ဥဇုဂတမေဝ=(ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသို့) ဖြောင့်တန်းစွာသွား
သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏၊ မဟာနာမ=နာမ်၊ ပန=ဖြောင့်တန်းစွာ
သွားခြင်း၏အကျိုးကား၊ ဥဇုဂတစိတ္တော=သော၊ အရိယ သာဝကော=သည်
။ပ။ ဒေဝတာနုဿတိ=ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွား
စေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=(အဝေါစ)ပဌမံ။

၂-ဒုတိယမဟာနာမသုတ်

၁၂။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ မဟာနာမော=သော၊
သက္ကော=သည်၊ ဂိလာနာ=မကျန်းမာသူ၏အဖြစ်မှ၊ (မကျန်းမာသူ၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာအနာရောဂါမှ) ဝုဋ္ဌိတော=(ပျောက်ကင်းကျန်းမာ) ထူထ
လာသည်၊ ဂေလညာ=မကျန်းမာသူ၏အဖြစ်မှ၊ အစိရ ဝုဋ္ဌိတော=ထူထပြီး၍
မကြာမြင့်သေးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊
(သက္ကတိုင်းပြည်၊ ကပိလဝတ်မြို့အနီး၊ နိဂြောဓကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာ
ဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊
ဘိက္ခု။ပ။

မဟာနာမ=နာမ်၊ တွံ=သင်သည်၊ ဣမံ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ=ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိ
 ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ=ဤမြတ်စွာဘုရား၊ ဂုဏ်တော်အပေါင်းကို အဖန်ဖန်
 အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းသဘောတရားကို၊ ဂစ္ဆန္တောပိ=သွား
 နေစဉ်လည်း၊ ဘာဝေယျာသိ=ဖြစ်ပွားစေလော၊ ဌိတောပိ=ရပ်နေစဉ်လည်း၊
 ဘာဝေယျာသိ=လော၊ နိသိန္နောပိ=ထိုင်နေစဉ်လည်း၊ ဘာဝေယျာသိ=လော၊
 သယာနောပိ=လျောင်းစက်နေစဉ်လည်း၊ ဘာဝေယျာသိ=လော၊ ကမ္မန္တံ =
 လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ အဓိဋ္ဌဟန္တောပိ=လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေစဉ်လည်း၊ ဘာဝေ
 ယျာသိ=လော၊ ပုတ္တသမ္မာဓသယနံ=သားမယားတို့ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းသော
 အိပ်စက်ရာနေအိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသန္တောပိ=နေထိုင်စဉ်လည်း၊ ဘာဝေယျာသိ
 =လော ။ပ။ မဟာနာမ=နာမ်၊ တွံ=သည်၊ ဣမံ ဒေဝတာနုဿတိ =
 ဤဒေဝတာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ=ဤနတ်ဗြဟ္မာတို့နှင့် ထပ်တူညီမျှ
 သဒ္ဓါသီလစသောတရားတို့ မိမိ၌ရှိကြောင်းကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်
 ဆင်ခြင်အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းသဘောကို၊ ဂစ္ဆန္တောပိ=သွားနေစဉ်လည်း၊
 ဘာဝေယျာသိ=လော ။ ပ ။ ဒုတိယံ

၃-နန္ဒိယသုတ်

၁၃။ တေန ခေါ ပန သမယေန=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာဝတ္ထိယံ
 =သာဝတ္ထိမြို့တော်၌၊ ဝဿာဝါသံ=မိုးလပတ်လုံး သီတင်းသုံးမှီတင်း
 နေတော်မူခြင်းသို့၊ ဝါ=ဝါဆိုတော်မူခြင်းသို့၊ ဥပဂန္တုကာမော=ကပ်ရောက်
 ခြင်းငှါ အလိုရှိတော်မူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာဝတ္ထိယံ=၌၊
 ဝဿာဝါသံ=သို့၊ ဥပဂန္တုကာမော ကိရ=ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိတော်
 မူသတဲ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော သတင်းစကားကို၊ နန္ဒိယော=နန္ဒိယမည်သော၊
 သက္ကာ=သာကီဝင်မင်းသည်၊ အဿောသိ ခေါ=ကြားသိရပြီးသည်သာ၊
 အထ ခေါ=ကြားသိရပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ နန္ဒိယဿ=နန္ဒိယမည်သော၊
 သက္ကာဿ=သာကီဝင်မင်း၏၊ ဝါ=မင်းမှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊
 အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=
 ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

အဟာဓိ=ငါသည်လည်း၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့တော်၌၊ ဝဿာဝါသံ

=မိုးလမှီတင်း နေထိုင်ခြင်းသို့၊ ယံနုန ဥပဂစ္ဆေယျ=ကပ်ရောက်ရပါမူ
ကောင်းလေစွ၊ (အဟံ =ငါသည်) တတ္ထ=ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌၊ ကမ္မန္တ ဇ္ဇေဝ=
လုပ်ငန်းကိစ္စကိုလည်း၊ အဓိဋ္ဌဟိဿာမိ=စီမံဆောင်ရွက်ရပေအံ့၊ ဘဂဝန္တ ဉ္စ
=မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်း
အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ လတ္တမိ=ရပေ
လိမ့်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ဝဿာဝါသံ
=သို့၊ ဥပဂစ္ဆိ=ကပ်ရောက်တော်မူပြီ၊ နန္ဒိယော=နန္ဒိယမည်သော၊ သက္ကောပိ
=သာကီဝင်မင်းသည်လည်း၊ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ဝဿာဝါသံ=သို့၊ ဥပဂစ္ဆိ=
ကပ်ရောက်ပြီ၊ တတ္ထ=ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌၊ ကမ္မန္တ ဇ္ဇေဝ=(ရောင်းဝယ်ခြင်း
စသော) လုပ်ငန်းကိစ္စကိုလည်း၊ အဓိဋ္ဌာသိ=စီမံဆောင်ရွက်ပြီ။ပ။ ဒဿနာယ
=ငှာ၊ လဘိ=ရပြီ။ပ။ သီလဝါ=သီလရှိသောသူသည်၊ အာရာဓကော=သည်၊
ဟောတိ=၏၊ ဒုဿီလော=သီလမရှိသောသူသည်၊ အာရာဓကော=သည်၊
နော ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ နန္ဒိယ=နန္ဒိယ၊ တေ=သင်သည်၊ ဆသု=ခြောက်ပါး
ကုန်သော၊ (သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာအားဖြင့်
ခြောက်ပါးကုန်သော) ဣမေသု ဓမ္မေသု=ဤတရားတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာယ
=ရပ်တည်၍၊ ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ (ပြဆို
လတ္တံ့သောတရားတို့၌) အဇ္ဈတ္တံ=မိမိသန္တာန်၌၊ သတိ=သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာ
ပေတဗ္ဗာ=စွဲကပ်တည်စေသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်စေသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်စေရမည်။ပ။

နန္ဒိယ=နန္ဒိယ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ တံ=သင်သည်၊ တထာဂတံ
=ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=ပါလော၊ (ကိန္တိ အနုဿရေယျာသိ=ဟူမူ)။ပ။
နန္ဒိယ=နန္ဒိယ၊ တေ=သင်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို
အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းအားဖြင့်၊ တထာဂတံ=ဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ
=အာရုံပြု၍၊ အဇ္ဈတ္တံ =မိမိသန္တာန်၌၊ သတိ=ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ
=၏၊ ဝါ=မည်၊ နန္ဒိယ=နန္ဒိယ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသောတရား
တမျိုးကား၊ တံ=သည်။ပ။ နန္ဒိယ=ယ၊ တေ=သင်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊
ကရားဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်
တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ=၍၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ သတိ=ဓမ္မာနုဿတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ

-၏၊ ဝါ=မည်။

နန္ဒိယ=ယ၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တံ=သင်သည်၊ ကလျာဏမိတ္တေ= သူတော်ကောင်းဖြစ်သော မိတ်ဆွေတို့ကို၊ (သူတော်ကောင်း မိတ်ဆွေ ဟူသော သံဃာတော်၏ဂုဏ်တော်တို့ကို) အနုဿရေယျာသိ=လော၊ (ကိုနို့ အနုဿရေယျာသိ=မူ) ယဿ မေ=အကြင်ငါ၏၊ ကလျာဏမိတ္တာ =သူတော်ကောင်းမိတ်ဆွေတို့သည်၊ အနုကမ္မကာ=ငါ့ကို ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားကြပေကုန်၏၊ အတ္တကာမာ=ငါ၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားကြ ကုန်၏၊ ဩဝါဒကာ=ငါ့ကို ဆုံးမကြပေကုန်၏၊ အနုသာသကာ=ငါ့ကို သွန်သင်ကြပေကုန်၏၊ တဿ မေ=ထိုငါ၏၊ ဝါ=ထိုငါ့မှာ၊ လာဘာ= သူတော်ကောင်းတရားဟူသော လာဘ်ကောင်းလာဘ်မြတ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ ဝတ=ဖြစ်ပါပေကုန်စွာတကား၊ တဿ မေ=ထိုငါသည်၊ သုလဒ္ဓံ ဝတ= လူ့ဘဝကို ကောင်းစွာရအပ်ပါပေစွာတကား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အနုဿ ရေယျာသိ=ပါလော၊ နန္ဒိယ=ယ၊ တေ=သင်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ကလျာဏ မိတ္တဂုဏ်တို့ကို အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းအားဖြင့်၊ ကလျာဏမိတ္တေ=သူတော် ကောင်းမိတ်ဆွေတို့ကို၊ အာရတ္တ=၍၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ သတိ=ကလျာဏမိတ္တ အနုဿတိကို၊ ဝါ=သံဃာနုဿတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=၏၊ ဝါ=မည်။

နန္ဒိယ=ယ၊ ပုနစပရံ=ကား။ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ မိမိ၏စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်ကို အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းအားဖြင့်၊ တေ=သင်သည်၊ စာဂံ= စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်ကို၊ အာရတ္တ=၍၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ သတိ=စာဂါ နုဿတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=၏၊ ဝါ=မည်၊ နန္ဒိယ=ယ၊ ပုနစပရံ=ကား၊ တံ=သင်သည်၊ ဒေဝတာ=ဗြဟ္မာတို့ကို၊ အနုဿရေယျာသိ=ပါလော၊ (ကိုနို့ အနုဿရေယျာသိ=ဟူမူ)ယာ ဒေဝတာ=အကြင်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ကဗဠိကာ ရာဟာရဘာက္ခာနံ=အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစာအာဟာရကို စားကုန် သော၊ ဒေဝတာနံ=ကာမာဝစရနတ်တို့၏၊ သဟဗ္ဗတံ=အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲနတ်အဖြစ်ကို၊ အတိက္ကဗ္ဗေဝ=ကျော်လွန်၍သာလျှင်၊ အညတရံ =တမျိုးမျိုးသော၊ မနောမယံ=ဈာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာ အပေါင်းသို့၊ ဝါ=ဗြဟ္မာဘုံသို့၊ ဥပပဇ္ဇာ=လားရောက်ကြကုန်ပြီ။ တာ= ထိုဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကရဏီယံ=မဂ်ကိုရအောင် ပြုလုပ်

အားထုတ်ဖွယ်ကိစ္စကို၊ န သမနပဿန္တိ = မမြင်ကြရတော့ကုန်၊ [အားထုတ်ဖွယ် ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးသွားပြီ ဖြစ်သောကြောင့် အားထုတ်ဖွယ်ကိစ္စကို မတွေ့မြင်ကြရတော့ကုန်ဟုလို] ကတဿ = ပြုလုပ်အားထုတ်အပ်ပြီးသော မဂ်ကိစ္စကို၊ ပတိစယံ ဝါ = ထပ်မံဖြစ်ပွားစေခြင်းကိုလည်း၊ န သမနပဿန္တိ = မမြင်ကြရတော့ကုန်၊ နန္ဒိယ = နန္ဒိယ၊ အသမယဝိမုတ္တာ = အချိန်အခါ သတ်မှတ်ချက်မရှိဘဲ အချိန်မရွေးရရှိနိုင်သော မဂ်တရားဖြင့် ကိလေသာတို့

၁။ အသမယဝိမုတ္တ။ ။ “အသမယဝိမုတ္တာတိ အသမယဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တာ ခိဏာသဝေါ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ နတ္ထိ သမယော ဇတိဿာ (ဝိမုတ္တိယာ)တိ အသမယာ = အချိန်အခါသတ်မှတ်ချက်မရှိသော (ဝိမုတ္တိ)၊ အသမယာ ဝိမုတ္တိ အသမယဝိမုတ္တိ = အချိန်အခါ သတ်မှတ်ချက်မရှိဘဲ (အချိန်မရွေး) ကိလေသာတို့ မှလွတ်မြောက်သော မဂ်တရား၊ ဝါ = အချိန် မရွေး ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိနိုင်သောမဂ်တရား၊ အသမယဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တာ တိ အသမယဝိမုတ္တာ = အချိန်မရွေးရရှိနိုင်သော မဂ်တရားဖြင့် ကိလေသာ တို့မှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ ဆိုလိုသည်မှာ —

လောကီဈာန်သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ဝင်စားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အချိန် မရွေး ဝင်စားနိုင်သည်မဟုတ်၊ ကိုယ်လက်သုတ်သင်ခြင်း၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုနေခြင်း၊ ဆွမ်းခံသွားခြင်း၊ ဆွမ်းစားခြင်း စသော ကိစ္စများကိုပြုလုပ်နေချိန်၌ ထိုလောကီဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားရန်မဖြစ်နိုင်၊ အချိန်အခါအခွင့်သင့်မှသာ ဝင်စားနိုင်၏။ မဂ်ဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းကိစ္စသည်ကား အချိန်မရွေးဖြစ်နိုင်၏။ လျောင်းထိုင်ရပ်သွား ဣ ရိယာပုထ်လေးပါးလုံးမှာပင် ဖြစ်နိုင်၏။ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ခဲစားမှီဝဲနေတုန်း မှာပင်ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အရိယမဂ်(မဂ္ဂဝိမောက္ခ)ကို အသမယ ဝိမုတ္တိဟုခေါ်၏။ ထိုအသမယဝိမုတ္တိဖြင့် ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို အသမယဝိမုတ္တဟုခေါ်သည်။ ဤ၌ ပြခဲ့သောဝစနတ္ထ အတိုင်း “အသမယဝိမုတ္တိဝိမုတ္တ” ဟုဆိုလိုလျက် အလယ်မှ ဝိမုတ္တိပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟုကြံပါ။ ထို့ထက် အကျယ်ကို ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော် (၁၁၄)နှင့် ထို၏ဋ္ဌဋီတို့ကို ကြည့်ကြလေကုန်။

မှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနော=၏၊
 ကရဏိယံ=ကို၊ န သမနုပဿတိ သေယျထာပိ=မမြင်သကဲ့သို့၊ ကတဿ
 =ကို၊ ပတိစယံ ဝါ=ကိုလည်း၊ န သမနုပဿတိ သေယျထာပိ=မမြင်
 သကဲ့သို့၊ နန္ဒိယ=နန္ဒိယ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယာ တာ ဒေဝတာ=
 အကြင်ဗြဟ္မာတို့သည် ။ ပ ။ ပတိ စယံ ဝါ=လည်း၊ န သမနုပဿန္တိ=ကုန်၊
 နန္ဒိယ=ယ၊ တေ=သင်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဗြဟ္မာတို့၏ မဂ်ကိစ္စအားထုတ်
 ပြီးစီးခြင်းဂုဏ်ကို အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းအားဖြင့်၊ ဒေဝတာ=ဗြဟ္မာတို့ကို၊
 အာရဗ္ဗ=အာရုံပြု၍၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ သတိ=ဒေဝတာနုဿတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေ
 တဗ္ဗာ=စွဲကပ်တည်စေသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်စေသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်စေရမည်။

နန္ဒိယ=နန္ဒိယ၊ ကောဒသဟိ=တဆယ့်တပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ
 ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမနုပတော=ပြည့်စုံသော၊ အရိယသာဝကော
 =အရိယာတပည့်သည်၊ ပါပကေ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ=အ
 ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ပဟေတိ ဧဝ=ပယ်စွန့်တော့
 သည်သာတည်း၊ န ဥပါဒိယတိ=(မည်သည့်လောကီအာရုံကိုမျှ) မစွဲလမ်း
 မယူငင်၊ နန္ဒိယ=ယ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ကုဗ္ဘော=ရေအိုး
 သည်၊ နိက္ကုဇ္ဈော=မှောက်အပ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဥဒကံ=ရေကို၊
 ဝမတေဝ သေယျထာပိ=အန်ထုတ်သည်သာဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဝါ=ကေန
 အန်ထုတ်တော့သကဲ့သို့၊ ဣန္ဒံ=အန်ထုတ်အပ်ပြီးသောရေကို၊ နော ပစ္စာဝမတိ
 သေယျထာပိ=တဖန်အန်မထုတ်တော့သကဲ့သို့၊ နန္ဒိယ=ယ၊ သေယျထာပိ
 ဝါ ပန=ဥပမာတနည်းကား၊ သုက္ခေ=ခြောက်သော၊ တိဏဒါယေ=မြက်
 တော၌၊ အဂ္ဂိ=မီးသည်၊ မုတ္တော=(တနေရာမှ) လွင့်စင်ကျလာသည်၊ (သ
 မာနော=ဖြစ်လသော်) ဥဟညေဝ (ဥဟန္တောဧဝ)=လောင်းကျမ်းလျက်
 သာလျှင်၊ ဂစ္ဆတိ သေယျထာပိ=သွားသကဲ့သို့၊ ဒမံ=လောင်အပ်ပြီးသော
 နေရာသို့၊ နော ပစ္စာဒါဝတ္တတိ သေယျထာပိ=တဖန်ပြန်လှည့်မလာတော့
 သကဲ့သို့၊ နန္ဒိယ=ယ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင် ။ ပ ။ န ဥပါဒိယတိ=ငင်၊
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၄-သုဘူတိသုတ်

၁၄။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သုဘူတိ=အရှင်သုဘူတိသည်၊

သဒ္ဓေန=သဒ္ဓမည်သော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္တိံ) ။ပ။ သုဘူတိ= သုဘူတိ၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းသည်၊ ဧကော နာမ=အဘယ်သူမည်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းသည်၊ သုဒတ္တဿ=သုဒတ္တမည်သော၊ ဥပါသကဿ=သီတင်းသည်ဒါယကာ အနာထပိဏ်သူဌေး၏၊ ပုတ္တော=သားဖြစ်သော၊ သဒ္ဓေါ နာမ= သဒ္ဓမည်သူပါတည်း၊ သဒ္ဓါ (သဒ္ဓါယ)= (ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝါ=ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့် ကံအကျိုးကိုယုံကြည်၍၊ ဝါ=ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ [နဝကနိပါတ် စာပိုဒ် (၃) မေဃိယသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ ၂၄)လည်းကြည့်] အဂါရသွာ=အိမ်မှ၊ ဝါ=အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာ၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌ နေထိုင်မှု လူ့အဆင့် အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကိုဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန် သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့) ပဗ္ဗဇိတော=ဝင်ရောက်သူပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

သုဘူတိ=သုဘူတိ၊ ကစ္စိံ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ သုဒတ္တဿ=သော၊ ဥပါသကဿ=သီတင်းသည်၏၊ ပုတ္တော=သားဖြစ်သော၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓ မည်သော၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝါ =၍၊ အဂါရသွာ=မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=၍) အနဂါရိယံ=သို့၊ ပဗ္ဗဇိတော=ဝင် ရောက်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ ဝါ=ဖြစ်လျှင်) သဒ္ဓါပဒါနေသု =သဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမှတ်လက္ခဏာတို့၌၊ သန္နိဿတိ= ထင်ပေါ်လာပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) [“သဒ္ဓါ ပဒါနေသုတိ သဒ္ဓါနံ ပုဂ္ဂလာနံ အပဒါနေသု လက္ခဏေသု”ဟူသော အဋ္ဌကထာအတိုင်း “အပဒါန (လက္ခဏ)=အမှတ်လက္ခဏာ”ဟု အနက် ပြန်ဆိုရသည်] (တနည်း) သုဘူတိ=သုဘူတိ၊ ကစ္စိံ=နည်း၊ သုဒတ္တဿ= သော၊ ဥပါသကဿ=၏၊ ပုတ္တော=သော၊ သဒ္ဓါ=ဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ အဂါရသွာ= မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=၍)အနဂါရိယံ=သို့၊ ပဗ္ဗဇိတော=ဝင်ရောက်သော၊ သဒ္ဓေါ =သဒ္ဓမည်သော၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ သဒ္ဓါပဒါနေသု=တို့၌၊

သန္တိဿတိ=တွေ့မြင်အပ်ပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) [ပဌမ
 နည်း၌ သန္တိဿတိပုဒ်သည် ကတ္တားဟော၊ ဒုတိယ နည်း၌ ကံဟော]
 ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူ၏၊ သဒ္ဓါ
 ပဒါနာနိ=သဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမှတ်လက္ခဏာတို့ကို၊ ယံ
 ဘာဿယျ=အကြင်ဟောတော်မူရာ၏၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာ
 ဘုရား၊ ဧတဿ=ဤဟောတော်မူခြင်း၏၊ ကာလော=အခါပါတည်း၊ သု
 ဂတ=ကောင်းသောစကားမိန့်ကြားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတဿ
 =ဤဟောတော်မူခြင်း၏၊ ကာလော=တည်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤသဒ္ဓ
 မည်သောရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓါပဒါနေသု=တို့၌၊ ယဒိ ဝါ သန္တိဿတိ=
 ထင်ပေါ်သော်လည်း ထင်ပေါ်သလော၊ ယဒိ ဝါ နော သန္တိဿတိ=
 မထင်ပေါ်သော်လည်း မထင်ပေါ်သလော၊ ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊
 ဣဒါနိ=ယခုပင်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဇာနိဿာမိ=သိရပါတော့အံ့၊
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

သုဘူတိ=သုဘူတိ၊ တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ တံ=သင်သည်၊
 သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ မှတ်မှတ်သားသား၊ သုဏာဟိ=နာယု
 လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားလော၊ (အဟံ=
 ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်
 တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ အာ
 ယသ္မာ သုဘူတိ=အရှင်သုဘူတိသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊
 (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿာသိ=ရှေ့ရှုနားထောင်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်
 နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊
 (ကိန္တိ အဝေါစ)

သုဘူတိ=သုဘူတိ= ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။
 သိက္ခတိ=၏ [ဒသကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၇)ပဌမနာထသုတ် (စာမျက်နှာ၊
 ၃၀၂) ကြည့်] သုဘူတိ=သုဘူတိ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သိလဝါ=သည်၊ ယမ္ပိ
 ဟောတိ=၏ ။ပ။ ယံ သိက္ခတိ=၏၊ သုဘူတိ=တိ၊ ဣဒမ္ပိ=ဤသိလရှိသူ
 ဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသည်လည်း၊ သဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူ၏၊
 သဒ္ဓါပဒါနံ=သဒ္ဓါတရားရှိသူအမှတ်လက္ခဏာသည်၊ ဟောတိ=၏။

သုဘူတိ=တိ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သဒ္ဓါပဒါနကား၊
 ဘိက္ခု=သည်၊ ဗဟုဿုတော=သည်။ ။ပ။ သုဘူတိ=တိ၊ ဣဒမ္ဗိ=ဤ
 ဗဟုဿုတပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသည်လည်း၊ သဒ္ဓဿ=၏၊ သဒ္ဓါ
 ပဒါနံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သုဘူတိ=တိ၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော
 သဒ္ဓါပဒါနကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကလျာဏမိတ္တော=သည်။ ။ ပ ။ သုဘူတိ=
 တိ၊ ဣဒမ္ဗိ=ဤကလျာဏမိတ်ဆွေရှိသူဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသည်လည်း၊
 သဒ္ဓဿ=၏၊ သဒ္ဓါပဒါနံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့်
 အနက်ဆိုလေ၊ ထိုပဌမနာထသုတ်၌ “အယမ္ဗိ” အနက်နှင့် ဤ၌ “ဣဒမ္ဗိ”
 အနက်အတူတူပင်တည်း] ။ ပ။

သုဘူတိ=တိ၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဘိစေတသိကာနံ
 =ကုန်သော [ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈) ဈာနသုတ်(စာမျက်နှာ ၂၇၉)ကြည့်]
 အကသိရလာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သုဘူတိ=တိ၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော ။ပ။ အကသိရလာဘီ=သည်၊ ယမ္ဗိ ဟောတိ
 =အကြင်ဖြစ်၏၊ သုဘူတိ=တိ၊ ဣဒမ္ဗိ=ဤတရားသဘောသည်လည်း၊
 (ရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတို့ကို အလိုရှိတိုင်း မပင်မပန်း ပြန်ပြောပေါများစွာ
 ရရှိနိုင်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်လည်း) သဒ္ဓဿ=၏၊ သဒ္ဓါ
 ပဒါနံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

သုဘူတိ=တိ၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနေကဝိဟိတံ=သော
 [ဒသကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၁) သီဟနာဒသုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ၊ ၃၃၂)
 ကြည့်] ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍လျှောက်
 ၍ အောက်မေ့၏၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ ။ပ။ သဉဒ္ဓေသံ
 =သော၊ အနေကဝိဟိတံ=သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ သု
 ဘူတိ=တိ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနေကဝိဟိတံ=သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ ယမ္ဗိ
 အနုဿရတိ=အကြင် ဉာဏ်ဖြင့်အစဉ်လျှောက်၍လျှောက်၍ အောက်မေ့၏၊
 သေယျထိဒံ=ကို၊ (အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍
 အောက်မေ့သနည်းဟူမူ)။ပ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ ယမ္ဗိ အနုဿရတိ=၏၊
 သုဘူတိ=တိ၊ ဣဒမ္ဗိ=ဤပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့ခြင်းသဘောတရား
 သည်လည်း၊ သဒ္ဓဿ=၏၊ သဒ္ဓါပဒါနံ=သည် ဟောတိ=၏။ သုဘူတိ=တိ၊

ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒိဗ္ဗေန=သော[ယခင်သီဟနာဒသုတ်၊ စာ
 မျက်နှာ၊ ၃၃၄-ကြည့်] ။ပ။ သုဂတေ=ကုန်သော၊ သတ္တေ=တို့ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတေ=ကုန်သော၊ သတ္တေ=ကောင်း၊ ပဿတိ=မြင်ရ၏၊ ယ
 ထာကမ္မူပဂေ=ကုန်သော၊ သတ္တေ=တို့ကို၊ ပဓာနာတိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ
 ပဓာနာတိ=ဟူမူ) ။ ပ။ သုဘူတိ=တိ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒိဗ္ဗေန ။ ပ ။ ယမ္ပိ
 ပဿတိ=အကြင်မြင်ရ၏ ။ပ။ သတ္တေ=တို့ကို၊ ယမ္ပိ ပဓာနာတိ=အကြင်
 သိ၏၊ သုဘူတိ=တိ၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် သတ္တဝါတို့ကိုမြင်ခြင်း
 သိခြင်း သဘောတရားသည်လည်း၊ သဒ္ဓဿ=၏၊ သဒ္ဓါပဒါနံ=သည်၊
 ဟောတိ=၏ ။ပ။ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ဓယာ=ကြောင့် [နဝကနိပါတ်
 စာပိုဒ်(၂၂) အဿဓဠုကံသုတ်၊ စာမျက်နှာ၊ ၁၁၂-ကြည့်] ။ပ။ ဥပသမ္ပဗ္ဗ
 =၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သုဘူတိ=တိ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊
 ဓယာ ။ပ။ ဥပသမ္ပဗ္ဗ=၍၊ ယမ္ပိ ဝိဟရတိ=အကြင်နေ၏၊ သုဘူတိ=တိ၊
 ဣဒမ္ပိ=ဤသဘောတရားသည်လည်း၊ (ဤစေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိသို့
 ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ပြု ဆိုက်ရောက်နေခြင်း သဘောတရားသည်လည်း)
 သဒ္ဓဿ=၏၊ သဒ္ဓါပဒါနံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ
 =မိန့်ကြားပြီ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊
 အာယသ္မာ သုဘူတိ=အရှင်သုဘူတိသည်၊ ။ ပ ။ ဘဇ္ဈေ=မြတ်စွာဘုရား၊
 ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူ၏၊ ယာနိ
 မာနိ သဒ္ဓါပဒါနာနိ=အကြင်သဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမှတ်
 လက္ခဏာတို့ကို၊ ဘာသိတာနိ= ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣမဿ
 ဘိက္ခုနော=ဤသဒ္ဓမည်သောရဟန်းမှာ၊ [တနည်း-ဣမဿ ဘိက္ခုနော
 =ဤသဒ္ဓမည်သောရဟန်း၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] တာနိ(သဒ္ဓါပဒါနာနိ)
 =ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမှတ်လက္ခဏာတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ
 =ရှိပါကုန်၏၊ အယဉ္ဇ ဘိက္ခု=ဤသဒ္ဓမည်သောရဟန်းသည်လည်း၊ ဝါ
 =ကိုလည်း၊ စတေသု(သဒ္ဓါပဒါနေသု)=တို့၌၊ သန္တိဿတိ=ထင်ပေါ်နေ
 ပါ၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်ပါ၏ ။ ဘဇ္ဈေ =ရား၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤသဒ္ဓမည်သော
 ရဟန်းသည်၊ သီလဝါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏ ။ ပ ။ စတေသု (သဒ္ဓါ

ပဒါနေသု)=တို့၌၊ သန္တိဿတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

သုဘူတိ=တိ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပေစွာ ကောင်းပေစွာ၊ သုဘူတိ=တိ၊ တေနဟိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (ထိုသို့သဒ္ဓမည်သော ဤရဟန်းမှာ သဒ္ဓါပဒါနတရားများ ထင်းရှားရှိသည်ဖြစ်လျှင်) တံ=သင်သည်၊ သဒ္ဓေန=သဒ္ဓမည်သော၊ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ စ=ဤရဟန်းနှင့်လည်း၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ဝိဟရေယျာသိ=နေထိုင်လော၊ သုဘူတိ=တိ၊ ယဒါ=အကြင်အခါ၌၊ တံ=သင်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှါ၊ အာကဓေယျာသိ=အလိုရှိရာ၏၊ (တဒါ စ=ထိုအခါ၌လည်း) တထာဂတံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှါ၊ သဒ္ဓေန=သော၊ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ=နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ဥပသင်္ကမေယျာသိ= လာရောက်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-မေတ္တာသုတ်

၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မေတ္တာယ=မေတ္တာမည်သော၊ (အပ္ပနာအဆင့်သို့ ရောက်သော တိကစတုက္ကဇ္ဈာနိက မေတ္တာမည်သော) စေတောဝိမုတ္တိယာ=စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏစသည်တို့မှ ယှဉ်ဘက်စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရားကို၊ အာသေဝိတာယ=လေးလေးစားစား မှီဝဲသုံးစွဲအပ်လသော်၊ ဘာဝိတာယ=အပြည့်အစုံ ဖြစ်ပွားစေအပ်လသော်၊ ဗဟုလိကတာယ=ကြိမ်ဖန်များများ ဖြစ်ပွားစေမှု ပြုအပ်လသော်၊ ယာနိကတာယ=အာဇာနည်မြင်းကအပ်သော ယာဉ်နှင့်တူအောင် ပြုအပ်ပြီးလသော်၊ (ကျွမ်းကျင်သော ယာဉ်မောင်းသွားသည် စီစဉ်အပ်သော အာဇာနည်မြင်းကအပ်သော ယာဉ်နှင့်တူစွာ အလိုရှိတိုင်း ဝင်စားနိုင်အောင် ပြုအပ်ပြီးလသော်) [ရှင်းလင်းချက်များကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁) မေတ္တာသုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ]

ဝတ္ထုကတာယ=တည်မှီရာဌာနကဲ့သို့ပြုအပ်ပြီးလသော်၊ (မေတ္တာအကျိုး တဆယ့်တမျိုးဟူသော သမ္ပတ္တိ၏ တည်မှီရာဖြစ်အောင် ပြုကတော့သော တည်မှီရာဌာနကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးလသော်) အနုဋ္ဌိတာယ အမြဲမပြတ် စွဲကပ် တည်နေစေအပ်ပြီးလသော်၊ ပရိစိတာယ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် အရပ်မျက်နှာ

အဖို့အားဖြင့် ဆည်းပူးပွားများအပ်ပြီးလသော်၊ (နဂိုမူလဖြစ်ပွားစေခြင်းအား
 လျော်အောင် ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် အရပ်မျက်နှာ သတ္တဝါတို့၌ အာရုံပြု၍
 ဆည်းပူးပွားများအပ်ပြီးလသော်) သုသမာရဒ္ဓါယ=အလွန်အမင်း ကောင်းစွာ
 အားထုတ်အပ်ပြီးလသော်၊ ကောဒသ=(၁၁)မျိုးကုန်သော၊ အာနိသံသာ=
 အကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=မချွတ်ကေန်
 ရရှိနိုင်ကုန်၏၊ [တနည်း=ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာသေဝိတာယ=လေးလေး
 စားစားမှီဝဲသုံးစွဲအပ်သော၊ ဘာဝိတာယ=အပြည့်အစုံဖြစ်ပွားစေအပ်သော
 ။ပ။ သုသမာရဒ္ဓါယ=အပ်ပြီးသော၊ မေတ္တာယ=သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ=
 စေတောဝိမုတ္တိ၏၊ ကောဒသ=ကုန်သော၊ အာနိသံသာ=တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ
 =ကုန်၏]

ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ကောဒသ=(၁၁)ပါးကုန်သော၊
 (အာနိသံသာ=တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) (မေတ္တာ
 ဝိဟာရီ=မေတ္တာဖြင့်နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) သုခံ=ချမ်းသာစွာ၊ သုပတိ=
 အိပ်စက်ရ၏၊ သုခံ=ချမ်းသာစွာ၊ ပဋိဗုဇ္ဈတိ=နိုး၏၊ ပါပကံ=ဆိုးဝါးသော၊
 သုပိနံ=အိပ်မက်ကို၊ နပဿတိ=မမြင်မက်၊ မနုဿာနံ=လူတို့၏၊ ပိယော=
 ချစ်မြတ်နိုးခံရသူသည်၊ (လည်ပင်း၌ ဆွဲ၍ ရင်ခွင်၌ တွဲလွဲကျနေသော
 ပုလဲသွယ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဦးခေါင်း၌ပန်ဆင်ထားအပ်သော ပန်းကုံး
 ကဲ့သို့လည်းကောင်း ချစ်မြတ်နိုးခံရသူသည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အမနုဿာနံ=နတ်ဘီလူးတို့၏၊ ပိယော=သည်၊ ဟောတိ=၏ (မေတ္တာ
 ဝိဟာရီ=မေတ္တာဖြင့်နေလေ့ရှိသူကို) ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ ရက္ခန္တိ=
 စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏၊ (မိဘတို့က သားသမီးကိုစောင့်ရှောက်ကြသကဲ့သို့
 စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏) အဿ=ထိုမေတ္တာဖြင့်နေလေ့ရှိသူ၏ (ကာယေ=
 ကိုယ်၌) အဂ္ဂိ ဝါ=မီးသည်လည်းကောင်း၊ ဝိသံ ဝါ=အဆိပ်သည်လည်း
 ကောင်း၊ သတ္တံ ဝါ=ဓားလှံ စသော လက်နက်သည်လည်းကောင်း၊
 နကမတိ=မထိရောက်၊ ဝါ=မဖျက်ဆီး၊ (မေတ္တာဝိဟာရီနော=မေတ္တာဖြင့်
 နေလေ့ရှိသူ၏၊ ဝါ=သူသည်) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ တုဝဋံ=လျှင်မြန်စွာ၊ သမာ
 ဝိယတိ=အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားအပ်ထားနိုင်၏၊ (မေတ္တာ
 ဝိဟာရီနော=သူ၏) မုဗေဝဇ္ဈော=မျက်နှာအဆင်းသည်၊ ဝိပုသီဒတိ=အထူး

ကြည်လင်၏။ (မေတ္တာဝိဟာရီ=သူသည်) အသမ္မုဇ္ဈော=မတွေ့ဘဲ၊ (ကယောင်
 ကယမ်း အော်မြည်တမ်းသောအားဖြင့် တွေတွေဝေဝေမဟုတ်ဘဲ) ကာလံ=
 ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြုရ၏။ (အိပ်ပျော်သွားသကဲ့သို့ပြုရ၏)
 ဥတ္တရီ=(မေတ္တာစုန်သမာပတ်ထက်) သာလွန်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊
 အပ္ပဋိ ဝိဇ္ဈန္တာ=ထိုးထွင်းမသိ မရရှိနိုင်သေးလသော်၊ ဗြဟ္မလောကူပဂေါ=
 ဗြဟ္မာ့ ပြည်သို့လားရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ပ ။ ဧကာဒသ=
 ကုန်သော၊ ဣမေ အာနိသံသာ=ဤအကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ=
 ကုန်၏။ ဣတိ=သို့၊ (အပေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ။

၆-အဋ္ဌကနာဂရသုတ်

၁၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=
 အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဝေသာလီယံ=ဝေသာလီမြို့အနီး၌၊ (ဝေသာလီမြို့
 တော်၏ အနီး တောင်ဘက်အရပ်၌) ဗေလဝဂါမကေ=ဗေလဝရွာငယ်၌၊
 ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တေန ခေါပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊
 ဒသမော=ဒသမမည်သော၊ (အမျိုးအနွယ်အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ဂုဏ်သိန်မြင့်မား၊ အထက်တန်းစားအမျိုးအနွယ် ဦးရေ ဂဏန်းစဉ် အားဖြင့်
 လည်းကောင်း ဆယ်ဦးမြောက်နေရာ၌ ရေတွက်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 ဒသမမည်သော) အဋ္ဌကနာဂရော=အဋ္ဌကမြို့သားဖြစ်သော၊ ဂဟပတိ=
 အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ကေနစိဒေဝ=တစုံတခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကရဏီ
 ယေန=ပြုဖွယ်ကိစ္စဖြင့်၊ ပါဠိပုတ္တံ=ပါဠိပုတ်မြို့သို့၊ အနုပ္ပတ္တာ=
 ရောက်လာသည်၊ ဟောတိ=၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဒသမော=သော၊ အဋ္ဌကနာဂရော=သော၊
 ဂဟပတိ=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ကုက္ကုဋ္ဌာရာမော=ကုက္ကုဋ္ဌကျောင်း
 တိုက်သည်၊ (ကုက္ကုဋ္ဌသူဌေး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းအပ်သော ကျောင်းတိုက်
 သည်) အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အညတရော=တပါးသော၊
 ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌ (ထိုကုက္ကုဋ္ဌ
 ကျောင်းတိုက်၊ ရဟန်းတပါးရှိရာအရပ်၌) ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဥပသင်္က
 မိတ္တာ=သွားပြီး၍၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းလို့၊ ဓတံ=ဤစကားကို၊ အပေါစ

=မေးမြန်းလျှောက်ထားပြီ၊ (ကိစ္စိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မေးမြန်းလျှောက်ထားသနည်းဟူမူ)

ဘန္တေ =အရှင်ဘုရား၊ စတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဝိဟရတိ န ခေါ=သီတင်းသုံးနေတော်မူပါသနည်း၊ ဘန္တေ =ရား၊ ဟိ=မေးမြန်းရခြင်း၏အကြောင်းကိစ္စကား၊ မယံ =တပည့်တော်တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဒဿနကာမာ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာအလိုရှိပါကုန်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သုကြွယ်၊ ဓသော အာယသ္မာ အာနန္ဒော=ဤအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဝေသာလီယံ=၌၊ ဗေလုဝဂါမကော=၌၊ ဝိဟရတိ=နေတော်မူပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ ဒသမော=သော၊ အဋ္ဌကနာဂရော=သော၊ ဂဟပတိ =သည်၊ ပါရုလိပုတ္တော=ပါရုလိပုတ်မြို့၌၊ တံ ကရဏီယံ=ထိုပြုဖွယ်ကိစ္စကို၊ တိရေတွာ=ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဝေသာလီ=ဝေသာလီမြို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗေလုဝဂါမကော=ဗေလုဝရွာငယ်သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=ထိုအရပ်၌ (ထိုဝေသာလီမြို့၊ ဗေလုဝရွာငယ်ရှိရာအရပ်၊ အရှင်အာနန္ဒာရှိရာအရပ်၌) ဥပသကံမိ=သွား၏ ။ပ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ (ကိစ္စိ အဝေါစ)

ဘန္တေ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယတ္ထ=အကြင်တရသောတရား၌၊ အပ္ပမတ္တဿ=မမေ့လျော့ဘဲ၊ အာတာပိနော=ထန်ပြင်းသောဝီရိယရှိလျက် (ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာပုန်ခြောက်စန်းစေတတ်သော သမ္မုပ္ပဓာန်လုံ့လ ဝီရိယရှိလျက်) ပဟိတတ္တဿ=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ ရဲဝံ့စွန်စား နိဗ္ဗာန်သို့) စွန်လွတ်ထားအပ်သောစိတ်ရှိလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးသော စိတ္တံ ဝါ=စိတ်သည်လည်း၊ ဝိမုစ္စတိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်၏၊ အပရိက္ခိကာ=မကုန်စန်းသေးကုန်သော၊ အာသဝါ ဝါ=အာသဝတို့သည်လည်း၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်စန်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ =ရောက်ကုန်၏၊ အနုပုတ္တံ=မရောက်အပ် မရအပ်သေးသော၊ အနုတ္တရံ=သူ့ထက်သာလွန်မွန်မြတ်သော

တရားမရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမံ ဝါ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာနိဗ္ဗာန်သို့လည်း၊ အနုပါပုဏ္ဏာတိ=ရောက်၏၊ ဇာနတာ=ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အာသယ အနုသယကိုသိတော်မူသော၊ ပဿတာ=သိမြင်ဖွယ်တရားအားလုံးတို့ကို သိမြင်တော်မူသော၊ အရဟတာ=ကိလေသာရန်သူတို့ကိုပယ်သတ်တော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=မမှားဒဏ်၊ အမှန်ပိုင်ပိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိသိမြင်တော်မူသော၊ တေန ဘဂဝတာ=ထိုဘုန်းတော်ကြီးမား ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ သမ္မာ

၁။ တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ ပဿတာ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ တေနဟူသော နိယမ၏ အနိယမဝါကျကို ထည့်စွက်ဖွင့်ပြသေးသည် သာမက ဇာနတာ ပဿတာပုဒ်တို့ကိုလည်း အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြထား၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်းအနက်ဆိုလိုပါက-

ဘန္တေ အာနန္ဒ=အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယတ္ထ=အကြင်တခုသောတရား၌၊ အပ္ပမတ္တဿ=ဘဲ၊ အာတာပိနော=လျက်။ပ။ ယောဂက္ခေမံ ဝါ=လည်း၊ အနုပါပုဏ္ဏာတိ= ရောက်၏၊ (ယော ဘဂဝါ= အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမတိံသပါရမိယော=အညီအမျှ အတိအကျ သုံးဆယ်သောပါရမီတော်တို့ကို၊ ပူရေတွာ=ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍၊ သဗ္ဗကိလေသေ=အားလုံးသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဘဒ္ဓိတွာ=ဖျက်ဆီးပယ်ရှားတော်မူပြီး၍၊ အနတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်မွန်မြတ်သောတရားမရှိသော၊ ဝါ=အမွန်မြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ=ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိတော်မူပြီး၊)

ဇာနတာ=ထိုထို သတ္တဝါတို့၏ အာသယအနုသယကို အာသယာနုသယဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=သိမြင်ဖွယ်တရားအားလုံးတို့ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ အနာဝရဏဉာဏ်တို့ဖြင့် လက်ဖဝါးပြင်တင်ထား သွှိသျှားသီး အသွင် မြင်တော်မူသော၊ (တနည်း) ဇာနတာ=ပုဗ္ဗေနိဝါသ၊ အာသဝက္ခယဉာဏ်တို့ဖြင့် သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ဖြင့် မြင်တော်မူသော၊ (တနည်း) ဇာနတာ=ဝိစ္စာသုံးပါး၊ အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး

=ကောင်းစွာ၊ အက္ခာတော=ဟောကြားတော်မူအပ်သော၊ သော ဧကဓမ္မော= ထိုတခုသောတရားသည်၊ အတ္ထိ နုခေါ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ =လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ယတ္ထ=အကြင်တခုသောတရား၌၊ အပ္ပ မတ္တဿ=ဘဲ၊ အာတာပိနော=လျက်။ ပ။ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=သော၊ သော ဧကဓမ္မော=ထိုတခုသောတရားသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ) ဘန္တေ အာနန္ဒ=အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယတ္ထ=၌၊ အပ္ပ မတ္တဿ=ဘဲ ။ပ။ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=သော၊ သော ဧကဓမ္မော= ထိုတခုသောတရားဟူသည်၊ ကတမော ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဣဓ=ဤသာသနာ တော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကာမေဟိ=တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ=လျှင်၊ [နဝက နိပါတ် စာပိုဒ်(၃၃)အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ် ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ

တို့ဖြင့် သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=အားလုံးသောတရားတို့၌ အဆီးအတား မရှိသိနိုင်သော သမန္တ စက္ခုဖြင့်မြင်တော်မူသော။

(တနည်း) ဇာနတာ=အားလုံးသောတရားတို့ကို သိစွမ်းနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=သတ္တဝါအားလုံးတို့ မြင်နိုင်သော မျက်စိအာရုံကိုကျော်လွန်၍ နံရံတောင်စသည်ခြားကွယ်သော ရူပါရုံတို့ကိုပင် အလွန်စင်ကြယ်သော ပကတိမံသစက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူသော၊ (တနည်း) ဇာနတာ=အရိယမဂ်ဟူသော ပဋိဝေဇဉာဏ်ပညာဖြင့် သိတော် မူသော၊ ပဿတာ=ဒေသနာဉာဏ်ပညာဖြင့် မြင်တော်မူသော။

(တနည်း) ဇာနတာ=နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်မဂ်ဖိုလ်ဈာန်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော(အန္တရာယ်က) တရားတို့ကိုသိတော်မူသော၊ ပဿတာ= ဝဋ်ဆင်းရဲမှထွက်မြောက်ကြောင်း (နိယျာနိက) တရားတို့ကို မြင်တော်မူ သော၊ အရဟတာ=ကိလေသာရန်သူတို့ကို ပယ်သတ်တော်မူသော၊ ဝါ= ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=သော၊ တေန ဘဂဝတာ=သည်၊ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=သော၊ သော ဧကဓမ္မော= ထိုတခုသောတရားသည်၊ အတ္ထိ နုခေါ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ(အဝေါစ)။

၁၄၇ကြည့်]။ပ။ ဝိဟရတိ။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ပဌမဈာန်သို့ ရောက်၍နေသော ထိုရဟန်းသည်) ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသနည်းဟူမူ) ဣဒမ္ပိ ပဌမံ ဈာန်=ဤပဌမဈာန်ကိုလည်း၊ အဘိသင်္ခတံ=စီမံပြုလုပ်အပ်ပြီ၊ (မိမိ၏အကြောင်းတရားတို့သည် ရှေ့ရှုပေါင်းဆုံ၍ စီမံပြုလုပ်အပ် ဖြစ်စေအပ်ပြီ) အဘိသဉ္ဇေတယိတံ=စေ့ဆော်အားထုတ်အပ်ပြီ၊ (စေတနာဦးဆောင်ပဓာနပြု၍ စေ့ဆော်အားထုတ်အပ်ပြီ) ပန=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ အဘိသင်္ခတံ=စီမံပြုလုပ်အပ်သော၊ အဘိသဉ္ဇေတယိတံ=စေ့ဆော်အားထုတ်အပ်သော၊ ယံကိန္တိ=အားလုံးစုံသော တေဘူမကတရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ=ထိုတေဘူမကတရားအားလုံးသည်၊ အနိစ္စံ=ဖြစ်ပြီးပြီကွဲ မမြဲသောတရားချည်းသာတည်း၊ နိရောဓဓမ္မံ=ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသော တရားချည်းသာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဓာနာတိ=သိ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ပဌမဈာန်၏ အနိစ္စတာသဘောကိုသိသော ထိုရဟန်းသည်) တတ္ထံ=ထိုသမထဝိပဿနာတရား၌၊ (ထိုပဌမဈာန်ဟူသော သမထတရား၊ ထိုသမထတရား၌ အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သိသော ဝိပဿနာတရား၌) ဌိတော=ရပ်တည်လျက်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ဓယံ=ကုန်ကြောင်းအရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏၊ [ထိုနောက် နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၆)ဈာနသုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ ၁၈၀-စသည်)ကြည့်] ။ပ။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ယတ္ထံ=အကြင်တခုသော တရား၌၊ အပ္ပမတ္တဿ=ဘဲ ။ပ။ အနုပါပုဏာတိ=ရောက်၏၊ ဇာနတာ=သော၊ ပဿတာ=သော၊ အရဟတာ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=သော၊ တေန ဘဂဝတာ=သည်၊ အယံ=ဤပဌမဈာန်ဟူသော၊ ဧကဓမ္မောပိ=တခုသော တရားကိုလည်း၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ အက္ခာတော=ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော ဧကဓမ္မကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ထိုနောက် နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၅) ဂါဝိဥပမာသုတ် (စာမျက်နှာ၊ ၁၆၆)ကြည့်] ။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သော=

ထိုရဟန်းသည်၊ (စတုတ္ထဈာန်သို့ရောက်၍နေသော ထိုရဟန်းသည်) ဣတိ=သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=၏၊ (ကိုန္တိ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ) ဣဒမ္ဗိ စတုတ္ထဈာန်=ဤစတုတ္ထဈာန်ကိုလည်း၊ အဘိသင်္ခတံ=ပြီ။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (စတုတ္ထဈာန်၏ အနိစ္စတာသဘောကိုသိသော ထိုရဟန်းသည်) တတ္ထ=ထိုသမထဝိပဿနာတရား၌၊ (ထိုစတုတ္ထဈာန်ဟူသော သမထတရား၊ ထိုသမထတရား၌ အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သိသော ဝိပဿနာတရား၌) ဌိတော=လျက် ။ပ။ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ယတ္ထ=၌၊ အပ္ပမတ္တဿ=ဘဲ ။ပ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=သော၊ တေန ဘဂဝတာ=သည်၊ အယံ=ဤစတုတ္ထဈာန်ဟူသော၊ ဧကဓမ္မောပိ=လည်း၊ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=ပြီ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေတ္တာသဟဂတေန=သော၊ [နဝကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၈) နဝဂုံပေါသထသုတ် (စာမျက်နှာ၊ ၈၈)ကြည့်] ။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ထိုမေတ္တာစိတ်ဖြင့်နေသော ရဟန်းသည်) ဣတိ=သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=၏ (ကိုန္တိ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ)မေတ္တာ=မေတ္တာဈာန်ဟူသော၊ အယမ္ဗိ စေတောဝိမုတ္တိ=ဤစေတောဝိမုတ္တိကိုလည်း၊ ဝါ=လည်း၊ အဘိသင်္ခတံ=အပ်ပြီ ။ပ။ ပဇာနာတိ=၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ၏ အနိစ္စတာ သဘောကိုသိသော ထိုရဟန်းသည်) တတ္ထ=ထိုသမထဝိပဿနာတရား၌၊ (ထိုမေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိဟူသော သမထတရား၊ ထိုသမထတရား၌ အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သိသော ဝိပဿနာတရား၌) ဌိတော=လျက်။ပ။တေန ဘဂဝတာ=သည်၊ အယံ=ဤမေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိဟူသော၊ ဧကဓမ္မောပိ=ကိုလည်း၊ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=အပ်ပြီ။ပ။ ဥပေက္ခာ=ဥပေက္ခာဈာန်ဟူသော၊ အယမ္ဗိ စေတောဝိမုတ္တိ=ကိုလည်း၊ အဘိသင်္ခတံ=ပြီ ။ပ။တေန ဘဂဝတာ=သည်၊ အယံ=ဤဥပေက္ခာစေတောဝိမုတ္တိဟူသော၊ ဧကဓမ္မောပိ=ကိုလည်း၊ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=အပ်ပြီ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဧကဓမ္မကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ထိုနောက် ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉၉)ဥပါလိသုတ်ကြည့်] ။ပ။ ဥပသမ္ပစ္စ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ထိုအာကာသာ နန္ဒာယတနဈာန်သို့ရောက်၍နေသော ရဟန်းသည်) ဣတိ=သို့၊ ပဋိ

သဒ္ဓိက္ခတိ=၏၊ (ကိန္တိ ပဋိသဒ္ဓိက္ခတိ) အယမ္ပိ အာကာသာနဉ္စာယတနသမာ
 ပတ္တိ=ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်ကိုလည်း၊ အဘိသင်္ခတာ
 =အပ်ပြီ ။ပ။ပဇာနာတိ=၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (အာကာသာနဉ္စာ
 ယတနဈာန်သမာပတ်၏ အနိစ္စတာသဘောကိုသိသော ထိုရဟန်းသည်)
 တတ္ထ=ထိုသမထဝိပဿနာတရား၌၊ ဌိတော=လျက် ။ပ။ တေန ဘဂဝတာ=
 သည်၊ အယံ=ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်ဟူသော၊ ဧက
 ဓမ္မောပိ=လည်း၊ သမ္မာ=စွာ၊ အက္ခာတော=အပ်ပြီ [ဝိညာဏဉ္စာယတန
 အတွက်လည်း ဖော်ဆိုလေ] ။ပ။ တေန ဘဂဝတာ=သည်၊ အယံ=ဤ
 အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ်ဟူသော၊ ဧကဓမ္မောပိ=ကိုလည်း၊ သမ္မာ=စွာ၊
 အက္ခာတော=အပ်ပြီ။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=အရှင်အာနန္ဒာမိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊
 ဒသမော=သော၊ အဋ္ဌကနာဂရော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ
 အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ
 (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)ဘန္တေ အာနန္တံ=နှာ၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊
 ဧကံ=တလုံးသော၊ နိမိမုခံ=ရွှေအိုးကို၊ ဝါ=ရွှေအိုးမျက်နှာဝကို၊ ဂဝေသန္တော
 =ရှာမှီးလသော်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “နိမိ ပရိယေသန္တော” ဟူ၍ဖွင့်၏၊ မုခသဒ္ဓါ
 အနက်ကိုအထူးမဖွင့်၊ သို့သော် “မျက်နှာ”ဟူသော အနက်ကိုဖြည့်စွက်
 ပြန်ဆိုထားပါသည်] သကိဒေဝ=တကြိမ်တည်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့်
 သာလျှင်၊ ဧကာဒသ=(၁၁)လုံးကုန်သော၊ နိမိမုခါနိ=ရွှေအိုးတို့ကို၊ ဝါ
 =ရွှေအိုးမျက်နှာဝတို့ကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ သေယျထာပိ=ရရှိလေရာသကဲ့သို့၊
 ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား။ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊
 ဧကံ=တခုသော။ အမတဒ္ဓါရံ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ဝင်ရာတံခါးကို၊ ဂပေ
 သန္တော=ရှာမှီးလသော်၊ သကိဒေဝ=လျှင်၊ ဧကာဒသ=ကုန်သော၊ အမတ
 ဒ္ဓါရာနိ=တို့ကို၊ သေဝနာယ=မှီဝဲသုံးစွဲခြင်းငှါ၊ အလတ္ထံ=ရပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊
 သေယျထာပိ=ဥပမာတမျိုးလျှောက်ရသော်ကား၊ ပုရိသဿ=ယောက်ျား၏၊
 အဂါရံ=အိမ်သည်၊ ဧကာဒသဒ္ဓါရံ=(၁၁)ခုသောတံခါးပေါက်ရှိသည်၊ (အဿ
 =ဖြစ်ရာ၏) သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ တသ္မိံ အဂါရေ=ထိုအိမ်ကို၊
 အာဒိတ္ထေ=မီးလောင်အပ်လသော်၊ ဧကမေကေန=တခုတခုသော၊ ဒ္ဓါရေနပိ

=တံခါးဖြင့်လည်း၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ သောတ္ထိ=ဘေးရန်ကင်းကွာ
 ချမ်းသာသည်ကို၊ ကာတံ=ပြုခြင်းငှါ၊ သတ္တုဏေယျ သေယျထာပီ=
 စွမ်းနိုင်ရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဟံ=တပည့်တော်
 သည်၊ ဧကောဒသန္တံ=တဆယ့်တပေါက်ကုန်သော၊ ဣမေသံ အမတဒ္ဒါရာနံ=
 ဤအမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ရာတံခါးပေါက်တို့တွင်၊ ဧကမေကေန=သော၊
 အမတဒ္ဒါရေနပီ=ဖြင့်လည်း၊ အတ္တာနံ=ကို၊ သောတ္ထိ=ကို၊ ကာတံ=ငှါ၊
 သတ္တုဏိဿာမိ=စွမ်းနိုင်ပါအံ့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဟိ=အထူးလျှောက်ထားဖွယ်
 ကား၊ ဣမေ အညတိတ္ထိယာ=ဤသာသနာပအယူရှိသူတို့သည်သော်မှပင်၊
 အာစရိယဿ=ဆရာ၏၊ အစရိယဓနံ=ဆရာပညာသင်ခ ဥစ္စာကို၊ ပရိယေ
 သိဿန္တိ နာမ=ရှာမှီးကြပေသေး၏၊ ကိံ=အဘယ်ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊
 အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ပူဇံ=ပူဇော်ခြင်းကို၊ န
 ကရိဿာမိ=မပြုဘဲနေအံ့နည်း၊ (ကရိဿာမိ ဧဝ=ပြုရအံ့သည်သာတည်း)
 ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အဋ္ဌကနာဂရော=အဋ္ဌကမြို့သားဖြစ်သော၊
 ဒသမော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ဝေသာလိကံ=ဝေသာလီမြို့၌ သီတင်း
 သုံးနေတော်မူသော၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ=ရဟန်းအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပါဠ
 လိပုတ္တကံ=ပါဠလိပုတ်မြို့၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသော၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ=
 ကောင်း၊ သန္နိပါတာပေတွာ= စည်းဝေးစေပြီး၍၊ ပဏီတေန=မွန်မြတ်သော၊
 ခါဒနီယေန=ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယေန=ဘောဇဉ်ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ သဟတ္တာ=မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်၊ သန္တပေသိ=ကောင်းစွာ
 ရောင့်ရဲနှစ်သက်စေပြီ၊ ဝါ=ပြည့်စုံလုံလောက်စေပြီ၊ သမ္ပဝါရေသိ=(တော်
 ပြီဟု) ကောင်းစွာပယ်မြစ်စေပြီ၊ ဧကမေကံ=တပါးစီတပါးစီသော၊ ဘိက္ခုစ
 =ရဟန်းကိုလည်း ပစ္စေကံ=အသီးအသီး၊ ဝါ=တစုံစီ တစုံစီသော၊ ဒုဿ
 ယုဂေန=သင်္ကန်းလျှာအဝတ်အစုံဖြင့်၊ အတ္ထာဒေသိ=လွမ်းခြံပြီ၊ ဝါ=လှူဒါန်းပြီ၊
 အာယသ္မန္တူ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကိုလည်း၊ တိစိဝရေန=သုံးထည်သော
 သင်္ကန်းဖြင့်၊ အတ္ထာဒေသိ=ပြီ၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာ
 အတွက်၊ ပဉ္စသတံ=ငါးရာတန်ဘိုးရှိသော၊ ဝါ=ငါးရာထိုက်တန်သော၊
 ဝိဟာရံ=သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို၊ ကာရာပေသိ=ဆောက်လုပ်စေပြီ၊ ဝါ=

ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းပြီး၊ ဣတိ=ဤတွင်အပြီးတည်း၊ [ပဉ္စသတာနိ အဇ္ဈိတေသာတိ ပဉ္စသတံ။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဒ္ဓိကာ၊ ၉၊ အဋ္ဌကနာဂရသုတ်] ဆဋ္ဌ။

၇-ဂေါပါလသုတ်

၁၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဧကာဒသဟိ=တဆယ့်တပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အင်္ဂါတို့နှင့် (ဂုဏ်ကင်းမဲ့သော အဖိုအစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်) သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဂေါပါလကော=နွားကျောင်းသားသည်၊ ဂေါဂဏံ=နွားအပေါင်းကို၊ ပရိဟရိတံ=ထိန်းကျောင်း စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိန်းကျောင်းစောင့်ရှောက်၍ လှည့်လည်သွားလာခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ ဖာတိ=တိုးပွားခြင်းကို၊ (အကောင်ရေများပြားတိုးပွားခြင်း၊ နွားနို့၊ နို့စမ်းစသော နွားအရသာတိုးပွားခြင်းကို) ကာတံ=ပြုခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဧကာဒသဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော ။ပ။ အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤလောက၌၊ ဂေါပါလကော=နွားကျောင်းသားသည်၊ ရူပညူ=နွားအရေအတွက်နှင့် ရုပ်အဆင်းကိုသိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ လက္ခဏကုသလော=နွား၏အမှတ်အသားလက္ခဏာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ (လေးအမှတ်အသား၊ လှံအမှတ်အသား၊ တံကျင်အမှတ်အသားစသော နွားအမှတ်အသားလက္ခဏာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်) န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာသာဒ္ဓိကံ=ယင်ဥကို၊ (နွား၏အနာ၌ ယင်မမဲရိုင်းကောင်များ ချထားအပ်သော ယင်ချေးဥကို) ဟာရေတာ=ပယ်ရှားတတ်သည်၊ န ဟောတိ။ ဝဏံ=အနာကို၊ ပဋိစ္စာဒေတာ=(ဆေးလိမ်းသုတ်၍) အဝတ်ပတ်တီး စည်းအုပ်ထားတတ်သည်၊ န ဟောတိ။ ဓူမံ=မီးခိုးကို၊ (မှက်ခြင်ကို ကာကွယ်တတ်သောမီးခိုးကို) ကတ္တာ=ပြုလုပ်တတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။

တိတ္ထံ=ရေဆိပ်ကို၊ (ပြေညီ၊ မပြေညီသော ရေဆိပ်နှင့် ဖမ်းယူကိုက်ခဲတတ်သော မိကျောင်းစသည် ရှိမရှိသော ရေဆိပ်ကို) န ဇာနာတိ=မသိ၊ ပီတံ=ရေသောက်အပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကို၊ (ရေသောက်အပ်ပြီးသည်၊ မပြီးသည်အဖြစ်ကို) ဝါ=ရေသောက်ပြီးသောနွား၊ မသောက်သေးသောနွားကို၊

န စာနာတိ=မသိ၊ ဝိထိ=လမ်းခရီးကို၊ (ပြေညီမပြေညီနှင့် အန္တရာယ် ရှိမရှိသော လမ်းခရီးကို)န စာနာတိ=မသိ၊ ဂေါစရကုသလော=ကျက်စားရာ ဌာန၌ ကျမ်းကျင်သည်၊ (နွားစားကျက်တခုတည်း၌ နေ့စဉ်ရက်ဆက် မကျက်စားစေဘဲ ငါးရက်လျှင်တကြိမ်၊ ခုနစ်ရက်လျှင်တကြိမ် ကျက်စား စေခြင်းအားဖြင့် ကျက်စားရာဌာနပြောင်းရွှေ့ လှည့်လည်ကျက်စားစေခြင်း၌ လိမ်မာ ကျမ်းကျင်သည်)န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနဝသေသဒေါဟိ စ=နွားငယ် လေး၏ သောက်စို့ စရာအကြွင်းအကျန်မရှိအောင် နို့ညှစ်ယူတတ်သည် လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂေါပိတရော=နွားတို့၏ ဖခင်အရာ၌တည်ကုန်သော၊ ဂေါပရိဏာယ ကာ=နွားတို့၏ ရှေ့ဆောင်အကြီးအကဲဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဥသဘာ =အကြင်နွားလားဥသဘာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ=ထိုနွားလား ဥသဘာတို့ကို၊ အတိရေကပူဇာယ=(အထူးတလည်) အပိုအမို ပူဇော် ချီးမြှောက်ပြုစုခြင်းဖြင့်၊ (ကောင်းမြတ်သောနွားစာကို ပေးကမ်းကျွေးမွေး ခြင်း၊ နံသာလိမ်းခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်းစသည်ဖြင့် အထူးတလည် အပိုအမို ချီးမြှောက်ပြုစုခြင်းဖြင့်) ပူဇေတာ=ပူဇော်ချီးမြှောက်ပြုစုတတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်ဘိကွဝေ=တို့၊ ဧကာဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေ ဟိ=ဤအင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။ ကာတံ=ကောင်း၊ အဘဗ္ဗော= မထိုက်။

ဘိကွဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဧကာဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤတရားဖြင့် ဆုံးမရာမြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌၊ (သီလာ ဒီဂုဏေဟိ=သီလအစရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့်) ဝုဒ္ဓိံ=ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဠိံ= မလှုပ်မယိုင်မြဲခိုင်စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=ရပ်တကာနဲ့ ကျယ်ပြန့်သည် အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိတံ=ရောက်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေဟိ= ကုန်သော၊ ဧကာဒသဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော =သော၊ ဘိက္ခု ။ပ။အာပဇ္ဇိတံ=ငှါ၊ အဘဗ္ဗော=ဟူမူ)

ဘိကွဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပညု= ရုပ်တရားကိုသိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ [“ရုပ်တရားကိုသိသည်”ဟုဆိုရာ၌

မည်သို့၊ မည်ပုံသိသည်ကို နောက်၌ အကျယ်တဝင့်ဟောတော်မူမည်ဖြစ်
 သောကြောင့် ဤနေရာ၌ “ရူပည” ပုဒ်ကို အကျဉ်းချုပ်မျှ အနက်ပြန်ဆို
 ဘို့လိုပါ၏။ “လက္ခဏကုသလော” စသည်၌လည်း ထိုအတူပင်ဖြစ်၏။
 လက္ခဏကုသလော=(ဗာလနှင့် ပဏ္ဍိတတို့၏) အမှတ်လက္ခဏာ၌ လိမ္မာ
 ကျွမ်းကျင်သည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာသာဒိကံ=ယင်ဥကို၊ ဟာရေတာ=
 သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဝဏံ=အနာကို၊ ပဋိစ္စာဒေတာ=ဖုံးအုပ်ထား
 တတ်သည်၊ န ဟောတိ။ ရူမံ=မီးခိုးကို၊ ကတ္တာ=သည်၊ န ဟောတိ။
 တိတ္ထံ=ရေဆိပ်ကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ ပီတံ=ရေသောက်အပ်သည်အဖြစ်ကို၊
 ဝါ=ရေသောက်ရခြင်းကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ ဝါ=မရရှိ၊ [ရေမသောက်ရ
 ဟူလို] ဝိထိံ=လမ်းခရီးကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ ဂေါစရကုသလော=ကျက်စား
 ရာဌာန၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနဝသေသဒေါဟီ
 စ=အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ညှစ်ယူတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။

ထေရာ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=(သီလစသောဂုဏ်တို့ဖြင့် သာသနာ
 တော်၌) မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဝါ=ထေရ်၏ အဖြစ်ကို
 ပြုတတ်သော သီလစသောဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံကုန်သော၊ ရတ္တညူ=(ရဟန်း
 ဖြစ်ပြီးရာ အချိန်အခါမှစ၍) များစွာသောညဉ့်တို့ကို သိကုန်သော၊ စိရပဗ္ဗ
 ဇိတာ=ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်စွာသောကာလရှိကုန်သော၊ သံဃပိတရော=
 သံဃာ၏ ဖခင်ဖြစ်ကုန်သော၊ (သံဃာ၏ဖခင်အရာ၌တည်ကုန်သော)
 သံဃပရိကာယကာ=သံဃာကိုဦးဆောင်တတ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဘိက္ခု
 =အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ=ထိုထေရ်ဖြစ်သောရဟန်း
 တို့ကို၊ အတိရေကပူဇာယ=အလွန်အကဲပူဇော်ခြင်းဖြင့်၊ ပူဇေတာ=ပူဇော်
 တတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ
 =အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပညူ=ရုပ်တရားကို
 သိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ
 သာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [နပုဇာနာတိ၌စပ်] ယံကိဉ္စိ=အားလုံးစုံသော၊
 ရူပံ=ရုပ်သည်၊ စတ္တာရိ=လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနိ=မဟာဘုတ်
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ စတုနံ=လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနံ=မဟာ

ဘုတ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယရူပံစ=မိ၍ဖြစ်သောရုပ်သည်လည်းကောင်း (ဟောန္တိ
 =ဖြစ်ကုန်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဟောတော်မူအပ်သော ရုပ်ကို၊ ယထာဘူတံ=
 ဟုတ်မှန်သည်အတိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ (ရုပ်အရေအတွက်သင်္ချာ၊ ရုပ်
 ဖြစ်ကြောင်းသမုဋ္ဌာန်ဟူသော နှစ်ပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့်မသိ) ဘိက္ခဝေ
 =တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပညူ=သည်၊ န
 ဟောတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ လက္ခဏကုသလော=
 (ဗာလနှင့် ပဏ္ဍိတတို့၏) အမှတ်အသားလက္ခဏာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သည်၊
 န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 [နပ္ပဇာနာတိ-၌စပ်] ဗာလော=မသိနားမလည်သူ လူဗာလသည်၊ ကမ္မ
 လက္ခဏော=မိမိပြုအပ်သော ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကံဟူသော အမှတ်လက္ခဏာ
 ရှိ၏၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ကမ္မလက္ခဏော=မိမိပြုလုပ်အပ်သော
 သုစရိတ်ကုသိုလ်ကံဟူသော အမှတ်လက္ခဏာရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=
 ဤသို့၊ ဗာလ၏ အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံနှင့် ပဏ္ဍိတ၏
 အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံကို၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ
 =မသိ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 လက္ခဏကုသလော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာသာဋိကံ=ယင်ဥကို၊
 ဟာရေတာ=သည်၊ န ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကို၊ ဝါ=ကို၊ [ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၀)
 ဂိရိမာနန္ဒသုတ်ကြည့်] အဓိဝါသေတိ=မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီး၍
 နေစေ၏၊ ဝါ=မိမိစိတ်အတွင်း၌ လက်ခံထား၏၊ နပ္ပဇဟဟိ=မပယ်စွန့်၊
 န ဝိနောဒေတိ=မပယ်ထုတ်၊ န ဗျန္တိကရောတိ=ကင်းသောအဆုံးအပိုင်း
 အခြားရှိအောင်မပြု၊ ဝါ=ဘင်ဓဏမျှ မကျန်ရအောင် အပြီးအပြတ်
 အဆုံးသတ် မပယ်ရှား၊ အနဘာဝံ=ထပ်တလဲလဲ မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဝါ=
 မတိုးပွားခြင်းသို့၊ န ဂမေတိ=မရောက်စေ၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=
 ကို၊ အဓိဝါသေတိ=၏၊ ဝါ=၏။ပ။ န ဂမေတိ=မရောက်စေ၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊
 ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ= ကို ပ။ န ဂမေတိ=စေ၊ ဥပ္ပန္နံပုဇ္ဇေ=ကုန်သော ပ။န

ဂမေတိ=စေ၊ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့အားဖြင့်၊ (ဤသို့ ကာမဝိတက် စသော အကုသလဝိတက်ကို မပယ်စွန့်ခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ အာသာဒိကံ=အကုသလဝိတက်နှင့်တူသော ယင်ဥကို၊ ဟာရေတာ=ပယ်စွန့် တတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝဏံ=အနာကို၊ ပဋိစ္စာ ဒေတာ=ဖုံးအုပ်ထားတတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ စက္ခုနာ=ဖြင့်၊ ရူပံ=ကို၊ ဒိသ္မာ=၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ=သည်၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ဒသက နိပါတ်စာပိုဒ်(၉၉)ဥပါလိသုတ်ကြည့်] ။ပ။ သံဝရာယ=ငှါ၊ န ပဋိပဇ္ဇတိ =မကျင့်၊ စက္ခုန္တိယံ=ကို၊ န ရက္ခတိ=မစောင့်ရှောက် ။ပ။ နာပဇ္ဇတိ=မရောက် ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ စက္ခုန္တိယံအစရှိသော ဒွါရအပေါက်ခြောက်ခုတို့ကို သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်ဖုံးမူ၍ ရူပါရုံစသော အာရုံခြောက်ပါးတို့၌ နိမိတ္တဂ္ဂါဟ၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟဖြစ်စေ လျက် အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿအစရှိသော အကုသိုလ်ကိလေသာတို့ကို ဖြစ်ပွား စေခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဝဏံ=အနာကို၊ ဝါ=အနာနှင့်တူသော ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ (စက္ခုန္တိယံအစရှိသော ဒွါရပေါက်ခြောက်ခုတို့မှ မစင်မကြယ် ရုံဖွယ်ကိလေသာအညစ်အကြေးတို့ကို ယိုထွက်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အနာနှင့်တူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို) ပဋိစ္စာဒေတာ=(သတိ သံဝရဖြင့်) ဖုံးအုပ်တတ်သည်၊ န ဟောတိ။

၁။ ဝဏံ ပဋိစ္စာဒေတာ။ ။ “ဝဏံ ပဋိစ္စာဒေတာ” ဟူသောပါဠိတော်၌ ဥပမာနှင့် ဥပမေယျ ဆက်စပ်ပြရသော် (၁) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောသည် အနာ(ဝဏ)နှင့်တူ၏။ (၂) ထိုခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော၏ စက္ခုန္တိယံစသော ဒွါရပေါက်ခြောက်ခုတို့သည် အနာ(ဝဏမုခ)နှင့်တူ၏။ (၃) ထိုစက္ခုန္တိယံစသော ဒွါရပေါက်ခြောက်ခုတို့မှ ထွက်ကျဖြစ်ပေါ်လာသော အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿစသော ကိလေသာအညစ်အကြေးတို့သည် ပကတိ အနာဝခြောက်ပါးမှ ယိုကျသော သန့်ရှည်ပြည်အညစ်အကြေးနှင့်တူ၏။ (၄) သတိသံဝရဟူသော တံခါးရွက်သည် အနာလွှမ်း အဝတ်ပတ်တီးနှင့်

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝုမံ=မီးခိုးကို၊ ကတ္တာ=သည်၊ န ဟောတိ=မူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယထာ သုတံ=နာယုနာယုအပ်ပြီးသမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သင်ကြားသင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ ဝိတ္တာရေန=အကျယ် တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဒေသေတာ=ဟောကြားတတ် သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မဟောကြားခြင်း အားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝုမံ=တရားဒေသနာဟူသော မီးခိုးကို၊ ကတ္တာ= ပြုလုပ်တတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ တိတ္ထံ=ရေဆိပ်ကို၊ န ဇာနာတိ=မသိသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ဥပသင်္ကမိတ္တာ န ပရိပုစ္ဆတိ န ပရိပဉ္စတိ-တို့၌စပ်] ယေ ဟေ ဘိက္ခု= အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ ဗဟုသုတာ=သုတ္တ၊ ဣယျစသည်များစွာ ကြားနာ သင်ယူအပ်ပြီးသော ဘုရားစကားတော်ရှိကုန်၏၊ အာဂတာဂမာ=ကျေပွန် စွာ နှုတ်၌ရောက်လာပြီးသော အာဂုမ်နိကာယ်ပါဠိရှိကုန်၏၊ ဓမ္မဓရာ=သုတ် အဘိဓမ္မာတရားကိုဆောင်ကုန်၏၊ ဝိနယဓရာ=ဝိနည်းပိဋကကို ဆောင် ကုန်၏၊ မာတိကာဓရာ=ဝိနည်း အဘိဓမ္မာ၊ နှစ်ဖြာသော မာတိကာကို ဆောင်ကုန်၏၊ ဝါ=ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ၊ နှစ်လီသော မာတိကာကိုဆောင်ကုန်၏၊ တေ=ထိုဗဟုသုတရှိသောရဟန်းတို့ထံသို့၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော် သည့်အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားရောက်

တူ၏။

“ဂဏ္ဍောတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စန္ဒမေတံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ အဓိဝစန”
 နှိဝစနတော ဆဟိ ဝဏမုခေဟိ ဝိဿန္တမာနယူသော ဂဏ္ဍော ဝိယ ပိလောတိကာဓဏ္ဍေန ဆဟိ ဒွါရေဟိ ဝိဿန္တမာနကိလေသာသုမိအတ္တဘာဝ ဝဏော သတိသံဝရေန ပိဒဟိတဗ္ဗော၊ အယံ ပန ဧဝံ န ကရောတိတိ အဟာ “ယထာ သော ဂေါပါလကော ဝဏံ န ပဋိစ္စာဒေတိ၊ ဧဝံ သံဝရံ နသမ္မာဒေတိတိ။ မူလပဏ္ဍာသဒ္ဓိကာ၊ ဒု-၁၉၆၊ (မဟာဂေါပါလကသုတ်)နှင့် ဤသုတ်တို့ကား။

၍၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤသဒ္ဓါသည်၊ ကထံ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံအားဖြင့် ဤအနက်ကိုဟောရပါသနည်း၊ ဣမဿ=ဤသဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကား၊ ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ န ပရိပုစ္ဆတိ=ဝန်းကျင်ခပင်း ယုံမှားကင်းအောင် မေးမြန်း၊ န ပရိပဉ္စတိ=မိမိသိလိုသောအချက်ကို နဲ့နဲ့စပ်စပ် မပြောတတ်၊ [ဤသုတ်၌ အဖွင့်အတိုင်းအနက်ပြန်ဆိုသည်]

တဿ=ထိုရဟန်းအား၊ တေ အာယသ္မန္တော=ထိုဗဟုသုတရှိသော အရှင်မြတ်တို့သည်၊ အဝိဝဋ္ဌဇ္ဇေဝ=အကျယ်တဝင့် မဖွင့်ပြ မဝေဘန်အပ်သေးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ န ဝိဝရန္တိ=အကျယ်တဝင့် မဖွင့်ပြ မဝေဘန်ကြကုန်၊ အနုတ္တာနိကတဉ္စ=ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် မပြုအပ်သေးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ န ဥတ္တာနိကရောန္တိ=ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် မပြုကြကုန်၊ အနေကဝိဟိတေသု=များသောအပြားရှိကုန်သော၊ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု=ယုံမှားသံသယဟူသော အရာဋ္ဌာနဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=

၁။ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု ကင်္ခ န ပဋိဝိနောဒေန္တိ။ ။ အနေကဝိဟိတေသု စ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသုတိ အနေကဝိဓာသု ကင်္ခါသု ဧကကင်္ခမ္ပိ န ပဋိဝိနောဒေန္တိ၊ ကင်္ခါယေဝ ဟိ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယာ ဓမ္မာ နာမ၊ တတ္ထ ဧကကင်္ခမ္ပိ န နိဟရန္တိတိ အတ္ထော-ဟူသော ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အလို “ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု” ပုဒ်၌ သတ္တမိပိဘတ်သည် နိဒ္ဒါရဏအနက်ဟောဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ယုံမှားသံသယ(ကင်္ခါ) မြောက်မြားစွာတို့တွင် ယုံမှားသံသယ တခုတလေမျှကိုပင် မပယ်ဖျောက်ကြကုန်ဟု ဆိုလို၏။

ထိုကင်္ခါဋ္ဌာနိယပုဒ်တွင် ဋ္ဌာနိယ၌ ဣယပစ္စည်း အနက်မရှိကြံရမည်ဖြစ်၏၊ ဋ္ဌာနာ ဧဝ ဋ္ဌာနိယာ၊ ထို့အပြင် ဋ္ဌာနိယာပုဒ်မှာလည်း အနက်ခြပ်သီးခြားမရှိ၊ ကင်္ခါပုဒ်နှင့် အနက်တူ(တုလျာဓိကရဏ)ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကင်္ခါ ဧဝ ဋ္ဌာနိယာ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယာ=ယုံမှားသံသယတို့သည် ပင်လျှင် တည်ရာဋ္ဌာနများ (မကောင်းကျိုးတို့၏ တည်ရာဋ္ဌာနများ)၊ ဝါ =ထိုထိုမကောင်းကျိုးတို့၏ တည်ရာဋ္ဌာန(တည်ရာအကြောင်း)ဖြစ်သော

ထိုထိုမကောင်းကျိုးတို့၏ တည်ရာဌာနဖြစ်သော ယုံမှားသံသယ ဟူကုန်
 သော၊ ဓမ္မေသု=သဘောတရားတို့တွင်၊ ကံခံ=ယုံမှားသံသယ တရတလေ
 မျှကိုပင်၊ န ပဋိဝိနောဒန္တိ=မပယ်ဖျောက်ပေးကြတော့ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့် (ဤသို့၊ ဗဟုသုတရဟန်းတို့ထံ သွားရောက်
 မေးမြန်းမှုမပြုခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ တိတ္ထံ=သက်ဆင်းရာ
 ရေဆိပ်နှင့်တူသော ဗဟုသုတရဟန်းကို၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်သို့သက်ရောက်
 ကြောင်း တရားဒေသနာတော်ကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ [တရန္တိ ဩတရန္တိ
 ဧတ္တာတိ တိတ္ထံ=သက်ဆင်းရာရေဆိပ်၊ တိတ္ထံ ဝိယာတိ တိတ္ထံ=ရေဆိပ်နှင့်
 တူသော ဗဟုသုတရှိသောရဟန်း၊ (တနည်း)တရန္တိ ဩတရန္တိ နိဗ္ဗာန်
 ဧတေနာတိ တိတ္ထံ=နိဗ္ဗာန်သို့သက်ဆင်းကြောင်း တရားဒေသနာတော်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပီတံ=ရေသောက်အပ်
 သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ရေသောက်ခြင်းကို၊ န ဇာနာတိ=မသိသနည်း၊ ဝါ
 =မရရှိသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [န လဘာတိ၌
 စပ်ပါ] တထာဂတပွဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရားဟောကြား သိစေတော်မူ
 အပ်သော၊ ဓမ္မဝိနဿေ=သုတ်အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို၊ ဒေသိယမာနေ=ဟော
 ကြားအပ်လသော်၊ အတ္ထဝေဒံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်သဘောကိုမှီ၍ဖြစ်သော
 နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ န လဘာတိ=မရ၊ ဓမ္မဝေဒံ=ပါဠိကိုမှီ၍ဖြစ်သော

ယုံမှားသံသယများ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်သည် ဆတ္တ
 နိပါတ်စာပိုဒ်(၅၁) အာနန္ဒသုတ်အဋ္ဌကထာ (၁၁၉) အဖွင့်နှင့်မတူပေ၊
 ထိုအာနန္ဒသုတ်အဋ္ဌကထာ၌-

ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသုတိ ကင်္ခါယ ကာရဏဘူတေသု၊ တတ္ထ ယသ္မိံ
 ဓမ္မေ ကင်္ခါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သေဝ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယော နာမ (၎င်းအဋ္ဌကထာ)။
 ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု သံသယုပ္ပတ္တိယာ ဟေတုသု ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနဘူတေသု
 ပါဠိဝဒေသု ယာထာဝတော ဝိနိစ္ဆယဒါနေန ကံခံ ပဋိဝိနောဒန္တိ(၎င်းဋီကာ)၊
 ဤအဖွင့်အလို “ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု=ယုံမှားသံသယ၏ တည်ရာအကြောင်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု စ=ခက်ရာခက်ဆစ်ပါဠိပုဒ်တို့၌လည်း” ဟူ၍
 အနက်ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်၏။

နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ န လဘတိ=မရ၊ ဓမ္မုပသံပတိတံ=ပါဠိနှင့်
 အနက်အဓိပ္ပာယ်ဟူသော တရားနှင့်ဆက်စပ်သော၊ ပါမောဇ္ဇ=ရွှင်လန်း
 ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ န လဘတိ=မရ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မရခြင်း
 အားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပီတံ=ရေသောက်အပ်သည်အဖြစ်ကို၊ (တရားနှင့်
 စပ်သော ပါမောဇ္ဇနှင့် ကုသိုလ်၏အကျိုးအာနိသင်ဟူသော ရေသောက်
 အပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ရေသောက်ရခြင်းကို) ဝါ=သောက်သုံးခံရာအပ်
 သော ပါမောဇ္ဇနှင့် ကုသိုလ်၏အကျိုးအာနိသင်ရစေကို၊ န ဇာနာတိ=
 မသိ၊ ဝါ=မရရှိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝီထိံ=လမ်းခရီးကို၊
 နဇာနာတိ=မသိသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊
 အရိယံ=ကိလေသာအညစ်အကြေးကင်းစင်ကြယ်သော၊ အဋ္ဌဂီကံ=အင်္ဂါ
 ရှစ်ပါးရှိသော၊ မဂ္ဂံ=မဂ်ကို၊ ယထာဘူတံ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝီထိံ=
 လမ်းခရီးကို၊ (အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်ဟူသော လမ်းခရီးကို)န ဇာနာတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဂေါစရကုသလော=
 ကျက်စားရာဌာန၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဓတ္တာရော=လေးပါးကုန်သော၊
 သတိပဋ္ဌာနေ=သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို၊ ယထာဘူတံ=စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ
 (လောကီ၊ လောကုတ္တရာ သတိပဋ္ဌာန်နှစ်ပါးခွဲခြား၍မသိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဧဝံ=ဤသို့၊ မသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဂေါစရကုသလော=သတိ
 ပဋ္ဌာန်ဟူသော ကျက်စားရာဌာန၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ နဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနဝသေသဒေါဟိ
 =အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ညှစ်ယူတတ်သည်၊ ဟောတိ=မူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ သဒ္ဓါ=(ရတနာသုံးပါး၌) ကြည်ညိုသဒ္ဓါ
 ရှိကြကုန်သော၊ ဂဟပတိကာ=အိမ်ရှင်ဒါယကာတို့သည်၊ စိဝရ... ရေဟိ
 =သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်း၊ လူမမာ၏ဆေးပစ္စည်း အသုံး
 အဆောင်တို့ဖြင့်၊ အဘိဟဋ္ဌံ=ရှေ့ရွှေဆောင်ယူ၍၊ (နှုတ်ဖြင့်ရှေ့ရွှေဆောင်ခြင်း
 ဟူသော ဝါစာဘိဟာရ၊ ပစ္စည်းတို့ကိုရှေ့ရွှေဆောင်ခြင်းဟူသော ပစ္စယာ

ဘိဟာရအားဖြင့် ရှေ့ရှုဆောင်၍) ပဝါရေန္တိ=ဖိတ်မန်ကြကုန်၏။

ဘိက္ခု=သည်၊ တတြ=ထိုသင်္ကန်းစသောပစ္စည်းတို့၌၊ ပဋိဂ္ဂဟဏာယ=ခံယူခြင်း၌၊ ဝါ=ခံယူခြင်းငှါ၊ မတ္တံ=အတိုင်းအတာပမာဏကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနဝသေသဒေါဟိ=(အားလုံးစုံကို အလှူခံယူခြင်းအားဖြင့်) အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ညှစ်ယူတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “ပဋိဂ္ဂဟဏေ မတ္တံ အဇာ နန္တော” ဟုဖွင့်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ပဋိဂ္ဂဟဏာယပုဒ်ကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသ ကြံသင့်၏။ သို့မဟုတ် တဒတ္ထသမ္ပဒါန်ကြံရာ၏]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဋ္ဌ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ပူဇေတာ န ဟောတိ-၌စပ်] ထေရာ=ကုန်သော၊ ရတ္တညု=ကုန်သော ။ပ။ ပူဇေတာ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ ။ပ။ တေသု=ထိုထေရ်ဖြစ်သောရဟန်းတို့၌၊ မေတ္တံ=မေတ္တာရှိသော၊ ဝါ=မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ပြုလုပ်သင့်သော၊ ကာယကမ္မံ=ကာယကံကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=ကိုယ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ အာဝိ စေဝ=မျက်မှောက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာလည်းကောင်း၊ ရဟော စ=မျက်ကွယ်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်ကွယ်ဖြစ်၍ မထင်မရှားလည်းကောင်း၊ န ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ=ရှေ့ရှုစွဲကပ် မတည်ရှိစေ၊ ဝါ=မပြုလုပ်၊ မေတ္တံ=သော၊ ဝစီကမ္မံ=ဝစီကံကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=နှုတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ အာဝိ စေဝ=ကောင်း၊ ရဟော စ=ကောင်း၊ န ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ=စေ၊ ဝါ=လုပ်၊ မေတ္တံ=သော၊ မနောကမ္မံ=မနောကံကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=စိတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ အာဝိ စေဝ=ကောင်း၊ ရဟော စ=ကောင်း၊ န ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ=စေ၊ ဝါ=လုပ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မေတ္တာကာယကံစသည်ကို မတည်ရှိစေခြင်းအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည် ။ပ။ ပူဇေတာ=သည်၊ န ဟောတိ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကောဒသဟိ= ကုန်သော၊ ဣဗေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့် ။ပ။ အာပဇ္ဇိတံ အဘဗ္ဗော။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကောဒသဟိ=ကုန်သော ။ပ။ ကာတံ=ကောင်း၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏ ။ပ။ သာဝသေသဒေါဟိစ=အကြွင်းအကျန်ရှိအောင် ညှစ်ယူတတ်

သည့်လည်း၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သိခြင်းအားဖြင့် ။ပ။ ကာမဝိတက္ကံ=ကို၊ နာဓိ
 ဝါသေတိ [ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၀) ဂိရိမာနန္ဒသုတ်ကြည့်] ။ပ။ မနိန္ဒြိယေ
 =၌၊ သံဝရံ=သို့၊ အာပစ္စတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်၊
 (ဤသို့ စက္ခုန္တရေသောဒွါရဗြောက်ပေါက်တို့ကို သတိဟူသော တံခါး
 ရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆီး၍ ရူပါရုံစသော အာရုံဗြောက်ပါးတို့၌ နိမိတ္တဂ္ဂါဟ၊
 အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟ မဖြစ်စေသောအားဖြင့် အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿ အစရှိသော
 အကုသိုလ်ကိလေသာတို့ မဖြစ်အောင် ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းဖြင့်) ဘိက္ခု
 =သည်၊ ဝဏံ=ကို၊ ပဋိစ္စာဒေတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ ပရိပုစ္ဆတိ=
 ဝန်းကျင်ခပင်း ယုံမှားကင်းအောင် မေးမြန်း၏၊ ပရိပုစ္ဆတိ=မိမိသိလိုသော
 အချက်ကို နှံ့နှံ့စပ်စပ်ပြောပြ၏ ။ ပ။ ဝိဝရန္တိ =အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြဝေဘန်
 ကြကုန်၏ ။ပ။ ပဋိဝိနောဒေန္တိ=ပယ်ဖျောက်ပေးကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဗဟုသုတရဟန်းထံသို့ သွားရောက်
 မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့်) ။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ပထမသမာဓိသုတ်

၁၈။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု
 =ရဟန်းတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွသွားတော်မူ
 ကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်မူကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ
 ဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမ္ပန္တံ=သင့်လျော်သည့်
 တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒိံသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမ္ပန္တံ=၌၊ နိသိန္ဒာ=
 ထိုင်နေကြကုန်ပြီးသော၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါဓံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိံ=သို့၊ အဝေါဓံ
 =ဟူမူ) [ထို့နောက် ဤကောဒသကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇)သညာသုတ်ကြည့်]

၁၉(စာပိုဒ်)။ ၉-ဒုတိယသမာဓိသုတ်။ ။ ဤသုတ်၌ “ဘဂဝံမူလကာ”
 စသည်ကို ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၈) မူလကာသုတ်ကြည့်။

၂၀(ဇာပိဒ်)။ ၁၀-တတိယသမာဓိသုတ်။ ။ဤသုတ်၌ အစပိုင်း ဝါကျများကို ဒသကနိပါတ်ဇာပိဒ်(၁၁၅) တတိယအမေဃသုတ်ကြည့်။

၁၁-စတုတ္ထသမာဓိသုတ်

၂၁။အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ မယံ=တပည့်ဟော်တို့သည်၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ သန္တိဏ္ဍက=အထံတော်၌၊ ဘာသိတဿ =အရှင်မြတ်ဟောကြားအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤတရားစကား၏၊ အတ္ထံ= အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ အညာတံ=သိခြင်းငှါ၊ ဒုရတောပိ=ရပ်ဝေးဒေသမှ ပင်လည်း၊ အာဂစ္ဆေယျာ=လာကြရပါကုန်၏၊ ဝတ=ကြံစည်တွေးခေါ် အရှည်မျှော်၍၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ ဘာသိတဿ=အရှင်မြတ် ဟောကြားအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤတရားစကား၏၊ အတ္ထော=အနက် အဓိပ္ပာယ်သည်၊ အာယသ္မန္တံယေဝ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာ၏သာလျှင်၊ ပဋိဘာတု=အဖို့တွက်တာဖြစ်စေပါလော၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ =၏၊ (သမ္ဗုခါ=အထံတော်၌) သုတွာ=တရားတော်ကိုကြားနာကြရ၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဓာရေသန္တိ=နှုတ်တက်ဆောင်ထားမှတ်သားကြ ပါကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ) ။ပ။ ဧကောဒသမံ။ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အနုဿတိဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

၃-သာမညဝဂ်

၂၂-၂၉။[ထူးရာလောက်ကိုသာရေးမည်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ= ဤအတူပင်၊ ဧကောဒသဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော =သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ စက္ခုသ္မိံ=စက္ခုပသာဒ၌၊ အနိစ္စာနုပဿီ=အနိစ္စဟု ပညာဖြင့်အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတံ=နေခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ ဒုက္ခာနုပဿီ=ဒုက္ခဟု ပညာဖြင့်အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတံ=ငှါ၊ အဘဗ္ဗော =မထိုက်။ပ။ အနတ္တာနုပဿီ=အနတ္တဟု ပညာဖြင့်အဖန်ဖန်ရှုလျက် ။ပ။ ဓယာနုပဿီ=ကုန်ခန်းခြင်းသဘောအားဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝါ=ကုန်ခန်း ခြင်းသဘောဟူ၍ အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝါ=ကုန်ခန်းခြင်းသဘောကို အဖန်ဖန်

ရူလျက် ။ပ။ ဝယာနုပသသိ=ပျက်စီးခြင်းသဘောအားဖြင့် အဖန်ဖန်ရူလျက်၊
ဝါ=လျက်၊ ဝါ=လျက် ။ပ။ ဝိရာဂါနုပသသိ=ကုန်ဆုံးပျက်စီးခြင်းသဘော
အားဖြင့် အဖန်ဖန်ရူလျက်၊ ဝါ=လျက်။ပ။ နိရောဓာနုပသသိ=ချုပ်ခြင်းသဘော
အားဖြင့် အဖန်ဖန်ရူလျက်၊ ဝါ=လျက် ။ပ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပသသိ=စွန့်လွှတ်
ပြေးဝင်ခြင်းသဘောအားဖြင့် အဖန်ဖန်ရူလျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှါ၊ အဘဗ္ဗော
=မထိုက်။

၃၀-၆၉။ သောတသ္မိံ=သောတပသာဒဉ္စ ။ပ။ ဃာနသ္မိံ=ဃာနပသာဒ
ဉ္စ ။ပ။ ဇိဝါယ=ဇိဝါပသာဒဉ္စ ။ပ။ ကာယသ္မိံ=ကာယပသာဒဉ္စ ။ပ။
မနသ္မိံ=စိတ်ဉ္စ၊ ဝါ=မနောဒွါရဉ္စ ။ပ။

၇၀-၁၁၇။ ရူပေသု=ရူပါရုံတို့၌ ။ပ။ သဒ္ဓေသု=သဒ္ဓါရုံတို့၌ ။ပ။
ဂန္ဓေသု=ဂန္ဓာရုံတို့၌ ။ပ။ ရသေသု=ရသာရုံတို့၌ ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ
ရုံတို့၌ ။ပ။ ဓမ္မေသု=ဓမ္မာရုံတို့၌ ။ပ။

၁၁၈-၁၆၅။ စက္ခုဝိညာဏေ=စက္ခုဝိညာဏ်ဉ္စ၊ ဝါ=စက္ခုပသာဒဉ္စ
မှိသော ဝိညာဏ်ဉ္စ ။ပ။ သောတဝိညာဏေ=သောတဝိညာဏ်ဉ္စ ။ပ။
မနောဝိညာဏေ=မနောဝိညာဏ်ဉ္စ ။ပ။

၁၆၆-၂၁၃။ စက္ခုသမ္ပဿေ=စက္ခုဝတ္ထု၌မှိသော တွေ့ထိမှုဖဿဉ္စ
။ပ။ သောတသမ္ပဿေ=သောတဝတ္ထု ၌မှိသော တွေ့ထိမှုဖဿဉ္စ [ကာယ
သမ္ပဿတိုင်အောင်ဤအတိုင်းဆိုပါ] ။ပ။ မနောသမ္ပဿေ=ဘဝင်စိတ်နှင့်
တကွဖြစ်သော ဖဿဉ္စ၊ [သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉၆-၆၂၂)ကြည့်] ။ပ။

၂၁၄-၂၆၁။ စက္ခုသမ္ပဿဇာယ=စက္ခုသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော၊
ဝေဒနာယ=ဝေဒနာဉ္စ ။ပ။

၂၆၂-၃၀၉။ ရူပသညာယ=ရူပါရုံ၌ အာရုံပြုမှတ်သားခြင်းသဘော၌
။ပ။ ဓမ္မသညာယ=ဓမ္မာရုံ၌ အာရုံပြုမှတ်သားခြင်းသဘော၌ ။ပ။

၃၁၀-၃၅၇။ ရူပသဇ္ဇတနာယ=ရူပါရုံ၌ အာရုံပြု၍အားထုတ်လှုံ့ဆော်
ခြင်းသဘော၌ ။ပ။ ဓမ္မသဇ္ဇတနာယ=ဓမ္မာရုံ၌ အာရုံပြု၍ အားထုတ်
လှုံ့ဆော်ခြင်းသဘော၌ ။ပ။

၃၅၈-၄၀၅။ ရူပတဏှာယ=ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာ၌ ။ပ။
ဓမ္မတဏှာယ=ဓမ္မာရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာ၌ ။ပ။

၄၀၆-၄၅၃။ ရူပဝိတက္ကေ=ရူပါရုံ၌ကြံစည်ခြင်းသဘော၌ ။ပ။ ဓမ္မဝိ
တက္ကေ=ဓမ္မာရုံ၌ကြံစည်ခြင်းသဘော၌ ။ပ။

၄၅၄-၅၀၁။ ရူပဝိစာရေ=ရူပါရုံ၌ လှည့်လည်သုံးသပ်ခြင်းသဘော၌၊
အနိစ္စာနုပဿီ=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက် ။ပ။ ဓမ္မဝိစာရေ
=ဓမ္မာရုံ၌လှည့်လည်သုံးသပ်ခြင်းသဘော၌၊ အနိစ္စာနုပဿီ=လျက်၊ ဝိဟ
ရိတုံ=ငှါ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက် ။ပ။

၄-ရာဂပေယျာလ

၅၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ အဘိညာယ=ငှါ၊ ကောဒသ=
တဆယ့်တပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်
ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ကောဒသ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ
=တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=နည်းဟူမူ) [နဝကနိပါတ်အဆုံးမှာလည်းကြည့်]
။ပ။ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ=မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=
ဆန့်ကျင်ဘက်နိဝရဏစသည်တို့မှ ယှဉ်ဘက်စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်း
ဖြစ်သောမေတ္တာဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ မုဒိတာစေတောဝိမုတ္တိ=ကောင်း၊
ဝါ=..... ကြောင်းဖြစ်သောမုဒိတာဈာန်ကိုလည်းကောင်း။ပ။

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤတရားဒေသနာတော်ကို၊ အဝေါ
စ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ=နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿတို့သည် ယူ
အပ်သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပြည့်စုံသောစိတ်အကြံရှိကြကုန်လျက်၊
ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ=သည်၊ ဘာသိတံ=ဟောတော်မူအပ်သော
တရားတော်ကို၊ အဘိနန္ဒု=ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာလက်ခံနာယူကြကုန်ပြီ၊
ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=ကြားနာမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ)။ပ။

နဝသုတ္တသဟဿာနိ=သုတ်ကိုထောင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိဇျော
=ထိုထက်အပိုအလွန်၊ ဝါ=ထိုအပြင်၊ ပဉ္စသတာနိ စ=သုတ်ငါးရာတို့ကို
လည်းကောင်း၊ သတ္တပညာသသုတ္တနာ=ငါးဆယ်ခုနစ်သုတ်တို့ကိုလည်း
ကောင်း (ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်) အင်္ဂုတ္တရသမာယုတာ=အင်္ဂုတ္တရ

နိကာယ်ပါဠိတော်၌ ကောင်းစွာယှဉ်စပ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ=အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်
ပါဠိတော်၌ ကောင်းစွာဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့
မှတ်အပ်၏။

ကောဒသကနိပါတ်ပါဠိ=ကောဒသကနိပါတ်ပါဠိတော်သည်၊ ဝါ=
တရားတဆယ့်တမျိုးစီတို့၏ အပေါင်းအစုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာအခန်း
ပါဠိတော်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ=ပြီးပြီ၊ ဝါ=ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်ပြီ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယော=အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ပါဠိတော်သည်၊ ဝါ=အင်္ဂါတပါး
တပါးတို့ဖြင့်ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ အပိုအလွန်ရှိသောသုတ်တို့၏ အပေါင်းအစု
ဖြစ်သော ပါဠိတော်သည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။